॥ ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ॥

ಖುದ್ದಕನಿಕಾಯೇ

ಮಹಾನಿದ್ದೇಸ-ಅಟ್ಠಕಥಾ

ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ

ಅವಿಜ್ಜಾಲಙ್ಗಿಂ ಘಾತೇನ್ತೋ, ನನ್ದಿರಾಗಞ್ಚ ಮೂಲತೋ।
ಭಾವೇನ್ತಟ್ಠಙ್ಗಿಕಂ ಮಗ್ಗಂ, ಫುಸಿ ಯೋ ಅಮತಂ ಪದಂ॥

ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ ಜಿನೋ ಬೋಧಿಂ, ಮಿಗದಾಯಂ ವಿಗಾಹಿಯ।
ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ ಪವತ್ತೇತ್ವಾ, ಥೇರಂ ಕೋಣ್ಡಞ್ಞಮಾದಿತೋ॥

ಅಟ್ಠಾರಸನ್ನಂ ಕೋಟೀನಂ, ಬೋಧೇಸಿ ತಾಪಸೋ ತಹಿಂ।
ವನ್ದೇಹಂ ಸಿರಸಾ ತಞ್ಚ, ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಮುತ್ತಮಂ॥

ತಥಾ ಧಮ್ಮುತ್ತಮಞ್ಚೇವ, ಸಙ್ಘಞ್ಚಾಪಿ ಅನುತ್ತರಂ।
ಸಂಖಿತ್ತೇನ ಹಿ ಯೋ ವುತ್ತಂ, ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ ವಿಭಾಗಸೋ॥

ಸಾರಿಪುತ್ತೋ ಮಹಾಪಞ್ಞೋ, ಸತ್ಥುಕಪ್ಪೋ ಜಿನತ್ರಜೋ।
ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ ವಿಭಾಜೇತ್ವಾ, ಮಹಾನಿದ್ದೇಸಮಬ್ರವಿ।
ಪಾಠೋ ವಿಸಿಟ್ಠೋ ನಿದ್ದೇಸೋ, ತಂನಾಮವಿಸೇಸಿತೋ ಚ॥

ತಂ **ಸಾರಿಪುತ್ತಂ** ಜಿನರಾಜಪುತ್ತಂ, ಥೇರಂ ಥಿರಾನೇಕಗುಣಾಧಿವಾಸಂ।
ಪಞ್ಞಾಪಭಾವುಗ್ಗತಚಾರುಕಿತ್ತಿಂ, ಸುನೀಚವುತ್ತಿಞ್ಚ ಅಥೋ ನಮಿತ್ವಾ॥

ಖಮಾದಯಾದಿಯುತ್ತೇನ , ಯುತ್ತಮುತ್ತಾದಿವಾದಿನಾ।
ಬಹುಸ್ಸುತೇನ ಥೇರೇನ, ದೇವೇನ ಅಭಿಯಾಚಿತೋ॥

ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನಂ , ಸಜ್ಝಾಯಮ್ಹಿ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ।
ಗಹೇತಬ್ಬಂ ಗಹೇತ್ವಾನ, ಪೋರಾಣೇಸು ವಿನಿಚ್ಛಯಂ॥

ಅವೋಕ್ಕಮೇನ್ತೋ ಸಮಯಂ ಸಕಞ್ಚ, ಅನಾಮಸನ್ತೋ ಸಮಯಂ ಪರಞ್ಚ।
ಪುಬ್ಬೋಪದೇಸಟ್ಠಕಥಾನಯಞ್ಚ, ಯಥಾನುರೂಪಂ ಉಪಸಂಹರನ್ತೋ॥

ಞಾಣಪ್ಪಭೇದಾವಹನಸ್ಸ ತಸ್ಸ, ಯೋಗೀಹಿ ನೇಕೇಹಿ ನಿಸೇವಿತಸ್ಸ।
ಅತ್ಥಂ ಅಪುಬ್ಬಂ ಅನುವಣ್ಣಯನ್ತೋ, ಸುತ್ತಞ್ಚ ಯುತ್ತಿಞ್ಚ ಅನುಕ್ಕಮೇನ್ತೋ॥

ಆರಭಿಸ್ಸಂ ಸಮಾಸೇನ, **ಮಹಾನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಂ**।
ಸದ್ಧಮ್ಮಬಹುಮಾನೇನ, ನಾತ್ತುಕ್ಕಂಸನಕಮ್ಯತಾ॥

ವಕ್ಖಾಮಹಂ ಅಟ್ಠಕಥಂ ಜನಸ್ಸ, ಹಿತಾಯ ಸದ್ಧಮ್ಮಚಿರಟ್ಠಿತತ್ಥಂ।
ಸಕ್ಕಚ್ಚ **ಸದ್ಧಮ್ಮಪಜೋತಿಕಂ** ತಂ, ಸುಣಾಥ ಧಾರೇಥ ಚ ಸಾಧು ಸನ್ತೋತಿ॥

ತತ್ಥ **"ಪಾಠೋ ವಿಸಿಟ್ಠೋ ನಿದ್ದೇಸೋ, ತಂನಾಮವಿಸೇಸಿತೋ ಚಾ"**ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ದುವಿಧೋ ಪಾಠೋ - ಬ್ಯಞ್ಜನಪಾಠೋ, ಅತ್ಥಪಾಠೋ ಚ। ತೇಸು ಬ್ಯಞ್ಜನಪಾಠೋ ಅಕ್ಖರಪದಬ್ಯಞ್ಜನಆಕಾರನಿರುತ್ತಿನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ಛಬ್ಬಿಧೋ। ಅತ್ಥಪಾಠೋ ಸಙ್ಕಾಸನಪಕಾಸನವಿವರಣವಿಭಜನಉತ್ತಾನೀಕರಣಪಞ್ಞತ್ತಿವಸೇನ ಛಬ್ಬಿಧೋ। ತತ್ಥ ತೀಸು ದ್ವಾರೇಸು ಪರಿಸುದ್ಧಪಯೋಗಭಾವೇನ ವಿಸುದ್ಧಕರುಣಾನಂ ಚಿತ್ತೇನ ಪವತ್ತಿತದೇಸನಾ ವಾಚಾಹಿ ಅಕಥಿತತ್ತಾ ಅದೇಸಿತತ್ತಾ ಅಕ್ಖರಮಿತಿ ಸಞ್ಞಿತಾ, ತಂ ಪಾರಾಯನಿಕಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಮನಸಾ ಪುಚ್ಛಿತಪಞ್ಹಾನಂ ವಸೇನ ಭಗವತಾ ರತನಘರೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಸಮ್ಮಸಿತಪಟ್ಠಾನಮಹಾಪಕರಣವಸೇನ ಚ ಅಕ್ಖರಂ ನಾಮಾತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಅಥ ವಾ ಅಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಪದಂ ಅಕ್ಖರಮಿತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ "ಸಟ್ಠಿವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನೀ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಪೇ॰ ವ॰ ೮೦೨; ಜಾ॰ ೧.೪.೫೪; ನೇತ್ತಿ॰ ೧೨೦) ವಿಯ। ಏತ್ಥ ಹಿ **ಸಕಾರ ನಕಾರ ಸೋಕಾರಾದೀನಿ** ಅಕ್ಖರಮಿತಿ, ಏಕಕ್ಖರಂ ವಾ ಪದಂ ಅಕ್ಖರಮಿತಿ ಏಕೇ। "ಯಾಯಂ ತಣ್ಹಾ ಪೋನೋಭವಿಕಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಮಹಾವ॰ ೧೪; ವಿಭ॰ ೨೦೩; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೭೪; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೩೦) ವಿಭತ್ಯನ್ತಂ ಅತ್ಥಜೋತಕಂ ಅಕ್ಖರಪಿಣ್ಡಂ ಪದಂ। "ನಾಮಞ್ಚ ರೂಪಞ್ಚಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ದುಕಮಾತಿಕಾ ೧೦೮; ಸು॰ ನಿ॰ ೮೭೮; ಮಹಾನಿ॰ ೧೦೭; ಚೂಳನಿ॰ ಅಜಿತಮಾಣವಪುಚ್ಛಾನಿದ್ದೇಸೋ ೬; ನೇತ್ತಿ॰ ೪೫) ಬಹುಅಕ್ಖರೇಹಿ ಯುತ್ತಂ ಪದಂ ನಾಮ। ಸಂಖಿತ್ತೇನ ವುತ್ತಂ ಪದಂ ವಿಭಾವೇತಿ। ಪದೇನ ಅಭಿಹಿತಂ ಬ್ಯಞ್ಜಯತಿ ಬ್ಯತ್ತಂ ಪಾಕಟಂ ಕರೋತೀತಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಂ, ವಾಕ್ಯಮೇವ। "ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ"ತಿ ಸಙ್ಖೇಪೇನ ಕಥಿತಮತ್ಥಂ। "ಕತಮೇ ಚತ್ತಾರೋ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಛನ್ದಸಮಾಧಿಪಧಾನಸಙ್ಖಾರಸಮನ್ನಾಗತಂ ಇದ್ಧಿಪಾದಂ ಭಾವೇತಿ। ವೀರಿಯಚಿತ್ತವೀಮಂಸಸಮಾಧಿಪಧಾನಸಙ್ಖಾರಸಮನ್ನಾಗತಂ ಇದ್ಧಿಪಾದಂ ಭಾವೇತೀ"ತಿಆದೀಸು (ವಿಭ॰ ೪೩೧; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೮೧೩; ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೬; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೭೬) ಪಾಕಟಕರಣಭಾವೇನ ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ನಾಮ। ಬ್ಯಞ್ಜನವಿಭಾಗಪಕಾಸೋ ಆಕಾರೋ। "ತತ್ಥ ಕತಮೋ ಛನ್ದೋ? ಯೋ ಛನ್ದೋ ಛನ್ದಿಕತಾ ಕತ್ತುಕಮ್ಯತಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ವಿಭ॰ ೪೩೩) ಕಥಿತಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಅನೇಕವಿಧೇನ ವಿಭಾಗಕರಣಂ ಆಕಾರೋ ನಾಮ। ಆಕಾರಾಭಿಹಿತಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಚನಂ ನಿರುತ್ತಿ। "ಫಸ್ಸೋ, ವೇದನಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೧) ಆಕಾರೇನ ಕಥಿತಂ "ಫುಸತೀತಿ ಫಸ್ಸೋ। ವೇದಿಯತೀತಿ ವೇದನಾ"ತಿ ನೀಹರಿತ್ವಾ ವಚನಂ ನಿರುತ್ತಿ ನಾಮ। ನಿಬ್ಬಚನವಿತ್ಥಾರೋ ನಿಸ್ಸೇಸತೋ ದೇಸೋತಿ ನಿದ್ದೇಸೋ, ವೇದಿಯತೀತಿ ವೇದನಾತಿ ನಿಬ್ಬಚನಲದ್ಧಪದಂ "ಸುಖಾ ದುಕ್ಖಾ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾ, ಸುಖಯತೀತಿ ಸುಖಾ, ದುಕ್ಖಯತೀತಿ ದುಕ್ಖಾ, ನೇವ ದುಕ್ಖಯತಿ ನ ಸುಖಯತೀತಿ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾ"ತಿ ಅತ್ಥವಿತ್ಥಾರೋ ನಿರವಸೇಸೇನ ಕಥಿತತ್ತಾ ನಿದ್ದೇಸೋ ನಾಮ।

ಏವಂ ಛಬ್ಬಿಧಾನಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಪದಾನಿ ಜಾನಿತ್ವಾ ಚ ಛಸು ಅತ್ಥಪದೇಸು ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಕಾಸನಾ ದೀಪನಾ ಸಙ್ಕಾಸನಾ, "ಮಞ್ಞಮಾನೋ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖು, ಬನ್ಧೋ ಮಾರಸ್ಸ ಅಮಞ್ಞಮಾನೋ ಮುತ್ತೋ ಪಾಪಿಮತೋ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು ಸಙ್ಖೇಪೇನ ಅತ್ಥದೀಪನಾ ಸಙ್ಕಾಸನಾ ನಾಮ। ಏಸೋ ಪನ ಥೇರೋ "ಬುದ್ಧೇನ ಭಗವತಾ ಏವಂ ಸಙ್ಖೇಪಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ 'ಅಞ್ಞಾತಂ ಭಗವಾ, ಅಞ್ಞಾತಂ ಸುಗತಾ'"ತಿ ಕಥೇತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿ।

ಉಪರಿ ವತ್ತಬ್ಬಮತ್ಥಂ ಆದಿತೋ ಕಾಸನಾ ದೀಪನಾ ಪಕಾಸನಾ, "ಸಬ್ಬಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆದಿತ್ತ"ನ್ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಮಹಾವ॰ ೫೪; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೨೮) ಪಚ್ಛಾ ಕಥಿತಬ್ಬಮತ್ಥಂ ಪಠಮವಚನೇನ ದೀಪನಾ ಪಕಾಸನಾ ನಾಮ। ಏವಂ ಪಠಮಂ ದೀಪಿತಂ ಅತ್ಥಂ ಪುನ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ ದೀಪನೇನ "ಕಿಞ್ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಬ್ಬಂ ಆದಿತ್ತಂ? ಚಕ್ಖುಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆದಿತ್ತಂ, ರೂಪಾ ಆದಿತ್ತಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು

(ಮಹಾವ॰ ೫೪; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೨೮) ಕಥಿತೇಸು "ತಿಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯೋ ಸಙ್ಖೇಪೇನ ವುತ್ತಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝತೀ"ತಿ ಕಥಿತತ್ತಾ ದ್ವೇ ಅತ್ಥಪದಾನಿ ತಿಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಉಪಕಾರವಸೇನ ವುತ್ತಾನಿ।

ಸಂಖಿತ್ತಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರಾಭಿಧಾನಂ ಸಕಿಂ ವುತ್ತಸ್ಸ ಚ ಪುನಪಿ ಅಭಿಧಾನಂ ವಿವರಣಂ, "ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧) ಸಙ್ಖೇಪೇನ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಸ್ಸ। "ಕತಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ? ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಕಾಮಾವಚರಂ ಕುಸಲಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಹೋತೀ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧) ನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ವಿತ್ಥಾರಣಂ ವಿತ್ಥಾರವಸೇನ ಪುನ ಕಥನಂ ವಿವರಣಂ ನಾಮ।

ತಂ ವಿಭಾಗಕರಣಂ ವಿಭಜನಂ, "ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧) ವಿವರಿತೇ ಕುಸಲೇ ಧಮ್ಮೇ "ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಫಸ್ಸೋ ಹೋತಿ, ವೇದನಾ ಹೋತೀ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧) ವಿಭಾಗಕರಣಂ ವಿಭಜನಂ ನಾಮ। ವಿವರಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರಾಭಿಧಾನೇನ ವಿಭತ್ತಸ್ಸ ಚ ಉಪಮಾಭಿಧಾನೇನ ಪಟಿಪಾದನಂ ಉತ್ತಾನೀಕರಣಂ, ವಿವರಣೇನ ವಿವರಿತತ್ಥಸ್ಸ "ಕತಮೋ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಫಸ್ಸೋ ಹೋತಿ? ಯೋ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಫಸ್ಸೋ ಫುಸನಾ ಸಮ್ಫುಸನಾ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೨) ಅತಿವಿವರಿತ್ವಾ ಕಥನಞ್ಚ ವಿಭಜನೇನ ವಿಭತ್ತಸ್ಸ "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಗಾವೀ ನಿಚ್ಚಮ್ಮಾ, ಏವಮೇವ ಖ್ವಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಫಸ್ಸಾಹಾರೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋತಿ ವದಾಮೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೬೩) ಏವಮಾದಿಉಪಮಾಕಥನಞ್ಚ ಉತ್ತಾನೀಕರಣಂ ನಾಮ। ಧಮ್ಮಂ ಸುಣನ್ತಾನಂ ಧಮ್ಮದೇಸನೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅನೇಕವಿಧೇನ ಸೋಮನಸ್ಸಉಪ್ಪಾದನಞ್ಚ ಅತಿಖಿಣಬುದ್ಧೀನಂ ಅನೇಕವಿಧೇನ ಞಾಣಸ್ಸ ತಿಖಿಣಭಾವಕರಣಞ್ಚ ಪಞ್ಞತ್ತಿ ನಾಮ, ತೇಸಂ ಸುಣನ್ತಾನಂ ತಂಚಿತ್ತತೋಸನೇನ ತಂಚಿತ್ತನಿಸಾಮನೇನ ಚ ಪಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಪಞ್ಞತ್ತಿ। ತತ್ಥ ಭಗವಾ ಅಕ್ಖರೇಹಿ ಸಙ್ಕಾಸಯತಿ, ಪದೇಹಿ ಪಕಾಸಯತಿ, ಬ್ಯಞ್ಜನೇಹಿ ವಿವರತಿ, ಆಕಾರೇಹಿ ವಿಭಜತಿ, ನಿರುತ್ತೀಹಿ ಉತ್ತಾನೀಕರೋತಿ, ನಿದ್ದೇಸೇಹಿ ಪಞ್ಞಾಪಯತೀತಿ। ಕಿಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ? ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ ಏಕಚ್ಚೇ ವೇನೇಯ್ಯೇ ಏಕಸ್ಮಿಂ ದೇಸನೇ ಅಕ್ಖರೇಹಿ ಅತ್ಥಸಙ್ಕಾಸನಂ ಕರೋನ್ತಿ…ಪೇ॰… ನಿದ್ದೇಸೇಹಿ ಅತ್ಥಪಞ್ಞಾಪನಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಅಥ ವಾ ಅಕ್ಖರೇಹಿ ಸಙ್ಕಾಸಯಿತ್ವಾ ಪದೇಹಿ ಪಕಾಸಯತಿ, ಬ್ಯಞ್ಜನೇಹಿ ವಿವರಿತ್ವಾ ಆಕಾರೇಹಿ ವಿಭಜತಿ, ನಿರುತ್ತೀಹಿ ಉತ್ತಾನೀಕತ್ವಾ ನಿದ್ದೇಸೇಹಿ ಪಞ್ಞಾಪಯತಿ । ಕಿಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ? ಏವರೂಪೇನ ಧಮ್ಮದೇಸನೇನ ಏಕಚ್ಚೇಸು ಠಾನೇಸು ಏಕಚ್ಚಾನಂ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ವಿನಯತೀತಿ।

ಅಥ ವಾ ಅಕ್ಖರೇಹಿ ಉಗ್ಘಾಟಯಿತ್ವಾ ಪದೇಹಿ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ ವಿನಯತಿ ಉಗ್ಘಟಿತಞ್ಞುಂ, ಬ್ಯಞ್ಜನೇಹಿ ವಿವರಿತ್ವಾ ಆಕಾರೇಹಿ ವಿಭಜನ್ತೋ ವಿನಯತಿ ವಿಪಞ್ಚಿತಞ್ಞುಂ, ನಿರುತ್ತೀಹಿ ಉತ್ತಾನೀಕತ್ವಾ ನಿದ್ದೇಸೇಹಿ ಪಞ್ಞಾಪೇನ್ತೋ ವಿನಯತಿ ನೇಯ್ಯಂ। ಇತಿ ವೇನೇಯ್ಯವಸೇನಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಮೇವ।

ಅತ್ಥತೋ ಪನೇತ್ಥ ಕತಮೋ ಬ್ಯಞ್ಜನಪಾಠೋ, ಕತಮೋ ಅತ್ಥಪಾಠೋತಿ? ಬುದ್ಧಾನಂ ಭಗವನ್ತಾನಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತಾನಂ ಯೋ ಅತ್ಥಾವಗಮಕೋ ಸವಿಞ್ಞತ್ತಿಕಸದ್ದೋ, ಸೋ ಬ್ಯಞ್ಜನಪಾಠೋ । ಯೋ ತೇನ ಅಭಿಸಮೇತಬ್ಬೋ ಲಕ್ಖಣರಸಾದಿಸಹಿತೋ ಧಮ್ಮೋ, ಸೋ ಅತ್ಥಪಾಠೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪುನಪಿ ಸನ್ಧಾಯಭಾಸಿತೋ ಬ್ಯಞ್ಜನಭಾಸಿತೋ ಸಾವಸೇಸಪಾಠೋ ಅನವಸೇಸಪಾಠೋ ನೀತೋ ನೇಯ್ಯೋತಿ ಛಬ್ಬಿಧೋ ಪಾಠೋ। ತತ್ಥ ಅನೇಕತ್ಥವತ್ತಾ ಸನ್ಧಾಯಭಾಸಿತೋ "ಮಾತರಂ ಪಿತರಂ ಹನ್ತ್ವಾ, ರಾಜಾನೋ ದ್ವೇ ಚ ಖತ್ತಿಯೇ"ತಿ ಏವಮಾದಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೨೯೪)। ಏಕತ್ಥವತ್ತಾ ಬ್ಯಞ್ಜನಭಾಸಿತೋ 'ಮನೋಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ ಏವಮಾದಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೧.೨; ನೇತ್ತಿ॰ ೮೯, ೯೨; ಪೇಟಕೋ॰ ೧೪)। ಸಾವಸೇಸೋ "ಸಬ್ಬಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆದಿತ್ತ"ನ್ತಿ ಏವಮಾದಿ (ಮಹಾವ॰ ೫೪; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೨೮)। ವಿಪರೀತೋ ಅನವಸೇಸೋ "ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಞಾಣಮುಖೇ ಆಪಾಥಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತೀ"ತಿ ಏವಮಾದಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೧೫೬; ಚೂಳನಿ॰ ಮೋಘರಾಜಮಾಣವಪುಚ್ಛಾನಿದ್ದೇಸೋ ೮೫; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೫)। ಯಥಾ ವಚನಂ, ತಥಾ ಅವಗನ್ತಬ್ಬೋ ನೀತೋ "ಅನಿಚ್ಚಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನತ್ತಾ"ತಿ ಏವಮಾದಿ। ಯುತ್ತಿಯಾ ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬೋ ನೇಯ್ಯೋ "ಏಕಪುಗ್ಗಲೋ ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿ ಏವಮಾದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೦)।

ಅತ್ಥೋ ಪನ ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರೋ ಪಾಠತ್ಥೋ ಸಭಾವತ್ಥೋ ಞಾಯತ್ಥೋ ಪಾಠಾನುರೂಪೋ ನಪಾಠಾನುರೂಪೋ ಸಾವಸೇಸತ್ಥೋ ನಿರವಸೇಸತ್ಥೋ ನೀತತ್ಥೋ ನೇಯ್ಯತ್ಥೋ ಇಚ್ಚಾದಿ। ತತ್ಥ ಯೋ ಅಪ್ಪಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಞಾಪನತ್ಥಮುಚ್ಚಾರಿಯತೇ, ಸೋ ಪಾಠತ್ಥೋ "ಸಾತ್ಥಂ ಸಬ್ಯಞ್ಜನ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೧; ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯೦) ವಿಯ। ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಲಕ್ಖಣರಸಾದಿಸಭಾವತ್ಥೋ "ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಂ ಭಾವೇತೀ"ತಿಆದೀಸು (ವಿಭ॰ ೪೮೫; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩) ವಿಯ। ಯೋ ಞಾಯಮಾನೋ ಹಿತಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ, ಸೋ ಞಾತುಂ ಅರಹತೀತಿ ಞಾಯತ್ಥೋ - "ಅತ್ಥವಾದೀ ಧಮ್ಮವಾದೀ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೯, ೧೯೪; ೩.೨೩೮; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೧೧) ವಿಯ। ಯಥಾಪಾಠಂ ಭಾಸಿತೋ ಪಾಠಾನುರೂಪೋ "ಚಕ್ಖು , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಾಣಕಮ್ಮ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೧೪೬) ಭಗವತಾ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಮಾ ಚಕ್ಖುಮಪಿ ಕಮ್ಮನ್ತಿ। ಬ್ಯಞ್ಜನಚ್ಛಾಯಾಯ ಅತ್ಥಂ ಪಟಿಬಾಹಯಮಾನೇನ ವುತ್ತೋ ಅತ್ಥೋ ನಪಾಠಾನುರೂಪೋ, ಸೋ ಪಾಠತೋ ಅನನುಞ್ಞಾತೋ ಅಕತಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ ವಿಯುತ್ತೋ। ಸೋ ಚ ಸಙ್ಗಹೇತಬ್ಬಮ್ಪಿ ಅಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ, ಪರಿವಜ್ಜೇತಬ್ಬಮ್ಪಿ ವಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಪರಿವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಪರಿಸೇಸಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತೋ ಸಾವಸೇಸತ್ಥೋ "ಚಕ್ಖುಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ರೂಪೇ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೬೦; ಮಹಾನಿ॰ ೧೦೭)। ಸಬ್ಬೇ ತಸನ್ತಿ ದಣ್ಡಸ್ಸ, ಸಬ್ಬೇ ಭಾಯನ್ತಿ ಮಚ್ಚುನೋ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೧೨೯) ವಿಯ। ವಿಪರೀತೋ ನಿರವಸೇಸತ್ಥೋ "ಸನ್ಧಾವಿತಂ ಸಂಸರಿತಂ ಮಮಞ್ಚೇವ ತುಮ್ಹಾಕಞ್ಚ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೫; ಮಹಾವ॰ ೨೮೭; ನೇತ್ತಿ॰ ೧೧೪)। ತತ್ರ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕೋ ಮನ್ತಾ ಕೋ ಸದ್ಧಾತಾ…ಪೇ॰… ಅಞ್ಞತ್ರ ದಿಟ್ಠಪದೇಹೀ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೬೬) ವಿಯ। ಸದ್ದವಸೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ ನೀತತ್ಥೋ "ರೂಪಾ ಸದ್ದಾ ರಸಾ ಗನ್ಧಾ, ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾ ಚ ಮನೋರಮಾ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೧, ೧೬೫; ಮಹಾವ॰ ೩೩) ವಿಯ। ಸಮ್ಮುತಿವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ ನೇಯ್ಯತ್ಥೋ "ಚತ್ತಾರೋಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ವಲಾಹಕೂಪಮಾ ಪುಗ್ಗಲಾ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೦೧-೧೦೨) ವಿಯ। ಏವಮಿಧ ಪಾಠಞ್ಚ ಅತ್ಥಞ್ಚ ವಿವರಿತ್ವಾ ಠಿತೋ ಅಸಂಹೀರೋ ಭವತಿ ಪರವಾದೀಹಿ ದೀಘರತ್ತಂ ತಿತ್ಥವಾಸೇನ।

ಇತಿ ಅಸಂಹೀರಭಾವೇನ ಯಾವ ಆಗಮಾಧಿಗಮಸಮ್ಪದಂ, ತಾವ ವತ್ತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಸಙ್ಖೇಪವಿತ್ಥಾರನಯೇನ ಹೇತುದಾಹರಣಾದೀಹಿ ಅವಬೋಧಯಿತುಂ ಸಮತ್ಥೋ। ಏವಂವಿಧೋ ಅತ್ತಾನಞ್ಚ ಪರಞ್ಚ ಸೋಧೇತುಂ ಸಮತ್ಥಭಾವೇನ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯದಿಟ್ಠಿಮಲವಿರಹಿತತ್ತಾ ಸುಚಿ। ದುಸ್ಸೀಲೋ ಹಿ ಅತ್ತಾನಂ ಉಪಹನತಿ, ತೇನ ನಾದೇಯ್ಯವಾಚೋ ಚ ಭವತಿ ಸಬ್ಯೋಹಾರಮಾನೋ ಇಧ ನಿಚ್ಚಾತುರೋ ವೇಜ್ಜೋವ। ದುದ್ದಿಟ್ಠಿ ಪರಂ ಉಪಹನತಿ, ನಾವಸ್ಸಯೋ ಚ ಭವತಿ ವಾಳಗಹಾಕುಲೋ ಇವ ಕಮಲಸಣ್ಡೋ। ಉಭಯವಿಪನ್ನೋ ಪನ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಅನುಪಾಸನೀಯೋ ಭವತಿ ಗೂಥಗತಮಿವ ಛವಾಲಾತಂ ಗೂಥಗತೋ ವಿಯ ಚ ಕಣ್ಹಸಪ್ಪೋ। ಉಭಯಸಮ್ಪನ್ನೋ ಪನ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಉಪಾಸನೀಯೋ ಸೇವಿತಬ್ಬೋ ಚ ವಿಞ್ಞೂಹಿ, ನಿರುಪದ್ದವೋ ಇವ ರತನಾಕರೋ, ಏವಂ ಭೂತೋ ಏವಂ ಅಮಚ್ಛರೋ ಅಹೀನಾಚರಿಯಮುಟ್ಠಿ। ಸುತ್ತಸುತ್ತಾನುಲೋಮಆಚರಿಯವಾದಅತ್ತನೋಮತಿಸಙ್ಖಾತಾನಞ್ಚ ಚತುನ್ನಂ ಅಪರಿಚ್ಚಾಗೀ, ತೇಸಂ ವಸೇನ ಬ್ಯಾಖ್ಯಾತೋ।

"ಏಕಂಸವಚನಂ ಏಕಂ, ವಿಭಜ್ಜವಚನಂ ಪದಂ।
ತತಿಯಂ ಪಟಿಪುಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಚತುತ್ಥಂ ಪನ ಠಾಪಯೇ"ತಿ॥

ಏತೇಸಂ ವಾ ಅಪರಿಚ್ಚಾಗೀ। ತತೋ ಏವ ಸೋತೂನಂ ಹಿತೇ ನಿಯುತ್ತತ್ತಾ ನೇಸಂ ಅವಬೋಧನಂ ಪತಿ ಅಕಿಲಾಸು ಭವತೀತಿ। ಆಹ ಚೇತ್ಥ -

"ಪಾಠತ್ಥವಿದಸಂಹೀರೋ, ವತ್ತಾ ಸುಚಿ ಅಮಚ್ಛರೋ।
ಚತುನ್ನಂ ಅಪರಿಚ್ಚಾಗೀ, ದೇಸಕಸ್ಸ ಹಿತಾನ್ವಿತೋ"ತಿ॥

ಏತ್ಥ **ದೇಸಕಸ್ಸಾತಿ** ದೇಸಕೋ ಅಸ್ಸ, ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಹಿತಾನ್ವಿತೋತಿ** ಹಿತೇ ಅನುಗತೋ ಹಿತಚಿತ್ತೋ। ಸೋ ಏಸೋ ಸುಚಿತ್ತಾ ಪಿಯೋ, ಚತುನ್ನಂ ಅಪರಿಚ್ಚಾಗಿತ್ತಾ ಗರು, ಅಸಂಹೀರತ್ತಾ ಭಾವನೀಯೋ, ದೇಸಕತ್ತಾ ವತ್ತಾ, ಹಿತಾನ್ವಿತತ್ತಾ ವಚನಕ್ಖಮೋ,

ಪಾರತ್ಥವಿದತ್ತಾ ಗಮ್ಭೀರಕಥಂ ಕತ್ತಾ, ಅಮಚ್ಛರತ್ತಾ ನ ಚಾಟ್ಠಾನೇ ನಿಯೋಜಕೋ ಇತಿ –

> “ಪಿಯೋ ಗರು ಭಾವನೀಯೋ, ವತ್ತಾ ಚ ವಚನಕ್ಖಮೋ।
> ಗಮ್ಭೀರಞ್ಚ ಕಥಂ ಕತ್ತಾ, ನೋ ಚಾಟ್ಠಾನೇ ನಿಯೋಜಕೋ”ತಿ॥ (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೩೭; ನೇತ್ತಿ॰ ೧೧೩)।

> “ಅಭಿಹಿತೋ ದೇಸಕೋ ಸೋ, ತಾವ ದಾನಿ ಅಭಿಧೀಯತೇ”॥

ತತ್ಥ ಧಮ್ಮಗರುತ್ತಾ ಕಥಂ ನ ಪರಿಭವತಿ, ಆಚರಿಯಗರುತ್ತಾ ಕಥಿಕಂ ನ ಪರಿಭವತಿ, ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾದಿಗುಣಪಟಿಮಣ್ಡಿತತ್ತಾ ಅತ್ತಾನಂ ನ ಪರಿಭವತಿ, ಅಸಠಾಮಾಯಾವಿತ್ತಾ ಅಮತಾಭಿಮುಖತ್ತಾ ಚ ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ ಭವತಿ, ಸುಮೇಧತ್ತಾ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿ ಕರೋತೀತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

> “ಪಞ್ಚಹಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಸುಣನ್ತೋ ಸದ್ಧಮ್ಮಂ ಭಬ್ಬೋ ನಿಯಾಮಂ ಓಕ್ಕಮಿತುಂ ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಸಮ್ಮತ್ತಂ। ಕತಮೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ? ನ ಕಥಂ ಪರಿಭೋತಿ, ನ ಕಥಿಕಂ ಪರಿಭೋತಿ, ನ ಅತ್ತಾನಂ ಪರಿಭೋತಿ, ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣಾತಿ ಏಕಗ್ಗಚಿತ್ತೋ, ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿ ಕರೋತೀ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೧೫೧)।

ತಂಲಕ್ಖಣಪ್ಪತ್ತತ್ತಾ ಭಾವನಂ ಭಜತೀತಿ। ಆಹ ಚೇತ್ಥ –

> “ಧಮ್ಮಾಚರಿಯಗರು ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾದಿಗುಣಮಣ್ಡಿತೋ।
> ಅಸಠಾಮಾಯಾವಿಕಸ್ಸ, ಸುಮೇಧೋ ಅಮತಾಭಿಮುಖೋ”॥ –

ಇತಿ ವತ್ತಾ ಚ ಸೋತಾ ಚ।

ಏವಂ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ಬ್ಯಞ್ಜನಞ್ಚ ಅತ್ಥಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಯೋ ಅತಿಅಗ್ಗಂ ಕತ್ವಾ ಕಥಿತತ್ತಾ ಮಹಾಸಮುದ್ದಮಹಾಪಥವೀ ವಿಯ ಮಹಾ ಚ ಸೋ ನಿದ್ದೇಸೋ ಚಾತಿ ಮಹಾನಿದ್ದೇಸೋ, ತಂ **ಮಹಾನಿದ್ದೇಸಂ** ವಣ್ಣಯಿಸ್ಸಾಮಿ।

ತದೇತಂ ಮಹಾನಿದ್ದೇಸಂ ಅತ್ಥಸಮ್ಪನ್ನಂ ಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪನ್ನಂ ಗಮ್ಭೀರಂ ಗಮ್ಭೀರತ್ಥಂ ಲೋಕುತ್ತರಪ್ಪಕಾಸಕಂ ಸುಞ್ಞತಪ್ಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಮಗ್ಗಫಲವಿಸೇಸಸಾಧನಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಪಟಿಪಕ್ಖಪಟಿಸೇಧನಂ ಯೋಗಾವಚರಾನಂ ಞಾಣವರರತನಾಕರಭೂತಂ ಧಮ್ಮಕಥಿಕಾನಂ ಧಮ್ಮಕಥಾವಿಲಾಸವಿಸೇಸಹೇತುಭೂತಂ ಸಂಸಾರಭೀರುಕಾನಂ ದುಕ್ಖನಿಸ್ಸರಣತದುಪಾಯದಸ್ಸನೇನ ಅಸ್ಸಾಸಜನನತ್ಥಂ ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖನಾಸನತ್ಥಞ್ಚ ಗಮ್ಭೀರತ್ಥಾನಞ್ಚ ಅನೇಕೇಸಂ ಸುತ್ತನ್ತಪದಾನಂ ಅತ್ಥವಿವರಣೇನ ಸುಜನಹದಯಪರಿತೋಸಜನನತ್ಥಂ, ತಥಾಗತೇನ ಅರಹತಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಪ್ಪಟಿಹತಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಮಹಾದೀಪೋಭಾಸೇನ ಸಕಲಜನವಿತ್ಥತಮಹಾಕರುಣಾಸಿನೇಹೇನ ವೇನೇಯ್ಯಜನಹದಯಗತಕಿಲೇಸನ್ಧಕಾರವಿಧಮನತ್ಥಂ ಸಮುಜ್ಜಲಿತಸ್ಸ ಸದ್ಧಮ್ಮಮಹಾಪದೀಪಸ್ಸ ತದಧಿಪ್ಪಾಯವಿಕಾಸನಸಿನೇಹಪರಿಸೇಕೇನ ಪಞ್ಚವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಮತಿಚಿರಸಮುಜ್ಜಲನಮಿಚ್ಛತಾ ಲೋಕಾನುಕಮ್ಪಕೇನ ಸತ್ಥುಕಪ್ಪೇನ ಧಮ್ಮರಾಜಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ ಆಯಸ್ಮತಾ ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೇನ ಭಾಸಿತಂ ಸುತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮಾ ಆನನ್ದೋ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಾಲೇ ಯಥಾಸುತಮೇವ ಸಙ್ಗಹಂ ಆರೋಪೇಸಿ।

ಸೋ ಪನೇಸ ವಿನಯಪಿಟಕಂ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕನ್ತಿ ತೀಸು ಪಿಟಕೇಸು ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕಪರಿಯಾಪನ್ನೋ, ದೀಘನಿಕಾಯೋ ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯೋ ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯೋ ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯೋ ಖುದ್ದಕನಿಕಾಯೋತಿ ಪಞ್ಚಸು ಮಹಾನಿಕಾಯೇಸು

ಖುದ್ದಕಮಹಾನಿಕಾಯಪರಿಯಾಪನ್ನೋ, ಸುತ್ತಂ ಗೇಯ್ಯಂ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಂ ಗಾಥಾ ಉದಾನಂ ಇತಿವುತ್ತಕಂ ಜಾತಕಂ ಅಬ್ಭುತಧಮ್ಮಂ ವೇದಲ್ಲನ್ತಿ ನವಸು ಸತ್ಥುಸಾಸನಙ್ಗೇಸು ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಗಾಥಙ್ಗವೇಯ್ಯಾಕರಣಙ್ಗದ್ವಯಸಙ್ಗಹಿತೋ।

"ದ್ವಾಸೀತಿ ಬುದ್ಧತೋ ಗಣ್ಹಿಂ, ದ್ವೇಸಹಸ್ಸಾನಿ ಭಿಕ್ಖುತೋ।
ಚತುರಾಸೀತಿ ಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಯೇ ಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಪವತ್ತಿನೋ"ತಿ॥ (ಥೇರಗಾ॰ ೧೦೨೪) -

ಧಮ್ಮಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕತ್ಥೇರೇನ ಪಞ್ಚಸು ಠಾನೇಸು ಏತದಗ್ಗಂ ಆರೋಪಿತೇನ ಪಟಿಞ್ಞಾತಾನಂ ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಸಹಸ್ಸಾನಂ ಭಿಕ್ಖುತೋ ಗಹಿತೇಸು ದ್ವೀಸು ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಸಹಸ್ಸೇಸು ಅನೇಕಸತಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಸಙ್ಗಹಿತೋ। ತಸ್ಸ ದ್ವೇ ವಗ್ಗಾ ಅಟ್ಠಕವಗ್ಗೋ ಪಾರಾಯನವಗ್ಗೋ ಖಗ್ಗವಿಸಾಣಸುತ್ತಞ್ಚ, ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ವಗ್ಗೇ ಸೋಳಸ ಸೋಳಸ ಕತ್ವಾ ಖಗ್ಗವಿಸಾಣಸುತ್ತಞ್ಚಾತಿ ತೇತ್ತಿಂಸ ಸುತ್ತಾನಿ ಕಾಮಸುತ್ತಾದಿಖಗ್ಗವಿಸಾಣಸುತ್ತಪರಿಯೋಸಾನಾನಿ । ಏವಂ ಅನೇಕಧಾ ವವತ್ಥಾಪಿತಸ್ಸ ಇಮಸ್ಸ ಮಹಾನಿದ್ದೇಸಸ್ಸ ಅನುಪುಬ್ಬಪದತ್ಥವಣ್ಣನಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ। ಅಯಞ್ಹಿ ಮಹಾನಿದ್ದೇಸೋ ಪಾಠತೋ ಅತ್ಥತೋ ಚ ಉದ್ದಿಸನ್ತೇನ ನಿದ್ದಿಸನ್ತೇನ ಚ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಉದ್ದಿಸಿತಬ್ಬೋ ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬೋ ಚ, ಉಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೇನಾಪಿ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಿತಬ್ಬೋ ಧಾರೇತಬ್ಬೋ ಚ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ಗಮ್ಭೀರತ್ತಾ ಇಮಸ್ಸ ಮಹಾನಿದ್ದೇಸಸ್ಸ ಲೋಕಹಿತಾಯ ಲೋಕೇ ಚಿರಟ್ಠಿತತ್ಥನ್ತಿ।

೧. ಅಟ್ಠಕವಗ್ಗೋ

೧. ಕಾಮಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

ತತ್ಥ ಕಾಮಸುತ್ತಂ ಆದಿ। ತಸ್ಮಿಮ್ಪಿ "ಕಾಮಂ ಕಾಮಯಮಾನಸ್ಸಾ"ತಿ ಗಾಥಾ ಆದಿ। ಸಾ ಉದ್ದೇಸನಿದ್ದೇಸಪಟಿನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ತಿಧಾ ಠಿತಾ। "ಕಾಮಂ ಕಾಮಯಮಾನಸ್ಸಾ"ತಿ ಏವಮಾದಿ ಉದ್ದೇಸೋ। "ಕಾಮಾತಿ ಉದ್ದಾನತೋ ದ್ವೇ ಕಾಮಾ - ವತ್ಥುಕಾಮಾ ಚ ಕಿಲೇಸಕಾಮಾ ಚಾ"ತಿ ನಿದ್ದೇಸೋ। "ಕತಮೇ ವತ್ಥುಕಾಮಾ? ಮನಾಪಿಕಾ ರೂಪಾ"ತಿ ಏವಮಾದಿ ಪಟಿನಿದ್ದೇಸೋ।

೧. ತತ್ಥ **ಕಾಮ**ನ್ತಿ ಮನಾಪಿಯರೂಪಾದಿತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮಸಙ್ಖಾತಂ ವತ್ಥುಕಾಮಂ। **ಕಾಮಯಮಾನಸ್ಸಾ**ತಿ ಇಚ್ಛಮಾನಸ್ಸ। **ತಸ್ಸ ಚೇತಂ ಸಮಿಜ್ಝತೀ**ತಿ ತಸ್ಸ ಕಾಮಯಮಾನಸ್ಸ ಸತ್ತಸ್ಸ ತಂ ಕಾಮಸಙ್ಖಾತಂ ವತ್ಥು ಸಮಿಜ್ಝತಿ ಚೇ, ಸಚೇ ಸೋ ತಂ ಲಭತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅದ್ಧಾ ಪೀತಿಮನೋ ಹೋತೀ**ತಿ ಏಕಂಸಂ ತುಟ್ಠಚಿತ್ತೋ ಹೋತಿ। **ಲದ್ಧಾ**ತಿ ಲಭಿತ್ವಾ। **ಮಚ್ಚೋ**ತಿ ಸತ್ತೋ। **ಯದಿಚ್ಛತೀ**ತಿ ಯಂ ಇಚ್ಛತಿ। ಇದಂ ಪನ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಪದತ್ಥಸಮ್ಬನ್ಧಮತ್ತಮೇವ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ ಉಪರಿ ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಥಾ ಚ ಇಮಸ್ಮಿಂ, ಏವಂ ಇತೋ ಪರಂ ಸಬ್ಬೇಸುಪೀತಿ।

ಕಾಮಾತಿ ಉದ್ದಿಸಿತಬ್ಬಪದಂ। **ಉದ್ದಾನತೋ**ತಿ ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬಪದಂ। **ಉದ್ದಾನತೋ**ತಿ ವಗ್ಗವಸೇನ "ಮಚ್ಛುದ್ದಾನಂ ಕಿನೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಆದೀಸು ವಿಯ। ಅಥ ವಾ ಉಪರೂಪರಿ ದಾನತೋ ಉದ್ದಾನಂ, ಉದ್ಧಂ ಉದ್ಧಂ ಸೋಧನತೋ ಬ್ಯವದಾನಟ್ಠೇನ ವೋದಾನಂ ವಿಯ। ವಿತ್ಥಾರಕರಣಭಾವೇನ ವಾ। ಕಾಮಾ ಇತಿ ಪಾಠಸೇಸಂ ಕತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬಂ। **ದ್ವೇ**ತಿ ಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದೋ , ನ ಏಕಂ, ನ ತಯೋ। **ವತ್ಥುಕಾಮಾ ಚಾ**ತಿ ಮನಾಪಿಯರೂಪಾದಿವತ್ಥುಕಾಮಾ ಚ। ಉಪತಾಪನಟ್ಠೇನ ವಿಬಾಧನಟ್ಠೇನ ಚ **ಕಿಲೇಸಕಾಮಾ ಚ**। ತೇಸು ವತ್ಥುಕಾಮೋ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋ, ಕಿಲೇಸಕಾಮೋ ಪಹಾತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ ವತ್ಥುಕಾಮೋ ಕಿಲೇಸಕಾಮೇನ ಪತ್ಥಯಿತಬ್ಬೋತಿ ಕಾಮೀಯತೀತಿ ಕಾಮೋ। ಕಿಲೇಸಕಾಮೋ ವತ್ಥುಕಾಮಾನಂ ಪಚ್ಚಾಸೀಸನಸ್ಸ ಕಾರಣಭಾವೇನ ಕಾಮೀಯತೇ ಅನೇನಾತಿ ಕಾಮೋ। ತತ್ಥ ರೂಪಾದಿಕ್ಖನ್ಧೇ ಸಙ್ಗಹಿತೋ ವತ್ಥುಕಾಮೋ, ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೇ ಸಙ್ಗಹಿತೋ ಕಿಲೇಸಕಾಮೋ। ಛಹಿ ವಿಞ್ಞಾಣೇಹಿ ವಿಜಾನಿತಬ್ಬೋ ವತ್ಥುಕಾಮೋ, ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಜಾನಿತಬ್ಬೋ ಕಿಲೇಸಕಾಮೋ। ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪತಿಟ್ಠಟ್ಠೇನ ಕಾರಣಟ್ಠೇನ ಆರಮ್ಮಣಟ್ಠೇನ ಚ ವತ್ಥುಕಾಮೋ।

"ನೇತೇ ಕಾಮಾ ಯಾನಿ ಚಿತ್ರಾನಿ ಲೋಕೇ, ಸಙ್ಕಪ್ಪರಾಗೋ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಕಾಮೋ।
ತಿಟ್ಠನ್ತಿ ಚಿತ್ರಾನಿ ತಥೇವ ಲೋಕೇ, ಅಥೇತ್ಥ ಧೀರಾ ವಿನಯನ್ತಿ ಛನ್ದ"ನ್ತಿ॥ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೬೩)।

ನನ್ದಮಾಣವಕ- (ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೬೮ ಉಪ್ಪಲವಣ್ಣತ್ಥೇರೀವತ್ಥು) ಸೋರೇಯ್ಯಸೇಟ್ಠಿಪುತ್ತಾದೀನಂ (ಧ॰ ಪ॰ ೪೩) ವತ್ಥೂನಿ ಚೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಂ। ಕಿಲೇಸಕಾಮೋ ತಾಪನಟ್ಠೇನ ಬಾಧನಟ್ಠೇನ ಚ ಸಯಂ ಕಾಮೇತೀತಿ ಕಾಮೋ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ "ರತ್ತೋ ಖೋ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ರಾಗೇನ ಅಭಿಭೂತೋ ಪರಿಯಾದಿನ್ನಚಿತ್ತೋ ಅತ್ತಬ್ಯಾಬಾಧಾಯಪಿ ಚೇತೇತಿ, ಪರಬ್ಯಾಬಾಧಾಯಪಿ ಚೇತೇತಿ, ಉಭಯಬ್ಯಾಬಾಧಾಯಪಿ ಚೇತೇತೀ"ತಿ ಚ "ರತ್ತೋ ಖೋ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಪಾಣಮ್ಪಿ ಹನತಿ, ಅದಿನ್ನಮ್ಪಿ ಆದಿಯತಿ, ಪರದಾರಮ್ಪಿ ಗಚ್ಛತಿ, ಮುಸಾಪಿ ಭಣತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೫೫) ಚ ಏವಮಾದಿ ನಿದಸ್ಸನಂ।

ತಮೇವ ಪಟಿನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ವತ್ಥುಕಾಮೋ - **"ಕತಮೇ ವತ್ಥುಕಾಮಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಕತಮೇ**ತಿ ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಪುಚ್ಛಾ। ಪಞ್ಚವಿಧಾ ಹಿ ಪುಚ್ಛಾ, ತಾಸಂ ವಿಭಾಗೋ ಉಪರಿ ಪಾಳಿಯಂಯೇವ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ತಾಸು ಅಯಂ ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಪುಚ್ಛಾ। ತತ್ಥ **ಮನಾಪಿಕಾ**ತಿ ಮನಂ ಅಪ್ಪಾಯನ್ತಿ ವಡ್ಢೇನ್ತೀತಿ ಮನಾಪಾ, ಮನಾಪಾ ಏವ ಮನಾಪಿಕಾ। **ರೂಪಾ**ತಿ ಕಮ್ಮಚಿತ್ತಉತುಆಹಾರಸಮುಟ್ಠಾನವಸೇನ ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಿಕಾ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಾ। ರೂಪಯನ್ತೀತಿ ರೂಪಾ, ವಣ್ಣವಿಕಾರಂ ಆಪಜ್ಜಮಾನಾ ಹದಯಙ್ಗತಭಾವಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ತತ್ಥ ಕೇನಟ್ಠೇನ ರೂಪನ್ತಿ? ರುಪ್ಪನಟ್ಠೇನ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ -

> “ಕಿಞ್ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ರೂಪಂ ವದೇಥ? ರುಪ್ಪತೀತಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಸ್ಮಾ ‘ರೂಪ’ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಕೇನ ರುಪ್ಪತಿ? ಸೀತೇನಪಿ ರುಪ್ಪತಿ, ಉಣ್ಹೇನಪಿ ರುಪ್ಪತಿ, ಜಿಘಚ್ಛಾಯಪಿ ರುಪ್ಪತಿ, ಪಿಪಾಸಾಯಪಿ ರುಪ್ಪತಿ, ಡಂಸಮಕಸವಾತಾತಪಸರೀಸಪಸಮ್ಫಸ್ಸೇನಪಿ ರುಪ್ಪತಿ। ರುಪ್ಪತೀತಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಸ್ಮಾ ‘ರೂಪ’ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀ’’ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೭೯)।

ತತ್ಥ **ರುಪ್ಪತೀತಿ** ಕುಪ್ಪತಿ ಘಟ್ಟೀಯತಿ ಪೀಳೀಯತಿ, ಭಿಜ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸೀತೇನ** ತಾವ **ರುಪ್ಪನಂ** ಲೋಕನ್ತರಿಕನಿರಯೇ ಪಾಕಟಂ। ಮಹಿಂಸಕರಟ್ಠಾದೀಸುಪಿ ಹಿಮಪಾತಸೀತಲೇಸು ಪದೇಸೇಸು ಏತಂ ಪಾಕಟಮೇವ। ತತ್ಥ ಹಿ ಸತ್ತಾ ಸೀತೇನ ಭಿನ್ನಛಿನ್ನಸರೀರಾ ಜೀವಿತಕ್ಖಯಮ್ಪಿ ಪಾಪುಣನ್ತಿ।

ಉಣ್ಹೇನ ರುಪ್ಪನಂ ಅವೀಚಿಮಹಾನಿರಯೇ ಪಾಕಟಂ। ತತ್ಥ ಹಿ ತತ್ತಾಯ ಲೋಹಪಥವಿಯಾ ನಿಪಜ್ಜಾಪೇತ್ವಾ ಪಞ್ಚವಿಧಬನ್ಧನಾದಿಕರಣಕಾಲೇ ಸತ್ತಾ ಮಹಾದುಕ್ಖಂ ಅನುಭವನ್ತಿ।

ಜಿಘಚ್ಛಾಯ ರುಪ್ಪನಂ ಪೇತ್ತಿವಿಸಯೇ ಚೇವ ದುಬ್ಭಿಕ್ಖಕಾಲೇ ಚ ಪಾಕಟಂ। ಪೇತ್ತಿವಿಸಯಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಸತ್ತಾ ದ್ವೇ ತೀಣಿ ಬುದ್ಧನ್ತರಾನಿ ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಆಮಿಸಂ ಹತ್ಥೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ಮುಖೇ ಪಕ್ಖಿಪನ್ತಾ ನಾಮ ನ ಹೋನ್ತಿ, ಅನ್ತೋಉದರಂ ಆದಿತ್ತಸುಸಿರರುಕ್ಖೋ ವಿಯ ಹೋತಿ। ದುಬ್ಭಿಕ್ಖೇ ಕಞ್ಜಿಕಮತ್ತಮ್ಪಿ ಅಲಭಿತ್ವಾ ಮರಣಸತ್ತಾನಂ ಪಮಾಣಂ ನತ್ಥಿ।

ಪಿಪಾಸಾಯ ರುಪ್ಪನಂ ಕಾಲಕಞ್ಜಿಕಾದೀಸು ಪಾಕಟಂ। ತತ್ಥ ಹಿ ಸತ್ತಾ ದ್ವೇ ತೀಣಿ ಬುದ್ಧನ್ತರಾನಿ ಹದಯತೇಮನಮತ್ತಂ ವಾ ಜಿವ್ಹಾತೇಮನಮತ್ತಂ ವಾ ಉದಕಬಿನ್ದುಮ್ಪಿ ಲದ್ಧುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। “ಪಾನೀಯಂ ಪಿವಿಸ್ಸಾಮಾ”ತಿ ನದಿಂ ಗತಾನಂ ಜಲಂ ವಾಲುಕಾತಲಂ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ। ಮಹಾಸಮುದ್ದಂ ಪಕ್ಖನ್ತಾನಮ್ಪಿ ಸಮುದ್ದೋ ಪಿಟ್ಠಿಪಾಸಾಣೋಯೇವ ಹೋತಿ। ತೇ ಸುಸ್ಸನ್ತಾ ಬಲವದುಕ್ಖಪೀಳಿತಾ ವಿರವನ್ತಿ। **ಡಂಸಾದೀಹಿ ರುಪ್ಪನಂ** ಡಂಸಮಕ್ಖಿಕಾದಿಬಹುಲೇಸು ಪದೇಸೇಸು ಪಾಕಟಂ। ತಂ ಪನ - “ಕತಮಂ ತಂ ರೂಪಂ ಸನಿದಸ್ಸನಂ? ಸಪ್ಪಟಿಘ”ನ್ತಿ ಆದಿನಾ ನಯೇನ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ (ಧ॰ ಸ॰ ೬೫೬, ೬೫೮) ವಿತ್ಥಾರಿತಮೇವ।

ಸಪ್ಪನ್ತೀತಿ **ಸದ್ದಾ,** ಉದಾಹರೀಯನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಉತುಚಿತ್ತವಸೇನ ದ್ವಿಸಮುಟ್ಠಾನಿಕಾ ಸದ್ದಾ। ಗನ್ಧಯನ್ತೀತಿ **ಗನ್ಧಾ,** ಅತ್ತನೋ ವತ್ಥೂನಿ ಸೂಚಯನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ರಸನ್ತಿ ತೇ ಸತ್ತಾತಿ **ರಸಾ,** ಅಸ್ಸಾದೇನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಫುಸೀಯನ್ತೀತಿ **ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾ** । ಏತೇ ಗನ್ಧಾದಯೋ ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಿಕಾವ । ತೇಸಂ ವಿಭಾಗೋ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ (ಧ॰ ಸ॰ ೬೨೨-೬೨೪) ವಿತ್ಥಾರಿತೋಯೇವ।

ತಮೇವತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರವಸೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಅತ್ಥರಣಾ ಪಾವುರಣಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಅತ್ಥರಿತ್ವಾ ನಿಪಜ್ಜಿಯನ್ತೀತಿ **ಅತ್ಥರಣಾ।** ಸರೀರಂ ವೇಠೇತ್ವಾ ಪಾರುಪೀಯನ್ತೀತಿ **ಪಾವುರಣಾ।** ಅನ್ತೋಜಾತಾದಯೋ ಚತ್ತಾರೋ ದಾಸೀ ಚ ದಾಸೋ ಚ **ದಾಸಿದಾಸಾ। ಖೇತ್ತಂ** ನಾಮ ಯಸ್ಮಿಂ ಪುಬ್ಬಣ್ಣಂ ರುಹತಿ। **ವತ್ಥು** ನಾಮ ಯಸ್ಮಿಂ ಅಪರಣ್ಣಂ ರುಹತಿ। ಯತ್ಥ ವಾ ಉಭಯಮ್ಪಿ ರುಹತಿ, ತಂ ಖೇತ್ತಂ। ತದತ್ಥಾಯ ಕತಭೂಮಿಭಾಗೋ ವತ್ಥು। ಖೇತ್ತವತ್ಥುಸೀಸೇನ ಚೇತ್ಥ ವಾಪಿತಳಾಕಾದೀನಿಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾನಿ। **ಹಿರಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಕಹಾಪಣೋ। **ಸುವಣ್ಣ**ನ್ತಿ ಜಾತರೂಪಂ। ತೇಸಂ ಗಹಣೇನ ಲೋಹಮಾಸಕೋ ಜತುಮಾಸಕೋ ದಾರುಮಾಸಕೋತಿ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। **ಗಾಮನಿಗಮರಾಜಧಾನಿಯೋ**ತಿ ಏಕಕುಟಿಕಾದಿ **ಗಾಮೋ।** ಆಪಣಯುತ್ತೋ **ನಿಗಮೋ।** ಏಕಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಆಣಾಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ **ರಾಜಧಾನೀ। ರಟ್ಠ**ನ್ತಿ ಜನಪದೇಕದೇಸಂ। **ಜನಪದೋ**ತಿ ಕಾಸಿಕೋಸಲಾದಿಜನಪದೋ। **ಕೋಸೋ**ತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಕೋಸೋ - ಹತ್ಥೀ ಅಸ್ಸೋ ರಥೋ ಪತ್ತಿ। **ಕೋಟ್ಠಾಗಾರ**ನ್ತಿ ತಿವಿಧಂ ಕೋಟ್ಠಾಗಾರಂ - ಧನಕೋಟ್ಠಾಗಾರಂ ಧಞ್ಞಕೋಟ್ಠಾಗಾರಂ ವತ್ಥಕೋಟ್ಠಾಗಾರಂ। **ಯಂ ಕಿಞ್ಚೀ**ತಿ ಅನವಸೇಸಪರಿಯಾದಾನವಚನಂ। **ರಜನೀಯ**ನ್ತಿ ರಞ್ಜೇತುಂ ಯುತ್ತಟ್ಠೇನ।

ಇತೋ ಪರಂ ತಿಕವಸೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ ಅತೀತತ್ತಿಕಅಜ್ಝತ್ತತ್ತಿಕಹೀನತ್ತಿಕಓಕಾಸತ್ತಿಕಸಂಯೋಗತ್ತಿಕಕಾಮಾವಚರತ್ತಿಕವಸೇನ ಛತ್ತಿಕೇ ಆಹ। ತತ್ಥ ಅತೀತತ್ತಿಕೇ ತಾವ ಅತ್ತನೋ ಸಭಾವಂ ಉಪ್ಪಾದಾದಿಕ್ಖಣಂ ವಾ ಪತ್ವಾ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಾತಿ **ಅತೀತಾ**। ತದುಭಯಮ್ಪಿ ನ ಆಗತಾತಿ **ಅನಾಗತಾ**। ತಂ ತಂ ಕಾರಣಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪನ್ನಾತಿ **ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾ**। ಇದಂ ಭವೇನ ಪರಿಚ್ಛನ್ನಂ। ಪಟಿಸನ್ಧಿತೋ ಹಿ ಪಟ್ಠಾಯ ಅತೀತಭವೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಾ ಅನನ್ತರಭವೇ ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ ಹೋನ್ತು ಕಪ್ಪಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಮತ್ಥಕೇ ವಾ, ಸಬ್ಬೇ ಅತೀತಾಯೇವ ನಾಮ। ಚುತಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅನಾಗತಭವೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತನಕಾ ಕಾಮಾ ಅನನ್ತರಭವೇ ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತು ಕಪ್ಪಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಮತ್ಥಕೇ ವಾ, ಸಬ್ಬೇ ಅನಾಗತಾಯೇವ ನಾಮ। ಚುತಿಪಟಿಸನ್ಧಿಅನ್ತರೇ ಪವತ್ತಾ ಕಾಮಾ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾ ನಾಮ।

ಅಜ್ಝತ್ತತ್ತಿಕೇ "ಏವಂ ಪವತ್ತಮಾನಾ ಮಯಂ ಅತ್ತಾತಿ ಗಹಣಂ ಗಮಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ವಿಯ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಅತ್ತಾನಂ ಅಧಿಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಾ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ಪವತ್ತಾ ಪಾಟಿಪುಗ್ಗಲಿಕಾ ಕಾಮಾ **ಅಜ್ಝತ್ತಾ ಕಾಮಾ** ನಾಮ। ತತೋ ಬಹಿಭೂತಾ ಪನ ಇನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧಾ ವಾ ಅನಿನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧಾ ವಾ **ಬಹಿದ್ಧಾ** ನಾಮ। ತತಿಯಪದಂ ತದುಭಯವಸೇನ ವುತ್ತಂ।

ಹೀನತ್ತಿಕೇ **ಹೀನಾ**ತಿ ಲಾಮಕಾ। **ಮಜ್ಝಿಮಾ**ತಿ ಹೀನಪಣೀತಾನಂ ಮಜ್ಝೇ ಭವಾತಿ ಮಜ್ಝಿಮಾ। ಅವಸೇಸಾ ಉತ್ತಮಟ್ಠೇನ **ಪಣೀತಾ**। ಅಪಿ ಚ ಉಪಾದಾಯುಪಾದಾಯ ಹೀನಮಜ್ಝಿಮಪಣೀತತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ನೇರಯಿಕಾನಞ್ಹಿ ಕಾಮಾ ಕೋಟಿಪ್ಪತ್ತಾ ಹೀನಾ ನಾಮ। ತೇ ಉಪಾದಾಯ ತಿರಚ್ಛಾನೇಸು ನಾಗಸುಪಣ್ಣಾನಂ ಕಾಮಾ ಪಣೀತಾ ನಾಮ। ಸೇಸತಿರಚ್ಛಾನಗತಾನಂ ಕಾಮಾ ಮಜ್ಝಿಮಾ ನಾಮ। ತೇಸಮ್ಪಿ ಕಾಮಾ ಹೀನಾ। ತೇ ಉಪಾದಾಯ ಮಹೇಸಕ್ಖಪೇತಾನಂ ಕಾಮಾ ಪಣೀತಾ ನಾಮ। ಅವಸೇಸಾನಂ ಕಾಮಾ ಮಜ್ಝಿಮಾ ನಾಮ। ತೇಸಮ್ಪಿ ಹೀನಾ। ತೇ ಉಪಾದಾಯ ಜಾನಪದಾನಂ ಕಾಮಾ ಪಣೀತಾ ನಾಮ। ಪಚ್ಚನ್ತವಾಸೀನಂ ಕಾಮಾ ಮಜ್ಝಿಮಾ ನಾಮ। ತೇಸಮ್ಪಿ ಹೀನಾ। ತೇ ಉಪಾದಾಯ ಗಾಮಭೋಜಕಾನಂ ಕಾಮಾ ಪಣೀತಾ ನಾಮ। ತೇಸಂ ಪರಿಚಾರಿಕಾನಂ ಕಾಮಾ ಮಜ್ಝಿಮಾ ನಾಮ। ತೇಸಮ್ಪಿ ಹೀನಾ। ತೇ ಉಪಾದಾಯ ಜನಪದಸಾಮಿಕಾನಂ ಕಾಮಾ ಪಣೀತಾ ನಾಮ। ತೇಸಂ ಪರಿಚಾರಿಕಾನಂ ಕಾಮಾ ಮಜ್ಝಿಮಾ ನಾಮ। ತೇಸಮ್ಪಿ ಹೀನಾ। ತೇ ಉಪಾದಾಯ ಪದೇಸರಾಜೂನಂ ಕಾಮಾ ಪಣೀತಾ ನಾಮ। ತೇಸಂ ಅಮಚ್ಚಾನಂ ಕಾಮಾ ಮಜ್ಝಿಮಾ ನಾಮ। ತೇಸಮ್ಪಿ ಹೀನಾ। ತೇ ಉಪಾದಾಯ ಚಕ್ಕವತ್ತಿರಞ್ಞೋ ಕಾಮಾ ಪಣೀತಾ ನಾಮ। ತಸ್ಸ ಅಮಚ್ಚಾನಂ ಕಾಮಾ ಮಜ್ಝಿಮಾ ನಾಮ। ತಸ್ಸಪಿ ಹೀನಾ। ತೇ ಉಪಾದಾಯ ಭುಮ್ಮದೇವಾನಂ ಕಾಮಾ ಪಣೀತಾ ನಾಮ। ತೇಸಂ ಪರಿಚಾರಿಕಾನಂ ದೇವಾನಂ ಕಾಮಾ ಮಜ್ಝಿಮಾ ನಾಮ। ತೇಸಮ್ಪಿ ಹೀನಾ। ತೇ ಉಪಾದಾಯ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾನಂ ದೇವಾನಂ ಕಾಮಾ ಪಣೀತಾತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಯಾವ ಅಕನಿಟ್ಠದೇವಾನಂ ಕಾಮಾ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಾ ಪಣೀತಾ ನಾಮ। ಏವಂ ಉಪಾದಾಯುಪಾದಾಯ ಹೀನಮಜ್ಝಿಮಪಣೀತತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಓಕಾಸತ್ತಿಕೇ **ಆಪಾಯಿಕಾ ಕಾಮಾ**ತಿ ಅವಡ್ಢಿಸಙ್ಖಾತೇಸು ಅಪಗತಅಯೇಸು ಚತೂಸು ಅಪಾಯೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಕಾಮಾ **ಆಪಾಯಿಕಾ**। ಮನುಸ್ಸೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಕಾಮಾ **ಮಾನುಸಿಕಾ**। ದೇವೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಕಾಮಾ **ದಿಬ್ಬಾ**।

ಸಂಯೋಗತ್ತಿಕೇ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತಾನಂ ಕಾಮಾನಂ ಪರಿಭುಞ್ಜನತೋ ಠಪೇತ್ವಾ ನೇರಯಿಕೇ ಸೇಸಅಪಾಯಸತ್ತಾನಂ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕೇ ದೇವೇ ಉಪಾದಾಯ ಯಾವ ತುಸಿತಕಾಯಿಕಾನಞ್ಚ ದೇವಾನಂ ಕಾಮಾ **ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತಾ ಕಾಮಾ** ನಾಮ। ಪಕತಿಪಟಿಯತ್ತಾರಮ್ಮಣತೋ ಅತಿರೇಕೇನ ರಮಿತುಕಾಮತಾಕಾಲೇ ಯಥಾರುಚಿತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ನಿಮ್ಮಿನಿತ್ವಾ ನಿಮ್ಮಿನಿತ್ವಾ ರಮನ್ತೀತಿ ನಿಮ್ಮಾನರತೀನಂ ದೇವಾನಂ ಕಾಮಾ **ನಿಮ್ಮಿತಾ ಕಾಮಾ** ನಾಮ। ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝಾಸಯಂ ಞತ್ವಾ ಪರೇಹಿ ನಿಮ್ಮಿತೇ ಆರಮ್ಮಣೇ ಸೇವನ್ತೀತಿ ಪರನಿಮ್ಮಿತವಸವತ್ತೀನಂ ಕಾಮಾ **ಪರನಿಮ್ಮಿತಾ ಕಾಮಾ** ನಾಮ। **ಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ**ತಿ "ಮಯ್ಹಂ ಏತ"ನ್ತಿ ಗಹಿತಾ ಕಾಮಾ। **ಅಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ**ತಿ ತಥಾ ಅಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ ಉತ್ತರಕುರುಕಾನಂ ಕಾಮಾ। **ಮಮಾಯಿತಾ**ತಿ ತಣ್ಹಾವಸೇನ "ಮಮ ಏತ"ನ್ತಿ ಗಹಿತಾ। **ಅಮಮಾಯಿತಾ**ತಿ ವುತ್ತಪಟಿಪಕ್ಖಾ।

ಸಬ್ಬೇಪಿ ಕಾಮಾವಚರಾ ಧಮ್ಮಾತಿ "ಹೇಟ್ಠತೋ ಅವೀಚಿನಿರಯಂ ಪರಿಯನ್ತಂ ಕರಿತ್ವಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೨೮೭) ನಯೇನ ವುತ್ತೇಸು ಕಾಮಾವಚರಧಮ್ಮೇಸು ಪರಿಯಾಪನ್ನಾ। ತತ್ರಾಯಂ ವಚನತ್ಥೋ - ಉದ್ದಾನತೋ ದ್ವೇ ಕಾಮಾ, ವತ್ಥುಕಾಮೋ ಚ ಕಿಲೇಸಕಾಮೋ ಚಾತಿ। ತತ್ಥ ಕಿಲೇಸಕಾಮೋ ಅತ್ಥತೋ ಛನ್ದರಾಗೋ। ವತ್ಥುಕಾಮೋ ತೇಭೂಮಕಂ ವಟ್ಟಂ। ಕಿಲೇಸಕಾಮೋ ಚೇತ್ಥ ಕಾಮೇತೀತಿ ಕಾಮೋ। ಇತರೋ ಕಾಮೀಯತೀತಿ। ಯಸ್ಮಿಂ ಪನ ಪದೇಸೇ ದುವಿಧೋಪೇಸೋ ಕಾಮೋ ಪವತ್ತಿವಸೇನ ಅವಚರತಿ, ಸೋ ಚತುನ್ನಂ ಅಪಾಯಾನಂ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಛನ್ನಞ್ಚ ದೇವಲೋಕಾನಂ ವಸೇನ ಏಕಾದಸವಿಧೋ ಪದೇಸೋ ಕಾಮೋ ಏತ್ಥ ಅವಚರತೀತಿ ಕಾಮಾವಚರೋ। ತತ್ಥ ಪರಿಯಾಪನ್ನಧಮ್ಮೇ ಸನ್ಧಾಯ "ಸಬ್ಬೇಪಿ ಕಾಮಾವಚರಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅತ್ತನೋ ಸಭಾವಂ ಧಾರೇನ್ತೀತಿ ಧಮ್ಮಾ। **ರೂಪಾವಚರಾ ಧಮ್ಮಾ**ತಿ "ಹೇಟ್ಠತೋ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಂ ಪರಿಯನ್ತಂ ಕರಿತ್ವಾ ಉಪರಿತೋ ಅಕನಿಟ್ಠೇ ದೇವೇ ಅನ್ತೋಕರಿತ್ವಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೨೮೯) ನಯೇನ ವುತ್ತಾನಂ ರೂಪಾವಚರಧಮ್ಮಾನಂ ವಸೇನ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಧಮ್ಮಾ ರೂಪಾವಚರಾ। **ಅರೂಪಾವಚರಾ ಧಮ್ಮಾ**ತಿ "ಹೇಟ್ಠತೋ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನುಪಗೇ ದೇವೇ ಪರಿಯನ್ತಂ ಕರಿತ್ವಾ ಉಪರಿತೋ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನುಪಗೇ ದೇವೇ ಅನ್ತೋಕರಿತ್ವಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೨೯೧) ನಯೇನ ವುತ್ತಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅರೂಪಾವಚರಾ ಧಮ್ಮಾ । ತತ್ಥ ರೂಪೇ ಅವಚರನ್ತೀತಿ ರೂಪಾವಚರಾ। ಅರೂಪೇ ಅವಚರನ್ತೀತಿ ಅರೂಪಾವಚರಾ। **ತಣ್ಹಾವತ್ಥುಕಾ**ತಿ ಪತಿಟ್ಠಟ್ಠೇನ ಕಾರಣಟ್ಠೇನ ಚ ತಣ್ಹಾಯ ವತ್ಥುಭೂತಾ। **ತಣ್ಹಾರಮ್ಮಣಾ**ತಿ ತಣ್ಹಾಪವತ್ತಿವಸೇನ ತಣ್ಹಾಯ ಆರಮ್ಮಣಭೂತಾ। **ಕಾಮನೀಯಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಪಚ್ಚಾಸೀಸಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ। **ರಜನೀಯಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ರಞ್ಜೇತುಂ ಯುತ್ತಟ್ಠೇನ। **ಮದನೀಯಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಕುಲಮದಾದಿಮದಂ ಉಪ್ಪಾದನೀಯಟ್ಠೇನ।

ತತ್ಥ "ಕತಮೇ ವತ್ಥುಕಾಮಾ? ಮನಾಪಿಕಾ ರೂಪಾ"ತಿಆದಿಂ ಕತ್ವಾ "ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ರಜನೀಯಂ ವತ್ಥು"ತಿ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ಸವಿಞ್ಞಾಣಕಅವಿಞ್ಞಾಣಕವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಅವಸೇಸಂ ಏಕಚತುಕ್ಕಾದಿಕಛತ್ತಿಕನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಏವಂ ವತ್ಥುಕಾಮಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಕಿಲೇಸಕಾಮಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕತಮೇ ಕಿಲೇಸಕಾಮಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಛನ್ದೋ**ತಿ ದುಬ್ಬಲರಾಗೋ। **ರಾಗೋ**ತಿ ತತೋ ಬಲವತರೋ । ಉಪರಿ ತಯೋಪಿ ರಾಗಾ ಇಮೇಹಿ ಬಲವತರಾ। **ಕಾಮೇಸೂ**ತಿ ಪಞ್ಚಸು ಕಾಮಗುಣೇಸು। **ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ**ತಿ ಕಾಮಸಙ್ಖಾತೋ ಛನ್ದೋ, ನ ಕತ್ತುಕಮ್ಯತಾಛನ್ದೋ, ನ ಧಮ್ಮಚ್ಛನ್ದೋ। ಕಾಮನವಸೇನ ರಜ್ಜನವಸೇನ ಚ ಕಾಮೋಯೇವ ರಾಗೋ **ಕಾಮರಾಗೋ**। ಕಾಮನವಸೇನ ನನ್ದನವಸೇನ ಚ ಕಾಮೋಯೇವ ನನ್ದೀ **ಕಾಮನನ್ದೀ**। ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಕಾಮತ್ಥಂ ವಿದಿತ್ವಾ ತಣ್ಹಾಯನಟ್ಠೇನ **ಕಾಮತಣ್ಹಾ**। ಸಿನೇಹನಟ್ಠೇನ **ಕಾಮಸ್ನೇಹೋ**। ಪರಿಡಯ್ಹನಟ್ಠೇನ **ಕಾಮಪರಿಳಾಹೋ**। ಮುಚ್ಛನಟ್ಠೇನ **ಕಾಮಮುಚ್ಛಾ**। ಗಿಲಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಟ್ಠಾಪನಟ್ಠೇನ **ಕಾಮಜ್ಝೋಸಾನಂ**। ವಟ್ಟಸ್ಮಿಂ ಓಘೇಹಿ ಓಸೀದಾಪೇತೀತಿ **ಕಾಮೋಘೋ**। ವಟ್ಟಸ್ಮಿಂ ಯೋಜೇತೀತಿ **ಕಾಮಯೋಗೋ**। ದಳ್ಹವಸೇನ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಹಣಂ **ಉಪಾದಾನಂ**। ಚಿತ್ತಂ ನೀವರತಿ ಪರಿಯೋನನ್ಧತೀತಿ **ನೀವರಣಂ**।

ಅದ್ದಸನ್ತಿ ಅದ್ದಕ್ಖಿಂ। **ಕಾಮಾ**ತಿ ಆಲಪನಂ। **ತೇ**ತಿ ತವ। **ಮೂಲ**ನ್ತಿ ಪತಿಟ್ಠಂ। **ಸಙ್ಕಪ್ಪಾ**ತಿ ಪರಿಕಪ್ಪೇನ। **ನ ತಂ ಸಙ್ಕಪ್ಪಯಿಸ್ಸಾಮೀ**ತಿ ತಂ ಪರಿಕಪ್ಪನಂ ನ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ। **ನ ಹೋಹಿಸೀ**ತಿ ನ ಭವಿಸ್ಸಸಿ।

ಇಚ್ಛಮಾನಸ್ಸಾತಿ ಪಚ್ಚಾಸೀಸನ್ತಸ್ಸ। **ಸಾದಿಯಮಾನಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಸ್ಸಾದಿಯಮಾನಸ್ಸ। **ಪತ್ಥಯಮಾನಸ್ಸಾ**ತಿ ಪತ್ಥನಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಸ್ಸ। **ಪಿಹಯಮಾನಸ್ಸಾ**ತಿ ಪಾಪುಣಿತುಂ ಇಚ್ಛಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಸ್ಸ। **ಅಭಿಜಪ್ಪಮಾನಸ್ಸಾ**ತಿ ತಣ್ಹಾವಸೇನ ತಿತ್ತಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಸ್ಸ। ಅಥ ವಾ ಅಭಿವದನ್ತಸ್ಸ।

ಖತ್ತಿಯಸ್ಸ ವಾತಿಆದಿ ಚತುಜಾತಿವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಗಹಟ್ಠಸ್ಸ ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ವಾ**ತಿ ಲಿಙ್ಗವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ದೇವಸ್ಸ ವಾ ಮನುಸ್ಸಸ್ಸ ವಾ**ತಿ ಉಪಪತ್ತಿವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಇಜ್ಝತೀ**ತಿ ನಿಪ್ಫಜ್ಜತಿ। **ಸಮಿಜ್ಝತೀ**ತಿ ಸಮ್ಮಾ ನಿಪ್ಫಜ್ಜತಿ। **ಇಜ್ಝತಿ** ವಿಸೇಸರೂಪಪಟಿಲಾಭವಸೇನ। **ಲಭತಿ** ದಸ್ಸನೀಯರೂಪಪಟಿಲಾಭವಸೇನ। **ಪಟಿಲಭತಿ** ಪಸಾದನೀಯರೂಪಪಟಿಲಾಭವಸೇನ।

ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ ಸಞ್ಞಾನರೂಪಪಟಿಲಾಭವಸೇನ। **ವಿನ್ದತಿ** ಭವಿಪ್ಪಸಾದರೂಪಪಟಿಲಾಭವಸೇನ। ಅಥ ವಾ ಪುಞ್ಞಮಹತ್ತೇನ **ಇಜ್ಝತಿ**। ಜಾತಿಮಹತ್ತೇನ **ಲಭತಿ**। ಇಸ್ಸರಿಯಮಹತ್ತೇನ **ಪಟಿಲಭತಿ**। ಸುಖಮಹತ್ತೇನ **ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ**। ಸಮ್ಪತ್ತಿಮಹತ್ತೇನ **ವಿನ್ದತೀತಿ**।

ಏಕಂಸವಚನನ್ತಿ ಏಕಕೋಟ್ಠಾಸವಚನಂ। "ಏಕಂಸಂ ಚೀವರಂ ಕತ್ವಾ (ಪಾರಾ॰ ೩೪೯, ೩೬೭), ಏಕಂಸಬ್ಯಾಕರಣೀಯೋ ಪಞ್ಹೋ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೧೨; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೪೨) ವಿಯ ಅನೇಕಂಸಗಹಣಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ। **ನಿಸ್ಸಂಸಯವಚನ**ನ್ತಿ ಸಂಸಯವಿರಹಿತವಚನಂ, ಸನ್ದೇಹಪಟಿಕ್ಖೇಪವಚನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಿಕ್ಕಙ್ಖಾವಚನ**ನ್ತಿ "ಕಥಮಿದಂ ಕಥಮಿದ"ನ್ತಿ ಕಙ್ಖಾಪಟಿಕ್ಖೇಪವಚನಂ। **ಅದ್ವೇಜ್ಝವಚನ**ನ್ತಿ ದ್ವಿಧಾಭಾವಂ ದ್ವೇಜ್ಝಂ, ತಂಅಭಾವೇನ ಅದ್ವೇಜ್ಝವಚನಂ। ದ್ವಿಧಾಭಾವವಿರಹಿತಂ "ಅದ್ವೇಜ್ಝವಚನಾ ಬುದ್ಧಾ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ವಿಮತಿಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ। **ಅದ್ವೇಳ್ಹಕವಚನ**ನ್ತಿ ದ್ವಿಹದಯಾಭಾವೇನ ಅದ್ವೇಳ್ಹಕಂ। "ಇತಿಹಾಸ, ಇತಿಹಾಸಾ"ತಿ ದ್ವೇಳ್ಹಕಪಟಿಕ್ಖೇಪವಚನಂ। **ನಿಯೋಗವಚನ**ನ್ತಿ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ದ್ವೇ ನ ಯುಜ್ಜನ್ತೀತಿ ನಿಯೋಗವಚನಂ ದ್ವಿಧಾಪಥಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ। ಅಞ್ಞತ್ಥ ಪನ "ನಿಯೋಗಾ ಅನಾಗತಾರಮ್ಮಣಾ ನತ್ಥೀ"ತಿ ಆಗತಂ। **ಅಪಣ್ಣಕವಚನ**ನ್ತಿ ಪಲಾಸರಹಿತಂ ಸಾರವಚನಂ ಅವಿರದ್ಧಕಾರಣಂ "ಅಪಣ್ಣಕಂ ಠಾನಮೇಕೇ"ತಿಆದೀಸು (ಜಾ॰ ೧.೧.೧) ವಿಯ, ಅಪಣ್ಣಕಮಣಿ ವಿಯ ಸಪ್ಪತಿಟ್ಠವಚನಂ। **ಅವತ್ಥಾಪನವಚನಮೇತ**ನ್ತಿ ಏತಂ ವಚನಂ ಓತರಿತ್ವಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ ಸನ್ತಿಟ್ಠಾಪನಂ ಠಪನಂ।

ಯಾನಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಮಹಾನಿದ್ದೇಸೇ ವಿಭತ್ತಿಂ ಆರೋಪಿತಾನಿ ಪದಾನಿ, ತಾನಿ ವಿಭತ್ತಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತಾನಿ ತೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ವಿಭತ್ತಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ನಾನಾ ಹೋನ್ತಾನಿ ಚತೂಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ನಾನಾ ಭವನ್ತಿ। ಅಪರದೀಪನಾ ಪನೇತ್ಥ ದ್ವೇ ಠಾನಾನಿ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಕಥಂ? ತಾನಿ ಹಿ ಬ್ಯಞ್ಜನವಸೇನ ಉಪಸಗ್ಗವಸೇನ ಅತ್ಥವಸೇನ ವಾತಿ ಇಮೇಹಿ ತೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ವಿಭತ್ತಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ತತ್ಥ "ಕೋಧೋ ಕುಜ್ಝನಾ ಕುಜ್ಝಿತತ್ತಂ, ದೋಸೋ ದುಸ್ಸನಾ ದುಸ್ಸಿತತ್ತ"ನ್ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೦೬೬) ಏವಂ ಬ್ಯಞ್ಜನವಸೇನ ವಿಭತ್ತಿಗಮನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ಹಿ ಏಕೋವ ಕೋಧೋ ಬ್ಯಞ್ಜನವಸೇನ ಏವಂ ವಿಭತ್ತಿಂ ಲಭತಿ। "ಇಜ್ಝತಿ ಸಮಿಜ್ಝತಿ ಲಭತಿ ಪಟಿಲಭತಿ ಗಚ್ಛತಿ ಅಧಿಗಚ್ಛತೀ"ತಿ ಏವಂ ಪನ ಉಪಸಗ್ಗವಸೇನ ವಿಭತ್ತಿಗಮನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। "ಪಣ್ಡಿಚ್ಚಂ ಕೋಸಲ್ಲಂ ನೇಪುಞ್ಞಂ ವೇಭಬ್ಯಾ ಚಿನ್ತಾ ಉಪಪರಿಕ್ಖಾ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೬) ಏವಂ ಅತ್ಥವಸೇನ ವಿಭತ್ತಿಗಮನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ತೇಸು ಪೀತಿಪದನಿದ್ದೇಸೇ ತಾವ ಇಮಾ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಭತ್ತಿಯೋ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। **ಪೀತಿ ಪಾಮೋಜ್ಜ**ನ್ತಿ ಹಿ ಬ್ಯಞ್ಜನವಸೇನ ವಿಭತ್ತಿಗಮನಂ ಹೋತಿ। **ಆಮೋದನಾ ಪಮೋದನಾ ಪಹಾಸೋ**ತಿ ಉಪಸಗ್ಗವಸೇನ। **ವಿತ್ತಿ ತುಟ್ಠಿ ಓದಗ್ಯಂ ಅತ್ತಮನತಾ**ತಿ ಅತ್ಥವಸೇನ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸಬ್ಬಪದನಿದ್ದೇಸೇಸು ವಿಭತ್ತಿಗಮನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ನಾನಾ ಹೋನ್ತಾನಿಪಿ ನಾಮನಾನತ್ತೇನ ಲಕ್ಖಣನಾನತ್ತೇನ ಕಿಚ್ಚನಾನತ್ತೇನ ಪಟಿಕ್ಖೇಪನಾನತ್ತೇನಾತಿ ಇಮೇಹಿ ಚತೂಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ನಾನಾ ಹೋನ್ತಿ। ತತ್ಥ "ಕತಮೋ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಬ್ಯಾಪಾದೋ ಹೋತಿ? ಯೋ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ದೋಸೋ ದುಸ್ಸನಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಬ್ಯಾಪಾದೋತಿ ವಾ ದೋಸೋತಿ ವಾ ದ್ವೇಪಿ ಏತೇ ಕೋಧೋ ಏವ, ನಾಮೇನ ಪನ ನಾನತ್ತಂ ಗತಾತಿ ಏವಂ ನಾಮನಾನತ್ತೇನ ನಾನತ್ತಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ರಾಸಟ್ಠೇನ ಚ ಪಞ್ಚಪಿ ಖನ್ಧಾ ಏಕೋವ ಖನ್ಧೋ ಹೋತಿ। ಏತ್ಥ ಪನ ರೂಪಂ ರುಪ್ಪನಲಕ್ಖಣಂ, ವೇದನಾ ವೇದಯಿತಲಕ್ಖಣಾ, ಸಞ್ಞಾ ಸಞ್ಜಾನನಲಕ್ಖಣಾ, ಚೇತನಾ ಚೇತಯಿತಲಕ್ಖಣಾ, ವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿಜಾನನಲಕ್ಖಣನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಲಕ್ಖಣನಾನತ್ತೇನ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ಹೋನ್ತಿ। ಏವಂ ಲಕ್ಖಣನಾನತ್ತೇನ ನಾನತ್ತಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

"ಚತ್ತಾರೋ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾ - ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಪಾಪಕಾನಂ ಅಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅನುಪ್ಪಾದಾಯ…ಪೇ॰… ಚಿತ್ತಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ ಪದಹತೀ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೩೯೦; ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೪೦೨) ಏಕಮೇವ ವೀರಿಯಂ ಕಿಚ್ಚನಾನತ್ತೇನ ಚತೂಸು ಠಾನೇಸು ಆಗತಂ। ಏವಂ ಕಿಚ್ಚನಾನತ್ತೇನ ನಾನತ್ತಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

“ಚತ್ತಾರೋ ಅಸದ್ಧಮ್ಮಾ ಕೋಧಗರುತಾ, ನ ಸದ್ಧಮ್ಮಗರುತಾ, ಮಕ್ಖಗರುತಾ, ನ ಸದ್ಧಮ್ಮಗರುತಾ, ಲಾಭಗರುತಾ, ನ ಸದ್ಧಮ್ಮಗರುತಾ, ಸಕ್ಕಾರಗರುತಾ, ನ ಸದ್ಧಮ್ಮಗರುತಾ”ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೪೪) ಪನ ಪಟಿಕ್ಖೇಪನಾನತ್ತೇನ ನಾನತ್ತಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಇಮಾನಿ ಪನ ಚತ್ತಾರಿ ನಾನತ್ತಾನಿ ನ ಪೀತಿಯಾಯೇವ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ಸಬ್ಬೇಸುಪಿ ಯಥಾಲಾಭವಸೇನ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ಪೀತಿಯಾ ಹಿ ಪೀತೀತಿ ನಾಮಂ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತನ್ತಿ ನಾಮಂ। ಪೀತಿ ಚ ಫರಣಲಕ್ಖಣಾ, ವೇದನಾ ವೇದಯಿತಲಕ್ಖಣಾ, ಸಞ್ಞಾ ಸಞ್ಜಾನನಲಕ್ಖಣಾ, ಚೇತನಾ ಚೇತಯಿತಲಕ್ಖಣಾ, ವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿಜಾನನಲಕ್ಖಣಂ।

ತಥಾ ಪೀತಿ ಫರಣಕಿಚ್ಚಾ, ವೇದನಾ ಅನುಭವನಕಿಚ್ಚಾ, ಸಞ್ಞಾ ಸಞ್ಜಾನನಕಿಚ್ಚಾ, ಚೇತನಾ ಚೇತಯಿತಕಿಚ್ಚಾ, ವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿಜಾನನಕಿಚ್ಚನ್ತಿ ಏವಂ ಕಿಚ್ಚನಾನತ್ತೇನ ನಾನತ್ತಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಪಟಿಕ್ಖೇಪನಾನತ್ತಂ ಪೀತಿಪದೇ ನತ್ಥಿ।

ಅಲೋಭಾದಿನಿದ್ದೇಸೇ ಪನ “ಅಲೋಭೋ ಅಲುಬ್ಭನಾ ಅಲುಬ್ಭಿತತ್ತ”ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೩೫) ನಯೇನ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಏವಂ ಪಟಿಕ್ಖೇಪನಾನತ್ತೇನ ನಾನತ್ತಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಸಬ್ಬಪದನಿದ್ದೇಸೇಸು ಲಬ್ಭಮಾನವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ನಾನತ್ತಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅಪರದೀಪನಾ ಪನ ಪದತ್ಥುತಿ ವಾ ಹೋತಿ ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮಂ ವಾತಿ ಏವಂ ದ್ವೇ ಠಾನಾನಿ ಗಚ್ಛತಿ। ಯಟ್ಠಿಕೋಟಿಯಾ ಉಪ್ಪೀಳೇನ್ತೇನ ವಿಯ ಹಿ ಸಕಿಮೇವ “ಪೀತೀ”ತಿ ವುತ್ತೇ ಏತಂ ಪದಂ ಫುಲ್ಲಿತಮಣ್ಡಿತವಿಭೂಸಿತಂ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ, ಪುನಪ್ಪುನಂ ಬ್ಯಞ್ಜನವಸೇನ ಉಪಸಗ್ಗವಸೇನ ಅತ್ಥವಸೇನ “ಪೀತಿ ಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಆಮೋದನಾ ಪಮೋದನಾ ಹಾಸೋ ಪಹಾಸೋ ವಿತ್ತೀ”ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೯) ವುತ್ತೇ ಫುಲ್ಲಿತಮಣ್ಡಿತವಿಭೂಸಿತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ದಹರಕುಮಾರಂ ನಹಾಪೇತ್ವಾ ಮನೋರಮಂ ವತ್ಥಂ ಪರಿದಹಾಪೇತ್ವಾ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಪಿಳನ್ಧಾಪೇತ್ವಾ ಅಕ್ಖೀನಿ ಅಞ್ಜೇತ್ವಾ ಅಥಸ್ಸ ನಲಾಟೇ ಏಕಮೇವ ಮನೋಸಿಲಾಬಿನ್ದುಂ ಕರೇಯ್ಯ, ನ ತಸ್ಸ ಏತ್ತಾವತಾ ಚಿತ್ತತಿಲಕೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ನಾನಾವಣ್ಣೇಹಿ ಪನ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ಬಿನ್ದೂಸು ಕತೇಸು ಚಿತ್ತತಿಲಕೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಸಮ್ಪದಮಿದಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಯಂ ಪದತ್ಥುತಿ ನಾಮ।

ಬ್ಯಞ್ಜನವಸೇನ ಪನ ಉಪಸಗ್ಗವಸೇನ ಅತ್ಥವಸೇನ ಚ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಭಣನಮೇವ ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮಂ ನಾಮ। ಯಥಾ ಹಿ “ಆವುಸೋ”ತಿ ವಾ “ಭನ್ತೇ”ತಿ ವಾ “ಯಕ್ಖೋ”ತಿ ವಾ “ಸಪ್ಪೋ”ತಿ ವಾ ವುತ್ತೇ ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮಂ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ, “ಆವುಸೋ ಆವುಸೋ, ಭನ್ತೇ ಭನ್ತೇ, ಯಕ್ಖೋ ಯಕ್ಖೋ, ಸಪ್ಪೋ ಸಪ್ಪೋ”ತಿ ವುತ್ತೇ ಪನ ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಸಕಿಂದೇವ ಯಟ್ಠಿಕೋಟಿಯಾ ಉಪ್ಪೀಳೇನ್ತೇನ ವಿಯ “ಪೀತೀ”ತಿ ವುತ್ತಮತ್ತೇ ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮಂ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ, ಪುನಪ್ಪುನಂ ಬ್ಯಞ್ಜನವಸೇನ ಉಪಸಗ್ಗವಸೇನ ಅತ್ಥವಸೇನ “ಪೀತಿ ಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಆಮೋದನಾ ಪಮೋದನಾ ಹಾಸೋ ಪಹಾಸೋ ವಿತ್ತೀ”ತಿ ವುತ್ತೇಯೇವ ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಏವಂ ಅಪರದೀಪನಾ ದ್ವೇ ಠಾನಾನಿ ಗಚ್ಛತಿ। ಏತಿಸ್ಸಾಪಿ ವಸೇನ ಲಬ್ಭಮಾನಕಪದನಿದ್ದೇಸೇಸು ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತತ್ಥ ಪೀನಯತೀತಿ **ಪೀತಿ**। ಸಾ ಸಮ್ಪಿಯಾಯನಲಕ್ಖಣಾ, ಕಾಯಚಿತ್ತಪೀಣನರಸಾ ಫರಣರಸಾ ವಾ, ಓದಗ್ಯಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ। **ಯಾ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಪಟಿಸಞ್ಞುತ್ತಾತಿ** ಯಾ ರೂಪಾದಿಪಞ್ಚಕಾಮಕೋಟ್ಠಾಸಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾ ಪೀತಿ, ಸಾ ಪೀನಯತೀತಿ **ಪೀತಿ,** ಇದಂ ಸಭಾವಪದಂ। ಪಮುದಿತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಪಾಮೋಜ್ಜಂ**। ಆಮೋದನಾಕಾರೋ **ಆಮೋದನಾ**। ಪಮೋದನಾಕಾರೋ **ಪಮೋದನಾ**। ಯಥಾ ವಾ ಭೇಸಜ್ಜಾನಂ ವಾ ತೇಲಾನಂ ವಾ ಉಣ್ಹೋದಕಸೀತೋದಕಾನಂ ವಾ ಏಕತೋ ಕರಣಂ “ಮೋದನಾ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಮಯಮ್ಪಿ ಪೀತಿಧಮ್ಮಾನಂ ಏಕತೋ ಕರಣೇನ ಮೋದನಾ। ಉಪಸಗ್ಗವಸೇನ ಪನ ಮಣ್ಡೇತ್ವಾ “ಆಮೋದನಾ ಪಮೋದನಾ”ತಿ ವುತ್ತಾ।

ಹಾಸೇತೀತಿ **ಹಾಸೋ**। ಪಹಾಸೇತೀತಿ **ಪಹಾಸೋ,** ಹಟ್ಠಪಹಟ್ಠಾಕಾರಾನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। **ವಿತ್ತೀ**ತಿ ವಿತ್ತಂ, ಧನಸ್ಸೇತಂ ನಾಮಂ। ಅಯಂ ಪನ ಸೋಮನಸ್ಸಪಚ್ಚಯತ್ತಾ ವಿತ್ತಿಸರಿಕ್ಖತಾಯ ವಿತ್ತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಧನಿನೋ ಧನಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ಪೀತಿಮತೋಪಿ ಪೀತಿಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತಸ್ಮಾ "ವಿತ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತಾ। **ತುಟ್ಠೀ**ತಿ ಸಭಾವಸಣ್ಠಿತಾಯ ಪೀತಿಯಾ ಏತಂ ನಾಮಂ। ಪೀತಿಮಾ ಪನ ಪುಗ್ಗಲೋ ಕಾಯಚಿತ್ತಾನಂ ಉಗ್ಗತತ್ತಾ ಅಬ್ಭುಗ್ಗತತ್ತಾ "ಉದಗ್ಗೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಉದಗ್ಗಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಓದಗ್ಯಂ**।

ಅತ್ತನೋ ಮನತಾ **ಅತ್ತಮನತಾ**। ಅನಭಿರದ್ಧಸ್ಸ ಹಿ ಮನೋ ದುಕ್ಖಪದಟ್ಠಾನತ್ತಾ ನ ಅತ್ತನೋ ಮನೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಅಭಿರದ್ಧಸ್ಸ ಸುಖಪದಟ್ಠಾನತ್ತಾ ಅತ್ತನೋ ಮನೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಇತಿ ಅತ್ತನೋ ಮನತಾ ಅತ್ತಮನತಾ, ಸಕಮನತಾ, ಸಕಮನಸ್ಸ ಭಾವೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಾ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ನ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಅತ್ತನೋ ಮನತಾ, ಚಿತ್ತಸ್ಸೇವ ಪನೇಸಾ ಭಾವೋ ಚೇತಸಿಕೋ ಧಮ್ಮೋ, ತಸ್ಮಾ "ಅತ್ತಮನತಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ।

ಚಿತ್ತವಿಚಿತ್ತತಾಯ **ಚಿತ್ತಂ**। ಆರಮ್ಮಣಂ ಮಿನಮಾನಂ ಜಾನಾತೀತಿ **ಮನೋ**। **ಮಾನಸ**ನ್ತಿ ಮನೋ ಏವ, "ಅನ್ತಲಿಕ್ಖಚರೋ ಪಾಸೋ, ಯ್ವಾಯಂ ಚರತಿ ಮಾನಸೋ"ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೩೩; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೧) ಹಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಧಮ್ಮೋ "ಮಾನಸೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ।

> "ಕಥಞ್ಹಿ ಭಗವಾ ತುಯ್ಹಂ, ಸಾವಕೋ ಸಾಸನೇ ರತೋ।
> ಅಪ್ಪತ್ತಮಾನಸೋ ಸೇಕ್ಖೋ, ಕಾಲಂಕಯಿರಾ ಜನೇ ಸುತಾ"ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೯) –

ಏತ್ಥ ಅರಹತ್ತಂ "ಮಾನಸ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇಧ ಪನ ಮನೋ ಏವ ಮಾನಸಂ, ಬ್ಯಞ್ಜನವಸೇನ ಹೇತಂ ಪದಂ ವಡ್ಢಿತಂ।

ಹದಯನ್ತಿ ಚಿತ್ತಂ। "ಚಿತ್ತಂ ವಾ ತೇ ಖಿಪಿಸ್ಸಾಮಿ, ಹದಯಂ ವಾ ತೇ ಫಾಲೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ಆಳವಕಸುತ್ತಂ; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೭; ೨೪೬) ಏತ್ಥ ಉರೋ "ಹದಯ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। "ಹದಯಾ ಹದಯಂ ಮಞ್ಞೇ ಅಞ್ಞಾಯ ತಚ್ಛತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೬೩) ಏತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ। "ವಕ್ಕಂ ಹದಯ"ನ್ತಿ (ಖು॰ ಪಾ॰ ೩.ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರೋ; ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೭; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೧೦) ಏತ್ಥ ಹದಯವತ್ಥು। ಇಧ ಪನ ಚಿತ್ತಮೇವ ಅಬ್ಭನ್ತರಟ್ಠೇನ "ಹದಯ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಮೇವ ಪರಿಸುದ್ಧಟ್ಠೇನ **ಪಣ್ಡರಂ,** ಭವಙ್ಗಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ। ಯಥಾಹ – "ಪಭಸ್ಸರಮಿದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚಿತ್ತಂ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಆಗನ್ತುಕೇಹಿ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಉಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠ"ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೪೯)। ತತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತತ್ತಾ ಪನ ಅಕುಸಲಮ್ಪಿ ಗಙ್ಗಾಯ ನಿಕ್ಖನ್ತಾ ನದೀ ಗಙ್ಗಾ ವಿಯ ಗೋಧಾವರಿತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಾ ಗೋಧಾವರೀ ವಿಯ ಚ "ಪಣ್ಡರ"ನ್ತ್ವೇವ ವುತ್ತಂ।

ಮನೋ ಮನಾಯತನನ್ತಿ ಇಧ ಪನ ಮನೋಗ್ಗಹಣಂ ಮನಸ್ಸೇವ ಆಯತನಭಾವದೀಪನತ್ಥಂ। ತೇನೇತಂ ದೀಪೇತಿ "ನಯಿದಂ ದೇವಾಯತನಂ ವಿಯ ಮನಸ್ಸ ಆಯತನತ್ತಾ ಮನಾಯತನಂ, ಅಥ ಖೋ ಮನೋ ಏವ ಆಯತನಂ ಮನಾಯತನ"ನ್ತಿ। ತತ್ಥ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ ಆಕರಟ್ಠೇನ ಸಮೋಸರಣಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ ಸಞ್ಜಾತಿದೇಸಟ್ಠೇನ ಕಾರಣಟ್ಠೇನ ಚ **ಆಯತನಂ** ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ ಲೋಕೇ "ಇಸ್ಸರಾಯತನಂ, ವಾಸುದೇವಾಯತನ"ನ್ತಿಆದೀಸು ನಿವಾಸಟ್ಠಾನಂ "ಆಯತನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। "ಸುವಣ್ಣಾಯತನಂ, ರಜತಾಯತನ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಆಕರೋ। ಸಾಸನೇ ಪನ "ಮನೋರಮೇ ಆಯತನೇ, ಸೇವನ್ತಿ ನಂ ವಿಹಙ್ಗಮಾ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೩೮) ಸಮೋಸರಣಟ್ಠಾನಂ। "ದಕ್ಖಿಣಾಪಥೋ ಗುನ್ನಂ ಆಯತನ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಸಞ್ಜಾತಿದೇಸೋ। "ತತ್ರ ತತ್ರೇವ ಸಕ್ಖಿಭಬ್ಬತಂ ಪಾಪುಣಾತಿ ಸತಿ ಸತಿಆಯತನೇ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೦೨; ೫.೨೩; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೫೮) ಕಾರಣಂ। ಇಧ ಪನ ಸಞ್ಜಾತಿದೇಸಟ್ಠೇನ ಸಮೋಸರಣಠಾನಟ್ಠೇನ ಕಾರಣಟ್ಠೇನಾತಿ ತಿಧಾಪಿ ವಟ್ಟತಿ।

ಫಸ್ಸಾದಯೋ ಹಿ ಧಮ್ಮಾ ಏತ್ಥ ಸಞ್ಜಾಯನ್ತೀತಿ ಸಞ್ಜಾತಿದೇಸಟ್ಠೇನಪಿ ಏತಂ ಆಯತನಂ। ಬಹಿದ್ಧಾ ರೂಪಸದ್ದಗನ್ಧರಸಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾ ಆರಮ್ಮಣಭಾವೇನೇತ್ಥ ಓಸರನ್ತೀತಿ ಸಮೋಸರಣಠಾನಟ್ಠೇನಪಿ ಆಯತನಂ। ಫಸ್ಸಾದೀನಂ ಪನ

ಸಹಜಾತಾದಿಪಚ್ಚಯಟ್ಠೇನ ಕಾರಣತ್ತಾ ಕಾರಣಟ್ಠೇನಪಿ ಆಯತನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತದೇವ ಮನನಲಕ್ಖಣೇ ಇನ್ದಟ್ಠಂ ಕಾರೇತೀತಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಮನೋ ಏವ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ **ಮನಿನ್ದ್ರಿಯಂ।**

ವಿಜಾನಾತೀತಿ **ವಿಞ್ಞಾಣಂ।** ವಿಞ್ಞಾಣಮೇವ ಖನ್ಧೋ **ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ।** ತಸ್ಸ ರಾಸಿಆದಿವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। "ಮಹಾಉದಕಕ್ಖನ್ಧೋತ್ವೇವ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛತೀ"ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೪.೫೧) ಏತ್ಥ ಹಿ ರಾಸಟ್ಠೇನ ಖನ್ಧೋ ವುತ್ತೋ। "ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧೋ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧೋ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೫೫) ಗುಣಟ್ಠೇನ। "ಅದ್ದಸಾ ಖೋ ಭಗವಾ ಮಹನ್ತಂ ದಾರುಕ್ಖನ್ಧ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪೧-೨೪೨) ಏತ್ಥ ಪಣ್ಣತ್ತಿಮತ್ತಟ್ಠೇನ। ಇಧ ಪನ ರುಳ್ಹಿತೋ ಖನ್ಧೋ ವುತ್ತೋ। ರಾಸಟ್ಠೇನ ಹಿ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಏಕದೇಸೋ ಏಕಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ। ತಸ್ಮಾ ಯಥಾ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಏಕದೇಸಂ ಛಿನ್ದನ್ತೋ "ರುಕ್ಖಂ ಛಿನ್ದತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಮೇವ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಏಕದೇಸಭೂತಂ ಏಕಮ್ಪಿ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ರುಳ್ಹಿತೋ "ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ತಜ್ಜಾ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತೂತಿ ತೇಸಂ ಫಸ್ಸಾದೀನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅನುಚ್ಛವಿಕಾ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು। ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಪದೇ ಏಕಮೇವ ಚಿತ್ತಂ ಮಿನನಟ್ಠೇನ **ಮನೋ,** ವಿಜಾನನಟ್ಠೇನ **ವಿಞ್ಞಾಣಂ,** ಸಭಾವಟ್ಠೇನ ನಿಸ್ಸತ್ತಟ್ಠೇನ ವಾ **ಧಾತೂ**ತಿ ತೀಹಿ ನಾಮೇಹಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಹಗತೋ**ತಿ ಅವಿಜಹಿತೋ। **ಸಹಜಾತೋ**ತಿ ಸದ್ಧಿಂ ನಿಗ್ಗತೋ। **ಸಂಸಟ್ಠೋ**ತಿ ಸಂಸಗ್ಗೋ ಹುತ್ವಾ ಠಿತೋ। **ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ**ತಿ ಸಮಂ ಪಕಾರೇಹಿ ಯುತ್ತೋ। ಕತಮೇಹಿ ಪಕಾರೇಹೀತಿ? ಏಕುಪ್ಪಾದಾದೀಹಿ। ನತ್ಥಿ ಕೇಚಿ ಧಮ್ಮಾ ಕೇಹಿಚಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಇತಿ ಹಿ ಇಮಸ್ಸ ಪಞ್ಹಸ್ಸ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೇ "ನನು ಅತ್ಥಿ ಕೇಚಿ ಧಮ್ಮಾ ಕೇಹಿಚಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಹಗತಾ ಸಹಜಾತಾ ಸಂಸಟ್ಠಾ ಏಕುಪ್ಪಾದಾ ಏಕನಿರೋಧಾ ಏಕವತ್ಥುಕಾ ಏಕಾರಮ್ಮಣಾ"ತಿ (ಕಥಾ॰ ೪೭೩) ಏವಂ ಏಕುಪ್ಪಾದತಾದೀನಂ ವಸೇನ ಸಮ್ಪಯೋಗತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। ಇತಿ ಇಮೇಹಿ ಏಕುಪ್ಪಾದತಾದೀಹಿ ಸಮಂ ಪಕಾರೇಹಿ ಯುತ್ತೋ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ। **ಏಕುಪ್ಪಾದೋ**ತಿ ಏಕತೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ, ನ ವಿನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏಕನಿರೋಧೋ**ತಿ ಏಕತೋ ನಿರೋಧೋ। **ಏಕವತ್ಥುಕೋ**ತಿ ಹದಯವತ್ಥುವಸೇನ ಏಕವತ್ಥುಕೋ। **ಏಕಾರಮ್ಮಣೋ**ತಿ ರೂಪಾದಿವಸೇನ ಏಕಾರಮ್ಮಣೋ।

ಏತ್ಥ ಸಹಗತಸದ್ದೋ ತಬ್ಭಾವೇ, ವೋಕಿಣ್ಣೇ, ಆರಮ್ಮಣೇ, ನಿಸ್ಸಯೇ, ಸಂಸಟ್ಠೇತಿ ಪಞ್ಚಸು ಅತ್ಥೇಸು ದಿಸ್ಸತಿ ಜಿನವಚನೇ। "ಯಾಯಂ ತಣ್ಹಾ ಪೋನೋಭವಿಕಾ ನನ್ದಿರಾಗಸಹಗತಾ"ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೧೪; ವಿಭ॰ ೨೦೩; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೭೪; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೮೧; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೩೦) ಏತ್ಥ ತಬ್ಭಾವೇ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ನನ್ದಿರಾಗಭೂತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಯಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ವೀಮಂಸಾ ಕೋಸಜ್ಜಸಹಗತಾ ಕೋಸಜ್ಜಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೮೩೨) ಏತ್ಥ ವೋಕಿಣ್ಣೇ, ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೇನ ಕೋಸಜ್ಜೇನ ವೋಕಿಣ್ಣಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ। "ಲಾಭೀ ಹೋತಿ ರೂಪಸಹಗತಾನಂ ವಾ ಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಅರೂಪಸಹಗತಾನಂ ವಾ ಸಮಾಪತ್ತೀನ"ನ್ತಿ (ಪು॰ ಪ॰ ೩-೮) ಏತ್ಥ ಆರಮ್ಮಣೇ, ರೂಪಾರಮ್ಮಣಾನಂ ಅರೂಪಾರಮ್ಮಣಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಅಟ್ಠಿಕಸಞ್ಞಾಸಹಗತಂ ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಂ ಭಾವೇತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೩೮) ಏತ್ಥ ನಿಸ್ಸಯೇ, ಅಟ್ಠಿಕಸಞ್ಞಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಅಟ್ಠಿಕಸಞ್ಞಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಇದಂ ಸುಖಂ ಇಮಾಯ ಪೀತಿಯಾ ಸಹಗತಂ ಹೋತಿ ಸಹಜಾತಂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತ"ನ್ತಿ (ವಿಭ॰ ೫೭೮) ಏತ್ಥ ಸಂಸಟ್ಠೇ, ಸಂಮಿಸ್ಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಮಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಠಾನೇ ಸಂಸಟ್ಠೇ ಆಗತೋ।

ಸಹಜಾತಸದ್ದೋ "ಸಹಜಾತಂ ಪುರೇಜಾತಂ ಪಚ್ಛಾಜಾತ"ನ್ತಿ (ಪಟ್ಠಾ॰ ೧.೧.೪೩೫) ಏತ್ಥ ವಿಯ ಸಹಜಾತೇ। ಸಂಸಟ್ಠಸದ್ದೋ "ಗಿಹೀಹಿ ಸಂಸಟ್ಠೋ"ತಿ ಚ, "ಏವಂ ಸಂಸಟ್ಠೋ, ಭನ್ತೇ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೩) ಚಾತಿ ಏವಮಾದೀಸು ಸಂಸಗ್ಗೇ। "ಕಿಸೇ ಥೂಲೇ ವಿವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಸಂಸಟ್ಠಾ ಯೋಜಿತಾ ಹಯಾ"ತಿ (ಜಾ॰ ೨.೨೨.೭೦) ಏತ್ಥ ಸದಿಸೇ।

> "ಪುಚಿಮನ್ದಪರಿವಾರೋ, ಅಮ್ಬೋ ತೇ ದಧಿವಾಹನ।
> ಮೂಲಂ ಮೂಲೇನ ಸಂಸಟ್ಠಂ, ಸಾಖಾ ಸಾಖಾ ನಿಸೇವರೇ"ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೧.೨.೭೨) -

ಏತ್ಥ ಉಪಚಿತೇ। “ಚಿತ್ತಸಂಸಟ್ಠಾ ಧಮ್ಮಾ”ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ದುಕಮಾತಿಕಾ ೫೯) ಏತ್ಥ ಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ । ಇಧ ಪನ ಯೋ ಫಲಪ್ಪದಾನೇ ಅವಿಯೋಗಧಮ್ಮೋ ವಿನಿಬ್ಭೋಗಂ ಅಕತ್ವಾ ಏಕುಪ್ಪಾದಾದಿಧಮ್ಮೋ ಹುತ್ವಾ “ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಂವಿಸಯೋ। ಅಥ ವಾ “ಸಹಗತೋ”ತಿ ವತ್ವಾ ಪಚ್ಛತೋ ಪಚ್ಛತೋ ಆಗತಸುತ್ತೇನ ವಿಯ ಸೋ ನ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಸಹಜಾತೋ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏಕತೋ ಉಪ್ಪನ್ನರೂಪಾರೂಪಂ ವಿಯ ಸೋಪಿ ನ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಸಂಸಟ್ಠೋ”**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಖೀರೋದಕಂ ವಿಯ ಚ ಸೋಪಿ ನ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ವಿನಿಬ್ಭೋಗಂ ಕಾತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಟ್ಠೇನ ಹಿ ಸಹುಪ್ಪನ್ನಾ ಧಮ್ಮಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾಪಿ ಅತ್ಥಿ ಖೀರತೇಲಂ ವಿಯ। ತಥಾ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾಪಿ ಖೀರತೋ ಅಪನೀತಂ ನವನೀತಂ ವಿಯ। ಏವಂ ಲಕ್ಖಣಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಏಕುಪ್ಪಾದಾದಿಲಕ್ಖಣೋಯೇವ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಏಕುಪ್ಪಾದೋ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಏತ್ಥ ಏಕುಪ್ಪಾದಸಹಜಾತಾನಂ ಕಿಂ ನಾನತ್ತಂ? ಉಪ್ಪಾದೇ ಅನ್ತರವಿರಹಿತೋ **ಏಕುಪ್ಪಾದೋ।** ಖೀರಕಾಲಮುತ್ತಸ್ಸಾಪಿ ದಧಿನೋ ಮಥನೇ ಮಥನೇ ಪಾಕಟಂ ನವನೀತಂ ವಿಯ ಪುರೇಭತ್ತಪಚ್ಛಾಭತ್ತವಸೇನ ಏಕದಿವಸಮೇವ ಜಾತೋ ವಿಯ ಸೋ ನ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಏಕಕ್ಖಣೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋತಿ **ಸಹಜಾತೋ। ಏಕವತ್ಥುಕೋ**ತಿ ಪತಿಟ್ಠಟ್ಠೇನ ಏಕಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ಏಕವತ್ಥುಕೋ, ದ್ವಿನ್ನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಏಕವತ್ಥುಕತಾ ವಿಯ ಠಾನನ್ತರವಿರಹಿತೋ। **ಏಕಾರಮ್ಮಣೋ**ತಿ ಅನಿಯತೇಕಾರಮ್ಮಣೋ ನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿಯಾತಿ ಏವಮೇಕೇ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ।

ಮಚ್ಚೋತಿ ಮೂಲಪದಂ। ರೂಪಾದೀಸು ಸತ್ತೋ ಲಗ್ಗೋ ಲಗ್ಗಿತೋತಿ **ಸತ್ತೋ।** ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ “ಸತ್ತೋ ಸತ್ತೋತಿ, ಭನ್ತೇ, ವುಚ್ಚತಿ, ಕಿತ್ತಾವತಾ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ‘ಸತ್ತೋ’ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ? ರೂಪೇ ಖೋ, ರಾಧ, ಯೋ ಛನ್ದೋ ಯೋ ರಾಗೋ ಯಾ ನನ್ದೀ ಯಾ ತಣ್ಹಾ, ತತ್ರ ಸತ್ತೋ ತತ್ರ ವಿಸತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ ‘ಸತ್ತೋ’ತಿ ವುಚ್ಚತೀ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೧೬೧; ಮಹಾನಿ॰ ೭)। ಸತ್ತಯೋಗೇನ ವಾ ಸತ್ತೋ। ಸುಗತಿದುಗ್ಗತಿಂ ನರತೀತಿ **ನರೋ।** ಮನುನೋ ಪುತ್ತೋತಿ **ಮಾನವೋ।** ಉಪಕರಣೇನ ಸಯಂ ಪೋಸಯತೀತಿ **ಪೋಸೋ।** ಪುಂ ವುಚ್ಚತಿ ನಿರಯೋ, ತಂ ಗಲತೀತಿ **ಪುಗ್ಗಲೋ।** ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಧಾರೇತೀತಿ **ಜೀವೋ।** ಚುತಿತೋ ಜಾತಿಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ **ಜಾಗು।** ಜಿಯತೀತಿ **ಜನ್ತು।** ಇನ್ದ್ರಿಯೇನ ಗಚ್ಛತೀತಿ **ಇನ್ದಗು।** ಅಥ ವಾ ಇನ್ದಭೂತೇನ ಕಮ್ಮುನಾ ಗಚ್ಛತೀತಿ **ಇನ್ದಗು।** “ಹಿನ್ದಗೂ”ತಿಪಿ ಪಾಳಿ। ಹಿನ್ದನ್ತಿ ಮರಣಂ, ತಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಹಿನ್ದಗು। ಮನುತೋ ಜಾತೋತಿ **ಮನುಜೋ। ಯಂ ಸಾದಿಯತೀ**ತಿ ಯಂ ರೂಪಾದಿಂ ಅಸ್ಸಾದಿಯತಿ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ। ಇತೋ ಪರಂ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ನಿಗಮೇನ್ತೋ ತೇನಾಹ ಭಗವಾ –

“ಕಾಮಂ ಕಾಮಯಮಾನಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಲದ್ಧಾ ಮಚ್ಚೋ ಯದಿಚ್ಛತೀ”ತಿ।

ಇತೋ ಪರಂ ಏತ್ತಕಮ್ಪಿ ಅವತ್ವಾ ವಿಸೇಸಮತ್ತಮೇವ ವಕ್ಖಾಮ।

೨. **ತಸ್ಸ ಚೇ ಕಾಮಯಾನಸ್ಸಾ**ತಿ ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಕಾಮೇ ಇಚ್ಛಮಾನಸ್ಸ, ಕಾಮೇನ ವಾ ಯಾಯಮಾನಸ್ಸ। **ಛನ್ದಜಾತಸ್ಸಾ**ತಿ ಜಾತತಣ್ಹಸ್ಸ। **ಜನ್ತುನೋ**ತಿ ಸತ್ತಸ್ಸ। **ತೇ ಕಾಮಾ ಪರಿಹಾಯನ್ತೀ**ತಿ ತೇ ಕಾಮಾ ಪರಿಹಾಯನ್ತಿ ಚೇ। **ಸಲ್ಲವಿದ್ಧೋವ ರುಪ್ಪತೀ**ತಿ ಅಥ ಸೋ ಅಯೋಮಯಾದಿನಾ ಸಲ್ಲೇನ ವಿದ್ಧೋ ವಿಯ ಪೀಳೀಯತಿ। ಇತೋ ಪರಂ ವುತ್ತಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಅವುತ್ತೇಸು ಯಂ ಯಂ ಅನುತ್ತಾನಂ, ತಂ ತದೇವ ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮಿ।

ಚಕ್ಖುಪೀಣನಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಪಾಪುಣನವಸೇನ **ಯಾಯತಿ** ಗಚ್ಛತಿ । ದಸ್ಸನೀಯವಸೇನ ಪಿಯತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಅಪ್ಪಾಪೇತೀತಿ **ನಿಯ್ಯತಿ।** ಸವನೀಯಂ ಹುತ್ವಾ ಕಣ್ಣಸೋತಪೀಣನಂ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಪರಿಕಡ್ಢತೀತಿ **ವುಯ್ಹತಿ।** ಸರಿತಬ್ಬಂ ಹುತ್ವಾ ಚಿತ್ತಪೀಣನಂ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ಉಪಸಂಹರೀಯತೀತಿ **ಸಂಹರೀಯತಿ। ಯಥಾ**ತಿ ಓಪಮ್ಮತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। ಹತ್ಥಿನಾ ಯಾಯತಿ ಗಚ್ಛತೀತಿ **ಹತ್ಥಿಯಾನೇನ ವಾ, ವಾ**ಇತಿ ವಿಕಪ್ಪತ್ಥೇ। ಅಸ್ಸೇನ ಯಾಯತಿ ಗಚ್ಛತೀತಿ **ಅಸ್ಸಯಾನೇನ ವಾ।** ಗೋಯುತ್ತಂ ವಯ್ಹಾದಿಯಾನಂ ಗೋಯಾನಂ, ತೇನ **ಗೋಯಾನೇನ।** ಅಜಯಾನಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಇಟ್ಠವಸೇನ ಜಾತೋ **ಸಞ್ಜಾತೋ।**

ಆರಮ್ಮಣಪಿಯತ್ತವಸೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ **ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತೋ**। ಆರಮ್ಮಣಮನಾಪಭಾವೇನ **ಪಾತುಭೂತೋ**। ಅಥ ವಾ ಕಾಮರಾಗವಸೇನ ಜಾತೋ **ಸಞ್ಜಾತೋ**। ಕಾಮನನ್ದಿವಸೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ **ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತೋ**। ಕಾಮತಣ್ಹಾವಸೇನ ಕಾಮಸಿನೇಹವಸೇನ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದವಸೇನ ಕಾಮಪರಿಳಾಹವಸೇನ ಚ **ಪಾತುಭೂತೋ**ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತೇ ವಾ ಕಾಮಾ ಪರಿಹಾಯನ್ತೀತಿ ತೇ ವತ್ಥುಕಾಮಾದಯೋ ಪರಿಹಾಯನ್ತಿ ವಿಗಚ್ಛನ್ತಿ। **ಸೋ ವಾ ಕಾಮೇಹಿ ಪರಿಹಾಯತೀ**ತಿ ಏಸೋ ಖತ್ತಿಯಾದಿಪುಗ್ಗಲೋ ವತ್ಥುಕಾಮಾದಿಕಾಮೇಹಿ ಪರಿಹಾಯತಿ ವಿಗಚ್ಛತಿ "ಪುಬ್ಬೇವ ಮಚ್ಚಂ ವಿಜಹನ್ತಿ ಭೋಗಾ, ಮಚ್ಚೋ ಧನೇ ಪುಬ್ಬತರಂ ಜಹಾತೀ"ತಿ (ಜಾ॰ ೧.೫.೨) ಏವಮಾದೀಸು ವಿಯ। **ಕಥ**ನ್ತಿ ಕೇನ ಪಕಾರೇನ। **ತಿಟ್ಠನ್ತಸ್ಸೇವಾ**ತಿ ಧರನ್ತಸ್ಸೇವ। **ತೇ ಭೋಗೇ**ತಿ ತೇ ವತ್ಥುಕಾಮಾದಯೋ ಭೋಗೇ। **ರಾಜಾನೋ ವಾ**ತಿ ಪಥಬ್ಯಾದಿರಾಜಾನೋ। **ಹರನ್ತೀ**ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಅಪಹರನ್ತಿ ವಾ। **ಚೋರಾ ವಾ**ತಿ ಸನ್ಧಿಚ್ಛೇದಾದಿಕಾ। **ಅಗ್ಗಿ ವಾ**ತಿ ದಾವಗ್ಗಿಆದಿ। **ದಹತೀ**ತಿ ಝಾಪೇತಿ ಭಸ್ಮಂ ಕರೋತಿ। **ಉದಕಂ ವಾ**ತಿ ಓಘಾದಿಉದಕಂ । **ವಹತೀ**ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಮಹಾಸಮುದ್ದಂ ಪಾಪೇತಿ। **ಅಪ್ಪಿಯಾ ವಾ**ತಿ ಅಕನ್ತಾ ಅಮನಾಪಾ। **ದಾಯಾದಾ ಹರನ್ತೀ**ತಿ ದಾಯಜ್ಜವಿರಹಿತಾ ಅಸ್ಸಾಮಿಕಾ ಹರನ್ತಿ। **ನಿಹಿತಂ ವಾ**ತಿ ನಿಧಾನಂ ಕತ್ವಾ ಠಪಿತಂ। **ನಾಧಿಗಚ್ಛತೀ**ತಿ ನ ವಿನ್ದತಿ ನ ಪಟಿಲಭತಿ, ನ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದುಪ್ಪಯುತ್ತಾ**ತಿ ವಿಸಮಪಯೋಗೇನ ಯೋಜಿತಾ ಕಸಿವಾಣಿಜ್ಜಾದಿಕಮ್ಮನ್ತಾ। **ಭಿಜ್ಜನ್ತೀ**ತಿ ಭೇದಂ ಪಾಪುಣನ್ತಿ, ನ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಭಞ್ಜನ್ತಿ ರಥಂ ಅಯಾನಕಾ"ತಿಆದೀಸು (ಜಾ॰ ೨.೨೧.೧೯೮) ಸಮ್ಭವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಕುಲೇ ವಾ ಕುಲಙ್ಗಾರೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಖತ್ತಿಯಾದಿಕುಲೇ ಕುಲಝಾಪಕೋ ಕುಲೇ ಅನ್ತಿಮಪುರಿಸೋ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ । "ಕುಲಙ್ಕರೋ"ತಿಪಿ ಪಾಳಿ। **ಯೋ ತೇ ಭೋಗೇ ವಿಕಿರತೀ**ತಿ ಯೋ ಏಸೋ ಕುಲೇ ಪಚ್ಛಿಮಕೋ ತೇ ಹಿರಞ್ಞಾದಿಕೇ ಭೋಗೇ ಖೇಪೇತಿ। **ವಿಧಮತೀ**ತಿ ವಿಯೋಗಂ ಕರೋತಿ, ದೂರೇ ಖಿಪತಿ। **ವಿದ್ಧಂಸೇತೀ**ತಿ ನಾಸೇತಿ ಅದಸ್ಸನಂ ಗಮೇತಿ। ಅಥ ವಾ ಇತ್ಥಿಧುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ **ವಿಕಿರತಿ**। ಸುರಾಧುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ **ವಿಧಮತಿ**। ಅಕ್ಖಧುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ **ವಿದ್ಧಂಸೇತಿ**। ವಿಕಿರತಿ ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಆಯಂ ಅಜಾನನೇನ। ವಿಧಮತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಮುಖಂ ಅಜಾನನೇನ। ವಿದ್ಧಂಸೇತಿ ಠಪಿತಟ್ಠಾನೇ ಆರಕ್ಖಂ ಅಸಂವಿಧಾನೇನಾತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಅನಿಚ್ಚತಾಯೇವ ಅಟ್ಠಮೀತಿ ವಿನಾಸಭಾವೋ ಏವ ಅಟ್ಠಮೋ। **ಹಾಯನ್ತೀ**ತಿ ಅದಸ್ಸನಂ ಯನ್ತಿ। **ಪರಿಹಾಯನ್ತೀ**ತಿ ನ ಪುನ ಪಞ್ಞಾಯನ್ತಿ। **ಪರಿಧಂಸೇನ್ತೀ**ತಿ ಠಾನತೋ ಅಪಗಚ್ಛನ್ತಿ। **ಪರಿಪತನ್ತೀ**ತಿ ಪಗ್ಘರನ್ತಿ। **ಅನ್ತರಧಾಯನ್ತೀ**ತಿ ಅನ್ತರಧಾನಂ ಅದಸ್ಸನಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। **ವಿಪ್ಪಲುಜ್ಜನ್ತೀ**ತಿ ಚುಣ್ಣವಿಚುಣ್ಣಾ ಹುತ್ವಾ ಅಪಗಚ್ಛನ್ತಿ।

ತಿಟ್ಠನ್ತೇವ ತೇ ಭೋಗೇತಿ ತೇಸಂ ಧನಾನಂ ಠಿತಕಾಲೇ "ತಿಟ್ಠನ್ತೇ ನಿಬ್ಬುತೇ ಚಾಪೀ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು (ವಿ॰ ವ॰ ೮೦೬) ವಿಯ। **ಸೋ**ತಿ ಸೋ ಭೋಗಸಾಮಿಕೋ ಪುಗ್ಗಲೋ। **ಚವತಿ** ದೇವಲೋಕತೋ। **ಮರತಿ** ಮನುಸ್ಸಲೋಕತೋ। **ವಿಪ್ಪಲುಜ್ಜತಿ** ನಾಗಸುಪಣ್ಣಾದಿಲೋಕತೋ। ಅಥ ವಾ **ಹಾಯತಿ** ಧಞ್ಞಕೋಟ್ಠಾಗಾರವಸೇನ। **ಪರಿಹಾಯತಿ** ಧನಕೋಟ್ಠಾಗಾರವಸೇನ। **ಪರಿಧಂಸತಿ** ಬಲಿಬದ್ದಹತ್ಥಿಅಸ್ಸಾದಿವಸೇನ। **ಪರಿಪತತಿ** ದಾಸಿದಾಸವಸೇನ। **ಅನ್ತರಧಾಯತಿ** ದಾರಾಭರಣವಸೇನ। **ನಸ್ಸತಿ** ಉದಕಾದಿವಸೇನಾತಿ ಏಕೇ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ।

ಅಯೋಮಯೇನಾತಿ ಕಾಳಲೋಹಾದಿನಿಬ್ಬತ್ತೇನ। **ಸಲ್ಲೇನಾ**ತಿ ಕಣ್ಡೇನ। **ಅಟ್ಠಿಮಯೇನಾ**ತಿ ಮನುಸ್ಸಟ್ಠಿಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಅವಸೇಸೇನ। **ದನ್ತಮಯೇನಾ**ತಿ ಹತ್ಥಿದನ್ತಾದಿನಾ। **ವಿಸಾಣಮಯೇನಾ**ತಿ ಗೋವಿಸಾಣಾದಿನಾ। **ಕಟ್ಠಮಯೇನಾ**ತಿ ವೇಳುಕಟ್ಠಾದಿನಾ। **ವಿದ್ಧೋ**ತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಸಲ್ಲಾನಂ ಅಞ್ಞತರಞ್ಞತರೇನ ಪಹಟೋ। **ರುಪ್ಪತೀ**ತಿ ವಿಕಿರತಿ, ವಿಕಾರಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। **ಕುಪ್ಪತೀ**ತಿ ಚಲತಿ, ಕೋಪಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ। **ಘಟ್ಟೀಯತೀ**ತಿ ಘಟ್ಟಿತೋ ಹೋತಿ। **ಪೀಳೀಯತೀ**ತಿ ಪೀಳಿತೋ ಹೋತಿ, ಲದ್ಧಪ್ಪಹಾರೋ **ಕುಪ್ಪತಿ**। "ತತಿಯದಿವಸೇ ಸಲಾಕಂ ಪವೇಸೇತ್ವಾ ಧೋವನಕಾಲೇ **ಘಟ್ಟೀಯತಿ**। ಖಾರಪ್ಪದಾನೇ **ಪೀಳೀಯತಿ**। ಪಹಾರಧೋವನೇ ವಾ **ರುಪ್ಪತಿ**। ತಸ್ಮಿಂ ದುಕ್ಖುಪ್ಪಾದನೇ **ಕುಪ್ಪತಿ**। ಸಲಾಕಪವೇಸನೇ **ಪೀಳೀಯತಿ**। ಖಾರಪ್ಪದಾನೇ **ಘಟ್ಟೀಯತೀ**"ತಿ ಏವಮೇಕೇ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ।

ಬ್ಯಾಧಿತೋತಿ ಲದ್ಧಪ್ಪಹಾರೋ ಹುತ್ವಾ ಪೀಳಿತೋ। **ದೋಮನಸ್ಸಿತೋ**ತಿ ದೋಮನಸ್ಸಪ್ಪತ್ತೋ। **ವಿಪರಿಣಾಮಞ್ಞಥಾಭಾವಾ**ತಿ ಪಕತಿಭಾವಂ ಜಹಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞಥಾಭಾವಂ ಉಪನೀತೇನ, ಅನ್ತೋಸೋಸಾದಿ **ಸೋಕೋ** ಚ ವಾಚಾವಿಪ್ಪಲಾಪೋ **ಪರಿದೇವೋ** ಚ ಕಾಯಪೀಳನಾದಿ **ದುಕ್ಖಞ್ಚ** ಚಿತ್ತಪೀಳನಾದಿ **ದೋಮನಸ್ಸಞ್ಚ** ಭುಸೋ ಆಯಾಸೋ **ಉಪಾಯಾಸೋ** ಚ। ಏತೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾ ಸೋಕಾದಯೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಸಮುದಾಚಾರಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ।

೩. ತತಿಯಗಾಥಾಯಂ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - ಯೋ ಪನ ಇಮೇ ಕಾಮೇ ತತ್ಥ ಛನ್ದರಾಗವಿಕ್ಖಮ್ಭನೇನ ವಾ ಸಮುಚ್ಛೇದೇನ ವಾ ಅತ್ತನೋ ಪಾದೇನ ಸಪ್ಪಸ್ಸ ಸಿರಂ ವಿಯ ಪರಿವಜ್ಜೇತಿ, ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ಸಬ್ಬಲೋಕಂ ವಿಪ್ಫರಿತ್ವಾ ಠಿತತ್ತಾ ಲೋಕೇ ವಿಸತ್ತಿಕಾಸಙ್ಖಾತಂ ತಣ್ಹಂ ಸತೋ ಹುತ್ವಾ ಸಮತಿವತ್ತತೀತಿ।

ಯೋತಿ ವಿಭಜಿತಬ್ಬಂ ಪದಂ। **ಯೋ ಯಾದಿಸೋ**ತಿಆದೀನಿ ತಸ್ಸ ವಿಭಜನಪದಾನಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಸ್ಮಾ **ಯೋ**ತಿ ಅತ್ಥಪದಂ. ತಞ್ಚ ಅನಿಯಮೇನ ಪುಗ್ಗಲಂ ದೀಪೇತಿ। ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಅನಿಯಮೇನ ಪುಗ್ಗಲದೀಪಕಂ ಯೋ-ಸದ್ದಮೇವ ಆಹ। ತಸ್ಮಾ ಏತ್ಥ ಏವಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ - **ಯೋ**ತಿ ಯೋ ಕೋಚೀತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಯೋ ಯೋ ಕೋಚಿ ನಾಮ, ಸೋ ಅವಸ್ಸಂ ಯಥಾಲಿಙ್ಗಯಥಾಯುತ್ತಯಥಾವಿಹಿತಯಥಾಪ್ಪಕಾರಯಂಠಾನಪತ್ತಯಂಧಮ್ಮಸಮನ್ನಾಗತವಸೇನ ಏಕೇನಾಕಾರೇನ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ತತ್ಥ ಞಾಪೇತುಂ ತಂ ಭೇದಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ "**ಯಾದಿಸೋ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಯಾದಿಸೋ**ತಿ ಲಿಙ್ಗವಸೇನ ಯಾದಿಸೋ ವಾ ತಾದಿಸೋ ವಾ ಹೋತು, ದೀಘೋ ವಾ ರಸ್ಸೋ ವಾ ಕಾಳೋ ವಾ ಓದಾತೋ ವಾ ಮಙ್ಗುರಚ್ಛವಿ ವಾ ಕಿಸೋ ವಾ ಥೂಲೋ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಯಥಾಯುತ್ತೋತಿ ಯೋಗವಸೇನ ಯೇನ ವಾ ತೇನ ವಾ ಯುತ್ತೋ ಹೋತು, ನವಕಮ್ಮಯುತ್ತೋ ವಾ ಉದ್ದೇಸಯುತ್ತೋ ವಾ ವಾಸಧುರಯುತ್ತೋ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಥಾವಿಹಿತೋ**ತಿ ಯಥಾಠಪಿತೋ ನವಕಮ್ಮಾಧಿಟ್ಠಾಯಿಕಾದಿವಸೇನ। **ಯಥಾಪಕಾರೋ**ತಿ ಯಥಾಪಕಾರೇನ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ ಪದೀಪನಾಯಕಾದಿವಸೇನ। **ಯಂಠಾನಪ್ಪತ್ತೋ**ತಿ ಯಂ ಠಾನನ್ತರಂ ಪತ್ತೋ ಸೇನಾಪತಿಸೇಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಾದಿವಸೇನ। **ಯಂಧಮ್ಮಸಮನ್ನಾಗತೋ**ತಿ ಯೇನ ಧಮ್ಮೇನ ಉಪಾಗತೋ ಧುತಙ್ಗಾದಿವಸೇನ।

ವಿಕ್ಖಮ್ಭನತೋ ವಾತಿ ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾಸಮಾಧೀತಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ದೂರೀಕರಣತೋ ವಾ ಘಟಪ್ಪಹಾರೇನ ಸೇವಾಲಾನಂ ವಿಯ। **ಸಮುಚ್ಛೇದತೋ ವಾ**ತಿ ಪುನ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಂ ಕತ್ವಾ ಅಚ್ಚನ್ತತೋ ಮಗ್ಗೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಉಚ್ಛಿನ್ನಮೂಲತೋ ಪಹಾನವಸೇನ ಸಮುಚ್ಛೇದತೋ ವಾ। **ಅಟ್ಠಿಕಙ್ಕಲೂಪಮಾ ಕಾಮಾ**ತಿಆದೀನಿ ಏಕಾದಸ ಪದಾನಿ ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ವುತ್ತಾನಿ।

ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಂ ಭಾವೇನ್ತೋಪೀತಿಆದೀನಿ ಛ ಪದಾನಿ **ಮರಣಸ್ಸತಿಂ ಭಾವೇನ್ತೋಪಿ, ಉಪಸಮಾನುಸ್ಸತಿಂ ಭಾವೇನ್ತೋಪೀ**ತಿ ಇಮಾನಿ ಚ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನವಸೇನ ವುತ್ತಾನಿ। **ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಂ ಭಾವೇನ್ತೋಪಿ, ಕಾಯಗತಾಸತಿಂ ಭಾವೇನ್ತೋಪಿ, ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಭಾವೇನ್ತೋಪೀ**ತಿಆದೀನಿ **ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಭಾವೇನ್ತೋಪೀ**ತಿ ಪರಿಯೋಸಾನಾನಿ ಅಪ್ಪನಾಜ್ಝಾನವಸೇನ ವುತ್ತಾನಿ। ತತ್ಥ **ಅಟ್ಠಿಕಙ್ಕಲೂಪಮಾ ಕಾಮಾ**ತಿ ಸುನಿಕ್ಕನ್ತಂ ನಿಕ್ಕನ್ತಂ ನಿಮ್ಮಂಸಂ ಲೋಹಿತಮಕ್ಖಿತಂ ಅಟ್ಠಿಕಙ್ಕಲಂ ಉಪಮಾ ಏತೇಸಂ ಕಾಮಾನನ್ತಿ ಅಟ್ಠಿಕಙ್ಕಲೂಪಮಾ ಕಾಮಾ। **ಅಪ್ಪಸ್ಸಾದಟ್ಠೇನಾ**ತಿ "ಅಪ್ಪಂ ಪರಿತ್ತಂ ಸುಖಸ್ಸಾದಂ ಆದೀನವೋ ಏತ್ಥ ಭಿಯ್ಯೋ"ತಿ ದಸ್ಸನಟ್ಠೇನ। **ಪಸ್ಸನ್ತೋ**ತಿ "ಯಾವದೇವ ಪನ ಸೋ ಕುಕ್ಕುರೋ ಕಿಲಮಥಸ್ಸ ವಿಘಾತಸ್ಸ ಭಾಗೀ ಅಸ್ಸಾ"ತಿ ಞಾಣಚಕ್ಖುನಾ ಪಸ್ಸನ್ತೋ। **ಪರಿವಜ್ಜೇತೀ**ತಿ ದೂರಙ್ಗಮೇತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ -

"ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ , ಗಹಪತಿ, ಕುಕ್ಕುರೋ ಜಿಘಚ್ಛಾದುಬ್ಬಲ್ಯಪರೇತೋ ಗೋಘಾತಕಸೂನಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತೋ ಅಸ್ಸ, ತಮೇನಂ ದಕ್ಖೋ ಗೋಘಾತಕೋ ವಾ ಗೋಘಾತಕನ್ತೇವಾಸೀ ವಾ ಅಟ್ಠಿಕಙ್ಕಲಂ ಸುನಿಕ್ಕನ್ತಂ ನಿಕ್ಕನ್ತಂ ನಿಮ್ಮಂಸಂ ಲೋಹಿತಮಕ್ಖಿತಂ ಉಪಸುಮ್ಭೇಯ್ಯ। ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ಗಹಪತಿ, ಅಪಿ ನು ಖೋ ಸೋ ಕುಕ್ಕುರೋ ಅಮುಂ ಅಟ್ಠಿಕಙ್ಕಲಂ ಸುನಿಕ್ಕನ್ತಂ ನಿಕ್ಕನ್ತಂ ನಿಮ್ಮಂಸಂ ಲೋಹಿತಮಕ್ಖಿತಂ ಪಲೇಹನ್ತೋ ಜಿಘಚ್ಛಾದುಬ್ಬಲ್ಯಂ ಪಟಿವಿನೇಯ್ಯಾ"ತಿ? "ನೋ ಹೇತಂ,

ಭನ್ತೇ"। "ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು"? "ಅದುಞ್ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಅಟ್ಠಿಕಙ್ಕಲಂ ಸುನಿಕ್ಕನ್ತಂ ನಿಕ್ಕನ್ತಂ ನಿಮ್ಮಂಸಂ ಲೋಹಿತಮಕ್ಖಿತಂ, ಯಾವದೇವ ಪನ ಸೋ ಕುಕ್ಕುರೋ ಕಿಲಮಥಸ್ಸ ವಿಘಾತಸ್ಸ ಭಾಗೀ ಅಸ್ಸಾ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಗಹಪತಿ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಇತಿ ಪಟಿಸಞ್ಚಿಕ್ಖತಿ 'ಅಟ್ಠಿಕಙ್ಕಲೂಪಮಾ ಕಾಮಾ ವುತ್ತಾ ಭಗವತಾ ಬಹುದುಕ್ಖಾ ಬಹುಪಾಯಾಸಾ, ಆದೀನವೋ ಏತ್ಥ ಭಿಯ್ಯೋ'ತಿ। ಏವಮೇತಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಸಮ್ಮಪ್ಪಞ್ಞಾಯ ದಿಸ್ವಾ ಯಾಯಂ ಉಪೇಕ್ಖಾ ನಾನತ್ತಾ ನಾನತ್ತಸಿತಾ , ತಂ ಅಭಿನಿವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಯಾಯಂ ಉಪೇಕ್ಖಾ ಏಕತ್ತಾ ಏಕತ್ತಸಿತಾ, ಯತ್ಥ ಸಬ್ಬಸೋ ಲೋಕಾಮಿಸುಪಾದಾನಾ ಅಪರಿಸೇಸಾ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ, ತಮೇವೂಪೇಕ್ಖಂ ಭಾವೇತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೪೨)।

ಗಿಜ್ಝಾದೀಹಿ ಸಾಧಾರಣಾ ಮಂಸಪೇಸಿ ಉಪಮಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಮಂಸಪೇಸೂಪಮಾ**। ಬಹೂನಂ ಸಾಧಾರಣಟ್ಠೇನ **ಬಹುಸಾಧಾರಣಾ**। ಆದಿತ್ತಂ ತಿಣುಕ್ಕಂ ಉಪಮಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ತಿಣುಕ್ಕೂಪಮಾ**। **ಅನುದಹನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಹತ್ಥಾದಿಝಾಪನಟ್ಠೇನ। ಸಾಧಿಕಪೋರಿಸಪ್ಪಮಾಣಾ ವೀತಚ್ಚಿಕಾನಂ ವೀತಧೂಮಾನಂ ಅಙ್ಗಾರಾನಂ ಪೂರಾ ಅಙ್ಗಾರಕಾಸು ಉಪಮಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಅಙ್ಗಾರಕಾಸೂಪಮಾ**। **ಮಹಾಪರಿಳಾಹಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಮಹನ್ತಪರಿತಾಪನಟ್ಠೇನ। ಆರಾಮರಾಮಣೇಯ್ಯಾದಿಕಂ ಸುಪಿನಂ ಉಪಮಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಸುಪಿನಕೂಪಮಾ**। **ಇತ್ತರಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಅಪ್ಪತ್ವಾ, ನ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ತಿಟ್ಠನಟ್ಠೇನ। ಯಾಚಿತೇನ ಲದ್ಧಂ ಯಾನಾದಿಭಣ್ಡಂ ಉಪಮಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಯಾಚಿತಕೂಪಮಾ**। **ತಾವಕಾಲಿಕಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಅನಿಬನ್ಧನಟ್ಠೇನ। ಸಮ್ಪನ್ನಫಲರುಕ್ಖೋ ಉಪಮಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ರುಕ್ಖಫಲೂಪಮಾ**। **ಸಮ್ಭಞ್ಜನಪರಿಭಞ್ಜನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಸಾಖಾಭಞ್ಜನಟ್ಠೇನ ಚೇವ ಸಮನ್ತತೋ ಭಞ್ಜಿತ್ವಾ ರುಕ್ಖಪಾತನಟ್ಠೇನ ಚ। ಅಸಿ ಚ ಸೂನಾ ಚ ಉಪಮಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಅಸಿಸೂನೂಪಮಾ**। **ಅಧಿಕುಟ್ಟನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಛಿನ್ದನಟ್ಠೇನ। ಸತ್ತಿಸೂಲಂ ಉಪಮಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಸತ್ತಿಸೂಲೂಪಮಾ**। **ವಿನಿವಿಜ್ಝನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ನಿಪತೇತ್ವಾ ಗಮನಟ್ಠೇನ। ಭಯಜನನಟ್ಠೇನ ಸಪ್ಪಸಿರಂ ಉಪಮಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಸಪ್ಪಸಿರೂಪಮಾ**। **ಸಪ್ಪಟಿಭಯಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಸಹ ಅಭಿಮುಖೇ ಭಯಟ್ಠೇನ। ದುಕ್ಖಜನನಂ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಂ ಉಪಮಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೂಪಮಾ**। **ಮಹಾಭಿತಾಪನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಮಹನ್ತಅಭಿತಾಪಕಾಯಪೀಳಾಉಪ್ಪಾದನಟ್ಠೇನಾತಿ ಕಾಮಂ ಪರಿವಜ್ಜೇತೀತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

"ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಗಹಪತಿ, ಗಿಜ್ಝೋ ವಾ ಕಙ್ಕೋ ವಾ ಕುಲಲೋ ವಾ ಮಂಸಪೇಸಿಂ ಆದಾಯ ಉಡ್ಡೀಯೇಯ್ಯ, ತಮೇನಂ ಗಿಜ್ಝಾಪಿ ಕಙ್ಕಾಪಿ ಕುಲಲಾಪಿ ಅನುಪತಿತ್ವಾ ಅನುಪತಿತ್ವಾ ವಿತಚ್ಛೇಯ್ಯುಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ। ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ಗಹಪತಿ, ಸಚೇ ಸೋ ಗಿಜ್ಝೋ ವಾ ಕಙ್ಕೋ ವಾ ಕುಲಲೋ ವಾ ತಂ ಮಂಸಪೇಸಿಂ ನ ಖಿಪ್ಪಮೇವ ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಸೋ ತತೋನಿದಾನಂ ಮರಣಂ ವಾ ನಿಗಚ್ಛೇಯ್ಯ , ಮರಣಮತ್ತಂ ವಾ ದುಕ್ಖ"ನ್ತಿ "ಏವಂ, ಭನ್ತೇ"। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಗಹಪತಿ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಇತಿ ಪಟಿಸಞ್ಚಿಕ್ಖತಿ 'ಮಂಸಪೇಸೂಪಮಾ ಕಾಮಾ ವುತ್ತಾ ಭಗವತಾ...ಪೇ॰... ತಮೇವೂಪೇಕ್ಖಂ ಭಾವೇತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಗಹಪತಿ, ಪುರಿಸೋ ಆದಿತ್ತಂ ತಿಣುಕ್ಕಂ ಆದಾಯ ಪಟಿವಾತಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ। ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ಗಹಪತಿ, ಸಚೇ ಸೋ ಪುರಿಸೋ ತಂ ಆದಿತ್ತಂ ತಿಣುಕ್ಕಂ ನ ಖಿಪ್ಪಮೇವ ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜೇಯ್ಯ, ತಸ್ಸ ಸಾ ಆದಿತ್ತಾ ತಿಣುಕ್ಕಾ ಹತ್ಥಂ ವಾ ದಹೇಯ್ಯ, ಬಾಹುಂ ವಾ ದಹೇಯ್ಯ, ಅಞ್ಞತರಂ ವಾ ಅಞ್ಞತರಂ ವಾ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಂ ದಹೇಯ್ಯ, ಸೋ ತತೋನಿದಾನಂ ಮರಣಂ ವಾ ನಿಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಮರಣಮತ್ತಂ ವಾ ದುಕ್ಖ"ನ್ತಿ? "ಏವಂ, ಭನ್ತೇ"। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಗಹಪತಿ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಇತಿ ಪಟಿಸಞ್ಚಿಕ್ಖತಿ 'ತಿಣುಕ್ಕೂಪಮಾ ಕಾಮಾ ವುತ್ತಾ ಭಗವತಾ ಬಹುದುಕ್ಖಾ ಬಹುಪಾಯಾಸಾ...ಪೇ॰... ತಮೇವೂಪೇಕ್ಖಂ ಭಾವೇತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಗಹಪತಿ, ಅಙ್ಗಾರಕಾಸು ಸಾಧಿಕಪೋರಿಸಾ ಪೂರಾ ಅಙ್ಗಾರಾನಂ ವೀತಚ್ಚಿಕಾನಂ ವೀತಧೂಮಾನಂ। ಅಥ ಪುರಿಸೋ ಆಗಚ್ಛೇಯ್ಯ ಜೀವಿತುಕಾಮೋ ಅಮರಿತುಕಾಮೋ ಸುಖಕಾಮೋ ದುಕ್ಖಪ್ಪಟಿಕ್ಕೂಲೋ, ತಮೇನಂ ದ್ವೇ ಬಲವನ್ತೋ ಪುರಿಸಾ ನಾನಾಬಾಹಾಸು ಗಹೇತ್ವಾ ಅಙ್ಗಾರಕಾಸುಂ ಉಪಕಡ್ಢೇಯ್ಯುಂ। ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ ಗಹಪತಿ, ಅಪಿ ನು ಸೋ ಪುರಿಸೋ ಇತಿ ಚಿತಿ ಚೇವ ಕಾಯಂ ಸನ್ನಾಮೇಯ್ಯಾ"ತಿ? "ಏವಂ, ಭನ್ತೇ"। "ತಂ ಕಿಸ್ಸಹೇತು"? "ವಿದಿತಞ್ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ತಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ 'ಇಮಞ್ಚ ಅಹಂ ಅಙ್ಗಾರಕಾಸುಂ ಪಪತಿಸ್ಸಾಮಿ, ತತೋನಿದಾನಂ ಮರಣಂ ವಾ ನಿಗಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮಿ ಮರಣಮತ್ತಂ ವಾ ದುಕ್ಖ'"ನ್ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ ಗಹಪತಿ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಇತಿ

ಪಟಿಸಞ್ಚಿಕ್ಖತಿ ‘ಅಙ್ಗಾರಕಾಸೂಪಮಾ ಕಾಮಾ ವುತ್ತಾ ಭಗವತಾ…ಪೇ॰… ತಮೇವೂಪೇಕ್ಖಂ ಭಾವೇತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಗಹಪತಿ, ಪುರಿಸೋ ಸುಪಿನಕಂ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ ಆರಾಮರಾಮಣೇಯ್ಯಕಂ ವನರಾಮಣೇಯ್ಯಕಂ ಭೂಮಿರಾಮಣೇಯ್ಯಕಂ ಪೋಕ್ಖರಣಿರಾಮಣೇಯ್ಯಕಂ, ಸೋ ಪಟಿಬುದ್ಧೋ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಟಿಪಸ್ಸೇಯ್ಯ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಗಹಪತಿ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಇತಿ ಪಟಿಸಞ್ಚಿಕ್ಖತಿ ‘ಸುಪಿನಕೂಪಮಾ ಕಾಮಾ ವುತ್ತಾ ಭಗವತಾ…ಪೇ॰… ತಮೇವೂಪೇಕ್ಖಂ ಭಾವೇತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಗಹಪತಿ, ಪುರಿಸೋ ಯಾಚಿತಕಂ ಭೋಗಂ ಯಾಚಿತ್ವಾ ಯಾನಂ ವಾ ಪೋರಿಸೇಯ್ಯಂ ಪವರಮಣಿಕುಣ್ಡಲಂ। ಸೋ ತೇಹಿ ಯಾಚಿತಕೇಹಿ ಭೋಗೇಹಿ ಪುರಕ್ಖತೋ ಪರಿವುತೋ ಅನ್ತರಾಪಣಂ ಪಟಿಪಜ್ಜೇಯ್ಯ। ತಮೇನಂ ಜನೋ ದಿಸ್ವಾ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯ ‘ಭೋಗೀ ವತ ಭೋ ಪುರಿಸೋ, ಏವಂ ಕಿರ ಭೋ ಭೋಗಿನೋ ಭೋಗಾನಿ ಭುಞ್ಜನ್ತೀ’ತಿ। ತಮೇನಂ ಸಾಮಿಕಾ ಯತ್ಥ ಯತ್ಥೇವ ತಾನಿ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯುಂ, ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ತಾನಿ ಹರೇಯ್ಯುಂ। ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ಗಹಪತಿ, ಅಲಂ ನು ಖೋ ತಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಅಞ್ಞಥತ್ತಾಯಾ”ತಿ? “ಏವಂ, ಭನ್ತೇ”। “ತಂ ಕಿಸ್ಸಹೇತು”? “ಸಾಮಿನೋ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ತಾನಿ ಹರನ್ತೀ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಗಹಪತಿ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಇತಿ ಪಟಿಸಞ್ಚಿಕ್ಖತಿ ‘ಯಾಚಿತಕೂಪಮಾ ಕಾಮಾ ವುತ್ತಾ ಭಗವತಾ…ಪೇ॰… ತಮೇವೂಪೇಕ್ಖಂ ಭಾವೇತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಗಹಪತಿ, ಗಾಮಸ್ಸ ವಾ ನಿಗಮಸ್ಸ ವಾ ಅವಿದೂರೇ ತಿಬ್ಬೋ ವನಸಣ್ಡೋ, ತತ್ರಸ್ಸ ರುಕ್ಖೋ ಸಮ್ಪನ್ನಫಲೋ ಚ ಉಪಪನ್ನಫಲೋ ಚ। ನ ಚಸ್ಸು ಕಾನಿಚಿ ಫಲಾನಿ ಭೂಮಿಯಂ ಪತಿತಾನಿ। ಅಥ ಪುರಿಸೋ ಆಗಚ್ಛೇಯ್ಯ ಫಲತ್ಥಿಕೋ ಫಲಗವೇಸೀ ಫಲಪರಿಯೇಸನಂ ಚರಮಾನೋ। ಸೋ ತಂ ವನಸಣ್ಡಂ ಅಜ್ಝೋಗಾಹೇತ್ವಾ ತಂ ರುಕ್ಖಂ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ ಸಮ್ಪನ್ನಫಲಞ್ಚ ಉಪಪನ್ನಫಲಞ್ಚ। ತಸ್ಸ ಏವಮಸ್ಸ ‘ಅಯಂ ಖೋ ರುಕ್ಖೋ ಸಮ್ಪನ್ನಫಲೋ ಚ ಉಪಪನ್ನಫಲೋ ಚ, ನತ್ಥಿ ಚ ಕಾನಿಚಿ ಫಲಾನಿ ಭೂಮಿಯಂ ಪತಿತಾನಿ, ಜಾನಾಮಿ ಖೋ ಪನಾಹಂ ರುಕ್ಖಂ ಆರೋಪಿತುಂ। ಯಂನೂನಾಹಂ ಇಮಂ ರುಕ್ಖಂ ಆರೋಹಿತ್ವಾ ಯಾವದತ್ಥಞ್ಚ ಖಾದೇಯ್ಯಂ, ಉಚ್ಛಙ್ಗಞ್ಚ ಪೂರೇಯ್ಯ’ನ್ತಿ? ಸೋ ತಂ ರುಕ್ಖಂ ಆರೋಹಿತ್ವಾ ಯಾವದತ್ಥಞ್ಚ ಖಾದೇಯ್ಯ, ಉಚ್ಛಙ್ಗಞ್ಚ ಪೂರೇಯ್ಯ। ಅಥ ದುತಿಯೋ ಪುರಿಸೋ ಆಗಚ್ಛೇಯ್ಯ ಫಲತ್ಥಿಕೋ ಫಲಗವೇಸೀ ಫಲಪರಿಯೇಸನಂ ಚರಮಾನೋ ತಿಣ್ಹಂ ಕುಠಾರಿಂ ಆದಾಯ। ಸೋ ತಂ ವನಸಣ್ಡಂ ಅಜ್ಝೋಗಾಹೇತ್ವಾ ತಂ ರುಕ್ಖಂ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ ಸಮ್ಪನ್ನಫಲಞ್ಚ ಉಪಪನ್ನಫಲಞ್ಚ। ತಸ್ಸ ಏವಮಸ್ಸ ‘ಅಯಂ ಖೋ ರುಕ್ಖೋ ಸಮ್ಪನ್ನಫಲೋ ಚ ಉಪಪನ್ನಫಲೋ ಚ, ನತ್ಥಿ ಚ ಕಾನಿಚಿ ಫಲಾನಿ ಭೂಮಿಯಂ ಪತಿತಾನಿ, ನ ಖೋ ಪನಾಹಂ ಜಾನಾಮಿ ರುಕ್ಖಂ ಆರೋಹಿತುಂ। ಯಂನೂನಾಹಂ ಇಮಂ ರುಕ್ಖಂ ಮೂಲತೋ ಛೇತ್ವಾ ಯಾವದತ್ಥಞ್ಚ ಖಾದೇಯ್ಯಂ, ಉಚ್ಛಙ್ಗಞ್ಚ ಪೂರೇಯ್ಯ’ನ್ತಿ। ಸೋ ತಂ ರುಕ್ಖಂ ಮೂಲತೋವ ಛಿನ್ದೇಯ್ಯ। ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ , ಗಹಪತಿ, ಅಮುಕೋ ಸೋ ಪುರಿಸೋ ಪಠಮಂ ರುಕ್ಖಂ ಆರೂಳ್ಹೋ, ಸಚೇ ಸೋ ನ ಖಿಪ್ಪಮೇವ ಓರೋಹೇಯ್ಯ, ತಸ್ಸ ಸೋ ರುಕ್ಖೋ ಪಪತನ್ತೋ ಹತ್ಥಂ ವಾ ಭಞ್ಜೇಯ್ಯ ಪಾದಂ ವಾ ಭಞ್ಜೇಯ್ಯ ಅಞ್ಞತರಂ ವಾ ಅಞ್ಞತರಂ ವಾ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಂ ಭಞ್ಜೇಯ್ಯ, ಸೋ ತತೋನಿದಾನಂ ಮರಣಂ ವಾ ನಿಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಮರಣಮತ್ತಂ ವಾ ದುಕ್ಖ”ನ್ತಿ? “ಏವಂ, ಭನ್ತೇ”। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಗಹಪತಿ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಇತಿ ಪಟಿಸಞ್ಚಿಕ್ಖತಿ ‘ರುಕ್ಖಫಲೂಪಮಾ ಕಾಮಾ ವುತ್ತಾ ಭಗವತಾ ಬಹುದುಕ್ಖಾ ಬಹುಪಾಯಾಸಾ, ಆದೀನವೋ ಏತ್ಥ ಭಿಯ್ಯೋ’ತಿ। ಏವಮೇತಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಸಮ್ಮಪ್ಪಞ್ಞಾಯ ದಿಸ್ವಾ ಯಾಯಂ ಉಪೇಕ್ಖಾ ನಾನತ್ತಾ ನಾನತ್ತಸಿತಾ, ತಂ ಅಭಿನಿವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಯಾಯಂ ಉಪೇಕ್ಖಾ ಏಕತ್ತಾ ಏಕತ್ತಸಿತಾ। ಯತ್ಥ ಸಬ್ಬಸೋ ಲೋಕಾಮಿಸೂಪಾದಾನಾ ಅಪರಿಸೇಸಾ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ। ತಮೇವೂಪೇಕ್ಖಂ ಭಾವೇತೀ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೪೩-೪೮)।

ಏವಂ ಅಟ್ಠಿಕಙ್ಕಲಾದಿಕಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೂಪಮಪರಿಯೋಸಾನತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಂ ಭಾವೇನ್ತೋ”**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ತತ್ಥ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ಸತಿ ಏವ ಅನುಸ್ಸತಿ। ಪವತ್ತಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಮ್ಹಿಯೇವ ಚ ಪವತ್ತತ್ತಾ ಸದ್ಧಾಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ಕುಲಪುತ್ತಸ್ಸ ಅನುರೂಪಾ ಸತೀತಿಪಿ ಅನುಸ್ಸತಿ। ಬುದ್ಧಂ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಅನುಸ್ಸತಿ ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿ। ಅರಹತಾದಿಬುದ್ಧಗುಣಾರಮ್ಮಣಾಯ ಸತಿಯಾ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ, ತಂ **ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಂ। ಭಾವೇನ್ತೋ**ತಿ ವಡ್ಢೇನ್ತೋ ಬ್ರೂಹೇನ್ತೋ।

ಧಮ್ಮಂ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಅನುಸ್ಸತಿ **ಧಮ್ಮಾನುಸ್ಸತಿ,** ಸ್ವಾಕ್ಖಾತತಾದಿಧಮ್ಮಗುಣಾರಮ್ಮಣಾಯ ಸತಿಯಾ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಸಙ್ಘಂ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಅನುಸ್ಸತಿ **ಸಙ್ಘಾನುಸ್ಸತಿ,** ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನತಾದಿಸಙ್ಘಗುಣಾರಮ್ಮಣಾಯ ಸತಿಯಾ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಸೀಲಂ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಅನುಸ್ಸತಿ **ಸೀಲಾನುಸ್ಸತಿ,** ಅತ್ತನೋ ಅಖಣ್ಡತಾದಿಸೀಲಗುಣಾರಮ್ಮಣಾಯ ಸತಿಯಾ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಚಾಗಂ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಅನುಸ್ಸತಿ **ಚಾಗಾನುಸ್ಸತಿ,** ಅತ್ತನೋ ಮುತ್ತಚಾಗತಾದಿಚಾಗಗುಣಾರಮ್ಮಣಾಯ ಸತಿಯಾ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ದೇವತಾ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಅನುಸ್ಸತಿ **ದೇವತಾನುಸ್ಸತಿ,** ದೇವತಾ ಸಕ್ಖಿಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಸದ್ಧಾದಿಗುಣಾರಮ್ಮಣಾಯ ಸತಿಯಾ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಆನಾಪಾನೇ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಸತಿ **ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿ,** ಆನಾಪಾನನಿಮಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾಯ ಸತಿಯಾ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಮರಣಂ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಸತಿ **ಮರಣಸ್ಸತಿ,** ಏಕಭವಪರಿಯಾಪನ್ನಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯುಪಚ್ಛೇದಸಙ್ಖಾತಮರಣಾರಮ್ಮಣಾಯ ಸತಿಯಾ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ।

ಕುಚ್ಛಿತಾನಂ ಕೇಸಾದೀನಂ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾನಂ ಆಯತ್ತಾ ಆಕರತ್ತಾ ಕಾಯೋತಿ ಸಙ್ಖಂ ಗತೇ ಸರೀರೇ ಗತಾ ಪವತ್ತಾ ಸತಿ **ಕಾಯಗತಾಸತಿ,** ತಾದಿಸಂ ವಾ ಕಾಯಂ ಗತಾ ಸತಿ “ಕಾಯಗತಸತೀ”ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ರಸ್ಸಂ ಅಕತ್ವಾ “ಕಾಯಗತಾಸತೀ”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಕೇಸಾದಿಕೇಸು ಕಾಯಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಪಟಿಕ್ಕೂಲನಿಮಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾಯ ಸತಿಯಾ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಉಪಸಮಂ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಅನುಸ್ಸತಿ। **ಉಪಸಮಾನುಸ್ಸತಿ,** ಸಬ್ಬದುಕ್ಖೂಪಸಮಾರಮ್ಮಣಾಯ ಸತಿಯಾ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ।

ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಪೀತಿಸುಖಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ಭಾವೇನ್ತೋ। ಪೀತಿಸುಖಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಂ ಭಾವೇನ್ತೋ। ಸುಖಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ತತಿಯಜ್ಝಾನಂ ಭಾವೇನ್ತೋ। ಉಪೇಕ್ಖಾಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ಭಾವೇನ್ತೋ…ಪೇ॰… ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ಭಾವೇನ್ತೋಪಿ ಕಾಮೇ ಪರಿವಜ್ಜೇತೀತಿ।

ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಪ್ಪಹಾನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸಮುಚ್ಛೇದೇನ ಕಾಮಾನಂ ಪಹಾನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಂ ಭಾವೇನ್ತೋಪೀ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಮಗ್ಗಸೋತಸ್ಸ ಆಪಜ್ಜನಂ ಸೋತಾಪತ್ತಿ, ಸೋತಾಪತ್ತಿಯಾ ಮಗ್ಗೋ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೋ। **ಅಪಾಯಗಮನೀಯೇ ಕಾಮೇ**ತಿ ಯೇಹಿ ಅಪಾಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತೇ ಅಪಾಯಗಮನೀಯೇ ಕಾಮೇ ಸಮುಚ್ಛೇದತೋ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಂ ಭಾವೇನ್ತೋ ಪರಿವಜ್ಜೇತಿ। ಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ಸಕಿಂಯೇವ ಇಮಂ ಲೋಕಂ ಆಗಚ್ಛತೀತಿ ಸಕದಾಗಾಮೀ, ತಸ್ಸ ಮಗ್ಗೋ ಸಕದಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೋ। ತಂ ಮಗ್ಗಂ ಭಾವೇನ್ತೋ। **ಓಳಾರಿಕೇ**ತಿ ಪರಿಳಾಹಪ್ಪತ್ತೇ। ಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನೇವ ಕಾಮಭವಂ ನಾಗಚ್ಛತೀತಿ ಅನಾಗಾಮೀ, ತಸ್ಸ ಮಗ್ಗೋ ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೋ। ತಂ ಮಗ್ಗಂ ಭಾವೇನ್ತೋ। **ಅನುಸಹಗತೇ**ತಿ ಸುಖುಮಭಾವಪ್ಪತ್ತೇ। ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಆರಕತ್ತಾ, ಕಿಲೇಸಾರೀನಂ ಹತತ್ತಾ, ಸಂಸಾರಚಕ್ಕಸ್ಸ ಅರಾನಂ ಹತತ್ತಾ, ಪಾಪಕರಣೇ ರಹಾಭಾವಾ, ಪಚ್ಚಯಾದೀನಂ ಅರಹತ್ತಾ ಚ ಅರಹಂ, ಅರಹತೋ ಭಾವೋ ಅರಹತ್ತಂ। ಕಿಂ ತಂ? ಅರಹತ್ತಫಲಂ। ಅರಹತ್ತಸ್ಸ ಮಗ್ಗೋ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೋ। ತಂ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಂ ಭಾವೇನ್ತೋ। **ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬೇನಾಕಾರೇನ ಸಬ್ಬಂ। **ಸಬ್ಬಥಾ ಸಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನ ಸಬ್ಬಂ। **ಅಸೇಸಂ ನಿಸ್ಸೇಸ**ನ್ತಿ ನಿರವಸೇಸಂ ಗನ್ಧಮತ್ತಮ್ಪಿ ಅಟ್ಠಪೇತ್ವಾ। ಅಥ ವಾ **ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ** ಮೂಲವಸೇನ। **ಸಬ್ಬಥಾ ಸಬ್ಬಂ** ಆಕಾರನಿಪ್ಪದೇಸವಸೇನ। **ಅಸೇಸಂ ನಿಸ್ಸೇಸಂ** ಭಾವನಾನಿಪ್ಪದೇಸವಸೇನ। ತಥಾ ಪುರಿಮೇನ ದುಚ್ಚರಿತಾಭಾವೇನ। ದುತಿಯೇನ ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಾಭಾವೇನ। ತತಿಯೇನ ಅನುಸಯಾಭಾವೇನ ಏವಮೇಕೇ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ।

ಸಪ್ಪೋ ವುಚ್ಚತಿ ಅಹೀತಿ ಯೋ ಕೋಚಿ ಸರನ್ತೋ ಗಚ್ಛತಿ। **ಕೇನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಕೇನ ಅತ್ಥೇನ। **ಸಂಸಪ್ಪನ್ತೋ ಗಚ್ಛತೀ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಸಮ್ಮಾ ಸಂಸರನ್ತೋ ಗಚ್ಛತೀತಿ **ಸಪ್ಪೋ। ಭುಜನ್ತೋ**ತಿ ವಙ್ಕವಙ್ಕೋ ಹುತ್ವಾ। **ಪನ್ನಸಿರೋ**ತಿ ನಿಪನ್ನಸೀಸೋ ಹುತ್ವಾ। **ಸಿರೇನ ಸುಪತೀ**ತಿ ಸೀಸಂ ಭೋಗನ್ತರೇ ಕತ್ವಾ ಸುಪನಭಾವೇನ ಸಿರಸಾ ಸುಪತೀತಿ **ಸರೀಸಪೋ**। ಬಿಲೇ ಸಯತೀತಿ **ಬಿಲಾಸಯೋ**। “ಬಿಲಸಯೋ”ತಿಪಿ ಪಾಳಿ, ತಂ ಸುನ್ದರಂ। ಗುಹಾಯಂ ಸೇತೀತಿ **ಗುಹಾಸಯೋ**। **ದಾಠಾ ತಸ್ಸ ಆವುಧೋ**ತಿ ತಸ್ಸ ಸಪ್ಪಸ್ಸ ದುವೇ ದಾಠಾ ಪಹರಣಸತ್ಥಸಙ್ಖಾತೋ ಆವುಧೋ। **ವಿಸಂ ತಸ್ಸ ಘೋರ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಸಪ್ಪಸ್ಸ ಬ್ಯಾಪಕಸಙ್ಖಾತಂ ವಿಸಂ ದಾರುಣಂ ಕಕ್ಖಳಂ। **ಜಿವ್ಹಾ ತಸ್ಸ ದುವಿಧಾ**ತಿ ತಸ್ಸ ಸಪ್ಪಸ್ಸ ದ್ವೇಧಾ ಜಿವ್ಹಾ। **ದ್ವೀಹಿ ಜಿವ್ಹಾಹಿ ರಸಂ ಸಾಯತೀ**ತಿ ದುವಿಧಾಹಿ ಜಿವ್ಹಾಹಿ ರಸಂ ಜಾನಾತಿ

ಅಸ್ಸಾದಂ ವಿನ್ದತಿ ಸಾದಿಯತೀತಿ। ಜೀವಿತುಂ ಕಾಮಯತೀತಿ **ಜೀವಿತುಕಾಮೋ**। ಅಮರಿತುಂ ಕಾಮಯತೀತಿ **ಅಮರಿತುಕಾಮೋ**। ಸುಖಂ ಕಾಮಯತೀತಿ **ಸುಖಕಾಮೋ**। **ದುಕ್ಖಪ್ಪಟಿಕ್ಕೂಲೋ**ತಿ ದುಕ್ಖಂ ಅನಿಚ್ಛಮಾನೋ। **ಪಾದೇನಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಪಾದೇನ। **ಸಪ್ಪಸಿರ**ನ್ತಿ ಸಪ್ಪಸ್ಸ ಸೀಸಂ। **ವಜ್ಜೇಯ್ಯಾ**ತಿ ದೂರತೋ ವಜ್ಜೇಯ್ಯ। **ವಿವಜ್ಜೇಯ್ಯಾ**ತಿ ತಸ್ಸ ಪಮಾಣೇನ। **ಪರಿವಜ್ಜೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಸಮನ್ತತೋ। **ಅಭಿನಿವಜ್ಜೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಚತುತ್ಥಪ್ಪಮಾಣೇನ। ಅಥ ವಾ ಪುರಿಮೇನ ಸೀಸತೋ। ದುತಿಯತತಿಯೇನ ದ್ವೀಹಿ ಪಸ್ಸೇಹಿ। ಚತುತ್ಥೇನ ಪಚ್ಛತೋ। "ಕಾಮೇ ಪನ ಅಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಪರಿಯೇಸನಮೂಲದುಕ್ಖವತ್ಥುಭಾವೇನ **ವಜ್ಜೇಯ್ಯ**। ಪತ್ತಸ್ಸ ಆರಕ್ಖಮೂಲದುಕ್ಖವತ್ಥುಭಾವೇನ **ವಿವಜ್ಜೇಯ್ಯ**। ಅಜ್ಝೋಸಾನಪರಿಳಾಹದುಕ್ಖವತ್ಥುಭಾವೇನ **ಪರಿವಜ್ಜೇಯ್ಯ**। ವಿನಾಸಮುಖೇ ಪಿಯವಿಪ್ಪಯೋಗದುಕ್ಖವತ್ಥುಭಾವೇನ **ಅಭಿನಿವಜ್ಜೇಯ್ಯಾ**"ತಿ ಏವಮೇಕೇ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ।

ರಞ್ಜನವಸೇನ **ರಾಗೋ**। ಬಲವರಞ್ಜನಟ್ಠೇನ **ಸಾರಾಗೋ**। ವಿಸಯೇ ಸತ್ತಾನಂ ಅನು ಅನು ನಯನತೋ **ಅನುನಯೋ**। ಅನುರುಜ್ಝತೀತಿ **ಅನುರೋಧೋ,** ಕಾಮೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಭವೇ ಸತ್ತಾ ಏತಾಯ ನನ್ದನ್ತೀತಿ **ನನ್ದೀ,** ಸಯಂ ವಾ ನನ್ದತೀತಿ **ನನ್ದೀ**। ನನ್ದೀ ಚ ಸಾ ರಞ್ಜನಟ್ಠೇನ ರಾಗೋ ಚಾತಿ **ನನ್ದಿರಾಗೋ**। ತತ್ಥ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಸಕಿಂ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ತಣ್ಹಾ ನನ್ದೀ, ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ನನ್ದಿರಾಗೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಾರಾಗೋ**ತಿ ಯೋ ಹೇಟ್ಠಾ "ಬಲವರಞ್ಜನಟ್ಠೇನ ಸಾರಾಗೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ, ಸೋ ನ ಸತ್ತಸ್ಸ, ಚಿತ್ತಸ್ಸೇವ ಸಾರಾಗೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಇಚ್ಛನ್ತಿ ಏತಾಯ ಆರಮ್ಮಣಾನೀತಿ **ಇಚ್ಛಾ**। ಬಹಲಕಿಲೇಸಭಾವೇನ ಮುಚ್ಛನ್ತಿ ಏತಾಯ ಪಾಣಿನೋತಿ **ಮುಚ್ಛಾ**। ಗಿಲಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಗಹಣವಸೇನ **ಅಜ್ಝೋಸಾನಂ**। ಇಮಿನಾ ಸತ್ತಾ ಗಿಜ್ಝನ್ತಿ ಗೇಧಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ **ಗೇಧೋ**। ಬಹಲಟ್ಠೇನ ವಾ **ಗೇಧೋ**। "ಗೇಧಂ ವಾ ಪನ ಪವನಸಣ್ಡ"ನ್ತಿ ಹಿ ಬಹಲಟ್ಠೇನೇವ ವುತ್ತಂ । ಅನನ್ತರಪದಂ ಉಪಸಗ್ಗವಸೇನ ವಡ್ಢಿತಂ, ಸಬ್ಬತೋಭಾಗೇನ ವಾ ಗೇಧೋತಿ **ಪಲಿಗೇಧೋ**। ಸಜ್ಜನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಸಙ್ಗೋ**। ಲಗ್ಗನಟ್ಠೇನ ವಾ **ಸಙ್ಗೋ**। ಓಸೀದನಟ್ಠೇನ **ಪಙ್ಕೋ**। ಆಕಡ್ಢನವಸೇನ **ಏಜಾ**। "ಏಜಾ ಇಮಂ ಪುರಿಸಂ ಪರಿಕಡ್ಢತಿ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸೇವ ಭವಸ್ಸ ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಿಯಾ"ತಿ ಹಿ ವುತ್ತಂ। ವಞ್ಚನಟ್ಠೇನ **ಮಾಯಾ**। ವಟ್ಟಸ್ಮಿಂ ಸತ್ತಾನಂ ಜನನಟ್ಠೇನ **ಜನಿಕಾ**। "ತಣ್ಹಾ ಜನೇತಿ ಪುರಿಸಂ, ಚಿತ್ತಮಸ್ಸ ವಿಧಾವತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೫೫) ಹಿ ವುತ್ತಂ। ವಟ್ಟಸ್ಮಿಂ ಸತ್ತೇ ದುಕ್ಖೇನ ಸಂಯೋಜಯಮಾನಾ ಜನೇತೀತಿ **ಸಞ್ಜನನೀ**। ಘಟನಟ್ಠೇನ **ಸಿಬ್ಬಿನೀ**। ಅಯಞ್ಹಿ ವಟ್ಟಸ್ಮಿಂ ಸತ್ತೇ ಚುತಿಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ಸಿಬ್ಬತಿ ಘಟೇತಿ ತುನ್ನಕಾರೋ ವಿಯ ಪಿಲೋತಿಕಾಯ ಪಿಲೋತಿಕಂ, ತಸ್ಮಾ "ಘಟನಟ್ಠೇನ ಸಿಬ್ಬಿನೀ"ತಿ ವುತ್ತಾ। ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರಂ ವಿಸಯಜಾಲಂ ತಣ್ಹಾವಿಪ್ಫನ್ದಿತನಿವೇಸಸಙ್ಖಾತಂ ವಾ ಜಾಲಮಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೀತಿ **ಜಾಲಿನೀ**।

ಆಕಡ್ಢನಟ್ಠೇನ ಸೀಘಸೋತಾ ಸರಿತಾ ವಿಯಾತಿ **ಸರಿತಾ**। ಅಲ್ಲಟ್ಠೇನ ವಾ **ಸರಿತಾ**। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಸರಿತಾನಿ ಸಿನೇಹಿತಾನಿ ಚ ಸೋಮನಸ್ಸಾನಿ ಭವನ್ತಿ ಜನ್ತುನೋ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೪೧)। ಅಲ್ಲಾನಿ ಚೇವ ಸಿನಿದ್ಧಾನಿ ಚಾತಿ ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ। ಅನಯಬ್ಯಸನಾಪಾದನಟ್ಠೇನ ಕುಮ್ಮಾನುಬನ್ಧಸುತ್ತಕಂ ವಿಯಾತಿ **ಸುತ್ತಂ**। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಸುತ್ತನ್ತಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ನನ್ದಿರಾಗಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೯)। ರೂಪಾದೀಸು ವಿತ್ಥತಟ್ಠೇನ **ವಿಸತಾ**। ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಪಟಿಲಾಭತ್ಥಾಯ ಸತ್ತೇ ಆಯೂಹಾಪೇತೀತಿ **ಆಯೂಹಿನೀ**। ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತುಂ ಅಪದಾನತೋ ಸಹಾಯಟ್ಠೇನ **ದುತಿಯಾ**। ಅಯಞ್ಹಿ ಸತ್ತಾನಂ ವಟ್ಟಸ್ಮಿಂ ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತುಂ ನ ದೇತಿ, ಗತಗತಟ್ಠಾನೇ ಪಿಯಸಹಾಯೋ ವಿಯ ಅಭಿರಮಾಪೇತಿ। ತೇನೇವ ವುತ್ತಂ -

> "ತಣ್ಹಾದುತಿಯೋ ಪುರಿಸೋ, ದೀಘಮದ್ಧಾನಸಂಸರಂ।
> ಇತ್ಥಭಾವಞ್ಞಥಾಭಾವಂ, ಸಂಸಾರಂ ನಾತಿವತ್ತತೀ"ತಿ॥ (ಇತಿವು॰ ೧೫; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೯; ಮಹಾನಿ॰ ೧೯೧; ಚೂಳನಿ॰ ಪಾಯಾಯನಾನುಗೀತಿಗಾಥಾನಿದ್ದೇಸ ೧೦೭)।

ಪಣಿಧಾನಕವಸೇನ **ಪಣಿಧಿ**। **ಭವನೇತ್ತೀ**ತಿ ಭವರಜ್ಜು। ಏತಾಯ ಹಿ ಸತ್ತಾ ರಜ್ಜುಯಾ ಗೀವಾಯಂ ಬದ್ಧಾ ಗೋಣಾ ವಿಯ ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತಟ್ಠಾನಂ ನಿಯ್ಯನ್ತಿ। ತಂ ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ವನತಿ ಭಜತಿ ಅಲ್ಲೀಯತೀತಿ **ವನಂ,** ವನತಿ ಯಾಚತೀತಿ ವಾ **ವನಂ**। **ವನಥೋ**ತಿ

ಬ್ಯಞ್ಜನೇನ ಪದಂ ವಡ್ಢಿತಂ। ಅನತ್ಥದುಕ್ಖಾನಂ ವಾ ಸಮುಟ್ಠಾಪನಟ್ಠೇನ ಗಹನಟ್ಠೇನ ಚ ವನಂ ವಿಯಾತಿ **ವನಂ**। ಬಲವತಣ್ಹಾಯೇತಂ ನಾಮಂ। ಗಹನತರಟ್ಠೇನ ಪನ ತತೋ ಬಲವತರಾ **ವನಥೋ** ನಾಮ। ತೇನ ವುತ್ತಂ -

> “ವನಂ ಛಿನ್ದಥ ಮಾ ರುಕ್ಖಂ, ವನತೋ ಜಾಯತೇ ಭಯಂ।
> ಛೇತ್ವಾ ವನಞ್ಚ ವನಥಞ್ಚ, ನಿಬ್ಬನಾ ಹೋಥ ಭಿಕ್ಖವೋ”ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೨೮೩)।

ಸನ್ಥವನವಸೇನ **ಸನ್ಥವೋ,** ಸಂಸಗ್ಗೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೋ ದುವಿಧೋ - ತಣ್ಹಾಸನ್ಥವೋ ಮಿತ್ತಸನ್ಥವೋ ಚ। ತೇಸು ಇಧ ತಣ್ಹಾಸನ್ಥವೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಸಿನೇಹವಸೇನ **ಸ್ನೇಹೋ**। ಆಲಯಕರಣವಸೇನ ಕಮ್ಪಮಾನಾ ಅಪೇಕ್ಖತೀತಿ **ಅಪೇಕ್ಖಾ**। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ “ಇಮಾನಿ ತೇ ದೇವ ಚತುರಾಸೀತಿ ನಗರಸಹಸ್ಸಾನಿ ಕುಸಾವತೀರಾಜಧಾನಿಪ್ಪಮುಖಾನಿ, ಏತ್ಥ ದೇವ ಛನ್ದಂ ಜನೇಹಿ ಜೀವಿತೇ ಅಪೇಕ್ಖಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೬೭)। ಆಲಯಂ ಕರೋಹೀತಿ ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ। ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೇ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೇ ಆರಮ್ಮಣೇ ಬನ್ಧತೀತಿ **ಪಟಿಬನ್ಧು,** ಞಾತಕಟ್ಠೇನ ವಾ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಬನ್ಧೂತಿಪಿ **ಪಟಿಬನ್ಧು**। ನಿಚ್ಚಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಟ್ಠೇನಪಿ ಸತ್ತಾನಂ ತಣ್ಹಾಸಮೋ ಬನ್ಧು ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಆರಮ್ಮಣಾನಂ ಅಸನತೋ **ಆಸಾ**। ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಣತೋ ಚೇವ ತಿತ್ತಿಂ ಅನುಗನ್ತ್ವಾ ವ ಪರಿಭುಞ್ಜನತೋ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಆಸೀಸನವಸೇನ **ಆಸೀಸನಾ**। ಆಸೀಸಿತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಆಸೀಸಿತತ್ತಂ**।

ಇದಾನಿ ತಸ್ಸಾ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ರೂಪಾಸಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಆಸೀಸನವಸೇನ ಆಸಾತಿ ಆಸಾಯ ಅತ್ಥಂ ಗಹೇತ್ವಾ ರೂಪೇ ಆಸಾ **ರೂಪಾಸಾ**। ಏವಂ ನವಪಿ ಪದಾನಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಪುರಿಮಾನಿ ಪಞ್ಚ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣವಸೇನ ವುತ್ತಾನಿ, ಪರಿಕ್ಖಾರಲೋಭವಸೇನ ಛಟ್ಠಂ। ತಂ ವಿಸೇಸತೋ ಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ, ತತೋ ಪರಾನಿ ತೀಣಿ ಅತಿತ್ತಿಯವತ್ಥುವಸೇನ ಗಹಟ್ಠಾನಂ। ನ ಹಿ ತೇಸಂ ಧನಪುತ್ತಜೀವಿತೇಹಿ ಅಞ್ಞಂ ಪಿಯತರಂ ಅತ್ಥಿ। “ಇದಂ ಮಯ್ಹಂ, ಇದಂ ಮಯ್ಹ”ನ್ತಿ ವಾ “ಅಸುಕೇನ ಮೇ ಇದಂ ದಿನ್ನಂ, ಇದಂ ದಿನ್ನ”ನ್ತಿ ವಾ ಏವಂ ಸತ್ತೇ ಜಪ್ಪಾಪೇತೀತಿ **ಜಪ್ಪಾ**। ಪರತೋ ದ್ವೇ ಪದಾನಿ ಉಪಸಗ್ಗೇನ ವಡ್ಢಿತಾನಿ, ತತೋ ಪರಂ ಅಞ್ಞೇನಾಕಾರೇನ ವಿಭಜಿತುಂ ಆರದ್ಧತ್ತಾ ಪುನ “ಜಪ್ಪಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಜಪ್ಪನಾಕಾರೋ **ಜಪ್ಪನಾ**। ಜಪ್ಪಿತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಜಪ್ಪಿತತ್ತಂ**। ಪುನಪ್ಪುನಂ ವಿಸಯೇ ಲುಮ್ಪತಿ ಆಕಡ್ಢತೀತಿ ಲೋಲುಪೋ, ಲೋಲುಪಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಲೋಲುಪ್ಪಂ**। ಲೋಲುಪ್ಪನಾಕಾರೋ **ಲೋಲುಪ್ಪಾಯನಾ**। ಲೋಲುಪ್ಪಸಮಙ್ಗಿನೋ ಭಾವೋ **ಲೋಲುಪ್ಪಾಯಿತತ್ತಂ**।

ಪುಚ್ಛಞ್ಜಿಕತಾತಿ ಯಾಯ ತಣ್ಹಾಯ ಲಾಭಟ್ಠಾನೇಸು ಪುಚ್ಛಂ ಚಾಲಯಮಾನಾ ಸುನಖಾ ವಿಯ ಕಮ್ಪಮಾನಾ ವಿಚರನ್ತಿ, ತಂ ತಸ್ಸಾ ಕಮ್ಪನತಣ್ಹಾಯ ನಾಮಂ। ಸಾಧು ಮನಾಪಮನಾಪೇ ವಿಸಯೇ ಕಾಮೇತೀತಿ ಸಾಧುಕಾಮೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಸಾಧುಕಮ್ಯತಾ**। ಮಾತಾಮಾತುಚ್ಛಾತಿಆದಿಕೇ ಅಯುತ್ತಟ್ಠಾನೇ ರಾಗೋತಿ **ಅಧಮ್ಮರಾಗೋ**। ಯುತ್ತಟ್ಠಾನೇಪಿ ಬಲವಾ ಹುತ್ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಲೋಭೋ **ವಿಸಮಲೋಭೋ**। “ರಾಗೋ ವಿಸಮ”ನ್ತಿಆದಿವಚನತೋ (ವಿಭ॰ ೯೨೪) ವಾ ಯುತ್ತಟ್ಠಾನೇ ವಾ ಅಯುತ್ತಟ್ಠಾನೇ ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಛನ್ದರಾಗೋ ಅಧಮ್ಮಟ್ಠೇನ ಅಧಮ್ಮರಾಗೋ। ವಿಸಮಟ್ಠೇನ ವಿಸಮಲೋಭೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಆರಮ್ಮಣಾನಂ ನಿಕಾಮನವಸೇನ **ನಿಕನ್ತಿ**। ನಿಕಾಮನಾಕಾರೋ **ನಿಕಾಮನಾ**। ಪತ್ಥಯನವಸೇನ **ಪತ್ಥನಾ**। ಪಿಹಾಯನವಸೇನ **ಪಿಹನಾ**। ಸುಟ್ಠು ಪತ್ಥನಾ **ಸಮ್ಪತ್ಥನಾ**। ಪಞ್ಚಸು ಕಾಮಗುಣೇಸು ತಣ್ಹಾ **ಕಾಮತಣ್ಹಾ**। ರೂಪಾರೂಪಭವೇಸು ತಣ್ಹಾ **ಭವತಣ್ಹಾ**। ಉಚ್ಛೇದಸಙ್ಖಾತೇ ವಿಭವೇ ತಣ್ಹಾ **ವಿಭವತಣ್ಹಾ**। ಸುದ್ಧೇ ರೂಪಭವಸ್ಮಿಂಯೇವ ತಣ್ಹಾ **ರೂಪತಣ್ಹಾ**। ಅರೂಪಭವೇ ತಣ್ಹಾ **ಅರೂಪತಣ್ಹಾ**। ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಸಹಗತೋ ರಾಗೋ, ನಿರೋಧೇ ತಣ್ಹಾ **ನಿರೋಧತಣ್ಹಾ**। ರೂಪೇ ತಣ್ಹಾ **ರೂಪತಣ್ಹಾ**। ಸದ್ದೇ ತಣ್ಹಾ **ಸದ್ದತಣ್ಹಾ**। **ಗನ್ಧತಣ್ಹಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಓಘಾ**ದಯೋ ವುತ್ತತ್ಥಾವ।

ಕುಸಲಧಮ್ಮೇ ಆವರತೀತಿ **ಆವರಣಂ**। ಛಾದನವಸೇನ **ಛದನಂ**। ಸತ್ತೇ ವಟ್ಟಸ್ಮಿಂ ಬನ್ಧತೀತಿ **ಬನ್ಧನಂ**। ಚಿತ್ತಂ ಉಪಹನ್ತ್ವಾ ಕಿಲಿಸ್ಸತಿ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಂ ಕರೋತೀತಿ **ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೋ**। ಥಾಮಗತಟ್ಠೇನ ಅನು ಅನು ಸೇತೀತಿ **ಅನುಸಯೋ**। ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಯುಟ್ಠಾತೀತಿ **ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಂ,** ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತುಂ ಅಪದಾನೇನ ಕುಸಲವಾರಂ ಗಣ್ಹಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। “ಚೋರಾ ಮಗ್ಗೇ ಪರಿಯುಟ್ಠಿಂಸು,

ಧುತ್ತಾ ಮಗ್ಗೇ ಪರಿಯುಟ್ಠಿಂಸೂ"ತಿಆದೀಸು (ಚೂಳವ॰ ೪೩೦) ಹಿ ಮಗ್ಗಂ ಗಣ್ಹಿಂಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಮಿಧಾಪಿ ಗಹಣಟ್ಠೇನ ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಪಲಿವೇಠನಟ್ಠೇನ ಲತಾ ವಿಯಾತಿ **ಲತಾ**। "ಲತಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜ ತಿಟ್ಠತೀ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೪೦) ಆಗತಟ್ಠಾನೇಪಿ ಅಯಂ ತಣ್ಹಾ ಲತಾತಿ ವುತ್ತಾ। ವಿವಿಧಾನಿ ವತ್ಥೂನಿ ಇಚ್ಛತೀತಿ **ವೇವಿಚ್ಛಂ**। ವಟ್ಟದುಕ್ಖಸ್ಸ ಮೂಲನ್ತಿ **ದುಕ್ಖಮೂಲಂ**। ತಸ್ಸೇವ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ನಿದಾನನ್ತಿ **ದುಕ್ಖನಿದಾನಂ**। ತಂ ದುಕ್ಖಂ ಇತೋ ಪಭವತೀತಿ **ದುಕ್ಖಪ್ಪಭವೋ**। ಬನ್ಧನಟ್ಠೇನ ಪಾಸೋ ವಿಯಾತಿ ಪಾಸೋ, ಮಾರಸ್ಸ ಪಾಸೋ **ಮಾರಪಾಸೋ**। ದುರುಗ್ಗಿಲನಟ್ಠೇನ ಬಳಿಸಂ ವಿಯಾತಿ ಬಳಿಸಂ, ಮಾರಸ್ಸ ಬಳಿಸಂ **ಮಾರಬಳಿಸಂ**। ತಣ್ಹಾಭಿಭೂತಾ ಮಾರಸ್ಸ ವಿಸಯಂ ನಾತಿಕ್ಕಮನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಉಪರಿ ಮಾರೋ ವಸಂ ವತ್ತೇತೀತಿ ಇಮಿನಾ ಪರಿಯಾಯೇನ ಮಾರಸ್ಸ ವಿಸಯೋತಿ **ಮಾರವಿಸಯೋ**। ಸನ್ದನಟ್ಠೇನ ತಣ್ಹಾವ ನದೀ **ತಣ್ಹಾನದೀ**। ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಣಟ್ಠೇನ ತಣ್ಹಾವ ಜಾಲಂ **ತಣ್ಹಾಜಾಲಂ**। ಯಥಾ ಸುನಖಾ ಗದ್ದೂಲಬದ್ಧಾ ಯದಿಚ್ಛಕಂ ನಿಯ್ಯನ್ತಿ, ಏವಂ ತಣ್ಹಾಬದ್ಧಾ ಸತ್ತಾತಿ ದಳ್ಹಬನ್ಧನಟ್ಠೇನ ಗದ್ದೂಲಂ ವಿಯಾತಿ ಗದ್ದೂಲಂ, ತಣ್ಹಾವ ಗದ್ದೂಲಂ **ತಣ್ಹಾಗದ್ದೂಲಂ**। ದುಪ್ಪೂರಣಟ್ಠೇನ ತಣ್ಹಾವ ಸಮುದ್ದೋ **ತಣ್ಹಾಸಮುದ್ದೋ**। ಅಭಿಜ್ಝಾಯನಟ್ಠೇನ **ಅಭಿಜ್ಝಾ**। ಲುಬ್ಭನ್ತಿ ಏತೇನ, ಸಯಂ ವಾ ಲುಬ್ಭತಿ, ಲುಬ್ಭನಮತ್ತಮೇವ ವಾ ತನ್ತಿ **ಲೋಭೋ**। ಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾನಂ **ಅಕುಸಲಾನಂ** ಪತಿಟ್ಠಟ್ಠೇನ **ಮೂಲಂ**।

ವಿಸತ್ತಿಕಾತೀತಿ ವಿಸತ್ತಿಕಾ ಇತಿ। **ಕೇನಟ್ಠೇನಾತಿ** ಕೇನ ಸಭಾವೇನ। **ವಿಸತಾತಿ** ವಿತ್ಥಟಾ ರೂಪಾದೀಸು। **ವಿಸಾಲಾತಿ** ವಿಪುಲಾ। **ವಿಸಟಾತಿ** ತೇಭೂಮಕಬ್ಯಾಪಕವಸೇನ ವಿಸಟಾ। ಪುರಿಮವಚನಮೇವ ತಕಾರಸ್ಸ ಟಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ಬ್ಯಞ್ಜನವಿಭಾಗಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ವಿಸಕ್ಕತೀತಿ** ಪರಿಸಪ್ಪತಿ ಸಹತಿ ವಾ। ರತ್ತೋ ಹಿ ರಾಗವತ್ಥುನಾ ಪಾದೇನ ತಾಳಿಯಮಾನೋಪಿ ಸಹತಿ। ಓಸಕ್ಕನಂ ವಿಪ್ಫನ್ದನಂ ವಾ "ವಿಸಕ್ಕನ"ನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। "ಕುಸಲಾಕುಸಲಾನಂ ಪತೀ"ತಿ ಕೇಚಿ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ। **ವಿಸಂಹರತೀತಿ** ತಥಾ ತಥಾ ಕಾಮೇಸು ಆನಿಸಂಸಂ ಪಸ್ಸನ್ತೀ ವಿವಿಧೇಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಾಭಿಮುಖಪ್ಪವತ್ತಿತೋ ಚಿತ್ತಂ ಸಂಹರತಿ ಸಙ್ಖಿಪತಿ, ವಿಸಂ ವಾ ದುಕ್ಖಂ, ತಂ ಹರತಿ, ವಹತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಸಂವಾದಿಕಾತಿ** ಅನಿಚ್ಚಾದಿಂ ನಿಚ್ಚಾದಿತೋ ಗಣ್ಹನ್ತೀ ವಿಸಂವಾದಿಕಾ ಹೋತಿ। ದುಕ್ಖನಿಬ್ಬತ್ತಕಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಹೇತುಭಾವತೋ **ವಿಸಮೂಲಾ** , ವಿಸಂ ವಾ ದುಕ್ಖದುಕ್ಖಾದಿಭೂತಾ ವೇದನಾ ಮೂಲಂ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ವಿಸಮೂಲಾ**। ದುಕ್ಖಸಮುದಯತ್ತಾ ವಿಸಂ ಫಲಂ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ವಿಸಫಲಾ**। ಯಾಯ ತಣ್ಹಾಯ ರೂಪಾದಿಕಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸೇವ ಪರಿಭೋಗೋ ಹೋತಿ, ನ ಅಮತಸ್ಸಾತಿ ಸಾ "ವಿಸಪರಿಭೋಗಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ। ಸಬ್ಬತ್ಥ ನಿರುತ್ತಿವಸೇನ ಪದಸಿದ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ತಸ್ಸಾ ವಿಸಯಂ ದಸ್ಸೇತುಕಾಮೋ **"ವಿಸಾಲಾ ವಾ ಪನ ಸಾ ತಣ್ಹಾ ರೂಪೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ವಿಸಾಲಾ ವಾ ಪನಾತಿ** ಮಹನ್ತೀ ಏವ ತಣ್ಹಾಯನಟ್ಠೇನ ತಣ್ಹಾ, ರೂಪಾದಯೋ ಪಞ್ಚ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕರಾಗವಸೇನ ವುತ್ತಾ। **ಕುಲೇ ಗಣೇ**ತಿಆದೀನಿ ಏಕಾದಸ ಪದಾನಿ ಲೋಲುಪ್ಪಾದವಸೇನ ವುತ್ತಾನಿ। ಕಾಮಧಾತುತ್ತಿಕೋ ಕಮ್ಮವಟ್ಟವಸೇನ ವಿಭತ್ತೋ, ಕಾಮಭವತ್ತಿಕೋ ವಿಪಾಕವಟ್ಟವಸೇನ ವಿಭತ್ತೋ, ಸಞ್ಞಾಭವತ್ತಿಕೋ ಸಞ್ಞಾವಸೇನ ವಿಭತ್ತೋ, ಏಕವೋಕಾರಭವತ್ತಿಕೋ ಖನ್ಧವಸೇನ ವಿಭತ್ತೋ। ಅತೀತತ್ತಿಕೋ ಕಾಲವಸೇನ, ದಿಟ್ಠಚತುಕ್ಕೋ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ, ಅಪಾಯತ್ತಿಕೋ ಓಕಾಸವಸೇನ, ಖನ್ಧತ್ತಿಕೋ ನಿಸ್ಸತ್ತನಿಜ್ಜೀವವಸೇನ ವಿಭತ್ತೋತಿ ಞಾತಬ್ಬಂ। ತತ್ರಾಯಂ ಸಙ್ಖೇಪೇನ ಅತ್ಥದೀಪನಾ ವಿಭಾವನಾ ಚ -

"ತತ್ಥ ಕತಮಾ ಕಾಮಧಾತು? ಹೇಟ್ಠತೋ ಅವೀಚಿನಿರಯಂ ಪರಿಯನ್ತಂ ಕರಿತ್ವಾ ಉಪರಿತೋ ಪರನಿಮ್ಮಿತವಸವತ್ತಿದೇವೇ ಅನ್ತೋಕರಿತ್ವಾ ಯಂ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅನ್ತರೇ ಏತ್ಥಾವಚರಾ ಏತ್ಥ ಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಖನ್ಧಧಾತುಆಯತನಾ ರೂಪಂ ವೇದನಾ ಸಞ್ಞಾ ಸಙ್ಖಾರಾ ವಿಞ್ಞಾಣಂ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಕಾಮಧಾತು" (ಧ॰ ಸ॰ ೧೨೮೭)।

"ತತ್ಥ ಕತಮಾ ರೂಪಧಾತು? ಹೇಟ್ಠತೋ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಂ ಪರಿಯನ್ತಂ ಕರಿತ್ವಾ ಉಪರಿತೋ ಅಕನಿಟ್ಠೇ ದೇವೇ ಅನ್ತೋಕರಿತ್ವಾ ಯಂ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅನ್ತರೇ ಏತ್ಥಾವಚರಾ ಏತ್ಥ ಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸ ವಾ ಉಪಪನ್ನಸ್ಸ ವಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಿಸ್ಸ ವಾ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ರೂಪಧಾತು" (ಧ॰ ಸ॰ ೧೨೮೯)।

“ತತ್ಥ ಕತಮಾ ಅರೂಪಧಾತು? ಹೇಟ್ಠತೋ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನುಪಗೇ ದೇವೇ ಪರಿಯನ್ತಂ ಕರಿತ್ವಾ ಉಪರಿತೋ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನುಪಗೇ ದೇವೇ ಅನ್ತೋಕರಿತ್ವಾ ಯಂ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅನ್ತರೇ ಏತ್ಥಾವಚರಾ ಏತ್ಥ ಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸ ವಾ ಉಪಪನ್ನಸ್ಸ ವಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಿಸ್ಸ ವಾ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಅರೂಪಧಾತೂ”ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೨೯೧)। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ “**ಕಾಮಧಾತೂ**ತಿ ಕಾಮಭವೋ, ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। **ರೂಪಧಾತೂ**ತಿ ರೂಪಭವೋ, ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। **ಅರೂಪಧಾತೂ**ತಿ ಅರೂಪಭವೋ, ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧಾ ಲಬ್ಭನ್ತೀ”ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಅಥ ವಾ ಕಾಮರಾಗಸಙ್ಖಾತೇನ ಕಾಮೇನ ಯುತ್ತಾ ಧಾತು **ಕಾಮಧಾತು,** ಕಾಮಸಙ್ಖಾತಾ ವಾ ಧಾತು **ಕಾಮಧಾತು**। ಕಾಮಂ ಪಹಾಯ ರೂಪೇನ ಯುತ್ತಾ ಧಾತು **ರೂಪಧಾತು,** ರೂಪಸಙ್ಖಾತಾ ವಾ ಧಾತು **ರೂಪಧಾತು**। ಕಾಮಞ್ಚ ರೂಪಞ್ಚ ಪಹಾಯ ಅರೂಪೇನ ಯುತ್ತಾ ಧಾತು **ಅರೂಪಧಾತು,** ಅರೂಪಸಙ್ಖಾತಾ ವಾ ಧಾತು **ಅರೂಪಧಾತು**। ತಾ ಏವ ಧಾತುಯೋ ಪುನ ಭವಪರಿಯಾಯೇನ ವುತ್ತಾ। ಭವನ್ತೀತಿ ಹಿ ಭವಾತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಸಞ್ಞಾಯ ಯುತ್ತೋ ಭವೋ, ಸಞ್ಞಾವತಂ ವಾ ಭವೋ, ಸಞ್ಞಾ ವಾ ಏತ್ಥ ಭವೇ ಅತ್ಥೀತಿ **ಸಞ್ಞಾಭವೋ**। ಸೋ ಕಾಮಭವೋ ಚ ಅಸಞ್ಞಾಭವಮುತ್ತೋ ರೂಪಭವೋ ಚ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಭವಮುತ್ತೋ ಅರೂಪಭವೋ ಚ ಹೋತಿ।

ನ ಸಞ್ಞಾಭವೋ **ಅಸಞ್ಞಾಭವೋ,** ಸೋ ರೂಪಭವೇಕದೇಸೋ। ಓಳಾರಿಕತ್ತಾಭಾವತೋ ನೇವಸಞ್ಞಾ, ಸುಖುಮತ್ತೇನ ಸಬ್ಭಾವತೋ ನಾಸಞ್ಞಾತಿ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾ, ತಾಯ ಯುತ್ತೋ ಭವೋ **ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಭವೋ**। ಅಥ ವಾ ಓಳಾರಿಕಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ ಅಭಾವಾ ಸುಖುಮಾಯ ಚ ಭಾವಾ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾ ಅಸ್ಮಿಂ ಭವೇತಿ **ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಭವೋ,** ಸೋ ಅರೂಪಭವೇಕದೇಸೋ। ಏಕೇನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇನ ವೋಕಿಣ್ಣೋ ಭವೋ, ಏಕೋ ವಾ ವೋಕಾರೋ, ಅಸ್ಸ ಭವಸ್ಸಾತಿ **ಏಕವೋಕಾರಭವೋ,** ಸೋ ಅಸಞ್ಞಾಭವೋವ। ಚತೂಹಿ ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇಹಿ ವೋಕಿಣ್ಣೋ ಭವೋ, ಚತ್ತಾರೋ ವಾ ವೋಕಾರಾ ಅಸ್ಸ ಭವಸ್ಸಾತಿ **ಚತುವೋಕಾರಭವೋ,** ಸೋ ಅರೂಪಭವೋ ಏವ। ಪಞ್ಚಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ವೋಕಿಣ್ಣೋ ಭವೋ, ಪಞ್ಚ ವಾ ವೋಕಾರಾ ಅಸ್ಸ ಭವಸ್ಸಾತಿ **ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೋ,** ಸೋ ಕಾಮಭವೋ ಚ ರೂಪಭವೇಕದೇಸೋ ಚ ಹೋತಿ। ಅತೀತತ್ತಿಕೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೋವ। **ದಿಟ್ಠ**ನ್ತಿ ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಿಕಂ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ। **ಸುತ**ನ್ತಿ ದ್ವಿಸಮುಟ್ಠಾನಿಕಂ ಸದ್ದಾರಮ್ಮಣಂ। **ಮುತ**ನ್ತಿ ಫುಸಿತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಿಕಾನಿ ಗನ್ಧರಸಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾರಮ್ಮಣಾನಿ। **ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬಂ** ನಾಮ ಮನಸಾ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ ಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಂ। ತೇಸು ದಿಟ್ಠಸುತಮುತವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು। **ವಿಸಟಾ ವಿತ್ಥತಾ**ತಿ ಮಹನ್ತಾ ಪತ್ಥಟಾ।

ಅಪಾಯಲೋಕೇತಿ ವಡ್ಢಿಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಅಯಸ್ಸ ಅಭಾವೇನ ಅಪಾಯೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಅಪಾಯಲೋಕೇ। **ಖನ್ಧಲೋಕೇ**ತಿ ರಾಸಟ್ಠೇನ ರೂಪಾದಯೋ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ಏವ ಲೋಕೋ। **ಧಾತುಲೋಕೇ**ತಿ ಸುಞ್ಞತಟ್ಠೇನ ಚಕ್ಖುಧಾತುಆದಯೋ ಅಟ್ಠಾರಸ ಧಾತುಯೋ ಏವ ಲೋಕೋ। **ಆಯತನಲೋಕೇ**ತಿ ಆಯತನಾದೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ದ್ವಾದಸಾಯತನಾನಿ ಏವ ಲೋಕೋ। ಸಬ್ಬೇಪಿ ಲುಜ್ಜನಪಲುಜ್ಜನಟ್ಠೇನ ಲೋಕೋ, ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇ ಲೋಕೇ ವಿಸಟಾ ವಿತ್ಥಟಾತಿ ವಿಸತ್ತಿಕಾ। **ಸತೋ**ತಿ ಸರತೀತಿ ಸತೋ, ಪುಗ್ಗಲೇನ ಸತಿ ವುತ್ತಾ।

ತತ್ಥ ಸರಣಲಕ್ಖಣಾ **ಸತಿ**। ಸರನ್ತಿ ತಾಯ, ಸಯಂ ವಾ ಸರತಿ, ಸರಣಮತ್ತಮೇವ ವಾ ಏಸಾತಿ ಸತಿ। ಸಾ ಪನೇಸಾ ಅಪಿಲಾಪನಲಕ್ಖಣಾ, ಅಸಮ್ಮೋಸನರಸಾ, ಆರಕ್ಖಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ವಿಸಯಾಭಿಮುಖಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ ವಾ, ಥಿರಸಞ್ಞಾಪದಟ್ಠಾನಾ, ಕಾಯಾದಿಸತಿಪಟ್ಠಾನಪದಟ್ಠಾನಾ ವಾ। ಆರಮ್ಮಣೇ ದಳ್ಹಪತಿಟ್ಠಿತತ್ತಾ ಪನ ಏಸಿಕಾ ವಿಯ, ಚಕ್ಖುದ್ವಾರಾದೀನಂ ರಕ್ಖಣತೋ ದೋವಾರಿಕೋ ವಿಯ ಚ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ತಸ್ಸಾ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಕಾಯೇ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ ಭಾವೇನ್ತೋ ಸತೋ**”ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಕಾಯೇ**ತಿ ರೂಪಕಾಯೇ। ರೂಪಕಾಯೋ ಹಿ ಇಧ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾನಂ ಕೇಸಾದೀನಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮೂಹಟ್ಠೇನ ಹತ್ಥಿಕಾಯರಥಕಾಯಾದಯೋ ವಿಯ “ಕಾಯೋ”ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಯಥಾ ಚ ಸಮೂಹಟ್ಠೇನ, ಏವಂ ಕುಚ್ಛಿತಾನಂ

ಆಯಟ್ಠೇನ। ಕುಚ್ಛಿತಾನಞ್ಹಿ ಪರಮಜೇಗುಚ್ಛಾನಂ ಸೋ ಆಯೋತಿಪಿ ಕಾಯೋ। **ಆಯೋ**ತಿ ಉಪ್ಪತ್ತಿದೇಸೋ। ತತ್ರಾಯಂ ವಚನತ್ಥೋ - ಆಯನ್ತಿ ತತೋತಿ ಆಯೋ। ಕೇ ಆಯನ್ತೀತಿ? ಕುಚ್ಛಿತಾ ಕೇಸಾದಯೋ। ಇತಿ ಕುಚ್ಛಿತಾನಂ ಕೇಸಾದೀನಂ ಆಯೋತಿ **ಕಾಯೋ**।

ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾತಿ ಕಾಯಸ್ಸ ಅನುಪಸ್ಸನಾ, ಕಾಯಂ ವಾ ಅನುಪಸ್ಸನಾ, "**ಕಾಯೇ**"ತಿ ಚ ವತ್ವಾಪಿ ಪುನ "**ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾ**"ತಿ ದುತಿಯಂ ಕಾಯಗ್ಗಹಣಂ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸತೋ ವವತ್ಥಾನಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗಾದಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಕತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ತೇನ ನ ಕಾಯೇ ವೇದನಾನುಪಸ್ಸನಾ ಚಿತ್ತಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸನಾ ವಾ, ಅಥ ಖೋ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಯೇವಾತಿ ಕಾಯಸಙ್ಖಾತೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಕಾರಸ್ಸೇವ ದಸ್ಸನೇನ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸತೋ ವವತ್ಥಾನಂ ದಸ್ಸಿತಂ ಹೋತಿ, ತಥಾ ನ ಕಾಯೇ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗವಿನಿಮುತ್ತಏಕಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸನಾ, ನಾಪಿ ಕೇಸಲೋಮಾದಿವಿನಿಮುತ್ತಇತ್ಥಿಪುರಿಸಾನುಪಸ್ಸನಾ। ಯೋಪಿ ಚೇತ್ಥ ಕೇಸಲೋಮಾದಿಕೋ ಭೂತುಪಾದಾಯಸಮೂಹಸಙ್ಖಾತೋ ಕಾಯೋ, ತತ್ಥಾಪಿ ನ ಭೂತುಪಾದಾಯವಿನಿಮುತ್ತಏಕಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸನಾ, ಅಥ ಖೋ ರಥಸಮ್ಭಾರಾನುಪಸ್ಸಕಸ್ಸ ವಿಯ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಸಮೂಹಾನುಪಸ್ಸನಾ, ನಗರಾವಯವಾನುಪಸ್ಸಕಸ್ಸ ವಿಯ ಕೇಸಲೋಮಾದಿಸಮೂಹಾನುಪಸ್ಸನಾ, ಕದಲಿಕ್ಖನ್ಧಪತ್ತವಟ್ಟಿವಿನಿಭುಜನಕಸ್ಸ ವಿಯ ರಿತ್ತಮುಟ್ಠಿವಿನಿವೇಠಕಸ್ಸ ವಿಯ ಚ ಭೂತುಪಾದಾಯಸಮೂಹಾನುಪಸ್ಸನಾಯೇವಾತಿ ಸಮೂಹವಸೇನೇವ ಕಾಯಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ವತ್ಥುನೋ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಹೋತಿ। ನ ಹೇತ್ಥ ಯಥಾವುತ್ತಸಮೂಹವಿನಿಮುತ್ತೋ ಕಾಯೋ ವಾ ಇತ್ಥೀ ವಾ ಪುರಿಸೋ ವಾ ಅಞ್ಞೋ ವಾ ಕೋಚಿ ಧಮ್ಮೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ಯಥಾವುತ್ತಧಮ್ಮಸಮೂಹಮತ್ತೇಯೇವ ಪನ ತಥಾ ತಥಾ ಸತ್ತಾ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸಂ ಕರೋನ್ತಿ। ತೇನಾಹು ಪೋರಾಣಾ -

"ಯಂ ಪಸ್ಸತಿ ನ ತಂ ದಿಟ್ಠಂ, ಯಂ ದಿಟ್ಠಂ ತಂ ನ ಪಸ್ಸತಿ।
ಅಪಸ್ಸಂ ಬಜ್ಝತೇ ಮೂಳ್ಹೋ, ಬಜ್ಝಮಾನೋ ನ ಮುಚ್ಚತೀ"ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೭೩; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೦೬)।

ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗಾದಿದಸ್ಸನತ್ಥನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಆದಿಸದ್ದೇನ ಚೇತ್ಥ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಯಞ್ಹಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಯೇವ , ನ ಅಞ್ಞಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸನಾ। ಯಥಾ ಅನುದಕಭೂತಾಯಪಿ ಮರೀಚಿಯಾ ಉದಕಾನುಪಸ್ಸನಾ ಹೋತಿ, ನ ಏವಂ ಅನಿಚ್ಚದುಕ್ಖಾನತ್ತಾಸುಭಭೂತೇಯೇವ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ನಿಚ್ಚಸುಖತ್ತಸುಭಭಾವಾನುಪಸ್ಸನಾ , ಅಥ ಖೋ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾ ಅನಿಚ್ಚದುಕ್ಖಾನತ್ತಾಸುಭಾಕಾರಸಮೂಹಾನುಪಸ್ಸನಾಯೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಅಥ ವಾ ಯ್ವಾಯಂ ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ "ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಅರಞ್ಞಗತೋ ವಾ...ಪೇ॰... ಸೋ ಸತೋವ ಅಸ್ಸಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೪; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೦೭) ನಯೇನ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾದಿಚುಣ್ಣಿಕಜಾತಅಟ್ಠಿಕಪರಿಯೋಸಾನೋ ಕಾಯೋ ವುತ್ತೋ, ಯೋ ಚ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಕಥಾಯಂ "ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಪಥವೀಕಾಯಂ ಅನಿಚ್ಚತೋ ಅನುಪಸ್ಸತಿ। ಆಪೋಕಾಯಂ। ತೇಜೋಕಾಯಂ। ವಾಯೋಕಾಯಂ। ಕೇಸಕಾಯಂ। ಲೋಮಕಾಯಂ। ಛವಿಕಾಯಂ। ಚಮ್ಮಕಾಯಂ। ಮಂಸಕಾಯಂ। ರುಹಿರಕಾಯಂ। ನ್ಹಾರುಕಾಯಂ। ಅಟ್ಠಿಕಾಯಂ। ಅಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜಕಾಯ"ನ್ತಿ ಕಾಯೋ ವುತ್ತೋ, ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸ್ಸ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಕಾಯೇ ಅನುಪಸ್ಸನತೋ ಕಾಯೇ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾತಿ ಏವಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಅಥ ವಾ ಕಾಯೇ "ಅಹ"ನ್ತಿ ವಾ "ಮಮ"ನ್ತಿ ವಾ ಏವಂ ಗಹೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಅನುಪಸ್ಸನತೋ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸೇವ ಪನ ಕೇಸಲೋಮಾದಿಕಸ್ಸ ನಾನಾಧಮ್ಮಸಮೂಹಸ್ಸ ಅನುಪಸ್ಸನತೋ ಕಾಯೇ ಕೇಸಾದಿಸಮೂಹಸಙ್ಖಾತಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಅಪಿ ಚ "ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಅನಿಚ್ಚತೋ ಅನುಪಸ್ಸತಿ, ನೋ ನಿಚ್ಚತೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೩೫) ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಂ ಆಗತನಯಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸ್ಸೇವ ಅನಿಚ್ಚಲಕ್ಖಣಾದಿನೋ ಆಕಾರಸಮೂಹಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಅನುಪಸ್ಸನತೋಪಿ ಕಾಯೇ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾತಿ ಏವಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಅಯಂ ಪನ ಚತುಸತಿಪಟ್ಠಾನಸಾಧಾರಣೋ ಅತ್ಥೋ।

ಸತಿಪಟ್ಠಾನನ್ತಿ ತಯೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ ಸತಿಗೋಚರೋಪಿ, ತಿಧಾ ಪಟಿಪನ್ನೇಸು ಸಾವಕೇಸು ಸತ್ಥುನೋ ಪಟಿಘಾನುನಯವೀತಿವತ್ತತಾಪಿ, ಸತಿಪಿ। "ಚತುನ್ನಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾನಂ ಸಮುದಯಞ್ಚ ಅತ್ಥಙ್ಗಮಞ್ಚ ದೇಸಿಸ್ಸಾಮಿ, ತಂ ಸುಣಾಥ ಸಾಧುಕಂ ಮನಸಿ ಕರೋಥ…ಪೇ॰… ಕೋ ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕಾಯಸ್ಸ ಸಮುದಯೋ? ಆಹಾರಸಮುದಯಾ ಕಾಯಸಮುದಯೋ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೪೦೮) ಹಿ ಸತಿಗೋಚರೋ "ಸತಿಪಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ । ತಥಾ "ಕಾಯೋ ಉಪಟ್ಠಾನಂ, ನೋ ಸತಿ, ಸತಿ ಉಪಟ್ಠಾನಞ್ಚೇವ ಸತಿ ಚಾ"ತಿಆದೀಸುಪಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೩೫)। ತಸ್ಸತ್ಥೋ – ಪತಿಟ್ಠಾತಿ ಅಸ್ಮಿನ್ತಿ ಪಟ್ಠಾನಂ। ಕಾ ಪತಿಟ್ಠಾತಿ? ಸತಿ। ಸತಿಯಾ ಪಟ್ಠಾನಂ **ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ,** ಪಧಾನಟ್ಠಾನನ್ತಿ ವಾ ಪಟ್ಠಾನಂ, ಸತಿಯಾ ಪಟ್ಠಾನಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ, ಹತ್ಥಿಟ್ಠಾನಅಸ್ಸಟ್ಠಾನಾದೀನಿ ವಿಯ।

"ತಯೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ ಯದರಿಯೋ ಸೇವತಿ, ಯದರಿಯೋ ಸೇವಮಾನೋ ಸತ್ಥಾ ಗಣಮನುಸಾಸಿತುಮರಹತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೪, ೩೧೧) ಏತ್ಥ ತಿಧಾ ಪಟಿಪನ್ನೇಸು ಸಾವಕೇಸು ಸತ್ಥುನೋ ಪಟಿಘಾನುನಯವೀತಿವತ್ತತಾ "ಸತಿಪಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಾ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ – ಪಟ್ಠಪೇತಬ್ಬತೋ ಪಟ್ಠಾನಂ, ಪವತ್ತಯಿತಬ್ಬತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕೇನ ಪಟ್ಠಪೇತಬ್ಬೋತಿ? ಸತಿಯಾ, ಸತಿಯಾ ಪಟ್ಠಾನಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನನ್ತಿ। "ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ ಭಾವಿತಾ ಬಹುಲೀಕತಾ ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇ ಪರಿಪೂರೇನ್ತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೪೭) ಪನ ಸತಿಯೇವ "ಸತಿಪಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ – ಪತಿಟ್ಠಾತೀತಿ ಪಟ್ಠಾನಂ, ಉಪಟ್ಠಾತಿ ಓಕ್ಕನ್ತಿತ್ವಾ ಪಕ್ಖನ್ದಿತ್ವಾ ಪವತ್ತತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸತಿಯೇವ ಪಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ। ಅಥ ವಾ ಸರಣಟ್ಠೇನ ಸತಿ, ಉಪಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ ಪಟ್ಠಾನಂ। ಇತಿ ಸತಿ ಚ ಸಾ ಪಟ್ಠಾನಞ್ಚಾತಿಪಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ। ಇದಮಿಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। ತಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ। **ಭಾವೇನ್ತೋ**ತಿ ವಡ್ಢೇನ್ತೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಂ ತಿಧಾ ಪಟಿಪನ್ನೇಸು ಸಾವಕೇಸು ಸತ್ಥುನೋ ಪಟಿಘಾನುನಯವೀತಿವತ್ತತಾ "ಸತಿಪಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಇಮಿನಾ ಸುತ್ತೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ –

"ತಯೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ ಯದರಿಯೋ ಸೇವತಿ, ಯದರಿಯೋ ಸೇವಮಾನೋ ಸತ್ಥಾ ಗಣಮನುಸಾಸಿತುಮರಹತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೪, ೩೧೧) ಇತಿ ಖೋ ಪನೇತಂ ವುತ್ತಂ, ಕಿಞ್ಚೇತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ವುತ್ತಂ। ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ಥಾ ಸಾವಕಾನಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ ಅನುಕಮ್ಪಕೋ ಹಿತೇಸೀ ಅನುಕಮ್ಪಂ ಉಪಾದಾಯ "ಇದಂ ವೋ ಹಿತಾಯ ಇದಂ ವೋ ಸುಖಾಯಾ"ತಿ। ತಸ್ಸ ಸಾವಕಾ ನ ಸುಸ್ಸೂಸನ್ತಿ, ನ ಸೋತಂ ಓದಹನ್ತಿ, ನ ಅಞ್ಞಾ ಚಿತ್ತಂ ಉಪಟ್ಠಪೇನ್ತಿ, ವೋಕ್ಕಮ್ಮ ಚ ಸತ್ಥು ಸಾಸನಾ ವತ್ತನ್ತಿ। ತತ್ರ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೋ ನ ಚೇವ ಅನತ್ತಮನೋ ಹೋತಿ, ನ ಚ ಅನತ್ತಮನತಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ , ಅನವಸ್ಸುತೋ ಚ ವಿಹರತಿ ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ। ಇದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಠಮಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ। ಯದರಿಯೋ…ಪೇ॰… ಮರಹತಿ।

"ಪುನ ಚಪರಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ಥಾ…ಪೇ॰… ಇದಂ ವೋ ಸುಖಾಯಾತಿ। ತಸ್ಸ ಏಕಚ್ಚೇ ಸಾವಕಾ ನ ಸುಸ್ಸೂಸನ್ತಿ…ಪೇ॰… ವತ್ತನ್ತಿ। ಏಕಚ್ಚೇ ಸಾವಕಾ ಸುಸ್ಸೂಸನ್ತಿ…ಪೇ॰… ನ ಚ ವೋಕ್ಕಮ್ಮ ಸತ್ಥು ಸಾಸನಾ ವತ್ತನ್ತಿ। ತತ್ರ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೋ ನ ಚೇವ ಅನತ್ತಮನೋ ಹೋತಿ, ನ ಚ ಅನತ್ತಮನತಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ, ನ ಚ ಅತ್ತಮನೋ ಹೋತಿ, ನ ಚ ಅತ್ತಮನತಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ। ಅನತ್ತಮನತಾ ಚ ಅತ್ತಮನತಾ ಚ ತದುಭಯಂ ಅಭಿನಿವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ವಿಹರತಿ ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ। ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದುತಿಯಂ…ಪೇ॰…।

"ಪುನ ಚಪರಂ…ಪೇ॰… ಇದಂ ವೋ ಸುಖಾಯಾತಿ। ತಸ್ಸ ಸಾವಕಾ ಸುಸ್ಸೂಸನ್ತಿ…ಪೇ॰… ವತ್ತನ್ತಿ। ತತ್ರ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೋ ಅತ್ತಮನೋ ಚೇವ ಹೋತಿ, ಅತ್ತಮನತಞ್ಚ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ, ಅನವಸ್ಸುತೋ ಚ ವಿಹರತಿ ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ। ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತತಿಯ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೧೧)।

ಏವಂ ಪಟಿಘಾನುನಯೇಹಿ ಅನವಸ್ಸುತತಾ ನಿಚ್ಚಂ ಉಪಟ್ಠಿತಸತಿತಾಯ ತದುಭಯಂ ವೀತಿವತ್ತತಾ "ಸತಿಪಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಾ। ಬುದ್ಧಾನಮೇವ ಕಿರ ನಿಚ್ಚಂ ಉಪಟ್ಠಿತಸತಿತಾ ಹೋತಿ, ನ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾದೀನನ್ತಿ।

ವೇದನಾಸು ವೇದನಾನುಪಸ್ಸನಾತಿಆದೀಸು ವೇದನಾದೀನಂ ಪುನ ವಚನೇ ಪಯೋಜನಂ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಯಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಯಥಾಯೋಗಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಯಮ್ಪಿ ಸಾಧಾರಣತ್ಥೋ। ಸುಖಾದೀಸು ಅನೇಕಪ್ಪಭೇದಾಸು ವೇದನಾಸು ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಅನಿಚ್ಚಾದಿತೋ ಏಕೇಕವೇದನಾನುಪಸ್ಸನಾ। ಸರಾಗಾದಿಕೇ ಸೋಳಸಪ್ಪಭೇದೇ ಚಿತ್ತೇ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಅನಿಚ್ಚಾದಿತೋ ಏಕೇಕಚಿತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾ। ಕಾಯವೇದನಾಚಿತ್ತಾನಿ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮೇಸು ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಅನಿಚ್ಚಾದಿತೋ ಏಕೇಕಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸನಾ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಸುತ್ತನ್ತೇ ವುತ್ತನಯೇನ ನೀವರಣಾದಿಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸನಾತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಕಾಯೇತಿ ಏಕವಚನಂ, ಸರೀರಸ್ಸ ಏಕತ್ತಾ । ಚಿತ್ತೇತಿ ಏಕವಚನಂ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಭಾವಭೇದಾಭಾವತೋ ಜಾತಿಗ್ಗಹಣೇನ ಕತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ಚ ವೇದನಾದಯೋ ಅನುಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಾ, ತಥಾನುಪಸ್ಸನ್ತೋ ವೇದನಾಸು ವೇದನಾನುಪಸ್ಸನಾ, ಚಿತ್ತೇ ಚಿತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾ, ಧಮ್ಮೇಸು ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸನಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಕಥಂ ವೇದನಾ ಅನುಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಾ? ಸುಖಾ ತಾವ ವೇದನಾ ದುಕ್ಖತೋ, ದುಕ್ಖಾ ವೇದನಾ ಸಲ್ಲತೋ, ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾ ಅನಿಚ್ಚತೋ ಅನುಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಾ। ಯಥಾಹ -

> "ಯೋ ಸುಖಂ ದುಕ್ಖತೋ ಅದ್ದ, ದುಕ್ಖಮದ್ದಕ್ಖಿ ಸಲ್ಲತೋ।
> ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಂ ಸನ್ತಂ, ಅದ್ದಕ್ಖಿ ನಂ ಅನಿಚ್ಚತೋ।
> ಸ ವೇ ಸಮ್ಮದ್ದಸೋ ಭಿಕ್ಖು, ಪರಿಜಾನಾತಿ ವೇದನಾ"ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೨೫೩)।

ಸಬ್ಬಾ ಏವ ಚೇತಾ ದುಕ್ಖತೋಪಿ ಅನುಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ವೇದಯಿತಂ, ತಂ ದುಕ್ಖಸ್ಮಿನ್ತಿ ವದಾಮೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೨೫೯)। ಸುಖದುಕ್ಖತೋಪಿ ಚ ಅನುಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಾ। ಯಥಾಹ "ಸುಖಾ ವೇದನಾ ಠಿತಿಸುಖಾ, ವಿಪರಿಣಾಮದುಕ್ಖಾ। ದುಕ್ಖಾ ವೇದನಾ ಠಿತಿದುಕ್ಖಾ, ವಿಪರಿಣಾಮಸುಖಾ। ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾ ವೇದನಾ ಞಾಣಸುಖಾ, ಅಞ್ಞಾಣದುಕ್ಖಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೫)। ಅಪಿ ಚ ಅನಿಚ್ಚಾದಿಸತ್ತವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನಾಪಿ ಅನುಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಾ। ಚಿತ್ತಧಮ್ಮೇಸುಪಿ ಚಿತ್ತಂ ತಾವ ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಸಹಜಾತಭೂಮಿಕಮ್ಮವಿಪಾಕಕಿರಿಯಾದಿನಾನತ್ತಭೇದಾನಂ ಅನಿಚ್ಚಾದಿಸತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾನಂ ಸರಾಗಾದಿಸೋಳಸಭೇದಾನಞ್ಚ ವಸೇನ ಅನುಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ। ಧಮ್ಮಾ ಸಲಕ್ಖಣಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣಾನಂ ಸುಞ್ಞತಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅನಿಚ್ಚಾದಿಸತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾನಂ ಸನ್ತಾಸನ್ತಾದೀನಞ್ಚ ವಸೇನ ಅನುಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಾ।

ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ನಾನಾಚಿತ್ತೇಸು ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ಅಞ್ಞೇನೇವ ಹಿ ಚಿತ್ತೇನ ಕಾಯಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ಅಞ್ಞೇನ ವೇದನಂ, ಅಞ್ಞೇನ ಚಿತ್ತಂ, ಅಞ್ಞೇನ ಧಮ್ಮೇ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಪನ ಏಕಚಿತ್ತೇಯೇವ ಲಬ್ಭನ್ತೀತಿ। ಆದಿತೋ ಹಿ ಕಾಯಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ಆಗತಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಸತಿ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾ ನಾಮ, ತಾಯ ಸತಿಯಾ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸೀ ನಾಮ। ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗಂ ಪತ್ತಸ್ಸ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಸತಿ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾ ನಾಮ, ತಾಯ ಸತಿಯಾ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸೀ ನಾಮ।

ವೇದನಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮೇ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ಆಗತಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಸತಿ ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸನಾ ನಾಮ, ತಾಯ ಸತಿಯಾ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸೀ ನಾಮ। ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗಂ ಪತ್ತಸ್ಸ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಸತಿ ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸನಾ ನಾಮ, ತಾಯ ಸತಿಯಾ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸೀ ನಾಮ, ಏವಂ ತಾವ ದೇಸನಾ ಪುಗ್ಗಲೇ ತಿಟ್ಠತಿ, ಕಾಯೇ ಪನ "ಸುಭ"ನ್ತಿ ವಿಪಲ್ಲಾಸಪ್ಪಹಾನಾ ಕಾಯಪರಿಗ್ಗಾಹಿಕಾ ಸತಿ ಮಗ್ಗೇನ ಸಮಿಜ್ಝತೀತಿ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾ ನಾಮ। ವೇದನಾಯ "ಸುಖ"ನ್ತಿ ವಿಪಲ್ಲಾಸಪ್ಪಹಾನಾ ವೇದನಾಪರಿಗ್ಗಾಹಿಕಾ ಸತಿ ಮಗ್ಗೇನ ಸಮಿಜ್ಝತೀತಿ ವೇದನಾನುಪಸ್ಸನಾ ನಾಮ। ಚಿತ್ತೇ "ನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿ ವಿಪಲ್ಲಾಸಪ್ಪಹಾನಾ ಚಿತ್ತಪರಿಗ್ಗಾಹಿಕಾ ಸತಿ ಮಗ್ಗೇನ ಸಮಿಜ್ಝತೀತಿ ಚಿತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾ ನಾಮ। ಧಮ್ಮೇಸು "ಅತ್ತಾ"ತಿ ವಿಪಲ್ಲಾಸಪ್ಪಹಾನಾ ಧಮ್ಮಪರಿಗ್ಗಾಹಿಕಾ ಸತಿ ಮಗ್ಗೇನ ಸಮಿಜ್ಝತೀತಿ ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸನಾ ನಾಮ। ಇತಿ ಏಕಾವ ಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಸತಿ ಚತುಕಿಚ್ಚಸಾಧಕಟ್ಠೇನ ಚತ್ತಾರಿ ನಾಮಾನಿ ಲಭತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಪನ ಏಕಚಿತ್ತೇಯೇವ ಲಬ್ಭನ್ತೀ"ತಿ।

ಪುನ ಉಪಕಾರವಸೇನ ಚ ಅಪರಿಹೀನವಸೇನ ಚ ಗುಣವಸೇನ ಚ ಅಪರೇ ತಯೋ ಚತುಕ್ಕಾ ವುತ್ತಾ। ತತ್ಥ **ಅಸತಿಪರಿವಜ್ಜನಾಯಾ**ತಿ ನ ಸತಿ ಅಸತಿ, ಸತಿ ಏತ್ಥ ನತ್ಥೀತಿ ವಾ ಅಸತಿ, ಮುಟ್ಠಸ್ಸತಿಯಾ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ। **ಪರಿವಜ್ಜನಾಯಾ**ತಿ ಸಮನ್ತತೋ ವಜ್ಜನೇನ। ಭತ್ತನಿಕ್ಖಿತ್ತಕಾಕಸದಿಸೇ ಹಿ ಮುಟ್ಠಸತಿಪುಗ್ಗಲೇ ಪರಿವಜ್ಜನೇನ ಉಪಟ್ಠಿತಸತಿಪುಗ್ಗಲಸೇವನೇನ ಠಾನನಿಸಜ್ಜಾದೀಸು ಸತಿಸಮುಟ್ಠಾಪನತ್ಥಂ ನಿನ್ನಪೋಣಪಬ್ಭಾರಚಿತ್ತತಾಯ ಚ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। **ಸತಿಕರಣೀಯಾನಂ ಧಮ್ಮಾನ**ನ್ತಿ ಸತಿಯಾ ಕಾತಬ್ಬಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ। **ಕತತ್ತಾ**ತಿ ಕತಭಾವೇನ। ಚತುನ್ನಂ ಮಗ್ಗಾನಂ ಕತತ್ತಾ, ಭಾವಿತತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸತಿಪರಿಬನ್ಧಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಹತತ್ತಾ**ತಿ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದೀನಂ ನಾಸಿತಭಾವೇನ। **ಸತಿನಿಮಿತ್ತಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅಸಮ್ಮುಟ್ಠತ್ತಾ**ತಿ ಸತಿಯಾ ಕಾರಣಾನಂ ಕಾಯಾದಿಆರಮ್ಮಣಾನಂ ಅನಟ್ಠಭಾವೇನ।

ಸತಿಯಾ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾತಿ ಸತಿಯಾ ಸಮ್ಮಾ ಆಗತತ್ತಾ ಅಪರಿಹೀನತ್ತಾ ಚ। **ವಸಿತತ್ತಾ**ತಿ ವಸಿಭಾವಪ್ಪತ್ತೇನ। **ಪಾಗುಞ್ಞತಾಯಾ**ತಿ ಪಗುಣಭಾವೇನ। **ಅಪಚ್ಚೋರೋಹಣತಾಯಾ**ತಿ ಅನಿವತ್ತನಭಾವೇನ ಅಪಚ್ಚೋಸಕ್ಕನಭಾವೇನ।

ಸತ್ತತ್ತಾತಿ ಸಭಾವೇನ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ। **ಸನ್ತತ್ತಾ**ತಿ ನಿಬ್ಬುತಸಭಾವತ್ತಾ। **ಸಮಿತತ್ತಾ**ತಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ವೂಪಸಮಿತಭಾವತ್ತಾ। **ಸನ್ತಧಮ್ಮಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ**ತಿ ಸಪ್ಪುರಿಸಧಮ್ಮೇಹಿ ಅಪರಿಹೀನತ್ತಾ। ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಆದಯೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಾ ಏವ। ಸರಣಕವಸೇನ ಸತಿ, ಇದಂ ಸತಿಯಾ ಸಭಾವಪದಂ। ಪುನಪ್ಪುನಂ ಸರಣತೋ ಅನುಸ್ಸರಣವಸೇನ **ಅನುಸ್ಸತಿ**। ಅಭಿಮುಖಂ ಗನ್ತ್ವಾ ವಿಯ ಸರಣತೋ ಪಟಿಸರಣವಸೇನ **ಪಟಿಸ್ಸತಿ**। ಉಪಸಗ್ಗವಸೇನ ವಾ ವಡ್ಢಿತಮತ್ತಮೇವ। ಸರಣಾಕಾರೋ **ಸರಣತಾ**। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಸರಣತಾತಿ ತಿಣ್ಣಂ ಸರಣಾನಮ್ಪಿ ನಾಮಂ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಪಟಿಸೇಧೇತುಂ ಪುನ ಸತಿಗ್ಗಹಣಂ ಕತಂ। ಸತಿಸಙ್ಖಾತಾ ಸರಣತಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ। ಸುತಪರಿಯತ್ತಸ್ಸ ಧಾರಣಭಾವತೋ **ಧಾರಣತಾ**। ಅನುಪವಿಸನಸಙ್ಖಾತೇನ ಓಗಾಹನಟ್ಠೇನ ಅಪಿಲಾಪನಭಾವೋ **ಅಪಿಲಾಪನತಾ**। ಯಥಾ ಹಿ ಉದಕೇ ಲಾಬುಕಟಾಹಾದೀನಿ ಪಲವನ್ತಿ, ನ ಅನುಪವಿಸನ್ತಿ, ನ ತಥಾ ಆರಮ್ಮಣೇ ಸತಿ। ಆರಮ್ಮಣಞ್ಹಿ ಏಸಾ ಅನುಪವಿಸತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಅಪಿಲಾಪನತಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ। ಚಿರಕತಚಿರಭಾಸಿತಾನಂ ನ ಸಮ್ಮುಸ್ಸನಭಾವತೋ **ಅಸಮ್ಮುಸ್ಸನತಾ**। ಉಪಟ್ಠಾನಲಕ್ಖಣೇ ಜೋತನಲಕ್ಖಣೇ ಚ ಇನ್ದಟ್ಠಂ ಕಾರೇತೀತಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಸತಿಸಙ್ಖಾತಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ **ಸತಿನ್ದ್ರಿಯಂ**। ಪಮಾದೇ ನ ಕಮ್ಪತೀತಿ **ಸತಿಬಲಂ**। ಯಾಥಾವಸತಿ ನಿಯ್ಯಾನಸತಿ ಕುಸಲಸತೀತಿ **ಸಮ್ಮಾಸತಿ**। ಬುಜ್ಝನಕಸ್ಸ ಅಙ್ಗೋತಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ, ಪಸಟ್ಠೋ ಸುನ್ದರೋ ವಾ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ, ಸತಿಯೇವ ಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ **ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ**।

ಏಕಾಯನಮಗ್ಗೋತಿ ಏಕಮಗ್ಗೋ, ಅಯಂ ಮಗ್ಗೋ ನ ದ್ವೇಧಾಪಥಭೂತೋತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಅಥ ವಾ ಏಕೇನ ಅಯಿತಬ್ಬೋತಿ ಏಕಾಯನೋ। ಏಕೇನಾತಿ ಗಣಸಙ್ಗಣಿಕಂ ಪಹಾಯ ವೂಪಕಟ್ಠೇನ ಪವಿವಿತ್ತಚಿತ್ತೇನ। ಅಯಿತಬ್ಬೋ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬೋ, ಅಯನ್ತಿ ವಾ ಏತೇನಾತಿ ಅಯನೋ, ಸಂಸಾರತೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಅತ್ಥೋ । ಏಕಸ್ಸ ಅಯನೋ ಏಕಾಯನೋ। ಏಕಸ್ಸಾತಿ ಸೇಟ್ಠಸ್ಸ। ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಸೇಟ್ಠೋವ ಭಗವಾ, ತಸ್ಮಾ "ಭಗವತೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಹಿ ತೇನ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಅಯನ್ತಿ, ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಭಗವತೋವ ಸೋ ಅಯನೋ ತೇನ ಉಪ್ಪಾದಿತತ್ತಾ। ಯಥಾಹ "ಸೋ ಹಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭಗವಾ ಅನುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದೇತಾ"ತಿಆದಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೧೫; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೫; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೭೯)। ಅಯತೀತಿ ವಾ ಅಯನೋ, ಗಚ್ಛತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏಕಸ್ಮಿಂ ಅಯನೋ ಏಕಾಯನೋ। ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಧಮ್ಮವಿನಯೇ ಪವತ್ತತಿ, ನ ಅಞ್ಞತ್ಥಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಯಥಾಹ "ಇಮಸ್ಮಿಂ ಖೋ, ಸುಭದ್ದ, ಧಮ್ಮವಿನಯೇ ಅರಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ ಉಪಲಬ್ಭತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧೪)। ದೇಸನಾಭೇದೋಯೇವ ಹೇಸೋ, ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಏಕೋವ। ಅಪಿ ಚ ಏಕಂ ಅಯತೀತಿ ಏಕಾಯನೋ। ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ನಾನಾಮುಖಭಾವನಾನಯೇನ ಪವತ್ತೋಪಿ ಅಪರಭಾಗೇ ಏಕಂ ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ ಗಚ್ಛತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಯಥಾಹ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸಹಮ್ಪತಿ –

> "ಏಕಾಯನಂ ಜಾತಿಖಯನ್ತದಸ್ಸೀ, ಮಗ್ಗಂ ಪಜಾನಾತಿ ಹಿತಾನುಕಮ್ಪೀ।
> ಏತೇನ ಮಗ್ಗೇನ ತರಿಂಸು ಪುಬ್ಬೇ, ತರಿಸ್ಸನ್ತಿ ಯೇ ಚ ತರನ್ತಿ ಓಘ"ನ್ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೮೪, ೪೦೯)।

ಮಗ್ಗೋತಿ ಕೇನಟ್ಠೇನ ಮಗ್ಗೋ? ನಿಬ್ಬಾನಂ ಗಮನಟ್ಠೇನ, ನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಿಕೇಹಿ ಮಗ್ಗನೀಯಟ್ಠೇನ ಚ। **ಉಪೇತೋ**ತಿ ಆಸನ್ನಂ ಗತೋ। **ಸಮುಪೇತೋ**ತಿ ತತೋ ಆಸನ್ನತರಂ ಗತೋ। ಉಭಯೇನಪಿ ಸತಿಯಾ ಅಪರಿಹೀನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪಗತೋ**ತಿ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಠಿತೋ। **ಸಮುಪಗತೋ**ತಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಠಿತೋ। "ಉಪಾಗತೋ ಸಮುಪಾಗತೋ"ತಿಪಿ ಪಾಳಿ। ಉಭಯೇನಾಪಿ ಸತಿಸಮೀಪಂ ಆಗತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪಪನ್ನೋ**ತಿ ಅವಿಯೋಗಾಪನ್ನೋ। **ಸಮುಪಪನ್ನೋ**ತಿ ಪರಿಪುಣ್ಣೋ। **ಸಮನ್ನಾಗತೋ**ತಿ ಅವಿಕಲೋ ವಿಜ್ಜಮಾನೋ। "ಉಪೇತೋ ಸಮುಪೇತೋತಿ ದ್ವೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಪವತ್ತಂ ಕಥಿತಂ। ಉಪಗತೋ ಸಮುಪಗತೋತಿ ದ್ವೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಪಟಿವೇಧೋ। ಉಪಪನ್ನೋ ಸಮುಪಪನ್ನೋ ಸಮನ್ನಾಗತೋತಿ ತೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಪಟಿಲಾಭೋ ಕಥಿತೋ"ತಿ ಏವಮೇಕೇ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ।

ಲೋಕೇ ವಾ ಸಾ ವಿಸತ್ತಿಕಾತಿ ಯಾ ಏಸಾ ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರೇನ ವುತ್ತಾ ವಿಸತ್ತಿಕಾ, ಸಾ ಖನ್ಧಲೋಕೇ ಏವ, ನ ಅಞ್ಞತ್ರ ಖನ್ಧೇಹಿ ಪವತ್ತತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಲೋಕೇ ವಾ ತಂ ವಿಸತ್ತಿಕ**ನ್ತಿ ಖನ್ಧಲೋಕೇ ಏವ ಪವತ್ತಂ ಏತಂ ವಿಸತ್ತಿಕಸಙ್ಖಾತಂ ತಣ್ಹಂ। **ತರತಿ** ಕಾಮೇ ಪರಿವಜ್ಜೇನ್ತೋ। **ಉತ್ತರತಿ** ಕಿಲೇಸೇ ಪಜಹನ್ತೋ। **ಪತರತಿ** ತೇಸಂ ಪತಿಟ್ಠಾಹೇತುಂ ಛಿನ್ದನ್ತೋ। **ಸಮತಿಕ್ಕಮತಿ** ಸಂಸಾರಂ ಅತಿಕ್ಕಮನ್ತೋ। **ವೀತಿವತ್ತತಿ** ಪಟಿಸನ್ಧಿಅಭಬ್ಬುಪ್ಪತ್ತಿಕಂ ಕರೋನ್ತೋ। ಅಥ ವಾ **ತರತಿ ಉತ್ತರತಿ** ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನೇನ। **ಪತರತಿ** ವೇದನಾನುಪಸ್ಸನೇನ। **ಸಮತಿಕ್ಕಮತಿ** ಚಿತ್ತಾನುಪಸ್ಸನೇನ। ಅಥ ವಾ **ತರತಿ** ಸೀಲೇನ। **ಉತ್ತರತಿ** ಸಮಾಧಿನಾ। **ಪತರತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾಯ। **ಸಮತಿಕ್ಕಮತಿ** ಮಗ್ಗೇನ। **ವೀತಿವತ್ತತಿ** ಫಲೇನಾತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

೪. ಚತುತ್ಥಗಾಥಾಯ ಅಯಂ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - ಯೋ ಏಕಂ ಸಾಲಿಖೇತ್ತಾದಿಖೇತ್ತಂ ವಾ ಘರವತ್ಥಾದಿವತ್ಥುಂ ವಾ ಕಹಾಪಣಸಙ್ಖಾತಂ ಹಿರಞ್ಞಂ ವಾ ಗೋಅಸ್ಸಾದಿಭೇದಂ ಗವಾಸ್ಸಂ ವಾ ಅನ್ತೋಜಾತಾದಿದಾಸೇ ವಾ ಭತಕಾದಿಕಮ್ಮಕರೇ ವಾ ಇತ್ಥಿಸಙ್ಞಿತಾ ಥಿಯೋ ವಾ ಞಾತಿಬನ್ಧವಾದಿಬನ್ಧೂ ವಾ ಅಞ್ಞೇ ವಾ ಮನಾಪಿಯರೂಪಾದಿಕೇ ಪುಥುಕಾಮೇ ಅನುಗಿಜ್ಝತೀತಿ। **ಸಾಲಿಕ್ಖೇತ್ತ**ನ್ತಿ ಯತ್ಥ ಸಾಲಿಯೋ ವಿರುಹನ್ತಿ। **ವೀಹಿಕ್ಖೇತ್ತಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ವೀಹೀ**ತಿ ಅವಸೇಸವೀಹಯೋ। ಮೋದಯತೀತಿ **ಮುಗ್ಗೋ**। **ಘರವತ್ಥು**ನ್ತಿ ಘರಪತಿಟ್ಠಾಪನತ್ಥಂ ಕತಾಕತಭೂಮಿಭಾಗೋ। ಕೋಟ್ಠಕವತ್ಥಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಕೋಟ್ಠಕೋ**ತಿ ದ್ವಾರಕೋಟ್ಠಾದಿ। **ಪುರೇ**ತಿ ಘರಸ್ಸ ಪುರತೋ। **ಪಚ್ಛಾ**ತಿ ಘರಸ್ಸ ಪಚ್ಛತೋ। ಏತ್ಥ ಆರಾಮೇನ್ತಿ ಚಿತ್ತಂ ತೋಸೇನ್ತೀತಿ **ಆರಾಮೋ,** ಪುಪ್ಫೇನಪಿ ಫಲೇನಪಿ ಛಾಯಾಯಪಿ ದಕೇನಪಿ ರಮನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಪಸುಕಾದಯೋತಿ ಏಳಕಾದಯೋ। **ಅನ್ತೋಜಾತಕೋ**ತಿ ಅನ್ತೋಘರದಾಸಿಯಾ ಕುಚ್ಛಿಮ್ಹಿ ಜಾತೋ। **ಧನಕ್ಕೀತಕೋ**ತಿ ಧನೇನ ಕೀಣಿತ್ವಾ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಗಹಿತೋ। **ಸಾಮಂ ವಾ**ತಿ ಸಯಂ ವಾ। **ದಾಸಬ್ಯ**ನ್ತಿ ದಾಸಸ್ಸ ಭಾವೋ ದಾಸಬ್ಯಂ, ತಂ ದಾಸಬ್ಯಂ। **ಉಪೇತೀ**ತಿ ಉಪಗಚ್ಛತಿ। **ಅಕಾಮಕೋ ವಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಅರುಚಿಯಾ ವಾ ಕರಮರಾನೀತೋ।

ತೇ ಚತ್ತಾರೋ ಪುನಪಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಆಮಾಯ ದಾಸಾಪಿ ಭವನ್ತಿ ಹೇಕೇ"**ತಿ ಆಹ। **ಆಮಾಯ ದಾಸಾ**ತಿ ಅನ್ತೋಜಾತದಾಸಾ। "ಯತ್ಥ ದಾಸೋ ಆಮಜಾತೋ ಠಿತೋ ಥುಲ್ಲಾನಿ ಗಚ್ಛತೀ"ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏತೇವ ವುತ್ತಾ। **ಧನೇನ ಕೀತಾ**ತಿ ಧನದಾಸಾ। **ಸಾಮಞ್ಚ ಏಕೇ**ತಿ ಸಯಂ ದಾಸಾ। **ಭಯಾಪಣುನ್ನಾ**ತಿ ಅಕಾಮದಾಸಾ। ಭಯೇನ ಪಣುನ್ನಾ ಖಿಪಿತಾ।

ಭತಕಾತಿ ಭತಿಯಾ ಜೀವನಕಾ। ಕಸಿಕಮ್ಮಾದಿಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ **ಕಮ್ಮಕರಾ**। **ಉಪಜೀವಿನೋ**ತಿ ಸಮ್ಮನ್ತನಾದಿನಾ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ನಿಸ್ಸಯಂ ಕತ್ವಾ ಜೀವನ್ತೀತಿ ಉಪಜೀವಿನೋ।

ಇತ್ಥೀತಿ ಥಿಯತಿ ಏತಿಸ್ಸಂ ಗಬ್ಭೋತಿ ಇತ್ಥೀ। **ಪರಿಗ್ಗಹೋ**ತಿ ಸಹಾಯೀ ಸಸ್ಸಾಮಿಕಾ। ಮಾತಾಪಿತಿಬನ್ಧವಾಪಿ **ಞಾತಿಬನ್ಧು**। ಸಗೋತ್ತೋ **ಗೋತ್ತಬನ್ಧು**। ಏಕಾಚರಿಯಕುಲೇ ವಾ ಏಕಜಾತಿಮನ್ತಂ ವಾ ಉಗ್ಗಹಿತಮನ್ತೋ **ಮನ್ತಬನ್ಧು**। ಧನುಸಿಪ್ಪಾದಿಸದ್ಧಿಂ ಉಗ್ಗಹಿತಕೋ **ಸಿಪ್ಪಬನ್ಧು**। "ಮಿತ್ತಬನ್ಧವಾತಿಪಿ ಬನ್ಧೂ"ತಿ ಕತ್ಥಚಿ ಪೋತ್ಥಕೇ ಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ।

ಗಿಜ್ಝತೀತಿ ಕಿಲೇಸಕಾಮೇನ ಪತ್ಥೇತಿ। **ಅನುಗಿಜ್ಝತೀ**ತಿ ಅನು ಅನು ಗಿಜ್ಝತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪತ್ಥೇತಿ। **ಪಲಿಗಿಜ್ಝತೀ**ತಿ ಸಮನ್ತತೋ ಪತ್ಥೇತಿ। **ಪಲಿಬಜ್ಝತೀ**ತಿ ವಿಸೇಸೇನ ಪತ್ಥೇತಿ। "ಓಳಾರಿಕತ್ತೇನ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹವಸೇನ **ಗಿಜ್ಝತಿ, ಅನುಗಿಜ್ಝತಿ,** ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನಗ್ಗಾಹವಸೇನ **ಪಲಿಗಿಜ್ಝತಿ, ಪಲಿಬಜ್ಝತೀ**"ತಿ ಏವಮೇಕೇ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ।

೫. ಪಞ್ಚಮಗಾಥಾಯಂ ಅಯಂ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - ತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಅಬಲಖ್ಯಾ ಕಿಲೇಸಾ ಬಲೀಯನ್ತಿ ಸಹನ್ತಿ ಮದ್ದನ್ತಿ। ಸದ್ಧಾಬಲಾದಿವಿರಹೇನ ವಾ ಅಬಲಂ ತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಅಬಲಾ ಕಿಲೇಸಾ ಬಲೀಯನ್ತಿ, ಅಬಲತ್ತಾ ಬಲೀಯನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ತಂ ಕಾಮಗಿದ್ಧಂ ಕಾಮರತ್ತಂ ಕಾಮಪರಿಯೇಸನ್ತಞ್ಚ ಸೀಹಾದಯೋ ಚ ಪಾಕಟಪರಿಸ್ಸಯಾ, ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದಯೋ ಚ ಅಪಾಕಟಪರಿಸ್ಸಯಾ ಮದ್ದನ್ತಿ। ತತೋ ಅಪಾಕಟಪರಿಸ್ಸಯೇಹಿ ಅಭಿಭೂತಂ ತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಜಾತಿಆದಿದುಕ್ಖಂ ಭಿನ್ನಂ ನಾವಂ ಉದಕಂ ವಿಯ ಅನ್ವೇತಿ।

ಅಬಲಾತಿ ನತ್ಥಿ ಏತೇಸಂ ಬಲನ್ತಿ ಅಬಲಾ, ಬಲವಿರಹಿತಾ। **ದುಬ್ಬಲಾ**ತಿ ಮನ್ದಪಯೋಗಾಬಲೇನ ಕತ್ತಬ್ಬಕಿಚ್ಚವಿರಹಿತಾ । **ಅಪ್ಪಬಲಾ**ತಿ ಅಪ್ಪಂ ಪರಿತ್ತಂ ಏತೇಸಂ ಬಲನ್ತಿ ಅಪ್ಪಬಲಾ, ಯುಜ್ಝಿತುಂ ಅಸಮತ್ಥಾ। **ಅಪ್ಪಥಾಮಕಾ**ತಿ ಅಪ್ಪೋ ಪರಿತ್ತೋ ಥಾಮೋ ಏತೇಸಂ ವಾಯಾಮೋ ಉಸ್ಸಾಹೋತಿ ಅಪ್ಪಥಾಮಕಾ। **ಹೀನಾ ನಿಹೀನಾ** ಪಯೋಗಹೀನೇನ। **ಓಮಕಾ** ಥಾಮಹೀನೇನ। **ಲಾಮಕಾ** ಪಚ್ಚಯಹೀನೇನ। **ಛತುಕ್ಕಾ** ಅಜ್ಝಾಸಯಹೀನೇನ। **ಪರಿತ್ತಾ** ಪತ್ತಿಹೀನೇನ। **ಸಹನ್ತೀ**ತಿ ಮದ್ದನ್ತಿ ಘಟ್ಟನಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಿ। **ಪರಿಸಹನ್ತೀ**ತಿ ಸಬ್ಬತೋ ಮದ್ದನ್ತಿ। **ಅಭಿಭವನ್ತಿ** ಅಪರಾಪರಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ। **ಅಜ್ಝೋತ್ಥರನ್ತಿ** ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ। **ಪರಿಯಾದಿಯನ್ತಿ** ಸುಸ್ಸೋಸೇತ್ವಾ ಠಾನೇನ। **ಮದ್ದನ್ತಿ** ಕುಸಲುಪ್ಪತ್ತಿನಿವಾರಣೇನ।

ಸದ್ಧಾಬಲನ್ತಿ ಸದ್ದಹನ್ತಿ ಏತಾಯ, ಸಯಂ ವಾ ಸದ್ದಹತಿ, ಸದ್ದಹನಮತ್ತಮೇವ ವಾ ಏಸಾತಿ ಸದ್ಧಾ। ಸಾ ಸದ್ದಹನಲಕ್ಖಣಾ, ಓಕಪ್ಪನಲಕ್ಖಣಾ ವಾ, ಸಮ್ಪಸಾದನರಸಾ ಉದಕಪ್ಪಸಾದಕಮಣಿ ವಿಯ। ಪಕ್ಖನ್ದನರಸಾ ವಾ ಓಘುತ್ತರಣೋ ವಿಯ। ಅಕಾಲುಸಿಯಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಅಧಿಮುತ್ತಿಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ ವಾ। ಸದ್ಧೇಯ್ಯವತ್ಥುಪದಟ್ಠಾನಾ, ಸೋತಾಪತ್ತಿಯಙ್ಗಪದಟ್ಠಾನಾ ವಾ। ಸಾ ಹತ್ಥವಿತ್ತಬೀಜಾನಿ ವಿಯ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಅಸದ್ಧಿಯೇ ನ ಕಮ್ಪತೀತಿ **ಸದ್ಧಾಬಲಂ। ವೀರಿಯಬಲ**ನ್ತಿ ವೀರಸ್ಸ ಭಾವೋ ವೀರಿಯಂ, ವೀರಾನಂ ವಾ ಕಮ್ಮಂ ವೀರಿಯಂ, ವಿಧಿನಾ ವಾ ನಯೇನ ಉಪಾಯೇನ ಈರಯಿತಬ್ಬಂ ಪವತ್ತಯಿತಬ್ಬನ್ತಿ ವೀರಿಯಂ। ತಂ ಪನೇತಂ ಉಪತ್ಥಮ್ಭನಲಕ್ಖಣಞ್ಚ ಪಗ್ಗಹಣಲಕ್ಖಣಞ್ಚ ವೀರಿಯಂ, ಸಹಜಾತಾನಂ ಉಪತ್ಥಮ್ಭನರಸಂ, ಅಸಂಸೀದನಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, "ಸಂವಿಗ್ಗೋ ಯೋನಿಸೋ ಪದಹತೀ"ತಿ ವಚನತೋ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೪.೧೧೩) ಸಂವೇಗಪದಟ್ಠಾನಂ, ವೀರಿಯಾರಮ್ಭವತ್ಥುಪದಟ್ಠಾನಂ ವಾ। ಸಮ್ಮಾ ಆರದ್ಧಂ ಸಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ ಮೂಲನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಕೋಸಜ್ಜೇ ನ ಕಮ್ಪತೀತಿ **ವೀರಿಯಬಲಂ।** ಸತಿಯಾ ಲಕ್ಖಣಾದೀನಿ ವುತ್ತಾನೇವ।

ಮುಟ್ಠಸ್ಸಚ್ಚೇ ನ ಕಮ್ಪತೀತಿ **ಸತಿಬಲಂ।** ಸಹಜಾತಾನಿ ಸಮ್ಮಾ ಆಧೀಯತಿ ಠಪೇತೀತಿ ಸಮಾಧಿ। ಸೋ ಪಾಮೋಕ್ಖಲಕ್ಖಣೋ ಅವಿಕ್ಖೇಪಲಕ್ಖಣೋ ವಾ, ಸಹಜಾತಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನರಸೋ ನ್ಹಾನಿಯಚುಣ್ಣಾನಂ ಉದಕಂ ವಿಯ, ಉಪಸಮಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ, ಞಾಣಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ ವಾ। "ಸಮಾಹಿತೋ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿ ಹಿ ವುತ್ತಂ। ವಿಸೇಸತೋ ಸುಖಪದಟ್ಠಾನೋ ನಿವಾತೇ ಪದೀಪಚ್ಚೀನಂ ಠಿತಿ ವಿಯ ಚೇತಸೋ ಠಿತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಉದ್ಧಚ್ಚೇ ನ ಕಮ್ಪತೀತಿ **ಸಮಾಧಿಬಲಂ।** ಪಜಾನಾತೀತಿ ಪಞ್ಞಾ। ಕಿಂ ಪಜಾನಾತಿ? "ಇದಂ ದುಕ್ಖ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಮಹಾವ॰ ೧೫) ನಯೇನ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ। ಸಾ ಯಥಾಸಭಾವಪಟಿವೇಧಲಕ್ಖಣಾ, ಅಕ್ಖಲಿತಪಟಿವೇಧಲಕ್ಖಣಾ ವಾ ಕುಸಲಿಸ್ಸಾಸಖಿತ್ತಉಸುಪಟಿವೇಧೋ ವಿಯ, ವಿಸಯೋಭಾಸನರಸಾ ಪದೀಪೋ ವಿಯ, ಅಸಮ್ಮೋಹಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ ಅರಞ್ಞಗತಸುದೇಸಕೋ ವಿಯ। ಅವಿಜ್ಜಾಯ ನ ಕಮ್ಪತೀತಿ **ಪಞ್ಞಾಬಲಂ। ಹಿರಿಬಲಂ ಓತ್ತಪ್ಪಬಲ**ನ್ತಿ ಅಹಿರಿಕೇ ನ ಕಮ್ಪತೀತಿ ಹಿರಿಬಲಂ। ಅನೋತ್ತಪ್ಪೇ ನ ಕಮ್ಪತೀತಿ ಓತ್ತಪ್ಪಬಲಂ। ಅಯಂ ಉಭಯವಸೇನ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಹೋತಿ। ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದೀಹಿ ಹಿರೀಯತೀತಿ ಹಿರೀ, ಲಜ್ಜಾಯೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ತೇಹಿ ಏವ ಓತ್ತಪ್ಪತೀತಿ ಓತ್ತಪ್ಪಂ, ಪಾಪತೋ ಉಬ್ಬೇಗಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ।

ತೇಸಂ ನಾನಾಕರಣದೀಪನತ್ಥಂ - “ಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಅಧಿಪತಿ, ಲಜ್ಜಾದಿಲಕ್ಖಣೇನ ಚಾ”ತಿ ಇಮಂ ಮಾತಿಕಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಅಯಂ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾ ವುತ್ತಾ - ಅಜ್ಝತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾ ಹಿರೀ ನಾಮ, ಬಹಿದ್ಧಾಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಓತ್ತಪ್ಪಂ ನಾಮ। ಅತ್ತಾಧಿಪತಿ ಹಿರೀ ನಾಮ, ಲೋಕಾಧಿಪತಿ ಓತ್ತಪ್ಪಂ ನಾಮ। ಲಜ್ಜಾಸಭಾವಸಣ್ಠಿತಾ ಹಿರೀ ನಾಮ, ಭಯಸಭಾವಸಣ್ಠಿತಂ ಓತ್ತಪ್ಪಂ ನಾಮ। ಸಪ್ಪತಿಸ್ಸವಲಕ್ಖಣಾ ಹಿರೀ ನಾಮ, ವಜ್ಜಭೀರುಕಭಯದಸ್ಸಾವಿಲಕ್ಖಣಂ ಓತ್ತಪ್ಪಂ ನಾಮ।

ತತ್ಥ ಅಜ್ಝತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಹಿರಿಂ ಚತೂಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ - ಜಾತಿಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ, ವಯಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ, ಸೂರಭಾವಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ, ಬಾಹುಸಚ್ಚಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ। ಕಥಂ? “ಪಾಪಕರಣಂ ನಾಮೇತಂ ನ ಜಾತಿಸಮ್ಪನ್ನಾನಂ ಕಮ್ಮಂ, ಹೀನಜಚ್ಚಾನಂ ಕೇವಟ್ಟಾದೀನಂ ಇದಂ ಕಮ್ಮಂ, ಮಾದಿಸಸ್ಸ ಜಾತಿಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಇದಂ ಕಮ್ಮಂ ಕಾತುಂ ನ ಯುತ್ತ”ನ್ತಿ ಏವಂ ತಾವ ಜಾತಿಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಪಾಪಂ ಅಕರೋನ್ತೋ ಹಿರಿಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ। ತಥಾ “ಪಾಪಕರಣಂ ನಾಮೇತಂ ದಹರೇಹಿ ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಕಮ್ಮಂ, ಮಾದಿಸಸ್ಸ ವಯೇ ಠಿತಸ್ಸ ಇದಂ ಕಮ್ಮಂ ಕಾತುಂ ನ ಯುತ್ತ”ನ್ತಿ ಏವಂ ವಯಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಪಾಪಂ ಅಕರೋನ್ತೋ ಹಿರಿಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ। ತಥಾ “ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ನಾಮೇತಂ ದುಬ್ಬಲಜಾತಿಕಾನಂ ಕಮ್ಮಂ, ಮಾದಿಸಸ್ಸ ಸೂರಭಾವಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಇದಂ ಕಮ್ಮಂ ಕಾತುಂ ನ ಯುತ್ತ”ನ್ತಿ ಏವಂ ಸೂರಭಾವಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಪಾಪಂ ಅಕರೋನ್ತೋ ಹಿರಿಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ। ತಥಾ “ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ನಾಮೇತಂ ಅನ್ಧಬಾಲಾನಂ ಕಮ್ಮಂ, ನ ಪಣ್ಡಿತಾನಂ। ಮಾದಿಸಸ್ಸ ಪಣ್ಡಿತಸ್ಸ ಬಹುಸ್ಸುತಸ್ಸ ಇದಂ ಕಮ್ಮಂ ಕಾತುಂ ನ ಯುತ್ತ”ನ್ತಿ ಏವಂ ಬಾಹುಸಚ್ಚಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಪಾಪಂ ಅಕರೋನ್ತೋ ಹಿರಿಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ। ಏವಂ ಅಜ್ಝತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಹಿರಿಂ ಚತೂಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ। ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಚ ಪನ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತೇ ಹಿರಿಂ ಪವೇಸೇತ್ವಾ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ನ ಕರೋತಿ। ಏವಂ ಅಜ್ಝತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾ ಹಿರೀ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಕಥಂ ಬಹಿದ್ಧಾಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಓತ್ತಪ್ಪಂ ನಾಮ? “ಸಚೇ ತ್ವಂ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ಕರಿಸ್ಸಸಿ, ಚತೂಸು ಪರಿಸಾಸು ಗರಹಪ್ಪತ್ತೋ ಭವಿಸ್ಸಸಿ -

“ಗರಹಿಸ್ಸನ್ತಿ ತಂ ವಿಞ್ಞೂ, ಅಸುಚಿಂ ನಾಗರಿಕೋ ಯಥಾ।
ವಜ್ಜಿತೋ ಸೀಲವನ್ತೇಹಿ, ಕಥಂ ಭಿಕ್ಖು ಕರಿಸ್ಸಸೀ”ತಿ॥ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧ ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲ ಧಮ್ಮುದ್ದೇಸಕಥಾ) -

ಏವಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತೋ ಹಿ ಬಹಿದ್ಧಾಸಮುಟ್ಠಿತೇನ ಓತ್ತಪ್ಪೇನ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ನ ಕರೋತಿ, ಏವಂ ಬಹಿದ್ಧಾಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಓತ್ತಪ್ಪಂ ನಾಮ ಹೋತಿ।

ಕಥಂ ಅತ್ತಾಧಿಪತಿ ಹಿರೀ ನಾಮ? ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಕುಲಪುತ್ತೋ ಅತ್ತಾನಂ ಅಧಿಪತಿಂ ಜೇಟ್ಠಕಂ ಕತ್ವಾ “ಮಾದಿಸಸ್ಸ ಸದ್ಧಾಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ಬಹುಸ್ಸುತಸ್ಸ ಧುತಙ್ಗಧರಸ್ಸ ನ ಯುತ್ತಂ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ಕಾತು”ನ್ತಿ ಪಾಪಂ ನ ಕರೋತಿ। ಏವಂ ಅತ್ತಾಧಿಪತಿ ಹಿರೀ ನಾಮ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ “ಸೋ ಅತ್ತಾನಂಯೇವ ಅಧಿಪತಿಂ ಕರಿತ್ವಾ ಅಕುಸಲಂ ಪಜಹತಿ, ಕುಸಲಂ ಭಾವೇತಿ, ಸಾವಜ್ಜಂ ಪಜಹತಿ, ಅನವಜ್ಜಂ ಭಾವೇತಿ, ಸುದ್ಧಂ ಅತ್ತಾನಂ ಪರಿಹರತೀ”ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧ ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲ ಧಮ್ಮುದ್ದೇಸಕಥಾ; ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೪೦)।

ಕಥಂ ಲೋಕಾಧಿಪತಿ ಓತ್ತಪ್ಪಂ ನಾಮ? ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಕುಲಪುತ್ತೋ ಲೋಕಂ ಅಧಿಪತಿಂ ಜೇಟ್ಠಕಂ ಕತ್ವಾ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ನ ಕರೋತಿ। ಯಥಾಹ -

“ಮಹಾ ಖೋ ಪನಾಯಂ ಲೋಕಸನ್ನಿವಾಸೋ, ಮಹನ್ತಸ್ಮಿಂ ಖೋ ಪನ ಲೋಕಸನ್ನಿವಾಸೇ ಸನ್ತಿ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಇದ್ಧಿಮನ್ತೋ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಕಾ ಪರಚಿತ್ತವಿದುನೋ, ತೇ ದೂರತೋಪಿ ಪಸ್ಸನ್ತಿ, ಆಸನ್ನಾಪಿ ನ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಚೇತಸಾಪಿ ಚಿತ್ತಂ ಜಾನನ್ತಿ। ತೇಪಿ ಮಂ ಏವಂ ಜಾನೇಯ್ಯುಂ ‘ಪಸ್ಸಥ ಭೋ ಇಮಂ ಕುಲಪುತ್ತಂ ಸದ್ಧಾಯ ಅಗಾರಸ್ಮಾ ಅನಗಾರಿಯಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಸಮಾನೋ ವೋಕಿಣ್ಣೋ ವಿಹರತಿ ಪಾಪಕೇಹಿ ಅಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹೀ’ತಿ। ದೇವತಾಪಿ ಖೋ ಸನ್ತಿ

ಇದ್ಧಿಮನ್ತಿನಿಯೋ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಕಾ ಪರಚಿತ್ತವಿದುನಿಯೋ, ತಾ ದೂರತೋಪಿ ಪಸ್ಸನ್ತಿ, ಆಸನ್ನಾಪಿ ನ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಚೇತಸಾಪಿ ಚಿತ್ತಂ ಜಾನನ್ತಿ। ತಾಪಿ ಮಂ ಏವಂ ಜಾನೇಯ್ಯುಂ 'ಪಸ್ಸಥ ಭೋ ಇಮಂ ಕುಲಪುತ್ತಂ ಸದ್ಧಾಯ ಅಗಾರಸ್ಮಾ ಅನಗಾರಿಯಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಸಮಾನೋ ವೋಕಿಣ್ಣೋ ವಿಹರತಿ ಪಾಪಕೇಹಿ ಅಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹೀ'ತಿ। ಸೋ ಇತಿ ಪಟಿಸಞ್ಚಿಕ್ಖತಿ 'ಆರದ್ಧಂ ಖೋ ಪನ ಮೇ ವೀರಿಯಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಅಸಲ್ಲೀನಂ, ಉಪಟ್ಠಿತಾ ಸತಿ ಅಸಮ್ಮುಟ್ಠಾ, ಪಸ್ಸದ್ಧೋ ಕಾಯೋ ಅಸಾರದ್ಧೋ, ಸಮಾಹಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗ'ನ್ತಿ। ಸೋ ಲೋಕಂಯೇವ ಅಧಿಪತಿಂ ಕರಿತ್ವಾ ಅಕುಸಲಂ ಪಜಹತಿ, ಕುಸಲಂ ಭಾವೇತಿ, ಸಾವಜ್ಜಂ ಪಜಹತಿ, ಅನವಜ್ಜಂ ಭಾವೇತಿ, ಸುದ್ಧಂ ಅತ್ತಾನಂ ಪರಿಹರತೀ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧ ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲ ಧಮ್ಮುದ್ದೇಸಕಥಾ; ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೪೦)।

ಏವಂ ಲೋಕಾಧಿಪತಿ ಓತ್ತಪ್ಪಂ ನಾಮ ಹೋತಿ। "ಲಜ್ಜಾಸಭಾವಸಣ್ಠಿತಾ ಹಿರೀ, ಭಯಸಭಾವಸಣ್ಠಿತಂ ಓತ್ತಪ್ಪ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಲಜ್ಜಾತಿ ಲಜ್ಜನಾಕಾರೋ, ತೇನ ಸಭಾವೇನ ಸಣ್ಠಿತಾ ಹಿರೀ। ಭಯನ್ತಿ ಅಪಾಯಭಯಂ, ತೇನ ಸಭಾವೇನ ಸಣ್ಠಿತಂ ಓತ್ತಪ್ಪಂ। ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಪಾಪಪರಿವಜ್ಜನೇ ಪಾಕಟಂ ಹೋತಿ। ಏಕಚ್ಚೋ ಹಿ ಯಥಾ ನಾಮ ಏಕೋ ಕುಲಪುತ್ತೋ ಉಚ್ಚಾರಪಸ್ಸಾವಾದೀನಿ ಕರೋನ್ತೋ ಲಜ್ಜಿತಬ್ಬಯುತ್ತಕಂ ಏಕಂ ದಿಸ್ವಾ ಲಜ್ಜನಾಕಾರಪ್ಪತ್ತೋ ಭವೇಯ್ಯ ಹೀಳಿತೋ, ಏವಮೇವ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಲಜ್ಜೀಧಮ್ಮಂ ಓಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ನ ಕರೋತಿ। ಏಕಚ್ಚೋ ಅಪಾಯಭಯಭೀತೋ ಹುತ್ವಾ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ನ ಕರೋತಿ।

ತತ್ರಿದಂ ಓಪಮ್ಮಂ - ಯಥಾ ಹಿ ದ್ವೀಸು ಅಯೋಗುಳೇಸು ಏಕೋ ಸೀತಲೋ ಭವೇಯ್ಯ ಗೂಥಮಕ್ಖಿತೋ, ಏಕೋ ಉಣ್ಹೋ ಆದಿತ್ತೋ। ತತ್ಥ ಪಣ್ಡಿತೋ ಸೀತಲಂ ಗೂಥಮಕ್ಖಿತತ್ತಾ ಜಿಗುಚ್ಛನ್ತೋ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಇತರಂ ಡಾಹಭಯೇನ। ತತ್ಥ ಸೀತಲಸ್ಸ ಗೂಥಮಕ್ಖನಜಿಗುಚ್ಛಾಯ ಅಗಣ್ಹನಂ ವಿಯ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಲಜ್ಜೀಧಮ್ಮಂ ಓಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪಾಪಸ್ಸ ಅಕರಣಂ, ಉಣ್ಹಸ್ಸ ಡಾಹಭಯೇನ ಅಗಣ್ಹನಂ ವಿಯ ಅಪಾಯಭಯೇನ ಪಾಪಸ್ಸ ಅಕರಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

"ಸಪ್ಪತಿಸ್ಸವಲಕ್ಖಣಾ ಹಿರೀ, ವಜ್ಜಭೀರುಕಭಯದಸ್ಸಾವಿಲಕ್ಖಣಂ ಓತ್ತಪ್ಪ"ನ್ತಿ ಇದಮ್ಪಿ ದ್ವಯಂ ಪಾಪಪರಿವಜ್ಜನೇ ಏವ ಪಾಕಟಂ ಹೋತಿ। ಏಕಚ್ಚೋ ಹಿ ಜಾತಿಮಹತ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ಸತ್ಥುಮಹತ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ದಾಯಜ್ಜಮಹತ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಮಹತ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾತಿ ಚತೂಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಸಪ್ಪತಿಸ್ಸವಲಕ್ಖಣಂ ಹಿರಿಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಪಾಪಂ ನ ಕರೋತಿ। ಏಕಚ್ಚೋ ಅತ್ತಾನುವಾದಭಯಂ ಪರಾನುವಾದಭಯಂ ದಣ್ಡಭಯಂ ದುಗ್ಗತಿಭಯನ್ತಿ ಚತೂಹಾಕಾರೇಹಿ ವಜ್ಜಭೀರುಕಭಾವದಸ್ಸಾವಿಲಕ್ಖಣಂ ಓತ್ತಪ್ಪಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಪಾಪಂ ನ ಕರೋತಿ। ತತ್ಥ ಜಾತಿಮಹತ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾದೀನಿ ಚೇವ ಅತ್ತಾನುವಾದಭಯಾದೀನಿ ಚ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ಕಥೇತಬ್ಬಾನಿ। ಏವಂ ವುತ್ತಂ ಸತ್ತವಿಧಂ ಬಲಂ ಯಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ನತ್ಥಿ, ತೇ ಕಿಲೇಸಾ ತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಸಹನ್ತಿ...ಪೇ॰... ಪರಿಯಾದಿಯನ್ತಿ ಮದ್ದನ್ತೀತಿ।

ದ್ವೇ ಪರಿಸ್ಸಯಾತಿ ಪಾಕಟಾಪಾಕಟವಸೇನ ದ್ವೇ ಏವ ಉಪದ್ದವಾ, ನ ಏಕಂ, ನ ತೀಣಿ। ತೇ ವಿಭಾಗತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಕತಮೇ ಪಾಕಟಪರಿಸ್ಸಯಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಕೋಕಾತಿ** ಕೇಕಾ। ಅಯಮೇವ ವಾ ಪಾಠೋ। **ಚೋರಾತಿ** ಚೋರಿಯಕಮ್ಮೇಹಿ ಯುತ್ತಾ। **ಮಾಣವಾತಿ** ಸಾಹಸಿಕಕಮ್ಮೇಹಿ ಯುತ್ತಾ। **ಕತಕಮ್ಮಾತಿ** ಸನ್ಧಿಚ್ಛೇದಾದಿಕತಚೋರಿಕಕಮ್ಮಾ। **ಅಕತಕಮ್ಮಾತಿ** ತಂ ಕಮ್ಮಂ ಕಾತುಂ ನಿಕ್ಖನ್ತಾ। ಏತ್ಥ **ಅಸ್ಸೂತಿ** ಭವೇಯ್ಯುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಚಕ್ಖುರೋಗೋತಿ** ಚಕ್ಖುಸ್ಮಿಂ ಉಪ್ಪನ್ನರೋಗೋ, ರುಜತೀತಿ ರೋಗೋ। ಚಕ್ಖುರೋಗೋತಿಆದಯೋ ವತ್ಥುವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಪಸಾದಾನಞ್ಹಿ ರೋಗೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। **ಕಣ್ಣರೋಗೋತಿ** ಬಹಿಕಣ್ಣರೋಗೋ। **ಮುಖರೋಗೋತಿ** ಮುಖೇ ಉಪ್ಪನ್ನರೋಗೋ। **ದನ್ತರೋಗೋತಿ** ದನ್ತಸೂಲಂ। **ಕಾಸೋತಿ** ಖಯರೋಗೋ। **ಸಾಸೋತಿ** ಸ್ವಾಸೋ ಉಗ್ಗಾರರೋಗೋ। **ಪಿನಾಸೋತಿ** ಬಹಿನಾಸಿಕಾಯ ರೋಗೋ। **ಡಾಹೋತಿ** ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕೋ ಉಣ್ಹೋ। **ಮುಚ್ಛಾತಿ** ಸತಿವಿಸ್ಸಜ್ಜನಕಾ। **ಪಕ್ಖನ್ದಿಕಾತಿ** ಲೋಹಿತಪಕ್ಖನ್ದಿಕಾ ಅತಿಸಾರೋ। **ಸೂಲಾತಿ** ಆಮಸೂಲಾ ಕುಚ್ಛಿವಾತೋ। **ವಿಸೂಚಿಕಾತಿ** ಮಹನ್ತೋ ವಿರೇಚನಕೋ। **ಕಿಲಾಸೋತಿ** ಸಬಲೋ। **ಸೋಸೋತಿ** ಸುಕ್ಖನಕೋ ಸೋಸಬ್ಯಾಧಿ। **ಅಪಮಾರೋತಿ** ಅಮನುಸ್ಸಗ್ಗಾಹೋ ವೇರಿಯಕ್ಖಾಬಾಧೋ। **ದದ್ದೂತಿ** ದದ್ದುಪೀಳಕಾ। **ಕಣ್ಡೂತಿ** ಖುದ್ದಕಪೀಳಕಾ। **ಕಚ್ಛೂತಿ** ಮಹಾಕಚ್ಛು। **ರಖಸಾತಿ**

ನಖೇಹಿ ವಿಲಿಖಿತಟ್ಠಾನೇ ರೋಗೋ। “ನಖಸಾ”ತಿಪಿ ಪಾಳಿ। **ವಿತಚ್ಛಿಕಾ**ತಿ ಹತ್ಥತಲಪಾದತಲೇಸು ಹೀರಂ ಹೀರಂ ಕತ್ವಾ ಫಾಲೇನ್ತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕರೋಗೋ। **ಲೋಹಿತಪಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಸೋಣಿತಪಿತ್ತಂ, ರತ್ತಪಿತ್ತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಮಧುಮೇಹೋ**ತಿ ಸರೀರಬ್ಭನ್ತರೇ ಉಕ್ಕಟ್ಠರೋಗೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ “ಅಪಿ ಚ ಮಧುಮೇಹೋ ಆಬಾಧೋ ಉಕ್ಕಟ್ಠೋ”ತಿ (ಪಾಚಿ॰ ೧೫)।

ಅಂಸಾತಿ ಅರಿಸರೋಗೋ। **ಪೀಳಕಾ**ತಿ ಲೋಹಿತಪೀಳಕಾ। ಭಗಂ ದಾಲಯತೀತಿ **ಭಗನ್ದಲಾ,** ವಚ್ಚಮಗ್ಗಂ ಫಾಲೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾ**ತಿ ಪಿತ್ತೇನ ಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ಏತೇಸನ್ತಿ ಪಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾ। ತೇ ಕಿರ ದ್ವತ್ತಿಂಸ ಹೋನ್ತಿ। **ಸೇಮ್ಹಸಮುಟ್ಠಾನಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಸನ್ನಿಪಾತಿಕಾ**ತಿ ವಾತಪಿತ್ತಸೇಮ್ಹಾನಂ ಸನ್ನಿಪಾತೇನ ಏಕೀಭಾವೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಾ। ಆಬಾಧಟ್ಠೇನ **ಆಬಾಧಾ। ಉತುಪರಿಣಾಮಜಾ**ತಿ ಉತುಪರಿಣಾಮೇನ। **ಅಚ್ಚುಣ್ಹಾ**ತಿ ಸೀತೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕರೋಗಾ। **ವಿಸಮಪರಿಹಾರಜಾ**ತಿ ಅತಿಟ್ಠಾನನಿಸಜ್ಜಾದಿನಾ ವಿಸಮಪರಿಹಾರೇನ ಜಾತಾ। **ಓಪಕ್ಕಮಿಕಾ**ತಿ ವಧಬನ್ಧನಾದಿನಾ ಉಪಕ್ಕಮೇನ ಜಾತಾ। **ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಜಾ**ತಿ ಬಲವಕಮ್ಮವಿಪಾಕಸಮ್ಭೂತಾ। **ಸೀತಂ ಉಣ್ಹಂ...ಪೇ॰... ಸಮ್ಫಸ್ಸೋ**ತಿ ಇಮೇ ಪಾಕಟಾ ಏವ। **ಇತಿ ವಾ**ತಿ ಏವಂ ವಾ। **ಇಮೇ ವುಚ್ಚನ್ತೀ**ತಿ ನಿಗಮೇನ್ತೋ ಆಹ।

ಕತಮೇ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಪರಿಸ್ಸಯಾತಿ ಅಪಾಕಟಾ ಅಚ್ಛಾದಿತಉಪದ್ದವಾ ಕತಮೇತಿ ಪುಚ್ಛತಿ। ತತ್ಥ **ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತ**ನ್ತಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಅದಿನ್ನಾದಾನಮಿಚ್ಛಾಚಾರಚೇತನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ವಚೀದುಚ್ಚರಿತ**ನ್ತಿ ಮುಸಾವಾದಪಿಸುಣವಾಚಾಫರುಸವಾಚಾಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪಚೇತನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಮನೋದುಚ್ಚರಿತ**ನ್ತಿ ಅಭಿಜ್ಝಾಬ್ಯಾಪಾದಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಕಾಯೇ ಪವತ್ತಂ, ಕಾಯತೋ ವಾ ಪವತ್ತಂ, ದುಟ್ಠು ಚರಿತಂ, ಕಿಲೇಸಪೂತಿಕತ್ತಾ ವಾ ದುಟ್ಠು ಚರಿತನ್ತಿ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಂ। ವಚೀಮನೋದುಚ್ಚರಿತೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಕಾಮೀಯನ್ತೀತಿ ಕಾಮಾ, ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣಾ। ಕಾಮೇಸು ಛನ್ದೋ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ। ಕಾಮಯತೀತಿ ವಾ ಕಾಮೋ, ಕಾಮೋ ಏವ ಛನ್ದೋ, ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ ನ ಕತ್ತುಕಮ್ಯತಾಛನ್ದೋ, ನ ಧಮ್ಮಚ್ಛನ್ದೋ ವಾ। ಕಾಮತಣ್ಹಾವ ಏವಂನಾಮಿಕಾ। ಕುಸಲಧಮ್ಮೇ ನೀವರತೀತಿ ನೀವರಣಂ, ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ ಏವ ನೀವರಣಂ **ಕಾಮಚ್ಛನ್ದನೀವರಣಂ**। ಏವಂ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ಬ್ಯಾಪಜ್ಜತಿ ತೇನ ಚಿತ್ತಂ ಪೂತಿಭಾವಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ, ಬ್ಯಾಪಾದಯತಿ ವಾ ವಿನಯಾಚಾರರೂಪಸಮ್ಪತ್ತಿಹಿತಸುಖಾದೀನೀತಿ ವಾ **ಬ್ಯಾಪಾದೋ**। ಥಿನನತಾ ಥಿನಂ। ಮಿದ್ಧನತಾ ಮಿದ್ಧಂ, ಅನುಸ್ಸಾಹಸಂಹನನತಾ ಅಸತ್ತಿವಿಘಾತತಾ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಥಿನಞ್ಚ ಮಿದ್ಧಞ್ಚ **ಥಿನಮಿದ್ಧಂ**। ತತ್ಥ ಥಿನಂ ಅನುಸ್ಸಾಹನಲಕ್ಖಣಂ, ವೀರಿಯವಿನೋದನರಸಂ, ಸಂಸೀದನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ। ಮಿದ್ಧಂ ಅಕಮ್ಮಞ್ಞತಾಲಕ್ಖಣಂ, ಓನಹನರಸಂ, ಲೀನಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ಪಚಲಾಯಿಕಾನಿದ್ದಾಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ ವಾ। ಉಭಯಮ್ಪಿ ಅರತಿತನ್ದೀವಿಜಮ್ಭಿತಾದೀಸು ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಪದಟ್ಠಾನನ್ತಿ।

ಉದ್ಧತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಉದ್ಧಚ್ಚಂ**। ತಂ ಅವೂಪಸಮಲಕ್ಖಣಂ ವಾತಾಭಿಘಾತಚಲಜಲಂ ವಿಯ, ಅನವಟ್ಠಾನರಸಂ ವಾತಾಭಿಘಾತಚಲಧಜಪಟಾಕಂ ವಿಯ, ಭನ್ತತ್ತಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ ಪಾಸಾಣಾಭಿಘಾತಸಮುದ್ಧತಭಸ್ಮಂ ವಿಯ , ಚೇತಸೋ ಅವೂಪಸಮೋ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಪದಟ್ಠಾನಂ। ಚಿತ್ತವಿಕ್ಖೇಪೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಕುಚ್ಛಿತಂ ಕತಂ ಕುಕತಂ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ**। ತಂ ಪಚ್ಛಾನುತಾಪಲಕ್ಖಣಂ, ಕತಾಕತಾನುಸೋಚನರಸಂ, ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ಕತಾಕತಪದಟ್ಠಾನಂ ದಾಸಬ್ಯಂ ವಿಯ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ । ಉದ್ಧಚ್ಚಞ್ಚ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಞ್ಚ **ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ**। ವಿಗತಾ ಚಿಕಿಚ್ಛಾತಿ **ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ,** ಸಭಾವಂ ವಾ ವಿಚಿನನ್ತೋ ಏತಾಯ ಕಿಚ್ಛತಿ ಕಿಲಮತೀತಿ **ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ,** ಸಾ ಸಂಸಯಲಕ್ಖಣಾ, ಸಂಸಪ್ಪನರಸಾ, ಅನಿಚ್ಛಯಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಅನೇಕಂಸಗ್ಗಾಹಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ ವಾ, ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಪದಟ್ಠಾನಾ। ಪಟಿಪತ್ತಿಅನ್ತರಾಯಕರಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ರಜ್ಜನಲಕ್ಖಣೋ **ರಾಗೋ**। ದುಸ್ಸನಲಕ್ಖಣೋ **ದೋಸೋ**। ಮುಯ್ಹನಲಕ್ಖಣೋ **ಮೋಹೋ**। ಕುಜ್ಝನಲಕ್ಖಣೋ **ಕೋಧೋ,** ಚಣ್ಡಿಕ್ಕಲಕ್ಖಣೋ ವಾ, ಆಘಾತಕರಣರಸೋ, ದೂಸನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ। ಉಪನನ್ಧನಲಕ್ಖಣೋ **ಉಪನಾಹೋ,**

ವೇರಅಪ್ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜನರಸೋ, ಕೋಧಾನುಬನ್ಧಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಪುಬ್ಬಕಾಲಂ ಕೋಧೋ, ಅಪರಕಾಲಂ ಉಪನಾಹೋ"ತಿಆದಿ (ವಿಭಂ ೮೯೧)।

ಪರಗುಣಮಕ್ಖನಲಕ್ಖಣೋ **ಮಕ್ಖೋ।** ತೇಸಂ ವಿನಾಸನರಸೋ, ತದಚ್ಛಾದನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ। ಯುಗಗ್ಗಾಹಲಕ್ಖಣೋ **ಪಳಾಸೋ,** ಪರಗುಣೇಹಿ ಅತ್ತನೋ ಗುಣಾನಂ ಸಮೀಕರಣರಸೋ, ಪರೇಸಂ ಗುಣಪ್ಪಮಾಣೇನ ಉಪಟ್ಠಾನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ।

ಪರಸಮ್ಪತ್ತಿಖೀಯನಲಕ್ಖಣಾ **ಇಸ್ಸಾ,** ತಸ್ಸ ಅಕ್ಖಮನಲಕ್ಖಣಾ ವಾ, ತತ್ಥ ಅನಭಿರತಿರಸಾ, ತತೋ ವಿಮುಖಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ। ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿನಿಗೂಹನಲಕ್ಖಣಂ **ಮಚ್ಛರಿಯಂ,** ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪರೇಹಿ ಸಾಧಾರಣಭಾವಂ ಅಕ್ಖಮನರಸಂ, ಸಙ್ಕೋಚನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ।

ಕತಪಾಪಪಟಿಚ್ಛಾದನಲಕ್ಖಣಾ **ಮಾಯಾ,** ತಸ್ಸ ನಿಗೂಹನರಸಾ, ತದಾವರಣಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ। ಅತ್ತನೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಗುಣಪ್ಪಕಾಸನಲಕ್ಖಣಂ **ಸಾಠೇಯ್ಯಂ,** ತೇಸಂ ಸಮುದಾಹರಣರಸಂ, ಸರೀರಾಕಾರೇಹಿಪಿ ತೇಸಂ ವಿಭೂತಕರಣಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ।

ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉದ್ಧುಮಾತಭಾವಲಕ್ಖಣೋ **ಥಮ್ಭೋ,** ಅಪ್ಪತಿಸ್ಸವವುತ್ತಿರಸೋ, ಅಮದ್ದವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ। ಕರಣುತ್ತರಿಯಲಕ್ಖಣೋ **ಸಾರಮ್ಭೋ,** ವಿಪಚ್ಚನೀಕತಾರಸೋ, ಅಗಾರವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ।

ಉಣ್ಣತಿಲಕ್ಖಣೋ **ಮಾನೋ,** ಅಹಙ್ಕಾರರಸೋ, ಉದ್ಧುಮಾತಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ। ಅಬ್ಭುಣ್ಣತಿಲಕ್ಖಣೋ **ಅತಿಮಾನೋ,** ಅತಿವಿಯ ಅಹಙ್ಕಾರರಸೋ, ಅಚ್ಚುದ್ಧುಮಾತಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ।

ಮತ್ತಭಾವಲಕ್ಖಣೋ **ಮದೋ,** ಮದಗ್ಗಹಣರಸೋ, ಉಮ್ಮಾದಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ । ಪಞ್ಚಸು ಕಾಮಗುಣೇಸು ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವೋಸ್ಸಗ್ಗಲಕ್ಖಣೋ **ಪಮಾದೋ,** ವೋಸ್ಸಗ್ಗಾನುಪ್ಪದನರಸೋ, ಸತಿವಿಪ್ಪವಾಸಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋತಿ ಏವಂ ಇಮೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಲಕ್ಖಣಾದೀನಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ "ತತ್ಥ ಕತಮೋ ಕೋಧೋ"ತಿಆದಿನಾ ವಿಭಙ್ಗೇ (ವಿಭಂ ೮೯೧) ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ವಿಸೇಸತೋ ಚೇತ್ಥ ಆಮಿಸಗಿದ್ಧೋ ಅತ್ತನಾ ಅಲಭನ್ತೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಲಾಭಿನೋ ಕುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಸ ಸಕಿಂ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಕೋಧೋ ಕೋಧೋಯೇವ। ತದುತ್ತರಿ ಉಪನಾಹೋ। ಸೋ ಏವಂ ಕುದ್ಧೋ ಉಪನಯ್ಹನ್ತೋ ಚ ಸನ್ತೇಪಿ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಲಾಭಿನೋ ಗುಣಂ ಮಕ್ಖೇತಿ "ಅಹಮ್ಪಿ ತಾದಿಸೋ"ತಿ ಚ ಯುಗಗ್ಗಾಹಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಅಯಮಸ್ಸ ಮಕ್ಖೋ ಚ ಪಲಾಸೋ ಚ, ಸೋ ಏವಂ ಮಕ್ಖೀ ಪಲಾಸೀ ತಸ್ಸ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಾದೀಸು "ಕಿಂ ಇಮಸ್ಸ ಇಮಿನಾ"ತಿ ಇಸ್ಸತಿ ಪದುಸ್ಸತಿ, ಅಯಮಸ್ಸ ಇಸ್ಸಾ। ಸಚೇ ಪನಸ್ಸ ಕಾಚಿ ಸಮ್ಪತ್ತಿ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸಾ ತೇನ ಸಾಧಾರಣಭಾವಂ ನ ಸಹತಿ, ಇದಮಸ್ಸ ಮಚ್ಛೇರಂ। ಲಾಭಹೇತು ಖೋ ಪನ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತೇಪಿ ದೋಸೇ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತಿ, ಅಯಮಸ್ಸ ಮಾಯಾ। ಅಸನ್ತೇಪಿ ಗುಣೇ ಪಕಾಸೇತಿ, ಇದಮಸ್ಸ ಸಾಠೇಯ್ಯಂ। ಸೋ ಏವಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಸಚೇ ಪನ ಯಥಾಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಲಾಭಂ ಲಭತಿ, ತೇನ ಥದ್ಧೋ ಹೋತಿ ಅಮುದುಚಿತ್ತೋ "ನ ಇದಂ ಏವಂ ಕಾತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಓವದಿತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯೋ, ಅಯಮಸ್ಸ ಥಮ್ಭೋ। ಸಚೇ ಪನ ನಂ ಕೋಚಿ ಕಿಞ್ಚಿ ವದತಿ "ನ ಇದಂ ಏವಂ ಕಾತಬ್ಬ"ನ್ತಿ, ತೇನ ಸಾರದ್ಧಚಿತ್ತೋ ಹೋತಿ, ಭಾಕುಟಿಕಮುಖೋ "ಕೋ ಮೇ ತ್ವ"ನ್ತಿ ಪಸಯ್ಹಭಾಣೀ, ಅಯಮಸ್ಸ ಸಾರಮ್ಭೋ। ತತೋ ಥಮ್ಭೇನ "ಅಹಮೇವ ಸೇಯ್ಯೋ"ತಿ ಅತ್ತಾನಂ ಮಞ್ಞನ್ತೋ ಮಾನೀ ಹೋತಿ। ಸಾರಮ್ಭೇನ "ಕೇ ಇಮೇ"ತಿ ಪರೇ ಅತಿಮಞ್ಞನ್ತೋ ಅತಿಮಾನೀ, ಅಯಮಸ್ಸ ಮಾನೋ ಚ ಅತಿಮಾನೋ ಚ। ಸೋ ತೇಹಿ ಮಾನಾತಿಮಾನೇಹಿ ಜಾತಿಮದಾದಿಅನೇಕರೂಪಂ ಮದಂ ಜನೇತಿ, ಮತ್ತೋ ಸಮಾನೋ ಕಾಮಗುಣಾದಿಭೇದೇಸು ವತ್ಥೂಸು ಪಮಜ್ಜತಿ, ಅಯಮಸ್ಸ ಮದೋ ಚ ಪಮಾದೋ ಚಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಸಬ್ಬೇ ಕಿಲೇಸಾತಿ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ। ಉಪತಾಪನಟ್ಠೇನ ವಿಬಾಧನಟ್ಠೇನ ಚ **ಕಿಲೇಸಾ**। ಕಿಲೇಸಪೂತಿಕತ್ತಾ **ದುಚ್ಚರಿತಾ**। ಕಿಲೇಸದರಥಕರಣಟ್ಠೇನ **ದರಥಾ**। ಅನ್ತೋಡಾಹಾದಿಕರಣಟ್ಠೇನ **ಪರಿಳಾಹಾ**। ಸದಾ ತಾಪನಟ್ಠೇನ **ಸನ್ತಾಪಾ**। ಅಕೋಸಲ್ಲಸಮ್ಭೂತಟ್ಠೇನ ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಟ್ಠೇನ ಚ ಸಬ್ಬೇ **ಅಕುಸಲಾಭಿಸಙ್ಖಾರಾ**।

ಕೇನಟ್ಠೇನಾತಿ ಕೇನ ಅತ್ಥೇನ। ಅಭಿಭವನಾದಿತಿವಿಧಂ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಪರಿಸಹನ್ತೀತಿ ಪರಿಸ್ಸಯಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಪರಿಸಹನ್ತೀ**ತಿ ದುಕ್ಖಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಿ ಅಭಿಭವನ್ತಿ। **ಪರಿಹಾನಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀ**ತಿ ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪರಿಚ್ಚಜನಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ। **ತತ್ರಾಸಯಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಆಸಯನ್ತಿ ನಿವಸನ್ತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತೇ ಪರಿಸ್ಸಯಾ**ತಿ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದಯೋ ಉಪದ್ದವಾ। **ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅನ್ತರಾಯಾಯಾ**ತಿ ಉಪರಿ ವತ್ತಬ್ಬಾನಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪದಾದಿತೋ ಕೋಸಲ್ಲಸಮ್ಭೂತಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅನ್ತರಧಾನಾಯ ಅದಸ್ಸನತ್ಥಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ। **ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪದಾಯಾ**ತಿ ಸುನ್ದರಾಯ ಪಸಟ್ಠಾಯ ವಾ ಪಟಿಪದಾಯ, ನ ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪದಾಯ। **ಅನುಲೋಮಪಟಿಪದಾಯಾ**ತಿ ಅವಿರುದ್ಧಪಟಿಪದಾಯ, ನ ಪಟಿಲೋಮಪಟಿಪದಾಯ। **ಅಪಚ್ಚನೀಕಪಟಿಪದಾಯಾ**ತಿ ನ ಪಚ್ಚನೀಕಪಟಿಪದಾಯ, ಅಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಪಟಿಪದಾಯ। **ಅನ್ವತ್ಥಪಟಿಪದಾಯಾ**ತಿ ಅತ್ಥಅನುಗತಾಯ ಪಟಿಪದಾಯ, ಉಪರೂಪರಿ ವಡ್ಢಿತಾಯ ಪಟಿಪದಾಯ। ಯಥಾ ಅತ್ಥೋ, ತಥಾ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಾಯ ಪಟಿಪದಾಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। "ಅತ್ತತ್ಥಪಟಿಪದಾಯಾ"ತಿಪಿ ಪಾಳಿ, ತಂ ನ ಸುನ್ದರಂ। **ಧಮ್ಮಾನುಧಮ್ಮಪಟಿಪದಾಯಾ**ತಿ ಧಮ್ಮೋ ನಾಮ ನವಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೋ। ಅನುಧಮ್ಮೋ ನಾಮ ವಿಪಸ್ಸನಾದಿ। ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅನುರೂಪಾ ಧಮ್ಮಪಟಿಪದಾ ಧಮ್ಮಾನುಧಮ್ಮಪಟಿಪದಾ, ತಸ್ಸಾ ಧಮ್ಮಾನುಧಮ್ಮಪಟಿಪದಾಯ।

ಸೀಲೇಸು ಪರಿಪೂರಿಕಾರಿತಾಯಾತಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸೀಲೇಸು ಪಾರಿಪೂರಿಂ ಕತ್ವಾ ಠಿತತಾಯ। **ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರತಾಯಾ**ತಿ "ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೧೩; ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೬; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೪; ಚೂಳನಿ॰ ಮೇತ್ತಗೂಮಾಣವಪುಚ್ಛಾನಿದ್ದೇಸ ೧೮) ನಯೇನ ವುತ್ತೇಸು ಮನಚ್ಛಟ್ಠೇಸು ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಸುಗೋಪಿತದ್ವಾರಭಾವಸ್ಸ। **ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞುತಾಯಾ**ತಿ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಾದೀಸು ಪಮಾಣಯುತ್ತತಾಯ। ಅಲಂಸಾಟಕಾದಿಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಮಿತಭೋಜನತಾಯ।

ಜಾಗರಿಯಾನುಯೋಗಸ್ಸಾತಿ "ದಿವಸಂ ಚಙ್ಕಮೇನ ನಿಸಜ್ಜಾಯ ಆವರಣೀಯೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೬; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೪) ಏವಮಾದಿನಾ ನಯೇನ ಪಞ್ಚ ಜಾಗರಣಧಮ್ಮೇ ಅನುಯೋಗಸ್ಸ। **ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭಾವನಾನುಯುತ್ತಾನಂ ಸಬ್ಬಯೋಗೀನಂ ಸಬ್ಬದಾ ಉಪಕಾರಕಸ್ಸ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಸ್ಸ।

ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾನನ್ತಿ ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಓಕ್ಕನ್ತಿತ್ವಾ ಪಕ್ಖನ್ದಿತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾನತೋ ಪಟ್ಠಾನಂ, ಸತಿಯೇವ ಪಟ್ಠಾನಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ। ಕಾಯವೇದನಾಚಿತ್ತಧಮ್ಮೇಸು ಪನಸ್ಸಾ ಅಸುಭದುಕ್ಖಾನಿಚ್ಚಾನತ್ತಾಕಾರಗಹಣವಸೇನ ಸುಭಸುಖನಿಚ್ಚತ್ತಸಞ್ಞಾಪಹಾನಕಿಚ್ಚಸಾಧನವಸೇನ ಚ ಪವತ್ತಿತೋ ಚತುಧಾ ಪಭೇದೋ ಹೋತಿ, ತೇಸಂ ಚತುನ್ನಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾನಂ।

ಚತುನ್ನಂ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾನನ್ತಿ ಪದಹನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ ಪಧಾನಂ, ಸೋಭನಂ ಪಧಾನಂ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಂ, ಸಮ್ಮಾ ವಾ ಪದಹನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಂ, ಸೋಭನಂ ವಾ ತಂ ಕಿಲೇಸವಿರೂಪತ್ತವಿರಹತೋ, ಪಧಾನಞ್ಚ ಹಿತಸುಖನಿಪ್ಫಾದಕಟ್ಠೇನ ಸೇಟ್ಠಭಾವಾವಹನತೋ, ಪಧಾನಭಾವಕರಣತೋ ಚಾತಿ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಂ, ವೀರಿಯಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಉಪ್ಪನ್ನುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಅನುಪ್ಪನ್ನುಪ್ಪನ್ನಾನಞ್ಚ ಚತುನ್ನಂ ಅಕುಸಲಕುಸಲಾನಂ ಪಹಾನಾನುಪ್ಪತ್ತಿಉಪ್ಪಾದಟ್ಠಿತಿಕಿಚ್ಚಸಾಧನವಸೇನ ಪವತ್ತಿತೋ ಪನಸ್ಸ ಚತುಧಾ ಪಭೇದೋ ಹೋತಿ, ತೇಸಂ ಚತುನ್ನಂ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾನಂ।

ಚತುನ್ನಂ ಇದ್ಧಿಪಾದಾನನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಛನ್ದವೀರಿಯಚಿತ್ತವೀಮಂಸಾಸು ಏಕೇಕೋ ಇಜ್ಝತೀತಿ ಇದ್ಧಿ, ಸಮಿಜ್ಝತಿ ನಿಪ್ಫಜ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಜ್ಝನ್ತಿ ವಾ ಏತಾಯ ಸತ್ತಾ ಇದ್ಧಾ ವುದ್ಧಾ ಉಕ್ಕಂಸಗತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಇದ್ಧಿ। ಪಠಮೇನ ಅತ್ಥೇನ ಇದ್ಧಿಯೇವ ಪಾದೋತಿ

ಇದ್ಧಿಪಾದೋ, ಇದ್ಧಿಕೋಟ್ಠಾಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ದುತಿಯೇನ ಅತ್ಥೇನ ಇದ್ಧಿಯಾ ಪಾದೋತಿ ಇದ್ಧಿಪಾದೋ, ಪಾದೋತಿ ಪತಿಟ್ಠಾ ಅಧಿಗಮುಪಾಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನ ಹಿ ಯಸ್ಮಾ ಉಪರೂಪರಿವಿಸೇಸಸಙ್ಖಾತಂ ಇದ್ಧಿಂ ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಪಾಪುಣನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪಾದೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇಸಂ ಚತುನ್ನಂ ಇದ್ಧಿಪಾದಾನಂ।

ಸತ್ತನ್ನಂ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾನನ್ತಿ ಬೋಧಿಯಾ, ಬೋಧಿಸ್ಸ ವಾ ಅಙ್ಗಾತಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಯಾ ಏಸಾ ಧಮ್ಮಸಾಮಗ್ಗೀ ಯಾಯ ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾಯ ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚಪತಿಟ್ಠಾನಾಯೂಹನಕಾಮಸುಖತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗಉಚ್ಛೇದಸಸ್ಸತಾಭಿನಿವೇಸಾದೀನಂ ಅನೇಕೇಸಂ ಉಪದ್ದವಾನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಾಯ ಸತಿಧಮ್ಮವಿಚಯವೀರಿಯಪೀತಿಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮಾಧಿಉಪೇಕ್ಖಾಸಙ್ಖಾತಾಯ ಧಮ್ಮಸಾಮಗ್ಗಿಯಾ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಬುಜ್ಝತೀತಿ ಕತ್ವಾ "ಬೋಧೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, **ಬುಜ್ಝತೀತಿ** ಕಿಲೇಸಸನ್ತಾನನಿದ್ದಾಯ ಉಟ್ಠಹತಿ, ಚತ್ತಾರಿ ವಾ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝತಿ, ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ ವಾ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ, ತಸ್ಸಾ ಧಮ್ಮಸಾಮಗ್ಗಿಸಙ್ಖಾತಾಯ ಬೋಧಿಯಾ ಅಙ್ಗಾತಿಪಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ಝಾನಙ್ಗಮಗ್ಗಙ್ಗಾದೀನಿ ವಿಯ। ಯೋ ಪನೇಸ ಯಥಾವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾಯ ಏತಾಯ ಧಮ್ಮಸಾಮಗ್ಗಿಯಾ ಬುಜ್ಝತೀತಿ ಕತ್ವಾ ಅರಿಯಸಾವಕೋ "ಬೋಧೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಸ ಬೋಧಿಸ್ಸ ಅಙ್ಗಾತಿಪಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ಸೇನಙ್ಗರಥಙ್ಗಾದಯೋ ವಿಯ। ತೇನಾಹು ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾ "ಬುಜ್ಝನಕಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಅಙ್ಗಾತಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ"ತಿ। ತೇಸಂ ಸತ್ತನ್ನಂ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾನಂ।

ಅರಿಯಸ್ಸ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸಾತಿ ಅರಿಯೋತಿ ತಂತಂಮಗ್ಗವಜ್ಝಕಿಲೇಸೇಹಿ ಆರಕತ್ತಾ ಅರಿಯಭಾವಕರತ್ತಾ ಅರಿಯಫಲಪಟಿಲಾಭಕರತ್ತಾ ಚ ಅರಿಯೋ। ಅಟ್ಠಙ್ಗಾನಿ ಅಸ್ಸಾತಿ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ। ಸ್ವಾಯಂ ಚತುರಙ್ಗಿಕಾ ವಿಯ ಸೇನಾ, ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕಂ ವಿಯ ಚ ತೂರಿಯಂ ಅಙ್ಗಮತ್ತಮೇವ ಹೋತಿ, ಅಙ್ಗವಿನಿಮುತ್ತೋ ನತ್ಥಿ। ನಿಬ್ಬಾನಂ ಮಗ್ಗತಿ, ಕಿಲೇಸೇ ವಾ ಮಾರೇನ್ತೋ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಮಗ್ಗೋ, ತಸ್ಸ ಅರಿಯಸ್ಸ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾನುಯೋಗಸ್ಸ। **ಇಮೇಸಂ ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನ**ನ್ತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾನಂ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಂ। **ಅನ್ತರಾಯಾಯಾ**ತಿ ಲೋಕುತ್ತರಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಂ ಅನ್ತರಾಯಾಯ ಅನ್ತರಧಾನಾಯ ಲೋಕಿಯಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಂ ಪರಿಚ್ಚಾಗಾಯ।

ತೇಸು ಲೋಕುತ್ತರಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತುಂ ಅಪ್ಪದಾನಟ್ಠೇನ **ಪರಿಸ್ಸಯಾ** ನಾಮ। ತೇ ಹಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಾ ಉಪದ್ದವಂ ನಾವಹನ್ತಿ। **ತತ್ಥೇತೇ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ ಏತೇ। **ಪಾಪಕಾ**ತಿ ಲಾಮಕಾ। **ಅತ್ತಭಾವಸನ್ನಿಸ್ಸಯಾ**ತಿ ಅತ್ತಭಾವಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಅತ್ತಭಾವಸನ್ನಿಸ್ಸಯಾ। **ದಕೇ**ತಿ ಉದಕೇ।

ವುತ್ತಂ ಹೇತನ್ತಿ ಕಥಿತಞ್ಹಿ ಏತಂ। **ಸಾನ್ತೇವಾಸಿಕೋ**ತಿ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಸಙ್ಖಾತೇನ ಕಿಲೇಸೇನ ಸಹ ವಸತೀತಿ ಸಾನ್ತೇವಾಸಿಕೋ। **ಸಾಚರಿಯಕೋ**ತಿ ಸಮುದಾಚರಣಸಙ್ಖಾತೇನ ಕಿಲೇಸೇನ ಸಹ ವಸತೀತಿ ಸಾಚರಿಯಕೋ।

ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾತಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣೇನ ರೂಪಂ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ। ಉಪರಿ **ಸೋತೇನ ಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾ**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ**ತಿ ಸಮುದಾಚರನ್ತಿ। **ಸರಸಙ್ಕಪ್ಪಾ**ತಿ ನಾನಾರಮ್ಮಣೇ ಸಂಸರಣವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಪರಿಕಪ್ಪಾ। **ಸಂಯೋಜನಿಯಾ**ತಿ ಆರಮ್ಮಣಭಾವಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಸಂಯೋಜನಸಮ್ಬನ್ಧನೇನ ಸಂಯೋಜನಾನಂ ಹಿತಾ। **ತ್ಯಸ್ಸಾ**ತಿ ತೇ ಪಾಪಕಾ ಅಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ। **ಅನ್ತೋ ವಸನ್ತೀ**ತಿ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಚಿತ್ತೇ ನಿವಸನ್ತಿ। **ಅನ್ವಾಸವನ್ತೀ**ತಿ ಕಿಲೇಸಸನ್ತಾನಂ ಅನುಗನ್ತ್ವಾ ಭುಸಂ ಸವನ್ತಿ ಅನುಬನ್ಧನ್ತಿ। **ತೇ ನ**ನ್ತಿ ತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಏತೇ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ। **ಸಮುದಾಚರನ್ತೀ**ತಿ ಸಮ್ಮಾ ಆಚರನ್ತಿ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಕಿಲಿಸ್ಸನಟ್ಠೇನ **ಮಲಾ**। ಸತ್ತುಅತ್ಥೇನ **ಅಮಿತ್ತಾ**। ವೇರಿಅತ್ಥೇನ **ಸಪತ್ತಾ**। ಹನನಟ್ಠೇನ **ವಧಕಾ**। ಪಚ್ಚಾಮಿತ್ತಟ್ಠೇನ **ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ**। ಅಥ ವಾ **ಮಲಾ** ಸೂರಿಯಸ್ಸೋಪಕ್ಕಿಲೇಸವಲಾಹಕಾ ವಿಯ। **ಅಮಿತ್ತಾ** ಸೂರಿಯಸ್ಸ ಧೂಮಂ ವಿಯ। ಸಪತ್ತಾ ಸೂರಿಯಸ್ಸ ಹಿಮಂ ವಿಯ। **ವಧಕಾ** ಸೂರಿಯಸ್ಸ ರಜಂ ವಿಯ। **ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ** ಸೂರಿಯಸ್ಸ ರಾಹು ವಿಯ। "**ಮಲಾ** ಸುವಣ್ಣಸ್ಸ ಮಲಂ ವಿಯ ಚಿತ್ತಪ್ಪಭಾನಾಸಕಾ। **ಅಮಿತ್ತಾ** ಕಾಳಲೋಹಮಲಂ ವಿಯ ಚಿತ್ತೇ ಸಿನಿದ್ಧಭಾವನಾಸಕಾ, **ಸಪತ್ತಾ** ಯುಗನದ್ಧಂ ಯುಜ್ಝನ್ತಾ ಸಪತ್ತಾ ವಿಯ ಚಿತ್ತೇ

ಪತಿಟ್ಠಿತಧಮ್ಮದ್ಧಂಸಕಾ। **ವಧಕಾ** ಮನುಸ್ಸಘಾತಕಾ ವಿಯ ಧಮ್ಮಘಾತಕಾ। **ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ** ರಞ್ಞೋ ಉಪಗತಸ್ಸ ವಿನಾಸೋ ವಿಯ ಮೋಕ್ಖಮಗ್ಗಸ್ಸ ಪಟಿಸೇಧಕಾ"ತಿ ಏವಮೇಕೇ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ।

ಅನತ್ಥಜನನೋತಿ ನ ಅತ್ಥಂ ಅನತ್ಥಂ, ತಂ ಅನತ್ಥಂ ಉಪ್ಪಾದೇತೀತಿ ಅನತ್ಥಜನನೋ। ಕೋ ಸೋ? ಲೋಭೋ। **ಚಿತ್ತಪ್ಪಕೋಪನೋ**ತಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಕೋಪನೋ ಚಲನೋ, ಕುಸಲಂ ನಿವಾರೇತ್ವಾ ಚಿತ್ತಂ ರುನ್ಧತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭಯಮನ್ತರತೋ ಜಾತ**ನ್ತಿ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತೇಯೇವ ಜಾತಂ, ಅನತ್ಥಜನನಾದಿಭಯಹೇತು। **ತಂ ಜನೋ ನಾವಬುಜ್ಝತೀ**ತಿ ತಂ ಭಯಂ ಬಾಲಮಹಾಜನೋ ಅವಗನ್ತ್ವಾ ಓತರಿತ್ವಾ ನ ಜಾನಾತಿ। **ಅತ್ಥ**ನ್ತಿ ಲುದ್ಧೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಅತ್ಥಂ ನ ಜಾನಾತಿ। **ಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಹೇತುಂ। **ಅನ್ಧತಮ**ನ್ತಿ ಬಹಲನ್ಧಕಾರಂ। **ಯ**ನ್ತಿ ಯಸ್ಮಾ, ಯಂ ನರಂ ವಾ। **ಸಹತೇ**ತಿ ಅಭಿಭವತಿ।

ಅಜ್ಝತ್ತನ್ತಿ ಸಕಸನ್ತಾನೇ। **ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ**ತಿ ಪುಬ್ಬನ್ತತೋ ಉದ್ಧಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಅಹಿತಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ದುಕ್ಖಾಯ । ತದುಭಯೇನ ಅಫಾಸುವಿಹಾರಾಯ। **ಅಹಿತಾಯಾ**ತಿ ಚೇತಸಿಕದುಕ್ಖತ್ಥಾಯ। **ದುಕ್ಖಾಯಾ**ತಿ ಕಾಯಿಕದುಕ್ಖತ್ಥಾಯ। **ಅಫಾಸುವಿಹಾರಾಯಾ**ತಿ ತದುಭಯೇನ ನ ಸುಖವಿಹಾರತ್ಥಾಯ। ಅಥ ವಾ "**ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ**ತಿ ಭವಙ್ಗಚಲನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ವೋಟ್ಠಬ್ಬನಾ, ತಾವ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ನಾಮ। ವೋಟ್ಠಬ್ಬನಂ ಪನ ಪತ್ವಾ ಅನಿವತ್ತನಭಾವೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ನಾಮಾ"ತಿ ಏವಮೇಕೇ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ।

ತಚಸಾರಂವ ಸಮ್ಫಲನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಫಲೇನ ನಾಸಿತಂ ತಚಸಾರಸಙ್ಖಾತಂ ವೇಳು ವಿಯ। **ಅರತೀ**ತಿ ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತತಾ। **ರತೀ**ತಿ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣೇ ಅಭಿರತಿ। **ಲೋಮಹಂಸೋ**ತಿ ಕಣ್ಟಕಸದಿಸೋ ಹುತ್ವಾ ಉದ್ಧಗ್ಗಲೋಮೋ। **ಇತೋನಿದಾನಾ**ತಿ ಅಯಂ ಅತ್ತಭಾವೋ ನಿದಾನಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಏತೇಸನ್ತಿ ಇತೋನಿದಾನಾ। **ಇತೋಜಾ**ತಿ ಇತೋ ಅತ್ತಭಾವತೋ ಜಾತಾ। **ಇತೋ ಸಮುಟ್ಠಾಯ ಮನೋವಿತಕ್ಕಾ**ತಿ ಯಥಾ ದೀಘಸುತ್ತಕೇನ ಪಾದೇ ಬದ್ಧಂ ಕಾಕಂ ಕುಮಾರಕಾ ತಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಪರಿಯನ್ತಂ ಅಙ್ಗುಲಿಂ ವೇಠೇತ್ವಾ ಓಸ್ಸಜ್ಜನ್ತಿ, ಸೋ ದೂರಂ ಗನ್ತ್ವಾಪಿ ಪುನ ತೇಸಂ ಪಾದಮೂಲೇಯೇವ ಪತತಿ, ಏವಮೇವ ಇತೋ ಅತ್ತಭಾವತೋ ಸಮುಟ್ಠಾಯ ಪಾಪವಿತಕ್ಕಾ ಚಿತ್ತಂ ಓಸ್ಸಜ್ಜನ್ತಿ।

"ಸಾನ್ತೇವಾಸಿಕೋ"ತಿಆದಿಕಂ ಪಠಮಸುತ್ತಂ ಕಿಲೇಸೇನ ಸಹವಾಸಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। "ತಯೋಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನ್ತರಾಮಲಾ"ತಿಆದಿಕಂ ದುತಿಯಂ ಕುಸಲಧಮ್ಮಮಲೀನಕರಣವಸೇನ ಅತ್ಥಾನತ್ಥಸ್ಸ ಅಜಾನನವಸೇನ ಚ। "ತಯೋ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸಸ್ಸ ಧಮ್ಮಾ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ"ತಿಆದಿಕಂ ತತಿಯಂ ಅತ್ತನೋ ನಿಸ್ಸಯಘಾತನವಸೇನ। "ರಾಗೋ ಚ ದೋಸೋ ಚ ಇತೋನಿದಾನಾ"ತಿಆದಿಕಂ ಚತುತ್ಥಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪತಿಟ್ಠಾದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ಞಾತಬ್ಬಂ।

ತತೋ ತತೋ ಪರಿಸ್ಸಯತೋತಿ ತಮ್ಹಾ ತಮ್ಹಾ ಉಪದ್ದವಾ। **ತಂ ಪುಗ್ಗಲ**ನ್ತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಕಿಲೇಸಸಮಙ್ಗೀಪುಗ್ಗಲಂ। **ದುಕ್ಖಂ ಅನ್ವೇತೀ**ತಿ ದುಕ್ಖಂ ಅನು ಏತಿ ಮಾತು ಪಚ್ಛತೋ ಖೀರಪಿವಕೋ ವಿಯ। **ಅನುಗಚ್ಛತೀ**ತಿ ಸಮೀಪಂ ಗಚ್ಛತಿ ಚೋರಘಾತಕೋ ವಿಯ ವಜ್ಝಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ । **ಅನ್ವಾಯಿಕಂ ಹೋತೀ**ತಿ ಸಮ್ಪತ್ತಂ ಹೋತಿ ಧಮ್ಮಗನ್ಥಿಕಾಯ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ ವಿಯ। **ಜಾತಿದುಕ್ಖ**ನ್ತಿ ಜಾತಿಸದ್ದಸ್ಸ ತಾವ ಅನೇಕೇ ಅತ್ಥಾ ಪವೇದಿತಾ। ಯಥಾ –

> ಭವೋ ಕುಲಂ ನಿಕಾಯೋ ಚ, ಸೀಲಂ ಪಞ್ಞತ್ತಿ ಲಕ್ಖಣಂ।
> ಪಸೂತಿ ಸನ್ಧಿ ಚೇವಾತಿ, ಜಾತಿಅತ್ಥಾ ಪವೇದಿತಾ॥

ತಥಾ ಹಿಸ್ಸ "ಏಕಮ್ಪಿ ಜಾತಿಂ ದ್ವೇಪಿ ಜಾತಿಯೋ"ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೧೨; ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೧; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೫೭) ಭವೋ ಅತ್ಥೋ। "ಅಕ್ಖಿತ್ತೋ ಅನುಪಕ್ಕುಟ್ಠೋ ಜಾತಿವಾದೇನಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೦೩) ಏತ್ಥ ಕುಲಂ। "ಅತ್ಥಿ, ವಿಸಾಖೇ, ನಿಗಣ್ಠಾ ನಾಮ ಸಮಣಜಾತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೭೧) ಏತ್ಥ ನಿಕಾಯೋ। "ಯತೋಹಂ, ಭಗಿನಿ, ಅರಿಯಾಯ ಜಾತಿಯಾ ಜಾತೋ ನಾಭಿಜಾನಾಮೀ"ತಿ

(ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೫೧) ಏತ್ಥ ಅರಿಯಸೀಲಂ। “ತಿರಿಯಾ ನಾಮ ತಿಣಜಾತಿ ನಾಭಿಯಾ ಉಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ನಭಂ ಆಹಚ್ಚ ಠಿತಾ ಅಹೋಸೀ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೧೯೬) ಏತ್ಥ ಪಞ್ಞತ್ತಿ। “ಜಾತಿ ದ್ವೀಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾ”ತಿ (ಧಾತು॰ ೭೧) ಏತ್ಥ ಸಙ್ಖತಲಕ್ಖಣಂ। “ಸಮ್ಪತಿಜಾತೋ, ಆನನ್ದ, ಬೋಧಿಸತ್ತೋ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೧; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೦೭) ಏತ್ಥ ಪಸೂತಿ। “ಭವಪಚ್ಚಯಾ ಜಾತೀ”ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೧; ಉದಾ॰ ೧; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೦೩; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೫೩; ವಿಭ॰ ೨೨೫; ಕಥಾ॰ ೪೫೦) ಚ, “ಜಾತಿಪಿ ದುಕ್ಖಾ”ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೧೪; ವಿಭ॰ ೧೯೦; ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೮೭; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೩; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೮೧; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೩೦) ಚ ಏತ್ಥ ಪರಿಯಾಯತೋ ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೋ, ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಪನ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ನಿಬ್ಬತ್ತಮಾನಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಯೇ ಯೇ ಖನ್ಧಾ ಪಾತುಭವನ್ತಿ, ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಪಠಮಪಾತುಭಾವೋ ಜಾತಿ ನಾಮ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನೇಸಾ ಜಾತಿ ದುಕ್ಖಾತಿ ಚೇ? ಅನೇಕೇಸಂ ದುಕ್ಖಾನಂ ವತ್ಥುಭಾವತೋ। ಅನೇಕಾನಿ ಹಿ ದುಕ್ಖಾನಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ದುಕ್ಖದುಕ್ಖಂ ವಿಪರಿಣಾಮದುಕ್ಖಂ ಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖಂ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನದುಕ್ಖಂ ಅಪ್ಪಟಿಚ್ಛನ್ನದುಕ್ಖಂ ಪರಿಯಾಯದುಕ್ಖಂ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯದುಕ್ಖನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕಾ ದುಕ್ಖವೇದನಾ ಸಭಾವತೋ ಚ ನಾಮತೋ ಚ ದುಕ್ಖತ್ತಾ **“ದುಕ್ಖದುಕ್ಖ”**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಸುಖವೇದನಾ ವಿಪರಿಣಾಮೇನ ದುಕ್ಖುಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುತೋ **ವಿಪರಿಣಾಮದುಕ್ಖಂ**। ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಾ ಚೇವ ಅವಸೇಸಾ ಚ ತೇಭೂಮಕಾ ಸಙ್ಖಾರಾ ಉದಯಬ್ಬಯಪೀಳಿತತ್ತಾ **ಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖಂ**।

ಕಣ್ಣಸೂಲದನ್ತಸೂಲರಾಗಜಪರಿಳಾಹದೋಸಮೋಹಜಪರಿಳಾಹಾದಿ ಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕೋ ಆಬಾಧೋ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಜಾನಿತಬ್ಬತೋ ಉಪಕ್ಕಮಸ್ಸ ಚ ಅಪಾಕಟಭಾವತೋ **ಪಟಿಚ್ಛನ್ನದುಕ್ಖಂ**। ಅಪಾಕಟದುಕ್ಖನ್ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ದ್ವತ್ತಿಂಸಕಮ್ಮಕಾರಣಾದಿಸಮುಟ್ಠಾನೋ ಆಬಾಧೋ ಅಪುಚ್ಛಿತ್ವಾವ ಜಾನಿತಬ್ಬತೋ ಉಪಕ್ಕಮಸ್ಸ ಚ ಪಾಕಟಭಾವತೋ **ಅಪ್ಪಟಿಚ್ಛನ್ನದುಕ್ಖಂ**। ಪಾಕಟದುಕ್ಖನ್ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಠಪೇತ್ವಾ ದುಕ್ಖದುಕ್ಖಂ ಸೇಸಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚವಿಭಙ್ಗೇ ಆಗತಂ ಜಾತಿಆದಿ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ವತ್ಥುಭಾವತೋ **ಪರಿಯಾಯದುಕ್ಖಂ**। ದುಕ್ಖದುಕ್ಖಂ ಪನ **ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯದುಕ್ಖ**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ತತ್ರಾಯಂ ಜಾತಿ ಯಂ ತಂ **ಬಾಲಪಣ್ಡಿತಸುತ್ತಾದೀಸು** (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೪೬ ಆದಯೋ) ಭಗವತಾಪಿ ಉಪಮಾವಸೇನ ಪಕಾಸಿತಂ ಆಪಾಯಿಕಂ ದುಕ್ಖಂ, ಯಞ್ಚ ಸುಗತಿಯಮ್ಪಿ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ಗಬ್ಭೋಕ್ಕನ್ತಿಮೂಲಕಾದಿಭೇದಂ ದುಕ್ಖಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ವತ್ಥುಭಾವತೋ ದುಕ್ಖಾ।

ತತ್ರಿದಂ ಗಬ್ಭೋಕ್ಕನ್ತಿಮೂಲಕಾದಿಭೇದಂ ದುಕ್ಖಂ - ಅಯಞ್ಹಿ ಸತ್ತೋ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಮ್ಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಮಾನೋ ನ ಉಪ್ಪಲಪದುಮಪುಣ್ಡರಿಕಾದೀಸು ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ, ಅಥ ಖೋ ಹೇಟ್ಠಾ ಆಮಾಸಯಸ್ಸ ಉಪರಿ ಪಕ್ಕಾಸಯಸ್ಸ ಉದರಪಟಲಪಿಟ್ಠಿಕಣ್ಟಕಾನಂ ವೇಮಜ್ಝೇ ಪರಮಸಮ್ಬಾಧೇ ತಿಬ್ಬನ್ಧಕಾರೇ ನಾನಾಕುಣಪಗನ್ಧಪರಿಭಾವಿತೇ ಅಸುಚಿಪರಮದುಗ್ಗನ್ಧಪವನವಿಚರಿತೇ ಅಧಿಮತ್ತಜೇಗುಚ್ಛೇ ಕುಚ್ಛಿಪ್ಪದೇಸೇ ಪೂತಿಮಚ್ಛಪೂತಿಕುಮ್ಮಾಸಚನ್ದನಿಕಾದೀಸು ಕಿಮಿ ವಿಯ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ। ಸೋ ತತ್ಥ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ದಸ ಮಾಸೇ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಸಮ್ಭವೇನ ಉಸ್ಮನಾ ಪುಟಪಾಕಂ ವಿಯ ಪಚ್ಚಮಾನೋ ಪಿಟ್ಠಪಿಣ್ಡಿ ವಿಯ ಸೇದಿಯಮಾನೋ ಸಮಿಞ್ಜನಪಸಾರಣಾದಿವಿರಹಿತೋ ಅಧಿಮತ್ತಂ ದುಕ್ಖಂ ಪಚ್ಚನುಭೋತೀತಿ, ಇದಂ ತಾವ **ಗಬ್ಭೋಕ್ಕನ್ತಿಮೂಲಕಂ** ದುಕ್ಖಂ।

ಯಂ ಪನ ಸೋ ಮಾತು ಸಹಸಾ ಉಪಕ್ಖಲನಗಮನನಿಸೀದನವುಟ್ಠಾನಪರಿವತ್ತನಾದೀಸು ಸುರಾಧುತ್ತಹತ್ಥಗತೋ ಏಳಕೋ ವಿಯ ಅಹಿತುಣ್ಡಿಕಹತ್ಥಗತೋ ಸಪ್ಪಪೋತಕೋ ವಿಯ ಚ ಆಕಡ್ಢನಪರಿಕಡ್ಢನಓಧುನನನಿದ್ಧುನನಾದಿನಾ ಉಪಕ್ಕಮೇನ ಅಧಿಮತ್ತಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನುಭವತಿ, ಯಞ್ಚ ಮಾತು ಸೀತುದಕಪಾನಕಾಲೇ ಸೀತನರಕುಪಪನ್ನೋ ವಿಯ ಉಣ್ಹಯಾಗುಭತ್ತಾದಿಅಜ್ಝೋಹರಣಕಾಲೇ

ಅಙ್ಗಾರವುಟ್ಠಿಸಮ್ಪರಿಕಿಣ್ಣೋ ವಿಯ ಲೋಣಮ್ಬಿಲಾದಿಅಜ್ಝೋಹರಣಕಾಲೇ ಖಾರಾಪಟಿಚ್ಛಕಾದಿಕಮ್ಮಕಾರಣಪತ್ತೋ ವಿಯ ತಿಬ್ಬಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನುಭೋತಿ, ಇದಂ **ಗಬ್ಭಪರಿಹರಣಮೂಲಕಂ** ದುಕ್ಖಂ।

ಯಂ ಪನಸ್ಸ ಮೂಳ್ಹಗಬ್ಭಾಯ ಮಾತುಯಾ ಮಿತ್ತಾಮಚ್ಚಸುಹಜ್ಜಾದೀಹಿಪಿ ಅದಸ್ಸನಾರಹೇ ದುಕ್ಖುಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನೇ ಛೇದನಫಾಲನಾದೀಹಿ ದುಕ್ಖಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಇದಂ **ಗಬ್ಭವಿಪತ್ತಿಮೂಲಕಂ** ದುಕ್ಖಂ।

ಯಂ ವಿಜಾಯಮಾನಾಯ ಮಾತುಯಾ ಕಮ್ಮಜೇಹಿ ವಾತೇಹಿ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ನರಕಪಪಾತಂ ವಿಯ ಅತಿಭಯಾನಕಂ ಯೋನಿಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಪಾತಿಯಮಾನಸ್ಸ ಪರಮಸಮ್ಬಾಧೇನ ಚ ಯೋನಿಮುಖೇನ ತಾಳಚ್ಛಿಗ್ಗಳೇನ ವಿಯ ಮಹಾನಾಗಸ್ಸ ನಿಕಡ್ಢಿಯಮಾನಸ್ಸ ನರಕಸತ್ತಸ್ಸ ವಿಯ ಚ ಸಙ್ಘಾತಪಬ್ಬತೇಹಿ ವಿಚುಣ್ಣಿಯಮಾನಸ್ಸ ದುಕ್ಖಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಇದಂ **ವಿಜಾಯನಮೂಲಕಂ** ದುಕ್ಖಂ।

ಯಂ ಪನ ಜಾತಸ್ಸ ತರುಣವಣಸದಿಸಸುಖುಮಾಲಸರೀರಸ್ಸ ಹತ್ಥಗ್ಗಹಣನ್ಹಾಪನಧೋವನಚೋಳಪರಿಮಜ್ಜನಾದಿಕಾಲೇ ಸೂಚಿಮುಖಖುರಧಾರಾಹಿ ವಿಜ್ಝನಫಾಲನಸದಿಸಂ ದುಕ್ಖಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಇದಂ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿತೋ **ಬಹಿನಿಕ್ಖಮನಮೂಲಕಂ** ದುಕ್ಖಂ।

ಯಂ ಪನ ತತೋ ಪರಂ ಪವತ್ತಿಯಂ ಅತ್ತನಾವ ಅತ್ತಾನಂ ವಧೇನ್ತಸ್ಸ ಅಚೇಲಕವತಾದಿವಸೇನ ಆತಾಪನಪರಿತಾಪನಾನುಯೋಗಮನುಯುತ್ತಸ್ಸ ಕೋಧವಸೇನ ಅಭುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಉಬ್ಬನ್ಧನ್ತಸ್ಸ ಚ ದುಕ್ಖಂ ಹೋತಿ, ಇದಂ **ಅತ್ತೂಪಕ್ಕಮಮೂಲಕಂ** ದುಕ್ಖಂ।

ಯಂ ಪನ ಪರತೋ ವಧಬನ್ಧನಾದೀನಿ ಅನುಭವನ್ತಸ್ಸ ದುಕ್ಖಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಇದಂ **ಪರೂಪಕ್ಕಮಮೂಲಕಂ** ದುಕ್ಖನ್ತಿ।

ಇತಿ ಇಮಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸ್ಸಾಪಿ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅಯಂ ಜಾತಿ ವತ್ಥುಮೇವ ಹೋತಿ, ಇದಂ **ಜಾತಿದುಕ್ಖಂ** ಅನ್ವೇತಿ।

ಜರಾದುಕ್ಖನ್ತಿ ದುವಿಧಾ ಜರಾ - ಸಙ್ಖತಲಕ್ಖಣಞ್ಚ ಖಣ್ಡಿಚ್ಚಾದಿಸಮ್ಮತೋ ಸನ್ತತಿಯಂ ಏಕಭವಪರಿಯಾಪನ್ನೋ ಖನ್ಧಪುರಾಣಭಾವೋ ಚ, ಸಾ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ಸಾ ಪನೇಸಾ ದುಕ್ಖಾ ಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖಭಾವತೋ ಚೇವ ದುಕ್ಖವತ್ಥುತೋ ಚ। ಯಂ ಹಿದಂ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಸಿಥಿಲಭಾವತೋ ಇನ್ದ್ರಿಯವಿಕಾರವಿರೂಪತಾ ಯೋಬ್ಬನವಿನಾಸಬಲೂಪಘಾತಸತಿಮತಿವಿಪ್ಪವಾಸಪರಪರಿಭವಾದಿಅನೇಕಪಚ್ಚಯಂ ಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕಂ ದುಕ್ಖಮುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಜರಾ ತಸ್ಸ ವತ್ಥು। ತೇನೇತಂ ವುಚ್ಚತಿ -

> “ಅಙ್ಗಾನಂ ಸಿಥಿಲಭಾವಾ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ವಿಕಾರತೋ।
> ಯೋಬ್ಬನಸ್ಸ ವಿನಾಸೇನ, ಬಲಸ್ಸ ಉಪಘಾತತೋ॥
>
> “ವಿಪ್ಪವಾಸಾ ಸತಾದೀನಂ, ಪುತ್ತದಾರೇಹಿ ಅತ್ತನೋ।
> ಅಪ್ಪಸಾದನೀಯತೋ ಚೇವ, ಭಿಯ್ಯೋ ಬಾಲತ್ತಪತ್ತಿಯಾ॥
>
> “ಪಪ್ಪೋತಿ ದುಕ್ಖಂ ಯಂ ಮಚ್ಚೋ, ಕಾಯಿಕಂ ಮಾನಸಂ ತಥಾ।
> ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಜರಾಹೇತು, ಯಸ್ಮಾ ತಸ್ಮಾ ಜರಾ ದುಖಾ”ತಿ॥ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೯೨; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೫೪೨)।

ಇದಂ ಜರಾದುಕ್ಖಂ ಅನ್ವೇತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಬ್ಯಾಧೀತಿ** ವಿವಿಧಂ ದುಕ್ಖಂ ಆದಹತಿ ವಿದಹತೀತಿ ಬ್ಯಾಧಿ। ಬ್ಯಾಧಯತಿ ತಾಪಯತಿ ಕಮ್ಪಯತೀತಿ ವಾ **ಬ್ಯಾಧಿ**।

ಮರಣದುಕ್ಖನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ದುವಿಧಂ ಮರಣಂ ಸಙ್ಖತಲಕ್ಖಣಞ್ಚ, ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಜರಾಮರಣಂ ದ್ವೀಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತ"ನ್ತಿ (ಧಾತು॰ ೭೧)। ಏಕಭವಪರಿಯಾಪನ್ನಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಪಬನ್ಧವಿಚ್ಛೇದೋ ಚ, ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ನಿಚ್ಚಂ ಮರಣತೋ ಭಯ"ನ್ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೫೮೧; ಜಾ॰ ೧.೧೧.೮೮)। ತಂ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಾ ಮರಣಂ ಉಪಕ್ಕಮಮರಣಂ ಸರಸಮರಣಂ ಆಯುಕ್ಖಯಮರಣಂ ಪುಞ್ಞಕ್ಖಯಮರಣನ್ತಿಪಿ ತಸ್ಸೇವ ನಾಮಂ। ಪುನ ಖಣಿಕಮರಣಂ ಸಮ್ಮುತಿಮರಣಂ ಸಮುಚ್ಛೇದಮರಣನ್ತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ಭೇದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪವತ್ತೇ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಭೇದೋ **ಖಣಿಕಮರಣಂ** ನಾಮ। ತಿಸ್ಸೋ ಮತೋ ಫುಸ್ಸೋ ಮತೋತಿ ಇದಂ ಪರಮತ್ಥತೋ ಸತ್ತಸ್ಸ ಅಭಾವಾ, ಸಸ್ಸಂ ಮತಂ, ರುಕ್ಖೋ ಮತೋತಿ ಇದಮ್ಪಿ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಅಭಾವಾ **ಸಮ್ಮುತಿಮರಣಂ** ನಾಮ। ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ಅಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಕಾ ಕಾಲಕಿರಿಯಾ **ಸಮುಚ್ಛೇದಮರಣಂ** ನಾಮ। ಬಾಹಿರಸಮ್ಮುತಿಮರಣಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಇತರಂ ಸಮ್ಮುತಿಮರಣಞ್ಚ ಇಧ ಯಥಾವುತ್ತಪ್ಪಬನ್ಧವಿಚ್ಛೇದನಭಾವೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಂ, ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪನ ವತ್ಥುಭಾವತೋ ದುಕ್ಖಂ। ತೇನೇತಂ ವುಚ್ಚತಿ -

"ಪಾಪಸ್ಸ ಪಾಪಕಮ್ಮಾದಿ-ನಿಮಿತ್ತಮನುಪಸ್ಸತೋ।
ಭದ್ದಸ್ಸಾಪಸಹನ್ತಸ್ಸ, ವಿಯೋಗಂ ಪಿಯವತ್ಥುಕಂ।
ಮೀಯಮಾನಸ್ಸ ಯಂ ದುಕ್ಖಂ, ಮಾನಸಂ ಅವಿಸೇಸತೋ॥

"ಸಬ್ಬೇಸಞ್ಚಾಪಿ ಯಂ ಸನ್ಧಿ-ಬನ್ಧನಚ್ಛೇದನಾದಿಕಂ।
ವಿತುಜ್ಜಮಾನಮಮ್ಮಾನಂ, ಹೋತಿ ದುಕ್ಖಂ ಸರೀರಜಂ॥

"ಅಸಯ್ಹಮಪ್ಪತಿಕಾರಂ, ದುಕ್ಖಸ್ಸೇತಸ್ಸಿದಂ ಯತೋ।
ಮರಣಂ ವತ್ಥು ತೇನೇತಂ, ದುಕ್ಖಮಿಚ್ಚೇವ ಭಾಸಿತ"ನ್ತಿ॥ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೯೩; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೫೪೩)।

ಸೋಕಪರಿದೇವದುಕ್ಖದೋಮನಸ್ಸುಪಾಯಾಸದುಕ್ಖನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸೋಕಾದೀಸು **ಸೋಕೋ** ನಾಮ ಞಾತಿಬ್ಯಸನಾದೀಹಿ ಫುಟ್ಠಸ್ಸ ಅನ್ತೋನಿಜ್ಝಾನಲಕ್ಖಣೋ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾಪೋ। ದುಕ್ಖೋ ಪನಸ್ಸ ದುಕ್ಖದುಕ್ಖತ್ತಾ ಚೇವ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ವತ್ಥುಭಾವತೋ। ತೇನೇತಂ ವುಚ್ಚತಿ -

"ಸತ್ತಾನಂ ಹದಯಂ ಸೋಕೋ, ಸಲ್ಲಂ ವಿಯ ವಿತುಜ್ಜತಿ।
ಅಗ್ಗಿತತ್ತೋವ ನಾರಾಚೋ, ಭುಸಞ್ಚ ಡಹತೇ ಪುನ॥

"ಸಮಾವಹತಿ ಚ ಬ್ಯಾಧಿ-ಜರಾಮರಣಭೇದನಂ।
ದುಕ್ಖಮ್ಪಿ ವಿವಿಧಂ ಯಸ್ಮಾ, ತಸ್ಮಾ ದುಕ್ಖೋತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ॥ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೯೪; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೫೪೪)।

ಪರಿದೇವೋ ನಾಮ ಞಾತಿಬ್ಯಸನಾದೀಹಿ ಫುಟ್ಠಸ್ಸ ವಚೀಪಲಾಪೋ। ದುಕ್ಖೋ ಪನಸ್ಸ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖಭಾವತೋ ದುಕ್ಖವತ್ಥುತೋ ಚ। ತೇನೇತಂ ವುಚ್ಚತಿ -

"ಯಂ ಸೋಕಸಲ್ಲವಿಹತೋ ಪರಿದೇವಮಾನೋ, ಕಣ್ಠೋಟ್ಠತಾಲುತಲಸೋಸಜಮಪ್ಪಸಯ್ಹಂ।
ಭಿಯ್ಯೋಧಿಮತ್ತಮಧಿಗಚ್ಛತಿಯೇವ ದುಕ್ಖಂ, ದುಕ್ಖೋತಿ ತೇನ ಭಗವಾ ಪರಿದೇವಮಾಹಾ"ತಿ॥ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೯೫; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೫೪೫)।

ದುಕ್ಖಂ ನಾಮ ಕಾಯಪೀಳನಲಕ್ಖಣಂ ಕಾಯಿಕಂ ದುಕ್ಖಂ। ದುಕ್ಖಂ ಪನಸ್ಸ ದುಕ್ಖದುಕ್ಖತ್ತಾ ಚೇವ ಮಾನಸದುಕ್ಖಾವಹನತೋ ಚ। ತೇನೇತಂ ವುಚ್ಚತಿ -

“ಪೀಳೇತಿ ಕಾಯಿಕಮಿದಂ, ದುಕ್ಖಂ ದುಕ್ಖಞ್ಚ ಮಾನಸಂ ಭಿಯ್ಯೋ।
ಜನಯತಿ ಯಸ್ಮಾ ತಸ್ಮಾ, ದುಕ್ಖನ್ತಿ ವಿಸೇಸತೋ ವುತ್ತ”ನ್ತಿ॥ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೯೬-೧೯೭; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೫೪೬)।

ದೋಮನಸ್ಸಂ ನಾಮ ಚಿತ್ತಪೀಳನಲಕ್ಖಣಂ ಮಾನಸಂ ದುಕ್ಖಂ। ದುಕ್ಖಂ ಪನಸ್ಸ ದುಕ್ಖದುಕ್ಖತ್ತಾ ಚೇವ ಕಾಯಿಕದುಕ್ಖಾವಹನತೋ ಚ। ಚೇತೋದುಕ್ಖಸಮಪ್ಪಿತಾ ಹಿ ಕೇಸೇ ಪಕಿರಿಯ ಕನ್ದನ್ತಿ, ಉರಾನಿ ಪತಿಪಿಸೇನ್ತಿ, ಆವಟ್ಟನ್ತಿ, ವಿವಟ್ಟನ್ತಿ, ಛಿನ್ನಪಪಾತಂ ಪಪತನ್ತಿ, ಸತ್ಥಂ ಆಹರನ್ತಿ, ವಿಸಂ ಖಾದನ್ತಿ, ರಜ್ಜುಯಾ ಉಬ್ಬನ್ಧನ್ತಿ, ಅಗ್ಗಿಂ ಪವಿಸನ್ತಿ, ನಾನಪ್ಪಕಾರಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನುಭವನ್ತಿ। ತೇನೇತಂ ವುಚ್ಚತಿ -

“ಪೀಳೇತಿ ಯತೋ ಚಿತ್ತಂ, ಕಾಯಸ್ಸ ಚ ಪೀಳನಂ ಸಮಾವಹತಿ।
ದುಕ್ಖನ್ತಿ ದೋಮನಸ್ಸಮ್ಪಿ, ದೋಮನಸ್ಸಂ ತತೋ ಅಹೂ”ತಿ॥ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೯೬-೧೯೭; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೫೪೭)।

ಉಪಾಯಾಸೋ ನಾಮ ಞಾತಿಬ್ಯಸನಾದೀಹಿ ಫುಟ್ಠಸ್ಸ ಅಧಿಮತ್ತಚೇತೋದುಕ್ಖಪ್ಪಭಾವಿತೋ ದೋಸೋಯೇವ। **ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಪರಿಯಾಪನ್ನೋ ಏಕೋ ಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಏಕೇ। ದುಕ್ಖೋ ಪನಸ್ಸ ಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖಭಾವತೋ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿದಹನತೋ ಕಾಯಸ್ಸ ವಿಹನನತೋ ಚ। ತೇನೇತಂ ವುಚ್ಚತಿ -

“ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಚ ಪರಿದಹನಾ, ಕಾಯಸ್ಸ ವಿಹನನತೋ ಚ ಅಧಿಮತ್ತಂ।
ಯಂ ದುಕ್ಖಮುಪಾಯಾಸೋ, ಜನೇತಿ ದುಕ್ಖೋ ತತೋ ವುತ್ತೋ”ತಿ॥ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೯೮; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೫೪೮)।

ಏತ್ಥ ಚ ಮನ್ದಗ್ಗಿನಾ ಅನ್ತೋಭಾಜನೇ ಪಾಕೋ ವಿಯ **ಸೋಕೋ,** ತಿಕ್ಖಗ್ಗಿನಾ ಪಚ್ಚಮಾನಸ್ಸ ಭಾಜನತೋ ಬಹಿ ನಿಕ್ಖಮನಂ ವಿಯ **ಪರಿದೇವೋ,** ಬಹಿ ನಿಕ್ಖನ್ತಾವಸೇಸಸ್ಸ ನಿಕ್ಖಮಿತುಮ್ಪಿ ಅಪ್ಪಹೋನ್ತಸ್ಸ ಅನ್ತೋಭಾಜನೇಯೇವ ಯಾವ ಪರಿಕ್ಖಯಾ ಪಾಕೋ ವಿಯ **ಉಪಾಯಾಸೋ** ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ನೇರಯಿಕಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ನಿರಯೇ ಪಞ್ಚವಿಧಬನ್ಧನಾದಿಕಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನ್ವೇತಿ, ತಂ ದೇವದೂತಸುತ್ತೇನ ದೀಪೇತಬ್ಬಂ। ತೇನೇತಂ ವುಚ್ಚತಿ -

“ಜಾಯೇಥ ನೋ ಚೇ ನರಕೇಸು ಸತ್ತೋ, ತತ್ಥಗ್ಗಿದಾಹಾದಿಕಮಪ್ಪಸಯ್ಹಂ।
ಲಭೇಥ ದುಕ್ಖಂ ನು ಕುಹಿಂ ಪತಿಟ್ಠಂ, ಇಚ್ಚಾಹ ದುಕ್ಖಾತಿ ಮುನೀಧ ಜಾತಿ”ನ್ತಿ॥ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೯೧; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೫೪೧)।

ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಕಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ತಿರಚ್ಛಾನೇಸು ಕಸಾಪತೋದತಾಳನವಿಜ್ಝನಾದಿಕಂ ಅನೇಕವಿಧಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನ್ವೇತಿ, ತಂ ಬಾಲಪಣ್ಡಿತಸುತ್ತತೋ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ತೇನೇತಂ ವುಚ್ಚತಿ -

“ದುಕ್ಖಂ ತಿರಚ್ಛೇಸು ಕಸಾಪತೋದದಣ್ಡಾಭಿಘಾತಾದಿಭವಂ ಅನೇಕಂ।
ಯಂ ತಂ ಕಥಂ ತತ್ಥ ಭವೇಯ್ಯ ಜಾತಿಂ, ವಿನಾ ತಹಿಂ ಜಾತಿ ತತೋಪಿ ದುಕ್ಖಾ”ತಿ॥ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೯೧; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೫೪೧)।

ಪೇತ್ತಿವಿಸಯಿಕಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಪೇತೇಸು ಪನ ಖುಪ್ಪಿಪಾಸ ವಾತಾತಪಾದಿನಿಬ್ಬತ್ತಂ ದುಕ್ಖಞ್ಚ ಲೋಕನ್ತರೇ ತಿಬ್ಬನ್ಧಕಾರೇ ಅಸಯ್ಹಸೀತಾದಿದುಕ್ಖಞ್ಚ ಅನ್ವೇತಿ। ತೇನೇತಂ ವುಚ್ಚತಿ -

“ಪೇತೇಸು ದುಕ್ಖಂ ಪನ ಖುಪ್ಪಿಪಾಸಾವಾತಾತಪಾದಿಪ್ಪಭವಂ ವಿಚಿತ್ತಂ।

ಯಸ್ಮಾ ಅಜಾತಸ್ಸ ನ ತತ್ಥ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾಪಿ ದುಕ್ಖಂ ಮುನಿ ಜಾತಿಮಾಹ॥

“ತಿಬ್ಬನ್ಧಕಾರೇ ಚ ಅಸಯ್ಹಸೀತೇ, ಲೋಕನ್ತರೇ ಯಂ ಅಸುರೇಸು ದುಕ್ಖಂ।
ನ ತಂ ಭವೇ ತತ್ಥ ನ ಚಸ್ಸ ಜಾತಿ, ಯತೋ ಅಯಂ ಜಾತಿ ತತೋಪಿ ದುಕ್ಖಾ”ತಿ॥ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೯೧; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೫೪೧)।

ಮಾನುಸಿಕಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಮನುಸ್ಸೇಸು ವಧಬನ್ಧನಾದಿಕಂ ದುಕ್ಖಂ। **ಗಬ್ಭೋಕ್ಕನ್ತಿಮೂಲಕಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ** “ಅಯಞ್ಹಿ ಸತ್ತೋ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಮ್ಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಮಾನೋ ನ ಉಪ್ಪಲಪದುಮಪುಣ್ಡರಿಕಾದೀಸು ನಿಬ್ಬತ್ತತೀ”ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಯಂ ಜಾತಿದುಕ್ಖಂ ವುತ್ತಂ, ಇದಂ ತಾವ ಗಬ್ಭೋಕ್ಕನ್ತಿಮೂಲಕಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನ್ವೇತಿ। **ಗಬ್ಭೇ ಠಿತಿಮೂಲಕಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ** ಯಂ ಪನ “ಸೋ ಮಾತು ಸಹಸಾ ಉಪಕ್ಖಲನಗಮನನಿಸೀದನಾ”ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಯಂ ತಿಬ್ಬಂ ದುಕ್ಖಂ ವುತ್ತಂ, ಇದಂ ಗಬ್ಭೇ ಠಿತಿಮೂಲಕಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನ್ವೇತಿ। **ಗಬ್ಭಾ ವುಟ್ಠಾನಮೂಲಕಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ** “ಯಂ ಪನಸ್ಸ ಮೂಳ್ಹಗಬ್ಭಾಯ ಮಾತುಯಾ ಮಿತ್ತಾಮಚ್ಚಸುಹಜ್ಜಾದೀಹಿಪಿ ಅದಸ್ಸನಾರಹೇ ದುಕ್ಖುಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನೇ”ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಯಂ ದುಕ್ಖಂ ವುತ್ತಂ, ಇದಂ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿತೋ ಬಹಿ ನಿಕ್ಖನ್ತಮೂಲಕಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನ್ವೇತಿ। ತೇನೇತಂ ವುಚ್ಚತಿ -

“ಯಞ್ಚಾಪಿ ಗೂಥನರಕೇ ವಿಯ ಮಾತುಗಬ್ಭೇ,
ಸತ್ತೋ ವಸಂ ಚಿರಮತೋ ಬಹಿ ನಿಕ್ಖಮನಞ್ಚ।
ಪಪ್ಪೋತಿ ದುಕ್ಖಮತಿಘೋರಮಿದಮ್ಪಿ ನತ್ಥಿ,
ಜಾತಿಂ ವಿನಾ ಇತಿಪಿ ಜಾತಿ ಅಯಞ್ಹಿ ದುಕ್ಖಾ॥

“ಕಿಂ ಭಾಸಿತೇನ ಬಹುನಾ ನನು ಯಂ ಕುಹಿಞ್ಚಿ,
ಅತ್ಥೀಧ ಕಿಞ್ಚಿರಪಿ ದುಕ್ಖಮಿದಂ ಕದಾಚಿ।
ನೇವತ್ಥಿ ಜಾತಿವಿರಹೇ ಯದತೋ ಮಹೇಸಿ,
ದುಕ್ಖಾತಿ ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ಇಮಮಾಹ ಜಾತಿ”ನ್ತಿ॥ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೯೧; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೫೪೧)।

ಜಾತಸ್ಸೂಪನಿಬನ್ಧಕಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಜಾತಸ್ಸ ಉಪನಿಬನ್ಧನಂ ನ್ಹಾನಲೇಪನಖಾದನಪಿವನಾದಿಜಗ್ಗನದುಕ್ಖಂ ಅನ್ವೇತಿ। **ಜಾತಸ್ಸ ಪರಾಧೇಯ್ಯಕಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ** ಪರಸ್ಸ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಆಯತ್ತಂ ಇಸ್ಸರಿಯದುಕ್ಖಂ ಅನ್ವೇತಿ। “ಸಬ್ಬಂ ಪರವಸಂ ದುಕ್ಖ”ನ್ತಿ ಹಿ ವುತ್ತಂ। **ಅತ್ತೂಪಕ್ಕಮಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ** ಯಂ ಅತ್ತನಾವ ಅತ್ತಾನಂ ವಧೇನ್ತಸ್ಸ ಅಚೇಲಕವತಾದಿವಸೇನ ಆತಾಪನಪರಿತಾಪನಾನುಯೋಗಮನುಯುತ್ತಸ್ಸ ಕೋಧವಸೇನ ಅಭುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಉಬ್ಬನ್ಧನ್ತಸ್ಸ ಚ ದುಕ್ಖಂ ಹೋತಿ, ಇದಂ ಅತ್ತೂಪಕ್ಕಮಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನ್ವೇತಿ। **ಪರೂಪಕ್ಕಮಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ** ಯಂ ಪರತೋ ವಧಬನ್ಧನಾದೀನಿ ಅನುಭವನ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಇದಂ ಪರೂಪಕ್ಕಮಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನ್ವೇತಿ। **ದುಕ್ಖದುಕ್ಖನ್ತಿ** ಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕಾ ದುಕ್ಖಾ ವೇದನಾ ಸಭಾವತೋ ಚ ನಾಮತೋ ಚ ದುಕ್ಖತ್ತಾ ದುಕ್ಖದುಕ್ಖಂ, ಇದಂ ದುಕ್ಖದುಕ್ಖಂ ಅನ್ವೇತಿ। **ಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖನ್ತಿ** ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಾ ಚೇವ ಅವಸೇಸಾ ಚ ತೇಭೂಮಕಸಙ್ಖಾರಾ ಉದಯಬ್ಬಯಪೀಳಿತತ್ತಾ ಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖಂ, ಇದಂ ಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖಂ ಅನ್ವೇತಿ। **ವಿಪರಿಣಾಮದುಕ್ಖನ್ತಿ** ಸುಖವೇದನಾ ವಿಪರಿಣಾಮದುಕ್ಖಸ್ಸ ಹೇತುತೋ ವಿಪರಿಣಾಮದುಕ್ಖಂ, ಇದಂ ವಿಪರಿಣಾಮದುಕ್ಖಂ ಅನ್ವೇತಿ।

ಮಾತುಮರಣನ್ತಿ ಮಾತುಯಾ ಮರಣಂ। **ಪಿತುಮರಣನ್ತಿ** ಪಿತುನೋ ಮರಣಂ। **ಭಾತುಮರಣನ್ತಿ** ಜೇಟ್ಠಕನಿಟ್ಠಭಾತೂನಂ ಮರಣಂ। **ಭಗಿನಿಮರಣನ್ತಿ** ಜೇಟ್ಠಕನಿಟ್ಠಭಗಿನೀನಂ ಮರಣಂ। **ಪುತ್ತಮರಣನ್ತಿ** ಪುತ್ತಾನಂ ಮರಣಂ। **ಧೀತುಮರಣನ್ತಿ** ಧೀತೂನಂ ಮರಣಂ। **ಞಾತಿಬ್ಯಸನಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ** ಞಾತೀನಂ ಬ್ಯಸನಂ, ಚೋರರೋಗಭಯಾದೀಹಿ ಞಾತಿಕ್ಖಯೋ, ಞಾತಿವಿನಾಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನ ಞಾತಿಬ್ಯಸನೇನ ಫುಟ್ಠಸ್ಸ ಅಜ್ಝೋತ್ಥಟಸ್ಸ ಅಭಿಭೂತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ದುಕ್ಖಂ ಞಾತಿಬ್ಯಸನಂ ದುಕ್ಖಂ, ತಂ ಞಾತಿಬ್ಯಸನಂ ದುಕ್ಖಂ

ಅನ್ವೇತಿ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ - ಭೋಗಾನಂ ಬ್ಯಸನಂ **ಭೋಗಬ್ಯಸನಂ,** ರಾಜಚೋರಾದಿವಸೇನ ಭೋಗಕ್ಖಯೋ, ಭೋಗವಿನಾಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ವುತ್ತನಯೇನ ತಂ ಭೋಗಬ್ಯಸನಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನ್ವೇತಿ। **ರೋಗಬ್ಯಸನ**ನ್ತಿ ರೋಗೋ ಏವ ಬ್ಯಸನಂ ರೋಗಬ್ಯಸನಂ। ರೋಗೋ ಹಿ ಆರೋಗ್ಯಂ ಬ್ಯಸತಿ ವಿನಾಸೇತೀತಿ ಬ್ಯಸನಂ, ವುತ್ತನಯೇನ ತಂ ರೋಗಬ್ಯಸನಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನ್ವೇತಿ। **ಸೀಲಬ್ಯಸನಂ ದುಕ್ಖ**ನ್ತಿ ಸೀಲಸ್ಸ ಬ್ಯಸನಂ ಸೀಲಬ್ಯಸನಂ, ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಸ್ಸೇತಂ ನಾಮಂ। ವುತ್ತನಯೇನ ತಂ ಸೀಲಬ್ಯಸನಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನ್ವೇತಿ। ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಂ ವಿನಾಸಯಮಾನಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ದಿಟ್ಠಿಯೇವ ಬ್ಯಸನಂ **ದಿಟ್ಠಿಬ್ಯಸನಂ,** ವುತ್ತನಯೇನ ತಂ ದಿಟ್ಠಿಬ್ಯಸನಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನ್ವೇತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಪುರಿಮಾನಿ ದ್ವೇ ಅನಿಪ್ಫನ್ನಾನಿ, ಪಚ್ಛಿಮಾನಿ ತೀಣಿ ನಿಪ್ಫನ್ನಾನಿ ತಿಲಕ್ಖಣಾಹತಾನಿ। ಪುರಿಮಾನಿ ಚ ತೀಣಿ ನೇವ ಕುಸಲಾನಿ ನಾಕುಸಲಾನಿ। ಸೀಲದಿಟ್ಠಿಬ್ಯಸನದ್ವಯಂ ಅಕುಸಲಂ।

ಯಥಾತಿ ಓಪಮ್ಮೇ। **ಭಿನ್ನಂ ನಾವ**ನ್ತಿ ಸಿಥಿಲಬನ್ಧನಂ ನಾವಂ, ಜಜ್ಜರೀಭೂತಂ ವಾ ಪದರುಗ್ಘಾಟಿಮಂ ವಾ। **ದಕಮೇಸಿ**ನ್ತಿ ಉದಕದಾಯಿಂ ಉದಕಪ್ಪವೇಸನಿಂ। **ತತೋ ತತೋ ಉದಕಂ ಅನ್ವೇತೀ**ತಿ ತತೋ ತತೋ ಭಿನ್ನಟ್ಠಾನತೋ ಉದಕಂ ಪವಿಸತಿ। **ಪುರತೋಪೀ**ತಿ ನಾವಾಯ ಪುರಿಮಭಾಗತೋಪಿ। **ಪಚ್ಛತೋಪೀ**ತಿ ತಸ್ಸಾ ಪಚ್ಛಿಮಭಾಗತೋಪಿ। **ಹೇಟ್ಠತೋಪೀ**ತಿ ಅಧೋಭಾಗತೋಪಿ। **ಪಸ್ಸತೋಪೀ**ತಿ ಉಭಯಪಸ್ಸತೋಪಿ। ಯಂ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ನ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಪಾಠಾನುಸಾರೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ತಸ್ಮಾ ಕಾಯಗತಾಸತಿಆದಿಭಾವನಾಯ ಜನ್ತು, ಸದಾ ಸತೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ರೂಪಾದೀಸು ವತ್ಥುಕಾಮೇಸು ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರಮ್ಪಿ ಕಿಲೇಸಕಾಮಂ ಪರಿವಜ್ಜೇನ್ತೋ ಕಾಮಾನಿ ಪರಿವಜ್ಜೇಯ್ಯ। ಏವಂ ತೇ ಕಾಮೇ ಪಹಾಯ ತಪ್ಪಹಾನಕರಮಗ್ಗೇನೇವ ಚತುಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ಓಘಂ ತರೇಯ್ಯ ತರಿತುಂ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ। ತತೋ ಯಥಾ ಪುರಿಸೋ ಗರುಕಂ ನಾವಂ ಉದಕಂ ಸಿಞ್ಚಿತ್ವಾ ಲಹುಕಾಯ ನಾವಾಯ ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನೇವ ಪಾರಗೂ ಭವೇಯ್ಯ ಪಾರಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಏವಮೇವಂ ಅತ್ತಭಾವನಾವಂ ಕಿಲೇಸೂದಕಗರುಕಂ ಸಿಞ್ಚಿತ್ವಾ ಲಹುಕೇನ ಅತ್ತಭಾವೇನ ಪಾರಗೂ ಭವೇಯ್ಯ। ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಪಾರಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಗತೋ ಭವೇಯ್ಯ, ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇನಾತಿ ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟೇನ ದೇಸನಂ ನಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ।

ತಸ್ಮಾತಿ ಯಸ್ಮಾ ಜಾತಿಆದಿಕಂ ದುಕ್ಖಂ ಏತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಅನ್ವೇತಿ, ತಸ್ಮಾ। **ತಂಕಾರಣಾ ತಂಹೇತೂ**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಯಸ್ಮಾ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರದುಕ್ಖಂ ಏತಂ ಅನ್ವೇತಿ, ತಂಹೇತು। ಯಸ್ಮಾ ಅನ್ವೇತಿ ತಪ್ಪಚ್ಚಯಾ, ಯಸ್ಮಾ ಅನ್ವೇತಿ ತಂನಿದಾನನ್ತಿ ಏವಂ ಪದಯೋಜನಾ ಕಾತಬ್ಬಾ। **ಹೇತೂ**ತಿಆದೀನಿ ಕಾರಣವೇವಚನಾನಿ। ಕಾರಣಞ್ಹಿ ತೇನ ತಸ್ಸ ಫಲಂ ಹಿನೋತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ ಹೇತು। ತಂ ತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಫಲಂ ಏತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ **ಪಚ್ಚಯೋ।** "ಹನ್ದ ನಂ ಗಣ್ಹಥಾ"ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತಂ ವಿಯ ಅತ್ತನೋ ಫಲಂ ನಿದೇತೀತಿ **ನಿದಾನಂ।**

"**ತಂಕಾರಣಾ**ತಿ ಅಕಾರಣನಿಕ್ಕಾರಣಪಟಿಸೇಧೋ। **ತಂಹೇತೂ**ತಿ ಅಹೇತುಮಹಾಭೂತಹೇತುಪಟಿಸೇಧೋ। **ತಪ್ಪಚ್ಚಯಾ**ತಿ ಅಪ್ಪಚ್ಚಯೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಅಸಾಧಾರಣಪಚ್ಚಯಪಟಿಸೇಧೋ । **ತಂನಿದಾನಾ**ತಿ ಅನಿದಾನೇನ ಸಹ ಆಗಮಾಧಿಗಮನಿದಾನಪಟಿಸೇಧೋ"ತಿ ಏವಮೇಕೇ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ। **ಏತಂ ಆದೀನವಂ ಸಮ್ಪಸ್ಸಮಾನೋ**ತಿ ಏತಂ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ಉಪದ್ದವಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣೇನ ಸಮ್ಮಾ ಪಸ್ಸಮಾನೋ ದಕ್ಖಮಾನೋ।

ಸದಾತಿ ಮೂಲಪದಂ। ಪುನ **ಸದಾ**ತಿ ಅತ್ಥಪದಂ। **ಸದಾ**ತಿ ಸಬ್ಬದಿವಸೇ। **ಸಬ್ಬದಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ। **ಸಬ್ಬಕಾಲ**ನ್ತಿ ಪುಬ್ಬಣ್ಹಾದಿಸಬ್ಬಕಾಲಂ। **ನಿಚ್ಚಕಾಲ**ನ್ತಿ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ। **ಧುವಕಾಲ**ನ್ತಿ ಅಬ್ಬೋಚ್ಛಿನ್ನಕಾಲಂ। **ಸತತ**ನ್ತಿ ನಿರನ್ತರಂ। **ಸಮಿತ**ನ್ತಿ ಏಕೀಭೂತಂ। **ಅಬ್ಬೋಕಿಣ್ಣ**ನ್ತಿ ಅಞ್ಞೇನ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸಂ। **ಪೋಙ್ಖಾನುಪೋಙ್ಖ**ನ್ತಿ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಘಟಿತಂ "ಪೋಙ್ಖಾನುಪೋಙ್ಖಂ ಅವಿರಾಧಿತಂ ಉಪಟ್ಠಾತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೧೧೫) ವಿಯ। **ಉದಕೂಮಿಕಜಾತ**ನ್ತಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಉದಕಊಮಿತರಙ್ಗಂ ವಿಯ। **ಅವೀಚೀ**ತಿ ಅವಿರಳಂ। **ಸನ್ತತೀ**ತಿ ಅನುಪಚ್ಛಿನ್ನಂ। **ಸಹಿತ**ನ್ತಿ ಘಟಿತಂ ಏಕೀಭೂತಂ ವಾ "ಸಹಿತಂ ಮೇ, ಅಸಹಿತಂ ತೇ"ತಿಆದೀಸು

(ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೦೨) ವಿಯ। **ಫಸ್ಸಿತನ್ತಿ** ಫುಸಿತಂ "ನಿವಾತೇ ಫುಸಿತಗ್ಗಳೇ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। **ಪುರೇಭತ್ತಂ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತನ್ತಿ** ದ್ವೇ ಪದಾನಿ ದಿವಾಕಾಲವಿಭಾಗವಸೇನ। **ಪುರಿಮಂ ಯಾಮಂ ಮಜ್ಝಿಮಂ ಯಾಮಂ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಯಾಮನ್ತಿ** ತೀಣಿ ರತ್ತಿವಿಭಾಗವಸೇನ। **ಕಾಳೇ ಜುಣ್ಹೇತಿ** ಅಡ್ಢಮಾಸವಸೇನ। **ವಸ್ಸೇ...ಪೇ॰... ಗಿಮ್ಹೇತಿ** ತೀಣಿ ಉತುವಸೇನ। **ಪುರಿಮೇ ವಯೋಖನ್ಧೇ...ಪೇ॰... ಪಚ್ಛಿಮೇ ವಯೋಖನ್ಧೇತಿ** ತೀಣಿ ವಯೋವಿಭಾಗವಸೇನ ವುತ್ತಾನೀತಿ ಞಾತಬ್ಬಂ।

ಸತೋತಿ ಚತೂಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಸತೋ। "ಕಾಯೇ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ ಭಾವೇನ್ತೋ ಸತೋ"ತಿಆದೀನಿ "ಏವಂ ಸಮುಚ್ಛೇದತೋ ಕಾಮೇ ಪರಿವಜ್ಜೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಪರಿಯೋಸಾನಾನಿ ವುತ್ತತ್ಥಾನೇವ। ಅಪಿ ಚ **ಸತ್ತತ್ತಾ ಸತೋತಿ** ತೀಸು ವತ್ಥೂಸು ಸತ್ತಭಾವೇನ ವಾ ತಯೋ ಕಿಲೇಸೇ ಪಟಿಕ್ಕಮಾಪೇತುಂ ಸತ್ತಿಭಾವೇನ ವಾ ಸತತ್ತಾ **ಸತೋ। ಸನ್ತತ್ತಾತಿ** ಕಿಲೇಸೋಪಕ್ಕಿಲೇಸೇ ಪಲಾಪೇತ್ವಾ ಠಾನೇನ ಚ ಆರಮ್ಮಣೇನ ಚ ಪಮೋಚೇತ್ವಾ ಸನ್ತತ್ತಾ **ಸತೋ। ಸಮಿತತ್ತಾತಿ** ಇಟ್ಠಫಲದಾಯಕಪುಞ್ಞೇನ ಚ ಅನಿಟ್ಠಫಲದಾಯಕಪಾಪೇನ ಚ ಸಮಿತತ್ತಾ **ಸತೋ। ಸನ್ತಧಮ್ಮಸಮನ್ನಾಗತೋತಿ** ಸಪ್ಪುರಿಸಧಮ್ಮೇ ಭಜನತೋ ಬುದ್ಧಾದಿಅರಿಯಪುಗ್ಗಲೇ ಸೇವನತೋ ಸನ್ತಧಮ್ಮಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ **ಸತೋ।**

ವತ್ಥುಕಾಮೇ ಪರಿಜಾನಿತ್ವಾತಿ ಏತೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇ ತೇಭೂಮಕೇ ವತ್ಥುಕಾಮೇ ತೀರಣಪರಿಞ್ಞಾಯ ಜಾನಿತ್ವಾ। **ಪಹಾಯಾತಿ** ಕಿಲೇಸಕಾಮೇ ಪಹಾನಪರಿಞ್ಞಾಯ ಪರಿಚ್ಚಜಿತ್ವಾ। **ಪಜಹಿತ್ವಾತಿ** ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ। ಕಿಂ ಕಚವರಂ ವಿಯ ಪಿಟಕೇನಾತಿ? ನ ಹಿ, ಅಪಿ ಚ ಖೋ ತಂ ವಿನೋದೇತ್ವಾ ತರಿತ್ವಾ ವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ನೀಹರಿತ್ವಾ। ಕಿಂ ಬಲಿಬದ್ದಮಿವ ಪತೋದೇನಾತಿ ? ನ ಹಿ, ಅಥ ಖೋ ತಂ **ಬ್ಯನ್ತಿಂ ಕರಿತ್ವಾ** ವಿಗತನ್ತಂ ಕರಿತ್ವಾ। ಯಥಾಸ್ಸ ಅನ್ತೋಪಿ ನಾವಸಿಸ್ಸತಿ, ಅನ್ತಮಸೋ ಭಙ್ಗಮತ್ತಮ್ಪಿ, ತಥಾ ತಂ ಕರಿತ್ವಾ। ಕಥಂ ಪನ ತಂ ತಥಾ ಕತನ್ತಿ? **ಅನಭಾವಂ ಗಹೇತ್ವಾ** ಅನು ಅಭಾವಂ ಗಮೇತ್ವಾ। ಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನೇನ ಯಥಾ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಾ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಕರಿತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದನೀವರಣಾದೀಸು।

ಕಾಮೋಘನ್ತಿಆದೀಸು ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕರಾಗೋ ಅವಸೀದನಟ್ಠೇನ "ಕಾಮೋಘೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಭವೋಘೋತಿ** ರೂಪಾರೂಪಭವೇಸು ಛನ್ದರಾಗೋ ಝಾನನಿಕನ್ತಿ ಚ। **ದಿಟ್ಠೋಘೋತಿ** ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಾದಿಸಹಗತಾ ಭವೇ ಪತ್ಥನಾಯೇವ, ದಿಟ್ಠೋಘೋ ಭವೋಘೇ ಏವ ಸಮೋಧಾನಂ ಗಚ್ಛತಿ। ಅವಿಜ್ಜೋಘೋ ಚತೂಸು ಸಚ್ಚೇಸು ಅಞ್ಞಾಣಂ। ತತ್ಥ ಕಾಮಗುಣೇ ಅಸ್ಸಾದತೋ ಮನಸಿ ಕರೋತೋ ಅನುಪ್ಪನ್ನೋ ಚ ಕಾಮೋಘೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಚ ಕಾಮೋಘೋ ಸಂವಡ್ಢತಿ। ಮಹಗ್ಗತಧಮ್ಮೇ ಅಸ್ಸಾದತೋ ಮನಸಿ ಕರೋತೋ ಅನುಪ್ಪನ್ನೋ ಚ ಭವೋಘೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಚ ಸಂವಡ್ಢತಿ। ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮೇಸು ಚತುವಿಪಲ್ಲಾಸಪದಟ್ಠಾನಭಾವೇನ ಅನುಪ್ಪನ್ನೋ ಚ ಅವಿಜ್ಜೋಘೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಚ ಸಂವಡ್ಢತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ವುತ್ತನಯಪಚ್ಚನೀಕತೋ ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖೋ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬೋ।

ಅಪ್ಪಣಿಹಿತವಿಮೋಕ್ಖಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ **ಕಾಮೋಘಂ,** ಅನಿಮಿತ್ತವಿಮೋಕ್ಖಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ **ಭವೋಘಂ,** ಸುಞ್ಞತವಿಮೋಕ್ಖಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ **ಅವಿಜ್ಜೋಘಞ್ಚ** ತರೇಯ್ಯ। ಪಠಮಮಗ್ಗವಸೇನ **ತರೇಯ್ಯ,** ದುತಿಯಮಗ್ಗವಸೇನ **ಉತ್ತರೇಯ್ಯ,** ತತಿಯಮಗ್ಗವಸೇನ **ಪತರೇಯ್ಯ,** ಚತುತ್ಥಮಗ್ಗವಸೇನ **ಸಮತಿಕ್ಕಮೇಯ್ಯ,** ಫಲವಸೇನ **ವೀತಿವತ್ತೇಯ್ಯಾತಿ।** ಅಥ ವಾ "ಕಾಮೋಘವಸೇನ **ತರೇಯ್ಯ,** ಭವೋಘವಸೇನ **ಉತ್ತರೇಯ್ಯ,** ದಿಟ್ಠೋಘವಸೇನ **ಪತರೇಯ್ಯ,** ಅವಿಜ್ಜೋಘವಸೇನ **ಸಮತಿಕ್ಕಮೇಯ್ಯ,** ಸಬ್ಬೋಘವಸೇನ **ವೀತಿವತ್ತೇಯ್ಯಾ**"ತಿ ಏವಮೇಕೇ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ।

ಗರುಕನ್ತಿ ನ ಸಲ್ಲಹುಕಂ। **ಭಾರಿಕನ್ತಿ** ಭಾರಭಣ್ಡಂ ಏತ್ಥ ಠಪಯನ್ತೀತಿ ಭಾರಿಕಂ। **ಉದಕಂ ಸಿತ್ವಾತಿ** ಉದಕಂ ಸಿಞ್ಚಿತ್ವಾ। **ಓಸಿಞ್ಚಿತ್ವಾತಿ** ಅತಿರೇಕಂ ಸಿಞ್ಚಿತ್ವಾ। **ಛಡ್ಡೇತ್ವಾತಿ** ಪಾತೇತ್ವಾ। **ಲಹುಕಾಯಾತಿ** ಸಲ್ಲಹುಕಾಯ। **ಖಿಪ್ಪನ್ತಿ** ಸೀಘಂ। **ಲಹುನ್ತಿ** ತಂಖಣಂ। **ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನೇವಾತಿ** ನಿದುಕ್ಖೇನೇವ। **ಪಾರಂ ವುಚ್ಚತಿ ಅಮತಂ ನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ** ಸಕ್ಕಾಯಓರತೋ ಪಾರಭೂತಂ ಪಾರಂ। ತಣ್ಹಾವಾನತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಕಥೀಯತಿ। **ಯೋಸೋತಿ** ಯೋ ಏಸೋ। **ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಸಮಥೋತಿ**ಆದಿ ಸಬ್ಬಂ

ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ। ಯಸ್ಮಾ ಹಿ ತಂ ಆಗಮ್ಮ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರವಿಪ್ಫನ್ದಿತಾನಿ ಸಮನ್ತಿ ವೂಪಸಮನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಸಮಥೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಚೇತಂ ಆಗಮ್ಮ ಸಬ್ಬೇ ಉಪಧಯೋ ಪಟಿನಿಸ್ಸಟ್ಠಾ ಹೋನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಾ ತಣ್ಹಾ ಖೀಯನ್ತಿ, ಸಬ್ಬೇ ಕಿಲೇಸರಜ್ಜಾ ವಿರಜ್ಜನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಂ ದುಕ್ಖಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಸಬ್ಬೂಪಧಿಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗೋ, ತಣ್ಹಕ್ಖಯೋ, ವಿರಾಗೋ, ನಿರೋಧೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಾ ಪನೇಸಾ ತಣ್ಹಾ ಭವೇನ ಭವಂ, ಫಲೇನ ವಾ ಸದ್ಧಿಂ ಕಮ್ಮಂ ವಿನತಿ ಸಂಸಿಬ್ಬತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವಾನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಂ ವಾನತೋತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ। **ಪಾರಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ** ನಿಮಿತ್ತವಸೇನ ಏಕತೋ ವುಟ್ಠಾನಗೋತ್ರಭುಞಾಣೇನ ನಿಬ್ಬಾನಪಾರಂ ಪಾಪುಣೇಯ್ಯ। **ಅಧಿಗಚ್ಛೇಯ್ಯ** ನಿಮಿತ್ತಪವತ್ತೇಹಿ ಉಭತೋವುಟ್ಠಾನಮಗ್ಗಞಾಣೇನ ನಿಬ್ಬಾನಪಾರಂ ವಿಸೇಸೇನ ಪಾಪುಣೇಯ್ಯ। **ಫುಸೇಯ್ಯ** ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣಫಲಚಿತ್ತವಸೇನ ನಿಬ್ಬಾನಪಾರಂ ಫುಸೇಯ್ಯ। **ಸಚ್ಛಿಕರೇಯ್ಯ** ಗುಣವಸೇನ ಫುಸಿತ್ವಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣೇನ ನಿಬ್ಬಾನಪಾರಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕರೇಯ್ಯ। ಅಥ ವಾ "ಪಠಮಮಗ್ಗೇನ **ಪಾರಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ,** ದುತಿಯೇನ **ಅಧಿಗಚ್ಛೇಯ್ಯ,** ತತಿಯೇನ **ಫುಸೇಯ್ಯ,** ಚತುತ್ಥೇನ **ಸಚ್ಛಿ ಕರೇಯ್ಯಾ**"ತಿ ಏವಮೇಕೇ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ। **ಯೋಪಿ ಪಾರಂ ಗನ್ತುಕಾಮೋ**ತಿ ಯೋ ಕೋಚಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣೇ ಠಿತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ನಿಬ್ಬಾನಪಾರಂ ಗನ್ತುಕಾಮೋ, ಸೋಪಿ ಅವಸ್ಸಂ ತತ್ಥ ಗಮಿಸ್ಸತೀತಿ **ಪಾರಗೂ**। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ - "ಓತಿಣ್ಣೋಮ್ಹಿ ಜಾತಿಯಾ ಜರಾಯ ಮರಣೇನ ಸೋಕೇಹಿ ಪರಿದೇವೇಹಿ ದುಕ್ಖೇಹಿ ದೋಮನಸ್ಸೇಹಿ ಉಪಾಯಾಸೇಹೀ"ತಿಆದಿ । ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಅಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾಯೋಗೇನ ಚ, ಸೋಪಿ ಪಾರಗೂ ನಾಮ। **ಯೋಪಿ ಪಾರಂ ಗಚ್ಛತೀ**ತಿ ಯೋಪಿ ಮಗ್ಗಸಮಙ್ಗೀ ನಿಬ್ಬಾನಪಾರಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಸೋಪಿ ಪಾರಗೂ ನಾಮ। **ಯೋಪಿ ಪಾರಂ ಗತೋ**ತಿ ಯೋಪಿ ಮಗ್ಗೇನ ಕಿಚ್ಚಂ ನಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಫಲೇ ಠಿತೋ ನಿಬ್ಬಾನಪಾರಙ್ಗತೋ, ಸೋಪಿ ಪಾರಗೂ ನಾಮ।

ತಂ ಜಿನವಚನೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಹೇತಂ ಭಗವತಾ – ತಿಣ್ಣೋ ಪಾರಙ್ಗತೋ ಥಲೇ ತಿಟ್ಠತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾರಗೂ**ತಿ ಅಧಿಗತೇನ ಞಾಣೇನ ಞಾತಪರಿಞ್ಞಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಪಾರಂ ಗನ್ತುಕಾಮೋ ಗಚ್ಛತಿ, ಗತೋತಿ ಪಾರಗೂ। **ಪರಿಞ್ಞಾಪಾರಗೂ**ತಿ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ತೀರಣಪರಿಞ್ಞಾಯ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಪಾರಗೂ। **ಪಹಾನಪಾರಗೂ**ತಿ ಸಮುದಯಪಕ್ಖಿಕಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪಹಾನಪರಿಞ್ಞಾಯ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಪಾರಗೂ। ಯೋ ಹಿ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಂ ಪರಿಜಾನಾತಿ, ಸೋ ತೀಹಿ ಪರಿಞ್ಞಾಹಿ ಪರಿಜಾನಾತಿ ಞಾತಪರಿಞ್ಞಾಯ ತೀರಣಪರಿಞ್ಞಾಯ ಪಹಾನಪರಿಞ್ಞಾಯಾತಿ। ತತ್ಥ ಕತಮಾ ಞಾತಪರಿಞ್ಞಾ? ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಂ ಜಾನಾತಿ "ಇಮೇ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾ, ಇಮೇ ಬಾಹಿರಾ, ಇದಮಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣಂ, ಇಮಾನಿ ರಸಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಪದಟ್ಠಾನಾನೀ"ತಿ, ಅಯಂ **ಞಾತಪರಿಞ್ಞಾ**। ಕತಮಾ ತೀರಣಪರಿಞ್ಞಾ? ಏವಂ ಞಾತಂ ಕತ್ವಾ ಲಬ್ಭಮಾನವಸೇನ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಂ ತೀರೇತಿ "ಅನಿಚ್ಚತೋ ದುಕ್ಖತೋ ರೋಗತೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೨), ಅಯಂ **ತೀರಣಪರಿಞ್ಞಾ**। ಕತಮಾ ಪಹಾನಪರಿಞ್ಞಾ? ಏವಂ ತೀರಯಿತ್ವಾ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೇನ ಧಮ್ಮೇಸು ಛನ್ದರಾಗಂ ಪಜಹತಿ, ಅಯಂ **ಪಹಾನಪರಿಞ್ಞಾ**ತಿ। ಇಮಾ ಪರಿಞ್ಞಾಯೋ ಸನ್ಧಾಯ "ಸೋ ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾರಗೂ ಪರಿಞ್ಞಾಪಾರಗೂ ಪಹಾನಪಾರಗೂ"ತಿ ಆಹ।

ಭಾವನಾಪಾರಗೂತಿ ಭಾವನಾಯ ಕೋಟಿಂ ಪತ್ವಾ ಮಗ್ಗವಸೇನ ನಿಬ್ಬಾನಪಾರಂ ಗತೋ। **ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಪಾರಗೂ**ತಿ ಫಲನಿಬ್ಬಾನವಸೇನ ಸಚ್ಛಿ ಕಿರಿಯಾಫಲನಿಬ್ಬಾನಪಾರಂ ಗತೋ। **ಸಮಾಪತ್ತಿಪಾರಗೂ**ತಿ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಪಾರಂ ಪತ್ತೋ। **ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನ**ನ್ತಿ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾದಿಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ। **ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಾನ**ನ್ತಿ ಜಾತಿದುಕ್ಖಾದಿಸಬ್ಬದುಕ್ಖಾನಂ। **ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಾನ**ನ್ತಿ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದಿಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಾನಂ। **ಅರಿಯಮಗ್ಗಾನ**ನ್ತಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಾದಿಚತುನ್ನಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾನಂ । **ನಿರೋಧಸ್ಸಾ**ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ। **ಸಬ್ಬಸಮಾಪತ್ತೀನ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಾಸಮ್ಪಿ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ರೂಪಾರೂಪಸಮಾಪತ್ತೀನಂ। **ಸೋ**ತಿ ಸೋ ಅರಿಯೋ। **ವಸಿಪ್ಪತ್ತೋ**ತಿ ವಸೀಭಾವಪ್ಪತ್ತೋ। ಅಥ ವಾ ಕನ್ತಭಾವಂ ಇಸ್ಸರಿಯಭಾವಂ ನಿಪ್ಫನ್ನಭಾವಂ ಪತ್ತೋ। **ಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತೋ**ತಿ ಪಾರಮೀತಿ ಅವಸಾನಂ ನಿಟ್ಠಾನಂ, ಉತ್ತಮಭಾವಂ ವಾ ತಂ ಪತ್ತೋ। ಕತ್ಥ ಪತ್ತೋತಿ ಆಹ **"ಅರಿಯಸ್ಮಿಂ ಸೀಲಸ್ಮಿ**"ನ್ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಅರಿಯಸ್ಮಿಂ ಸೀಲಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ ನಿದ್ದೋಸೇ ಸೀಲಸ್ಮಿಂ। **ಅರಿಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಾಧಿಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ ನಿದ್ದೋಸೇ ಸಮಾಧಿಸ್ಮಿಂ। **ಅರಿಯಾಯ ಪಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ನಿದ್ದೋಸಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ। **ಅರಿಯಾಯ ವಿಮುತ್ತಿಯಾ**ತಿ ನಿದ್ದೋಸಾಯ ಫಲವಿಮುತ್ತಿಯಾ। ಪುರಿಮೇನ ವಾಚಾಕಮ್ಮನ್ತಾಜೀವಾ ಗಹಿತಾ, ದುತಿಯೇನ

ವಾಯಾಮಸತಿಸಮಾಧಯೋ ಗಹಿತಾ, ತತಿಯೇನ ವಿತಕ್ಕಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯೋ ಗಹಿತಾ, ಚತುತ್ಥೇನ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಸೇಸಧಮ್ಮಾ ಗಹಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಅನ್ತಗತೋತಿ ಮಗ್ಗೇನ ಸಙ್ಖಾರಲೋಕನ್ತಂ ಗತೋ। **ಅನ್ತಪ್ಪತ್ತೋ**ತಿ ತಮೇವ ಲೋಕನ್ತಂ ಫಲೇನ ಪತ್ತೋ। **ಕೋಟಿಗತೋ**ತಿ ಮಗ್ಗೇನ ಸಙ್ಖಾರಕೋಟಿಂ ಗತೋ। **ಕೋಟಿಪ್ಪತ್ತೋ**ತಿ ತಮೇವ ಕೋಟಿಂ ಫಲೇನ ಪತ್ತೋ। **ಪರಿಯನ್ತಗತೋ**ತಿ ಮಗ್ಗೇನ ಖನ್ಧಾಯತನಾದಿಲೋಕಪರಿಯನ್ತಂ ಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಪರಿವಟುಮಂ ಕತ್ವಾ ಗತೋ। **ಪರಿಯನ್ತಪ್ಪತ್ತೋ**ತಿ ತಮೇವ ಲೋಕಂ ಫಲೇನ ಪರಿಯನ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಪತ್ತೋ। **ವೋಸಾನಗತೋ**ತಿ ಮಗ್ಗೇನ ಅವಸಾನಂ ಗತೋ। **ವೋಸಾನಪ್ಪತ್ತೋ**ತಿ ಫಲೇನ ಅವಸಾನಂ ಪತ್ತೋ। **ತಾಣಗತೋ**ತಿ ಮಗ್ಗೇನ ತಾಯನಂ ಗತೋ। **ತಾಣಪ್ಪತ್ತೋ**ತಿ ಫಲೇನ ತಾಯನಂ ಪತ್ತೋ। **ಲೇಣಗತೋ**ತಿ ಮಗ್ಗೇನ ನಿಲೀಯನಂ ಗತೋ। **ಲೇಣಪ್ಪತ್ತೋ**ತಿ ತಂ ಫಲೇನ ನಿಲೀಯನಂ ಪತ್ತೋ। **ಸರಣಗತೋ**ತಿ ಮಗ್ಗೇನ ಪತಿಟ್ಠಂ ಗತೋ। **ಸರಣಪ್ಪತ್ತೋ**ತಿ ಫಲೇನ ಸರಣಂ ಪತ್ತೋ । **ಅಭಯಗತೋ**ತಿ ಮಗ್ಗೇನ ನಿಬ್ಭಯಂ ಗತೋ। **ಅಭಯಪ್ಪತ್ತೋ**ತಿ ಫಲೇನ ನಿಬ್ಭಯಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪತ್ತೋ। **ಅಚ್ಚುತಗತೋ**ತಿ ಚುತಿವಿರಹಿತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಮಗ್ಗೇನ ಗತೋ। **ಅಚ್ಚುತಪ್ಪತ್ತೋ**ತಿ ತಂ ಫಲೇನ ಪತ್ತೋ। **ಅಮತಗತೋ**ತಿ ಮರಣರಹಿತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಮಗ್ಗೇನ ಗತೋ। **ಅಮತಪ್ಪತ್ತೋ**ತಿ ತಂ ಫಲೇನ ಪತ್ತೋ। **ನಿಬ್ಬಾನಗತೋ**ತಿ ತಣ್ಹಾವಾನತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಮಗ್ಗೇನ ಗತೋ। **ನಿಬ್ಬಾನಪ್ಪತ್ತೋ**ತಿ ತಮೇವ ಫಲೇನ ಪತ್ತೋ। **ಸೋ ವುಟ್ಠವಾಸೋ**ತಿ ಸೋ ಅರಹಾ ದಸಸು ಅರಿಯವಾಸೇಸು ವಸಿ ಪರಿವಸಿ ವುಟ್ಠೋ ವುಟ್ಠಾತಿ ಚ ವುಟ್ಠವಾಸೋ। **ಚಿಣ್ಣಚರಣೋ**ತಿ ಸೀಲೇನ ಸಹ ಅಟ್ಠಸು ಸಮಾಪತ್ತೀಸು ಚಿಣ್ಣವಸೀತಿ ಚಿಣ್ಣಚರಣೋ। **ಗತದ್ಧೋ**ತಿ ಸಂಸಾರದ್ಧಾನಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತೋ। **ಗತದಿಸೋ**ತಿ ಸುಪಿನನ್ತೇನಪಿ ಅಗತಪುಬ್ಬಂ ನಿಬ್ಬಾನದಿಸಂ ಗತೋ। **ಗತಕೋಟಿಕೋ**ತಿ ಅನುಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಕೋಟಿಂ ಗತೋ ಹುತ್ವಾ ಠಿತೋ। **ಪಾಲಿತಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೋ**ತಿ ರಕ್ಖಿತಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೋ। **ಉತ್ತಮದಿಟ್ಠಿಪ್ಪತ್ತೋ**ತಿ ಉತ್ತಮಂ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಂ ಪತ್ತೋ। **ಪಟಿವಿದ್ಧಾಕುಪ್ಪೋ**ತಿ ಅಕುಪ್ಪಂ ಅಚಲನಂ ಅರಹತ್ತಫಲಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಠಿತೋ। **ಸಚ್ಛಿಕತನಿರೋಧೋ**ತಿ ನಿರೋಧಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ ಠಿತೋ।

ದುಕ್ಖಂ ತಸ್ಸ ಪರಿಞ್ಞಾತನ್ತಿ ತಿವಿಧಂ ದುಕ್ಖಂ ತೇನ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ। **ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ಸಭಾವಲಕ್ಖಣಾವಬೋಧವಸೇನ ಸೋಭನೇನ ಆಕಾರೇನ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ। **ಅಭಿಞ್ಞಾತ**ನ್ತಿ ಅಧಿಕೇನ ಞಾಣೇನ ಞಾತಂ। **ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣಾವಬೋಧವಸೇನ ಕಿಚ್ಚಸಮಾಪನ್ನವಸೇನ ಚ ಬ್ಯಾಪಿತ್ವಾ ಪರಿಜಾನಿತಬ್ಬಂ। **ಪರಿಞ್ಞಾತ**ನ್ತಿ ಸಮನ್ತತೋ ಞಾತಂ। **ಭಾವೇತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬಂ। **ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕಾತಬ್ಬಂ। ದುವಿಧಾ ಹಿ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ ಪಟಿಲಾಭಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ ಆರಮ್ಮಣಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ ಚಾತಿ।

ಉಕ್ಖಿತ್ತಪಲಿಘೋತಿ ಏತ್ಥ **ಪಲಿಘೋ**ತಿ ವಟ್ಟಮೂಲಿಕಾ ಅವಿಜ್ಜಾ। ಅಯಞ್ಹಿ ದುಕ್ಖಿಪನಟ್ಠೇನ "ಪಲಿಘೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನೇಸ ತಸ್ಸಾ ಉಕ್ಖಿತ್ತತ್ತಾ "ಉಕ್ಖಿತ್ತಪಲಿಘೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ। **ಸಂಕಿಣ್ಣಪರಿಖೋ**ತಿ ಪರಿಖಾ ವುಚ್ಚತಿ ಪುನಬ್ಭವದಾಯಕೋ ಭವೇಸು ಜಾಯನವಸೇನ ಚೇವ ಸಂಸರಣವಸೇನ ಚ "ಜಾತಿಸಂಸಾರೋ"ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಾನಂ ಪುನಬ್ಭವಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಕಮ್ಮಾಭಿಸಙ್ಖಾರೋ। ಸೋ ಹಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಕರಣವಸೇನ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತತ್ತಾ "ಪರಿಖಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನೇಸ ತಸ್ಸಾ ಸಂಕಿಣ್ಣತ್ತಾ ವಿಕಿಣ್ಣತ್ತಾ "ಸಂಕಿಣ್ಣಪರಿಖೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ। **ಅಬ್ಬೂಳ್ಹೇಸಿಕೋ**ತಿ ಏಸಿಕಾತಿ ವಟ್ಟಮೂಲಿಕಾ ತಣ್ಹಾ। ಅಯಞ್ಹಿ ಗಮ್ಭೀರಾನುಗತಟ್ಠೇನ "ಏಸಿಕಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನೇಸ ತಸ್ಸಾ ಅಬ್ಬೂಳ್ಹತ್ತಾ ಲುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಛಡ್ಡಿತತ್ತಾ "ಅಬ್ಬೂಳ್ಹೇಸಿಕೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ನಿರಗ್ಗಳೋ**ತಿ ಅಗ್ಗಳಂ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಓರಮ್ಭಾಗಜನಕಾನಿ ಕಾಮಭವೇ ಉಪ್ಪತ್ತಿಪಚ್ಚಯಾನಿ ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಾನಿ। ಏತಾನಿ ಹಿ ಮಹಾಕವಾಟಂ ವಿಯ ನಗರದ್ವಾರಂ ಚಿತ್ತಂ ಪಿದಹಿತ್ವಾ ಠಿತತ್ತಾ "ಅಗ್ಗಳ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ । ತೇನೇಸ ತೇಸಂ ನಿರಗ್ಗಳತ್ತಾ ಭಿನ್ನತ್ತಾ "ನಿರಗ್ಗಳೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ। **ಅರಿಯೋ**ತಿ ನಿಕ್ಕಿಲೇಸೋ ಪರಿಸುದ್ಧೋ। **ಪನ್ನದ್ಧಜೋ**ತಿ ಪಾತಿತಮಾನದ್ಧಜೋ। **ಪನ್ನಭಾರೋ**ತಿ ಖನ್ಧಭಾರಕಿಲೇಸಭಾರಅಭಿಸಙ್ಖಾರಭಾರಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಭಾರಾ ಪನ್ನಾ ಓರೋಪಿತಾ ಅಸ್ಸಾತಿ ಪನ್ನಭಾರೋ। ಅಪಿ ಚ ಇಧ ಮಾನಭಾರಸ್ಸೇವ ಓರೋಪಿತತ್ತಾ "ಪನ್ನಭಾರೋ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। **ವಿಸಂಯುತ್ತೋ**ತಿ ಚತೂಹಿ ಯೋಗೇಹಿ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇಹಿ ಚ ವಿಸಂಯುತ್ತೋ। ಇಧ ಪನ ಮಾನಯೋಗೇನೇವ ವಿಸಂಯುತ್ತತ್ತಾ "ವಿಸಂಯುತ್ತೋ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಥೇರೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಕಿಲೇಸೇ ಖೇಪೇತ್ವಾ ನಿರೋಧಸಯನವರಗತಸ್ಸ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣಂ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಅಪ್ಪೇತ್ವಾ ವಿಹರಣಕಾಲೋ ದಸ್ಸಿತೋ। ಯಥಾ ಹಿ ದ್ವೇ ನಗರಾನಿ ಏಕಂ ಚೋರನಗರಂ, ಏಕಂ ಖೇಮನಗರಂ। ಅಥ ಏಕಸ್ಸ ಮಹಾಯೋಧಸ್ಸ ಏವಂ ಇಚ್ಛಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ "ಯಾವಿಮಂ ಚೋರನಗರಂ ತಿಟ್ಠತಿ, ತಾವ ಖೇಮನಗರಂ ಭಯತೋ ನ ಮುಚ್ಚತಿ। ಚೋರನಗರಂ ಅನಗರಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಸನ್ನಾಹಂ ಕತ್ವಾ ಖಗ್ಗಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಚೋರನಗರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ನಗರದ್ವಾರೇ ಉಸ್ಸಾಪಿತೇ ಏಸಿಕತ್ಥಮ್ಭೇ ಖಗ್ಗೇನ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಸದ್ಧಿಂ ದ್ವಾರಬಾಹಾಹಿ ಕವಾಟಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪಲಿಘಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಪಾಕಾರಂ ಭಿನ್ದನ್ತೋ ಪರಿಖಂ ಸಂಕಿರಿತ್ವಾ ನಗರಸೋಭನತ್ಥಾಯ ಉಸ್ಸಾಪಿತೇ ಧಜೇ ಪಾತೇತ್ವಾ ನಗರಂ ಅಗ್ಗಿನಾ ಝಾಪೇತ್ವಾ ಖೇಮನಗರಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಉಪರಿಪಾಸಾದಮಾರುಯ್ಹ ಞಾತಿಗಣಪರಿವುತೋ ಸುರಸಭೋಜನಂ ಭುಞ್ಜೇಯ್ಯ। ಏವಂ ಚೋರನಗರಂ ವಿಯ ಸಕ್ಕಾಯೋ, ಖೇಮನಗರಂ ವಿಯ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಮಹಾಯೋಧೋ ವಿಯ ಯೋಗಾವಚರೋ। ತಸ್ಸೇವಂ ಹೋತಿ "ಯಾವ ಸಕ್ಕಾಯವಟ್ಟಂ ವಟ್ಟತಿ, ತಾವ ದ್ವತ್ತಿಂಸಕಮ್ಮಕಾರಣೇಹಿ ಅಟ್ಠನವುತಿರೋಗೇಹಿ ಪಞ್ಚವೀಸತಿಮಹಬ್ಭಯೇಹಿ ಚ ಪರಿಮುಚ್ಚನಂ ನತ್ಥೀ"ತಿ। ಸೋ ಮಹಾಯೋಧೋ ವಿಯ ಸನ್ನಾಹಂ ಸೀಲಸನ್ನಾಹಂ ಕತ್ವಾ ಪಞ್ಞಾತಿಣ್ಹಖಗ್ಗಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಖಗ್ಗೇನ ಏಸಿಕತ್ಥಮ್ಭೇ ವಿಯ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ತಣ್ಹೇಸಿಕಂ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ, ಸೋ ಯೋಧೋ ಸದ್ವಾರಬಾಹಕಂ ನಗರಕವಾಟಂ ವಿಯ ಪಞ್ಚೋರಮ್ಭಾಗಿಯಸಂಯೋಜನಗ್ಗಳಂ ಉಗ್ಘಾಟೇತ್ವಾ, ಸೋ ಯೋಧೋ ಪಲಿಘಂ ವಿಯ ಅವಿಜ್ಜಾಪಲಿಘಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ, ಸೋ ಯೋಧೋ ಪಾಕಾರಂ ಭಿನ್ದನ್ತೋ ಪರಿಖಂ ವಿಯ ಕಮ್ಮಾಭಿಸಙ್ಖಾರಪಾಕಾರಂ ಭಿನ್ದನ್ತೋ ಜಾತಿಸಂಸಾರಪರಿಖಂ ಸಂಕಿರಿತ್ವಾ, ಸೋ ಯೋಧೋ ನಗರಸೋಭನತ್ಥಾಯ ಉಸ್ಸಾಪಿತೇ ಧಜೇ ವಿಯ ಮಾನದ್ಧಜೇ ಪಾತೇತ್ವಾ ಸಕ್ಕಾಯನಗರಂ ಝಾಪೇತ್ವಾ, ಸೋ ಯೋಧೋ ಖೇಮನಗರಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಉಪರಿಪಾಸಾದೇ ಸುರಸಭೋಜನಂ ಭುಞ್ಜನ್ತೋ ವಿಯ ನಿಬ್ಬಾನನಗರಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಅಮತನಿರೋಧಾರಮ್ಮಣಂ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಸುಖಂ ಅನುಭವಮಾನೋ ಕಾಲಂ ವೀತಿನಾಮೇತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೫.೭೧) –

"ಕಥಞ್ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಉಕ್ಖಿತ್ತಪಲಿಘೋ ಹೋತಿ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅವಿಜ್ಜಾ ಪಹೀನಾ ಹೋತಿ ಉಚ್ಛಿನ್ನಮೂಲಾ ತಾಲಾವತ್ಥುಕತಾ ಅನಭಾವಂಕತಾ ಆಯತಿಂ ಅನುಪ್ಪಾದಧಮ್ಮಾ। ಏವಂ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಉಕ್ಖಿತ್ತಪಲಿಘೋ ಹೋತಿ।

"ಕಥಞ್ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಸಂಕಿಣ್ಣಪರಿಖೋ ಹೋತಿ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಪೋನೋಭವಿಕೋ ಜಾತಿಸಂಸಾರೋ ಪಹೀನೋ ಹೋತಿ…ಪೇ॰… ಏವಂ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಸಂಕಿಣ್ಣಪರಿಖೋ ಹೋತಿ।

"ಕಥಞ್ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಅಬ್ಬೂಳ್ಹೇಸಿಕೋ ಹೋತಿ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ತಣ್ಹಾ ಪಹೀನಾ ಹೋತಿ…ಪೇ॰… ಏವಂ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಅಬ್ಬೂಳ್ಹೇಸಿಕೋ ಹೋತಿ।

"ಕಥಞ್ಚ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ನಿರಗ್ಗಳೋ ಹೋತಿ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಪಞ್ಚೋರಮ್ಭಾಗಿಯಾನಿ ಸಂಯೋಜನಾನಿ ಪಹೀನಾನಿ ಹೋನ್ತಿ…ಪೇ॰… ಏವಂ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ನಿರಗ್ಗಳೋ ಹೋತಿ।

"ಕಥಞ್ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಅರಿಯೋ ಪನ್ನದ್ಧಜೋ ಪನ್ನಭಾರೋ ವಿಸಂಯುತ್ತೋ ಹೋತಿ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅಸ್ಮಿಮಾನೋ ಪಹೀನೋ ಹೋತಿ ಉಚ್ಛಿನ್ನಮೂಲೋ ತಾಲಾವತ್ಥುಕತೋ ಅನಭಾವಂಕತೋ ಆಯತಿಂ ಅನುಪ್ಪಾದಧಮ್ಮೋ। ಏವಂ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಅರಿಯೋ ಪನ್ನದ್ಧಜೋ ಪನ್ನಭಾರೋ ವಿಸಂಯುತ್ತೋ ಹೋತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೫.೭೧)।

"ಏವಂ ವಿಮುತ್ತಚಿತ್ತಂ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುಂ ಸಇನ್ದಾ ದೇವಾ ಸಬ್ರಹ್ಮಕಾ ಸಪಜಾಪತಿಕಾ ಅನ್ವೇಸಂ ನಾಧಿಗಚ್ಛನ್ತಿ 'ಇದಂನಿಸ್ಸಿತಂ ತಥಾಗತಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಣ'"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೬)।

ಪಞ್ಚಙ್ಗವಿಪ್ಪಹೀನೋತಿ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಿಪಞ್ಚಙ್ಗಾನಿ ವಿವಿಧೇಹಿ ಉಪಾಯೇಹಿ ಪಜಹಿತ್ವಾ ಠಿತೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

> “ಕಥಞ್ಚಾವುಸೋ , ಭಿಕ್ಖು ಪಞ್ಚಙ್ಗವಿಪ್ಪಹೀನೋ ಹೋತಿ? ಇಧಾವುಸೋ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ ಪಹೀನೋ ಹೋತಿ, ಬ್ಯಾಪಾದೋ ಪಹೀನೋ ಹೋತಿ, ಥಿನಮಿದ್ಧಂ ಪಹೀನಂ ಹೋತಿ, ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ಪಹೀನಂ ಹೋತಿ, ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಪಹೀನಾ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಖೋ, ಆವುಸೋ, ಭಿಕ್ಖು ಪಞ್ಚಙ್ಗವಿಪ್ಪಹೀನೋ ಹೋತೀ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೪೮, ೩೬೦)।

ಛಳಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತೋತಿ ಛನ್ನಂ ಅಙ್ಗಾನಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಛಸು ದ್ವಾರೇಸು ರೂಪಾದಿಆರಮ್ಮಣೇ ಪಟಿಘಾನುನಯಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಉಪೇಕ್ಖಾವಸೇನ ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಹರಣವಸೇನ ಛಳಙ್ಗಾನಿ ಪೂರೇತ್ವಾ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಕತ್ವಾ ಠಿತತ್ತಾ “ಛಳಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತೋ”ತಿ ವುತ್ತೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

> “ಕಥಞ್ಚಾವುಸೋ, ಭಿಕ್ಖು ಛಳಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತೋ ಹೋತಿ? ಇಧಾವುಸೋ, ಭಿಕ್ಖು ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ ನೇವ ಸುಮನೋ ಹೋತಿ ನ ದುಮ್ಮನೋ, ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ವಿಹರತಿ ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ। ಸೋತೇನ ಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾ...ಪೇ॰... ಘಾನೇನ ಗನ್ಧಂ ಘಾಯಿತ್ವಾ, ಜಿವ್ಹಾಯ ರಸಂ ಸಾಯಿತ್ವಾ, ಕಾಯೇನ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಂ ಫುಸಿತ್ವಾ, ಮನಸಾ ಧಮ್ಮಂ ವಿಞ್ಞಾಯ ನೇವ ಸುಮನೋ ಹೋತಿ ನ ದುಮ್ಮನೋ, ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ವಿಹರತಿ ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ। ಏವಂ ಖೋ, ಆವುಸೋ, ಭಿಕ್ಖು ಛಳಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತೋ ಹೋತೀ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೪೮, ೩೬೦)।

ಏಕಾರಕ್ಖೋತಿ ಸತಿಆರಕ್ಖೇನ ಏಕೋ ಉತ್ತಮೋ ಆರಕ್ಖೋ ಅಸ್ಸಾತಿ ಏಕಾರಕ್ಖೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

> “ಕಥಞ್ಚಾವುಸೋ, ಭಿಕ್ಖು ಏಕಾರಕ್ಖೋ ಹೋತಿ? ಇಧಾವುಸೋ, ಭಿಕ್ಖು ಸತಾರಕ್ಖೇನ ಚೇತಸಾ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ವಿಹರತಿ। ಏವಂ ಖೋ, ಆವುಸೋ, ಭಿಕ್ಖು ಏಕಾರಕ್ಖೋ ಹೋತೀ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೪೮, ೩೬೦)।

ಚತುರಾಪಸ್ಸೇನೋತಿ ಪಞ್ಞಾಯ ಪಟಿಸೇವನಪರಿವಜ್ಜನವಿನೋದನಪಜಹನಾನಂ ವಸೇನ ಚತುನ್ನಂ ಅಪಸ್ಸಯಾನಂ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಅಪರಿವತ್ತಮಾನಾನಂ ವಸೇನ ಚತುರಾಪಸ್ಸೇನೋ, ತೇಸಂ ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ ಠಿತೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

> “ಕಥಞ್ಚಾವುಸೋ, ಭಿಕ್ಖು ಚತುರಾಪಸ್ಸೇನೋ ಹೋತಿ? ಇಧಾವುಸೋ, ಭಿಕ್ಖು ಸಙ್ಖಾಯೇಕಂ ಪಟಿಸೇವತಿ, ಸಙ್ಖಾಯೇಕಂ ಪರಿವಜ್ಜೇತಿ। ಸಙ್ಖಾಯೇಕಂ ವಿನೋದೇತಿ, ಸಙ್ಖಾಯೇಕಂ ಪಜಹತೀ”ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೪೮, ೩೬೦) ನಯೇನ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ।

ಪಣುನ್ನಪಚ್ಚೇಕಸಚ್ಚೋತಿ “ಇದಮೇವ ದಸ್ಸನಂ ಸಚ್ಚಂ, ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚ”ನ್ತಿ ಏವಂ ಪಾಟಿಏಕ್ಕಂ ಗಹಿತತ್ತಾ ಪಚ್ಚೇಕಸಙ್ಖಾತಾನಿ ದಿಟ್ಠಿಸಚ್ಚಾನಿ ಪಣುನ್ನಾನಿ ನಿಹಟಾನಿ ಪಹೀನಾನಿ ಅಸ್ಸಾತಿ ಪಣುನ್ನಪಚ್ಚೇಕಸಚ್ಚೋ।

ಸಮವಯಸಟ್ಠೇಸನೋತಿ ಏತ್ಥ ಅವಯಾತಿ ಅನೂನಾ। ಸಟ್ಠಾತಿ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಾ। ಸಮ್ಮಾ ಅವಯಾ ಸಟ್ಠಾ ಏಸನಾ ಅಸ್ಸಾತಿ ಸಮವಯಸಟ್ಠೇಸನೋ। ಸಮ್ಮಾ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಸಬ್ಬಏಸನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕೇವಲೀ**ತಿ ಪರಿಪುಣ್ಣೋ। **ವುಸಿತವಾ**ತಿ ವುಸಿತಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೋ, ಗರುಸಂವಾಸೇ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇಪಿ ದಸಸು ಅರಿಯವಾಸೇಸುಪಿ ವುಸಿತವನ್ತೋ। **ಉತ್ತಮಪುರಿಸೋ**ತಿ ಖೀಣಕಿಲೇಸತ್ತಾ ವಿಸೇಸಪುರಿಸೋ ಆಜಞ್ಞಪುರಿಸೋ। **ಪರಮಪುರಿಸೋ**ತಿ ಉತ್ತಮಪುರಿಸೋ, ಪರಮಂ ವಾ ಪಟಿಲಾಭಂ ಪತ್ತತ್ತಾ ಉತ್ತಮಂ ಪತ್ತಬ್ಬಂ ಅರಹತ್ತಪಟಿಲಾಭಂ ಪತ್ತೋ ಅನುತ್ತರಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತಭೂತೋ ಉತ್ತಮಪುರಿಸೋ, ತೇನೇವತ್ಥೇನ ಪರಮಪುರಿಸೋ। ಅನುತ್ತರಂ ಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತುಂ ಅಮತಂ ಪಟಿಲಾಭಂ ಪತ್ತತ್ತಾ **ಪರಮಪತ್ತಿಪ್ಪತ್ತೋ**। ಅಥ ವಾ “ಘರಾವಾಸೇ ಆದೀನವಂ ಸಞ್ಞಾನಿತ್ವಾ ಸಾಸನಪವಿಸನವಸೇನ **ಉತ್ತಮಪುರಿಸೋ**। ಅತ್ತಭಾವೇ ಆದೀನವಂ ಸಞ್ಞಾನಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಪವಿಸನವಸೇನ **ಪರಮಪುರಿಸೋ**। ಕಿಲೇಸೇ ಆದೀನವಂ ಸಞ್ಞಾನಿತ್ವಾ ಅರಿಯಭೂಮನ್ತರಂ ಪವಿಟ್ಠೋ **ಪರಮಪತ್ತಿಪ್ಪತ್ತೋ**ತಿ ಏವಮೇಕೇ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ।

ನೇವಾಚಿನತೀತಿ ಕುಸಲಾಕುಸಲಾನಂ ಪಹೀನತ್ತಾ ತೇಸಂ ವಿಪಾಕಂ ನ ವಡ್ಢೇತಿ। **ನಾಪಚಿನತೀ**ತಿ ಫಲೇ ಠಿತತ್ತಾ ನ ವಿದ್ಧಂಸೇತಿ। **ಅಪಚಿನಿತ್ವಾ ಠಿತೋ**ತಿ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿಪಹಾನೇ ಠಿತತ್ತಾ ಕಿಲೇಸೇ ವಿದ್ಧಂಸೇತ್ವಾ ಠಿತೋ। ಇತೋ ಪರಂ ತೀಹಿಪಿ ಪದೇಹಿ ಮಗ್ಗಫಲವಸೇನೇವ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ನೇವ ಪಜಹತೀ**ತಿ ಪಹಾತಬ್ಬಾಭಾವೇನ ಕಿಲೇಸೇ ನ ಪಜಹತಿ। **ನ ಉಪಾದಿಯತೀ**ತಿ ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠೀಹಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾಭಾವತೋ ತೇಹಿ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಪಜಹಿತ್ವಾ ಠಿತೋ**ತಿ ಚಜಿತ್ವಾ ಠಿತೋ। **ನೇವ ಸಂಸಿಬ್ಬತೀ**ತಿ ತಣ್ಹಾವಸೇನ ನೇವ ಸಂಸಿಬ್ಬತಿ। **ನ ಉಸ್ಸಿನೇತೀ**ತಿ ಮಾನವಸೇನ ನ ಉಕ್ಕಂಸತಿ। **ವಿಸಿನಿತ್ವಾ ಠಿತೋ**ತಿ ತಣ್ಹಾಸಂಸೀವನಂ ಅಕತ್ವಾ ಠಿತೋತಿ ಏವಮೇಕೇ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ। **ನೇವ ವಿಧೂಪೇತೀ**ತಿ ಕಿಲೇಸಗ್ಗಿಂ ನ ನಿಬ್ಬಾಪೇತಿ। **ನ ಸನ್ಧೂಪೇತೀ**ತಿ ಕಿಲೇಸಗ್ಗಿಂ ನ ಜಾಲಾಪೇತಿ। **ವಿಧೂಪೇತ್ವಾ ಠಿತೋ**ತಿ ತಂ ನಿಬ್ಬಾಪೇತ್ವಾ ಠಿತೋ।

ಅಸೇಕ್ಖೇನ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧೇನಾತಿ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಾಭಾವೇನ ಅಸೇಕ್ಖೇನ ವಾಚಾಕಮ್ಮನ್ತಾಜೀವಸೀಲಕ್ಖನ್ಧೇನ ಸೀಲರಾಸಿನಾ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ಠಿತೋ, ಅಪರಿಹೀನಭಾವೇನ ಠಿತೋ। **ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧೇನಾ**ತಿ ವಾಯಾಮಸತೀಹಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೇನ ಸಮಾಧಿನಾ। **ವಿಮುತ್ತಿಕ್ಖನ್ಧೇನಾ**ತಿ ಫಲವಿಮುತ್ತಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಕ್ಖನ್ಧೇನ। **ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನಕ್ಖನ್ಧೇನಾ**ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣೇನ। **ಸಚ್ಚಂ ಸಮ್ಪಟಿಪಾದಿಯಿತ್ವಾ**ತಿ ಚತುಅರಿಯಸಚ್ಚಂ ಸಭಾವವಸೇನ ಸಕಸನ್ತಾನೇ ಸಮ್ಪಾದಿಯಿತ್ವಾ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಠಿತೋ। **ಏಜಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ**ತಿ ಕಮ್ಪನತಣ್ಹಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ। **ಕಿಲೇಸಗ್ಗಿ**ನ್ತಿ ರಾಗಾದಿಕಿಲೇಸಗ್ಗಿಂ। **ಪರಿಯಾದಿಯಿತ್ವಾ**ತಿ ಖೇಪೇತ್ವಾ ನಿಬ್ಬಾಪೇತ್ವಾ। **ಅಪರಿಗಮನತಾಯಾ**ತಿ ಸಂಸಾರೇ ಅಗಮನಭಾವೇನ ಪುನಾಗಮನಾಭಾವೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಟಂ ಸಮಾದಾಯಾ**ತಿ ಜಯಗ್ಗಾಹಂ ಗಹೇತ್ವಾ। **ಮುತ್ತಿಪಟಿಸೇವನತಾಯಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇಹಿ ಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ ರೂಪಾದಿಆರಮ್ಮಣಸೇವನವಸೇನ। ಅಥ ವಾ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇಹಿ ಮುತ್ತಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಸೇವನವಸೇನ। **ಮೇತ್ತಾಯ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿಯಾ**ತಿ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಮುತ್ತಾಯ ಪರಿಸುದ್ಧಭಾವೇ ಠಿತಾಯ ಮೇತ್ತಾಯ ಠಿತೋ। **ಕರುಣಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಅಚ್ಚನ್ತಪಾರಿಸುದ್ಧಿಯಾತಿ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಪರಿಸುದ್ಧಭಾವೇನ ಪರಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಅನ್ತಂ ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ ಠಿತೋ। **ಅತಮ್ಮಯತಾಯಾ**ತಿ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಮಾನಾ "ತಮ್ಮಯಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತೇಸಂ ಅಭಾವೋ ಅತಮ್ಮಯತಾ, ತಾಯ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಮಾನವಿರಹಿತತಾಯ ಠಿತೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

"ಸೋ ತಾದಿಸೋ ಲೋಕವಿದೂ ಸುಮೇಧೋ, ಸಬ್ಬೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಅತಮ್ಮಯೋ ಮುನೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೪೦)। ಏತ್ಥಾಪಿ ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠಿವಿರಹಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಮುತ್ತತ್ತಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇಹಿ ಮುತ್ತಭಾವೇನ। **ಸನ್ತುಸಿತತ್ತಾ**ತಿ ಯಥಾಲಾಭಯಥಾಬಲಯಥಾಸಾರುಪ್ಪಸನ್ತೋಸವಸೇನ ಸನ್ತುಟ್ಠಭಾವೇನ ಠಿತೋ।

ಖನ್ಧಪರಿಯನ್ತೇತಿ ಏಕಚತುಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ತೀಹಿ ಪರಿಞ್ಞಾಹಿ ಞಾಪೇತ್ವಾ ಅನ್ತೇ ಅವಸಾನೇ ಠಿತೋ , ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ಅನ್ತೋತಿ ವಾ ಪರಿಯನ್ತಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಪರಿಯನ್ತೇ। **ಧಾತುಪರಿಯನ್ತಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ - **ಧಾತುಪರಿಯನ್ತೇ**ತಿ ಅಟ್ಠಾರಸನ್ನಂ ಧಾತೂನಂ ಪರಿಯನ್ತೇ। **ಆಯತನಪರಿಯನ್ತೇ**ತಿ ದ್ವಾದಸನ್ನಂ ಆಯತನಾನಂ। **ಗತಿಪರಿಯನ್ತೇ**ತಿ ನಿರಯಾದಿಪಞ್ಚನ್ನಂ ಗತೀನಂ। **ಉಪಪತ್ತಿಪರಿಯನ್ತೇ**ತಿ ಸುಗತಿದುಗ್ಗತೀಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಿಯಾ। **ಪಟಿಸನ್ಧಿಪರಿಯನ್ತೇ**ತಿ ಕಾಮರೂಪಾರೂಪಭವೇಸು ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಾ । **ಭವಪರಿಯನ್ತೇ**ತಿ ಏಕವೋಕಾರಚತುಪಞ್ಚಸಞ್ಞಾಅಸಞ್ಞಾನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಕಾಮರೂಪಅರೂಪಭವಾನಂ। **ಸಂಸಾರಪರಿಯನ್ತೇ**ತಿ ಖನ್ಧಧಾತುಆಯತನಾನಂ ಅಬ್ಬೋಚ್ಛಿನ್ನಪವತ್ತಿಯಾ। **ವಟ್ಟಪರಿಯನ್ತೇ**ತಿ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಕಿಲೇಸವಟ್ಟಾನಂ ಪರಿಯನ್ತೇ। **ಅನ್ತಿಮೇ ಭವೇ**ತಿ ಅವಸಾನೇ ಉಪಪತ್ತಿಭವೇ। **ಅನ್ತಿಮೇ ಸಮುಸ್ಸಯೇ ಠಿತೋ**ತಿ ಅವಸಾನೇ ಸಮುಸ್ಸಯೇ ಸರೀರೇ ಠಿತೋ। **ಅನ್ತಿಮದೇಹಧರೋ**ತಿ ಅನ್ತಿಮಂ ಅವಸಾನದೇಹಂ ಸರೀರಂ ಧಾರೇತೀತಿ ಅನ್ತಿಮದೇಹಧರೋ। **ಅರಹಾ**ತಿ ಆರಕತ್ತಾ ಅರೀನಂ, ಅರಾನಞ್ಚ ಹತತ್ತಾ, ಪಚ್ಚಯಾದೀನಂ ಅರಹತ್ತಾ, ಪಾಪಕರಣೇ ರಹಾಭಾವಾ ಅರಹಾ।

ತಸ್ಸಾಯಂ ಪಚ್ಛಿಮಕೋತಿ ತಸ್ಸ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ಅಯಂ ಸಮುಸ್ಸಯೋ ಅತ್ತಭಾವೋ ಅವಸಾನೋ। **ಚರಿಮೋತಿ** ಅಪ್ಪೋ ಮನ್ದೋ ಚರಿಮೋ ಆಲೋಪೋ, ಚರಿಮಂ ಕಬಳಂ ವಿಯ। ಪುನ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಾ ನತ್ಥಿಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ **‘‘ಜಾತಿಮರಣಸಂಸಾರೋ, ನತ್ಥಿ ತಸ್ಸ ಪುನಬ್ಭವೋ’’**ತಿ ಆಹ। ಜನನಂ ಜಾತಿ, ಮರನ್ತಿ ತೇನಾತಿ ಮರಣಂ, ಖನ್ಧಾದೀನಂ ಅಬ್ಬೋಚ್ಛಿನ್ನಾ ಸಂಸಾರಪವತ್ತಿ ಚ ತಸ್ಸ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ಪುನ ನತ್ಥೀತಿ ವುತ್ತಂ ಗಾಥಂ ನಿಗಮೇನ್ತೋ ಆಹ **ತೇನಾಹ ಭಗವಾ** –

‘‘ತಸ್ಮಾ ಜನ್ತು...ಪೇ॰... ನಾವಂ ಸಿತ್ವಾವ ಪಾರಗೂ’’ತಿ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ ಯಂ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ನ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಪಾಠಾನುಸಾರೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಸದ್ಧಮ್ಮಪ್ಪಜ್ಜೋತಿಕಾಯ ಮಹಾನಿದ್ದೇಸಟ್ಠಕಥಾಯ

ಕಾಮಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಗುಹಟ್ಠಕಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

೭. ದುತಿಯೇ - **ಸತ್ತೋ**ತಿ ಲಗ್ಗೋ। **ಗುಹಾಯ**ನ್ತಿ ಕಾಯೇ। ಕಾಯೋ ಹಿ ರಾಗಾದೀನಂ ವಾಳಾನಂ ವಸನೋಕಾಸತೋ "ಗುಹಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಬಹುನಾಭಿಛನ್ನೋ**ತಿ ಬಹುನಾ ರಾಗಾದಿಕಿಲೇಸಜಾತೇನ ಅಭಿಚ್ಛನ್ನೋ। ಏತೇನ ಅಜ್ಝತ್ತಬನ್ಧನಂ ವುತ್ತಂ। **ತಿಟ್ಠ**ನ್ತಿ ರಾಗಾದಿವಸೇನ ತಿಟ್ಠನ್ತೋ। **ಮೋಹನಸ್ಮಿಂ ಪಗಾಳ್ಹೋ**ತಿ ಮೋಹನಂ ವುಚ್ಚತಿ ಕಾಮಗುಣೋ। ಏತ್ಥ ಹಿ ದೇವಮನುಸ್ಸಾ ಮುಯ್ಹನ್ತಿ ತೇಸು ಅಜ್ಝೋಗಾಳ್ಹಾ ಹುತ್ವಾ; ಏತೇನ ಬಾಹಿರಬನ್ಧನಂ ವುತ್ತಂ। **ದೂರೇ ವಿವೇಕಾ ಹಿ ತಥಾವಿಧೋ ಸೋ**ತಿ ಸೋ ತಥಾರೂಪೋ ನರೋ ತಿವಿಧಾಪಿ ಕಾಯವಿವೇಕಾದಿವಿವೇಕಾ ದೂರೇ , ಅನಾಸನ್ನೇ। ಕಿಂಕಾರಣಾ? **ಕಾಮಾ ಹಿ ಲೋಕೇ ನ ಹಿ ಸುಪ್ಪಹಾಯಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಲೋಕೇ ಕಾಮಾ ಸುಪ್ಪಹಾಯಾ ನ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಸತ್ತೋತಿ ಹಿ ಖೋ ವುತ್ತನ್ತಿ "ಸತ್ತೋ, ನರೋ, ಮಾನವೋ"ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ನಯೇನ ಕಥಿತೋಯೇವ। **ಗುಹಾ ತಾವ ವತ್ತಬ್ಬಾ**ತಿ ಗುಹಾ ತಾವ ಕಥೇತಬ್ಬಾ। **ಕಾಯೋತಿ ವಾ**ತಿಆದೀಸು ಅಯಂ ತಾವ ಪದಯೋಜನಾ - ಕಾಯೋ ಇತಿ ವಾ ಗುಹಾ ಇತಿ ವಾ...ಪೇ॰... ಕುಮ್ಭೋ ಇತಿ ವಾತಿ। ತತ್ಥ **ಕಾಯೋ**ತಿ "ಕುಚ್ಛಿತಾನಂ ಆಯೋತಿ ಕಾಯೋ"ತಿಆದಿನಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಕಥಾಯಂ ವುತ್ತೋಯೇವ। ರಾಗಾದಿವಾಳಾನಂ ವಸನೋಕಾಸಟ್ಠೇನ **ಗುಹಾ,** "ಪಟಿಚ್ಛಾದನಟ್ಠೇನಾ"ತಿಪಿ ಏಕೇ। "ದೂರಙ್ಗಮಂ ಏಕಚರಂ, ಅಸರೀರಂ ಗುಹಾಸಯ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೩೭) ವಿಯ। ರಾಗಾದೀಹಿ ಝಾಪನಟ್ಠೇನ **ದೇಹೋ** "ತೇ ಹಿತ್ವಾ ಮಾನುಸಂ ದೇಹ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೩೨ ಥೋಕಂ ವಿಸದಿಸಂ) ವಿಯ। ಪಮತ್ತಕರಣಟ್ಠೇನ **ಸನ್ದೇಹೋ** "ಭಿಜ್ಜತಿ ಪೂತಿಸನ್ದೇಹೋ, ಮರಣನ್ತಞ್ಹಿ ಜೀವಿತ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೧೪೮) ವಿಯ। ಸಂಸಾರೇ ಸಞ್ಚರಣಟ್ಠೇನ **ನಾವಾ** "ಸಿಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖು ಇಮಂ ನಾವಂ, ಸಿತ್ತಾ ತೇ ಲಹುಮೇಸ್ಸತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೩೬೯) ವಿಯ। ಇರಿಯಾಪಥಸ್ಸ ಅತ್ಥಿಭಾವಟ್ಠೇನ **ರಥೋ** "ರಥೋ ಸೀಲಪರಿಕ್ಖಾರೋ, ಝಾನಕ್ಖೋ ಚಕ್ಕವೀರಿಯೋ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೪) ವಿಯ। ಅಚ್ಚುಗ್ಗತಟ್ಠೇನ **ಧಜೋ** "ಧಜೋ ರಥಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಜಾ॰ ೨.೨೨.೧೮೪೧) ವಿಯ।

ಕಿಮಿಕುಲಾನಂ ಆವಾಸಭಾವೇನ **ವಮ್ಮಿಕೋ** "ವಮ್ಮಿಕೋತಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖು, ಇಮಸ್ಸೇತಂ ಚಾತುಮಹಾಭೂತಿಕಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಅಧಿವಚನ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೫೧) ವಿಯ। ಯಥೇವ ಹಿ ಬಾಹಿರಕೋ ವಮ್ಮಿಕೋ, ವಮತಿ ವನ್ತಕೋ ವನ್ತುಸ್ಸಯೋ ವನ್ತಸಿನೇಹಸಮ್ಬದ್ಧೋತಿ ಚತೂಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ "ವಮ್ಮಿಕೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸೋ ಹಿ ಅಹಿನಕುಲಉನ್ದೂರಘರಗೋಳಿಕಾದಯೋ ನಾನಪ್ಪಕಾರೇ ಪಾಣಕೇ ವಮತೀತಿ ವಮ್ಮಿಕೋ। ಉಪಚಿಕಾಹಿ ವನ್ತಕೋತಿ ವಮ್ಮಿಕೋ। ಉಪಚಿಕಾಹಿ ವಮಿತ್ವಾ ಮುಖತುಣ್ಡಕೇಹಿ ಉಕ್ಖಿತ್ತಪಂಸುಚುಣ್ಣೇನ ಕಟಿಪ್ಪಮಾಣೇನಪಿ ಪೋರಿಸಪ್ಪಮಾಣೇನಪಿ ಉಸ್ಸಿತೋತಿ ವಮ್ಮಿಕೋ। ಉಪಚಿಕಾಹಿ ವನ್ತಖೇಳಸಿನೇಹೇನ ಆಬದ್ಧತಾಯ ಸತ್ತಸತ್ತಾಹಂ ದೇವೇ ವಸ್ಸನ್ತೇಪಿ ನ ವಿಪ್ಪಕಿರೀಯತಿ, ನಿದಾಘೇಪಿ ತತೋ ಪಂಸುಮುಟ್ಠಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತಸ್ಮಿಂ ಮುಟ್ಠಿನಾ ಪೀಳಿಯಮಾನೇ ಸಿನೇಹೋ ನಿಕ್ಖಮತಿ, ಏವಂ ವನ್ತಸಿನೇಹೇನ ಸಮ್ಬದ್ಧೋತಿ ವಮ್ಮಿಕೋ। ಏವಮಯಂ ಕಾಯೋಪಿ "ಅಕ್ಖಿಮ್ಹಾ ಅಕ್ಖಿಗೂಥಕೋ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ನಾನಪ್ಪಕಾರಂ ಅಸುಚಿಕಲಿಮಲಂ ವಮತೀತಿ ವಮ್ಮಿಕೋ। ಬುದ್ಧಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಖೀಣಾಸವಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ ನಿಕನ್ತಿಪರಿಯಾದಾನೇನ ಅತ್ತಭಾವಂ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಗತಾತಿ ಅರಿಯೇಹಿ ವನ್ತಕೋತಿಪಿ ವಮ್ಮಿಕೋ। ಯೇಹಿ ಚಾಯಂ ತೀಹಿ ಅಟ್ಠಿಸತೇಹಿ ಉಸ್ಸಿತೋ ನಹಾರುಸಮ್ಬದ್ಧೋ ಮಂಸಾವಲೇಪನೋ ಅಲ್ಲಚಮ್ಮಪರಿಯೋನದ್ಧೋ ಛವಿರಞ್ಜಿತೋ ಸತ್ತೇ ವಞ್ಚೇತಿ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಅರಿಯೇಹಿ ವನ್ತಮೇವಾತಿ ವನ್ತುಸ್ಸಯೋತಿಪಿ ವಮ್ಮಿಕೋ। "ತಣ್ಹಾ ಜನೇತಿ ಪುರಿಸಂ, ಚಿತ್ತಮಸ್ಸ ವಿಧಾವತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೫೫-೫೭) ಏವಂ ತಣ್ಹಾಯ ಜನಿತತ್ತಾ ಅರಿಯೇಹಿ ವನ್ತೇನೇವ ತಣ್ಹಾಸಿನೇಹೇನ ಸಮ್ಬದ್ಧೋ ಅಯನ್ತಿ ವನ್ತಸಿನೇಹೇನ ಸಮ್ಬದ್ಧೋತಿಪಿ ವಮ್ಮಿಕೋ। ಯಥಾ ಚ ವಮ್ಮಿಕಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ನಾನಪ್ಪಕಾರಾ ಪಾಣಕಾ ತತ್ಥೇವ ಜಾಯನ್ತಿ, ಉಚ್ಚಾರಪಸ್ಸಾವಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಗಿಲಾನಾ ಸಯನ್ತಿ, ಮತಾ ನಿಪತನ್ತಿ। ಇತಿ ಸೋ ತೇಸಂ ಸೂತಿಘರಂ ವಚ್ಚಕುಟಿ ಗಿಲಾನಸಾಲಾ ಸುಸಾನಞ್ಚ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಖತ್ತಿಯಮಹಾಸಾಲಾದೀನಮ್ಪಿ ಕಾಯೋ "ಅಯಂ ಗೋಪಿತರಕ್ಖಿತೋ ಮಣ್ಡಿತಪಸಾದಿತೋ ಮಹಾನುಭಾವಾನಂ ಕಾಯೋ"ತಿ ಅಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಛವಿನಿಸ್ಸಿತಾ ಪಾಣಾ ಚಮ್ಮನಿಸ್ಸಿತಾ ಪಾಣಾ ಮಂಸನಿಸ್ಸಿತಾ ಪಾಣಾ ನಹಾರುನಿಸ್ಸಿತಾ ಪಾಣಾ ಅಟ್ಠಿನಿಸ್ಸಿತಾ ಪಾಣಾ

ಅಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜನಿಸ್ಸಿತಾ ಪಾಣಾತಿ ಏವಂ ಕುಲಗಣನಾಯ ಅಸೀತಿಮತ್ತಾನಿ ಕಿಮಿಕುಲಸಹಸ್ಸಾನಿ ಅನ್ತೋಕಾಯಸ್ಮಿಂಯೇವ ಜಾಯನ್ತಿ, ಉಚ್ಚಾರಪಸ್ಸಾವಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಗೇಲಞ್ಞೇನ ಆತುರಿತಾನಿ ಸಯನ್ತಿ, ಮತಾಮತಾ ನಿಪತನ್ತಿ। ಇತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ತೇಸಂ ಪಾಣಾನಂ ಸೂತಿಘರಂ ವಚ್ಚಕುಟಿ ಗಿಲಾನಸಾಲಾ ಸುಸಾನಞ್ಚ ಹೋತೀತಿ "ವಮ್ಮಿಕೋ"ತಿ ಸಙ್ಖಂ ಗತೋ।

ಮನಾಪಾಮನಾಪಪತನಟ್ಠೇನ **ನಗರಂ** "ಸಕ್ಕಾಯನಗರ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ರೋಗಾದೀನಂ ನೀಳಭಾವೇನ ಕುಲಾವಕಭಾವೇನ **ನೀಳಂ** "ರೋಗನೀಳಂ ಪಭಙ್ಗುರ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೧೪೮) ವಿಯ। ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಾ ನಿವಾಸಗೇಹಟ್ಠೇನ **ಕುಟಿ** "ಪಞ್ಚದ್ವಾರಾಯಂ ಕುಟಿಕಾಯಂ ಪಸಕ್ಕಿಯಾ"ತಿಆದೀಸು (ಥೇರಗಾ॰ ೧೨೫) ವಿಯ। ಪೂತಿಭಾವೇನ **ಗಣ್ಡೋ** "ರೋಗೋತಿ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಗಣ್ಡೋತಿ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಲ್ಲೋತಿ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕಾಯಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೯.೧೫) ವಿಯ। ಭಿಜ್ಜನಟ್ಠೇನ **ಕುಮ್ಭೋ** "ಕುಮ್ಭೂಪಮಂ ಕಾಯಮಿಮಂ ವಿದಿತ್ವಾ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೪೦) ವಿಯ। **ಕಾಯಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನನ್ತಿ** ಏತಂ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ಚತುಮಹಾಭೂತಮಯಸ್ಸ ಕುಚ್ಛಿತಧಮ್ಮಾನಂ ಆಯಸ್ಸ ಅಧಿವಚನಂ, ಕಥನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಗುಹಾಯನ್ತಿ** ಸರೀರಸ್ಮಿಂ । **ಸತ್ತೋತಿ** ಅಲ್ಲೀನೋ। **ವಿಸತ್ತೋತಿ** ವಣ್ಣರಾಗಾದಿವಸೇನ ವಿವಿಧೋ ಅಲ್ಲೀನೋ। ಸಣ್ಠಾನರಾಗವಸೇನ **ಆಸತ್ತೋ।** ತತ್ಥೇವ "ಸುಭಂ ಸುಖ"ನ್ತಿ ಗಹಣವಸೇನ **ಲಗ್ಗೋ।** ಅತ್ತಗ್ಗಹಣವಸೇನ **ಲಗ್ಗಿತೋ। ಪಲಿಬುದ್ಧೋತಿ** ಫಸ್ಸರಾಗವಸೇನ ಅಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಠಿತೋ। **ಭಿತ್ತಿಖಿಲೇತಿ** ಭಿತ್ತಿಯಂ ಆಕೋಟಿತಖಾಣುಕೇ। **ನಾಗದನ್ತೇತಿ** ತಥೇವ ಹತ್ಥಿದನ್ತಸದಿಸೇ ವಙ್ಕದಣ್ಡಕೇ। **ಸತ್ತನ್ತಿ** ಭಿತ್ತಿಖಿಲೇ ಲಗ್ಗಂ। **ವಿಸತ್ತನ್ತಿ** ನಾಗದನ್ತೇ ಲಗ್ಗಂ। **ಆಸತ್ತನ್ತಿ** ಚೀವರವಂಸೇ ಲಗ್ಗಂ। **ಲಗ್ಗನ್ತಿ** ಚೀವರರಜ್ಜುಯಾ ಲಗ್ಗಂ। **ಲಗ್ಗಿತನ್ತಿ** ಪೀಠಪಾದೇ ಲಗ್ಗಂ। **ಪಲಿಬುದ್ಧನ್ತಿ** ಮಞ್ಚಪಾದೇ ಲಗ್ಗನ್ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ನಯೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಲಗ್ಗನಾಧಿವಚನನ್ತಿ ವಿಸೇಸೇನ ಅಲ್ಲೀಯನಕಥನಂ। **ಛನ್ನೋತಿ** ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇಹಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಛಾದಿತೋ। ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ಉಪರೂಪರಿ ಛನ್ನೋತಿ **ಉಚ್ಛನ್ನೋ। ಆವುತೋತಿ** ಆವರಿತೋ। **ನಿವುತೋತಿ** ವಾರಿತೋ। **ಓಫುತೋತಿ** ಅವತ್ಥರಿತ್ವಾ ಛಾದಿತೋ। **ಪಿಹಿತೋತಿ** ಭಾಜನೇನ ಉಕ್ಖಲಿಮುಖಂ ವಿಯ ಪಲಿಗುಣ್ಠಿತೋ। **ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೋತಿ** ಆವಟೋ। **ಪಟಿಕುಜ್ಜಿತೋತಿ** ಅಧೋಮುಖಂ ಠಪಿತೋ। ತತ್ಥ ತಿಣಪಣ್ಣಾದೀಹಿ ಛಾದಿತಂ ವಿಯ ಛನ್ನೋ। ಉಚ್ಛನ್ನೋ ನದಿಂ ಆವರಣಸೇತು ವಿಯ। ಆವುತೋ ಜನಸಞ್ಚರಣಮಗ್ಗಾವರಣಂ ವಿಯ।

ವಿನಿಬದ್ಧೋ ಮಾನವಸೇನಾತಿ ನಾನಾವಿಧೇನ ಮಾನಾತಿಮಾನವಸೇನ ನಾನಾವಿಧೇ ಆರಮ್ಮಣೇ ಬದ್ಧೋ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ। **ಪರಾಮಟ್ಠೋ ದಿಟ್ಠಿವಸೇನಾತಿ** ದ್ವಾಸಟ್ಠಿದಿಟ್ಠೀನಂ ವಸೇನ ಪರಾಮಟ್ಠೋ ಆಮಸಿತ್ವಾ ಗಹಿತೋ। **ವಿಕ್ಖೇಪಗತೋ ಉದ್ಧಚ್ಚವಸೇನಾತಿ** ಆರಮ್ಮಣೇ ಅಸನ್ತಿಟ್ಠನವಸೇನ ಚಿತ್ತವಿಕ್ಖೇಪಂ ಪತ್ತೋ ಉಪಗತೋ। **ಅನಿಟ್ಠಙ್ಗತೋ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾವಸೇನಾತಿ** ರತನತ್ತಯಾದೀಸು ಕಙ್ಖಾನಸಙ್ಖಾತಾಯ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ವಸೇನ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ ಅಪ್ಪತ್ತೋ। **ಥಾಮಗತೋ ಅನುಸಯವಸೇನಾತಿ** ದುನ್ನೀಹರಣಅಪ್ಪಹೀನಾನುಸಯವಸೇನ ಥಿರಭಾವಂ ಪತ್ತೋ ಉಪಗತೋ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ।

ರೂಪೂಪಯನ್ತಿ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠೂಪಯವಸೇನ ರೂಪಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ। **ವಿಞ್ಞಾಣಂ ತಿಟ್ಠಮಾನಂ ತಿಟ್ಠತೀತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ತಿಟ್ಠನ್ತಂ ತಿಟ್ಠತಿ। **ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ರೂಪಪತಿಟ್ಠನ್ತಿ** ರೂಪಮೇವ ಆರಮ್ಮಣಂ ಆಲಮ್ಬಿತ್ವಾ ರೂಪಮೇವ ಪತಿಟ್ಠಂ ಕತ್ವಾ। **ನನ್ದೂಪಸೇಚನನ್ತಿ** ಸಪ್ಪೀತಿಕತಣ್ಹೋದಕೇನ ಆಸಿತ್ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ। **ವುದ್ಧಿನ್ತಿ** ವುದ್ಧಿಭಾವಂ। **ವಿರೂಳ್ಹಿನ್ತಿ** ಜವನವಸೇನ ಉಪರಿತೋ ವಿರೂಳ್ಹಿಭಾವಂ। **ವೇಪುಲ್ಲನ್ತಿ** ತದಾರಮ್ಮಣವಸೇನ ವೇಪುಲ್ಲಂ।

ಅತ್ಥಿ ರಾಗೋತಿಆದೀನಿ ಲೋಭಸ್ಸೇವ ನಾಮಾನಿ। ಸೋ ಹಿ ರಞ್ಜನವಸೇನ **ರಾಗೋ,** ನನ್ದನವಸೇನ **ನನ್ದೀ,** ತಣ್ಹಾಯನವಸೇನ **ತಣ್ಹಾತಿ** ವುಚ್ಚತಿ। **ಪತಿಟ್ಠಿತಂ ತತ್ಥ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿರೂಳ್ಹನ್ತಿ** ಕಮ್ಮಂ ಜವಾಪೇತ್ವಾ ಪಟಿಸನ್ಧಿಆಕಡ್ಢನಸಮತ್ಥತಾಯ ಪತಿಟ್ಠಿತಞ್ಚೇವ ವಿರೂಳ್ಹಞ್ಚ। **ಯತ್ಥಾತಿ** ತೇಭೂಮಕವಟ್ಟೇ ಭುಮ್ಮಂ। ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಾ ಪುರಿಮಪದೇ ಏತಂ ಭುಮ್ಮಂ। **ಅತ್ಥಿ ತತ್ಥ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ವುದ್ಧೀತಿ** ಇದಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಿಪಾಕವಟ್ಟೇ ಠಿತಸ್ಸ ಆಯತಿಂ ವಟ್ಟಹೇತುಕೇ ಸಙ್ಖಾರೇ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಯತ್ಥ ಅತ್ಥಿ ಆಯತಿಂ**

ಪುನಬ್ಭವಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತೀತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಆಯತಿಂ ಪುನಬ್ಭವಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಿ ಅತ್ಥಿ। ತತ್ಥ ಪುರಿಮಸುತ್ತಂ ರೂಪಾದಿಆರಮ್ಮಣಲಗ್ಗನವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ದುತಿಯಸುತ್ತಂ ತದೇವಾರಮ್ಮಣಂ ಅಭಿನನ್ದನವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ತತಿಯಂ ವಿಞ್ಞಾಣಪತಿಟ್ಠಾನವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಚತುತ್ಥಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಆಹಾರವಸೇನ, ಕುಸಲಾಕುಸಲವಿಞ್ಞಾಣಪತಿಟ್ಠಾನವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ಞಾತಬ್ಬಂ।

ಯೇಭುಯ್ಯೇನಾತಿ ಪಾಯೇನ। **ಮುಯ್ಹನ್ತೀ**ತಿ ಮೋಹಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತಿ। **ಸಮ್ಮುಯ್ಹನ್ತೀ**ತಿ ವಿಸೇಸೇನ ಮುಯ್ಹನ್ತಿ। **ಸಮ್ಪಮುಯ್ಹನ್ತೀ**ತಿ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಮುಯ್ಹನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ಪಟಿಚ್ಚ **ಮುಯ್ಹನ್ತಿ,** ಸದ್ದಾರಮ್ಮಣಂ ಪಟಿಚ್ಚ **ಸಮ್ಮುಯ್ಹನ್ತಿ,** ಮುತಾರಮ್ಮಣಂ ಪಟಿಚ್ಚ **ಸಮ್ಪಮುಯ್ಹನ್ತಿ। ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಅನ್ಧೀಕತಾ**ತಿ ಅಟ್ಠಸು ಠಾನೇಸು ಅಞ್ಞಾಣಾಯ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಅನ್ಧೀಕತಾ। "ಗತಾ"ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ, ಅನ್ಧಭಾವಂ ಉಪಗತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಗಾಳ್ಹೋ**ತಿ ಪವಿಟ್ಠೋ। **ಓಗಾಳ್ಹೋ**ತಿ ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗಂ ಪವಿಟ್ಠೋ। **ಅಜ್ಝೋಗಾಳ್ಹೋ**ತಿ ಅಧಿಓಗಾಹಿತ್ವಾ ಅವತ್ಥರಿತ್ವಾ ವಿಸೇಸೇನ ಪವಿಟ್ಠೋ **ನಿಮುಗ್ಗೋ**ತಿ ಅಧೋಮುಖಂ ಹುತ್ವಾ ಪವಿಟ್ಠೋ। ಅಥ ವಾ ದಸ್ಸನಸಂಸಗ್ಗೇನ **ಓಗಾಳ್ಹೋ**। ಸವನಸಂಸಗ್ಗೇನ **ಅಜ್ಝೋಗಾಳ್ಹೋ**। ವಚನಸಂಸಗ್ಗೇನ **ನಿಮುಗ್ಗೋ**। ಸಪ್ಪುರಿಸಸಂಸಗ್ಗವಿರಹಿತೋ ವಾ **ಓಗಾಳ್ಹೋ**। ಸದ್ಧಮ್ಮಸೇವನವಿರಹಿತೋ ವಾ **ಅಜ್ಝೋಗಾಳ್ಹೋ**। ಧಮ್ಮಾನುಧಮ್ಮಪಟಿಪತ್ತಿವಿರಹಿತೋ ವಾ **ನಿಮುಗ್ಗೋ**।

ವಿವೇಕಾತಿ ವಿವಿತ್ತಿ, ವಿವಿಚ್ಚನಂ ವಾ ವಿವೇಕೋ। **ತಯೋ**ತಿ ಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದೋ। **ಕಾಯವಿವೇಕೋ**ತಿ ಕಾಯೇನ ವಿವಿತ್ತಿ, ವಿನಾ ಅಪಸಕ್ಕನಂ। **ಚಿತ್ತವಿವೇಕಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಇಧ ಭಿಕ್ಖೂ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ। ಸಂಸಾರೇ ಭಯಂ ಇಕ್ಖನತೋ ಭಿಕ್ಖು। **ವಿವಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಸುಞ್ಞಂ, ಅಪ್ಪಸದ್ದಂ ಅಪ್ಪನಿಗ್ಘೋಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತದೇವ ಹಿ ಸನ್ಧಾಯ ವಿಭಙ್ಗೇ "ವಿವಿತ್ತನ್ತಿ ಸನ್ತಿಕೇ ಚೇಪಿ ಸೇನಾಸನಂ ಹೋತಿ, ತಞ್ಚ ಅನಾಕಿಣ್ಣಂ ಗಹಟ್ಠೇಹಿ ಪಬ್ಬಜಿತೇಹಿ, ತೇನ ತಂ ವಿವಿತ್ತ"ನ್ತಿ (ವಿಭ॰ ೫೨೬) ವುತ್ತಂ। ಸೇತಿ ಚೇವ ಆಸತಿ ಚ ಏತ್ಥಾತಿ ಸೇನಾಸನಂ, ಮಞ್ಚಪೀಠಾದೀನಮೇತಮಧಿವಚನಂ। ತೇನಾಹ –

> "ಸೇನಾಸನನ್ತಿ ಮಞ್ಚೋಪಿ ಸೇನಾಸನಂ, ಪೀಠಮ್ಪಿ… ಭಿಸಿಪಿ… ಬಿಬ್ಬೋಹನಮ್ಪಿ… ವಿಹಾರೋಪಿ… ಅಡ್ಢಯೋಗೋಪಿ… ಪಾಸಾದೋಪಿ… ಅಟ್ಟೋಪಿ… ಮಾಳೋಪಿ… ಲೇಣಮ್ಪಿ… ಗುಹಾಪಿ… ರುಕ್ಖಮೂಲಮ್ಪಿ… ವೇಳುಗುಮ್ಬೋಪಿ… ಯತ್ಥ ವಾ ಪನ ಭಿಕ್ಖೂ ಪಟಿಕ್ಕಮನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಸೇನಾಸನ"ನ್ತಿ (ವಿಭ॰ ೫೨೭)।

ಅಪಿ ಚ ವಿಹಾರೋ ಅಡ್ಢಯೋಗೋ ಪಾಸಾದೋ ಹಮ್ಮಿಯಂ ಗುಹಾತಿ ಇದಂ **ವಿಹಾರಸೇನಾಸನಂ** ನಾಮ। ಮಞ್ಚೋ ಪೀಠಂ ಭಿಸಿ ಬಿಬ್ಬೋಹನನ್ತಿ ಇದಂ **ಮಞ್ಚಪೀಠಸೇನಾಸನಂ** ನಾಮ। ಚಿಮಿಲಿಕಾ ಚಮ್ಮಖಣ್ಡೋ ತಿಣಸನ್ಥಾರೋ ಪಣ್ಣಸನ್ಥಾರೋತಿ ಇದಂ **ಸನ್ಥತಸೇನಾಸನಂ** ನಾಮ। ಯತ್ಥ ವಾ ಪನ ಭಿಕ್ಖೂ ಪಟಿಕ್ಕಮನ್ತಿ, ಇದಂ **ಓಕಾಸಸೇನಾಸನಂ** ನಾಮಾತಿ ಏವಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಸೇನಾಸನಂ ಹೋತಿ। ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಸೇನಾಸನಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತಮೇವ।

ಇಧ ಪನಸ್ಸ ಸಕುಣಸದಿಸಸ್ಸ ಚಾತುದ್ದಿಸಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅನುಚ್ಛವಿಕಸೇನಾಸನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅರಞ್ಞಂ ರುಕ್ಖಮೂಲ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅರಞ್ಞ**ನ್ತಿ "ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಬಹಿ ಇನ್ದಖೀಲಾ ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಅರಞ್ಞ"ನ್ತಿ (ವಿಭ॰ ೫೨೯) ಇದಂ ಭಿಕ್ಖುನೀನಂ ವಸೇನ ಆಗತಂ। "ಆರಞ್ಞಕಂ ನಾಮ ಸೇನಾಸನಂ ಪಞ್ಚಧನುಸತಿಕಂ ಪಚ್ಛಿಮ"ನ್ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೬೫೪) ಇದಂ ಪನ ಇಮಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅನುರೂಪಂ। ತಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣಂ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ಧುತಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೇ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೩೧) ವುತ್ತಂ। **ರುಕ್ಖಮೂಲ**ನ್ತಿ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಸನ್ತಚ್ಛಾಯಂ ವಿವಿತ್ತಂ ರುಕ್ಖಮೂಲಂ। **ಪಬ್ಬತ**ನ್ತಿ ಸೇಲಂ। ತತ್ಥ ಹಿ ಉದಕಸೋಣ್ಡೀಸು ಉದಕಕಿಚ್ಚಂ ಕತ್ವಾ ಸೀತಾಯ ರುಕ್ಖಚ್ಛಾಯಾಯ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ನಾನಾದಿಸಾಸು ಖಾಯಮಾನಾಸು ಸೀತೇನ ವಾತೇನ ಬೀಜಿಯಮಾನಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗಂ ಹೋತಿ। **ಕನ್ದರ**ನ್ತಿ ಕಂ ವುಚ್ಚತಿ ಉದಕಂ, ತೇನ ದಾರಿತಂ, ಉದಕೇನ ಭಿನ್ನಂ ಪಬ್ಬತಪದೇಸಂ। ಯಂ "ನದೀತುಮ್ಬ"ನ್ತಿಪಿ "ನದೀಕುಞ್ಜ"ನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ರಜತಪಟ್ಟಸದಿಸಾ ವಾಲುಕಾ ಹೋತಿ, ಮತ್ಥಕೇ ಮಣಿವಿತಾನಂ ವಿಯ ವನಗಹನಂ, ಮಣಿಖನ್ಧಸದಿಸಂ ಉದಕಂ ಸನ್ದತಿ। ಏವರೂಪಂ ಕನ್ದರಂ ಓರುಯ್ಹ ಪಾನೀಯಂ ಪಿವಿತ್ವಾ ಗತ್ತಾನಿ ಸೀತಾನಿ ಕತ್ವಾ ವಾಲುಕಂ ಉಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾ ಪಂಸುಕೂಲಚೀವರಂ ಪಞ್ಞಪೇತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ

ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರೋತೋ ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗಂ ಹೋತಿ। **ಗಿರಿಗುಹ**ನ್ತಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪಬ್ಬತಾನಂ ಅನ್ತರಂ, ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ವಾ ಉಮಙ್ಗಸದಿಸಂ ಮಹಾವಿವರಂ। ಸುಸಾನಲಕ್ಖಣಂ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೩೪) ವುತ್ತಂ।

ವನಪತ್ಥನ್ತಿ ಗಾಮನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಅನುಪಚಾರಟ್ಠಾನಂ ಯತ್ಥ ನ ಕಸನ್ತಿ ನ ವಪನ್ತಿ। ತೇನೇವಾಹ "ವನಪತ್ಥನ್ತಿ ದೂರಾನಮೇತಂ ಸೇನಾಸನಾನಂ ಅಧಿವಚನ"ನ್ತಿಆದಿ (ವಿಭ॰ ೫೩೧)। **ಅಬ್ಭೋಕಾಸ**ನ್ತಿ ಅಚ್ಛನ್ನಂ। ಆಕಙ್ಖಮಾನೋ ಪನೇತ್ಥ ಚೀವರಕುಟಿಂ ಕತ್ವಾ ವಸತಿ। **ಪಲಾಲಪುಞ್ಜ**ನ್ತಿ ಪಲಾಲರಾಸಿಂ। ಮಹಾಪಲಾಲಪುಞ್ಜತೋ ಹಿ ಪಲಾಲಂ ನಿಕ್ಕಡ್ಢಿತ್ವಾ ಪಬ್ಭಾರಲೇಣಸದಿಸೇ ಆಲಯೇ ಕರೋನ್ತಿ, ಗಚ್ಛಗುಮ್ಬಾದೀನಮ್ಪಿ ಉಪರಿ ಪಲಾಲಂ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಹೇಟ್ಠಾ ನಿಸಿನ್ನಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತಿ। ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಕಾಯೇನ ವಿವಿತ್ತೋ ವಿಹರತೀ"ತಿಆದಿ। ಏಕೋ ಚಙ್ಕಮಂ ಅಧಿಟ್ಠಾತಿ ಪವತ್ತಯತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಇರಿಯತೀ**ತಿ ಇರಿಯಾಪಥಂ ವತ್ತಯತಿ। **ವತ್ತತೀ**ತಿ ಇರಿಯಾಪಥವುತ್ತಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ। **ಪಾಲೇತೀ**ತಿ ಇರಿಯಾಪಥಂ ರಕ್ಖತಿ। **ಯಪೇತೀ**ತಿ ಯಪಯತಿ। **ಯಾಪೇತೀ**ತಿ ಯಾಪಯತಿ।

ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸಾತಿ ಕುಸಲಜ್ಝಾನಸಮಙ್ಗಿಸ್ಸ। **ನೀವರಣೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿವಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಉಪಚಾರೇನ ನೀವರಣೇಹಿ ವಿವಿತ್ತಮ್ಪಿ ಸಮಾನಂ ಅನ್ತೋಅಪ್ಪನಾಯಂ ಸುಟ್ಠು ವಿವಿತ್ತಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸ ನೀವರಣೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿವಿತ್ತಂ ಹೋತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏಸೇವ ನಯೋ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಪೀತಿಸುಖದುಕ್ಖೇಹಿ ದುತಿಯತತಿಯಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಾನಿ ಸಮಾಪನ್ನಾನನ್ತಿ। **ರೂಪಸಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ಕುಸಲವಿಪಾಕಕಿರಿಯವಸೇನ ಪಞ್ಚದಸನ್ನಂ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಾನಂ ಸಞ್ಞಾಯ। **ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ಚಕ್ಖುರೂಪಾದಿಸಙ್ಘಟ್ಟನೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಾಯ ಕುಸಲಾಕುಸಲವಿಪಾಕವಸೇನ ದ್ವಿಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಸಙ್ಖಾತಾಯ ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾಯ ಚ। **ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ನಾನಾರಮ್ಮಣೇ ಪವತ್ತಾಯ ಚತುಚತ್ತಾಲೀಸಕಾಮಾವಚರಸಞ್ಞಾಯ ಚ ಚಿತ್ತಂ ವಿವಿತ್ತಂ ಹೋತಿ ಸುಞ್ಞಂ ಹೋತಿ।

ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ ಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸಾತಿ ಏತ್ಥ ನಾಸ್ಸ ಅನ್ತೋತಿ ಅನನ್ತಂ, ಆಕಾಸಂ ಅನನ್ತಂ ಆಕಾಸಾನನ್ತಂ, ಆಕಾಸಾನನ್ತಮೇವ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಂ, ತಂ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ ಆಯತನಮಸ್ಸ ಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ದೇವಾನಂ ದೇವಾಯತನಮಿವಾತಿ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ, ಕಸಿಣುಗ್ಘಾಟಿಮಾಕಾಸಾರಮ್ಮಣಝಾನಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ತಂ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ ಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸ ಕುಸಲಕಿರಿಯಝಾನಂ ಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸ। **ರೂಪಸಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನತೋ ಚೇವ ತದಾರಮ್ಮಣತೋ ಚ। ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಮ್ಪಿ ಹಿ "ರೂಪ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ "ರೂಪೀ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೨೦೯), ತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಮ್ಪಿ "ಬಹಿದ್ಧಾ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತಿ ಸುವಣ್ಣದುಬ್ಬಣ್ಣಾನೀ"ತಿಆದೀಸುಪಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೨೦೯)। ತಸ್ಮಾ ಇಧ ರೂಪೇ ಸಞ್ಞಾ ರೂಪಸಞ್ಞಾತಿ ಏವಂ ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ರೂಪೇ ಸಞ್ಞಾ ಅಸ್ಸಾತಿ ರೂಪಸಞ್ಞಂ, ರೂಪಮಸ್ಸ ನಾಮನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಪಥವೀಕಸಿಣಾದಿಭೇದಸ್ಸ ತದಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಚೇತಂ ಅಧಿವಚನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏತಾಯ ಕುಸಲವಿಪಾಕಕಿರಿಯಾವಸೇನ ಪಞ್ಚದಸವಿಧಾಯ ಝಾನಸಙ್ಖಾತಾಯ ರೂಪಸಞ್ಞಾಯ। ಏತಾಯ ಚ ಪಥವೀಕಸಿಣಾದಿವಸೇನ ಅಟ್ಠವಿಧಾಯ ಆರಮ್ಮಣಸಙ್ಖಾತಾಯ ರೂಪಸಞ್ಞಾಯ।

ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾಯಾತಿ ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ವತ್ಥೂನಂ ರೂಪಾದೀನಂ ಆರಮ್ಮಣಾನಞ್ಚ ಪಟಿಘಾತೇನ ಸಮುಪ್ಪನ್ನಾ ಸಞ್ಞಾ ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾ, ರೂಪಸಞ್ಞಾದೀನಂ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಯಥಾಹ - "ತತ್ಥ ಕತಮಾ ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾ? ರೂಪಸಞ್ಞಾ ಸದ್ದಸಞ್ಞಾ ಗನ್ಧಸಞ್ಞಾ ರಸಸಞ್ಞಾ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಸಞ್ಞಾ, ಇಮಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾಯೋ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೬೦೨)। ತಾ ಕುಸಲವಿಪಾಕಾ ಪಞ್ಚ ಅಕುಸಲವಿಪಾಕಾ ಪಞ್ಚಾತಿ ಏತಾಯ ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾಯ।

ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾಯಾತಿ ನಾನತ್ತೇ ಗೋಚರೇ ಪವತ್ತಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ, ನಾನತ್ತಾಯ ವಾ ಸಞ್ಞಾಯ। ಯಥಾಹ - "ತತ್ಥ ಕತಮಾ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾ? ಅಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸ ಮನೋಧಾತುಸಮಙ್ಗಿಸ್ಸ ವಾ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಸಮಙ್ಗಿಸ್ಸ ವಾ ಸಞ್ಞಾ ಸಞ್ಜಾನನಾ

ಸಞ್ಞಾನಿತತ್ತಂ, ಇಮಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾಯೋ"ತಿ (ವಿಭಂ ೬೦೪) ಏವಂ ವಿಭಙ್ಗೇ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ವುತ್ತಾ। ತಾ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ಅಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸ ಮನೋಧಾತುಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಸಙ್ಗಹಿತಾ ಸಞ್ಞಾ ರೂಪಸದ್ದಾದಿಭೇದೇ ನಾನತ್ತೇ ನಾನಾಸಭಾವೇ ಗೋಚರೇ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಚೇಸಾ ಅಟ್ಠ ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲಸಞ್ಞಾ, ದ್ವಾದಸ ಅಕುಸಲಸಞ್ಞಾ, ಏಕಾದಸ ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲವಿಪಾಕಸಞ್ಞಾ, ದ್ವೇ ಅಕುಸಲವಿಪಾಕಸಞ್ಞಾ , ಏಕಾದಸ ಕಾಮಾವಚರಕಿರಿಯಸಞ್ಞಾತಿ ಏವಂ ಚತುಚತ್ತಾಲೀಸಮ್ಪಿ ಸಞ್ಞಾ ನಾನತ್ತಾ ನಾನಾಸಭಾವಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅಸದಿಸಾ, ತಸ್ಮಾ "ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ, ತಾಯ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾಯ।

ಚಿತ್ತಂ ವಿವಿತ್ತಂ ಹೋತೀತಿ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ ಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸ ರೂಪಸಞ್ಞಾಪಟಿಘಸಞ್ಞಾನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾತಾಹಿ ಸಞ್ಞಾಹಿ ಝಾನಚಿತ್ತಂ ವಿವಿತ್ತಂ ಹೋತಿ ವಿನಾ ಹೋತಿ ಅಪಸಕ್ಕನಂ ಹೋತಿ। **ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನ**ನ್ತಿ ಏತದೇವ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ ಆಯತನಮಸ್ಸಾತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಂ, ಆಕಾಸೇ ಪವತ್ತವಿಞ್ಞಾಣಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ತಂ ಝಾನಂ ಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾಯ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಸಞ್ಞಾಯ ಚಿತ್ತಂ ವಿವಿತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ನಾಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚನನ್ತಿ ಅಕಿಞ್ಚನಂ, ಅನ್ತಮಸೋ ಭಙ್ಗಮತ್ತಮ್ಪಿ ಅಸ್ಸ ಅವಸಿಟ್ಠಂ ನತ್ಥೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅಕಿಞ್ಚನಸ್ಸ ಭಾವೋ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಂ, ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನವಿಞ್ಞಾಣಾಪಗಮಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ತಂ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ ಆಯತನಮಸ್ಸಾತಿ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ, ಆಕಾಸೇ ಪವತ್ತಿತವಿಞ್ಞಾಣಾಪಗಮಾರಮ್ಮಣಝಾನಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ತಂ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ ಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸ ತಾಯ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಸಞ್ಞಾಯ ಚಿತ್ತಂ ವಿವಿತ್ತಂ।

ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಯಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ ಭಾವತೋ ತಂ "ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಯಥಾಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸ ಸಾ ಸಞ್ಞಾ ಹೋತಿ, ತಂ ತಾವ ದಸ್ಸೇತುಂ ವಿಭಙ್ಗೇ (ವಿಭಂ ೬೨೦) "ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀ"ತಿ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ತಞ್ಞೇವ "ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ ಸನ್ತತೋ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ, ಸಙ್ಖಾರಾವಸೇಸಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಭಾವೇತಿ, ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಸನ್ತತೋ ಮನಸಿ ಕರೋತೀತಿ "ಸನ್ತೋವತಾಯಂ ಸಮಾಪತ್ತಿ, ಯತ್ರ ಹಿ ನಾಮ ನತ್ಥಿಭಾವಮ್ಪಿ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕರಿತ್ವಾ ವಸತೀ"ತಿ ಏವಂ ಸನ್ತಾರಮ್ಮಣತಾಯ ನಂ "ಸನ್ತಾ"ತಿ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ। ತಂ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ಅಪ್ಪೇತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ತಾಯ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಸಞ್ಞಾಯ ಝಾನಚಿತ್ತಂ ಸುಞ್ಞಂ ಹೋತಿ।

ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸಾತಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಂ ಪತ್ತಸ್ಸ। **ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಯಾ**ತಿ ವೀಸತಿವತ್ಥುಕಾಯ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಯಾ। **ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯಾ**ತಿ ಅಟ್ಠಸು ಠಾನೇಸು ಕಙ್ಖಾಯ। **ಸೀಲಬ್ಬತಪರಾಮಾಸಾ**ತಿ "ಸೀಲೇನ ಸುದ್ಧಿ, ವತೇನ ಸುದ್ಧೀ"ತಿ ಪರಾಮಸಿತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕದಿಟ್ಠಿ। **ದಿಟ್ಠಾನುಸಯಾ**ತಿ ಅಪ್ಪಹೀನಟ್ಠೇನ ಸನ್ತಾನೇ ಅನುಸಯಕಾ ದಿಟ್ಠಾನುಸಯಾ। ತಥಾ **ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾನುಸಯಾ**। **ತದೇಕಟ್ಠೇಹಿ ಚಾ**ತಿ ತೇಹಿ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಆದೀಹಿ ಏಕತೋ ಠಿತೇಹಿ ಚ। ಉಪತಾಪೇನ್ತಿ ವಿಬಾಧೇನ್ತಿ ಚಾತಿ ಕಿಲೇಸಾ, ತೇಹಿ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಯಾದಿಕಿಲೇಸೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿವಿತ್ತಂ ಸುಞ್ಞಂ ಹೋತಿ। ಏತ್ಥ "ತದೇಕಟ್ಠ"ನ್ತಿ ದುವಿಧಂ ಏಕಟ್ಠಂ ಪಹಾನೇಕಟ್ಠಂ ಸಹಜೇಕಟ್ಠಞ್ಚ। ಅಪಾಯಗಮನೀಯಾ ಹಿ ಕಿಲೇಸಾ ಯಾವ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೇನ ನ ಪಹೀಯನ್ತಿ, ತಾವ ದಿಟ್ಠಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಹಿ ಸಹ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪುಗ್ಗಲೇ ಠಿತಾತಿ ಪಹಾನೇಕಟ್ಠಾ। ದಸಸು ಹಿ ಕಿಲೇಸೇಸು ಇಧ ದಿಟ್ಠಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಏವ ಆಗತಾ। ಅನುಸಯೇಸು ದಿಟ್ಠಾನುಸಯವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾನುಸಯಾ ಆಗತಾ। ಸೇಸಾ ಪನ ಅಪಾಯಗಮನೀಯೋ ಲೋಭೋ ದೋಸೋ ಮೋಹೋ ಮಾನೋ ಥಿನಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಂ ಅಹಿರಿಕಂ ಅನೋತ್ತಪ್ಪನ್ತಿ ಅಟ್ಠ ಕಿಲೇಸಾ ದಿಟ್ಠಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಹಿ ಸಹ ಪಹಾನೇಕಟ್ಠಾ ಹುತ್ವಾ ದ್ವೀಹಿ ಅನುಸಯೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೇನ ಪಹೀಯನ್ತಿ। ರಾಗದೋಸಮೋಹಪಮುಖೇಸು ವಾ ದಿಯಡ್ಢೇಸು ಕಿಲೇಸಸಹಸ್ಸೇಸು ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೇನ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪಹೀಯಮಾನಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಹ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಪಹೀನಾ, ದಿಟ್ಠಾನುಸಯವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾನುಸಯೇಹಿ ಸಹ ಅಪಾಯಗಮನೀಯಾ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಾ ಪಹಾನೇಕಟ್ಠವಸೇನ ಪಹೀಯನ್ತಿ। ಸಹಜೇಕಟ್ಠಾ ಪನ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಹ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಚ ಸಹ ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಚಿತ್ತೇ ಠಿತಾ ಅವಸೇಸಕಿಲೇಸಾ।

ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೇನ ಹಿ ಚತ್ತಾರಿ ದಿಟ್ಠಿಸಹಗತಾನಿ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಸಹಗತಞ್ಚಾತಿ ಪಞ್ಚ ಚಿತ್ತಾನಿ ಪಹೀಯನ್ತಿ। ತತ್ಥ ದ್ವೀಸು ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಅಸಙ್ಖಾರಿಕಚಿತ್ತೇಸು ಪಹೀಯಮಾನೇಸು ತೇಹಿ ಸಹಜಾತೋ ಲೋಭೋ ಮೋಹೋ ಉದ್ಧಚ್ಚಂ ಅಹಿರಿಕಂ ಅನೋತ್ತಪ್ಪನ್ತಿ ಇಮೇ ಕಿಲೇಸಾ ಸಹಜೇಕಟ್ಠವಸೇನ ಪಹೀಯನ್ತಿ, ದ್ವೀಸು ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಸಸಙ್ಖಾರಿಕಚಿತ್ತೇಸು ಪಹೀಯಮಾನೇಸು ತೇಹಿ ಸಹಜಾತೋ ಲೋಭೋ ಮೋಹೋ ಥಿನಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಂ ಅಹಿರಿಕಂ ಅನೋತ್ತಪ್ಪನ್ತಿ ಇಮೇ ಕಿಲೇಸಾ ಸಹಜೇಕಟ್ಠವಸೇನ ಪಹೀಯನ್ತಿ, ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಸಹಗತಚಿತ್ತೇ ಪಹೀಯಮಾನೇ ತೇನ ಸಹಜಾತೋ ಮೋಹೋ ಉದ್ಧಚ್ಚಂ ಅಹಿರಿಕಂ ಅನೋತ್ತಪ್ಪನ್ತಿ ಇಮೇ ಕಿಲೇಸಾ ಸಹಜೇಕಟ್ಠವಸೇನ ಪಹೀಯನ್ತಿ। ತೇಹಿ ದುವಿಧೇಕಟ್ಠೇಹಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿವಿತ್ತಂ ಹೋತೀತಿ ಮಗ್ಗಚಿತ್ತಂ ವಿವಿಚ್ಚತಿ, ಫಲಚಿತ್ತಂ ವಿವಿತ್ತಂ ವಿಯುತ್ತಂ ಅಪಸಕ್ಕಿತಂ ಸುಞ್ಞಂ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸಕದಾಗಾಮಿಸ್ಸ ಓಳಾರಿಕಾ ಕಾಮರಾಗಸಞ್ಞೋಜನಾತಿ ಓಳಾರಿಕಭೂತಾ ಕಾಯದ್ವಾರೇ ವೀತಿಕ್ಕಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ಥೂಲಭೂತಾ ಮೇಥುನರಾಗಸಙ್ಖಾತಾ ಸಞ್ಞೋಜನಾ। ಸೋ ಹಿ ಕಾಮಭವೇ ಸಞ್ಞೋಜೇತೀತಿ "ಸಞ್ಞೋಜನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಪಟಿಘಸಞ್ಞೋಜನಾ**ತಿ ಬ್ಯಾಪಾದಸಞ್ಞೋಜನಾ। ಸೋ ಹಿ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪಟಿಹಞ್ಞತೀತಿ "ಪಟಿಘ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇ ಏವ ಥಾಮಗತಟ್ಠೇನ ಸನ್ತಾನೇ ಅನುಸೇನ್ತೀತಿ **ಅನುಸಯಾ। ಅಣುಸಹಗತಾ**ತಿ ಸುಖುಮಭೂತಾ ಕಾಮರಾಗಸಞ್ಞೋಜನಾ ಪಟಿಘಸಞ್ಞೋಜನಾ ಅಣುಸಹಗತಾ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯಾ ಪಟಿಘಾನುಸಯಾತಿ ಅಪ್ಪಹೀನಟ್ಠೇನ ಸನ್ತಾನೇ ಅನುಸಯನವಸೇನ ಸುಖುಮಭೂತಾ ಕಾಮರಾಗಪಟಿಘಾನುಸಯಾ। **ತದೇಕಟ್ಠೇಹಿ ಚಾ**ತಿ ವುತ್ತತ್ಥೇಹಿ ದುವಿಧೇಕಟ್ಠೇಹಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿವಿತ್ತಂ ಸುಞ್ಞಂ ಹೋತಿ।

ಅರಹತೋತಿ ಕಿಲೇಸಾರೀನಂ ಹತತ್ತಾ "ಅರಹಾ"ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಸ್ಸ। **ರೂಪರಾಗಾ**ತಿ ರೂಪಭವೇ ಛನ್ದರಾಗಾ । **ಅರೂಪರಾಗಾ**ತಿ ಅರೂಪಭವೇ ಛನ್ದರಾಗಾ। **ಮಾನಾ**ತಿ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗವಜ್ಝಾ ಮಾನಾ ಏವ। ತಥಾ ಉದ್ಧಚ್ಚಅವಿಜ್ಜಾಮಾನಾನುಸಯಾದಯೋ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗವಜ್ಝಾ। ಏತೇಸು ಉಣ್ಣತಿಲಕ್ಖಣೋ ಮಾನೋ। ಅವೂಪಸಮಲಕ್ಖಣಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಂ। ಅನ್ಧಭಾವಲಕ್ಖಣಾ ಅವಿಜ್ಜಾ। ರೂಪರಾಗಅರೂಪರಾಗವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಭವರಾಗಾನುಸಯಾ। **ತದೇಕಟ್ಠೇಹಿ ಚಾ**ತಿ ತೇಹಿ ಏಕತೋ ಠಿತೇಹಿ ಚ ಕಿಲೇಸೇಹಿ। **ಬಹಿದ್ಧಾ ಚ ಸಬ್ಬನಿಮಿತ್ತೇಹೀ**ತಿ ಅಜ್ಝತ್ತಚಿತ್ತಸನ್ತಾನೇ ಅಕುಸಲಕ್ಖನ್ಧೇ ಉಪಾದಾಯ "ಬಹಿದ್ಧಾ"ತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತೇಹಿ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಬಹಿದ್ಧಾ ಪವತ್ತೇಹಿ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರನಿಮಿತ್ತೇಹಿ ಮಗ್ಗಚಿತ್ತಂ ವಿವಿಚ್ಚತಿ ವಿನಾ ಹೋತಿ ಅಪಸಕ್ಕತಿ, ಫಲಚಿತ್ತಂ ವಿವಿತ್ತಂ ವಿಯುತ್ತಂ ಅಪಸಕ್ಕಿತಂ ಹೋತಿ।

ತತ್ಥ ಕಿಲೇಸಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಚಾತಿ ದ್ವಿಧಾ ಅನುಸಯಾನಂ ಅಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕಿಲೇಸಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಹಿ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯಪಟಿಘಾನುಸಯಾನಂ ತತಿಯಮಗ್ಗೇನ ಅಭಾವೋ ಹೋತಿ, ಮಾನಾನುಸಯಸ್ಸ ಚತುತ್ಥಮಗ್ಗೇನ, ದಿಟ್ಠಾನುಸಯವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾನುಸಯಾನಂ ಪಠಮಮಗ್ಗೇನ, ಭವರಾಗಾನುಸಯಾವಿಜ್ಜಾನುಸಯಾನಂ ಚತುತ್ಥಮಗ್ಗೇನೇವ। ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಪನ ಪಠಮಮಗ್ಗೇನ ದಿಟ್ಠಾನುಸಯವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾನುಸಯಾನಂ ಅಭಾವೋ ಹೋತಿ, ದುತಿಯಮಗ್ಗೇನ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯಪಟಿಘಾನುಸಯಾನಂ ತನುಭಾವೋ, ತತಿಯಮಗ್ಗೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಅಭಾವೋ, ಚತುತ್ಥಮಗ್ಗೇನ ಮಾನಾನುಸಯಭವರಾಗಾನುಸಯಾವಿಜ್ಜಾನುಸಯಾನಂ ಅಭಾವೋ ಹೋತಿ। **ಚಿತ್ತವಿವೇಕೋ**ತಿ ಮಹಗ್ಗತಲೋಕುತ್ತರಚಿತ್ತಾನಂ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಸುಞ್ಞಭಾವೋ, ತುಚ್ಛಭಾವೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಉಪಧಿವಿವೇಕೋತಿ ಕಿಲೇಸಕ್ಖನ್ಧಅಭಿಸಙ್ಖಾರಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಉಪಧೀನಂ ಸುಞ್ಞಭಾವೋ। ಉಪಧಿಂ ತಾವ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಉಪಧಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಕಿಲೇಸಾ ಚಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ರಾಗಾದಯೋ ಯಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಂ ಉಪತಾಪೇನ್ತಿ ವಿಬಾಧೇನ್ತೀತಿ **ಕಿಲೇಸಾ** ಚ। ಉಪಾದಾನಗೋಚರಾ ರೂಪಾದಯೋ **ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ** ಚ। ಉಪಾದಾನಸಮ್ಭೂತಾ ಪುಞ್ಞಾಪುಞ್ಞಆನೇಞ್ಜಾ**ಭಿಸಙ್ಖಾರಾ** ಚ। **ಅಮತ**ನ್ತಿ ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ಮರಣಸಙ್ಖಾತಂ ಮತನ್ತಿ ಅಮತಂ, ಕಿಲೇಸವಿಸಪಟಿಪಕ್ಖತ್ತಾ ಅಗದನ್ತಿಪಿ ಅಮತಂ। ಸಂಸಾರಯೋನಿಗತಿಉಪಪತ್ತಿವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿಸತ್ತಾವಾಸೇಸು ಸಂಸಿಬ್ಬತಿ ವಿನತೀತಿ ತಣ್ಹಾ "ವಾನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ ತತ್ಥ ನತ್ಥೀತಿ **ನಿಬ್ಬಾನಂ। ವಿವೇಕಟ್ಠಕಾಯಾನ**ನ್ತಿ ಗಣಸಙ್ಗಣಿಕಾಯ ಅಪಗತಸರೀರಾನಂ। **ನೇಕ್ಖಮ್ಮಾಭಿರತಾನ**ನ್ತಿ ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇ ಕಾಮಾದಿತೋ

ನಿಕ್ಖನ್ತೇ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದಿಕೇ ಅಭಿರತಾನಂ ತನ್ನಿನ್ನಾನಂ। **ಪರಮವೋದಾನಪ್ಪತ್ತಾನ**ನ್ತಿ ಉತ್ತಮಪರಿಸುದ್ಧಭಾವಫಲಂ ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ ಠಿತಾನಂ। "ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಾಭಾವೇನ ಪರಿಸುದ್ಧಚಿತ್ತಾನಂ, ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಮುತ್ತಭಾವೇನ **ಪರಮವೋದಾನಪ್ಪತ್ತಾನಂ**। ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಪ್ಪಹಾನೇನ ಪರಿಸುದ್ಧಚಿತ್ತಾನಂ, ಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನೇನ **ಪರಮವೋದಾನಪ್ಪತ್ತಾನ**"ನ್ತಿ ಏವಮೇಕೇ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ। **ನಿರೂಪಧೀನ**ನ್ತಿ ವಿಗತೂಪಧೀನಂ। **ವಿಸಙ್ಖಾರಗತಾನ**ನ್ತಿ ಸಙ್ಖಾರಾರಮ್ಮಣಂ ಚಜಿತ್ವಾ ವಿಗತಸಙ್ಖಾರಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಉಪಗತಾನಂ। **ವಿಸಙ್ಖಾರಗತಂ ಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಪಿ ಹಿ ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ "ವಿಸಙ್ಖಾರ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ವಿದೂರೇತಿ ವಿವಿಧೇ ದೂರೇ। **ಸುವಿದೂರೇ**ತಿ ಸುಟ್ಠು ವಿದೂರೇ। **ನ ಸನ್ತಿಕೇ**ತಿ ನ ಸಮೀಪೇ। **ನ ಸಾಮನ್ತಾ**ತಿ ನ ಏಕಪಸ್ಸೇ। **ಅನಾಸನ್ನೇ**ತಿ ಅನಚ್ಚನ್ತಸಮೀಪೇ। **ವಿವೇಕಟ್ಠೇ**ತಿ ಅತಿದೂರೇ, ವಿಗತೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಾದಿಸೋ**ತಿ ತಂಸದಿಸೋ। **ತಸ್ಸಣ್ಠಿತೋ**ತಿ ತೇನ ಆಕಾರೇನ ಠಿತೋ। **ತಪ್ಪಕಾರೋ**ತಿ ತೇನ ಪಕಾರೇನ ಠಿತೋ। **ತಪ್ಪಟಿಭಾಗೋ**ತಿ ತಂಕೋಟ್ಠಾಸಿಕೋ। ಅಥ ವಾ "ಅತ್ತಭಾವಗುಹಾಯ ಲಗ್ಗಭಾವೇನ **ತಾದಿಸೋ**। ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಛನ್ನಭಾವೇನ **ತಸ್ಸಣ್ಠಿತೋ**। ಮೋಹನಸ್ಮಿಂ ಪಗಾಳ್ಹಭಾವೇನ **ತಪ್ಪಕಾರೋ**। ತೀಹಿ ವಿವೇಕೇಹಿ ದೂರಭಾವೇನ **ತಪ್ಪಟಿಭಾಗೋ**ತಿ ಏವಮೇಕೇ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ।

ದುಪ್ಪಹಾಯಾತಿ ಸುಖೇನ ಪಹಾತಬ್ಬಾ ನ ಹೋನ್ತಿ। **ದುಚ್ಚಜ್ಜಾ**ತಿ ಸುಖೇನ ಜಹಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ। **ದುಪ್ಪರಿಚ್ಚಜ್ಜಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಜಹಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ। **ದುನ್ನಿಮ್ಮದಯಾ**ತಿ ನಿಮ್ಮದಂ ಅಮದಂ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ। **ದುಬ್ಬಿನಿವೇಠಯಾ**ತಿ ವಿನಿವೇಠನಂ ಮೋಚನಂ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ। **ದುತ್ತರಾ**ತಿ ಉತ್ತರಿತ್ವಾ ಅತಿಕ್ಕನ್ತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ। **ದುಪ್ಪತರಾ**ತಿ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ತರಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ। **ದುಸ್ಸಮತಿಕ್ಕಮಾ**ತಿ ದುಕ್ಖೇನ ಅತಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬಾ। **ದುಬ್ಬಿನಿವತ್ತಾ**ತಿ ನಿವತ್ತೇತುಂ ದುಕ್ಖಾ। ಅಥ ವಾ "ಪಕತಿವಸೇನ ದುಪ್ಪರಿಚ್ಚಜ್ಜಾ। ಗೋಣಪತಾಸಂ ವಿಯ **ದುನ್ನಿಮ್ಮದಯಾ**। ನಾಗಪಾಸಂ ವಿಯ **ದುಬ್ಬಿನಿವೇಠಯಾ**। ಗಿಮ್ಹಸಮಯೇ ಮರುಕನ್ತಾರಂ ವಿಯ **ದುತ್ತರಾ ದುಪ್ಪತರಾ**। ಬ್ಯಗ್ಘಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ ಅಟವೀ ವಿಯ **ದುಸ್ಸಮತಿಕ್ಕಮಾ**। ಸಮುದ್ದವೀಚಿ ವಿಯ **ದುಬ್ಬಿನಿವತ್ತಾ**ತಿ ಏವಮೇಕೇ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ।

೮. ಏವಂ ಪಠಮಗಾಥಾಯ "ದೂರೇ ವಿವೇಕಾ ಹಿ ತಥಾವಿಧೋ"ತಿ ಸಾಧೇತ್ವಾ ಪುನ ತಥಾವಿಧಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಧಮ್ಮತಂ ಆವಿ ಕರೋನ್ತೋ **"ಇಚ್ಛಾನಿದಾನಾ"**ತಿಆದಿಗಾಥಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಇಚ್ಛಾನಿದಾನಾ**ತಿ ತಣ್ಹಾಹೇತುಕಾ। **ಭವಸಾತಬದ್ಧಾ**ತಿ ಸುಖವೇದನಾದಿಮ್ಹಿ ಭವಸಾತೇನ ಬದ್ಧಾ। **ತೇ ದುಪ್ಪಮುಞ್ಚಾ**ತಿ ತೇ ಭವಸಾತವತ್ಥುಭೂತಾ ಧಮ್ಮಾ। ತೇ ವಾ ತತ್ಥ ಬದ್ಧಾ ಇಚ್ಛಾನಿದಾನಾ ಸತ್ತಾ ದುಪ್ಪಮೋಚಯಾ। **ನ ಹಿ ಅಞ್ಞಮೋಕ್ಖಾ**ತಿ ಅಞ್ಞೇ ಚ ಮೋಚೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। ಕಾರಣವಚನಂ ವಾ ಏತಂ। ತೇ ಸತ್ತಾ ದುಪ್ಪಮುಞ್ಚಾ। ಕಸ್ಮಾ? ಯಸ್ಮಾ ಅಞ್ಞೇನ ಮೋಚೇತಬ್ಬಾ ನ ಹೋನ್ತಿ। ಯದಿ ಸತ್ತಾ ಮುಞ್ಚೇಯ್ಯುಂ, ಸಕೇನ ಥಾಮೇನ ಮುಞ್ಚೇಯ್ಯುನ್ತಿ ಅಯಮಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ। **ಪಚ್ಛಾ ಪುರೇ ವಾಪಿ ಅಪೇಕ್ಖಮಾನಾ**ತಿ ಅನಾಗತೇ ಅತೀತೇ ವಾ ಕಾಮೇ ಅಪೇಕ್ಖಮಾನಾ। **ಇಮೇ ವ ಕಾಮೇ ಪುರಿಮೇ ವ ಜಪ್ಪ**ನ್ತಿ ಇಮೇ ವಾ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇ ಕಾಮೇ ಪುರಿಮೇ ವಾ ದುವಿಧೇಪಿ ಅತೀತಾನಾಗತೇ ಬಲವತಣ್ಹಾಯ ಪತ್ಥಯಮಾನಾ। ಇಮೇಸಞ್ಚ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪದಾನಂ "ತೇ ದುಪ್ಪಮುಞ್ಚಾ ನ ಹಿ ಅಞ್ಞಮೋಕ್ಖಾ"ತಿ ಇಮಿನಾವ ಸಹ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇತರಥಾ ಅಪೇಕ್ಖಮಾನಾ ಜಪ್ಪಂ ಕಿಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಕಿಂ ವಾ ಕತಾತಿ ನ ಪಞ್ಞಾಯೇಯ್ಯುಂ।

ಭವಸಾತಬದ್ಧಾತಿ ಭವೇ ಸಾತಂ ಭವಸಾತಂ, ತೇನ ಭವಸಾತೇನ ಸುಖಸ್ಸಾದೇನ ಬದ್ಧಾ ಹುತ್ವಾ ಠಿತಾ। ತಂ ಭಾಜೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಏಕಂ ಭವಸಾತಂ – ಸುಖಾ ವೇದನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಯೋಬ್ಬನಭಾವೋ **ಯೋಬ್ಬಞ್ಞಂ**। ಅರೋಗಭಾವೋ **ಆರೋಗ್ಯಂ**। ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಪವತ್ತಭಾವೋ **ಜೀವಿತಂ**। **ಲಾಭೋ**ತಿ ಚತುನ್ನಂ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಲಾಭೋ। **ಯಸೋ**ತಿ ಪರಿವಾರೋ। **ಪಸಂಸಾ**ತಿ ಕಿತ್ತಿ। **ಸುಖ**ನ್ತಿ ಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕಂ ಸುಖಂ। **ಮನಾಪಿಕಾ ರೂಪಾ**ತಿ ಮನವಡ್ಢನಕಾ ರೂಪಾ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಚಕ್ಖುಸಮ್ಪದಾತಿ ಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಸಮ್ಪದಾ। "ಮಯ್ಹಂ ಚಕ್ಖು ಸಮ್ಪನ್ನಂ ಮಣಿವಿಮಾನೇ ಉಗ್ಘಾಟಿತಸೀಹಪಞ್ಜರಂ ವಿಯ ಖಾಯತೀ"ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಸುಖಸ್ಸಾದಂ ಸನ್ಧಾಯ "ಚಕ್ಖುಸಮ್ಪದಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸೋತಸಮ್ಪದಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಾತಬದ್ಧಾ...ಪೇ॰... ವಿಬದ್ಧಾ**ತಿ ವಿವಿಧಾಕಾರೇನ **ಬದ್ಧಾ**। **ಆಬದ್ಧಾ**ತಿ ವಿಸೇಸೇನ ಆದಿತೋ ಬದ್ಧಾ। **ಲಗ್ಗಾ**ತಿ ಆರಮ್ಮಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ

ಅಪ್ಪಿತಾ। **ಲಗ್ಗಿತಾ**ತಿ ನಾಗದನ್ತೇ ಫಾಣಿತವಾರಕೋ ವಿಯ ಲಗ್ಗಿತಾ। ಯಮೇತ್ಥ ಚ ಅವುತ್ತಂ, ತಂ ಸತ್ತೋ ವಿಸತ್ತೋತಿಆದಿಮ್ಹಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ನ ಹಿ ಅಞ್ಞಮೋಕ್ಖಾತಿ ನ ಪರೇಹಿ ಮೋಕ್ಖಾ। **ತೇ ವಾ ಭವಸಾತವತ್ಥೂ ದುಪ್ಪಮುಞ್ಚಾ**ತಿ ಭವೇ ಸುಖಸ್ಸಾದವತ್ಥುಭೂತಾ ಧಮ್ಮಾ ತೇ ಮುಞ್ಚಿತುಂ ದುಕ್ಖಾ। **ಸತ್ತಾ ವಾ ಏತ್ತೋ ದುಮ್ಮೋಚಯಾ**ತಿ ಸತ್ತಾ ಏವ ವಾ ಏತಸ್ಮಾ ಭವಸಾತವತ್ಥುತೋ ಮೋಚೇತುಂ ದುಕ್ಖಾ।

ದುರುದ್ಧರಾತಿ ಉದ್ಧರಿತುಂ ದುಕ್ಖಾ। **ದುಸ್ಸಮುದ್ಧರಾ**ತಿ ಸಮನ್ತತೋ ಛಿನ್ನತಟೇ ನರಕಾವಾಟೇ ಪತಿತೋ ವಿಯ ಉದ್ಧಂ ಕತ್ವಾ ಉದ್ಧರಿತುಂ ದುಕ್ಖಾ। **ದುಬ್ಬುಟ್ಠಾಪಯಾ**ತಿ ಉಟ್ಠಾಪೇತುಂ ದುಕ್ಖಾ। **ದುಸ್ಸಮುಟ್ಠಾಪಯಾ**ತಿ ಸುಖುಮಅತ್ತಭಾವಂ ಪಥವಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪನಂ ವಿಯ ಉಸ್ಸಾಪೇತುಂ ಅತಿವಿಯ ದುಕ್ಖಾ।

ತೇ ಅತ್ತನಾ ಪಲಿಪಪಲಿಪನ್ನಾತಿ ಗಮ್ಭೀರಕದ್ದಮೇ ಯಾವ ಸೀಸತೋ ನಿಮುಗ್ಗಾ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। **ಪರಂ ಪಲಿಪಪಲಿಪನ್ನಂ ಉದ್ಧರಿತು**ನ್ತಿ ಅಪರಂ ತಥೇವ ನಿಮುಗ್ಗಂ ಹತ್ಥೇ ವಾ ಸೀಸೇ ವಾ ಗಹೇತ್ವಾ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ಥಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। **ಸೋ ವತ ಚುನ್ದಾ**ತಿ **ಸೋ**ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಾಕಾರಪುಗ್ಗಲನಿದ್ದೇಸೋ। ತಸ್ಸ "ಯೋ"ತಿ ಇಮಂ ಉದ್ದೇಸವಚನಂ ಆಹರಿತ್ವಾ ಯೋ ಅತ್ತನಾ ಪಲಿಪಪಲಿಪನ್ನೋ, ಸೋ ವತ , ಚುನ್ದ, ಪರಂ ಪಲಿಪಪಲಿಪನ್ನಂ ಉದ್ಧರಿಸ್ಸತೀತಿ। ಏವಂ ಸೇಸಪದೇಸು ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಪಲಿಪಪಲಿಪನ್ನೋ**ತಿ ಗಮ್ಭೀರಕದ್ದಮೇ ನಿಮುಗ್ಗೋ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಥಾ, ಚುನ್ದ, ಕೋಚಿ ಪುರಿಸೋ ಯಾವ ಸೀಸತೋ ಗಮ್ಭೀರಕದ್ದಮೇ ನಿಮುಗ್ಗೋ, ಪರಮ್ಪಿ ತಥೇವ ನಿಮುಗ್ಗಂ ಹತ್ಥೇ ವಾ ಸೀಸೇ ವಾ ಗಹೇತ್ವಾ ಉದ್ಧರಿಸ್ಸತೀತಿ ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತಿ। ನ ಹಿ ತಂ ಕಾರಣಮತ್ಥಿ, ಯೇನ ಸೋ ತಂ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ಥಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇಯ್ಯಾತಿ। **ಅದನ್ತೋ ಅವಿನೀತೋ ಅಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಅನಿಬ್ಬಿಸೇವನತಾಯ **ಅದನ್ತೋ**। ಅಸಿಕ್ಖಿತವಿನಯತಾಯ **ಅವಿನೀತೋ**। ಅನಿಬ್ಬುತಕಿಲೇಸತಾಯ **ಅಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ**ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಸೋ** ತಾದಿಸೋ ಪರಂ **ದಮೇಸ್ಸತಿ** ನಿಬ್ಬಿಸೇವನಂ ಕರಿಸ್ಸತಿ, **ವಿನೇಸ್ಸತಿ** ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾ ಸಿಕ್ಖಾಪೇಸ್ಸತಿ। **ಪರಿನಿಬ್ಬಾಪೇಸ್ಸತಿ** ತಸ್ಸ ಕಿಲೇಸೇ ನಿಬ್ಬಾಪೇಸ್ಸತಿ।

ನತ್ಥಞ್ಞೋ ಕೋಚೀತಿ ಅಞ್ಞೋ ಕೋಚಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಮೋಚೇತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ನತ್ಥಿ। **ಸಕೇನ ಥಾಮೇನಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಞಾಣಥಾಮೇನ। **ಬಲೇನಾ**ತಿ ಞಾಣಬಲೇನ। **ವೀರಿಯೇನಾ**ತಿ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಚೇತಸಿಕವೀರಿಯೇನ। **ಪುರಿಸಪರಕ್ಕಮೇನಾ**ತಿ ಪರಂ ಪರಂ ಠಾನಂ ಅಕ್ಕಮನೇನ ಮಹನ್ತವೀರಿಯೇನ।

ನಾಹಂ ಸಹಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅಹಂ ನ ಸಹಿಸ್ಸಾಮಿ ನ ಸಕ್ಕೋಮಿ, ನ ವಾಯಮಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಪಮೋಚನಾಯಾ**ತಿ ಪಮೋಚೇತುಂ। **ಕಥಂಕಥಿ**ನ್ತಿ ಸಕಙ್ಖಂ। **ಧೋತಕಾ**ತಿ ಆಲಪನಂ। **ತರೇಸೀ**ತಿ ತರೇಯ್ಯಾಸಿ।

> "ಅತ್ತನಾ ಹಿ ಕತಂ ಪಾಪಂ, ಅತ್ತನಾ ಸಂಕಿಲಿಸ್ಸತಿ।
> ಅತ್ತನಾ ಅಕತಂ ಪಾಪಂ, ಅತ್ತನಾವ ವಿಸುಜ್ಝತಿ।
> ಸುದ್ಧೀ ಅಸುದ್ಧಿ ಪಚ್ಚತ್ತಂ, ನಾಞ್ಞೋ ಅಞ್ಞಂ ವಿಸೋಧಯೇ"ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೬೫; ಕಥಾ॰ ೭೪೩) –

ಏತ್ಥಾಯಮತ್ಥೋ – ಯೇನ ಅತ್ತನಾ ಅಕುಸಲಂ ಕಮ್ಮಂ ಕತಂ ಹೋತಿ, ಸೋ ಚತೂಸು ಅಪಾಯೇಸು ದುಕ್ಖಂ ಅನುಭವನ್ತೋ ಅತ್ತನಾವ ಸಂಕಿಲಿಸ್ಸತಿ। ಯೇನ ಪನ ಅತ್ತನಾ ಅಕತಂ ಪಾಪಂ, ಸೋ ಸುಗತಿಞ್ಚೇವ ಅಗತಿಞ್ಚ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಅತ್ತನಾವ ವಿಸುಜ್ಝತಿ। ಕುಸಲಕಮ್ಮಸಙ್ಖಾತಾ ಸುದ್ಧಿ ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಸಙ್ಖಾತಾ ಚ ಅಸುದ್ಧಿ ಪಚ್ಚತ್ತಂ ಕಾರಕಸತ್ತಾನಂ ಅತ್ತನಿಯೇವ ವಿಪಚ್ಚತಿ। ಅಞ್ಞೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಅಞ್ಞಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ನ ವಿಸೋಧಯೇ ನೇವ ವಿಸೋಧೇತಿ, ನ ಕಿಲೇಸೇತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ತಿಟ್ಠತೇವ ನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ ಅಮತಮಹಾನಿಬ್ಬಾನಂ ತಿಟ್ಠತಿಯೇವ। **ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿಮಗ್ಗೋತಿ** ಪುಬ್ಬಭಾಗವಿಪಸ್ಸನಾತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ। **ತಿಟ್ಠಾಮಹಂ ಸಮಾದಪೇತಾತಿ** ಅಹಂ ಗಣ್ಹಾಪೇತಾ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತಾ ತಿಟ್ಠಾಮಿ। **ಏವಂ ಓವದಿಯಮಾನಾ ಏವಂ ಅನುಸಾಸಿಯಮಾನಾತಿ** ಮಯಾ ಏವಂ ಓವದಿಯಮಾನಾ ಏವಂ ಅನುಸಾಸಿಯಮಾನಾ। ಏತ್ಥ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ವದನ್ತೋ **ಓವದತಿ** ನಾಮ, ಅನುಪ್ಪನ್ನೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಅನುಸಾಸನ್ತೋ "ಅಯಸೋಪಿ ತೇ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿವಸೇನ ಅನಾಗತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **ಅನುಸಾಸತಿ** ನಾಮ। ಸಮ್ಮುಖಾ ವದನ್ತೋಪಿ **ಓವದತಿ** ನಾಮ, ಪರಮ್ಮುಖಾ ದೂತಸಾಸನಂ ವಾ ಪೇಸೇನ್ತೋ **ಅನುಸಾಸತಿ** ನಾಮ। ಸಕಿಂ ವದನ್ತೋಪಿ **ಓವದತಿ** ನಾಮ, ಪುನಪ್ಪುನಂ ವದನ್ತೋ **ಅನುಸಾಸತಿ** ನಾಮ। ಓವದನ್ತೋ ಏವ ವಾ **ಅನುಸಾಸತಿ** ನಾಮ। **ಅಪ್ಪೇಕಚ್ಚೇತಿ** ಅಪಿ ಏಕಚ್ಚೇ, ಏಕೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಚ್ಚನ್ತನಿಟ್ಠಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಆರಾಧೇನ್ತೀತಿ** ಖಯವಯಸಙ್ಖಾತಂ ಅನ್ತಂ ಅತೀತನ್ತಿ ಅಚ್ಚನ್ತಂ, ಅಚ್ಚನ್ತಞ್ಚ ತಂ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನತ್ತಾ ನಿಟ್ಠಞ್ಚಾತಿ ಅಚ್ಚನ್ತನಿಟ್ಠಂ, ಏಕನ್ತನಿಟ್ಠಂ, ಸತತನಿಟ್ಠನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂ ಅಚ್ಚನ್ತನಿಬ್ಬಾನಂ ಆರಾಧೇನ್ತಿ ಸಮ್ಪಾದೇನ್ತಿ। **ನಾರಾಧೇನ್ತೀತಿ** ನ ಸಮ್ಪಾದೇನ್ತಿ, ನ ಪಟಿಲಭನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏತ್ಥ ಕ್ಯಾಹನ್ತಿ** ಏತೇಸು ಕಿಂ ಅಹಂ, ಕಿಂ ಕರೋಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮಗ್ಗಕ್ಖಾಯೀತಿ** ಪಟಿಪದಾಮಗ್ಗಕ್ಖಾಯೀ । **ಆಚಿಕ್ಖತಿ** ಕಥೇತಿ। **ಅತ್ತನಾ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನಾ ಮುಞ್ಚೇಯ್ಯುನ್ತಿ** ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಾ ಮಯಂ ಮುಞ್ಚೇಯ್ಯುಂ।

ಅತೀತಂ ಉಪಾದಾಯಾತಿ ಅತೀತಂ ಪಟಿಚ್ಚ। **ಕಥಂ ಪುರೇ ಅಪೇಕ್ಖಂ ಕರೋತೀತಿ** ಕೇನ ಪಕಾರೇನ ಇಕ್ಖಂ ಓಲೋಕನಂ ಕರೋತಿ। **ಏವಂರೂಪೋ ಅಹೋಸಿನ್ತಿ** ದೀಘರಸ್ಸಅಣುಕಥೂಲಾದಿವಸೇನ ಏವಂಜಾತಿಕೋ ಏವರೂಪೋ ಅಭವಿಂ। **ತತ್ಥ ನನ್ದಿಂ ಸಮನ್ನಾನೇತೀತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ರೂಪಾರಮ್ಮಣೇ ತಣ್ಹಂ ಸಮ್ಮಾ ಆನಯತಿ ಉಪನೇತಿ। **ವೇದನಾದೀಸುಪಿ** ಏಸೇವ ನಯೋ।

"ಇತಿ ಮೇ ಚಕ್ಖೂ"ತಿಆದಯೋ ವತ್ಥುಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ತಣ್ಹುಪ್ಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ। **ಇತಿ ರೂಪಾತೀತಿ** ಏವಂ ರೂಪಾ ಇತಿ। **ತತ್ಥ ಛನ್ದರಾಗಪಟಿಬದ್ಧನ್ತಿ** ತೇಸು ಚಕ್ಖುರೂಪೇಸು ದುಬ್ಬಲಸಙ್ಖಾತೋ ಛನ್ದೋ ಚ ಬಲವಸಙ್ಖಾತೋ ರಾಗೋ ಚ, ತೇನ ಛನ್ದರಾಗೇನ ಪಟಿಬದ್ಧಂ ಅಲ್ಲೀನಂ। **ವಿಞ್ಞಾಣನ್ತಿ** ಜವನಚಿತ್ತಂ। **ಛನ್ದರಾಗಪಟಿಬದ್ಧತ್ತಾ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸಾತಿ** ತಸ್ಸ ಜವನವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಛನ್ದರಾಗೇನ ಬದ್ಧಭಾವಾ। **ತದಭಿನನ್ದತೀತಿ** ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ತಣ್ಹಾವಸೇನ ಅಭಿನನ್ದತಿ।

ಯಾನಿಸ್ಸ ತಾನೀತಿ ಯಾನಿ ಅಸ್ಸ ತಾನಿ। **ಪುಬ್ಬೇತಿ** ಅತೀತೇ। **ಸದ್ಧಿನ್ತಿ** ಏಕತೋ। **ಹಸಿತಲಪಿತಕೀಳಿತಾನೀತಿ** ದನ್ತವಿದಂಸಾದಿಹಸಿತಾನಿ ಚ, ವಚೀಭೇದಂ ಕತ್ವಾ ಲಪಿತಾನಿ ಚ, ಕಾಯಖಿಡ್ಡಾದಿಕೀಳಿತಾನಿ ಚ। **ತದಸ್ಸಾದೇತೀತಿ** ತಂ ಅಸ್ಸಾದಯತಿ ಅಸ್ಸಾದಂ ವಿನ್ದತಿ ಸಾದಿಯತಿ। **ತಂ ನಿಕಾಮೇತೀತಿ** ತಂ ನಿಕಾಮಯತಿ ಪಚ್ಚಾಸೀಸತಿ। **ವಿತ್ತಿಂ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ** ತುಟ್ಠಿಂ ಪಾಪುಣಾತಿ।

ಸಿಯನ್ತಿ ಭವೇಯ್ಯಂ। **ಅಪ್ಪಟಿಲದ್ಧಸ್ಸ ಪಟಿಲಾಭಾಯಾತಿ** ಅಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಪಾಪುಣನತ್ಥಾಯ। **ಚಿತ್ತಂ ಪಣಿದಹತೀತಿ** ಚಿತ್ತಂ ಠಪೇತಿ। **ಚೇತಸೋ ಪಣಿಧಾನಪಚ್ಚಯಾತಿ** ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಠಪನಕಾರಣಾ।

ಸೀಲೇನ ವಾತಿ ಪಞ್ಚಸೀಲಾದಿಸೀಲೇನ ವಾ। **ವತೇನ ವಾತಿ** ಧುತಙ್ಗಸಮಾದಾನೇನ ವಾ। **ತಪೇನ ವಾತಿ** ವೀರಿಯಸಮಾದಾನೇನ ವಾ। **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇನ ವಾತಿ** ಮೇಥುನವಿರತಿಯಾ ವಾ। **ದೇವೋ ವಾತಿ** ಮಹಾನುಭಾವೋ ದೇವರಾಜಾ ವಾ। **ದೇವಞ್ಞತರೋ ವಾತಿ** ತೇಸಂ ಅಞ್ಞತರೋ ವಾ।

ಜಪ್ಪನ್ತಾತಿ ಗುಣವಸೇನ ಕಥೇನ್ತಾ। **ಪಜಪ್ಪನ್ತಾತಿ** ಪಕಾರೇನ ಕಥೇನ್ತಾ। **ಅಭಿಜಪ್ಪನ್ತಾತಿ** ವಿಸೇಸೇನ ಕಥೇನ್ತಾ, ಉಪಸಗ್ಗವಸೇನ ವಾ ವಡ್ಢಿತಂ।

೯. ಏವಂ ಪಠಮಗಾಥಾಯ "ದೂರೇ ವಿವೇಕಾ ಹಿ ತಥಾವಿಧೋ"ತಿ ಸಾಧೇತ್ವಾ ದುತಿಯಗಾಥಾಯ ಚ ತಥಾವಿಧಾನಂ ಧಮ್ಮತಂ ಆವಿ ಕತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತೇಸಂ ಪಾಪಕರಣಂ ಆವಿ ಕರೋನ್ತೋ **"ಕಾಮೇಸು ಗಿದ್ಧಾ"**ತಿ ಗಾಥಮಾಹ।

ತಸ್ಸತ್ಥೋ - **ತೇ** ಸತ್ತಾ ಕಾಮೇಸು ಪರಿಭೋಗತಣ್ಹಾಯ **ಗಿದ್ಧಾ,** ಪರಿಯೇಸನಾದಿಮನುಯುತ್ತತ್ತಾ **ಪಸುತಾ,** ಸಮ್ಮೋಹಮಾಪನ್ನತ್ತಾ **ಪಮೂಳ್ಹಾ,** ಅವಗಮನತಾಯ ಮಚ್ಛರಿಯತಾಯ ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ವಚನಂ ಅನಾದಿಯತಾಯ ಚ **ಅವದಾನಿಯಾ,** ಕಾಯವಿಸಮಾದಿಮ್ಹಿ **ವಿಸಮೇ** ನಿವಿಟ್ಠಾ, ಅನ್ತಕಾಲೇ ಮರಣ**ದುಕ್ಖೂಪನೀತಾ,** "ಕಿಂಸು ಭವಿಸ್ಸಾಮ ಇತೋ ಚುತಾಸೇ"ತಿ ಪರಿದೇವಯನ್ತೀತಿ।

ಗಿದ್ಧಾತಿ ಕಾಮರಾಗೇನ ಗಿದ್ಧಾ। **ಗಧಿತಾ**ತಿ ಸಙ್ಕಪ್ಪರಾಗೇನ ಪಚ್ಚಾಸೀಸಮಾನಾ ಹುತ್ವಾ ಗಧಿತಾ। **ಮುಚ್ಛಿತಾ**ತಿ ಕಾಮತಣ್ಹಾಯ ಮುಚ್ಛಾಪರೇತಾ। **ಅಜ್ಝೋಸನ್ನಾ**ತಿ ಕಾಮನನ್ದಿಯಾ ಅಧಿಓಸನ್ನಾ ಅಜ್ಝೋತ್ಥಟಾ। **ಲಗ್ಗಾ**ತಿ ಕಾಮಸಿನೇಹೇನ ಅಲ್ಲೀನಾ। **ಲಗ್ಗಿತಾ**ತಿ ಕಾಮಪರಿಳಾಹೇನ ಏಕೀಭೂತಾ। **ಪಲಿಬುದ್ಧಾ**ತಿ ಕಾಮಸಞ್ಞಾಯ ಆವಟ್ಟಿತಾ। ಅಥ ವಾ "ದಿಟ್ಠದಸ್ಸನೇ **ಗಿದ್ಧಾ**। ಅಭಿಣ್ಹದಸ್ಸನೇ **ಗಧಿತಾ**। ಸಂಸಗ್ಗಕಿರಿಯಸ್ಮಿಂ **ಮುಚ್ಛಿತಾ**। ವಿಸ್ಸಾಸಕಿರಿಯಸ್ಮಿಂ **ಅಜ್ಝೋಸನ್ನಾ**। ಸಿನೇಹವಳಞ್ಜಸ್ಮಿಂ **ಲಗ್ಗಾ**। ದ್ವಯಂದ್ವಯಸಮಾಪತ್ತಿಮ್ಹಿ **ಲಗ್ಗಿತಾ**। ಅಪರಾಪರಂ ಅಮುಞ್ಚಮಾನಾ ಹುತ್ವಾ **ಪಲಿಬುದ್ಧಾ**"ತಿ ಏವಮೇಕೇ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ।

ಏಸನ್ತೀತಿ ಪಚ್ಚಾಸೀಸನ್ತಿ। **ಗವೇಸನ್ತೀ**ತಿ ಮಗ್ಗಯನ್ತಿ। **ಪರಿಯೇಸನ್ತೀ**ತಿ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಇಚ್ಛನ್ತಿ ಪತ್ಥೇನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ದಿಟ್ಠಾರಮ್ಮಣೇ ಸುಭಾಸುಭಂ ಅತ್ಥಿ, ನತ್ಥೀತಿ **ಏಸನ್ತಿ**। ಸುಭಾಸುಭಾರಮ್ಮಣೇ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ ವಳಞ್ಜನತ್ಥಾಯ ಪಿಯಂ ಕರೋನ್ತಾ **ಗವೇಸನ್ತಿ** । ಚಿತ್ತವಸೇನ **ಏಸನ್ತಿ**। ಪಯೋಗವಸೇನ **ಗವೇಸನ್ತಿ**। ಕರಣವಸೇನ **ಪರಿಯೇಸನ್ತಿ**। ತೇ ದುವಿಧೇ ಕಾಮೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಓತರಿತ್ವಾ ಚರನ್ತೀತಿ **ತಚ್ಚರಿತಾ**। ತೇ ಚ ಕಾಮೇ ಬಹುಲಂ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ವಡ್ಢೇನ್ತಿ ಪವತ್ತಯನ್ತೀತಿ **ತಬ್ಬಹುಲಾ**। ತೇ ಚ ಕಾಮೇ ಗರುಂ ಕತ್ವಾ ರಹನ್ತೀತಿ **ತಗ್ಗರುಕಾ**। ತೇಸು ಕಾಮೇಸು ನಿನ್ನಾ ನಮಿತಾ ಹುತ್ವಾ ವಸನ್ತೀತಿ **ತನ್ನಿನ್ನಾ**। ತೇಸು ಕಾಮೇಸು ಸನ್ನಿನ್ನಾ ಹುತ್ವಾ ವಸನ್ತೀತಿ **ತಪ್ಪೋಣಾ**। ತೇಸು ಕಾಮೇಸು ಅವಲಮ್ಬಿತಾ ಹುತ್ವಾ ತೇಸುಯೇವ ನಮಿತಾ ವಸನ್ತೀತಿ **ತಪ್ಪಬ್ಭಾರಾ**। ತೇಸು ಕಾಮೇಸು ಅವತ್ಥರಿತ್ವಾ ಮುಚ್ಛಾಪರೇತಪ್ಪಸಙ್ಗಾ ಹುತ್ವಾ ವದನ್ತೀತಿ **ತದಧಿಮುತ್ತಾ**। ತೇ ಚ ಕಾಮೇ ಅಧಿಪತಿಂ ಜೇಟ್ಠಕಂ ಕತ್ವಾ ವಸನ್ತೀತಿ **ತದಧಿಪತೇಯ್ಯಾ**। ಅಥ ವಾ "ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಇಟ್ಠಭಾವೇನ **ತಚ್ಚರಿತಾ**। ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಕನ್ತಭಾವೇನ **ತಬ್ಬಹುಲಾ**। ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಮನಾಪಭಾವೇನ **ತಗ್ಗರುಕಾ**। ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಪಿಯಭಾವೇನ **ತನ್ನಿನ್ನಾ**। ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಕಾಮುಪಸಂಹಿತಭಾವೇನ **ತಪ್ಪೋಣಾ**। ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ರಜನೀಯಭಾವೇನ **ತಪ್ಪಬ್ಭಾರಾ**। ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಮುಚ್ಛನೀಯಭಾವೇನ **ತದಧಿಮುತ್ತಾ**। ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಬನ್ಧನೀಯಭಾವೇನ **ತದಧಿಪತೇಯ್ಯಾ**"ತಿ ಏವಮೇಕೇ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ।

ರೂಪೇ ಪರಿಯೇಸನ್ತೀತಿಆದೀಸು **ಪರಿಯೇಸನ್ತೀ**ತಿ ಅಲದ್ಧಸ್ಸ ಲಾಭಾಯ ಏಸನವಸೇನ। **ಪಟಿಲಭನ್ತೀ**ತಿ ಹತ್ಥಗತವಸೇನ। **ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತೀ**ತಿ ವಳಞ್ಜನವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ಞಾತಬ್ಬಂ। ಕಲಹಂ ವಿವಾದಂ ಕರೋತೀತಿ **ಕಲಹಕಾರಕೋ**। ತಸ್ಮಿಂ ನಿಯುತ್ತೋತಿ **ಕಲಹಪಸುತೋ**। **ಕಮ್ಮಕಾರಕಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಗೋಚರೇ ಚರನ್ತೋ**ತಿ ವೇಸಿಯಾದಿಗೋಚರೇ, ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದಿಗೋಚರೇ ವಾ ಚರಮಾನೋ। ತೇಸು ನಿಯುತ್ತೋ **ಗೋಚರಪಸುತೋ**। ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಜ್ಝಾನವಸೇನ ಝಾನಂ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಝಾಯೀ**। ತಸ್ಮಿಂ ನಿಯುತ್ತೋ **ಝಾನಪಸುತೋ**।

ಅವಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಅಪಾಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। **ಮಚ್ಛರಿನೋ**ತಿ ಸಕಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ನಿಗುಹನ್ತಾ। **ವಚನ**ನ್ತಿ ಕಥನಂ। **ಬ್ಯಪಥ**ನ್ತಿ ವಾಕ್ಯಪಥಂ। **ದೇಸನ**ನ್ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಓವಾದಂ। **ಅನುಸಿಟ್ಠಿ**ನ್ತಿ ಅನುಸಾಸನಿಂ। **ನಾದಿಯನ್ತೀ**ತಿ ನ ಗಣ್ಹನ್ತಿ ನ ಗರುಂ ಕರೋನ್ತಿ। "ನ ಪಟಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ, ಸೋಯೇವ ಅತ್ಥೋ। ವತ್ಥುತೋ ಮಚ್ಛರಿಯದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ಪಞ್ಚ ಮಚ್ಛರಿಯಾನಿ ಆವಾಸಮಚ್ಛರಿಯ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಆವಾಸೇ ಮಚ್ಛರಿಯಂ **ಆವಾಸಮಚ್ಛರಿಯಂ**। ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಆವಾಸೋ ನಾಮ ಸಕಲಾರಾಮೋಪಿ ಪರಿವೇಣಮ್ಪಿ ಏಕೋವರಕೋಪಿ ರತ್ತಿಟ್ಠಾನಾದೀನಿಪಿ। ತೇಸು ವಸನ್ತಾ ಸುಖಂ ವಸನ್ತಿ, ಪಚ್ಚಯೇ ಲಭನ್ತಿ। ಏಕೋ ಭಿಕ್ಖು ವತ್ತಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸೇವ ಪೇಸಲಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ತತ್ಥ ಆಗಮನಂ ನ ಇಚ್ಛತಿ, ಆಗತೋಪಿ "ಖಿಪ್ಪಂ

ಗಚ್ಛತೂ"ತಿ ಚಿನ್ತೇಸಿ, ಇದಂ **ಆವಾಸಮಚ್ಛರಿಯಂ** ನಾಮ। ಭಣ್ಡನಕಾರಕಾದೀನಂ ಪನ ತತ್ಥ ವಾಸಂ ಅನಿಚ್ಛತೋ ಆವಾಸಮಚ್ಛರಿಯಂ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ।

ಕುಲನ್ತಿ ಉಪಟ್ಠಾಕಕುಲಮ್ಪಿ ಞಾತಿಕುಲಮ್ಪಿ। ತತ್ಥ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಉಪಸಙ್ಕಮನಂ ಅನಿಚ್ಛತೋ **ಕುಲಮಚ್ಛರಿಯಂ** ಹೋತಿ। ಪಾಪಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಪನ ಉಪಸಙ್ಕಮನಂ ಅನಿಚ್ಛತೋಪಿ ಮಚ್ಛರಿಯಂ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ। ಸೋ ಹಿ ತೇಸಂ ಪಸಾದಭೇದಾಯ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ। ಪಸಾದಂ ರಕ್ಖಿತುಂ ಸಮತ್ಥಸ್ಸೇವ ಪನ ಭಿಕ್ಖುನೋ ತತ್ಥ ಉಪಸಙ್ಕಮನಂ ಅನಿಚ್ಛತೋ ಮಚ್ಛರಿಯಂ ನಾಮ ಹೋತಿ।

ಲಾಭೋತಿ ಚತುಪಚ್ಚಯಲಾಭೋವ। ತಂ ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಸೀಲವನ್ತೇಯೇವ ಲಭನ್ತೇ "ಮಾ ಲಭತೂ"ತಿ ಚಿನ್ತೇನ್ತಸ್ಸ **ಲಾಭಮಚ್ಛರಿಯಂ** ಹೋತಿ। ಯೋ ಪನ ಸದ್ಧಾದೇಯ್ಯಂ ವಿನಿಪಾತೇತಿ, ಅಪರಿಭೋಗದುಪ್ಪರಿಭೋಗಾದಿವಸೇನ ವಿನಾಸೇತಿ, ಪೂತಿಭಾವಂ ಗಚ್ಛನ್ತಮ್ಪಿ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ನ ದೇತಿ, ತಂ ದಿಸ್ವಾ "ಸಚೇ ಇಮಂ ಏಸ ನ ಲಭೇಯ್ಯ, ಅಞ್ಞೋ ಸೀಲವಾ ಲಭೇಯ್ಯ, ಪರಿಭೋಗಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಚಿನ್ತೇನ್ತಸ್ಸ ಮಚ್ಛರಿಯಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ।

ವಣ್ಣೋ ನಾಮ ಸರೀರವಣ್ಣೋಪಿ ಗುಣವಣ್ಣೋಪಿ। ತತ್ಥ ಸರೀರವಣ್ಣೇ ಮಚ್ಛರೀ "ಪರೋ ಪಾಸಾದಿಕೋ ರೂಪವಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ ತಂ ನ ಕಥೇತುಕಾಮೋ ಹೋತಿ। ಗುಣವಣ್ಣಮಚ್ಛರೀ ಪರಸ್ಸ ಸೀಲೇನ ಧುತಙ್ಗೇನ ಪಟಿಪದಾಯ ಆಚಾರೇನ ವಣ್ಣಂ ನ ಕಥೇತುಕಾಮೋ ಹೋತಿ।

ಧಮ್ಮೋತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೋ ಚ ಪಟಿವೇಧಧಮ್ಮೋ ಚ। ತತ್ಥ ಅರಿಯಸಾವಕಾ ಪಟಿವೇಧಧಮ್ಮಂ ನ ಮಚ್ಛರಾಯನ್ತಿ, ಅತ್ತನಾ ಪಟಿವಿದ್ಧಧಮ್ಮೇ ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಪಟಿವೇಧಂ ಇಚ್ಛನ್ತಿ। ತಂ ಪನ ಪಟಿವೇಧಂ "ಪರೇ ಜಾನನ್ತೂ"ತಿ ಇಚ್ಛನ್ತಿ, ತನ್ತಿಧಮ್ಮೇಯೇವ ಪನ **ಧಮ್ಮಮಚ್ಛರಿಯಂ** ನಾಮ ಹೋತಿ। ತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಯಂ ಗುಳ್ಹಂ ಗನ್ಥಂ ವಾ ಕಥಾಮಗ್ಗಂ ವಾ ಜಾನಾತಿ, ತಂ ಅಞ್ಞೇ ನ ಜಾನಾಪೇತುಕಾಮೋ ಹೋತಿ। ಯೋ ಪನ ಪುಗ್ಗಲಂ ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಾನುಗ್ಗಹೇನ ಧಮ್ಮಂ ವಾ ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪುಗ್ಗಲಾನುಗ್ಗಹೇನ ನ ದೇತಿ, ಅಯಂ ಧಮ್ಮಮಚ್ಛರೀ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಏಕಚ್ಚೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಲೋಲೋ ಹೋತಿ, ಕಾಲೇನ ಸಮಣೋ ಹೋತಿ , ಕಾಲೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ, ಕಾಲೇನ ನಿಗಣ್ಠೋ। ಯೋ ಹಿ ಭಿಕ್ಖು "ಅಯಂ ಪುಗ್ಗಲೋ ಪವೇಣಿಆಗತಂ ತನ್ತಿಂ ಸಣ್ಹಂ ಸುಖುಮಂ ಧಮ್ಮನ್ತರಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಆಲುಳೇಸ್ಸತೀ"ತಿ ನ ದೇತಿ, ಅಯಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಾನುಗ್ಗಹೇನ ನ ದೇತಿ ನಾಮ। ಯೋ ಪನ "ಅಯಂ ಧಮ್ಮೋ ಸಣ್ಹೋ ಸುಖುಮೋ, ಸಚಾಯಂ ಪುಗ್ಗಲೋ ಗಣ್ಹಿಸ್ಸತಿ, ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರಿತ್ವಾ ಅತ್ತಾನಂ ಆವಿ ಕತ್ವಾ ನಸ್ಸಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ನ ದೇತಿ, ಅಯಂ ಧಮ್ಮಂ ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪುಗ್ಗಲಾನುಗ್ಗಹೇನ ನ ದೇತಿ ನಾಮ। ಯೋ ಪನ "ಸಚಾಯಂ ಇಮಂ ಧಮ್ಮಂ ಗಣ್ಹಿಸ್ಸತಿ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ಸಮಯಂ ಭಿನ್ದಿತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ನ ದೇತಿ, ಅಯಂ ಧಮ್ಮಮಚ್ಛರೀ ನಾಮ ಹೋತಿ।

ಇಮೇಸು ಪಞ್ಚಸು ಮಚ್ಛರಿಯೇಸು ಆವಾಸಮಚ್ಛರಿಯೇನ ತಾವ ಯಕ್ಖೋ ವಾ ಪೇತೋ ವಾ ಹುತ್ವಾ ತಸ್ಸೇವ ಆವಾಸಸ್ಸ ಸಙ್ಕಾರಂ ಸೀಸೇನ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ವಿಚರತಿ। ಕುಲಮಚ್ಛರಿಯೇನ ತಸ್ಮಿಂ ಕುಲೇ ಅಞ್ಞೇಸಂ ದಾನಮಾನನಾದೀನಿ ಕರೋನ್ತೇ ದಿಸ್ವಾ "ಭಿನ್ನಂ ವತಿದಂ ಕುಲಂ ಮಮಾ"ತಿ ಚಿನ್ತಯತೋ ಲೋಹಿತಮ್ಪಿ ಮುಖತೋ ಉಗ್ಗಚ್ಛತಿ, ಕುಚ್ಛಿವಿರೇಚನಮ್ಪಿ ಹೋತಿ, ಅನ್ತಾನಿಪಿ ಖಣ್ಡಾಖಣ್ಡಾನಿ ಹುತ್ವಾ ನಿಕ್ಖಮನ್ತಿ। ಲಾಭಮಚ್ಛರಿಯೇನ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ವಾ ಗಣಸ್ಸ ವಾ ಸನ್ತಕೇ ಲಾಭೇ ಮಚ್ಛರಾಯಿತ್ವಾ ಪುಗ್ಗಲಿಕಪರಿಭೋಗಂ ವಿಯ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಯಕ್ಖೋ ವಾ ಪೇತೋ ವಾ ಮಹಾಅಜಗರೋ ವಾ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ। ಸರೀರವಣ್ಣಗುಣವಣ್ಣಮಚ್ಛರೇನ ಪನ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಮಚ್ಛರಿಯೇನ ಚ ಅತ್ತನೋವ ವಣ್ಣಂ ವಣ್ಣೇತಿ, ಪರೇಸಂ ವಣ್ಣೇ "ಕಿಂ ವಣ್ಣೋ ಏಸೋ"ತಿ ತಂ ತಂ ದೋಸಂ ವದನ್ತೋ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಞ್ಚ ಕಸ್ಸಚಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಅದೇನ್ತೋ ದುಬ್ಬಣ್ಣೋ ಚೇವ ಏಳಮೂಗೋ ಚ ಹೋತಿ।

ಅಪಿ ಚ ಆವಾಸಮಚ್ಛರಿಯೇನ ಲೋಹಗೇಹೇ ಪಚ್ಚತಿ, ಕುಲಮಚ್ಛರಿಯೇನ ಅಪ್ಪಲಾಭೋ ಹೋತಿ, ಲಾಭಮಚ್ಛರಿಯೇನ ಗೂಥನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ, ವಣ್ಣಮಚ್ಛರಿಯೇನ ಭವೇ ಭವೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಸ್ಸ ವಣ್ಣೋ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ, ಧಮ್ಮಮಚ್ಛರಿಯೇನ ಕುಕ್ಕುಳನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತತೀತಿ।

ಮಚ್ಛರಾಯನವಸೇನ **ಮಚ್ಛರಿಯಂ**। ಮಚ್ಛರಾಯನಾಕಾರೋ **ಮಚ್ಛರಾಯನಾ**। ಮಚ್ಛರೇನ ಅಯಿತಸ್ಸ ಮಚ್ಛೇರಸಮಙ್ಗಿನೋ ಭಾವೋ **ಮಚ್ಛರಾಯಿತತ್ತಂ**। "ಮಯ್ಹಮೇವ ಹೋನ್ತು, ಮಾ ಅಞ್ಞಸ್ಸಾ"ತಿ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಬ್ಯಾಪೇತುಂ ನ ಇಚ್ಛತೀತಿ ವಿವಿಚ್ಛೋ, ವಿವಿಚ್ಛಸ್ಸ ಭಾವೋ **ವೇವಿಚ್ಛಂ,** ಮುದುಮಚ್ಛರಿಯಸ್ಸೇತಂ ನಾಮಂ। ಕದರಿಯೋ ವುಚ್ಚತಿ ಅನಾದರೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಕದರಿಯಂ,** ಥದ್ಧಮಚ್ಛರಿಯಸ್ಸೇತಂ ನಾಮಂ। ತೇನ ಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಪರಮ್ಪಿ ಪರೇಸಂ ದದಮಾನಂ ನಿವಾರೇತಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ -

> "ಕದರಿಯೋ ಪಾಪಸಙ್ಕಪ್ಪೋ, ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಅನಾದರೋ।
> ದದಮಾನಂ ನಿವಾರೇತಿ, ಯಾಚಮಾನಾನ ಭೋಜನ"ನ್ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩೨)।

ಯಾಚಕೇ ದಿಸ್ವಾ ಕಟುಕಭಾವೇನ ಚಿತ್ತಂ ಅಞ್ಚತಿ ಸಙ್ಕೋಚೇತೀತಿ ಕಟುಕಞ್ಚುಕೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಕಟುಕಞ್ಚುಕತಾ**। ಅಪರೋ ನಯೋ - ಕಟುಕಞ್ಚುಕತಾ ವುಚ್ಚತಿ ಕಟಚ್ಛುಗ್ಗಾಹೋ। ಸಮತಿತ್ತಿಕಪುಣ್ಣಾಯ ಹಿ ಉಕ್ಖಲಿಯಾ ಭತ್ತಂ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಸಬ್ಬತೋಭಾಗೇನ ಸಙ್ಕುಟಿತೇನ ಅಗ್ಗಕಟಚ್ಛುನಾ ಗಣ್ಹಾತಿ ಪೂರೇತ್ವಾ ಗಹೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಏವಂ ಮಚ್ಛರಿಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಸಙ್ಕುಚತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಸಙ್ಕುಚಿತೇ ಕಾಯೋಪಿ ತಥೇವ ಸಙ್ಕುಚತಿ ಪಟಿಕುಟತಿ ಪಟಿನಿವಟ್ಟತಿ ನ ಸಮ್ಪಸಾರೀಯತೀತಿ ಮಚ್ಛೇರಂ "ಕಟುಕಞ್ಚುಕತಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಅಗ್ಗಹಿತತ್ತಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸಾತಿ ಪರೇಸಂ ಉಪಕಾರಕರಣೇ ದಾನಾದಿನಾ ಆಕಾರೇನ ಯಥಾ ನ ಸಮ್ಪಸಾರೀಯತಿ, ಏವಂ ಆವರಿತ್ವಾ ಗಹಿತಭಾವೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಮಚ್ಛರಿಪುಗ್ಗಲೋ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕಂ ಪರೇಸಂ ಅದಾತುಕಾಮೋ ಹೋತಿ, ಪರಸನ್ತಕಂ ಗಣ್ಹಿತುಕಾಮೋ। ತಸ್ಮಾ "ಇದಂ ಅಚ್ಛರಿಯಂ ಮಯ್ಹಮೇವ ಹೋತು, ಮಾ ಅಞ್ಞಸ್ಸಾ"ತಿ ಪವತ್ತಿವಸೇನಸ್ಸ ಅತ್ತಸಮ್ಪತ್ತಿನಿಗೂಹನಲಕ್ಖಣತಾ ಪರಸಮ್ಪತ್ತಿಗ್ಗಹಣಲಕ್ಖಣತಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಖನ್ಧಮಚ್ಛರಿಯಮ್ಪಿ ಮಚ್ಛರಿಯನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಸಙ್ಖಾತಂ ಉಪಪತ್ತಿಭವಂ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣಂ "ಅಚ್ಛರಿಯಂ ಮಯ್ಹಮೇವ ಹೋತು, ಮಾ ಅಞ್ಞಸ್ಸಾ"ತಿ ಪವತ್ತಂ ಮಚ್ಛರಿಯಂ ಖನ್ಧಮಚ್ಛರಿಯಂ ನಾಮ। **ಧಾತುಆಯತನಮಚ್ಛರಿಯೇಸು**ಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಗಾಹೋ**ತಿ ಗಾಹನಿಚ್ಛಯವಸೇನ ಗಹಣಂ। **ಅವದಞ್ಞುತಾಯಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧಾನಮ್ಪಿ ಕಥಿತಂ ಅಜಾನನಭಾವೇನ। ಯಾಚಕಾನಂ ಅದದಮಾನೋ ಹಿ ತೇಹಿ ಕಥಿತಂ ನ ಜಾನಾತಿ ನಾಮ। **ಜನಾ ಪಮತ್ತಾ**ತಿ ಸತಿವಿಪ್ಪವಾಸಾ ಜನಾ। **ವಚನನ್ತಿ** ಸಙ್ಖೇಪವಚನಂ। **ಬ್ಯಪ್ಪಥನ್ತಿ** ವಿತ್ಥಾರವಚನಂ। **ದೇಸನನ್ತಿ** ಉಪಮಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಅತ್ಥಸನ್ದಸ್ಸನವಚನಂ। **ಅನುಸಿಟ್ಠಿನ್ತಿ** ಪುನಪ್ಪುನಂ ಸಂಲಕ್ಖಾಪನವಚನಂ। ಅಥ ವಾ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಕಥನಂ **ವಚನಂ** ನಾಮ। ಗಣ್ಹಾಪೇತ್ವಾ ಕಥನಂ **ಬ್ಯಪ್ಪಥಂ** ನಾಮ। ತೋಸೇತ್ವಾ ಕಥನಂ **ದೇಸನಂ** ನಾಮ। ಪದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಕಥನಂ **ಅನುಸಿಟ್ಠಿ** ನಾಮ। ಅಥ ವಾ ಪರಿತಾಪದುಕ್ಖಂ ನಾಸೇತ್ವಾ ಕಥನಂ **ವಚನಂ** ನಾಮ। ಪರಿಳಾಹದುಕ್ಖಂ ನಾಸೇತ್ವಾ ಕಥನಂ **ಬ್ಯಪ್ಪಥಂ** ನಾಮ। ಅಪಾಯದುಕ್ಖಂ ನಾಸೇತ್ವಾ ಕಥನಂ **ದೇಸನಂ** ನಾಮ। ಭವದುಕ್ಖಂ ನಾಸೇತ್ವಾ ಕಥನಂ **ಅನುಸಿಟ್ಠಿ** ನಾಮ। ಅಥ ವಾ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಪರಿಞ್ಞಾಪಟಿವೇಧಯುತ್ತಂ **ವಚನಂ**। ಸಮುದಯಸಚ್ಚಪಹಾನಪಟಿವೇಧಯುತ್ತಂ **ಬ್ಯಪ್ಪಥಂ**। ನಿರೋಧಸಚ್ಚಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಪಟಿವೇಧಯುತ್ತಂ **ದೇಸನಂ**। ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಭಾವನಾಪಟಿವೇಧಯುತ್ತಂ **ಅನುಸಿಟ್ಠೀ**ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ನಯೇನ ಏಕೇ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ।

ನ ಸುಸ್ಸುಸನ್ತೀತಿ ನ ಸುಣನ್ತಿ। **ನ ಸೋತಂ ಓದಹನ್ತೀ**ತಿ ಸವನತ್ಥಂ ಕಣ್ಣಸೋತಂ ನ ಠಪೇನ್ತಿ। **ನ ಅಞ್ಞಾ ಚಿತ್ತಂ ಉಪಟ್ಠಪೇನ್ತೀ**ತಿ ಜಾನನತ್ಥಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಪತಿಟ್ಠಪೇನ್ತಿ। **ಅನಸ್ಸವಾ**ತಿ ಓವಾದಂ ಅಸುಣಮಾನಾ। **ಅವಚನಕರಾ**ತಿ ಸುಣಮಾನಾಪಿ ವಚನಂ ನ ಕರೋನ್ತೀತಿ ಅವಚನಕರಾ। **ಪಟಿಲೋಮವುತ್ತಿನೋ**ತಿ ಪಟಾಣೀ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತನಕಾ । **ಅಞ್ಞೇನೇವ ಮುಖಂ ಕರೋನ್ತೀ**ತಿ ಕರೋನ್ತಾಪಿ ಮುಖಂ ನ ದೇನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ವಿಸಮೇತಿ ಕಾಯಸುಚರಿತಾದಿಸಮ್ಮತಸ್ಸ ಸಮಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖತ್ತಾ ವಿಸಮಂ, ತಸ್ಮಿಂ ವಿಸಮೇ। **ನಿವಿಟ್ಠಾತಿ** ಪವಿಟ್ಠಾ ದುನ್ನೀಹರಾ। **ಕಾಯಕಮ್ಮೇತಿ** ಕಾಯತೋ ಪವತ್ತೇ, ಕಾಯೇನ ವಾ ಪವತ್ತೇ ಕಾಯಕಮ್ಮೇ। **ವಚೀಕಮ್ಮಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ತತ್ಥ ಕಾಯಕಮ್ಮವಚೀಕಮ್ಮಮನೋಕಮ್ಮಾನಿ ದುಚ್ಚರಿತವಸೇನ ವಿಭತ್ತಾನಿ, ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಯೋ ದಸಅಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥವಸೇನ ವಿಭತ್ತಾತಿ ಞಾತಬ್ಬಂ। ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಸಾಧಾರಣಪದವಣ್ಣನಾ, ಅಸಾಧಾರಣೇಸು ಪನ ಪಾಣಸ್ಸ ಅತಿಪಾತೋ **ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ,** ಪಾಣವಧೋ ಪಾಣಘಾತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಪಾಣೋತಿ ಚೇತ್ಥ ವೋಹಾರತೋ ಸತ್ತೋ, ಪರಮತ್ಥತೋ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ। ತಸ್ಮಿಂ ಪನ ಪಾಣೇ ಪಾಣಸಞ್ಞಿನೋ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯುಪಚ್ಛೇದಕಉಪಕ್ಕಮಸಮುಟ್ಠಾಪಿತಾ ಕಾಯವಚೀದ್ವಾರಾನಂ ಅಞ್ಞತರದ್ವಾರಪವತ್ತಾ ವಧಕಚೇತನಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ। ಸೋ ಗುಣವಿರಹಿತೇಸು ತಿರಚ್ಛಾನಗತಾದೀಸು ಪಾಣೇಸು ಖುದ್ದಕೇ ಪಾಣೇ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ, ಮಹಾಸರೀರೇ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ। ಕಸ್ಮಾ? ಪಯೋಗಮಹನ್ತತಾಯ, ಪಯೋಗಸಮತ್ತೇಪಿ ವತ್ಥುಮಹನ್ತತಾಯ। ಗುಣವನ್ತೇಸು ಮನುಸ್ಸಾದೀಸು ಅಪ್ಪಗುಣೇ ಪಾಣೇ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ, ಮಹಾಗುಣೇ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ। ಸರೀರಗುಣಾನಂ ಪನ ಸಮಭಾವೇ ಸತಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಉಪಕ್ಕಮಾನಞ್ಚ ಮುದುತಾಯ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ, ತಿಬ್ಬತಾಯ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಸಮ್ಭಾರಾ ಹೋನ್ತಿ - ಪಾಣೋ ಪಾಣಸಞ್ಞಿತಾ ವಧಕಚಿತ್ತಂ ಉಪಕ್ಕಮೋ ತೇನ ಮರಣನ್ತಿ। ಛಪ್ಪಯೋಗಾ - ಸಾಹತ್ಥಿಕೋ ಆಣತ್ತಿಕೋ ನಿಸ್ಸಗ್ಗಿಯೋ ಥಾವರೋ ವಿಜ್ಜಾಮಯೋ ಇದ್ಧಿಮಯೋತಿ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನತ್ಥೇ ವಿತ್ಥಾರಿಯಮಾನೇ ಅತಿಪಪಞ್ಚೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ನಂ ನ ವಿತ್ಥಾರಯಿಸ್ಸಾಮ। ಅಞ್ಞಞ್ಚ ಏವರೂಪಂ , ಅತ್ಥಿಕೇಹಿ ಪನ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಂ ವಿನಯಟ್ಠಕಥಂ (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೭೨) ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಅದಿನ್ನಸ್ಸ ಆದಾನಂ **ಅದಿನ್ನಾದಾನಂ,** ಪರಸ್ಸ ಹರಣಂ ಥೇಯ್ಯಂ ಚೋರಿಕಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ **ಅದಿನ್ನ**ನ್ತಿ ಪರಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ, ಯತ್ಥ ಪರೋ ಯಥಾಕಾಮಕಾರಿತಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತೋ ಅದಣ್ಡಾರಹೋ ಅನುಪವಜ್ಜೋ ಚ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಪನ ಪರಪರಿಗ್ಗಹಿತೇ ಪರಪರಿಗ್ಗಹಿತಸಞ್ಞಿನೋ ತದಾದಾಯಕಉಪಕ್ಕಮಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಥೇಯ್ಯಚೇತನಾ ಅದಿನ್ನಾದಾನಂ। ತಂ ಹೀನೇ ಪರಸನ್ತಕೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಂ, ಪಣೀತೇ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಂ। ಕಸ್ಮಾ? ವತ್ಥುಪಣೀತತಾಯ, ವತ್ಥುಸಮತ್ತೇ ಸತಿ ಗುಣಾಧಿಕಾನಂ ಸನ್ತಕೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಂ। ತಂ ತಂ ಗುಣಾಧಿಕಂ ಉಪಾದಾಯ ತತೋ ತತೋ ಹೀನಗುಣಸ್ಸ ಸನ್ತಕೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಂ।

ತಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಸಮ್ಭಾರಾ ಹೋನ್ತಿ - ಪರಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ಪರಪರಿಗ್ಗಹಿತಸಞ್ಞಿತಾ ಥೇಯ್ಯಚಿತ್ತಂ ಉಪಕ್ಕಮೋ ತೇನ ಹರಣನ್ತಿ। ಛಪ್ಪಯೋಗಾ ಸಾಹತ್ಥಿಕಾದಯೋವ। ತೇ ಚ ಖೋ ಯಥಾನುರೂಪಂ ಥೇಯ್ಯಾವಹಾರೋ ಪಸಯ್ಹಾವಹಾರೋ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಾವಹಾರೋ ಪರಿಕಪ್ಪಾವಹಾರೋ ಕುಸಾವಹಾರೋತಿ ಇಮೇಸಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಅವಹಾರಾನಂ ವಸೇನ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ। ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯಂ ವುತ್ತೋ।

ಕಾಮೇಸುಮಿಚ್ಛಾಚಾರೋತಿ ಏತ್ಥ ಪನ **ಕಾಮೇಸೂತಿ** ಮೇಥುನಸಮಾಚಾರೇಸು। **ಮಿಚ್ಛಾಚಾರೋ**ತಿ ಏಕನ್ತನಿನ್ದಿತೋ ಲಾಮಕಾಚಾರೋ। ಲಕ್ಖಣತೋ ಪನ ಅಸದ್ಧಮ್ಮಸೇವನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಕಾಯದ್ವಾರಪ್ಪವತ್ತಾ ಅಗಮನೀಯಟ್ಠಾನವೀತಿಕ್ಕಮಚೇತನಾ ಕಾಮೇಸುಮಿಚ್ಛಾಚಾರೋ।

ತತ್ಥ ಅಗಮನೀಯಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ಪುರಿಸಾನಂ ತಾವ ಮಾತುರಕ್ಖಿತಾ ಪಿತುರಕ್ಖಿತಾ ಮಾತಾಪಿತುರಕ್ಖಿತಾ ಭಾತುರಕ್ಖಿತಾ ಭಗಿನಿರಕ್ಖಿತಾ ಞಾತಿರಕ್ಖಿತಾ ಗೋತ್ತರಕ್ಖಿತಾ ಧಮ್ಮರಕ್ಖಿತಾ ಸಾರಕ್ಖಾ ಸಪರಿದಣ್ಡಾತಿ ಮಾತುರಕ್ಖಿತಾದಯೋ ದಸ, ಧನಕ್ಕೀತಾ ಛನ್ದವಾಸಿನೀ ಭೋಗವಾಸಿನೀ ಪಟವಾಸಿನೀ ಓದಪತ್ತಕಿನೀ ಓಭತಚುಮ್ಬಟಕಾ ದಾಸೀ ಚ ಭರಿಯಾ ಕಮ್ಮಕಾರೀ ಚ ಭರಿಯಾ ಧಜಾಹಟಾ ಮುಹುತ್ತಿಕಾತಿ ಏತಾ ಧನಕ್ಕೀತಾದಯೋ ದಸಾತಿ ವೀಸತಿ ಇತ್ಥಿಯೋ। ಇತ್ಥೀಸು ಪನ ದ್ವಿನ್ನಂ ಸಾರಕ್ಖಸಪರಿದಣ್ಡಾನಂ ದಸನ್ನಞ್ಚ ಧನಕ್ಕೀತಾದೀನನ್ತಿ ದ್ವಾದಸನ್ನಂ ಇತ್ಥೀನಂ ಅಞ್ಞೇ ಪುರಿಸಾ, ಇದಂ ಅಗಮನೀಯಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ।

ಸೋ ಪನೇಸ ಮಿಚ್ಛಾಚಾರೋ ಸೀಲಾದಿಗುಣರಹಿತೇ ಅಗಮನೀಯಟ್ಠಾನೇ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ, ಸೀಲಾದಿಗುಣಸಮ್ಪನ್ನೇ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ। ತಸ್ಸ ಚತ್ತಾರೋ ಸಮ್ಭಾರಾ - ಅಗಮನೀಯವತ್ಥು ತಸ್ಮಿಂ ಸೇವನಚಿತ್ತಂ ಸೇವನಪಯೋಗೋ ಮಗ್ಗೇನ ಮಗ್ಗಪಟಿಪತ್ತಿಅಧಿವಾಸನನ್ತಿ। ಏಕೋ ಪಯೋಗೋ ಸಾಹತ್ಥಿಕೋ ಏವ।

ಮುಸಾತಿ ವಿಸಂವಾದನಪುರೇಕ್ಖಾರಸ್ಸ ಅತ್ಥಭಞ್ಜನಕೋ ವಚೀಪಯೋಗೋ ಕಾಯಪಯೋಗೋ ವಾ। ವಿಸಂವಾದನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಪನಸ್ಸ ಪರವಿಸಂವಾದಕಕಾಯವಚೀಪಯೋಗಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಚೇತನಾ **ಮುಸಾವಾದೋ**। ಅಪರೋ ನಯೋ - **ಮುಸಾತಿ** ಅಭೂತಂ ಅತಚ್ಛಂ ವತ್ಥು। **ವಾದೋತಿ** ತಸ್ಸ ಭೂತತೋ ತಚ್ಛತೋ ವಿಞ್ಞಾಪನಂ। ಲಕ್ಖಣತೋ ಪನ ಅತಥಂ ವತ್ಥುಂ ತಥತೋ ಪರಂ ವಿಞ್ಞಾಪೇತುಕಾಮಸ್ಸ ತಥಾವಿಞ್ಞತ್ತಿಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಚೇತನಾ **ಮುಸಾವಾದೋ**। ಸೋ ಯಮತ್ಥಂ ಭಞ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಅಪ್ಪತಾಯ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ, ಮಹನ್ತತಾಯ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ। ಅಪಿ ಚ ಗಹಟ್ಠಾನಂ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕಂ ಅದಾತುಕಾಮತಾಯ "ನತ್ಥೀ"ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತೋ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ, ಸಕ್ಖಿನಾ ಹುತ್ವಾ ಅತ್ಥಭಞ್ಜನತ್ಥಂ ವುತ್ತೋ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ। ಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ಅಪ್ಪಕಮ್ಪಿ ತೇಲಂ ವಾ ಸಪ್ಪಿಂ ವಾ ಲಭಿತ್ವಾ ಹಸಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ "ಅಜ್ಜ ಗಾಮೇ ತೇಲಂ ನದೀ ಮಞ್ಞೇ ಸನ್ದತೀ"ತಿ ಪೂರಣಕಥಾನಯೇನ ಪವತ್ತೋ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ, ಅದಿಟ್ಠಂಯೇವ ಪನ ದಿಟ್ಠನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವದನ್ತಾನಂ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ।

ತಸ್ಸ ಚತ್ತಾರೋ ಸಮ್ಭಾರಾ ಹೋನ್ತಿ - ಅತಥಂ ವತ್ಥು ವಿಸಂವಾದನಚಿತ್ತಂ ತಜ್ಜೋ ವಾಯಾಮೋ ಪರಸ್ಸ ತದತ್ಥವಿಜಾನನನ್ತಿ। ಏಕೋ ಪಯೋಗೋ ಸಾಹತ್ಥಿಕೋವ। ಸೋ ಚ ಕಾಯೇನ ವಾ ಕಾಯಪಟಿಬದ್ಧೇನ ವಾ ವಾಚಾಯ ವಾ ಪರವಿಸಂವಾದಕಕಿರಿಯಾಕರಣೇ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತಾಯ ಚೇ ಕಿರಿಯಾಯ ಪರೋ ತಮತ್ಥಂ ಜಾನಾತಿ, ಅಯಂ ಕಿರಿಯಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಚೇತನಾಕ್ಖಣೇಯೇವ ಮುಸಾವಾದಕಮ್ಮುನಾ ಬಜ್ಝತಿ।

ಪಿಸುಣವಾಚಾತಿಆದೀಸು ಯಾಯ ವಾಚಾಯ ಯಸ್ಸ ತಂ ವಾಚಂ ಭಾಸತಿ, ತಸ್ಸ ಹದಯೇ ಅತ್ತನೋ ಪಿಯಭಾವಂ ಪರಸ್ಸ ಚ ಸುಞ್ಞಭಾವಂ ಕರೋತಿ, ಸಾ **ಪಿಸುಣವಾಚಾ**। ಯಾಯ ಪನ ಅತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಪರಮ್ಪಿ ಫರುಸಂ ಕರೋತಿ, ಯಾ ವಾಚಾ ಸಯಮ್ಪಿ ಫರುಸಾ ನೇವ ಕಣ್ಣಸುಖಾ ನ ಹದಯಙ್ಗಮಾ, ಅಯಂ **ಫರುಸವಾಚಾ**। ಯೇನ ಸಮ್ಫಂ ಪಲಪತಿ ನಿರತ್ಥಕಂ, ಸೋ **ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪೋ**। ತೇಸಂ ಮೂಲಭೂತಾಪಿ ಚೇತನಾ ಪಿಸುಣವಾಚಾದಿನಾಮಮೇವ ಲಭತಿ, ಸಾ ಏವ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ।

ತತ್ಥ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪರೇಸಂ ವಾ ಭೇದಾಯ ಅತ್ತನೋ ಪಿಯಕಮ್ಯತಾಯ ವಾ ಕಾಯವಚೀಪಯೋಗಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಚೇತನಾ **ಪಿಸುಣವಾಚಾ**। ಸಾ ಯಸ್ಸ ಭೇದಂ ಕರೋತಿ , ತಸ್ಸ ಅಪ್ಪಗುಣಾಯ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಾ, ಮಹಾಗುಣತಾಯ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಾ।

ತಸ್ಸಾ ಚತ್ತಾರೋ ಸಮ್ಭಾರಾ ಹೋನ್ತಿ - ಭಿನ್ದಿತಬ್ಬೋ ಪರೋ "ಇತಿ ಇಮೇ ನಾನಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ ವಿನಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ಭೇದಪುರೇಕ್ಖಾರತಾ ವಾ, "ಇತಿ ಅಹಂ ಪಿಯೋ ಭವಿಸ್ಸಾಮಿ ವಿಸ್ಸಾಸಿಕೋ"ತಿ ಪಿಯಕಮ್ಯತಾ ವಾ, ತಜ್ಜೋ ವಾಯಾಮೋ, ತಸ್ಸ ತದತ್ಥವಿಜಾನನನ್ತಿ।

ಪರಸ್ಸ ಮಮ್ಮಚ್ಛೇದಕಕಾಯವಚೀಪಯೋಗಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಏಕನ್ತಫರುಸಚೇತನಾ **ಫರುಸವಾಚಾ**। ಮಮ್ಮಚ್ಛೇದಕೋಪಿ ಪಯೋಗೋ ಚಿತ್ತಸಣ್ಹತಾಯ ಫರುಸವಾಚಾ ನ ಹೋತಿ। ಮಾತಾಪಿತರೋ ಹಿ ಕದಾಚಿ ಪುತ್ತಕೇ ಏವಮ್ಪಿ ವದನ್ತಿ "ಚೋರಾ ವೋ ಖಣ್ಡಾಖಣ್ಡಿಕಂ ಕರೋನ್ತೂ"ತಿ, ಉಪ್ಪಲಪತ್ತಮ್ಪಿ ಚ ನೇಸಂ ಉಪರಿ ಪತನ್ತಂ ನ ಇಚ್ಛನ್ತಿ। ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯಾ ಚ ಕದಾಚಿ ನಿಸ್ಸಿತಕೇ ಏವಂ ವದನ್ತಿ "ಕಿಂ ಇಮೇ ಅಹಿರಿಕಾ ಅನೋತ್ತಪ್ಪಿನೋ ಚರನ್ತಿ, ನಿದ್ಧಮಥ ನೇ"ತಿ। ಅಥ ಚ ನೇಸಂ ಆಗಮಾಧಿಗಮಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಇಚ್ಛನ್ತಿ। ಯಥಾ ಚ ಚಿತ್ತಸಣ್ಹತಾಯ ಫರುಸವಾಚಾ ನ ಹೋತಿ, ಏವಂ ವಚನಸಣ್ಹತಾಯ ಅಫರುಸವಾಚಾಪಿ ನ ಹೋತಿ। ನ ಹಿ ಮಾರಾಪೇತುಕಾಮಸ್ಸ "ಇಮಂ ಸುಖಂ ಸಯಾಪೇಥಾ"ತಿ ವಚನಂ ಅಫರುಸವಾಚಾ ಹೋತಿ, ಚಿತ್ತಫರುಸತಾಯ ಪನೇಸಾ ಫರುಸವಾಚಾವ, ಸಾ ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ಪವತ್ತಿತಾ। ತಸ್ಸ ಅಪ್ಪಗುಣತಾಯ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಾ, ಮಹಾಗುಣತಾಯ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಾ। ತಸ್ಸಾ ತಯೋ ಸಮ್ಭಾರಾ - ಅಕ್ಕೋಸಿತಬ್ಬೋ ಪರೋ ಕುಪಿತಚಿತ್ತಂ ಅಕ್ಕೋಸನನ್ತಿ।

ಅನತ್ಥವಿಞ್ಞಾಪಿಕಾ ಕಾಯವಚೀಪಯೋಗಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಅಕುಸಲಚೇತನಾ **ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪೋ**। ಸೋ ಆಸೇವನಮನ್ದತಾಯ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ, ಆಸೇವನಮಹನ್ತತಾಯ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ। ತಸ್ಸ ದ್ವೇ ಸಮ್ಭಾರಾ ಹೋನ್ತಿ - ಭಾರತಯುದ್ಧಸೀತಾಹರಣಾದಿನಿರತ್ಥಕಕಥಾಪುರೇಕ್ಖಾರತಾ ತಥಾರೂಪೀಕಥಾಕಥನಞ್ಚಾತಿ।

ಅಭಿಜ್ಝಾಯತೀತಿ **ಅಭಿಜ್ಝಾ,** ಪರಭಣ್ಡಾಭಿಮುಖೀ ಹುತ್ವಾ ತನ್ನಿನ್ನತಾಯ ಪವತ್ತತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಾ "ಅಹೋ ವತ ಇದಂ ಮಮಾಸ್ಸಾ"ತಿ ಏವಂ ಪರಭಣ್ಡಾಭಿಜ್ಝಾಯನಲಕ್ಖಣಾ। ಅದಿನ್ನಾದಾನಂ ವಿಯ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಾ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಾ ಚ। ತಸ್ಸಾ ದ್ವೇ ಸಮ್ಭಾರಾ ಹೋನ್ತಿ - ಪರಭಣ್ಡಂ ಅತ್ತನೋ ಪರಿಣಾಮನಞ್ಚಾತಿ। ಪರಭಣ್ಡವತ್ಥುಕೇ ಹಿ ಲೋಭೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇಪಿ ನ ತಾವ ಕಮ್ಮಪಥಭೇದೋ ಹೋತಿ, ಯಾವ "ಅಹೋ ವತಿದಂ ಮಮಾಸ್ಸಾ"ತಿ ಅತ್ತನೋ ನ ಪರಿಣಾಮೇತಿ।

ಹಿತಸುಖಂ ಬ್ಯಾಪಾದಯತೀತಿ **ಬ್ಯಾಪಾದೋ,** ಸೋ ಪರವಿನಾಸಾಯ ಮನೋಪದೋಸಲಕ್ಖಣೋ। ಫರುಸವಾಚಾ ವಿಯ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ ಚ। ತಸ್ಸ ದ್ವೇ ಸಮ್ಭಾರಾ ಹೋನ್ತಿ - ಪರಸತ್ತೋ ಚ ತಸ್ಸ ಚ ವಿನಾಸಚಿನ್ತಾತಿ। ಪರಸತ್ತವತ್ಥುಕೇ ಹಿ ಕೋಧೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇಪಿ ನ ತಾವ ಕಮ್ಮಪಥಭೇದೋ ಹೋತಿ, ಯಾವ "ಅಹೋ ವತಾಯಂ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜೇಯ್ಯ ವಿನಸ್ಸೇಯ್ಯಾ"ತಿ ತಸ್ಸ ವಿನಾಸಂ ನ ಚಿನ್ತೇಸಿ।

ಯಥಾಭುಚ್ಚಗಹಣಾಭಾವೇನ ಮಿಚ್ಛಾ ಪಸ್ಸತೀತಿ **ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ**। ಸಾ "ನತ್ಥಿ ದಿನ್ನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವಿಪರೀತದಸ್ಸನಲಕ್ಖಣಾ। ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪೋ ವಿಯ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಾ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಾ ಚ।

ಸಞ್ಞೀ, ಅಸಞ್ಞೀ, ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀ ಭವಿಸ್ಸಾಮಾತಿ ರೂಪಾದಿವಸೇನ ಕಪ್ಪನ್ತಿ। **ಭವಿಸ್ಸಾಮ ನು ಖೋ ಮಯ**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಅತ್ತಾನಂ ಕಪ್ಪನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ಭವಿಸ್ಸಾಮ ನು ಖೋ**। **ನ ನು ಖೋ ಭವಿಸ್ಸಾಮಾತಿ** ತಸ್ಸ ಸಸ್ಸತಾಕಾರಞ್ಚ ಉಚ್ಛೇದಾಕಾರಞ್ಚ ನಿಸ್ಸಾಯ ಅನಾಗತೇ ಅತ್ತಾನಂ ವಿಜ್ಜಮಾನತಞ್ಚ ಅವಿಜ್ಜಮಾನತಞ್ಚ ಕಪ್ಪನ್ತಿ। **ಕಿಂ ನು ಖೋ ಭವಿಸ್ಸಾಮಾತಿ** ಜಾತಿಲಿಙ್ಗುಪಪತ್ತಿಯೋ ನಿಸ್ಸಾಯ "ಖತ್ತಿಯಾ ನು ಖೋ ಭವಿಸ್ಸಾಮ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣವೇಸ್ಸಸುದ್ದಗಹಟ್ಠಪಬ್ಬಜಿತದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಅಞ್ಞತರಾ"ತಿ ಕಪ್ಪನ್ತಿ। **ಕಥಂ ನು ಖೋ ಭವಿಸ್ಸಾಮಾತಿ** ಸಣ್ಠಾನಾಕಾರಂ ನಿಸ್ಸಾಯ "ದೀಘಾ ನು ಖೋ ಭವಿಸ್ಸಾಮ, ರಸ್ಸಓದಾತಕಣ್ಹಪಮಾಣಿಕಅಪ್ಪಮಾಣಿಕಾದೀನಂ ಅಞ್ಞತರಾ"ತಿ ಕಪ್ಪನ್ತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಇಸ್ಸರನಿಮ್ಮಾನಾದೀನಿ ನಿಸ್ಸಾಯ 'ಕೇನ ನು ಖೋ ಕಾರಣೇನ ಭವಿಸ್ಸಾಮಾ'ತಿ ಹೇತುತೋ ಕಪ್ಪನ್ತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಕಿಂ ಹುತ್ವಾ ಕಿಂ ಭವಿಸ್ಸಾಮ ನು ಖೋ ಮಯ**ನ್ತಿ ಜಾತಿಆದೀನಿ ನಿಸ್ಸಾಯ "ಖತ್ತಿಯಾ ಹುತ್ವಾ ನು ಖೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಭವಿಸ್ಸಾಮ...ಪೇ॰... ದೇವಾ ಹುತ್ವಾ ಮನುಸ್ಸಾ"ತಿ ಅತ್ತನೋ ಪರಮ್ಪರಂ ಕಪ್ಪನ್ತಿ। ಸಬ್ಬತ್ಥೇವ ಪನ **ಅದ್ಧಾನ**ನ್ತಿ ಕಾಲಾಧಿವಚನಮೇತಂ।

೧೦. ಯಸ್ಮಾ ಏತದೇವ **ತಸ್ಮಾ ಹಿ ಸಿಕ್ಖೇಥ...ಪೇ॰... ಆಹು ಧೀರಾತಿ**। ತತ್ಥ **ಸಿಕ್ಖೇಥಾತಿ** ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾ ಆವಜ್ಜೇಯ್ಯ। **ಇಧೇವಾತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಸಾಸನೇ। ತತ್ಥ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಾತಿ **ಸಿಕ್ಖಾ**। **ತಿಸ್ಸೋತಿ** ಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದೋ। **ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾತಿ** ಅಧಿಕಂ ಉತ್ತಮಂ ಸೀಲನ್ತಿ ಅಧಿಸೀಲಂ, ಅಧಿಸೀಲಞ್ಚ ತಂ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ಸಿಕ್ಖಾ ಚಾತಿ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾ। ಏಸ ನಯೋ ಅಧಿಚಿತ್ತಅಧಿಪಞ್ಞಾಸಿಕ್ಖಾಸು।

ಕತಮಂ ಪನೇತ್ಥ ಸೀಲಂ, ಕತಮಂ ಅಧಿಸೀಲಂ, ಕತಮಂ ಚಿತ್ತಂ, ಕತಮಂ ಅಧಿಚಿತ್ತಂ, ಕತಮಾ ಪಞ್ಞಾ, ಕತಮಾ ಅಧಿಪಞ್ಞಾತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ಪಞ್ಚಙ್ಗದಸಙ್ಗಸೀಲಂ ತಾವ ಸೀಲಮೇವ । ತಞ್ಹಿ ಬುದ್ಧೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇಪಿ ಅನುಪ್ಪನ್ನೇಪಿ ಲೋಕೇ ಪವತ್ತತಿ । ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಬುದ್ಧೇ ತಸ್ಮಿಂ ಸೀಲೇ ಬುದ್ಧಾಪಿ ಸಾವಕಾಪಿ ಮಹಾಜನಂ ಸಮಾದಪೇನ್ತಿ, ಅನುಪ್ಪನ್ನೇ ಬುದ್ಧೇ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾ ಚ ಕಮ್ಮವಾದಿನೋ ಚ ಧಮ್ಮಿಕಾ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಚ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಚ ಮಹಾರಾಜಾನೋ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾ ಚ ಸಮಾದಪೇನ್ತಿ, ಸಾಮಮ್ಪಿ ಪಣ್ಡಿತಾ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಸಮಾದಿಯನ್ತಿ। ತೇ ತಂ ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪರಿಪೂರೇತ್ವಾ ದೇವೇಸು ಚ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಚ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅನುಭೋನ್ತಿ।

ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸೀಲಂ ಪನ "ಅಧಿಸೀಲ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಞ್ಹಿ ಸೂರಿಯೋ ವಿಯ ಪಜ್ಜೋತಾನಂ ಸಿನೇರು ವಿಯ ಪಬ್ಬತಾನಂ ಸಬ್ಬಲೋಕಿಯಸೀಲಾನಂ ಅಧಿಕಞ್ಚೇವ ಉತ್ತಮಞ್ಚ, ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇಯೇವ ಚ ಪವತ್ತತಿ, ನ ವಿನಾ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಾ। ನ ಹಿ ತಂ ಪಞ್ಞತ್ತಿಂ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞೋ ಸತ್ತೋ ಠಪೇತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಬುದ್ಧಾಯೇವ ಪನ ಸಬ್ಬಸೋ ಕಾಯವಚೀದ್ವಾರಅಜ್ಝಾಚಾರಸೋತಂ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ವೀತಿಕ್ಕಮಸ್ಸ ಅನುಚ್ಛವಿಕಂ ತಂ ಸೀಲಸಂವರಂ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ। ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರತೋಪಿ ಚ ಮಗ್ಗಫಲಸಮ್ಪಯುತ್ತಮೇವ ಸೀಲಂ ಅಧಿಸೀಲಂ।

ಕಾಮಾವಚರಾನಿ ಪನ ಅಟ್ಠ ಕುಸಲಚಿತ್ತಾನಿ ಲೋಕಿಯಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಚಿತ್ತಾನಿ ಚ ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ ಚಿತ್ತಮೇವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಾನುಪ್ಪಾದೇ ಚಸ್ಸ ಪವತ್ತಿ, ಸಮಾದಪನಂ ಸಮಾದಾನಞ್ಚ ಸೀಲೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕಂ ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಚಿತ್ತಂ ಪನ "ಅಧಿಚಿತ್ತ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಞ್ಹಿ ಅಧಿಸೀಲಂ ವಿಯ ಸೀಲಾನಂ, ಸಬ್ಬಲೋಕಿಯಚಿತ್ತಾನಂ ಅಧಿಕಞ್ಚೇವ ಉತ್ತಮಞ್ಚ, ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇಯೇವ ಚ ಹೋತಿ, ನ ವಿನಾ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಾ। ತತೋಪಿ ಚ ಮಗ್ಗಫಲಚಿತ್ತಮೇವ ಅಧಿಚಿತ್ತಂ।

"ಅತ್ಥಿ ದಿನ್ನಂ ಅತ್ಥಿ ಯಿಟ್ಠ"ನ್ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಂ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೯೪) ಪನ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಞಾಣಂ ಪಞ್ಞಾ। ಸಾ ಹಿ ಬುದ್ಧೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇಪಿ ಅನುಪ್ಪನ್ನೇಪಿ ಲೋಕೇ ಪವತ್ತತಿ। ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಬುದ್ಧೇ ತಸ್ಸಾ ಪಞ್ಞಾಯ ಬುದ್ಧಾಪಿ ಸಾವಕಾಪಿ ಮಹಾಜನಂ ಸಮಾದಪೇನ್ತಿ, ಅನುಪ್ಪನ್ನೇ ಬುದ್ಧೇ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾ ಚ ಕಮ್ಮವಾದಿನೋ ಚ ಧಮ್ಮಿಕಾ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಚ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಚ ಮಹಾರಾಜಾನೋ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾ ಚ ಸಮಾದಪೇನ್ತಿ, ಸಾಮಮ್ಪಿ ಪಣ್ಡಿತಾ ಸತ್ತಾ ಸಮಾದಿಯನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಅಙ್ಕುರೋ ದಸವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನಿ ಮಹಾದಾನಂ ಅದಾಸಿ। ವೇಲಾಮೋ ವೇಸ್ಸನ್ತರೋ ಅಞ್ಞೇ ಚ ಬಹೂ ಪಣ್ಡಿತಮನುಸ್ಸಾ ಮಹಾದಾನಾನಿ ಅದಂಸು। ತೇ ತಂ ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪರಿಪೂರೇತ್ವಾ ದೇವೇಸು ಚ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಚ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅನುಭವಿಂಸು।

ತಿಲಕ್ಖಣಾಕಾರಪರಿಚ್ಛೇದಕಂ ಪನ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ "ಅಧಿಪಞ್ಞಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸಾ ಹಿ ಅಧಿಸೀಲಅಧಿಚಿತ್ತಾನಿ ವಿಯ ಸೀಲಚಿತ್ತಾನಂ, ಸಬ್ಬಲೋಕಿಯಪಞ್ಞಾನಂ ಅಧಿಕಾ ಚೇವ ಉತ್ತಮಾ ಚ, ನ ಚ ವಿನಾ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಾ ಲೋಕೇ ಪವತ್ತತಿ। ತತೋಪಿ ಚ ಮಗ್ಗಫಲಪಞ್ಞಾವ ಅಧಿಪಞ್ಞಾ।

ಇದಾನಿ ಏಕೇಕಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಕತಮಾ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾ – ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಸೀಲವಾ ಹೋತಿ, ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತೋ ವಿಹರತೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಇಧಾತಿ** ವಚನಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗಕರಣೀಯಸಮ್ಪದಾಯ ಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಸಬ್ಬಪಕಾರಸೀಲಪರಿಪೂರಕಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಸನ್ನಿಸ್ಸಯಭೂತಸಾಸನಪರಿದೀಪನಂ, ಅಞ್ಞಸಾಸನಸ್ಸ ಚ ತಥಾಭಾವಪಟಿಸೇಧನಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ – "ಇಧೇವ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಣೋ...ಪೇ॰... ಸುಞ್ಞಾ ಪರಪ್ಪವಾದಾ ಸಮಣೇಭಿ ಅಞ್ಞೇಹೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩೯-೧೪೦)। **ಭಿಕ್ಖೂತಿ** ತಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ ಪರಿಪೂರಕಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಪರಿದೀಪನಂ। **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತೋತಿ** ಇದಮಸ್ಸ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಭಾವಪರಿದೀಪನಂ। **ವಿಹರತೀತಿ** ಇದಮಸ್ಸ ತದನುರೂಪವಿಹಾರಸಮಙ್ಗೀಭಾವಪರಿದೀಪನಂ। **ಆಚಾರಗೋಚರಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ** ಇದಮಸ್ಸ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸ್ಸ ಉಪಕಾರಕಧಮ್ಮಪರಿದೀಪನಂ। **ಅಣುಮತ್ತೇಸು ವಜ್ಜೇಸು ಭಯದಸ್ಸಾವೀತಿ** ಇದಮಸ್ಸ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖತೋ ಅಚವನಧಮ್ಮತಾಪರಿದೀಪನಂ। **ಸಮಾದಾಯಾತಿ** ಇದಮಸ್ಸ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಂ ಅನವಸೇಸತೋ ಆದಾನಪರಿದೀಪನಂ। **ಸಿಕ್ಖತೀತಿ** ಇದಮಸ್ಸ ಸಿಕ್ಖಾಯ ಸಮಙ್ಗೀಭಾವಪರಿದೀಪನಂ। **ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸೂತಿ** ಇದಮಸ್ಸ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಧಮ್ಮಪರಿದೀಪನಂ।

ತತ್ಥ **ಭಿಕ್ಖೂತಿ** ಸಂಸಾರೇ ಭಯಂ ಇಕ್ಖತೀತಿ ಭಿಕ್ಖು। ಸೀಲಮಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಸೀಲವಾತಿ ಏತ್ಥ **ಸೀಲನ್ತಿ** ಸೀಲನಟ್ಠೇನ ಸೀಲಂ। ಕಿಮಿದಂ ಸೀಲನಂ ನಾಮ? ಸಮಾಧಾನಂ ವಾ, ಕಾಯಕಮ್ಮಾದೀನಂ ಸುಸೀಲ್ಯವಸೇನ ಅವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಉಪಧಾರಣಂ

ವಾ, ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪತಿಟ್ಠಾವಸೇನ ಆಧಾರಭಾವೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತದೇವ ಹಿ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥದ್ವಯಂ ಸದ್ದಲಕ್ಖಣವಿದೂ ಅನುಜಾನನ್ತಿ। ಅಞ್ಞೇ ಪನ "ಅಧಿಸೇವನಟ್ಠೇನ ಆಚಾರಟ್ಠೇನ ಸೀಲನಟ್ಠೇನ ಸಿರಟ್ಠೇನ ಸೀತಲಟ್ಠೇನ ಸಿವಟ್ಠೇನ **ಸೀಲ**"ನ್ತಿ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ।

ಸೀಲನಂ ಲಕ್ಖಣಂ ತಸ್ಸ, ಭಿನ್ನಸ್ಸಾಪಿ ಅನೇಕಧಾ।
ಸನಿದಸ್ಸನತ್ತಂ ರೂಪಸ್ಸ, ಯಥಾ ಭಿನ್ನಸ್ಸನೇಕಧಾ॥

ಯಥಾ ಹಿ ನೀಲಪೀತಾದಿಭೇದೇನನೇಕಧಾ ಭಿನ್ನಸ್ಸಾಪಿ ರೂಪಾಯತನಸ್ಸ ಸನಿದಸ್ಸನತ್ತಂ ಲಕ್ಖಣಂ ನೀಲಾದಿಭೇದೇನ ಭಿನ್ನಸ್ಸಾಪಿ ಸನಿದಸ್ಸನಭಾವಾನತಿಕ್ಕಮನತೋ। ತಥಾ ಸೀಲಸ್ಸ ಚೇತನಾದಿಭೇದೇನ ಅನೇಕಧಾ ಭಿನ್ನಸ್ಸಾಪಿ ಯದೇತಂ ಕಾಯಕಮ್ಮಾದೀನಂ ಸಮಾಧಾನವಸೇನ, ಕುಸಲಾನಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪತಿಟ್ಠಾವಸೇನ ವುತ್ತಂ ಸೀಲನಂ, ತದೇವ ಲಕ್ಖಣಂ ಚೇತನಾದಿಭೇದೇನ ಭಿನ್ನಸ್ಸಾಪಿ ಸಮಾಧಾನಪತಿಟ್ಠಾಭಾವಾನತಿಕ್ಕಮನತೋ। ಏವಂ ಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಪನಸ್ಸ -

ದುಸ್ಸೀಲ್ಯವಿದ್ಧಂಸನತಾ, ಅನವಜ್ಜಗುಣೋ ತಥಾ।
ಕಿಚ್ಚಸಮ್ಪತ್ತಿಅತ್ಥೇನ, ರಸೋ ನಾಮ ಪವುಚ್ಚತಿ॥

ತಸ್ಮಾ ಇದಂ ಸೀಲಂ ನಾಮ ಕಿಚ್ಚಟ್ಠೇನ ರಸೇನ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯವಿದ್ಧಂಸನರಸಂ, ಸಮ್ಪತ್ತಿಅತ್ಥೇನ ರಸೇನ ಅನವಜ್ಜರಸನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಸೋಚೇಯ್ಯಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ತಯಿದಂ ತಸ್ಸ ವಿಞ್ಞುಭಿ।
ಓತ್ತಪ್ಪಞ್ಚ ಹಿರೀ ಚೇವ, ಪದಟ್ಠಾನನ್ತಿ ವಣ್ಣಿತಂ॥

ತಞ್ಹಿದಂ ಸೀಲಂ "ಕಾಯಸೋಚೇಯ್ಯಂ ವಚೀಸೋಚೇಯ್ಯಂ ಮನೋಸೋಚೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಸೋಚೇಯ್ಯಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ಸೋಚೇಯ್ಯಭಾವೇನ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾತಿ ಗಹಣಭಾವಂ ಗಚ್ಛತಿ। ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಞ್ಚ ಪನ ತಸ್ಸ ವಿಞ್ಞೂಹಿ ಪದಟ್ಠಾನನ್ತಿ ವಣ್ಣಿತಂ, ಆಸನ್ನಕಾರಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪೇ ಹಿ ಸತಿ ಸೀಲಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚೇವ ತಿಟ್ಠತಿ ಚ, ಅಸತಿ ನೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚೇವ ನ ತಿಟ್ಠತಿ ಚಾತಿ ಏವಂವಿಧೇನ ಸೀಲೇನ ಸೀಲವಾ ಹೋತಿ। ಏತಂ ಸೀಲಂ ನಾಮ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀಹಿ ವಾ ವಿರಮನ್ತಸ್ಸ, ವತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿಂ ವಾ ಪೂರೇನ್ತಸ್ಸ ಚೇತನಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಂ "ಕಿಂ ಸೀಲನ್ತಿ? ಚೇತನಾ ಸೀಲಂ, ಚೇತಸಿಕಂ ಸೀಲಂ, ಸಂವರೋ ಸೀಲಂ, ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ ಸೀಲ"ನ್ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೩೯)।

ತತ್ಥ **ಚೇತನಾ ಸೀಲಂ** ನಾಮ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀಹಿ ವಾ ವಿರಮನ್ತಸ್ಸ ವತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿಂ ವಾ ಪೂರೇನ್ತಸ್ಸ ಚೇತನಾ। **ಚೇತಸಿಕಂ ಸೀಲಂ** ನಾಮ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀಹಿ ವಿರಮನ್ತಸ್ಸ ವಿರತಿ। ಅಪಿ ಚ ಚೇತನಾ ಸೀಲಂ ನಾಮ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಿ ಪಜಹನ್ತಸ್ಸ ಸತ್ತಕಮ್ಮಪಥಚೇತನಾ। ಚೇತಸಿಕಂ ಸೀಲಂ ನಾಮ "ಅಭಿಜ್ಝಂ ಪಹಾಯ ವಿಗತಾಭಿಜ್ಝೇನ ಚೇತಸಾ ವಿಹರತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೧೭) ನಯೇನ ಸಂಯುತ್ತಮಹಾವಗ್ಗೇ ವುತ್ತಾ ಅನಭಿಜ್ಝಾಬ್ಯಾಪಾದಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಧಮ್ಮಾ। **ಸಂವರೋ ಸೀಲ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪಞ್ಚವಿಧೇನ ಸಂವರೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ - ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋ ಸತಿಸಂವರೋ ಞಾಣಸಂವರೋ ಖನ್ತಿಸಂವರೋ ವೀರಿಯಸಂವರೋ। ತಸ್ಸ ನಾನಾಕರಣಂ ಉಪರಿ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ। **ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ ಸೀಲ**ನ್ತಿ ಸಮಾದಿನ್ನಸೀಲಸ್ಸ ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕೋ ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಸಂವರಸೀಲಂ, ಅವೀತಿಕ್ಕಮಸೀಲನ್ತಿ ಇದಮೇವ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಸೀಲಂ। ಚೇತನಾಸೀಲಂ, ಚೇತಸಿಕಂ ಸೀಲನ್ತಿ ಪರಿಯಾಯತೋ ಸೀಲನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಪಾತಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಸೀಲಂ। ತಞ್ಹಿ ಯೋ ನಂ ಪಾತಿ ರಕ್ಖತಿ, ತಂ ಮೋಕ್ಖೇತಿ ಮೋಚೇತಿ ಆಪಾಯಿಕಾದೀಹಿ ದುಕ್ಖೇಹಿ, ತಸ್ಮಾ "ಪಾತಿಮೋಕ್ಖ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತೋ**ತಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸೀಲೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ।

ಆಚಾರಗೋಚರಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ ಆಚಾರೇನ ಚೇವ ಗೋಚರೇನ ಚ ಸಮ್ಪನ್ನೋ। **ಅಣುಮತ್ತೇಸೂ**ತಿ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕೇಸು। **ವಜ್ಜೇಸೂ**ತಿ ಅಕುಸಲಧಮ್ಮೇಸು। **ಭಯದಸ್ಸಾವೀ**ತಿ ಭಯದಸ್ಸೀ। **ಸಮಾದಾಯಾ**ತಿ ಸಮ್ಮಾ ಆದಿಯಿತ್ವಾ। **ಸಿಕ್ಖತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸೂ**ತಿ ತಂ ತಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಸಮಾದಿಯಿತ್ವಾ ಸಿಕ್ಖತಿ। ಅಪಿ ಚ ಸಮಾದಾಯ ಸಿಕ್ಖತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸೂತಿ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸು ಸಿಕ್ಖಾಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ ಕಾಯಿಕಂ ವಾ ಚೇತಸಿಕಂ ವಾ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಸಮಾದಾಯ ಸಿಕ್ಖತಿ।

ಖುದ್ದಕೋ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧೋತಿ ಸಙ್ಘಾದಿಸೇಸಾದಿಸಾವಸೇಸೋ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧೋ। **ಮಹನ್ತೋ**ತಿ ಪಾರಾಜಿಕಾದಿನಿರವಸೇಸೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸೀಲೇನ ಭಿಕ್ಖು ಸಾಸನೇ ಪತಿಟ್ಠಾತಿ ನಾಮ , ತಸ್ಮಾ ತಂ “ಪತಿಟ್ಠಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪತಿಟ್ಠಹತಿ ವಾ ಏತ್ಥ ಭಿಕ್ಖು, ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಏವ ವಾ ಏತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಹನ್ತೀತಿ ಪತಿಟ್ಠಾ। ಅಯಮತ್ಥೋ “ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ನರೋ ಸಪಞ್ಞೋ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩, ೧೯೨) ಚ, “ಪತಿಟ್ಠಾನಲಕ್ಖಣಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೀಲಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನ”ನ್ತಿ (ಮಿ॰ ಪ॰ ೨.೧.೯) ಚ , “ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ...ಪೇ॰... ಸಬ್ಬೇ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ನ ಪರಿಹಾಯನ್ತೀ”ತಿ (ಮಿ॰ ಪ॰ ೨.೧.೯) ಚ ಆದಿಸುತ್ತವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತದೇತಂ ಪುಬ್ಬುಪ್ಪತ್ತಿಅತ್ಥೇನ **ಆದಿ**। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ “ತಸ್ಮಾತಿಹ ತ್ವಂ ಉತ್ತಿಯ ಆದಿಮೇವ ವಿಸೋಧೇಹಿ ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು। ಕೋ ಚಾದಿ ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ, ಸೀಲಞ್ಚ ಸುವಿಸುದ್ಧಂ ದಿಟ್ಠಿ ಚ ಉಜುಕಾ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೮೨)। ಯಥಾ ಹಿ ನಗರವಡ್ಢಕೀ ನಗರಂ ಮಾಪೇತುಕಾಮೋ ಪಠಮಂ ನಗರಟ್ಠಾನಂ ಸೋಧೇತಿ, ತತೋ ಅಪರಭಾಗೇ ವೀಥಿಚತುಕ್ಕಸಿಙ್ಘಾಟಕಾದಿಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ವಿಭಜಿತ್ವಾವ ನಗರಂ ಮಾಪೇತಿ। ಏವಮೇವ ಯೋಗಾವಚರೋ ಆದಿತೋ ಸೀಲಂ ವಿಸೋಧೇತಿ, ತತೋ ಅಪರಭಾಗೇ ಸಮಾಧಿವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗಫಲನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ। ಯಥಾ ವಾ ಪನ ರಜಕೋ ಪಠಮಂ ತೀಹಿ ಖಾರೇಹಿ ವತ್ಥಂ ಧೋವಿತ್ವಾ ಪರಿಸುದ್ಧೇ ವತ್ಥೇ ಯದಿಚ್ಛಕಂ ರಙ್ಗಜಾತಂ ಉಪನೇತಿ, ಯಥಾ ವಾ ಪನ ಛೇಕೋ ಚಿತ್ತಕಾರೋ ರೂಪಂ ಲಿಖಿತುಕಾಮೋ ಆದಿತೋವ ಭಿತ್ತಿಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ, ತತೋ ಅಪರಭಾಗೇ ರೂಪಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ। ಏವಮೇವ ಯೋಗಾವಚರೋ ಆದಿತೋವ ಸೀಲಂ ವಿಸೋಧೇತ್ವಾ ಅಪರಭಾಗೇ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾದಯೋ ಧಮ್ಮೇ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಸೀಲಂ “ಆದೀ”ತಿ ವುತ್ತಂ।

ತದೇತಂ ಚರಣಸರಿಕ್ಖತಾಯ **ಚರಣಂ**। ಚರಣಾತಿ ಹಿ ಪಾದಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಛಿನ್ನಚರಣಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ದಿಸಂ ಗಮನಾಭಿಸಙ್ಖಾರೋ ನ ಜಾಯತಿ, ಪರಿಪುಣ್ಣಪಾದಸ್ಸೇವ ಜಾಯತಿ, ಏವಮೇವ ಯಸ್ಸ ಸೀಲಂ ಭಿನ್ನಂ ಹೋತಿ ಖಣ್ಡಂ ಅಪರಿಪುಣ್ಣಂ, ತಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾನಗಮನಾಯ ಞಾಣಗಮನಂ ನ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಸ್ಸ ಪನ ತಂ ಅಭಿನ್ನಂ ಹೋತಿ ಅಖಣ್ಡಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ, ತಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾನಗಮನಾಯ ಞಾಣಗಮನಂ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ। ತಸ್ಮಾ ಸೀಲಂ “ಚರಣ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ತದೇತಂ ಸಂಯಮನವಸೇನ **ಸಂಯಮೋ**। ಸಂವರಣವಸೇನ **ಸಂವರೋ**ತಿ ಉಭಯೇನಾಪಿ ಸೀಲಸಂಯಮೋ ಚೇವ ಸೀಲಸಂವರೋ ಚ ಕಥಿತೋ। ವಚನತ್ಥೋ ಪನೇತ್ಥ ಸಂಯಮೇತಿ ವೀತಿಕ್ಕಮವಿಪ್ಫನ್ದನಂ , ಪುಗ್ಗಲಂ ವಾ ಸಂಯಮೇತಿ ವೀತಿಕ್ಕಮವಸೇನ ತಸ್ಸ ವಿಪ್ಫನ್ದಿತುಂ ನ ದೇತೀತಿ ಸಂಯಮೋ। ವೀತಿಕ್ಕಮಸ್ಸ ಪವೇಸನದ್ವಾರಂ ಸಂವರತಿ ಪಿದಹತೀತಿ ಸಂವರೋ।

ಮೋಕ್ಖನ್ತಿ ಉತ್ತಮಂ ಮುಖಭೂತಂ ವಾ। ಯಥಾ ಹಿ ಸತ್ತಾನಂ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಆಹಾರೋ ಮುಖೇನ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಅಙ್ಗಮಙ್ಗಾನಿ ಫರತಿ, ಏವಂ ಯೋಗಿನೋಪಿ ಚತುಭೂಮಕಕುಸಲಂ ಸೀಲಮುಖೇನ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಿಂ ಸಮ್ಪಾದೇತಿ। ತೇನ “ಮೋಕ್ಖ”ನ್ತಿ। ಪಮುಖೇ ಸಾಧೂತಿ **ಪಾಮೋಕ್ಖಂ,** ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಸೇಟ್ಠಂ ಪಧಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಚತುಭೂಮಕಕುಸಲಾನಂ ಪಟಿಲಾಭತ್ಥಾಯ ಪಾಮೋಕ್ಖಂ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಸೇಟ್ಠಂ ಪಧಾನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹೀತಿ ಕಾಮೇಹಿ ವಿವಿಚ್ಚ ವಿನಾ ಹುತ್ವಾ ಅಪಕ್ಕಮಿತ್ವಾ। ಯೋ ಪನಾಯಮೇತ್ಥ ಏವಕಾರೋ, ಸೋ ನಿಯಮತ್ಥೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ನಿಯಮತ್ಥೋ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಮಿಂ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರಣಸಮಯೇ

ಅವಿಜ್ಜಮಾನಾನಮ್ಪಿ ಕಾಮಾನಂ ತಸ್ಸ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವಂ ಕಾಮಪರಿಚ್ಚಾಗೇನೇವ ಚಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಂ ದೀಪೇತಿ। ಕಥಂ? "ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹೀ"ತಿ ಏವಞ್ಹಿ ನಿಯಮೇ ಕರಿಯಮಾನೇ ಇದಂ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ನೂನಿಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಕಾಮಾ ಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಾ, ಯೇಸು ಸತಿ ಇದಂ ನ ಪವತ್ತತಿ ಅನ್ಧಕಾರೇ ಸತಿ ಪದೀಪೋಭಾಸೋ ವಿಯ, ತೇಸಂ ಪರಿಚ್ಚಾಗೇನೇವ ಚಸ್ಸ ಅಧಿಗಮೋ ಹೋತಿ ಓರಿಮತೀರಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ ಪಾರಿಮತೀರಸ್ಸೇವ। ತಸ್ಮಾ ನಿಯಮಂ ಕರೋತೀತಿ।

ತತ್ಥ ಸಿಯಾ "ಕಸ್ಮಾ ಪನೇಸ ಪುಬ್ಬಪದೇಯೇವ ವುತ್ತೋ ನ ಉತ್ತರಪದೇ, ಕಿಂ ಅಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಅವಿವಿಚ್ಚಾಪಿ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರೇಯ್ಯಾ"ತಿ? ನ ಖೋ ಪನೇತಂ ಏವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಂನಿಸ್ಸರಣತೋ ಹಿ ಪುಬ್ಬಪದೇ ಏವ ಏಸ ವುತ್ತೋ। ಕಾಮಧಾತುಸಮತಿಕ್ಕಮನತೋ ಹಿ ಕಾಮರಾಗಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಚ ಇದಂ ಝಾನಂ ಕಾಮಾನಮೇವ ನಿಸ್ಸರಣಂ। ಯಥಾಹ - "ಕಾಮಾನಮೇತಂ ನಿಸ್ಸರಣಂ ಯದಿದಂ ನೇಕ್ಖಮ್ಮ"ನ್ತಿ (ಇತಿವು॰ ೭೨)। ಉತ್ತರಪದೇಪಿ ಪನ ಯಥಾ "ಇಧೇವ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಣೋ, ಇಧ ದುತಿಯೋ ಸಮಣೋ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩೯) ಏತ್ಥ ಏವಕಾರೋ ಆನೇತ್ವಾ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ನ ಹಿ ಸಕ್ಕಾ ಇತೋ ಅಞ್ಞೇಹಿಪಿ ನೀವರಣಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಅಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಅವಿವಿಚ್ಚ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರಿತುಂ। ತಸ್ಮಾ ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹಿ ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಅಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹೀತಿ ಏವಂ ಪದದ್ವಯೇಪಿ ಏಸ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಪದದ್ವಯೇಪಿ ಚ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ವಿವಿಚ್ಚಾತಿ ಇಮಿನಾ ಸಾಧಾರಣವಚನೇನ ತದಙ್ಗವಿವೇಕಾದಯೋ ಕಾಯವಿವೇಕಾದಯೋ ಚ ಸಬ್ಬೇಪಿ ವಿವೇಕಾ ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತಥಾಪಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಕಾಯವಿವೇಕಚಿತ್ತವಿವೇಕವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಿವೇಕಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ
ಕಾಯವಿವೇಕಚಿತ್ತವಿವೇಕಸಮುಚ್ಛೇದವಿವೇಕನಿಸ್ಸರಣವಿವೇಕಾ।

ಕಾಮೇಹೀತಿ ಇಮಿನಾ ಪನ ಪದೇನ ಯೇ ಚ ಇಧ "ಕತಮೇ ವತ್ಥುಕಾಮಾ ಮನಾಪಿಕಾ ರೂಪಾ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವತ್ಥುಕಾಮಾ ವುತ್ತಾ, ಯೇ ಚ ಇಧೇವ ವಿಭಙ್ಗೇ "ಛನ್ದೋ ಕಾಮೋ ರಾಗೋ ಕಾಮೋ ಛನ್ದರಾಗೋ ಕಾಮೋ ಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಕಾಮೋ ರಾಗೋ ಕಾಮೋ ಸಙ್ಕಪ್ಪರಾಗೋ ಕಾಮೋ"ತಿ ಏವಂ ಕಿಲೇಸಕಾಮಾ ವುತ್ತಾ, ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾ ಇಚ್ಚೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಏವಞ್ಹಿ ಸತಿ ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹೀತಿ ವತ್ಥುಕಾಮೇಹಿಪಿ ವಿವಿಚ್ಚೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ ಯುಜ್ಜತಿ। ತೇನ ಕಾಯವಿವೇಕೋ ವುತ್ತೋ ಹೋತಿ।

ವಿವಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹೀತಿ ಕಿಲೇಸಕಾಮೇಹಿ ಸಬ್ಬಾಕುಸಲೇಹಿ ವಾ ವಿವಿಚ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ ಯುಜ್ಜತಿ। ತೇನ ಚಿತ್ತವಿವೇಕೋ ವುತ್ತೋ ಹೋತಿ। ಪುರಿಮೇನ ಚೇತ್ಥ ವತ್ಥುಕಾಮೇಹಿ ವಿವೇಕವಚನತೋ ಏವ ಕಾಮಸುಖಪರಿಚ್ಚಾಗೋ, ದುತಿಯೇನ ಕಿಲೇಸಕಾಮೇಹಿ ವಿವೇಕವಚನತೋ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸುಖಪರಿಗ್ಗಹೋ ವಿಭಾವಿತೋ ಹೋತಿ । ಏವಂ ವತ್ಥುಕಾಮಕಿಲೇಸಕಾಮವಿವೇಕವಚನತೋಯೇವ ಚ ಏತೇಸಂ ಪಠಮೇನ ಸಂಕಿಲೇಸವತ್ಥುಪ್ಪಹಾನಂ, ದುತಿಯೇನ ಸಂಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಂ। ಪಠಮೇನ ಲೋಲಭಾವಸ್ಸ ಹೇತುಪರಿಚ್ಚಾಗೋ, ದುತಿಯೇನ ಬಾಲಭಾವಸ್ಸ। ಪಠಮೇನ ಚ ಪಯೋಗಸುದ್ಧಿ, ದುತಿಯೇನ ಆಸಯಪೋಸನಂ ವಿಭಾವಿತಂ ಹೋತೀತಿ ಞಾತಬ್ಬಂ । ಏಸ ತಾವ ನಯೋ "ಕಾಮೇಹೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತಕಾಮೇಸು ವತ್ಥುಕಾಮಪಕ್ಖೇ ।

ಕಿಲೇಸಕಾಮಪಕ್ಖೇ ಪನ ಛನ್ದೋತಿ ಚ ರಾಗೋತಿ ಚ ಏವಮಾದೀಹಿ ಅನೇಕಭೇದೋ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋವ "ಕಾಮೋ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಸೋ ಚ ಅಕುಸಲಪರಿಯಾಪನ್ನೋಪಿ ಸಮಾನೋ "ತತ್ಥ ಕತಮೋ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ, ಕಾಮೋ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವಿಭಙ್ಗೇ ಝಾನಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ವಿಸುಂ ವುತ್ತೋ। ಕಿಲೇಸಕಾಮತ್ತಾ ವಾ ಪುರಿಮಪದೇ ವುತ್ತೋ, ಅಕುಸಲಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ದುತಿಯಪದೇ। ಅನೇಕಭೇದತೋ ಚಸ್ಸ ಕಾಮತೋತಿ ಅವತ್ವಾ ಕಾಮೇಹೀತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ಚ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅಕುಸಲಭಾವೇ ವಿಜ್ಜಮಾನೇ "ತತ್ಥ ಕತಮೇ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವಿಭಙ್ಗೇ (ವಿಭ॰ ೫೬೪) ಉಪರಿಝಾನಙ್ಗಾನಂ ಪಚ್ಚನೀಕಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವದಸ್ಸನತೋ ನೀವರಣಾನೇವ ವುತ್ತಾನಿ। ನೀವರಣಾನಿ ಹಿ ಝಾನಙ್ಗಪಚ್ಚನೀಕಾನಿ ತೇಸಂ ಝಾನಙ್ಗಾನೇವ ಪಟಿಪಕ್ಖಾನಿ, ವಿದ್ಧಂಸಕಾನಿ ವಿಘಾತಕಾನೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಹಿ "ಸಮಾಧಿ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ, ಪೀತಿ ಬ್ಯಾಪಾದಸ್ಸ, ವಿತಕ್ಕೋ ಥಿನಮಿದ್ಧಸ್ಸ, ಸುಖಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಸ್ಸ, ವಿಚಾರೋ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯಾ"ತಿ ಪೇಟಕೇ ವುತ್ತಂ।

ಏವಮೇತ್ಥ ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹೀತಿ ಇಮಿನಾ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಿವೇಕೋ ವುತ್ತೋ ಹೋತಿ, ವಿವಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹೀತಿ ಇಮಿನಾ ಪಞ್ಚನ್ನಮ್ಪಿ ನೀವರಣಾನಂ। ಅಗ್ಗಹಿತಗ್ಗಹಣೇನ ಪನ ಪಠಮೇನ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ, ದುತಿಯೇನ ಸೇಸನೀವರಣಾನಂ। ತಥಾ ಪಠಮೇನ ತೀಸು ಅಕುಸಲಮೂಲೇಸು ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಭೇದವಿಸಯಸ್ಸ ಲೋಭಸ್ಸ, ದುತಿಯೇನ ಆಘಾತವತ್ಥುಭೇದಾದಿವಿಸಯಾನಂ ದೋಸಮೋಹಾನಂ। ಓಘಾದೀಸು ವಾ ಧಮ್ಮೇಸು ಪಠಮೇನ ಕಾಮೋಘಕಾಮಯೋಗಕಾಮಾಸವಕಾಮುಪಾದಾನಅಭಿಜ್ಝಾಕಾಯಗನ್ಥಕಾಮರಾಗಸಂಯೋಜನಾನಂ, ದುತಿಯೇನ ಅವಸೇಸಓಘಯೋಗಾಸವಉಪಾದಾನಗನ್ಥಸಂಯೋಜನಾನಂ। ಪಠಮೇನ ಚ ತಣ್ಹಾಯ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾನಞ್ಚ, ದುತಿಯೇನ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾನಞ್ಚ। ಅಪಿ ಚ ಪಠಮೇನ ಲೋಭಸಮ್ಪಯುತ್ತಅಟ್ಠಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾನಂ, ದುತಿಯೇನ ಸೇಸಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಿವೇಕೋ ವುತ್ತೋ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಚ ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಪಹಾನಙ್ಗಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸಮ್ಪಯೋಗಙ್ಗಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಸವಿತಕ್ಕಂ ಸವಿಚಾರ**"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಭಿನಿರೋಪನಲಕ್ಖಣೋ ವಿತಕ್ಕೋ, ಆರಮ್ಮಣಾನುಮಜ್ಜನಲಕ್ಖಣೋ ವಿಚಾರೋ। ಸನ್ತೇಪಿ ಚ ನೇಸಂ ಕತ್ಥಚಿ ಅವಿಯೋಗೇ ಓಳಾರಿಕಟ್ಠೇನ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಟ್ಠೇನ ಚ ಘಣ್ಡಾಭಿಘಾತೋ ವಿಯ ಚೇತಸೋ ಪಠಮಾಭಿನಿಪಾತೋ ವಿತಕ್ಕೋ, ಸುಖುಮಟ್ಠೇನ ಅನುಮಜ್ಜನಸಭಾವೇನ ಚ ಘಣ್ಡಾನುರವೋ ವಿಯ ಅನುಪಬನ್ಧೋ ವಿಚಾರೋ। ವಿಪ್ಫಾರವಾ ಚೇತ್ಥ ವಿತಕ್ಕೋ ಪಠಮುಪ್ಪತ್ತಿಕಾಲೇ ಪರಿಪ್ಫನ್ದನಭೂತೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ, ಆಕಾಸೇ ಉಪ್ಪತಿತುಕಾಮಸ್ಸ ಪಕ್ಖಿನೋ ಪಕ್ಖವಿಕ್ಖೇಪೋ ವಿಯ, ಪದುಮಾಭಿಮುಖಪಾತೋ ವಿಯ ಚ ಗನ್ಧಾನುಬನ್ಧಚೇತಸೋ ಭಮರಸ್ಸ। ಸನ್ತವುತ್ತಿ ವಿಚಾರೋ ನಾತಿಪರಿಪ್ಫನ್ದನಭಾವೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ, ಆಕಾಸೇ ಉಪ್ಪತಿತಸ್ಸ ಪಕ್ಖಿನೋ ಪಕ್ಖಪ್ಪಸಾರಣಂ ವಿಯ, ಪರಿಬ್ಭಮನಂ ವಿಯ ಚ ಪದುಮಾಭಿಮುಖಪತಿತಸ್ಸ ಭಮರಸ್ಸ ಪದುಮಸ್ಸ ಉಪರಿಭಾಗೇ।

ದುಕನಿಪಾತಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ "ಆಕಾಸೇ ಗಚ್ಛತೋ ಮಹಾಸಕುಣಸ್ಸ ಉಭೋಹಿ ಪಕ್ಖೇಹಿ ವಾತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಕ್ಖೇ ಸನ್ನಿಸೀದಾಪೇತ್ವಾ ಗಮನಂ ವಿಯ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚೇತಸೋ ಅಭಿನಿರೋಪನಭಾವೇನ ಪವತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ, ವಾತಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ ಪಕ್ಖೇ ಫನ್ದಾಪಯಮಾನಸ್ಸ ಗಮನಂ ವಿಯ ಅನುಮಜ್ಜನಭಾವೇನ ಪವತ್ತೋ ವಿಚಾರೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಂ ಅನುಪ್ಪಬನ್ಧೇನ ಪವತ್ತಿಯಂ ಯುಜ್ಜತಿ। ಸೋ ಪನ ನೇಸಂ ವಿಸೇಸೋ ಪಠಮದುತಿಯಜ್ಝಾನೇಸು ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ। ಅಪಿ ಚ ಮಲಗ್ಗಹಿತಂ ಕಂಸಭಾಜನಂ ಏಕೇನ ಹತ್ಥೇನ ದಳ್ಹಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಇತರೇನ ಹತ್ಥೇನ ಚುಣ್ಣತೇಲವಾಲಣ್ಡುಪಕೇನ ಪರಿಮಜ್ಜನ್ತಸ್ಸ ದಳ್ಹಗ್ಗಹಣಹತ್ಥೋ ವಿಯ ವಿತಕ್ಕೋ। ಪರಿಮಜ್ಜನಹತ್ಥೋ ವಿಯ ವಿಚಾರೋ। ತಥಾ ಕುಮ್ಭಕಾರಸ್ಸ ದಣ್ಡಪ್ಪಹಾರೇನ ಚಕ್ಕಂ ಭಮಯಿತ್ವಾ ಭಾಜನಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪೀಳನಹತ್ಥೋ ವಿಯ ವಿತಕ್ಕೋ। ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಸಞ್ಚರಣಹತ್ಥೋ ವಿಯ ವಿಚಾರೋ। ತಥಾ ಮಣ್ಡಲಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಮಜ್ಝೇ ಸನ್ನಿರುಮ್ಭಿತ್ವಾ ಠಿತಕಣ್ಟಕೋ ವಿಯ ಅಭಿನಿರೋಪನೋ ವಿತಕ್ಕೋ। ಬಹಿ ಪರಿಬ್ಭಮನಕಣ್ಟಕೋ ವಿಯ ಅನುಮಜ್ಜಮಾನೋ ವಿಚಾರೋ। ಇತಿ ಇಮಿನಾ ಚ ವಿತಕ್ಕೇನ ಇಮಿನಾ ಚ ವಿಚಾರೇನ ಸಹ ವತ್ತತಿ ರುಕ್ಖೋ ವಿಯ ಪುಪ್ಫೇನ ಚ ಫಲೇನ ಚಾತಿ ಇದಂ ಝಾನಂ "ಸವಿತಕ್ಕಂ ಸವಿಚಾರ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ವಿವೇಕಜನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವಿವಿತ್ತಿ ವಿವೇಕೋ, ನೀವರಣವಿಗಮೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಿವಿತ್ತೋತಿ ವಾ ವಿವೇಕೋ, ನೀವರಣವಿವಿತ್ತೋ ಝಾನಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮರಾಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಸ್ಮಾ ವಿವೇಕಾ, ತಸ್ಮಿಂ ವಾ ವಿವೇಕೇ ಜಾತನ್ತಿ ವಿವೇಕಜಂ। **ಪೀತಿಸುಖ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪಿಣಯತೀತಿ ಪೀತಿ, ಸಾ ಸಮ್ಪಿಯಾಯನಲಕ್ಖಣಾ। ಸಾ ಪನೇಸಾ ಖುದ್ದಿಕಾಪೀತಿ , ಖಣಿಕಾಪೀತಿ, ಓಕ್ಕನ್ತಿಕಾಪೀತಿ, ಉಬ್ಬೇಗಾಪೀತಿ, ಫರಣಾಪೀತೀತಿ ಪಞ್ಚವಿಧಾ ಹೋತಿ।

ತತ್ಥ ಖುದ್ದಿಕಾಪೀತಿ ಸರೀರೇ ಲೋಮಹಂಸಮತ್ತಮೇವ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಖಣಿಕಾಪೀತಿ ಖಣೇ ಖಣೇ ವಿಜ್ಜುಪ್ಪಾದಸದಿಸಾ ಹೋತಿ। ಓಕ್ಕನ್ತಿಕಾಪೀತಿ ಸಮುದ್ದತೀರಂ ವೀಚಿ ವಿಯ, ಕಾಯಂ ಓಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಓಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಭಿಜ್ಜತಿ। ಉಬ್ಬೇಗಾಪೀತಿ ಬಲವತೀ ಹೋತಿ, ಕಾಯಂ ಉದ್ಧಗ್ಗಂ ಕತ್ವಾ ಆಕಾಸೇ ಲಙ್ಘಾಪನಪ್ಪಮಾಣಪತ್ತಾ।

ಫರಣಾಪೀತಿ ಅತಿಬಲವತೀ ಹೋತಿ। ತಾಯ ಹಿ ಉಪ್ಪನ್ನಾಯ ಸಕಲಸರೀರಂ ಧಮಿತ್ವಾ ಪೂರಿತವತ್ಥಿ ವಿಯ ಮಹತಾ ಉದಕೋಘೇನ ಪಕ್ಖನ್ದಪಬ್ಬತಕುಚ್ಛಿ ವಿಯ ಚ ಅನುಪರಿಪ್ಫುಟಂ ಹೋತಿ। ಸಾ ಪನೇಸಾ ಪಞ್ಚವಿಧಾ ಪೀತಿ ಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹನ್ತೀ ಪರಿಪಾಕಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀ ದುವಿಧಂ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಂ ಪರಿಪೂರೇತಿ ಕಾಯಪಸ್ಸದ್ಧಿಞ್ಚ ಚಿತ್ತಪಸ್ಸದ್ಧಿಞ್ಚ, ಪಸ್ಸದ್ಧಿ ಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹನ್ತೀ ಪರಿಪಾಕಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀ ದುವಿಧಮ್ಪಿ ಸುಖಂ ಪರಿಪೂರೇತಿ ಕಾಯಿಕಂ ಚೇತಸಿಕಞ್ಚ, ಸುಖಂ ಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹನ್ತಂ ಪರಿಪಾಕಂ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ತಿವಿಧಂ ಸಮಾಧಿಂ ಪರಿಪೂರೇತಿ ಖಣಿಕಸಮಾಧಿಂ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿಂ ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿಞ್ಚಾತಿ। ತಾಸು ಯಾ ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಮೂಲಂ ಹುತ್ವಾ ವಡ್ಢಮಾನಾ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪಯೋಗಙ್ಗತಾ ಫರಣಾಪೀತಿ, ಅಯಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ ಪೀತೀತಿ।

ಇತರಂ ಪನ ಸುಖಯತೀತಿ **ಸುಖಂ,** ಯಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಸುಖಿತಂ ಕರೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸುಖನಂ ವಾ ಸುಖಂ, ಸುಟ್ಠು ವಾ ಖಾದತಿ ಖಣತಿ ಚ ಕಾಯಚಿತ್ತಾಬಾಧನ್ತಿ ಸುಖಂ, ಸೋಮನಸ್ಸವೇದನಾಯೇತಂ ನಾಮಂ। ತಂ ಸಾತಲಕ್ಖಣಂ। ಸನ್ತೇಪಿ ಚ ನೇಸಂ ಕತ್ಥಚಿ ಅವಿಪ್ಪಯೋಗೇ ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಪಟಿಲಾಭತುಟ್ಠಿ ಪೀತಿ, ಪಟಿಲದ್ಧರಸಾನುಭವನಂ ಸುಖಂ। ಯತ್ಥ ಪೀತಿ, ತತ್ಥ ಸುಖಂ, ಯತ್ಥ ಸುಖಂ, ತತ್ಥ ನ ನಿಯಮತೋ ಪೀತಿ। ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಸಙ್ಗಹಿತಾ ಪೀತಿ, ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಸಙ್ಗಹಿತಂ ಸುಖಂ। ಕನ್ತಾರಖಿನ್ನಸ್ಸ ವನನ್ತೋದಕದಸ್ಸನಸವನೇಸು ವಿಯ ಪೀತಿ, ವನಚ್ಛಾಯಪ್ಪವೇಸನಉದಕಪರಿಭೋಗೇಸು ವಿಯ ಸುಖಂ। ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಪಾಕಟಭಾವತೋ ಚೇತಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಇತಿ ಅಯಞ್ಚ ಪೀತಿ ಇದಞ್ಚ ಸುಖಂ ಅಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ, ಅಸ್ಮಿಂ ವಾ ಝಾನೇ ಅತ್ಥೀತಿ ಇದಂ ಝಾನಂ "ಪೀತಿಸುಖ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಅಥ ವಾ ಪೀತಿ ಚ ಸುಖಞ್ಚ ಪೀತಿಸುಖಂ ಧಮ್ಮವಿನಯಾದಯೋ ವಿಯ। ವಿವೇಕಜಂ ಪೀತಿಸುಖಂ ಅಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ, ಅಸ್ಮಿಂ ವಾ ಝಾನೇ ಅತ್ಥೀತಿ ಏವಮ್ಪಿ ವಿವೇಕಜಂಪೀತಿಸುಖಂ। ಯಥೇವ ಹಿ ಝಾನಂ, ಏವಂ ಪೀತಿಸುಖಮ್ಪೇತ್ಥ ವಿವೇಕಜಮೇವ ಹೋತಿ, ತಞ್ಚಸ್ಸ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಲೋಪಸಮಾಸಂ ಕತ್ವಾ ಏಕಪದೇನೇವ "ವಿವೇಕಜಂಪೀತಿಸುಖ"ನ್ತಿಪಿ ವತ್ತುಂ ಯುಜ್ಜತಿ।

ಪಠಮನ್ತಿ ಗಣನಾನುಪುಬ್ಬತಾ ಪಠಮಂ, ಇದಂ ಪಠಮಂ ಉಪ್ಪನ್ನನ್ತಿಪಿ ಪಠಮಂ। **ಝಾನ**ನ್ತಿ ದುವಿಧಂ ಝಾನಂ ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಜ್ಝಾನಂ ಲಕ್ಖಣೂಪನಿಜ್ಝಾನಞ್ಚಾತಿ। ತತ್ಥ ಅಟ್ಠ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಪಥವೀಕಸಿಣಾದಿಆರಮ್ಮಣಂ ಉಪನಿಜ್ಝಾಯನ್ತೀತಿ **ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಜ್ಝಾನ**ನ್ತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತಾ। ವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗಫಲಾನಿ ಪನ **ಲಕ್ಖಣೂಪನಿಜ್ಝಾನಂ** ನಾಮ। ತತ್ಥ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಅನಿಚ್ಚಾದಿಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಉಪನಿಜ್ಝಾನತೋ ಲಕ್ಖಣೂಪನಿಜ್ಝಾನಂ। ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕತಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಮಗ್ಗೇನ ಇಜ್ಝನತೋ ಮಗ್ಗೋ ಲಕ್ಖಣೂಪನಿಜ್ಝಾನಂ, ಫಲಂ ಪನ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ ತಥಲಕ್ಖಣಂ ಉಪನಿಜ್ಝಾಯತೀತಿ ಲಕ್ಖಣೂಪನಿಜ್ಝಾನಂ। ತೇಸು ಇಧ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಜ್ಝಾನಂ, ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಲಕ್ಖಣೂಪನಿಜ್ಝಾನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। ತಸ್ಮಾ ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಜ್ಝಾನತೋ ಚ ಲಕ್ಖಣೂಪನಿಜ್ಝಾನತೋ ಚ ಪಚ್ಚನೀಕಝಾಪನತೋ ಚ ಝಾನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜಾತಿ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ, ಪಾಪುಣಿತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಉಪಸಮ್ಪಾದಯಿತ್ವಾ ವಾ, ನಿಪ್ಫಾದೇತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ವಿಹರತೀ**ತಿ ತದನುರೂಪೇನ ಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರೇನ ಇರಿಯತಿ, ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಝಾನಸಮಙ್ಗೀ ಹುತ್ವಾ ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಇರಿಯನಂ ವುತ್ತಿಂ ಅಭಿನಿಪ್ಫಾದೇತಿ।

ತಂ ಪನೇತಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ಪಞ್ಚಙ್ಗವಿಪ್ಪಹೀನಂ ಪಞ್ಚಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ತಿವಿಧಕಲ್ಯಾಣಂ, ದಸಲಕ್ಖಣಸಮ್ಪನ್ನಂ। ತತ್ಥ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ ಬ್ಯಾಪಾದೋ ಥಿನಮಿದ್ಧಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾತಿ ಇಮೇಸಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ನೀವರಣಾನಂ ಪಹಾನವಸೇನ ಪಞ್ಚಙ್ಗವಿಪ್ಪಹೀನತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ನ ಹಿ ಏತೇಸು ಅಪ್ಪಹೀನೇಸು ಝಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತೇನಸ್ಸೇತಾನಿ ಪಹಾನಙ್ಗಾನೀತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಹಿ ಝಾನಕ್ಖಣೇ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಪಹೀಯನ್ತಿ, ತಥಾಪಿ ಏತಾನೇವ ವಿಸೇಸೇನ ಝಾನನ್ತರಾಯಕರಾನಿ। ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೇನ ಹಿ ನಾನಾವಿಸಯಪ್ಪಲೋಭಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಏಕತ್ತಾರಮ್ಮಣೇ ಸಮಾಧಿಯತಿ, ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾಭಿಭೂತಂ ವಾ, ತಂ ನ ಕಾಮಧಾತುಪ್ಪಹಾನಾಯ ಪಟಿಪದಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ। ಬ್ಯಾಪಾದೇನ ವಾ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪಟಿಹಞ್ಞಮಾನಂ ನ ನಿರನ್ತರಂ ಪವತ್ತತಿ।

ಥಿನಮಿದ್ಧಾಭಿಭೂತಂ ಅಕಮ್ಮಞ್ಞಂ ಹೋತಿ। ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಪರೇತಂ ಅವೂಪಸನ್ತಮೇವ ಹುತ್ವಾ ಪರಿಬ್ಭಮತಿ। ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಉಪಹತಂ ಝಾನಾಧಿಗಮಸಾಧಿಕಂ ಪಟಿಪದಂ ನಾರೋಹತಿ। ಇತಿ ವಿಸೇಸೇನ ಝಾನನ್ತರಾಯಕರತ್ತಾ ಏತಾನೇವ ಪಹಾನಙ್ಗಾನೀತಿ ವುತ್ತಾನಿ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ವಿತಕ್ಕೋ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಂ ಅಭಿನಿರೋಪೇತಿ, ವಿಚಾರೋ ಅನುಪಬನ್ಧತಿ, ತೇಹಿ ಅವಿಕ್ಖೇಪಾಯ ಸಮ್ಪಾದಿತಪಯೋಗಸ್ಸ ಚೇತಸೋ ಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಸಮ್ಭವಾ ಪೀತಿ ಪೀಣನಂ ಸುಖಞ್ಚ ಉಪಬ್ರೂಹನಂ ಕರೋತಿ। ಅಥಸ್ಸ ಸೇಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾ ಏತೇಹಿ ಅಭಿನಿರೋಪನಾನುಬನ್ಧನಪೀಣನುಪಬ್ರೂಹನೇಹಿ ಅನುಗ್ಗಹಿತಾ ಏಕಗ್ಗತಾ ಏಕತ್ತಾರಮ್ಮಣೇ ಸಮಂ ಸಮ್ಮಾ ಚ ಆಧಿಯತಿ। ತಸ್ಮಾ ವಿತಕ್ಕೋ ವಿಚಾರೋ ಪೀತಿ ಸುಖಂ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾತಿ ಇಮೇಸಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ಪಞ್ಚಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ಹಿ ಏತೇಸು ಪಞ್ಚಸು ಝಾನಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ನಾಮ ಹೋತಿ। ತೇನಸ್ಸ ಏತಾನಿ ಪಞ್ಚಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಾನೀತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ನ ಏತೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಂ ಅಞ್ಞದೇವ ಝಾನಂ ನಾಮ ಅತ್ಥೀತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ಪನ ಅಙ್ಗಮತ್ತವಸೇನೇವ ಚತುರಙ್ಗಿನೀ ಸೇನಾ, ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕಂ ತೂರಿಯಂ, ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಚ ಮಗ್ಗೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಮಿದಮ್ಪಿ ಅಙ್ಗಮತ್ತವಸೇನೇವ ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕನ್ತಿ ವಾ ಪಞ್ಚಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತನ್ತಿ ವಾ ವುಚ್ಚತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಏತಾನಿ ಚ ಪಞ್ಚಙ್ಗಾನಿ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಉಪಚಾರಕ್ಖಣೇಪಿ ಅತ್ಥಿ, ಅಥ ಖೋ ಉಪಚಾರೇ ಪಕತಿಚಿತ್ತತೋ ಬಲವತರಾನಿ। ಇಧ ಪನ ಉಪಚಾರತೋಪಿ ಬಲವತರಾನಿ ರೂಪಾವಚರಲಕ್ಖಣಪ್ಪತ್ತಾನಿ ನಿಪ್ಫನ್ನಾನಿ। ಏತ್ಥ ಹಿ ವಿತಕ್ಕೋ ಸುವಿಸದೇನ ಆಕಾರೇನ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಂ ಅಭಿನಿರೋಪಯಮಾನೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ವಿಚಾರೋ ಅತಿವಿಯ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅನುಮಜ್ಜಮಾನೋ। ಪೀತಿಸುಖಂ ಸಬ್ಬಾವನ್ತಮ್ಪಿ ಕಾಯಂ ಫರಮಾನಂ । ತೇನೇವಾಹ - "ನಾಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಬ್ಬಾವತೋ ಕಾಯಸ್ಸ ವಿವೇಕಜೇನ ಪೀತಿಸುಖೇನ ಅಪ್ಫುಟಂ ಹೋತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨೮)। ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಪಿ ಹೇಟ್ಠಿಮಮ್ಹಿ ಸಮುಗ್ಗಪಟಲೇ ಉಪರಿಮಂ ಸಮುಗ್ಗಪಟಲಂ ವಿಯ ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಫುಸಿತಾ ಹುತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅಯಮೇತೇಸಂ ಇತರೇಹಿ ವಿಸೇಸೋ। ತತ್ಥ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ "ಸವಿತಕ್ಕಂ ಸವಿಚಾರ"ನ್ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಾಠೇ ನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ, ತಥಾಪಿ ವಿಭಙ್ಗೇ (ವಿಭ॰ ೫೬೫) "ಝಾನನ್ತಿ ವಿತಕ್ಕೋ ವಿಚಾರೋ ಪೀತಿ ಸುಖಂ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ"ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತತ್ತಾ ಅಙ್ಗಮೇವ। ಯೇನ ಹಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಭಗವತಾ ಉದ್ದೇಸೋ ಕತೋ, ಸೋಯೇವ ತೇನ ವಿಭಙ್ಗೇ ಪಕಾಸಿತೋತಿ।

ತಿವಿಧಕಲ್ಯಾಣಂ

ತಿವಿಧಕಲ್ಯಾಣಂ ದಸಲಕ್ಖಣಸಮ್ಪನ್ನನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನವಸೇನತಿವಿಧಕಲ್ಯಾಣತಾ। ತೇಸಂಯೇವ ಚ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಾನಂ ಲಕ್ಖಣವಸೇನ ದಸಲಕ್ಖಣಸಮ್ಪನ್ನತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತತ್ರಾಯಂ ಪಾಳಿ -

> "ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಪಟಿಪದಾವಿಸುದ್ಧಿ ಆದಿ, ಉಪೇಕ್ಖಾನುಬ್ರೂಹನಾ ಮಜ್ಝೇ, ಸಮ್ಪಹಂಸನಾ ಪರಿಯೋಸಾನಂ, ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಪಟಿಪದಾವಿಸುದ್ಧಿ ಆದಿ। ಆದಿಸ್ಸ ಕತಿ ಲಕ್ಖಣಾನಿ? ಆದಿಸ್ಸ ತೀಣಿ ಲಕ್ಖಣಾನಿ - ಯೋ ತಸ್ಸ ಪರಿಪನ್ಥೋ, ತತೋ ಚಿತ್ತಂ ವಿಸುಜ್ಝತಿ, ವಿಸುದ್ಧತ್ತಾ ಚಿತ್ತಂ ಮಜ್ಝಿಮಂ ಸಮಥನಿಮಿತ್ತಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ, ಪಟಿಪನ್ನತ್ತಾ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಪಕ್ಖನ್ದತಿ। ಯಞ್ಚ ಪರಿಪನ್ಥತೋ ಚಿತ್ತಂ ವಿಸುಜ್ಝತಿ, ಯಞ್ಚ ವಿಸುದ್ಧತ್ತಾ ಚಿತ್ತಂ ಮಜ್ಝಿಮಂ ಸಮಥನಿಮಿತ್ತಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ, ಯಞ್ಚ ಪಟಿಪನ್ನತ್ತಾ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಪಕ್ಖನ್ದತಿ। ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಪಟಿಪದಾವಿಸುದ್ಧಿ ಆದಿ, ಆದಿಸ್ಸ ಇಮಾನಿ ತೀಣಿ ಲಕ್ಖಣಾನಿ। ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ - 'ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಞ್ಚೇವ ಹೋತಿ ತಿಲಕ್ಖಣಸಮ್ಪನ್ನಞ್ಚಾ'ತಿ।
>
> "ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಉಪೇಕ್ಖಾನುಬ್ರೂಹನಾ ಮಜ್ಝೇ। ಮಜ್ಝಸ್ಸ ಕತಿ ಲಕ್ಖಣಾನಿ? ಮಜ್ಝಸ್ಸ ತೀಣಿ ಲಕ್ಖಣಾನಿ - ವಿಸುದ್ಧಂ ಚಿತ್ತಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತಿ, ಸಮಥಪಟಿಪನ್ನಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತಿ, ಏಕತ್ತುಪಟ್ಠಾನಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತಿ। ಯಞ್ಚ ವಿಸುದ್ಧಂ ಚಿತ್ತಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತಿ, ಯಞ್ಚ ಸಮಥಪಟಿಪನ್ನಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತಿ, ಯಞ್ಚ ಏಕತ್ತುಪಟ್ಠಾನಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತಿ। ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ

ಉಪೇಕ್ಖಾನುಬ್ರೂಹನಾ ಮಜ್ಝೇ, ಮಜ್ಝಸ್ಸ ಇಮಾನಿ ತೀಣಿ ಲಕ್ಖಣಾನಿ। ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ - 'ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಮಜ್ಝೇಕಲ್ಯಾಣಞ್ಚೇವ ಹೋತಿ ತಿಲಕ್ಖಣಸಮ್ಪನ್ನಞ್ಚಾ'ತಿ।

"ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಸಮ್ಪಹಂಸನಾ ಪರಿಯೋಸಾನಂ। ಪರಿಯೋಸಾನಸ್ಸ ಕತಿ ಲಕ್ಖಣಾನಿ? ಪರಿಯೋಸಾನಸ್ಸ ಚತ್ತಾರಿ ಲಕ್ಖಣಾನಿ - ತತ್ಥ ಜಾತಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅನತಿವತ್ತನಟ್ಠೇನ ಸಮ್ಪಹಂಸನಾ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಏಕರಸಟ್ಠೇನ ಸಮ್ಪಹಂಸನಾ, ತದುಪಗವೀರಿಯವಾಹನಟ್ಠೇನ ಸಮ್ಪಹಂಸನಾ, ಆಸೇವನಟ್ಠೇನ ಸಮ್ಪಹಂಸನಾ। ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಸಮ್ಪಹಂಸನಾ ಪರಿಯೋಸಾನಂ, ಪರಿಯೋಸಾನಸ್ಸ ಇಮಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಲಕ್ಖಣಾನಿ। ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ 'ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣಞ್ಚೇವ ಹೋತಿ ಚತುಲಕ್ಖಣಸಮ್ಪನ್ನಞ್ಚಾ'"ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೫೮)।

"ತತ್ರ **ಪಟಿಪದಾವಿಸುದ್ಧಿ** ನಾಮ ಸಸಮ್ಭಾರಿಕೋ ಉಪಚಾರೋ। **ಉಪೇಕ್ಖಾನುಬ್ರೂಹನಾ** ನಾಮ ಅಪ್ಪನಾ। **ಸಮ್ಪಹಂಸನಾ** ನಾಮ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ"ತಿ ಏವಮೇಕೇ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ "ಏಕತ್ತಗತಂ ಚಿತ್ತಂ ಪಟಿಪದಾವಿಸುದ್ಧಿಪಕ್ಖನ್ದಞ್ಚೇವ ಹೋತಿ ಉಪೇಕ್ಖಾನುಬ್ರೂಹಿತಞ್ಚ ಞಾಣೇನ ಚ ಸಮ್ಪಹಂಸಿತ"ನ್ತಿ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ಅನ್ತೋಅಪ್ಪನಾಯಮೇವ ಆಗಮನವಸೇನ **ಪಟಿಪದಾವಿಸುದ್ಧಿ,** ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತುಪೇಕ್ಖಾಯ ಕಿಚ್ಚವಸೇನ **ಉಪೇಕ್ಖಾನುಬ್ರೂಹನಾ,** ಧಮ್ಮಾನಂ ಅನತಿವತ್ತನಾದಿಭಾವಸಾಧನೇನ ಪರಿಯೋದಾಪಕಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫತ್ತಿವಸೇನ **ಸಮ್ಪಹಂಸನಾ** ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಕಥಂ ? ಯಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ವಾರೇ ಅಪ್ಪನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಯೋ ನೀವರಣಸಙ್ಖಾತೋ ಕಿಲೇಸಗಣೋ ತಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಪರಿಪನ್ಥೋ, ತತೋ ಚಿತ್ತಂ ವಿಸುಜ್ಝತಿ। ವಿಸುದ್ಧತ್ತಾ ಆವರಣವಿರಹಿತಂ ಹುತ್ವಾ ಮಜ್ಝಿಮಂ ಸಮಥನಿಮಿತ್ತಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ। **ಮಜ್ಝಿಮಸಮಥನಿಮಿತ್ತಂ** ನಾಮ ಸಮಪ್ಪವತ್ತೋ ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿಯೇವ। ತದನನ್ತರಂ ಪನ ಪುರಿಮಚಿತ್ತಂ ಏಕಸನ್ತತಿಪರಿಣಾಮನಯೇನ ತಥತ್ತಂ ಉಪಗಚ್ಛಮಾನಂ ಮಜ್ಝಿಮಂ ಸಮಥನಿಮಿತ್ತಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ ನಾಮ, ಏವಂ ಪಟಿಪನ್ನತ್ತಾ ತಥತ್ತುಪಗಮನೇನ ತತ್ಥ ಪಕ್ಖನ್ದತಿ ನಾಮ। ಏವಂ ತಾವ ಪುರಿಮಚಿತ್ತೇ ವಿಜ್ಜಮಾನಾಕಾರನಿಪ್ಫಾದಿಕಾ ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇಯೇವ ಆಗಮನವಸೇನ ಪಟಿಪದಾವಿಸುದ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಏವಂ ವಿಸುದ್ಧಸ್ಸ ಪನ ತಸ್ಸ ಪುನ ವಿಸೋಧೇತಬ್ಬಾಭಾವತೋ ವಿಸೋಧನೇ ಬ್ಯಾಪಾರಂ ಅಕರೋನ್ತೋ ವಿಸುದ್ಧಂ ಚಿತ್ತಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತಿ ನಾಮ। ಸಮಥಭಾವೂಪಗಮನೇನ ಸಮಥಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸ ಪುನ ಸಮಾಧಾನೇ ಬ್ಯಾಪಾರಂ ಅಕರೋನ್ತೋ ಸಮಥಪಟಿಪನ್ನಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತಿ ನಾಮ। ಸಮಥಪಟಿಪನ್ನಭಾವತೋ ಏವ ಚಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಸಂಸಗ್ಗಂ ಪಹಾಯ ಏಕತ್ತೇನ ಉಪಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಪುನ ಏಕತ್ತುಪಟ್ಠಾನೇ ಬ್ಯಾಪಾರಂ ಅಕರೋನ್ತೋ ಏಕತ್ತುಪಟ್ಠಾನಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತಿ ನಾಮ। ಏವಂ ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತುಪೇಕ್ಖಾಯ ಕಿಚ್ಚವಸೇನ ಉಪೇಕ್ಖಾನುಬ್ರೂಹನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಯೇ ಪನೇತೇ ಏವಂ ಉಪೇಕ್ಖಾನುಬ್ರೂಹಿತೇ ತತ್ಥ ಜಾತಾ ಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾತಾ ಯುಗನದ್ಧಧಮ್ಮಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅನತಿವತ್ತಮಾನಾ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತಾ, ಯಾನಿ ಚ ಸದ್ಧಾದೀನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ನಾನಾಕಿಲೇಸೇಹಿ ವಿಮುತ್ತತ್ತಾ ವಿಮುತ್ತಿರಸೇನ ಏಕರಸಾನಿ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತಾನಿ, ಯಞ್ಚೇಸ ತದುಪಗಂ ತೇಸಂ ಅನತಿವತ್ತನಏಕರಸಭಾವಾನಂ ಅನುಚ್ಛವಿಕಂ ವೀರಿಯಂ ವಾಹಯತಿ, ಯಾ ಚಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಪವತ್ತಾ ಆಸೇವನಾ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇ ಆಕಾರಾ ಯಸ್ಮಾ ಞಾಣೇನ ಸಂಕಿಲೇಸವೋದಾನೇಸು ತಂ ತಂ ಆದೀನವಞ್ಚ ಆನಿಸಂಸಞ್ಚ ದಿಸ್ವಾ ತಥಾ ತಥಾ ಸಮ್ಪಹಂಸಿತತ್ತಾ ವಿಸೋಧಿತತ್ತಾ ಪರಿಯೋದಾಪಿತತ್ತಾ ನಿಪ್ಫನ್ನಾವ, ತಸ್ಮಾ "ಧಮ್ಮಾನಂ ಅನತಿವತ್ತನಾದಿಭಾವಸಾಧನೇನ ಪರಿಯೋದಾಪಕಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫತ್ತಿವಸೇನ ಸಮ್ಪಹಂಸನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮಾತಿ ವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ಚ ವಿಚಾರಸ್ಸ ಚಾತಿ ಇಮೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ವೂಪಸಮಾ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾ, ದುತಿಯಜ್ಝಾನಕ್ಖಣೇ ಅಪಾತುಭಾವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ದುತಿಯಜ್ಝಾನೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಧಮ್ಮಾ ನ ಸನ್ತಿ, ಅಞ್ಞೇಯೇವ ಹಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇ ಫಸ್ಸಾದಯೋ, ಅಞ್ಞೇ ಇಧ। ಓಳಾರಿಕಸ್ಸ ಪನ ಓಳಾರಿಕಸ್ಸ ಅಙ್ಗಸ್ಸ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನತೋ

ಪರೇಸಂ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಾದೀನಂ ಅಧಿಗಮೋ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ "ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮಾ"ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಅಜ್ಝತ್ತ**ನ್ತಿ ಇಧ ನಿಯಕಜ್ಝತ್ತಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, **ವಿಭಙ್ಗೇ** ಪನ "ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಪಚ್ಚತ್ತ"ನ್ತಿ (ವಿಭ॰ ೫೭೩) ಏತ್ತಕಮೇವ ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಾ ನಿಯಕಜ್ಝತ್ತಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ತಸ್ಮಾ ಅತ್ತನಿ ಜಾತಂ, ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ।

ಸಮ್ಪಸಾದನನ್ತಿ ಸಮ್ಪಸಾದನಂ ವುಚ್ಚತಿ ಸದ್ಧಾ। ಸಮ್ಪಸಾದನಯೋಗತೋ ಝಾನಮ್ಪಿ ಸಮ್ಪಸಾದನಂ, ನೀಲವಣ್ಣಯೋಗತೋ ನೀಲವತ್ಥಂ ವಿಯ। ಯಸ್ಮಾ ವಾ ತಂ ಝಾನಂ ಸಮ್ಪಸಾದನಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಕ್ಖೋಭವೂಪಸಮನೇನ ಚ ಚೇತೋ ಸಮ್ಪಸಾದಯತಿ, ತಸ್ಮಾಪಿ "ಸಮ್ಪಸಾದನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಚ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ ಸಮ್ಪಸಾದನಂ ಚೇತಸೋತಿ ಏವಂ ಪದಸಮ್ಬನ್ಧೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪುರಿಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ ಚೇತಸೋತಿ ಏತಂ ಏಕೋದಿಭಾವೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ತತ್ರಾಯಂ ಅತ್ಥಯೋಜನಾ - ಏಕೋ ಉದೇತೀತಿ **ಏಕೋದಿ,** ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರೇಹಿ ಅನಜ್ಝಾರೂಳ್ಹತ್ತಾ ಅಗ್ಗೋ ಸೇಟ್ಠೋ ಹುತ್ವಾ ಉದೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಟ್ಠೋಪಿ ಹಿ ಲೋಕೇ ಏಕೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರವಿರಹಿತೋ ವಾ ಏಕೋ ಅಸಹಾಯೋ ಹುತ್ವಾತಿಪಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಅಥ ವಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಉದಾಯತೀತಿ ಉದಿ, ಉಟ್ಠಾಪೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಟ್ಠಟ್ಠೇನ ಏಕೋ ಚ ಸೋ ಉದಿ ಚಾತಿ **ಏಕೋದಿ,** ಸಮಾಧಿಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಇತಿ ಇಮಂ ಏಕೋದಿಂ ಭಾವೇತಿ ವಡ್ಢೇತೀತಿ ಇದಂ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಂ **ಏಕೋದಿಭಾವಂ**। ಸೋ ಪನಾಯಂ ಏಕೋದಿ ಯಸ್ಮಾ ಚೇತಸೋ, ನ ಸತ್ತಸ್ಸ, ನ ಜೀವಸ್ಸ। ತಸ್ಮಾ ಏತಂ **"ಚೇತಸೋ ಏಕೋದಿಭಾವ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ನನು ಚಾಯಂ ಸದ್ಧಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇಪಿ ಅತ್ಥಿ, ಅಯಞ್ಚ ಏಕೋದಿನಾಮಕೋ ಸಮಾಧಿ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಇದಮೇವ "ಸಮ್ಪಸಾದನಂ ಚೇತಸೋ ಏಕೋದಿಭಾವ"ನ್ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ಅದುಞ್ಹಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಕ್ಖೋಭೇನ ವೀಚಿತರಙ್ಗಸಮಾಕುಲಮಿವ ಜಲಂ ನ ಸುಪ್ಪಸನ್ನಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸತಿಯಾಪಿ ಸದ್ಧಾಯ ಸಮ್ಪಸಾದನನ್ತಿ ನ ವುತ್ತಂ। ನ ಸುಪ್ಪಸನ್ನತ್ತಾಯೇವ ಚೇತ್ಥ ಸಮಾಧಿಪಿ ನ ಸುಟ್ಠು ಪಾಕಟೋ, ತಸ್ಮಾ ಏಕೋದಿಭಾವನ್ತಿಪಿ ನ ವುತ್ತಂ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಝಾನೇ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಪಲಿಬೋಧಾಭಾವೇನ ಲದ್ಧೋಕಾಸಾ ಬಲವತೀ ಸದ್ಧಾ, ಬಲವಸದ್ಧಾಸಹಾಯಪಟಿಲಾಭೇನೇವ ಚ ಸಮಾಧಿಪಿ ಪಾಕಟೋ। ತಸ್ಮಾ ಇದಮೇವ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅವಿತಕ್ಕಂ ಅವಿಚಾರನ್ತಿ ಭಾವನಾಯ ಪಹೀನತ್ತಾ ಏತಸ್ಮಿಂ, ಏತಸ್ಸ ವಾ ವಿತಕ್ಕೋ ನತ್ಥೀತಿ ಅವಿತಕ್ಕಂ। ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ ಅವಿಚಾರಂ। ಏತ್ಥಾಹ "ನನು ಚ 'ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮಾ'ತಿ ಇಮಿನಾಪಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಸಿದ್ಧೋ। ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಪುನ ವುತ್ತಂ 'ಅವಿತಕ್ಕಂ ಅವಿಚಾರ'"ನ್ತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ಏವಮೇತಂ, ಸಿದ್ಧೋವಾಯಮತ್ಥೋ। ನ ಪನೇತಂ ತದತ್ಥದೀಪಕಂ, ನನು ಅವೋಚುಮ್ಹ "ಓಳಾರಿಕಸ್ಸ ಪನ ಓಳಾರಿಕಸ್ಸ ಅಙ್ಗಸ್ಸ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನತೋ ಪರೇಸಂ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಾದೀನಂ ಸಮಧಿಗಮೋ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ 'ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮಾ'ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ।

ಅಪಿ ಚ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮಾ ಇದಂ ಸಮ್ಪಸಾದನಂ, ನ ಕಿಲೇಸಕಾಲುಸ್ಸಿಯಸ್ಸ। ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಞ್ಚ ವೂಪಸಮಾ ಏಕೋದಿಭಾವಂ, ನ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಮಿವ ನೀವರಣಪ್ಪಹಾನಾ, ನ ಪಠಮಜ್ಝಾನಮಿವ ಚ ಅಙ್ಗಪಾತುಭಾವಾತಿ ಏವಂ ಸಮ್ಪಸಾದನಏಕೋದಿಭಾವಾನಂ ಹೇತುಪರಿದೀಪಕಮಿದಂ ವಚನಂ। ತಥಾ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮಾ ಇದಂ ಅವಿತಕ್ಕಂ ಅವಿಚಾರಂ, ನ ತತಿಯಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಾನಿ ವಿಯ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಿ ವಿಯ ಚ ಅಭಾವಾತಿ, ಏವಂ ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರಭಾವಸ್ಸ ಹೇತುಪರಿದೀಪಕಞ್ಚ, ನ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾಭಾವಮತ್ತಪರಿದೀಪಕಂ। ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾಭಾವಮತ್ತಪರಿದೀಪಕಮೇವ ಪನ "ಅವಿತಕ್ಕಂ ಅವಿಚಾರ"ನ್ತಿ ಇದಂ ವಚನಂ। ತಸ್ಮಾ ಪುರಿಮಂ ವತ್ವಾಪಿ ಪುನ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವಾತಿ।

ಸಮಾಧಿಜನ್ತಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿತೋ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಸಮಾಧಿತೋ ವಾ ಜಾತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಪಠಮಮ್ಪಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಸಮಾಧಿತೋ ಜಾತಂ, ಅಥ ಖೋ ಅಯಮೇವ ಸಮಾಧಿ "ಸಮಾಧೀ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹತಿ,

ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಕ್ಖೋಭವಿರಹೇನ ಅತಿವಿಯ ಅಚಲತ್ತಾ ಸುಪ್ಪಸನ್ನತ್ತಾ ಚ। ತಸ್ಮಾ ಇಮಸ್ಸ ವಣ್ಣಭಣನತ್ಥಂ ಇದಮೇವ "ಸಮಾಧಿಜ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪೀತಿಸುಖ**ನ್ತಿ ಇದಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ದುತಿಯನ್ತಿ ಗಣನಾನುಪುಬ್ಬತಾ ದುತಿಯಂ। ಇದಂ ದುತಿಯಂ ಉಪ್ಪನ್ನನ್ತಿಪಿ ದುತಿಯಂ।

ಪೀತಿಯಾ ಚ ವಿರಾಗಾತಿ ವಿರಾಗೋ ನಾಮ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾಯ ಪೀತಿಯಾ ಜಿಗುಚ್ಛನಂ ವಾ ಸಮತಿಕ್ಕಮೋ ವಾ । ಉಭಿನ್ನಂ ಪನ ಅನ್ತರಾ **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ, ಸೋ ವೂಪಸಮಂ ವಾ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರವೂಪಸಮಂ ವಾ। ತತ್ಥ ಯದಾ ವೂಪಸಮಮೇವ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ, ತದಾ ಪೀತಿಯಾ ವಿರಾಗಾ ಚ, ಕಿಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋ ವೂಪಸಮಾ ಚಾತಿ ಏವಂ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಇಮಿಸ್ಸಾ ಚ ಯೋಜನಾಯ ವಿರಾಗೋ ಜಿಗುಚ್ಛನತ್ಥೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪೀತಿಯಾ ಜಿಗುಚ್ಛನಾ ಚ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾ ಚಾತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಯದಾ ಪನ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರವೂಪಸಮಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ, ತದಾ ಪೀತಿಯಾ ಚ ವಿರಾಗಾ, ಕಿಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಞ್ಚ ವೂಪಸಮಾತಿ ಏವಂ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಇಮಿಸ್ಸಾ ಚ ಯೋಜನಾಯ ವಿರಾಗೋ ಸಮತಿಕ್ಕಮನತ್ಥೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪೀತಿಯಾ ಚ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಞ್ಚ ವೂಪಸಮಾತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಕಾಮಞ್ಚೇತೇ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾ ದುತಿಯಜ್ಝಾನೇಯೇವ ವೂಪಸನ್ತಾ, ಇಮಸ್ಸ ಪನ ಝಾನಸ್ಸ ಮಗ್ಗಪರಿದೀಪನತ್ಥಂ ವಣ್ಣಭಣನತ್ಥಞ್ಚೇತಂ ವುತ್ತಂ। "ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮಾ"ತಿ ಹಿ ವುತ್ತೇ ಇದಂ ಪಞ್ಞಾಯತಿ "ನೂನ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರವೂಪಸಮೋ ಮಗ್ಗೋ ಇಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸಾ"ತಿ। ಯಥಾ ಚ ತತಿಯೇ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇ ಅಪ್ಪಹೀನಾನಮ್ಪಿ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಾದೀನಂ "ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಾನಂ ಸಂಯೋಜನಾನಂ ಪಹಾನಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೩೨-೧೩೩) ಏವಂ ಪಹಾನಂ ವುಚ್ಚಮಾನಂ ವಣ್ಣಭಣನಂ ಹೋತಿ, ತದಧಿಗಮಾಯ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾನಂ ಉಸ್ಸಾಹಜನಕಂ, ಏವಮೇವ ಇಧ ಅವೂಪಸನ್ತಾನಮ್ಪಿ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮೋ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ವಣ್ಣಭಣನಂ ಹೋತಿ, ತೇನಾಯಮತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ "ಪೀತಿಯಾ ಚ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಞ್ಚ ವೂಪಸಮಾ"ತಿ।

ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ಚ ವಿಹರತೀತಿ ಏತ್ಥ ಉಪಪತ್ತಿತೋ ಇಕ್ಖತೀತಿ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ಸಮಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಅಪಕ್ಖಪತಿತಾ ಹುತ್ವಾ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಾಯ ವಿಸದಾಯ ವಿಪುಲಾಯ ಥಾಮಗತಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ತತಿಯಜ್ಝಾನಸಮಙ್ಗೀ "ಉಪೇಕ್ಖಕೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಉಪೇಕ್ಖಾ ಪನ ದಸವಿಧಾ ಹೋತಿ - ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರುಪೇಕ್ಖಾ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾ ವೀರಿಯುಪೇಕ್ಖಾ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾ ವೇದನುಪೇಕ್ಖಾ ವಿಪಸ್ಸನುಪೇಕ್ಖಾ ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತುಪೇಕ್ಖಾ ಝಾನುಪೇಕ್ಖಾ ಪಾರಿಸುದ್ಧುಪೇಕ್ಖಾತಿ।

ತತ್ಥ ಯಾ "ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ ನೇವ ಸುಮನೋ ಹೋತಿ ನ ದುಮ್ಮನೋ, ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ಚ ವಿಹರತಿ ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೬.೧) ಏವಮಾಗತಾ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ಛಸು ದ್ವಾರೇಸು ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಛಳಾರಮ್ಮಣಾಪಾಥೇ ಪರಿಸುದ್ಧಪಕತಿಭಾವಾವಿಜಹನಾಕಾರಭೂತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ಅಯಂ **ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾ** ನಾಮ।

ಯಾ ಪನ "ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ ಏಕಂ ದಿಸಂ ಫರಿತ್ವಾ ವಿಹರತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೫೫೬; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೭೭) ಏವಮಾಗತಾ ಸತ್ತೇಸು ಮಜ್ಝತ್ತಾಕಾರಭೂತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ಅಯಂ **ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರುಪೇಕ್ಖಾ** ನಾಮ।

ಯಾ ಪನ "ಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಂ ಭಾವೇತಿ ವಿವೇಕನಿಸ್ಸಿತ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೪೭) ಏವಮಾಗತಾ ಸಹಜಾತಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಮಜ್ಝತ್ತಾಕಾರಭೂತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ಅಯಂ **ಬೋಜ್ಝಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾ** ನಾಮ।

ಯಾ ಪನ "ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಉಪೇಕ್ಖಾನಿಮಿತ್ತಂ ಮನಸಿ ಕರೋತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೦೩) ಏವಮಾಗತಾ ಅನಚ್ಚಾರದ್ಧನಾತಿಸಿಥಿಲವೀರಿಯಸಙ್ಖಾತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ಅಯಂ **ವೀರಿಯುಪೇಕ್ಖಾ** ನಾಮ।

ಯಾ ಪನ “ಕತಿ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾ ಸಮಥವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಕತಿ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾ ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ? ಅಟ್ಠ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾ ಸಮಥವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ದಸ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾ ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ”ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೫೭) ಏವಮಾಗತಾ ನೀವರಣಾದಿಪಟಿಸಙ್ಖಾಸನ್ತಿಟ್ಠನಾಗಹಣೇ ಮಜ್ಝತ್ತಭೂತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ಅಯಂ **ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾ** ನಾಮ।

ಯಾ ಪನ “ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಕಾಮಾವಚರಂ ಕುಸಲಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಹೋತಿ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತ”ನ್ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೫೦) ಏವಮಾಗತಾ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಸಙ್ಖಾತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ಅಯಂ **ವೇದನುಪೇಕ್ಖಾ** ನಾಮ।

ಯಾ ಪನ “ಯದತ್ಥಿ ಯಂ ಭೂತಂ, ತಂ ಪಜಹತಿ, ಉಪೇಕ್ಖಂ ಪಟಿಲಭತೀ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೭೧-೭೨; ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೫೫) ಏವಮಾಗತಾ ವಿಚಿನನೇ ಮಜ್ಝತ್ತಭೂತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ಅಯಂ **ವಿಪಸ್ಸನುಪೇಕ್ಖಾ** ನಾಮ।

ಯಾ ಪನ ಛನ್ದಾದೀಸು ಯೇವಾಪನಕೇಸು ಆಗತಾ ಸಹಜಾತಾನಂ ಸಮವಾಹಿತಭೂತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ಅಯಂ **ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತುಪೇಕ್ಖಾ** ನಾಮ।

ಯಾ ಪನ “ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ಚ ವಿಹರತೀ”ತಿ ಏವಮಾಗತಾ ಅಗ್ಗಸುಖೇಪಿ ತಸ್ಮಿಂ ಅಪಕ್ಖಪಾತಜನನೀ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ಅಯಂ **ಝಾನುಪೇಕ್ಖಾ** ನಾಮ।

ಯಾ ಪನ “ಉಪೇಕ್ಖಾಸತಿಪಾರಿಸುದ್ಧಿಂ ಚತುತ್ಥಂ ಝಾನ”ನ್ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೬೫; ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೨) ಏವಮಾಗತಾ ಸಬ್ಬಪಚ್ಚನೀಕಪರಿಸುದ್ಧಾ ಪಚ್ಚನೀಕವೂಪಸಮನೇಪಿ ಅಬ್ಯಾಪಾರಭೂತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ಅಯಂ **ಪಾರಿಸುದ್ಧುಪೇಕ್ಖಾ** ನಾಮ।

ತತ್ಥ ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾ ಚ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರುಪೇಕ್ಖಾ ಚ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾ ಚ ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತುಪೇಕ್ಖಾ ಚ ಝಾನುಪೇಕ್ಖಾ ಚ ಪಾರಿಸುದ್ಧುಪೇಕ್ಖಾ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಏಕಾ, ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತುಪೇಕ್ಖಾವ ಹೋತಿ। ತೇನ ತೇನ ಅವತ್ಥಾಭೇದೇನ ಪನಸ್ಸಾ ಅಯಂ ಭೇದೋ । ಏಕಸ್ಸಾಪಿ ಸತೋ ಸತ್ತಸ್ಸ ಕುಮಾರಯುವಥೇರಸೇನಾಪತಿರಾಜಾದಿವಸೇನ ಭೇದೋ ವಿಯ, ತಸ್ಮಾ ತಾಸು ಯತ್ಥ ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾ, ನ ತತ್ಥ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾದಯೋ। ಯತ್ಥ ವಾ ಪನ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾ, ನ ತತ್ಥ ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾದಯೋ ಹೋನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಯಥಾ ಚೇತಾಸಂ ಅತ್ಥತೋ ಏಕೀಭಾವೋ, ಏವಂ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾವಿಪಸ್ಸನುಪೇಕ್ಖಾನಮ್ಪಿ। ಪಞ್ಞಾ ಏವ ಹಿ ಏಸಾ, ಕಿಚ್ಚವಸೇನ ದ್ವಿಧಾ ಭಿನ್ನಾ, ಯಥಾ ಹಿ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಸಾಯಂ ಗೇಹಂ ಪವಿಟ್ಠಂ ಸಪ್ಪಂ ಅಜಪದದಣ್ಡಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪರಿಯೇಸಮಾನಸ್ಸ ತಂ ಥುಸಕೋಟ್ಠಕೇ ನಿಪನ್ನಂ ದಿಸ್ವಾ “ಸಪ್ಪೋ ನು ಖೋ ನೋ”ತಿ ಅವಲೋಕೇನ್ತಸ್ಸ ಸೋವತ್ಥಿಕತ್ತಯಂ ದಿಸ್ವಾ ನಿಬ್ಬೇಮತಿಕಸ್ಸ “ಸಪ್ಪೋ ನ ಸಪ್ಪೋ”ತಿ ವಿಚಿನನೇ ಮಜ್ಝತ್ತತಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಏವಮೇವ ಯಾ ಆರದ್ಧವಿಪಸ್ಸಕಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣೇನ ಲಕ್ಖಣತ್ತಯೇ ದಿಟ್ಠೇ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅನಿಚ್ಚಭಾವಾದಿವಿಚಿನನೇ ಮಜ್ಝತ್ತತಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅಯಂ ವಿಪಸ್ಸನುಪೇಕ್ಖಾ। ಯಥಾ ಪನ ತಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಅಜಪದದಣ್ಡಕೇನ ಗಾಳ್ಹಂ ಸಪ್ಪಂ ಗಹೇತ್ವಾ “ಕಿನ್ತಾಹಂ ಇಮಂ ಸಪ್ಪಂ ಅವಿಹೇಠೇನ್ತೋ ಅತ್ತಾನಞ್ಚ ಇಮಿನಾ ಅಡಂಸಾಪೇನ್ತೋ ಮುಞ್ಚೇಯ್ಯ”ನ್ತಿ ಮುಞ್ಚನಾಕಾರಮೇವ ಪರಿಯೇಸತೋ ಗಹಣೇ ಮಜ್ಝತ್ತತಾ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಯಾ ಲಕ್ಖಣತ್ತಯಸ್ಸ ದಿಟ್ಠತ್ತಾ ಆದಿತ್ತೇ ವಿಯ ತಯೋ ಭವೇ ಪಸ್ಸತೋ ಸಙ್ಖಾರಗ್ಗಹಣೇ ಮಜ್ಝತ್ತತಾ, ಅಯಂ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾ। ಇತಿ ವಿಪಸ್ಸನುಪೇಕ್ಖಾಯ ಸಿದ್ಧಾಯ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾಪಿ ಸಿದ್ಧಾವ ಹೋತಿ। ಇಮಿನಾ ಪನೇಸಾ ವಿಚಿನನಗ್ಗಹಣೇಸು ಮಜ್ಝತ್ತತಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಕಿಚ್ಚೇನ ದ್ವಿಧಾ ಭಿನ್ನಾತಿ। ವೀರಿಯುಪೇಕ್ಖಾ ಪನ ವೇದನುಪೇಕ್ಖಾ ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಞ್ಚ ಅವಸೇಸಾಹಿ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಭಿನ್ನಾಯೇವಾತಿ। ಆಹ ಚೇತ್ಥ -

“ಮಜ್ಝತ್ತಬ್ರಹ್ಮಬೋಜ್ಝಙ್ಗಛಳಙ್ಗಝಾನಸುದ್ಧಿಯೋ।
ವಿಪಸ್ಸನಾ ಚ ಸಙ್ಖಾರವೇದನಾವೀರಿಯಂ ಇತಿ॥

“ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸೋಪೇಕ್ಖಾ-ಛಮಜ್ಝತ್ತಾದಿತೋ ತತೋ।

ದುವೇ ಪಞ್ಞಾ ತತೋ ದ್ವೀಹಿ, ಚತಸ್ಸೋವ ಭವನ್ತಿಮಾ"ತಿ॥

ಇತಿ ಇಮಾಸು ಉಪೇಕ್ಖಾಸು ಝಾನುಪೇಕ್ಖಾ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ಸಾ ಮಜ್ಝತ್ತಲಕ್ಖಣಾ, ಅನಾಭೋಗರಸಾ , ಅಬ್ಯಾಪಾರಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಪೀತಿವಿರಾಗಪದಟ್ಠಾನಾತಿ। ಏತ್ಥಾಹ - "ನನು ಚಾಯಂ ಅತ್ಥತೋ ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತುಪೇಕ್ಖಾವ ಹೋತಿ, ಸಾ ಚ ಪಠಮದುತಿಯಜ್ಝಾನೇಸುಪಿ ಅತ್ಥಿ। ತಸ್ಮಾ ತತ್ರಾಪಿ 'ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ಚ ವಿಹರತೀ'ತಿ ಏವಮಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಸಿಯಾ, ಸಾ ಕಸ್ಮಾ ನ ವುತ್ತಾ"ತಿ? ಅಪರಿಬ್ಯತ್ತಕಿಚ್ಚತೋ। ಅಪರಿಬ್ಯತ್ತಞ್ಹಿ ತಸ್ಸಾ ತತ್ಥ ಕಿಚ್ಚಂ, ವಿತಕ್ಕಾದೀಹಿ ಅಭಿಭೂತತ್ತಾ। ಇಧ ಪನಾಯಂ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಪೀತೀಹಿ ಅನಭಿಭೂತತ್ತಾ ಉಕ್ಖಿತ್ತಸಿರಾ ವಿಯ ಹುತ್ವಾ ಪರಿಬ್ಯತ್ತಕಿಚ್ಚಾ ಜಾತಾ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಾತಿ।

ಸತೋ ಚ ಸಮ್ಪಜಾನೋತಿ ಏತ್ಥ ಸರತೀತಿ **ಸತೋ**। ಸಮ್ಪಜಾನಾತೀತಿ **ಸಮ್ಪಜಾನೋ**। ಇತಿ ಪುಗ್ಗಲೇನ ಸತಿ ಚ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಞ್ಚ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಸರಣಲಕ್ಖಣಾ ಸತಿ, ಅಸಮ್ಮುಸ್ಸನರಸಾ ಆರಕ್ಖಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ। ಅಸಮ್ಮೋಹಲಕ್ಖಣಂ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ, ತೀರಣರಸಂ, ಪವಿಚಯಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ।

ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಇದಂ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ಪುರಿಮಜ್ಝಾನೇಸುಪಿ ಅತ್ಥಿ, ಮುಟ್ಠಸ್ಸತಿಸ್ಸ ಹಿ ಅಸಮ್ಪಜಾನಸ್ಸ ಉಪಚಾರಮತ್ತಮ್ಪಿ ನ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ, ಪಗೇವ ಅಪ್ಪನಾ। ಓಳಾರಿಕತ್ತಾ ಪನ ತೇಸಂ ಝಾನಾನಂ ಭೂಮಿಯಂ ವಿಯ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಗತಿ ಸುಖಾ ಹೋತಿ, ಅಬ್ಯತ್ತಂ ತತ್ಥ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಕಿಚ್ಚಂ। ಓಳಾರಿಕಙ್ಗಪ್ಪಹಾನೇನ ಪನ ಸುಖುಮತ್ತಾ ಇಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಖುರಧಾರಾಯಂ ವಿಯ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಕಿಚ್ಚಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ ಏವ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಗತಿ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾತಿ ಇಧೇವ ವುತ್ತಂ। ಕಿಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋ - ಯಥಾ ಧೇನುಪಗೋ ವಚ್ಛೋ ಧೇನುತೋ ಅಪನೀತೋ ಅರಕ್ಖಿಯಮಾನೋ ಪುನದೇವ ಧೇನುಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ, ಏವಮಿದಂ ತತಿಯಜ್ಝಾನಸುಖಂ ಪೀತಿತೋ ಅಪನೀತಮ್ಪಿ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಾರಕ್ಖೇನ ಅರಕ್ಖಿಯಮಾನಂ ಪುನದೇವ ಪೀತಿಂ ಉಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಪೀತಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಮೇವ ಸಿಯಾ, ಸುಖೇ ವಾಪಿ ಸತ್ತಾ ಸಾರಜ್ಜನ್ತಿ। ಇದಞ್ಚ ಅತಿಮಧುರಸುಖಂ, ತತೋ ಪರಂ ಸುಖಾಭಾವಾ। ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಾನುಭಾವೇನ ಪನೇತ್ಥ ಸುಖೇ ಅಸಾರಜ್ಜನಾ ಹೋತಿ, ನೋ ಅಞ್ಞಥಾತಿ ಇಮಮ್ಪಿ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಇದಮಿಧೇವ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಇದಾನಿ **ಸುಖಞ್ಚ ಕಾಯೇನ ಪಟಿಸಂವೇದೇತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ತತಿಯಜ್ಝಾನಸಮಙ್ಗಿನೋ ಸುಖಪಟಿಸಂವೇದನಾಭೋಗೋ ನತ್ಥಿ, ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಯಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ನಾಮಕಾಯೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಸುಖಂ। ಯಂ ವಾ ತಂ ನಾಮಕಾಯಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಸುಖಂ, ತಂಸಮುಟ್ಠಾನೇನಸ್ಸ ಯಸ್ಮಾ ಅತಿಪಣೀತೇನ ರೂಪೇನ ರೂಪಕಾಯೋ ಫುಟೋ, ಯಸ್ಸ ಫುಟತ್ತಾ ಝಾನಾ ವುಟ್ಠಿತೋಪಿ ಸುಖಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇಯ್ಯ, ತಸ್ಮಾ ಏತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "ಸುಖಞ್ಚ ಕಾಯೇನ ಪಟಿಸಂವೇದೇತೀ"ತಿ ಆಹ।

ಇದಾನಿ **ಯಂ ತಂ ಅರಿಯಾ ಆಚಿಕ್ಖನ್ತಿ ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ಸತಿಮಾ ಸುಖವಿಹಾರೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಯಂಝಾನಹೇತು ಯಂಝಾನಕಾರಣಾ ತಂ ತತಿಯಜ್ಝಾನಸಮಙ್ಗೀಪುಗ್ಗಲಂ ಬುದ್ಧಾದಯೋ ಅರಿಯಾ ಆಚಿಕ್ಖನ್ತಿ ದೇಸೇನ್ತಿ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ ಪಟ್ಠಪೇನ್ತಿ ವಿವರನ್ತಿ ವಿಭಜನ್ತಿ ಉತ್ತಾನೀಕರೋನ್ತಿ ಪಕಾಸೇನ್ತಿ, ಪಸಂಸನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಕಿನ್ತಿ? ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ಸತಿಮಾ ಸುಖವಿಹಾರೀತಿ। ತಂ ತತಿಯಜ್ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನ ತಂ ತೇ ಏವಂ ಪಸಂಸನ್ತೀತಿ? ಪಸಂಸಾರಹತೋ। ಅಯಞ್ಹಿ ಯಸ್ಮಾ ಅತಿಮಧುರಸುಖೇ ಸುಖಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತೇಪಿ ತತಿಯಜ್ಝಾನೇ ಉಪೇಕ್ಖಕೋ, ನ ತತ್ಥ ಸುಖಾಭಿಸಙ್ಗೇನ ಆಕಡ್ಢೀಯತಿ। ಯಥಾ ಚ ಪೀತಿ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ಉಪಟ್ಠಿತಸತಿತಾಯ ಸತಿಮಾ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಅರಿಯಕನ್ತಂ ಅರಿಯಜನಸೇವಿತಮೇವ ಚ ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಂ ಸುಖಂ ನಾಮಕಾಯೇನ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪಸಂಸಾರಹೋ। ಇತಿ ಪಸಂಸಾರಹತೋ ನಂ ಅರಿಯಾ ತೇ ಏವಂ ಪಸಂಸಾಹೇತುಭೂತೇ ಗುಣೇ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ "ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ಸತಿಮಾ ಸುಖವಿಹಾರೀ"ತಿ ಏವಂ ಪಸಂಸನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ತತಿಯ**ನ್ತಿ ಗಣನಾನುಪುಬ್ಬತಾ ತತಿಯಂ, ಇದಂ ತತಿಯಂ ಉಪ್ಪನ್ನನ್ತಿಪಿ ತತಿಯಂ।

ಸುಖಸ್ಸ ಚ ಪಹಾನಾ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಪಹಾನಾತಿ ಕಾಯಿಕಸುಖಸ್ಸ ಚ ಕಾಯಿಕದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಪಹಾನಾ। **ಪುಬ್ಬೇವಾ**ತಿ ತಞ್ಚ ಖೋ ಪುಬ್ಬೇವ, ನ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಕ್ಖಣೇ। **ಸೋಮನಸ್ಸದೋಮನಸ್ಸಾನಂ ಅತ್ಥಙ್ಗಮಾ**ತಿ ಚೇತಸಿಕಸುಖಸ್ಸ ಚ ಚೇತಸಿಕದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚಾತಿ ಇಮೇಸಮ್ಪಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪುಬ್ಬೇವ ಅತ್ಥಙ್ಗಮಾ, ಪಹಾನಾ ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಕದಾ ಪನ ನೇಸಂ ಪಹಾನಂ ಹೋತಿ? ಚತುನ್ನಂ ಝಾನಾನಂ ಉಪಚಾರಕ್ಖಣೇ। ಸೋಮನಸ್ಸಞ್ಹಿ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಉಪಚಾರಕ್ಖಣೇಯೇವ ಪಹೀಯತಿ, ದುಕ್ಖದೋಮನಸ್ಸಸುಖಾನಿ ಪಠಮದುತಿಯತತಿಯಜ್ಝಾನಾನಂ ಉಪಚಾರಕ್ಖಣೇಸು। ಏವಮೇತೇಸಂ ಪಹಾನಕ್ಕಮೇನ ಅವುತ್ತಾನಂ, **ಇನ್ದ್ರಿಯವಿಭಙ್ಗೇ** ಪನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಉದ್ದೇಸಕ್ಕಮೇನೇವ ಇಧಾಪಿ ವುತ್ತಾನಂ ಸುಖದುಕ್ಖಸೋಮನಸ್ಸದೋಮನಸ್ಸಾನಂ ಪಹಾನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಯದಿ ಪನೇತಾನಿ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಉಪಚಾರಕ್ಖಣೇಯೇವ ಪಹೀಯನ್ತಿ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ "ಕತ್ಥ ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ದುಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಅಪರಿಸೇಸಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹಿ...ಪೇ॰... ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ, ಏತ್ಥ ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ದುಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಅಪರಿಸೇಸಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ। ಕತ್ಥ ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ದೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ... ಸುಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ... ಸೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಅಪರಿಸೇಸಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು, ಸುಖಸ್ಸ ಚ ಪಹಾನಾ...ಪೇ॰... ಚತುತ್ಥಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ। ಏತ್ಥ ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ಸೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಅಪರಿಸೇಸಂ ನಿರುಜ್ಝತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೫೧೦) ಏವಂ ಝಾನೇಸ್ವೇವ ನಿರೋಧೋ ವುತ್ತೋತಿ। ಅತಿಸಯನಿರೋಧತ್ತಾ। ಅತಿಸಯನಿರೋಧೋ ಹಿ ನೇಸಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀಸು, ನ ನಿರೋಧೋಯೇವ। ನಿರೋಧೋಯೇವ ಪನ ಉಪಚಾರಕ್ಖಣೇ ನಾತಿಸಯನಿರೋಧೋ।

ತಥಾ ಹಿ ನಾನಾವಜ್ಜನೇ ಪಠಮಜ್ಝಾನೂಪಚಾರೇ ನಿರುದ್ಧಸ್ಸಾಪಿ ದುಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಡಂಸಮಕಸಾದಿಸಮ್ಫಸ್ಸೇನ ವಾ ವಿಸಮಾಸನುಪತಾಪೇನ ವಾ ಸಿಯಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ, ನ ತ್ವೇವ ಅನ್ತೋಅಪ್ಪನಾಯಂ। ಉಪಚಾರೇ ವಾ ನಿರುದ್ಧಮ್ಪೇತಂ ನ ಸುಟ್ಠು ನಿರುದ್ಧಂ ಹೋತಿ, ಪಟಿಪಕ್ಖೇನ ಅವಿಹತತ್ತಾ। ಅನ್ತೋಅಪ್ಪನಾಯಂ ಪನ ಪೀತಿಫರಣೇನ ಸಬ್ಬೋ ಕಾಯೋ ಸುಖೋಕ್ಕನ್ತೋ ಹೋತಿ, ಸುಖೋಕ್ಕನ್ತಕಾಯಸ್ಸ ಚ ಸುಟ್ಠು ನಿರುದ್ಧಂ ಹೋತಿ ದುಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಪಟಿಪಕ್ಖೇನ ವಿಹತತ್ತಾ। ನಾನಾವಜ್ಜನೇಯೇವ ಚ ದುತಿಯಜ್ಝಾನೂಪಚಾರೇ ಪಹೀನಸ್ಸಾಪಿ ದೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಯಸ್ಮಾ ಏತಂ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಪಚ್ಚಯೇಪಿ ಕಾಯಕಿಲಮಥೇ ಚಿತ್ತುಪಘಾತೇ ಚ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾಭಾವೇ ನೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯತ್ಥ ಪನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಭಾವೇ। ಅಪ್ಪಹೀನಾಯೇವ ಚ ದುತಿಯಜ್ಝಾನೂಪಚಾರೇ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾತಿ ತತ್ಥಸ್ಸ ಸಿಯಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ, ನ ತ್ವೇವ ದುತಿಯಜ್ಝಾನೇ, ಪಹೀನಪ್ಪಚ್ಚಯತ್ತಾ। ತಥಾ ತತಿಯಜ್ಝಾನೂಪಚಾರೇ ಪಹೀನಸ್ಸಾಪಿ ಸುಖಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಪೀತಿಸಮುಟ್ಠಾನಪಣೀತರೂಪಫುಟಕಾಯಸ್ಸ ಸಿಯಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ, ನ ತ್ವೇವ ತತಿಯಜ್ಝಾನೇ। ತತಿಯಜ್ಝಾನೇ ಹಿ ಸುಖಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭೂತಾ ಪೀತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ನಿರುದ್ಧಾತಿ। ತಥಾ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೂಪಚಾರೇ ಪಹೀನಸ್ಸಾಪಿ ಸೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಆಸನ್ನತ್ತಾ, ಅಪ್ಪನಾಪತ್ತಾಯ ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಅಭಾವೇನ ಸಮ್ಮಾ ಅನತಿಕ್ಕನ್ತತ್ತಾ ಚ ಸಿಯಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿ, ನ ತ್ವೇವ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೇ। ತಸ್ಮಾ ಏವ ಚ "ಏತ್ಥುಪ್ಪನ್ನಂ ದುಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಅಪರಿಸೇಸಂ ನಿರುಜ್ಝತೀ"ತಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಅಪರಿಸೇಸಗ್ಗಹಣಂ ಕತನ್ತಿ।

ಏತ್ಥಾಹ - "ಅಥೇವಂ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸುಪಚಾರೇ ಪಹೀನಾಪಿ ಏತಾ ವೇದನಾ ಇಧ ಕಸ್ಮಾ ಸಮಾಹಟಾ"ತಿ? ಸುಖಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ। ಯಾ ಹಿ ಅಯಂ **ಅದುಕ್ಖಮಸುಖ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾ ವೇದನಾ ವುತ್ತಾ, ಸಾ ಸುಖುಮಾ ದುಬ್ಬಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ, ನ ಸಕ್ಕಾ ಸುಖೇನ ಗಹೇತುಂ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾ ನಾಮ ದುಟ್ಠಸ್ಸ ಯಥಾ ವಾ ತಥಾ ವಾ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಗಹೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಸ್ಸ ಗೋಣಸ್ಸ ಸುಖಗಹಣತ್ಥಂ ಗೋಪೋ ಏಕಸ್ಮಿಂ ವಜೇ ಸಬ್ಬಾ ಗಾವೋ ಸಮಾಹರತಿ, ಅಥೇಕೇಕಂ ನೀಹರನ್ತೋ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಆಗತಂ "ಅಯಂ ಸೋ ಗಣ್ಹಥ ನ"ನ್ತಿ ತಮ್ಪಿ ಗಾಹಾಪೇತಿ, ಏವಮೇವ ಭಗವಾ ಸುಖಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ ಸಬ್ಬಾ ಏತಾ ಸಮಾಹರೀತಿ। ಏವಞ್ಹಿ ಸಮಾಹಟಾ ಏತಾ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ "ಯಂ ನೇವ ಸುಖಂ, ನ ದುಕ್ಖಂ, ನ ಸೋಮನಸ್ಸಂ, ನ ದೋಮನಸ್ಸಂ, ಅಯಂ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾ ವೇದನಾ"ತಿ ಸಕ್ಕಾ ಹೋತಿ ಏಸಾ ಗಾಹಯಿತುಂ।

ಅಪಿ ಚ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾಯ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚಾಪಿ ಏತಾ ವುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ದುಕ್ಖಪ್ಪಹಾನಾದಯೋ ಹಿ ತಸ್ಸಾ ಪಚ್ಚಯಾ। ಯಥಾಹ - "ಚತ್ತಾರೋ ಖೋ, ಆವುಸೋ, ಪಚ್ಚಯಾ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾಯ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ। ಇಧಾವುಸೋ, ಭಿಕ್ಖು ಸುಖಸ್ಸ ಚ ಪಹಾನಾ ...ಪೇ॰... ಚತುತ್ಥಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ। ಇಮೇ ಖೋ, ಆವುಸೋ, ಚತ್ತಾರೋ ಪಚ್ಚಯಾ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾಯ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೫೮)। ಯಥಾ ವಾ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಪಹೀನಾಪಿ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಆದಯೋ ತತಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ವಣ್ಣಭಣನತ್ಥಂ "ತತ್ಥ ಪಹೀನಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ, ಏವಂ ವಣ್ಣಭಣನತ್ಥಮ್ಪೇತಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸೇತಾ ಇಧ ವುತ್ತಾತಿಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಪಚ್ಚಯಘಾತೇನ ವಾ ಏತ್ಥ ರಾಗದೋಸಾನಂ ಅತಿದೂರಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಮ್ಪೇತಾ ವುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಏತಾಸು ಹಿ ಸುಖಂ ಸೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ, ಸೋಮನಸ್ಸಂ ರಾಗಸ್ಸ, ದುಕ್ಖಂ ದೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ, ದೋಮನಸ್ಸಂ ದೋಸಸ್ಸ। ಸುಖಾದಿಘಾತೇನ ಚ ತೇ ಸಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ರಾಗದೋಸಾ ಹತಾತಿ ಅತಿದೂರೇ ಹೋನ್ತೀತಿ।

ಅದುಕ್ಖಮಸುಖನ್ತಿ ದುಕ್ಖಾಭಾವೇನ ಅದುಕ್ಖಂ, ಸುಖಾಭಾವೇನ ಅಸುಖಂ। ಏತೇನೇತ್ಥ ಸುಖದುಕ್ಖಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಂ ತತಿಯವೇದನಂ ದೀಪೇತಿ, ನ ದುಕ್ಖಸುಖಾಭಾವಮತ್ತಂ। ತತಿಯವೇದನಾ ನಾಮ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾ, ಉಪೇಕ್ಖಾತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸಾ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠವಿಪರೀತಾನುಭವನಲಕ್ಖಣಾ, ಮಜ್ಝತ್ತರಸಾ, ಅವಿಭೂತಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಸುಖನಿರೋಧಪದಟ್ಠಾನಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಉಪೇಕ್ಖಾಸತಿಪಾರಿಸುದ್ಧಿನ್ತಿ ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಜನಿತಸತಿಪಾರಿಸುದ್ಧಿಂ। ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಝಾನೇ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಾ ಸತಿ, ಯಾ ಚ ತಸ್ಸಾ ಸತಿಯಾ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿ, ಸಾ ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಕತಾ, ನ ಅಞ್ಞೇನ। ತಸ್ಮಾ ಏತಂ "ಉಪೇಕ್ಖಾಸತಿಪಾರಿಸುದ್ಧಿ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಾಯ ಚ ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಏತ್ಥ ಸತಿ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿ ಹೋತಿ, ಸಾ ಅತ್ಥತೋ ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚೇತ್ಥ ತಾಯ ಸತಿಯೇವ ಪರಿಸುದ್ಧಾ, ಅಪಿ ಚ ಖೋ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾ, ಸತಿಸೀಸೇನ ಪನ ದೇಸನಾ ವುತ್ತಾ।

ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅಯಂ ಉಪೇಕ್ಖಾ ಹೇಟ್ಠಾಪಿ ತೀಸು ಝಾನೇಸು ವಿಜ್ಜತಿ, ಯಥಾ ಪನ ದಿವಾ ಸೂರಿಯಪ್ಪಭಾಭಿಭವಾ ಸೋಮ್ಮಭಾವೇನ ಚ ಅತ್ತನೋ ಉಪಕಾರಕತ್ತೇನ ವಾ ಸಭಾಗಾಯ ರತ್ತಿಯಾ ಅಲಾಭಾ ದಿವಾ ವಿಜ್ಜಮಾನಾಪಿ ಚನ್ದಲೇಖಾ ಅಪರಿಸುದ್ಧಾ ಹೋತಿ ಅಪರಿಯೋದಾತಾ, ಏವಮಯಮ್ಪಿ ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತುಪೇಕ್ಖಾಚನ್ದಲೇಖಾ ವಿತಕ್ಕಾದಿಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮತೇಜಾಭಿಭವಾ ಸಭಾಗಾಯ ಚ ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಾರತ್ತಿಯಾ ಅಪಟಿಲಾಭಾ ವಿಜ್ಜಮಾನಾಪಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದಿಭೇದೇಸು ಅಪರಿಸುದ್ಧಾ ಹೋತಿ। ತಸ್ಸಾ ಚ ಅಪರಿಸುದ್ಧಾಯ ದಿವಾ ಅಪರಿಸುದ್ಧಚನ್ದಲೇಖಾಯ ಪಭಾ ವಿಯ ಸಹಜಾತಾಪಿ ಸತಿಆದಯೋ ಅಪರಿಸುದ್ಧಾವ ಹೋನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ತೇಸು ಏಕಮ್ಪಿ "ಉಪೇಕ್ಖಾಸತಿಪಾರಿಸುದ್ಧಿ"ನ್ತಿ ನ ವುತ್ತಂ। ಇಧ ಪನ ವಿತಕ್ಕಾದಿಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮತೇಜಾಭಿಭವಾಭಾವಾ ಸಭಾಗಾಯ ಚ ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಾರತ್ತಿಯಾ ಪಟಿಲಾಭಾ ಅಯಂ ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತುಪೇಕ್ಖಾಚನ್ದಲೇಖಾ ಅತಿವಿಯ ಪರಿಸುದ್ಧಾ, ತಸ್ಸಾ ಪರಿಸುದ್ಧತ್ತಾ ಪರಿಸುದ್ಧಚನ್ದಲೇಖಾಯ ಪಭಾ ವಿಯ ಸಹಜಾತಾಪಿ ಸತಿಆದಯೋ ಪರಿಸುದ್ಧಾ ಹೋನ್ತಿ ಪರಿಯೋದಾತಾ। ತಸ್ಮಾ ಇದಮೇವ "ಉಪೇಕ್ಖಾಸತಿಪಾರಿಸುದ್ಧಿ"ನ್ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಚತುತ್ಥ**ನ್ತಿ ಗಣನಾನುಪುಬ್ಬತಾ ಚತುತ್ಥಂ। ಇದಂ ಚತುತ್ಥಂ ಉಪ್ಪನ್ನನ್ತಿಪಿ ಚತುತ್ಥಂ।

ಪಞ್ಞವಾ ಹೋತೀತಿ ಪಞ್ಞಾ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಪಞ್ಞವಾ। **ಉದಯತ್ಥಗಾಮಿನಿಯಾ**ತಿ ಉದಯಗಾಮಿನಿಯಾ ಚೇವ ಅತ್ಥಗಾಮಿನಿಯಾ ಚ। **ಸಮನ್ನಾಗತೋ**ತಿ ಪರಿಪುಣ್ಣೋ। **ಅರಿಯಾಯಾ**ತಿ ನಿದ್ದೋಸಾಯ। **ನಿಬ್ಬೇಧಿಕಾಯಾ**ತಿ ನಿಬ್ಬೇಧಪಕ್ಖಿಕಾಯ। **ದುಕ್ಖಕ್ಖಯಗಾಮಿನಿಯಾ**ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿನಿಯಾ। **ಸೋ ಇದಂ ದುಕ್ಖ**ನ್ತಿ ಏವಮಾದೀಸು "ಏತ್ತಕಂ ದುಕ್ಖಂ ನ ಇತೋ ಭಿಯ್ಯೋ"ತಿ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ಸರಸಲಕ್ಖಣಪಟಿವೇಧೇನ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝತಿ। ತಸ್ಸ ಚ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಕಂ ತಣ್ಹಂ "**ಅಯಂ ದುಕ್ಖಸಮುದಯೋ**"ತಿ। ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಯಂ ಠಾನಂ ಪತ್ವಾ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಂ ತೇಸಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ "**ಅಯಂ ದುಕ್ಖನಿರೋಧೋ**"ತಿ। ತಸ್ಸ ಚ ಸಮ್ಪಾಪಕಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಂ "**ಅಯಂ ದುಕ್ಖನಿರೋಧಗಾಮಿನೀ ಪಟಿಪದಾ**"ತಿ ಸರಸಲಕ್ಖಣಪಟಿವೇಧೇನ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝತೀತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಏವಂ ಸರೂಪತೋ ಸಚ್ಚಾನಿ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಕಿಲೇಸವಸೇನ ಪರಿಯಾಯತೋ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಇಮೇ ಆಸವಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಏವಂ ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾಯೋ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತಾಸಂ ಪಾರಿಪೂರಿಕ್ಕಮಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಇಮಾ ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾಯೋ ಆವಜ್ಜನ್ತೋ ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ – ಪಚ್ಚೇಕಂ ಪರಿಪೂರೇತುಂ ಆವಜ್ಜನ್ತೋಪಿ ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯ, ಆವಜ್ಜಿತ್ವಾಪಿ “ಅಯಂ ನಾಮ ಸಿಕ್ಖಾ”ತಿ ಜಾನನ್ತೋಪಿ ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯ, ಜಾನಿತ್ವಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋಪಿ ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯ, ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಯಥಾದಿಟ್ಠಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತೋಪಿ ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯ, ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ಚಿತ್ತಂ ಅಚಲಂ ಕತ್ವಾ ಪತಿಟ್ಠಪೇನ್ತೋಪಿ ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯ, ತಂತಂಸಿಕ್ಖಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಸದ್ಧಾವೀರಿಯಸತಿಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಹಿ ಸಕಸಕಕಿಚ್ಚಂ ಕರೋನ್ತೋಪಿ ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯ, ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾಭಿಜಾನನಕಾಲೇಪಿ ತಂ ತಂ ಕಿಚ್ಚಂ ಕರೋನ್ತೋಪಿ ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾಯೋ ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯ, ಅಧಿಸೀಲಂ ಆಚರೇಯ್ಯ, ಅಧಿಚಿತ್ತಂ ಸಮ್ಮಾ ಚರೇಯ್ಯ, ಅಧಿಪಞ್ಞಂ ಸಮಾದಾಯ ವತ್ತೇಯ್ಯ।

ಇಧಾತಿ ಮೂಲಪದಂ। **ಇಮಿಸ್ಸಾ ದಿಟ್ಠಿಯಾ**ತಿಆದೀಹಿ ದಸಹಿ ಪದೇಹಿ ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಸಙ್ಖಾತಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧಸಾಸನಮೇವ ಕಥಿತಂ। ತಞ್ಹಿ ಬುದ್ಧೇನ ಭಗವತಾ ದಿಟ್ಠತ್ತಾ **ದಿಟ್ಠೀ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಸ್ಸೇವ ಖಮನವಸೇನ **ಖನ್ತಿ,** ರುಚ್ಚನವಸೇನ **ರುಚಿ,** ಗಹಣವಸೇನ **ಆದಾಯೋ,** ಸಭಾವಟ್ಠೇನ **ಧಮ್ಮೋ,** ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ **ವಿನಯೋ,** ತದುಭಯೇನಪಿ **ಧಮ್ಮವಿನಯೋ,** ಪವುತ್ತವಸೇನ **ಪಾವಚನಂ,** ಸೇಟ್ಠಚರಿಯಟ್ಠೇನ **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ,** ಅನುಸಿಟ್ಠಿದಾನವಸೇನ **ಸತ್ಥುಸಾಸನ**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಸ್ಮಾ “ಇಮಿಸ್ಸಾ ದಿಟ್ಠಿಯಾ”ತಿಆದೀಸು ಇಮಿಸ್ಸಾ ಬುದ್ಧದಿಟ್ಠಿಯಾ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಬುದ್ಧಖನ್ತಿಯಾ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಬುದ್ಧರುಚಿಯಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧಆದಾಯೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧವಿನಯೇ।

> “ಯೇ ಖೋ ತ್ವಂ, ಗೋತಮಿ, ಧಮ್ಮೇ ಜಾನೇಯ್ಯಾಸಿ ‘ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಸರಾಗಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ, ನೋ ವಿರಾಗಾಯ, ಸಞ್ಞೋಗಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ, ನೋ ವಿಸಞ್ಞೋಗಾಯ, ಆಚಯಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ, ನೋ ಅಪಚಯಾಯ, ಮಹಿಚ್ಛತಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ, ನೋ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಯ, ಅಸನ್ತುಟ್ಠಿಯಾ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ, ನೋ ಸನ್ತುಟ್ಠಿಯಾ, ಸಙ್ಗಣಿಕಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ , ನೋ ಪವಿವೇಕಾಯ, ಕೋಸಜ್ಜಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ, ನೋ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭಾಯ, ದುಬ್ಭರತಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ, ನೋ ಸುಭರತಾಯಾ’ತಿ। ಏಕಂಸೇನ, ಗೋತಮಿ, ಧಾರೇಯ್ಯಾಸಿ ‘ನೇಸೋ ಧಮ್ಮೋ, ನೇಸೋ ವಿನಯೋ, ನೇತಂ ಸತ್ಥುಸಾಸನ’ನ್ತಿ।

> “ಯೇ ಚ ಖೋ ತ್ವಂ, ಗೋತಮಿ, ಧಮ್ಮೇ ಜಾನೇಯ್ಯಾಸಿ ‘ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ವಿರಾಗಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ, ನೋ ಸರಾಗಾಯ…ಪೇ॰… ಸುಭರತಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ, ನೋ ದುಬ್ಭರತಾಯಾ’ತಿ। ಏಕಂಸೇನ, ಗೋತಮಿ, ಧಾರೇಯ್ಯಾಸಿ ‘ಏಸೋ ಧಮ್ಮೋ, ಏಸೋ ವಿನಯೋ, ಏತಂ ಸತ್ಥುಸಾಸನ’”ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೫೩; ಚೂಳವ॰ ೪೦೬) –

ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮವಿನಯೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧಪಾವಚನೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅಪಿ ಚೇತಂ ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಸಙ್ಖಾತಂ ಸಕಲಂ ಸಾಸನಂ ಭಗವತಾ ದಿಟ್ಠತ್ತಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಪಚ್ಚಯತ್ತಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಪುಬ್ಬಙ್ಗಮತ್ತಾ ಚ ದಿಟ್ಠಿ। ಭಗವತೋ ಖಮನವಸೇನ ಖನ್ತಿ। ರುಚ್ಚನವಸೇನ ರುಚಿ। ಗಹಣವಸೇನ ಆದಾಯೋ। ಅತ್ತನೋ ಕಾರಕಂ ಅಪಾಯೇಸು ಅಪತಮಾನಂ ಕತ್ವಾ ಧಾರೇತೀತಿ ಧಮ್ಮೋ। ಸೋವ ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖಂ ವಿನೇತೀತಿ ವಿನಯೋ। ಧಮ್ಮೋ ಚ ಸೋ ವಿನಯೋ ಚಾತಿ ಧಮ್ಮವಿನಯೋ। ಕುಸಲಧಮ್ಮೇಹಿ ವಾ ಅಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಂ ಏಸ ವಿನಯೋತಿ ಧಮ್ಮವಿನಯೋ। ತೇನೇವ ವುತ್ತಂ –

> “ಯೇ ಚ ಖೋ ತ್ವಂ, ಗೋತಮಿ, ಧಮ್ಮೇ ಜಾನೇಯ್ಯಾಸಿ ‘ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ವಿರಾಗಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ, ನೋ ಸರಾಗಾಯ…ಪೇ॰… ಏಕಂಸೇನ ಗೋತಮಿ ಧಾರೇಯ್ಯಾಸಿ ‘ಏಸೋ ಧಮ್ಮೋ, ಏಸೋ ವಿನಯೋ, ಏತಂ ಸತ್ಥುಸಾಸನ’”ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೫೩; ಚೂಳವ॰ ೪೦೬)।

ಧಮ್ಮೇನ ವಾ ವಿನಯೋ, ನ ದಣ್ಡಾದೀಹೀತಿ ಧಮ್ಮವಿನಯೋ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ –

“ದಣ್ಡೇನೇಕೇ ದಮಯನ್ತಿ, ಅಙ್ಕುಸೇಹಿ ಕಸಾಹಿ ಚ।
ಅದಣ್ಡೇನ ಅಸತ್ಥೇನ, ನಾಗೋ ದನ್ತೋ ಮಹೇಸಿನಾ”ತಿ॥ (ಚೂಳವ॰ ೩೪೨; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೫೨)।

ತಥಾ -

“ಧಮ್ಮೇನ ನೀಯಮಾನಾನಂ, ಕಾ ಉಸೂಯಾ ವಿಜಾನತ”ನ್ತಿ॥ (ಮಹಾವ॰ ೬೩)।

ಧಮ್ಮಾಯ ವಾ ವಿನಯೋ ಧಮ್ಮವಿನಯೋ। ಅನವಜ್ಜಧಮ್ಮತ್ಥಞ್ಹೇಸ ವಿನಯೋ, ನ ಭವಭೋಗಾಮಿಸತ್ಥಂ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ “ನಯಿದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ವುಸ್ಸತಿ ಜನಕುಹನತ್ಥ”ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೫) ವಿತ್ಥಾರೋ। ಪುಣ್ಣತ್ಥೇರೋಪಿ ಆಹ “ಅನುಪಾದಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಂ ಖೋ, ಆವುಸೋ, ಭಗವತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ವುಸ್ಸತೀ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೫೯)। ವಿಸಿಟ್ಠಂ ವಾ ನಯತೀತಿ ವಿನಯೋ। ಧಮ್ಮತೋ ವಿನಯೋ ಧಮ್ಮವಿನಯೋ। ಸಂಸಾರಧಮ್ಮತೋ ಹಿ ಸೋಕಾದಿಧಮ್ಮತೋ ವಾ ಏಸ ವಿಸಿಟ್ಠಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ನಯತಿ। ಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಾ ವಿನಯೋ, ನ ತಿತ್ಥಕರಾನನ್ತಿ ಧಮ್ಮವಿನಯೋ। ಧಮ್ಮಭೂತೋ ಹಿ ಭಗವಾ, ತಸ್ಸೇವ ವಿನಯೋ।

ಯಸ್ಮಾ ವಾ ಧಮ್ಮಾ ಏವ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ ಪಹಾತಬ್ಬಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬಾ ಚ, ತಸ್ಮಾ ಏಸ ಧಮ್ಮೇಸು ವಿನಯೋ, ನ ಸತ್ತೇಸು ನ ಜೀವೇಸು ಚಾತಿ ಧಮ್ಮವಿನಯೋ। ಸಾತ್ಥಸಬ್ಯಞ್ಜನತಾದೀಹಿ ಅಞ್ಞೇಸಂ ವಚನತೋ ಪಧಾನಂ ವಚನನ್ತಿ ಪವಚನಂ, ಪವಚನಮೇವ ಪಾವಚನಂ। ಸಬ್ಬಚರಿಯಾಹಿ ವಿಸಿಟ್ಠಚರಿಯಭಾವೇನ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ। ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಸತ್ಥುಭೂತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಾಸನನ್ತಿ ಸತ್ಥುಸಾಸನಂ। ಸತ್ಥುಭೂತಂ ವಾ ಸಾಸನನ್ತಿಪಿ ಸತ್ಥುಸಾಸನಂ। “ಸೋ ವೋ ಮಮಚ್ಚಯೇನ ಸತ್ಥಾ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧೬) ಹಿ ಧಮ್ಮವಿನಯೋವ ಸತ್ಥಾ”ತಿ ವುತ್ತೋತಿ ಏವಮೇತೇಸಂ ಪದಾನಂ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಸಾಸನೇ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರಜ್ಝಾನನಿಬ್ಬತ್ತಕೋ ಭಿಕ್ಖು ದಿಸ್ಸತಿ, ನ ಅಞ್ಞತ್ರ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ “ಇಮಿಸ್ಸಾ”ತಿ ಚ “ಇಮಸ್ಮಿ”ನ್ತಿ ಚ ಅಯಂ ನಿಯಮೋ ಕತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಜೀವನ್ತಿ ತೇನ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾ ಧಮ್ಮಾತಿ ಜೀವಿತಂ। ಅನುಪಾಲನಲಕ್ಖಣೇ ಇನ್ದಟ್ಠಂ ಕಾರೇತೀತಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ। ಜೀವಿತಮೇವ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ **ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ**। ತಂ ಪವತ್ತಸನ್ತತಾಧಿಪತೇಯ್ಯಂ ಹೋತಿ। ಲಕ್ಖಣಾದೀಹಿ ಪನ ಅತ್ತನಾ ಅವಿನಿಭುತ್ತಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅನುಪಾಲನಲಕ್ಖಣಂ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ತೇಸಂ ಪವತ್ತನರಸಂ, ತೇಸಂಯೇವ ಠಪನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ಯಾಪಯಿತಬ್ಬಧಮ್ಮಪದಟ್ಠಾನಂ। ಸನ್ತೇಪಿ ಚ ಅನುಪಾಲನಲಕ್ಖಣಾದಿಮ್ಹಿ ವಿಧಾನೇ ಅತ್ಥಿಕ್ಖಣೇಯೇವ ತಂ ತೇ ಧಮ್ಮೇ ಅನುಪಾಲೇತಿ, ಉದಕಂ ವಿಯ ಉಪ್ಪಲಾದೀನಿ। ಯಥಾಸಕಂ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಉಪ್ಪನ್ನೇಪಿ ಚ ಧಮ್ಮೇ ಪಾಲೇತಿ, ಧಾತಿ ವಿಯ ಕುಮಾರಂ, ಸಯಂಪವತ್ತಿತಧಮ್ಮಸಮ್ಬನ್ಧೇನೇವ ಚ ಪವತ್ತತಿ, ನಿಯಾಮಕೋ ವಿಯ ನಾವಂ। ನ ಭಙ್ಗತೋ ಉದ್ಧಂ ಪವತ್ತಯತಿ, ಅತ್ತನೋ ಚ ಪವತ್ತಯಿತಬ್ಬಾನಞ್ಚ ಅಭಾವಾ। ನ ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇ ಠಪೇತಿ, ಸಯಂ ಭಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ, ಖೀಯಮಾನೋ ವಿಯ ವಟ್ಟಿಸಿನೇಹೋ ಪದೀಪಸಿಖಂ, ನ ಚ ಅನುಪಾಲನಪವತ್ತನಟ್ಠಪನಾನುಭಾವವಿರಹಿತಂ , ಯಥಾವುತ್ತಕ್ಖಣೇ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಸಾಧನತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಠಿತಿಪರಿತ್ತತಾಯ ವಾ**ತಿ ಠಿತಿಕ್ಖಣಸ್ಸ ಮನ್ದತಾಯ ಥೋಕತಾಯ। **ಅಪ್ಪಕ**ನ್ತಿ ಮನ್ದಂ ಲಾಮಕಂ। **ಸರಸಪರಿತ್ತತಾಯ ವಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯಭೂತಾನಂ ಕಿಚ್ಚಾನಂ ಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ ವಾ ಅಪ್ಪತಾಯ ದುಬ್ಬಲತಾಯ।

ತೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಕಾರಣಂ ವಿಭಾಗತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಕಥಂ ಠಿತಿಪರಿತ್ತತಾಯಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ “ಅತೀತೇ ಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇ ಜೀವಿತ್ಥಾ”ತಿ ಏವಮಾದಿ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇ ಪವತ್ತಿಯಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ನಿರುಜ್ಝನಕಾಲೇ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮೇ ಅನಿರುಜ್ಝನ್ತೇಪಿ ರೂಪತೋ ಅರೂಪಸ್ಸ ಪಟ್ಠಾನಭಾವೇನ ಅರೂಪಜೀವಿತಂ ಸನ್ಧಾಯ, ಚುತಿಚಿತ್ತೇನ ವಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ರೂಪಾರೂಪಾನಂ ನಿರುಜ್ಝನಭಾವೇನ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇ ಚುತಿಚಿತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ, ಚತುವೋಕಾರಭವೇ ರೂಪಸ್ಸ ಅಭಾವೇನ ಚತುವೋಕಾರಭವಂ ಸನ್ಧಾಯ ಕಥಿತ”ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಅತೀತೇ ಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇ**ತಿ ಅತೀತಚಿತ್ತಸ್ಸ ಭಙ್ಗಕ್ಖಣಸಮಙ್ಗೀಕಾಲೇ ತಂಸಮಙ್ಗೀಪುಗ್ಗಲೋ “ಜೀವಿತ್ಥ”

ಇತಿ ವತ್ತುಂ ಲಬ್ಭತಿ। **ನ ಜೀವತೀತಿ** “ಜೀವತೀ”ತಿಪಿ ವತ್ತುಂ ನ ಲಬ್ಭತಿ। **ನ ಜೀವಿಸ್ಸತೀತಿ** “ಜೀವಿಸ್ಸತೀ”ತಿಪಿ ವತ್ತುಂ ನ ಲಬ್ಭತಿ। **ಅನಾಗತೇ ಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇ ಜೀವಿಸ್ಸತೀತಿ** ಅನಾಗತಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನಕ್ಖಣಸಮಙ್ಗೀಕಾಲೇ “ಜೀವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ವತ್ತುಂ ಲಬ್ಭತಿ। **ನ ಜೀವತೀತಿ** “ಜೀವತೀ”ತಿ ವತ್ತುಂ ನ ಲಬ್ಭತಿ। **ನ ಜೀವಿತ್ಥಾತಿ** “ಜೀವಿತ್ಥ”ಇತಿಪಿ ವತ್ತುಂ ನ ಲಬ್ಭತಿ। **ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇ ಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇತಿ** ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಚಿತ್ತಕ್ಖಣಸಮಙ್ಗೀಕಾಲೇ। **ಜೀವತೀತಿ** “ಇದಾನಿ ಜೀವತೀ”ತಿ ವತ್ತುಂ ಲಬ್ಭತಿ। **ನ ಜೀವಿತ್ಥಾತಿ** “ಜೀವಿತ್ಥ”ಇತಿ ವತ್ತುಂ ನ ಲಬ್ಭತಿ। **ನ ಜೀವಿಸ್ಸತೀತಿ** “ಜೀವಿಸ್ಸತೀ”ತಿಪಿ ವತ್ತುಂ ನ ಲಬ್ಭತಿ।

ಜೀವಿತಂ ಅತ್ತಭಾವೋ ಚ ಸುಖದುಕ್ಖಾ ಚಾತಿ ಅಯಂ ಗಾಥಾ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವಂ ಅಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಲಬ್ಭಮಾನಾಯ ದುಕ್ಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಗಹಿತತ್ತಾ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಕಥಂ? **ಜೀವಿತ**ನ್ತಿ ಜೀವಿತಸೀಸೇನ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ। **ಅತ್ತಭಾವೋತಿ** ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ। “ಉಪೇಕ್ಖಾ ಪನ ಸನ್ತತ್ತಾ, ಸುಖಮಿಚ್ಚೇವ ಭಾಸಿತಾ”ತಿ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೩೨) ವುತ್ತತ್ತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಾ ಅನ್ತೋಕರಿತ್ವಾ **ಸುಖದುಕ್ಖಾ ಚಾತಿ** ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ, ಚಿತ್ತಂ ಇತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ ವುತ್ತೋ। ಇಮೇಸಂ ಚತುನ್ನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಕಥಿತತ್ತಾಯೇವ ಖನ್ಧಲಕ್ಖಣೇನ ಏಕಲಕ್ಖಣಭಾವೇನ ಲಕ್ಖಣಾಕಾರವಸೇನ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋಪಿ ಕಥಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏವಂ ವುತ್ತೇಸು ಪಞ್ಚಸು ಖನ್ಧೇಸು ಅರೂಪಧಮ್ಮಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಾದಿರೂಪಸ್ಸ ಅಪ್ಪವತ್ತನಭಾವೇನ **ಏಕಚಿತ್ತಸಮಾಯುತ್ತಾತಿ** ಅರೂಪಪಧಾನಭಾವೋ ಕಥಿತೋ ಹೋತಿ। ಕಥಂ? ಅಸಞ್ಞಸತ್ತೇ ರೂಪಮ್ಪಿ ಇಧುಪಚಿತಕಮ್ಮಬಲಂ ಅಮುಞ್ಚಿತ್ವಾವ ಪವತ್ತತಿ, ನಿರೋಧಸಮಾಪನ್ನಾನಂ ರೂಪಮ್ಪಿ ಪಠಮಸಮಾಪನ್ನಸಮಾಪತ್ತಿಬಲಂ ಅಮುಞ್ಚಿತ್ವಾವ ಪವತ್ತತಿ। ಏವಂ ಅತ್ತನೋ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನೇಪಿ ರೂಪಪವತ್ತಿಂ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕಮೇವ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತನಸಭಾವಸ್ಸ ಅರೂಪಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನೇ ರೂಪಪವತ್ತಿಯಾ ಪಧಾನಕಾರಣಭಾವೇನ ಏಕಚಿತ್ತಸಮಾಯುತ್ತಾತಿ ಚಿತ್ತಪಧಾನಭಾವೋ ಕಥಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಏವಂ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇ ಪವತ್ತಿಯಂ ರೂಪಪವತ್ತಿಯಾ ಪಧಾನಭೂತಚಿತ್ತನಿರೋಧೇನ ರೂಪೇ ಧರಮಾನೇಯೇವ ಪವತ್ತಾನಂ ನಿರೋಧೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಅರೂಪಧಮ್ಮವಸೇನ ಏವ **“ಲಹುಸೋ ವತ್ತತೇ ಖಣೋ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಥ ವಾ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇ ಚುತಿಚಿತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ಕಥಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಏವಂ ಕಥಿಯಮಾನೇ ಸುಖದುಕ್ಖಾ ಚಾತಿ ಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕಸುಖವೇದನಾ ಚ ಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕದುಕ್ಖವೇದನಾ ಚ ಚುತಿಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇ ಅಹೋನ್ತೀಪಿ ಏಕಸನ್ತತಿವಸೇನ ಚುತಿಚಿತ್ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ನಿರುಜ್ಝತೀತಿ ಕಥಿತಾ। ಚತುವೋಕಾರಭವಂ ವಾ ಸನ್ಧಾಯ ಕಥಿತಾತಿಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಕಥಂ ? ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಅತ್ತಭಾವೋತಿ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ವುತ್ತಭಾವೇನ ಅತ್ತಭಾವೋತಿ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋವ ಗಹಿತೋ। ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಕಾಯಿಕಸುಖದುಕ್ಖದೋಮನಸ್ಸಂ ಅಹೋನ್ತಮ್ಪಿ ಸುಖದುಕ್ಖಾ ಚಾತಿ ವೇದನಾಸಾಮಞ್ಞತೋ ಲಬ್ಭಮಾನೋ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಗಹಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತಸದಿಸಮೇವ। ಇಮೇಸು ಚ ತೀಸು ವಿಕಪ್ಪೇಸು **ಕೇವಲಾತಿ** ಧುವಸುಖಸುಭಅತ್ತಾ ನತ್ಥಿ, ಕೇವಲಂ ತೇಹಿ ಅವೋಮಿಸ್ಸಾ। **ಲಹುಸೋ ವತ್ತತಿ ಖಣೋತಿ** ವುತ್ತನಯೇನ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕತಾಯ ಲಹುಕೋ ಅತಿಪರಿತ್ತೋ ಜೀವಿತಾದೀನಂ ಖಣೋ ವತ್ತತಿ।

ಏಕತೋ ದ್ವಿನ್ನಂ ಚಿತ್ತಾನಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಚುಲ್ಲಾಸೀತಿಸಹಸ್ಸಾನೀ”**ತಿ ಗಾಥಮಾಹ। **ಚುಲ್ಲಾಸೀತಿಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಕಪ್ಪಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ ಯೇ ಮರೂತಿ** ಯೇ ದೇವಗಣಾ ಚತುರಾಸೀತಿ ಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಾನಿ ಆಯುಂ ಗಹೇತ್ವಾ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನೇ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। “ಯೇ ನರಾ”ತಿಪಿ ಪಾಳಿ। **ನ ತ್ವೇವ ತೇಪಿ ಜೀವನ್ತಿ, ದ್ವೀಹಿ ಚಿತ್ತಸಮೋಹಿತಾತಿ** ತೇಪಿ ದೇವಾ ದ್ವೀಹಿ ಚಿತ್ತೇಹಿ ಸಮೋಹಿತಾ ಏಕತೋ ಹುತ್ವಾ ಯುಗನದ್ಧೇನ ಚಿತ್ತೇನ ನ ತು ಏವ ಜೀವನ್ತಿ, ಏಕೇನೇಕೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಜೀವನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಇದಾನಿ ಮರಣಕಾಲಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಯೇ ನಿರುದ್ಧಾ”**ತಿ ಗಾಥಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಯೇ ನಿರುದ್ಧಾತಿ** ಯೇ ಖನ್ಧಾ ನಿರುದ್ಧಾ ಅತ್ಥಙ್ಗತಾ। **ಮರನ್ತಸ್ಸಾತಿ** ಮತಸ್ಸ। **ತಿಟ್ಠಮಾನಸ್ಸ ವಾತಿ** ಧರಮಾನಸ್ಸ ವಾ। **ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸದಿಸಾ ಖನ್ಧಾತಿ** ಚುತಿತೋ ಉದ್ಧಂ ನಿರುದ್ಧಕ್ಖನ್ಧಾ ವಾ ಪವತ್ತೇ ನಿರುದ್ಧಕ್ಖನ್ಧಾ ವಾ ಪುನ ಘಟೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಟ್ಠೇನ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಖನ್ಧಾ ಸದಿಸಾ। **ಗತಾ ಅಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಕಾತಿ** ನಿರುದ್ಧಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ಪುನ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಪಟಿಸನ್ಧಾನಾಭಾವೇನ ಗತಾ ಅಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಕಾತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ।

ಇದಾನಿ ತೀಸು ಕಾಲೇಸು ನಿರುದ್ಧಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ನಾನತ್ತಂ ನತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಅನನ್ತರಾ**"ತಿ ಗಾಥಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅನನ್ತರಾ ಚ ಯೇ ಭಗ್ಗಾ, ಯೇ ಚ ಭಗ್ಗಾ ಅನಾಗತಾತಿ** ಯೇ ಖನ್ಧಾ ಅನನ್ತರಾತೀತಾ ಹುತ್ವಾ ಭಿನ್ನಾ ನಿರುದ್ಧಾ, ಯೇ ಚ ಅನಾಗತಾ ಖನ್ಧಾ ಭಿಜ್ಜಿಸ್ಸನ್ತಿ। **ತದನ್ತರೇತಿ** ತೇಸಂ ಅನ್ತರೇ ನಿರುದ್ಧಾನಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಖನ್ಧಾನಂ। **ವೇಸಮಂ ನತ್ಥಿ ಲಕ್ಖಣೇತಿ** ವಿಸಮಸ್ಸ ಭಾವೋ ವೇಸಮಂ, ತಂ ವೇಸಮಂ ನತ್ಥಿ, ತೇಹಿ ನಾನತ್ತಂ ನತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಲಕ್ಖೀಯತೀತಿ ಲಕ್ಖಣಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಲಕ್ಖಣೇ।

ಇದಾನಿ ಅನಾಗತಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ವತ್ತಮಾನಕ್ಖನ್ಧೇಹಿ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸಭಾವಂ ಕಥೇನ್ತೋ "**ಅನಿಬ್ಬತ್ತೇನ ನ ಜಾತೋ**"ತಿ ಗಾಥಮಾಹ। **ಅನಿಬ್ಬತ್ತೇನ ನ ಜಾತೋತಿ** ಅಜಾತೇನ ಅಪಾತುಭೂತೇನ ಅನಾಗತಕ್ಖನ್ಧೇನ ನ ಜಾತೋ ನ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ। ಏತೇನ ಅನಾಗತಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ವತ್ತಮಾನಕ್ಖನ್ಧೇನ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸಭಾವಂ ಕಥೇಸಿ। **ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇನ ಜೀವತೀತಿ** ಖಣಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇನ ವತ್ತಮಾನಕ್ಖನ್ಧೇನ ಜೀವತಿ। ಏತೇನ ಏಕಕ್ಖಣೇ ದ್ವೀಹಿ ಚಿತ್ತೇಹಿ ನ ಜೀವತೀತಿ ಕಥಿತಂ। **ಚಿತ್ತಭಗ್ಗಾ ಮತೋತಿ** ದ್ವೀಹಿ ಚಿತ್ತೇಹಿ ಏಕಕ್ಖಣೇ ಅಜೀವನಭಾವೇನ ಚಿತ್ತಭಙ್ಗೇನ ಮತೋ। "ಉಪರಿತೋ ಚಿತ್ತಭಙ್ಗಾ"ತಿಪಿ ಪಾಳಿ, ತಂ ಉಜುಕಮೇವ। **ಪಞ್ಞತ್ತಿ ಪರಮತ್ಥಿಯಾತಿ** "ರೂಪಂ ಜೀರತಿ ಮಚ್ಚಾನಂ, ನಾಮಗೋತ್ತಂ ನ ಜೀರತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೭೬) ವಚನಕ್ಕಮೇನ ಪಣ್ಣತ್ತಿಮತ್ತಂ ನ ಜೀರಣಸಭಾವೇನ ಪರಮಾ ಠಿತಿ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ ಪರಮತ್ಥಿಯಾ, ಸಭಾವಟ್ಠಿತಿಕಾತಿ ಅತ್ಥೋ। "ದತ್ತೋ ಮತೋ, ಮಿತ್ತೋ ಮತೋ"ತಿ ಪಣ್ಣತ್ತಿಮತ್ತಮೇವ ಹಿ ತಿಟ್ಠತಿ। ಅಥ ವಾ **ಪರಮತ್ಥಿಯಾತಿ** ಪರಮತ್ಥಿಕಾ। ಪರಮೋ ಅತ್ಥೋ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ ಪರಮತ್ಥಿಕಾ। ಅಜಟಾಕಾಸೋತಿ ಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ನತ್ಥಿಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಕಥನಂ ವಿಯ ಮತೋತಿ ಪಞ್ಞತ್ತಿ ನತ್ಥಿಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ನ ಕಥಿಯತಿ, ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಭಙ್ಗಸಙ್ಖಾತಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಕಥಿಯತಿ।

ಅನಿಧಾನಗತಾ ಭಗ್ಗಾತಿ ಯೇ ಖನ್ಧಾ ಭಿನ್ನಾ, ತೇ ನಿಧಾನಂ ನಿಹಿತಂ ನಿಚಯಂ ನ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಅನಿಧಾನಗತಾ। **ಪುಞ್ಜೋ ನತ್ಥಿ ಅನಾಗತೇತಿ** ಅನಾಗತೇಪಿ ನೇಸಂ ಪುಞ್ಜಭಾವೋ ರಾಸಿಭಾವೋ ನತ್ಥಿ। **ನಿಬ್ಬತ್ತಾಯೇವ ತಿಟ್ಠನ್ತೀತಿ** ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಠಿತಿಕ್ಖಣೇ ವಯಧಮ್ಮಾವ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ಕಿಮಿವ? **ಆರಗ್ಗೇ ಸಾಸಪೂಪಮಾತಿ** ಸೂಚಿಮುಖೇ ಸಾಸಪೋ ವಿಯ।

ಇದಾನಿ ಖನ್ಧಾನಂ ದಸ್ಸನಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ನಿಬ್ಬತ್ತಾನ**"ನ್ತಿ ಗಾಥಮಾಹ। ತತ್ಥ **ನಿಬ್ಬತ್ತಾನಂ ಧಮ್ಮಾನನ್ತಿ** ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಖನ್ಧಾನಂ। **ಭಙ್ಗೋ ನೇಸಂ ಪುರಕ್ಖತೋತಿ** ಏತೇಸಂ ಭೇದೋ ಪುರತೋ ಕತ್ವಾ ಠಪಿತೋ। **ಪಲೋಕಧಮ್ಮಾತಿ** ನಸ್ಸನಸಭಾವಾ। **ಪುರಾಣೇಹಿ ಅಧಿಸ್ಸಿತಾತಿ** ಪುರೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ನ ಮಿಸ್ಸಿತಾ ನ ಸಂಸಗ್ಗಾ।

ಇದಾನಿ ಖನ್ಧಾನಂ ಅದಸ್ಸನಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಅದಸ್ಸನತೋ ಆಯನ್ತೀ**"ತಿ ಗಾಥಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅದಸ್ಸನತೋ ಆಯನ್ತೀತಿ** ಅದಿಸ್ಸಮಾನಾಯೇವ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। **ಭಙ್ಗಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿದಸ್ಸನನ್ತಿ** ಭೇದಾ ಭಙ್ಗತೋ ಉದ್ಧಂ ಅದಸ್ಸನಭಾವಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। **ವಿಜ್ಜುಪ್ಪಾದೋವ ಆಕಾಸೇತಿ** ವಿವಟಾಕಾಸೇ ವಿಜ್ಜುಲತಾನಿಚ್ಛರಣಂ ವಿಯ। **ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ವಯನ್ತಿ ಚಾತಿ** ಪುಬ್ಬನ್ತತೋ ಉದ್ಧಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಚ ಭಿಜ್ಜನ್ತಿ ಚ, ನಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಉದೇತಿ ಆಪೂರತಿ ವೇತಿ ಚನ್ದೋ"ತಿ (ಜಾ॰ ೧.೫.೩) ಏವಮಾದೀಸು ವಿಯ।

ಏವಂ ಠಿತಿಪರಿತ್ತತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸರಸಪರಿತ್ತತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಕಥಂ ಸರಸಪರಿತ್ತತಾಯಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅಸ್ಸಾಸೂಪನಿಬನ್ಧಂ ಜೀವಿತನ್ತಿ** ಅಬ್ಭನ್ತರಪವಿಸನನಾಸಿಕವಾತಪಟಿಬದ್ಧಂ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ। **ಪಸ್ಸಾಸೋತಿ** ಬಹಿನಿಕ್ಖಮನನಾಸಿಕವಾತೋ। **ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೋತಿ** ತದುಭಯಂ। **ಮಹಾಭೂತೂಪನಿಬನ್ಧನ್ತಿ** ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಿಕಾನಂ ಪಥವೀಆಪತೇಜವಾಯಾನಂ ಮಹಾಭೂತಾನಂ ಪಟಿಬದ್ಧಂ ಜೀವಿತಂ। **ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರೂಪನಿಬನ್ಧನ್ತಿ** ಅಸಿತಪೀತಾದಿಕಬಳೀಕಾರಆಹಾರೇನ ಉಪನಿಬನ್ಧಂ। **ಉಸ್ಮೂಪನಿಬನ್ಧನ್ತಿ** ಕಮ್ಮಜತೇಜೋಧಾತೂಪನಿಬನ್ಧಂ। **ವಿಞ್ಞಾಣೂಪನಿಬನ್ಧನ್ತಿ** ಭವಙ್ಗವಿಞ್ಞಾಣೂಪನಿಬನ್ಧಂ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಆಯು ಉಸ್ಮಾ ಚ ವಿಞ್ಞಾಣಂ, ಯದಾ ಕಾಯಂ ಜಹನ್ತಿಮ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೯೫)।

ಇದಾನಿ ನೇಸಂ ದುಬ್ಬಲಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಮೂಲಮ್ಪಿ ಇಮೇಸಂ ದುಬ್ಬಲ**"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಮೂಲಮ್ಪೀತಿ** ಪತಿಟ್ಠಟ್ಠೇನ ಮೂಲಭೂತಮ್ಪಿ। ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಞ್ಹಿ ಕರಜಕಾಯೋ ಮೂಲಂ। ಮಹಾಭೂತಾದೀನಂ ಅವಿಜ್ಜಾಕಮ್ಮತಣ್ಹಾಹಾರಾ। **ಇಮೇಸನ್ತಿ**

ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾನಂ ಅಸ್ಸಾಸಾದೀನಂ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಪವತ್ತಿಕಾರಣವಸೇನ ವುತ್ತಾನಂ। ಏತೇಸು ಹಿ ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಅಸತಿ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ನ ತಿಟ್ಠತಿ। **ದುಬ್ಬಲನ್ತಿ** ಅಪ್ಪಥಾಮಂ। **ಪುಬ್ಬಹೇತೂಪೀತಿ** ಅತೀತಜಾತಿಯಂ ಇಮಸ್ಸ ವಿಪಾಕವಟ್ಟಸ್ಸ ಹೇತುಭೂತಾ ಕಾರಣಸಙ್ಖಾತಾ ಅವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾರತಣ್ಹುಪಾದಾನಭವಾಪಿ। **ಇಮೇಸಂ ದುಬ್ಬಲಾ ಯೇ ಪಚ್ಚಯಾ ತೇಪಿ ದುಬ್ಬಲಾತಿ** ಯೇ ಆರಮ್ಮಣಾದಿಸಾಧಾರಣಪಚ್ಚಯಾ। **ಪಭಾವಿಕಾತಿ** ಪಧಾನಂ ಹುತ್ವಾ ಉಪ್ಪಾದಿಕಾ ಭವತಣ್ಹಾ। **ಸಹಭೂಮೀತಿ** ಸಹಭವಿಕಾಪಿ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾ। **ಸಮ್ಪಯೋಗಾಪೀತಿ** ಏಕತೋ ಯುತ್ತಾಪಿ ಅರೂಪಧಮ್ಮಾ। **ಸಹಜಾಪೀತಿ** ಸದ್ಧಿಂ ಏಕಚಿತ್ತೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾಪಿ। **ಯಾಪಿ ಪಯೋಜಿಕಾತಿ** ಚುತಿಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ಯೋಜೇತುಂ ನಿಯುತ್ತಾತಿ ಪಯೋಜಿಕಾ, ವಟ್ಟಮೂಲಕಾ ತಣ್ಹಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ತಣ್ಹಾದುತಿಯೋ ಪುರಿಸೋ"ತಿ (ಇತಿವು॰ ೧೫, ೧೦೫)। **ನಿಚ್ಚದುಬ್ಬಲಾತಿ** ನಿರನ್ತರೇನ ದುಬ್ಬಲಾ। **ಅನವಟ್ಠಿತಾತಿ** ನ ಅವಟ್ಠಿತಾ, ಓತರಿತ್ವಾ ನ ಠಿತಾ। **ಪರಿಪಾತಯನ್ತಿ ಇಮೇತಿ** ಇಮೇ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಪಾತಯನ್ತಿ ಖೇಪಯನ್ತಿ। **ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸಾತಿ** ಅಞ್ಞೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ, ಏಕೋ ಏಕಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಹಿ**-ಇತಿ ಕಾರಣತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। **ನತ್ಥಿ ತಾಯಿತಾತಿ** ತಾಯನೋ ರಕ್ಖಕೋ ನತ್ಥಿ। **ನ ಚಾಪಿ ಠಪೇನ್ತಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞನ್ತಿ** ಅಞ್ಞೇ ಅಞ್ಞಂ ಠಪೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। **ಯೋಪಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಕೋ ಸೋ ನ ವಿಜ್ಜತೀತಿ** ಯೋಪಿ ಇಮೇಸಂ ಉಪ್ಪಾದಕೋ ಧಮ್ಮೋ, ಸೋ ಇದಾನಿ ನತ್ಥಿ।

ನ ಚ ಕೇನಚಿ ಕೋಚಿ ಹಾಯತೀತಿ ಕೋಚಿ ಏಕೋಪಿ ಕಸ್ಸಚಿ ವಸೇನ ನ ಪರಿಹಾಯತಿ। **ಗನ್ಧಬ್ಬಾ ಚ ಇಮೇ ಹಿ ಸಬ್ಬಸೋತಿ** ಸಬ್ಬೇ ಹಿ ಇಮೇ ಖನ್ಧಾ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಭಙ್ಗಂ ಪಾಪುಣಿತುಂ ಯುತ್ತಾ। **ಪುರಿಮೇಹಿ ಪಭಾವಿತಾ ಇಮೇತಿ** ಪುಬ್ಬಹೇತುಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಇಮೇ ವತ್ತಮಾನಕಾ ಉಪ್ಪಾದಿಕಾ। **ಯೇಪಿ ಪಭಾವಿಕಾತಿ** ಯೇಪಿ ಇಮೇ ವತ್ತಮಾನಕಾ ಉಪ್ಪಾದಕಾ ಪುಬ್ಬಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ। **ತೇ ಪುರೇ ಮತಾತಿ** ತೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಪಚ್ಚಯಾ ವತ್ತಮಾನಂ ಅಪಾಪುಣಿತ್ವಾ ಪಠಮಮೇವ ಮರಣಂ ಪತ್ತಾ। **ಪುರಿಮಾಪಿ ಚ ಪಚ್ಛಿಮಾಪಿ ಚಾತಿ** ಪುರಿಮಾ ಪುಬ್ಬಹೇತುಪಚ್ಚಯಾಪಿ ಚ ಪಚ್ಛಿಮಾ ವತ್ತಮಾನೇ ಪಚ್ಚಯಸಮುಪ್ಪನ್ನಾ ಚ। **ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ನ ಕದಾಚಿ ಮದ್ದಸಂಸೂತಿ** ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಕಾಲೇ ನ ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಾ। **ಮ**-ಕಾರೋ ಪದಸನ್ಧಿವಸೇನ ವುತ್ತೋ।

ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾನಂ ದೇವಾನನ್ತಿ ಧತರಟ್ಠವಿರೂಳ್ಹಕವಿರೂಪಕ್ಖಕುವೇರಸಙ್ಖಾತಾ ಚತುಮಹಾರಾಜಾ ಇಸ್ಸರಾ ಏತೇಸನ್ತಿ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾ। ರೂಪಾದೀಹಿ ದಿಬ್ಬನ್ತಿ ಕೀಳನ್ತೀತಿ **ದೇವಾ**। ತೇ ಸಿನೇರುಪಬ್ಬತಸ್ಸ ವೇಮಜ್ಝೇ ಹೋನ್ತಿ। ತೇಸು ಅತ್ಥಿ ಪಬ್ಬತಟ್ಠಕಾಪಿ, ಅತ್ಥಿ ಆಕಾಸಟ್ಠಕಾಪಿ। ತೇಸಂ ಪರಮ್ಪರಾ ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತಂ ಪತ್ತಾ। ಖಿಡ್ಡಾಪದೋಸಿಕಾ ಮನೋಪದೋಸಿಕಾ ಸೀತವಲಾಹಕಾ ಉಣ್ಹವಲಾಹಕಾ ಚನ್ದಿಮಾ ದೇವಪುತ್ತೋ ಸೂರಿಯೋ ದೇವಪುತ್ತೋತಿ ಏತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕದೇವಲೋಕಟ್ಠಾ ಏವ ತೇಸಂ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾನಂ ಜೀವಿತಂ। **ಉಪಾದಾಯಾತಿ** ಪಟಿಚ್ಚ। **ಪರಿತ್ತಕನ್ತಿ** ವುದ್ಧಿಪಟಿಸೇಧೋ। **ಥೋಕನ್ತಿ** ಮನ್ದಕಾಲಂ, ದೀಘದಿವಸಪಟಿಸೇಧೋ। **ಖಣಿಕನ್ತಿ** ಮನ್ದಕಾಲಂ, ಕಾಲನ್ತರಪಟಿಸೇಧೋ। **ಲಹುಕನ್ತಿ** ಸಲ್ಲಹುಕಂ, ಅಲಸಪಟಿಸೇಧೋ। **ಇತರನ್ತಿ** ಸೀಘಬಲವಪಟಿಸೇಧೋ । **ಅನದ್ಧನೀಯನ್ತಿ** ಕಾಲವಸೇನ ನ ಅದ್ಧಾನಕ್ಖಮಂ। **ನಚಿರಟ್ಠಿತಿಕನ್ತಿ** ದಿವಸೇನ ಚಿರಂ ನ ತಿಟ್ಠತೀತಿ ನಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಂ, ದಿವಸಪಟಿಸೇಧೋ।

ತಾವತಿಂಸಾನನ್ತಿ ತೇತ್ತಿಂಸಜನಾ ತತ್ಥ ಉಪಪನ್ನಾತಿ ತಾವತಿಂಸಾ। ಅಪಿ ಚ ತಾವತಿಂಸಾತಿ ತೇಸಂ ದೇವಾನಂ ನಾಮಮೇವಾತಿಪಿ ವುತ್ತಂ। ತೇಪಿ ಅತ್ಥಿ ಪಬ್ಬತಟ್ಠಕಾ, ಅತ್ಥಿ ಆಕಾಸಟ್ಠಕಾ, ತೇಸಂ ಪರಮ್ಪರಾ ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತಂ ಪತ್ತಾ। ತಥಾ **ಯಾಮಾ**ದೀನಂ। ಏಕದೇವಲೋಕೇಪಿ ಹಿ ದೇವಾನಂ ಪರಮ್ಪರಾ ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತಂ ಅಪ್ಪತ್ತಾ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ದಿಬ್ಬಸುಖಂ ಯಾತಾ ಪಯಾತಾ ಸಮ್ಪತ್ತಾತಿ **ಯಾಮಾ**। ತುಟ್ಠಾ ಪಹಟ್ಠಾತಿ **ತುಸಿತಾ**। ಪಕತಿಪಟಿಯತ್ತಾರಮ್ಮಣತೋ ಅತಿರೇಕೇನ ನಿಮ್ಮಿತುಕಾಮಕಾಲೇ ಯಥಾರುಚಿತೇ ಭೋಗೇ ನಿಮ್ಮಿನಿತ್ವಾ ರಮನ್ತೀತಿ **ನಿಮ್ಮಾನರತೀ**। ಚಿತ್ತಾಚಾರಂ ಞತ್ವಾ ಪರೇಹಿ ನಿಮ್ಮಿತೇಸು ಭೋಗೇಸು ವಸಂ ವತ್ತೇನ್ತೀತಿ **ಪರನಿಮ್ಮಿತವಸವತ್ತೀ**। ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಘಟಾಯ ನಿಯುತ್ತಾತಿ **ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಾ**। ಸಬ್ಬೇಪಿ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ಗಹಿತಾ।

ಗಮನಿಯೋತಿ ಗನ್ತಬ್ಬೋ। **ಸಮ್ಪರಾಯೋತಿ** ಪರಲೋಕೋ। **ಯೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ಚಿರಂ ಜೀವತಿ, ಸೋ ವಸ್ಸಸತ**ನ್ತಿ ಯೋ ಚಿರಂ ತಿಟ್ಠಮಾನೋ, ಸೋ ವಸ್ಸಸತಮತ್ತಂ ತಿಟ್ಠತಿ। **ಅಪ್ಪಂ ವಾ ಭಿಯ್ಯೋ**ತಿ ವಸ್ಸಸತತೋ ಉಪರಿ ತಿಟ್ಠಮಾನೋ ದ್ವೇ ವಸ್ಸಸತಾನಿ ತಿಟ್ಠಮಾನೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। **ಹೀಳೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ನಂ ಜೀವಿತಂ ಅವಞ್ಞಾತಂ ಕರೇಯ್ಯ, ಲಾಮಕತೋ ಚಿನ್ತೇಯ್ಯ। "ಹೀಳೇಯ್ಯಾನ"ನ್ತಿ ಚ ಪಠನ್ತಿ। **ಅಚ್ಚಯನ್ತೀ**ತಿ ಅತಿಕ್ಕಮನ್ತಿ। **ಅಹೋರತ್ತಾ**ತಿ ರತ್ತಿನ್ದಿವಪರಿಚ್ಛೇದಾ। **ಉಪರುಜ್ಝತೀ**ತಿ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ಅಭಾವಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ। **ಆಯು ಖಿಯ್ಯತಿ ಮಚ್ಚಾನ**ನ್ತಿ ಸತ್ತಾನಂ ಆಯುಸಙ್ಖಾರೋ ಖಯಂ ಯಾತಿ। **ಕುನ್ನದೀನಂವ ಓದಕ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ಉದಕಚ್ಛಿನ್ನಾಯ ಕುನ್ನದಿಯಾ ಉದಕಂ, ಏವಂ ಮಚ್ಚಾನಂ ಆಯು ಖಿಯ್ಯತಿ। ಪರಮತ್ಥತೋ ಹಿ ಅತಿಪರಿತ್ತೋ ಸತ್ತಾನಂ ಜೀವಿತಕ್ಖಣೋ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕಮತ್ತೋಯೇವ। ಯಥಾ ನಾಮ ರಥಚಕ್ಕಂ ಪವತ್ತಮಾನಮ್ಪಿ ಏಕೇನೇವ ನೇಮಿಪದೇಸೇನ ಪವತ್ತತಿ, ತಿಟ್ಠಮಾನಮ್ಪಿ ಏಕೇನೇವ ತಿಟ್ಠತಿ, ಏವಮೇವ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕಂ ಸತ್ತಾನಂ ಜೀವಿತಂ ತಸ್ಮಿಂ ಚಿತ್ತೇ ನಿರುದ್ಧಮತ್ತೇ ಸತ್ತೋ ನಿರುದ್ಧೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಧೀರಾತಿ ಧೀರಾ ಇತಿ। ಪುನ **ಧೀರಾ**ತಿ ಪಣ್ಡಿತಾ। **ಧಿತಿಮಾ**ತಿ ಧಿತಿ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಧಿತಿಮಾ। **ಧಿತಿಸಮ್ಪನ್ನಾ**ತಿ ಪಣ್ಡಿಚ್ಚೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ। **ಧೀಕತಪಾಪಾ**ತಿ ಗರಹಿತಪಾಪಾ। ತಂಯೇವ ಪರಿಯಾಯಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಧೀ ವುಚ್ಚತಿ ಪಞ್ಞಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಪಜಾನಾತೀತಿ **ಪಞ್ಞಾ**। ಕಿಂ ಪಜಾನಾತಿ? "ಇದಂ ದುಕ್ಖ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ "ಪಞ್ಞಾಪನವಸೇನ ಪಞ್ಞಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ। ಕಿನ್ತಿ ಪಞ್ಞಾಪೇತಿ? "ಅನಿಚ್ಚಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನತ್ತಾ"ತಿ ಪಞ್ಞಾಪೇತಿ। ಸಾವ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಅಭಿಭವನತೋ ಅಧಿಪತಿಯಟ್ಠೇನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ದಸ್ಸನಲಕ್ಖಣೇ ವಾ ಇನ್ದಟ್ಠಂ ಕಾರೇತೀತಿಪಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಪಞ್ಞಾವ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ **ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ**। ಸಾ ಪನೇಸಾ ಓಭಾಸನಲಕ್ಖಣಾ, ಪಜಾನನಲಕ್ಖಣಾ ಚ; ಯಥಾ ಹಿ ಚತುಭಿತ್ತಿಕೇ ಗೇಹೇ ರತ್ತಿಭಾಗೇ ದೀಪೇ ಜಲಿತೇ ಅನ್ಧಕಾರಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ಆಲೋಕೋ ಪಾತುಭವತಿ, ಏವಮೇವ ಓಭಾಸನಲಕ್ಖಣಾ ಪಞ್ಞಾ। ಪಞ್ಞೋಭಾಸಸಮೋ ಓಭಾಸೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಪಞ್ಞವತೋ ಹಿ ಏಕಪಲ್ಲಙ್ಕೇನ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತು ಏಕಾಲೋಕಾ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ ಥೇರೋ -

"ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಅನ್ಧಕಾರೇ ಗೇಹೇ ತೇಲಪ್ಪದೀಪಂ ಪವೇಸೇಯ್ಯ, ಪವಿಟ್ಠೋ ಪದೀಪೋ ಅನ್ಧಕಾರಂ ವಿದ್ಧಂಸೇತಿ, ಓಭಾಸಂ ಜನೇತಿ, ಆಲೋಕಂ ವಿದಂಸೇತಿ, ಪಾಕಟಾನಿ ಚ ರೂಪಾನಿ ಕರೋತಿ; ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಞ್ಞಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಅವಿಜ್ಜನ್ಧಕಾರಂ ವಿದ್ಧಂಸೇತಿ, ವಿಜ್ಜೋಭಾಸಂ ಜನೇತಿ, ಞಾಣಾಲೋಕಂ ವಿದಂಸೇತಿ, ಪಾಕಟಾನಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ ಕರೋತಿ। ಏವಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಓಭಾಸನಲಕ್ಖಣಾ ಪಞ್ಞಾ"ತಿ (ಮಿ॰ ಪ॰ ೨.೧.೧೫)।

ಯಥಾ ಪನ ಛೇಕೋ ಭಿಸಕ್ಕೋ ಆತುರಾನಂ ಸಪ್ಪಾಯಾಸಪ್ಪಾಯಾನಿ ಭೋಜನಾದೀನಿ ಜಾನಾತಿ, ಏವಂ ಪಞ್ಞಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಕುಸಲಾಕುಸಲೇ ಸೇವಿತಬ್ಬಾಸೇವಿತಬ್ಬೇ ಹೀನಪ್ಪಣೀತಕಣ್ಹಸುಕ್ಕಸಪ್ಪಟಿಭಾಗಅಪ್ಪಟಿಭಾಗೇ ಧಮ್ಮೇ ಪಜಾನಾತಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ "ಪಜಾನಾತಿ ಪಜಾನಾತೀತಿ ಖೋ, ಆವುಸೋ, ತಸ್ಮಾ ಪಞ್ಞವಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಕಿಞ್ಚ ಪಜಾನಾತಿ? ಇದಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಪಜಾನಾತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೪೯) ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ। ಏವಮಸ್ಸಾ ಪಜಾನನಲಕ್ಖಣತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಅಪರೋ ನಯೋ - ಯಥಾಸಭಾವಪಟಿವೇಧಲಕ್ಖಣಾ ಪಞ್ಞಾ, ಅಕ್ಖಲಿತಪಟಿವೇಧಲಕ್ಖಣಾ ವಾ, ಕುಸಲಿಸ್ಸಾಸಖಿತ್ತಉಸುಪಟಿವೇಧೋ ವಿಯ। ವಿಸಯೋಭಾಸರಸಾ, ಪದೀಪೋ ವಿಯ। ಅಸಮ್ಮೋಹಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಅರಞ್ಞಗತಸುದೇಸಕೋ ವಿಯ।

ಖನ್ಧಧೀರಾತಿ ಪಞ್ಚಸು ಖನ್ಧೇಸು ಞಾಣಂ ಪವತ್ತೇನ್ತೀತಿ ಖನ್ಧಧೀರಾ। ಅಟ್ಠಾರಸಸು ಧಾತೂಸು ಞಾಣಂ ಪವತ್ತೇನ್ತೀತಿ **ಧಾತುಧೀರಾ**। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ನೇತಬ್ಬೋ। **ತೇ ಧೀರಾ ಏವಮಾಹಂಸೂ**ತಿ ಏತೇ ಪಣ್ಡಿತಾ ಏವಂ ಕಥಯಿಂಸು। **ಕಥೇನ್ತೀ**ತಿ "ಅಪ್ಪಕಂ ಪರಿತ್ತಕ"ನ್ತಿ ಕಥಯನ್ತಿ। **ಭಣನ್ತೀ**ತಿ "ಥೋಕಂ ಖಣಿಕ"ನ್ತಿ ಭಾಸನ್ತಿ। **ದೀಪಯನ್ತೀ**ತಿ "ಲಹುಕಂ ಇತ್ತರ"ನ್ತಿ ಪತಿಟ್ಠಪೇನ್ತಿ। **ವೋಹರನ್ತೀ**ತಿ "ಅನದ್ಧನಿಕಂ ನಚಿರಟ್ಠಿತಿಕ"ನ್ತಿ ನಾನಾವಿಧೇನ ಬ್ಯವಹರನ್ತಿ।

೧೧. ಇದಾನಿ ಯೇ ತಥಾ ನ ಕರೋನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಬ್ಯಸನುಪ್ಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಪಸ್ಸಾಮೀ**”ತಿ ಗಾಥಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಪಸ್ಸಾಮೀ**ತಿ ಮಂಸಚಕ್ಖುಆದೀಹಿ ಪೇಕ್ಖಾಮಿ। **ಲೋಕೇ**ತಿ ಅಪಾಯಾದಿಮ್ಹಿ। **ಪರಿಫನ್ದಮಾನ**ನ್ತಿ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಫನ್ದಮಾನಂ। **ಪಜಂ ಇಮ**ನ್ತಿ ಇಮಂ ಸತ್ತಕಾಯಂ। **ತಣ್ಹಾಗತ**ನ್ತಿ ತಣ್ಹಾಯ ಗತಂ ಅಭಿಭೂತಂ ನಿಪಾತಿತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಭವೇಸೂ**ತಿ ಕಾಮಭವಾದೀಸು। **ಹೀನಾ ನರಾ**ತಿ ಹೀನಕಮ್ಮನ್ತಾ ನರಾ। **ಮಚ್ಚುಮುಖೇ ಲಪನ್ತೀ**ತಿ ಅನ್ತಕಾಲೇ ಸಮ್ಪತ್ತೇ ಮರಣಮುಖೇ ಪರಿದೇವನ್ತಿ। **ಅವೀತತಣ್ಹಾಸೇ**ತಿ ಅವಿಗತತಣ್ಹಾ। **ಭವಾ**ತಿ ಕಾಮಭವಾದಿಕಾ। **ಭವೇಸೂ**ತಿ ಕಾಮಭವಾದಿಕೇಸು। ಅಥ ವಾ **ಭವಾಭವೇಸೂ**ತಿ ಭವಭವೇಸು, ಪುನಪ್ಪುನಭವೇಸೂತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಪಸ್ಸಾಮೀತಿ ಮಂಸಚಕ್ಖುನಾಪಿ ಪಸ್ಸಾಮೀತಿ ದುವಿಧಂ ಮಂಸಚಕ್ಖು - ಸಸಮ್ಭಾರಚಕ್ಖು ಪಸಾದಚಕ್ಖೂತಿ। ತತ್ಥ ಯೋಯಂ ಅಕ್ಖಿಕೂಪಕೇ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ ಹೇಟ್ಠಾ ಅಕ್ಖಿಕೂಪಕಟ್ಠಿಕೇನ ಉಪರಿ ಭಮುಕಟ್ಠಿಕೇನ ಉಭತೋ ಅಕ್ಖಿಕೂಟೇಹಿ ಬಹಿದ್ಧಾ ಅಕ್ಖಿಲೋಮೇಹಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ ಅಕ್ಖಿಕೂಪಕಮಜ್ಝಾ ನಿಕ್ಖನ್ತೇನ ನ್ಹಾರುಸುತ್ತಕೇನ ಮತ್ಥಲುಙ್ಗೇ ಆಬದ್ಧೋ ಸೇತಕಣ್ಹಮಣ್ಡಲವಿಚಿತ್ತೋ ಮಂಸಪಿಣ್ಡೋ, ಇದಂ **ಸಸಮ್ಭಾರಚಕ್ಖು** ನಾಮ। ಯೋ ಪನ ಏತ್ಥ ಸಿತೋ ಏತ್ಥ ಪಟಿಬದ್ಧೋ ಚತುನ್ನಂ ಮಹಾಭೂತಾನಂ ಉಪಾದಾಯ ಪಸಾದೋ, ಇದಂ **ಪಸಾದಚಕ್ಖು** ನಾಮ। ಇದಮಧಿಪ್ಪೇತಂ। ತದೇತಂ ತಸ್ಸ ಸಸಮ್ಭಾರಚಕ್ಖುನೋ ಸೇತಮಣ್ಡಲಪರಿಕ್ಖಿತ್ತಸ್ಸ ಕಣ್ಹಮಣ್ಡಲಸ್ಸ ಮಜ್ಝೇ ಅಭಿಮುಖೇ ಠಿತಾನಂ ಸರೀರಸಣ್ಠಾನುಪ್ಪತ್ತಿಪದೇಸೇ ದಿಟ್ಠಮಣ್ಡಲೇ ಸತ್ತಸು ಪಿಚುಪಟಲೇಸು ಆಸಿತ್ತತೇಲಂ ಪಿಚುಪಟಲಾನಿ ವಿಯ ಸತ್ತಕ್ಖಿಪಟಲಾನಿ ಬ್ಯಾಪೇತ್ವಾ ಪಮಾಣತೋ ಊಕಾಸಿರಮತ್ತಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಂ ಯಥಾರಹಂ ವತ್ಥುದ್ವಾರಭಾವಂ ಸಾಧಯಮಾನಂ ತಿಟ್ಠತಿ।

ತಂ ಚಕ್ಖತೀತಿ ಚಕ್ಖು, ತೇನ ಮಂಸಚಕ್ಖುನಾ ಪಸ್ಸಾಮಿ। **ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾ**ತಿ “ಅದ್ದಸಂ ಖೋ ಅಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ ವಿಸುದ್ಧೇನಾ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೪) ಏವಂವಿಧೇನ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾ। **ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ**ತಿ “ವಿರಜಂ ವೀತಮಲಂ ಧಮ್ಮಚಕ್ಖುಂ ಉದಪಾದೀ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೯೫; ಮಹಾವ॰ ೧೬) ಏವಂ ಆಗತೇನ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ। **ಬುದ್ಧಚಕ್ಖುನಾ**ತಿ “ಅದ್ದಸಂ ಖೋ ಅಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಬುದ್ಧಚಕ್ಖುನಾ ಲೋಕಂ ವೋಲೋಕೇನ್ತೋ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೩) ಏವಮಾಗತೇನ ಬುದ್ಧಚಕ್ಖುನಾ। **ಸಮನ್ತಚಕ್ಖುನಾ**ತಿ “ಸಮನ್ತಚಕ್ಖು ವುಚ್ಚತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣ”ನ್ತಿ (ಚೂಳನಿ॰ ಧೋತಕಮಾಣವಪುಚ್ಛಾನಿದ್ದೇಸ ೩೨; ಮೋಘರಾಜಮಾಣವಪುಚ್ಛಾನಿದ್ದೇಸ ೮೫) ಏವಮಾಗತೇನ ಸಮನ್ತಚಕ್ಖುನಾ। **ಪಸ್ಸಾಮೀ**ತಿ ಮಂಸಚಕ್ಖುನಾ ಹತ್ಥತಲೇ ಠಪಿತಾಮಲಕಂ ವಿಯ ರೂಪಗತಂ ಮಂಸಚಕ್ಖುನಾ। **ದಕ್ಖಾಮೀ**ತಿ ಸಞ್ಜಾನಾಮಿ ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ ಚುತೂಪಪಾತಂ। **ಓಲೋಕೇಮೀ**ತಿ ಅವಲೋಕೇಮಿ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ ಚತುಸಚ್ಚಂ। **ನಿಜ್ಝಾಯಾಮೀ**ತಿ ಚಿನ್ತೇಮಿ ಬುದ್ಧಚಕ್ಖುನಾ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಚಮಕಾನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ। **ಉಪಪರಿಕ್ಖಾಮೀ**ತಿ ಸಮನ್ತತೋ ಇಕ್ಖಾಮಿ ಪರಿಯೇಸಾಮಿ ಸಮನ್ತಚಕ್ಖುನಾ ಪಞ್ಚ ನೇಯ್ಯಪಥೇ।

ತಣ್ಹಾಫನ್ದನಾಯ ಫನ್ದಮಾನನ್ತಿ ತಣ್ಹಾಚಲನಾಯ ಚಲಮಾನಂ। ಇತೋ ಪರಂ ದಿಟ್ಠಿಫನ್ದನಾದಿದಿಟ್ಠಿಬ್ಯಸನೇನ ದುಕ್ಖೇನ ಫನ್ದಮಾನಪರಿಯೋಸಾನಂ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ಉತ್ತಾನಮೇವ। **ಸಮ್ಫನ್ದಮಾನ**ನ್ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಫನ್ದಮಾನಂ। **ವಿಪ್ಫನ್ದಮಾನ**ನ್ತಿ ನಾನಾವಿಧೇನ ಚಲಮಾನಂ। **ವೇಧಮಾನ**ನ್ತಿ ಕಮ್ಪಮಾನಂ। **ಪವೇಧಮಾನ**ನ್ತಿ ಪಧಾನೇನ ಕಮ್ಪಮಾನಂ। **ಸಮ್ಪವೇಧಮಾನ**ನ್ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಕಮ್ಪಮಾನಂ। ಉಪಸಗ್ಗೇನ ವಾ ಪದಂ ವಡ್ಢಿತಂ।

ತಣ್ಹಾನುಗತನ್ತಿ ತಣ್ಹಾಯ ಅನುಪವಿಟ್ಠಂ। **ತಣ್ಹಾಯಾನುಸಟ**ನ್ತಿ ತಣ್ಹಾಯ ಅನುಪತ್ಥಟಂ। **ತಣ್ಹಾಯಾಸನ್ನ**ನ್ತಿ ತಣ್ಹಾಯ ನಿಮುಗ್ಗಂ। **ತಣ್ಹಾಯ ಪಾತಿತ**ನ್ತಿ ತಣ್ಹಾಯ ಖಿತ್ತಂ। “ಪರಿಪಾತಿತ”ನ್ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ। **ಅಭಿಭೂತ**ನ್ತಿ ತಣ್ಹಾಯ ಮದ್ದಿತಂ ಅಜ್ಝೋತ್ಥಟಂ। **ಪರಿಯಾದಿನ್ನಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಖೇಪೇತ್ವಾ ಗಹಿತಚಿತ್ತಂ। ಅಥ ವಾ ಓಘೇನ ಗತಂ ವಿಯ **ತಣ್ಹಾಗತಂ**। ಉಪಾದಿಣ್ಣಕರೂಪಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪತಿತ್ವಾ ಗತಂ ವಿಯ **ತಣ್ಹಾನುಗತಂ**। ಉದಕಪಿಟ್ಠಿಂ ಛಾದೇತ್ವಾ ಪತ್ಥಟನೀಲಿಕಾ ಉದಕಪಿಟ್ಠಿ ವಿಯ **ತಣ್ಹಾನುಸಟಂ**। ವಚ್ಚಕೂಪೇ ನಿಮುಗ್ಗಂ ವಿಯ **ತಣ್ಹಾಯಾಸನ್ನಂ**। ರುಕ್ಖಗ್ಗತೋ ಪತಿತ್ವಾ ನರಕೇ ಪತಿತಂ ವಿಯ **ತಣ್ಹಾಪಾತಿತಂ**। ಉಪಾದಿಣ್ಣಕರೂಪಂ ಸಂಯೋಗಂ ವಿಯ **ತಣ್ಹಾಯ ಅಭಿಭೂತಂ**। ಉಪಾದಿಣ್ಣಕರೂಪಪರಿಗ್ಗಾಹಕಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನವಿಪಸ್ಸನಂ ವಿಯ ತಣ್ಹಾಯ **ಪರಿಯಾದಿನ್ನಚಿತ್ತಂ**। ಅಥ ವಾ

ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೇನ **ತಣ್ಹಾಗತಂ**। ಕಾಮಪಿಪಾಸಾಯ **ತಣ್ಹಾನುಗತಂ**। ಕಾಮಾಸವೇನ **ತಣ್ಹಾನುಸಟಂ**। ಕಾಮಪರಿಳಾಹೇನ **ತಣ್ಹಾಯಾಸನ್ನಂ**। ಕಾಮಜ್ಝೋಸಾನೇನ **ತಣ್ಹಾಯ ಪಾತಿತಂ**। ಕಾಮೋಘೇನ **ತಣ್ಹಾಯ ಅಭಿಭೂತಂ**। ಕಾಮುಪಾದಾನೇನ ತಣ್ಹಾಯ **ಪರಿಯಾದಿನ್ನಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಏವಮೇಕೇ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ। **ಕಾಮಭವೇ**ತಿ ಕಾಮಾವಚರೇ। **ರೂಪಭವೇ**ತಿ ರೂಪಾವಚರೇ। **ಅರೂಪಭವೇ**ತಿ ಅರೂಪಾವಚರೇ। ತೇಸಂ ನಾನತ್ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ಪಕಾಸಿತಂಯೇವ।

ಭವಾಭವೇಸೂತಿ ಭವಾಭವೇತಿ **ಭವೋ**ತಿ ಕಾಮಧಾತು। **ಅಭವೋ**ತಿ ರೂಪಾರೂಪಧಾತು। ಅಥ ವಾ **ಭವೋ**ತಿ ಕಾಮಧಾತು ರೂಪಧಾತು। **ಅಭವೋ**ತಿ ಅರೂಪಧಾತು। ತೇಸು ಭವಾಭವೇಸು। **ಕಮ್ಮಭವೇ**ತಿ ಕಮ್ಮವಟ್ಟೇ। **ಪುನಬ್ಭವೇ**ತಿ ಪೋನೋಭವಿಕೇ ವಿಪಾಕವಟ್ಟೇ। **ಕಾಮಭವೇ**ತಿ ಕಾಮಧಾತುಯಾ। **ಕಮ್ಮಭವೇ**ತಿ ಕಮ್ಮವಟ್ಟೇ। ತತ್ಥ ಕಮ್ಮಭವೋ ಭಾವಯತೀತಿ ಭವೋ। **ಕಾಮಭವೇ ಪುನಬ್ಭವೇ**ತಿ ಕಾಮಧಾತುಯಾ ಉಪಪತ್ತಿಭವೇ ವಿಪಾಕವಟ್ಟೇ। ವಿಪಾಕಭವೋ ಭವತೀತಿ ಭವೋ। **ರೂಪಭವಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಏತ್ಥ ಚ "ಕಾಮಭವೇ ರೂಪಭವೇ ಅರೂಪಭವೇ"ತಿ ಓಕಾಸಭವಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ತೀಸುಪಿ "ಕಮ್ಮಭವೇ"ತಿ ಕಮ್ಮಭವಂ , ತಥಾ "ಪುನಬ್ಭವೇ"ತಿ ಉಪಪತ್ತಿಭವಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಪುನಪ್ಪುನಬ್ಭವೇ**ತಿ ಅಪರಾಪರಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಂ। **ಗತಿಯಾ**ತಿ ಪಞ್ಚಗತಿಯಾ ಅಞ್ಞತರಾಯ। **ಅತ್ತಭಾವಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಅತ್ತಭಾವಾನಂ ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಿಯಾ। **ಅವೀತತತಣ್ಹಾ**ತಿ ಮೂಲಪದಂ। **ಅವಿಗತತಣ್ಹಾ**ತಿ ಖಣಿಕಸಮಾಧಿ ವಿಯ ಖಣಿಕಪ್ಪಹಾನಾಭಾವೇನ ನ ವಿಗತಾ ತಣ್ಹಾ ಏತೇಸನ್ತಿ ಅವಿಗತತಣ್ಹಾ। **ಅಚತ್ತತಣ್ಹಾ**ತಿ ತದಙ್ಗಪ್ಪಹಾನಾಭಾವೇನ ಅಪರಿಚ್ಚತ್ತತಣ್ಹಾ। **ಅವನ್ತತಣ್ಹಾ**ತಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಪ್ಪಹಾನಾಭಾವೇನ ನ ವನ್ತತಣ್ಹಾತಿ ಅವನ್ತತಣ್ಹಾ। **ಅಮುತ್ತತಣ್ಹಾ**ತಿ ಅಚ್ಚನ್ತಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನಾಭಾವೇನ ನ ಮುತ್ತತಣ್ಹಾ। **ಅಪ್ಪಹೀನತಣ್ಹಾ**ತಿ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿಪ್ಪಹಾನಾಭಾವೇನ ನ ಪಹೀನತಣ್ಹಾ। **ಅಪ್ಪಟಿನಿಸ್ಸಟ್ಠತಣ್ಹಾ**ತಿ ನಿಸ್ಸರಣಪ್ಪಹಾನಾಭಾವೇನ ಭವೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ ಅನುಸಯಕಿಲೇಸಂ ಅಪ್ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜಿತ್ವಾ ಠಿತತ್ತಾ ಅಪ್ಪಟಿನಿಸ್ಸಟ್ಠತಣ್ಹಾ।

೧೨. ಇದಾನಿ ಯಸ್ಮಾ ಅವಿಗತತಣ್ಹಾ ಏವಂ ಫನ್ದನ್ತಿ ಚ ಲಪನ್ತಿ ಚ, ತಸ್ಮಾ ತಣ್ಹಾವಿನಯೇ ಸಮಾದಪೇನ್ತೋ **"ಮಮಾಯಿತೇ"**ತಿ ಗಾಥಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಮಮಾಯಿತೇ**ತಿ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಮಮತ್ತೇಹಿ "ಮಮ"ನ್ತಿ ಪರಿಗ್ಗಹಿತೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ। **ಪಸ್ಸಥಾ**ತಿ ಸೋತಾರೇ ಆಲಪನ್ತೋ ಆಹ। **ಏತಮ್ಪೀ**ತಿ ಏತಮ್ಪಿ ಆದೀನವಂ। ಸೇಸಂ ಪಾಕಟಮೇವ।

ದ್ವೇ ಮಮತ್ತಾತಿ ದ್ವೇ ಆಲಯಾ। **ಯಾವತಾ**ತಿ ಪರಿಚ್ಛೇದನಿಯಮತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। **ತಣ್ಹಾಸಙ್ಖಾತೇನಾ**ತಿ ತಣ್ಹಾಕೋಟ್ಠಾಸೇನ, ಸಙ್ಖಾ ಸಙ್ಖಾತನ್ತಿ ಅತ್ಥತೋ ಏಕಂ "ಸಞ್ಞಾನಿದಾನಾ ಹಿ ಪಪಞ್ಚಸಙ್ಖಾ"ತಿಆದೀಸು (ಸು॰ ನಿ॰ ೮೮೦) ವಿಯ। **ಸೀಮಕತ**ನ್ತಿ ಅಪರಿಚ್ಛೇದದೋಸವಿರಹಿತಂ ಮರಿಯಾದಕತಂ "ತಿಯೋಜನಪರಮಂ ಸೀಮಂ ಸಮ್ಮನ್ನಿತು"ನ್ತಿ ಆದೀಸು (ಮಹಾವ॰ ೧೪೦) ವಿಯ। **ಓಧಿಕತ**ನ್ತಿ ವಚನಪರಿಚ್ಛೇದದೋಸವಿರಹಿತಂ ಪರಿಚ್ಛೇದಕತಂ ಸೀಮನ್ತರಿಕರುಕ್ಖೋ ವಿಯ। **ಪರಿಯನ್ತಕತ**ನ್ತಿ ಪರಿಚ್ಛೇದಕತಂ। ಸೀಮನ್ತರಿಕರುಕ್ಖೋ ಪನ ದ್ವಿನ್ನಂ ಸಾಧಾರಣಂ, ಅಯಂ ಪನ ಏಕಾಬದ್ಧತಾಲಪನ್ತಿ ವಿಯ ಕತನ್ತಿ ಪರಿಯನ್ತಕತಂ। **ಪರಿಗ್ಗಹಿತ**ನ್ತಿ ಕಾಲನ್ತರೇಪಿ ಪರಾಯತ್ತಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಗಹಿತಂ। **ಮಮಾಯಿತ**ನ್ತಿ ಆಲಯಕತಂ ವಸ್ಸೂಪಗತಂ ಸೇನಾಸನಂ ವಿಯ। **ಇದಂ ಮಮ**ನ್ತಿ ಸಮೀಪೇ ಠಿತಂ। **ಏತಂ ಮಮ**ನ್ತಿ ದೂರೇ ಠಿತಂ। **ಏತ್ತಕ**ನ್ತಿ ಪರಿಕ್ಖಾರನಿಯಮನಂ "ಏತ್ತಕಮ್ಪಿ ನಪ್ಪಟಿಭಾಸೇಯ್ಯಾ"ತಿ ವಿಯ। **ಏತ್ತಾವತಾ**ತಿ ಪರಿಚ್ಛೇದತ್ಥೇಪಿ ನಿಪಾತನಿಯಮನಂ "ಏತ್ತಾವತಾ ಖೋ ಮಹಾನಾಮಾ"ತಿ ವಿಯ। **ಕೇವಲಮ್ಪಿ ಮಹಾಪಥವಿ**ನ್ತಿ ಸಕಲಮ್ಪಿ ಮಹಾಪಥವಿಂ।

ಅಟ್ಠಸತಂ ತಣ್ಹಾವಿಚರಿತನ್ತಿ ಅಟ್ಠುತ್ತರಸತಂ ತಣ್ಹಾಗಮನವಿತ್ಥಾರಂ। ಅಟ್ಠುತ್ತರಸತಂ ಕಥಂ ಹೋತೀತಿ ಚೇ? ರೂಪತಣ್ಹಾ…ಪೇ॰… ಧಮ್ಮತಣ್ಹಾತಿ ಏವಂ ಚಕ್ಖುದ್ವಾರಾದೀಸು ಜವನವೀಥಿಯಾ ಪವತ್ತಾ ತಣ್ಹಾ "ಸೇಟ್ಠಿಪುತ್ತೋ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪುತ್ತೋ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು ಪಿತಿತೋ ಲದ್ಧನಾಮಾ ವಿಯ ಪಿತುಸದಿಸಾರಮ್ಮಣೇ ಭೂತಾ। ಏತ್ಥ ಚ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಾ ರೂಪೇ ತಣ್ಹಾತಿ ರೂಪತಣ್ಹಾ। ಸಾ ಕಾಮರಾಗಭಾವೇನ ರೂಪಂ ಅಸ್ಸಾದೇನ್ತೀ ಪವತ್ತಮಾನಾ ಕಾಮತಣ್ಹಾ। ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಸಹಗತರಾಗಭಾವೇನ "ರೂಪಂ ನಿಚ್ಚಂ ಧುವಂ ಸಸ್ಸತ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಅಸ್ಸಾದೇನ್ತೀ ಪವತ್ತಮಾನಾ ಭವತಣ್ಹಾ। ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಸಹಗತರಾಗಭಾವೇನ "ರೂಪಂ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ ವಿನಸ್ಸತಿ

ಪಚ್ಛೇದಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಏವಂ ಅಸ್ಸಾದೇನ್ತೀ ಪವತ್ತಮಾನಾ ವಿಭವತಣ್ಹಾತಿ ಏವಂ ತಿವಿಧಾ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಚ ರೂಪತಣ್ಹಾ, ತಥಾ ಸದ್ದತಣ್ಹಾದಯೋಪೀತಿ ಏತಾನಿ ಅಟ್ಠಾರಸ ತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ತಾನಿ ಅಜ್ಝತ್ತರೂಪಾದೀಸು ಅಟ್ಠಾರಸ, ಬಹಿದ್ಧಾರೂಪಾದೀಸು ಅಟ್ಠಾರಸಾತಿ ಛತ್ತಿಂಸ, ಇತಿ ಅತೀತಾನಿ ಛತ್ತಿಂಸ, ಅನಾಗತಾನಿ ಛತ್ತಿಂಸ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಿ ಛತ್ತಿಂಸಾತಿ ಅಟ್ಠಸತಂ। ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಸ್ಸ ಉಪಾದಾಯ "ಅಸ್ಮೀ"ತಿ ಹೋತಿ, "ಇತ್ಥಸ್ಮೀ"ತಿ ಹೋತೀತಿ ವಾ ಏವಮಾದೀನಿ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕರೂಪಾದಿನಿಸ್ಸಿತಾನಿ ಅಟ್ಠಾರಸ, ಬಾಹಿರಸ್ಸುಪಾದಾಯ ಇಮಿನಾ "ಅಸ್ಮೀ"ತಿ ಹೋತಿ, ಇಮಿನಾ "ಇತ್ಥಸ್ಮೀ"ತಿ ಹೋತೀತಿ ಬಾಹಿರರೂಪಾದಿನಿಸ್ಸಿತಾನಿ ಅಟ್ಠಾರಸಾತಿ ಛತ್ತಿಂಸ। ಇತಿ ಅತೀತಾನಿ ಛತ್ತಿಂಸ, ಅನಾಗತಾನಿ ಛತ್ತಿಂಸ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಿ ಛತ್ತಿಂಸಾತಿ ಏವಮ್ಪಿ ಅಟ್ಠಸತತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ।

ವೀಸತಿವತ್ಥುಕಾ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠೀತಿ ರೂಪಾದೀನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಏಕೇಕಮ್ಪಿ "ರೂಪಂ ಅತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೩೦-೧೩೧) ನಯೇನ ಚತುಧಾ ಗಾಹವಸೇನ ಪವತ್ತಾನಿ ವತ್ಥೂನಿ ಕತ್ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ವಿಜ್ಜಮಾನಟ್ಠೇನ ಸತಿ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಸಙ್ಖಾತೇ ಕಾಯೇ ದಿಟ್ಠೀತಿ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿ। **ದಸವತ್ಥುಕಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠೀ**ತಿ "ನತ್ಥಿ ದಿನ್ನಂ, ನತ್ಥಿ ಯಿಟ್ಠ"ನ್ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ, ಅಯಾಥಾವದಿಟ್ಠಿ ವಿರಜ್ಝಿತ್ವಾ ಗಹಣತೋ ವಾ ವಿತಥಾ ದಿಟ್ಠಿ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ, ಅನತ್ಥಾವಹತ್ತಾ ಪಣ್ಡಿತೇಹಿ ಕುಚ್ಛಿತಾ ದಿಟ್ಠೀತಿಪಿ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ। ಸಾ ಅಯೋನಿಸೋ ಅಭಿನಿವೇಸಲಕ್ಖಣಾ, ಪರಾಮಾಸರಸಾ, ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಅರಿಯಾನಮದಸ್ಸನಕಾಮತಾದಿಪದಟ್ಠಾನಾ, ಪರಮವಜ್ಜಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। **ದಸವತ್ಥುಕಾ ಅನ್ತಗ್ಗಾಹಿಕಾ ದಿಟ್ಠೀ**ತಿ ಸಸ್ಸತೋ ಲೋಕೋ, ಅಸಸ್ಸತೋ ಲೋಕೋ, ಅನ್ತವಾ ಲೋಕೋ"ತಿ ಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಾ ಏಕೇಕಂ ಕೋಟ್ಠಾಸಂ ಪತಿಟ್ಠಂ ಕತ್ವಾ ಗಹಣವಸೇನ ಏವಂ ಪವತ್ತಾ ದಿಟ್ಠಿ ದಸವತ್ಥುಕಾ ಅನ್ತಗ್ಗಾಹಿಕಾ ದಿಟ್ಠಿ। **ಯಾ ಏವರೂಪಾ ದಿಟ್ಠೀ**ತಿ ಯಾ ಏವಂಜಾತಿಕಾ ದಿಟ್ಠಿ। **ದಿಟ್ಠಿಗತ**ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠೀಸು ಗತಂ। ಇದಂ ದಸ್ಸನಂ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿದಿಟ್ಠಿಅನ್ತೋಗಧತ್ತಾತಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಂ, ದಿಟ್ಠಿಯೇವ ದುರತಿಕ್ಕಮನಟ್ಠೇನ ಗಹನಂ **ದಿಟ್ಠಿಗಹನಂ** ತಿಣಗಹನವನಗಹನಪಬ್ಬತಗಹನಾನಿ ವಿಯ। ಸಾಸಙ್ಕಸಪ್ಪಟಿಭಯಟ್ಠೇನ **ದಿಟ್ಠಿಕನ್ತಾರಂ** ಚೋರಕನ್ತಾರವಾಳಕನ್ತಾರನಿರುದಕಕನ್ತಾರದುಬ್ಭಿಕ್ಖಕನ್ತಾರಾ ವಿಯ। ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಿನಿವಿಜ್ಝನಟ್ಠೇನ ವಿಲೋಮನಟ್ಠೇನ ಚ **ದಿಟ್ಠಿವಿಸೂಕಾಯಿಕಂ**। ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನಞ್ಹಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ಸಮ್ಮಾದಸ್ಸನಂ ವಿನಿವಿಜ್ಝತಿ ಚೇವ ವಿಲೋಮೇತಿ ಚ। ಕದಾಚಿ ಸಸ್ಸತಸ್ಸ, ಕದಾಚಿ ಉಚ್ಛೇದಸ್ಸ ಗಹಣತೋ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಿರೂಪಂ ಫನ್ದಿತನ್ತಿ **ದಿಟ್ಠಿವಿಪ್ಫನ್ದಿತಂ**। ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ ಹಿ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪತಿಟ್ಠಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಕದಾಚಿ ಸಸ್ಸತಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ, ಕದಾಚಿ ಉಚ್ಛೇದಂ। ದಿಟ್ಠಿಯೇವ ಬನ್ಧನಟ್ಠೇನ ಸಂಯೋಜನನ್ತಿ **ದಿಟ್ಠಿಸಂಯೋಜನಂ**। ಸುಸುಮಾರಾದಯೋ ವಿಯ ಪುರಿಸಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ದಳ್ಹಂ ಗಣ್ಹಾತೀತಿ **ಗಾಹೋ**। ಪತಿಟ್ಠಹನತೋ **ಪತಿಟ್ಠಾಹೋ**। ಅಯಞ್ಹಿ ಬಲವಪವತ್ತಿಭಾವೇನ ಪತಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಗಣ್ಹಾತಿ। ನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ಅಭಿನಿವಿಸತೀತಿ **ಅಭಿನಿವೇಸೋ**। ಧಮ್ಮಸಭಾವಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ಪರತೋ ಆಮಸತೀತಿ **ಪರಾಮಾಸೋ**। ಅನತ್ಥಾವಹತ್ತಾ ಕುಚ್ಛಿತೋ ಮಗ್ಗೋ, ಕುಚ್ಛಿತಾನಂ ವಾ ಅಪಾಯಾನಂ ಮಗ್ಗೋತಿ **ಕುಮ್ಮಗ್ಗೋ**। ಅಯಾಥಾವಪಥತೋ **ಮಿಚ್ಛಾಪಥೋ**। ಯಥಾ ಹಿ ದಿಸಾಮೂಳ್ಹೇನ "ಅಯಂ ಅಸುಕಗಾಮಸ್ಸ ನಾಮ ಪಥೋ"ತಿ ಗಹಿತೋಪಿ ತಂ ಗಾಮಂ ನ ಸಮ್ಪಾಪೇತಿ, ಏವಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೇನ "ಸುಗತಿಪಥೋ"ತಿ ಗಹಿತಾಪಿ ದಿಟ್ಠಿ ಸುಗತಿಂ ನ ಪಾಪೇತೀತಿ ಅಯಾಥಾವಪಥತೋ ಮಿಚ್ಛಾಪಥೋ। ಮಿಚ್ಛಾಸಭಾವತೋ **ಮಿಚ್ಛತ್ತಂ**। ತತ್ಥೇವ ಪರಿಬ್ಭಮನತೋ ತರನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಬಾಲಾತಿ ತಿತ್ಥಂ, ತಿತ್ಥಞ್ಚ ತಂ ಅನತ್ಥಾನಞ್ಚ ಆಯತನನ್ತಿ **ತಿತ್ಥಾಯತನಂ,** ತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ವಾ ಸಞ್ಜಾತಿದೇಸಟ್ಠೇನ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ ಚ ಆಯತನನ್ತಿಪಿ **ತಿತ್ಥಾಯತನಂ**। ವಿಪರಿಯೇಸಭೂತೋ ಗಾಹೋ, ವಿಪರಿಯೇಸತೋ ವಾ ಗಾಹೋತಿ **ವಿಪರಿಯೇಸಗ್ಗಾಹೋ**। ಅಸಭಾವಗಾಹೋತಿ **ವಿಪರೀತಗ್ಗಾಹೋ**। "ಅನಿಚ್ಚೇ ನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿ ಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತವಸೇನ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಗಾಹೋ **ವಿಪಲ್ಲಾಸಗ್ಗಾಹೋ**। ಅನುಪಾಯಗಾಹೋ **ಮಿಚ್ಛಾಗಾಹೋ**। ಅಯಾಥಾವಕಸ್ಮಿಂ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ನ ಸಭಾವಸ್ಮಿಂ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ತಥಂ ಯಾಥಾವಕಂ ಸಭಾವನ್ತಿ ಗಾಹೋ **"ಅಯಾಥಾವಕಸ್ಮಿಂ ಯಾಥಾವಕ"ನ್ತಿ ಗಾಹೋ**। **ಯಾವತಾ**ತಿ ಯತ್ತಕಾ। **ದ್ವಾಸಟ್ಠಿದಿಟ್ಠಿಗತಾನೀ**ತಿ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮ ಆದಯೋ) ಆಗತಾನಿ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿದಿಟ್ಠಿಗತಾನಿ।

ಅಚ್ಛೇದಸಂಕಿನೋಪಿ ಫನ್ದನ್ತೀತಿ ಅಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪಸಯ್ಹ ಬಲಕ್ಕಾರೇನ ಗಣ್ಹಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಉಪ್ಪನ್ನಸಂಕಿನೋಪಿ ಚಲನ್ತಿ। **ಅಚ್ಛಿನ್ದನ್ತೇಪೀ**ತಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಅಚ್ಛಿಜ್ಜನ್ತೇಪಿ। **ಅಚ್ಛಿನ್ನೇಪೀ**ತಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಅಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಗಹಿತೇಪಿ। **ವಿಪರಿಣಾಮಸಂಕಿನೋಪೀ**ತಿ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ

ಅಞ್ಞಥಾಭಾವೇನ ಆಸಂಕಿನೋಪಿ । **ವಿಪರಿಣಾಮನ್ತೇಪೀ**ತಿ ವಿಪರಿವತ್ತನಕಾಲೇಪಿ। **ವಿಪರಿಣತೇಪೀ**ತಿ ವಿಪರಿವತ್ತಿತೇಪಿ। **ಫನ್ದನ್ತೀ**ತಿ ಚಲನ್ತಿ। **ಸಮ್ಫನ್ದನ್ತೀ**ತಿ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಚಲನ್ತಿ। **ವಿಪ್ಫನ್ದನ್ತೀ**ತಿ ವಿವಿಧಾಕಾರೇನ ಫನ್ದನ್ತಿ। **ವೇಧನ್ತೀ**ತಿ ಭಯಂ ದಿಸ್ವಾ ಕಮ್ಪನ್ತಿ। **ಪವೇಧನ್ತೀ**ತಿ ಛಮ್ಭಿತತ್ತಾ ಭಯೇನ ವಿಸೇಸೇನ ಕಮ್ಪನ್ತಿ। **ಸಮ್ಪವೇಧನ್ತೀ**ತಿ ಲೋಮಹಂಸನಭಯೇನ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಕಮ್ಪನ್ತಿ। **ಫನ್ದಮಾನೇ**ತಿ ಉಪಯೋಗಬಹುವಚನಂ। **ಅಪ್ಪೋದಕೇ**ತಿ ಮನ್ದೋದಕೇ। **ಪರಿತ್ತೋದಕೇ**ತಿ ಉಳಿತೋದಕೇ। **ಉದಕಪರಿಯಾದಾನೇ**ತಿ ಖೀಣೋದಕೇ। **ಬಲಾಕಾಹಿ ವಾ**ತಿ ವುತ್ತಾವಸೇಸಾಹಿ ಪಕ್ಖಿಜಾತೀಹಿ। **ಪರಿಪಾತಿಯಮಾನಾ**ತಿ ವಿಹಿಂಸಿಯಮಾನಾ ಘಟ್ಟಿಯಮಾನಾ। **ಉಕ್ಖಿಪಿಯಮಾನಾ**ತಿ ಕದ್ದಮನ್ತರತೋ ನೀಹರಿಯಮಾನಾ ಗಿಲಿಯಮಾನಾ ವಾ। **ಖಜ್ಜಮಾನಾ**ತಿ ಖಾದಿಯಮಾನಾ। **ಫನ್ದನ್ತಿ** ಕಾಕೇಹಿ। **ಸಮ್ಫನ್ದನ್ತಿ** ಕುಲಲೇಹಿ। **ವಿಪ್ಫನ್ದನ್ತಿ** ಬಲಾಕಾಹಿ। **ವೇಧನ್ತಿ** ತುಣ್ಡೇನ ಗಹಿತಕಾಲೇ ಮರಣವಸೇನ। **ಪವೇಧನ್ತಿ** ವಿಜ್ಝನಕಾಲೇ। **ಸಮ್ಪವೇಧನ್ತಿ** ಮರಣಸಮೀಪೇ।

ಪಸ್ಸಿತ್ವಾತಿ ಅಗುಣಂ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ। **ತುಲಯಿತ್ವಾ**ತಿ ಗುಣಾಗುಣಂ ತುಲಯಿತ್ವಾ। **ತೀರಯಿತ್ವಾ**ತಿ ಗುಣಾಗುಣಂ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ। **ವಿಭಾವಯಿತ್ವಾ**ತಿ ವತ್ಥುಹಾನಭಾಗಿಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ। **ವಿಭೂತಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ಆವೇಣಿಕಂ ಕತ್ವಾ। ಅಥ ವಾ ಸಂಕಿಣ್ಣದೋಸಂ ಮೋಚೇತ್ವಾ ವತ್ಥುವಿಭಾಗಕರಣೇನ **ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ**। ಅಪರಿಚ್ಛೇದದೋಸಂ ಮೋಚೇತ್ವಾ ಪಮಾಣಕರಣವಸೇನ **ತುಲಯಿತ್ವಾ**। ವತ್ಥುದೋಸಂ ಮೋಚೇತ್ವಾ ವಿಭಾಗಕರಣವಸೇನ **ತೀರಯಿತ್ವಾ**। ಸಮ್ಮೋಹದೋಸಂ ಮೋಚಯಿತ್ವಾ ಅಗ್ಗವಿಭಾಗಕರಣವಸೇನ **ವಿಭಾವಯಿತ್ವಾ**। ಘನದೋಸಂ ಮೋಚೇತ್ವಾ ಪಕತಿವಿಭಾಗಕರಣೇನ **ವಿಭೂತಂ ಕತ್ವಾ**। **ಪಹಾಯಾ**ತಿ ಪಜಹಿತ್ವಾ। **ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜಿತ್ವಾ**ತಿ ನಿಸ್ಸಜ್ಜಿತ್ವಾ। **ಅಮಮಾಯನ್ತೋ**ತಿ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠೀಹಿ ಆಲಯಂ ಅಕರೋನ್ತೋ। **ಅಗಣ್ಹನ್ತೋ**ತಿ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಪಞ್ಞಾಯ ತಂ ನ ಗಣ್ಹನ್ತೋ। **ಅಪರಾಮಸನ್ತೋ**ತಿ ವಿತಕ್ಕೇನ ಊಹನಂ ಅಕರೋನ್ತೋ। **ಅನಭಿನಿವೇಸನ್ತೋ**ತಿ ನಿಯಾಮೋಕ್ಕನ್ತಿದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ನಪ್ಪವಿಸನ್ತೋ।

ಅಕುಬ್ಬಮಾನೋತಿ ಪರಿಗ್ಗಾಹತಣ್ಹಾವಸೇನ ಅಕರೋನ್ತೋ। **ಅಜನಯಮಾನೋ**ತಿ ಪೋನೋಭವಿಕತಣ್ಹಾವಸೇನ ಅಜನಯಮಾನೋ। **ಅಸಞ್ಜನಯಮಾನೋ**ತಿ ವಿಸೇಸೇನ ಅಸಞ್ಜನಯಮಾನೋ। **ಅನಿಬ್ಬತ್ತಯಮಾನೋ**ತಿ ಪತ್ಥನಾತಣ್ಹಾವಸೇನ ನ ನಿಬ್ಬತ್ತಯಮಾನೋ। **ಅನಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಯಮಾನೋ**ತಿ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ನ ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಯಮಾನೋ। ಉಪಸಗ್ಗವಸೇನ ವಾ ಏತಾನಿ ಪದಾನಿ ವಡ್ಢಿತಾನಿ। ಏವಮೇತ್ಥ ಪಠಮಗಾಥಾಯ ಅಸ್ಸಾದಂ।

೧೩. ತತೋ ಪರಾಹಿ ಚತೂಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ಆದೀನವಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸಉಪಾಯಂ ನಿಸ್ಸರಣಂ ನಿಸ್ಸರಣಾನಿಸಂಸಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತುಂ, ಸಬ್ಬಾಹಿ ವಾ ಏತಾಹಿ ಕಾಮಾನಂ ಆದೀನವಂ ಓಕಾರಂ ಸಂಕಿಲೇಸಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇ ಆನಿಸಂಸಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಉಭೋಸು ಅನ್ತೇಸೂ**"ತಿ ಗಾಥಾದ್ವಯಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಉಭೋಸು ಅನ್ತೇಸೂ**ತಿ ಫಸ್ಸಫಸ್ಸಸಮುದಯಾದೀಸು ದ್ವೀಸು, ದ್ವೀಸು ಪರಿಚ್ಛೇದೇಸು। **ವಿನೇಯ್ಯ ಛನ್ದನ್ತಿ** ಛನ್ದರಾಗಂ ವಿನೇತ್ವಾ। **ಫಸ್ಸಂ ಪರಿಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಾದಿಫಸ್ಸಂ, ಫಸ್ಸಾನುಸಾರೇನ ವಾ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅರೂಪಧಮ್ಮೇ, ತೇಸಂ ವತ್ಥುದ್ವಾರಾರಮ್ಮಣವಸೇನ ರೂಪಧಮ್ಮೇ ಚಾತಿ ಸಕಲಮ್ಪಿ ನಾಮರೂಪಂ ತೀಹಿ ಪರಿಞ್ಞಾಹಿ ಪರಿಜಾನಿತ್ವಾ। **ಅನಾನುಗಿದ್ಧೋ**ತಿ ರೂಪಾದೀಸು ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು ಅಗಿದ್ಧೋ। **ಯದತ್ತಗರಹೀ ತದಕುಬ್ಬಮಾನೋ**ತಿ ಯಂ ಅತ್ತನಾ ಗರಹತಿ, ತಂ ಅಕುರುಮಾನೋ। **ನ ಲಿಮ್ಪತೀ ದಿಟ್ಠಸುತೇಸು ಧೀರೋ**ತಿ ಸೋ ಏವರೂಪೋ ಧಿತಿಸಮ್ಪನ್ನೋ ಧೀರೋ ದಿಟ್ಠೇಸು ಚ ಸುತೇಸು ಚ ಧಮ್ಮೇಸು ದ್ವಿನ್ನಂ ಲೇಪಾನಂ ಏಕೇನಾಪಿ ಲೇಪೇನ ನ ಲಿಮ್ಪತಿ, ಆಕಾಸಮಿವ ನಿರುಪಲಿತ್ತೋ ಅಚ್ಚನ್ತವೋದಾನಪ್ಪತ್ತೋ ಹೋತಿ।

ಫಸ್ಸೋ ಏಕೋ ಅನ್ತೋತಿ ಫಸ್ಸೋ ಏಕಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ಫುಸತೀತಿ ಫಸ್ಸೋ। ಸ್ವಾಯಂ ಫುಸನಲಕ್ಖಣೋ, ಸಙ್ಘಟ್ಟನರಸೋ, ಸನ್ನಿಪಾತಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ, ಆಪಾಥಗತವಿಸಯಪದಟ್ಠಾನೋ। ಅಯಞ್ಹಿ ಅರೂಪಧಮ್ಮೋಪಿ ಸಮಾನೋ ಆರಮ್ಮಣೇ ಫುಸನಾಕಾರೇನೇವ ಪವತ್ತತೀತಿ ಫುಸನಲಕ್ಖಣೋ। ಏಕದೇಸೇನೇವ ಅನಲ್ಲೀಯಮಾನೋಪಿ ರೂಪಂ ವಿಯ ಚಕ್ಖುಂ, ಸದ್ದೋ ವಿಯ

ಚ ಸೋತಂ ಚಿತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣಞ್ಚ ಸಙ್ಘಟ್ಟೇತೀತಿ ಸಙ್ಘಟ್ಟನರಸೋ, ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಸಙ್ಘಟ್ಟನತೋ ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿಅತ್ಥೇನಪಿ ರಸೇನ "ಸಙ್ಘಟ್ಟನರಸೋ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** –

> "ಚತುಭೂಮಕಫಸ್ಸೋ ನೋ ಫುಸನಲಕ್ಖಣೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಸಙ್ಘಟ್ಟನರಸೋ ಪನ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಿಕೋವ ಹೋತಿ। ಪಞ್ಚದ್ವಾರಿಕಸ್ಸ ಹಿ ಫುಸನಲಕ್ಖಣೋತಿಪಿ ಸಙ್ಘಟ್ಟನರಸೋತಿಪಿ ನಾಮಂ। ಮನೋದ್ವಾರಿಕಸ್ಸ ಫುಸನಲಕ್ಖಣೋತ್ವೇವ ನಾಮಂ, ನ ಸಙ್ಘಟ್ಟನರಸೋ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧, ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲ, ಧಮ್ಮುದ್ದೇಸಕಥಾ)।

ಇದಞ್ಚ ವತ್ವಾ ಇದಂ ಸುತ್ತಂ (ಮಿ॰ ಪ॰ ೨.೩.೮) ಆಭತಂ –

> "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ದ್ವೇ ಮೇಣ್ಡಾ ಯುಜ್ಝೇಯ್ಯುಂ, ಯಥಾ ಏಕೋ ಮೇಣ್ಡೋ, ಏವಂ ಚಕ್ಖು ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ದುತಿಯೋ ಮೇಣ್ಡೋ, ಏವಂ ರೂಪಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ತೇಸಂ ಸನ್ನಿಪಾತೋ, ಏವಂ ಫಸ್ಸೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಏವಂ ಫುಸನಲಕ್ಖಣೋ ಚ ಫಸ್ಸೋ ಸಙ್ಘಟ್ಟನರಸೋ ಚ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ದ್ವೇ ಸಮ್ಮಾ ವಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ, ದ್ವೇ ಪಾಣೀ ವಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ। ಯಥಾ ಏಕೋ ಪಾಣಿ, ಏವಂ ಚಕ್ಖು ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ದುತಿಯೋ ಪಾಣಿ, ಏವಂ ರೂಪಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ತೇಸಂ ಸನ್ನಿಪಾತೋ, ಏವಂ ಫಸ್ಸೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಏವಂ ಫುಸನಲಕ್ಖಣೋ ಚ ಫಸ್ಸೋ ಸಙ್ಘಟ್ಟನರಸೋ ಚಾ"ತಿ ವಿತ್ಥಾರೋ।

ಯಥಾ ವಾ "ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೧೩೫೨, ೧೩೫೪) ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಿ ಚಕ್ಖುಆದಿನಾಮೇನ ವುತ್ತಾನಿ, ಏವಮಿಧಾಪಿ ತಾನಿ ಚಕ್ಖುಆದಿನಾಮೇನೇವ ವುತ್ತಾನೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ತಸ್ಮಾ "ಏವಂ ಚಕ್ಖು ದಟ್ಠಬ್ಬ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಏವಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಚಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಸಙ್ಘಟ್ಟನತೋ ಇಮಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಸುತ್ತೇ ಕಿಚ್ಚಟ್ಠೇನೇವ ರಸೇನ "ಸಙ್ಘಟ್ಟನರಸೋ"ತಿ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತಿ। ತಿಣ್ಣಂ ಸನ್ನಿಪಾತಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಪನ ಅತ್ತನೋ ಕಾರಣಸ್ಸ ವಸೇನ ಪವೇದಿತತ್ತಾ ಸನ್ನಿಪಾತಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ। ಅಯಞ್ಹಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ "ತಿಣ್ಣಂ ಸಙ್ಗತಿ ಫಸ್ಸೋ"ತಿ ಏವಂ ಕಾರಣಸ್ಸೇವ ವಸೇನ ಪವೇದಿತೋತಿ। ಇಮಸ್ಸ ಚ ಸುತ್ತಪದಸ್ಸ ತಿಣ್ಣಂ ಸಙ್ಗತಿಯಾ ಫಸ್ಸೋತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ, ನ ಸಙ್ಗತಿಮತ್ತಮೇವ ಫಸ್ಸೋ।

ಏವಂ ಪವೇದಿತತ್ತಾ ಪನ ತೇನೇವಾಕಾರೇನ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾತೀತಿ "ಸನ್ನಿಪಾತಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ। ಫಲಟ್ಠೇನ ಪನ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೇನೇಸ ವೇದನಾಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। ವೇದನಂ ಹೇಸ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾಪೇತಿ, ಉಪ್ಪಾದೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಉಪ್ಪಾದಯಮಾನೋ ಚ ಯಥಾ ಬಹಿದ್ಧಾ ಉಣ್ಹಪಚ್ಚಯಾಪಿ ಸಮಾನಾ ಲಾಖಾಸಙ್ಖಾತಧಾತುನಿಸ್ಸಿತಾ ಉಸ್ಮಾ ಅತ್ತನೋ ನಿಸ್ಸಯೇ ಮುದುಭಾವಕಾರೀ ಹೋತಿ, ನ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯಭೂತೇಪಿ ಬಹಿದ್ಧಾ ವೀತಚ್ಚಿತಙ್ಗಾರಸಙ್ಖಾತೇ ಉಣ್ಹಭಾವೇ। ಏವಂ ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಸಙ್ಖಾತಅಞ್ಞಪಚ್ಚಯೋಪಿ ಸಮಾನೋ ಚಿತ್ತನಿಸ್ಸಿತತ್ತಾ ಅತ್ತನೋ ನಿಸ್ಸಯಭೂತೇ ಚಿತ್ತೇ ಏವ ಏಸ ವೇದನುಪ್ಪಾದಕೋ ಹೋತಿ, ನ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯಭೂತೇಪಿ ವತ್ಥುಮ್ಹಿ ಆರಮ್ಮಣೇವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತಜ್ಜೇನ ಸಮನ್ನಾಹಾರೇನ ಪನ ಇನ್ದ್ರಿಯೇನ ಚ ಪರಿಕ್ಖತೇ ವಿಸಯೇ ಅನನ್ತರಾಯೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ಏಸ "ಆಪಾಥಗತವಿಸಯಪದಟ್ಠಾನೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಫಸ್ಸೋ ಯತೋ ಸಮುದೇತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸೋ "ಫಸ್ಸಸಮುದಯೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ – "ಸಳಾಯತನಪಚ್ಚಯಾ ಫಸ್ಸೋ"ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೧; ವಿಭ॰ ೨೨೫)। ಅತೀತದುಕೋ ಕಾಲವಸೇನ ವುತ್ತೋ। ವೇದನಾದುಕೋ "ಉಪೇಕ್ಖಾ ಪನ ಸನ್ತತ್ತಾ, ಸುಖಮಿಚ್ಚೇವ ಭಾಸಿತಾ"ತಿ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೩೨) ವುತ್ತತ್ತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಂ ಸುಖಮೇವ ಕತ್ವಾ ಸುಖದುಕ್ಖವಸೇನ, ನಾಮರೂಪದುಕೋ ರೂಪಾರೂಪವಸೇನ, ಆಯತನದುಕೋ ಸಂಸಾರಪವತ್ತಿವಸೇನ, ಸಕ್ಕಾಯದುಕೋ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧವಸೇನ ವುತ್ತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ ಸುಖಯತೀತಿ **ಸುಖಾ**। ವೇದಯತೀತಿ **ವೇದನಾ**। ದುಕ್ಖಯತೀತಿ **ದುಕ್ಖಾ**। ನಮನಲಕ್ಖಣಂ **ನಾಮಂ**। ರುಪ್ಪನಲಕ್ಖಣಂ **ರೂಪಂ**। ಚಕ್ಖಾಯತನಾದೀನಿ **ಛ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾನಿ**। ರೂಪಾಯತನಾದೀನಿ **ಛ ಬಾಹಿರಾನಿ**। ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾದಯೋ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ವಿಜ್ಜಮಾನಟ್ಠೇನ **ಸಕ್ಕಾಯೋ**। ಅವಿಜ್ಜಾಕಮ್ಮತಣ್ಹಾಆಹಾರಫಸ್ಸನಾಮರೂಪಾ **ಸಕ್ಕಾಯಸಮುದಯೋ**।

ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸೋತಿ ಚಕ್ಖತೀತಿ ಚಕ್ಖು, ರೂಪಂ ಅಸ್ಸಾದೇತಿ ವಿಭಾವೇತಿ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಚಕ್ಖುತೋ ಪವತ್ತೋ ಸಮ್ಫಸ್ಸೋ ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸೋ। ಸೋ ಪನ ಅತ್ತನಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಹಜಾತಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಯವಿಪಾಕಆಹಾರಸಮ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿಅವಿಗತವಸೇನ ಅಟ್ಠಧಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಸುಣಾತೀತಿ **ಸೋತಂ**। ತಂ ಸಸಮ್ಭಾರಸೋತಬಿಲಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ತನುತಮ್ಬಲೋಮಾಚಿತೇ ಅಙ್ಗುಲಿವೇಠಕಸಣ್ಠಾನೇ ಪದೇಸೇ ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಂ ಯಥಾರಹಂ ವತ್ಥುದ್ವಾರಭಾವಂ ಸಾಧಯಮಾನಂ ತಿಟ್ಠತಿ। ಸೋತತೋ ಪವತ್ತೋ ಸಮ್ಫಸ್ಸೋ **ಸೋತಸಮ್ಫಸ್ಸೋ**। **ಘಾನಸಮ್ಫಸ್ಸಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಘಾಯತೀತಿ ಘಾನಂ । ತಂ ಸಸಮ್ಭಾರಬಿಲಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಅಜಪದಸಣ್ಠಾನೇ ಪದೇಸೇ ಘಾನವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಂ ಯಥಾರಹಂ ವತ್ಥುದ್ವಾರಭಾವಂ ಸಾಧಯಮಾನಂ ತಿಟ್ಠತಿ। ಜೀವಿತಮವ್ಹಾಯತೀತಿ **ಜಿವ್ಹಾ,** ಸಾಯನಟ್ಠೇನ ವಾ **ಜಿವ್ಹಾ**। ಸಾ ಸಸಮ್ಭಾರಜಿವ್ಹಾಯ ಅತಿಅಗ್ಗಮೂಲಪಸ್ಸಾನಿ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಉಪರಿಮತಲಮಜ್ಝೇ ಭಿನ್ನಉಪ್ಪಲದಲಗ್ಗಸಣ್ಠಾನೇ ಪದೇಸೇ ಜಿವ್ಹಾವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಂ ಯಥಾರಹಂ ವತ್ಥುದ್ವಾರಭಾವಂ ಸಾಧಯಮಾನಾ ತಿಟ್ಠತಿ। ಕುಚ್ಛಿತಾನಂ ಸಾಸವಧಮ್ಮಾನಂ ಆಯೋತಿ **ಕಾಯೋ**। ಆಯೋತಿ ಉಪ್ಪತ್ತಿದೇಸೋ। ಯಾವತಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಉಪಾದಿಣ್ಣಪವತ್ತಿ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ, ತತ್ಥ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಕಾಯಪ್ಪಸಾದೋ ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಂ ಯಥಾರಹಂ ವತ್ಥುದ್ವಾರಭಾವಂ ಸಾಧಯಮಾನೋ ತಿಟ್ಠತಿ। ಮುನಾತೀತಿ **ಮನೋ,** ವಿಜಾನಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮನೋ**ತಿ ಸಹಾವಜ್ಜನಭವಙ್ಗಂ; ಮನತೋ ಪವತ್ತೋ ಸಮ್ಫಸ್ಸೋ **ಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸೋ**।

ಛಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ಫಸ್ಸಂ ದುವಿಧಮೇವ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಅಧಿವಚನಸಮ್ಫಸ್ಸೋ ಪಟಿಘಸಮ್ಫಸ್ಸೋ**"ತಿ ಆಹ । ಮನೋದ್ವಾರಿಕೋ **ಅಧಿವಚನಸಮ್ಫಸ್ಸೋ**। ಪಞ್ಚದ್ವಾರಿಕೋ ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಾದಿಪಟಿಘೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ **ಪಟಿಘಸಮ್ಫಸ್ಸೋ**।

ಸುಖವೇದನಾಯ ಆರಮ್ಮಣೇ **ಸುಖವೇದನೀಯೋ**। ದುಕ್ಖವೇದನಾಯ ಆರಮ್ಮಣೇ **ದುಕ್ಖವೇದನೀಯೋ**। ಅದುಕ್ಖಮಸುಖವೇದನಾಯ ಆರಮ್ಮಣೇ **ಅದುಕ್ಖಮಸುಖವೇದನೀಯೋ**। ತತ್ಥ ಸುಖಯತೀತಿ ಸುಖಂ, ಯಸ್ಸುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಸುಖಿತಂ ಕರೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸುಟ್ಠು ವಾ ಖನತಿ, ಖಾದತಿ ಚ ಕಾಯಚಿತ್ತಾಬಾಧನ್ತಿ ಸುಖಂ। ದುಕ್ಖಯತೀತಿ ದುಕ್ಖಂ, ಯಸ್ಸುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ದುಕ್ಖಿತಂ ಕರೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ನ ದುಕ್ಖಂ ನ ಸುಖನ್ತಿ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಂ, **ಮ**-ಕಾರೋ ಪದಸನ್ಧಿವಸೇನ ವುತ್ತೋ।

ಕುಸಲೋತಿಆದಯೋ ಜಾತಿವಸೇನ ವುತ್ತಾ। ತತ್ಥ **ಕುಸಲೋ**ತಿ ಏಕವೀಸತಿಕುಸಲಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ। **ಅಕುಸಲೋ**ತಿ ದ್ವಾದಸಾಕುಸಲಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ। **ಅಬ್ಯಾಕತೋ**ತಿ ಅವಸೇಸವಿಪಾಕಕಿರಿಯಾಬ್ಯಾಕತಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ।

ಪುನ ಭವಪ್ಪಭೇದವಸೇನ ನಿದ್ದಿಸನ್ತೋ "**ಕಾಮಾವಚರೋ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಚತುಪಞ್ಞಾಸಕಾಮಾವಚರಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ **ಕಾಮಾವಚರೋ**। ಕಾಮಂ ಪಹಾಯ ರೂಪೇ ಅವಚರತೀತಿ **ರೂಪಾವಚರೋ,** ಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತವಸೇನ ಪಞ್ಚದಸರೂಪಾವಚರಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ। ಕಾಮಞ್ಚ ರೂಪಞ್ಚ ಪಹಾಯ ಅರೂಪೇ ಅವಚರತೀತಿ **ಅರೂಪಾವಚರೋ,** ಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತವಸೇನ ದ್ವಾದಸಾರೂಪಾವಚರಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ।

ಇದಾನಿ ಅಭಿನಿವೇಸವಸೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಸುಞ್ಞತೋ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಸುಞ್ಞತೋ**ತಿ ರಾಗದೋಸಮೋಹೇಹಿ ಸುಞ್ಞತ್ತಾ ಸುಞ್ಞತೋ। ರಾಗದೋಸಮೋಹನಿಮಿತ್ತೇಹಿ ಅನಿಮಿತ್ತತ್ತಾ **ಅನಿಮಿತ್ತೋ**। ರಾಗದೋಸಮೋಹಪಣಿಧೀನಂ ಅಭಾವತೋ **ಅಪ್ಪಣಿಹಿತೋ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಇದಾನಿ ವಟ್ಟಪರಿಯಾಪನ್ನಅಪರಿಯಾಪನ್ನವಸೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಲೋಕಿಯೋ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಲೋಕೋ ವುಚ್ಚತಿ ಲುಜ್ಜನಪಲುಜ್ಜನಟ್ಠೇನ ವಟ್ಟಂ , ತಸ್ಮಿಂ ಪರಿಯಾಪನ್ನಭಾವೇನ ಲೋಕೇ ನಿಯುತ್ತೋತಿ **ಲೋಕಿಯೋ**। ಉತ್ತಿಣ್ಣೋತಿ ಉತ್ತರೋ, ಲೋಕೇ ಅಪರಿಯಾಪನ್ನಭಾವೇನ ಲೋಕತೋ ಉತ್ತರೋತಿ **ಲೋಕುತ್ತರೋ**। **ಫುಸನಾ**ತಿ ಫುಸನಾಕಾರೋ। **ಸಮ್ಫುಸನಾ ಸಮ್ಫುಸಿತತ್ತ**ನ್ತಿ ಉಪಸಗ್ಗೇನ ಪದಂ ವಡ್ಢಿತಂ।

ಏವಂ ಞಾತಂ ಕತ್ವಾತಿ ಏವಂ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ ಜಾನನ್ತೋ **ತೀರೇತಿ** ತೀರಯತಿ, ಉಪರಿ ವತ್ತಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಚಿನ್ತೇತಿ। ಅನಿಚ್ಚನ್ತಿಕತಾಯ ಆದಿಅನ್ತವನ್ತತಾಯ ಚ **ಅನಿಚ್ಚತೋ** ತೀರೇತಿ। ಉಪ್ಪಾದವಯಪಟಿಪೀಳನತಾಯ ದುಕ್ಖವತ್ಥುತಾಯ ಚ **ದುಕ್ಖತೋ**। ಪಚ್ಚಯಯಾಪನೀಯತಾಯ ರೋಗಮೂಲತಾಯ ಚ **ರೋಗತೋ**। ದುಕ್ಖತಾಸೂಲಯೋಗಿತಾಯ ಕಿಲೇಸಾಸುಚಿಪಗ್ಘರತಾಯ ಉಪ್ಪಾದಜರಾಭಙ್ಗೇಹಿ ಉದ್ಧುಮಾತಪರಿಪಕ್ಕಪಭಿನ್ನತಾಯ ಚ **ಗಣ್ಡತೋ**। ಪೀಳಾಜನಕತಾಯ ಅನ್ತೋತುದನತಾಯ ದುನ್ನೀಹರಣೀಯತಾಯ ಚ **ಸಲ್ಲತೋ**। ವಿಗರಹಣೀಯತಾಯ ಅವಡ್ಢಿಆವಹನತಾಯ ಅಘವತ್ಥುತಾಯ ಚ **ಅಘತೋ**। ಅಸೇರಿಭಾವಜನಕತಾಯ ಆಬಾಧಪದಟ್ಠಾನತಾಯ ಚ **ಆಬಾಧತೋ**। ಅವಸತಾಯ ಅವಿಧೇಯ್ಯತಾಯ ಚ **ಪರತೋ**। ಬ್ಯಾಧಿಜರಾಮರಣೇಹಿ ಲುಜ್ಜನಪಲುಜ್ಜನತಾಯ **ಪಲೋಕತೋ**। ಅನೇಕಬ್ಯಸನಾವಹನತಾಯ **ಈತಿತೋ**। ಅವಿದಿತಾನಂಯೇವ ವಿಪುಲಾನಂ ಅನತ್ಥಾನಂ ಆವಹನತೋ ಸಬ್ಬೂಪದ್ದವವತ್ಥುತಾಯ ಚ **ಉಪದ್ದವತೋ**। ಸಬ್ಬಭಯಾನಂ ಆಕರತಾಯ ಚ ದುಕ್ಖವೂಪಸಮಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಪರಮಸ್ಸಾಸಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತತಾಯ ಚ **ಭಯತೋ**। ಅನೇಕೇಹಿ ಅನತ್ಥೇಹಿ ಅನುಬದ್ಧತಾಯ ದೋಸೂಪಸಟ್ಠತಾಯ, ಉಪಸಗ್ಗೋ ವಿಯ ಅನಧಿವಾಸನಾರಹತಾಯ ಚ **ಉಪಸಗ್ಗತೋ**। ಬ್ಯಾಧಿಜರಾಮರಣೇಹಿ ಚೇವ ಲಾಭಾದೀಹಿ ಚ ಲೋಕಧಮ್ಮೇಹಿ ಪಚಲಿತತಾಯ **ಚಲತೋ**। ಉಪಕ್ಕಮೇನ ಚೇವ ಸರಸೇನ ಚ ಪಭಙ್ಗುಪಗಮನಸೀಲತಾಯ **ಪಭಙ್ಗುತೋ**। ಸಬ್ಬಾವತ್ಥಾವಿನಿಪಾತಿತಾಯ, ಥಿರಭಾವಸ್ಸ ಚ ಅಭಾವತಾಯ **ಅಧುವತೋ**। ಅತಾಯನತಾಯ ಚೇವ ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಖೇಮತಾಯ ಚ **ಅತಾಣತೋ**। ಅಲ್ಲೀಯಿತುಂ ಅನರಹತಾಯ, ಅಲ್ಲೀನಾನಮ್ಪಿ ಚ ಲೇಣಕಿಚ್ಚಾಕಾರಿತಾಯ **ಅಲೇಣತೋ**। ನಿಸ್ಸಿತಾನಂ ಭಯಸಾರಕತ್ತಾಭಾವೇನ **ಅಸರಣತೋ**। ಯಥಾಪರಿಕಪ್ಪಿತೇಹಿ ಧುವಸುಭಸುಖತ್ತಭಾವೇಹಿ ರಿತ್ತತಾಯ **ರಿತ್ತತೋ**। ರಿತ್ತತಾಯೇವ **ತುಚ್ಛತೋ,** ಅಪ್ಪಕತ್ತಾ ವಾ। ಅಪ್ಪಕಮ್ಪಿ ಹಿ ಲೋಕೇ "ತುಚ್ಛ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸಾಮಿನಿವಾಸಿವೇದಕ ಕಾರಕಾಧಿಟ್ಠಾಯಕವಿರಹಿತತಾಯ **ಸುಞ್ಞತೋ**।

ಸಯಞ್ಚ ಅಸಾಮಿಕಭಾವಾದಿತಾಯ **ಅನತ್ತತೋ**। ಪವತ್ತಿದುಕ್ಖತಾಯ, ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಆದೀನವತಾಯ **ಆದೀನವತೋ**। ಅಥ ವಾ ಆದೀನಂ ವಾತಿ ಗಚ್ಛತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ ಆದೀನವೋ, ಕಪಣಮನುಸ್ಸಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಖನ್ಧಾಪಿ ಚ ಕಪಣಾಯೇವಾತಿ ಆದೀನವಸದಿಸತಾಯ **ಆದೀನವತೋ**। ಜರಾಯ ಚೇವ ಮರಣೇನ ಚಾತಿ ದ್ವೇಧಾ ಪರಿಣಾಮಪಕತಿತಾಯ **ವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮತೋ**। ದುಬ್ಬಲತಾಯ, ಫೇಗ್ಗು ವಿಯ ಸುಖಭಞ್ಜನೀಯತಾಯ ಚ **ಅಸಾರಕತೋ**। ಅಘಹೇತುತಾಯ **ಅಘಮೂಲತೋ**। ಮಿತ್ತಮುಖಸಪತ್ತೋ ವಿಯ ವಿಸ್ಸಾಸಘಾತಿತಾಯ **ವಧಕತೋ**। ವಿಗತಭವತಾಯ ವಿಭವಸಮ್ಭೂತತಾಯ ಚ **ವಿಭವತೋ**। ಆಸವಪದಟ್ಠಾನತಾಯ **ಸಾಸವತೋ**। ಹೇತುಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಅಭಿಸಙ್ಖತತಾಯ **ಸಙ್ಖತತೋ**। ಮಚ್ಚುಮಾರಕಿಲೇಸಮಾರಾನಂ ಆಮಿಸಭೂತತಾಯ **ಮಾರಾಮಿಸತೋ**। ಜಾತಿಜರಾಬ್ಯಾಧಿಮರಣಪಕತಿತಾಯ **ಜಾತಿಜರಾಬ್ಯಾಧಿಮರಣಧಮ್ಮತೋ**। ಸೋಕಪರಿದೇವಉಪಾಯಾಸಹೇತುತಾಯ **ಸೋಕಪರಿದೇವಉಪಾಯಾಸಧಮ್ಮತೋ**। ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿದುಚ್ಚರಿತಸಂಕಿಲೇಸಾನಂ ವಿಸಯಧಮ್ಮತಾಯ **ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮತೋ**। ಅವಿಜ್ಜಾಕಮ್ಮತಣ್ಹಾಸಳಾಯತನವಸೇನ ಉಪ್ಪತ್ತಿತೋ **ಸಮುದಯತೋ**। ತೇಸಂ ಅಭಾವೇನ **ಅತ್ಥಙ್ಗಮತೋ**। ಛನ್ದೇ ಛನ್ದರಾಗವಸೇನ ಮಧುರಸ್ಸಾದೇನ **ಅಸ್ಸಾದತೋ**। ಛನ್ದಸ್ಸ ವಿಪರಿಣಾಮೇನ **ಆದೀನವತೋ**। ಉಭಿನ್ನಂ ನಿಸ್ಸರಣೇನ **ನಿಸ್ಸರಣತೋ ತೀರೇತೀತಿ** ಸಬ್ಬೇಸು ಚ ಇಮೇಸು "ತೀರೇತೀ"ತಿ ಪಾಠಸೇಸೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಪಜಹತೀತಿ ಸಕಸನ್ತಾನತೋ ನೀಹರತಿ। **ವಿನೋದೇತೀತಿ** ತುದತಿ। **ಬ್ಯನ್ತಿಂ ಕರೋತೀತಿ** ವಿಗತನ್ತಂ ಕರೋತಿ। **ಅನಭಾವಂ ಗಮೇತೀತಿ** ಅನು ಅನು ಅಭಾವಂ ಗಮೇತಿ। ಅರಿಯಮಗ್ಗಸತ್ಥೇನ ಉಚ್ಛಿನ್ನಂ ತಣ್ಹಾಅವಿಜ್ಜಾಮಯಂ ಮೂಲಮೇತೇಸನ್ತಿ **ಉಚ್ಛಿನ್ನಮೂಲಾ**। ತಾಲವತ್ಥು ವಿಯ ನೇಸಂ ವತ್ಥು ಕತನ್ತಿ **ತಾಲಾವತ್ಥುಕತಾ**। ಯಥಾ ಹಿ ತಾಲರುಕ್ಖಂ ಸಮೂಲಂ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ವತ್ಥುಮತ್ತೇ ತಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ ಕತೇ ನ ಪುನ ತಸ್ಸ ತಾಲಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಏವಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸತ್ಥೇನ ಸಮೂಲೇ ರೂಪಾದಿರಸೇ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ತೇಸಂ ಪುಬ್ಬೇ ಉಪ್ಪನ್ನಪುಬ್ಬಭಾವೇನ ವತ್ಥುಮತ್ತೇ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನೇ ಕತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇ "ತಾಲಾವತ್ಥುಕತಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಯಸ್ಸೇಸೋತಿ** ಯಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಏಸೋ ಗೇಧೋ। **ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನೋತಿ** ಉಚ್ಛಿನ್ನೋ। **ವೂಪಸನ್ತೋತಿ** ಫಲೇನ ವೂಪಸನ್ತೋ। **ಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧೋತಿ** ಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧಿಪ್ಪಹಾನೇನ ಪಟಿಪಸ್ಸಮ್ಭಿತೋ। ಉಪಸಗ್ಗೇನ ವಾ ಪದಂ ವಡ್ಢಿತಂ।

ಅಭಬ್ಬುಪ್ಪತ್ತಿಕೋತಿ ಪುನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತುಂ ಅಭಬ್ಬೋ। **ಞಾಣಗ್ಗಿನಾ ದಡ್ಢೋ**ತಿ ಮಗ್ಗಞಾಣಗ್ಗಿನಾ ಝಾಪಿತೋ। ಅಥ ವಾ ವಿಸನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ಭಾಜನೇನ ಸಹ ಛಡ್ಡಿತಂ ವಿಯ ವತ್ಥುನಾ ಸಹ ಪಹೀನೋ। ಮೂಲಚ್ಛಿನ್ನವಿಸವಲ್ಲಿ ವಿಯ ಸಮೂಲಚ್ಛಿನ್ನೋತಿ **ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನೋ**। ಉದ್ಧನೇ ಉದಕಂ ಸಿಞ್ಚಿತ್ವಾ ನಿಬ್ಬಾಪಿತಅಙ್ಗಾರಂ ವಿಯ **ವೂಪಸನ್ತೋ**। ನಿಬ್ಬಾಪಿತಅಙ್ಗಾರೇ ಪತಿತಉದಕಫುಸಿತಂ ವಿಯ **ಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧೋ**। ಅಙ್ಕುರುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಹೇತುಚ್ಛಿನ್ನಬೀಜಂ ವಿಯ **ಅಭಬ್ಬುಪ್ಪತ್ತಿಕೋ**। ಅಸನಿಪಾತವಿಸರುಕ್ಖೋ ವಿಯ **ಞಾಣಗ್ಗಿನಾ ದಡ್ಢೋ**ತಿ ಏವಮೇಕೇ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ।

ವೀತಗೇಧೋತಿ ಇದಂ ಸಕಭಾವಪರಿಚ್ಚಜನವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ವಿಗತಗೇಧೋ**ತಿ ಇದಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಸಾಲಯಭಾವಪರಿಚ್ಚಜನವಸೇನ। **ಚತ್ತಗೇಧೋ**ತಿ ಇದಂ ಪುನ ಅನಾದಿಯನಭಾವದಸ್ಸನವಸೇನ। **ಮುತ್ತಗೇಧೋ**ತಿ ಇದಂ ಸನ್ತತಿತೋ ವಿನಿಮೋಚನವಸೇನ। **ಪಹೀನಗೇಧೋ**ತಿ ಇದಂ ಮುತ್ತಸ್ಸಾಪಿ ಕ್ವಚಿ ಅನವಟ್ಠಾನದಸ್ಸನವಸೇನ। **ಪಟಿನಿಸ್ಸಟ್ಠಗೇಧೋ**ತಿ ಇದಂ ಆದಿನ್ನಪುಬ್ಬಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಗ್ಗದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ವೀತರಾಗೋ ವಿಗತರಾಗೋ ಚತ್ತರಾಗೋ**ತಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ಗಿಜ್ಝನವಸೇನ **ಗೇಧೋ**। ರಞ್ಜನವಸೇನ **ರಾಗೋ**। **ನಿಚ್ಛಾತೋ**ತಿ ನಿತ್ತಣ್ಹೋ। "ನಿಚ್ಛದೋ"ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ತಣ್ಹಾಛದನವಿರಹಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಿಬ್ಬುತೋ**ತಿ ನಿಬ್ಬುತಸಭಾವೋ। **ಸೀತಿಭೂತೋ**ತಿ ಸೀತಸಭಾವೋ। **ಸುಖಪಟಿಸಂವೇದೀ**ತಿ ಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕಸುಖಂ ಅನುಭವನಸಭಾವೋ। **ಬ್ರಹ್ಮಭೂತೇನಾ**ತಿ ಉತ್ತಮಸಭಾವೇನ। **ಅತ್ತನಾ**ತಿ ಚಿತ್ತೇನ।

ಕತತ್ತಾ ಚಾತಿ ಪಾಪಕಮ್ಮಾನಂ ಕತಭಾವೇನ ಚ। **ಅಕತತ್ತಾ ಚಾ**ತಿ ಕುಸಲಾನಂ ಅಕತಭಾವೇನ ಚ। **ಕತಂ ಮೇ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಂ, ಅಕತಂ ಮೇ ಕಾಯಸುಚರಿತ**ನ್ತಿಆದಯೋ ದ್ವಾರವಸೇನ ಅವಿರತಿವಿರತಿವಸೇನ ಕಮ್ಮಪಥವಸೇನ ಚ ವುತ್ತಾ। **ಸೀಲೇಸುಮ್ಹಿ ನ ಪರಿಪೂರಕಾರೀ**ತಿಆದಯೋ ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲವಸೇನ। **ಜಾಗರಿಯಮನನುಯುತ್ತೋ**ತಿ ಪಞ್ಚಜಾಗರಣವಸೇನ। **ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞೇನಾ**ತಿ ಸಾತ್ಥಕಾದಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞವಸೇನ । **ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ**ತಿಆದಯೋ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮಾ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರವಸೇನ। **ದುಕ್ಖಂ ಮೇ ಅಪರಿಞ್ಞಾತ**ನ್ತಿಆದಯೋ ಚತ್ತಾರೋ ಅರಿಯಸಚ್ಚವಸೇನ ವುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತೇ ಅತ್ಥತೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ಪಾಕಟಾಯೇವ।

ಧೀರೋ ಪಣ್ಡಿತೋತಿ ಸತ್ತ ಪದಾ ವುತ್ತತ್ಥಾಯೇವ। ಅಪಿ ಚ ದುಕ್ಖೇ ಅಕಮ್ಪಿಯಟ್ಠೇನ **ಧೀರೋ**। ಸುಖೇ ಅನುಪ್ಪಿಲವಟ್ಠೇನ **ಪಣ್ಡಿತೋ**। ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕತ್ಥೇ ಕತಪರಿಚಯಟ್ಠೇನ **ಪಞ್ಞವಾ**। ಅತ್ತತ್ಥಪರತ್ಥೇ ನಿಚ್ಚಲಟ್ಠೇನ **ಬುದ್ಧಿಮಾ**। ಗಮ್ಭೀರಉತ್ತಾನತ್ಥೇ ಅಪಚ್ಚೋಸಕ್ಕನಟ್ಠೇನ **ಞಾಣೀ**। ಗುಳ್ಹಪಟಿಚ್ಛನ್ನತ್ಥೇ ಓಭಾಸನಟ್ಠೇನ **ವಿಭಾವೀ**। ನಿಕ್ಕಿಲೇಸಬ್ಯವದಾನಟ್ಠೇನ ತುಲಾಸದಿಸೋತಿ **ಮೇಧಾವೀ**। **ನ ಲಿಮ್ಪತೀ**ತಿ ಸಜಾತಿಯಾ ನ ಲಿಮ್ಪತಿ ಆಕಾಸೇ ಲೇಖಾ ವಿಯ। **ನ ಪಲಿಮ್ಪತೀ**ತಿ ವಿಸೇಸೇನ ನ ಲಿಮ್ಪತಿ। **ನ ಉಪಲಿಮ್ಪತೀ**ತಿ ಸಞ್ಞೋಗೋ ಹುತ್ವಾಪಿ ನ ಲಿಮ್ಪತಿ ಹತ್ಥತಲೇ ಲೇಖಾ ವಿಯ। **ಅಲಿತ್ತೋ**ತಿ ಸಞ್ಞೋಗೋ ಹುತ್ವಾಪಿ ನ ಕಿಲಿಸ್ಸತಿ ಕಾಸಿಕವತ್ಥೇ ಠಪಿತಮಣಿರತನಂ ವಿಯ। **ಅಪಲಿತ್ತೋ**ತಿ ವಿಸೇಸೇನ ನ ಕಿಲಿಸ್ಸತಿ ಮಣಿರತನೇ ಪಲಿವೇಠಿತಕಾಸಿಕವತ್ಥಂ ವಿಯ। **ಅನುಪಲಿತ್ತೋ**ತಿ ಉಪಗನ್ತ್ವಾಪಿ ನ ಅಲ್ಲೀಯತಿ ಪೋಕ್ಖರಪತ್ತೇ ಉದಕಬಿನ್ದು ವಿಯ। **ನಿಕ್ಖನ್ತೋ**ತಿ ಬಹಿ ನಿಕ್ಖನ್ತೋ ಬನ್ಧನಾಗಾರತೋ ಪಲಾತೋ ವಿಯ। **ನಿಸ್ಸಟೋ**ತಿ ಪಾಪಪಹೀನೋ ಅಮಿತ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಚ್ಛಾಪಿತಕಿಲಿಟ್ಠವತ್ಥು ವಿಯ। **ವಿಪ್ಪಮುತ್ತೋ**ತಿ ಸುಟ್ಠು ಮುತ್ತೋ ಗಯ್ಹೂಪಗೇ ವತ್ಥುಮ್ಹಿ ರತಿಂ ನಾಸೇತ್ವಾ ಪುನ ನಾಗಮನಂ ವಿಯ। **ವಿಸಞ್ಞುತ್ತೋ**ತಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಏಕತೋ ನ ಯುತ್ತೋ ಬ್ಯಾಧಿನಾ ಮುತ್ತಗಿಲಾನೋ ವಿಯ। **ವಿಮರಿಯಾದಿಕತೇನ ಚೇತಸಾ**ತಿ ವಿಗತಮರಿಯಾದಕತೇನ ಚಿತ್ತೇನ, ಸಬ್ಬಭವೇನ ಸಬ್ಬಾರಮ್ಮಣೇನ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇಹಿ ಮುತ್ತಚಿತ್ತೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೪. **ಸಞ್ಞಂ ಪರಿಞ್ಞಾ**ತಿ ಗಾಥಾಯ ಪನ ಅಯಂ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ಫಸ್ಸಮೇವ, ಅಪಿ ಚ ಖೋ ಪನ ಕಾಮಸಞ್ಞಾದಿಭೇದಂ ಸಞ್ಞಂ, ಸಞ್ಞಾನುಸಾರೇನ ವಾ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ನಾಮರೂಪಂ ತೀಹಿ ಪರಿಞ್ಞಾಹಿ ಪರಿಜಾನಿತ್ವಾ ಇಮಾಯ ಪಟಿಪದಾಯ ಚತುಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ವಿತರೇಯ್ಯ **ಓಘಂ,** ತತೋ ಸೋ ತಿಣ್ಣೋಘೋ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಪರಿಗ್ಗಹೇಸು ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನೇನ ಅನುಪಲಿತ್ತೋ ಖೀಣಾಸವಮುನಿ ರಾಗಾದಿಸಲ್ಲಾನಂ ಅಬ್ಬೂಳ್ಹತ್ತಾ **ಅಬ್ಬೂಳ್ಹಸಲ್ಲೋ,**

ಸತಿವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ಚರಂ,** ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ವಾ ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ಚರನ್ತೋ ತೇನ ಅಪ್ಪಮಾದಚಾರೇನ ಅಬ್ಭೂಳ್ಹಸಲ್ಲೋ ಹುತ್ವಾ ಸಕಪರತ್ತಭಾವಾದಿಭೇದಂ **ನಾಸೀಸತಿ ಲೋಕಮಿಮಂ ಪರಞ್ಚ,** ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಚರಿಮಚಿತ್ತನಿರೋಧಾ ನಿರುಪಾದಾನೋವ ಜಾತವೇದೋ ಪರಿನಿಬ್ಬಾತೀತಿ ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟೇನ ದೇಸನಂ ನಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ, ಧಮ್ಮನೇತ್ತಿಠಪನಮೇವ ಕರೋನ್ತೋ; ನ ತು ಇಮಾಯ ದೇಸನಾಯ ಮಗ್ಗಂ ವಾ ಫಲಂ ವಾ ಉಪ್ಪಾದೇಸಿ, ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ದೇಸಿತತ್ತಾತಿ।

ನೀಲಾದಿಭೇದಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಸಞ್ಜಾನಾತೀತಿ **ಸಞ್ಞಾ**। ಸಾ ಸಞ್ಜಾನನಲಕ್ಖಣಾ ಪಚ್ಚಾಭಿಞ್ಞಾಣರಸಾ। ಚತುಭೂಮಿಕಸಞ್ಞಾ ಹಿ ನೋಸಞ್ಜಾನನಲಕ್ಖಣಾ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಸಬ್ಬಾ ಸಞ್ಜಾನನಲಕ್ಖಣಾವ। ಯಾ ಪನೇತ್ಥ ಅಭಿಞ್ಞಾಣೇನ ಸಞ್ಜಾನಾತಿ, ಸಾ ಪಚ್ಚಾಭಿಞ್ಞಾಣರಸಾ ನಾಮ ಹೋತಿ। ತಸ್ಸಾ ವಡ್ಢಕಿಸ್ಸ ದಾರುಮ್ಹಿ ಅಭಿಞ್ಞಾಣಂ ಕತ್ವಾ ಪುನ ತೇನ ಅಭಿಞ್ಞಾಣೇನ ತಂ ಪಚ್ಚಾಭಿಜಾನನಕಾಲೇ, ಪುರಿಸಸ್ಸ ಕಾಳತಿಲಕಾದಿಅಭಿಞ್ಞಾಣಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಪುನ ತೇನ ಅಭಿಞ್ಞಾಣೇನ “ಅಸುಕೋ ನಾಮ ಏಸೋ”ತಿ ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಾಭಿಜಾನನಕಾಲೇ, ರಞ್ಞೋ ಪಿಳನ್ಧನಗೋಪಕಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಪಿಳನ್ಧನೇ ನಾಮಪಣ್ಣಕಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ “ಅಸುಕಂ ಪಿಳನ್ಧನಂ ನಾಮ ಆಹರಾ”ತಿ ವುತ್ತೇ ದೀಪಂ ಜಾಲೇತ್ವಾ ಸಾರಗಬ್ಭಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಪಣ್ಣಂ ವಾಚೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸೇವ ಪಿಳನ್ಧನಸ್ಸ ಆಹರಣಕಾಲೇ ಚ ಪವತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಅಪರೋ ನಯೋ - ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಿಕವಸೇನ ಹಿ ಸಞ್ಜಾನನಲಕ್ಖಣಾ ಸಞ್ಞಾ, ಪುನಸಞ್ಜಾನನಪಚ್ಚಯನಿಮಿತ್ತಕರಣರಸಾ ದಾರುಆದೀಸು ತಚ್ಛಕಾದಯೋ ವಿಯ, ಯಥಾಗಹಿತನಿಮಿತ್ತವಸೇನ ಅಭಿನಿವೇಸಕರಣಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ ಹತ್ಥಿದಸ್ಸಕಅನ್ಧೋ ವಿಯ, ಆರಮ್ಮಣೇ ಅನೋಗಾಳ್ಹವುತ್ತಿತಾಯ ಅಚಿರಟ್ಠಾನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ ವಾ ವಿಜ್ಜು ವಿಯ, ಯಥಾಉಪಟ್ಠಿತವಿಸಯಪದಟ್ಠಾನಾ ತಿಣಪುರಿಸಕೇಸು ಮಿಗಪೋತಕಾನಂ ಪುರಿಸಾತಿ ಉಪ್ಪನ್ನಸಞ್ಞಾ ವಿಯ। ಯಾ ಪನೇತ್ಥ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಹೋತಿ, ಸಾ ಞಾಣಮೇವ ಅನುವತ್ತತಿ, ಸಸಮ್ಭಾರಪಥವೀಆದೀಸು ಸೇಸಧಮ್ಮಾ ಪಥವೀಆದೀನಿ ವಿಯಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಕಾಮಪಟಿಸಞ್ಞುತ್ತಾ ಸಞ್ಞಾ **ಕಾಮಸಞ್ಞಾ**। ಬ್ಯಾಪಾದಪಟಿಸಞ್ಞುತ್ತಾ ಸಞ್ಞಾ **ಬ್ಯಾಪಾದಸಞ್ಞಾ**। ವಿಹಿಂಸಾಪಟಿಸಞ್ಞುತ್ತಾ ಸಞ್ಞಾ **ವಿಹಿಂಸಾಸಞ್ಞಾ** । ತೇಸು ದ್ವೇ ಸತ್ತೇಸುಪಿ ಸಙ್ಖಾರೇಸುಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಕಾಮಸಞ್ಞಾ ಹಿ ಪಿಯೇ ಮನಾಪೇ ಸತ್ತೇ ವಾ ಸಙ್ಖಾರೇ ವಾ ವಿತಕ್ಕೇನ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಬ್ಯಾಪಾದಸಞ್ಞಾ ಅಪ್ಪಿಯೇ ಅಮನಾಪೇ ಸತ್ತೇ ವಾ ಸಙ್ಖಾರೇ ವಾ ಕುಜ್ಝಿತ್ವಾ ಓಲೋಕನಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ವಿನಾಸನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ವಿಹಿಂಸಾಸಞ್ಞಾ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಸಙ್ಖಾರೋ ಹಿ ದುಕ್ಖಾಪೇತಬ್ಬೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। “ಇಮೇ ಸತ್ತಾ ಹಞ್ಞನ್ತು ವಾ, ಉಚ್ಛಿಜ್ಜನ್ತು ವಾ, ವಿನಸ್ಸನ್ತು ವಾ, ಮಾ ವಾ ಅಹೇಸು”ನ್ತಿ ಚಿನ್ತನಕಾಲೇ ಪನ ಸತ್ತೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಟಿಸಞ್ಞುತ್ತಾ ಸಞ್ಞಾ **ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸಞ್ಞಾ,** ಸಾ ಅಸುಭಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಕಾಮಾವಚರಾ ಹೋತಿ, ಅಸುಭಝಾನೇ ರೂಪಾವಚರಾ, ತಂ ಝಾನಂ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಮಗ್ಗಫಲಕಾಲೇ ಲೋಕುತ್ತರಾ। ಅಬ್ಯಾಪಾದಪಟಿಸಞ್ಞುತ್ತಾ ಸಞ್ಞಾ **ಅಬ್ಯಾಪಾದಸಞ್ಞಾ,** ಸಾ ಮೇತ್ತಾಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಕಾಮಾವಚರಾ ಹೋತಿ, ಮೇತ್ತಾಝಾನೇ ರೂಪಾವಚರಾ, ತಂ ಝಾನಂ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಮಗ್ಗಫಲಕಾಲೇ ಲೋಕುತ್ತರಾ। ಅವಿಹಿಂಸಾಪಟಿಸಞ್ಞುತ್ತಾ ಸಞ್ಞಾ **ಅವಿಹಿಂಸಾಸಞ್ಞಾ,** ಸಾ ಕರುಣಾಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಕಾಮಾವಚರಾ, ಕರುಣಾಝಾನೇ ರೂಪಾವಚರಾ, ತಂ ಝಾನಂ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಮಗ್ಗಫಲಕಾಲೇ ಲೋಕುತ್ತರಾ। ಯದಾ ಅಲೋಭೋ ಸೀಸಂ ಹೋತಿ, ತದಾ ಇತರೇ ದ್ವೇ ತದನ್ವಾಯಿಕಾ ಭವನ್ತಿ। ಯದಾ ಮೇತ್ತಾ ಸೀಸಂ ಹೋತಿ, ತದಾ ಇತರೇ ದ್ವೇ ತದನ್ವಾಯಿಕಾ ಭವನ್ತಿ। ಯದಾ ಕರುಣಾ ಸೀಸಂ ಹೋತಿ, ತದಾ ಇತರೇ ದ್ವೇ ತದನ್ವಾಯಿಕಾ ಭವನ್ತಿ। ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಸಞ್ಞಾ **ರೂಪಸಞ್ಞಾ। ಸದ್ದಸಞ್ಞಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಇದಂ ತಸ್ಸಾಯೇವ ಆರಮ್ಮಣತೋ ನಾಮಂ। ಆರಮ್ಮಣಾನಂ ವುತ್ತತ್ತಾ ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಜಾದಿವತ್ಥೂನಿಪಿ ವುತ್ತಾನೇವ ಹೋನ್ತಿ।

ಯಾ ಏವರೂಪಾ ಸಞ್ಞಾತಿ ಅಞ್ಞಾಪಿ “ಪಟಿಘಸಮ್ಫಸ್ಸಜಾ ಸಞ್ಞಾ ಅಧಿವಚನಸಮ್ಫಸ್ಸಜಾ ಸಞ್ಞಾ”ತಿ ಏವಮಾದಿಕಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತತ್ಥ ಅಧಿವಚನಸಮ್ಫಸ್ಸಜಾ ಸಞ್ಞಾತಿಪಿ ಪರಿಯಾಯೇನ ಛದ್ವಾರಿಕಾಯೇವ । ತಯೋ ಹಿ ಅರೂಪಿನೋ ಖನ್ಧಾ ಸಯಂ ಪಿಟ್ಠಿವಟ್ಟಕಾ ಹುತ್ವಾ ಅತ್ತನಾ ಸಹಜಾತಸಞ್ಞಾಯ “ಅಧಿವಚನಸಮ್ಫಸ್ಸಜಾ ಸಞ್ಞಾ”ತಿ ನಾಮಂ ಕರೋನ್ತಿ, ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಪನ

ಪಟಿಘಸಮ್ಫಸ್ಸಜಾ ಸಞ್ಞಾ ನಾಮ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಿಕಾ ಸಞ್ಞಾ, ಅಧಿವಚನಸಮ್ಫಸ್ಸಜಾ ಸಞ್ಞಾ ನಾಮ ಮನೋದ್ವಾರಿಕಾ ಸಞ್ಞಾ। ಏತಾ ಅತಿರೇಕಸಞ್ಞಾ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಸಞ್ಞಾತಿ ಸಭಾವನಾಮಂ। **ಸಞ್ಜಾನನಾ**ತಿ ಸಞ್ಜಾನನಾಕಾರೋ। **ಸಞ್ಜಾನಿತತ್ತ**ನ್ತಿ ಸಞ್ಜಾನಿತಭಾವೋ।

ಅವಿಜ್ಜೋಘನ್ತಿ ಪೂರೇತುಂ ಅಯುತ್ತಟ್ಠೇನ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದಿ ಅವಿನ್ದಿಯಂ ನಾಮ, ಅಲದ್ಧಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂ ಅವಿನ್ದಿಯಂ ವಿನ್ದತೀತಿ ಅವಿಜ್ಜಾ। ತಬ್ಬಿಪರೀತತೋ ಕಾಯಸುಚರಿತಾದಿ ವಿನ್ದಿಯಂ ನಾಮ, ತಂ ವಿನ್ದಿಯಂ ನ ವಿನ್ದತೀತಿ ಅವಿಜ್ಜಾ। ಖನ್ಧಾನಂ ರಾಸಟ್ಠಂ, ಆಯತನಾನಂ ಆಯತನಟ್ಠಂ, ಧಾತೂನಂ ಸುಞ್ಞಟ್ಠಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಅಧಿಪತಿಯಟ್ಠಂ, ಸಚ್ಚಾನಂ ತಥಟ್ಠಂ ಅವಿದಿತಂ ಕರೋತೀತಿಪಿ ಅವಿಜ್ಜಾ। ದುಕ್ಖಾದೀನಂ ಪೀಳನಾದಿವಸೇನ ವುತ್ತಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಅತ್ಥಂ ಅವಿದಿತಂ ಕರೋತೀತಿಪಿ ಅವಿಜ್ಜಾ। ಅನ್ತವಿರಹಿತೇ ಸಂಸಾರೇ ಯೋನಿಗತಿಭವವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿಸತ್ತಾವಾಸೇಸು ಸತ್ತೇ ಜವಾಪೇತೀತಿ ಅವಿಜ್ಜಾ। ಪರಮತ್ಥತೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನೇಸು ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಾದೀಸು ಜವತಿ, ವಿಜ್ಜಮಾನೇಸು ಖನ್ಧಾದೀಸು ನ ಜವತೀತಿ ಅವಿಜ್ಜಾ। ಅಪಿ ಚ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಂ ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಾನಂ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಾನಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾನಂ ಛಾದನತೋಪಿ ಅವಿಜ್ಜಾ, ತಂ ಅವಿಜ್ಜೋಘಂ। ಕಾಮೋಘವಸೇನ **ಉತ್ತರೇಯ್ಯ**। ಭವೋಘವಸೇನ **ಪತರೇಯ್ಯ**। ದಿಟ್ಠೋಘವಸೇನ **ಸಮತಿಕ್ಕಮೇಯ್ಯ**। ಅವಿಜ್ಜೋಘವಸೇನ **ವೀತಿವತ್ತೇಯ್ಯ**। ಅಥ ವಾ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೇನ ಪಹಾನವಸೇನ **ಉತ್ತರೇಯ್ಯ**। ಸಕದಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ ಪಹಾನವಸೇನ **ಪತರೇಯ್ಯ**। ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ ಪಹಾನವಸೇನ **ಸಮತಿಕ್ಕಮೇಯ್ಯ**। ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಪಹಾನವಸೇನ **ವೀತಿವತ್ತೇಯ್ಯ**। ಅಥ ವಾ "**ತರೇಯ್ಯಾದಿ**ಪಞ್ಚಪದಂ ತದಙ್ಗಾದಿಪಞ್ಚಪಹಾನೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಕೇಚಿ ವದನ್ತಿ।

"**ಮೋನಂ ವುಚ್ಚತಿ ಞಾಣ**"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ತಂ ಪಭೇದತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಯಾ ಪಞ್ಞಾ ಪಜಾನನಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ ಠಪೇತ್ವಾ "ಅಮೋಹೋ ಧಮ್ಮವಿಚಯೋ"ತಿ ಪದಂ। **ಅಮೋಹೋ** ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಅಭಾವನಾಯ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ ಭಾವನಾಹೇತು। ಅಮೋಹೇನ ಅವಿಪರೀತಂ ಗಣ್ಹಾತಿ ಮೂಳ್ಹಸ್ಸ ವಿಪರೀತಗ್ಗಹಣತೋ। ಅಮೋಹೇನ ಯಾಥಾವಂ ಯಾಥಾವತೋ ಧಾರೇನ್ತೋ ಯಥಾಸಭಾವೇ ಪವತ್ತತಿ। ಮೂಳ್ಹೋ ಹಿ "ತಚ್ಛಂ ಅತಚ್ಛಂ, ಅತಚ್ಛಞ್ಚ ತಚ್ಛ"ನ್ತಿ ಗಣ್ಹಾತಿ; ತಥಾ ಇಟ್ಠಿತಾಲಾಭದುಕ್ಖಂ ನ ಹೋತಿ। ಅಮೂಳ್ಹಸ್ಸ "ತಂ ಕುತೇತ್ಥ ಲಬ್ಭಾ"ತಿ ಏವಮಾದಿಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಸಮ್ಭವತೋ ಮರಣದುಕ್ಖಂ ನ ಹೋತಿ। ಸಮ್ಮೋಹಮರಣಞ್ಹಿ ದುಕ್ಖಂ, ನ ಚ ತಂ ಅಮೂಳ್ಹಸ್ಸ ಹೋತಿ। ಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ಸುಖಸಂವಾಸೋ ಹೋತಿ, ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ ನ ಹೋತಿ। ಮೋಹೇನ ಹಿ ನಿಚ್ಚಸಮ್ಮೂಳ್ಹಾ ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಿ । ಮೋಹಪಟಿಪಕ್ಖೋ ಚ ಅಮೋಹೋ ಮೋಹವಸೇನ ಅಮಜ್ಝತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಅಭಾವಕರೋ। ಅಮೋಹೇನ ಅವಿಹಿಂಸಾಸಞ್ಞಾ ಧಾತುಸಞ್ಞಾ ಮಜ್ಝಿಮಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಪಟಿಪಜ್ಜನಂ, ಪಚ್ಛಿಮಗನ್ಥದ್ವಯಸ್ಸ ಪಭೇದನಞ್ಚ ಹೋತಿ। ಪಚ್ಛಿಮಾನಿ ದ್ವೇ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾನಿ ತಸ್ಸೇವ ಆನುಭಾವೇನ ಇಜ್ಝನ್ತಿ। ಅಮೋಹೋ ದೀಘಾಯುಕತಾಯ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಅಮೂಳ್ಹೋ ಹಿ ಹಿತಾಹಿತಂ ಞತ್ವಾ ಅಹಿತಂ ಪರಿವಜ್ಜೇನ್ತೋ ಹಿತಞ್ಚ ಪಟಿಸೇವಮಾನೋ ದೀಘಾಯುಕೋ ಹೋತಿ, ಅತ್ತಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಪರಿಹೀನೋ ಹೋತಿ। ಅಮೂಳ್ಹೋ ಹಿ ಅತ್ತನೋ ಹಿತಮೇವ ಕರೋನ್ತೋ ಅತ್ತಾನಂ ಸಮ್ಪಾದೇತಿ। ಅರಿಯವಿಹಾರಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ಉದಾಸಿನಪಕ್ಖೇಸು ನಿಬ್ಬುತೋ ಹೋತಿ ಅಮೂಳ್ಹಸ್ಸ ಸಬ್ಬಾಭಿಸಙ್ಗತಾಯ ಅಭಾವತೋ। ಅಮೋಹೇನ ಅನತ್ತದಸ್ಸನಂ ಹೋತಿ। ಅಸಮ್ಮೂಳ್ಹೋ ಹಿ ಯಾಥಾವಗಹಣಕುಸಲೋ ಅಪರಿಣಾಯಕಂ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ ಅಪರಿಣಾಯಕತೋ ಬುಜ್ಝತಿ। ಯಥಾ ಚ ಏತೇನ ಅನತ್ತದಸ್ಸನಂ, ಏವಂ ಅತ್ತದಸ್ಸನಂ ಮೋಹೇನ। ಕೋ ಹಿ ನಾಮ ಅತ್ತಸುಞ್ಞತಂ ಬುಜ್ಝಿತ್ವಾ ಪುನ ಸಮ್ಮೋಹಂ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ।

ತೇನ ಞಾಣೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋತಿ ಏತೇನ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ ಞಾಣೇನ ಸಮಙ್ಗೀಭೂತೋ ಸೇಕ್ಖಾದಯೋ ಮುನಿ। **ಮೋನಪ್ಪತ್ತೋ**ತಿ ಪಟಿಲದ್ಧಞಾಣೋ ಮುನಿಭಾವಂ ಪತ್ತೋ। **ತೀಣೀ**ತಿ ಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದೋ। **ಮೋನೇಯ್ಯಾನೀ**ತಿ ಮುನಿಭಾವಕರಾ ಮೋನೇಯ್ಯಕರಾ ಪಟಿಪದಾ ಧಮ್ಮಾ। **ಕಾಯಮೋನೇಯ್ಯ**ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಞ್ಞತ್ತಿಕಾಯರೂಪಕಾಯವಸೇನ ಪಞ್ಞಾಪೇತಬ್ಬಂ **ಕಾಯಮೋನೇಯ್ಯಂ**। ವಿಞ್ಞತ್ತಿವಾಚಾಸದ್ದವಾಚಾವಸೇನ ಪಞ್ಞಾಪೇತಬ್ಬಂ **ವಚೀಮೋನೇಯ್ಯಂ**। ಮನೋದ್ವಾರಿಕಚಿತ್ತಾದಿವಸೇನ

ಪಞ್ಞಾಪೇತಬ್ಬಂ **ಮನೋಮೋನೇಯ್ಯಂ**। **ತಿವಿಧಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾನಂ ಪಹಾನ**ನ್ತಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿವಿಧಾನಂ ಕಾಯತೋ ಪವತ್ತಾನಂ ದುಟ್ಠು ಚರಿತಾನಂ ಪಜಹನಂ। **ಕಾಯಸುಚರಿತ**ನ್ತಿ ಕಾಯತೋ ಪವತ್ತಂ ಸುಟ್ಠು ಚರಿತಂ। **ಕಾಯಾರಮ್ಮಣೇ ಞಾಣ**ನ್ತಿ ಕಾಯಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಅನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಕಾಯಾರಮ್ಮಣೇ ಞಾಣಂ। **ಕಾಯಪರಿಞ್ಞಾ**ತಿ ಕಾಯಂ ಞಾತತೀರಣಪ್ಪಹಾನಪರಿಞ್ಞಾಹಿ ಜಾನನವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಞಾಣಂ। **ಪರಿಞ್ಞಾಸಹಗತೋ ಮಗ್ಗೋ**ತಿ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಂ ಕಾಯಂ ಸಮ್ಮಸಿತ್ವಾ ಉಪ್ಪಾದಿತಮಗ್ಗೋ ಪರಿಞ್ಞಾಸಹಗತೋ। **ಕಾಯೇ ಛನ್ದರಾಗಸ್ಸ ಪಹಾನ**ನ್ತಿ ಕಾಯೇ ತಣ್ಹಾಛನ್ದರಾಗಸ್ಸ ಪಜಹನಂ। **ಕಾಯಸಙ್ಖಾರನಿರೋಧೋ**ತಿ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ನಿರೋಧೋ ಆವರಣೋ, ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿಸಮಾಪಜ್ಜನಂ। **ವಚೀಸಙ್ಖಾರನಿರೋಧೋ**ತಿ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ನಿರೋಧೋ ಆವರಣೋ, ದುತಿಯಜ್ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿಸಮಾಪಜ್ಜನಂ। **ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರನಿರೋಧೋ**ತಿ ಸಞ್ಞಾವೇದನಾನಂ ನಿರೋಧೋ ಆವರಣೋ, ಸಞ್ಞಾವೇದಯಿತನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಸಮಾಪಜ್ಜನಂ।

ಪಠಮಗಾಥಾಯ **ಕಾಯಮುನಿ**ನ್ತಿಆದೀಸು ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಪ್ಪಹಾನವಸೇನ **ಕಾಯಮುನಿ**। ವಚೀದುಚ್ಚರಿತಪ್ಪಹಾನವಸೇನ **ವಾಚಾಮುನಿ**। ಮನೋದುಚ್ಚರಿತಪ್ಪಹಾನವಸೇನ **ಮನೋಮುನಿ**। ಸಬ್ಬಾಕುಸಲಪ್ಪಹಾನವಸೇನ **ಅನಾಸವಮುನಿ**। **ಮೋನೇಯ್ಯಸಮ್ಪನ್ನ**ನ್ತಿ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ ಜಾನಿತ್ವಾ ಠಿತೇ ರಿತತ್ತಾ ಮೋನೇಯ್ಯಸಮ್ಪನ್ನಂ। **ಆಹು ಸಬ್ಬಪ್ಪಹಾಯಿನ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇ ಪಜಹಿತ್ವಾ ರಿತತ್ತಾ ಸಬ್ಬಪ್ಪಹಾಯಿನಂ ಕಥಯನ್ತಿ।

ದುತಿಯಗಾಥಾಯ **ನಿನ್ಹಾತಪಾಪಕ**ನ್ತಿ ಯೋ ಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಸಙ್ಖಾತೇ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಆಯತನೇ ಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾರಮ್ಮಣವಸೇನ ಉಪ್ಪತ್ತಿರಹಾನಿ ಸಬ್ಬಪಾಪಕಾನಿ ಮಗ್ಗಞಾಣೇನ ನಿನ್ಹಾಯ ಧೋವಿತ್ವಾ ಠಿತತ್ತಾ ನಿನ್ಹಾತಪಾಪಕಂ ಆಹೂತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಅಗಾರಮಜ್ಝೇ ವಸನ್ತಾ **ಅಗಾರಮುನಿನೋ**। ಪಬ್ಬಜ್ಜುಪಗತಾ **ಅನಗಾರಮುನಿನೋ**। ತತ್ಥ ಸೇಕ್ಖಾ **ಸೇಕ್ಖಮುನಿನೋ**। ಅರಹನ್ತೋ **ಅಸೇಕ್ಖಮುನಿನೋ**। ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾ **ಪಚ್ಚೇಕಮುನಿನೋ**। ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ **ಮುನಿಮುನಿನೋ**।

ಪುನ ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಪುಚ್ಛಾವಸೇನ "**ಕತಮೇ ಅಗಾರಮುನಿನೋ**"ತಿ ಆಹ। **ಅಗಾರಿಕಾ**ತಿ ಕಸಿಗೋರಕ್ಖಾದಿಅಗಾರಿಕಕಮ್ಮೇ ನಿಯುತ್ತಾ। **ದಿಟ್ಠಪದಾ**ತಿ ದಿಟ್ಠನಿಬ್ಬಾನಾ । **ವಿಞ್ಞಾತಸಾಸನಾ**ತಿ ವಿಞ್ಞಾತಂ ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಸಾಸನಂ ಏತೇಸನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾತಸಾಸನಾ। **ಅನಗಾರಾ**ತಿ ಕಸಿಗೋರಕ್ಖಾದಿಅಗಾರಿಯಕಮ್ಮಂ ಏತೇಸಂ ನತ್ಥೀತಿ ಪಬ್ಬಜಿತಾ "ಅನಗಾರಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಸತ್ತ ಸೇಕ್ಖಾ**ತಿ ಸೋತಾಪನ್ನಾದಯೋ ಸತ್ತ। ತೀಸು ಸಿಕ್ಖಾಸು ಸಿಕ್ಖನ್ತೀತಿ ಸೇಕ್ಖಾ। ಅರಹನ್ತೋ ನ ಸಿಕ್ಖನ್ತೀತಿ ಅಸೇಕ್ಖಾ। ತಂ ತಂ ಕಾರಣಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಏಕಕಾವ ಅನಾಚರಿಯಕಾವ ಚತುಸಚ್ಚಂ ಬುಜ್ಝಿತವನ್ತೋತಿ **ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾ ಪಚ್ಚೇಕಮುನಿನೋ**।

ಮುನಿಮುನಿನೋ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ತಥಾಗತಾತಿ ಏತ್ಥ ಅಟ್ಠಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಭಗವಾ ತಥಾಗತೋ - ತಥಾ ಆಗತೋತಿ ತಥಾಗತೋ, ತಥಾ ಗತೋತಿ ತಥಾಗತೋ, ತಥಲಕ್ಖಣಂ ಆಗತೋತಿ ತಥಾಗತೋ, ತಥಧಮ್ಮೇ ಯಾಥಾವತೋ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋತಿ ತಥಾಗತೋ, ತಥದಸ್ಸಿತಾಯ ತಥಾಗತೋ, ತಥವಾದಿತಾಯ ತಥಾಗತೋ, ತಥಾಕಾರಿತಾಯ ತಥಾಗತೋ, ಅಭಿಭವನಟ್ಠೇನ ತಥಾಗತೋತಿ।

ಕಥಂ ಭಗವಾ **ತಥಾ ಆಗತೋತಿ ತಥಾಗತೋ**? ಯಥಾ ಸಬ್ಬಲೋಕಹಿತಾಯ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಮಾಪನ್ನಾ ಪುರಿಮಕಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ ಆಗತಾ। ಕಿಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ? ಯೇನಾಭಿನೀಹಾರೇನ ಪುರಿಮಕಾ ಭಗವನ್ತೋ ಆಗತಾ, ತೇನೇವ ಅಮ್ಹಾಕಮ್ಪಿ ಭಗವಾ ಆಗತೋ। ಅಥ ವಾ ಯಥಾ ಪುರಿಮಕಾ ಭಗವನ್ತೋ
ದಾನಸೀಲನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಞ್ಞಾವೀರಿಯಖನ್ತಿಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಮೇತ್ತುಪೇಕ್ಖಾಸಙ್ಖಾತಾ ದಸ ಪಾರಮಿಯೋ ದಸ ಉಪಪಾರಮಿಯೋ ದಸ ಪರಮತ್ಥಪಾರಮಿಯೋತಿ ಸಮತಿಂಸಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ಅಙ್ಗಪರಿಚ್ಚಾಗಂ ನಯನಧನರಜ್ಜಪುತ್ತದಾರಪರಿಚ್ಚಾಗನ್ತಿ ಇಮೇ ಪಞ್ಚ ಮಹಾಪರಿಚ್ಚಾಗೇ ಪರಿಚ್ಚಜಿತ್ವಾ ಪುಬ್ಬಯೋಗಪುಬ್ಬಚರಿಯಧಮ್ಮಕ್ಖಾನಞಾತತ್ಥಚರಿಯಾದಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ಬುದ್ಧಿಚರಿಯಾಯ ಕೋಟಿಂ ಪತ್ವಾ ಆಗತಾ, ತಥಾ ಅಮ್ಹಾಕಮ್ಪಿ ಭಗವಾ ಆಗತೋ। ಯಥಾ ಚ ಪುರಿಮಕಾ ಭಗವನ್ತೋ ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ,

ಚತ್ತಾರೋ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನೇ, ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದೇ, ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ, ಪಞ್ಚ ಬಲಾನಿ, ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇ, ಅರಿಯಂ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಂ ಮಗ್ಗಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ಪೂರೇತ್ವಾ ಆಗತಾ, ತಥಾ ಅಮ್ಹಾಕಮ್ಪಿ ಭಗವಾ ಆಗತೋ। ಏವಂ ತಥಾ ಆಗತೋತಿ ತಥಾಗತೋ।

> "ಯಥಾ ಚ ದೀಪಙ್ಕರಬುದ್ಧಆದಯೋ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುಭಾವಂ ಮುನಯೋ ಇಧಾಗತಾ।
> ತಥಾ ಅಯಂ ಸಕ್ಯಮುನೀಪಿ ಆಗತೋ, ತಥಾಗತೋ ವುಚ್ಚತಿ ತೇನ ಚಕ್ಖುಮಾ"ತಿ॥

ಕಥಂ **ತಥಾ ಗತೋತಿ ತಥಾಗತೋ**? ಯಥಾ ಸಮ್ಪತಿಜಾತಾ ಪುರಿಮಕಾ ಭಗವನ್ತೋ ಗತಾ। ಕಥಞ್ಚ ತೇ ಗತಾ? ತೇ ಹಿ ಸಮ್ಪತಿಜಾತಾ ಸಮೇಹಿ ಪಾದೇಹಿ ಪಥವಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖಾ ಸತ್ತಪದವೀತಿಹಾರೇನ ಗತಾ। ಯಥಾಹ -

> "ಸಮ್ಪತಿಜಾತೋ, ಆನನ್ದ, ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಸಮೇಹಿ ಪಾದೇಹಿ ಪಥವಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖೋ ಸತ್ತಪದವೀತಿಹಾರೇನ ಗಚ್ಛತಿ, ಸೇತಮ್ಹಿ ಛತ್ತೇ ಅನುಧಾರಿಯಮಾನೇ ಸಬ್ಬಾ ಚ ದಿಸಾ ಅನುವಿಲೋಕೇತಿ, ಆಸಭಿಞ್ಚ ವಾಚಂ ಭಾಸತಿ - 'ಅಗ್ಗೋಹಮಸ್ಮಿ ಲೋಕಸ್ಸ, ಜೇಟ್ಠೋಹಮಸ್ಮಿ ಲೋಕಸ್ಸ, ಸೇಟ್ಠೋಹಮಸ್ಮಿ ಲೋಕಸ್ಸ, ಅಯಮನ್ತಿಮಾ ಜಾತಿ, ನತ್ಥಿ ದಾನಿ ಪುನಬ್ಭವೋ'"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೧; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೦೭)।

ತಞ್ಚಸ್ಸ ಗಮನಂ ತಥಂ ಅಹೋಸಿ ಅವಿತಥಂ ಅನೇಕೇಸಂ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಾನಂ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಭಾವೇನ। ಯಞ್ಹಿ ಸೋ ಸಮ್ಪತಿಜಾತೋ ಸಮೇಹಿ ಪಾದೇಹಿ ಪತಿಟ್ಠಾತಿ, ಇದಮಸ್ಸ ಚತುರಿದ್ಧಿಪಾದಪಟಿಲಾಭಸ್ಸ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ। ಉತ್ತರಮುಖಭಾವೋ ಪನಸ್ಸ ಸಬ್ಬಲೋಕುತ್ತರಭಾವಸ್ಸ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ। ಸತ್ತಪದವೀತಿಹಾರೋ ಸತ್ತಬೋಜ್ಝಙ್ಗರತನಪಟಿಲಾಭಸ್ಸ। "ಸುವಣ್ಣದಣ್ಡಾ ವೀತಿಪತನ್ತಿ ಚಾಮರಾ"ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೬೯೩) ಏತ್ಥ ವುತ್ತಚಾಮರುಕ್ಖೇಪೋ ಪನ ಸಬ್ಬತಿತ್ಥಿಯನಿಮ್ಮದನಸ್ಸ। ಸೇತಚ್ಛತ್ತಧಾರಣಂ ಅರಹತ್ತವಿಮುತ್ತಿವರವಿಮಲಸೇತಚ್ಛತ್ತಪಟಿಲಾಭಸ್ಸ। ಸಬ್ಬದಿಸಾನುವಿಲೋಕನಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾನಾವರಣಞಾಣಪಟಿಲಾಭಸ್ಸ। ಆಸಭಿವಾಚಾಭಾಸನಂ ಪನ ಅಪ್ಪಟಿವತ್ತಿಯವರಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪವತ್ತನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ। ತಥಾ ಅಯಂ ಭಗವಾಪಿ ಗತೋ। ತಞ್ಚಸ್ಸ ಗಮನಂ ತಥಂ ಅಹೋಸಿ ಅವಿತಥಂ ತೇಸಂಯೇವ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಾನಂ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಭಾವೇನ। ತೇನಾಹು ಪೋರಾಣಾ -

> "ಮುಹುತ್ತಜಾತೋವ ಗವಮ್ಪತೀ ಯಥಾ, ಸಮೇಹಿ ಪಾದೇಹಿ ಫುಸೀ ವಸುನ್ಧರಂ।
> ಸೋ ವಿಕ್ಕಮೀ ಸತ್ತ ಪದಾನಿ ಗೋತಮೋ, ಸೇತಞ್ಚ ಛತ್ತಂ ಅನುಧಾರಯುಂ ಮರೂ॥

> "ಗನ್ತ್ವಾನ ಸೋ ಸತ್ತ ಪದಾನಿ ಗೋತಮೋ, ದಿಸಾ ವಿಲೋಕೇಸಿ ಸಮಾ ಸಮನ್ತತೋ।
> ಅಟ್ಠಙ್ಗುಪೇತಂ ಗಿರಮಬ್ಭುದೀರಯಿ, ಸೀಹೋ ಯಥಾ ಪಬ್ಬತಮುದ್ಧನಿಟ್ಠಿತೋ"ತಿ॥ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೩೭; ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೮)।

ಏವಂ ತಥಾ ಗತೋತಿ ತಥಾಗತೋ।

ಅಥ ವಾ ಯಥಾ ಪುರಿಮಕಾ ಭಗವನ್ತೋ, ಅಯಮ್ಪಿ ಭಗವಾ ತಥೇವ ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇನ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಂ...ಪೇ॰... ಪಠಮಜ್ಝಾನೇನ ನೀವರಣೇ...ಪೇ॰... ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಂ...ಪೇ॰... ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇ ಪಹಾಯ ಗತೋ, ಏವಮ್ಪಿ ತಥಾ ಗತೋತಿ ತಥಾಗತೋ।

ಕಥಂ **ತಥಲಕ್ಖಣಂ ಆಗತೋತಿ ತಥಾಗತೋ**? ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ಕಕ್ಖಳತ್ತಲಕ್ಖಣಂ ತಥಂ ಅವಿತಥಂ, ಆಪೋಧಾತುಯಾ ಪಗ್ಘರಣಲಕ್ಖಣಂ, ತೇಜೋಧಾತುಯಾ ಉಣ್ಹತ್ತಲಕ್ಖಣಂ, ವಾಯೋಧಾತುಯಾ ವಿತ್ಥಮ್ಭನಲಕ್ಖಣಂ, ಆಕಾಸಧಾತುಯಾ ಅಸಮ್ಫುಟ್ಠಲಕ್ಖಣಂ, ವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ ವಿಜಾನನಲಕ್ಖಣಂ।

ರೂಪಸ್ಸ ರುಪ್ಪನಲಕ್ಖಣಂ, ವೇದನಾಯ ವೇದಯಿತಲಕ್ಖಣಂ, ಸಞ್ಞಾಯ ಸಞ್ಜಾನನಲಕ್ಖಣಂ, ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಲಕ್ಖಣಂ, ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ವಿಜಾನನಲಕ್ಖಣಂ।

ವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ಅಭಿನಿರೋಪನಲಕ್ಖಣಂ, ವಿಚಾರಸ್ಸ ಅನುಮಜ್ಜನಲಕ್ಖಣಂ, ಪೀತಿಯಾ ಫರಣಲಕ್ಖಣಂ, ಸುಖಸ್ಸ ಸಾತಲಕ್ಖಣಂ, ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಯ ಅವಿಕ್ಖೇಪಲಕ್ಖಣಂ, ಫಸ್ಸಸ್ಸ ಫುಸನಲಕ್ಖಣಂ।

ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಅಧಿಮೋಕ್ಖಲಕ್ಖಣಂ, ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಪಗ್ಗಹಲಕ್ಖಣಂ, ಸತಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಉಪಟ್ಠಾನಲಕ್ಖಣಂ, ಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಅವಿಕ್ಖೇಪಲಕ್ಖಣಂ, ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಪಜಾನನಲಕ್ಖಣಂ।

ಸದ್ಧಾಬಲಸ್ಸ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯೇ ಅಕಮ್ಪಿಯಲಕ್ಖಣಂ, ವೀರಿಯಬಲಸ್ಸ ಕೋಸಜ್ಜೇ, ಸತಿಬಲಸ್ಸ ಮುಟ್ಠಸ್ಸಚ್ಚೇ, ಸಮಾಧಿಬಲಸ್ಸ ಉದ್ಧಚ್ಚೇ, ಪಞ್ಞಾಬಲಸ್ಸ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಅಕಮ್ಪಿಯಲಕ್ಖಣಂ।

ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಉಪಟ್ಠಾನಲಕ್ಖಣಂ, ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಪವಿಚಯಲಕ್ಖಣಂ, ವೀರಿಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಪಗ್ಗಹಲಕ್ಖಣಂ, ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಫರಣಲಕ್ಖಣಂ, ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಉಪಸಮಲಕ್ಖಣಂ, ಸಮಾಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಅವಿಕ್ಖೇಪಲಕ್ಖಣಂ, ಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಲಕ್ಖಣಂ।

ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ದಸ್ಸನಲಕ್ಖಣಂ, ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಸ್ಸ ಅಭಿನಿರೋಪನಲಕ್ಖಣಂ, ಸಮ್ಮಾವಾಚಾಯ ಪರಿಗ್ಗಹಲಕ್ಖಣಂ, ಸಮ್ಮಾಕಮ್ಮನ್ತಸ್ಸ ಸಮುಟ್ಠಾನಲಕ್ಖಣಂ, ಸಮ್ಮಾಆಜೀವಸ್ಸ ವೋದಾನಲಕ್ಖಣಂ, ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮಸ್ಸ ಪಗ್ಗಹಲಕ್ಖಣಂ, ಸಮ್ಮಾಸತಿಯಾ ಉಪಟ್ಠಾನಲಕ್ಖಣಂ, ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಅವಿಕ್ಖೇಪಲಕ್ಖಣಂ।

ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಅಞ್ಞಾಣಲಕ್ಖಣಂ, ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಚೇತನಾಲಕ್ಖಣಂ, ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ವಿಜಾನನಲಕ್ಖಣಂ, ನಾಮಸ್ಸ ನಮನಲಕ್ಖಣಂ, ರೂಪಸ್ಸ ರುಪ್ಪನಲಕ್ಖಣಂ, ಸಳಾಯತನಸ್ಸ ಆಯತನಲಕ್ಖಣಂ, ಫಸ್ಸಸ್ಸ ಫುಸನಲಕ್ಖಣಂ, ವೇದನಾಯ ವೇದಯಿತಲಕ್ಖಣಂ, ತಣ್ಹಾಯ ಹೇತುಲಕ್ಖಣಂ, ಉಪಾದಾನಸ್ಸ ಗಹಣಲಕ್ಖಣಂ, ಭವಸ್ಸ ಆಯೂಹನಲಕ್ಖಣಂ, ಜಾತಿಯಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಲಕ್ಖಣಂ, ಜರಾಯ ಜೀರಣಲಕ್ಖಣಂ, ಮರಣಸ್ಸ ಚುತಿಲಕ್ಖಣಂ।

ಧಾತೂನಂ ಸುಞ್ಞತಲಕ್ಖಣಂ, ಆಯತನಾನಂ ಆಯತನಲಕ್ಖಣಂ, ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾನಂ ಉಪಟ್ಠಾನಲಕ್ಖಣಂ, ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾನಂ ಪದಹನಲಕ್ಖಣಂ, ಇದ್ಧಿಪಾದಾನಂ ಇಜ್ಝನಲಕ್ಖಣಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಅಧಿಪತಿಲಕ್ಖಣಂ, ಬಲಾನಂ ಅಕಮ್ಪಿಯಲಕ್ಖಣಂ, ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾನಂ ನಿಯ್ಯಾನಲಕ್ಖಣಂ, ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಹೇತುಲಕ್ಖಣಂ।

ಸಚ್ಚಾನಂ ತಥಲಕ್ಖಣಂ, ಸಮಥಸ್ಸ ಅವಿಕ್ಖೇಪಲಕ್ಖಣಂ, ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಅನುಪಸ್ಸನಾಲಕ್ಖಣಂ, ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾನಂ ಏಕರಸಲಕ್ಖಣಂ, ಯುಗನದ್ಧಾನಂ ಅನತಿವತ್ತನಲಕ್ಖಣಂ।

ಸೀಲವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಸಂವರಣಲಕ್ಖಣಂ, ಚಿತ್ತವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಅವಿಕ್ಖೇಪಲಕ್ಖಣಂ, ದಿಟ್ಠಿವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ದಸ್ಸನಲಕ್ಖಣಂ, ಖಯೇ ಞಾಣಸ್ಸ ಸಮುಚ್ಛೇದಲಕ್ಖಣಂ, ಅನುಪ್ಪಾದೇ ಞಾಣಸ್ಸ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಲಕ್ಖಣಂ, ಛನ್ದಸ್ಸ ಮೂಲಲಕ್ಖಣಂ।

ಮನಸಿಕಾರಸ್ಸ ಸಮುಟ್ಠಾನಲಕ್ಖಣಂ, ಫಸ್ಸಸ್ಸ ಸಮೋಧಾನಲಕ್ಖಣಂ, ವೇದನಾಯ ಸಮೋಸರಣಲಕ್ಖಣಂ, ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಪಮುಖಲಕ್ಖಣಂ, ಸತಿಯಾ ಆಧಿಪತೇಯ್ಯಲಕ್ಖಣಂ, ಪಞ್ಞಾಯ ತತುತ್ತರಿಯಲಕ್ಖಣಂ, ವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಸಾರಲಕ್ಖಣಂ, ಅಮತೋಗಧಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಪರಿಯೋಸಾನಲಕ್ಖಣಂ ತಥಂ ಅವಿತಥಂ, ಏತಂ ತಥಲಕ್ಖಣಂ ಞಾಣಗತಿಯಾ ಆಗತೋ ಅವಿರಜ್ಝಿತ್ವಾ ಪತ್ತೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋತಿ ತಥಾಗತೋ। ಏವಂ ತಥಲಕ್ಖಣಂ ಆಗತೋತಿ ತಥಾಗತೋ।

ಕಥಂ **ತಥಧಮ್ಮೇ ಯಾಥಾವತೋ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋತಿ ತಥಾಗತೋ**? ತಥಧಮ್ಮಾ ನಾಮ ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ। ಯಥಾಹ -

"ಚತ್ತಾರಿಮಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾನಿ ಅವಿತಥಾನಿ ಅನಞ್ಞಥಾನಿ। ಕತಮಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ? 'ಇದಂ ದುಕ್ಖ'ನ್ತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಮೇತಂ ಅವಿತಥಮೇತಂ ಅನಞ್ಞಥಮೇತ"ನ್ತಿ ವಿತ್ಥಾರೋ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೯೦)।

ತಾನಿ ಚ ಭಗವಾ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋತಿ ತಥಾನಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧತ್ತಾ ತಥಾಗತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧತ್ಥೋ ಹಿ ಏತ್ಥ ಗತಸದ್ದೋ।

ಅಪಿ ಚ ಜರಾಮರಣಸ್ಸ ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಸಮ್ಭೂತಸಮುದಾಗತಟ್ಠೋ ತಥೋ ಅವಿತಥೋ ಅನಞ್ಞಥೋ…ಪೇ॰… ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಸಮ್ಭೂತಸಮುದಾಗತಟ್ಠೋ ತಥೋ ಅವಿತಥೋ ಅನಞ್ಞಥೋ। ತಥಾ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಚ್ಚಯಟ್ಠೋ… ಪೇ॰… ಜಾತಿಯಾ ಜರಾಮರಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಟ್ಠೋ ತಥೋ ಅವಿತಥೋ ಅನಞ್ಞಥೋ। ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಭಗವಾ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ತಸ್ಮಾಪಿ ತಥಾನಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧತ್ತಾ ತಥಾಗತೋ। ಏವಂ ತಥಧಮ್ಮೇ ಯಾಥಾವತೋ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋತಿ ತಥಾಗತೋ।

ಕಥಂ **ತಥದಸ್ಸಿತಾಯ ತಥಾಗತೋ**? ಭಗವಾ ಯಂ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ…ಪೇ॰… ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾಯ ಪಜಾಯ ಅಪರಿಮಾಣಾಸು ಲೋಕಧಾತೂಸು ಅಪರಿಮಾಣಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಚಕ್ಖುದ್ವಾರೇ ಆಪಾಥಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತಂ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ, ತಂ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಜಾನಾತಿ ಪಸ್ಸತಿ। ಏವಂ ಜಾನತಾ ಪಸ್ಸತಾ ಚ ತೇನ ತಂ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಾದಿವಸೇನ ವಾ ದಿಟ್ಠಸುತಮುತವಿಞ್ಞಾತೇಸು ಲಬ್ಭಮಾನಕಪದವಸೇನ ವಾ "ಕತಮಂ ತಂ ರೂಪಂ ರೂಪಾಯತನಂ? ಯಂ ರೂಪಂ ಚತುನ್ನಂ ಮಹಾಭೂತಾನಂ ಉಪಾದಾಯ ವಣ್ಣನಿಭಾ ಸನಿದಸ್ಸನಂ ಸಪ್ಪಟಿಘಂ ನೀಲಂ ಪೀತಕ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೬೧೬) ನಯೇನ ಅನೇಕೇಹಿ ನಾಮೇಹಿ ತೇರಸಹಿ ವಾರೇಹಿ ದ್ವಿಪಞ್ಞಾಸಾಯ ನಯೇಹಿ ವಿಭಜ್ಜಮಾನಂ ತಥಮೇವ ಹೋತಿ, ವಿತಥಂ ನತ್ಥಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸೋತದ್ವಾರಾದೀಸುಪಿ ಆಪಾಥಮಾಗಚ್ಛನ್ತೇಸು ಸದ್ದಾದೀಸು। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ ಭಗವತಾ -

"ಯಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ…ಪೇ॰… ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾಯ ಪಜಾಯ ದಿಟ್ಠಂ ಸುತಂ ಮುತಂ ವಿಞ್ಞಾತಂ ಪತ್ತಂ ಪರಿಯೇಸಿತಂ ಅನುವಿಚರಿತಂ ಮನಸಾ, ತಮಹಂ ಜಾನಾಮಿ…ಪೇ॰… ತಮಹಂ ಅಬ್ಭಞ್ಞಾಸಿಂ। ತಂ ತಥಾಗತಸ್ಸ ವಿದಿತಂ, ತಂ ತಥಾಗತೋ ನ ಉಪಟ್ಠಾಸೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪)।

ಏವಂ ತಥದಸ್ಸಿತಾಯ ತಥಾಗತೋ। ತತ್ಥ ತಥದಸ್ಸೀಅತ್ಥೇ ತಥಾಗತೋತಿ ಪದಸಮ್ಭವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಕಥಂ **ತಥವಾದಿತಾಯ ತಥಾಗತೋ**? ಯಂ ರತ್ತಿಂ ಭಗವಾ ಬೋಧಿಮಣ್ಡೇ ಅಪರಾಜಿತಪಲ್ಲಙ್ಕೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ಚತುನ್ನಂ ಮಾರಾನಂ ಮತ್ಥಕಂ ಮದ್ದಿತ್ವಾ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಯಞ್ಚ ರತ್ತಿಂ ಯಮಕಸಾಲಾನಮನ್ತರೇ ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿ, ಏತ್ಥನ್ತರೇ ಪಞ್ಚಚತ್ತಾಲೀಸವಸ್ಸಪರಿಮಾಣೇ ಕಾಲೇ ಪಠಮಬೋಧಿಯಮ್ಪಿ ಮಜ್ಝಿಮಬೋಧಿಯಮ್ಪಿ ಪಚ್ಛಿಮಬೋಧಿಯಮ್ಪಿ ಯಂ ಭಗವತಾ ಭಾಸಿತಂ ಸುತ್ತಂ ಗೇಯ್ಯಂ…ಪೇ॰… ವೇದಲ್ಲಂ। ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಅತ್ಥತೋ ಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ಚ ಅನುಪವಜ್ಜಂ ಅನೂನಮನಧಿಕಂ ಸಬ್ಬಾಕಾರಪರಿಪುಣ್ಣಂ ರಾಗಮದನಿಮ್ಮದನಂ ದೋಸಮೋಹಮದನಿಮ್ಮದನಂ, ನತ್ಥಿ ತತ್ಥ ವಾಲಗ್ಗಮತ್ತಮ್ಪಿ ಪಕ್ಖಲಿತಂ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಏಕಮುದ್ದಿಕಾಯ ಲಞ್ಛಿತಂ ವಿಯ, ಏಕನಾಳಿಯಾ ಮಿತಂ ವಿಯ, ಏಕತುಲಾಯ ತುಲಿತಂ ವಿಯ ಚ ತಥಮೇವ ಹೋತಿ ಅವಿತಥಂ ಅನಞ್ಞಥಂ। ಯಥಾಹ -

"ಯಞ್ಚ, ಚುನ್ದ, ರತ್ತಿಂ ತಥಾಗತೋ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝತಿ, ಯಞ್ಚ ರತ್ತಿಂ ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯತಿ, ಯಂ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅನ್ತರೇ ಭಾಸತಿ ಲಪತಿ ನಿದ್ದಿಸತಿ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ತಥೇವ ಹೋತಿ ನೋ ಅಞ್ಞಥಾ, ತಸ್ಮಾ 'ತಥಾಗತೋ'ತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧೮೮)।

ಗದಅತ್ಥೋ ಹಿ ಏತ್ಥ ಗತಸದ್ದೋ। ಏವಂ ತಥವಾದಿತಾಯ ತಥಾಗತೋ।

ಅಪಿ ಚ ಆಗದನಂ ಆಗದೋ, ವಚನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಥೋ ಅವಿಪರೀತೋ ಆಗದೋ ಅಸ್ಸಾತಿ ದಕಾರಸ್ಸ ತಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ತಥಾಗತೋತಿ ಏವಮೇತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಪದಸಿದ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಕಥಂ **ತಥಾಕಾರಿತಾಯ ತಥಾಗತೋ**? ಭಗವತೋ ಹಿ ವಾಚಾಯ ಕಾಯೋ ಅನುಲೋಮೇತಿ, ಕಾಯಸ್ಸಾಪಿ ವಾಚಾ। ತಸ್ಮಾ ಯಥಾವಾದೀ ತಥಾಕಾರೀ, ಯಥಾಕಾರೀ ತಥಾವಾದೀ ಚ ಹೋತಿ। ಏವಂಭೂತಸ್ಸ ಚಸ್ಸ ಯಥಾ ವಾಚಾ , ಕಾಯೋಪಿ ತಥಾ ಗತೋ ಪವತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಥಾ ಚ ಕಾಯೋ, ವಾಚಾಪಿ ತಥಾ ಗತಾ ಪವತ್ತಾತಿ ತಥಾಗತೋ। ತೇನೇವಾಹ - "ಯಥಾವಾದೀ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೋ ತಥಾಕಾರೀ, ಯಥಾಕಾರೀ ತಥಾವಾದೀ। ಇತಿ ಯಥಾವಾದೀ ತಥಾಕಾರೀ, ಯಥಾಕಾರೀ ತಥಾವಾದೀ। 'ತಸ್ಮಾ ತಥಾಗತೋ'ತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೩)। ಏವಂ ತಥಾಕಾರಿತಾಯ ತಥಾಗತೋ।

ಕಥಂ **ಅಭಿಭವನಟ್ಠೇನ ತಥಾಗತೋ**? ಉಪರಿ ಭವಗ್ಗಂ ಹೇಟ್ಠಾ ಅವೀಚಿಂ ಪರಿಯನ್ತಂ ಕತ್ವಾ ತಿರಿಯಂ ಅಪರಿಮಾಣಾಸು ಲೋಕಧಾತೂಸು ಸಬ್ಬಸತ್ತೇ ಅಭಿಭವತಿ ಸೀಲೇನ ಸಮಾಧಿನಾ ಪಞ್ಞಾಯ ವಿಮುತ್ತಿಯಾ ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನೇನ, ನ ತಸ್ಸ ತುಲಾ ವಾ ಪಮಾಣಂ ವಾ ಅತ್ಥಿ, ಅಥ ಖೋ ಅತುಲೋ ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯೋ ಅನುತ್ತರೋ ರಾಜಾತಿರಾಜಾ ದೇವಾನಂ ಅತಿದೇವೋ ಸಕ್ಕಾನಂ ಅತಿಸಕ್ಕೋ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಅತಿಬ್ರಹ್ಮಾ। ತೇನಾಹ -

> "ಸದೇವಕೇ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಲೋಕೇ…ಪೇ॰… ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾಯ ಪಜಾಯ ತಥಾಗತೋ ಅಭಿಭೂ ಅನಭಿಭೂತೋ ಅಞ್ಞದತ್ಥುದಸೋ ವಸವತ್ತೀ, ತಸ್ಮಾ 'ತಥಾಗತೋ'ತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೩)।

ತತ್ಥೇವಂ ಪದಸಿದ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ - ಅಗದೋ ವಿಯ ಅಗದೋ। ಕೋ ಪನೇಸ? ದೇಸನಾವಿಲಾಸೋ ಚೇವ ಪುಞ್ಞುಸ್ಸಯೋ ಚ। ತೇನ ಹೇಸ ಮಹಾನುಭಾವೋ ಭಿಸಕ್ಕೋ ದಿಬ್ಬಾಗದೇನ ಸಪ್ಪೇ ವಿಯ ಸಬ್ಬಪರಪ್ಪವಾದಿನೋ ಸದೇವಕಞ್ಚ ಲೋಕಂ ಅಭಿಭವತಿ। ಇತಿ ಸಬ್ಬಲೋಕಾಭಿಭವನೇ ತಥೋ ಅವಿಪರೀತೋ ದೇಸನಾವಿಲಾಸಮಯೋ ಚೇವ ಪುಞ್ಞಮಯೋ ಚ ಅಗದೋ ಅಸ್ಸಾತಿ ದಕಾರಸ್ಸ ತಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ತಥಾಗತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏವಂ ಅಭಿಭವನಟ್ಠೇನ ತಥಾಗತೋ।

ಅಪಿ ಚ ತಥಾಯ ಗತೋತಿಪಿ ತಥಾಗತೋ, ತಥಂ ಗತೋತಿಪಿ ತಥಾಗತೋ। **ಗತೋ**ತಿ ಅವಗತೋ, ಅತೀತೋ ಪತ್ತೋ ಪಟಿಪನ್ನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ ಸಕಲಂ ಲೋಕಂ ತೀರಣಪರಿಞ್ಞಾಯ ತಥಾಯ ಗತೋ ಅವಗತೋತಿ ತಥಾಗತೋ, ಲೋಕಸಮುದಯಂ ಪಹಾನಪರಿಞ್ಞಾಯ ತಥಾಯ ಗತೋ ಅತೀತೋತಿ ತಥಾಗತೋ, ಲೋಕನಿರೋಧಂ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ತಥಾಯ ಗತೋ ಪತ್ತೋತಿ ತಥಾಗತೋ, ಲೋಕನಿರೋಧಗಾಮಿನಿಂ ಪಟಿಪದಂ ತಥಂ ಗತೋ ಪಟಿಪನ್ನೋತಿ ತಥಾಗತೋ। ತೇನ ಯಂ ವುತ್ತಂ ಭಗವತಾ -

> "ಲೋಕೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೇನ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಲೋಕಸ್ಮಾ ತಥಾಗತೋ ವಿಸಂಯುತ್ತೋ। ಲೋಕಸಮುದಯೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೇನ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಲೋಕಸಮುದಯೋ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪಹೀನೋ। ಲೋಕನಿರೋಧೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೇನ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಲೋಕನಿರೋಧೋ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕತೋ। ಲೋಕನಿರೋಧಗಾಮಿನೀ ಪಟಿಪದಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೇನ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಾ, ಲೋಕನಿರೋಧಗಾಮಿನೀ ಪಟಿಪದಾ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಭಾವಿತಾ। ಯಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ…ಪೇ॰… ಅನುವಿಚರಿತಂ ಮನಸಾ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ತಥಾಗತೇನ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಂ। ತಸ್ಮಾ 'ತಥಾಗತೋ'ತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೩)।

ತಸ್ಸ ಏವಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇದಮ್ಪಿ ಚ ತಥಾಗತಸ್ಸ ತಥಾಗತಭಾವದೀಪನೇ ಮುಖಮತ್ತಮೇವ। ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಪನ ತಥಾಗತೋವ ತಥಾಗತಸ್ಸ ತಥಾಗತಭಾವಂ ವಣ್ಣೇಯ್ಯ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಾ ತಥಾಗತಗುಣೇನಾಪಿ ಸಮಸಮಾ, ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬೇಸಂ ವಸೇನ "ತಥಾಗತಾ"ತಿ ಆಹ।

ಅರಹನ್ತೋತಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಆರಕತ್ತಾ, ಅರೀನಂ ಅರಾನಞ್ಚ ಹತತ್ತಾ, ಪಚ್ಚಯಾದೀನಂ ಅರಹತ್ತಾ, ಪಾಪಕರಣೇ ರಹಾಭಾವಾ ತಥಾಗತೋ ಅರಹಂ। ಆರಕಾ ಹಿ ಸೋ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇಹಿ ಸುವಿದೂರವಿದೂರೇ ಠಿತೋ ಮಗ್ಗೇನ ಸವಾಸನಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ವಿದ್ಧಂಸಿತತ್ತಾತಿ ಆರಕತ್ತಾ ಅರಹಂ।

"ಸೋ ತತೋ ಆರಕಾ ನಾಮ, ಯಸ್ಸ ಯೇನಾಸಮಙ್ಗಿತಾ।
ಅಸಮಙ್ಗೀ ಚ ದೋಸೇಹಿ, ನಾಥೋ ತೇನಾರಹಂ ಮತೋ"॥

ತೇ ಚಾನೇನ ಕಿಲೇಸಾರಯೋ ಮಗ್ಗೇನ ಹತಾತಿ ಅರೀನಂ ಹತತ್ತಾಪಿ ಅರಹಂ।

"ಯಸ್ಮಾ ರಾಗಾದಿಸಙ್ಖಾತಾ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅರಯೋ ಹತಾ।
ಪಞ್ಞಾಸತ್ಥೇನ ನಾಥೇನ, ತಸ್ಮಾಪಿ ಅರಹಂ ಮತೋ"॥

ಯಞ್ಚೇತಂ ಅವಿಜ್ಜಾಭವತಣ್ಹಾಮಯನಾಭಿಂ ಪುಞ್ಞಾದಿಅಭಿಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಜರಾಮರಣನೇಮಿಂ ಆಸವಸಮುದಯಮಯೇನ ಅಕ್ಖೇನ ವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ತಿಭವರಥೇ ಸಮಾಯೋಜಿತಂ ಅನಾದಿಕಾಲಪ್ಪವತ್ತಂ ಸಂಸಾರಚಕ್ಕಂ, ತಸ್ಸಾನೇನ ಬೋಧಿಮಣ್ಡೇ ವೀರಿಯಪಾದೇಹಿ ಸೀಲಪಥವಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಸದ್ಧಾಹತ್ಥೇನ ಕಮ್ಮಕ್ಖಯಕರಂ ಞಾಣಫರಸುಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬೇ ಅರಾ ಹತಾತಿ ಅರಹಂ।

"ಅರಾ ಸಂಸಾರಚಕ್ಕಸ್ಸ, ಹತಾ ಞಾಣಾಸಿನಾ ಯತೋ।
ಲೋಕನಾಥೇನ ತೇನೇಸ, 'ಅರಹ'ನ್ತಿ ಪವುಚ್ಚತಿ"॥

ಅಗ್ಗದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯತ್ತಾ ಚ ಚೀವರಾದಿಪಚ್ಚಯೇ ಅರಹತಿ ಪೂಜಾವಿಸೇಸಞ್ಚ, ತೇನೇವ ಚ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ತಥಾಗತೇ ಯೇ ಕೇಚಿ ಮಹೇಸಕ್ಖಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಾ, ನ ತೇ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಪೂಜಂ ಕರೋನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸಹಮ್ಪತಿ ಸಿನೇರುಮತ್ತೇನ ರತನದಾಮೇನ ತಥಾಗತಂ ಪೂಜೇಸಿ, ಯಥಾಬಲಞ್ಚ ಅಞ್ಞೇ ದೇವಾ ಚ ಮನುಸ್ಸಾ ಚ ಬಿಮ್ಬಿಸಾರಕೋಸಲರಾಜಾದಯೋ। ಪರಿನಿಬ್ಬುತಮ್ಪಿ ಚ ಭಗವನ್ತಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಛನ್ನವುತಿಕೋಟಿಧನಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಅಸೋಕಮಹಾರಾಜಾ ಸಕಲಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಚತುರಾಸೀತಿವಿಹಾರಸಹಸ್ಸಾನಿ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ। ಕೋ ಪನ ವಾದೋ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಪೂಜಾವಿಸೇಸಾನನ್ತಿ ಪಚ್ಚಯಾದೀನಂ ಅರಹತ್ತಾಪಿ ಅರಹಂ।

"ಪೂಜಾವಿಸೇಸಂ ಸಹ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ, ಯಸ್ಮಾ ಅಯಂ ಅರಹತಿ ಲೋಕನಾಥೋ।
ಅತ್ಥಾನುರೂಪಂ ಅರಹನ್ತಿ ಲೋಕೇ, ತಸ್ಮಾ ಜಿನೋ ಅರಹತಿ ನಾಮಮೇತಂ"॥

ಯಥಾ ಚ ಲೋಕೇ ಯೇ ಕೇಚಿ ಪಣ್ಡಿತಮಾನಿನೋ ಬಾಲಾ ಅಸಿಲೋಕಭಯೇನ ರಹೋ ಪಾಪಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಏವಮೇಸ ನ ಕದಾಚಿ ಪಾಪಂ ಕರೋತೀತಿ ಪಾಪಕರಣೇ ರಹಾಭಾವತೋಪಿ ಅರಹಂ।

"ಯಸ್ಮಾ ನತ್ಥಿ ರಹೋ ನಾಮ, ಪಾಪಕಮ್ಮೇಸು ತಾದಿನೋ।
ರಹಾಭಾವೇನ ತೇನೇಸ, ಅರಹಂ ಇತಿ ವಿಸ್ಸುತೋ"॥

ಏವಂ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ -

> “ಆರಕತ್ತಾ ಹತತ್ತಾ ಚ, ಕಿಲೇಸಾರೀನ ಸೋ ಮುನಿ।
> ಹತಸಂಸಾರಚಕ್ಕಾರೋ, ಪಚ್ಚಯಾದೀನ ಚಾರಹೋ।
> ನ ರಹೋ ಕರೋತಿ ಪಾಪಾನಿ, ಅರಹಂ ತೇನ ವುಚ್ಚತೀ”ತಿ॥

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಸಬ್ಬೇ ಬುದ್ಧಾ ಅರಹತ್ತಗುಣೇನಾಪಿ ಸಮಸಮಾ, ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ವಸೇನ “ಅರಹನ್ತೋ”ತಿ ಆಹ। **ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ**ತಿ ಸಮ್ಮಾ ಸಾಮಞ್ಚ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಬುದ್ಧತ್ತಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ। ತಥಾ ಹೇಸ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯೇ ಧಮ್ಮೇ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯತೋ, ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯೇ ಧಮ್ಮೇ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯತೋ, ಪಹಾತಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮೇ ಪಹಾತಬ್ಬತೋ, ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮೇ ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬತೋ, ಭಾವೇತಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮೇ ಭಾವೇತಬ್ಬತೋ। ತೇನೇವಾಹ -

> “ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾತಂ, ಭಾವೇತಬ್ಬಞ್ಚ ಭಾವಿತಂ।
> ಪಹಾತಬ್ಬಂ ಪಹೀನಂ ಮೇ, ತಸ್ಮಾ ಬುದ್ಧೋಸ್ಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ”ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೫೬೩; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೯೯)।

ಅಥ ವಾ ಚಕ್ಖು ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ, ತಸ್ಸ ಮೂಲಕಾರಣಭಾವೇನ ಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಪುರಿಮತಣ್ಹಾ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ, ಉಭಿನ್ನಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ, ನಿರೋಧಪಜಾನನಾ ಪಟಿಪದಾ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚನ್ತಿ ಏವಂ ಏಕೇಕಪದುದ್ಧಾರೇನಾಪಿ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇ ಸಮ್ಮಾ ಸಾಮಞ್ಚ ಬುದ್ಧೋ। ಏಸ ನಯೋ ಸೋತಘಾನಜಿವ್ಹಾಕಾಯಮನೇಸು। ಏತೇನೇವ ಚ ನಯೇನ ರೂಪಾದೀನಿ ಛ ಆಯತನಾನಿ, ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದಯೋ ಛ ವಿಞ್ಞಾಣಕಾಯಾ, ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಾದಯೋ ಛ ಫಸ್ಸಾ, ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಜಾ ವೇದನಾದಯೋ ಛ ವೇದನಾ, ರೂಪಸಞ್ಞಾದಯೋ ಛ ಸಞ್ಞಾ, ರೂಪಸಞ್ಚೇತನಾದಯೋ ಛ ಚೇತನಾ, ರೂಪತಣ್ಹಾದಯೋ ಛ ತಣ್ಹಾಕಾಯಾ, ರೂಪವಿತಕ್ಕಾದಯೋ ಛ ವಿತಕ್ಕಾ, ರೂಪವಿಚಾರಾದಯೋ ಛ ವಿಚಾರಾ, ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾದಯೋ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ, ದಸ ಕಸಿಣಾನಿ, ದಸ ಅನುಸ್ಸತಿಯೋ, ಉದ್ಧುಮಾತಕಸಞ್ಞಾದಿವಸೇನ ದಸ ಸಞ್ಞಾ, ಕೇಸಾದಯೋ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರಾ, ದ್ವಾದಸಾಯತನಾನಿ, ಅಟ್ಠಾರಸ ಧಾತುಯೋ, ಕಾಮಭವಾದಯೋ ನವ ಭವಾ, ಪಠಮಾದೀನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಝಾನಾನಿ, ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾದಯೋ ಚತಸ್ಸೋ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾಯೋ, ಚತಸ್ಸೋ ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ, ಪಟಿಲೋಮತೋ ಜರಾಮರಣಾದೀನಿ, ಅನುಲೋಮತೋ ಅವಿಜ್ಜಾದೀನಿ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಙ್ಗಾನಿ ಚ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ।

ತತ್ರಾಯಂ ಏಕಪದಯೋಜನಾ - ಜರಾಮರಣಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ, ಜಾತಿ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ, ಉಭಿನ್ನಂ ನಿಸ್ಸರಣಂ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ, ನಿರೋಧಪಜಾನನಾ ಪಟಿಪದಾ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚನ್ತಿ ಏವಂ ಏಕೇಕಪದುದ್ಧಾರೇನ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇ ಸಮ್ಮಾ ಸಾಮಞ್ಚ ಬುದ್ಧೋ ಅನುಬುದ್ಧೋ ಪಟಿವಿದ್ಧೋ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ಥಿ ನೇಯ್ಯಂ ನಾಮ, ಸಬ್ಬಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾ ಸಮ್ಬುದ್ಧತ್ತಾ ವಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿಕಞಾಣವಸೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ। ತೇಸಂ ಪನ ವಿಭಾಗೋ ಉಪರಿ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಗುಣೇನಾಪಿ ಸಮಸಮಾ, ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ವಸೇನ “ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ”ತಿ ಆಹ।

ಮೋನೇನಾತಿ ಕಾಮಞ್ಚಿ ಮೋನೇಯ್ಯಪಟಿಪದಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಮಗ್ಗಞಾಣಮೋನೇನ ಮುನಿ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಇಧ ಪನ ತುಣ್ಹೀಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ “ನ ಮೋನೇನಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಮೂಳ್ಹರೂಪೋ**ತಿ ತುಚ್ಛರೂಪೋ। **ಅವಿದ್ದಸೂ**ತಿ ಅವಿಞ್ಞೂ। ಏವರೂಪೋ ಹಿ ತುಣ್ಹೀಭೂತೋಪಿ ಮುನಿ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ। ಅಥ ವಾ ಮೋನೇಯ್ಯಮುನಿ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ, ತುಚ್ಛಭಾವೋ ಚ ಪನ ಅಞ್ಞಾಣೀ ಚ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯೋ ಚ ತುಲಂವ ಪಗ್ಗಯ್ಹಾ**ತಿ ಯಥಾ ಹಿ ತುಲಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಠಿತೋ ಅತಿರೇಕಂ ಚೇ ಹೋತಿ, ಹರತಿ, ಊನಂ ಚೇ ಹೋತಿ, ಪಕ್ಖಿಪತಿ; ಏವಮೇವ ಸೋ ಅತಿರೇಕಂ ಹರನ್ತೋ ವಿಯ ಪಾಪಂ ಹರತಿ ಪರಿವಜ್ಜೇತಿ, ಊನಕೇ ಪಕ್ಖಿಪನ್ತೋ ವಿಯ ಕುಸಲಂ ಪರಿಪೂರೇತಿ। ಏವಞ್ಚ ಪನ ಕರೋನ್ತೋ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತಿವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನಸಙ್ಖಾತಂ **ವರಂ** ಉತ್ತಮಮೇವ ಆದಾಯ **ಪಾಪಾನಿ** ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಾನಿ **ಪರಿವಜ್ಜೇತಿ ಸ ಮುನಿ** ನಾಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತೇನ ಸೋ ಮುನೀ**ತಿ ಕಸ್ಮಾ ಪನ

ಸೋ ಮುನೀತಿ ಚೇ? ಯಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಕಾರಣಂ, ತೇನ ಸೋ ಮುನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯೋ ಮುನಾತಿ ಉಭೋ ಲೋಕೇ**ತಿ ಯೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಖನ್ಧಾದಿಲೋಕೇ ತುಲಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಮಿನನ್ತೋ ವಿಯ "ಇಮೇ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾ ಖನ್ಧಾ, ಇಮೇ ಬಾಹಿರಾ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಇಮೇ ಉಭೋ ಅತ್ಥೇ ಮುನಾತಿ। **ಮುನಿ ತೇನ ಪವುಚ್ಚತೀ**ತಿ ತೇನ ಪನ ಕಾರಣೇನ "ಮುನೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿಯೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅಸತಞ್ಚಾತಿ ಗಾಥಾಯ ಅಯಂ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - ಯ್ವಾಯಂ ಅಕುಸಲಕುಸಲಪ್ಪಭೇದೋ, ಅಸತಞ್ಚ ಸತಞ್ಚ ಧಮ್ಮೋ, ತಂ "ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಬಹಿದ್ಧಾ"ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಬ್ಬಲೋಕೇ ಪವಿಚಯಞಾಣೇನ ಅಸತಞ್ಚ ಸತಞ್ಚ ಞತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ। ತಸ್ಸ ಞಾತತ್ತಾ ಏವ, ರಾಗಾದಿಭೇದತೋ ಸತ್ತವಿಧಂ **ಸಙ್ಗಂ** ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಭೇದತೋ ದುವಿಧಂ **ಜಾಲಞ್ಚ ಅತಿಚ್ಚ** ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಠಿತೋ, ಸೋ ತೇನ ಮೋನಸಙ್ಖಾತೇನ ಪವಿಚಯಞಾಣೇನ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ **ಮುನಿ। ದೇವಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಪೂಜಿತೋ**ತಿ ಇದಂ ಪನಸ್ಸ ಥುತಿವಚನಂ। ಸೋ ಹಿ ಖೀಣಾಸವಮುನಿತ್ತಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪೂಜಾರಹೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಏವಂ ವುತ್ತೋತಿ।

ಸಲ್ಲನ್ತಿ ಮೂಲಪದಂ। **ಸತ್ತ ಸಲ್ಲಾನೀ**ತಿ ಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದೋ। **ರಾಗಸಲ್ಲ**ನ್ತಿ ರಞ್ಜನಟ್ಠೇನ ರಾಗೋ ಚ ಪೀಳಾಜನಕತಾಯ ಅನ್ತೋತುದನತಾಯ ದುನ್ನೀಹರಣತಾಯ ಸಲ್ಲಞ್ಚಾತಿ ರಾಗಸಲ್ಲಂ। **ದೋಸಸಲ್ಲಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಅಬ್ಬೂಳ್ಹಸಲ್ಲೋ**ತಿ ಮೂಲಪದಂ। **ಅಬ್ಬಹಿತಸಲ್ಲೋ**ತಿ ನೀಹಟಸಲ್ಲೋ। **ಉದ್ಧತಸಲ್ಲೋ**ತಿ ಉದ್ಧಂ ಹಟಸಲ್ಲೋ ಉದ್ಧರಿತಸಲ್ಲೋ। **ಸಮುದ್ಧತಸಲ್ಲೋ**ತಿ ಉಪಸಗ್ಗವಸೇನ ವುತ್ತೋ। **ಉಪ್ಪಾಟಿತಸಲ್ಲೋ**ತಿ ಲುಞ್ಚಿತಸಲ್ಲೋ। **ಸಮುಪ್ಪಾಟಿತಸಲ್ಲೋ**ತಿ ಉಪಸಗ್ಗವಸೇನೇವ।

ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಾರೀತಿ ದಾನಾದೀನಂ ಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಂ ಭಾವನಾಯ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ವಾ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಾ ಸಕ್ಕಚ್ಚಕರಣವಸೇನ ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಾರೀ। ಸತತಭಾವಕರಣೇನ **ಸಾತಚ್ಚಕಾರೀ।** ಅಟ್ಠಿತಕರಣೇನ **ಅಟ್ಠಿತಕಾರೀ।** ಯಥಾ ನಾಮ ಕಕಣ್ಟಕೋ ಥೋಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಥೋಕಂ ತಿಟ್ಠತಿ, ನ ನಿರನ್ತರಂ ಗಚ್ಛತಿ; ಏವಮೇವ ಯೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಏಕದಿವಸಂ ದಾನಂ ದತ್ವಾ ಪೂಜಂ ವಾ ಕತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ವಾ ಸುತ್ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ವಾ ಕತ್ವಾ ಪುನ ಚಿರಸ್ಸಂ ಕರೋತಿ, ತಂ ನ ನಿರನ್ತರಂ ಪವತ್ತೇತಿ। ಸೋ "ಅಸಾತಚ್ಚಕಾರೀ, ಅನಟ್ಠಿತಕಾರೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಅಯಂ ಏವಂ ನ ಕರೋತೀತಿ ಅಟ್ಠಿತಕಾರೀ। **ಅನೋಲೀನವುತ್ತಿಕೋ**ತಿ ನಿರನ್ತರಕರಣಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ವಿಪ್ಫಾರಸ್ಸ ಭಾವೇನ ನ ಲೀನವುತ್ತಿಕೋತಿ ಅನೋಲೀನವುತ್ತಿಕೋ। **ಅನಿಕ್ಖಿತ್ತಚ್ಛನ್ದೋ**ತಿ ಕುಸಲಕರಣೇ ವೀರಿಯಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ ಅನಿಕ್ಖಿತ್ತಭಾವೇನ ಅನಿಕ್ಖಿತ್ತಚ್ಛನ್ದೋ। **ಅನಿಕ್ಖಿತ್ತಧುರೋ**ತಿ ವೀರಿಯಧುರಸ್ಸ ಅನೋರೋಪನೇನ ಅನಿಕ್ಖಿತ್ತಧುರೋ, ಅನೋಸಕ್ಕಿತಮಾನಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯೋ ತತ್ಥ ಛನ್ದೋ ಚ ವಾಯಾಮೋ ಚಾ**ತಿ ಯೋ ತೇಸು ಕುಸಲಧಮ್ಮೇಸು ಕತ್ತುಕಮ್ಯತಾಧಮ್ಮಚ್ಛನ್ದೋ ಚ ಪಯತ್ತಸಙ್ಖಾತೋ ವಾಯಾಮೋ ಚ। ಉಸ್ಸಹನವಸೇನ **ಉಸ್ಸಾಹೋ ಚ।** ಅಧಿಮತ್ತುಸ್ಸಹನವಸೇನ **ಉಸ್ಸೋಳ್ಹೀ ಚ।** ವಾಯಾಮೋ ಚೇಸೋ ಪಾರಂ ಗಮನಟ್ಠೇನ। ಉಸ್ಸಾಹೋ ಚೇಸೋ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮನಟ್ಠೇನ। ಉಸ್ಸೋಳ್ಹೀ ಚೇಸೋ ಅಧಿಮತ್ತಟ್ಠೇನ। **ಅಪ್ಪಟಿವಾನಿ ಚಾ**ತಿ ಅನಿವತ್ತನಾ ಚ। **ಸತಿ ಚ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಸರತೀತಿ ಸತಿ। ಸಮ್ಪಜಾನಾತೀತಿ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ, ಸಮನ್ತತೋ ಪಕಾರೇಹಿ ಜಾನಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಾತ್ಥಕಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ಸಪ್ಪಾಯಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ಗೋಚರಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞನ್ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಸಮ್ಪಜಾನಸ್ಸ ವಸೇನ ಭೇದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಆತಪ್ಪ**ನ್ತಿ ಕಿಲೇಸತಾಪನವೀರಿಯಂ। **ಪಧಾನ**ನ್ತಿ ಉತ್ತಮವೀರಿಯಂ। **ಅಧಿಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಕುಸಲಕರಣೇ ಪತಿಟ್ಠಾಭಾವೋ। **ಅನುಯೋಗೋ**ತಿ ಅನುಯುಞ್ಜನಂ। **ಅಪ್ಪಮಾದೋ**ತಿ ನಪ್ಪಮಜ್ಜನಂ, ಸತಿಯಾ ಅವಿಪ್ಪವಾಸೋ।

ಇಮಂ ಲೋಕಂ ನಾಸೀಸತೀತಿ ಮೂಲಪದಂ। **ಸಕತ್ತಭಾವ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತಭಾವಂ। **ಪರತ್ತಭಾವ**ನ್ತಿ ಪರಲೋಕೇ ಅತ್ತಭಾವಂ। ಸಕರೂಪವೇದನಾದಯೋ ಅತ್ತನೋ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧೇ, ಪರರೂಪವೇದನಾದಯೋ ಚ ಪರಲೋಕೇ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧೇ। **ಕಾಮಧಾತು**ನ್ತಿ ಕಾಮಭವಂ। **ರೂಪಧಾತು**ನ್ತಿ ರೂಪಭವಂ। **ಅರೂಪಧಾತು**ನ್ತಿ ಅರೂಪಭವಂ। ಪುನ ರೂಪಾರೂಪವಸೇನ ದುಕಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಕಾಮಧಾತುಂ ರೂಪಧಾತುಂ ಏಕಂ ಕತ್ವಾ, ಅರೂಪಧಾತುಂ ಏಕಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಗತಿಂ ವಾ**ತಿ ಪತಿಟ್ಠಾನವಸೇನ ಪಞ್ಚಗತಿ ವುತ್ತಾ।

ಉಪಪತ್ತಿಂ ವಾತಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಿವಸೇನ ಚತುಯೋನಿ ವುತ್ತಾ। **ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ವಾತಿ** ತಿಣ್ಣಂ ಭವಾನಂ ಘಟನವಸೇನ ಪಟಿಸನ್ಧಿ ವುತ್ತಾ। **ಭವಂ ವಾತಿ** ಕಮ್ಮಭವವಸೇನ। **ಸಂಸಾರಂ ವಾತಿ** ಖನ್ಧಾದೀನಂ ಅಬ್ಬೋಚ್ಛಿನ್ನವಸೇನ। **ವಟ್ಟಂ ವಾತಿ** ತೇಭೂಮಕವಟ್ಟಂ **ನಾಸೀಸತೀ**ತಿ।

ಸದ್ಧಮ್ಮಪ್ಪಜ್ಜೋತಿಕಾಯ ಮಹಾನಿದ್ದೇಸಟ್ಠಕಥಾಯ

ಗುಹಟ್ಠಕಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ದುಟ್ಠಟ್ಠಕಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

೧೫. ದುಟ್ಠಟ್ಠಕೇ ಪಠಮಗಾಥಾಯಂ ತಾವ ತತ್ಥ **ವದನ್ತೀ**ತಿ ಭಗವನ್ತಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಞ್ಚ ಉಪವದನ್ತಿ। **ದುಟ್ಠಮನಾಪಿ ಏಕೇ, ಅಥೋಪಿ ವೇ ಸಚ್ಚಮನಾ**ತಿ ಏಕಚ್ಚೇ ದುಟ್ಠಚಿತ್ತಾ, ಏಕಚ್ಚೇ ತಥಸಞ್ಞಿನೋಪಿ ಹುತ್ವಾ ತಿತ್ಥಿಯಾ ತುಟ್ಠಚಿತ್ತಾ, ಯೇ ತೇಸಂ ಸುತ್ವಾ ಸದ್ದಹಿಂಸು, ತೇ ಸಚ್ಚಮನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ವಾದಞ್ಚ ಜಾತ**ನ್ತಿ ಏತಂ ಅಕ್ಕೋಸವಾದಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ। **ಮುನಿ ನೋ ಉಪೇತೀ**ತಿ ಅಕಾರಕತಾಯ ಚ ಅಕುಪ್ಪನತಾಯ ಚ ಬುದ್ಧಮುನಿ ನ ಉಪೇತಿ। **ತಸ್ಮಾ ಮುನೀ ನತ್ಥಿ ಖಿಲೋ ಕುಹಿಞ್ಚೀ**ತಿ ತೇನ ಕಾರಣೇನ ಅಯಂ ಮುನಿ, ರಾಗಾದಿಖಿಲೇಹಿ ನತ್ಥಿ ಖಿಲೋ ಕುಹಿಞ್ಚೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ದುಟ್ಠಮನಾತಿ ಉಪ್ಪನ್ನೇಹಿ ದೋಸೇಹಿ ದೂಸಿತಚಿತ್ತಾ। **ವಿರುದ್ಧಮನಾ**ತಿ ತೇಹಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಕುಸಲಸ್ಸ ದ್ವಾರಂ ಅದತ್ವಾ ಆವರಿತಚಿತ್ತಾ। **ಪಟಿವಿರುದ್ಧಮನಾ**ತಿ ಉಪಸಗ್ಗವಸೇನ ಪದಂ ವಡ್ಢಿತಂ। **ಆಹತಮನಾ**ತಿ ಪಟಿಘೇನ ಆಹತಂ ಚಿತ್ತಂ ಏತೇಸನ್ತಿ ಆಹತಮನಾ। **ಪಚ್ಚಾಹತಮನಾ**ತಿ ಉಪಸಗ್ಗವಸೇನೇವ। **ಆಘಾತಿತಮನಾ**ತಿ ವಿಹಿಂಸಾವಸೇನ ಆಘಾತಿತಂ ಮನಂ ಏತೇಸನ್ತಿ ಆಘಾತಿತಮನಾ। **ಪಚ್ಚಾಘಾತಿತಮನಾ**ತಿ ಉಪಸಗ್ಗವಸೇನೇವ। ಅಥ ವಾ "ಕೋಧವಸೇನ **ದುಟ್ಠಮನಾ,** ಉಪನಾಹವಸೇನ **ಪದುಟ್ಠಮನಾ,** ಮಕ್ಖವಸೇನ **ವಿರುದ್ಧಮನಾ,** ಪಳಾಸವಸೇನ **ಪಟಿವಿರುದ್ಧಮನಾ,** ದೋಸವಸೇನ **ಆಹತಪಚ್ಚಾಹತಮನಾ,** ಬ್ಯಾಪಾದವಸೇನ **ಆಘಾತಿತಪಚ್ಚಾಘಾತಿತಮನಾ।** ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಅಲಾಭೇನ **ದುಟ್ಠಮನಾ ಪದುಟ್ಠಮನಾ,** ಅಯಸೇನ **ವಿರುದ್ಧಮನಾ ಪಟಿವಿರುದ್ಧಮನಾ,** ಗರಹೇನ **ಆಹತಪಚ್ಚಾಹತಮನಾ,** ದುಕ್ಖವೇದನಾಸಮಙ್ಗೀಭಾವೇನ **ಆಘಾತಿತಪಚ್ಚಾಘಾತಿತಮನಾ**"ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ನಯೇನ ಏಕೇ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ। **ಉಪವದನ್ತೀ**ತಿ ಗರಹಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಿ। **ಅಭೂತೇನಾ**ತಿ ಅಸಂವಿಜ್ಜಮಾನೇನ।

ಸದ್ದಹನ್ತಾತಿ ಪಸಾದವಸೇನ ಸದ್ಧಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಾ। **ಓಕಪ್ಪೇನ್ತಾ**ತಿ ಗುಣವಸೇನ ಓತರಿತ್ವಾ ಅವಕಪ್ಪಯನ್ತಾ। **ಅಧಿಮುಚ್ಚನ್ತಾ**ತಿ ಸಮ್ಪಸಾದನವಸೇನ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ ಕತ್ವಾ ತೇಸಂ ಕಥಂ ಅಧಿವಾಸೇನ್ತಾ। **ಸಚ್ಚಮನಾ**ತಿ ತಚ್ಛಮನಾ। **ಸಚ್ಚಸಞ್ಞಿನೋ**ತಿ ತಚ್ಛಸಞ್ಞಿನೋ। **ತಥಮನಾ**ತಿ ಅವಿಪರೀತಮನಾ। **ಭೂತಮನಾ**ತಿ ಭೂತತ್ಥಮನಾ। **ಯಾಥಾವಮನಾ**ತಿ ನಿಚ್ಚಲಮನಾ। **ಅವಿಪರೀತಮನಾ**ತಿ ನಿಚ್ಛಯಮನಾ। ತತ್ಥ "ಸಚ್ಚಮನಾ ಸಚ್ಚಸಞ್ಞಿನೋ"ತಿ ಸಚ್ಚವಾದಿಗುಣಂ, "ತಥಮನಾ ತಥಸಞ್ಞಿನೋ"ತಿ ಸಚ್ಚಸದ್ಧಾಗುಣಂ, "ಭೂತಮನಾ ಭೂತಸಞ್ಞಿನೋ"ತಿ ಠಿತಗುಣಂ, "ಯಾಥಾವಮನಾ ಯಾಥಾವಸಞ್ಞಿನೋ"ತಿ ಪಚ್ಚಯಿಕಗುಣಂ, "ಅವಿಪರೀತಮನಾ ಅವಿಪರೀತಸಞ್ಞಿನೋ"ತಿ ಅವಿಸಂವಾದಗುಣಂ ಕಥಿತನ್ತಿ ಞಾತಬ್ಬಂ।

ಪರತೋಘೋಸೋತಿ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಸನ್ತಿಕಾ ಉಪ್ಪನ್ನಸದ್ದೋ। **ಅಕ್ಕೋಸೋ**ತಿ ಜಾತಿಆದೀಸು ದಸಸು ಅಕ್ಕೋಸೇಸು ಅಞ್ಞತರೋ। **ಯೋ ವಾದಂ ಉಪೇತೀ**ತಿ ಯೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪವಾದಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ। **ಕಾರಕೋ ವಾ**ತಿ ಕತದೋಸೋ ವಾ। **ಕಾರಕತಾಯಾ**ತಿ ದೋಸಸ್ಸ ಕತಭಾವೇನ **ವುಚ್ಚಮಾನೋ**ತಿ ಕಥಿಯಮಾನೋ। **ಉಪವದಿಯಮಾನೋ**ತಿ ದೋಸಂ ಉಪವಜ್ಜಮಾನೋ। **ಕುಪ್ಪತೀ**ತಿ ಕೋಪಂ ಕರೋತಿ।

ಖೀಲಜಾತತಾಪಿ ನತ್ಥೀತಿ ಚಿತ್ತಬನ್ಧಭಾವಚಿತ್ತಕಚವರಭಾವಸಙ್ಖಾತಂ ಪಟಿಘಖಿಲಂ ಜಾತಂ ಅಸ್ಸಾತಿ ಖಿಲಜಾತೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ ಖಿಲಜಾತತಾ, ತಾಪಿ ನತ್ಥಿ ನ ಸನ್ತಿ। **ಪಞ್ಚಪಿ ಚೇತೋಖಿಲಾ**ತಿ ಕಾಮೇ ಅವೀತರಾಗೋ, ಕಾಯೇ ಅವೀತರಾಗೋ, ರೂಪೇ ಅವೀತರಾಗೋ, ಯಾವದತ್ಥಂ ಉದರಾವದೇಹಕಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಸೇಯ್ಯಸುಖಂ ಪಸ್ಸಸುಖಂ ಮಿದ್ಧಸುಖಂ ಅನುಯುತ್ತೋ ವಿಹರತಿ, ಅಞ್ಞತರಂ ದೇವನಿಕಾಯಂ ಪಣಿಧಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಚರತಿ "ಇಮಿನಾಹಂ ಸೀಲೇನ ವಾ ವತೇನ ವಾ ತಪೇನ ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇನ ವಾ ದೇವೋ ವಾ ಭವಿಸ್ಸಾಮಿ, ದೇವಞ್ಞತರೋ ವಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೬) ಏವರೂಪಾ ಪಞ್ಚಪಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಬನ್ಧಭಾವಕಚವರಭಾವಸಙ್ಖಾತಾ ಚೇತೋಖಿಲಾ ನತ್ಥಿ।

೧೯. ಇಮಞ್ಚ ಗಾಥಂ ವತ್ವಾ ಭಗವಾ ಆನನ್ದತ್ಥೇರಂ ಪುಚ್ಛಿ - "ಏವಂ ಖುಂಸೇತ್ವಾ ವಮ್ಭೇತ್ವಾ ವುಚ್ಚಮಾನಾ ಭಿಕ್ಖೂ, ಆನನ್ದ, ಕಿಂ ವದನ್ತೀ"ತಿ, "ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಭಗವಾ"ತಿ। "ನ, ಆನನ್ದ, 'ಅಹಂ ಸೀಲವಾ'ತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ತುಣ್ಹೀ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಲೋಕೇ ಹಿ ನಾಭಾಸಮಾನಂ ಜಾನನ್ತಿ, ಮಿಸ್ಸಂ ಬಾಲೇಹಿ ಪಣ್ಡಿತ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೨೪೧) ವತ್ವಾ "ಭಿಕ್ಖೂ, ಆನನ್ದ, ತೇ ಮನುಸ್ಸೇ ಏವಂ ಪಟಿಚೋದೇನ್ತೂ"ತಿ ಧಮ್ಮದೇಸನತ್ಥಾಯ "ಅಭೂತವಾದೀ ನಿರಯಂ ಉಪೇತೀ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೦೬; ಉದಾ॰ ೩೮; ಇತಿವು॰ ೪೮; ಸು॰ ನಿ॰ ೬೬೬) ಇಮಂ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ। ಥೇರೋ ತಂ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಹ - "ಮನುಸ್ಸಾ ತುಮ್ಹೇಹಿ ಇಮಾಯ ಗಾಥಾಯ ಪಟಿಚೋದೇತಬ್ಬಾ"ತಿ। ಭಿಕ್ಖೂ ತಥಾ ಅಕಂಸು। ಪಣ್ಡಿತಮನುಸ್ಸಾ ತುಣ್ಹೀ ಅಹೇಸುಂ। ರಾಜಾಪಿ ರಾಜಪುರಿಸೇ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪೇಸೇತ್ವಾ ಯೇಸಂ ಧುತ್ತಾನಂ ಲಞ್ಜಂ ದತ್ವಾ ತಿತ್ಥಿಯಾ ತಂ ಮಾರಾಪೇಸುಂ, ತೇ ಗಹೇತ್ವಾ ನಿಗ್ಗಯ್ಹ ತಂ ಪವತ್ತಿಂ ಞತ್ವಾ ತಿತ್ಥಿಯೇ ಪರಿಭಾಸಿ। ಮನುಸ್ಸಾಪಿ ತಿತ್ಥಿಯೇ ದಿಸ್ವಾ ಲೇಡ್ಡುನಾ ಹನನ್ತಿ, ಪಂಸುನಾ ಓಕಿರನ್ತಿ "ಭಗವತೋ ಅಯಸಂ ಉಪ್ಪಾದೇಸು"ನ್ತಿ। ಆನನ್ದತ್ಥೇರೋ ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಭಗವತೋ ಆರೋಚೇಸಿ, ಭಗವಾ ಥೇರಸ್ಸ ಇಮಂ ಗಾಥಮಭಾಸಿ **"ಸಕಞ್ಹಿ ದಿಟ್ಠಿಂ...ಪೇ॰... ವದೇಯ್ಯಾ"**ತಿ।

ತಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ - ಯಾಯಂ ದಿಟ್ಠಿ ತಿತ್ಥಿಯಜನಸ್ಸ "ಸುನ್ದರಿಂ ಮಾರೇತ್ವಾ ಸಮಣಾನಂ ಸಕ್ಯಪುತ್ತಿಯಾನಂ ಅವಣ್ಣಂ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ ಏತೇನುಪಾಯೇನ ಲದ್ಧಂ ಸಕ್ಕಾರಂ ಸಾದಿಯಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಸೋ ತಂ ದಿಟ್ಠಿಂ ಕಥಂ ಅತಿಕ್ಕಮೇಯ್ಯ? ಅಥ ಖೋ ಸೋ ಅಯಸೋ ತಮೇವ ತಿತ್ಥಿಯಜನಂ ಪಚ್ಚಾಗತೋ ತಂ ದಿಟ್ಠಿಂ ಅಚ್ಚೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಂ। ಯೋ ವಾ ಸಸ್ಸತಾದಿವಾದೀ, ಸೋಪಿ **ಸಕಂ ದಿಟ್ಠಿಂ ಕಥಮಚ್ಚಯೇಯ್ಯ**, ತೇನ ದಿಟ್ಠಿಛನ್ದೇನ **ಅನುನೀತೋ** ತಾಯ ಚ ದಿಟ್ಠಿ**ರುಚಿಯಾ ನಿವಿಟ್ಠೋ,** ಅಪಿ ಚ ಖೋ ಪನ **ಸಯಂ ಸಮತ್ತಾನಿ ಪಕುಬ್ಬಮಾನೋ** ಅತ್ತನಾವ ಪರಿಪುಣ್ಣಾನಿ ತಾನಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಿ ಕರೋನ್ತೋ **ಯಥಾ ಜಾನೇಯ್ಯ, ತಥೇವ ವದೇಯ್ಯಾ**ತಿ।

ಅವಣ್ಣಂ ಪಕಾಸಯಿತ್ವಾತಿ ಅಗುಣಂ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ। **ಸಕ್ಕಾರ**ನ್ತಿ ಚತುನ್ನಂ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಸಕ್ಕಚ್ಚಕರಣಂ। **ಸಮ್ಮಾನ**ನ್ತಿ ಚಿತ್ತೇನ ಬಹುಮಾನನಂ। **ಪಚ್ಚಾಹರಿಸ್ಸಾಮಾ**ತಿ ಏತಂ ಲಾಭಾದಿಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಸ್ಸಾಮ। **ಏವಂದಿಟ್ಠಿಕಾ**ತಿ ಏವಂಲದ್ಧಿಕಾ। ಯಥಾ ತಂ "ಲಾಭಾದಿಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಏವಂ ಅಯಂ ಲದ್ಧಿ ತೇಸಂ ಅತ್ಥಿ, ತಥಾ "ಅತ್ಥಿ ಮೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೋ ಧಮ್ಮೋ"ತಿ ಏತೇಸಂ ಖಮತಿ ಚೇವ ರುಚ್ಚತಿ ಚ, ಏವಂಸಭಾವಮೇವ ವಾ ತೇಸಂ ಚಿತ್ತಂ "ಅತ್ಥಿ ಮೇ ಚಿತ್ತ"ನ್ತಿ। ತದಾ ತೇಸಂ ದಿಟ್ಠಿ ವಾ, ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಹ ಖನ್ತಿ ವಾ, ದಿಟ್ಠಿಖನ್ತೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ರುಚಿ ವಾ, ದಿಟ್ಠಿಖನ್ತಿರುಚೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಲದ್ಧಿ ವಾ, ದಿಟ್ಠಿಖನ್ತಿರುಚಿಲದ್ಧೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ ವಾ, ದಿಟ್ಠಿಖನ್ತಿರುಚಿಲದ್ಧಿಅಜ್ಝಾಸಯೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ವಾ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಏವಂದಿಟ್ಠಿಕಾ...ಪೇ॰... ಏವಂಅಧಿಪ್ಪಾಯಾ"**ತಿ ಆಹ। **ಸಕಂ ದಿಟ್ಠಿ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ದಸ್ಸನಂ। **ಸಕಂ ಖನ್ತಿ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಸಹನಂ। **ಸಕಂ ರುಚಿ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ರುಚಿಂ। **ಸಕಂ ಲದ್ಧಿ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಲದ್ಧಿಂ। **ಸಕಂ ಅಜ್ಝಾಸಯ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝಾಸಯಂ। **ಸಕಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಭಾವಂ। **ಅತಿಕ್ಕಮಿತು**ನ್ತಿ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತುಂ। **ಅಥ ಖೋ ಸ್ವೇವ ಅಯಸೋ**ತಿ ಸೋ ಏವ ಅಯಸೋ ಏಕಂಸೇನ। **ತೇ ಪಚ್ಚಾಗತೋ**ತಿ ತೇಸಂ ಪತಿಆಗತೋ। **ತೇ**ತಿ ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ।

ಅಥ ವಾತಿ ಅತ್ಥನ್ತರದಸ್ಸನಂ। **ಸಸ್ಸತೋ**ತಿ ನಿಚ್ಚೋ ಧುವೋ। **ಲೋಕೋ**ತಿ ಅತ್ತಭಾವೋ। **ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚಂ, ಮೋಘಮಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಏವ ತಚ್ಛಂ ತಥಂ, ಅಞ್ಞಂ ತುಚ್ಛಂ। **ಸಮತ್ತಾ**ತಿ ಸಮ್ಪುಣ್ಣಾ। **ಸಮಾದಿನ್ನಾ**ತಿ ಸಮ್ಮಾ ಆದಿನ್ನಾ। **ಗಹಿತಾ**ತಿ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಗಹಿತಾ।

ಪರಾಮಟ್ಠಾತಿ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಪರಾಮಸಿತ್ವಾ ಗಹಿತಾ। **ಅಭಿನಿವಿಟ್ಠಾ**ತಿ ವಿಸೇಸೇನ ಲದ್ಧಪ್ಪತಿಟ್ಠಾ। **ಅಸಸ್ಸತೋ**ತಿ ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅನ್ತವಾತಿ ಸಅನ್ತೋ। **ಅನನ್ತವಾ**ತಿ ವುಡ್ಢಿಅನನ್ತವಾ। **ತಂ ಜೀವ**ನ್ತಿ ಸೋ ಜೀವೋ, ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸೋ ಕತೋ। **ಜೀವೋ**ತಿ ಚ ಅತ್ತಾಯೇವ। **ತಥಾಗತೋ**ತಿ ಸತ್ತೋ, "ಅರಹ"ನ್ತಿ ಏಕೇ। **ಪರಂ ಮರಣಾ**ತಿ ಮರಣತೋ ಉದ್ಧಂ, ಪರಲೋಕೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನ ಹೋತಿ ತಥಾಗತೋ ಪರಂ ಮರಣಾ**ತಿ ಮರಣತೋ ಉದ್ಧಂ ನ ಹೋತಿ। **ಹೋತಿ ಚ ನ ಚ ಹೋತಿ ತಥಾಗತೋ ಪರಂ ಮರಣಾ**ತಿ

ಮರಣತೋ ಉದ್ಧಂ ಹೋತಿ ಚ ನ ಹೋತಿ ಚ। **ನೇವ ಹೋತಿ ನ ನ ಹೋತಿ ತಥಾಗತೋ ಪರಂ ಮರಣಾತಿ** ಉಚ್ಛೇದವಸೇನ ನೇವ ಹೋತಿ, ತಕ್ಕಿಕವಸೇನ ನ ನ ಹೋತಿ।

ಸಕಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾತಿಆದಯೋ ಕರಣವಚನಂ। **ಅಲ್ಲೀನೋ**ತಿ ಏಕೀಭೂತೋ।

ಸಯಂ ಸಮತ್ತಂ ಕರೋತೀತಿ ಅತ್ತನಾ ಊನಭಾವಂ ಮೋಚೇತ್ವಾ ಸಮ್ಮಾ ಅತ್ತಂ ಸಮತ್ತಂ ಕರೋತಿ। **ಪರಿಪುಣ್ಣ**ನ್ತಿ ಅತಿರೇಕದೋಸಂ ಮೋಚೇತ್ವಾ ಸಮ್ಪುಣ್ಣಂ। **ಅನೋಮ**ನ್ತಿ ಹೀನದೋಸಂ ಮೋಚೇತ್ವಾ ಅಲಾಮಕಂ। **ಅಗ್ಗ**ನ್ತಿ ಆದಿಂ। **ಸೇಟ್ಠ**ನ್ತಿ ಪಧಾನಂ ನಿದ್ದೋಸಂ। **ವಿಸೇಸ**ನ್ತಿ ಜೇಟ್ಠಕಂ । **ಪಾಮೋಕ್ಖ**ನ್ತಿ ಅಧಿಕಂ। **ಉತ್ತಮ**ನ್ತಿ ವಿಸೇಸಂ ನ ಹೇಟ್ಠಿಮಂ। **ಪವರಂ ಕರೋತೀ**ತಿ ಅತಿರೇಕೇನ ಉತ್ತಮಂ ಕರೋತಿ। ಅಥ ವಾ "ಆಸಯದೋಸಮೋಚನೇನ **ಅಗ್ಗಂ,** ಸಂಕಿಲೇಸದೋಸಮೋಚನೇನ **ಸೇಟ್ಠಂ,** ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸದೋಸಮೋಚನೇನ **ವಿಸೇಸಂ,** ಪಮತ್ತದೋಸಮೋಚನೇನ **ಪಾಮೋಕ್ಖಂ,** ಮಜ್ಝಿಮದೋಸಮೋಚನೇನ **ಉತ್ತಮಂ,** ಉತ್ತಮಮಜ್ಝಿಮದೋಸಮೋಚನೇನ **ಪವರಂ ಕರೋತೀ**"ತಿ ಏವಮೇಕೇ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ। **ಅಯಂ ಸತ್ಥಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ**ತಿ ಅಯಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಸತ್ಥಾ ಸಬ್ಬಜಾನನವಸೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ। **ಅಯಂ ಧಮ್ಮೋ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತೋ**ತಿ ಅಯಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಧಮ್ಮೋ ಸುಟ್ಠು ಅಕ್ಖಾತೋ। **ಅಯಂ ಗಣೋ ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ**ತಿ ಅಯಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಗಣೋ ಸುಟ್ಠು ಪಟಿಪನ್ನೋ। **ಅಯಂ ದಿಟ್ಠಿ ಭದ್ದಿಕಾ**ತಿ ಅಯಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಲದ್ಧಿ ಸುನ್ದರಾ। **ಅಯಂ ಪಟಿಪದಾ ಸುಪಞ್ಞತ್ತಾ**ತಿ ಅಯಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗಾ ಅತ್ತನ್ತ ಪಾದಿಪಟಿಪದಾ ಸುಟ್ಠು ಪಞ್ಞತ್ತಾ। **ಅಯಂ ಮಗ್ಗೋ ನಿಯ್ಯಾನಿಕೋ**ತಿ ಅಯಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ನಿಯ್ಯಾಮೋಕ್ಖನ್ತಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ ನಿಯ್ಯಾನಿಕೋತಿ **ಸಯಂ ಸಮತ್ತಂ ಕರೋತಿ**।

ಕಥೇಯ್ಯ "ಸಸ್ಸತೋ ಲೋಕೋ"ತಿ। **ಭಣೇಯ್ಯ** "ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚಂ ಮೋಘಮಞ್ಞ"ನ್ತಿ। **ದೀಪೇಯ್ಯ** "ಅನ್ತವಾ ಲೋಕೋ"ತಿ। **ವೋಹರೇಯ್ಯ** ನಾನಾವಿಧೇನ ಗಣ್ಹಾಪೇಯ್ಯ "ಹೋತಿ ಚ ನ ಚ ಹೋತೀ"ತಿ।

೧೭. ಅಥ ರಾಜಾ ಸತ್ತಾಹಚ್ಚಯೇನ ತಂ ಕುಣಪಂ ಛಡ್ಡಾಪೇತ್ವಾ ಸಾಯನ್ಹಸಮಯಂ ವಿಹಾರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ ಆಹ - "ನನು, ಭನ್ತೇ, ಈದಿಸೇ ಅಯಸೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಮಯ್ಹಮ್ಪಿ ಆರೋಚೇತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ"ತಿ? ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಭಗವಾ "ನ, ಮಹಾರಾಜ, 'ಅಹಂ ಸೀಲವಾ ಗುಣಸಮ್ಪನ್ನೋ'ತಿ ಪರೇಸಂ ಆರೋಚೇತುಂ ಅರಿಯಾನಂ ಪಟಿರೂಪ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ತಸ್ಸಾ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ **"ಯೋ ಅತ್ತನೋ ಸೀಲವತಾನೀ**ತಿ ಅವಸೇಸಗಾಥಾಯೋ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಸೀಲವತಾನೀ**ತಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಾದೀನಿ ಸೀಲಾನಿ, ಆರಞ್ಞಿಕಾದೀನಿ ಧುತಙ್ಗವತಾನಿ ಚ। **ಅನಾನುಪುಟ್ಠೋ**ತಿ ಅಪುಚ್ಛಿತೋ। **ಪಾವಾ**ತಿ ವದತಿ। **ಅನರಿಯಧಮ್ಮಂ ಕುಸಲಾ ತಮಾಹು, ಯೋ ಆತುಮಾನಂ ಸಯಮೇವ ಪಾವಾ**ತಿ ಯೋ ಏವಂ ಅತ್ತಾನಂ ಸಯಮೇವ ವದತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ವಾದಂ "ಅನರಿಯಧಮ್ಮೋ ಏಸೋ"ತಿ ಕುಸಲಾ ಏವಂ ಕಥೇನ್ತಿ।

ಅತ್ಥಿ ಸೀಲಞ್ಚೇವ ವತಞ್ಚಾತಿ ಸೀಲನಟ್ಠೇನ ಸೀಲಞ್ಚೇವ ಅತ್ಥಿ, ಸಮಾದಾನಟ್ಠೇನ ವತಞ್ಚ ಅತ್ಥಿ, **ವತಂ ನ ಸೀಲ**ನ್ತಿ ವುತ್ತತ್ಥೇನ ವತಂ ಅತ್ಥಿ, ತಂ ನ ಸೀಲಂ। **ಕತಮ**ನ್ತಿ ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಪುಚ್ಛಾ। **ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಸೀಲವಾ**ತಿಆದಯೋ ವುತ್ತನಯಾ ಏವ। **ಸಂವರಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಸಂವರಣಟ್ಠೇನ, ವೀತಿಕ್ಕಮದ್ವಾರಂ ಪಿದಹನಟ್ಠೇನ। **ಸಮಾದಾನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ತಂ ತಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಸಮ್ಮಾ ಆದಾನಟ್ಠೇನ। **ಆರಞ್ಞಿಕಙ್ಗ**ನ್ತಿ ಅರಞ್ಞೇ ನಿವಾಸೋ ಸೀಲಂ ಅಸ್ಸಾತಿ ಆರಞ್ಞಿಕೋ, ತಸ್ಸ ಅಙ್ಗಂ ಆರಞ್ಞಿಕಙ್ಗಂ। **ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕಙ್ಗ**ನ್ತಿ ಭಿಕ್ಖಾಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಪರಆಮಿಸಪಿಣ್ಡಾನಂ ಪಾತೋ ಪಿಣ್ಡಪಾತೋ, ಪರೇಹಿ ದಿನ್ನಾನಂ ಪಿಣ್ಡಾನಂ ಪತ್ತೇ ನಿಪತನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಉಞ್ಛತಿ ತಂ ತಂ ಕುಲಂ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತೋ ಗವೇಸತೀತಿ ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕೋ, ಪಿಣ್ಡಾಯ ವಾ ಪತಿತುಂ ವತಮೇತಸ್ಸಾತಿ ಪಿಣ್ಡಪಾತೀ। **ಪತಿತು**ನ್ತಿ ಚರಿತುಂ। ಪಿಣ್ಡಪಾತೀ ಏವ ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕೋ, ತಸ್ಸ ಅಙ್ಗಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕಙ್ಗಂ। **ಅಙ್ಗ**ನ್ತಿ ಕಾರಣಂ ವುಚ್ಚತಿ। ತಸ್ಮಾ ಯೇನ ಸಮಾದಾನೇನ ಸೋ ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏತೇನೇವ ನಯೇನ ರಥಿಕಾಸುಸಾನಸಙ್ಕಾರಕೂಟಾದೀನಂ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಪಂಸೂನಂ ಉಪರಿ ಠಿತತ್ತಾ ಅಬ್ಭುಗ್ಗತಟ್ಠೇನ ತೇಸು ಪಂಸುಕೂಲಮಿವಾತಿ ಪಂಸುಕೂಲಂ। ಅಥ ವಾ ಪಂಸು ವಿಯ ಕುಚ್ಛಿತಭಾವಂ ಉಲತೀತಿ ಪಂಸುಕೂಲಂ, ಕುಚ್ಛಿತಭಾವಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಏವಂ

ಲದ್ಧನಿಬ್ಬಚನಸ್ಸ ಪಂಸುಕೂಲಸ್ಸ ಧಾರಣಂ ಪಂಸುಕೂಲಂ, ಪಂಸುಕೂಲಂ ಸೀಲಮಸ್ಸಾತಿ ಪಂಸುಕೂಲಿಕೋ, ಪಂಸುಕೂಲಿಕಸ್ಸ ಅಙ್ಗಂ **ಪಂಸುಕೂಲಿಕಙ್ಗಂ**। ಸಙ್ಘಾಟಿಉತ್ತರಾಸಙ್ಗಅನ್ತರವಾಸಕಸಙ್ಖಾತಂ ತಿಚೀವರಂ ಸೀಲಮಸ್ಸಾತಿ ತೇಚೀವರಿಕೋ, ತೇಚೀವರಿಕಸ್ಸ ಅಙ್ಗಂ **ತೇಚೀವರಿಕಙ್ಗಂ**। **ಸಪದಾನಚಾರಿಕಙ್ಗ**ನ್ತಿ **ದಾನಂ** ವುಚ್ಚತಿ ಅವಖಣ್ಡನಂ, ಅಪೇತಂ ದಾನತೋ ಅಪದಾನಂ, ಅನವಖಣ್ಡನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಹ ಅಪದಾನೇನ ಸಪದಾನಂ, ಅವಖಣ್ಡನವಿರಹಿತಂ, ಅನುಘರನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸಪದಾನಂ ಚರಿತುಂ ಇದಮಸ್ಸ ಸೀಲನ್ತಿ ಸಪದಾನಚಾರೀ, ಸಪದಾನಚಾರೀಯೇವ ಸಪದಾನಚಾರಿಕೋ, ತಸ್ಸ ಅಙ್ಗಂ ಸಪದಾನಚಾರಿಕಙ್ಗಂ। **ಖಲುಪಚ್ಛಾಭತ್ತಿಕಙ್ಗ**ನ್ತಿ **ಖಲೂತಿ** ಪಟಿಸೇಧನತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। ಪವಾರಿತೇನ ಸತಾ ಪಚ್ಛಾ ಲದ್ಧಂ ಭತ್ತಂ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಂ ನಾಮ, ತಸ್ಸ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಸ್ಸ ಭೋಜನಂ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಭೋಜನಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಭೋಜನೇ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಸಞ್ಞಂ ಕತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಂ ಸೀಲಮಸ್ಸಾತಿ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಿಕೋ, ನ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಿಕೋ ಖಲುಪಚ್ಛಾಭತ್ತಿಕೋ, ಸಮಾದಾನವಸೇನ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಾತಿರಿತ್ತಭೋಜನಸ್ಸೇತಂ ನಾಮಂ, ತಸ್ಸ ಅಙ್ಗಂ ಖಲುಪಚ್ಛಾಭತ್ತಿಕಙ್ಗಂ । **ನೇಸಜ್ಜಿಕಙ್ಗ**ನ್ತಿ ಸಯನಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ನಿಸಜ್ಜಾಯ ವಿಹರಿತುಂ ಸೀಲಮಸ್ಸಾತಿ ನೇಸಜ್ಜಿಕೋ, ತಸ್ಸ ಅಙ್ಗಂ ನೇಸಜ್ಜಿಕಙ್ಗಂ। **ಯಥಾಸನ್ಥತಿಕಙ್ಗ**ನ್ತಿ ಯದೇವ ಸನ್ಥತಂ ಯಥಾಸನ್ಥತಂ, "ಇದಂ ತುಯ್ಹಂ ಪಾಪುಣಾತೀ"ತಿ ಏವಂ ಪಠಮಂ ಉದ್ದಿಟ್ಠಸೇನಾಸನಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ತಸ್ಮಿಂ ಯಥಾಸನ್ಥತೇ ವಿಹರಿತುಂ ಸೀಲಮಸ್ಸಾತಿ ಯಥಾಸನ್ಥತಿಕೋ, ತಸ್ಸ ಅಙ್ಗಂ ಯಥಾಸನ್ಥತಿಕಙ್ಗಂ। ಸಬ್ಬಾನೇವ ಪನೇತಾನಿ ತೇನ ತೇನ ಸಮಾದಾನೇನ ಧುತಕಿಲೇಸತ್ತಾ ಧುತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅಙ್ಗಾನಿ, ಕಿಲೇಸಧುನನತೋ ವಾ ಧುತನ್ತಿ ಲದ್ಧವೋಹಾರಂ ಞಾಣಂ ಅಙ್ಗಂ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಧುತಙ್ಗಾನಿ**। ಅಥ ವಾ ಧುತಾನಿ ಚ ತಾನಿ ಪಟಿಪಕ್ಖಾನಂ ಧುನನತೋ ಅಙ್ಗಾನಿ ಚ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾತಿಪಿ **ಧುತಙ್ಗಾನಿ**। ಏವಂ ತಾವೇತ್ಥ ಅತ್ಥತೋ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ। ಸಬ್ಬಾನೇವ ಚೇತಾನಿ ಸಮಾದಾನಚೇತನಾಲಕ್ಖಣಾನಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ -

> "ಯೋ ಸಮಾದಿಯತಿ, ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ। ಯೇನ ಸಮಾದಿಯತಿ, ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ। ಯಾ ಸಮಾದಾನಚೇತನಾ, ತಂ ಧುತಙ್ಗಂ। ಯಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ, ತಂ ವತ್ಥು"ನ್ತಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೨೨)।

ಸಬ್ಬಾನೇವ ಚ ಲೋಲುಪ್ಪವಿದ್ಧಂಸನರಸಾನಿ, ನಿಲ್ಲೋಲುಪ್ಪಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾನಿ, ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದಿಅರಿಯಧಮ್ಮಪದಟ್ಠಾನಾನಿ। ಏವಮೇತ್ಥ ಲಕ್ಖಣಾದೀಹಿ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ವೀರಿಯಸಮಾದಾನಮ್ಪೀತಿ ವೀರಿಯಗ್ಗಹಣಮ್ಪಿ। **ಕಾಮ**ನ್ತಿ ಏಕಂಸತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। **ತಚೋ ಚ ನ್ಹಾರು ಚಾ**ತಿ ಭವಿ ಚ ನ್ಹಾರುವಲ್ಲಿಯೋ ಚ। **ಅಟ್ಠಿ ಚಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಾ ಅಟ್ಠಿಯೋ ಚ। **ಅವಸಿಸ್ಸತೂ**ತಿ ತಿಟ್ಠತು। **ಉಪಸುಸ್ಸತು ಮಂಸಲೋಹಿತ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಂ ಮಂಸಞ್ಚ ಲೋಹಿತಞ್ಚ ಸುಕ್ಖತು। "ತಚೋ"ತಿ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ, "ನ್ಹಾರೂ"ತಿ ಏಕಂ, "ಅಟ್ಠೀ"ತಿ ಏಕಂ, "ಉಪಸುಸ್ಸತು ಮಂಸಲೋಹಿತ"ನ್ತಿ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ। **ಯಂ ತ**ನ್ತಿ ಉಪರಿ ವತ್ತಬ್ಬಪದೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಪುರಿಸಥಾಮೇನಾ**ತಿ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಕಾಯಿಕೇನ ಬಲೇನ, **ಬಲೇನಾ**ತಿ ಞಾಣಬಲೇನ। **ವೀರಿಯೇನಾ**ತಿ ಚೇತಸಿಕಞಾಣವೀರಿಯತೇಜೇನ। **ಪರಕ್ಕಮೇನಾ**ತಿ ಪರಂ ಪರಂ ಠಾನಂ ಅಕ್ಕಮನೇನ ಉಸ್ಸಾಹಪ್ಪತ್ತವೀರಿಯೇನ। **ಪತ್ತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಯಂ ತಂ ಪಾಪುಣಿತಬ್ಬಂ। **ನ ತಂ ಅಪಾಪುಣಿತ್ವಾ**ತಿ ತಂ ಪತ್ತಬ್ಬಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ। **ವೀರಿಯಸ್ಸ ಸಣ್ಠಾನಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ**ತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಸ್ಸ ವೀರಿಯಸ್ಸ ಸಿಥಿಲತ್ತಂ ಓಸೀದನಂ ನ ಭವಿಸ್ಸತಿ। "ಪಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ಅಯಮೇವತ್ಥೋ। **ಚಿತ್ತಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹಾತೀ**ತಿ ಚಿತ್ತಂ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಗಣ್ಹಾಪೇತಿ। **ಪದಹತೀ**ತಿ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತಿ।

ನಾಸಿಸ್ಸನ್ತಿ ನ ಖಾದಿಸ್ಸಾಮಿ ನ ಭುಞ್ಜಿಸ್ಸಾಮಿ। **ನ ಪಿವಿಸ್ಸಾಮೀ**ತಿ ಯಾಗುಪಾನಾದೀನಿ ನ ಪಿವಿಸ್ಸಾಮಿ। **ವಿಹಾರತೋ ನ ನಿಕ್ಖಮೇ**ತಿ ಸೇನಾಸನತೋ ಬಹಿ ನ ನಿಕ್ಖಮೇಯ್ಯಂ। **ನಪಿ ಪಸ್ಸಂ ನಿಪಾತೇಸ್ಸ**ನ್ತಿ ಪಸ್ಸಂ ಮಞ್ಚೇ ವಾ ಪೀಠೇ ವಾ ಭೂಮಿಯಂ ವಾ ಕಟಸನ್ಥರಕೇ ವಾ ಪಾತನಂ ಠಪನಂ ನ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ। **ತಣ್ಹಾಸಲ್ಲೇ ಅನೂಹತೇ**ತಿ ತಣ್ಹಾಸಙ್ಖಾತೇ ಕಣ್ಡೇ ಅನುದ್ಧಟೇ, ಅವಿಗತೇತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಇಮಂ ಪಲ್ಲಙ್ಕನ್ತಿ ಸಮನ್ತತೋ ಆಭುಜಿತಂ ಊರುಬದ್ಧಾಸನಂ। **ನ ಭಿನ್ದಿಸ್ಸಾಮೀತಿ** ನ ವಿಜಹಿಸ್ಸಾಮಿ। **ಯಾವ ಮೇ ನ ಅನುಪಾದಾಯಾತಿ** ಚತೂಹಿ ಉಪಾದಾನೇಹಿ ಗಹಣಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ। **ಆಸವೇಹೀತಿ** ಕಾಮಾಸವಾದೀಹಿ ಚತೂಹಿ ಆಸವೇಹಿ। **ವಿಮುಚ್ಚಿಸ್ಸತೀತಿ** ಸಮುಚ್ಛೇದವಿಮುತ್ತಿಯಾ ನ ಮುಚ್ಚಿಸ್ಸತಿ। **ನ ತಾವಾಹಂ ಇಮಮ್ಹಾ ಆಸನಾ ವುಟ್ಠಹಿಸ್ಸಾಮೀತಿ** ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ಯಾವ **ರುಕ್ಖಮೂಲಾ ನಿಕ್ಖಮಿಸ್ಸಾಮೀತಿ** ಓಕಾಸವಸೇನ ವುತ್ತಾ। **ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಞೇವ ಪುಬ್ಬಣ್ಹಸಮಯಂ ಅರಿಯಧಮ್ಮಂ ಆಹರಿಸ್ಸಾಮೀತಿ** ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ಯಾವ **ಗಿಮ್ಹೇತಿ** ಕಾಲವಸೇನ ವುತ್ತಾ। **ಪುರಿಮೇ ವಯೋಖನ್ಧೇತಿ**ಆದಯೋ ವಯವಸೇನ ವುತ್ತಾ। ತತ್ಥ **ಆಸನಾ ನ ವುಟ್ಠಹಿಸ್ಸಾಮೀತಿ** ನಿಸಿನ್ನಾಸನಾ ನ ಉಟ್ಠಹಿಸ್ಸಾಮಿ। **ಅಡ್ಢಯೋಗಾತಿ** ನಿಕುಣ್ಡಗೇಹಾ। **ಪಾಸಾದಾತಿ** ದೀಘಪಾಸಾದಾ। **ಹಮ್ಮಿಯಾತಿ** ಮುಣ್ಡಚ್ಛದನಗೇಹಾ। **ಗುಹಾಯಾತಿ** ಪಂಸುಗುಹಾಯ। **ಲೇಣಾತಿ** ಮರಿಯಾದಭಿನ್ನಚ್ಛಿದ್ದಾ ಪಬ್ಬತಲೇಣಾ। **ಕುಟಿಯಾತಿ** ಉಲ್ಲಿತ್ತಾದಿಕುಟಿಯಾ। **ಕೂಟಾಗಾರಾತಿ** ಕಣ್ಣಿಕಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಕತಗೇಹತೋ। **ಅಟ್ಟಾತಿ** ದ್ವಾರಟ್ಟಾಲಕಾ। **ಮಾಳಾತಿ** ವಟ್ಟಗೇಹಾ। ಉದ್ದಣ್ಡೋ ನಾಮ ಏಕೋ ಪತಿಸ್ಸಯವಿಸೇಸೋ। "ತಿಭದನಗೇಹೋ"ತಿಪಿ ಏಕೇ। **ಉಪಟ್ಠಾನಸಾಲಾತಿ** ಸನ್ನಿಪಾತಸಾಲಾ ಭೋಜನಸಾಲಾ ವಾ। **ಮಣ್ಡಪಾದಯೋ** ಪಾಕಟಾಯೇವ। **ಅರಿಯಧಮ್ಮನ್ತಿ** ಅನವಜ್ಜಧಮ್ಮಂ, ಅರಿಯಾನಂ ವಾ ಬುದ್ಧಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಬುದ್ಧಸಾವಕಾನಂ ಧಮ್ಮಂ। **ಆಹರಿಸ್ಸಾಮೀತಿ** ಮಮ ಚಿತ್ತಸಮೀಪಂ ಆನಯಿಸ್ಸಾಮಿ ಸೀಲೇನ। **ಸಮಾಹರಿಸ್ಸಾಮೀತಿ** ವಿಸೇಸೇನ ಆನಯಿಸ್ಸಾಮಿ ಸಮಾಧಿನಾ। **ಅಧಿಗಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮೀತಿ** ಪಟಿಲಾಭವಸೇನ ಗಮಿಸ್ಸಾಮಿ ತದಙ್ಗೇನ। **ಫಸ್ಸಯಿಸ್ಸಾಮೀತಿ** ಫುಸಿಸ್ಸಾಮಿ ಮಗ್ಗೇನ। **ಸಚ್ಛಿಕರಿಸ್ಸಾಮೀತಿ** ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ ಫಲೇನ। ಅಥ ವಾ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೇನ **ಆಹರಿಸ್ಸಾಮಿ**। ಸಕದಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ **ಸಮಾಹರಿಸ್ಸಾಮಿ,** ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ **ಅಧಿಗಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮಿ,** ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ **ಫಸ್ಸಯಿಸ್ಸಾಮಿ,** ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣೇನ **ಸಚ್ಛಿಕರಿಸ್ಸಾಮಿ**। ದ್ವೀಸುಪಿ ನಯೇಸು ಫಸ್ಸಯಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ನಾಮಕಾಯೇನ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಫುಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅಪುಟ್ಠೋತಿ ಮೂಲಪದಂ, ತಸ್ಸ ಅಪುಚ್ಛಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಪುಚ್ಛಿತೋತಿ** ಅಜಾನಾಪಿತೋ। **ಅಯಾಚಿತೋತಿ** ಅನಾಯಾಚಿತೋ। **ಅನಜ್ಝೇಸಿತೋತಿ** ಅನಾಣಾಪಿತೋ , "ನ ಇಚ್ಛಿತೋ"ತಿ ಏಕೇ। **ಅಪಸಾದಿತೋತಿ** ನ ಪಸಾದಾಪಿತೋ। **ಪಾವದತೀತಿ** ಕಥಯತಿ। **ಅಹಮಸ್ಮೀತಿ** ಅಹಂ ಅಸ್ಮಿ ಭವಾಮಿ। **ಜಾತಿಯಾ ವಾತಿ** ಖತ್ತಿಯಬ್ರಾಹ್ಮಣಜಾತಿಯಾ ವಾ। **ಗೋತ್ತೇನ ವಾತಿ** ಗೋತಮಾದಿಗೋತ್ತೇನ ವಾ। **ಕೋಲಪುತ್ತಿಯೇನ ವಾತಿ** ಕುಲಪುತ್ತಭಾವೇನ ವಾ। **ವಣ್ಣಪೋಕ್ಖರತಾಯ ವಾತಿ** ಸರೀರಸುನ್ದರತಾಯ ವಾ। **ಧನೇನ ವಾತಿ** ಧನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಾ। **ಅಜ್ಝೇನೇನ ವಾತಿ** ಅಜ್ಝಾಯಕರಣೇನ ವಾ। **ಕಮ್ಮಾಯತನೇನ ವಾತಿ** ಕಮ್ಮಮೇವ ಕಮ್ಮಾಯತನಂ, ತೇನ ಕಮ್ಮಾಯತನೇನ, ಕಸಿಗೋರಕ್ಖಕಮ್ಮಾದಿನಾ ವಾ। **ಸಿಪ್ಪಾಯತನೇನ ವಾತಿ** ಧನುಸಿಪ್ಪಾದಿನಾ ವಾ। **ವಿಜ್ಜಟ್ಠಾನೇನ ವಾತಿ** ಅಟ್ಠಾರಸವಿಜ್ಜಟ್ಠಾನೇನ ವಾ। **ಸುತೇನ ವಾತಿ** ಬಹುಸ್ಸುತಗುಣೇನ ವಾ। **ಪಟಿಭಾನೇನ ವಾತಿ** ಕಾರಣಾಕಾರಣಪಟಿಭಾನಸಙ್ಖಾತಞಾಣೇನ ವಾ। **ಅಞ್ಞತರಞ್ಞತರೇನ ವಾ ವತ್ಥುನಾತಿ** ಜಾತಿಆದೀನಂ ಏಕೇಕೇನ ವತ್ಥುನಾ ವಾ।

ಉಚ್ಚಾ ಕುಲಾತಿ ಖತ್ತಿಯಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲಾ, ಏತೇನ ಜಾತಿಗೋತ್ತಮಹತ್ತಂ ದೀಪೇತಿ। **ಮಹಾಭೋಗಕುಲಾತಿ** ಗಹಪತಿಮಹಾಸಾಲಕುಲಾ, ಏತೇನ ಅಡ್ಢಮಹತ್ತಂ ದೀಪೇತಿ। **ಉಳಾರಭೋಗಕುಲಾತಿ** ಅವಸೇಸವೇಸ್ಸಾದಿಕುಲಾ, ಏತೇನ ಪಹೂತಜಾತರೂಪರಜತಾದಿಂ ದೀಪೇತಿ। ಚಣ್ಡಾಲಾಪಿ ಹಿ ಉಳಾರಭೋಗಾ ಹೋನ್ತಿ। **ಞಾತೋತಿ** ಪಾಕಟೋ। **ಯಸ್ಸಸ್ಸೀತಿ** ಪರಿವಾರಸಮ್ಪನ್ನೋ। **ಸುತ್ತನ್ತಿಕೋತಿ** ಸುತ್ತನ್ತೇ ನಿಯುತ್ತೋ। **ವಿನಯಧರೋತಿ** ವಿನಯಪಿಟಕಧರೋ। **ಧಮ್ಮಕಥಿಕೋತಿ** ಆಭಿಧಮ್ಮಿಕೋ। **ಆರಞ್ಞಿಕೋತಿ**ಆದಯೋ ಧುತಙ್ಗಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಪಟಿಪತ್ತಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಾ। **ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಲಾಭೀತಿ**ಆದಯೋ ರೂಪಾರೂಪಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪಟಿವೇಧದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತಾ। **ಪಾವದತೀತಿ** ಮೂಲಪದಂ। **ಕಥೇತೀತಿ** "ಪಿಟಕಾಚರಿಯೋಸ್ಮೀ"ತಿ ಕಥಯತಿ। **ಭಣತೀತಿ** "ಧುತಙ್ಗಿಕೋಮ್ಹೀ"ತಿ ಪಾಕಟಂ ಕರೋತಿ। **ದೀಪಯತೀತಿ** "ರೂಪಜ್ಝಾನಂ ಲಾಭೀಮ್ಹೀ"ತಿ ಪರಿದೀಪಯತಿ। **ವೋಹರತೀತಿ** "ಅರೂಪಜ್ಝಾನಂ ಲಾಭೀಮ್ಹೀ"ತಿ ವಾಕ್ಯಭೇದಂ ಕರೋತಿ।

ಖನ್ಧಕುಸಲಾತಿ ಪಞ್ಚಸು ಖನ್ಧೇಸು ಸಲಕ್ಖಣಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣೇಸು ಛೇಕಾ, ಞಾತತೀರಣಪಹಾನವಸೇನ ಕುಸಲಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಧಾತುಆಯತನಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಾದೀಸುಪಿ** ಏಸೇವ ನಯೋ। **ನಿಬ್ಬಾನಕುಸಲಾತಿ** ನಿಬ್ಬಾನೇ ಛೇಕಾ। **ಅನರಿಯಾನನ್ತಿ** ನ

ಅರಿಯಾನಂ। **ಏಸೋ ಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಏಸೋ ಸಭಾವೋ। **ಬಾಲಾನ**ನ್ತಿ ಅಪಣ್ಡಿತಾನಂ। **ಅಸಪ್ಪುರಿಸಾನ**ನ್ತಿ ನ ಸೋಭನಪುರಿಸಾನಂ। **ಅತ್ತಾ**ತಿ ಅತ್ತಾನಂ।

೧೮. **ಸನ್ತೋ**ತಿ ರಾಗಾದಿಕಿಲೇಸೂಪಸಮೇನ ಸನ್ತೋ। ತಥಾ **ಅಭಿನಿಬ್ಬುತತ್ತೋ**। **ಇತಿ'ಹನ್ತಿ ಸೀಲೇಸು ಅಕತ್ಥಮಾನೋ**ತಿ "ಅಹಮಸ್ಮಿ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಇತಿ ಸೀಲೇಸು ಅಕತ್ಥಮಾನೋ, ಸೀಲನಿಮಿತ್ತಂ ಅತ್ತುಪನಾಯಿಕಂ ವಾಚಂ ಅಭಾಸಮಾನೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ತಮರಿಯಧಮ್ಮಂ ಕುಸಲಾ ವದನ್ತೀ**ತಿ ತಸ್ಸ ತಂ ಅಕತ್ಥನಂ "ಅರಿಯಧಮ್ಮೋ ಏಸೋ"ತಿ ಬುದ್ಧಾದಯೋ ಖನ್ಧಾದಿಕುಸಲಾ ವದನ್ತಿ। **ಯಸ್ಸುಸ್ಸದಾ ನತ್ಥಿ ಕುಹಿಞ್ಚಿ ಲೋಕೇ**ತಿ ಯಸ್ಸ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ರಾಗಾದಯೋ ಸತ್ತುಸ್ಸದಾ ಕುಹಿಞ್ಚಿ ಲೋಕೇ ನತ್ಥಿ। ತಸ್ಸ ತಂ ಅಕತ್ಥನಂ "ಅರಿಯಧಮ್ಮೋ ಏಸೋ"ತಿ ಏವಂ ಕುಸಲಾ ವದನ್ತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ಸನ್ತೋತಿ ಮೂಲಪದಂ। **ರಾಗಸ್ಸ ಸಮಿತತ್ತಾ**ತಿ ರಞ್ಜನಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ರಾಗಸ್ಸ ಸಮಿತಭಾವೇನ। **ದೋಸಾದೀಸುಪಿ** ಏಸೇವ ನಯೋ। **ವಿಜ್ಝಾತತ್ತಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಪರಿಳಾಹಾನಂ ಝಾಪಿತತ್ತಾ। **ನಿಬ್ಬುತತ್ತಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಸನ್ತಾಪಾನಂ ನಿಬ್ಬಾಪಿತಭಾವೇನ। **ವಿಗತತ್ತಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಾಕುಸಲಾಭಿಸಙ್ಖಾರಾನಂ ವಿಗತಭಾವೇನ ದೂರಭಾವೇನ। **ಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧತ್ತಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಅಭಬ್ಬುಪ್ಪತ್ತಿಕಭಾವೇನ। **ಸತ್ತನ್ನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಭಿನ್ನತ್ತಾ ಭಿಕ್ಖೂ**ತಿ ಉಪರಿ ವತ್ತಬ್ಬಾನಂ ಸತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಠಿತಭಾವೇನ ಭಿಕ್ಖು। ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಸೀಲಬ್ಬತಪರಾಮಾಸೋತಿ ಇಮೇ ತಯೋ ಕಿಲೇಸಾ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೇನ ಭಿನ್ನಾ, ರಾಗೋ ದೋಸೋತಿ ಇಮೇ ದ್ವೇ ಕಿಲೇಸಾ ಓಳಾರಿಕಾ ಸಕದಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ ಭಿನ್ನಾ, ತೇ ಏವ ಅಣುಸಹಗತಾ ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ ಭಿನ್ನಾ, ಮೋಹೋ ಮಾನೋತಿ ಇಮೇ ದ್ವೇ ಕಿಲೇಸಾ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಭಿನ್ನಾ। ಅವಸೇಸೇ ಕಿಲೇಸೇ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಭಿನ್ನಾಸ್ಸ ಹೋನ್ತಿ ಪಾಪಕಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ**"ತಿ ಆಹ। **ಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾ**ತಿ ಕಿಲೇಸಪಚ್ಚಯಾ। **ಪೋನೋಭವಿಕಾ**ತಿ ಪುನಬ್ಭವದಾಯಿಕಾ। **ಸದರಾ**ತಿ ಕಿಲೇಸದರಥಾ ಏತ್ಥ ಸನ್ತೀತಿ ಸದರಾ। "ಸದ್ದರಾ"ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ಸಹದರಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದುಕ್ಖವಿಪಾಕಾ**ತಿ ಫಲಕಾಲೇ ದುಕ್ಖದಾಯಿಕಾ। **ಆಯತಿಂ ಜಾತಿಜರಾಮರಣಿಯಾ**ತಿ ಅನಾಗತೇ ಜಾತಿಜರಾಮರಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾ।

ಪಜ್ಜೇನ ಕತೇನ ಅತ್ತನಾತಿ ಗಾಥಾಯ ಅಯಂ ಪಿಣ್ಡತ್ಥೋ - ಯೋ ಅತ್ತನಾ ಭಾವಿತೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ ಗತೋ, ಕಿಲೇಸಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ ಪತ್ತೋ, ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಗತತ್ತಾ ಏವ ಚ **ವಿತಿಣ್ಣಕಙ್ಖೋ,** ವಿಪತ್ತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಹಾನಿವುದ್ಧಿಉಚ್ಛೇದಸಸ್ಸತಅಪುಞ್ಞಪುಞ್ಞಪ್ಪಭೇದಂ **ಭವಞ್ಚ ವಿಭವಞ್ಚ ವಿಪ್ಪಹಾಯ** ಮಗ್ಗವಾಸಂ **ವುಸಿತವಾ** ಖೀಣಪುನಬ್ಭವೋತಿ ಏತೇಸಂ ಥುತಿವಚನಾನಂ ಅರಹೋ **ಸೋ ಭಿಕ್ಖೂ**ತಿ।

ಇತಿಹನ್ತಿ , **ಇದಹನ್ತೀ**ತಿ ದುವಿಧೋ ಪಾಠೋ। **ಇತೀತಿ ಪದಸನ್ಧಿ**ಆದಯೋ ಸನ್ಧಾಯ "ಇದಹ"ನ್ತಿ ಪಾಠಂ ನ ರೋಚೇನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ಇತೀ**ತಿ ಯಂ ವುತ್ತಂ। **ಪದಸನ್ಧೀ**ತಿ ಪದಾನಂ ಸನ್ಧಿ ಪದಸನ್ಧಿ, ಪದಘಟನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪದಸಂಸಗ್ಗೋ**ತಿ ಪದಾನಂ ಏಕೀಭಾವೋ। **ಪದಪಾರಿಪೂರೀ**ತಿ ಪದಾನಂ ಪರಿಪೂರಣಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪದಾನಂ ಏಕೀಭಾವೋ। **ಅಕ್ಖರಸಮವಾಯೋ**ತಿ ಏಕೀಭೂತೋಪಿ ಅಪರಿಪುಣ್ಣೋಪಿ ಹೋತಿ, ಅಯಂ ನ ಏವಂ। ಅಕ್ಖರಾನಂ ಸಮವಾಯೋ ಸನ್ನಿಪಾತೋ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ "ಅಕ್ಖರಸಮವಾಯೋ"ತಿ ಆಹ। **ಬ್ಯಞ್ಜನಸಿಲಿಟ್ಠತಾ**ತಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಸಮುಚ್ಚಯೋ ಪದಮೀತಿ ವುತ್ತಾನಂ ಬ್ಯಞ್ಜನಾನಂ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಾನಂ ಅತ್ಥಬ್ಯತ್ತಿಕಾರಣಾನಂ ವಾ ಮಧುರಭಾವತ್ತಾ ಪಾಠಸ್ಸ ಮುದುಭಾವೋ। **ಪದಾನುಪುಬ್ಬತಾ ಮೇತ**ನ್ತಿ ಪದಾನಂ ಅನುಪುಬ್ಬಭಾವೋ ಪದಾನುಪುಬ್ಬತಾ, ಪದಪಟಿಪಾಟಿಭಾವೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮೇತ**ನ್ತಿ ಏತಂ। ಕತಮನ್ತಿ ಚೇ? **ಇತೀ**ತಿ ಇದಂ। **ಮೇತ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಮ-ಕಾರೋ ಪದಸನ್ಧಿವಸೇನ ವುತ್ತೋ। **ಕತ್ಥೀ ಹೋತೀ**ತಿ "ಅಹಮಸ್ಮಿ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋ"ತಿ ಅತ್ತಾನಂ ಉಕ್ಕಂಸೇತ್ವಾ ಕಥನಸೀಲೋ ಹೋತಿ। **ಕತ್ಥತೀ**ತಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಕಥಯತಿ। **ವಿಕತ್ಥತೀ**ತಿ ವಿವಿಧಾ ಕಥಯತಿ। **ಕತ್ಥನಾ**ತಿ ಕಥನಾ। **ಆರತೋ**ತಿ ದೂರತೋ ರತೋ। **ವಿರತೋ**ತಿ ಠಾನಸಙ್ಕನ್ತಿವಸೇನ ವಿಗತಭಾವೇನ ರತೋ। **ಪಟಿವಿರತೋ**ತಿ ತತೋ ನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ವಿಯುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ರತೋ। ತತ್ಥ ಪಿಸಾಚಂ ವಿಯ ದಿಸ್ವಾ ಪಲಾತೋ ಆರತೋ। ಹತ್ಥಿಮ್ಹಿ ಮದ್ದನ್ತೇ ವಿಯ ಪರಿಧಾವಿತ್ವಾ ಗತೋ ವಿರತೋ। ಯೋಧಸಮ್ಪಹಾರಂ ವಿಯ ಪೋಥೇತ್ವಾ ಮದ್ದೇತ್ವಾ ಗತೋ ಪಟಿವಿರತೋ।

ಖೀಣಾಸವಸ್ಸಾತಿ ಖೀಣಕಿಲೇಸಾಸವಸ್ಸ। **ಕಮ್ಮುಸ್ಸದೋತಿ** ಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರಅಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರಆನೇಞ್ಜಾಭಿಸಙ್ಖಾರಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಕಮ್ಮಾನಂ ಉಸ್ಸದೋ ಉಸ್ಸನ್ನತಾ। **ಯಸ್ಸಿಮೇತಿ** ಯಸ್ಸ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ಇಮೇ ಉಸ್ಸದಾ।

೧೯. ಏವಂ ಖೀಣಾಸವಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾನಂ ತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಞ್ಚ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಪಕಪ್ಪಿತಾ ಸಙ್ಖತಾ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ಪಕಪ್ಪಿತಾತಿ** ಪರಿಕಪ್ಪಿತಾ। **ಸಙ್ಖತಾತಿ** ಪಚ್ಚಯಾಭಿಸಙ್ಖತಾ। **ಯಸ್ಸಾತಿ** ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಸ್ಸ। **ಧಮ್ಮಾತಿ** ದಿಟ್ಠಿಯೋ। **ಪುರಕ್ಖತಾತಿ** ಪುರತೋ ಕತಾ। **ಸನ್ತೀತಿ** ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತಿ। **ಅವೀವದಾತಾತಿ** ಅವೋದಾತಾ। **ಯದತ್ತನಿ ಪಸ್ಸತಿ ಆನಿಸಂಸಂ, ತಂ ನಿಸ್ಸಿತೋ ಕುಪ್ಪಪಟಿಚ್ಚಸನ್ತಿನ್ತಿ** ಯಸ್ಸೇತೇ ದಿಟ್ಠಿಧಮ್ಮಾ 'ಪುರಕ್ಖತಾ ಅವೋದಾತಾ ಸನ್ತಿ, ಸೋ ಏವಂವಿಧೋ ಯಸ್ಮಾ ಅತ್ತನಿ ತಸ್ಸಾ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಞ್ಚ ಸಕ್ಕಾರಾದಿಂ, ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಞ್ಚ ಗತಿವಿಸೇಸಾದಿಂ ಆನಿಸಂಸಂ ಸಮ್ಪಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಞ್ಚ ಆನಿಸಂಸಂ, ತಞ್ಚ ಕುಪ್ಪತಾಯ ಚ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನತಾಯ ಚ ಸಮ್ಮುತಿಸನ್ತಿತಾಯ ಚ ಕುಪ್ಪಪಟಿಚ್ಚಸನ್ತಿಸಙ್ಖಾತಂ ದಿಟ್ಠಿಂ ನಿಸ್ಸಿತೋ ಚ ಹೋತಿ। ಸೋ ತಂ ನಿಸ್ಸಿತತ್ತಾ ಅತ್ತಾನಂ ವಾ ಉಕ್ಕಂಸೇಯ್ಯ, ಪರೇ ವಾ ವಮ್ಭೇಯ್ಯ ಅಭೂತೇಹಿಪಿ ಗುಣದೋಸೇಹಿ।

ಸಙ್ಖತಾತಿ ಮೂಲಪದಂ। **ಸಙ್ಖತಾತಿ** ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಸಮಾಗನ್ತ್ವಾ ಕತಾ। ಉಪಸಗ್ಗವಸೇನ ಪದಂ ವಡ್ಢಿತಂ। **ಅಭಿಸಙ್ಖತಾತಿ** ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಅಭಿಕತಾ। **ಸಣ್ಠಪಿತಾತಿ** ಪಚ್ಚಯವಸೇನೇವ ಸಮ್ಮಾ ಠಪಿತಾ। **ಅನಿಚ್ಚಾತಿ** ಹುತ್ವಾ ಅಭಾವೇನ। **ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಾತಿ** ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪನ್ನಾ। **ಖಯಧಮ್ಮಾತಿ** ಕಮೇನ ಖಯಸಭಾವಾ। **ವಯಧಮ್ಮಾತಿ** ಪವತ್ತಿವಸೇನ ಪರಿಹಾಯನಸಭಾವಾ। **ವಿರಾಗಧಮ್ಮಾತಿ** ಅನಿವತ್ತೀ ಹುತ್ವಾ ವಿಗಚ್ಛನಸಭಾವಾ। **ನಿರೋಧಧಮ್ಮಾತಿ** ನಿರುಜ್ಝನಸಭಾವಾ, ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಧಮ್ಮಾ ಹುತ್ವಾ ನಿರುಜ್ಝನಸಭಾವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಸ್ಸಾತಿ** ದ್ವಾಸಟ್ಠಿದಿಟ್ಠಿಯೋ ಗಹೇತ್ವಾ ಠಿತಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ।

ಪುರೇಕ್ಖಾರಾತಿ ಪುರೇ ಕತಾ। **ತಣ್ಹಾಧಜೋತಿ** ಉಸ್ಸಾಪಿತಟ್ಠೇನ ತಣ್ಹಾಧಜೋ, ತಣ್ಹಾಪಟಾಕಾ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ತಣ್ಹಾಧಜೋ। ಪುರೇಚಾರಿಕಟ್ಠೇನ ತಣ್ಹಾ ಏವ ಕೇತು ಅಸ್ಸಾತಿ **ತಣ್ಹಾಕೇತು। ತಣ್ಹಾಧಿಪತೇಯ್ಯೋತಿ** ಛನ್ದಾಧಿಪತಿವಸೇನ, ತಣ್ಹಾ ಅಧಿಪತಿತೋ ಆಗತಾತಿ ವಾ ತಣ್ಹಾಧಿಪತೇಯ್ಯೋ, ತಣ್ಹಾಧಿಪತಿ ವಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ತಣ್ಹಾಧಿಪತೇಯ್ಯೋ। **ದಿಟ್ಠಿಧಜಾದೀಸುಪಿ** ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಅವೋದಾತಾತಿ** ಅಪರಿಸುದ್ಧಾ। **ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಾತಿ** ಸಯಂ ಕಿಲಿಟ್ಠಾ। **ಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾತಿ** ತಪನೀಯಾ।

ದ್ವೇ ಆನಿಸಂಸೇ ಪಸ್ಸತೀತಿ ದ್ವೇ ಗುಣೇ ದಕ್ಖತಿ। **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಞ್ಚ ಆನಿಸಂಸನ್ತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ ಪಚ್ಚಕ್ಖಧಮ್ಮಾನಿಸಂಸಞ್ಚ। **ಸಮ್ಪರಾಯಿಕನ್ತಿ** ಪರಲೋಕೇ ಪತ್ತಬ್ಬಂ ಆನಿಸಂಸಞ್ಚ। **ಯಂದಿಟ್ಠಿಕೋ ಸತ್ಥಾ ಹೋತೀತಿ** ಸತ್ಥಾ ಯಥಾಲದ್ಧಿಕೋ ಭವತಿ। **ತಂದಿಟ್ಠಿಕಾ ಸಾವಕಾ ಹೋನ್ತೀತಿ** ತಸ್ಸ ವಚನಂ ಸುಣನ್ತಾ ಸಾವಕಾಪಿ ತಥಾಲದ್ಧಿಕಾ ಹೋನ್ತಿ। **ಸಕ್ಕರೋನ್ತೀತಿ** ಸಕ್ಕಾರಪ್ಪತ್ತಂ ಕರೋನ್ತಿ। **ಗರುಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ** ಗರುಕಾರಪ್ಪತ್ತಂ ಕರೋನ್ತಿ। **ಮಾನೇನ್ತೀತಿ** ಮನಸಾ ಪಿಯಾಯನ್ತಿ। **ಪೂಜೇನ್ತೀತಿ** ಚತುಪಚ್ಚಯಾಭಿಹಾರಪೂಜಾಯ ಪೂಜೇನ್ತಿ। **ಅಪಚಿತಿಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ** ಅಪಚಿತಿಪ್ಪತ್ತಂ ಕರೋನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಸ ಚತ್ತಾರೋ ಪಚ್ಚಯೇ ಸಕ್ಕರಿತ್ವಾ ಸುಅಭಿಸಙ್ಖತೇ ಪಣೀತೇ ಕತ್ವಾ ದೇನ್ತಿ, ಸೋ ಸಕ್ಕತೋ। ಯಸ್ಮಿಂ ಗರುಭಾವಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ದೇನ್ತಿ, ಸೋ ಗರುಕತೋ। ಯಂ ಮನಸಾ ಪಿಯಾಯನ್ತಿ, ಸೋ ಮಾನಿತೋ। ಯಸ್ಸ ಸಬ್ಬಮ್ಪೇತಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಸೋ ಪೂಜಿತೋ। ಯಸ್ಸ ಅಭಿವಾದನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಅಞ್ಜಲಿಕಮ್ಮಾದಿವಸೇನ ಪರಮನಿಪಚ್ಚಕಾರಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಸೋ ಅಪಚಿತೋ। ಕೇಚಿ "**ಸಕ್ಕರೋನ್ತಿ** ಕಾಯೇನ, **ಗರುಂ ಕರೋನ್ತಿ** ವಾಚಾಯ, **ಮಾನೇನ್ತಿ** ಚಿತ್ತೇನ, **ಪೂಜೇನ್ತಿ** ಲಾಭೇನಾ"ತಿ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ। **ಅಲಂ ನಾಗತ್ತಾಯ ವಾತಿ** ನಾಗಭಾವಾಯ ನಾಗರಾಜಭಾವಾಯ ವಾ ಅಲಂ ಪರಿಯತ್ತಂ। **ಸುಪಣ್ಣತ್ತಾಯ ವಾತಿ** ಸುಪಣ್ಣರಾಜಭಾವಾಯ। **ಯಕ್ಖತ್ತಾಯ ವಾತಿ** ಯಕ್ಖಸೇನಾಪತಿಭಾವಾಯ। **ಅಸುರತ್ತಾಯ ವಾತಿ** ಅಸುರಭಾವಾಯ। **ಗನ್ಧಬ್ಬತ್ತಾಯ ವಾತಿ** ಗನ್ಧಬ್ಬದೇವಘಟೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಭಾವಾಯ। **ಮಹಾರಾಜತ್ತಾಯ ವಾತಿ** ಚತುನ್ನಂ ಮಹಾರಾಜಾನಂ ಅಞ್ಞತರಭಾವಾಯ। **ಇನ್ದತ್ತಾಯ ವಾತಿ** ಸಕ್ಕಭಾವಾಯ। **ಬ್ರಹ್ಮತ್ತಾಯ ವಾತಿ** ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಾದೀನಂ ಅಞ್ಞತರಭಾವಾಯ। **ದೇವತ್ತಾಯ ವಾತಿ** ಸಮ್ಮುತಿದೇವಾದೀನಂ ಅಞ್ಞತರಭಾವಾಯ। **ಸುದ್ಧಿಯಾತಿ**

ಪರಿಸುದ್ಧಭಾವಾಯ ಅಲಂ ಪರಿಯತ್ತಂ। **ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಮಲರಹಿತಅಚ್ಚನ್ತಪರಿಸುದ್ಧಭಾವಾಯ। **ಪರಿಸುದ್ಧಿಯಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಪರಿಸುದ್ಧಭಾವಾಯ।

ತತ್ಥ ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಯಂ ಅಧಿಪಚ್ಚತ್ತಂ ಸುದ್ಧಿಯಾ। ದೇವಲೋಕೇ ಅಧಿಪಚ್ಚತ್ತಂ ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ। ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಅಧಿಪಚ್ಚತ್ತಂ ಪರಿಸುದ್ಧಿಯಾ। ಚತುರಾಸೀತಿಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಾನಿ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಮುಚ್ಚನತ್ಥಂ **ಮುತ್ತಿಯಾ**। ಅನ್ತರಾಯಾಭಾವೇನ ಮುಚ್ಚನತ್ಥಂ **ವಿಮುತ್ತಿಯಾ**। ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಮುತ್ತಿಯಾ **ಪರಿಮುತ್ತಿಯಾ**। **ಸುಜ್ಝನ್ತೀ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಪಬ್ಬಜಿತಭಾವೇನ ಸುದ್ಧಿಂ ಪಾಪುಣನ್ತಿ। **ವಿಸುಜ್ಝನ್ತೀ**ತಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಯುತ್ತಭಾವೇನ ವಿವಿಧೇನ ಸುಜ್ಝನ್ತಿ। **ಪರಿಸುಜ್ಝನ್ತೀ**ತಿ ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಸುಜ್ಝನ್ತಿ। **ಮುಚ್ಚನ್ತಿ** ತೇಸಂ ಸಮಯನ್ತರಧಮ್ಮೇನ। **ವಿಮುಚ್ಚನ್ತಿ** ಏತಸ್ಸ ಸತ್ಥುನೋ ಓವಾದೇನ। **ಪರಿಮುಚ್ಚನ್ತಿ** ಏತಸ್ಸ ಸತ್ಥುನೋ ಅನುಸಾಸನೇನ। **ಸುಜ್ಝಿಸ್ಸಾಮೀ**ತಿಆದಯೋ ಅನಾಗತವಸೇನ ವುತ್ತಾ। **ಆಯತಿಂ ಫಲಪಾಟಿಕಙ್ಖೀ**ತಿ ಅನಾಗತೇ ವಿಪಾಕಫಲಮಾಕಙ್ಖಮಾನೋ। ಇದಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾನಂ ಇಚ್ಛಾಮತ್ತಂ। ದಿಟ್ಠಿಗತಞ್ಹಿ ಇಜ್ಝಮಾನಂ ನಿರಯಂ ವಾ ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಂ ವಾ ನಿಪ್ಫಾದೇತಿ।

ಅಚ್ಚನ್ತಸನ್ತೀತಿ ಅತಿಅನ್ತನಿಸ್ಸರಣಸನ್ತಿ। **ತದಙ್ಗಸನ್ತೀ**ತಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದಿಗುಣಙ್ಗೇನ ನೀವರಣಾದಿಅಗುಣಙ್ಗಂ ಸಮೇತೀತಿ ಝಾನಂ ತದಙ್ಗಸನ್ತಿ। **ಸಮ್ಮುತಿಸನ್ತೀ**ತಿ ಸಮಾಹಾರವಸೇನ ದಿಟ್ಠಿಸನ್ತಿ। ತಾ ವಿಭಾಗತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ ''**ಕತಮಾ ಅಚ್ಚನ್ತಸನ್ತೀ**''ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಅಮತಂ ನಿಬ್ಬಾನ**ನ್ತಿ ಏವಮಾದಯೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತತ್ಥಾಯೇವ। **ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸ ನೀವರಣಾ ಸನ್ತಾ ಹೋನ್ತೀ**ತಿ ಏವಮಾದಯೋ ಅನ್ತೋ ಅಪ್ಪನಾಯಂ ಅತಿಸಯವಸೇನ ವುತ್ತಾ। ಅಪಿ ಚ ಸಮ್ಮುತಿಸನ್ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ಸನ್ತೀತಿ ಇತರೇ ದ್ವೇ ಸನ್ತಿಯೋ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಸಮ್ಮುತಿಸನ್ತಿಮೇವ ದೀಪೇತಿ। **ಕುಪ್ಪಸನ್ತಿ**ನ್ತಿ ವಿಪಾಕಜನಕವಸೇನ ಪರಿವತ್ತನವಸೇನ ಚಲಸನ್ತಿಂ। **ಪಕುಪ್ಪಸನ್ತಿ**ನ್ತಿ ವಿಸೇಸೇನ ಚಲಸನ್ತಿಂ। **ಏರಿತಸನ್ತಿ**ನ್ತಿ ಕಮ್ಪನಸನ್ತಿಂ। **ಸಮೇರಿತಸನ್ತಿ**ನ್ತಿ ವಿಸೇಸೇನ ಕಮ್ಪಿತಸನ್ತಿಂ। **ಚಲಿತಸನ್ತಿ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। **ಘಟ್ಟಿತಸನ್ತಿ**ನ್ತಿ ಪೀಳಿತಸನ್ತಿಂ। **ಸನ್ತಿಂ ನಿಸ್ಸಿತೋ**ತಿ ದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಖಾತಂ ಸನ್ತಿಂ ನಿಸ್ಸಿತೋ। **ಅಸ್ಸಿತೋ**ತಿ ಆಸಿತೋ ವಿಸೇಸೇನ ನಿಸ್ಸಿತೋ। **ಅಲ್ಲೀನೋ**ತಿ ಏಕೀಭೂತೋ।

೧೦. ಏವಂ ನಿಸ್ಸಿತೇ ತಾವ ''**ದಿಟ್ಠೀನಿವೇಸಾ...ಪೇ॰... ಆದಿಯತೀ ಚ ಧಮ್ಮ**''ನ್ತಿ ತತ್ಥ **ದಿಟ್ಠೀನಿವೇಸಾ**ತಿ ಇದಂಸಚ್ಚಾಭಿನಿವೇಸಸಙ್ಖಾತಾನಿ ದಿಟ್ಠಿನಿವೇಸನಾನಿ। **ನ ಹಿ ಸ್ವಾತಿವತ್ತಾ**ತಿ ಸುಖೇನ ಅತಿವತ್ತಿತಬ್ಬಾ ನ ಹೋನ್ತಿ। **ಧಮ್ಮೇಸು ನಿಚ್ಛೇಯ್ಯ ಸಮುಗ್ಗಹೀತ**ನ್ತಿ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿದಿಟ್ಠಿಗತೇಸು ತಂ ತಂ ಸಮುಗ್ಗಹಿತಂ ಅಭಿನಿವಿಟ್ಠಧಮ್ಮಂ ನಿಚ್ಛಿನಿತ್ವಾ ಪವತ್ತಾ ದಿಟ್ಠಿನಿವೇಸಾ ನ ಹಿ ಸ್ವಾತಿವತ್ತಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ತಸ್ಮಾ ನರೋ ತೇಸು ನಿವೇಸನೇಸು, ನಿರಸ್ಸತೀ ಆದಿಯತೀ ಚ ಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಯಸ್ಮಾ ನ ಹಿ ಸ್ವಾತಿವತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ನರೋ ತೇಸುಯೇವ ದಿಟ್ಠಿನಿವೇಸನೇಸು ಅಜಸೀಲಗೋಸೀಲಕುಕ್ಕುರಸೀಲಪಞ್ಚಾತಪಮರುಪ್ಪಪಾತಉಕ್ಕುಟಿಕಪ್ಪಧಾನಕಣ್ಟಕಾಪಸ್ಸಯಾದಿಭೇದಂ ಸತ್ಥಾರಂ ಧಮ್ಮಕ್ಖಾನಂ ಗಣಾದಿಭೇದಞ್ಚ ತಂ ತಂ ಧಮ್ಮಂ ನಿರಸ್ಸತಿ ಚ ಆದಿಯತಿ ಚ ಜಹತಿ ಚ ಗಣ್ಹಾತಿ ಚ ವನಮಕ್ಕಟೋ ವಿಯ ತಂ ತಂ ಸಾಖನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಏವಂ ನಿರಸ್ಸನ್ತೋ ಚ ಆದಿಯನ್ತೋ ಚ ಅನವಟ್ಠಿತಚಿತ್ತತ್ತಾ ಅಸನ್ತೇಹಿಪಿ ಗುಣದೋಸೇಹಿ ಅತ್ತನೋ ವಾ ಪರಸ್ಸ ವಾ ಯಸಾಯಸಂ ಉಪ್ಪಾದೇಯ್ಯ। **ದುರತಿವತ್ತಾ**ತಿ ಅತಿಕ್ಕಮಿತುಂ ದುಕ್ಖಾ। **ದುತ್ತರಾ**ತಿ ದುಉತ್ತರಾ। **ದುಪ್ಪತರಾ ದುಸ್ಸಮತಿಕ್ಕಮಾ ದುಬ್ಬಿನಿವತ್ತಾ**ತಿ ಉಪಸಗ್ಗೇನ ವಡ್ಢಿತಾ।

ನಿಚ್ಛಿನಿತ್ವಾತಿ ಸಸ್ಸತವಸೇನ ನಿಚ್ಛಯಂ ಕತ್ವಾ। **ವಿನಿಚ್ಛಿನಿತ್ವಾ**ತಿ ಅತ್ತವಸೇನ ನಾನಾವಿಧೇನ ವಿನಿಚ್ಛಯಂ ಕತ್ವಾ। **ವಿಚಿನಿತ್ವಾ**ತಿ ಪರಿಯೇಸಿತ್ವಾ। **ಪವಿಚಿನಿತ್ವಾ**ತಿ ಅತ್ತನಿಯವಸೇನ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಪರಿಯೇಸಿತ್ವಾ। ''ನಿಚಿನಿತ್ವಾ ವಿಚ್ಚಿನಿತ್ವಾ''ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। **ಓಧಿಗ್ಗಾಹೋ**ತಿ ಅವಧಿಯಿತ್ವಾ ಗಾಹೋ। **ಬಿಲಗ್ಗಾಹೋ**ತಿ ಕೋಟ್ಠಾಸವಸೇನ ಗಾಹೋ ''ಬಿಲಸೋ ವಿಭಜಿತ್ವಾ''ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰

೨.೩೭೮; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೧೧) ವಿಯ। **ವರಗ್ಗಾಹೋತಿ** ಉತ್ತಮಗಾಹೋ। **ಕೋಟ್ಠಾಸಗ್ಗಾಹೋತಿ** ಅವಯವವಸೇನ ಗಾಹೋ। **ಉಚ್ಚಯಗ್ಗಾಹೋತಿ** ರಾಸಿವಸೇನ ಗಾಹೋ। **ಸಮುಚ್ಚಯಗ್ಗಾಹೋತಿ** ಕೋಟ್ಠಾಸವಸೇನ ರಾಸಿವಸೇನ ಚ ಗಾಹೋ। **ಇದಂ ಸಚ್ಚ**ನ್ತಿ ಇದಮೇವ ಸಭಾವಂ। **ತಚ್ಛ**ನ್ತಿ ತಥಭಾವಂ ಅವಿಪರೀತಸಭಾವಂ। **ತಥ**ನ್ತಿ ವಿಪರಿಣಾಮರಹಿತಂ। **ಭೂತ**ನ್ತಿ ವಿಜ್ಜಮಾನಂ। **ಯಾಥಾವ**ನ್ತಿ ಯಥಾಸಭಾವಂ। **ಅವಿಪರೀತ**ನ್ತಿ ನ ವಿಪರೀತಂ।

ನಿರಸ್ಸತೀತಿ ನಿಅಸ್ಸತಿ ವಿಕ್ಖಿಪತಿ। **ಪರವಿಚ್ಛಿನ್ದನಾಯ ವಾ**ತಿ ಪರೇಹಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಾಪನೇನ। **ಅನಭಿಸಮ್ಭುಣನ್ತೋ ವಾ**ತಿ ಅಸಮ್ಪಾಪುಣನ್ತೋ ವಾ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ವಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ। **ಪರೋ ವಿಚ್ಛಿನ್ದೇತೀ**ತಿ ಅಞ್ಞೋ ವಿಯೋಗಂ ಕರೋತಿ। **ನತ್ಥೇತ್ಥಾ**ತಿ ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥ। **ಸೀಲಂ ಅನಭಿಸಮ್ಭುಣನ್ತೋ**ತಿ ಸೀಲಂ ಅಸಮ್ಪಾದೇನ್ತೋ। **ಸೀಲಂ ನಿರಸ್ಸತೀ**ತಿ ಸೀಲಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ। ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

೧೧. ಯೋ ಪನಾಯಂ ಸಬ್ಬದಿಟ್ಠಿಗತಾದಿದೋಸಧುನನಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ಧೋನೋ, ತಸ್ಸ **ಧೋನಸ್ಸ ಹಿ... ಪೇ॰... ಅನೂಪಯೋ ಸೋ**। ಕಿಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ? ಧೋನಧಮ್ಮಸಮನ್ನಾಗಮಾ **ಧೋನಸ್ಸ** ಧುತಸಬ್ಬಪಾಪಸ್ಸ ಅರಹತೋ ಕತ್ಥಚಿ **ಲೋಕೇ** ತೇಸು ತೇಸು **ಭವೇಸು** ಸಂಕಪ್ಪನಾ **ದಿಟ್ಠಿ ನತ್ಥಿ**। ಸೋ ತಸ್ಸಾ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಅಭಾವಾ, ಯಾಯ ಚ ಅತ್ತನಾ ಕತಂ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇನ್ತಾ ತಿತ್ಥಿಯಾ ಮಾಯಾಯ ವಾ ಮಾನೇನ ವಾ ಏವಂ ಅಗತಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತಮ್ಪಿ **ಮಾಯಞ್ಚ ಮಾನಞ್ಚ ಪಹಾಯ ಧೋನೋ** ರಾಗಾದೀನಂ ದೋಸಾನಂ **ಕೇನ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ,** ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೇ ಸಮ್ಪರಾಯೇ ವಾ ನಿರಯಾದೀಸು ಗತಿವಿಸೇಸೇಸು ಕೇನ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, **ಅನೂಪಯೋ ಸೋ,** ಸೋ ಹಿ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಉಪಯಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಅಭಾವೇನ ಅನೂಪಯೋತಿ।

ಕಿಂ ಕಾರಣಾತಿ ಕೇನ ಕಾರಣೇನ। **ಧೋನಾ ವುಚ್ಚತಿ ಪಞ್ಞಾ**ತಿ ಧೋನಾ ಇತಿ ಕಿಂಕಾರಣಾ ಪಞ್ಞಾ ಕಥೀಯತಿ। **ತಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತ**ನ್ತಿ ತಾಯ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಕಾಯತೋ ಪವತ್ತಂ ದುಟ್ಠು ಕಿಲೇಸಪೂತಿಕತ್ತಾ ವಾ ಚರಿತನ್ತಿ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಂ। **ಧೂತಞ್ಚ ಧೋತಞ್ಚಾ**ತಿ ಕಮ್ಪಿತಞ್ಚ ಧೋವಿತಞ್ಚ। **ಸನ್ಧೋತಞ್ಚಾ**ತಿ ಸಮ್ಮಾ ಧೋವಿತಞ್ಚ। **ನಿದ್ಧೋತಞ್ಚಾ**ತಿ ವಿಸೇಸೇನ ಸುಟ್ಠು ನಿದ್ಧೋತಞ್ಚ। **ರಾಗೋ ಧುತೋ ಚಾ**ತಿಆದಯೋ ಚತುನ್ನಂ ಮಗ್ಗಾನಂ ವಸೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ।

ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ ಧುತಾ ಚಾತಿ ಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಾಯ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ ಕಮ್ಪಿತಾ ಚಲಿತಾ ಧೋವಿತಾ। **ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾದೀ**ಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಕಸ್ಸ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ ನಿಜ್ಜಿಣ್ಣಾ ಹೋತೀ"ತಿ ಸುತ್ತಂ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೧೦೬; ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೬೦) ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ। **ಸಮ್ಮಾಞಾಣೇನಾ**ತಿ ಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಞಾಣೇನ, ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣೇನ ವಾ। **ಮಿಚ್ಛಾಞಾಣ**ನ್ತಿ ವಿಪರೀತಞಾಣಂ ಅಯಾಥಾವಞಾಣಂ, ಪಾಪಕಿರಿಯಾಸು ಉಪಚಿನ್ತಾವಸೇನ ಪಾಪಂ ಕತ್ವಾ "ಸುಕತಂ ಮಯಾ"ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಕಾರೇನ ಚ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮೋಹೋ। **ಸಮ್ಮಾವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಮಿಚ್ಛಾವಿಮುತ್ತೀ**ತಿ ಸಮುಚ್ಛೇದವಿಮುತ್ತಿಯಾ ವಿಪರೀತಾ ಅಯಾಥಾವವಿಮುತ್ತಿಯೇವ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಸಞ್ಞಿತಾ।

ಅರಹಾ ಇಮೇಹಿ ಧೋನೇಯ್ಯೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹೀತಿ ರಾಗಾದೀಹಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ದೂರೇ ಠಿತೋ ಅರಹಾ ಇಮೇಹಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇಹಿ ಕಿಲೇಸಧೋವನೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಉಪೇತೋ ಹೋತಿ। **ಧೋನೋ**ತಿ ಧೋನೋ ಪುಗ್ಗಲೋ, ತೇನೇವ "**ಸೋ ಧುತರಾಗೋ**"ತಿಆದಯೋ ಆಹ।

ಮಾಯಾ ವುಚ್ಚತಿ ವಞ್ಚನಿಕಾಚರಿಯಾತಿ ವಞ್ಚನಕಿರಿಯಂ ವಞ್ಚನಕರಣಂ ಅಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೀತಿ ವಞ್ಚನಿಕಾಚರಿಯಾ। **ತಸ್ಸ ಪಟಿಚ್ಛಾದನಹೇತೂ**ತಿ ತೇಸಂ ದುಚ್ಚರಿತಾನಂ ಅಪ್ಪಕಾಸನಕಾರಣಾ। **ಪಾಪಿಕಂ ಇಚ್ಛಂ ಪಣಿದಹತೀ**ತಿ ಲಾಮಕಂ ಪತ್ಥನಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತಿ। "**ಮಾ ಮಂ ಜಞ್ಞಾ"ತಿ ಇಚ್ಛತೀ**ತಿ "ಮಯ್ಹಂ ಕತಂ ಪಾಪಂ ಪರೇ ಮಾ ಜಾನಿಂಸೂ"ತಿ ಪಚ್ಚಾಸೀಸತಿ। **ಸಙ್ಕಪ್ಪೇತೀ**ತಿ ವಿತಕ್ಕಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ। **ವಾಚಂ ಭಾಸತೀ**ತಿ ಜಾನಂಯೇವ ಪಣ್ಣತ್ತಿಂ ವೀತಿಕ್ಕಮನ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು ಭಾರಿಯಂ ಕರೋತಿ। "ಅಮ್ಹಾಕಂ ವೀತಿಕ್ಕಮಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ನತ್ಥೀ"ತಿ ಉಪಸನ್ತೋ ವಿಯ ಭಾಸತಿ। **ಕಾಯೇನ ಪರಕ್ಕಮತೀ**ತಿ "ಮಯಾ ಕತಂ ಇದಂ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ

ಮಾ ಕೇಚಿ ಜಾನಿಂಸೂ"ತಿ ಕಾಯೇನ ವತ್ತಂ ಕರೋತಿ। ವಿಜ್ಜಮಾನದೋಸಪಟಿಚ್ಛಾದನತೋ ಚಕ್ಖುಮೋಹನಮಾಯಾ ಅಸ್ಸಾತಿ ಮಾಯಾವೀ, ಮಾಯಾವಿನೋ ಭಾವೋ **ಮಾಯಾವಿತಾ।** ಕತ್ವಾ ಪಾಪಂ ಪುನ ಪಟಿಚ್ಛಾದನತೋ ಅತಿಚ್ಚ ಅಸ್ಸರತಿ ಏತಾಯ ಸತ್ತೋತಿ **ಅಚ್ಚಸರಾ।** ಕಾಯವಾಚಾಕಿರಿಯಾಹಿ ಅಞ್ಞಥಾ ದಸ್ಸನತೋ ವಞ್ಚೇತೀತಿ **ವಞ್ಚನಾ** । ಏತಾಯ ಸತ್ತಾ ನಿಕರೋನ್ತೀತಿ **ನಿಕತಿ,** ಮಿಚ್ಛಾ ಕರೋನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। "ನಾಹಂ ಏವಂ ಕರೋಮೀ"ತಿ ಪಾಪಾನಂ ವಿಕ್ಖಿಪನತೋ **ನಿಕಿರಣಾ।** "ನಾಹಂ ಏವಂ ಕರೋಮೀ"ತಿ ಪರಿವಜ್ಜನತೋ **ಪರಿಹರಣಾ।** ಕಾಯಾದೀಹಿ ಸಂಹರಣತೋ **ಗೂಹನಾ।** ಸಮನ್ತತೋ ಗೂಹನಾ **ಪರಿಗೂಹನಾ।** ತಿಣಪಣ್ಣೇಹಿ ವಿಯ ಗೂಥಂ ಕಾಯವಚೀಕಮ್ಮೇಹಿ ಪಾಪಂ ಛಾದೇತೀತಿ **ಛಾದನಾ।** ಸಬ್ಬತೋ ಭಾಗೇನ ಛಾದನಾ **ಪರಿಚ್ಛಾದನಾ।** ನ ಉತ್ತಾನಿಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತೀತಿ **ಅನುತ್ತಾನಿಕಮ್ಮಂ।** ನ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತೀತಿ **ಅನಾವಿಕಮ್ಮಂ।** ಸುಟ್ಠು ಛಾದನಾ **ವೋಚ್ಛಾದನಾ।** ಕತಪಟಿಚ್ಛಾದನವಸೇನ ಪುನಪಿ ಪಾಪಸ್ಸ ಕರಣತೋ **ಪಾಪಕಿರಿಯಾ। ಅಯಂ ವುಚ್ಚತೀ**ತಿ ಅಯಂ ಕತಪಟಿಚ್ಛಾದನಲಕ್ಖಣಾ ಮಾಯಾ ನಾಮ ವುಚ್ಚತಿ, ಯಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಭಸ್ಮಪಟಿಚ್ಛನ್ನೋ ವಿಯ ಅಙ್ಗಾರೋ, ಉದಕಪಟಿಚ್ಛನ್ನೋ ವಿಯ ಖಾಣು, ಪಿಲೋತಿಕಪಲಿವೇಠಿತಂ ವಿಯ ಚ ಸತ್ಥಂ ಹೋತಿ।

ಏಕವಿಧೇನ ಮಾನೋತಿ ಏಕಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ಏಕಕೋಟ್ಠಾಸೇನ ಮಾನೋ। **ಯಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉನ್ನತೀ**ತಿ ಯಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಬ್ಭುಸ್ಸಾಪನಾ, ಅಯಂ ಮಾನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಪುಗ್ಗಲಂ ಅನಾಮಸಿತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಮಾನೋವ ವುತ್ತೋ।

ಅತ್ತುಕ್ಕಂಸನಮಾನೋತಿ ಅತ್ತಾನಂ ಉಪರಿ ಠಪನಮಾನೋ। **ಪರವಮ್ಭನಮಾನೋ**ತಿ ಪರೇ ಲಾಮಕಕರಣಮಾನೋ। ಇಮೇ ದ್ವೇ ಮಾನಾ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ತಥಾ ಪವತ್ತಾಕಾರವಸೇನ ವುತ್ತಾ।

"ಸೇಯ್ಯೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ ಮಾನೋತಿ ಜಾತಿಆದೀನಿ ನಿಸ್ಸಾಯ "ಅಹಮಸ್ಮಿ ಸೇಯ್ಯೋ"ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಾನೋ। **ಸದಿಸಮಾನಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಏವಮಿಮೇಪಿ ತಯೋ ಮಾನಾ ಪುಗ್ಗಲವಿಸೇಸಂ ಅನಿಸ್ಸಾಯ ತಥಾ ಪವತ್ತಾಕಾರವಸೇನ ವುತ್ತಾ। ತೇಸು ಏಕೇಕೋ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ಸೇಯ್ಯಸದಿಸಹೀನಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತತ್ಥ "ಸೇಯ್ಯೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ ಮಾನೋ ಸೇಯ್ಯಸ್ಸೇವ ಯಾಥಾವಮಾನೋ, ಸೇಸಾನಂ ಅಯಾಥಾವಮಾನೋ। "ಸದಿಸೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ ಮಾನೋ ಸದಿಸಸ್ಸೇವ ಯಾಥಾವಮಾನೋ, ಸೇಸಾನಂ ಅಯಾಥಾವಮಾನೋ। "ಹೀನೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ ಮಾನೋ ಹೀನಸ್ಸೇವ ಯಾಥಾವಮಾನೋ, ಸೇಸಾನಂ ಅಯಾಥಾವಮಾನೋ।

ಚತುಬ್ಬಿಧೇನ ಮಾನೋ ಲೋಕಧಮ್ಮವಸೇನ ವುತ್ತೋ। ಪಞ್ಚವಿಧೇನ ಮಾನೋ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣವಸೇನ ವುತ್ತೋ। ಛಬ್ಬಿಧೇನ ಮಾನೋ ಚಕ್ಖಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ವುತ್ತೋ। ತತ್ಥ **ಮಾನಂ ಜನೇತೀ**ತಿ ಮಾನಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ।

ಸತ್ತವಿಧೇನ ಮಾನನಿದ್ದೇಸೇ **ಮಾನೋ**ತಿ ಉನ್ನಮೋ। **ಅತಿಮಾನೋ**ತಿ "ಜಾತಿಆದೀಹಿ ಮಯಾ ಸದಿಸೋ ನತ್ಥೀ"ತಿ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಮಞ್ಞನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಾನೋ। **ಮಾನಾತಿಮಾನೋ**ತಿ "ಅಯಂ ಪುಬ್ಬೇ ಮಯಾ ಸದಿಸೋ, ಇದಾನಿ ಅಹಂ ಸೇಟ್ಠೋ, ಅಯಂ ಹೀನತರೋ"ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಾನೋ। ಅಯಂ ಭಾರಾತಿಭಾರೋ ವಿಯ ಪುರಿಮಂ ಸದಿಸಮಾನಂ ಉಪಾದಾಯ ಮಾನಾತಿಮಾನೋ ನಾಮಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಮಾನಾತಿಮಾನೋ"**ತಿ ಆಹ। **ಓಮಾನೋ**ತಿ ಹೀನಮಾನೋ। ಯೋ "ಹೀನೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ ಮಾನೋ ನಾಮ ವುತ್ತೋ, ಅಯಂ ಓಮಾನೋ ನಾಮ। ಅಪಿ ಚೇತ್ಥ "ತ್ವಂ ಜಾತಿಮಾ, ಕಾಕಜಾತಿ ವಿಯ ತೇ ಜಾತಿ। ತ್ವಂ ಗೋತ್ತವಾ, ಚಣ್ಡಾಲಗೋತ್ತಂ ವಿಯ ತೇ ಗೋತ್ತಂ। ತುಯ್ಹಂ ಸರೋ ಅತ್ಥಿ, ಕಾಕಸರೋ ವಿಯ ತೇ ಸರೋ"ತಿ ಏವಂ ಅತ್ತಾನಂ ಹೇಟ್ಠಾ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತನವಸೇನ ಅಯಂ "ಓಮಾನೋ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅಧಿಮಾನೋತಿ ಚತ್ತಾರಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಪತ್ತಸಞ್ಞಿಸ್ಸ, ಚತೂಹಿ ಮಗ್ಗೇಹಿ ಕತ್ತಬ್ಬೇ ಕಿಚ್ಚೇ ಅಕತೇಯೇವ ಕತಸಞ್ಞಿಸ್ಸ, ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮೇ ಅನಧಿಗತೇ ಅಧಿಗತಸಞ್ಞಿಸ್ಸ , ಅರಹತ್ತೇ ಅಸಚ್ಛಿಕತೇ ಸಚ್ಛಿಕತಸಞ್ಞಿಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಅಧಿಗತಮಾನೋ ಅಧಿಮಾನೋ ನಾಮ। ಅಯಂ ಪನ ಕಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಕಸ್ಸ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಅರಿಯಸಾವಕಸ್ಸ ತಾವ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಸೋ ಹಿ

ಮಗ್ಗಫಲನಿಬ್ಬಾನಪಹೀನಕಿಲೇಸಾವಸಿಟ್ಠಕಿಲೇಸಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣೇನ ಸಞ್ಜಾತಸೋಮನಸ್ಸೋ ಅರಿಯಗುಣಪಟಿವೇಧೇ ನಿಕ್ಕಙ್ಖೋ, ತಸ್ಮಾ ಸೋತಾಪನ್ನಾದೀನಂ "ಅಹಂ ಸಕದಾಗಾಮೀ"ತಿಆದಿವಸೇನ ಮಾನೋ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸ ಚ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಸೋ ಹಿ ಅರಿಯಗುಣಾಧಿಗಮೇ ನಿರಾಸೋವ। ಸೀಲವತೋಪಿ ಪರಿಚ್ಚತ್ತಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ನಿದ್ದಾರಾಮತಾದಿಮನುಯುತ್ತಸ್ಸ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ , ಪರಿಸುದ್ಧಸೀಲಸ್ಸ ಪನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ಅಪ್ಪಮತ್ತಸ್ಸ ನಾಮರೂಪಂ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯಪರಿಗ್ಗಹೇನ ವಿತಿಣ್ಣಕಙ್ಖಸ್ಸ ತಿಲಕ್ಖಣಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಸಙ್ಖಾರೇ ಸಮ್ಮಸನ್ತಸ್ಸ ಆರದ್ಧವಿಪಸ್ಸಕಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಚ ಸುದ್ಧಸಮಥಲಾಭೀ ಸುದ್ಧವಿಪಸ್ಸನಾಲಾಭೀ ವಾ ಅನ್ತರಾ ಠಪೇತಿ। ಸೋ ಹಿ ದಸಪಿ ವಸ್ಸಾನಿ ವೀಸಮ್ಪಿ ವಸ್ಸಾನಿ ತಿಂಸಮ್ಪಿ ವಸ್ಸಾನಿ ಅಸೀತಿಪಿ ವಸ್ಸಾನಿ ಕಿಲೇಸಸಮುದಾಚಾರಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ "ಅಹಂ ಸೋತಾಪನ್ನೋ"ತಿ ವಾ "ಸಕದಾಗಾಮೀ"ತಿ ವಾ "ಅನಾಗಾಮೀ"ತಿ ವಾ ಮಞ್ಞತಿ, ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಲಾಭೀ ಪನ ಅರಹತ್ತೇಯೇವ ಠಪೇತಿ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಸಮಾಧಿಬಲೇನ ಕಿಲೇಸಾ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಾ, ವಿಪಸ್ಸನಾಬಲೇನ ಸಙ್ಖಾರಾ ಸುಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ, ತಸ್ಮಾ ಸಟ್ಠಿಪಿ ವಸ್ಸಾನಿ ಅಸೀತಿಪಿ ವಸ್ಸಾನಿ ವಸ್ಸಸತಮ್ಪಿ ಕಿಲೇಸಾ ನ ಸಮುದಾಚರನ್ತಿ, ಖೀಣಾಸವಸ್ಸೇವ ಚಿತ್ತಾಚಾರೋ ಹೋತಿ। ಸೋ ಏವಂ ದೀಘರತ್ತಂ ಕಿಲೇಸಸಮುದಾಚಾರಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ ಅನ್ತರಾ ಅಟ್ಠತ್ವಾವ "ಅರಹಾ ಅಹ"ನ್ತಿ ಮಞ್ಞತಿ।

ಅಸ್ಮಿಮಾನೋತಿ ರೂಪೇ ಅಸ್ಮೀತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಪಞ್ಚಸು ಖನ್ಧೇಸು "ಅಹಂ ರೂಪಾದಯೋ"ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಾನೋ। **ಮಿಚ್ಛಾಮಾನೋ**ತಿ ಪಾಪಕೇಹಿ ಕಮ್ಮಾಯತನಸಿಪ್ಪಾಯತನವಿಜ್ಜಾಟ್ಠಾನಸುತಪಟಿಭಾನಸೀಲಬ್ಬತೇಹಿ, ಪಾಪಿಕಾಯ ಚ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಾನೋ। ತತ್ಥ **ಪಾಪಕಂ ಕಮ್ಮಾಯತನಂ** ನಾಮ ಕೇವಟ್ಟಮಚ್ಛಬನ್ಧನೇಸಾದಾನಂ ಕಮ್ಮಂ। **ಪಾಪಕಂ ಸಿಪ್ಪಾಯತನಂ** ನಾಮ ಮಚ್ಛಜಾಲಖಿಪಕುಮೀನಕರಣೇಸು ಚೇವ ಪಾಸಓಡ್ಡನಸೂಲಾರೋಪನಾದೀಸು ಚ ಛೇಕತಾ। **ಪಾಪಕಂ ವಿಜ್ಜಾಟ್ಠಾನಂ** ನಾಮ ಯಾ ಕಾಚಿ ಪರೂಪಘಾತವಿಜ್ಜಾ। **ಪಾಪಕಂ ಸುತಂ** ನಾಮ ಭಾರತಯುದ್ಧಸೀತಾಹರಣಾದಿಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ। **ಪಾಪಕಂ ಪಟಿಭಾನಂ** ನಾಮ ದುಬ್ಭಾಸಿತಯುತ್ತಂ ಕಪ್ಪನಾಟಕವಿಲಪ್ಪನಾದಿಪಟಿಭಾನಂ । **ಪಾಪಕಂ ಸೀಲಂ** ನಾಮ ಅಜಸೀಲಂ ಗೋಸೀಲಂ। **ವತಮ್ಪಿ** ಅಜವತಗೋವತಮೇವ। **ಪಾಪಿಕಾ ದಿಟ್ಠಿ** ಪನ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿಯಾ ದಿಟ್ಠಿಗತೇಸು ಯಾಕಾಚಿ ದಿಟ್ಠಿ। **ಅಟ್ಠವಿಧಮಾನೋ** ಉತ್ತಾನತ್ಥೋಯೇವ।

ನವವಿಧೇನ ಮಾನನಿದ್ದೇಸೇ **ಸೇಯ್ಯಸ್ಸ "ಸೇಯ್ಯೋಹಮಸ್ಮೀ"**ತಿಆದಯೋ ನವ ಮಾನಾ ಪುಗ್ಗಲಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ವುತ್ತಾ। ಏತ್ಥ ಪನ **ಸೇಯ್ಯಸ್ಸ "ಸೇಯ್ಯೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ ಮಾನೋ** ರಾಜಾನಞ್ಚೇವ ಪಬ್ಬಜಿತಾನಞ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ರಾಜಾ ಹಿ "ರಟ್ಠೇನ ವಾ ಧನವಾಹನೇಹಿ ವಾ ಕೋ ಮಯಾ ಸದಿಸೋ ಅತ್ಥೀ"ತಿ ಏತಂ ಮಾನಂ ಕರೋತಿ। ಪಬ್ಬಜಿತೋಪಿ "ಸೀಲಧುತಙ್ಗಾದೀಹಿ ಕೋ ಮಯಾ ಸದಿಸೋ ಅತ್ಥೀ"ತಿ ಏತಂ ಮಾನಂ ಕರೋತಿ।

ಸೇಯ್ಯಸ್ಸ "ಸದಿಸೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ ಮಾನೋಪಿ ಏತೇಸಂಯೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ರಾಜಾ ಹಿ "ರಟ್ಠೇನ ವಾ ಧನವಾಹನೇಹಿ ವಾ ಅಞ್ಞರಾಜೂಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಮಯ್ಹಂ ಕಿಂ ನಾನಾಕರಣ"ನ್ತಿ ಏತಂ ಮಾನಂ ಕರೋತಿ। ಪಬ್ಬಜಿತೋಪಿ "ಸೀಲಧುತಙ್ಗಾದೀಹಿ ಅಞ್ಞೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಮಯ್ಹಂ ಕಿಂ ನಾನಾಕರಣ"ನ್ತಿ ಏತಂ ಮಾನಂ ಕರೋತಿ।

ಸೇಯ್ಯಸ್ಸ "ಹೀನೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ ಮಾನೋಪಿ ಏತೇಸಂಯೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಸ್ಸ ಹಿ ರಞ್ಞೋ ರಟ್ಠಂ ವಾ ಧನವಾಹನಾದೀನಿ ವಾ ನಾತಿಸಮ್ಪನ್ನಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಸೋ "ಮಯ್ಹಂ ರಾಜಾತಿ ವೋಹಾರಸುಖಮತ್ತಕಮೇವ, ಕಿಂ ರಾಜಾ ನಾಮ ಅಹ"ನ್ತಿ ಏತಂ ಮಾನಂ ಕರೋತಿ। ಪಬ್ಬಜಿತೋಪಿ ಅಪ್ಪಲಾಭಸಕ್ಕಾರೋ "ಅಹಂ ಧಮ್ಮಕಥಿಕೋ, ಬಹುಸ್ಸುತೋ, ಮಹಾಥೇರೋತಿ ಕಥಾಮತ್ತಮೇವ, ಕಿಂ ಧಮ್ಮಕಥಿಕೋ ನಾಮಾಹಂ, ಕಿಂ ಬಹುಸ್ಸುತೋ ನಾಮಾಹಂ, ಕಿಂ ಮಹಾಥೇರೋ ನಾಮಾಹಂ, ಯಸ್ಸ ಮೇ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರೋ ನತ್ಥೀ"ತಿ ಏತಂ ಮಾನಂ ಕರೋತಿ।

ಸದಿಸಸ್ಸ "ಸೇಯ್ಯೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ ಮಾನಾದಯೋ ಅಮಚ್ಚಾದೀನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಅಮಚ್ಚೋ ವಾ ಹಿ ರಟ್ಠಿಯೋ ವಾ "ಭೋಗಯಾನವಾಹನಾದೀಹಿ ಕೋ ಮಯಾ ಸದಿಸೋ ಅಞ್ಞೋ ರಾಜಪುರಿಸೋ ಅತ್ಥೀ"ತಿ ವಾ, "ಮಯ್ಹಂ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಕಿಂ

ನಾನಾಕರಣ”ನ್ತಿ ವಾ, “ಅಮಚ್ಚೋತಿ ನಾಮಮೇವ ಮಯ್ಹಂ, ಘಾಸಚ್ಛಾದನಮತ್ತಮ್ಪಿ ಮೇ ನತ್ಥಿ, ಕಿಂ ಅಮಚ್ಚೋ ನಾಮಾಹ”ನ್ತಿ ವಾ ಏತೇ ಮಾನೇ ಕರೋತಿ।

ಹೀನಸ್ಸ “ಸೇಯ್ಯೋಹಮಸ್ಮೀ”ತಿ ಮಾನಾದಯೋ ದಾಸಾದೀನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ದಾಸೋ ಹಿ “ಮಾತಿತೋ ವಾ ಪಿತಿತೋ ವಾ ಕೋ ಮಯಾ ಸದಿಸೋ ಅಞ್ಞೋ ದಾಸೋ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ, ಅಞ್ಞೇ ಜೀವಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಾ ಕುಚ್ಛಿಹೇತು ದಾಸಾ ನಾಮ ಜಾತಾ, ಅಹಂ ಪನ ಪವೇಣೀಆಗತತ್ತಾ ಸೇಯ್ಯೋ”ತಿ ವಾ, “ಪವೇಣೀಆಗತಭಾವೇನ ಉಭತೋಸುದ್ಧಿಕದಾಸತ್ತೇನ ಅಸುಕದಾಸೇನ ನಾಮ ಸದ್ಧಿಂ ಕಿ ಮಯ್ಹಂ ನಾನಾಕರಣ”ನ್ತಿ ವಾ, “ಕುಚ್ಛಿವಸೇನಾಹಂ ದಾಸಬ್ಯಂ ಉಪಗತೋ, ಮಾತಾಪಿತುಕೋಟಿಯಾ ಪನ ಮೇ ದಾಸಟ್ಠಾನಂ ನತ್ಥಿ , ಕಿಂ ದಾಸೋ ನಾಮ ಅಹ”ನ್ತಿ ವಾ ಏತೇ ಮಾನೇ ಕರೋತಿ। ಯಥಾ ಚ ದಾಸೋ, ಏವಂ ಪುಕ್ಕುಸಚಣ್ಡಾಲಾದಯೋಪಿ ಏತೇ ಮಾನೇ ಕರೋನ್ತಿಯೇವ।

ಏತ್ಥ ಚ ಸೇಯ್ಯಸ್ಸ “ಸೇಯ್ಯೋಹಮಸ್ಮೀ”ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನಮಾನೋವ ಯಾಥಾವಮಾನೋ, ಇತರೇ ದ್ವೇ ಅಯಾಥಾವಮಾನಾ। ತಥಾ ಸದಿಸಸ್ಸ “ಸದಿಸೋಹಮಸ್ಮೀ”ತಿ, ಹೀನಸ್ಸ “ಹೀನೋಹಮಸ್ಮೀ”ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನಮಾನೋವ ಯಾಥಾವಮಾನೋ, ಇತರೇ ದ್ವೇ ಅಯಾಥಾವಮಾನಾ। ತತ್ಥ ಯಾಥಾವಮಾನಾ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗವಜ್ಝಾ, ಅಯಾಥಾವಮಾನಾ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗವಜ್ಝಾ।

ಏತ್ಥ ಚ ಸೇಯ್ಯಸ್ಸ “ಸೇಯ್ಯೋಹಮಸ್ಮೀ”ತಿ ಮಾನೋ ಉತ್ತಮಸ್ಸ ಉತ್ತಮಟ್ಠೇನ “ಅಹಂ ಸೇಯ್ಯೋ”ತಿ ಏವಂ ಉಪ್ಪನ್ನಮಾನೋ, ಸೇಯ್ಯಸ್ಸ “ಸದಿಸೋಹಮಸ್ಮೀ”ತಿ ಮಾನೋ ಉತ್ತಮಸ್ಸ ಸಮಟ್ಠೇನ “ಅಹಂ ಸದಿಸೋ”ತಿ ಏವಂ ಉಪ್ಪನ್ನಮಾನೋ। ಸೇಯ್ಯಸ್ಸ “ಹೀನೋಹಮಸ್ಮೀ”ತಿ ಮಾನೋ ಉತ್ತಮಸ್ಸ ಲಾಮಕಟ್ಠೇನ “ಅಹಂ ಹೀನೋ”ತಿ ಏವಂ ಉಪ್ಪನ್ನಮಾನೋ। ಏವಂ ಸೇಯ್ಯಮಾನೋ ಸದಿಸಮಾನೋ ಹೀನಮಾನೋತಿ ಇಮೇ ತಯೋ ಮಾನಾ ಸೇಯ್ಯಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಸದಿಸಸ್ಸಾಪಿ ಅಹಂ ಸೇಯ್ಯೋ, ಸದಿಸೋ, ಹೀನೋತಿ ತಯೋ ಮಾನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಹೀನಸ್ಸಾಪಿ ಅಹಂ ಹೀನೋ, ಸದಿಸೋ, ಸೇಯ್ಯೋತಿ ತಯೋ ಮಾನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ।

ದಸವಿಧಮಾನನಿದ್ದೇಸೇ **ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಮಾನಂ ಜನೇತೀ**ತಿ ಏಕಚ್ಚೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಮಾನಂ ಜನಯತಿ। **ಜಾತಿಯಾ ವಾ**ತಿ ಖತ್ತಿಯಭಾವಾದಿಜಾತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಾ। **ಗೋತ್ತೇನ ವಾ**ತಿ ಗೋತಮಗೋತ್ತಾದಿನಾ ಉಕ್ಕಟ್ಠಗೋತ್ತೇನ ವಾ। **ಕೋಲಪುತ್ತಿಯೇನ ವಾ**ತಿ ಮಹಾಕುಲಭಾವೇನ ವಾ। **ವಣ್ಣಪೋಕ್ಖರತಾಯ ವಾ**ತಿ ವಣ್ಣಸಮ್ಪನ್ನಸರೀರತಾಯ ವಾ। ಸರೀರಞ್ಹಿ “ಪೋಕ್ಖರ”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಸ ವಣ್ಣಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಿರೂಪಭಾವೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಧನೇನ ವಾ**ತಿ ಧನಸಮ್ಪನ್ನಭಾವೇನ ವಾ, ಮಯ್ಹಂ ನಿಧಾನಗತಸ್ಸ ಧನಸ್ಸ ಪಮಾಣಂ ನತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಜ್ಝೇನೇನ ವಾ**ತಿ ಅಜ್ಝಾಯನವಸೇನ ವಾ। **ಕಮ್ಮಾಯತನೇನ ವಾ**ತಿ “ಅವಸೇಸಾ ಸತ್ತಾ ಛಿನ್ನಪಕ್ಖಕಾಕಸದಿಸಾ, ಅಹಂ ಪನ ಮಹಿದ್ಧಿಕೋ ಮಹಾನುಭಾವೋ”ತಿ ವಾ, “ಅಹಂ ಯಂ ಯಂ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋಮಿ, ತಂ ತಂ ಸಮಿಜ್ಝತೀ”ತಿ ವಾ ಏವಮಾದಿನಯಪ್ಪವತ್ತೇನ ಕಮ್ಮಾಯತನೇನ ವಾ। **ಸಿಪ್ಪಾಯತನೇನ ವಾ**ತಿ “ಅವಸೇಸಾ ಸತ್ತಾ ನಿಸಿಪ್ಪಾ, ಅಹಂ ಸಿಪ್ಪವಾ”ತಿ ಏವಮಾದಿನಯಪ್ಪವತ್ತೇನ ಸಿಪ್ಪಾಯತನೇನ ವಾ। **ವಿಜ್ಜಾಟ್ಠಾನೇನ ವಾ**ತಿ ಇದಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಮೇವ। **ಸುತೇನ ವಾ**ತಿ “ಅವಸೇಸಾ ಸತ್ತಾ ಅಪ್ಪಸ್ಸುತಾ, ಅಹಂ ಪನ ಬಹುಸ್ಸುತೋ”ತಿ ಏವಮಾದಿಸುತೇನ ವಾ। **ಪಟಿಭಾನೇನ ವಾ**ತಿ “ಅವಸೇಸಾ ಸತ್ತಾ ಅಪ್ಪಟಿಭಾನಾ, ಮಯ್ಹಂ ಪನ ಪಟಿಭಾನಪ್ಪಮಾಣಂ ನತ್ಥೀ”ತಿ ಏವಮಾದಿಪಟಿಭಾನೇನ ವಾ। **ಅಞ್ಞತರಞ್ಞತರೇನ ವಾ ವತ್ಥುನಾ**ತಿ ಅವುತ್ತೇನ ಅಞ್ಞೇನ ವತ್ಥುನಾ ವಾ। **ಯೋ ಏವರೂಪೋ ಮಾನೋ**ತಿ ಮಾನಕರಣವಸೇನ ಮಾನೋ। **ಮಞ್ಞನಾ ಮಞ್ಞಿತತ್ತ**ನ್ತಿ ಆಕಾರಭಾವನಿದ್ದೇಸೋ। ಉಸ್ಸಿತಟ್ಠೇನ **ಉನ್ನತಿ**। ಯಸ್ಸುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಉನ್ನಾಮೇತಿ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಪೇತೀತಿ **ಉನ್ನಾಮೋ**। ಸಮುಸ್ಸಿತಟ್ಠೇನ **ಧಜೋ**। ಉಕ್ಖಿಪನಟ್ಠೇನ ಚಿತ್ತಂ ಸಮ್ಪಗ್ಗಣ್ಹಾತೀತಿ **ಸಮ್ಪಗ್ಗಾಹೋ**। ಕೇತು ವುಚ್ಚತಿ ಬಹೂಸು ಧಜೇಸು ಅಚ್ಚುಗ್ಗತಧಜೋ । ಮಾನೋಪಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಅಪರಾಪರೇ ಉಪಾದಾಯ ಅಚ್ಚುಗ್ಗತಟ್ಠೇನ ಕೇತು ವಿಯಾತಿ ಕೇತು, ತಂ ಕೇತುಂ ಇಚ್ಛತೀತಿ ಕೇತುಕಮ್ಯಂ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಕೇತುಕಮ್ಯತಾ**। ಸಾ ಪನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ, ನ ಅತ್ತನೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “ಕೇತುಕಮ್ಯತಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸಾ”ತಿ। ಮಾನಸಮ್ಪಯುತ್ತಞ್ಹಿ ಚಿತ್ತಂ ಕೇತುಂ ಇಚ್ಛತಿ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ, ಕೇತುಸಙ್ಖಾತೋ ಮಾನೋತಿ।

ಧೋನೋ ಮಾಯಞ್ಚ ಮಾನಞ್ಚ ಪಹಾಯ ಪಜಹಿತ್ವಾ ಯೋ ಸೋ ಧೋನೋ ಅರಹಾ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ವಿನೋದನಬ್ಯನ್ತಿಕರಣಾದಿವಸೇನ ಕಿಲೇಸೇ ಪಜಹಿತ್ವಾ ಠಿತೋ, ಸೋ ತೇನ ರಾಗಾದಿನಾ ಕಿಲೇಸೇನ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ।

ನೇರಯಿಕೋತಿ ವಾತಿ ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಕಸತ್ತೋತಿ ವಾ। **ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಕಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಸೋ ಹೇತು ನತ್ಥೀ**ತಿ ಯೇನ ಜನಕಹೇತುನಾ ಗತಿಯಾದೀಸು ನಿಬ್ಬತ್ತೇಯ್ಯ, ಸೋ ಹೇತು ನತ್ಥಿ। **ಪಚ್ಚಯೋ**ತಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। **ಕಾರಣ**ನ್ತಿ ಠಾನಂ। ಕಾರಣಞ್ಹಿ ತದಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾಯ ಅತ್ತನೋ ಫಲಸ್ಸ ಠಾನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಸ್ಮಾ ಯೇನ ಹೇತುನಾ ಯೇನ ಪಚ್ಚಯೇನ ಗತಿಯಾದೀಸು ನಿಬ್ಬತ್ತೇಯ್ಯ, ತಂ ಕಾರಣಂ ನತ್ಥಿ।

೧೧. ಯೋ ಪನ ನೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಉಪಯಾನಂ ಭಾವೇನ ಉಪಯೋ ಹೋತಿ, ಸೋ **ಉಪಯೋ ಹಿ…ಪೇ॰… ದಿಟ್ಠಿಮಿಧೇವ ಸಬ್ಬ**ನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ಉಪಯೋ**ತಿ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿನಿಸ್ಸಿತೋ। **ಧಮ್ಮೇಸು ಉಪೇತಿ ವಾದ**ನ್ತಿ “ರತ್ತೋ”ತಿ ವಾ “ದುಟ್ಠೋ”ತಿ ವಾ ಏವಂ ತೇಸು ತೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಉಪೇತಿ ವಾದಂ। **ಅನೂಪಯಂ ಕೇನ ಕಥಂ ವದೇಯ್ಯಾ**ತಿ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಪ್ಪಹಾನೇನ ಪನ ಅನೂಪಯಂ ಖೀಣಾಸವಂ ಕೇನ ರಾಗೇನ ವಾ ದೋಸೇನ ವಾ ಕಥಂ “ರತ್ತೋ”ತಿ ವಾ “ದುಟ್ಠೋ”ತಿ ವಾ ವದೇಯ್ಯ। ಏವಂ ಅನುಪವಜ್ಜೋ ಚ ಸೋ ಕಿಂ ತಿತ್ಥಿಯಾ ವಿಯ ಕತಪಟಿಚ್ಛಾದಕೋ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅತ್ತಾ ನಿರತ್ತಾ ನ ಹಿ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀ**ತಿ ತಸ್ಸ ಹಿ ಅತ್ತದಿಟ್ಠಿ ವಾ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿ ವಾ ನತ್ಥಿ, ಗಹಣಮುಞ್ಚನಂ ವಾಪಿ ಅತ್ತನಿರತ್ತಸಞ್ಞಿತಂ ನತ್ಥಿ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ ನತ್ಥೀತಿ ಚೇ? **ಅಧೋಸಿ ಸೋ ದಿಟ್ಠಿಮಿಧೇವ ಸಬ್ಬ**ನ್ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಸೋ ಇಧೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ ಞಾಣಮ್ಬುನಾ ಸಬ್ಬದಿಟ್ಠಿಗತಂ ಅಧೋಸಿ ಪಜಹಿ ವಿನೋದೇಸೀತಿ ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟೇನ ದೇಸನಂ ನಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ರಾಜಾ ಅತ್ತಮನೋ ಭಗವನ್ತಂ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮೀತಿ।

ರತ್ತೋತಿ ವಾತಿ ರಾಗೇನ ರತ್ತೋತಿ ವಾ। **ದುಟ್ಠೋತಿ ವಾ**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ತೇ ಅಭಿಸಙ್ಖಾರಾ ಅಪ್ಪಹೀನಾ**ತಿ ಯೇ ಪುಞ್ಞಾಪುಞ್ಞಆನೇಞ್ಜಾಭಿಸಙ್ಖಾರಾ, ತೇ ಅಪ್ಪಹೀನಾ। **ಅಭಿಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ**ತಿ ತೇಸಂ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾನಂ ಕಮ್ಮಾಭಿಸಙ್ಖಾರಾನಂ ನ ಪಹೀನಭಾವೇನ। **ಗತಿಯಾ ವಾದಂ ಉಪೇತೀ**ತಿ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಗತೀನಂ ಅಞ್ಞತರಾಯ ಕಥನಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ। ತೇನೇವಾಹ – **“ನೇರಯಿಕೋತಿ ವಾ…ಪೇ॰… ವಾದಂ ಉಪೇತಿ ಉಪಗಚ್ಛತೀ”**ತಿ। **ವದೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಕಥೇಯ್ಯ। **ಗಹಿತಂ ನತ್ಥೀ**ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ನತ್ಥಿ। **ಮುಞ್ಚಿತಬ್ಬಂ ನತ್ಥೀ**ತಿ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಠಿತತ್ತಾ ಮೋಚೇತಬ್ಬಂ ನತ್ಥಿ।

ಯಸ್ಸತ್ಥಿ ಗಹಿತನ್ತಿ ಯಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ “ಅಹಂ ಮಮಾ”ತಿ ಗಹಿತಂ ಅತ್ಥಿ। **ತಸ್ಸತ್ಥಿ ಮುಞ್ಚಿತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಮೋಚೇತಬ್ಬಂ ಅತ್ಥಿ। ಉಪರಿ ಪದಾನಿ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ। **ಗಹಣಂ ಮುಞ್ಚನಾ ಸಮತಿಕ್ಕನ್ತೋ**ತಿ ಗಹಣಮೋಚನಾ ಅರಹಾ ಅತಿಕ್ಕನ್ತೋ। **ಬುದ್ಧಿಪರಿಹಾನಿವೀತಿವತ್ತೋ**ತಿ ವಡ್ಢಿಞ್ಚ ಪರಿಹಾನಿಞ್ಚ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪವತ್ತೋ। **ಸೋ ವುಟ್ಠವಾಸೋ**ತಿಆದಿಂ ಕತ್ವಾ **ಞಾಣಗ್ಗಿನಾ ದಡ್ಢಾನೀ**ತಿ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಮೇವ। **ಅಧೋಸೀ**ತಿ ಕನ್ತೇಸಿ। **ಧುನಿ ಸನ್ಧುನಿ ನಿದ್ಧುನೀ**ತಿ ಉಪಸಗ್ಗೇನ ಪದಂ ವಡ್ಢಿತಂ।

ಸದ್ಧಮ್ಮಪ್ಪಜ್ಜೋತಿಕಾಯ ಮಹಾನಿದ್ದೇಸಟ್ಠಕಥಾಯ

ದುಟ್ಠಟ್ಠಕಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಸುದ್ಧಟ್ಠಕಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

೧೩. ಚತುತ್ಥೇ ಸುದ್ಧಟ್ಠಕೇ ಪಠಮಗಾಥಾಯ ತಾವತ್ಥೋ - ನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏವರೂಪೇನ ದಸ್ಸನೇನ ಸುದ್ಧಿ ಹೋತಿ, ಅಪಿ ಚ ಖೋ ಕಿಲೇಸಮಲೀನತ್ತಾ ಅಸುದ್ಧಂ, ಕಿಲೇಸರೋಗಾನಂ ಅಧಿಗಮಾ ಸರೋಗಮೇವ ಚನ್ದಾಭಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ, ಅಞ್ಞಂ ವಾ ಏವರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ ಬಾಲೋ ಅಭಿಜಾನಾತಿ **"ಪಸ್ಸಾಮಿ ಸುದ್ಧಂ ಪರಮಂ ಅರೋಗಂ,** ತೇನ ಚ ದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಖಾತೇನ ದಸ್ಸನೇನ **ಸಂಸುದ್ಧಿ ನರಸ್ಸ ಹೋತೀ"**ತಿ, ಸೋ ಏವಂ ಅಭಿಜಾನನ್ತೋ ತಂ ದಸ್ಸನಂ **"ಪರಮ"ನ್ತಿ ಞತ್ವಾ** ತಸ್ಮಿಂ ದಸ್ಸನೇ **ಸುದ್ಧಾನುಪಸ್ಸೀ** ಸಮಾನೋ ತಂ ದಸ್ಸನಂ "ಮಗ್ಗಞಾಣ"ನ್ತಿ **ಪಚ್ಚೇತಿ**। ತಂ ಪನ ಮಗ್ಗಞಾಣಂ ನ ಹೋತಿ।

ಪರಮಂ ಆರೋಗ್ಯಪ್ಪತ್ತನ್ತಿ ಉತ್ತಮಂ ನಿಬ್ಯಾಧಿಂ ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ ಠಿತಂ। **ತಾಣಪ್ಪತ್ತನ್ತಿ** ತಥಾ ಪಾಲನಪ್ಪತ್ತಂ। **ಲೇಣಪ್ಪತ್ತನ್ತಿ** ನಿಲೀಯನಪ್ಪತ್ತಂ।**ಸರಣಪ್ಪತ್ತನ್ತಿ** ಪತಿಟ್ಠಾಪತ್ತಂ, ದುಕ್ಖನಾಸನಂ ವಾ ಪತ್ತಂ। **ಅಭಯಪ್ಪತ್ತನ್ತಿ** ನಿಬ್ಭಯಭಾವಪ್ಪತ್ತಂ। **ಅಚ್ಚುತಪ್ಪತ್ತನ್ತಿ** ನಿಚ್ಚಲಭಾವಂ ಪತ್ತಂ। **ಅಮತಪ್ಪತ್ತನ್ತಿ** ಅಮತಂ ಮಹಾನಿಬ್ಬಾನಂ ಪತ್ತಂ। **ನಿಬ್ಬಾನಪ್ಪತ್ತನ್ತಿ** ವಾನವಿರಹಿತಂ ಪತ್ತಂ।

ಅಭಿಜಾನನ್ತೋತಿ ವಿಸೇಸೇನ ಜಾನನ್ತೋ। **ಆಜಾನನ್ತೋತಿ** ಆಜಾನಮಾನೋ। **ವಿಜಾನನ್ತೋತಿ** ಅನೇಕವಿಧೇನ ಜಾನಮಾನೋ। **ಪಟಿವಿಜಾನನ್ತೋತಿ** ತಂ ತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ವಿಜಾನಮಾನೋ। **ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತೋತಿ** ಹದಯೇ ಕುರುಮಾನೋ।

ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ರೂಪದಸ್ಸನೇನಾತಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣೇನ ರೂಪದಸ್ಸನಂ। **ಞಾಣನ್ತಿ ಪಚ್ಚೇತೀತಿ** ಪಞ್ಞಾ ಇತಿ ಸದ್ದಹತಿ। **ಮಗ್ಗೋತಿ ಪಚ್ಚೇತೀತಿ** "ಉಪಾಯೋ"ತಿ ಸದ್ದಹತಿ। **ಪಥೋತಿ** ಸಞ್ಚಾರೋ। **ನೀಯಾನನ್ತಿ** ಗಹೇತ್ವಾ ಯಾತೀತಿ ನೀಯಾನಂ। "ನಿಯ್ಯಾನ"ನ್ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ।

೧೪. **"ದಿಟ್ಠೇನ ಚೇ ಸುದ್ಧೀ"**ತಿ ದುತಿಯಗಾಥಾ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ತೇನ ರೂಪದಸ್ಸನಸಙ್ಖಾತೇನ **ದಿಟ್ಠೇನ** ಯದಿ ಕಿಲೇಸ**ಸುದ್ಧಿ ನರಸ್ಸ ಹೋತಿ,** ತೇನ **ವಾ ಞಾಣೇನ ಸೋ** ಯದಿ ಜಾತಿಆದಿ**ದುಕ್ಖಂ ಪಜಹಾತಿ,** ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಅರಿಯಮಗ್ಗತೋ **ಅಞ್ಞೇನ** ಅಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇನೇವ **ಸೋ ಸುಜ್ಝತಿ,** ರಾಗಾದೀಹಿ ಉಪಧೀಹಿ ಸಉಪಧಿಕೋ ಏವ ಸಮಾನೋ ಸುಜ್ಝತೀತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಆಪನ್ನೋ ಹೋತಿ, ನ ಚ ಏವಂವಿಧೋ ಸುಜ್ಝತಿ। ತಸ್ಮಾ **ದಿಟ್ಠೀ ಹಿ ನಂ ಪಾವ ತಥಾ ವದಾನಂ,** ಸಾ ನಂ ದಿಟ್ಠಿಯೇವ "ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕೋ ಅಯ"ನ್ತಿ ಕಥೇತಿ, ದಿಟ್ಠಿಅನುರೂಪಂ "ಸಸ್ಸತೋ ಲೋಕೋ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ತಥಾ ತಥಾ ವದತೀತಿ।

ರಾಗೇನ ಸಹ ವತ್ತತೀತಿ **ಸರಾಗೋ,** ರಾಗವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸದೋಸೋತಿ**ಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

೧೫. **ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತಿ** ತತಿಯಗಾಥಾ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಯೋ ಪನ ಬಾಹಿತಪಾಪತ್ತಾ **ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ** ಹೋತಿ, ಸೋ ಮಗ್ಗೇನ ಅಧಿಗತಾಸವಕ್ಖಯೋ ಖೀಣಾಸವಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗಞಾಣತೋ ಅಞ್ಞೇನ ಅಭಿಮಙ್ಗಲಸಮ್ಮತರೂಪಸಙ್ಖಾತೇ **ದಿಟ್ಠೇ,** ತಥಾವಿಧಸದ್ದಸಙ್ಖಾತೇ **ಸುತೇ,** ಅವೀತಿಕ್ಕಮಸಙ್ಖಾತೇ **ಸೀಲೇ,** ಹತ್ಥಿವತಾದಿಭೇದೇ **ವತೇ,** ಪಥವಿಆದಿಭೇದೇ **ಮುತೇ** ಚ ಉಪ್ಪನ್ನೇನ ಮಿಚ್ಛಾಞಾಣೇನ **ಸುದ್ಧಿಂ ನ** ಆಹಾತಿ। ಸೇಸಮಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ವಣ್ಣಭಣನಾಯ ವುತ್ತಂ। ಸೋ ಹಿ ತೇಧಾತುಕ**ಪುಞ್ಞೇ** ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಞ್ಚ **ಪಾಪೇ ಅನೂಪಲಿತ್ತೋ,** ಕಸ್ಮಾ? ತಸ್ಸ ಪಹೀನತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಅತ್ತದಿಟ್ಠಿಯಾ, ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ವಾ ಗಹಣಸ್ಸ ಪಹೀನತ್ತಾ **ಅತ್ತಞ್ಜಹೋ,** ಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರಾದೀನಂ ಅಕರಣತೋ **"ನಯಿಧ ಪಕುಬ್ಬಮಾನೋ"**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಸ್ಮಾ ನಂ ಏವಂ ಪಸಂಸನ್ತೋ ಆಹ। ಸಬ್ಬಸ್ಸೇವ ಚಸ್ಸ ಪುರಿಮಪಾದೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ - ಪುಞ್ಞೇ ಚ ಪಾಪೇ ಚ ಅನೂಪಲಿತ್ತೋ ಅತ್ತಞ್ಜಹೋ ನಯಿಧ ಪಕುಬ್ಬಮಾನೋ ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಅಞ್ಞತೋ ಸುದ್ಧಿಮಾಹಾತಿ। **ನಾತಿ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೋತಿ** ನ ಇತಿ ಪಟಿಸೇಧೋ।

ಬಾಹಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬಪಾಪಕಾನೀತಿ ಗಾಥಾಯತ್ಥೋ - ಯೋ ಚತುತ್ಥಮಗ್ಗೇನ ಬಾಹಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬಪಾಪಕಾನಿ **ಠಿತತ್ತೋ** ಠಿತೋಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಬಾಹಿತಪಾಪತ್ತಾ ಏವ ಚ **ವಿಮಲೋ** ವಿಮಲಭಾವಂ ಬ್ರಹ್ಮಭಾವಂ ಸೇಟ್ಠಭಾವಂ ಪತ್ತೋ,

ಪಟಿನಿಸ್ಸಟ್ಠಸಮಾಧಿವಿಕ್ಖೇಪಕರಕಿಲೇಸಮಲೇನ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಫಲಸಮಾಧಿನಾ **ಸಾಧುಸಮಾಹಿತೋ,** ಸಂಸಾರಹೇತುಸಮತಿಕ್ಕಮೇನ **ಸಂಸಾರಮತಿಚ್ಚ** ಪರಿನಿಟ್ಠಿತಕಿಚ್ಚತಾಯ **ಕೇವಲೀತಿ** ಚ, ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠೀಹಿ ಅನಿಸ್ಸಿತತ್ತಾ **ಅನಿಸ್ಸಿತೋತಿ** ಚ, ಲೋಕಧಮ್ಮೇಹಿ ನಿಬ್ಬಿಕಾರತ್ತಾ **ತಾದೀತಿ** ಚ ಪವುಚ್ಚತಿ। ಏವಂ ಥುತಿರಹೋ **ಸ ಬ್ರಹ್ಮಾ** ಸೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತಿ।

ಅಞ್ಞತ್ರ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇಹೀತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ। **ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾದೀಸುಪಿ** ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಸನ್ತೇಕೇ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾತಿ ಏಕಚ್ಚೇ ಲೋಕಸಙ್ಕೇತೇನ "ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ"ತಿ ಲದ್ಧವೋಹಾರಾ ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತಿ। **ದಿಟ್ಠಸುದ್ಧಿಕಾತಿ** ದಿಟ್ಠೇನ ಸುದ್ಧಿಂ ಇಚ್ಛಮಾನಾ। **ತೇ ಏಕಚ್ಚಾನಂ ರೂಪಾನಂ ದಸ್ಸನನ್ತಿ** ಏತೇ ದಿಟ್ಠಸುದ್ಧಿಕಾ ಏತೇಸಂ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಾನಂ ಓಲೋಕನಂ। **ಮಙ್ಗಲಂ ಪಚ್ಚೇನ್ತೀತಿ** ಇದ್ಧಿಕಾರಣಂ ಬುದ್ಧಿಕಾರಣಂ ಸಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಕಾರಣಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇನ್ತಿ। **ಅಮಙ್ಗಲಂ ಪಚ್ಚೇನ್ತೀತಿ** ಅನಿದ್ಧಿಕಾರಣಂ ನ ಬುದ್ಧಿಕಾರಣಂ ನ ಸಮ್ಪತ್ತಿಕಾರಣಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇನ್ತಿ। **ತೇ ಕಾಲತೋ ವುಟ್ಠಹಿತ್ವಾತಿ** ಏತೇ ದಿಟ್ಠಾದಿಮಙ್ಗಲಿಕಾ ಪುರೇತರಮೇವ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ। **ಅಭಿಮಙ್ಗಲಗತಾನೀತಿ** ವಿಸೇಸೇನ ವುಡ್ಢಿಕಾರಣಗತಾನಿ। **ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸನ್ತೀತಿ** ನಾನಾವಿಧಾನಿ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಾನಿ ದಕ್ಖನ್ತಿ। **ಚಾಟಕಸಕುಣನ್ತಿ** ಏವಂನಾಮಕಂ। **ಫುಸ್ಸವೇಳುವಲಟ್ಠಿನ್ತಿ** ಫುಸ್ಸನಕ್ಖತ್ತೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ತರುಣಬೇಳುವಲಟ್ಠಿಂ। **ಗಬ್ಭಿನಿತ್ಥಿನ್ತಿ** ಸಗಬ್ಭಂ ಇತ್ಥಿಂ। **ಕುಮಾರಕಂ ಖನ್ಧೇ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತನ್ತಿ** ತರುಣದಾರಕಂ ಅಂಸೇ ಉಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾ ಗಚ್ಛಮಾನಂ। **ಪುಣ್ಣಘಟನ್ತಿ** ಉದಕಪುಣ್ಣಘಟಂ। **ರೋಹಿತಮಚ್ಛನ್ತಿ** ರತ್ತರೋಹಿತಮಚ್ಛಂ। **ಆಜಞ್ಞರಥನ್ತಿ** ಸಿನ್ಧವಯುತ್ತರಥಂ। **ಉಸಭನ್ತಿ** ಮಙ್ಗಲಉಸಭಂ। **ಗೋಕಪಿಲನ್ತಿ** ಕಪಿಲಗಾವಿಂ।

ಪಲಾಲಪುಞ್ಜನ್ತಿ ಥುಸರಾಸಿಂ। **ತಕ್ಕಘಟನ್ತಿ** ಗೋತಕ್ಕಾದಿಪೂರಿತಚಾಟಿಂ। **ರಿತ್ತಘಟನ್ತಿ** ತುಚ್ಛಘಟಂ। **ನಟನ್ತಿ** ನಟಕಾದಿಂ। "ಧುತ್ತಕಿರಿಯ"ನ್ತಿ ಏಕೇ। **ನಗ್ಗಸಮಣಕನ್ತಿ** ನಿಚ್ಚೋಳಸಮಣಂ । **ಖರನ್ತಿ** ಗದ್ರಭಂ। **ಖರಯಾನನ್ತಿ** ಗದ್ರಭಯುತ್ತಂ ವಯ್ಹಾದಿಕಂ। **ಏಕಯುತ್ತಯಾನನ್ತಿ** ಏಕೇನ ವಾಹನೇನ ಸಂಯುತ್ತಂ ಯಾನಂ। **ಕಾಣನ್ತಿ** ಏಕಕ್ಖಿಉಭಯಕ್ಖಿಕಾಣಂ। **ಕುಣಿನ್ತಿ** ಹತ್ಥಕುಣಿಂ। **ಖಞ್ಜನ್ತಿ** ಖಞ್ಜಪಾದಂ ತಿರಿಯಗತಪಾದಂ। **ಪಕ್ಖಹತನ್ತಿ** ಪೀಠಸಪ್ಪಿಂ। **ಜಿಣ್ಣಕನ್ತಿ** ಜರಾಜಿಣ್ಣಂ। **ಬ್ಯಾಧಿಕನ್ತಿ** ಬ್ಯಾಧಿಪೀಳಿತಂ। **ಮತನ್ತಿ** ಕಾಲಙ್ಕತಂ।

ಸುತಸುದ್ಧಿಕಾತಿ ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಸುತೇನ ಸುದ್ಧಿಂ ಇಚ್ಛಮಾನಾ। **ಸದ್ದಾನಂ ಸವನನ್ತಿ** ಸದ್ದಾರಮ್ಮಣಾನಂ ಸವನಂ। **ವಡ್ಢಾತಿ ವಾತಿ**ಆದಯೋ ಲೋಕೇ ಪವತ್ತಸದ್ದಮತ್ತಾನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಾ। ಅಮಙ್ಗಲಂ ಪನ **"ಕಾಣೋ"**ತಿಆದಿನಾ ತೇನ ತೇನ ನಾಮೇನ ವುತ್ತಸದ್ದಾಯೇವ। **"ಛಿನ್ದ"ನ್ತಿ ವಾತಿ** ಹತ್ಥಪಾದಾದಿಚ್ಛಿನ್ನನ್ತಿ ವಾ। **"ಭಿನ್ದ"ನ್ತಿ ವಾತಿ** ಸೀಸಾದಿಭಿನ್ನನ್ತಿ ವಾ। **"ದಡ್ಢ"ನ್ತಿ ವಾತಿ** ಅಗ್ಗಿನಾ ಝಾಪಿತನ್ತಿ ವಾ। **"ನಟ್ಠ"ನ್ತಿ ವಾತಿ** ಚೋರಾದೀಹಿ ವಿನಾಸಿತನ್ತಿ ವಾ। **"ನತ್ಥೀ"ತಿ ವಾತಿ** ನ ವಿಜ್ಜತೀತಿ ವಾ।

ಸೀಲಸುದ್ಧಿಕಾತಿ ಸೀಲೇನ ವಿಸುದ್ಧಿಂ ಇಚ್ಛನಕಾ। **ಸೀಲಮತ್ತೇನಾತಿ** ಸಂವರಣಮತ್ತೇನ। **ಸಂಯಮಮತ್ತೇನಾತಿ** ಉಪರಮಮತ್ತೇನ। **ಸಂವರಮತ್ತೇನಾತಿ** ದ್ವಾರಥಕನಮತ್ತೇನ। **ಅವೀತಿಕ್ಕಮಮತ್ತೇನಾತಿ** ನ ಅತಿಕ್ಕಮಿತಮತ್ತೇನ। **ಸಮಣೋ ಮುಣ್ಡಿಕಾಪುತ್ತೋತಿ** ಮಾತಿತೋ ಲದ್ಧನಾಮಂ। **ಸಮ್ಪನ್ನಕುಸಲನ್ತಿ** ಪರಿಪುಣ್ಣಕುಸಲಂ। **ಪರಮಕುಸಲನ್ತಿ** ಉತ್ತಮಕುಸಲಂ। **ಉತ್ತಮಪತ್ತಿಪ್ಪತ್ತನ್ತಿ** ಉತ್ತಮಂ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿತಬ್ಬತಂ ಪತ್ವಾ ಠಿತಂ। **ಅಯೋಜ್ಝನ್ತಿ** ಪರಾಜೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಂ ಸಮಣಂ।

ವತಸುದ್ಧಿಕಾತಿ ಸಮಾದಾನೇನ ವತೇನ ಸುದ್ಧಿಂ ಇಚ್ಛನಕಾ। **ಹತ್ಥಿವತಿಕಾ ವಾತಿ** ಸಮಾದಿನ್ನಂ ಹತ್ಥಿವತಂ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಹತ್ಥಿವತಿಕಾ, ಸಬ್ಬಹತ್ಥಿಕಿರಿಯಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಥಂ? "ಅಜ್ಜ ಪಟ್ಠಾಯ ಹತ್ಥೀಹಿ ಕಾತಬ್ಬಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಏವಂ ಉಪ್ಪನ್ನಚಿತ್ತಾ ಹತ್ಥೀನಂ ಗಮನಾಕಾರಂ ತಿಟ್ಠನಾಕಾರಂ ನಿಸೀದನಾಕಾರಂ ಸಯನಾಕಾರಂ ಉಚ್ಚಾರಪಸ್ಸಾವಕರಣಾಕಾರಂ, ಅಞ್ಞೇ ಹತ್ಥೀ ದಿಸ್ವಾ ಸೋಣ್ಡಂ ಉಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾ ಗಮನಾಕಾರಞ್ಚ ಸಬ್ಬಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ **ಹತ್ಥಿವತಿಕಾ। ಅಸ್ಸವತಿಕಾದೀಸುಪಿ** ಲಬ್ಭಮಾನವಸೇನ ಯಥಾಯೋಗಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ತೇಸು ಅವಸಾನೇ **ದಿಸಾವತಿಕಾ ವಾತಿ** ಪುರತ್ಥಿಮಾದಿದಿಸಾನಂ ನಮಸ್ಸನವಸೇನ ಸಮಾದಿನ್ನದಿಸಾವತಿಕಾ, ಏತೇಸಂ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾನಂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ವತಸಮಾದಾನಂ ಸಮ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ಹತ್ಥಿಆದೀನಂ ಸಹಬ್ಯತಂ ಉಪನೇತಿ। ಸಚೇ ಖೋ ಪನಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ ಹೋತಿ "ಇಮಿನಾಹಂ ಸೀಲವತಸಮಾದಾನಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇನ ದೇವೋ ವಾ

ದೇವಞ್ಞತರೋ ವಾ ಹೋಮೀ"ತಿ ಚಿನ್ತಯನ್ತಸ್ಸ ನಿರಯತಿರಚ್ಛಾನಯೋನೀನಂ ಅಞ್ಞತರೋ ಹೋತೀತಿ ಞಾತಬ್ಬಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೭೯) –

> "ಇಧ , ಪುಣ್ಣ, ಏಕಚ್ಚೋ ಕುಕ್ಕುರವತಂ ಭಾವೇತಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಅಬ್ಬೋಕಿಣ್ಣಂ, ಕುಕ್ಕುರಸೀಲಂ ಭಾವೇತಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಅಬ್ಬೋಕಿಣ್ಣಂ, ಕುಕ್ಕುರಚಿತ್ತಂ ಭಾವೇತಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಅಬ್ಬೋಕಿಣ್ಣಂ, ಕುಕ್ಕುರಾಕಪ್ಪಂ ಭಾವೇತಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಅಬ್ಬೋಕಿಣ್ಣಂ। ಸೋ ಕುಕ್ಕುರವತಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಅಬ್ಬೋಕಿಣ್ಣಂ, ಕುಕ್ಕುರಸೀಲಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಅಬ್ಬೋಕಿಣ್ಣಂ, ಕುಕ್ಕುರಚಿತ್ತಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಅಬ್ಬೋಕಿಣ್ಣಂ, ಕುಕ್ಕುರಾಕಪ್ಪಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಅಬ್ಬೋಕಿಣ್ಣಂ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಕುಕ್ಕುರಾನಂ ಸಹಬ್ಯತಂ ಉಪಪಜ್ಜತಿ। ಸಚೇ ಖೋ ಪನಸ್ಸ ಏವಂದಿಟ್ಠಿ ಹೋತಿ 'ಇಮಿನಾಹಂ ಸೀಲೇನ ವಾ ವತೇನ ವಾ ತಪೇನ ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇನ ವಾ ದೇವೋ ವಾ ಭವಿಸ್ಸಾಮಿ ದೇವಞ್ಞತರೋ ವಾ'ತಿ, ಸಾಸ್ಸ ಹೋತಿ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ। ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಸ್ಸ ಖೋ ಅಹಂ, ಪುಣ್ಣ, ದ್ವಿನ್ನಂ ಗತೀನಂ ಅಞ್ಞತರಂ ಗತಿಂ ವದಾಮಿ ನಿರಯಂ ವಾ ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಂ ವಾ। ಇತಿ ಖೋ, ಪುಣ್ಣ, ಸಮ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ಕುಕ್ಕುರವತಂ ಕುಕ್ಕುರಾನಂ ಸಹಬ್ಯತಂ ಉಪನೇತಿ, ವಿಪಜ್ಜಮಾನಂ ನಿರಯ"ನ್ತಿ।

ಗನ್ಧಬ್ಬವತಿಕಾದಯೋ ಗನ್ಧಬ್ಬಾದೀನಂ ಸಹಬ್ಯತಂ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ ನ ಗಹೇತಬ್ಬೋ, ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಗಹಿತತ್ತಾ ನಿರಯತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಮೇವ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

ಮುತಸುದ್ಧಿಕಾತಿ ಫುಸಿತೇನ ಸುದ್ಧಿಕಾ। **ಪಥವಿಂ ಆಮಸನ್ತೀ**ತಿ ಸಸಮ್ಭಾರಿಕಂ ಮಹಾಪಥವಿಂ ಕಾಯೇನ ಫುಸನ್ತಿ। **ಹರಿತ**ನ್ತಿ ಅಲ್ಲನೀಲಸದ್ದಲಂ। **ಗೋಮಯ**ನ್ತಿ ಗವಾದಿಗೋಮಯಂ। **ಕಚ್ಛಪ**ನ್ತಿ ಅಟ್ಠಿಕಚ್ಛಪಾದಿಅನೇಕವಿಧಂ। **ಫಾಲಂ ಅಕ್ಕಮನ್ತೀ**ತಿ ಅಯಫಾಲಂ ಮದ್ದನ್ತಿ। **ತಿಲವಾಹ**ನ್ತಿ ತಿಲಸಕಟಂ ತಿಲರಾಸಿಂ ವಾ। **ಫುಸ್ಸತಿಲಂ ಖಾದನ್ತೀ**ತಿ ಮಙ್ಗಲಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ ತಿಲಂ ಖಾದನ್ತಿ। **ಫುಸ್ಸತೇಲಂ ಮಕ್ಖೇನ್ತೀ**ತಿ ತಥಾರೂಪಂ ತಿಲತೇಲಂ ಸರೀರಬ್ಭಞ್ಜನಂ ಕರೋನ್ತಿ। **ದನ್ತಕಟ್ಠ**ನ್ತಿ ದನ್ತಪೋಣಂ। **ಮತ್ತಿಕಾಯ ನ್ಹಾಯನ್ತೀ**ತಿ ಕುಙ್ಕುಟ್ಠಾದಿಕಾಯ ಸಣ್ಹಮತ್ತಿಕಾಯ ಸರೀರಂ ಉಬ್ಬಟ್ಟೇತ್ವಾ ನ್ಹಾಯನ್ತಿ। **ಸಾಟಕಂ ನಿವಾಸೇನ್ತೀ**ತಿ ಮಙ್ಗಲಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ ವತ್ಥಂ ಪರಿದಹನ್ತಿ। **ವೇಠನಂ ವೇಠೇನ್ತೀ**ತಿ ಸೀಸವೇಠನಂ ಪತ್ತುಣ್ಣಾದಿಪಟಂ ಸೀಸೇ ಠಪೇನ್ತಿ ಪಟಿಮುಞ್ಚನ್ತಿ।

ತೇಧಾತುಕಂ ಕುಸಲಾಭಿಸಙ್ಖಾರನ್ತಿ ಕಾಮಧಾತುರೂಪಧಾತುಅರೂಪಧಾತೂಸು ಪಟಿಸನ್ಧಿದಾಯಕಂ ಕೋಸಲ್ಲಸಮ್ಭೂತಂ ಪಚ್ಚಯಾಭಿಸಙ್ಖಾರಂ। **ಸಬ್ಬಂ ಅಕುಸಲ**ನ್ತಿ ದ್ವಾದಸವಿಧಂ ಅಕೋಸಲ್ಲಸಮ್ಭೂತಂ ಅಕುಸಲಂ। **ಯತೋ**ತಿ ಯದಾ। ತೇ ದಸವಿಧೋ ಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರೋ ಚ, ದ್ವಾದಸವಿಧೋ ಅಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರೋ ಚ, ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಆನೇಞ್ಜಾಭಿಸಙ್ಖಾರೋ ಚ ಯಥಾನುರೂಪಂ ಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನೇನ ಪಹೀನಾ ಹೋನ್ತಿ। **ಅತ್ತದಿಟ್ಠಿಜಹೋ**ತಿ "ಏಸೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಗಹಿತದಿಟ್ಠಿಂ ಜಹೋ। **ಗಾಹಂ ಜಹೋ**ತಿ "ಏಸೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ ಮಾನಸಮ್ಪಯುತ್ತಗಹಣಂ ಜಹೋ। ಪುನ **ಅತ್ತಞ್ಜಹೋ**ತಿ "ಏತಂ ಮಮಾ"ತಿ ತಣ್ಹಾಗಹಣವಸೇನ ಚ ದಿಟ್ಠಿಗಹಣವಸೇನ ಚ ಪರಾಮಸಿತ್ವಾ ಗಹಿತಂ, ಪರತೋ ಆಮಟ್ಠಞ್ಚ, ತಸ್ಮಿಂ ಅಭಿನಿವಿಟ್ಠಞ್ಚ, ಬಲವತಣ್ಹಾವಸೇನ ಗಿಲಿತ್ವಾ ಅಜ್ಝೋಸಿತಞ್ಚ, ಬಲವಮುಚ್ಛಿತಞ್ಚ। **ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಚತ್ತಂ ಹೋತೀ**ತಿಆದಯೋ ವುತ್ತನಯಾಯೇವ।

೨೬. ಏವಂ "ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಅಞ್ಞತೋ ಸುದ್ಧಿಮಾಹಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಯೇ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾ ಅಞ್ಞತೋ ಸುದ್ಧಿಂ ಬ್ರುವನ್ತಿ, ತೇಸಂ ತಸ್ಸಾ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಅನಿಬ್ಬಾಹಕಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಪುರಿಮಂ ಪಹಾಯಾ"**ತಿ ಗಾಥಮಾಹ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ – ತೇಹಿ ಅಞ್ಞತೋ ಸುದ್ಧಿವಾದಾ ಸಮಾನಾಪಿ ಯಸ್ಸಾ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಅಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ ಗಹಣಮುಞ್ಚನಂ ಹೋತಿ, ತಾಯ **ಪುರಿಮಂ** ಸತ್ಥಾರಾದಿಂ **ಪಹಾಯ ಅಪರಂ** ನಿಸ್ಸಿತಾ, **ಏಜಾ**ಸಙ್ಖಾತಾಯ ತಣ್ಹಾಯ **ಅನುಗತಾ** ಅಭಿಭೂತಾ ರಾಗಾದಿಭೇದಂ **ನ ತರನ್ತಿ ಸಙ್ಗಂ,** ತಞ್ಚ ಅತರನ್ತಾ ತಂ ತಂ ಧಮ್ಮಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ ಚ **ನಿರಸ್ಸಜನ್ತಿ** ಚ ಮಕ್ಕಟೋವ **ಸಾಖ**ನ್ತಿ।

ಪುರಿಮಂ ಸತ್ಥಾರಂ ಪಹಾಯಾತಿ ಪುರಿಮಗಹಿತಂ ಸತ್ಥುಪಟಿಞ್ಞಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ। **ಪರಂ ಸತ್ಥಾರಂ ನಿಸ್ಸಿತಾ**ತಿ ಅಞ್ಞಂ ಸತ್ಥುಪಟಿಞ್ಞಂ ನಿಸ್ಸಿತಾ ಅಲ್ಲೀನಾ। **ಪುರಿಮಂ ಧಮ್ಮಕ್ಖಾನಂ ಪಹಾಯಾ**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಏಜಾನುಗಾತಿ ತಣ್ಹಾಯ ಅನುಗಾ। **ಏಜಾನುಗತಾ**ತಿ ತಣ್ಹಾಯ ಅನುಗತಾ। **ಏಜಾನುಸಟಾ**ತಿ ತಣ್ಹಾಯ ಅನುಸಟಾ ಪಕ್ಖನ್ದಾ ವಾ। **ಏಜಾಯ ಪನ್ನಾ ಪತಿತಾ**ತಿ ತಣ್ಹಾಯ ನಿಮುಗ್ಗಾ ಚ ನಿಕ್ಖಿಪಿತಾ ಚ।

ಮಕ್ಕಟೋತಿ ವಾನರೋ। **ಅರಞ್ಞೇ**ತಿ ವಿಪಿನೇ। **ಪವನೇ**ತಿ ಮಹಾವನೇ। **ಚರಮಾನೋ**ತಿ ಗಚ್ಛಮಾನೋ। **ಏವಮೇವಾ**ತಿ ಓಪಮ್ಮಸಂಸನ್ದನಂ। **ಪುಥೂ**ತಿ ನಾನಾ। **ಪುಥುದಿಟ್ಠಿಗತಾನೀ**ತಿ ನಾನಾವಿಧಾನಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಿ। **ಗಣ್ಹನ್ತಿ ಚ ಮುಞ್ಚನ್ತಿ ಚಾ**ತಿ ಗಹಣವಸೇನ ಗಣ್ಹನ್ತಿ ಚ ಚಜನವಸೇನ ಮುಞ್ಚನ್ತಿ ಚ। **ಆದಿಯನ್ತಿ ಚ ನಿರಸ್ಸಜನ್ತಿ ಚಾ**ತಿ ಪಲಿಬೋಧಂ ಕರೋನ್ತಿ ಚ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇನ್ತಿ ಚ ಖಿಪನ್ತಿ ಚ।

೧೮. ಪಞ್ಚಮಗಾಥಾಯ ಚ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ - ಯೋ ಚ ಸೋ "ದಿಟ್ಠೀ ಹಿ ನಂ ಪಾವ ತಥಾ ವದಾನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೋ, ಸೋ ಸಯಂ ಸಮಾದಾಯಾತಿ। ತತ್ಥ **ಸಯ**ನ್ತಿ ಸಾಮಂ । **ಸಮಾದಾಯಾ**ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ। **ವತಾನೀ**ತಿ ಹತ್ಥಿವತಾದೀನಿ। **ಉಚ್ಚಾವಚ**ನ್ತಿ ಅಪರಾಪರಂ, ಹೀನಪಣೀತಂ ವಾ ಸತ್ಥಾರತೋ ಸತ್ಥಾರಾದಿಂ। **ಸಞ್ಞಸತ್ತೋ**ತಿ ಕಾಮಸಞ್ಞಾದೀಸು ಲಗ್ಗೋ। **ವಿದ್ವಾ ಚ ವೇದೇಹಿ ಸಮೇಚ್ಚ ಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಪರಮತ್ಥವಿದ್ವಾ ಚ ಅರಹಾ ಚತೂಹಿ ಮಗ್ಗಞಾಣವೇದೇಹಿ ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಂ ಅಭಿಸಮೇಚ್ಚಾತಿ। ಸೇಸಂ ಪಾಕಟಮೇವ।

ಸಾಮಂ ಸಮಾದಾಯಾತಿ ಸಯಮೇವ ಗಹೇತ್ವಾ। **ಆದಾಯಾ**ತಿ ಆದಿಯಿತ್ವಾ ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ। **ಸಮಾದಾಯಾ**ತಿ ಸಮ್ಮಾ ಆದಾಯ। **ಆದಿಯಿತ್ವಾ**ತಿ ಪಲಿಬೋಧಂ ಕತ್ವಾ। **ಸಮಾದಿಯಿತ್ವಾ**ತಿ ಸಮ್ಮಾ ಪಲಿಬೋಧಂ ಕತ್ವಾ। **ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ**ತಿ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ। **ಪರಾಮಸಿತ್ವಾ**ತಿ ದಸ್ಸಿತ್ವಾ। **ಅಭಿನಿವಿಸಿತ್ವಾ**ತಿ ಪತಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ। **ಕಾಮಸಞ್ಞಾದಯೋ** ವುತ್ತನಯಾ ಏವ।

ವಿದ್ವಾತಿ ಮೇಧಾವೀ। **ವಿಜ್ಜಾಗತೋ**ತಿ ವಿಜಾನನಭಾವಂ ಗತೋ। **ಞಾಣೀ**ತಿ ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪನ್ನೋ। **ವಿಭಾವೀ**ತಿ ಞಾಣೇನ ವೀಮಂಸಕೋ। **ಮೇಧಾವೀ**ತಿ ಅನಿಚ್ಚಾದೀಹಿ ತುಲಿತಞಾಣೋ। **ಪಞ್ಞಾ**ತಿಆದಯೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಾಯೇವ। ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಂ ವಿಚಿನಾತೀತಿ **ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ**। ಬೋಜ್ಝಙ್ಗತ್ಥೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋವ। **ವೀಮಂಸಾ**ತಿ ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮವಿಚಿನನಾ ಪಞ್ಞಾವ। "ವೀಮಂಸಾ ಧಮ್ಮಚಿನ್ತನಾ"ತಿ ಹಿ ವುತ್ತಾ। **ವಿಪಸ್ಸನಾ**ತಿ ಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ವಿವಿಧಾಕಾರೇನ ಪಸ್ಸನಾ ಪಞ್ಞಾವ। **ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠೀ**ತಿ ಸೋಭನಾ ಪಸಟ್ಠಾ ಸುನ್ದರಾ ಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ। **ತೇಹಿ ವೇದೇಹೀ**ತಿ ಏತೇಹೇವ ಚತೂಹಿ ಮಗ್ಗಞಾಣೇಹಿ। **ಅನ್ತಗತೋ**ತಿ ಜಾತಿಜರಾಮರಣಸ್ಸ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ಗತೋ। **ಕೋಟಿಗತೋ**ತಿಆದಯೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಾವ। **ವೇದಾನಂ ವಾ ಅನ್ತಗತೋ**ತಿ ಜಾನಿತಬ್ಬಾನಂ ಅವಸಾನಪ್ಪತ್ತೋ। **ವೇದೇಹಿ ವಾ ಅನ್ತಗತೋ**ತಿ ಚತೂಹಿ ಮಗ್ಗಞಾಣವೇದೇಹಿ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪರಿಯನ್ತಭಾವೇನ ಅನ್ತಸಙ್ಖಾತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಗತೋ। **ವಿದಿತತ್ತಾ**ತಿ ವಿದಿತಭಾವೇನ ಜಾನಿತಭಾವೇನ।

ವೇದಾನಿ ವಿಚೇಯ್ಯ ಕೇವಲಾನೀತಿ ಗಾಥಾಯ ಅಯಮತ್ಥೋ - ಯೋ ಚತೂಹಿ ಮಗ್ಗಞಾಣವೇದೇಹಿ ಕಿಲೇಸಕ್ಖಯಂ ಕರೋನ್ತೋ ಗತೋ, ಸೋ ಪರಮತ್ಥತೋ ವೇದಗೂ ನಾಮ ಹೋತಿ। **ಸೋವ** ಸಬ್ಬ**ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ** ಸತ್ಥಸಞ್ಞಿತಾನಿ **ವೇದಾನಿ** ತಾಯೇವ ಮಗ್ಗಭಾವನಾಯ ಕಿಚ್ಚತೋ ಅನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ **ವಿಚೇಯ್ಯ**। ತತ್ಥ ಛನ್ದರಾಗಪ್ಪಹಾನೇನ ತಮೇವ **ಸಬ್ಬಂ ವೇದಮತಿಚ್ಚ** ಯಾಪಿ ವೇದಪಚ್ಚಯಾ, ಅಞ್ಞಥಾ ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ವೇದನಾ, ತಾಸು **ಸಬ್ಬವೇದನಾಸು ವೀತರಾಗೋ** ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "ಕಿಂ ಪತ್ತಿನಮಾಹು ವೇದಗು"ನ್ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೫೩೩) ಪುಟ್ಠೋ "ಇದಂ ಪತ್ತಿನ"ನ್ತಿ ಅವತ್ವಾ "ವೇದಾನಿ ವಿಚೇಯ್ಯ...ಪೇ॰... ವೇದಗೂ ಸೋ"ತಿ ಆಹ। ಯಸ್ಮಾ ವಾ ಯೋ ಪವಿಚಯಪಞ್ಞಾಯ **ವೇದಾನಿ ವಿಚೇಯ್ಯ**, ತತ್ಥ ಛನ್ದರಾಗಪ್ಪಹಾನೇನ **ಸಬ್ಬಂ ವೇದಮತಿಚ್ಚ** ವತ್ತತಿ। **ಸೋ** ಸತ್ಥಸಞ್ಞಿತಾನಿ **ವೇದಾನಿ** ಗತೋ ಞಾತೋ ಅತಿಕ್ಕನ್ತೋವ ಹೋತಿ। ಯೋ **ವೇದನಾಸು ವೀತರಾಗೋ,** ಸೋಪಿ ವೇದನಾಸಞ್ಞಿತಾನಿ **ವೇದಾನಿ** ಗತೋ ಅತಿಕ್ಕನ್ತೋ , ಅತಿವೇದನಂ ಗತೋತಿಪಿ **ವೇದಗೂ**। ತಸ್ಮಾ ತಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "ಇದಂ ಪತ್ತಿನ"ನ್ತಿ ಅವತ್ವಾ "ವೇದಾನಿ ವಿಚೇಯ್ಯ...ಪೇ॰... ವೇದಗೂ ಸೋ"ತಿ ಆಹ।

ಸಮೇಚ್ಚಾತಿ ಞಾಣೇನ ಸಮಾಗನ್ತ್ವಾ। **ಅಭಿಸಮೇಚ್ಚಾತಿ** ಞಾಣೇನ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ। **ಧಮ್ಮನ್ತಿ** ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಂ। **ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾತಿ** ಸಬ್ಬೇ ಸಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಧಮ್ಮಾ। ತೇ ಹಿ ಸಙ್ಖತಸಙ್ಖಾರಾ ನಾಮ। ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಸಙ್ಗಮ್ಮ ಕರೀಯನ್ತೀತಿ ಸಙ್ಖಾರಾ, ತೇ ಏವಂ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಸಙ್ಗಮ್ಮ ಕತತ್ತಾ "ಸಙ್ಖತಾ"ತಿ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವುತ್ತಾ। "ಕಮ್ಮನಿಬ್ಬತ್ತಾ ತೇಭೂಮಕರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾ ಅಭಿಸಙ್ಖತಸಙ್ಖಾರಾ"ತಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೫೮೭) ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ವುತ್ತಾ। ತೇಪಿ "ಅನಿಚ್ಚಾ ವತ ಸಙ್ಖಾರಾ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೨೧, ೨೭೨; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೬) ಸಙ್ಖತಸಙ್ಖಾರೇಸು ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। "ಅವಿಜ್ಜಾಗತೋಯಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಿಸಪುಗ್ಗಲೋ ಪುಞ್ಞಞ್ಚೇ ಸಙ್ಖಾರಂ ಅಭಿಸಙ್ಖರೋತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೫೧) ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ ಸಙ್ಖಾರಾವ ಆಗತಾ। ತೇಭೂಮಿಕಕುಸಲಾಕುಸಲಚೇತನಾ ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಕಸಙ್ಖಾರಾ ನಾಮ। "ಯಾವತಿಕಾ ಅಭಿಸಙ್ಖಾರಸ್ಸ ಗತಿ, ತಾವತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಅಕ್ಖಾಹತಂ ಮಞ್ಞೇ ಅಟ್ಠಾಸೀ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೫) ಆಗತಂ ಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕವೀರಿಯಂ ಪಯೋಗಾಭಿಸಙ್ಖಾರೋ ನಾಮ। "ಸಞ್ಞಾವೇದಯಿತನಿರೋಧಂ ಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸ ಖೋ, ಆವುಸೋ ವಿಸಾಖ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಪಠಮಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ, ತತೋ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ, ತತೋ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೪) ಆಗತಾ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾ ವಾಚಂ ಸಙ್ಖರೋನ್ತೀತಿ ವಚೀಸಙ್ಖಾರಾ, ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ಕಾಯೇನ ಸಙ್ಖರೀಯನ್ತೀತಿ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಾ, ಸಞ್ಞಾ ಚ ವೇದನಾ ಚ ಚಿತ್ತೇನ ಸಙ್ಖರೀಯನ್ತೀತಿ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರಾ। ಇಧ ಪನ ಸಙ್ಖತಸಙ್ಖಾರಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। **ಅನಿಚ್ಚಾ** ಹುತ್ವಾ ಅಭಾವಟ್ಠೇನ। **ದುಕ್ಖಾ** ಪಟಿಪೀಳನಟ್ಠೇನ। **ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾತಿ** ನಿಬ್ಬಾನಮ್ಪಿ ಅನ್ತೋಕತ್ವಾ ವುತ್ತಾ। **ಅನತ್ತಾ** ಅವಸವತ್ತನಟ್ಠೇನ। **ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ ಸಙ್ಖಾರಾತಿ** ಏತ್ಥ ಯಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಫಲಮೇತಿ, ಸೋ ಪಚ್ಚಯೋ। **ಪಟಿಚ್ಚಾತಿ** ನ ವಿನಾ, ಅಪಚ್ಚಕ್ಖಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏತೀತಿ** ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚೇವ ಪವತ್ತತಿ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಪಿಚ ಉಪಕಾರಕಟ್ಠೋ ಪಚ್ಚಯಟ್ಠೋ। ಅವಿಜ್ಜಾ ಚ ಸಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಚಾತಿ ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯೋ, ತಸ್ಮಾ ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ। ಸಙ್ಖಾರಾ **ಸಮ್ಭವನ್ತೀತಿ** ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ, ಏವಂ ಸಮ್ಭವನ್ತಿಸದ್ದಸ್ಸ ಸೇಸಪದೇಹಿಪಿ ಯೋಜನಾ ಕಾತಬ್ಬಾ।

ತತ್ಥ ಕತಮಾ ಅವಿಜ್ಜಾ? ದುಕ್ಖೇ ಅಞ್ಞಾಣಂ, ದುಕ್ಖಸಮುದಯೇ ಅಞ್ಞಾಣಂ, ದುಕ್ಖನಿರೋಧೇ ಅಞ್ಞಾಣಂ, ದುಕ್ಖನಿರೋಧಗಾಮಿನಿಯಾ ಪಟಿಪದಾಯ ಅಞ್ಞಾಣಂ, ಪುಬ್ಬನ್ತೇ ಅಞ್ಞಾಣಂ, ಅಪರನ್ತೇ ಅಞ್ಞಾಣಂ, ಪುಬ್ಬನ್ತಾಪರನ್ತೇ ಅಞ್ಞಾಣಂ, ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯತಾಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಅಞ್ಞಾಣಂ। ಕತಮೇ ಸಙ್ಖಾರಾ? ಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರೋ ಅಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರೋ ಆನೇಞ್ಜಾಭಿಸಙ್ಖಾರೋ, ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ, ಅಟ್ಠ ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲಚೇತನಾ, ಪಞ್ಚ ರೂಪಾವಚರಕುಸಲಚೇತನಾ ಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರೋ, ದ್ವಾದಸ ಅಕುಸಲಚೇತನಾ ಅಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರೋ, ಚತಸ್ಸೋ ಅರೂಪಾವಚರಕುಸಲಚೇತನಾ ಆನೇಞ್ಜಾಭಿಸಙ್ಖಾರೋ, ಕಾಯಸಞ್ಚೇತನಾ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ, ವಚೀಸಞ್ಚೇತನಾ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ, ಮನೋಸಞ್ಚೇತನಾ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ।

ತತ್ಥ ಸಿಯಾ - ಕಥಂ ಪನೇತಂ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ "ಇಮೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ? ಅವಿಜ್ಜಾಭಾವೇ ಭಾವತೋ। ಯಸ್ಸ ಹಿ ದುಕ್ಖಾದೀಸು ಅವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾತಂ ಅಞ್ಞಾಣಂ ಅಪ್ಪಹೀನಂ ಹೋತಿ, ಸೋ ದುಕ್ಖೇ ತಾವ ಪುಬ್ಬನ್ತಾದೀಸು ಚ ಅಞ್ಞಾಣೇನ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖಂ ಸುಖಸಞ್ಞಾಯ ಗಹೇತ್ವಾ ತಸ್ಸೇವ ಹೇತುಭೂತೇ ತಿವಿಧೇಪಿ ಸಙ್ಖಾರೇ ಆರಭತಿ। ಸಮುದಯೇ ಅಞ್ಞಾಣೇನ ದುಕ್ಖಹೇತುಭೂತೇಪಿ ತಣ್ಹಾಪರಿಕ್ಖಾರೇ ಸಙ್ಖಾರೇ ಸುಖಹೇತುತೋ ಮಞ್ಞಮಾನೋ ಆರಭತಿ। ನಿರೋಧೇ ಪನ ಮಗ್ಗೇ ಚ ಅಞ್ಞಾಣೇನ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅನಿರೋಧಭೂತೇಪಿ ಗತಿವಿಸೇಸೇ ದುಕ್ಖನಿರೋಧಸಞ್ಞೀ ಹುತ್ವಾ ನಿರೋಧಸ್ಸ ಚ ಅಮಗ್ಗಭೂತೇಸುಪಿ ಯಞ್ಞಾಮರತಪಾದೀಸು ನಿರೋಧಮಗ್ಗಸಞ್ಞೀ ಹುತ್ವಾ ದುಕ್ಖನಿರೋಧಂ ಪತ್ಥಯಮಾನೋ ಯಞ್ಞಾಮರತಪಾದಿಮುಖೇನ ತಿವಿಧೇಪಿ ಸಙ್ಖಾರೇ ಆರಭತಿ।

ಅಪಿ ಚ ಸೋ ತಾಯ ಚತೂಸು ಸಚ್ಚೇಸು ಅಪ್ಪಹೀನಾವಿಜ್ಜತಾಯ ವಿಸೇಸತೋ ಜಾತಿಜರಾರೋಗಮರಣಾದಿಅನೇಕಾದೀನವವೋಕಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ಪುಞ್ಞಫಲಸಙ್ಖಾತಂ ದುಕ್ಖಂ ದುಕ್ಖತೋ ಅಜಾನನ್ತೋ ತಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಾಯ ಕಾಯವಚೀಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರಭೇದಂ ಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರಂ ಆರಭತಿ ದೇವಚ್ಛರಕಾಮಕೋ ವಿಯ ಮರುಪ್ಪಪಾತಂ। ಸುಖಸಮ್ಮತಸ್ಸಾಪಿ ಚ ತಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಫಲಸ್ಸ ಅನ್ತೇ ಮಹಾಪರಿಳಾಹಜನಿಕಂ ವಿಪರಿಣಾಮದುಕ್ಖತಂ ಅಪ್ಪಸ್ಸಾದತಞ್ಚ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋಪಿ ತಪ್ಪಚ್ಚಯಂ

ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಮೇವ ಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರಂ ಆರಭತಿ ಸಲಭೋ ವಿಯ ದೀಪಸಿಖಾಭಿನಿಪಾತಂ, ಮಧುಬಿನ್ದುಗಿದ್ಧೋ ವಿಯ ಚ ಮಧುಲಿತ್ತಸತ್ಥಧಾರಾಲೇಹನಂ।

ಕಾಮುಪಸೇವನಾದೀಸು ಚ ಸವಿಪಾಕೇಸು ಆದೀನವಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ ಸುಖಸಞ್ಞಾಯ ಚೇವ ಕಿಲೇಸಾಭಿಭೂತತಾಯ ಚ ದ್ವಾರತ್ತಯಪ್ಪವತ್ತಮ್ಪಿ ಅಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರಂ ಆರಭತಿ ಬಾಲೋ ವಿಯ ಗೂಥಕೀಳನಂ, ಮರಿತುಕಾಮೋ ವಿಯ ಚ ವಿಸಖಾದನಂ। ಆರುಪ್ಪವಿಪಾಕೇಸು ಚಾಪಿ ಸಙ್ಖಾರವಿಪರಿಣಾಮದುಕ್ಖತಂ ಅನವಬುಜ್ಝಮಾನೋ ಸಸ್ಸತಾದಿವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರಭೂತಂ ಆನೇಞ್ಜಾಭಿಸಙ್ಖಾರಂ ಆರಭತಿ ದಿಸಾಮೂಳ್ಹೋ ವಿಯ ಪಿಸಾಚನಗರಾಭಿಮುಖಮಗ್ಗಗಮನಂ। ಏವಂ ಯಸ್ಮಾ ಅವಿಜ್ಜಾಭಾವತೋವ ಸಙ್ಖಾರಭಾವೋ, ನ ಅಭಾವತೋ। ತಸ್ಮಾ ಜಾನಿತಬ್ಬಮೇತಂ "ಇಮೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ।

ಏತ್ಥಾಹ - ಗಣ್ಹಾಮ ತಾವ ಏತಂ "ಅವಿಜ್ಜಾ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ, ಕಿಂ ಪನಾಯಮೇಕಾವ ಅವಿಜ್ಜಾ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಚ್ಚಯೋ, ಉದಾಹು ಅಞ್ಞೇಪಿ ಪಚ್ಚಯಾ ಸನ್ತೀತಿ? ಕಿಂ ಪನೇತ್ಥ ಯದಿ ತಾವ ಏಕಾವ, ಏಕಕಾರಣವಾದೋ ಆಪಜ್ಜತಿ। ಅಥ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಸನ್ತಿ, "ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ ಸಙ್ಖಾರಾ"ತಿ ಏಕಕಾರಣನಿದ್ದೇಸೋ ನುಪಪಜ್ಜತೀತಿ? ನ ನುಪಪಜ್ಜತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಯಸ್ಮಾ -

"ಏಕಂ ನ ಏಕತೋ ಇಧ, ನಾನೇಕಮನೇಕತೋಪಿ ನೋ ಏಕಂ।
ಫಲಮತ್ಥಿ ಅತ್ಥಿ ಪನ ಏಕ-ಹೇತುಫಲದೀಪನೇ ಅತ್ಥೋ"॥ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೨೬, ಸಙ್ಖಾರಪದನಿದ್ದೇಸ; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೧೦೫; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೬೧೭)।

ಭಗವಾ ಹಿ ಕತ್ಥಚಿ ಪಧಾನತ್ತಾ, ಕತ್ಥಚಿ ಪಾಕಟತ್ತಾ, ಕತ್ಥಚಿ ಅಸಾಧಾರಣತ್ತಾ ದೇಸನಾವಿಲಾಸಸ್ಸ ಚ ವೇನೇಯ್ಯಾನಞ್ಚ ಅನುರೂಪತೋ ಏಕಮೇವ ಹೇತುಂ ವಾ ಫಲಂ ವಾ ದೀಪೇತಿ। ತಸ್ಮಾ ಅಯಮಿಧ ಅವಿಜ್ಜಾ ವಿಜ್ಜಮಾನೇಸುಪಿ ಅಞ್ಞೇಸು ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಸಹಜಾತಧಮ್ಮಾದೀಸು ಸಙ್ಖಾರಕಾರಣೇಸು "ಅಸ್ಸಾದಾನುಪಸ್ಸಿನೋ ತಣ್ಹಾ ಪವಡ್ಢತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೫೨) ಚ, "ಅವಿಜ್ಜಾಸಮುದಯಾ ಆಸವಸಮುದಯೋ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೦೪) ಚ ವಚನತೋ ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ತಣ್ಹಾದೀನಂ ಸಙ್ಖಾರಹೇತೂನಂ ಹೇತೂತಿ ಪಧಾನತ್ತಾ, "ಅವಿದ್ವಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅವಿಜ್ಜಾಗತೋ ಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರಮ್ಪಿ ಅಭಿಸಙ್ಖರೋತೀ"ತಿ ಪಾಕಟತ್ತಾ, ಅಸಾಧಾರಣತ್ತಾ ಚ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಹೇತುಭಾವೇನ ದೀಪಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಏತೇನೇವ ಚ ಏಕೇಕಹೇತುಫಲದೀಪನಪರಿಹಾರವಚನೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಏಕೇಕಹೇತುಫಲದೀಪನೇ ಪಯೋಜನಂ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ।

ಏತ್ಥಾಹ - ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಏಕನ್ತಾನಿಟ್ಠಫಲಾಯ ಸಾವಜ್ಜಾಯ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಕಥಂ ಪುಞ್ಞಾನೇಞ್ಜಾಭಿಸಙ್ಖಾರಪಚ್ಚಯತ್ತಂ ಯುಜ್ಜತಿ? ನ ಹಿ ನಿಮ್ಬಬೀಜತೋ ಉಚ್ಛು ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ। ಕಥಂ ನ ಯುಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ? ಲೋಕಸ್ಮಿಞ್ಹಿ -

"ವಿರುದ್ಧೋ ಚಾ ವಿರುದ್ಧೋ ಚ, ಸದಿಸಾಸದಿಸೋ ತಥಾ।
ಧಮ್ಮಾನಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಸಿದ್ಧೋ, ವಿಪಾಕಾ ಏವ ತೇ ಚ ನ"॥

ಇತಿ ಅಯಂ ಅವಿಜ್ಜಾ ವಿಪಾಕವಸೇನ ಏಕನ್ತಾನಿಟ್ಠಫಲಾ, ಸಭಾವವಸೇನ ಚ ಸಾವಜ್ಜಾಪಿ ಸಮಾನಾ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಏತೇಸಂ ಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರಾದೀನಂ ಯಥಾನುರೂಪಂ ಠಾನಕಿಚ್ಚಸಭಾವವಿರುದ್ಧಾವಿರುದ್ಧಪಚ್ಚಯವಸೇನ, ಸದಿಸಾಸದಿಸಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಚ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಪಿ ಚ ಅಯಂ ಅಞ್ಞೋಪಿ ಪರಿಯಾಯೋ -

"ಚುತೂಪಪಾತೇ ಸಂಸಾರೇ, ಸಙ್ಖಾರಾನಞ್ಚ ಲಕ್ಖಣೇ।
ಯೋ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನ-ಧಮ್ಮೇಸು ಚ ವಿಮುಯ್ಹತಿ॥

"ಅಭಿಸಙ್ಖರೋತಿ ಸೋ ಏತೇ, ಸಙ್ಖಾರೇ ತಿವಿಧೇ ಯತೋ।

ಅವಿಜ್ಜಾ ಪಚ್ಚಯೋ ತೇಸಂ, ತಿವಿಧಾನಮ್ಪಯಂ ತತೋ॥

“ಯಥಾಪಿ ನಾಮ ಜಚ್ಚನ್ಧೋ, ನರೋ ಅಪರಿಣಾಯಕೋ।
ಏಕದಾ ಯಾತಿ ಮಗ್ಗೇನ, ಉಮ್ಮಗ್ಗೇನಾಪಿ ಏಕದಾ॥

“ಸಂಸಾರೇ ಸಂಸರಂ ಬಾಲೋ, ತಥಾ ಅಪರಿಣಾಯಕೋ।
ಕರೋತಿ ಏಕದಾ ಪುಞ್ಞಂ, ಅಪುಞ್ಞಮಪಿ ಏಕದಾ॥

“ಯದಾ ಚ ಞತ್ವಾ ಸೋ ಧಮ್ಮಂ, ಸಚ್ಚಾನಿ ಅಭಿಸಮೇಸ್ಸತಿ।
ತದಾ ಅವಿಜ್ಜೂಪಸಮಾ, ಉಪಸನ್ತೋ ಚರಿಸ್ಸತೀ”ತಿ॥

ಸಙ್ಖಾರಪಚ್ಚಯಾ ವಿಞ್ಞಾಣನ್ತಿ ಛವಿಞ್ಞಾಣಕಾಯಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣಂ ಘಾನವಿಞ್ಞಾಣಂ ಜಿವ್ಹಾವಿಞ್ಞಾಣಂ ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಂ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ। ತತ್ಥ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಕುಸಲವಿಪಾಕಂ ಅಕುಸಲವಿಪಾಕನ್ತಿ ದುವಿಧಂ। ತಥಾ ಸೋತಘಾನಜಿವ್ಹಾಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಾನಿ। ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ ಪನ ದ್ವೇ ವಿಪಾಕಮನೋಧಾತುಯೋ, ತಿಸ್ಸೋ ಅಹೇತುಕವಿಪಾಕಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯೋ, ಅಟ್ಠ ಸಹೇತುಕವಿಪಾಕಚಿತ್ತಾನಿ, ಪಞ್ಚ ರೂಪಾವಚರವಿಪಾಕಚಿತ್ತಾನಿ, ಚತ್ತಾರಿ ಅರೂಪಾವಚರವಿಪಾಕಚಿತ್ತಾನೀತಿ ಬಾವೀಸತಿವಿಧಂ। ಇತಿ ಸಬ್ಬಾನಿ ಬಾತ್ತಿಂಸಲೋಕಿಯವಿಪಾಕವಿಞ್ಞಾಣಾನಿ।

ತತ್ಥ ಸಿಯಾ - ಕಥಂ ಪನೇತಂ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ “ಇದಂ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಸಙ್ಖಾರಪಚ್ಚಯಾ ಹೋತೀ”ತಿ? ಉಪಚಿತಕಮ್ಮಾಭಾವೇ ವಿಪಾಕಾಭಾವತೋ। ವಿಪಾಕಞ್ಹೇತಂ, ವಿಪಾಕಞ್ಚ ನ ಉಪಚಿತಕಮ್ಮಾಭಾವೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಯದಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸಬ್ಬವಿಪಾಕಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ, ನ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಜಾನಿತಬ್ಬಮೇತಂ “ಸಙ್ಖಾರಪಚ್ಚಯಾ ಇದಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಹೋತೀ”ತಿ। ಸಬ್ಬಮೇವ ಹಿ ಇದಂ ಪವತ್ತಿಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ದ್ವೇಧಾ ಪವತ್ತತಿ । ತತ್ಥ ದ್ವೇ ಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಾನಿ, ದ್ವೇ ಮನೋಧಾತುಯೋ, ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಾ ಅಹೇತುಕಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತೂತಿ ಇಮಾನಿ ತೇರಸ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇ ಪವತ್ತಿಯಂಯೇವ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ಸೇಸಾನಿ ಏಕೂನವೀಸತಿ ತೀಸು ಭವೇಸು ಯಥಾನುರೂಪಂ ಪವತ್ತಿಯಮ್ಪಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಮ್ಪಿ ಪವತ್ತನ್ತಿ।

“ಲದ್ಧಪ್ಪಚ್ಚಯಮಿತಿ ಧಮ್ಮ-ಮತ್ತಮೇತಂ ಭವನ್ತರಮುಪೇತಿ।
ನಾಸ್ಸ ತತೋ ಸಙ್ಕನ್ತಿ, ನ ತತೋ ಹೇತುಂ ವಿನಾ ಹೋತಿ”॥

ಇತಿ ಹೇತಂ ಲದ್ಧಪ್ಪಚ್ಚಯಂ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಮತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ “ಭವನ್ತರಮುಪೇತೀ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ನ ಸತ್ತೋ ನ ಜೀವೋ। ತಸ್ಸ ಚ ನಾಪಿ ಅತೀತಭವತೋ ಇಧ ಸಙ್ಕನ್ತಿ ಅತ್ಥಿ, ನಾಪಿ ತತೋ ಹೇತುಂ ವಿನಾ ಇಧ ಪಾತುಭಾವೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಪುರಿಮಂ ಚವನತೋ ಚುತಿ, ಪಚ್ಛಿಮಂ ಭವನ್ತರಾದಿಪಟಿಸನ್ಧಾನತೋ ಪಟಿಸನ್ಧೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಏತ್ಥಾಹ - ನನು ಏವಂ ಅಸಙ್ಕನ್ತಿಪಾತುಭಾವೇ ಸತಿ ಯೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಮನುಸ್ಸತ್ತಭಾವೇ ಖನ್ಧಾ, ತೇಸಂ ನಿರುದ್ಧತ್ತಾ, ಫಲಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಚ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ತತ್ಥ ಅಗಮನತೋ, ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಅಞ್ಞತೋ ಚ ತಂ ಫಲಂ ಸಿಯಾ, ಉಪಭುಞ್ಜಕೇ ಚ ಅಸತಿ ಕಸ್ಸ ತಂ ಫಲಂ ಸಿಯಾ, ತಸ್ಮಾ ನ ಸುನ್ದರಮಿದಂ ವಿಧಾನನ್ತಿ? ತತ್ರಿದಂ ವುಚ್ಚತಿ -

“ಸನ್ತಾನೇ ಯಂ ಫಲಂ ಏತಂ, ನಾಞ್ಞಸ್ಸ ನ ಚ ಅಞ್ಞತೋ।
ಬೀಜಾನಂ ಅಭಿಸಙ್ಖಾರೋ, ಏತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕೋ॥

“ಫಲಸ್ಸುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಏವ, ಸಿದ್ಧಾ ಭುಞ್ಜಕಸಮ್ಮುತಿ।

ಫಲುಪ್ಪಾದೇನ ರುಕ್ಖಸ್ಸ, ಯಥಾ ಫಲತಿ ಸಮ್ಮುತೀ”ತಿ॥

ಯೋಪಿ ವದೇಯ್ಯ “ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಏತೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ವಿಜ್ಜಮಾನಾ ವಾ ಫಲಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾ ಸಿಯುಂ, ಅವಿಜ್ಜಮಾನಾ ವಾ। ಯದಿ ಚ ವಿಜ್ಜಮಾನಾ, ಪವತ್ತಿಕ್ಖಣೇಯೇವ ನೇಸಂ ವಿಪಾಕೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಅಥ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಾ, ಪವತ್ತಿತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಪಚ್ಛಾ ಚ ನಿಚ್ಚಂ ಫಲಾವಹಾ ಸಿಯು”ನ್ತಿ। ಸೋ ಏವಂ ವತ್ತಬ್ಬೋ -

“ಕತತ್ತಾ ಪಚ್ಚಯಾ ಏತೇ, ನ ಚ ನಿಚ್ಚಂ ಫಲಾವಹಾ।
ಪಾಟಿಭೋಗಾದಿಕಂ ತತ್ಥ, ವೇದಿತಬ್ಬಂ ನಿದಸ್ಸನ”ನ್ತಿ॥

ವಿಞ್ಞಾಣಪಚ್ಚಯಾ ನಾಮರೂಪನ್ತಿ ಇಧ ವೇದನಾಸಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಾ ನಾಮಂ, ಚತ್ತಾರಿ ಮಹಾಭೂತಾನಿ ಚತುನ್ನಞ್ಚ ಮಹಾಭೂತಾನಂ ಉಪಾದಾಯರೂಪಂ ರೂಪಂ। ಅಭಾವಕಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಕಾನಂ ಅಣ್ಡಜಾನಞ್ಚ ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ವತ್ಥುದಸಕಂ ಕಾಯದಸಕನ್ತಿ ವೀಸತಿ ರೂಪರೂಪಾನಿ, ತಯೋ ಚ ಅರೂಪಿನೋ ಖನ್ಧಾತಿ ಏತೇ ತೇವೀಸತಿ ಧಮ್ಮಾ “ವಿಞ್ಞಾಣಪಚ್ಚಯಾ ನಾಮರೂಪ”ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸಭಾವಕಾನಂ ಭಾವದಸಕಂ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ತೇತ್ತಿಂಸ, ಓಪಪಾತಿಕಸತ್ತೇಸು ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಾದೀನಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ಚಕ್ಖುಸೋತವತ್ಥುದಸಕಾನಿ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯನವಕಞ್ಚಾತಿ ಏಕೂನಚತ್ತಾಲೀಸ ರೂಪರೂಪಾನಿ, ತಯೋ ಚ ಅರೂಪಿನೋ ಖನ್ಧಾತಿ ಏತೇ ಬಾಚತ್ತಾಲೀಸ ಧಮ್ಮಾ “ವಿಞ್ಞಾಣಪಚ್ಚಯಾ ನಾಮರೂಪ”ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಕಾಮಭವೇ ಪನ ಸೇಸಓಪಪಾತಿಕಾನಂ, ಸಂಸೇದಜಾನಂ ವಾ ಸಭಾವಕಪರಿಪುಣ್ಣಾಯತನಾನಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ಚಕ್ಖುಸೋತಘಾನಜಿವ್ಹಾಕಾಯವತ್ಥುಭಾವದಸಕಾನೀತಿ ಸತ್ತತಿ ರೂಪರೂಪಾನಿ, ತಯೋ ಚ ಅರೂಪಿನೋ ಖನ್ಧಾತಿ ಏತೇ ತೇಸತ್ತತಿ ಧಮ್ಮಾ “ವಿಞ್ಞಾಣಪಚ್ಚಯಾ ನಾಮರೂಪ”ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಏಸ ಉಕ್ಕಂಸೋ, ಅವಕಂಸೇನ ಪನ ತಂತಂದಸಕವಿಕಲಾನಂ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ವಸೇನ ಹಾಪೇತ್ವಾ ಹಾಪೇತ್ವಾ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಂ ವಿಞ್ಞಾಣಪಚ್ಚಯಾ ನಾಮರೂಪಸಙ್ಖ್ಯಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅರೂಪೀನಂ ಪನ ತಯೋವ ಅರೂಪಿನೋ ಖನ್ಧಾ। ಅಸಞ್ಞೀನಂ ರೂಪತೋ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯನವಕಮೇವಾತಿ। ಏಸ ತಾವ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಂ ನಯೋ।

ಪವತ್ತೇ ಪನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ರೂಪಪವತ್ತಿದೇಸೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತಸ್ಸ ಠಿತಿಕ್ಖಣೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತೇನ ಸಹ ಪವತ್ತಉತುತೋ ಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಸುದ್ಧಟ್ಠಕಂ ಪಾತುಭವತಿ। ಪಠಮಭವಙ್ಗತೋ ಪಭುತಿ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಸುದ್ಧಟ್ಠಕಂ, ಸದ್ದಪಾತುಭಾವಕಾಲೇ ಉತುತೋ ಚೇವ ಚಿತ್ತತೋ ಚ ಸದ್ದನವಕಂ, ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರೂಪಜೀವೀನಂ ಆಹಾರಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಸುದ್ಧಟ್ಠಕನ್ತಿ ಏವಂ ಆಹಾರಸಮುಟ್ಠಾನಸ್ಸ, ಸುದ್ಧಟ್ಠಕಸ್ಸ, ಉತುಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾನಞ್ಚ ದ್ವಿನ್ನಂ ನವಕಾನಂ ವಸೇನ ಛಬ್ಬೀಸತಿವಿಧಂ, ಏಕೇಕಚಿತ್ತೇ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ವುತ್ತಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಸತ್ತತಿವಿಧನ್ತಿ ಛನ್ನವುತಿವಿಧಂ ರೂಪಂ, ತಯೋ ಚ ಅರೂಪಿನೋ ಖನ್ಧಾತಿ ನವನವುತಿಧಮ್ಮಾ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ “ವಿಞ್ಞಾಣಪಚ್ಚಯಾ ನಾಮರೂಪ”ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ತತ್ಥ ಸಿಯಾ - ಕಥಂ ಪನೇತಂ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ “ಪಟಿಸನ್ಧಿನಾಮರೂಪಂ ವಿಞ್ಞಾಣಪಚ್ಚಯಾ ಹೋತೀ”ತಿ? ಸುತ್ತತೋ ಯುತ್ತಿತೋ ಚ। ಸುತ್ತೇ ಹಿ “ಚಿತ್ತಾನುಪರಿವತ್ತಿನೋ ಧಮ್ಮಾ”ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ದುಕಮಾತಿಕಾ ೬೨) ನಯೇನ ಬಹುಧಾ ವೇದನಾದೀನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಪಚ್ಚಯತಾ ಸಿದ್ಧಾ। ಯುತ್ತಿತೋ ಪನ -

“ಚಿತ್ತಜೇನ ಹಿ ರೂಪೇನ, ಇಧ ದಿಟ್ಠೇನ ಸಿಜ್ಝತಿ।
ಅದಿಟ್ಠಸ್ಸಾಪಿ ರೂಪಸ್ಸ, ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಇತೀ”ತಿ॥

ನಾಮರೂಪಪಚ್ಚಯಾ ಸಳಾಯತನನ್ತಿ ನಾಮಂ ವುತ್ತಮೇವ। ಇಧ ಪನ ರೂಪಂ ನಿಯಮತೋ ಚತ್ತಾರಿ ಮಹಾಭೂತಾನಿ, ಛ ವತ್ಥೂನಿ, ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯನ್ತಿ ಏಕಾದಸವಿಧಂ। ಸಳಾಯತನಂ ಪನ ಚಕ್ಖಾಯತನಂ ಸೋತಘಾನಜಿವ್ಹಾಕಾಯಮನಾಯತನಂ।

ತತ್ಥ ಸಿಯಾ - ಕಥಂ ಪನೇತಂ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ "ನಾಮರೂಪಂ ಸಳಾಯತನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ? ನಾಮರೂಪಭಾವೇ ಭಾವತೋ। ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಹಿ ನಾಮಸ್ಸ ರೂಪಸ್ಸ ಚ ಭಾವೇ ತಂ ತಂ ಆಯತನಂ ಹೋತಿ, ನ ಅಞ್ಞಥಾತಿ।

ಸಳಾಯತನಪಚ್ಚಯಾ ಫಸ್ಸೋತಿ -

"ಛಳೇವ ಫಸ್ಸಾ ಸಙ್ಖೇಪಾ, ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಆದಯೋ।
ವಿಞ್ಞಾಣಮಿವ ಬಾತ್ತಿಂಸ, ವಿತ್ಥಾರೇನ ಭವನ್ತಿ ತೇ"॥

ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ ವೇದನಾತಿ -

"ದ್ವಾರತೋ ವೇದನಾ ವುತ್ತಾ, ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಜಾದಿಕಾ।
ಛಳೇವ ತಾ ಪಭೇದೇನ, ಇಧ ಬಾತ್ತಿಂಸ ವೇದನಾ"॥

ವೇದನಾಪಚ್ಚಯಾ ತಣ್ಹಾತಿ -

"ರೂಪತಣ್ಹಾದಿಭೇದೇನ, ಛ ತಣ್ಹಾ ಇಧ ದೀಪಿತಾ।
ಏಕೇಕಾ ತಿವಿಧಾ ತತ್ಥ, ಪವತ್ತಾಕಾರತೋ ಮತಾ॥

"ದುಕ್ಖೀ ಸುಖಂ ಪತ್ಥಯತಿ, ಸುಖೀ ಭಿಯ್ಯೋಪಿ ಇಚ್ಛತಿ।
ಉಪೇಕ್ಖಾ ಪನ ಸನ್ತತ್ತಾ, ಸುಖಮಿಚ್ಚೇವ ಭಾಸಿತಾ॥

"ತಣ್ಹಾಯ ಪಚ್ಚಯಾ ತಸ್ಮಾ, ಹೋನ್ತಿ ತಿಸ್ಸೋಪಿ ವೇದನಾ।
ವೇದನಾಪಚ್ಚಯಾ ತಣ್ಹಾ, ಇತಿ ವುತ್ತಾ ಮಹೇಸಿನಾ"ತಿ॥

ತಣ್ಹಾಪಚ್ಚಯಾ ಉಪಾದಾನನ್ತಿ ಚತ್ತಾರಿ ಉಪಾದಾನಾನಿ ಕಾಮುಪಾದಾನಂ ದಿಟ್ಠುಪಾದಾನಂ ಸೀಲಬ್ಬತುಪಾದಾನಂ ಅತ್ತವಾದುಪಾದಾನಂ। **ಉಪಾದಾನಪಚ್ಚಯಾ ಭವೋ**ತಿ ಇಧ ಕಮ್ಮಭವೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ಉಪಪತ್ತಿಭವೋ ಪನ ಪದುದ್ಧಾರವಸೇನ ವುತ್ತೋ। **ಭವಪಚ್ಚಯಾ ಜಾತೀ**ತಿ ಕಮ್ಮಭವಪಚ್ಚಯಾ ಜಾತಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಖನ್ಧಾನಂ ಪಾತುಭವೋ।

ತತ್ಥ ಸಿಯಾ - ಕಥಂ ಪನೇತಂ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ "ಭವೋ ಜಾತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ಚೇ? ಬಾಹಿರಪಚ್ಚಯಸಮತ್ತೇಪಿ ಹೀನಪಣೀತತಾದಿವಿಸೇಸದಸ್ಸನತೋ। ಬಾಹಿರಾನಞ್ಹಿ ಜನಕಜನನಿಸುಕ್ಕಸೋಣಿತಾಹಾರಾದೀನಂ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಸಮತ್ತೇಪಿ ಸತ್ತಾನಂ ಯಮಕಾನಮ್ಪಿ ಸತಂ ಹೀನಪಣೀತತಾದಿವಿಸೇಸೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ಸೋ ಚ ನ ಅಹೇತುಕೋ ಸಬ್ಬದಾ ಚ ಸಬ್ಬೇಸಞ್ಚ ಅಭಾವತೋ, ನ ಕಮ್ಮಭವತೋ ಅಞ್ಞಹೇತುಕೋ ತದಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಕಸತ್ತಾನಂ ಅಜ್ಝತ್ತಸನ್ತಾನೇ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಕಾರಣಸ್ಸ ಅಭಾವತೋತಿ ಕಮ್ಮಭವಹೇತುಕೋವ। ಕಮ್ಮಞ್ಹಿ ಸತ್ತಾನಂ ಹೀನಪಣೀತತಾದಿವಿಸೇಸಸ್ಸ ಹೇತು। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - "ಕಮ್ಮಂ ಸತ್ತೇ ವಿಭಜತಿ ಯದಿದಂ ಹೀನಪಣೀತತಾಯಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೮೯)। ತಸ್ಮಾ ಜಾನಿತಬ್ಬಮೇತಂ "ಭವೋ ಜಾತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ।

ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಾ ಜರಾಮರಣನ್ತಿಆದೀಸು ಯಸ್ಮಾ ಅಸತಿ ಜಾತಿಯಾ ಜರಾಮರಣಞ್ಚೇವ ಸೋಕಾದಯೋ ಚ ಧಮ್ಮಾ ನ ಹೋನ್ತಿ, ಜಾತಿಯಾ ಪನ ಸತಿ ಜರಾಮರಣಞ್ಚೇವ ಜರಾಮರಣಸಙ್ಖಾತದುಕ್ಖಧಮ್ಮಫುಟ್ಠಸ್ಸ ಬಾಲಸ್ಸ ಜರಾಮರಣಾದಿಸಮ್ಬನ್ಧಾ ವಾ ತೇನ ತೇನ ದುಕ್ಖಧಮ್ಮೇನ ಫುಟ್ಠಸ್ಸ ಅನಭಿಸಮ್ಬನ್ಧಾ ವಾ ಸೋಕಾದಯೋ ಚ ಧಮ್ಮಾ ಹೋನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಾ ಜರಾಮರಣನ್ತಿ। **ಸಮೇಚ್ಚ ಅಭಿಸಮೇಚ್ಚ ಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಞಾಣೇನ ಸಮಾಗನ್ತ್ವಾ ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ।

ಏವಂ ದ್ವಾದಸಪದಿಕಂ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ವಿವಟ್ಟವಸೇನ ಅವಿಜ್ಜಾದೀನಂ ನಿರೋಧದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ಅವಿಜ್ಜಾನಿರೋಧಾ ಸಙ್ಖಾರನಿರೋಧೋತಿ ಸಮೇಚ್ಚ ಅಭಿಸಮೇಚ್ಚ ಧಮ್ಮ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅವಿಜ್ಜಾನಿರೋಧಾತಿ** ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಅನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧಾ ಪುನ ಅಪ್ಪವತ್ತಿನಿರೋಧೇನ। **ಸಙ್ಖಾರನಿರೋಧೋತಿ** ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧೋ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ। **ಇದಂ ದುಕ್ಖ**ನ್ತಿಆದಯೋ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯಾ ಏವ। **ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾತಿ** ಇಮೇ ತೇಭೂಮಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಸಭಾವಲಕ್ಖಣಾವಬೋಧವಸೇನ ಸೋಭನಾಕಾರೇನ, ಅಧಿಕೇನ ಞಾಣೇನ ವಾ ಸಭಾವತೋ ಜಾನಿತಬ್ಬಾ। **ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾತಿ** ಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣಾವಬೋಧವಸೇನ, ಕಿಚ್ಚಸಮಾಪನವಸೇನ ಚ ಬ್ಯಾಪಿತ್ವಾ ಜಾನಿತಬ್ಬಾ। **ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಪಹಾತಬ್ಬಾತಿ** ಇಮೇ ಸಮುದಯಪಕ್ಖಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ತೇನ ತೇನ ಗುಣಙ್ಗೇನ ಪಹಾತಬ್ಬಾ। **ಭಾವೇತಬ್ಬಾತಿ** ವಡ್ಢೇತಬ್ಬಾ। **ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬಾತಿ** ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕಾತಬ್ಬಾ। ದುವಿಧಾ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ ಪಟಿಲಾಭಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ ಚ ಆರಮ್ಮಣಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ ಚ। **ಛನ್ನಂ ಫಸ್ಸಾಯತನಾನನ್ತಿ** ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ಛನ್ನಂ ಆಯತನಾನಂ। **ಸಮುದಯಞ್ಚ ಅತ್ಥಙ್ಗಮಞ್ಚಾತಿ** ಉಪ್ಪಾದಞ್ಚ ನಿರೋಧಞ್ಚ।

ಭೂರಿಪಞ್ಞೋತಿ ಭೂರಿ ವಿಯಾತಿ ಭೂರಿ, ತಾಯ ಭೂರಿಪಞ್ಞಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಭೂರಿಪಞ್ಞೋ। **ಮಹಾಪಞ್ಞೋತಿ**ಆದೀಸು ಮಹಾಪಞ್ಞಾದೀಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ತತ್ರಿದಂ ಮಹಾಪಞ್ಞಾದೀನಂ ನಾನತ್ತಂ - ಕತಮಾ ಮಹಾಪಞ್ಞಾ? ಮಹನ್ತೇ ಅತ್ಥೇ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತೀತಿ ಮಹಾಪಞ್ಞಾ। ಮಹನ್ತೇ ಧಮ್ಮೇ...ಪೇ॰... ಮಹನ್ತಾ ನಿರುತ್ತಿಯೋ... ಮಹನ್ತಾನಿ ಪಟಿಭಾನಾನಿ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತೀತಿ ಮಹಾಪಞ್ಞಾ। ಮಹನ್ತೇ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧೇ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತೀತಿ ಮಹಾಪಞ್ಞಾ। ಮಹನ್ತೇ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧೇ...ಪೇ॰... ಪಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೇ... ವಿಮುತ್ತಿಕ್ಖನ್ಧೇ... ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನಕ್ಖನ್ಧೇ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತೀತಿ ಮಹಾಪಞ್ಞಾ। ಮಹನ್ತಾನಿ ಠಾನಾಠಾನಾನಿ...ಪೇ॰... ಮಹಾವಿಹಾರಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ... ಮಹನ್ತಾನಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ... ಮಹನ್ತೇ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ... ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನೇ... ಇದ್ಧಿಪಾದೇ... ಮಹನ್ತಾನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ... ಬಲಾನಿ... ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾನಿ... ಮಹನ್ತೇ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇ... ಮಹನ್ತಾನಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾನಿ... ಮಹಾಅಭಿಞ್ಞಾಯೋ... ಮಹನ್ತಂ ಪರಮತ್ಥಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತೀತಿ ಮಹಾಪಞ್ಞಾ।

ಕತಮಾ ಪುಥುಪಞ್ಞಾ? ಪುಥುನಾನಾಖನ್ಧೇಸು ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತೀತಿ ಪುಥುಪಞ್ಞಾ। ಪುಥುನಾನಾಧಾತೂಸು...ಪೇ॰... ಪುಥುನಾನಾಆಯತನೇಸು... ಪುಥುನಾನಾಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೇಸು... ಪುಥುನಾನಾಸುಞ್ಞತಮನುಪಲಬ್ಭೇಸು... ಪುಥುನಾನಾಅತ್ಥೇಸು... ಧಮ್ಮೇಸು... ನಿರುತ್ತೀಸು... ಪಟಿಭಾನೇಸು... ಪುಥುನಾನಾಸೀಲಕ್ಖನ್ಧೇಸು... ಪುಥುನಾನಾಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತಿವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನಕ್ಖನ್ಧೇಸು... ಪುಥುನಾನಾಠಾನಾಠಾನೇಸು... ಪುಥುನಾನಾವಿಹಾರಸಮಾಪತ್ತೀಸು... ಪುಥುನಾನಾಅರಿಯಸಚ್ಚೇಸು... ಪುಥುನಾನಾಸತಿಪಟ್ಠಾನೇಸು... ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನೇಸು... ಇದ್ಧಿಪಾದೇಸು... ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು... ಬಲೇಸು... ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇಸು... ಪುಥುನಾನಾಅರಿಯಮಗ್ಗೇಸು... ಸಾಮಞ್ಞಫಲೇಸು... ಅಭಿಞ್ಞಾಸು... ಪುಥುನಾನಾಜನಸಾಧಾರಣೇ ಧಮ್ಮೇ ಸಮತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಪರಮತ್ಥೇ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತೀತಿ ಪುಥುಪಞ್ಞಾ।

ಕತಮಾ ಹಾಸಪಞ್ಞಾ? ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಹಾಸಬಹುಲೋ ವೇದಬಹುಲೋ ತುಟ್ಠಿಬಹುಲೋ ಪಾಮೋಜ್ಜಬಹುಲೋ ಸೀಲಂ ಪರಿಪೂರೇತಿ। ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಂ ಪರಿಪೂರೇತಿ। ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞುತಂ...ಪೇ॰... ಜಾಗರಿಯಾನುಯೋಗಂ... ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಂ... ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧಂ... ಪಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧಂ... ವಿಮುತ್ತಿಕ್ಖನ್ಧಂ... ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನಕ್ಖನ್ಧಂ ಪರಿಪೂರೇತೀತಿ ಹಾಸಪಞ್ಞಾ। ಹಾಸಬಹುಲೋ... ಪೇ॰... ಪಾಮೋಜ್ಜಬಹುಲೋ ಠಾನಾಠಾನಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝತೀತಿ ಹಾಸಪಞ್ಞಾ। ಹಾಸಬಹುಲೋ ವಿಹಾರಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಪರಿಪೂರೇತೀತಿ ಹಾಸಪಞ್ಞಾ। ಹಾಸಬಹುಲೋ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝತೀತಿ ಹಾಸಪಞ್ಞಾ। ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ ಭಾವೇತಿ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನೇ... ಇದ್ಧಿಪಾದೇ... ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ... ಬಲಾನಿ... ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇ... ಅರಿಯಮಗ್ಗಂ ಭಾವೇತೀತಿ ಹಾಸಪಞ್ಞಾ, ಹಾಸಬಹುಲೋ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾನಿ ಸಚ್ಛಿಕರೋತೀತಿ ಹಾಸಪಞ್ಞಾ, ಅಭಿಞ್ಞಾಯೋ ಪಟಿವಿಜ್ಝತೀತಿ ಹಾಸಪಞ್ಞಾ, ಹಾಸಬಹುಲೋ ಪರಮತ್ಥಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತೀತಿ ಹಾಸಪಞ್ಞಾ।

ಕತಮಾ ಜವನಪಞ್ಞಾ? ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ರೂಪಂ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ವಾ ಬಹಿದ್ಧಾ ವಾ ಓಳಾರಿಕಂ ವಾ ಸುಖುಮಂ ವಾ ಹೀನಂ ವಾ ಪಣೀತಂ ವಾ ಯಂ ದೂರೇ ಸನ್ತಿಕೇ ವಾ, ಸಬ್ಬಂ ರೂಪಂ ಅನಿಚ್ಚತೋ ಖಿಪ್ಪಂ ಜವತೀತಿ ಜವನಪಞ್ಞಾ। ದುಕ್ಖತೋ, ಅನತ್ತತೋ ಖಿಪ್ಪಂ ಜವತೀತಿ ಜವನಪಞ್ಞಾ। ಯಾ ಕಾಚಿ ವೇದನಾ…ಪೇ॰… ಯಾ ಕಾಚಿ ಸಞ್ಞಾ… ಯೇ ಕೇಚಿ ಸಙ್ಖಾರಾ… ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ…ಪೇ॰… ಯಂ ದೂರೇ ಸನ್ತಿಕೇ ವಾ, ಸಬ್ಬಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಅನಿಚ್ಚತೋ… ದುಕ್ಖತೋ… ಅನತ್ತತೋ ಖಿಪ್ಪಂ ಜವತೀತಿ ಜವನಪಞ್ಞಾ। ಚಕ್ಖುಂ…ಪೇ॰… ಜರಾಮರಣಂ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ಅನಿಚ್ಚತೋ… ದುಕ್ಖತೋ… ಅನತ್ತತೋ ಖಿಪ್ಪಂ ಜವತೀತಿ ಜವನಪಞ್ಞಾ।

ರೂಪಂ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ಅನಿಚ್ಚಂ ಖಯಟ್ಠೇನ, ದುಕ್ಖಂ ಭಯಟ್ಠೇನ, ಅನತ್ತಾ ಅಸಾರಕಟ್ಠೇನಾತಿ ತುಲಯಿತ್ವಾ ತೀರಯಿತ್ವಾ ವಿಭಾವಯಿತ್ವಾ ವಿಭೂತಂ ಕತ್ವಾ ರೂಪನಿರೋಧೇ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಖಿಪ್ಪಂ ಜವತೀತಿ ಜವನಪಞ್ಞಾ। ವೇದನಾ… ಸಞ್ಞಾ… ಸಙ್ಖಾರಾ… ವಿಞ್ಞಾಣಂ… ಚಕ್ಖುಂ…ಪೇ॰… ಜರಾಮರಣಂ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ಅನಿಚ್ಚಂ ಖಯಟ್ಠೇನ, ದುಕ್ಖಂ ಭಯಟ್ಠೇನ, ಅನತ್ತಾ ಅಸಾರಕಟ್ಠೇನಾತಿ ತುಲಯಿತ್ವಾ…ಪೇ॰… ವಿಭೂತಂ ಕತ್ವಾ ಜರಾಮರಣನಿರೋಧೇ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಖಿಪ್ಪಂ ಜವತೀತಿ ಜವನಪಞ್ಞಾ।

ರೂಪಂ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ಅನಿಚ್ಚಂ ಸಙ್ಖತಂ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಂ ಖಯಧಮ್ಮಂ ವಯಧಮ್ಮಂ ವಿರಾಗಧಮ್ಮಂ ನಿರೋಧಧಮ್ಮನ್ತಿ ತುಲಯಿತ್ವಾ…ಪೇ॰… ವಿಭೂತಂ ಕತ್ವಾ ರೂಪನಿರೋಧೇ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಖಿಪ್ಪಂ ಜವತೀತಿ ಜವನಪಞ್ಞಾ। ವೇದನಾ… ಪೇ॰… ಸಞ್ಞಾ… ಸಙ್ಖಾರಾ… ವಿಞ್ಞಾಣಂ… ಚಕ್ಖುಂ…ಪೇ॰… ಜರಾಮರಣಂ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ಅನಿಚ್ಚಂ…ಪೇ॰… ನಿರೋಧಧಮ್ಮನ್ತಿ ತುಲಯಿತ್ವಾ…ಪೇ॰… ವಿಭೂತಂ ಕತ್ವಾ ಜರಾಮರಣನಿರೋಧೇ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಖಿಪ್ಪಂ ಜವತೀತಿ ಜವನಪಞ್ಞಾ।

ಕತಮಾ ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಾ? ಖಿಪ್ಪಂ ಕಿಲೇಸೇ ಛಿನ್ದತೀತಿ ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಾ। ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಂ ನಾಧಿವಾಸೇತಿ। ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಬ್ಯಾಪಾದವಿತಕ್ಕಂ… ಉಪ್ಪನ್ನಂ ವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕಂ… ಉಪ್ಪನ್ನುಪ್ಪನ್ನೇ ಪಾಪಕೇ ಅಕುಸಲೇ ಧಮ್ಮೇ… ಉಪ್ಪನ್ನಂ ರಾಗಂ… ಉಪ್ಪನ್ನಂ ದೋಸಂ… ಮೋಹಂ… ಕೋಧಂ… ಉಪನಾಹಂ… ಮಕ್ಖಂ… ಪಳಾಸಂ… ಇಸ್ಸಂ… ಮಚ್ಛರಿಯಂ… ಮಾಯಂ… ಸಾಠೇಯ್ಯಂ… ಥಮ್ಭಂ… ಸಾರಮ್ಭಂ… ಮಾನಂ… ಅತಿಮಾನಂ… ಮದಂ… ಪಮಾದಂ… ಸಬ್ಬೇ ಕಿಲೇಸೇ… ಸಬ್ಬೇ ದುಚ್ಚರಿತೇ… ಸಬ್ಬೇ ಅಭಿಸಙ್ಖಾರೇ… ಸಬ್ಬೇ ಭವಗಾಮಿಕಮ್ಮೇ ನಾಧಿವಾಸೇತಿ ಪಜಹತಿ ವಿನೋದೇತಿ ಬ್ಯನ್ತೀಕರೋತಿ ಅನಭಾವಂ ಗಮೇತೀತಿ ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಾ। ಏಕಮ್ಹಿ ಆಸನೇ ಚತ್ತಾರೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾ, ಚತ್ತಾರಿ ಚ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾನಿ, ಚತಸ್ಸೋ ಚ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯೋ, ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾಯೋ ಅಧಿಗತಾ ಹೋನ್ತಿ ಸಚ್ಛಿಕತಾ ಫಸ್ಸಿತಾ ಪಞ್ಞಾಯಾತಿ ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಾ।

ಕತಮಾ ನಿಬ್ಬೇಧಿಕಪಞ್ಞಾ? ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರೇಸು ಉಬ್ಬೇಗಬಹುಲೋ ಹೋತಿ ಉತ್ತಾಸಬಹುಲೋ ಉಕ್ಕಣ್ಠನಬಹುಲೋ ಅರತಿಬಹುಲೋ ಅನಭಿರತಿಬಹುಲೋ ಬಹಿಮುಖೋ ನ ರಮತಿ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರೇಸು, ಅನಿಬ್ಬಿದ್ಧಪುಬ್ಬಂ ಅಪದಾಲಿತಪುಬ್ಬಂ ಲೋಭಕ್ಖನ್ಧಂ ನಿಬ್ಬಿಜ್ಝತಿ ಪದಾಲೇತೀತಿ ನಿಬ್ಬೇಧಿಕಪಞ್ಞಾ। ಅನಿಬ್ಬಿದ್ಧಪುಬ್ಬಂ ಅಪದಾಲಿತಪುಬ್ಬಂ ದೋಸಕ್ಖನ್ಧಂ… ಪೇ॰… ಮೋಹಕ್ಖನ್ಧಂ… ಕೋಧಂ… ಉಪನಾಹಂ…ಪೇ॰… ಸಬ್ಬೇ ಭವಗಾಮಿಕಮ್ಮೇ ನಿಬ್ಬಿಜ್ಝತಿ ಪದಾಲೇತೀತಿ ನಿಬ್ಬೇಧಿಕಪಞ್ಞಾ।

೨೮. **ಸ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು ವಿಸೇನಿಭೂತೋ, ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ದಿಟ್ಠಂ ವ ಸುತಂ ಮುತಂ ವಾತಿ** ಸೋ ಭೂರಿಪಞ್ಞೋ ಖೀಣಾಸವೋ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ದಿಟ್ಠಂ ವಾ ಸುತಂ ವಾ ಮುತಂ ವಾ ತೇಸು ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು ಮಾರಸೇನಂ ವಿನಾಸೇತ್ವಾ ಠಿತಭಾವೇನ ವಿಸೇನಿಭೂತೋ। **ತಮೇವ ದಸ್ಸಿನ್ತಿ** ತಂ ಏವ ವಿಸುದ್ಧದಸ್ಸಿಂ। **ವಿವಟಂ ಚರನ್ತನ್ತಿ** ತಣ್ಹಾಛದನಾದಿವಿಗಮೇನ ವಿವಟಂ ಹುತ್ವಾ ಚರನ್ತಂ। **ಕೇನೀಧ ಲೋಕಸ್ಮಿ ವಿಕಪ್ಪಯೇಯ್ಯಾತಿ** ಕೇನ ಇಧ ಲೋಕೇ ತಣ್ಹಾಕಪ್ಪೇನ ವಾ ದಿಟ್ಠಿಕಪ್ಪೇನ ವಾ ಕೋಚಿ ವಿಕಪ್ಪೇಯ್ಯ, ತೇಸಂ ವಾ ಪಹೀನತ್ತಾ ರಾಗಾದಿನಾ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತೇನಾತಿ।

ಕಾಮಾ ತೇ ಪಠಮಾ ಸೇನಾತಿಆದೀಸು ಚತೂಸು ಗಾಥಾಸು ಅಯಮತ್ಥೋ - ಯಸ್ಮಾ ಆದಿತೋವ ಅಗಾರಿಯಭೂತೇ ಸತ್ತೇ ವತ್ಥುಕಾಮೇಸು ಕಿಲೇಸ**ಕಾಮಾ** ಮೋಹಯನ್ತಿ, ತೇ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ಅನಗಾರಿಯಭಾವಂ ಉಪಗತಾನಂ ಪನ್ತೇಸು ವಾ ಸೇನಾಸನೇಸು, ಅಞ್ಞತರಞ್ಞತರೇಸು ವಾ ಅಧಿಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು **ಅರತಿ** ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ - "ಪಬ್ಬಜಿತೇನ ಖೋ, ಆವುಸೋ, ಅಭಿರತಿ ದುಕ್ಕರಾ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೩೧)। ತತೋ ತೇ ಪರಪಟಿಬದ್ಧಜೀವಿಕತ್ತಾ **ಖುಪ್ಪಿಪಾಸಾ** ಬಾಧೇತಿ, ತಾಯ ಬಾಧಿತಾನಂ ಪರಿಯೇಸನ**ತಣ್ಹಾ** ಚಿತ್ತಂ ಕಿಲಮಯತಿ, ಅಥ ನೇಸಂ ಕಿಲನ್ತಚಿತ್ತಾನಂ **ಥಿನಮಿದ್ಧಂ** ಓಕ್ಕಮತಿ ತತೋ ವಿಸೇಸಮನಧಿಗಚ್ಛನ್ತಾನಂ ದುರಭಿಸಮ್ಭವೇಸು ಅರಞ್ಞವನಪತ್ಥೇಸು ಸೇನಾಸನೇಸು ವಿಹರತಂ ಉತ್ರಾಸಸಞ್ಞಿತಾ **ಭೀರು** ಜಾಯತಿ, ತೇಸಂ ಉಸ್ಸಙ್ಕಿತಪರಿಸಙ್ಕಿತಾನಂ ದೀಘರತ್ತಂ ವಿವೇಕರಸಮನಸ್ಸಾದಯಮಾನಾನಂ ವಿಹರತಂ "ನ ಸಿಯಾ ನು ಖೋ ಏಸ ಮಗ್ಗೋ"ತಿ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ **ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ** ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ವಿನೋದೇತ್ವಾ ವಿಹರತಂ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕೇನ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮೇನ **ಮಾನಮಕ್ಖಥಮ್ಭಾ** ಜಾಯನ್ತಿ, ತೇಪಿ ವಿನೋದೇತ್ವಾ ವಿಹರತಂ ತತೋ ಅಧಿಕತರಂ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಂ ನಿಸ್ಸಾಯ **ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಸಿಲೋಕಾ** ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಲಾಭಾದಿಮುಚ್ಛಿತಾ ಧಮ್ಮಪಟಿರೂಪಕಾನಿ ಪಕಾಸೇನ್ತಾ **ಮಿಚ್ಛಾಯಸಂ** ಅಧಿಗನ್ತ್ವಾ ತತ್ಥ ಠಿತಾ ಜಾತಿಆದೀಹಿ **ಅತ್ತಾನಂ ಉಕ್ಕಂಸೇನ್ತಿ, ಪರಂ ವಮ್ಭೇನ್ತಿ**। ತಸ್ಮಾ ಕಾಮಾದೀನಂ ಪಠಮಸೇನಾದಿಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಏವಮೇತಂ ದಸವಿಧಂ ಸೇನಂ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ಯಸ್ಮಾ ಸಾ ಕಣ್ಹಧಮ್ಮಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ಕಣ್ಹಸ್ಸ ನಮುಚಿನೋ ಉಪಕಾರಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ ನಂ "ತವ ಸೇನಾ"ತಿ ನಿದ್ದಿಸನ್ತೋ ಆಹ - **"ಏಸಾ ನಮುಚಿ ತೇ ಸೇನಾ, ಕಣ್ಹಸ್ಸಾಭಿಪ್ಪಹಾರಿನೀ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ಅಭಿಪ್ಪಹಾರಿನೀ**ತಿ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಘಾತಿನೀ ನಿಪ್ಪೋಥಿನೀ, ಅನ್ತರಾಯಕರೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನ ನಂ ಅಸೂರೋ ಜಿನಾತಿ, ಜೇತ್ವಾವ ಲಭತೇ ಸುಖ**ನ್ತಿ ಏವಂ ತವ ಸೇನಂ ಅಸೂರೋ ಕಾಯೇ ಚ ಜೀವಿತೇ ಚ ಸಾಪೇಕ್ಖೋ ಪುರಿಸೋ ನ ಜಿನಾತಿ, ಸೂರೋ ಪನ ಜಿನಾತಿ, ಜೇತ್ವಾವ ಮಗ್ಗಸುಖಂ ಫಲಸುಖಞ್ಚ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ।

ಯತೋ ಚತೂಹಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇಹೀತಿ ಯದಾ ಚತೂಹಿ ನಿದ್ದೋಸನಿಬ್ಬಾನಮಗ್ಗನಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಮಗ್ಗೇಹಿ। **ಮಾರಸೇನಾ**ತಿ ಮಾರಸ್ಸ ಸೇನಾ ವಚನಕರಾ ಕಿಲೇಸಾ। **ಪಟಿಸೇನಿಕರಾ**ತಿ ಪಟಿಪಕ್ಖಕರಾ। **ಜಿತಾ ಚಾ**ತಿ ಪರಾಜಯಮಾನಾ ಹನಿತಾ ಚ। **ಪರಾಜಿತಾ ಚಾ**ತಿ ನಿಗ್ಗಹಿತಾ ಚ। **ಭಗ್ಗಾ**ತಿ ಭಿನ್ನಾ। **ವಿಪ್ಪಲುಗ್ಗಾ**ತಿ ಚುಣ್ಣವಿಚುಣ್ಣಾ। **ಪರಮ್ಮುಖಾ**ತಿ ವಿಮುಖಭಾವಂ ಪಾಪಿತಾ। **ವಿಸೇನಿಭೂತೋ**ತಿ ನಿಕ್ಕಿಲೇಸೋ ಹುತ್ವಾ ಠಿತೋ।

ವೋದಾತದಸ್ಸಿನ್ತಿ ಬ್ಯವದಾತದಸ್ಸಿಂ। **ತಾನಿ ಛದನಾನೀ**ತಿ ಏತಾನಿ ತಣ್ಹಾದಿಕಿಲೇಸಛದನಾನಿ। **ವಿವಟಾನೀ**ತಿ ಪಾಕಟೀಕತಾನಿ। **ವಿದ್ಧಂಸಿತಾನೀ**ತಿ ಠಿತಟ್ಠಾನತೋ ಅಪಹತಾನಿ। **ಉಗ್ಘಾಟಿತಾನೀ**ತಿ ಉಪ್ಪಾಟಿತಾನಿ। **ಸಮುಗ್ಘಾಟಿತಾನೀ**ತಿ ವಿಸೇಸೇನ ಉಪ್ಪಾಟಿತಾನಿ।

೧೯. **ನ ಕಪ್ಪಯನ್ತೀ**ತಿ ಗಾಥಾಯ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಅತ್ಥೋ ಚ - ಕಿಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋ? ತೇ ಹಿ ತಾದಿಸಾ ಸನ್ತೋ ದ್ವಿನ್ನಂ ಕಪ್ಪಾನಂ ಪುರೇಕ್ಖಾರಾನಞ್ಚ ಕೇನಚಿ **ನ ಕಪ್ಪಯನ್ತಿ, ನ ಪುರೇಕ್ಖರೋನ್ತಿ**। ಪರಮತ್ಥಂ ಅಚ್ಚನ್ತಸುದ್ಧಿಂ ಅಧಿಗತತ್ತಾ ಅನಚ್ಚನ್ತಸುದ್ಧಿಂಯೇವ ಅಕಿರಿಯಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಂ **"ಅಚ್ಚನ್ತಸುದ್ಧೀ"ತಿ ನ ತೇ ವದನ್ತಿ**। **ಆದಾನಗನ್ಥಂ ಗತಿತಂ ವಿಸಜ್ಜಾ**ತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ರೂಪಾದೀನಂ ಆದಾಯಕತ್ತಾ ಆದಾನಗನ್ಥಂ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನೇ ಗಥಿತಂ ಬದ್ಧಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸತ್ಥೇನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ। ಸೇಸಂ ಪಾಕಟಮೇವ।

ಅಚ್ಚನ್ತಸುದ್ಧಿನ್ತಿ ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಪರಮತ್ಥಂ ಸುದ್ಧಿಂ। **ಸಂಸಾರಸುದ್ಧಿ**ನ್ತಿ ಸಂಸಾರತೋ ಸುದ್ಧಿಂ। **ಅಕಿರಿಯದಿಟ್ಠಿ**ನ್ತಿ ಕರೋತೋ ನ ಕರೀಯತಿ ಪಾಪನ್ತಿ ಅಕಿರಿಯದಿಟ್ಠಿಂ। **ಸಸ್ಸತವಾದ**ನ್ತಿ "ನಿಚ್ಚೋ ಧುವೋ ಸಸ್ಸತೋ"ತಿ ವಚನಂ। **ನ ವದನ್ತಿ** ನ ಕಥೇನ್ತಿ।

ಗನ್ಥಾತಿ ನಾಮಕಾಯಂ ಗನ್ಥೇನ್ತಿ, ಚುತಿಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ವಟ್ಟಸ್ಮಿಂ ಘಟೇನ್ತೀತಿ ಗನ್ಥಾ। ಅಭಿಜ್ಝಾ ಚ ಸಾ ನಾಮಕಾಯಘಟನವಸೇನ ಗನ್ಥೋ ಚಾತಿ **ಅಭಿಜ್ಝಾಕಾಯಗನ್ಥೋ**। ಹಿತಸುಖಂ ಬ್ಯಾಪಾದಯತೀತಿ **ಬ್ಯಾಪಾದೋ**। ಬ್ಯಾಪಾದೋ ಚ ಸೋ ವುತ್ತನಯೇನ ಗನ್ಥೋ ಚಾತಿ **ಬ್ಯಾಪಾದೋ ಕಾಯಗನ್ಥೋ**। **ಸೀಲಬ್ಬತಪರಾಮಾಸೋ**ತಿ "ಇತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ

ಸೀಲೇನ ಸುದ್ಧಿ ವತೇನ ಸುದ್ಧೀ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೧೪೩, ೧೨೨೨) ಪರತೋ ಆಮಾಸೋ। **ಇದಂಸಚ್ಚಾಭಿನಿವೇಸೋತಿ** ಸಬ್ಬಞ್ಞುಭಾಸಿತಮ್ಪಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ "ಸಸ್ಸತೋ ಲೋಕೋ, ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚಂ, ಮೋಘಮಞ್ಞ"ನ್ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೧೪೪) ಇಮಿನಾ ಆಕಾರೇನ ಅಭಿನಿವೇಸೋ ಇದಂಸಚ್ಚಾಭಿನಿವೇಸೋ। **ಅತ್ತನೋ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ರಾಗೋತಿ** ಅತ್ತನಾ ಅಭಿನಿವಿಸಿತ್ವಾ ಗಹಿತಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಛನ್ದರಾಗೋ। **ಪರವಾದೇಸು ಆಘಾತೋತಿ** ಪರಸ್ಸ ವಚನೇಸು ಕೋಪೋ। **ಅಪ್ಪಚ್ಚಯೋತಿ** ಅತುಟ್ಠಾಕಾರೋ। **ಅತ್ತನೋ ಸೀಲಂ ವಾತಿ** ಅತ್ತನಾ ಸಮಾದಿನ್ನಂ ಗೋಸೀಲಾದಿಸೀಲಂ ವಾ। **ಅತ್ತನೋ ದಿಟ್ಠೀತಿ** ಅತ್ತನಾ ಗಹಿತಾ ಪರಾಮಟ್ಠಾ ದಿಟ್ಠಿ। **ತೇಹಿ ಗನ್ಥೇಹೀತಿ** ಏತೇಹಿ ವುತ್ತೇಹಿ ನಾಮಕಾಯಘಟನೇಹಿ। **ರೂಪಂ ಆದಿಯನ್ತೀತಿ** ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಿಕಂ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ಆದಿಯನ್ತಿ ಗಣ್ಹನ್ತಿ। **ಉಪಾದಿಯನ್ತೀತಿ** ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಗಣ್ಹನ್ತಿ ತಣ್ಹಾಗಹಣೇನ। **ಪರಾಮಸನ್ತಿ** ದಿಟ್ಠಿಗಹಣೇನ। **ಅಭಿನಿವಿಸನ್ತಿ** ಮಾನಗಹಣೇನ। **ವಟ್ಟನ್ತಿ** ತೇಭೂಮಕವಟ್ಟಂ। **ಗನ್ಥೇತಿ** ಬನ್ಧನೇ।

ವೋಸಜ್ಜಿತ್ವಾ ವಾತಿ ಸಮ್ಮಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತ್ವಾ ವಾ। **ಗಧಿತೇತಿ** ಬನ್ಧನೇ। **ಗನ್ಥಿತೇತಿ** ಗನ್ಥನೇನ ಗನ್ಥಿತೇ। **ವಿಬನ್ಧೇತಿ** ವಿಸೇಸೇನ ಬನ್ಧೇ। **ಆಬನ್ಧೇತಿ** ಅನೇಕವಿಧೇನ ಬನ್ಧೇ। **ಪಲಿಬುದ್ಧೇತಿ** ಅಮುಞ್ಚಿತೇ। **ಬನ್ಧನೇ ಪೋಟಯಿತ್ವಾತಿ** ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠಿಬನ್ಧನಾನಿ ಪಪ್ಫೋಟಯಿತ್ವಾ। **ವಿಸಜ್ಜಾತಿ** ಚಜಿತ್ವಾ।

ಇಮೇ ಪನ ಚತ್ತಾರೋ ಗನ್ಥೇ ಕಿಲೇಸಪಟಿಪಾಟಿಯಾಪಿ ಆಹರಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ, ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಯಾಪಿ - ಕಿಲೇಸಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಅಭಿಜ್ಝಾಕಾಯಗನ್ಥೋ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಪಹೀಯತಿ, ಬ್ಯಾಪಾದೋ ಕಾಯಗನ್ಥೋ ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ, ಸೀಲಬ್ಬತಪರಾಮಾಸೋ ಕಾಯಗನ್ಥೋ ಇದಂಸಚ್ಚಾಭಿನಿವೇಸೋ ಕಾಯಗನ್ಥೋ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೇನ। ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಸೀಲಬ್ಬತಪರಾಮಾಸೋ ಕಾಯಗನ್ಥೋ ಇದಂಸಚ್ಚಾಭಿನಿವೇಸೋ ಕಾಯಗನ್ಥೋ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೇನ, ಬ್ಯಾಪಾದೋ ಕಾಯಗನ್ಥೋ ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ, ಅಭಿಜ್ಝಾಕಾಯಗನ್ಥೋ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನಾತಿ। ಏತೇ ಚತ್ತಾರೋ ಗನ್ಥಾ ಯಸ್ಸ ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತಿ, ತಂ ಚುತಿಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ವಟ್ಟಸ್ಮಿಂ ಗನ್ಥೇನ್ತಿ ಘಟೇನ್ತೀತಿ ಗನ್ಥಾ। ತೇ ಚತುಪ್ಪಭೇದಾ ಅಭಿಜ್ಝಾಯನ್ತಿ ಏತಾಯ, ಸಯಂ ವಾ ಅಭಿಜ್ಝಾಯತಿ, ಅಭಿಜ್ಝಾಯನಮತ್ತಮೇವ ವಾ ಏಸಾತಿ **ಅಭಿಜ್ಝಾ**। ಲೋಭೋಯೇವ ನಾಮಕಾಯಂ ಗನ್ಥೇತಿ ಚುತಿಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ವಟ್ಟಸ್ಮಿಂ ಘಟೇತೀತಿ **ಕಾಯಗನ್ಥೋ**। ಬ್ಯಾಪಜ್ಜತಿ ತೇನ ಚಿತ್ತಂ ಪೂತಿಭಾವಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಬ್ಯಾಪಾದಯತಿ ವಾ ವಿನಯಾಚಾರರೂಪಸಮ್ಪತ್ತಿಹಿತಸುಖಾದೀನೀತಿ **ಬ್ಯಾಪಾದೋ**। "ಇತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಸೀಲೇನ ಸುದ್ಧಿ ವತೇನ ಸುದ್ಧೀ"ತಿ ಪರಾಮಸನಂ ಸೀಲಬ್ಬತಪರಾಮಾಸೋ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುಭಾಸಿತಮ್ಪಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ "ಸಸ್ಸತೋ ಲೋಕೋ, ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚಂ, ಮೋಘಮಞ್ಞ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಆಕಾರೇನ ಅಭಿನಿವಿಸತೀತಿ ಇದಂಸಚ್ಚಾಭಿನಿವೇಸೋ। **ಯಥಾ ವಯ್ಹಂ ವಾತಿ**ಆದಿಂ ವಯ್ಹಾದಿವಿಸಙ್ಖರಣಂ ಗನ್ಥಾನಂ ವಿಯೋಗಕರಣೇ ಉಪಮಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ।

ನ ಜನೇನ್ತೀತಿ ನ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಿ। **ನ ಸಞ್ಜನೇನ್ತೀತಿ** ನ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತಿ। **ನಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತೀತಿ** ಉಪಸಗ್ಗವಸೇನ ಪದಂ ವಡ್ಢಿತಂ। ನ ಸಞ್ಜನೇನ್ತೀತಿ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣಂ। ನ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತಿ ನಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತೀತಿ ಪವತ್ತಿಕ್ಖಣಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ।

೩೦. **ಸೀಮಾತಿಗೋತಿ** ಗಾಥಾ ಏಕಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾಯ ದೇಸನಾಯ ವುತ್ತಾ। ಪುಬ್ಬಸದಿಸೋ ಏವ ಪನಸ್ಸಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ಸೋ ಏವಂ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ವೇದಿತಬ್ಬೋ - ಕಿಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋ? ಸೋ ಈದಿಸೋ ಭೂರಿಪಞ್ಞೋ ಚತುನ್ನಂ ಕಿಲೇಸಸೀಮಾನಂ ಅತೀತತ್ತಾ **ಸೀಮಾತಿಗೋ,** ಬಾಹಿತಪಾಪತ್ತಾ ಚ **ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ,** ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಸ್ಸ ಚ **ತಸ್ಸ ನತ್ಥಿ,** ಪರಚಿತ್ತಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣೇಹಿ **ಞತ್ವಾ** ವಾ ಮಂಸದಿಬ್ಬಚಕ್ಖೂಹಿ **ದಿಸ್ವಾ** ವಾ ಕಿಞ್ಚಿ **ಸಮುಗ್ಗಹೀತಂ,** ಅಭಿನಿವಿಟ್ಠನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸೋ ಚ ಕಾಮರಾಗಾಭಾವತೋ **ನ ರಾಗರಾಗೀ** ರೂಪಾರೂಪರಾಗಾಭಾವತೋ **ನ ವಿರಾಗರತ್ತೋ,** ಯತೋ ಏವಂವಿಧಸ್ಸ **ತಸ್ಸ** "ಇದಂ ಪರಮ"ನ್ತಿ ಕಿಞ್ಚಿ **ಇಧ ಉಗ್ಗಹೀತಂ ನತ್ಥೀತಿ** ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟೇನ ದೇಸನಂ ನಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ।

ಚತಸ್ಸೋ ಸೀಮಾಯೋತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಪರಿಚ್ಛೇದಾ। **ದಿಟ್ಠಾನುಸಯೋತಿ** ದಿಟ್ಠಿ ಚ ಸಾ ಅಪ್ಪಹೀನಟ್ಠೇನ ಅನುಸಯೋ ಚಾತಿ ದಿಟ್ಠಾನುಸಯೋ। **ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾನುಸಯಾದೀ**ಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಕೇನಟ್ಠೇನ ಅನುಸಯಾ? ಅನುಸಯನಟ್ಠೇನ। ಕೋ ಏಸ

ಅನುಸಯಟ್ಠೋ ನಾಮಾತಿ? ಅಪ್ಪಹೀನಟ್ಠೋ। ಏತೇ ಹಿ ಅಪ್ಪಹೀನಟ್ಠೇನ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಸನ್ತಾನೇ ಅನುಸೇನ್ತಿ ನಾಮ, ತಸ್ಮಾ "ಅನುಸಯಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಅನುಸೇನ್ತೀ**ತಿ ಅನುರೂಪಂ ಕಾರಣಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥಾಪಿ ಸಿಯಾ - ಅನುಸಯಟ್ಠೋ ನಾಮ ಅಪ್ಪಹೀನಾಕಾರೋ, ಅಪ್ಪಹೀನಾಕಾರೋ ಚ "ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ವತ್ತುಂ ನ ಯುಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ಅನುಸಯಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ। ತತ್ರಿದಂ ಪಟಿವಚನಂ - ಅಪ್ಪಹೀನಾಕಾರೋ ಅನುಸಯೋ, ಅನುಸಯೋತಿ ಪನ ಅಪ್ಪಹೀನಟ್ಠೇನ ಥಾಮಗತಾ ಕಿಲೇಸಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಸೋ ಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಸಾರಮ್ಮಣೋ ಸಪ್ಪಚ್ಚಯಟ್ಠೇನ ಸಹೇತುಕೋ ಏಕನ್ತಾಕುಸಲೋ ಅತೀತೋಪಿ ಹೋತಿ ಅನಾಗತೋಪಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೋಪಿ, ತಸ್ಮಾ "ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ವತ್ತುಂ ಯುಜ್ಜತಿ।

ತತ್ರಿದಂ ಪಮಾಣಂ - **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಂ** ತಾವ ಅಭಿಸಮಯಕಥಾಯಂ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೨೧) "ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇ ಕಿಲೇಸೇ ಪಜಹತೀ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಅನುಸಯಾನಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಭಾವಸ್ಸ ಅತ್ಥಿತಾಯ "ಥಾಮಗತೋ ಅನುಸಯಂ ಪಜಹತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಣಿಯಂ** ಮೋಹಸ್ಸ ಪದಭಾಜನೇ (ಧ॰ ಸ॰ ೩೯೦) "ಅವಿಜ್ಜಾನುಸಯೋ ಅವಿಜ್ಜಾಪರಿಯುಟ್ಠಾನಂ, ಅವಿಜ್ಜಾಲಙ್ಗೀ ಮೋಹೋ ಅಕುಸಲಮೂಲಂ, ಅಯಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಮೋಹೋ ಹೋತೀ"ತಿ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಅವಿಜ್ಜಾನುಸಯಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಭಾವೋ ವುತ್ತೋ। **ಕಥಾವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ** "ಅನುಸಯಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಅನುಸಯಾ ಅಹೇತುಕಾ ಅನುಸಯಾ ಚಿತ್ತವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ"ತಿ (ಕಥಾ॰ ೬೦೪) ಸಬ್ಬೇ ವಾದಾ ಪಟಿಸೇಧಿತಾ। **ಅನುಸಯಯಮಕೇ** ಸತ್ತನ್ನಂ ಮಹಾವಾರಾನಂ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನವಾರೇ "ಯಸ್ಸ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ತಸ್ಸ ಪಟಿಘಾನುಸಯೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಮಾ "ಅನುಸೇನ್ತೀತಿ ಅನುರೂಪಂ ಕಾರಣಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿ ಯಂ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಇಮಿನಾ ತನ್ತಿಪ್ಪಮಾಣೇನ ಸುವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಯಮ್ಪಿ "ಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಸಾರಮ್ಮಣೋ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ತಮ್ಪಿ ಸುವುತ್ತಮೇವ। ಅನುಸಯೋ ಹಿ ನಾಮೇಸ ಪರಿನಿಪ್ಫನ್ನೋ ಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಅಕುಸಲಧಮ್ಮೋತಿ ನಿಟ್ಠಮೇತ್ಥ ಗನ್ತಬ್ಬಂ।

ತತ್ಥ ದಿಟ್ಠಾನುಸಯೋ ಚತೂಸು ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪಯುತ್ತೇಸು, ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾನುಸಯೋ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಸಹಗತೇ, ಅವಿಜ್ಜಾನುಸಯೋ ದ್ವಾದಸಸು ಅಕುಸಲಚಿತ್ತೇಸು ಸಹಜಾತವಸೇನ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಚ; ತಯೋಪಿ ಅವಸೇಸತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮೇಸು ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ದಿಟ್ಠಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಮೋಹಾ। ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ಚೇತ್ಥ ಲೋಭಸಹಗತಚಿತ್ತೇಸು ಸಹಜಾತವಸೇನ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಚ, ಮನಾಪೇಸು ಅವಸೇಸಕಾಮಾವಚರಧಮ್ಮೇಸು ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಲೋಭೋ। ಪಟಿಘಾನುಸಯೋ ದೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಚಿತ್ತೇಸು ಸಹಜಾತವಸೇನ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಚ, ಅಮನಾಪೇಸು ಅವಸೇಸಕಾಮಾವಚರಧಮ್ಮೇಸು ಆರಮ್ಮಣವಸೇನೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ದೋಸೋ। ಮಾನಾನುಸಯೋ ದಿಟ್ಠಿವಿಪ್ಪಯುತ್ತಲೋಭಸಹಗತಚಿತ್ತೇಸು ಸಹಜಾತವಸೇನ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಚ, ದುಕ್ಖವೇದನಾವಜ್ಜೇಸು ಅವಸೇಸಕಾಮಾವಚರಧಮ್ಮೇಸು ರೂಪಾರೂಪಾವಚರಧಮ್ಮೇಸು ಚ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಮಾನೋ। ಭವರಾಗಾನುಸಯೋ ಚತೂಸು ದಿಟ್ಠಿವಿಪ್ಪಯುತ್ತೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋಪಿ ಸಹಜಾತವಸೇನ ವುತ್ತೋ। ಆರಮ್ಮಣವಸೇನೇವ ಪನ ರೂಪಾರೂಪಾವಚರಧಮ್ಮೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಲೋಭೋ ವುತ್ತೋ।

ತತ್ಥ **ದಿಟ್ಠಾನುಸಯೋ**ತಿ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿವಿಧಾ ದಿಟ್ಠಿ। **ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾನುಸಯೋ**ತಿ ಅಟ್ಠವತ್ಥುಕಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ। **ತದೇಕಟ್ಠಾ ಚ ಕಿಲೇಸಾ**ತಿ ಸಹಜೇಕಟ್ಠವಸೇನ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ, ಸಹಜೇಕಟ್ಠವಸೇನ ಏಕತೋ ಠಿತಾ। **ಮಾನಾನುಸಯೋ**ತಿ ನವವಿಧಮಾನೋ। **ಪರಮತ್ಥಞಾಣೇನ ವಾ ಞತ್ವಾ**ತಿ ಪರೇಸಂ ಚಿತ್ತಾಚಾರಜಾನನಪಞ್ಞಾಯ ಜಾನಿತ್ವಾ, ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣೇನ ಜಾನಿತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾನುಸ್ಸತಿಞಾಣೇನ ವಾ**ತಿ ಅತೀತೇ ನಿವುಟ್ಠಕ್ಖನ್ಧಾನುಸ್ಸರಣಞಾಣೇನ ಜಾನಿತ್ವಾ। **ಮಂಸಚಕ್ಖುನಾ ವಾ**ತಿ ಪಕತಿಚಕ್ಖುನಾ। **ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾ ವಾ**ತಿ ದಿಬ್ಬಸದಿಸೇನ ದಿಬ್ಬವಿಹಾರಸನ್ನಿಸ್ಸಿತೇನ ವಾ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ। **ರಾಗರತ್ತಾ**ತಿ ರಾಗೇನ ರಞ್ಜಿತಾ। **ಯೇ ಪಞ್ಚಸು ಕಾಮಗುಣೇಸೂ**ತಿ ಯೇ ಪಞ್ಚಸು ರೂಪಾದಿವತ್ಥುಕಾಮಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು। **ವಿರಾಗರತ್ತಾ**ತಿ ವಿರಾಗಸಞ್ಞಿತಾಸು ರೂಪಾರೂಪಸಮಾಪತ್ತೀಸು ಅತಿರತ್ತಾ ಅಲ್ಲೀನಾ। **ಯತೋ ಕಾಮರಾಗೋ ಚಾ**ತಿ ಯದಾ ಕಾಮಭವೇ ರಾಗೋ ಚ। **ರೂಪಾರೂಪರಾಗೇಸು**ಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಸದ್ಧಮ್ಮಪ್ಪಜ್ಜೋತಿಕಾಯ ಮಹಾನಿದ್ದೇಸಟ್ಠಕಥಾಯ

ಸುದ್ಧಟ್ಠಕಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಪರಮಟ್ಠಕಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

೩೦. ಪಞ್ಚಮೇ ಪರಮಟ್ಠಕಸುತ್ತೇ **ಪರಮನ್ತಿ ದಿಟ್ಠೀಸು ಪರಿಬ್ಬಸಾನೋ**ತಿ ಇದಂ ಪರಮನ್ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಕಾಯ ಸಕಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಸಮಾನೋ। **ಯದುತ್ತರಿಂ ಕುರುತೇ**ತಿ ಯಂ ಅತ್ತನೋ ಸತ್ಥಾರಾದಿಂ ಸೇಟ್ಠಂ ಕರೋತಿ। **ಹೀನಾತಿ ಅಞ್ಞೇ ತತೋ ಸಬ್ಬಮಾಹಾ**ತಿ ತಂ ಅತ್ತನೋ ಸತ್ಥಾರಾದಿಂ ಠಪೇತ್ವಾ ತತೋ ಅಞ್ಞೇ ಸಬ್ಬೇ "ಹೀನಾ ಇಮೇ"ತಿ ಆಹ। **ತಸ್ಮಾ ವಿವಾದಾನಿ ಅವೀತಿವತ್ತೋ**ತಿ ತೇನ ಕಾರಣೇನ ಸೋ ದಿಟ್ಠಿಕಲಹೇ ಅವೀತಿವತ್ತೋವ ಹೋತಿ।

ವಸನ್ತೀತಿ ಪಠಮುಪ್ಪನ್ನದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ವಸನ್ತಿ। **ಪವಸನ್ತೀ**ತಿ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ವಸನ್ತಿ। **ಆವಸನ್ತೀ**ತಿ ವಿಸೇಸೇನ ವಸನ್ತಿ। **ಪರಿವಸನ್ತೀ**ತಿ ಸಬ್ಬಭಾಗೇನ ವಸನ್ತಿ। ತಂ ಉಪಮಾಯ ಸಾಧೇನ್ತೋ **"ಯಥಾ ಆಗಾರಿಕಾ ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಆಗಾರಿಕಾ ವಾ**ತಿ ಘರಸಾಮಿಕಾ। **ಘರೇಸು ವಸನ್ತೀ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಘರೇಸು ಆಸಙ್ಕವಿರಹಿತಾ ಹುತ್ವಾ ನಿವಸನ್ತಿ। **ಸಾಪತ್ತಿಕಾ ವಾ**ತಿ ಆಪತ್ತಿಬಹುಲಾ। **ಸಕಿಲೇಸಾ ವಾ**ತಿ ರಾಗಾದಿಕಿಲೇಸಬಹುಲಾ। **ಉತ್ತರಿಂ ಕರೋತೀ**ತಿ ಅತಿರೇಕಂ ಕರೋತಿ। **ಅಯಂ ಸತ್ಥಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ**ತಿ 'ಅಯಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಸತ್ಥಾ ಸಬ್ಬಂ ಜಾನಾತಿ'।

ಸಬ್ಬೇ ಪರಪ್ಪವಾದೇ ಖಿಪತೀತಿ ಸಬ್ಬಾ ಪರಲದ್ಧಿಯೋ ಛಡ್ಡೇತಿ। **ಉಕ್ಖಿಪತೀ**ತಿ ನೀಹರತಿ। **ಪರಿಕ್ಖಿಪತೀ**ತಿ ಪರಮ್ಮುಖೇ ಕರೋತಿ। **ದಿಟ್ಠಿಮೇಧಗಾನೀ**ತಿ ದಿಟ್ಠಿವಿಹೇಸಕಾನಿ।

೩೧. ದುತಿಯಗಾಥಾಯತ್ಥೋ - ಏವಂ ಅವೀತಿವತ್ತೋ ಚ **ಯಂ ದಿಟ್ಠೇ ಸುತೇ ಸೀಲವತೇ ಮುತೇ**ತಿ ಏತೇಸು ಚತೂಸು ವತ್ಥೂಸು ಉಪ್ಪನ್ನದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಖಾತೇ **ಅತ್ತನಿ** ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ **ಆನಿಸಂಸಂ ಪಸ್ಸತಿ, ತದೇವ ಸೋ ತತ್ಥ** ಸಕಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಆನಿಸಂಸಂ "ಇದಂ ಸೇಟ್ಠ"ನ್ತಿ ಅಭಿನಿವಿಸಿತ್ವಾ **ಅಞ್ಞಂ ಸಬ್ಬಂ** ಪರಸತ್ಥಾರಾದಿಕಂ **ನಿಹೀನತೋ ಪಸ್ಸತಿ**।

ದ್ವೇ ಆನಿಸಂಸೇ ಪಸ್ಸತೀತಿ ದ್ವೇ ಗುಣೇ ಓಲೋಕೇತಿ। **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಞ್ಚಾ**ತಿ ದಿಟ್ಠೇ ಪಚ್ಚಕ್ಖೇ ಅತ್ತಭಾವೇ ವಿಪಚ್ಚನಕರಣಂ। **ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಞ್ಚಾ**ತಿ ಪರಲೋಕೇ ಪಟಿಲಭಿತಬ್ಬಗುಣಞ್ಚ। **ಯಂದಿಟ್ಠಿಕೋ ಸತ್ಥಾ**ತಿ ಯಂಲದ್ಧಿಕೋ ತಿತ್ಥಾಯತನಸಾಮಿಕೋ। **ಅಲಂ ನಾಗತ್ತಾಯ ವಾ**ತಿ ನಾಗರಾಜಭಾವಾಯ ವಾ ಪರಿಯತ್ತಂ। **ಸುಪಣ್ಣತ್ತಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ದೇವತ್ತಾಯ ವಾ**ತಿ ಸಮ್ಮುತಿದೇವಾದಿಭಾವಾಯ। **ಆಯತಿಂ ಫಲಪಾಟಿಕಙ್ಖೀ ಹೋತೀ**ತಿ ಅನಾಗತೇ ವಿಪಾಕಫಲಂ ಪತ್ಥಯಾನೋ ಹೋತಿ। **ದಿಟ್ಠಸುದ್ಧಿಯಾಪಿ ದ್ವೇ ಆನಿಸಂಸೇ ಪಸ್ಸತೀ**ತಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣೇನ ದಿಟ್ಠರೂಪಾಯತನಸ್ಸ ವಸೇನ ಸುದ್ಧಿಯಾ ಹೇತುತ್ತಾಪಿ ಅತ್ತನೋ ಗಹಿತಗಹಣೇನ ದ್ವೇ ಗುಣೇ ಓಲೋಕೇತಿ। **ಸುತಸುದ್ಧಿಯಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

೩೨. ತತಿಯಗಾಥಾಯತ್ಥೋ - ಏವಂ ಪಸ್ಸತೋ ಚ **ಯಂ** ಅತ್ತನೋ ಸತ್ಥಾರಾದಿಂ **ನಿಸ್ಸಿತೋ ಅಞ್ಞಂ** ಪರಸತ್ಥಾರಾದಿಂ **ಹೀನಂ ಪಸ್ಸತಿ, ತಂ** ಪನ ದಸ್ಸನಂ ಗನ್ಥಮೇವ **ಕುಸಲಾ ವದನ್ತಿ,** ಬನ್ಧನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಏತದೇವ, **ತಸ್ಮಾ ಹಿ ದಿಟ್ಠಂ ವ ಸುತಂ ಮುತಂ ವಾ, ಸೀಲಬ್ಬತಂ ಭಿಕ್ಖು ನ ನಿಸ್ಸಯೇಯ್ಯ,** ನಾಭಿನಿವೇಸೇಯ್ಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಕುಸಲಾತಿ ಖನ್ಧಾದಿಜಾನನೇ ಛೇಕಾ। **ಖನ್ಧಕುಸಲಾ**ತಿ ರೂಪಾದೀಸು ಪಞ್ಚಸು ಖನ್ಧೇಸು ಕುಸಲಾ। **ಧಾತುಆಯತನಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಸತಿಪಟ್ಠಾನಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಇದ್ಧಿಪಾದಇನ್ದ್ರಿಯಬಲಬೋಜ್ಝಙ್ಗಮಗ್ಗಫಲನಿಬ್ಬಾನೇ**ಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತತ್ಥ **ಮಗ್ಗಕುಸಲಾ**ತಿ ಚತೂಸು ಮಗ್ಗೇಸು। **ಫಲಕುಸಲಾ**ತಿ ಚತೂಸು ಫಲೇಸು। **ನಿಬ್ಬಾನಕುಸಲಾ**ತಿ ದುವಿಧೇ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಛೇಕಾ। **ತೇ ಕುಸಲಾ**ತಿ ತೇ ಏತೇಸು ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇಸು ಛೇಕಾ। **ಏವಂ ವದನ್ತೀ**ತಿ ಏವಂ ಕಥೇನ್ತಿ। **ಗನ್ಥೋ ಏಸೋ**ತಿ ಪಸ್ಸತೋ ಚ ಅತ್ತನೋ ಸತ್ಥಾರಾದಿನಿಸ್ಸಿತಞ್ಚ ಅಞ್ಞಂ ಪರಸತ್ಥಾರಾದಿಂ ಹೀನತೋ ದಸ್ಸನಞ್ಚ ಗನ್ಥೋ ಬನ್ಧನೋ ಏಸೋತಿ ವದನ್ತಿ। **ಲಗ್ಗನಂ ಏತನ್ತಿ**

ಏತಂ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ನಾಗದನ್ತೇ ಲಗ್ಗಿತಂ ವಿಯ ಅಧೋಲಮ್ಬನಂ। **ಬನ್ಧನಂ ಏತನ್ತಿ** ನಿಚ್ಛೇದಿತುಂ ದುಕ್ಕರಟ್ಠೇನ ಸಙ್ಖಲಿಕಾದಿಬನ್ಧನಂ ವಿಯ ಏತಂ ಬನ್ಧನಂ। **ಪಲಿಬೋಧೋ ಏಸೋತಿ** ಸಂಸಾರತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತುಂ ಅಪ್ಪದಾನಟ್ಠೇನ ಏಸೋ ಪಲಿಬೋಧೋ।

೩೪. ಚತುತ್ಥಗಾಥಾಯತ್ಥೋ - ನ ಕೇವಲಂ ದಿಟ್ಠಸುತಾದೀಸು ನ ನಿಸ್ಸಯೇಯ್ಯ, ಅಪಿಚ ಖೋ ಪನ ಅಸಞ್ಞಾತಂ ಉಪರೂಪರಿ **ದಿಟ್ಠಿಮ್ಪಿ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ ನ ಕಪ್ಪಯೇಯ್ಯ,** ನ ಜನೇಯ್ಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಕೀದಿಸಂ? **ಞಾಣೇನ ವಾ ಸೀಲವತೇನ ವಾಪಿ,** ಸಮಾಪತ್ತಿಞಾಣಾದಿಞಾಣೇನ ವಾ ಸೀಲವತೇನ ವಾ ಯಾ ಕಪ್ಪಿಯತಿ, ಏತಂ ದಿಟ್ಠಿಂ ನ ಕಪ್ಪೇಯ್ಯ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ದಿಟ್ಠಿಂ ನ ಕಪ್ಪಯೇಯ್ಯ, ಅಪಿಚ ಖೋ ಪನ ಮಾನೇನಪಿ ಜಾತಿಆದೀಹಿ ವತ್ಥೂಹಿ **ಸಮೋತಿ ಅತ್ತಾನಮನೂಪನೇಯ್ಯ, ಹೀನೋ ನ ಮಞ್ಞೇಥ ವಿಸೇಸಿ ವಾಪೀತಿ।**

ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಞಾಣೇನ ವಾತಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀನಂ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಪಞ್ಞಾಯ ವಾ। **ಪಞ್ಚಾಭಿಞ್ಞಾಞಾಣೇನ ವಾತಿ** ಲೋಕಿಯಾನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಅಭಿಞ್ಞಾನಂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಪಞ್ಞಾಯ ವಾ। **ಮಿಚ್ಛಾಞಾಣೇನ ವಾತಿ** ವಿಪರೀತಸಭಾವೇನ ಪವತ್ತಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಅಮುತ್ತೇ ಮುತ್ತಂ ಪಸ್ಸಾತಿ ಏವಂ ಉಪ್ಪನ್ನೇನ ಮಿಚ್ಛಾಞಾಣೇನ ವಾ।

೩೫. ಪಞ್ಚಮಗಾಥಾಯತ್ಥೋ - ಏವಞ್ಚ ದಿಟ್ಠಿಂ ಅಕಪ್ಪೇನ್ತೋ ಅಮಞ್ಞಮಾನೋ ಚ **ಅತ್ತಂ ಪಹಾಯ ಅನುಪಾದಿಯಾನೋ** ಯಂ ಪುಬ್ಬೇ ಗಹಿತಂ, ತಂ ಪಹಾಯ ಪರಂ ಅಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ತಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇ ಞಾಣೇ ದುವಿಧಂ **ನಿಸ್ಸಯಂ ನೋ ಕರೋತಿ,** ಅಕರೋನ್ತೋ ಚ **ಸ ವೇ ವಿಯತ್ತೇಸು** ನಾನಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಭಿನ್ನೇಸು ಸತ್ತೇಸು **ನ ವಗ್ಗಸಾರೀ** ಛನ್ದಾದಿವಸೇನ ಅಗಚ್ಛನಧಮ್ಮೋ ಹುತ್ವಾ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿಯಾ ದಿಟ್ಠೀಸು **ಕಿಞ್ಚಿ ದಿಟ್ಠಿಂ ನ ಪಚ್ಚೇತಿ,** ನ ಪಚ್ಚಾಗಚ್ಛತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಚತೂಹಿ ಉಪಾದಾನೇಹೀತಿ ಕಾಮುಪಾದಾನಾದೀಹಿ ಚತೂಹಿ ಭುಸಂ ಗಹಣೇಹಿ **ಸ ವೇ ವಿಯತ್ತೇಸೂತಿ** ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ನಿಚ್ಛಿತೇಸು। **ಭಿನ್ನೇಸೂತಿ** ದ್ವಿಧಾ ಭಿನ್ನೇಸು।

೩೬. ಇದಾನಿ ಯೋ ಸೋ ಇಮಾಯ ಗಾಥಾಯ ವುತ್ತೋ ಖೀಣಾಸವೋ, ತಸ್ಸ ವಣ್ಣಭಣನತ್ಥಂ "**ಯಸ್ಸೂಭಯನ್ತೇ**"ತಿಆದಿಕಾ ತಿಸ್ಸೋ ಗಾಥಾಯೋ ಆಹ। ತತ್ಥ ಪಠಮಗಾಥಾಯ **ಯಸ್ಸೂಭಯನ್ತೇತಿ** ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತೇ ಫಸ್ಸಾದಿಭೇದೇ। **ಪಣಿಧೀತಿ** ತಣ್ಹಾ। **ಭವಾಭವಾಯಾತಿ** ಪುನಪ್ಪುನಭವಾಯ । **ಇಧ ವಾ ಹುರಂ ವಾತಿ** ಸಕತ್ತಭಾವಾದಿಭೇದೇ ಇಧ ವಾ ಪರತ್ತಭಾವಾದಿಭೇದೇ ಪರತ್ಥ ವಾ।

ಫಸ್ಸೋ ಏಕೋ ಅನ್ತೋತಿ ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಾದಿಕೋ ಏಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ। **ಫಸ್ಸಸಮುದಯೋತಿ** ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣೋ। ಯತೋ ಸಮುದೇತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸೋ ಸಮುದಯೋ। **ದುತಿಯೋ ಅನ್ತೋತಿ** ದುತಿಯೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ। **ಅತೀತನ್ತಿ** ಅತಿ ಇತಂ ಅತೀತಂ, ಅತಿಕ್ಕನ್ತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅನಾಗತನ್ತಿ** ನ ಆಗತಂ, ಅನುಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಸುಖಾ ವೇದನಾ**ದಯೋ ವಿಸಭಾಗವಸೇನ। **ನಾಮರೂಪ**ದುಕಂ ನಮನರುಪ್ಪನವಸೇನ। **ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾ**ದಯೋ ಅಜ್ಝತ್ತಬಾಹಿರವಸೇನ। **ಸಕ್ಕಾಯಾ**ದಯೋ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಾನಂ ಪವತ್ತಿಸಮುದಯವಸೇನ ವುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಸಕತ್ತಭಾವೋತಿ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತಭಾವೋ। **ಪರತ್ತಭಾವೋತಿ** ಪರಸ್ಸ ಅತ್ತಭಾವೋ।

೩೭. ದುತಿಯಗಾಥಾಯ **ದಿಟ್ಠೇ ವಾತಿ** ದಿಟ್ಠಸುದ್ಧಿಯಾ ವಾ। ಏಸ ನಯೋ **ಸುತಾದೀಸು। ಸಞ್ಞಾತಿ** ಸಞ್ಞಾಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ದಿಟ್ಠಿ।

ಅಪರಾಮಸನ್ತನ್ತಿ ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠೀಹಿ ನ ಪರಾಮಸನ್ತಂ। **ಅನಭಿನಿವೇಸನ್ತನ್ತಿ** ತೇಹೇವ ಅನಭಿನಿವಿಸನ್ತಂ।

"ವಿನಿಬದ್ಧೋ"ತಿ ವಾತಿ ಮಾನೇನ ವಿನಿಬದ್ಧೋತಿ ವಾ। **"ಪರಾಮಟ್ಠೋ"ತಿ ವಾತಿ** ಪರತೋ ನಿಚ್ಚಸುಖಸುಭಾದೀಹಿ ಪರಾಮಟ್ಠೋತಿ ವಾ। **ವಿಕ್ಖೇಪಗತೋತಿ** ಉದ್ಧಚ್ಚವಸೇನ। **ಅನಿಟ್ಠಙ್ಗತೋತಿ** ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾವಸೇನ। **ಥಾಮಗತೋತಿ** ಅನುಸಯವಸೇನ।

ಗತಿಯಾತಿ ಗನ್ತಬ್ಬವಸೇನ।

೩೮. ತತಿಯಗಾಥಾಯ **ಧಮ್ಮಾಪಿ ತೇಸಂ ನ ಪಟಿಚ್ಛಿತಾಸೇತಿ** ದ್ವಾಸಟ್ಠಿದಿಟ್ಠಿಗತಧಮ್ಮಾಪಿ ತೇಸಂ "ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚಂ, ಮೋಘಮಞ್ಞ"ನ್ತಿ (ಉದಾ॰ ೫೪) ಏವಂ ನ ಪಟಿಚ್ಛಿತಾ। **ಪಾರಙ್ಗತೋ ನ ಪಚ್ಚೇತಿ ತಾದೀತಿ** ನಿಬ್ಬಾನಪಾರಂ ಗತೋ ತೇನ ತೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಪಹೀನೇ ಕಿಲೇಸೇ ಪುನ ನಾಗಚ್ಛತಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಚ ಆಕಾರೇಹಿ ತಾದೀ **ಹೋತೀತಿ**। ಸೇಸಂ ಪಾಕಟಮೇವ।

ವೀಸತಿವತ್ಥುಕಾ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠೀತಿ "ರೂಪಂ ಅತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೩೧) ನಯೇನ ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಖನ್ಧೇ ಚತೂಹಿ ಚತೂಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧೇ ಪತಿಟ್ಠಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಾ ವಿಜ್ಜಮಾನೇ ಕಾಯೇ ದಿಟ್ಠಿ। **ದಸವತ್ಥುಕಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠೀತಿ** "ನತ್ಥಿ ದಿನ್ನ"ನ್ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೨೨೧) ದಿಟ್ಠಿ। **ಅನ್ತಗ್ಗಾಹಿಕಾದಿಟ್ಠೀತಿ** "ಸಸ್ಸತೋ ಲೋಕೋ ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚಂ, ಮೋಘಮಞ್ಞ"ನ್ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೭) ಏಕೇಕಂ ಅನ್ತಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಪವತ್ತಾ ದಿಟ್ಠಿ। **ಯಾ ಏವರೂಪಾ ದಿಟ್ಠೀತಿ** ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾನಂ ಏಕೂನವೀಸಪದಾನಂ ಸಾಧಾರಣಂ ಮೂಲಪದಂ। ಯಾ ದಿಟ್ಠಿ, ತದೇವ **ದಿಟ್ಠಿಗತಂ;** ಯಾ ದಿಟ್ಠಿ, ತದೇವ **ದಿಟ್ಠಿಗಹನ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಕಾತಬ್ಬೋ। ಯಾ ಅಯಾಥಾವದಸ್ಸನಟ್ಠೇನ ದಿಟ್ಠಿ, ತದೇವ ದಿಟ್ಠೀಸು ಗತಂ ದಸ್ಸನಂ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿದಿಟ್ಠಿಯಾ ಅನ್ತೋಗತತ್ತಾತಿ **ದಿಟ್ಠಿಗತಂ**। ಹೇಟ್ಠಾಪಿಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋಯೇವ।

ದ್ವಿನ್ನಂ ಅನ್ತಾನಂ ಏಕನ್ತಗತತ್ತಾತಿಪಿ **ದಿಟ್ಠಿಗತಂ**। ತತ್ಥ **ಸಸ್ಸತೋತಿ** ನಿಚ್ಚೋ। **ಲೋಕೋತಿ** ಅತ್ತಾ। "ಇಧ ಸರೀರಂಯೇವ ನಸ್ಸತಿ, ಅತ್ತಾ ಪನ ಇಧ ಪರತ್ಥ ಚ ಸೋಯೇವಾ"ತಿ ಮಞ್ಞನ್ತಿ। ಸೋ ಹಿ ಸಾಮಞ್ಞೇವ ಆಲೋಕೇತೀತಿ ಕತ್ವಾ ಲೋಕೋತಿ ಮಞ್ಞತಿ। **ಅಸಸ್ಸತೋತಿ** ಅನಿಚ್ಚೋ। ಅತ್ತಾ ಸರೀರೇನೇವ ಸಹ ನಸ್ಸತೀತಿ ಮಞ್ಞನ್ತಿ। **ಅನ್ತವಾತಿ** ಪರಿತ್ತೇ ಕಸಿಣೇ ಝಾನಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ತಂ ಪರಿತ್ತಕಸಿಣಾರಮ್ಮಣಂ ಚೇತನಂ "ಸಪರಿಯನ್ತೋ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಮಞ್ಞನ್ತಿ। **ಅನನ್ತ ವಾತಿ** ನ ಅನ್ತವಾ ಅಪ್ಪಮಾಣೇ ಕಸಿಣೇ ಝಾನಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ತಂ ಅಪ್ಪಮಾಣಕಸಿಣಾರಮ್ಮಣಂ ಚೇತನಂ "ಅಪರಿಯನ್ತೋ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಮಞ್ಞನ್ತಿ। **ತಂ ಜೀವಂ ತಂ ಸರೀರ**ನ್ತಿ ಜೀವೋ ಚ ಸರೀರಞ್ಚ ತಂಯೇವ। ಜೀವೋತಿ ಅತ್ತಾ, ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ ನಪುಂಸಕವಚನಂ ಕತಂ। **ಸರೀರ**ನ್ತಿ ರಾಸಟ್ಠೇನ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ। **ಅಞ್ಞಂ ಜೀವಂ ಅಞ್ಞಂ ಸರೀರ**ನ್ತಿ ಅಞ್ಞೋ ಜೀವೋ ಅಞ್ಞಂ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ । **ಹೋತಿ ತಥಾಗತೋ ಪರಂ ಮರಣಾತಿ** ಖನ್ಧಾ ಇಧೇವ ವಿನಸ್ಸನ್ತಿ, ಸತ್ತೋ ಮರಣತೋ ಪರಂ ಹೋತಿ ವಿಜ್ಜತಿ ನ ನಸ್ಸತಿ, **ತಥಾಗತೋತಿ** ಚೇತಂ ಸತ್ತಾಧಿವಚನನ್ತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ **"ತಥಾಗತೋತಿ** ಅರಹಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ಇಮೇ **ನ ಹೋತೀತಿ** ಪಕ್ಖೇ ದೋಸಂ ದಿಸ್ವಾ ಏವಂ ಗಣ್ಹನ್ತಿ। **ನ ಹೋತಿ ತಥಾಗತೋ ಪರಂ ಮರಣಾತಿ** ಖನ್ಧಾಪಿ ಇಧೇವ ನಸ್ಸನ್ತಿ , ತಥಾಗತೋ ಚ ಮರಣತೋ ಪರಂ ನ ಹೋತಿ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ। ಇಮೇ **ಹೋತೀತಿ** ಪಕ್ಖೇ ದೋಸಂ ದಿಸ್ವಾ ಏವಂ ಗಣ್ಹನ್ತಿ। **ಹೋತಿ ಚ ನ ಚ ಹೋತೀತಿ** ಇಮೇ ಏಕೇಕಪಕ್ಖಪರಿಗ್ಗಹೇ ದೋಸಂ ದಿಸ್ವಾ ಉಭಯಪಕ್ಖಂ ಗಣ್ಹನ್ತಿ। **ನೇವ ಹೋತಿ ನ ನ ಹೋತೀತಿ** ಇಮೇ ಉಭಯಪಕ್ಖಪರಿಗ್ಗಹೇ ಉಭಯದೋಸಾಪತ್ತಿಂ ದಿಸ್ವಾ "ಹೋತಿ ಚ ನ ಹೋತೀ"ತಿ ಚ "ನೇವ ಹೋತಿ ನ ನ ಹೋತೀ"ತಿ ಚ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಪಕ್ಖಂ ಗಣ್ಹನ್ತಿ।

ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅಟ್ಠಕಥಾನಯೋ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧.೧೧೩) - "ಸಸ್ಸತೋ ಲೋಕೋ"ತಿ ವಾತಿಆದೀಹಿ ದಸಹಾಕಾರೇಹಿ ದಿಟ್ಠಿಪಭೇದೋವ ವುತ್ತೋ। ತತ್ಥ **ಸಸ್ಸತೋ ಲೋಕೋತಿ** ಚ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ ಲೋಕೋತಿ ಗಹೇತ್ವಾ "ಅಯಂ ಲೋಕೋ ನಿಚ್ಚೋ ಧುವೋ ಸಬ್ಬಕಾಲಿಕೋ"ತಿ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ ಸಸ್ಸತನ್ತಿ ಗಹಣಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಾ ದಿಟ್ಠಿ। **ಅಸಸ್ಸತೋತಿ** ತಮೇವ ಲೋಕಂ "ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ ವಿನಸ್ಸತೀ"ತಿ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ ಉಚ್ಛೇದಗ್ಗಹಣಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಾ ದಿಟ್ಠಿ। **ಅನ್ತವಾತಿ** ಪರಿತ್ತಕಸಿಣಲಾಭಿನೋ ಸುಪ್ಪಮತ್ತೇ ವಾ ಸರಾವಮತ್ತೇ ವಾ ಕಸಿಣೇ ಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸ ಅನ್ತೋಸಮಾಪತ್ತಿಯಂ ಪವತ್ತಿತರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮೇ "ಲೋಕೋ"ತಿ ಚ ಕಸಿಣಪರಿಚ್ಛೇದನ್ತೇನ "ಅನ್ತವಾ"ತಿ ಚ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ "ಅನ್ತವಾ ಲೋಕೋ"ತಿ ಗಹಣಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಾ ದಿಟ್ಠಿ। ಸಾ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಪಿ ಹೋತಿ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಪಿ। ವಿಪುಲಕಸಿಣಲಾಭಿನೋ ಪನ ತಸ್ಮಿಂ ಕಸಿಣೇ ಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸ ಅನ್ತೋಸಮಾಪತ್ತಿಯಂ ಪವತ್ತಿತರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮೇ "ಲೋಕೋ"ತಿ ಚ ಕಸಿಣಪರಿಚ್ಛೇದನ್ತೇನ ಚ "ಅನನ್ತೋ"ತಿ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ "ಅನನ್ತವಾ ಲೋಕೋ"ತಿ ಗಹಣಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಾ ದಿಟ್ಠಿ। ಸಾ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿ ಹೋತಿ, ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಪಿ। **ತಂ ಜೀವಂ ತಂ ಸರೀರ**ನ್ತಿ ಭೇದನಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸರೀರಸ್ಸೇವ "ಜೀವ"ನ್ತಿ ಗಹಿತತ್ತಾ "ಸರೀರೇ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜಮಾನೇ ಜೀವಮ್ಪಿ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತೀ"ತಿ

ಉಚ್ಛೇದಗ್ಗಹಣಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಾ ದಿಟ್ಠಿ। ದುತಿಯಪದೇನ ಸರೀರತೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಜೀವಸ್ಸ ಗಹಿತತ್ತಾ “ಸರೀರೇ ಚ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜಮಾನೇಪಿ ಜೀವಂ ನ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತೀ”ತಿ ಸಸ್ಸತಗಹಣಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಾ ದಿಟ್ಠಿ। **ಹೋತಿ ತಥಾಗತೋ**ತಿಆದೀಸು “ಸತ್ತೋ ತಥಾಗತೋ ನಾಮ, ಸೋ ಪರಂ ಮರಣಾ ಹೋತೀ”ತಿ ಗಣ್ಹತೋ ಪಠಮಾ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿ। “ನ ಹೋತೀ”ತಿ ಗಣ್ಹತೋ ದುತಿಯಾ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿ। “ಹೋತಿ ಚ ನ ಚ ಹೋತೀ”ತಿ ಗಣ್ಹತೋ ತತಿಯಾ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿ। “ನೇವ ಹೋತಿ ನ ನ ಹೋತೀ”ತಿ ಗಣ್ಹತೋ ಚತುತ್ಥಾ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪದಿಟ್ಠೀತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾ ದಸವಿಧಾ ದಿಟ್ಠಿ। ಯಥಾಯೋಗಂ ಭವದಿಟ್ಠಿ ಚ ವಿಭವದಿಟ್ಠಿ ಚಾತಿ ದ್ವಿಧಾ ಹೋತಿ। ತಾಸು ಏಕಾಪಿ ತೇಸಂ ಖೀಣಾಸವಾನಂ ನ ಪಟಿಚ್ಛಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಯೇ ಕಿಲೇಸಾತಿ ಯೇ ಕಿಲೇಸಾ **ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೇನ ಪಹೀನಾ,** ತೇ ಕಿಲೇಸೇ । **ನ ಪುನೇತೀ**ತಿ ನ ಪುನ ಏತಿ । **ನ ಪಚ್ಚೇತೀ**ತಿ ಪುನ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ನ ಪಟಿಏತಿ, **ನ ಪಚ್ಚಾಗಚ್ಛತೀ**ತಿ ಪಚ್ಛಭವೇ ನಾಗಚ್ಛತಿ। **ಪಞ್ಚಹಾಕಾರೇಹಿ ತಾದೀ**ತಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಕೋಟ್ಠಾಸೇಹಿ ವಾ ಸದಿಸೋ। **ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇ ತಾದೀ**ತಿ ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣೇ ಚ ಅನಿಟ್ಠಾರಮ್ಮಣೇ ಚ ಅನುನಯಪಟಿಘಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಠಿತತ್ತಾ ದ್ವೀಸು ಸದಿಸೋ। **ಚತ್ತಾವೀ**ತಿ ಕಿಲೇಸೇ ಚಜಿತವಾ। **ತಿಣ್ಣಾವೀ**ತಿ ಸಂಸಾರಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತವಾ। **ಮುತ್ತಾವೀ**ತಿ ರಾಗಾದಿತೋ ಮುತ್ತವಾ। **ತಂನಿದ್ದೇಸಾ ತಾದೀ**ತಿ ತೇನ ತೇನ ಸೀಲಸದ್ಧಾದಿನಾ ನಿದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ನಿದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ಕಥೇತಬ್ಬತೋ ಸದಿಸೋ।

ತಂ ಪಞ್ಚವಿಧಂ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ಕಥೇತುಕಾಮೋ **“ಕಥಂ ಅರಹಾ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇ ತಾದೀ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಲಾಭೇಪೀ**ತಿ ಚತುನ್ನಂ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಲಾಭೇಪಿ। **ಅಲಾಭೇಪೀ**ತಿ ತೇಸಂ ಅಲಾಭೇಪಿ। **ಯಸೇಪೀ**ತಿ ಪರಿವಾರೇಪಿ। **ಅಯಸೇಪೀ**ತಿ ಪರಿವಾರವಿಪತ್ತಿಯಾಪಿ। **ಪಸಂಸಾಯಪೀ**ತಿ ವಣ್ಣಭಣನಾಯಪಿ। **ನಿನ್ದಾಯಪೀ**ತಿ ಗರಹಾಯಪಿ। **ಸುಖೇಪೀ**ತಿ ಕಾಯಿಕಸುಖೇಪಿ। **ದುಕ್ಖೇಪೀ**ತಿ ಕಾಯಿಕದುಕ್ಖೇಪಿ। **ಏಕಞ್ಚೇ ಬಾಹಂ ಗನ್ಧೇನ ಲಿಮ್ಪೇಯ್ಯು**ನ್ತಿ ಸಚೇ ಏಕಂ ಬಾಹಂ ಚತುಜಾತಿಯಗನ್ಧೇನ ಲೇಪಂ ಉಪರೂಪರಿ ದದೇಯ್ಯುಂ। **ವಾಸಿಯಾ ತಚ್ಛೇಯ್ಯು**ನ್ತಿ ಯದಿ ಏಕಂ ಬಾಹಂ ವಡ್ಢಕೀ ವಾಸಿಯಾ ತಚ್ಛೇತ್ವಾ ತಚ್ಛೇತ್ವಾ ತನುಂ ಕರೇಯ್ಯುಂ। **ಅಮುಸ್ಮಿಂ ನತ್ಥಿ ರಾಗೋ**ತಿ ಅಮುಸ್ಮಿಂ ಗನ್ಧಲೇಪನೇ ಸಿನೇಹೋ ನತ್ಥಿ ನ ಸಂವಿಜ್ಜತಿ। **ಅಮುಸ್ಮಿಂ ನತ್ಥಿ ಪಟಿಘ**ನ್ತಿ ಅಮುಸ್ಮಿಂ ವಾಸಿಯಾ ತಚ್ಛನೇ ಪಟಿಹನನಸಙ್ಖಾತಂ ಪಟಿಘಂ ಕೋಪಂ ನತ್ಥಿ ನ ಸಂವಿಜ್ಜತಿ। **ಅನುನಯಪಟಿಘವಿಪ್ಪಹೀನೋ**ತಿ ಸಿನೇಹಞ್ಚ ಕೋಪಞ್ಚ ಪಜಹಿತ್ವಾ ಠಿತೋ। **ಉಗ್ಘಾತಿನಿಘಾತಿವೀತಿವತ್ತೋ**ತಿ ಅನುನಯವಸೇನ ಅನುಗ್ಗಹಞ್ಚ ಪಟಿಘವಸೇನ ನಿಗ್ಗಹಞ್ಚ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಠಿತೋ। **ಅನುರೋಧವಿರೋಧಸಮತಿಕ್ಕನ್ತೋ**ತಿ ಅನುನಯಞ್ಚ ಪಟಿಘಞ್ಚ ಸಮ್ಮಾ ಅತಿಕ್ಕನ್ತೋ।

ಸೀಲೇ ಸತೀತಿ ಸೀಲೇ ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನೇ। **ಸೀಲವಾ**ತಿ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋ। ತೇನ ನಿದ್ದೇಸಂ ಕಥನಂ ಲಭತೀತಿ **ತಾದೀ**। **ಸದ್ಧಾಯ ಸತಿ ಸದ್ಧೋ**ತಿ ಏವಮಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಸದ್ಧಮ್ಮಪ್ಪಜ್ಜೋತಿಕಾಯ ಮಹಾನಿದ್ದೇಸಟ್ಠಕಥಾಯ

ಪರಮಟ್ಠಕಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಜರಾಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

೩೯. ಛಟ್ಠೇ ಜರಾಸುತ್ತೇ **ಅಪ್ಪಂ ವತ ಜೀವಿತಂ ಇದನ್ತಿ** ಇದಂ ವತ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಜೀವಿತಂ ಅಪ್ಪಕಂ ಪರಿತ್ತಂ ಠಿತಿಪರಿತ್ತತಾಯ ಸರಸಪರಿತ್ತತಾಯಾತಿ ಗುಹಟ್ಠಕಸುತ್ತೇಪಿ ವುತ್ತನಯಮೇತಂ। **ಓರಂ ವಸ್ಸಸತಾಪಿ ಮಿಯ್ಯತೀತಿ** ವಸ್ಸಸತಾ ಓರಂ ಕಲಲಾದಿಕಾಲೇಪಿ ಮಿಯ್ಯತಿ। **ಅತಿಚ್ಚಾತಿ** ವಸ್ಸಸತಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ। **ಜರಸಾಪಿ ಮಿಯ್ಯತೀತಿ** ಜರಾಯ ಮಿಯ್ಯತಿ। ಇತೋ ಪರಂ ಗುಹಟ್ಠಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಅಪ್ಪನ್ತಿ ಮನ್ದಂ। **ಗಮನೀಯೋ ಸಮ್ಪರಾಯೋತಿ** ಪರಲೋಕೋ ಗನ್ತಬ್ಬೋ। **ಕಲಲಕಾಲೇಪೀತಿ** ಏತ್ಥ ಕಲಲಕಾಲಂ ನಾಮ ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ತೀಹಿ ಜಾತಿಉಣ್ಣಂಸೂಹಿ ಕತಸುತ್ತಗ್ಗೇ ಠಿತತೇಲಬಿನ್ದುಪ್ಪಮಾಣಂ ಅಚ್ಛಂ ವಿಪ್ಪಸನ್ನಕಲಲಂ ಹೋತಿ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ –

> “ತಿಲತೇಲಸ್ಸ ಯಥಾ ಬಿನ್ದು, ಸಪ್ಪಿಮಣ್ಡೋ ಅನಾವಿಲೋ।
> ಏವಂ ವಣ್ಣಪ್ಪಟಿಭಾಗಂ, ಕಲಲಂ ಸಮ್ಪವುಚ್ಚತೀ”ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೨೩೫; ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೬ ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾ)।

ತಸ್ಮಿಂ ಕಲಲಕಾಲೇಪಿ। **ಚವತೀತಿ** ಜೀವಿತಂ ಗಳತಿ। **ಮರತೀತಿ** ಜೀವಿತವಿಯೋಗಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। **ಅನ್ತರಧಾಯತೀತಿ** ಅದಸ್ಸನಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। **ವಿಪ್ಪಲುಜ್ಜತೀತಿ** ಭಿಜ್ಜತಿ। “ಅಣ್ಡಜಯೋನಿಯಾ **ಚವತಿ**। ಜಲಾಬುಜಯೋನಿಯಾ **ಮರತಿ**। ಸಂಸೇದಜಯೋನಿಯಾ **ಅನ್ತರಧಾಯತಿ**। ಓಪಪಾತಿಕಯೋನಿಯಾ **ವಿಪ್ಪಲುಜ್ಜತೀ**”ತಿ ಏವಮೇಕೇ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ। **ಅಬ್ಬುದಕಾಲೇಪೀತಿ** ಅಬ್ಬುದಂ ನಾಮ ಕಲಲತೋ ಸತ್ತಾಹಚ್ಚಯೇನ ಮಂಸಧೋವನಉದಕವಣ್ಣಂ ಹೋತಿ, ಕಲಲನ್ತಿ ನಾಮಂ ಅನ್ತರಧಾಯತಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ –

> “ಸತ್ತಾಹಂ ಕಲಲಂ ಹೋತಿ, ಪರಿಪಕ್ಕಂ ಸಮೂಹತಂ।
> ವಿವಟ್ಟಮಾನಂ ತಬ್ಭಾವಂ, ಅಬ್ಬುದಂ ನಾಮ ಜಾಯತೀ”ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೨೩೫)।

ತಸ್ಮಿಂ ಅಬ್ಬುದಕಾಲೇಪಿ। **ಪೇಸಿಕಾಲೇಪೀತಿ** ತಸ್ಮಾಪಿ ಅಬ್ಬುದಾ ಸತ್ತಾಹಚ್ಚಯೇನ ವಿಲೀನತಿಪುಸದಿಸಾ ಪೇಸಿ ನಾಮ ಸಞ್ಜಾಯತಿ। ಸಾ ಮರಿಚಫಾಣಿತೇನ ದೀಪೇತಬ್ಬಾ। ಗಾಮದಾರಿಕಾ ಹಿ ಸುಪಕ್ಕಾನಿ ಮರಿಚಾನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಾಟಕನ್ತೇ ಭಣ್ಡಿಕಂ ಕತ್ವಾ ಪೀಳೇತ್ವಾ ಮಣ್ಡಂ ಆದಾಯ ಕಪಾಲೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಆತಪೇ ಠಪೇನ್ತಿ, ತಂ ಸುಕ್ಖಮಾನಂ ಸಬ್ಬಭಾಗೇಹಿ ಮುಚ್ಚತಿ। ಏವರೂಪಾ ಪೇಸಿ ಹೋತಿ, ಅಬ್ಬುದನ್ತಿ ನಾಮಂ ಅನ್ತರಧಾಯತಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ –

> “ಸತ್ತಾಹಂ ಅಬ್ಬುದಂ ಹೋತಿ, ಪರಿಪಕ್ಕಂ ಸಮೂಹತಂ।
> ವಿವಟ್ಟಮಾನಂ ತಬ್ಭಾವಂ, ಪೇಸಿ ನಾಮ ಪಜಾಯತೀ”ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೨೩೫)।

ತಸ್ಮಿಂ ಪೇಸಿಕಾಲೇಪಿ। **ಘನಕಾಲೇಪೀತಿ** ತತೋಪಿ ಪೇಸಿತೋ ಸತ್ತಾಹಚ್ಚಯೇನ ಕುಕ್ಕುಟಣ್ಡಸಣ್ಠಾನೋ ಘನೋ ನಾಮ ಮಂಸಪಿಣ್ಡೋ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ, ಪೇಸೀತಿ ನಾಮಂ ಅನ್ತರಧಾಯತಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ –

> “ಸತ್ತಾಹಂ ಪೇಸಿ ಭವತಿ, ಪರಿಪಕ್ಕಂ ಸಮೂಹತಂ।
> ವಿವಟ್ಟಮಾನಂ ತಬ್ಭಾವಂ, ಘನೋತಿ ನಾಮ ಜಾಯತಿ॥
>
> “ಯಥಾ ಕುಕ್ಕುಟಿಯಾ ಅಣ್ಡಂ, ಸಮನ್ತಾ ಪರಿಮಣ್ಡಲಂ।
> ಏವಂ ಘನಸ್ಸ ಸಣ್ಠಾನಂ, ನಿಬ್ಬತ್ತಂ ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯಾ”ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೨೩೫)।

ತಸ್ಮಿಂ ಘನಕಾಲೇಪಿ। **ಪಸಾಖಕಾಲೇಪೀ**ತಿ ಪಞ್ಚಮೇ ಸತ್ತಾಹೇ ದ್ವಿನ್ನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಹತ್ಥಪಾದಾನಂ ಸೀಸಸ್ಸ ಚತ್ಥಾಯ ಪಞ್ಚ ಪೀಳಕಾ ಜಾಯನ್ತಿ, ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ - "ಪಞ್ಚಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ತಾಹೇ ಪಞ್ಚ ಪೀಳಕಾ ಸಣ್ಠಹನ್ತಿ ಕಮ್ಮತೋ"ತಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಪಸಾಖಕಾಲೇಪಿ। ತತೋ ಪರಂ ಛಟ್ಠಸತ್ತಮಾದೀನಿ ಸತ್ತಾಹಾನಿ ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ದೇಸನಂ ಸಙ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ದ್ವಾಚತ್ತಾಲೀಸಸತ್ತಾಹೇ ಪರಿಣತಕಾಲೇ ಕೇಸಲೋಮನಖಾದೀನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಕಾಲಞ್ಚ। ತಸ್ಸ ಚ ನಾಭಿತೋ ಉಟ್ಠಿತೋ ನಾಳೋ ಮಾತು ಉದರಪಟಲೇನ ಏಕಾಬದ್ಧೋ ಹೋತಿ, ಸೋ ಉಪ್ಪಲದಣ್ಡಕೋ ವಿಯ ಛಿದ್ದೋ, ತೇನ ಆಹಾರರಸೋ ಸಂಸರಿತ್ವಾ ಆಹಾರಸಮುಟ್ಠಾನರೂಪಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ। ಏವಂ ಸೋ ದಸಮಾಸೇ ಯಾಪೇತಿ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಅವತ್ವಾ "**ಸೂತಿಘರೇ**"ತಿ ಆಹ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ -

> "ಕೇಸಾ ಲೋಮಾ ನಖಾನಿ ಚ"।
> "ಯಞ್ಚಸ್ಸ ಭುಞ್ಜತೀ ಮಾತಾ, ಅನ್ನಂ ಪಾನಞ್ಚ ಭೋಜನಂ।
> ತೇನ ಸೋ ತತ್ಥ ಯಾಪೇತಿ, ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಗತೋ ನರೋ"ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೫; ಕಥಾ॰ ೬೯೨)।

ತತ್ಥ **ಸೂತಿಘರೇ**ತಿ ಸೂತಿಕಘರೇ, ವಿಜಾಯನಘರೇತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಸೂತಿಕಾಘರೇ"ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ, ಸೂತಿಕಾಯಾತಿ ಪದಚ್ಛೇದೋ। **ಅದ್ಧಮಾಸಿಕೋಪೀ**ತಿ ಜಾತದಿವಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅದ್ಧಮಾಸೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಅದ್ಧಮಾಸಿಕೋ। **ದ್ವೇಮಾಸಿಕಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಜಾತದಿವಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಏಕಂ ಸಂವಚ್ಛರಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಸಂವಚ್ಛರಿಕೋ। ಉಪರಿ **ದ್ವೇವಸ್ಸಿಕಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಯದಾ ಜಿಣ್ಣೋ ಹೋತೀತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಜರಾಜಿಣ್ಣೋ ಭವತಿ ಜಜ್ಜರೀಭೂತೋ। **ವುದ್ಧೋ**ತಿ ವಯೋವುದ್ಧೋ। **ಮಹಲ್ಲಕೋ**ತಿ ಜಾತಿಮಹಲ್ಲಕೋ। **ಅದ್ಧಗತೋ**ತಿ ತಯೋ ಅದ್ಧೇ ಅತಿಕ್ಕನ್ತೋ। **ವಯೋಅನುಪ್ಪತ್ತೋ**ತಿ ತತಿಯಂ ವಯಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ। **ಖಣ್ಡದನ್ತೋ**ತಿ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಪತಿತಾ ದನ್ತಾ ಫಾಲಿತಾ ಚ ಜರಾನುಭಾವೇನ ಖಣ್ಡಾ ದನ್ತಾ ಜಾತಾ ಅಸ್ಸಾತಿ ಖಣ್ಡದನ್ತೋ। **ಪಲಿತಕೇಸೋ**ತಿ ಪಣ್ಡರಕೇಸೋ। **ವಿಲೂನ**ನ್ತಿ ಲುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಗಹಿತಕೇಸಾ ವಿಯ ಖಲ್ಲಾಟಸೀಸೋ । **ಖಲಿತಸಿರೋ**ತಿ ಮಹಾಖಲ್ಲಾಟಸೀಸೋ। **ವಲಿನ**ನ್ತಿ ಸಞ್ಜಾತವಲಿ। **ತಿಲಕಾಹತಗತ್ತೋ**ತಿ ಸೇತತಿಲಕಕಾಳತಿಲಕೇಹಿ ವಿಕಿಣ್ಣಸರೀರೋ। **ಭೋಗ್ಗೋ**ತಿ ಭಗ್ಗೋ, ಇಮಿನಾಪಿಸ್ಸ ವಙ್ಕಭಾವಂ ದೀಪೇತಿ। **ದಣ್ಡಪರಾಯಣೋ**ತಿ ದಣ್ಡಪಟಿಸ್ಸರಣೋ ದಣ್ಡದುತಿಯೋ। **ಸೋ ಜರಾಯಪೀ**ತಿ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಜರಾಯಪಿ ಅಭಿಭೂತೋ ಮರತಿ। **ನತ್ಥಿ ಮರಣಮ್ಹಾ ಮೋಕ್ಖೋ**ತಿ ಮರಣತೋ ಮುಞ್ಚನುಪಾಯೋ ನತ್ಥಿ ನುಪಲಬ್ಭತಿ।

ಫಲಾನಮಿವ ಪಕ್ಕಾನಂ, ಪಾತೋ ಪತನತೋ ಭಯನ್ತಿ ಪರಿಪಾಕಗತಾನಂ ಸಿಥಿಲವಣ್ಟಾನಂ ಪನಸಫಲಾದಿಪಕ್ಕಾನಂ ಪಚ್ಚೂಸಕಾಲೇ ಅವಸ್ಸಂ ಪತಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಫಲಸಾಮಿಕಾನಂ ಭಾಯಮಾನಾನಂ ವಿಯ। **ಏವಂ ಜಾತಾನ ಮಚ್ಚಾನಂ, ನಿಚ್ಚಂ ಮರಣತೋ ಭಯ**ನ್ತಿ ಏವಮೇವ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಮಚ್ಚುಸಙ್ಖಾತಮರಣತೋ ಸತತಂ ಕಾಲಂ ಭಯಂ।

ಯಥಾಪಿ ಕುಮ್ಭಕಾರಸ್ಸಾತಿ ಯಥಾ ನಾಮ ಮತ್ತಿಕಾಭಾಜನಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ। **ಕತಂ ಮತ್ತಿಕಭಾಜನ**ನ್ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೫೮೨) ತೇನ ನಿಟ್ಠಾಪಿತಭಾಜನಂ। **ಸಬ್ಬಂ ಭೇದನಪರಿಯನ್ತ**ನ್ತಿ ಪಕ್ಕಾಪಕ್ಕಂ ಸಬ್ಬಂ ಭೇದನಂ ಭಿಜ್ಜಪರಿಯನ್ತಂ ಅವಸಾನಂ ಅಸ್ಸಾತಿ ಭೇದನಪರಿಯನ್ತಂ। **ಏವಂ ಮಚ್ಚಾನ ಜೀವಿತ**ನ್ತಿ ಏವಮೇವ ಸತ್ತಾನಂ ಆಯುಸಙ್ಖಾರಂ।

ದಹರಾ ಚ ಮಹನ್ತಾ ಚಾತಿ ತರುಣಾ ಚ ಮಹಲ್ಲಕಾ ಚ। **ಯೇ ಬಾಲಾ ಯೇ ಚ ಪಣ್ಡಿತಾ**ತಿ ಯೇ ಚ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾಯತ್ತಾ ಜೀವಿತಾ ಬಾಲಾ ಯೇ ಚ ಪಣ್ಡಿಚ್ಚೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಬುದ್ಧಾದಯೋ। **ಸಬ್ಬೇ ಮಚ್ಚುವಸಂ ಯನ್ತೀ**ತಿ ಏತೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾ ದಹರಾದಯೋ ಸಬ್ಬೇ ಮಚ್ಚುನೋ ಇಸ್ಸರಿಯಂ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತಿ।

ತೇಸಂ ಮಚ್ಚುಪರೇತಾನನ್ತಿ ಏತೇಸಂ ಮಚ್ಚುನಾ ಪರಿವಾರಿತಾನಂ। **ಗಚ್ಛತಂ ಪರಲೋಕತೋ**ತಿ ಇತೋ ಮನುಸ್ಸಲೋಕತೋ ಪರಲೋಕಂ ಗಚ್ಛನ್ತಾನಂ। **ನ ಪಿತಾ ತಾಯತೇ ಪುತ್ತ**ನ್ತಿ ಪಿತಾ ಪುತ್ತಂ ನ ರಕ್ಖತಿ। **ಞಾತೀ ವಾ ಪನ ಞಾತಕೇ**ತಿ ಮಾತಾಪಿತಿಪಕ್ಖಿಕಾ

ಞಾತೀ ವಾ ತೇಯೇವ ಞಾತಕೇ ರಕ್ಖಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ।

ಪೇಕ್ಖತಞ್ಞೇವ ಞಾತೀನನ್ತಿ ವುತ್ತವಿಧಾನಂಯೇವ ಞಾತೀನಂ ಪೇಕ್ಖನ್ತಾನಂಯೇವ ಓಲೋಕೇನ್ತಾನಂಯೇವ। **ಪಸ್ಸ ಲಾಲಪ್ಪತಂ ಪುಥೂ**ತಿ ಪಸ್ಸಾತಿ ಆಲಪನಂ। ಲಾಲಪನ್ತಾನಂ ವಿಲಪನ್ತಾನಂ ಪುಥೂನಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರಾನಂ। **ಏಕಮೇಕೋವ ಮಚ್ಚಾನಂ, ಗೋವಜ್ಝೋ ವಿಯ ನಿಯ್ಯತೀ**ತಿ ಸತ್ತಾನಂ ಏಕಮೇಕೋ ವಧಾಯ ನಿಯ್ಯಮಾನಗೋಣೋ ವಿಯ ಮರಣಾಯ ನಿಯ್ಯತಿ ಪಾಪುಣೀಯತಿ। **ಏವಮಬ್ಭಾಹತೋ ಲೋಕೋ**ತಿ ಏವಮೇವ ಸತ್ತಲೋಕೋ ಭುಸಂ ಆಹತೋ। **ಮಚ್ಚುನಾ ಚ ಜರಾಯ ಚಾ**ತಿ ಮರಣೇನ ಚ ಜರಾಯ ಚ ಅಭಿಭೂತೋ।

೪೦. ಮಮಾಯಿತೇತಿ ಮಮಾಯಿತವತ್ಥುಕಾರಣಾ। **ವಿನಾಭಾವಂ ಸನ್ತಮೇವಿದ**ನ್ತಿ ಸನ್ತಂ ವಿಜ್ಜಮಾನಂ ವಿನಾಭಾವಮೇವ ಇದಂ, ನ ಸಕ್ಕಾ ಅವಿನಾಭಾವೇನ ಭವಿತುನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಸೋಚನ್ತೀತಿ ಚಿತ್ತೇನ ಸೋಚನಂ ಕರೋನ್ತಿ। **ಕಿಲಮನ್ತೀ**ತಿ ಕಾಯೇನ ಕಿಲಮಥಂ ಪಾಪುಣನ್ತಿ। **ಪರಿದೇವನ್ತೀ**ತಿ ನಾನಾವಿಧಂ ವಾಚಾವಿಲಾಪಂ ಭಣನ್ತಿ। **ಉರತ್ತಾಳಿಂ ಕನ್ದನ್ತೀ**ತಿ ಉರಂ ತಾಳೇತ್ವಾ ತಾಳೇತ್ವಾ ಕನ್ದನ್ತಿ। **ಸಮ್ಮೋಹಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತೀ**ತಿ ಸಮ್ಮೋಹಭಾವಂ ಪಾಪುಣನ್ತಿ।

ಅನಿಚ್ಚೋತಿ ಹುತ್ವಾ ಅಭಾವಟ್ಠೇನ। **ಸಙ್ಖತೋ**ತಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಸಙ್ಗಮ್ಮ ಕತೋ। **ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನೋ**ತಿ ಪಚ್ಚಯಸಾಮಗ್ಗಿಂ ಪಟಿಚ್ಚ ನ ಪಚ್ಚಕ್ಖಾಯ ಸಹ ಸಮ್ಮಾ ಚ ಉಪ್ಪನ್ನೋ। **ಖಯಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಖಯಂ ಗಮನಸಭಾವೋ। **ವಯಧಮ್ಮೋ**ತಿ ವಯಂ ಗಮನಸಭಾವೋ, ಭಙ್ಗವಸೇನ ಭಙ್ಗಗಮನಸಭಾವೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿರಾಗಧಮ್ಮೋ**ತಿ ವಿರಜ್ಜನಸಭಾವೋ। **ನಿರೋಧಧಮ್ಮೋ**ತಿ ನಿರುಜ್ಝನಸಭಾವೋ। **ಯ್ವಾಯಂ ಪರಿಗ್ಗಹೋ**ತಿ ಯೋ ಅಯಂ ಪರಿಗ್ಗಹೋ। "ಯಾಯ ಪರಿಗ್ಗಹೋ"ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ಅಯಮೇವ ಪದಚ್ಛೇದೋ। **ನಿಚ್ಚೋ**ತಿ ಸತತಕಾಲಿಕೋ। **ಧುವೋ**ತಿ ಥಿರೋ। **ಸಸ್ಸತೋ**ತಿ ಅಚವನೋ। **ಅವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಪಕತಿಅಜಹನಸಭಾವೋ। **ಸಸ್ಸತಿ ಸಮಂ ತಥೇವ ಠಸ್ಸತೀ**ತಿ ಚನ್ದಸೂರಿಯಸಿನೇರುಮಹಾಸಮುದ್ದಪಥವೀಪಬ್ಬತಾದಯೋ ವಿಯ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ।

ನಾನಾಭಾವೋತಿ ಜಾತಿಯಾ ನಾನಾಭಾವೋ। **ವಿನಾಭಾವೋ**ತಿ ಮರಣೇನ ವಿಯೋಗಭಾವೋ। **ಅಞ್ಞಥಾಭಾವೋ**ತಿ ಸಬ್ಭಾವತೋ ಅಞ್ಞಥಾಭಾವೋ। **ಪುರಿಮಾನಂ ಪುರಿಮಾನಂ ಖನ್ಧಾನ**ನ್ತಿ ಅನನ್ತರೇ ಪುರೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಖನ್ಧಾನಂ। **ವಿಪರಿಣಾಮಞ್ಞಥಾಭಾವಾ**ತಿ ಪಕತಿಭಾವಂ ಜಹಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞಥಾಭಾವೇನ। ಪಚ್ಛಿಮಾ ಪಚ್ಛಿಮಾ ಖನ್ಧಾದಯೋ ಪವತ್ತನ್ತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ಸಬ್ಬಂ ಘರಾವಾಸಪಲಿಬೋಧನ್ತಿ ಸಕಲಂ ಗಿಹಿಭಾವಜಟಂ। **ಞಾತಿಮಿತ್ತಾಮಚ್ಚಪಲಿಬೋಧ**ನ್ತಿ ಮಾತಾಪಿತುಪಕ್ಖಿಕಾ **ಞಾತೀ, ಮಿತ್ತಾ** ಸಹಾಯಾ, **ಅಮಚ್ಚಾ** ಭಚ್ಚಾ। **ಸನ್ನಿಧಿಪಲಿಬೋಧ**ನ್ತಿ ನಿಧಾನಜಟಂ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ। **ಕೇಸಮಸ್ಸುಂ ಓಹಾರೇತ್ವಾ**ತಿ ಕೇಸೇ ಚ ಮಸ್ಸೂನಿ ಚ ಓರೋಪಯಿತ್ವಾ। **ಕಾಸಾಯಾನಿ ವತ್ಥಾನೀ**ತಿ ಕಸಾಯರಸಪೀತಾನಿ ವತ್ಥಾನಿ।

೪೧. ಮಾಮಕೋತಿ ಮಮ ಉಪಾಸಕೋ ಭಿಕ್ಖು ವಾತಿ ಸಙ್ಖಂ ಗತೋ, ಬುದ್ಧಾದೀನಿ ವಾ ವತ್ಥೂನಿ ಮಮಾಯಮಾನೋ।

ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಸತ್ತಾನನ್ತಿ ಅನೇಕೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಸಾಧಾರಣನಿದ್ದೇಸೋ। "ಯಞ್ಞದತ್ತಸ್ಸ ಮರಣಂ, ಸೋಮದತ್ತಸ್ಸ ಮರಣ"ನ್ತಿ ಏವಞ್ಹಿ ದಿವಸಮ್ಪಿ ಕಥಿಯಮಾನೇ ನೇವ ಸತ್ತಾ ಪರಿಯಾದಾನಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ನ ಸಬ್ಬಂ ಅಪರತ್ಥದೀಪನಂ ಸಿಜ್ಝತಿ। ಇಮೇಹಿ ಪನ ದ್ವೀಹಿ ಪದೇಹಿ ನ ಕೋಚಿ ಸತ್ತೋ ಅಪರಿಯಾದಿನ್ನೋ ಹೋತಿ, ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಪರತ್ತಾದೀಪನಂ ನ ಸಿಜ್ಝತಿ। **ತಮ್ಹಿ ತಮ್ಹೀ**ತಿ ಅಯಂ ಗತಿವಸೇನ ಅನೇಕೇಸಂ ನಿಕಾಯಾನಂ ಸಾಧಾರಣನಿದ್ದೇಸೋ। **ಸತ್ತನಿಕಾಯಾ**ತಿ ಸತ್ತಾನಂ ನಿಕಾಯಾ, ಸತ್ತಘಟಾ ಸತ್ತಸಮೂಹಾತಿ

ಅತ್ಥೋ। **ಚುತೀ**ತಿ ಚವನವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಏಕಚತುಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾಯ ಚುತಿಯಾ ಸಾಮಞ್ಞವಚನಮೇತಂ। **ಚವನತಾ**ತಿ ಭಾವವಚನೇನ ಲಕ್ಖಣನಿದಸ್ಸನಂ। **ಭೇದೋ**ತಿ ಚುತಿಖನ್ಧಾನಂ ಭಙ್ಗುಪ್ಪತ್ತಿಪರಿದೀಪನಂ। **ಅನ್ತರಧಾನ**ನ್ತಿ ಘಟಸ್ಸ ವಿಯ ಭಿನ್ನಸ್ಸ ಭಿನ್ನಾನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಪರಿಯಾಯೇನ ಠಾನಾಭಾವಪರಿದೀಪನಂ। **ಮಚ್ಚುಮರಣ**ನ್ತಿ ಮಚ್ಚುಸಙ್ಖಾತಂ ಮರಣಂ, ನ ಖಣಿಕಮರಣಂ। ಕಾಲೋ ನಾಮ ಅನ್ತಕೋ, ತಸ್ಸ ಕಿರಿಯಾತಿ **ಕಾಲಂಕಿರಿಯಾ**। ಏತ್ತಾವತಾ ಸಮ್ಮುತಿಮರಣಂ ದೀಪಿತಂ। ಇದಾನಿ ಪರಮತ್ಥೇನ ದೀಪೇತುಂ **"ಖನ್ಧಾನಂ ಭೇದೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಪರಮತ್ಥೇನ ಹಿ ಖನ್ಧಾಯೇವ ಭಿಜ್ಜನ್ತಿ, ನ ಸತ್ತೋ ನಾಮ ಕೋಚಿ ಮರತಿ। ಖನ್ಧೇಸು ಪನ ಭಿಜ್ಜಮಾನೇಸು ಸತ್ತೋ ಮರತಿ, ಭಿನ್ನೇಸು "ಮತೋ"ತಿ ವೋಹಾರೋ ಹೋತಿ।

ಏತ್ಥ ಚ ಚತುವೋಕಾರಪಞ್ಚವೋಕಾರವಸೇನ ಖನ್ಧಾನಂ ಭೇದೋ, ಏಕವೋಕಾರವಸೇನ ಕಳೇವರಸ್ಸ ನಿಕ್ಖೇಪೋ। ಚತುವೋಕಾರವಸೇನ ವಾ ಖನ್ಧಾನಂ ಭೇದೋ, ಸೇಸದ್ವಯವಸೇನ ಕಳೇವರಸ್ಸ ನಿಕ್ಖೇಪೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕಸ್ಮಾ? ಕಾಮರೂಪಭವದ್ವಯೇಪಿ ರೂಪಕಾಯಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಕಳೇವರಸ್ಸ ಸಬ್ಭಾವತೋ। ಯಸ್ಮಾ ವಾ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾದೀಸು ಖನ್ಧಾ ಭಿಜ್ಜನ್ತೇವ, ನ ಕಿಞ್ಚಿ ನಿಕ್ಖಿಪನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ವಸೇನ ಖನ್ಧಾನಂ ಭೇದೋ, ಮನುಸ್ಸಾದೀಸು ಕಳೇವರಸ್ಸ ನಿಕ್ಖೇಪೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಕಳೇವರಸ್ಸ ನಿಕ್ಖೇಪಕರಣತೋ ಮರಣಂ "ಕಳೇವರಸ್ಸ ನಿಕ್ಖೇಪೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸುಪಚ್ಛೇದೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧಸ್ಸೇವ ಮರಣಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಅನಿನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧಸ್ಸ ಮರಣಂ ನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। "ಸಸ್ಸಂ ಮತಂ, ರುಕ್ಖೋ ಮತೋ"ತಿ ಇದಂ ಪನ ವೋಹಾರಮತ್ತಮೇವ। ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಏವರೂಪಾನಿ ವಚನಾನಿ ಸಸ್ಸಾದೀನಂ ಖಯವಯಭಾವಮೇವ ದೀಪೇನ್ತಿ। **ರೂಪಗತ**ನ್ತಿ ರೂಪಮೇವ ರೂಪಗತಂ। **ವೇದನಾಗತ**ನ್ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ತತ್ಥ **ಪುಬ್ಬೇವ ಮಚ್ಚ**ನ್ತಿ ಮಚ್ಚಂ ವಾ ಭೋಗಾ ಪುಬ್ಬೇವ ಪಠಮತರಞ್ಞೇವ ವಿಜಹನ್ತಿ। ಮಚ್ಚೋ ವಾ ತೇ ಭೋಗೇ ಪುಬ್ಬತರಂ ಜಹತಿ। **ಕಾಮಕಾಮೀ**ತಿ ಚೋರರಾಜಾನಂ ಆಲಪತಿ। ಅಮ್ಭೋ ಕಾಮೇ ಕಾಮಯಮಾನ ಕಾಮಕಾಮಿ ಭೋಗಿನೋ ನಾಮ ಲೋಕೇ ಅಸಸ್ಸತಾ, ಭೋಗೇಸು ವಾ ನಟ್ಠೇಸು ಜೀವಮಾನಾ ಚ ಅಭೋಗಿನೋ ಹೋನ್ತಿ। ಭೋಗೇ ವಾ ಪಹಾಯ ಸಯಂ ನಸ್ಸನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಹಂ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಸೋಕಕಾಲೇಪಿ ನ ಸೋಚಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ವಿದಿತಾ ಮಯಾ ಸತ್ತುಕ ಲೋಕಧಮ್ಮಾತಿ ಚೋರರಾಜಾನಂ ಆಲಪನ್ತೋ ಆಹ। ಅಮ್ಭೋ ಸತ್ತುಕ ಮಯಾ ಲಾಭೋ ಅಲಾಭೋ ಯಸೋ ಅಯಸೋತಿಆದಯೋ ಲೋಕಧಮ್ಮಾ ವಿದಿತಾ। ಯಥೇವ ಹಿ ಚನ್ದೋ ಉದೇತಿ ಚ ಪೂರತಿ ಚ ಪುನ ಚ ಖೀಯತಿ, ಯಥಾ ಚ ಸೂರಿಯೋ ಅನ್ಧಕಾರಂ ವಿಧಮೇನ್ತೋ ಮಹನ್ತಂ ಲೋಕಪ್ಪದೇಸಂ ತಪಿತ್ವಾನ ಪುನ ಸಾಯಂ ಅತ್ಥಂ ಪಲೇತಿ ಅತ್ಥಂ ಗಚ್ಛತಿ ನ ದಿಸ್ಸತಿ, ಏವಮೇವ ಭೋಗಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಚ ವಿನಸ್ಸನ್ತಿ ಚ, ತತ್ಥ ಕಿಂ ಸೋಕೇನ, ತಸ್ಮಾ ನ ಸೋಚಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ತಣ್ಹಾಮಞ್ಞನಾಯ ಮಞ್ಞತೀತಿ ತಣ್ಹಾಯ ಜನಿತಮಾನಮಞ್ಞನಾಯ ಮಞ್ಞತಿ। **ಮಾನಂ ಕರೋತಿ ದಿಟ್ಠಿಮಞ್ಞನಾಯಾ**ತಿ ದಿಟ್ಠಿಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯಂ ಕತ್ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾಯ ಮಞ್ಞನಾಯ। **ಮಾನಮಞ್ಞನಾಯಾ**ತಿ ಸಹಜಾತಮಾನಮಞ್ಞನಾಯ। **ಕಿಲೇಸಮಞ್ಞನಾಯಾ**ತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾಯ ಉಪತಾಪನಟ್ಠೇನ ಕಿಲೇಸಮಞ್ಞನಾಯ ಮಞ್ಞತಿ।

ಕುಹಾತಿ ವಿಮ್ಹಾಪಕಾ। **ಥದ್ಧಾ**ತಿ ಖಾಣು ವಿಯ ಥದ್ಧಾ। **ಲಪಾ**ತಿ ಪಚ್ಚಯನಿಮಿತ್ತೇನ ಲಪನಕಾ।

೪೨. **ಸಙ್ಗತ**ನ್ತಿ ಸಮಾಗತಂ, ದಿಟ್ಠಂ ಫುಟ್ಠಂ ವಾ। **ಪಿಯಾಯಿತ**ನ್ತಿ ಪಿಯಕತಂ।

ಸಙ್ಗತನ್ತಿ ಸಮ್ಮುಖೀಭೂತಂ। **ಸಮಾಗತ**ನ್ತಿ ಸಮೀಪಂ ಆಗತಂ। **ಸಮಾಹಿತ**ನ್ತಿ ಏಕೀಭೂತಂ। **ಸನ್ನಿಪತಿತ**ನ್ತಿ ಪಿಣ್ಡಿತಂ। **ಸುಪಿನಗತೋ**ತಿ ಸುಪಿನಂ ಪವಿಟ್ಠೋ। **ಸೇನಾಬ್ಯೂಹಂ ಪಸ್ಸತೀ**ತಿ ಸೇನಾಸನ್ನಿವೇಸಂ ದಕ್ಖತಿ। **ಆರಾಮರಾಮಣೇಯ್ಯಕ**ನ್ತಿ ಪುಪ್ಫಾರಾಮಾದೀನಂ ರಮಣೀಯಭಾವಂ। **ವನರಾಮಣೇಯ್ಯಕಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಪೇತ**ನ್ತಿ ಇತೋ ಪರಲೋಕಂ ಗತಂ। **ಕಾಲಙ್ಕತ**ನ್ತಿ ಮತಂ।

೪೩. **ನಾಮಂಯೇವಾವಸಿಸ್ಸತಿ** , **ಅಕ್ಖೇಯ್ಯನ್ತಿ** ಸಬ್ಬಂ ರೂಪಾದಿಧಮ್ಮಜಾತಂ ಪಹೀಯತಿ, ನಾಮಮತ್ತಮೇವ ತು ಅವಸಿಸ್ಸತಿ "ಬುದ್ಧರಕ್ಖಿತೋ ಧಮ್ಮರಕ್ಖಿತೋ"ತಿ ಏವಂ ಅಕ್ಖಾತುಂ ಕಥೇತುಂ।

ಯೇ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾಭಿಸಮ್ಭೂತಾತಿ ಯೇ ಸಯಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಅಭಿಸಮ್ಭೂತಾ ರಾಸಿಕತಾ ದಿಟ್ಠಾ ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಿಕಾ ರೂಪಾ। **ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣಾಭಿಸಮ್ಭೂತಾ**ತಿ ಪರತೋಘೋಸೇನ ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣೇನ ರಾಸಿಕತಾ ಸುತಾ ದ್ವಿಸಮುಟ್ಠಾನಿಕಾ ಸದ್ದಾ।

೪೪. **ಮುನಯೋ**ತಿ ಖೀಣಾಸವಮುನಯೋ। **ಖೇಮದಸ್ಸಿನೋ**ತಿ ನಿಬ್ಬಾನದಸ್ಸಿನೋ।

ಸೋಕೋತಿ ಸೋಕನಿದ್ದೇಸೇ - ಬ್ಯಸತೀತಿ ಬ್ಯಸನಂ, ಹಿತಸುಖಂ ಖಿಪತಿ ವಿದ್ಧಂಸೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಞಾತೀನಂ ಬ್ಯಸನಂ ಞಾತಿಬ್ಯಸನಂ, ಚೋರರೋಗಭಯಾದೀಹಿ ಞಾತಿಕ್ಖಯೋ ಞಾತಿವಿನಾಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನ **ಞಾತಿಬ್ಯಸನೇನ। ಫುಟ್ಠಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಜ್ಝೋತ್ಥಟಸ್ಸ, ಅಭಿಭೂತಸ್ಸ ಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ - ಭೋಗಾನಂ ಬ್ಯಸನಂ **ಭೋಗಬ್ಯಸನಂ,** ರಾಜಚೋರಾದಿವಸೇನ ಭೋಗಕ್ಖಯೋ ಭೋಗವಿನಾಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ರೋಗೋಯೇವ ಬ್ಯಸನಂ **ರೋಗಬ್ಯಸನಂ।** ರೋಗೋ ಹಿ ಆರೋಗ್ಯಂ ಬ್ಯಸತಿ ವಿನಾಸೇತೀತಿ ಬ್ಯಸನಂ। ಸೀಲಸ್ಸ ಬ್ಯಸನಂ **ಸೀಲಬ್ಯಸನಂ,** ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಸ್ಸೇತಂ ನಾಮಂ। ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಂ ವಿನಾಸಯಮಾನಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ದಿಟ್ಠಿಯೇವ ಬ್ಯಸನಂ **ದಿಟ್ಠಿಬ್ಯಸನಂ।** ಏತ್ಥ ಚ ಪುರಿಮಾನಿ ದ್ವೇ ಅನಿಪ್ಫನ್ನಾನಿ, ಪಚ್ಛಿಮಾನಿ ತೀಣಿ ನಿಪ್ಫನ್ನಾನಿ ತಿಲಕ್ಖಣಬ್ಭಾಹತಾನಿ। ಪುರಿಮಾನಿ ಚ ತೀಣಿ ನೇವ ಕುಸಲಾನಿ ನಾಕುಸಲಾನಿ, ಸೀಲದಿಟ್ಠಿಬ್ಯಸನದ್ವಯಂ ಅಕುಸಲಂ।

ಅಞ್ಞತರಞ್ಞತರೇನಾತಿ ಗಹಿತೇಸು ವಾ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಅಗ್ಗಹಿತೇಸು ವಾ ಮಿತ್ತಾಮಚ್ಚಬ್ಯಸನಾದೀಸು ಯೇನ ಕೇನಚಿ। **ಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಮನುಬನ್ಧಸ್ಸ ಅಪರಿಮುಚ್ಚಮಾನಸ್ಸ। **ಅಞ್ಞತರಞ್ಞತರೇನ ದುಕ್ಖಧಮ್ಮೇನಾ**ತಿ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಸೋಕದುಕ್ಖಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುನಾ। **ಸೋಕೋ**ತಿ ಸೋಚನಕವಸೇನ ಸೋಕೋ। ಇದಂ ತೇಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸೋಕಸ್ಸ ಸಭಾವಪಚ್ಚತ್ತಂ। **ಸೋಚನಾ**ತಿ ಸೋಚನಾಕಾರೋ। **ಸೋಚಿತತ್ತ**ನ್ತಿ ಸೋಚಿತಭಾವೋ। **ಅನ್ತೋಸೋಕೋ**ತಿ ಅಬ್ಭನ್ತರಸೋಕೋ। ದುತಿಯಪದಂ ಉಪಸಗ್ಗೇನ ವಡ್ಢಿತಂ। ಸೋ ಹಿ ಅಬ್ಭನ್ತರಂ ಸುಕ್ಖಾಪೇನ್ತೋ ವಿಯ ಪರಿಸುಕ್ಖಾಪೇನ್ತೋ ವಿಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ "ಅನ್ತೋಸೋಕೋ ಅನ್ತೋಪರಿಸೋಕೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಅನ್ತೋದಾಹೋ**ತಿ ಅಬ್ಭನ್ತರದಾಹೋ। ದುತಿಯಪದಂ ಉಪಸಗ್ಗೇನ ವಡ್ಢಿತಂ। **ಚೇತಸೋ ಪರಿಜ್ಝಾಯನಾ**ತಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಝಾಯನಾಕಾರೋ। ಸೋಕೋ ಹಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಅಗ್ಗಿ ವಿಯ ಚಿತ್ತಂ ಝಾಪೇತಿ ದಹತಿ, "ಚಿತ್ತಂ ಮೇ ಝಾಮಂ, ನ ಮೇ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಟಿಭಾತೀ"ತಿ ವದಾಪೇತಿ। ದುಕ್ಖಿತೋ ಮನೋ ದುಮ್ಮನೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ದೋಮನಸ್ಸಂ।** ಅನುಪವಿಟ್ಠಟ್ಠೇನ ಸೋಕೋವ ಸಲ್ಲನ್ತಿ **ಸೋಕಸಲ್ಲಂ।**

ಪರಿದೇವನಿದ್ದೇಸೇ - "ಮಯ್ಹಂ ಧೀತಾ, ಮಯ್ಹಂ ಪುತ್ತೋ"ತಿ ಏವಂ ಆದಿಸ್ಸ ಆದಿಸ್ಸ ದೇವನ್ತಿ ರೋದನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಆದೇವೋ।** ತಂ ತಂ ವಣ್ಣಂ ಪರಿಕಿತ್ತೇತ್ವಾ ಪರಿಕಿತ್ತೇತ್ವಾ ದೇವನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಪರಿದೇವೋ।** ತತೋ ಪರಾನಿ ದ್ವೇ ದ್ವೇ ಪದಾನಿ ಪುರಿಮದ್ವಯಸ್ಸೇವ ಆಕಾರಭಾವನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ವುತ್ತಾನಿ। **ವಾಚಾ**ತಿ ವಚನಂ। **ಪಲಾಪೋ**ತಿ ತುಚ್ಛಂ ನಿರತ್ಥಕವಚನಂ । ಉಪ್ಪಡ್ಢಭಣಿತಅಞ್ಞಭಣಿತಾದಿವಸೇನ ವಿರೂಪೋ ಪಲಾಪೋ **ವಿಪ್ಪಲಾಪೋ। ಲಾಲಪ್ಪೋ**ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಲಪನಂ। ಲಾಲಪ್ಪನಾಕಾರೋ **ಲಾಲಪ್ಪನಾ।** ಲಾಲಪ್ಪಿತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಲಾಲಪ್ಪಿತತ್ತಂ।** ಮಚ್ಛರಿಯಾದೀನಿ ವುತ್ತತ್ಥಾನೇವ।

೪೫. ಸತ್ತಮಗಾಥಾ ಏವಂ ಮರಣಬ್ಭಾಹತೇ ಲೋಕೇ ಅನುರೂಪಪಟಿಪತ್ತಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಾ। ತತ್ಥ **ಪತಿಲೀನಚರಸ್ಸಾ**ತಿ ತತೋ ತತೋ ಪತಿಲೀನಂ ಚಿತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಚರನ್ತಸ್ಸ। **ಭಿಕ್ಖುನೋ**ತಿ ಕಲ್ಯಾಣಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ವಾ ಸೇಕ್ಖಸ್ಸ ವಾ। **ಸಾಮಗ್ಗಿಯಮಾಹು ತಸ್ಸ ತಂ, ಯೋ ಅತ್ತಾನಂ ಭವನೇ ನ ದಸ್ಸಯೇ**ತಿ ತಸ್ಸೇತಂ ಪತಿರೂಪಮಾಹು, ಯೋ ಏವಂಪಟಿಪನ್ನೋ ನಿರಯಾದಿಭೇದೇ ಭವನೇ ಅತ್ತಾನಂ ನ ದಸ್ಸಯೇ। ಏವಞ್ಹಿ ಸೋ ಇಮಮ್ಹಾ ಮರಣಾ ಮುಚ್ಚೇಯ್ಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಪತಿಲೀನಚರಾ ವುಚ್ಚನ್ತೀತಿ ತತೋ ತತೋ ಲೀನಚಿತ್ತಾಚಾರಾ ಕಥೀಯನ್ತಿ। **ಸತ್ತ ಸೇಕ್ಖಾ**ತಿ ಅಧಿಸೀಲಾದೀಸು ತೀಸು ಸಿಕ್ಖಾಸು ಸಿಕ್ಖನ್ತೀತಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಟ್ಠಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ಯಾವ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಟ್ಠಾ ಸತ್ತ ಸೇಕ್ಖಾ। **ಅರಹಾ**ತಿ ಫಲಟ್ಠೋ। ಸೋ ನಿಟ್ಠಿತಚಿತ್ತತ್ತಾ **ಪತಿಲೀನೋ**। ಸೇಕ್ಖಾನಂ ಪತಿಲೀನಚರಣಭಾವೇ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಕಿಂ ಕಾರಣಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ತೇ ತತೋ ತತೋ**ತಿ ತೇ ಸತ್ತ ಸೇಕ್ಖಾ ತೇಹಿ ತೇಹಿ ಆರಮ್ಮಣೇಹಿ **ಚಿತ್ತಂ ಪತಿಲೀನೇನ್ತಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಂ ನಿಲೀನೇನ್ತಾ। **ಪತಿಕುಟೇನ್ತಾ**ತಿ ಸಙ್ಕೋಚೇನ್ತಾ। **ಪತಿವಟ್ಟೇನ್ತಾ**ತಿ ಕಟಸಾರಕಂ ವಿಯ ಆಭುಜೇನ್ತಾ। **ಸನ್ನಿರುದ್ಧನ್ತಾ**ತಿ ಸನ್ನಿರುಜ್ಝನ್ತಾ। **ಸನ್ನಿಗಣ್ಹನ್ತಾ**ತಿ ನಿಗ್ಗಹಂ ಕುರುಮಾನಾ। **ಸನ್ನಿವಾರೇನ್ತಾ**ತಿ ವಾರಯಮಾನಾ। **ರಕ್ಖನ್ತಾ**ತಿ ರಕ್ಖಂ ಕುರುಮಾನಾ। **ಗೋಪೇನ್ತಾ**ತಿ ಚಿತ್ತಮಞ್ಜೂಸಾಯ ಗೋಪಯಮಾನಾ।

ಇದಾನಿ ದ್ವಾರವಸೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಚಕ್ಖುದ್ವಾರೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಚಕ್ಖುದ್ವಾರೇ**ತಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣದ್ವಾರೇ। **ಸೋತದ್ವಾರಾದೀಸು**ಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಭಿಕ್ಖುನೋತಿ ಪುಥುಜ್ಜನಕಲ್ಯಾಣಕಸ್ಸ ವಾ ಭಿಕ್ಖುನೋ, ಸೇಕ್ಖಸ್ಸ ವಾ ಭಿಕ್ಖುನೋ**ತಿ ಭಿಕ್ಖುಸದ್ದಸ್ಸ ವಚನತ್ಥಂ ಅವತ್ವಾ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಭಿಕ್ಖುಯೇವ ದಸ್ಸಿತೋ। ತತ್ಥ ಪುಥುಜ್ಜನೋ ಚ ಸೋ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ, ಕಲ್ಯಾಣೋ ಚ ಸೀಲಾದಿಪಟಿಪತ್ತಿಯುತ್ತತ್ತಾತಿ ಪುಥುಜ್ಜನಕಲ್ಯಾಣೋವ ಪುಥುಜ್ಜನಕಲ್ಯಾಣಕೋ, ತಸ್ಸ **ಪುಥುಜ್ಜನಕಲ್ಯಾಣಕಸ್ಸ**। ಅಧಿಸೀಲಾದೀನಿ ಸಿಕ್ಖತೀತಿ **ಸೇಕ್ಖೋ,** ತಸ್ಸ ಸೇಕ್ಖಸ್ಸ ವಾ ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸ ವಾ ಸಕದಾಗಾಮಿನೋ ವಾ ಅನಾಗಾಮಿನೋ ವಾ।

ಆಸನ್ತಿ ನಿಸೀದನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಆಸನಂ**। **ಯತ್ಥಾ**ತಿ ಯೇಸು ಮಞ್ಚಪೀಠಾದೀಸು। **ಮಞ್ಚೋ**ತಿಆದೀನಿ ಆಸನಸ್ಸ ಪಭೇದವಚನಾನಿ। ಮಞ್ಚೋಪಿ ಹಿ ನಿಸಜ್ಜಾಯಪಿ ಓಕಾಸತ್ತಾ ಇಧ ಆಸನೇಸು ವುತ್ತೋ, ಸೋ ಪನ ಮಸಾರಕಬುನ್ದಿಕಾಬದ್ಧಕುಳೀರಪಾದಕಆಹಚ್ಚಪಾದಕಾನಂ ಅಞ್ಞತರೋ। **ಪೀಠ**ಮ್ಪಿ ತೇಸಂ ಅಞ್ಞತರಮೇವ। **ಭಿಸೀ**ತಿ ಉಣ್ಣಭಿಸಿ ಚೋಳಭಿಸಿ ವಾಕಭಿಸಿ ತಿಣಭಿಸಿ ಪಣ್ಣಭಿಸೀನಂ ಅಞ್ಞತರಾ। **ತಟ್ಟಿಕಾ**ತಿ ತಾಲಪಣ್ಣಾದೀಹಿ ವಿನಿತ್ವಾ ಕತಾ। **ಚಮ್ಮಖಣ್ಡೋ**ತಿ ನಿಸಜ್ಜಾರಹೋ ಯೋ ಕೋಚಿ ಚಮ್ಮಖಣ್ಡೋ। **ತಿಣಸನ್ಥಾರಾದಯೋ** ತಿಣಾದೀನಿ ಗುಮ್ಬೇತ್ವಾ ಕತಾ। **ಅಸಪ್ಪಾಯರೂಪದಸ್ಸನೇನಾ**ತಿ ಅಸಪ್ಪಾಯಾನಂ ಇಟ್ಠರೂಪಾನಂ ಓಲೋಕನೇನ। **ರಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಅಬ್ಭನ್ತರತೋ ತುಚ್ಛಂ। **ವಿವಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಬಹಿದ್ಧಾಪವೇಸನೇನ ಸುಞ್ಞಂ। **ಪವಿವಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಕೋಚಿ ಗಹಟ್ಠೋ ತತ್ಥ ನತ್ಥೀತಿ ಅತಿರೇಕೇನ ಸುಞ್ಞಂ। **ಅಸಪ್ಪಾಯಸದ್ದಸ್ಸವನೇ**ಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾಮಗುಣೇಹೀ**ತಿ ಇತ್ಥಿರೂಪಸದ್ದಗನ್ಧರಸಫೋಟ್ಠಬ್ಬೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾಮಕೋಟ್ಠಾಸೇಹಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ –

> "ರೂಪಾ ಸದ್ದಾ ರಸಾ ಗನ್ಧಾ, ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾ ಚ ಮನೋರಮಾ।
> ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣಾ ಲೋಕೇ, ಇತ್ಥಿರೂಪಸ್ಮಿಂ ದಿಸ್ಸರೇ"ತಿ॥ (ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೫೫)।

ಭಜತೋತಿ ಚಿತ್ತೇನ ಸೇವನಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ। **ಸಮ್ಭಜತೋ**ತಿ ಸಮ್ಮಾ ಸೇವನ್ತಸ್ಸ। **ಸೇವತೋ**ತಿ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತಸ್ಸ। **ನಿಸೇವತೋ**ತಿ ನಿಸ್ಸಯಂ ಕತ್ವಾ ಸೇವನ್ತಸ್ಸ। **ಸಂಸೇವತೋ**ತಿ ಸುಟ್ಠು ಸೇವನ್ತಸ್ಸ। **ಪಟಿಸೇವತೋ**ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತಸ್ಸ।

ಗಣಸಾಮಗ್ಗೀತಿ ಸಮಣಾನಂ ಏಕೀಭಾವೋ ಸಮಗ್ಗಭಾವೋ। **ಧಮ್ಮಸಾಮಗ್ಗೀ**ತಿ ಸತ್ತತಿಂಸಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮೂಹಭಾವೋ। **ಅನಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಿಸಾಮಗ್ಗೀ**ತಿ ಅನಿಬ್ಬತ್ತಮಾನಾನಂ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾನಂ ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಾನಂ ಅರಹನ್ತಾನಂ ಸಮೂಹೋ। **ಸಮಗ್ಗಾ**ತಿ ಕಾಯೇನ ಅವಿಯೋಗಾ। **ಸಮ್ಮೋದಮಾನಾ**ತಿ ಚಿತ್ತೇನ ಸುಟ್ಠು ಮೋದಮಾನಾ ತುಸ್ಸಮಾನಾ। **ಅವಿವದಮಾನಾ**ತಿ ವಾಚಾಯ ವಿವಾದಂ ಅಕುರುಮಾನಾ। **ಖೀರೋದಕೀಭೂತಾ**ತಿ ಖೀರೇನ ಸಂಸಟ್ಠಉದಕಸದಿಸಾ।

ತೇ ಏಕತೋ ಪಕ್ಖನ್ದನ್ತೀತಿ ತೇ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮಾ ಏಕಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಪವಿಸನ್ತಿ। **ಪಸೀದನ್ತೀ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪಸಾದಮಾಪಜ್ಜನ್ತಿ। **ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾಯಾ**ತಿ ಉಪಾದಿವಿರಹಿತಾಯ।

ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾತಿ ಅಮತಮಹಾನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ। **ಊನತ್ತಂ ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಊನಭಾವೋ ಊನತ್ತಂ, ಅಪರಿಪುಣ್ಣಭಾವೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪುಣ್ಣತ್ತಂ ವಾ**ತಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಭಾವೋ ಪುಣ್ಣತ್ತಂ, ಪುಣ್ಣಭಾವೋ ವಾ ನ ಪಞ್ಞಾಯತಿ ನತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ನೇರಯಿಕಾನನ್ತಿ ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತನಕಕಮ್ಮಾನಂ ಅತ್ಥಿಭಾವೇನ। ನಿರಯಂ ಅರಹನ್ತೀತಿ ನೇರಯಿಕಾ, ತೇಸಂ ನೇರಯಿಕಾನಂ। **ನಿರಯೋ ಭವನ**ನ್ತಿ ನಿರಯೋ ಏವ ತೇಸಂ ವಸನಟ್ಠಾನಂ ಘರಂ। **ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಕಾನ**ನ್ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ತಸ್ಸೇಸಾ ಸಾಮಗ್ಗೀ**ತಿ ತಸ್ಸ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ಏಸಾ ನಿಬ್ಬಾನಸಾಮಗ್ಗೀ। **ಏತಂ ಛನ್ನ**ನ್ತಿ ಏತಂ ಅನುಚ್ಛವಿಕಂ। **ಪತಿರೂಪ**ನ್ತಿ ಸದಿಸಂ ಪಟಿಭಾಗಂ, ಅಸದಿಸಂ ಅಪ್ಪಟಿಭಾಗಂ ನ ಹೋತಿ। **ಅನುಚ್ಛವಿಕ**ನ್ತಿ ಏತಂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ವಾ ಧಮ್ಮಾನಂ, ಮಗ್ಗಫಲನಿಬ್ಬಾನಸಾಸನಧಮ್ಮಾನಂ ವಾ ಅನುಚ್ಛವಿಕಂ। ತೇಸಂ ಛವಿಂ ಛಾಯಂ ಸುನ್ದರಭಾವಂ ಅನ್ವೇತಿ ಅನುಗಚ್ಛತಿ, ಅಥ ಖೋ ಸನ್ತಿಕಾವ ತೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಅನುಚ್ಛವಿಕತ್ತಾ ಏವ ಚ ಅನುಲೋಮಂ। ತೇಸಞ್ಚ ಅನುಲೋಮೇತಿ, ಅಥ ಖೋ ನ ವಿಲೋಮಂ ನ ಪಚ್ಚನೀಕಭಾವೇ ಠಿತಂ।

೪೯. ಇದಾನಿ "ಯೋ ಅತ್ತಾನಂ ಭವನೇ ನ ದಸ್ಸಯೇ"ತಿ ಏವಂ ಖೀಣಾಸವೋ ವಿಭಾವಿತೋ, ತಸ್ಸ ವಣ್ಣಭಣನತ್ಥಂ ಇತೋ ಪರಾ ತಿಸ್ಸೋ ಗಾಥಾಯೋ ಆಹ। ತತ್ಥ ಪಠಮಗಾಥಾಯ **ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**ತಿ ದ್ವಾದಸಸು ಆಯತನೇಸು। ನ ಪಿಯಂ ಕುಬ್ಬತಿ ನೋಪಿ ಅಪ್ಪಿಯನ್ತಿ ನಿದ್ದೇಸೇ **ಪಿಯಾ**ತಿ ಚಿತ್ತೇ ಪೀತಿಕರಾ। ತೇ ವಿಭಾಗತೋ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಕತಮೇ ಸತ್ತಾ ಪಿಯಾ, ಇಧ ಯಸ್ಸ ತೇ ಹೋನ್ತೀ"**ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ **ಯಸ್ಸ ತೇ**ತಿ ಯೇ ಅಸ್ಸ ತೇ। **ಹೋನ್ತೀ**ತಿ ಭವನ್ತಿ। **ಅತ್ಥಕಾಮಾ**ತಿ ವಡ್ಢಿಕಾಮಾ। **ಹಿತಕಾಮಾ**ತಿ ಸುಖಕಾಮಾ। **ಫಾಸುಕಾಮಾ**ತಿ ಸುಖವಿಹಾರಕಾಮಾ। **ಯೋಗಕ್ಖೇಮಕಾಮಾ**ತಿ ಚತೂಹಿ ಯೋಗೇಹಿ ಖೇಮಂ ನಿಬ್ಭಯಂ ಕಾಮಾ। ಮಮಾಯತೀತಿ **ಮಾತಾ**। ಪಿಯಾಯತೀತಿ **ಪಿತಾ**। ಭಜತೀತಿ **ಭಾತಾ**। **ಭಗಿನೀ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಪುಂ ತಾಯತಿ ರಕ್ಖತೀತಿ **ಪುತ್ತೋ**। ಕುಲವಂಸಂ ಧಾರೇತೀತಿ **ಧೀತಾ**। **ಮಿತ್ತಾ** ಸಹಾಯಾ। **ಅಮಚ್ಚಾ** ಭಚ್ಚಾ। **ಞಾತೀ** ಪಿತುಪಕ್ಖಿಕಾ। **ಸಾಲೋಹಿತಾ** ಮಾತಿಪಕ್ಖಿಕಾ। **ಇಮೇ ಸತ್ತಾ ಪಿಯಾ**ತಿ ಇಮೇ ಸತ್ತಾ ಪೀತಿಜನಕಾ। ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ಅಪ್ಪಿಯಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

೪೭. ಯದಿದಂ ದಿಟ್ಠಸುತಮುತೇಸು ವಾತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಯದಿದಂ ದಿಟ್ಠಸುತಂ, ಏತ್ಥ ವಾ ಮುತೇಸು ವಾ ಧಮ್ಮೇಸು; ಏವಂ ಮುನಿ ನ ಉಪಲಿಮ್ಪತೀತಿ ಏವಂ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಉದಕಥೇವೋತಿ ಉದಕಸ್ಸ ಥೇವೋ। "ಉದಕತ್ಥೇವಕೋ"ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। **ಪದುಮಪತ್ತೇ**ತಿ ಪದುಮಿನಿಪತ್ತೇ।

೪೮. ಧೋನೋ ನ ಹಿ ತೇನ ಮಞ್ಞತಿ, ಯದಿದಂ ದಿಟ್ಠಸುತಮುತೇಸು ವಾತಿ ಅತ್ರಾಪಿ ಯದಿದಂ ದಿಟ್ಠಸುತಂ, ತೇನ ವತ್ಥುನಾ ನ ಮಞ್ಞತಿ, ಮುತೇಸು ವಾ ಧಮ್ಮೇಸು ನ ಮಞ್ಞತೀತಿ ಏವಮೇವ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ನ ಹಿ ಸೋ ರಜ್ಜತಿ, ನೋ ವಿರಜ್ಜತೀ**ತಿ ಬಾಲಪುಥುಜ್ಜನೋ ವಿಯ ನ ರಜ್ಜತಿ, ಕಲ್ಯಾಣಪುಥುಜ್ಜನಸೇಕ್ಖಾ ವಿಯ ನ ವಿರಜ್ಜತಿ, ರಾಗಸ್ಸ ಖೀಣತ್ತಾ "ವಿರತ್ತೋ"ತ್ವೇವ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛತಿ। ಸೇಸಂ ಪಾಕಟಮೇವಾತಿ।

ತಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತನ್ತಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾಯ ಪುಬ್ಬಭಾಗಾಯೇವ ವಾ ಪಞ್ಞಾಯ ಪರಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೇ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಯೋಗೀ ತಿವಿಧಂ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಂ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಧುನಾತಿ। ಅಯಞ್ಚ ಪುಗ್ಗಲೋ ವಿಪನ್ನಧಮ್ಮಂ ದೇಸನಾಧಮ್ಮೇಸು ಧುನನ್ತೇಸು ತಂಧಮ್ಮಸಮಙ್ಗೀಪುಗ್ಗಲೋಪಿ ಧುನಾತಿ ನಾಮ। ತೇ ಚ ಧಮ್ಮೇ ಪಞ್ಞಾಯ ಅತ್ತನೋ ಪವತ್ತಿಕ್ಖಣೇ ಧುನಿತುಮಾರದ್ಧೋ ಧುತಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಯಥಾ ಭುಞ್ಜಿತುಮಾರದ್ಧೋ ಭುತ್ತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಲಕ್ಖಣಂ ಪನೇತ್ಥ ಸದ್ದಸತ್ಥತೋ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಧುತ**ನ್ತಿ ಕತ್ತುಸಾಧನಂ। **ಧುತಂ** ಪಠಮಮಗ್ಗೇನ। **ಧೋತಂ** ದುತಿಯಮಗ್ಗೇನ। **ಸನ್ಧೋತಂ** ತತಿಯಮಗ್ಗೇನ। **ನಿದ್ಧೋತಂ** ಚತುತ್ಥಮಗ್ಗೇನ।

ಧೋನೋ ದಿಟ್ಠಂ ನ ಮಞ್ಞತೀತಿ ಅರಹಾ ಮಂಸಚಕ್ಖುನಾ ದಿಟ್ಠಂ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾ ದಿಟ್ಠಂ ರೂಪಾಯತನಂ ನ ಮಞ್ಞತಿ ತೀಹಿ ಮಞ್ಞನಾಹಿ, ಕಥಂ? ರೂಪಾಯತನಂ ಸುಭಸಞ್ಞಾಯ ಸುಖಸಞ್ಞಾಯ ಚ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ನ ತತ್ಥ ಛನ್ದರಾಗಂ ಜನೇತಿ ನ ತಂ ಅಸ್ಸಾದೇತಿ

ನಾಭಿನನ್ದತಿ, ಏವಂ ದಿಟ್ಠಂ ತಣ್ಹಾಮಞ್ಞನಾಯ ನ ಮಞ್ಞತಿ। "ಇತಿ ಮೇ ರೂಪಂ ಸಿಯಾ ಅನಾಗತಮದ್ಧಾನ"ನ್ತಿ ವಾ ಪನೇತ್ಥ ನನ್ದಿಂ ನ ಸಮನ್ನಾನೇತಿ। ರೂಪಸಮ್ಪದಂ ವಾ ಆಕಙ್ಖಮಾನೋ ದಾನಂ ನ ದೇತಿ, ಸೀಲಂ ನ ಸಮಾದಿಯತಿ, ಉಪೋಸಥಕಮ್ಮಂ ನ ಕರೋತಿ। ಏವಮ್ಪಿ ದಿಟ್ಠಂ ತಣ್ಹಾಮಞ್ಞನಾಯ ನ ಮಞ್ಞತಿ, ಅತ್ತನೋ ಪನ ಪರಸ್ಸ ಚ ರೂಪಸಮ್ಪತ್ತಿವಿಪತ್ತಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮಾನಂ ನ ಜನೇತಿ। "ಇಮಿನಾಹಂ ಸೇಯ್ಯೋಸ್ಮೀತಿ ವಾ, ಸದಿಸೋಸ್ಮೀತಿ ವಾ, ಹೀನೋಸ್ಮೀತಿ ವಾ"ತಿ ಏವಂ ದಿಟ್ಠಂ ಮಾನಮಞ್ಞನಾಯ ನ ಮಞ್ಞತಿ। ರೂಪಾಯತನಂ ಪನ "ನಿಚ್ಚಂ ಧುವಂ ಸಸ್ಸತ"ನ್ತಿ ನ ಮಞ್ಞತಿ। ಅತ್ತಾನಂ "ಅತ್ತನಿಯ"ನ್ತಿ ನ ಮಞ್ಞತಿ। ಮಙ್ಗಲಂ "ಅಮಙ್ಗಲ"ನ್ತಿ ನ ಮಞ್ಞತಿ। ಏವಂ ದಿಟ್ಠಂ ದಿಟ್ಠಿಮಞ್ಞನಾಯ ನ ಮಞ್ಞತಿ। **ದಿಟ್ಠಸ್ಮಿಂ ನ ಮಞ್ಞತೀತಿ** ರೂಪಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಾನಂ ಸಮನುಪಸ್ಸನನಯೇನ ಅಮಞ್ಞನ್ತೋ ದಿಟ್ಠಸ್ಮಿಂ ನ ಮಞ್ಞತಿ। ಯಥಾ ವಾ ಥನೇ ಥಞ್ಞಂ, ಏವಂ ರೂಪಸ್ಮಿಂ ರಾಗಾದಯೋತಿ ಅಮಞ್ಞನ್ತೋಪಿ ದಿಟ್ಠಸ್ಮಿಂ ನ ಮಞ್ಞತಿ। ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಪನಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಿಮಞ್ಞನಾಯ ಅಮಞ್ಞಿತೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಸಿನೇಹಂ ಮಾನಞ್ಚ ನ ಉಪ್ಪಾದಯತೋ ತಣ್ಹಾಮಾನಮಞ್ಞನಾಪಿ ನತ್ಥೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಏವಂ ದಿಟ್ಠಸ್ಮಿಂ ನ ಮಞ್ಞತಿ। **ದಿಟ್ಠತೋ ನ ಮಞ್ಞತೀತಿ** ಏತ್ಥ ಪನ **ದಿಟ್ಠತೋತಿ** ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಂ। ತಸ್ಮಾ ಸಉಪಕಾರಣಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ವಾ ಪರಸ್ಸ ವಾ ಯಥಾವುತ್ತಪ್ಪಭೇದತೋ ದಿಟ್ಠತೋ ಉಪಪತ್ತಿ ವಾ ನಿಗ್ಗಮನಂ ವಾ ದಿಟ್ಠತೋ ವಾ ಅಞ್ಞೋ ಅತ್ತಾತಿ ಅಮಞ್ಞಮಾನೋ ದಿಟ್ಠತೋ ನ ಮಞ್ಞತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಯಮಸ್ಸ ನ ದಿಟ್ಠಿಮಞ್ಞನಾ। ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಪನಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಿಮಞ್ಞನಾಯ ಅಮಞ್ಞಿತೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಸಿನೇಹಂ ಮಾನಞ್ಚ ನ ಉಪ್ಪಾದಯತೋ ನ ತಣ್ಹಾಮಾನಮಞ್ಞನಾಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ದಿಟ್ಠಾ ಮೇತಿ ನ ಮಞ್ಞತೀತಿ ಏತ್ಥ ಪನ "ಏತಂ ಮಮಾ"ತಿ ತಣ್ಹಾವಸೇನ ಅಮಮಾಯಮಾನೋ ದಿಟ್ಠಂ ತಣ್ಹಾಮಞ್ಞನಾಯ ನ ಮಞ್ಞತಿ। **ಸುತ**ನ್ತಿ ಮಂಸಸೋತೇನಪಿ ಸುತಂ, ದಿಬ್ಬಸೋತೇನಪಿ ಸುತಂ, ಸದ್ದಾಯತನಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। **ಮುತ**ನ್ತಿ ಮುತ್ವಾ ಮುನಿತ್ವಾ ಚ ಗಹಿತಂ ಆಹಚ್ಚ ಉಪಗನ್ತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಾನಞ್ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಂಕಿಲೇಸೇ ವಿಞ್ಞಾತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಗನ್ಧರಸಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾಯತನಾನಂ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ। **ವಿಞ್ಞಾತ**ನ್ತಿ ಮನಸಾ ವಿಞ್ಞಾತಂ, ಸೇಸಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಆಯತನಾನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ, ಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ವಾ, ಇಧ ಪನ ಸಕ್ಕಾಯಪರಿಯಾಪನ್ನಮೇವ ಲಬ್ಭತಿ। ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನೇತ್ಥ ದಿಟ್ಠವಾರೇ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಇದಾನಿ ಭಗವತಾ ವುತ್ತಸುತ್ತವಸೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಸ್ಮೀತಿ ಭಿಕ್ಖವೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅಸ್ಮೀತಿ** ಭವಾಮಿ, ನಿಚ್ಚಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। **ಮಞ್ಞಿತಮೇತ**ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಿಕಪ್ಪನಂ ಏತಂ। **ಅಯಮಹಮಸ್ಮೀತಿ** ಅಯಂ ಅಹಂ ಅಸ್ಮಿ ಭವಾಮಿ।

ಅಞ್ಞತ್ರ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇಹೀತಿ ಠಪೇತ್ವಾ ಚತುಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ।

ಸಬ್ಬೇ ಬಾಲಪುಥುಜ್ಜನಾ ರಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಸಕಲಾ ಅನ್ಧಬಾಲಾ ನಾನಾಜನಾ ಲಗ್ಗನ್ತಿ। **ಸತ್ತ ಸೇಕ್ಖಾ ವಿರಜ್ಜನ್ತೀತಿ** ಸೋತಾಪನ್ನಾದಯೋ ಸತ್ತ ಅರಿಯಜನಾ ವಿರಾಗಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತಿ । **ಅರಹಾ ನೇವ ರಜ್ಜತಿ ನೋ ವಿರಜ್ಜತೀತಿ** ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಪಿತತ್ತಾ ಉಭಯಮ್ಪಿ ನ ಕರೋತಿ। **ಖಯಾ ರಾಗಸ್ಸಾ**ತಿಆದಯೋ ತಿವಿಧಾಪಿ ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ।

ಸದ್ಧಮ್ಮಪ್ಪಜ್ಜೋತಿಕಾಯ ಮಹಾನಿದ್ದೇಸಟ್ಠಕಥಾಯ

ಜರಾಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ತಿಸ್ಸಮೇತ್ತೇಯ್ಯಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

೪೯. ಸತ್ತಮೇ ತಿಸ್ಸಮೇತ್ತೇಯ್ಯಸುತ್ತೇ **ಮೇಥುನಮನುಯುತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಮೇಥುನಧಮ್ಮಂ ಸಮಾಯುತ್ತಸ್ಸ। **ಇತೀ**ತಿ ಏವಮಾಹ। **ಆಯಸ್ಮಾ**ತಿ ಪಿಯವಚನಮೇತಂ। **ತಿಸ್ಸೋ**ತಿ ನಾಮಂ ತಸ್ಸ ಥೇರಸ್ಸ। ಸೋಪಿ ಹಿ ತಿಸ್ಸೋತಿ ನಾಮೇನ। **ಮೇತ್ತೇಯ್ಯೋ**ತಿ ಗೋತ್ತಂ, ಗೋತ್ತವಸೇನೇವ ಏಸ ಪಾಕಟೋ ಅಹೋಸಿ। ತಸ್ಮಾ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯಂ (ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೮೨೧) ವುತ್ತಂ - "ತಿಸ್ಸಮೇತ್ತೇಯ್ಯಾ ನಾಮ ದ್ವೇ ಸಹಾಯಾ"ತಿ। **ವಿಘಾತ**ನ್ತಿ ಉಪಘಾತಂ। **ಬ್ರೂಹೀ**ತಿ ಆಚಿಕ್ಖ। **ಮಾರಿಸಾ**ತಿ ಪಿಯವಚನಮೇತಂ, ನಿದ್ದುಕ್ಖಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಸುತ್ವಾನ ತವ ಸಾಸನ**ನ್ತಿ ತವ ವಚನಂ ಸುತ್ವಾ। **ವಿವೇಕೇ ಸಿಕ್ಖಿಸ್ಸಾಮಸೇ**ತಿ ಸಹಾಯಂ ಆರಬ್ಭ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಯಾಚನ್ತೋ ಭಣತಿ, ಸೋ ಪನ ಸಿಕ್ಖಿತಸಿಕ್ಖೋಯೇವ।

ಮೇಥುನಧಮ್ಮೋ ನಾಮಾತಿ ಇದಂ ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬಸ್ಸ ಮೇಥುನಧಮ್ಮಸ್ಸ ಉಪದೇಸಪದಂ। **ಅಸದ್ಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಅಸತಂ ನೀಚಜನಾನಂ ಧಮ್ಮೋ। **ಗಾಮಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಗಾಮವಾಸೀನಂ ಸೇವನಧಮ್ಮೋ। **ವಸಲಧಮ್ಮೋ**ತಿ ವಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮೋ, ಕಿಲೇಸವಸ್ಸನತೋ ವಾ ಸಯಮೇವ ವಸಲೋ ಧಮ್ಮೋತಿ ವಸಲಧಮ್ಮೋ। **ದುಟ್ಠುಲ್ಲೋ**ತಿ ದುಟ್ಠೋ ಚ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ದುಟ್ಠತ್ತಾ, ಥೂಲೋ ಚ ಅನಿಪುಣಭಾವತೋತಿ ದುಟ್ಠುಲ್ಲೋ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪರಿವಾರಭೂತಂ ದಸ್ಸನಮ್ಪಿ ಗಹಣಮ್ಪಿ ಆಮಸನಮ್ಪಿ ಫುಸನಮ್ಪಿ ಘಟ್ಟನಮ್ಪಿ ದುಟ್ಠುಲ್ಲಂ, ತಸ್ಮಾಪಿ ದುಟ್ಠುಲ್ಲೋ ಸೋ ಮೇಥುನಧಮ್ಮೋ। **ಓದಕನ್ತಿಕೋ**ತಿ ಉದಕಂ ಅಸ್ಸ ಅನ್ತೇ ಸುದ್ಧತ್ಥಂ ಆದಿಯತೀತಿ ಉದಕನ್ತೋ, ಉದಕನ್ತೋಯೇವ ಓದಕನ್ತಿಕೋ। ರಹೋ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೇ ಓಕಾಸೇ ಕತ್ತಬ್ಬತಾಯ **ರಹಸ್ಸೋ**। ವಿನಯೇ ಪನ "ದುಟ್ಠುಲ್ಲಂ ಓದಕನ್ತಿಕಂ ರಹಸ್ಸ"ನ್ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೩೯) ಪಾಠೋ। ತತ್ಥ ತೀಸು ಪದೇಸು **ಯೋ ಸೋ**ತಿ ಪದಂ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಯಂ ತನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ "ಯಂ ತಂ ದುಟ್ಠುಲ್ಲಂ, ಸೋ ಮೇಥುನಧಮ್ಮೋ, ಯಂ ತಂ ಓದಕನ್ತಿಕಂ ಸೋ ಮೇಥುನಧಮ್ಮೋ, ಯಂ ತಂ ರಹಸ್ಸಂ , ಸೋ ಮೇಥುನಧಮ್ಮೋ"ತಿ। ಇಧ ಪನ "ಯೋ ಸೋ ಅಸದ್ಧಮ್ಮೋ, ಸೋ ಮೇಥುನಧಮ್ಮೋ…ಪೇ॰… ಯೋ ಸೋ ರಹಸ್ಸೋ, ಸೋ ಮೇಥುನಧಮ್ಮೋ"ತಿ ಏವಂ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ದ್ವಯೇನ ದ್ವಯೇನ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತಬ್ಬತೋ **ದ್ವಯಂದ್ವಯಸಮಾಪತ್ತಿ**। ತತ್ಥ ಯೋಜನಾ - ಯಾ ಸಾ ದ್ವಯಂದ್ವಯಸಮಾಪತ್ತಿ, ಸೋ ಮೇಥುನಧಮ್ಮೋ ನಾಮಾತಿ। **ಕಿಂಕಾರಣಾ ವುಚ್ಚತಿ ಮೇಥುನಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ಕೇನ ಪರಿಯಾಯೇನ ಮೇಥುನಧಮ್ಮೋತಿ ಕಥೀಯತಿ। ತಂ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಉಭಿನ್ನಂ ರತ್ತಾನ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಉಭಿನ್ನಂ ರತ್ತಾನ**ನ್ತಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಾನಂ ರಾಗೇನ ರಞ್ಜಿತಾನಂ। **ಸಾರತ್ತಾನ**ನ್ತಿ ವಿಸೇಸೇನ ಸುಟ್ಠು ರಞ್ಜಿತಾನಂ। **ಅವಸ್ಸುತಾನ**ನ್ತಿ ಕಿಲೇಸೇನ ತಿನ್ತಾನಂ। **ಪರಿಯುಟ್ಠಿತಾನ**ನ್ತಿ ಕುಸಲಾಚಾರಂ ಪರಿಯಾದಿಯಿತ್ವಾ ಮದ್ದಿತ್ವಾ ಠಿತಾನಂ "ಮಗ್ಗೇ ಚೋರಾ ಪರಿಯುಟ್ಠಿತಾ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। **ಪರಿಯಾದಿನ್ನಚಿತ್ತಾನ**ನ್ತಿ ಕುಸಲಚಿತ್ತಂ ಪರಿಯಾದಿಯಿತ್ವಾ ಖೇಪೇತ್ವಾ ಠಿತಚಿತ್ತಾನಂ। **ಉಭಿನ್ನಂ ಸದಿಸಾನ**ನ್ತಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ಕಿಲೇಸೇನ ಸದಿಸಾನಂ। **ಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಸಭಾವೋ। **ತಂ ಕಾರಣಾ**ತಿ ತೇನ ಕಾರಣೇನ। ತಂ ಉಪಮಾಯ ಸಾಧೇನ್ತೋ **"ಉಭೋ ಕಲಹಕಾರಕಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಉಭೋ ಕಲಹಕಾರಕಾ**ತಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಕಲಹಕಾರಕಾ ದ್ವೇ। **ಮೇಥುನಕಾತಿ ವುಚ್ಚನ್ತೀ**ತಿ ಸದಿಸಾತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಭಣ್ಡನಕಾರಕಾ**ತಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ಭಣ್ಡನಂ ಕರೋನ್ತಾ। **ಭಸ್ಸಕಾರಕಾ**ತಿ ವಾಚಾಕಲಹಂ ಕರೋನ್ತಾ। **ವಿವಾದಕಾರಕಾ**ತಿ ನಾನಾವಚನಂ ಕರೋನ್ತಾ। **ಅಧಿಕರಣಕಾರಕಾ**ತಿ ವಿನಿಚ್ಛಯಪಾಪುಣನವಿಸೇಸಕಾರಣಂ ಕರೋನ್ತಾ। **ವಾದಿನೋ**ತಿ ವಾದಪಟಿವಾದಿನೋ। **ಸಲ್ಲಾಪಕಾ**ತಿ ವಾಚಂ ಕಥೇನ್ತಾ **ಏವಮೇವ**ನ್ತಿ ಉಪಮಾಸಂಸನ್ದನಂ।

ಯುತ್ತಸ್ಸಾತಿ ಸಞ್ಞುತ್ತಸ್ಸ। **ಪಯುತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಆದರೇನ ಯುತ್ತಸ್ಸ। **ಆಯುತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ವಿಸೇಸೇನ ಯುತ್ತಸ್ಸ। **ಸಮಾಯುತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಏಕತೋ ಯುತ್ತಸ್ಸ। **ತಚ್ಚರಿತಸ್ಸಾ**ತಿ ತಂಚರಿತಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ। **ತಬ್ಬಹುಲಸ್ಸಾ**ತಿ ತಂಬಹುಲಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ। **ತಗ್ಗರುಕಸ್ಸಾ**ತಿ ತಂಗರುಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ। **ತನ್ನಿನ್ನಸ್ಸಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ನತಚಿತ್ತಸ್ಸ। **ತಪ್ಪೋಣಸ್ಸಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ನತಕಾಯಸ್ಸ। **ತಪ್ಪಬ್ಭಾರಸ್ಸಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಅಭಿಮುಖಕಾಯಸ್ಸ। **ತದಧಿಮುತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಅಧಿಹರಿತಸ್ಸ। **ತದಧಿಪತೇಯ್ಯಸ್ಸಾ**ತಿ ತಂ ಅಧಿಪತಿಂ ಜೇಟ್ಠಕಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಸ್ಸ।

ವಿಘಾತನ್ತಿ ನಿದ್ದೇಸಸ್ಸ ಉದ್ದೇಸವಚನಂ। **ವಿಘಾತ**ನ್ತಿ ಪೀಳನಂ। **ಉಪಘಾತ**ನ್ತಿ ಸಮೀಪಂ ಕತ್ವಾ ಪೀಳನಂ। **ಪೀಳನ**ನ್ತಿ ಘಟ್ಟನಂ। **ಘಟ್ಟನ**ನ್ತಿ ಪೀಳನಂ। ಸಬ್ಬಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವೇವಚನಂ। **ಉಪದ್ದವ**ನ್ತಿ ಹಿಂಸನಂ। **ಉಪಸಗ್ಗ**ನ್ತಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಪೀಳನಾಕಾರಂ। **ಬ್ರೂಹೀ**ತಿ ಕಥೇಹಿ। **ಆಚಿಕ್ಖಾ**ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಹಿ। **ದೇಸೇಹೀ**ತಿ ದಸ್ಸೇಹಿ। **ಪಞ್ಞಪೇಹೀ**ತಿ ಞಾಪೇಹಿ। **ಪಟ್ಠಪೇಹೀ**ತಿ ಠಪೇಹಿ। **ವಿವರಾ**ತಿ ಪಾಕಟಂ ಕರೋಹಿ। **ವಿಭಜಾ**ತಿ ಭಾಜೇಹಿ। **ಉತ್ತಾನೀಕರೋಹೀ**ತಿ ತೀರಂ ಪಾಪೇಹಿ। **ಪಕಾಸೇಹೀ**ತಿ ಪಾಕಟಂ ಕರೋಹಿ।

ತುಯ್ಹಂ ವಚನನ್ತಿ ತವ ವಾಚಂ। **ಬ್ಯಪ್ಪಥ**ನ್ತಿ ವಚನಂ। **ದೇಸನ**ನ್ತಿ ಆಚಿಕ್ಖನಂ। **ಅನುಸಾಸನ**ನ್ತಿ ಓವಾದಂ। **ಅನುಸಿಟ್ಠ**ನ್ತಿ ಅನುಸಾಸನಂ। **ಸುತ್ವಾ**ತಿ ಸೋತೇನ ಸುತ್ವಾ। **ಸುಣಿತ್ವಾ**ತಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। **ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ**ತಿ ಸಮ್ಮಾ ಗಹೇತ್ವಾ। **ಉಪಧಾರಯಿತ್ವಾ**ತಿ ಅನಾಸೇತ್ವಾ। **ಉಪಲಕ್ಖಯಿತ್ವಾ**ತಿ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ।

೫೦. ಮುಸ್ಸತೇ ವಾಪಿ ಸಾಸನನ್ತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಪಟಿಪತ್ತಿತೋ ದುವಿಧಮ್ಪಿ ಸಾಸನಂ ನಸ್ಸತಿ। **ವಾಪೀ**ತಿ ಪದಪೂರಣಮತ್ತಂ। **ಏತಂ ತಸ್ಮಿಂ ಅನರಿಯ**ನ್ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಪುಗ್ಗಲೇ ಏತಂ ಅನರಿಯಂ, ಯದಿದಂ ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪದಾ। **ಗಾರವಾಧಿವಚನ**ನ್ತಿ ಗುಣವಿಸಿಟ್ಠಸಬ್ಬಸತ್ತುತ್ತಮಗರುಗಾರವಾಧಿವಚನಂ। ತೇನಾಹು ಪೋರಾಣಾ –

> "ಭಗವಾತಿ ವಚನಂ ಸೇಟ್ಠಂ, ಭಗವಾತಿ ವಚನಮುತ್ತಮಂ।
> ಗರು ಗಾರವಯುತ್ತೋ ಸೋ, **ಭಗವಾ** ತೇನ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ॥ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೪೨)।

ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ವಾ ನಾಮಂ ಆವತ್ಥಿಕಂ, ಲಿಙ್ಗಿಕಂ, ನೇಮಿತ್ತಿಕಂ, ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ। ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಂ ನಾಮ ಲೋಕಿಯವೋಹಾರೇನ "ಯದಿಚ್ಛಕ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ವಚ್ಛೋ, ದಮ್ಮೋ, ಬಲೀಬದ್ದೋತಿ ಏವಮಾದಿ **ಆವತ್ಥಿಕಂ,** ದಣ್ಡೀ, ಛತ್ತೀ, ಸಿಖೀ, ಕರೀತಿ ಏವಮಾದಿ **ಲಿಙ್ಗಿಕಂ,** ತೇವಿಜ್ಜೋ, ಛಳಭಿಞ್ಞೋತಿ ಏವಮಾದಿ **ನೇಮಿತ್ತಿಕಂ,** ಸಿರಿವಡ್ಢಕೋ, ಧನವಡ್ಢಕೋತಿ ಏವಮಾದಿ ವಚನತ್ಥಂ ಅನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪವತ್ತಂ **ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಂ।** ಇದಂ ಪನ **ಭಗವಾ**ತಿ ನಾಮಂ ನೇಮಿತ್ತಿಕಂ, ನ ಮಹಾಮಾಯಾಯ, ನ ಸುದ್ಧೋದನಮಹಾರಾಜೇನ, ನ ಅಸೀತಿಯಾ ಞಾತಿಸಹಸ್ಸೇಹಿ ಕತಂ, ನ ಸಕ್ಕಸನ್ತುಸಿತಾದೀಹಿ ದೇವತಾವಿಸೇಸೇಹಿ ಕತಂ। ವಕ್ಖತಿ ಚ "ಭಗವಾತಿ ನೇತಂ ನಾಮಂ ಮಾತರಾ ಕತಂ…ಪೇ॰… ಪಟಿಲಾಭಾ ಸಚ್ಛಿಕಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿ ಯದಿದಂ ಭಗವಾ"ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೮೪)।

> "ಭಾಗ್ಯವಾ ಭಗ್ಗವಾ ಯುತ್ತೋ, ಭಗೇಹಿ ಚ ವಿಭತ್ತವಾ।
> ಭತ್ತವಾ ವನ್ತಗಮನೋ, ಭವೇಸು **ಭಗವಾ** ತತೋ"ತಿ॥ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೪೪)।

ತತ್ಥ –

> "ವಣ್ಣಾಗಮೋ ವಣ್ಣವಿಪರಿಯಾಯೋ, ದ್ವೇ ಚಾಪರೇ ವಣ್ಣವಿಕಾರನಾಸಾ।
> ಧಾತೂನಮತ್ಥಾತಿಸಯೇನ ಯೋಗೋ, ತದುಚ್ಚತೇ ಪಞ್ಚವಿಧಂ ನಿರುತ್ತಿ"ನ್ತಿ॥ –

ಏವಂ ವುತ್ತನಿರುತ್ತಿಲಕ್ಖಣಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪದಸಿದ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತತ್ಥ "ನಕ್ಖತ್ತರಾಜಾರಿವ ತಾರಕಾನ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ರಕಾರಾಗಮೋ ವಿಯ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಸ್ಸ ಅಕ್ಖರಸ್ಸ ಆಗಮೋ **ವಣ್ಣಾಗಮೋ** ನಾಮ। "ಹಿಂಸನಾ, ಹಿಂಸೋ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಸೀಹೋ"ತಿ ವಿಯ ವಿಜ್ಜಮಾನಕ್ಖರಾನಂ ಹೇಟ್ಠುಪರಿಯವಸೇನ ಪರಿವತ್ತನಂ **ವಣ್ಣವಿಪರಿಯಾಯೋ** ನಾಮ। "ನವ ಛನ್ನಕೇ ದಾನಂ ದಿಯ್ಯತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಅಕಾರಸ್ಸ ಏಕಾರಾಪಜ್ಜನತಾ ವಿಯ ಅಞ್ಞಕ್ಖರಸ್ಸ ಅಞ್ಞಕ್ಖರಾಪಜ್ಜನತಾ **ವಣ್ಣವಿಕಾರೋ** ನಾಮ। "ಜೀವನಸ್ಸ ಮೂತೋ ಜೀವನಮೂತೋ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಜೀಮೂತೋ"ತಿ ವಕಾರನಕಾರಾನಂ ವಿನಾಸೋ ವಿಯ ವಿಜ್ಜಮಾನಕ್ಖರವಿನಾಸೋ **ವಣ್ಣವಿನಾಸೋ** ನಾಮ। "ಫರುಸಾಹಿ ವಾಚಾಹಿ ಪಕುಬ್ಬಮಾನೋ ಆಸಜ್ಜ ಮಂ ತ್ವಂ ವದಸಿ ಕುಮಾರಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಪಕುಬ್ಬಮಾನೋತಿ ಪದಸ್ಸ

ಅಭಿಭವಮಾನೋತಿ ಅತ್ಥಪಟಿಪಾದನಂ ವಿಯ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಯಥಾಯೋಗಂ ವಿಸೇಸತ್ಥಯೋಗೋ **ಧಾತೂನಂ ಅತ್ಥಾತಿಸಯೇನ ಯೋಗೋ** ನಾಮ।

ಏವಂ ನಿರುತ್ತಿಲಕ್ಖಣಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸದ್ದನಯೇನ ವಾ ಪಿಸೋದರಾದಿನಿಸ್ಸಿತೋ ಪತಿಟ್ಠಾನೀತಿ ಪಿಸೋದರಾದಿಪಕ್ಖೇಪಲಕ್ಖಣಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಯಸ್ಮಾ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಸುಖಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಕಂ ದಾನಸೀಲಾದಿಪಾರಪ್ಪತ್ತಂ ಭಾಗ್ಯಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ "ಭಾಗ್ಯವಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಭಗವಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಞಾತಬ್ಬಂ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಲೋಭದೋಸಮೋಹವಿಪರೀತಮನಸಿಕಾರಅಹಿರಿಕಾನೋತ್ತಪ್ಪಕೋಧೂಪನಾಹಮಕ್ಖಪಳಾಸಇಸ್ಸಾ-ಮಚ್ಛರಿಯಮಾಯಾಸಾಠೇಯ್ಯಥಮ್ಭಸಾರಮ್ಭಮಾನಾತಿಮಾನಮದಪಮಾದತಣ್ಹಾಅವಿಜ್ಜಾತಿವಿಧಾಕುಸಲಮೂಲದುಚ್ಚರಿತ-ಸಂಕಿಲೇಸಮಲವಿಸಮಸಞ್ಞಾವಿತಕ್ಕಪಪಞ್ಚಚತುಬ್ಬಿಧವಿಪರಿಯೇಸಆಸವಗನ್ಥಓಘಯೋಗಅಗತಿ-ತಣ್ಹುಪ್ಪಾದುಪಾದಾನಪಞ್ಚಚೇತೋಖೀಲವಿನಿಬನ್ಧನೀವರಣಾಭಿನನ್ದನಛವಿವಾದಮೂಲತಣ್ಹಾಕಾಯಸತ್ತಾನುಸಯ-ಅಟ್ಠಮಿಚ್ಛತ್ತನವತಣ್ಹಾಮೂಲಕದಸಾಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥದ್ವಾಸಟ್ಠಿದಿಟ್ಠಿಗತಅಟ್ಠಸತತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಪ್ಪಭೇಸಬ್ಬದರಥ-ಪರಿಳಾಹಕಿಲೇಸಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವಾ ಪಞ್ಚ ಕಿಲೇಸಖನ್ಧಅಭಿಸಙ್ಖಾರದೇವಪುತ್ತಮಚ್ಚುಮಾರೇ ಅಭಞ್ಜಿ, ತಸ್ಮಾ ಭಗ್ಗತ್ತಾ ಏತೇಸಂ ಪರಿಸ್ಸಯಾನಂ "ಭಗ್ಗವಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ **"ಭಗವಾ"**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಆಹ ಚೇತ್ಥ –

> "ಭಗ್ಗರಾಗೋ ಭಗ್ಗದೋಸೋ, ಭಗ್ಗಮೋಹೋ ಅನಾಸವೋ।
> ಭಗ್ಗಾಸ್ಸ ಪಾಪಕಾ ಧಮ್ಮಾ, **ಭಗವಾ** ತೇನ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ॥ (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೯೭; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೪೪)।

ಭಾಗ್ಯವನ್ತತಾಯ ಚಸ್ಸ ಸತಪುಞ್ಞಜಲಕ್ಖಣವರಸ್ಸ ರೂಪಕಾಯಸಮ್ಪತ್ತಿ ದೀಪಿತಾ ಹೋತಿ। ಭಗ್ಗದೋಸತಾಯ ಧಮ್ಮಕಾಯಸಮ್ಪತ್ತಿ। ತಥಾ ಲೋಕಿಯಸರಿಕ್ಖಕಾನಂ ಬಹುಮತಭಾವೋ , ಗಹಟ್ಠಪಬ್ಬಜಿತೇಹಿ ಅಭಿಗಮನೀಯತಾ, ಅಭಿಗತಾನಞ್ಚ ನೇಸಂ ಕಾಯಚಿತ್ತದುಕ್ಖಾಪನಯನೇ ಪಟಿಬಲಭಾವೋ, ಆಮಿಸದಾನಧಮ್ಮದಾನೇಹಿ ಉಪಕಾರಿತಾ, ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಸುಖೇಹಿ ಚ ಸಞ್ಞೋಜನಸಮತ್ಥತಾ ದೀಪಿತಾ ಹೋತಿ।

ಯಸ್ಮಾ ಚ ಲೋಕೇ ಇಸ್ಸರಿಯಧಮ್ಮಯಸಸಿರಿಕಾಮಪಯತ್ತೇಸು ಛಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಭಗಸದ್ದೋ ಪವತ್ತತಿ, ಪರಮಞ್ಚಸ್ಸ ಸಕಚಿತ್ತೇ **ಇಸ್ಸರಿಯಂ,** ಅಣಿಮಾಲಙ್ಘಿಮಾದಿಕಂ ವಾ ಲೋಕಿಯಸಮ್ಮತಂ ಸಬ್ಬಾಕಾರಪರಿಪೂರಂ ಅತ್ಥಿ, ತಥಾ ಲೋಕುತ್ತರೋ **ಧಮ್ಮೋ,** ಲೋಕತ್ತಯಬ್ಯಾಪಕೋ ಯಥಾಭುಚ್ಚಗುಣಾಧಿಗತೋ ಅತಿವಿಯ ಪರಿಸುದ್ಧೋ **ಯಸೋ,** ರೂಪಕಾಯದಸ್ಸನಬ್ಯಾವಟಜನನಯನಪ್ಪಸಾದಜನನಸಮತ್ಥಾ ಸಬ್ಬಾಕಾರಪರಿಪೂರಾ ಸಬ್ಬಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗ**ಸಿರೀ,** ಯಂ ಯಂ ಏತೇನ ಇಚ್ಛಿತಂ ಪತ್ಥಿತಂ ಅತ್ತಹಿತಂ ಪರಹಿತಂ ವಾ, ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ತಥೇವ ಅಭಿನಿಪ್ಫನ್ನತ್ತಾ ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತತ್ಥನಿಪ್ಫತ್ತಿಸಞ್ಞಿತೋ **ಕಾಮೋ,** ಸಬ್ಬಲೋಕಗರುಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುಭೂತೋ ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮಸಙ್ಖಾತೋ **ಪಯತ್ತೋ** ಚ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಇಮೇಹಿ ಭಗೇಹಿ ಯುತ್ತತ್ತಾಪಿ **ಭಗಾ ಅಸ್ಸ ಸನ್ತೀ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಅತ್ಥೇನ **"ಭಗವಾ"**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಕುಸಲಾದೀಹಿ ಭೇದೇಹಿ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇ, ಖನ್ಧಾಯತನಧಾತುಸಚ್ಚಇನ್ದ್ರಿಯಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಾದೀಹಿ ವಾ ಕುಸಲಾದಿಧಮ್ಮೇ, ಪೀಳನಸಙ್ಖತಸನ್ತಾಪವಿಪರಿಣಾಮಟ್ಠೇನ ವಾ **ದುಕ್ಖಮರಿಯಸಚ್ಚಂ,** ಆಯೂಹನನಿದಾನಸಂಯೋಗಪಲಿಬೋಧಟ್ಠೇನ **ಸಮುದಯಂ,** ನಿಸ್ಸರಣವಿವೇಕಾಸಙ್ಖತಅಮತಟ್ಠೇನ ನಿರೋಧಂ, ನಿಯ್ಯಾನಿಕಹೇತುದಸ್ಸನಾಧಿಪತೇಯ್ಯಟ್ಠೇನ **ಮಗ್ಗಂ** ವಿಭತ್ತವಾ, ವಿಭಜಿತ್ವಾ ವಿವರಿತ್ವಾ ದೇಸಿತವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ **"ವಿಭತ್ತವಾ"**ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ **"ಭಗವಾ"**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಯಸ್ಮಾ ಚ ಏಸ ದಿಬ್ಬಬ್ರಹ್ಮಅರಿಯವಿಹಾರೇ ಕಾಯಚಿತ್ತಉಪಧಿವಿವೇಕೇ ಸುಞ್ಞತಪ್ಪಣಿಹಿತಾನಿಮಿತ್ತವಿಮೋಕ್ಖೇ ಅಞ್ಞೇ ಚ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರೇ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೇ ಭಜಿ ಸೇವಿ ಬಹುಲಮಕಾಸಿ, ತಸ್ಮಾ **"ಭತ್ತವಾ"**ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ **"ಭಗವಾ"**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತೀಸು ಭವೇಸು ತಣ್ಹಾಸಙ್ಖಾತಂ ಗಮನಂ ಅನೇನ ವನ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ "ಭವೇಸು ವನ್ತಗಮನೋ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಭವಸದ್ದತೋ ಭಕಾರಂ ಗಮನಸದ್ದತೋ ಗಕಾರಂ ವನ್ತಸದ್ದತೋ ವಕಾರಞ್ಚ ದೀಘಂ ಕತ್ವಾ ಆದಾಯ **"ಭಗವಾ"**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಯಥಾ ಲೋಕೇ "ಮೇಹನಸ್ಸ ಖಸ್ಸ ಮಾಲಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಮೇಖಲಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಪುನ ಅಪರಮ್ಪಿ ಪರಿಯಾಯಂ ನಿದ್ದಿಸನ್ತೋ **"ಅಪಿ ಚ ಭಗ್ಗರಾಗೋತಿ ಭಗವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಭಗ್ಗೋ ರಾಗೋ ಅಸ್ಸಾತಿ ಭಗ್ಗರಾಗೋ। **ಭಗ್ಗದೋಸಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಕಣ್ಡಕೋ**ತಿ ವಿನಿವಿಜ್ಝನಟ್ಠೇನ ಕಿಲೇಸಾ ಏವ। **ಭಜೀ**ತಿ ಉದ್ದೇಸವಸೇನ ವಿಭಾಗಂ ಕತ್ವಾ ಭಾಜೇಸಿ। **ವಿಭಜೀ**ತಿ ನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ವಿವಿಧಾ ಭಾಜೇಸಿ। **ಪವಿಭಜೀ**ತಿ ಪಟಿನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ಪಕಾರೇನ ವಿಭಜಿ। ಉಗ್ಘಟಿತಞ್ಞೂನಂ ವಸೇನ **ಭಜಿ**। ವಿಪಞ್ಚಿತಞ್ಞೂನಂ ವಸೇನ **ವಿಭಜಿ**। ನೇಯ್ಯಾನಂ ವಸೇನ **ಪವಿಭಜಿ**।

ಧಮ್ಮರತನನ್ತಿ -

> "ಚಿತ್ತೀಕತಂ ಮಹಗ್ಘಞ್ಚ, ಅತುಲಂ ದುಲ್ಲಭದಸ್ಸನಂ।
> ಅನೋಮಸತ್ತಪರಿಭೋಗಂ, ರತನಂ ತೇನ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ॥ (ಖು॰ ಪಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೬.೩; ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೩) -

ಏವಂ ವಣ್ಣಿತಂ ಧಮ್ಮರತನಂ ತಿವಿಧೇನ ಭಾಜೇಸಿ। **ಭವಾನಂ ಅನ್ತಕರೋ**ತಿ ಕಾಮಭವಾದೀನಂ ನವನ್ನಂ ಭವಾನಂ ಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಪರಿಯನ್ತಂ ಪರಿವಟುಮಂ ಕಾರಕೋ। **ಭಾವಿತಕಾಯೋ**ತಿ ವಡ್ಢಿತಕಾಯೋ। ತಥಾ ಇತರೇಸುಪಿ। **ಭಜೀ**ತಿ ಸೇವಿ। **ಅರಞ್ಞವನಪತ್ಥಾನೀ**ತಿ ಗಾಮಸ್ಸ ವಾ ನಗರಸ್ಸ ವಾ ಇನ್ದಖೀಲತೋ ಬಹಿ ಅರಞ್ಞಂ। ವನಪತ್ಥಾನಿ ಮನುಸ್ಸೂಪಚಾರಾತಿಕ್ಕನ್ತಾನಿ ವನಸಣ್ಡಾನಿ। **ಪನ್ತಾನೀ**ತಿ ಯತ್ಥ ಮನುಸ್ಸಾ ನ ಕಸನ್ತಿ ನ ವಪನ್ತಿ ದೂರಾನಿ ಸೇನಾಸನಾನಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "ವನಪತ್ತಾನೀತಿ ಯಸ್ಮಾ ಯತ್ಥ ಬ್ಯಗ್ಘಾದಯೋ ಅತ್ಥಿ, ತಂ ವನಂ ತೇ ಪಾಲಯನ್ತಿ ರಕ್ಖನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇಹಿ ರಕ್ಖಿತತ್ತಾ ವನಪತ್ತಾನೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಸೇನಾಸನಾನೀ**ತಿ ಸೇತಿ ಚೇವ ಆಸತಿ ಚ ಏತ್ಥಾತಿ ಸೇನಾಸನಾನಿ। **ಅಪ್ಪಸದ್ದಾನೀ**ತಿ ವಚನಸದ್ದೇನ ಅಪ್ಪಸದ್ದಾನಿ। **ಅಪ್ಪನಿಗ್ಘೋಸಾನೀ**ತಿ ಗಾಮನಗರನಿಗ್ಘೋಸಸದ್ದೇನ ಅಪ್ಪನಿಗ್ಘೋಸಾನಿ। **ವಿಜನವಾತಾನೀ**ತಿ ಅನ್ತೋಸಞ್ಚರಣಜನಸ್ಸ ಸರೀರವಾತೇನ ವಿರಹಿತಾನಿ। "ವಿಜನವಾದಾನೀ"ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, "ಅನ್ತೋಜನವಾದೇನ ವಿರಹಿತಾನೀ"ತಿ ಅತ್ಥೋ। "ವಿಜನಪಾತಾನೀ"ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, "ಜನಸಞ್ಚಾರವಿರಹಿತಾನೀ"ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮನುಸ್ಸರಾಹಸ್ಸೇಯ್ಯಕಾನೀ**ತಿ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ರಹಸ್ಸಕರಣಟ್ಠಾನಾನಿ। **ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಸಾರುಪ್ಪಾನೀ**ತಿ ವಿವೇಕಾನುರೂಪಾನಿ। **ಭಾಗೀ ವಾ**ತಿ "ಭಾಗೋ ಚೀವರಾದಿಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀ"ತಿ ಭಾಗೀ। "ಪಟಿಲಾಭವಸೇನ ಅತ್ಥರಸಾದಿಭಾಗೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀ"ತಿ ಭಾಗೀ। **ಅತ್ಥರಸಸ್ಸಾ**ತಿ ಹೇತುಫಲಸಮ್ಪತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಅತ್ಥರಸಸ್ಸ। **ಧಮ್ಮರಸಸ್ಸಾ**ತಿ ಹೇತುಸಮ್ಪತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಧಮ್ಮರಸಸ್ಸ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಹೇತುಫಲೇ ಞಾಣಂ ಅತ್ಥಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ, ಹೇತುಮ್ಹಿ ಞಾಣಂ ಧಮ್ಮಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೭೨೦)। **ವಿಮುತ್ತಿರಸಸ್ಸಾ**ತಿ ಫಲಸಮ್ಪತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ವಿಮುತ್ತಿರಸಸ್ಸ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ "ಕಿಚ್ಚಸಮ್ಪತ್ತಿಅತ್ಥೇನ, ರಸೋ ನಾಮ ಪವುಚ್ಚತೀ"ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೨ ಮಾತಿಕಾವಣ್ಣನಾ; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೮)।

ಚತುನ್ನಂ ಝಾನಾನನ್ತಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀನಂ ಚತುನ್ನಂ ಝಾನಾನಂ। **ಚತುನ್ನಂ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾನ**ನ್ತಿ ಮೇತ್ತಾದೀನಂ ಫರಣಪ್ಪಮಾಣವಿರಹಿತಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಾನಂ। **ಚತುನ್ನಂ ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತೀನ**ನ್ತಿ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಾದೀನಂ ಚತುನ್ನಂ ಅರೂಪಜ್ಝಾನಾನಂ। **ಅಟ್ಠನ್ನಂ ವಿಮೋಕ್ಖಾನ**ನ್ತಿ "ರೂಪೀ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೨೪೮) ನಯೇನ ವುತ್ತಾನಂ ಆರಮ್ಮಣವಿಮುತ್ತಾನಂ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ವಿಮೋಕ್ಖಾನಂ। **ಅಭಿಭಾಯತನಾನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಅಭಿಭೂತಾನಿ ಆಯತನಾನಿ ಏತೇಸಂ ಝಾನಾನನ್ತಿ ಅಭಿಭಾಯತನಾನಿ, ಝಾನಾನಿ। **ಆಯತನಾನೀ**ತಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ ಆಯತನಸಙ್ಖಾತಾನಿ ಕಸಿಣಾರಮ್ಮಣಾನಿ। ಞಾಣುತ್ತರಿಕೋ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ವಿಸದಞಾಣೋತಿ ಕಿಂ ಏತ್ಥ ಆರಮ್ಮಣೇ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ, ನ ಮಯಿ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಕರಣೇ ಭಾರೋ ಅತ್ಥೀತಿ ತಾನಿ

ಆರಮ್ಮಣಾನಿ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ। ಸಹ ನಿಮಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇನೇವೇತ್ಥ ಅಪ್ಪನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ಉಪ್ಪಾದಿತಾನಿ ಝಾನಾನಿ ಅಭಿಭಾಯತನಾನೀತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಅಭಿಭಾಯತನಾನಂ। **ನವನ್ನಂ ಅನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಸಮಾಪತ್ತೀನ**ನ್ತಿ ಪುಬ್ಬಂ ಪುಬ್ಬಂ ಅನು ಅನುಪುಬ್ಬಂ, ಅನುಪುಬ್ಬಂ ವಿಹರಿತಬ್ಬತೋ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತಬ್ಬತೋ ಅನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಸಮಾಪತ್ತಿ, ಅನುಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ತಾಸಂ ನವನ್ನಂ ಅನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಸಮಾಪತ್ತೀನಂ। **ದಸನ್ನಂ ಸಞ್ಞಾಭಾವನಾನ**ನ್ತಿ ಗಿರಿಮಾನನ್ದಸುತ್ತೇ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೬೦) ಆಗತಾನಂ ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾದೀನಂ ದಸನ್ನಂ ಸಞ್ಞಾಭಾವನಾನಂ। **ದಸನ್ನಂ ಕಸಿಣಸಮಾಪತ್ತೀನ**ನ್ತಿ ಸಕಲಟ್ಠೇನ ಕಸಿಣಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಪಥವೀಕಸಿಣಜ್ಝಾನಾದೀನಂ ದಸನ್ನಂ ಝಾನಾನಂ। **ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸಮಾಧಿಸ್ಸಾ**ತಿ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಸಮಾಧಿಸ್ಸ । **ಅಸುಭಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಅಸುಭಜ್ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ। **ದಸನ್ನಂ ತಥಾಗತಬಲಾನ**ನ್ತಿ ದಸಬಲಬಲಾನಂ ದಸನ್ನಂ। **ಚತುನ್ನಂ ವೇಸಾರಜ್ಜಾನ**ನ್ತಿ ವಿಸಾರದಭಾವಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ವೇಸಾರಜ್ಜಾನಂ। **ಚತುನ್ನಂ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾನ**ನ್ತಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಞಾಣಾನಂ ಚತುನ್ನಂ। **ಛನ್ನಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಣಾನ**ನ್ತಿ ಇದ್ಧಿವಿಧಾದೀನಂ ಛನ್ನಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಣಾನಂ। **ಛನ್ನಂ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಾನ**ನ್ತಿ "ಸಬ್ಬಂ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ಞಾಣಾನುಪರಿವತ್ತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಚೂಳನಿ॰ ಮೋಘರಾಜಮಾಣವಪುಚ್ಛಾನಿದ್ದೇಸ ೮೫; ನೇತ್ತಿ॰ ೧೫) ನಯೇನ ಉಪರಿ ಆಗತಾನಂ ಛನ್ನಂ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಾನಂ।

ತತ್ಥ ಚೀವರಾದಯೋ ಭಾಗ್ಯಸಮ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ವುತ್ತಾ। ಅತ್ಥರಸತಿಕೋ ಪಟಿವೇಧವಸೇನ ವುತ್ತೋ। ಅಧಿಸೀಲತಿಕೋ ಪಟಿಪತ್ತಿವಸೇನ। ಝಾನತ್ತಿಕೋ ರೂಪಾರೂಪಜ್ಝಾನವಸೇನ। ವಿಮೋಕ್ಖತ್ತಿಕೋ ಸಮಾಪತ್ತಿವಸೇನ। ಸಞ್ಞಾಚತುಕ್ಕೋ ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾವಸೇನ। ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದಯೋ ಸತ್ತತಿಂಸಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮವಸೇನ। **ತಥಾಗತಬಲಾನ**ನ್ತಿಆದಯೋ ಆವೇಣಿಕಧಮ್ಮವಸೇನ ವುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಇತೋ ಪರಂ **ಭಗವಾತಿ ನೇತಂ ನಾಮ**ನ್ತಿಆದಿ "ಅತ್ಥಮನುಗತಾ ಅಯಂ ಪಞ್ಞತ್ತೀ"ತಿ ಞಾಪನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸಮಣಾ** ಪಬ್ಬಜ್ಜುಪಗತಾ। **ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ** ಭೋವಾದಿನೋ ಸಮಿತಪಾಪಬಾಹಿತಪಾಪಾ ವಾ। **ದೇವತಾ** ಸಕ್ಕಾದಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ಚ। **ವಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿಕ**ನ್ತಿ ವಿಮೋಕ್ಖೋ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೋ, ವಿಮೋಕ್ಖಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಅರಹತ್ತಫಲಂ, ತಸ್ಮಿಂ ವಿಮೋಕ್ಖನ್ತೇ ಭವಂ ವಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿಕಂ ನಾಮಂ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುಭಾವೋ ಹಿ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಸಿಜ್ಝತಿ, ಅರಹತ್ತಫಲಾಧಿಗಮೇನ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಭಾವೋ ವಿಮೋಕ್ಖನ್ತೇ ಭವೋ ಹೋತಿ। ತಂ ನೇಮಿತ್ತಿಕಮ್ಪಿ ನಾಮಂ ವಿಮೋಕ್ಖನ್ತೇ ಭವಂ ನಾಮ ಹೋತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - "ವಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿಕಮೇತಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಭಗವನ್ತಾನ"ನ್ತಿ। **ಬೋಧಿಯಾ ಮೂಲೇ ಸಹ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಪಟಿಲಾಭಾತಿ** ಮಹಾಬೋಧಿರುಕ್ಖಮೂಲೇ ಯಥಾವುತ್ತಕ್ಖಣೇ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಪಟಿಲಾಭೇನ ಸಹ। **ಸಚ್ಛಿಕಾ ಪಞ್ಞತ್ತೀ**ತಿ ಅರಹತ್ತಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ವಾ ಜಾತಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿ। **ಯದಿದಂ ಭಗವಾ**ತಿ ಯಾ ಅಯಂ ಭಗವಾತಿ ಪಞ್ಞತ್ತಿ।

ದ್ವೀಹಿ ಕಾರಣೇಹೀತಿ ದ್ವೀಹಿ ಕೋಟ್ಠಾಸೇಹಿ। **ಪರಿಯತ್ತಿಸಾಸನ**ನ್ತಿ ತೇಪಿಟಕಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ। **ಪಟಿಪತ್ತೀ**ತಿ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ ಏತಾಯಾತಿ ಪಟಿಪತ್ತಿ। **ಯಂ ತಸ್ಸ ಪರಿಯಾಪುಟ**ನ್ತಿ ತೇನ ಪುಗ್ಗಲೇನ ಯಂ ಪರಿಯಾಪುಟಂ ಸಜ್ಝಾಯಿತಂ ಕರಣತ್ಥೇ ಸಾಮಿವಚನಂ। "ಪರಿಯಾಪುಟ್ಠ"ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। **ಸುತ್ತ**ನ್ತಿ ಉಭತೋವಿಭಙ್ಗನಿದ್ದೇಸಖನ್ಧಕಪರಿವಾರಾ, ಸುತ್ತನಿಪಾತೇ ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತ- (ಖು॰ ಪಾ॰ ೫.೧ ಆದಯೋ; ಸು॰ ನಿ॰ ೨೬೧ ಆದಯೋ) ರತನಸುತ್ತ- (ಖು॰ ಪಾ॰ ೬.೧ ಆದಯೋ) ತುವಟಕಸುತ್ತಾನಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೯೨೧ ಆದಯೋ), ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಚ ಸುತ್ತನಾಮಕಂ ತಥಾಗತವಚನಂ ಸುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಗೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಸಗಾಥಕಂ ಸುತ್ತಂ ಗೇಯ್ಯನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ, ವಿಸೇಸೇನ ಸಂಯುತ್ತಕೇ ಸಕಲೋಪಿ ಸಗಾಥಾವಗ್ಗೋ। **ವೇಯ್ಯಾಕರಣ**ನ್ತಿ ಸಕಲಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕಂ ನಿಗ್ಗಾಥಕಂ ಸುತ್ತಂ, ಯಞ್ಚ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಅಙ್ಗೇಹಿ ಅಸಙ್ಗಹಿತಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ , ತಂ "ವೇಯ್ಯಾಕರಣ"ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಗಾಥಾ**ತಿ ಧಮ್ಮಪದಂ, ಥೇರಗಾಥಾ, ಥೇರೀಗಾಥಾ, ಸುತ್ತನಿಪಾತೇ ನೋಸುತ್ತನಾಮಿಕಾ ಸುದ್ಧಿಕಗಾಥಾ ಚ "ಗಾಥಾ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಉದಾನ**ನ್ತಿ ಸೋಮನಸ್ಸಞಾಣಮಯಿಕಗಾಥಾಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾ ದ್ವೇಅಸೀತಿ ಸುತ್ತನ್ತಾ "ಉದಾನ"ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಇತಿವುತ್ತಕ**ನ್ತಿ "ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ"ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಾ (ಇತಿವು॰ ೧ ಆದಯೋ) ದಸುತ್ತರಸತಸುತ್ತನ್ತಾ "ಇತಿವುತ್ತಕ"ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಜಾತಕ**ನ್ತಿ ಅಪಣ್ಣಕಜಾತಕಾದೀನಿ (ಜಾ॰ ೧.೧.೧) ಪಣ್ಣಾಸಾಧಿಕಾನಿ ಪಞ್ಚಜಾತಕಸತಾನಿ "ಜಾತಕ"ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಅಬ್ಭುತಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ

“ಚತ್ತಾರೋಮೇ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಚ್ಛರಿಯಾ ಅಬ್ಭುತಧಮ್ಮಾ ಆನನ್ದೇ”ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೦೯; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೨೯) ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅಚ್ಛರಿಯಅಬ್ಭುತಧಮ್ಮಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾ ಸುತ್ತನ್ತಾ “ಅಬ್ಭುತಧಮ್ಮ”ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ವೇದಲ್ಲನ್ತಿ** ಚೂಳವೇದಲ್ಲ- (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೦ ಆದಯೋ) ಮಹಾವೇದಲ್ಲ- (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೪೯ ಆದಯೋ) ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ- (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೮೯ ಆದಯೋ) ಸಕ್ಕಪಞ್ಹ- (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೪೪ ಆದಯೋ) ಸಙ್ಖಾರಭಾಜನಿಯಮಹಾಪುಣ್ಣಮಸುತ್ತಾದಯೋ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೮೫ ಆದಯೋ) ಸಬ್ಬೇಪಿ ವೇದಞ್ಚ ತುಟ್ಠಿಞ್ಚ ಲದ್ಧಾ ಲದ್ಧಾ ಪುಚ್ಛಿತಸುತ್ತನ್ತಾ “ವೇದಲ್ಲ”ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಇದಂ ಪರಿಯತ್ತಿಸಾಸನನ್ತಿ** ಇದಂ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ತೇಪಿಟಕಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಪರಿಯಾಪುಣಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ಪರಿಯತ್ತಿ, ಅನುಸಾಸನಟ್ಠೇನ ಸಾಸನನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ಪರಿಯತ್ತಿಸಾಸನಂ। **ತಮ್ಪಿ ಮುಸ್ಸತೀತಿ** ತಮ್ಪಿ ಪರಿಯತ್ತಿಸಾಸನಂ ನಸ್ಸತಿ। **ಸಮ್ಮುಸ್ಸತೀತಿ** ಆದಿತೋ ನಸ್ಸತಿ। **ಪರಿಬಾಹಿರೋ ಹೋತೀತಿ** ಪರಮ್ಮುಖೋ ಹೋತಿ।

ಕತಮಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಸಾಸನನ್ತಿ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮತೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗೋ ತದತ್ಥಂ ಪಟಿಪಜ್ಜೀಯತೀತಿ ಪಟಿಪತ್ತಿ। ಸಾಸೀಯನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವೇನೇಯ್ಯಾತಿ ಸಾಸನಂ। **ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪದಾತಿಆದಯೋ** ವುತ್ತನಯಾ ಏವ।

ಪಾಣಮ್ಪಿ ಹನತೀತಿ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಮ್ಪಿ ಘಾತೇತಿ। **ಅದಿನ್ನಮ್ಪಿ ಆದಿಯತೀತಿ** ಪರಪರಿಗ್ಗಹಿತಮ್ಪಿ ವತ್ಥುಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಸನ್ಧಿಮ್ಪಿ ಛಿನ್ದತೀತಿ** ಘರಸನ್ಧಿಮ್ಪಿ ಛಿನ್ದತಿ। **ನಿಲ್ಲೋಪಮ್ಪಿ ಹರತೀತಿ** ಗಾಮೇ ಪಹರಿತ್ವಾ ಮಹಾವಿಲೋಪಮ್ಪಿ ಕರೋತಿ। **ಏಕಾಗಾರಿಕಮ್ಪಿ ಕರೋತೀತಿ** ಪಣ್ಣಾಸಮತ್ತೇಹಿಪಿ ಸಟ್ಠಿಮತ್ತೇಹಿಪಿ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ಜೀವಗ್ಗಾಹಂ ಗಹೇತ್ವಾಪಿ ಧನಂ ಆಹರಾಪೇತಿ। **ಪರಿಪನ್ಥೇಪಿ ತಿಟ್ಠತೀತಿ** ಪನ್ಥದೂಹನಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ। **ಪರದಾರಮ್ಪಿ ಗಚ್ಛತೀತಿ** ಪರದಾರೇಸು ಚಾರಿತ್ತಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। **ಮುಸಾಪಿ ಭಣತೀತಿ** ಅತ್ಥಭಞ್ಜನಕಂ ಮುಸಾಪಿ ವದತಿ। **ಅನರಿಯಧಮ್ಮೋತಿ** ಅನರಿಯಸಭಾವೋ।

೫೧. **ಏಕೋ ಪುಬ್ಬೇ ಚರಿತ್ವಾನಾತಿ** ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾತೇನ ವಾ ಗಣಾವವಸ್ಸಗ್ಗಟ್ಠೇನ ವಾ ಪುಬ್ಬೇ ಲೋಕೇ ವಿಹರಿತ್ವಾ। **ಯಾನಂ ಭನ್ತಂವ ತಂ ಲೋಕೇ, ಹೀನಮಾಹು ಪುಥುಜ್ಜನನ್ತಿ** ತಂ ವಿಬ್ಭನ್ತಕಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಯಥಾ ಹತ್ಥಿಯಾನಾದಿಯಾನಂ ಅದನ್ತಂ ವಿಸಮಮ್ಪಿ ಆರೋಹತಿ, ಆರೋಹನಕಮ್ಪಿ ಭಞ್ಜತಿ, ಪಪಾತೇಪಿ ಪಪತತಿ, ಏವಂ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದಿವಿಸಮಾರೋಹನೇನ ನಿರಯಾದೀಸು, ಅತ್ಥಭಞ್ಜನೇನ ಜಾತಿಪಪಾತಾದೀಸು ಪಪತನೇನ ಚ ಯಾನಂ ಭನ್ತಂವ ಹೀನಂ ಪುಥುಜ್ಜನಞ್ಚ ಆಹೂತಿ।

ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾತೇನ ವಾತಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಕೋಟ್ಠಾಸೇನ ವಾ “ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಸಮಣೋ”ತಿ ಗಣನಾರೋಪನೇನ ವಾ। **ಗಣಾವವಸ್ಸಗ್ಗಟ್ಠೇನ ವಾತಿ** ಗಣಸಙ್ಗಣಿಕಾರಾಮತಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ವಸ್ಸಗ್ಗಟ್ಠೇನ ವಾ।

ಏಕೋ ಪಟಿಕ್ಕಮತೀತಿ ಏಕಕೋವ ಗಾಮತೋ ನಿವತ್ತತಿ। **ಯೋ ನಿಸೇವತೀತಿ** ನಿದ್ದೇಸಸ್ಸ ಉದ್ದೇಸಪದಂ। **ಅಪರೇನ ಸಮಯೇನಾತಿ** ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಅಪರಭಾಗೇ। **ಬುದ್ಧನ್ತಿ** ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧಂ। **ಧಮ್ಮನ್ತಿ** ಸ್ವಾಕ್ಖಾತತಾದಿಗುಣಯುತ್ತಂ ಧಮ್ಮಂ। **ಸಙ್ಘನ್ತಿ** ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನತಾದಿಗುಣಯುತ್ತಂ ಸಙ್ಘಂ। **ಸಿಕ್ಖನ್ತಿ** ಅಧಿಸೀಲಾದಿಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ ಸಿಕ್ಖಂ। **ಪಚ್ಚಕ್ಖಾಯಾತಿ** ಬುದ್ಧಾದಿಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ। **ಹೀನಾಯಾತಿ** ಹೀನತ್ಥಾಯ ಗಿಹಿಭಾವಾಯ। **ಆವತ್ತಿತ್ವಾತಿ** ನಿವತ್ತಿತ್ವಾ। **ಸೇವತಿ** ಏಕವಾರಂ ಸೇವತಿ। **ನಿಸೇವತಿ** ಅನೇಕವಿಧೇನ ಸೇವತಿ। **ಸಂಸೇವತಿ** ಅಲ್ಲೀಯಿತ್ವಾ ಸೇವತಿ। **ಪಟಿಸೇವತಿ** ಪುನಪ್ಪುನಂ ಸೇವತಿ।

ಭನ್ತನ್ತಿ ವಿಬ್ಭನ್ತಂ। **ಅದನ್ತನ್ತಿ** ದನ್ತಭಾವಂ ಅನುಪನೀತಂ। **ಅಕಾರಿತನ್ತಿ** ಸುಸಿಕ್ಖಿತಕಿರಿಯಂ ಅಸಿಕ್ಖಾಪಿತಂ। **ಅವಿನೀತನ್ತಿ** ನ ವಿನೀತಂ ಆಚಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಸಿಕ್ಖಿತಂ। **ಉಪ್ಪಥಂ ಗಣ್ಹಾತೀತಿ** ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ಯಾನಂ ಅದನ್ತಾತಿಯುತ್ತಂ ಭನ್ತಂ ವಿಸಮಮಗ್ಗಂ ಉಪೇತಿ। **ವಿಸಮಂ ಖಾಣುಮ್ಪಿ ಪಾಸಾಣಮ್ಪಿ ಅಭಿರುಹತೀತಿ** ವಿಸಮಂ ಹುತ್ವಾ ಠಿತಂ ಖರಖಾಣುಮ್ಪಿ ತಥಾ ಪಬ್ಬತಪಾಸಾಣಮ್ಪಿ ಆರೋಹತಿ। **ಯಾನಮ್ಪಿ ಆರೋಹನಕಮ್ಪಿ ಭಞ್ಜತೀತಿ** ವಯ್ಹಾದಿಯಾನಂ ಆರೋಹನ್ತಸ್ಸ ಪಾಜೇನ್ತಸ್ಸ ಹತ್ಥಪಾದಾದಿಮ್ಪಿ ಭಿನ್ದತಿ। **ಪಪಾತೇಪಿ ಪಪತತೀತಿ** ಏಕತೋಛಿನ್ನಪಬ್ಭಾರಪಪಾತೇಪಿ ಪಾತೇತಿ। **ಸೋ ವಿಬ್ಭನ್ತಕೋತಿ** ಸೋ ಪಟಿಕ್ಕನ್ತಕೋ। **ಭನ್ತಯಾನಪಟಿಭಾಗೋತಿ** ಅನವಟ್ಠಿತಯಾನಸದಿಸೋ। **ಉಪ್ಪಥಂ ಗಣ್ಹಾತೀತಿ** ಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥತೋ ಪಟಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಅಪಾಯಪಥಭೂತಂ ಉಪ್ಪಥಂ ಮಿಚ್ಛಾಮಗ್ಗಂ ಉಪೇತಿ। **ವಿಸಮಂ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ಅಭಿರುಹತೀತಿ** ಸಮಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖಂ

ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಸಙ್ಖಾತಂ ವಿಸಮಂ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ಆರೋಹತಿ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ನಿರಯೇ ಅತ್ತಾನಂ ಭಞ್ಜತೀತಿ** ನಿರಸ್ಸಾದಸಙ್ಖಾತೇ ನಿರಯೇ ಅತ್ತಭಾವಂ ಚುಣ್ಣವಿಚುಣ್ಣಂ ಕರೋತಿ। **ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ಅತ್ತಾನಂ ಭಞ್ಜತೀತಿ** ವಿವಿಧಕಮ್ಮಕಾರಣವಸೇನ ಭಞ್ಜತಿ। **ದೇವಲೋಕೇ ಅತ್ತಾನಂ ಭಞ್ಜತೀತಿ** ಪಿಯವಿಪ್ಪಯೋಗಾದಿದುಕ್ಖವಸೇನ। **ಜಾತಿಪಪಾತಮ್ಪಿ ಪಪತತೀತಿ** ಜಾತಿಪಪಾತೇಪಿ ಪಾತೇತಿ। **ಜರಾಪಪಾತಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ**ತಿ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತಲೋಕಮೇವ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಪುಥುಜ್ಜನಾತಿ ನಿದ್ದೇಸಸ್ಸ ಉದ್ದೇಸಪದಂ। ತತ್ಥ ಪುಥುಜ್ಜನಾತಿ -

ಪುಥೂನಂ ಜನನಾದೀಹಿ, ಕಾರಣೇಹಿ ಪುಥುಜ್ಜನೋ।
ಪುಥುಜ್ಜನನ್ತೋಗಧತ್ತಾ, ಪುಥುವಾಯಂ ಜನೋ ಇತಿ॥

ಸೋ ಹಿ ಪುಥೂನಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರಾನಂ ಕಿಲೇಸಾದೀನಂ ಜನನಾದೀಹಿಪಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಪುಥುಜ್ಜನೋ। ತಂ ವಿಭಾಗತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಪುಥು ಕಿಲೇಸೇ ಜನೇನ್ತೀ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಬಹೂನಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರಾನಂ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠೀನಂ ಅವಿಹತತ್ತಾ ವಾ ತಾ ಜನೇನ್ತಿ, ತಾಹಿ ಜನಿತಾತಿ ವಾ ಪುಥುಜ್ಜನಾ। ಅವಿಹತಮೇವತ್ಥಂ ಜನಸದ್ದೋ ವದತಿ। **ಪುಥು ಸತ್ಥಾರಾನಂ ಮುಖುಲ್ಲೋಕಿಕಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪುಥೂ ನಾನಾಜನಾ ಸತ್ಥುಪಟಿಞ್ಞಾ ಏತೇಸನ್ತಿ ಪುಥುಜ್ಜನಾತಿ ವಚನತ್ಥೋ। **ಪುಥು ಸಬ್ಬಗತೀಹಿ ಅವುಟ್ಠಿತಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಜನೇತಬ್ಬಾ ಜನಯನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಜನಾ, ಗತಿಯೋ। ಪುಥೂ ಜನಾ ಏತೇಸನ್ತಿ ಪುಥುಜ್ಜನಾ। ಇತೋ ಪರೇ ಜಾಯನ್ತಿ ಏತೇಹೀತಿ ಜನಾ, ಅಭಿಸಙ್ಖಾರಾದಯೋ। ತೇ ಏತೇಸಂ ವಿಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಪುಥುಜ್ಜನಾ। ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಾದಿಅತ್ಥೋ ಏವ ವಾ ಜನಸದ್ದೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ನಾನಾಸನ್ತಾಪೇಹಿ ಸನ್ತಪನ್ತೀ**ತಿ ರಾಗಗ್ಗಿಆದಯೋ ಸನ್ತಾಪಾ। ತೇ ಏವ ವಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ವಾ ಕಿಲೇಸಾ ಪರಿಳಾಹಾ। **ಪುಥು ಪಞ್ಚಸು ಕಾಮಗುಣೇಸೂ**ತಿ ಏತ್ಥ ಜಾಯತೀತಿ ಜನೋ, ರಾಗೋ ಗೇಧೋತಿ ಏವಮಾದಿಕೋ, ಪುಥು ಜನೋ ಏತೇಸನ್ತಿ ಪುಥುಜ್ಜನಾ। ಪುಥು ಜಾತಾ ರತ್ತಾತಿ ಏವಂ ರಾಗಾದಿಅತ್ಥೋ ಏವ ವಾ ಜನಸದ್ದೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಪಲಿಬುದ್ಧಾ**ತಿ ಸಮ್ಬದ್ಧಾ। **ಆವುತಾ**ತಿ ಆವರಿತಾ। **ನಿವುತಾ**ತಿ ವಾರಿತಾ। **ಓವುತಾ**ತಿ ಉಪರಿತೋ ಪಿಹಿತಾ। **ಪಿಹಿತಾ**ತಿ ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗೇನ ಪಿಹಿತಾ। **ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಾ**ತಿ ಅಪಾಕಟಾ। **ಪಟಿಕುಜ್ಜಿತಾ**ತಿ ಅಧೋಮುಖಗತಾ।

ಅಥ ವಾ ಪುಥೂನಂ ವಾ ಗಣನಪಥಮತೀತಾನಂ ಅರಿಯಧಮ್ಮಪರಮ್ಮುಖಾನಂ ನೀಚಧಮ್ಮಸಮಾಚಾರಾನಂ ಜನಾನಂ ಅನ್ತೋಗಧತ್ತಾಪಿ ಪುಥುಜ್ಜನಾ। ಪುಥು ವಾ ಅಯಂ ವಿಸುಂಯೇವ ಸಙ್ಖಂ ಗತೋ, ವಿಸಂಸಟ್ಠೋ ಸೀಲಸುತಾದಿಗುಣಯುತ್ತೇಹಿ ಅರಿಯೇಹಿ ಜನೋತಿಪಿ ಪುಥುಜ್ಜನೋ।

ಏವಂ ಯೇ ತೇ -

"ದುವೇ ಪುಥುಜ್ಜನಾ ವುತ್ತಾ, ಬುದ್ಧೇನಾದಿಚ್ಚಬನ್ಧುನಾ।
ಅನ್ಧೋ ಪುಥುಜ್ಜನೋ ಏಕೋ, ಕಲ್ಯಾಣೇಕೋ ಪುಥುಜ್ಜನೋ"ತಿ॥ -

ದ್ವೇವ ಪುಥುಜ್ಜನಾ ವುತ್ತಾ, ತೇಸು ಅನ್ಧಪುಥುಜ್ಜನೋ ವುತ್ತೋ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

೫೨. ಯಸೋ ಕಿತ್ತಿ ಚಾತಿ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರೋ ಪಸಂಸಾ ಚ। **ಪುಬ್ಬೇ**ತಿ ಪಬ್ಬಜಿತಭಾವೇ। **ಹಾಯತೇ ವಾಪಿ ತಸ್ಸ ಸಾ**ತಿ ತಸ್ಸ ವಿಬ್ಭನ್ತಕಸ್ಸ ಸತೋ ಸೋ ಚ ಯಸೋ ಸಾ ಚ ಕಿತ್ತಿ ಹಾಯತಿ। **ಏತಮ್ಪಿ ದಿಸ್ವಾ**ತಿ ಏತಮ್ಪಿ ಪುಬ್ಬೇ ಯಸಕಿತ್ತೀನಂ ಲಾಭಂ ಪಚ್ಛಾ ಚ ಹಾನಿಂ ದಿಸ್ವಾ। **ಸಿಕ್ಖೇಥ ಮೇಥುನಂ ವಿಪ್ಪಹಾತವೇ**ತಿ ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾಯೋ ಸಿಕ್ಖೇಥ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? **ಮೇಥುನಂ ವಿಪ್ಪಹಾತವೇ,** ಮೇಥುನಪ್ಪಹಾನತ್ಥಾಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಕಿತ್ತಿವಣ್ಣಗತೋತಿ ಭಗವಾ ಕಿತ್ತಿವಣ್ಣೋ, ಕಿತ್ತಿಸದ್ದಞ್ಚೇವ ಗುಣಞ್ಚ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ವದನ್ತೋ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಚಿತ್ತಂ ನಾನಾನಯೇನ ಕಥನಂ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಚಿತ್ತಕಥೀ। ಕಲ್ಯಾಣಪಟಿಭಾನೋ**ತಿ ಸುನ್ದರಪಞ್ಞೋ।

ಹಾಯತೀತಿ ನಿದ್ದೇಸಸ್ಸ ಉದ್ದೇಸಪದಂ। **ಪರಿಹಾಯತೀ**ತಿ ಸಮನ್ತತೋ ಹಾಯತಿ। **ಪರಿಧಂಸತೀ**ತಿ ಅಧೋಪಥವಿಂ ಪತತಿ। **ಪರಿಪತತೀ**ತಿ ಸಮನ್ತತೋ ಅಪಗಚ್ಛತಿ। **ಅನ್ತರಧಾಯತೀ**ತಿ ಅದಸ್ಸನಂ ಯಾತಿ। **ವಿಪ್ಪಲುಜ್ಜತೀ**ತಿ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ।

ಖುದ್ದಕೋ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧೋತಿ ಥುಲ್ಲಚ್ಚಯಾದಿ। **ಮಹನ್ತೋ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧೋ**ತಿ ಪಾರಾಜಿಕಸಙ್ಘಾದಿಸೇಸೋ।

ಮೇಥುನಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪಹಾನಾಯಾತಿ ತದಙ್ಗಾದಿಪಹಾನೇನ ಪಜಹನತ್ಥಾಯ। **ವೂಪಸಮಾಯಾ**ತಿ ಮಲಾನಂ ವೂಪಸಮನತ್ಥಾಯ। **ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾಯಾ**ತಿ ಪಕ್ಖನ್ದನಪರಿಚ್ಚಾಗಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗತ್ಥಾಯ। **ಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧಿಯಾ**ತಿ ಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಫಲಸ್ಸ ಅತ್ಥಾಯ।

೫೩. ಯೋ ಹಿ ಮೇಥುನಂ ನ ವಿಪ್ಪಜಹತಿ **ಸಙ್ಕಪ್ಪೇಹಿ...ಪೇ॰... ತಥಾವಿಧೋ**। ತತ್ಥ **ಪರೇತೋ**ತಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। **ಪರೇಸಂ ನಿಗ್ಘೋಸನ್ತಿ** ಉಪಜ್ಝಾಯಾದೀನಂ ನಿನ್ದಾವಚನಂ। **ಮಙ್ಕು ಹೋತೀ**ತಿ ದುಮ್ಮನೋ ಹೋತಿ।

ಕಾಮಸಙ್ಕಪ್ಪೇನಾತಿ ಕಾಮಪಟಿಸಂಯುತ್ತೇನ ವಿತಕ್ಕೇನ। ಉಪರಿಟ್ಠೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಫುಟ್ಠೋ**ತಿ ವಿತಕ್ಕೇಹಿ ಫುಸಿತೋ। **ಪರೇತೋ**ತಿ ಅಪರಿಹೀನೋ। **ಸಮೋಹಿತೋ**ತಿ ಸಮ್ಮಾ ಓಹಿತೋ ಅನ್ತೋ ಪವಿಟ್ಠೋ। **ಕಪಣೋ ವಿಯಾ**ತಿ ದುಗ್ಗತಮನುಸ್ಸೋ ವಿಯ। **ಮನ್ದೋ ವಿಯಾ**ತಿ ಅಞ್ಞಾಣೀ ವಿಯ। **ಮೋಮೂಹೋ ವಿಯಾ**ತಿ ಸಮ್ಮೋಹಭೂತೋ ವಿಯ। **ಝಾಯತೀ**ತಿ ಚಿನ್ತೇತಿ। **ಪಜ್ಝಾಯತೀ**ತಿ ಭುಸಂ ಚಿನ್ತೇತಿ। **ನಿಜ್ಝಾಯತೀ**ತಿ ಅನೇಕವಿಧೇನ ಚಿನ್ತೇತಿ। **ಅಪಜ್ಝಾಯತೀ**ತಿ ತತೋ ಅಪಗನ್ತ್ವಾ ಚಿನ್ತೇತಿ। **ಉಲೂಕೋ**ತಿ ಉಲೂಕಸಕುಣೋ। **ರುಕ್ಖಸಾಖಾಯನ್ತಿ** ರುಕ್ಖೇ ಉಟ್ಠಿತಸಾಖಾಯ, ವಿಟಪೇ ವಾ। **ಮೂಸಿಕಂ ಮಗಯಮಾನೋ**ತಿ ಮೂಸಿಕಂ ಗವೇಸಮಾನೋ, "ಮಗ್ಗಯಮಾನೋ"ತಿಪಿ ಪಠನ್ತಿ। **ಕೋತ್ಥೂ**ತಿ ಸಿಙ್ಗಾಲೋ। **ಬಿಳಾರೋ**ತಿ ಬಬ್ಬು। **ಸನ್ಧಿಸಮಲಸಙ್ಕಟೀರೇ**ತಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ಘರಾನಂ ಅನ್ತರೇ ಚ ಉದಕನಿದ್ಧಮನಚಿಕ್ಖಲ್ಲಕಚವರನಿಕ್ಖಿಪನಟ್ಠಾನೇ ಚ ಥಣ್ಡಿಲೇ ಚ। **ವಹಚ್ಛಿನ್ನೋ**ತಿ ಪಿಟ್ಠಿಗೀವಮಂಸಚ್ಛಿನ್ನೋ। ಇತೋ ಪರಾ ಗಾಥಾ ಪಾಕಟಸಮ್ಬನ್ಧಾ ಏವ।

೫೪. ತಾಸು **ಸತ್ಥಾನೀ**ತಿ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದೀನಿ। ತಾನಿ ಹಿ ಅತ್ತನೋ ಪರೇಸಞ್ಚ ಛೇದನಟ್ಠೇನ "ಸತ್ಥಾನೀ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತೇಸು ವಾಯಂ ವಿಸೇಸೇನ ತಾವ ಆದಿತೋ ಮುಸಾವಚನಸತ್ಥಾನೇವ ಕರೋತಿ, "ಇಮಿನಾ ಕಾರಣೇನಾಹಂ ವಿಬ್ಭನ್ತೋ"ತಿ ಭಣನ್ತೋ। ತೇನೇವಾಹ – **"ಏಸ ಖ್ವಸ್ಸ ಮಹಾಗೇಧೋ , ಮೋಸವಜ್ಜಂ ಪಗಾಹತೀ"**ತಿ। ತತ್ಥ ಏಸ **ಖ್ವಸ್ಸಾ**ತಿ ಏಸ ಖೋ ಅಸ್ಸ। **ಮಹಾಗೇಧೋ**ತಿ ಮಹಾಬನ್ಧನಂ। ಕತಮೋತಿ ಚೇ? ಯದಿದಂ ಮೋಸವಜ್ಜಂ ಪಗಾಹತಿ, ಸ್ವಾಯಂ ಮುಸಾವಾದಜ್ಝೋಗಾಹೋ "ಮಹಾಗೇಧೋ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತೀಣಿ ಸತ್ಥಾನೀತಿ ತಯೋ ಛೇದಕಾ। ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಂ **ಕಾಯಸತ್ಥಂ। ವಚೀಸತ್ಥಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತಂ ವಿಭಾಗತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತಿವಿಧಂ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಂ ಕಾಯಸತ್ಥ"**ನ್ತಿ ಆಹ। **ಸಮ್ಪಜಾನಮುಸಾ ಭಾಸತೀ**ತಿ ಜಾನನ್ತೋ ತುಚ್ಛಂ ವಾಚಂ ಭಾಸತಿ। **ಅಭಿರತೋ ಅಹಂ ಭನ್ತೇ ಅಹೋಸಿಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯಾ**ತಿ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ಅನಭಿರತಿವಿರಹಿತೋ ಅಹಂ ಆಸಿಂ। **ಮಾತಾ ಮೇ ಪೋಸೇತಬ್ಬಾ**ತಿ ಮಾತಾ ಮಯಾ ಪೋಸೇತಬ್ಬಾ। **ತೇನಮ್ಹಿ ವಿಬ್ಭನ್ತೋತಿ ಭಣತೀ**ತಿ ತೇನ ಕಾರಣೇನ ಪಟಿಕ್ಕನ್ತೋ ಅಸ್ಮೀತಿಪಿ ಕಥೇತಿ। **ಪಿತಾ ಮೇ ಪೋಸೇತಬ್ಬೋ**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಏಸೋ ತಸ್ಸ ಮಹಾಗೇಧೋತಿ ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಏಸೋ ಮಹಾಬನ್ಧೋ। **ಮಹಾವನ**ನ್ತಿ ಮಹನ್ತಂ ದುಟ್ಠವನಂ। **ಗಹನ**ನ್ತಿ ದುರತಿಕ್ಕಮಂ। **ಕನ್ತಾರೋ**ತಿ ಚೋರಕನ್ತಾರಾದಿಸದಿಸೋ। **ವಿಸಮೋ**ತಿ ಕಣ್ಟಕವಿಸಮೋ। **ಕುಟಿಲೋ**ತಿ ವಙ್ಕಕಟಕಸದಿಸೋ।

ಪಙ್ಕೋತಿ ಪಲ್ಲಲಸದಿಸೋ। **ಪಲಿಪೋ**ತಿ ಕದ್ದಮಸದಿಸೋ। **ಪಲಿಬೋಧೋ**ತಿ ಮಹಾದುಕ್ಖೋ। **ಮಹಾಬನ್ಧನ**ನ್ತಿ ಮಹನ್ತಂ ದುಮೋಚಯಬನ್ಧನಂ। **ಯದಿದಂ ಸಮ್ಪಜಾನಮುಸಾವಾದೋ**ತಿ ಯೋ ಅಯಂ ಸಮ್ಪಜಾನಮುಸಾವಾದೋ।

ಸಭಗ್ಗತೋ ವಾತಿ ಸಭಾಯಂ ಠಿತೋ ವಾ। **ಪರಿಸಗ್ಗತೋ ವಾ**ತಿ ಗಾಮಪರಿಸಾಯಂ ಠಿತೋ ವಾ। **ಞಾತಿಮಜ್ಝಗತೋ ವಾ**ತಿ ದಾಯಾದಾನಂ ಮಜ್ಝೇ ಠಿತೋ ವಾ। **ಪೂಗಮಜ್ಝಗತೋ ವಾ**ತಿ ಸೇನೀನಂ ಮಜ್ಝೇ ಠಿತೋ ವಾ। **ರಾಜಕುಲಮಜ್ಝಗತೋ ವಾ**ತಿ ರಾಜಕುಲಸ್ಸ ಮಜ್ಝೇ ಮಹಾವಿನಿಚ್ಛಯೇ ಠಿತೋ ವಾ। **ಅಭಿನೀತೋ**ತಿ ಪುಚ್ಛನತ್ಥಾಯ ನೀತೋ। **ಸಕ್ಖಿಪುಟ್ಠೋ**ತಿ ಸಕ್ಖಿಂ ಕತ್ವಾ ಪುಚ್ಛಿತೋ। **ಏಹಮ್ಭೋ ಪುರಿಸಾ**ತಿ ಆಲಪನಮೇತಂ। **ಅತ್ತಹೇತು ವಾ ಪರಹೇತು ವಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ವಾ ಪರಸ್ಸ ವಾ ಹತ್ಥಪಾದಾದಿಹೇತು ವಾ ಧನಹೇತು ವಾ। **ಆಮಿಸಕಿಞ್ಚಿಕ್ಖಹೇತು ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಆಮಿಸ**ನ್ತಿ ಲಾಭೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। **ಕಿಞ್ಚಿಕ್ಖ**ನ್ತಿ ಯಂ ವಾ ತಂ ವಾ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ, ಅನ್ತಮಸೋ ತಿತ್ತಿರವಟ್ಟಕಸಪ್ಪಿಪಿಣ್ಡನವನೀತಪಿಣ್ಡಾದಿಮತ್ತಕಸ್ಸಪಿ ಲಾಭಸ್ಸ ಹೇತೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮ್ಪಜಾನಮುಸಾ ಭಾಸತೀ**ತಿ ಜಾನನ್ತೋಯೇವ ಮುಸಾವಾದಂ ಕರೋತಿ।

ಪುನ ಅಞ್ಞಂ ಪರಿಯಾಯಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಅಪಿ ಚ ತೀಹಾಕಾರೇಹಿ ಮುಸಾವಾದೋ ಹೋತಿ, ಪುಬ್ಬೇವಸ್ಸ ಹೋತೀ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ತೀಹಾಕಾರೇಹೀ**ತಿ ಸಮ್ಪಜಾನಮುಸಾವಾದಸ್ಸ ಅಙ್ಗಭೂತೇಹಿ ತೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ। **ಪುಬ್ಬೇವಸ್ಸ ಹೋತೀ**ತಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇಯೇವ ಅಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಏವಂ ಹೋತಿ “ಮುಸಾ ಭಣಿಸ್ಸ”ನ್ತಿ। **ಭಣನ್ತಸ್ಸ ಹೋತೀ**ತಿ ಭಣಮಾನಸ್ಸ ಹೋತಿ। **ಭಣಿತಸ್ಸ ಹೋತೀ**ತಿ ಭಣಿತೇ ಅಸ್ಸ ಹೋತಿ। ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ ತಸ್ಮಿಂ ವುತ್ತೇ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ **ಭಣಿತಸ್ಸಾ**ತಿ ವುತ್ತವತೋ ನಿಟ್ಠಿತವಚನಸ್ಸ ಹೋತೀತಿ। ಯೋ ಏವಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇಪಿ ಜಾನಾತಿ, ಭಣನ್ತೋಪಿ ಜಾನಾತಿ, ಪಚ್ಛಾಪಿ ಜಾನಾತಿ “ಮುಸಾ ಮಯಾ ಭಣಿತ”ನ್ತಿ, ಸೋ ಏವಂ ವದನ್ತೋ ಮುಸಾವಾದಕಮ್ಮುನಾ ಬಜ್ಝತೀತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಸ್ಸಿತೋ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ದಸ್ಸಿತೋ, ಅಥ ಖೋ ಅಯಮೇತ್ಥ ವಿಸೇಸೋ - ಪುಚ್ಛಾ ತಾವ ಹೋತಿ, “ಮುಸಾ ಭಣಿಸ್ಸ”ನ್ತಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗೋ ಅತ್ಥಿ, “ಮುಸಾ ಮಯಾ ಭಣಿತ”ನ್ತಿ ಪಚ್ಛಾಭಾಗೋ ನತ್ಥಿ। ವುತ್ತಮತ್ತಮೇವ ಹಿ ಕೋಚಿ ಪಮುಸ್ಸತಿ ಕಿಂ ತಸ್ಸ ಮುಸಾವಾದೋ ಹೋತಿ, ನ ಹೋತೀತಿ? ಸಾ ಏವಂ **ಅಟ್ಠಕಥಾಸು** ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಾ - ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ “ಮುಸಾ ಭಣಿಸ್ಸ”ನ್ತಿ ಚ, ಭಣನ್ತಸ್ಸ “ಮುಸಾ ಭಣಾಮೀ”ತಿ ಚ ಜಾನತೋ ಪಚ್ಛಾಭಾಗೇ “ಮುಸಾ ಮಯಾ ಭಣಿತ”ನ್ತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ನ ಭವಿತುಂ, ಸಚೇಪಿ ನ ಹೋತಿ, ಮುಸಾವಾದೋಯೇವ। ಪುರಿಮಮೇವ ಹಿ ಅಙ್ಗದ್ವಯಂ ಪಮಾಣಂ। ಯಸ್ಸಾಪಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ “ಮುಸಾ ಭಣಿಸ್ಸ”ನ್ತಿ ಆಭೋಗೋ ನತ್ಥಿ, ಭಣನ್ತೋ ಪನ “ಮುಸಾ ಭಣಾಮೀ”ತಿ ಜಾನಾತಿ। ಭಣಿತೇಪಿ “ಮುಸಾ ಮಯಾ ಭಣಿತ”ನ್ತಿ ಜಾನಾತಿ। ಸೋ ಮುಸಾವಾದೇನ ನ ಕಾರೇತಬ್ಬೋ। ಪುಬ್ಬಭಾಗೋ ಹಿ ಪಮಾಣತರೋ। ತಸ್ಮಿಂ ಅಸತಿ ದವಾ ಭಣಿತಂ ವಾ, ರವಾ ಭಣಿತಂ ವಾ ಹೋತೀತಿ।

ಏತ್ಥ ಚ ತಂಞಾಣತಾ ಚ ಞಾಣಸಮೋಧಾನಞ್ಚ ಪರಿಚ್ಚಜಿತಬ್ಬಂ। **ತಂಞಾಣತಾ ಪರಿಚ್ಚಜಿತಬ್ಬಾ**ತಿ ಯೇನ ಚಿತ್ತೇನ “ಮುಸಾ ಭಣಿಸ್ಸ”ನ್ತಿ ಜಾನಾತಿ, ತೇನೇವ “ಮುಸಾ ಭಣಾಮೀ”ತಿ ಚ, “ಮುಸಾ ಮಯಾ ಭಣಿತ”ನ್ತಿ ಚ ಜಾನಾತೀತಿ ಏವಂ ಏಕಚಿತ್ತೇನೇವ ತೀಸು ಖಣೇಸು ಜಾನಾತೀತಿ ಅಯಂ ತಂಞಾಣತಾ ಪರಿಚ್ಚಜಿತಬ್ಬಾ। ನ ಹಿ ಸಕ್ಕಾ ತೇನೇವ ಚಿತ್ತೇನ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಜಾನಿತುಂ, ಯಥಾ ನ ಸಕ್ಕಾ ತೇನೇವ ಅಸಿನಾ ಸೋ ಅಸಿ ಛಿನ್ದಿತುನ್ತಿ। ಪುರಿಮಂ ಪುರಿಮಂ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ಪಚ್ಛಿಮಸ್ಸ ಪಚ್ಛಿಮಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ತಥಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹುತ್ವಾ ನಿರುಜ್ಝತಿ। ತೇನೇತಂ ವುಚ್ಚತಿ -

“ಪಮಾಣಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗೋವ, ತಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ನ ಹೇಸ್ಸತಿ।
ಸೇಸದ್ವಯನ್ತಿ ನತ್ಥೇತ, ಮಿತಿ ವಾಚಾ ತಿವಙ್ಗಿಕಾ”ತಿ॥ (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨೦೦)।

ಞಾಣಸಮೋಧಾನಂ ಪರಿಚ್ಚಜಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಏತಾನಿ ತೀಣಿ ಚಿತ್ತಾನಿ ಏಕಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ। ಇದಞ್ಹಿ ಚಿತ್ತಂ ನಾಮ -

“ಅನಿರುದ್ಧಮ್ಹಿ ಪಠಮೇ, ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಪಚ್ಛಿಮಂ।

ನಿರನ್ತರುಪ್ಪಜ್ಜನತೋ, ಏಕಂ ವಿಯ ಪಕಾಸತೀ"ತಿ॥ (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨೦೦)।

ಇತೋ ಪರಂ ಪನ ಯ್ವಾಯಂ ಅಜಾನಂಯೇವ "ಜಾನಾಮೀ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಸಮ್ಪಜಾನಮುಸಾ ಭಣತಿ, ಯಸ್ಮಾ ಸೋ "ಇದಂ ಅಭೂತ"ನ್ತಿ ಏವಂದಿಟ್ಠಿಕೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ಹಿ ಅತ್ಥೇವ ಅಯಂ ಲದ್ಧಿ। ತಥಾ "ಇದಂ ಅಭೂತ"ನ್ತಿ ಏವಮಸ್ಸ ಖಮತಿ ಚೇವ ರುಚ್ಚತಿ ಚ। ಏವಮಸ್ಸ ಸಞ್ಞಾ, ಏವಂಸಭಾವಮೇವ ಚಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ "ಇದಂ ಅಭೂತ"ನ್ತಿ। ಯದಾ ಪನ ಮುಸಾ ವತ್ತುಕಾಮೋ ಹೋತಿ, ತದಾ ತಂ ದಿಟ್ಠಿಂ ವಾ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಹ ಖನ್ತಿಂ ವಾ ದಿಟ್ಠಿಖನ್ತೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ರುಚಿಂ ವಾ ದಿಟ್ಠಿಖನ್ತಿರುಚೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಞ್ಞಂ ವಾ ದಿಟ್ಠಿಖನ್ತಿರುಚಿಸಞ್ಞಾಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಭಾವಂ ವಾ ವಿನಿಧಾಯ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತ್ವಾ ಅಭೂತಂ ಕತ್ವಾ ಭಣತಿ। ತಸ್ಮಾ ತೇಸಮ್ಪಿ ವಸೇನ ಅಙ್ಗಭೇದಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪಿ ಚ ಚತೂಹಾಕಾರೇಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಏತ್ಥ ಚ **ವಿನಿಧಾಯ ದಿಟ್ಠಿ**ನ್ತಿ ಬಲವಧಮ್ಮವಿನಿಧಾನವಸೇನೇತಂ ವುತ್ತಂ। **ವಿನಿಧಾಯ ಖನ್ತಿ**ನ್ತಿಆದೀನಿ ತತೋ ದುಬ್ಬಲದುಬ್ಬಲಾನಂ ವಿನಿಧಾನವಸೇನ। **ವಿನಿಧಾಯ ಸಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಪನೇತ್ಥ ಸಬ್ಬದುಬ್ಬಲಧಮ್ಮವಿನಿಧಾನವಸೇನ। ಸಞ್ಞಾಮತ್ತಮ್ಪಿ ನಾಮ ಅವಿನಿಧಾಯ ಸಮ್ಪಜಾನಮುಸಾ ಭಾಸಿಸ್ಸತೀತಿ ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತಿ।

೫೫. ಮನ್ದೋವ ಪರಿಕಿಸ್ಸತೀತಿ ಪಾಣವಧಾದೀನಿ ಕರೋನ್ತೋ ತತೋನಿದಾನಞ್ಚ ದುಕ್ಖಮನುಭೋನ್ತೋ ಭೋಗಪರಿಯೇಸನಾರಕ್ಖಣಾನಿ ಚ ಕರೋನ್ತೋ ಮೋಮೂಹೋ ವಿಯ ಪರಿಕಿಲಿಸ್ಸತಿ।

ತಮೇನಂ ರಾಜಾನೋ ಗಹೇತ್ವಾ ವಿವಿಧಾ ಕಮ್ಮಕಾರಣಾ ಕಾರೇನ್ತೀತಿ ನ ರಾಜಾನೋ ಕರೋನ್ತಿ, ರಾಜಾಧೀನಪುರಿಸಾ ನಾನಾವಿಧಾನಿ ಕಮ್ಮಕಾರಣಾನಿ ಕರೋನ್ತಿ। **ಕಸಾಹಿಪಿ ತಾಳೇನ್ತೀ**ತಿ ಕಸಾದಣ್ಡಕೇಹಿಪಿ ವಿತಜ್ಜೇನ್ತಿ। **ವೇತ್ತೇಹೀ**ತಿ ವೇತ್ತಲತಾಹಿ। **ಅದ್ಧದಣ್ಡಕೇಹೀ**ತಿ ಮುಗ್ಗರೇಹಿ, ಪಹಾರಸಾಧನತ್ಥಂ ವಾ ಚತುಹತ್ಥದಣ್ಡಂ ದ್ವೇಧಾ ಛೇತ್ವಾ ಗಹಿತದಣ್ಡಕೇಹಿ। **ಬಿಲಙ್ಗಥಾಲಿಕ**ನ್ತಿ ಕಞ್ಜಿಯಉಕ್ಖಲಿಕಕಮ್ಮಕಾರಣಂ। ತಂ ಕರೋನ್ತಾ ಸೀಸಕಪಾಲಂ ಉಪ್ಪಾಟೇತ್ವಾ ತತ್ತಂ ಅಯೋಗುಳಂ ಸಣ್ಡಾಸೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಪಕ್ಖಿಪನ್ತಿ, ತೇನ ಮತ್ಥಲುಙ್ಗಂ ಪಕ್ಕುಟ್ಠಿತ್ವಾ ಉಪರಿ ಉತ್ತರತಿ। **ಸಙ್ಖಮುಣ್ಡಿಕ**ನ್ತಿ ಸಙ್ಖಮುಣ್ಡಕಮ್ಮಕಾರಣಂ। ತಂ ಕರೋನ್ತಾ ಉತ್ತರೋಟ್ಠಉಭತೋಕಣ್ಣಚೂಳಿಕಗಲವಾಟಕಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ಚಮ್ಮಂ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬಕೇಸೇ ಏಕತೋ ಗಣ್ಠಿಂ ಕತ್ವಾ ದಣ್ಡಕೇನ ವೇಠೇತ್ವಾ ಉಪ್ಪಾಟೇನ್ತಿ, ಸಹ ಕೇಸೇಹಿ ಚಮ್ಮಂ ಉಟ್ಠಹತಿ। ತತೋ ಸೀಸಕಟಾಹಂ ಥೂಲಸಕ್ಖರಾಹಿ ಘಂಸಿತ್ವಾ ಧೋವನ್ತಾ ಸಙ್ಖವಣ್ಣಂ ಕರೋನ್ತಿ। **ರಾಹುಮುಖ**ನ್ತಿ ರಾಹುಮುಖಕಮ್ಮಕಾರಣಂ। ತಂ ಕರೋನ್ತಾ ಸಙ್ಕುನಾ ಮುಖಂ ವಿವರಿತ್ವಾ ಅನ್ತೋಮುಖೇ ದೀಪಂ ಜಾಲೇನ್ತಿ, ಕಣ್ಣಚೂಳಿಕಾಹಿ ವಾ ಪಟ್ಠಾಯ ಮುಖಂ ನಿಖಾದನೇನ ಖನನ್ತಿ, ಲೋಹಿತಂ ಪಗ್ಘರಿತ್ವಾ ಮುಖಂ ಪೂರೇತಿ।

ಜೋತಿಮಾಲಿಕನ್ತಿ ಸಕಲಸರೀರಂ ತೇಲಪಿಲೋತಿಕಾಯ ವೇಠೇತ್ವಾ ಆಲಿಮ್ಪೇನ್ತಿ। **ಹತ್ಥಪಜ್ಜೋತಿಕ**ನ್ತಿ ಹತ್ಥೇ ತೇಲಪಿಲೋತಿಕಾಯ ವೇಠೇತ್ವಾ ದೀಪಂ ವಿಯ ಪಜ್ಜಾಲೇನ್ತಿ। **ಏರಕವತ್ತಿಕ**ನ್ತಿ ಏರಕವತ್ತಕಮ್ಮಕಾರಣಂ। ತಂ ಕರೋನ್ತಾ ಹೇಟ್ಠಾಗೀವತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಚಮ್ಮವಟ್ಟೇ ಕನ್ತಿತ್ವಾ ಗೋಪ್ಫಕೇ ಪಾತೇನ್ತಿ। ಅಥ ನಂ ಯೋತ್ತೇಹಿ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಕಡ್ಢನ್ತಿ। ಸೋ ಅತ್ತನೋ ಚಮ್ಮವಟ್ಟೇ ಅಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಅಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪತತಿ। **ಚೀರಕವಾಸಿಕ**ನ್ತಿ ಚೀರಕವಾಸಿಕಕಮ್ಮಕಾರಣಂ। ತಂ ಕರೋನ್ತಾ ತಥೇವ ಚಮ್ಮವಟ್ಟೇ ಕನ್ತಿತ್ವಾ ಕಟಿಯಂ ಠಪೇನ್ತಿ, ಕಟಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಕನ್ತಿತ್ವಾ ಗೋಪ್ಫಕೇಸು ಠಪೇನ್ತಿ, ಉಪರಿಮೇಹಿ ಹೇಟ್ಠಿಮಸರೀರಂ ಚೀರಕನಿವಾಸನನಿವತ್ಥಂ ವಿಯ ಹೋತಿ। **ಏಣೇಯ್ಯಕ**ನ್ತಿ ಏಣೇಯ್ಯಕಕಮ್ಮಕಾರಣಂ। ತಂ ಕರೋನ್ತಾ ಉಭೋಸು ಕಪ್ಪರೇಸು ಚ ಉಭೋಸು ಜಣ್ಣುಕೇಸು ಚ ಅಯವಲಯಾನಿ ದತ್ವಾ ಅಯಸೂಲಾನಿ ಕೋಟ್ಟೇನ್ತಿ, ಸೋ ಚತೂಹಿ ಅಯಸೂಲೇಹಿ ಭೂಮಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಹತಿ। ಅಥ ನಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ಅಗ್ಗಿಂ ಕರೋನ್ತಿ। "ಏಣೇಯ್ಯಕೋ ಜೋತಿಪರಿಗ್ಗಹೋ ಯಥಾ"ತಿ ಆಗತಟ್ಠಾನೇಪಿ ಇದಮೇವ ವುತ್ತಂ। ತಂ ಸನ್ಧಿತೋ ಸನ್ಧಿತೋ ಸೂಲಾನಿ ಅಪನೇತ್ವಾ ಚತೂಹಿ ಅಟ್ಠಿಕೋಟೀಹಿಯೇವ ಠಪೇನ್ತಿ। ಏವರೂಪಾ ಕಮ್ಮಕಾರಣಾ ನಾಮ ನತ್ಥಿ।

ಬಳಿಸಮಂಸಿಕನ್ತಿ ಉಭತೋಮುಖೇಹಿ ಬಳಿಸೇಹಿ ಪಹರಿತ್ವಾ ಚಮ್ಮಮಂಸನ್ಹಾರೂನಿ ಉಪ್ಪಾಟೇನ್ತಿ। **ಕಹಾಪಣಿಕನ್ತಿ** ಸಕಲಸರೀರಂ ತಿಣ್ಹಾಹಿ ವಾಸೀಹಿ ಕೋಟಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಕಹಾಪಣಮತ್ತಂ ಕಹಾಪಣಮತ್ತಂ ಪಾತೇನ್ತಾ ಕೋಟ್ಟೇನ್ತಿ। **ಖಾರಾಪತಚ್ಛಿಕನ್ತಿ** ಸರೀರಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಆವುಧೇಹಿ ಪಹರಿತ್ವಾ ಕೋಚ್ಛೇಹಿ ಖಾರಂ ಘಂಸೇನ್ತಿ, ಚಮ್ಮಮಂಸನ್ಹಾರೂನಿ ಪಗ್ಘರಿತ್ವಾ ಪಸವನ್ತಿ, ಅಟ್ಠಿಕಸಙ್ಖಲಿಕಾವ ತಿಟ್ಠತಿ। **ಪಲಿಘಪರಿವತ್ತಿಕನ್ತಿ** ಏಕೇನ ಪಸ್ಸೇನ ನಿಪಜ್ಜಾಪೇತ್ವಾ ಕಣ್ಣಚ್ಛಿದ್ದೇನ ಅಯಸೂಲಂ ಕೋಟ್ಟೇತ್ವಾ ಪಥವಿಯಾ ಏಕಾಬದ್ಧಂ ಕರೋನ್ತಿ। ಅಥ ನಂ ಪಾದೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಆವಿಞ್ಛನ್ತಿ। **ಪಲಾಲಪೀಠಕನ್ತಿ** ಛೇಕಾ ಕಾರಣಿಕಾ ಛವಿಚಮ್ಮಂ ಅಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ನಿಸದಪೋತಕಾಹಿ ಅಟ್ಠೀನಿ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಕೇಸೇಸು ಗಹೇತ್ವಾ ಉಕ್ಖಿಪನ್ತಿ, ಮಂಸರಾಸಿಯೇವ ಹೋತಿ। ಅಥ ನಂ ಕೇಸೇಹೇವ ಪರಿಯೋನನ್ಧಿತ್ವಾ ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ಪಲಾಲಪೀಠಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾ ಪಲಿವೇಠೇನ್ತಿ। **ಸುನಖೇಹಿಪೀತಿ** ಕತಿಪಯಾನಿ ದಿವಸಾನಿ ಆಹಾರಂ ಅದತ್ವಾ ಛಾತಸುನಖೇಹಿ ಖಾದಾಪೇನ್ತಿ। ತೇ ಮುಹುತ್ತೇನ ಅಟ್ಠಿಸಙ್ಖಲಿಕಮೇವ ಕರೋನ್ತಿ। **ಏವಮ್ಪಿ ಕಿಸ್ಸತೀತಿ** ಏವಮ್ಪಿ ವಿಘಾತಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। **ಪರಿಕಿಸ್ಸತೀತಿ** ಸಬ್ಬಭಾಗೇನ ವಿಘಾತಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। **ಪರಿಕಿಲಿಸ್ಸತೀತಿ** ಉಪತಾಪಂ ಪಾಪುಣಾತಿ।

ಪುನ ಅಞ್ಞಂ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಅಥ ವಾ ಕಾಮತಣ್ಹಾಯ ಅಭಿಭೂತೋ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಕಾಮತಣ್ಹಾಯಾತಿ** ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕಲೋಭೇನ। **ಅಭಿಭೂತೋತಿ** ತೇನ ಮದ್ದಿತೋ। **ಪರಿಯಾದಿನ್ನಚಿತ್ತೋತಿ** ಕುಸಲಾಚಾರಂ ಖೇಪೇತ್ವಾ ಗಹಿತಚಿತ್ತೋ। **ಭೋಗೇ ಪರಿಯೇಸನ್ತೋತಿ** ಧನಂ ಗವೇಸಮಾನೋ। **ನಾವಾಯ ಮಹಾಸಮುದ್ದಂ ಪಕ್ಖನ್ದತೀತಿ** ತರಣೀಸಙ್ಖಾತಾಯ ನಾವಾಯ ಮಹನ್ತಂ ಲೋಣಸಾಗರಂ ಪವಿಸತಿ। **ಸೀತಸ್ಸ ಪುರಕ್ಖತೋತಿ** ಸೀತಂ ಪುರತೋ ಕತ್ವಾ। **ಉಣ್ಹಸ್ಸ ಪುರಕ್ಖತೋತಿ** ಉಣ್ಹಂ ಪುರತೋ ಕತ್ವಾ। **ಡಂಸಾತಿ** ಪಿಙ್ಗಲಮಕ್ಖಿಕಾ। **ಮಕಸಾತಿ** ಮಕಸಾ ಏವ। **ಪೀಳಿಯಮಾನೋತಿ** ಡಂಸಾದಿಸಮ್ಫಸ್ಸೇಹಿ ವಿಹೇಸಿಯಮಾನೋ। **ಖುಪ್ಪಿಪಾಸಾಯ ಮಿಯ್ಯಮಾನೋತಿ** ಖುದ್ದಾಪಿಪಾಸಾಯ ಮರಮಾನೋ। **ತಿಗುಮ್ಬಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ**ಆದೀನಿ **ಮೂಲಪದಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ**ಪರಿಯೋಸಾನಾನಿ ಚತುವೀಸತಿ ಪದಾನಿ ರಟ್ಠನಾಮೇನ ವುತ್ತಾನಿ। **ಮರುಕನ್ತಾರಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ** ವಾಲುಕಕನ್ತಾರಂ ತಾರಕಸಞ್ಞಾಯ ಗಚ್ಛತಿ । **ಜಣ್ಣುಪಥನ್ತಿ** ಜಾಣೂಹಿ ಗನ್ತಬ್ಬಮಗ್ಗಂ। **ಅಜಪಥನ್ತಿ** ಅಜೇಹಿ ಗನ್ತಬ್ಬಮಗ್ಗಂ। **ಮೇಣ್ಡಪಥೇಪಿ** ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಸಙ್ಕುಪಥನ್ತಿ ಖಾಣುಕೇ ಕೋಟ್ಟೇತ್ವಾ ತೇಹಿ ಉಗ್ಗಮಿತಬ್ಬಂ ಖಾಣುಮಗ್ಗಂ, ತಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಪಬ್ಬತಪಾದೇ ಠತ್ವಾ ಅಯಸಿಙ್ಘಾಟಕಂ ಯೋತ್ತೇನ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಉದ್ಧಂ ಖಿಪಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬತೇ ಲಗ್ಗಾಪೇತ್ವಾ ಯೋತ್ತೇನಾರುಯ್ಹ ವಜಿರಗ್ಗೇನ ಲೋಹದಣ್ಡೇನ ಪಬ್ಬತಂ ವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಖಾಣುಕಂ ಕೋಟ್ಟೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಠತ್ವಾ ಸಿಙ್ಘಾಟಕಂ ಆಕಡ್ಢಿತ್ವಾ ಪುನ ಉಪರಿ ಲಗ್ಗಾಪೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಠಿತೋ ಚಮ್ಮಯೋತ್ತಂ ಓಲಮ್ಬೇತ್ವಾ ತಂ ಆದಾಯ ಓತರಿತ್ವಾ ಹೇಟ್ಠಿಮಖಾಣುಕೇ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ವಾಮಹತ್ಥೇನ ಯೋತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ದಕ್ಖಿಣಹತ್ಥೇನ ಮುಗ್ಗರಂ ಆದಾಯ ಯೋತ್ತಂ ಪಹರಿತ್ವಾ ಖಾಣುಕಂ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಪುನ ಅಭಿರುಹತಿ। ಏತೇನುಪಾಯೇನ ಪಬ್ಬತಮತ್ಥಕಂ ಅಭಿರುಯ್ಹ ಪರತೋ ಓತರನ್ತೋ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಪಠಮಂ ಪಬ್ಬತಮತ್ಥಕೇ ಖಾಣುಕಂ ಕೋಟ್ಟೇತ್ವಾ ಚಮ್ಮಪಸಿಬ್ಬಕೇ ಯೋತ್ತಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಖಾಣುಕೇ ವೇಠೇತ್ವಾ ಸಯಂ ಅನ್ತೋಪಸಿಬ್ಬಕೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಮಕ್ಕಟಕಾನಂ ಸುತ್ತವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾಕಾರೇನ ಯೋತ್ತಂ ವಿನಿವೇಠೇತ್ವಾ ಓತರತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ – "ಖಾಣುಕೇ ಕೋಟ್ಟೇತ್ವಾ ತೇಹಿ ಉಗ್ಗಮಿತಬ್ಬಂ ಖಾಣುಮಗ್ಗ"ನ್ತಿ। **ಛತ್ತಪಥನ್ತಿ** ಚಮ್ಮಛತ್ತೇನ ವಾತಂ ಗಾಹಾಪೇತ್ವಾ ಸಕುಣೇಹಿ ವಿಯ ಓತರಿತಬ್ಬಂ ಮಗ್ಗಂ। **ವಂಸಪಥನ್ತಿ** ವೇಣುಗುಮ್ಬಭೇದನಸತ್ಥೇನ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ರುಕ್ಖಂ ಫರಸುನಾ ಕೋಟ್ಟೇತ್ವಾ ಮಗ್ಗಂ ಕರೋನ್ತೋ ವೇಳುವನೇ ನಿಸ್ಸೇಣಿಂ ಕತ್ವಾ ವೇಳುಗುಮ್ಬೇ ಆರುಯ್ಹ ವೇಳುಂ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಅಪರಸ್ಸ ವೇಳುಗುಮ್ಬಸ್ಸ ಉಪರಿ ಪಾತೇತ್ವಾ ವೇಳುಗುಮ್ಬಮತ್ಥಕೇನೇವ ಗನ್ತಬ್ಬಂ ಮಗ್ಗಂ ಸನ್ಧಾಯ "ವಂಸಪಥಂ ಗಚ್ಛತೀ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಗವೇಸನ್ತೋ ನ ವಿನ್ದತಿ, ಅಲಾಭಮೂಲಕಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ ದೋಮನಸ್ಸಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇತೀತಿ ಅವಿನ್ದನಮೂಲಕಮ್ಪಿ ಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕಂ ದುಕ್ಖಂ ಪಟಿಲಭತಿ।

ಲದ್ಧಾತಿ ಲಭಿತ್ವಾ। **ಆರಕ್ಖಮೂಲಕನ್ತಿ** ರಕ್ಖಣಮೂಲಕಮ್ಪಿ। **ಕಿನ್ತಿ ಮೇ ಭೋಗೇತಿ** ಕೇನ ಉಪಾಯೇನ ಮಮ ಭೋಗೇ। **ನೇವ ರಾಜಾನೋ ಹರೇಯ್ಯುಂ…ಪೇ॰… ನ ಅಪ್ಪಿಯಾ ದಾಯಾದಾ ಹರೇಯ್ಯುನ್ತಿ।** **ಗೋಪಯತೋತಿ** ಮಞ್ಜೂಸಾದೀಹಿ ಗೋಪಯನ್ತಸ್ಸ।

ವಿಪ್ಪಲುಜ್ಜನ್ತೀತಿ ವಿನಸ್ಸನ್ತಿ।

೫೯. ಏತಮಾದೀನವಂ ಞತ್ವಾ, ಮುನಿ ಪುಬ್ಬಾಪರೇ ಇಧಾತಿ ಏತಂ "ಯಸೋ ಕಿತ್ತಿ ಚ ಯಾ ಪುಬ್ಬೇ, ಹಾಯತೇ ವಾಪಿ ತಸ್ಸ ಸಾ"ತಿ ಇತೋ ಪಭುತಿ ವುತ್ತೇ ಪುಬ್ಬಾಪರೇ ಇಧ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ ಪುಬ್ಬತೋ ಅಪರೇ ಸಮಣಭಾವತೋ ವಿಬ್ಭನ್ತಕಭಾವೇ ಆದೀನವಂ ಮುನಿ ಞತ್ವಾ।

ದಳ್ಹಂ ಕರೇಯ್ಯಾತಿ ನಿದ್ದೇಸಪದಸ್ಸ ಉದ್ದೇಸಪದಂ। **ಥಿರಂ ಕರೇಯ್ಯಾತಿ** ಅಸಿಥಿಲಂ ಕರೇಯ್ಯ। **ದಳ್ಹಂ ಸಮಾದಾನೋ ಅಸ್ಸಾತಿ** ಥಿರಪಟಿಞ್ಞೋ ಭವೇಯ್ಯ। **ಅವಟ್ಠಿತಸಮಾದಾನೋತಿ** ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಪಟಿಞ್ಞೋ।

೬೦. ಏತಂ ಅರಿಯಾನಮುತ್ತಮನ್ತಿ ಯದಿದಂ ವಿವೇಕಚರಿಯಾ, ಏತಂ ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ಅರಿಯಾನಂ ಉತ್ತಮಂ। ತಸ್ಮಾ ವಿವೇಕಂಯೇವ ಸಿಕ್ಖೇಥಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ನ ತೇನ ಸೇಟ್ಠೋ ಮಞ್ಞೇಥಾತಿ** ತೇನ ಚ ವಿವೇಕೇನ ಅತ್ತಾನಂ "ಸೇಟ್ಠೋ ಅಹ"ನ್ತಿ ನ ಮಞ್ಞೇಯ್ಯ, ತೇನ ಮಾನಥದ್ಧೋ ನ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಉನ್ನತಿನ್ತಿ ಉಸ್ಸಾಪನಂ। **ಉನ್ನಮನ್ತಿ** ಉಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಪಟ್ಠಪನಂ। **ಮಾನನ್ತಿ** ಅಹಂಕಾರಂ। **ಥಾಮನ್ತಿ** ಬಲಕ್ಕಾರಂ। **ಥಮ್ಭನ್ತಿ** ಥದ್ಧಕರಣಂ। **ಥದ್ಧೋತಿ** ಅಮದ್ದವೋ। **ಪತ್ಥದ್ಧೋತಿ** ವಿಸೇಸೇನ ಅಮದ್ದವೋ। **ಪಗ್ಗಹಿತಸಿರೋತಿ** ಉಟ್ಠಿತಸೀಸೋ। **ಸಾಮನ್ತಾತಿ** ನ ಆರಕಾ। **ಆಸನ್ನೇತಿ** ನ ದೂರೇ। **ಅವಿದೂರೇತಿ** ಸಮೀಪೇ। **ಉಪಕಟ್ಠೇತಿ** ಸನ್ತಿಕೇ।

೬೧. ರಿತ್ತಸ್ಸಾತಿ ವಿವಿತ್ತಸ್ಸ, ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದೀಹಿ ವಿರಹಿತಸ್ಸ। **ಓಘತಿಣ್ಣಸ್ಸ ಪಿಹಯನ್ತಿ, ಕಾಮೇಸು ಗಧಿತಾ ಪಜಾತಿ** ವತ್ಥುಕಾಮೇಸು ಲಗ್ಗಾ ಸತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಚತುರೋಘತಿಣ್ಣಸ್ಸ ಪಿಹಯನ್ತಿ ಇಣಾಯಿಕಾ ವಿಯ ಆಣಣ್ಯಸ್ಸಾತಿ ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟೇನ ದೇಸನಂ ನಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ।

ರಿತ್ತಸ್ಸಾತಿ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇಹಿ ತುಚ್ಛಸ್ಸ। **ವಿವಿತ್ತಸ್ಸಾತಿ** ಸುಞ್ಞಸ್ಸ। **ಪವಿವಿತ್ತಸ್ಸಾತಿ** ಏಕಕಸ್ಸ। ಇದಾನಿ ಯೇಹಿ ರಿತ್ತೋ ಹೋತಿ, ತೇ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತೇನ ರಿತ್ತಸ್ಸಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಕಿಲೇಸಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಯಾತಿ ದ್ವಿಧಾ ರಿತ್ತತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಕಿಲೇಸಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ತಾವ ರಾಗೋ ಮೋಹೋ ಥಮ್ಭೋ ಸಾರಮ್ಭೋ ಮಾನೋ ಮದೋತಿ, ಇಮೇಹಿ ಛಹಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ರಿತ್ತೋ ಹೋತಿ; ದೋಸೋ ಕೋಧೋ ಉಪನಾಹೋ ಪಮಾದೋತಿ, ಇಮೇಹಿ ಚತೂಹಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ ರಿತ್ತೋ ಹೋತಿ; ಅತಿಮಾನೋ ಮಕ್ಖೋ ಪಳಾಸೋ ಇಸ್ಸಾ ಮಚ್ಛರಿಯಂ ಮಾಯಾ ಸಾಠೇಯ್ಯನ್ತಿ, ಇಮೇಹಿ ಸತ್ತಹಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೇನ ರಿತ್ತೋ ಹೋತಿ।

ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಪನ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೇನ ಅತಿಮಾನೋ ಮಕ್ಖೋ ಪಳಾಸೋ ಇಸ್ಸಾ ಮಚ್ಛರಿಯಂ ಮಾಯಾ ಸಾಠೇಯ್ಯನ್ತಿ; ಇಮೇಹಿ ಸತ್ತಹಿ ರಿತ್ತೋ ಹೋತಿ, ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ ದೋಸೋ ಕೋಧೋ ಉಪನಾಹೋ ಪಮಾದೋತಿ, ಇಮೇಹಿ ಚತೂಹಿ ರಿತ್ತೋ ಹೋತಿ; ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ರಾಗೋ ಮೋಹೋ ಥಮ್ಭೋ ಸಾರಮ್ಭೋ ಮಾನೋ ಮದೋತಿ, ಇಮೇಹಿ ಛಹಿ ರಿತ್ತೋ ಹೋತಿ। ತೀಣಿ ದುಚ್ಚರಿತಾನಿ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇಹೀತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಅವಸೇಸಾಪಿ ಯಥಾಯೋಗಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ।

ವತ್ಥುಕಾಮೇ ಪರಿಜಾನಿತ್ವಾತಿ ತೇಭೂಮಕೇ ವತ್ಥುಕಾಮೇ ಞಾತತೀರಣಪರಿಞ್ಞಾಹಿ ಸಮಾಪನವಸೇನ ಜಾನಿತ್ವಾ। **ಕಿಲೇಸಕಾಮೇ ಪಹಾಯಾತಿ** ಛನ್ದಾದಯೋ ಕಿಲೇಸಕಾಮೇ ಪಹಾನಪರಿಞ್ಞಾಯ ಜಹಿತ್ವಾ। **ಬ್ಯನ್ತಿಂ ಕರಿತ್ವಾತಿ** ವಿಗತನ್ತಂ ವಿಗತಕೋಟಿಂ ಕರಿತ್ವಾ।

ಕಾಮೋಘಂ ತಿಣ್ಣಸ್ಸಾತಿ ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ ಅವಸಾನಸಙ್ಖಾತಂ ಕಾಮೋಘಂ ತರಿತ್ವಾ ಠಿತಸ್ಸ। **ಭವೋಘನ್ತಿ** ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ। **ದಿಟ್ಠೋಘನ್ತಿ** ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೇನ। **ಅವಿಜ್ಜೋಘನ್ತಿ** ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ। **ಸಬ್ಬಂ ಸಂಸಾರಪಥನ್ತಿ**

ಸಬ್ಬಖನ್ಧಧಾತುಆಯತನಪಟಿಪಾಟಿಸಙ್ಖಾತಂ ಪಥಂ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನೇವ ತರಿತ್ವಾ ಠಿತಸ್ಸ। ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೇನ **ಉತ್ತಿಣ್ಣಸ್ಸ**। ಸಕದಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ **ನಿತ್ತಿಣ್ಣಸ್ಸ**। ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ ಕಾಮಧಾತುಂ **ಅತಿಕ್ಕನ್ತಸ್ಸ**। ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಸಬ್ಬಭವಂ **ಸಮತಿಕ್ಕನ್ತಸ್ಸ**। ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿವಸೇನ **ವೀತಿವತ್ತಸ್ಸ**। **ಪಾರಂಗತಸ್ಸಾ**ತಿಆದೀನಿ ನಿಬ್ಬಾನವಸೇನ ವುತ್ತಾನಿ। **ಯಥಾ ಇಣಾಯಿಕಾ ಆಣಣ್ಯ**ನ್ತಿ ಪವಡ್ಢಕಇಣಂ ಆದಾಯ ವಿಚರನ್ತಾ ಆಣಣ್ಯಂ। **ಪತ್ಥೇನ್ತೀ**ತಿ ಪತ್ಥನಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಿ। **ಆಬಾಧಿಕಾ ಆರೋಗ್ಯ**ನ್ತಿ ಪಿತ್ತಾದಿರೋಗಾತುರೋ ಭೇಸಜ್ಜಕಿರಿಯಾಯ ತಂರೋಗವೂಪಸಮನತ್ಥಂ ಆರೋಗ್ಯಂ। **ಯಥಾ ಬನ್ಧನಬದ್ಧಾ**ತಿ ನಕ್ಖತ್ತದಿವಸೇ ಬನ್ಧನಾಗಾರೇ ಬದ್ಧಪುರಿಸಾ। **ಯಥಾ ದಾಸಾ ಭುಜಿಸ್ಸ**ನ್ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಭುಜಿಸ್ಸಾ ಪುರಿಸಾ ಯಂ ಇಚ್ಛನ್ತಿ, ತಂ ಕರೋನ್ತಿ, ನ ನಂ ಕೋಚಿ ಬಲಕ್ಕಾರೇನ ತತೋ ನಿವತ್ತೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ದಾಸಾ ಭುಜಿಸ್ಸಭಾವಂ ಪತ್ಥೇನ್ತಿ। **ಯಥಾ ಕನ್ತಾರದ್ಧಾನಪಕ್ಖನ್ದಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಬಲವನ್ತೋ ಪುರಿಸಾ ಹತ್ಥಭಾರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಜ್ಜಾವುಧಾ ಸಪರಿವಾರಾ ಕನ್ತಾರಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತೇ ಚೋರಾ ದೂರತೋವ ದಿಸ್ವಾ ಪಲಾಯನ್ತಿ। ತೇ ಸೋತ್ಥಿನಾ ಕನ್ತಾರಂ ನಿತ್ಥರಿತ್ವಾ ಖೇಮನ್ತಂ ಪತ್ವಾ ಹಟ್ಠತುಟ್ಠಾ ಹೋನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಕನ್ತಾರಪಕ್ಖನ್ದಾ ಖೇಮನ್ತಭೂಮಿಂ ಪತ್ಥೇನ್ತಿ। ದೇಸನಾಪರಿಯೋಸಾನೇ ತಿಸ್ಸೋ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಂ ಪತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಸಚ್ಛಾಕಾಸಿ।

ಸದ್ಧಮ್ಮಪಜ್ಜೋತಿಕಾಯ ಮಹಾನಿದ್ದೇಸಟ್ಠಕಥಾಯ

ತಿಸ್ಸಮೇತ್ತೇಯ್ಯಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಪಸೂರಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

೫೯. ಅಟ್ಠಮೇ ಪಸೂರಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸೇ ಪಠಮಗಾಥಾಯ ತಾವ ಸಙ್ಖೇಪೋ - ಇಮೇ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾ ಅತ್ತನೋ ದಿಟ್ಠಿಂ ಸನ್ಧಾಯ "ಇಧೇವ ಸುದ್ಧೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ಅಞ್ಞೇಸು ಪನ ಧಮ್ಮೇಸು ವಿಸುದ್ಧಿಂ ನಾಹು, ಏವಂ ಯಂ ಅತ್ತನೋ ಸತ್ಥಾರಾದಿಂ ನಿಸ್ಸಿತಾ, ತತ್ಥೇವ "ಏಸ ವಾದೋ ಸುಭೋ"ತಿ ಏವಂ ಸುಭವಾದಾ ಹುತ್ವಾ ಪುಥೂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ "ಸಸ್ಸತೋ ಲೋಕೋ"ತಿಆದೀಸು ಪಚ್ಚೇಕಸಚ್ಚೇಸು ನಿವಿಟ್ಠಾ।

ಸಬ್ಬೇ ಪರವಾದೇ ಖಿಪನ್ತೀತಿ ಸಬ್ಬಾ ಪರಲದ್ಧಿಯೋ ಛಡ್ಡೇನ್ತಿ। **ಉಕ್ಖಿಪನ್ತೀ**ತಿ ದೂರತೋ ಖಿಪನ್ತಿ। **ಪರಿಕ್ಖಿಪನ್ತೀ**ತಿ ಸಮನ್ತತೋ ಖಿಪನ್ತಿ। **ಸುಭವಾದಾ**ತಿ ನಿದ್ದೇಸಸ್ಸ ಉದ್ದೇಸಪದಂ। **ಸೋಭನವಾದಾ**ತಿ "ಏತಂ ಸುನ್ದರ"ನ್ತಿ ಕಥೇನ್ತಾ। **ಪಣ್ಡಿತವಾದಾ**ತಿ "ಪಣ್ಡಿತಾ ಮಯ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಕಥೇನ್ತಾ। **ಥಿರವಾದಾ**ತಿ "ನಿದ್ದೋಸವಾದಂ ವದಾಮಾ"ತಿ ಕಥೇನ್ತಾ। **ಞಾಯವಾದಾ**ತಿ "ಯುತ್ತವಾದಂ ವದಾಮಾ"ತಿ ಕಥೇನ್ತಾ। **ಹೇತುವಾದಾ**ತಿ "ಕಾರಣಸಹಿತಂ ವದಾಮಾ"ತಿ ಕಥೇನ್ತಾ। **ಲಕ್ಖಣವಾದಾ**ತಿ "ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಬ್ಬಂ ವದಾಮಾ"ತಿ ವದನ್ತಾ। **ಕಾರಣವಾದಾ**ತಿ "ಉದಾಹರಣಯುತ್ತವಾದಂ ವದಾಮಾ"ತಿ ಕಥೇನ್ತಾ। **ಠಾನವಾದಾ**ತಿ "ಪಕ್ಕಮಿತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯವಾದಂ ವದಾಮಾ"ತಿ ವದನ್ತಾ।

ನಿವಿಟ್ಠಾತಿ ಅನ್ತೋಪವಿಟ್ಠಾ। **ಪತಿಟ್ಠಿತಾ**ತಿ ತತ್ಥೇವ ಠಿತಾ।

೬೦. ಏವಂ ನಿವಿಟ್ಠಾ ಚ **"ತೇ ವಾದಕಾಮಾ"**ತಿ ದುತಿಯಗಾಥಾ। ತತ್ಥ **ಬಾಲಂ ದಹನ್ತೀ ಮಿಥು ಅಞ್ಞಮಞ್ಞ**ನ್ತಿ "ಅಯಂ ಬಾಲೋ, ಅಯಂ ಬಾಲೋ"ತಿ ಏವಂ ದ್ವೇಪಿ ಜನಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಬಾಲಂ ದಹನ್ತಿ, ಬಾಲತೋ ಪಸ್ಸನ್ತಿ। **ವದನ್ತಿ ತೇ ಅಞ್ಞಸಿತಾ ಕಥೋಜ್ಜ**ನ್ತಿ ತೇ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸತ್ಥಾರಾದಿನಿಸ್ಸಿತಾ ಕಲಹಂ ವದನ್ತಿ। **ಪಸಂಸಕಾಮಾ ಕುಸಲಾವದಾನಾ**ತಿ ಪಸಂಸತ್ಥಿಕಾ ಉಭೋಪಿ "ಮಯಂ ಕುಸಲಾವದಾನಾ ಪಣ್ಡಿತವಾದಾ"ತಿ ಏವಂ ಸಞ್ಞಿನೋ ಹುತ್ವಾ।

ವಾದತ್ಥಿಕಾತಿ ವಾದೇನ ಅತ್ಥಿಕಾ। **ವಾದಾಧಿಪ್ಪಾಯಾ**ತಿ ವಾದಜ್ಝಾಸಯಾ। **ವಾದಪುರೇಕ್ಖಾರಾ**ತಿ ವಾದಮೇವ ಪುರತೋ ಕತ್ವಾ ಚರಮಾನಾ । **ವಾದಪರಿಯೇಸನಂ ಚರನ್ತಾ**ತಿ ವಾದಮೇವ ಗವೇಸನಂ ಚರಮಾನಾ। **ವಿಗಯ್ಹಾ**ತಿ ಪವಿಸಿತ್ವಾ। **ಓಗಯ್ಹಾ**ತಿ ಓತರಿತ್ವಾ। **ಅಜ್ಝೋಗಾಹೇತ್ವಾ**ತಿ ನಿಮುಜ್ಜಿತ್ವಾ। **ಪವಿಸಿತ್ವಾ**ತಿ ಅನ್ತೋಕತ್ವಾ।

ಅನೋಜವನ್ತೀತಿ ನಿಹೀನಓಜವತೀ, ತೇಜವಿರಹಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಾ ಕಥಾ**ತಿ ಏಸಾ ವಾಚಾ। **ಕಥೋಜ್ಜಂ ವದನ್ತೀ**ತಿ ನಿತ್ತೇಜಂ ಭಣನ್ತಿ। ಏವಂ ವದಾನೇಸು ಚ ತೇಸು ಏಕೋ ನಿಯಮತೋ ಏವ।

೬೧. **ಯುತ್ತೋ ಕಥಾಯ**ನ್ತಿ ಗಾಥಾ। ತತ್ಥ **ಯುತ್ತೋ ಕಥಾಯ**ನ್ತಿ ವಾದಕಥಾಯ ಉಸ್ಸುಕ್ಕೋ। **ಪಸಂಸಮಿಚ್ಛಂ ವಿನಿಘಾತಿ ಹೋತೀ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಪಸಂಸಂ ಇಚ್ಛನ್ತೋ "ಕಥಂ ನು ಖೋ ನಿಗ್ಗಹೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಪುಬ್ಬೇವ ವಾದಾ ಕಥಂಕಥೀ ವಿನಿಘಾತೀ ಹೋತಿ। **ಅಪಾಹತಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ ಪಞ್ಹವೀಮಂಸಕೇಹಿ "ಅತ್ಥಾಪಗತಂ ತೇ ಭಣಿತಂ, ಬ್ಯಞ್ಜನಾಪಗತಂ ತೇ ಭಣಿತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಅಪಹರಿತೇ ವಾದೇ। **ನಿನ್ದಾಯ ಸೋ ಕುಪ್ಪತೀ**ತಿ ಏವಂ ಅಪಾಹತಸ್ಮಿಞ್ಚ ವಾದೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾಯ ನಿನ್ದಾಯ ಸೋ ಕುಪ್ಪತಿ। **ರನ್ಧಮೇಸೀ**ತಿ ಯಸ್ಸ ರನ್ಧಮೇವ ಗವೇಸನ್ತೋ।

ಥೋಮನನ್ತಿ ವಣ್ಣಭಣನಂ। **ಕಿತ್ತಿ**ನ್ತಿ ಪಾಕಟಕರಣಂ। **ವಣ್ಣಹಾರಿಯ**ನ್ತಿ ಗುಣವಡ್ಢನಂ। **ಪುಬ್ಬೇವ ಸಲ್ಲಾಪಾ**ತಿ ಸಲ್ಲಾಪತೋ ಪುರೇತರಮೇವ। "ಕಥಮಿದಂ ಕಥಮಿದ"ನ್ತಿ ಕಥಂಕಥಾ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಕಥಂಕಥೀ**। **ಜಯೋ ನು ಖೋ ಮೇ**ತಿ ಮಮ ಜಯೋ। **ಕಥಂ ನಿಗ್ಗಹ**ನ್ತಿ ಕೇನ ಪಕಾರೇನ ನಿಗ್ಗಣ್ಹನಂ। **ಪಟಿಕಮ್ಮಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ**ತಿ ಮಮ ಲದ್ಧಿಂ ಪರಿಸುದ್ಧಿಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ। **ವಿಸೇಸ**ನ್ತಿ ಅತಿರೇಕಂ। **ಪಟಿವಿಸೇಸ**ನ್ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ವಿಸೇಸಂ। **ಆವೇಠಿಯಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ**ತಿ ಪರಿವೇಠನಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ। **ನಿಬ್ಬೇಠಿಯ**ನ್ತಿ ಮಮ ನಿಬ್ಬೇಠನಂ

ಮೋಚನಂ ನಿಕ್ಖಮನಂ। **ಭೇದನ್ತಿ** ವಾದಭಿನ್ದನಂ। **ಮಣ್ಡಲನ್ತಿ** ವಾದಸಙ್ಘಾತಂ। **ಪಾರಿಸಜ್ಜಾತಿ** ಪರಿಚಾರಿಕಾ। **ಪಾಸಾರಿಕಾತಿ** ಕಾರಣಿತಾ। **ಅಪಹರನ್ತೀತಿ** ಪಟಿಬಾಹನ್ತಿ।

ಅತ್ಥಾಪಗತನ್ತಿ ಅತ್ಥತೋ ಅಪಗತಂ , ಅತ್ಥೋ ನತ್ಥೀತಿ। **ಅತ್ಥತೋ ಅಪಹರನ್ತೀತಿ** ಅತ್ಥಮ್ಪಿ ಪಟಿಬಾಹನ್ತಿ। **ಅತ್ಥೋ ತೇ ದುನ್ನಿತೋತಿ** ತವ ಅತ್ಥೋ ನ ಸಮ್ಮಾ ಉಪನೀತೋ। **ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ತೇ ದುರೋಪಿತನ್ತಿ** ತವ ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ದುಪ್ಪತಿಟ್ಠಾಪಿತಂ। **ನಿಗ್ಗಹೋ ತೇ ಅಕತೋತಿ** ತಯಾ ನಿಗ್ಗಹೋ ನ ಕತೋ। **ಪಟಿಕಮ್ಮಂ ತೇ ದುಕ್ಕಟನ್ತಿ** ತಯಾ ಅತ್ತನೋ ಲದ್ಧಿಪತಿಟ್ಠಾಪನಂ ದುಟ್ಠು ಕತಂ। **ವಿಸಮಕಥಂ ದುಕ್ಕಥಿತನ್ತಿ** ನ ಸಮ್ಮಾ ಕಥಿತಂ। **ದುಬ್ಭಣಿತನ್ತಿ** ಭಣನ್ತೇನಪಿ ದುಟ್ಠು ಭಣಿತಂ। **ದುಲ್ಲಪಿತನ್ತಿ** ನ ಸಮ್ಮಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಂ। **ದುರುತ್ತನ್ತಿ** ಅಞ್ಞಥಾ ಭಣಿತಂ। **ದುಬ್ಭಾಸಿತನ್ತಿ** ವಿರೂಪಂ ಭಾಸಿತಂ।

ನಿನ್ದಾಯಾತಿ ಗರಹಣೇನ। **ಗರಹಾಯಾತಿ** ದೋಸಕಥನೇನ। **ಅಕಿತ್ತಿಯಾತಿ** ಅಗುಣಕಥನೇನ। **ಅವಣ್ಣಹಾರಿಕಾಯಾತಿ** ಅಗುಣವಡ್ಢನೇನ।

ಕುಪ್ಪತೀತಿ ಪಕತಿಭಾವಂ ಜಹೇತ್ವಾ ಚಲತಿ। **ಬ್ಯಾಪಜ್ಜತೀತಿ** ದೋಸವಸೇನ ಪೂತಿಭಾವಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। **ಪತಿಟ್ಠೀಯತೀತಿ** ಕೋಧವಸೇನ ಗಣಭಾವಂ ಗಚ್ಛತಿ। **ಕೋಪಞ್ಚಾತಿ** ಕುಪಿತಭಾವಂ। **ದೋಸಞ್ಚಾತಿ** ದೂಸನಂ। **ಅಪಚ್ಚಯಞ್ಚಾತಿ** ಅತುಟ್ಠಾಕಾರಞ್ಚ। **ಪಾತುಕರೋತೀತಿ** ಪಾಕಟಂ ಕರೋತಿ। **ರನ್ಧಮೇಸೀತಿ** ಅನ್ತರಗವೇಸೀ। **ವಿರನ್ಧಮೇಸೀತಿ** ಛಿದ್ದಗವೇಸೀ। **ಅಪರದ್ಧಮೇಸೀತಿ** ಗುಣಂ ಅಪನೇತ್ವಾ ದೋಸಮೇವ ಗವೇಸೀ। **ಖಲಿತಮೇಸೀತಿ** ಪಕ್ಖಲನಗವೇಸೀ। **ಗಳಿತಮೇಸೀತಿ** ಪತನಗವೇಸೀ। "ಘಟ್ಟಿತಮೇಸೀ"ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ತಸ್ಸ ಪೀಳನಗವೇಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿವರಮೇಸೀತಿ** ದೋಸಗವೇಸೀ।

೬೧. ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ಸೋ ಕುಪ್ಪತಿ, ಅಪಿಚ ಖೋ ಪನ **"ಯಮಸ್ಸ ವಾದ"**ನ್ತಿ ಗಾಥಾ। ತತ್ಥ **ಪರಿಹೀನಮಾಹು, ಅಪಾಹತನ್ತಿ** ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಾದಿತೋ ಅಪಾಹತಂ ಪರಿಹೀನಂ ವದನ್ತಿ। **ಪರಿದೇವತೀತಿ** ತತೋನಿಮಿತ್ತಂ ಸೋ "ಅಞ್ಞಂ ಮಯಾ ಆವಜ್ಜಿತ"ನ್ತಿಆದೀಹಿ ವಿಪ್ಪಲಪತಿ। **ಸೋಚತೀತಿ** "ತಸ್ಸ ಜಯೋ"ತಿಆದೀನಿ ಆರಬ್ಭ ಸೋಚತಿ। **"ಉಪಚ್ಚಗಾ ಮ"ನ್ತಿ ಅನುತ್ಥುನಾತೀತಿ** "ಸೋ ಮಂ ವಾದೇನ ವಾದಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತೋ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಸುಟ್ಠುತರಂ ವಿಪ್ಪಲಪತಿ।

ಪರಿಹಾಪಿತನ್ತಿ ನ ವಡ್ಢಿತಂ। **ಅಞ್ಞಂ ಮಯಾ ಆವಜ್ಜಿತನ್ತಿ** ಅಞ್ಞಂ ಕಾರಣಂ ಮಯಾ ಅವನಮಿತಂ। **ಚಿನ್ತಿತನ್ತಿ** ವೀಮಂಸಿತಂ। **ಮಹಾಪಕ್ಖೋತಿ** ಮಹನ್ತೋ ಞಾತಿಪಕ್ಖೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಮಹಾಪಕ್ಖೋ। **ಮಹಾಪರಿಸೋತಿ** ಮಹಾಪರಿಚಾರಿಕಪರಿಸೋ। **ಮಹಾಪರಿವಾರೋತಿ** ಮಹಾದಾಸದಾಸಿಪರಿವಾರೋ। **ಪರಿಸಾ ಚಾಯಂ ವಗ್ಗಾತಿ** ಅಯಞ್ಚ ಪರಿಸಾ ವಗ್ಗಾ, ನ ಏಕಾ। **ಪುನ ಭಞ್ಜಿಸ್ಸಾಮೀತಿ** ಪುನ ಭಿನ್ದಿಸ್ಸಾಮಿ।

೬೨. **ಏತೇ ವಿವಾದಾ ಸಮಣೇಸೂತಿ** ಏತ್ಥ ಪನ ಸಮಣಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಬಾಹಿರಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾ। **ಏತೇಸು ಉಗ್ಘಾತಿನಿಘಾತಿ ಹೋತೀತಿ** ಏತೇಸು ವಾದೇಸು ಜಯಪರಾಜಯಾದಿವಸೇನ ಚಿತ್ತಉಗ್ಘಾತನಿಘಾತಂ ವಾ ಪಾಪುಣನ್ತೋ ಉಗ್ಘಾತಿ ಚ ನಿಘಾತಿ ಚ ಹೋತಿ। **ವಿರಮೇ ಕಥೋಜ್ಜನ್ತಿ** ಪಜಹೇಯ್ಯ ಕಲಹಂ। **ನ ಹಞ್ಞದತ್ಥತ್ಥಿ ಪಸಂಸಲಾಭಾತಿ** ನ ಹಿ ಏತ್ಥ ಪಸಂಸಲಾಭತೋ ಅಞ್ಞೋ ಅತ್ಥೋ ಅತ್ಥಿ। **ಉತ್ತಾನೋ ವಾತಿ** ನ ಗಮ್ಭೀರೋತಿ ಅತ್ಥೋ "ಪಞ್ಚಿಮೇ ಕಾಮಗುಣಾ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೬೩) ವಿಯ।

ಗಮ್ಭೀರೋ ವಾತಿ ದುಪ್ಪವೇಸೋ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠೋ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೋ ವಿಯ। **ಗೂಳ್ಹೋ ವಾತಿ** ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೋ ಹುತ್ವಾ ಠಿತೋ "ಅಭಿರಮ ನನ್ದ ಅಹಂ ತೇ ಪಾಟಿಭೋಗೋ"ತಿಆದೀಸು (ಉದಾ॰ ೨೨) ವಿಯ। **ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೋ ವಾತಿ** ಅಪಾಕಟೋ "ಮಾತರಂ ಪಿತರಂ ಹನ್ತ್ವಾ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೨೯೪; ನೇತ್ತಿ॰ ೧೧೩) ವಿಯ। **ನೇಯ್ಯೋ ವಾತಿ** ನೀಹರಿತ್ವಾ ಕಥೇತಬ್ಬೋ "ಅಸದ್ಧೋ ಅಕತಞ್ಞೂ ಚಾ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೯೭) ವಿಯ। **ನೀತೋ ವಾತಿ** ಪಾಳಿಯಾ ಠಿತನಿಯಾಮೇನ ಕಥೇತಬ್ಬೋ "ಚತ್ತಾರೋಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರಿಯವಂಸಾ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೮) ವಿಯ। **ಅನವಜ್ಜೋ ವಾತಿ** ನಿದ್ದೋಸತ್ಥೋ "ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰

ತಿಕಮಾತಿಕಾ ೧) ವಿಯ। **ನಿಕ್ಕಿಲೇಸೋ ವಾತಿ** ಕಿಲೇಸವಿರಹಿತೋ ವಿಪಸ್ಸನಾ ವಿಯ। **ವೋದಾನೋ ವಾತಿ** ಪರಿಸುದ್ಧೋ ಲೋಕುತ್ತರಂ ವಿಯ। **ಪರಮತ್ಥೋ ವಾತಿ** ಉತ್ತಮತ್ಥೋ ಉತ್ತಮತ್ಥಭೂತೋ ಅತ್ಥೋ ಖನ್ಧಧಾತುಆಯತನನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ವಿಯ।

೬೪. ಛಟ್ಠಗಾಥಾಯತ್ಥೋ - ಯಸ್ಮಾ ಚ ನ ಹಞ್ಞದತ್ಥತ್ಥಿ ಪಸಂಸಲಾಭಾ, ತಸ್ಮಾ ಪರಮಂ ಲಾಭಂ ಲಭನ್ತೋಪಿ "ಸುನ್ದರೋ ಅಯ"ನ್ತಿ **ತತ್ಥ** ದಿಟ್ಠಿಯಾ **ಪಸಂಸಿತೋ ವಾ ಪನ ಹೋತೀತಿ** ತಂ **ವಾದಂ ಪರಿಸಾಯ ಮಜ್ಝೇ** ದೀಪೇತ್ವಾ ತತೋ ಸೋ ತೇನ ಜಯತ್ಥೇನ ತುಟ್ಠಿಂ ವಾ ದನ್ತವಿದಂಸಕಂ ವಾ ಆಪಜ್ಜನ್ತೋ **ಹಸ್ಸತಿ,** ಮಾನೇನ ಚ **ಉನ್ನಮತಿ**। ಕಿಂ ಕಾರಣಂ? ಯಸ್ಮಾ ತಂ ಜಯತ್ಥಂ **ಪಪ್ಪುಯ್ಯ ಯಥಾಮನೋ** ಜಾತೋ।

ಥಮ್ಭಯಿತ್ವಾತಿ ಪೂರೇತ್ವಾ। **ಬ್ರೂಹಯಿತ್ವಾತಿ** ವಡ್ಢೇತ್ವಾ। ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ನಿದ್ದೇಸೋ ಉತ್ತಾನತ್ಥೋ।

೬೫. ಏವಂ ಉನ್ನಮತೋ ಚ **"ಯಾ ಉನ್ನತೀ"**ತಿ ಗಾಥಾ। ತತ್ಥ **ಮಾನಾತಿಮಾನಂ ವದತೇ ಪನೇಸೋತಿ** ಏಸೋ ಪನ ತಂ ಉನ್ನತಿಂ "ವಿಘಾತಭೂಮೀ"ತಿ ಅಬುಜ್ಝಮಾನೋ ಮಾನಞ್ಚ ಅತಿಮಾನಞ್ಚ ವದತಿ। ಏವಂ ಇಮಿಸ್ಸಾಪಿ ಗಾಥಾಯ ನಿದ್ದೇಸೋ ಉತ್ತಾನತ್ಥೋ।

೬೬. ಏವಂ ವಾದೇ ದೋಸಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತಸ್ಸ ವಾದಂ ಅಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನ್ತೋ **"ಸೂರೋ"**ತಿ ಗಾಥಮಾಹ। ತತ್ಥ **ರಾಜಖಾದಾಯಾತಿ** ರಾಜಖಾದನೀಯೇನ, ಭತ್ತವೇತನೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅಭಿಗಜ್ಜಮೇತಿ ಪಟಿಸೂರಮಿಚ್ಛನ್ತಿ** ಯಥಾ ಸೋ ಪಟಿಸೂರಂ ಇಚ್ಛನ್ತೋ ಅಭಿಗಜ್ಜನ್ತೋ ಏತಿ, ಏವಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಯೇನೇವ ಸೋ ತೇನ ಪಲೇಹೀತಿ** ಯೇನ ಸೋ ತುಯ್ಹಂ ಪಟಿಸೂರೋ, ತೇನ ಗಚ್ಛ। **ಪುಬ್ಬೇವ ನತ್ಥಿ ಯದಿದಂ ಯುಧಾಯಾತಿ** ಯಂ ಪನ ಕಿಲೇಸಜಾತಂ ಯುದ್ಧಾಯ ಸಿಯಾ, ತಂ ಇಧ ಪುಬ್ಬೇವ ನತ್ಥಿ, ಬೋಧಿಮೂಲೇಯೇವಸ್ಸ ಪಹೀನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಸೂರೋತಿ ನಿದ್ದೇಸಸ್ಸ ಉದ್ದೇಸಪದಂ। ಸುಟ್ಠು ಉರೋ ಸೂರೋ, ವಿಸ್ಸಟ್ಠಉರೋ ನಿನ್ನಉರೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವೀರೋತಿ** ಪರಕ್ಕಮವನ್ತೋ। **ವಿಕ್ಕನ್ತೋತಿ** ಸಙ್ಗಾಮಂ ಪವಿಸನ್ತೋ। **ಅಭೀರೂತಿ**ಆದಯೋ ವುತ್ತನಯಾ ಏವ। **ಪುಟ್ಠೋತಿ** ನಿದ್ದೇಸಸ್ಸ ಉದ್ದೇಸಪದಂ। **ಪೋಸಿತೋತಿ** ಥೂಲಕತೋ। **ಆಪಾದಿತೋತಿ** ಉಪಡ್ಢಬಲಿತೋ ಪಟಿಪಾದಿತೋ। **ವಡ್ಢಿತೋತಿ** ತತೋ ತತೋ ಭಾವಿತೋ।

ಗಜ್ಜನ್ತೋತಿ ಅಬ್ಯತ್ತಸರೇನ ಗಜ್ಜನ್ತೋ। **ಉಗ್ಗಜ್ಜನ್ತೋತಿ** ಉಕ್ಕುಟ್ಠಿಂ ಕರೋನ್ತೋ। **ಅಭಿಗಜ್ಜನ್ತೋತಿ** ಸೀಹನಾದಂ ಕರೋನ್ತೋ। **ಏತೀತಿ** ಆಗಚ್ಛತಿ। **ಉಪೇತೀತಿ** ತತೋ ಸಮೀಪಂ ಗಚ್ಛತಿ। **ಉಪಗಚ್ಛತೀತಿ** ತತೋ ಸಮೀಪಂ ಗನ್ತ್ವಾ ನ ನಿವತ್ತತಿ। **ಪಟಿಸೂರನ್ತಿ** ನಿಬ್ಭಯಂ। **ಪಟಿಪುರಿಸನ್ತಿ** ಸತ್ತುಪುರಿಸಂ। **ಪಟಿಸತ್ತುನ್ತಿ** ಸತ್ತು ಹುತ್ವಾ ಅಭಿಮುಖೇ ಠಿತಂ। **ಪಟಿಮಲ್ಲನ್ತಿ** ಪಟಿಸೇಧಂ ಹುತ್ವಾ ಯುಜ್ಝನ್ತಂ। **ಇಚ್ಛನ್ತೋತಿ** ಆಕಙ್ಖಮಾನೋ।

ಪಲೇಹೀತಿ ಗಚ್ಛ। **ವಜಾತಿ** ಮಾ ತಿಟ್ಠ। **ಗಚ್ಛಾತಿ** ಸಮೀಪಂ ಉಪಸಙ್ಕಮ। **ಅಭಿಕ್ಕಮಾತಿ** ಪರಕ್ಕಮಂ ಕರೋಹಿ।

ಬೋಧಿಯಾ ಮೂಲೇತಿ ಮಹಾಬೋಧಿರುಕ್ಖಸ್ಸ ಸಮೀಪೇ। **ಯೇ ಪಟಿಸೇನಿಕರಾ ಕಿಲೇಸಾತಿ** ಯೇ ಕಿಲೇಸಾ ಪಟಿಪಕ್ಖಕರಾ। **ಪಟಿಲೋಮಕರಾತಿ** ಪಟಾಣೀಕರಾ। **ಪಟಿಕಣ್ಟಕಕರಾತಿ** ವಿನಿವಿಜ್ಝನಕರಾ। **ಪಟಿಪಕ್ಖಕರಾತಿ** ಸತ್ತುಕರಾ।

೬೭. ಇತೋ ಪರಂ ಸೇಸಗಾಥಾ ಪಾಕಟಸಮ್ಬನ್ಧಾ ಏವ। ತತ್ಥ **ವಿವಾದಯನ್ತೀತಿ** ವಿವದನ್ತಿ। **ಪಟಿಸೇನಿಕತ್ತಾತಿ** ಪಟಿಲೋಮಕಾರಕಾ। "ನ ತ್ವಂ ಇಮಂ ಧಮ್ಮವಿನಯಂ ಆಜಾನಾಸೀ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವಿರುದ್ಧವಚನಂ ವಿವಾದೋ।

ಸಹಿತಂ ಮೇತಿ ಮಮ ವಚನಂ ಅತ್ಥಸಂಹಿತಂ। **ಅಸಹಿತಂ ತೇತಿ** ತವ ವಚನಂ ಅನತ್ಥಸಂಹಿತಂ। **ಅಧಿಚಿಣ್ಣಂ ತೇ ವಿಪರಾವತ್ತ**ನ್ತಿ ಯಂ ತಂ ಅಧಿಚಿಣ್ಣಂ ಚಿರಕಾಲಸೇವನವಸೇನ ಪಗುಣಂ, ತಂ ಮಮ ವಾದಂ ಆಗಮ್ಮ ನಿವತ್ತಂ। **ಆರೋಪಿತೋ ತೇ ವಾದೋ**ತಿ ತುಯ್ಹಂ ಉಪರಿ ಮಯಾ ದೋಸೋ ಆರೋಪಿತೋ। **ಚರ ವಾದಪ್ಪಮೋಕ್ಖಾಯಾ**ತಿ ಭತ್ತಪುಟಂ ಆದಾಯ ತಂ ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ವಾದಾ ಪಮೋಕ್ಖತ್ಥಾಯ ಉತ್ತರಂ ಪರಿಯೇಸಮಾನೋ ವಿಚರ। **ನಿಬ್ಬೇಠೇಹಿ ವಾ**ತಿ ಅಥ ವಾ ಮಯಾ ಆರೋಪಿತದೋಸತೋ ಅತ್ತಾನಂ ಮೋಚೇಹಿ। **ಸಚೇ ಪಹೋಸೀ**ತಿ ಸಚೇ ಸಕ್ಕೋಸಿ।

ಆವೇಠಿಯಾಯ ಆವೇಠಿಯನ್ತಿ ಆವೇಠೇತ್ವಾ ನಿವತ್ತನೇನ ನಿವತ್ತನಂ। **ನಿಬ್ಬೇಠಿಯಾಯ ನಿಬ್ಬೇಠಿಯ**ನ್ತಿ ದೋಸತೋ ಮೋಚನೇನ ಮೋಚನಂ। **ಭೇದೇನ ಭೇದ**ನ್ತಿ ಏವಮಾದಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ಯಥಾಯೋಗಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

೮೮. ವಿಸೇನಿಕತ್ವಾತಿ ಕಿಲೇಸಸೇನಂ ವಿನಾಸೇತ್ವಾ। **ಕಿಂ ಲಭೇಥಾ**ತಿ ಪಟಿಮಲ್ಲಂ ಕಿಂ ಲಭಿಸ್ಸಸಿ। **ಪಸೂರಾ**ತಿ ತಂ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಂ ಆಲಪತಿ। **ಯೇಸೀಧ ನತ್ಥೀ**ತಿ ಯೇಸಂ ಇಧ ನತ್ಥಿ। ಇಮಾಯಪಿ ಗಾಥಾಯ ನಿದ್ದೇಸೋ ಉತ್ತಾನತ್ಥೋಯೇವ।

೮೯. ಪವಿತಕ್ಕನ್ತಿ "ಜಯೋ ನು ಖೋ ಮೇ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿಆದೀನಿ ವಿತಕ್ಕೇನ್ತೋ। **ಧೋನೇನ ಯುಗಂ ಸಮಾಗಮಾ**ತಿ ಧುತಕಿಲೇಸೇನ ಬುದ್ಧೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಯುಗಗ್ಗಾಹಂ ಸಮಾಪನ್ನೋ। **ನ ಹಿ ತ್ವಂ ಸಕ್ಖಸಿ ಸಮ್ಪಯಾತವೇ**ತಿ ಕೋತ್ಥುಆದಯೋ ವಿಯ ಸೀಹಾದೀಹಿ ಧೋನೇನ ಸಹ ಯುಗಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಏಕಪದಮ್ಪಿ ಸಮ್ಪಯಾತುಂ ಯುಗಗ್ಗಾಹಮೇವ ವಾ ಸಮ್ಪಾದೇತುಂ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸಸೀತಿ।

ಮನೋತಿ ನಿದ್ದೇಸಸ್ಸ ಉದ್ದೇಸಪದಂ। **ಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಚಿತ್ತತಾಯ ಚಿತ್ತಂ। "ಆರಮ್ಮಣಂ ಮಿನಮಾನಂ ಜಾನಾತೀ"ತಿ ಮನೋ। **ಮಾನಸ**ನ್ತಿ ಮನೋ ಏವ। "ಅನ್ತಲಿಕ್ಖಚರೋ ಪಾಸೋ, ಯ್ವಾಯಂ ಚರತಿ ಮಾನಸೋ"ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೩೩; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೧) ಹಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಧಮ್ಮೋ ಮಾನಸೋತಿ ವುತ್ತೋ।

> "ಕಥಞ್ಹಿ ಭಗವಾ ತುಯ್ಹಂ, ಸಾವಕೋ ಸಾಸನೇ ರತೋ।
> ಅಪ್ಪತ್ತಮಾನಸೋ ಸೇಕ್ಖೋ, ಕಾಲಂಕಯಿರಾ ಜನೇಸುತಾ"ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೯) -

ಏತ್ಥ ಅರಹತ್ತಂ ಮಾನಸನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇಧ ಪನ ಮನೋವ ಮಾನಸಂ, ಬ್ಯಞ್ಜನವಸೇನ ಹೇತಂ ಪದಂ ವಡ್ಢಿತಂ।

ಹದಯನ್ತಿ ಚಿತ್ತಂ। "ಚಿತ್ತಂ ವಾ ತೇ ಖಿಪಿಸ್ಸಾಮಿ, ಹದಯಂ ವಾ ತೇ ಫಾಲೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ಆಳವಕಸುತ್ತ; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೭) ಏತ್ಥ ಉರೋ ಹದಯನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। "ಹದಯಾ ಹದಯಂ ಮಞ್ಞೇ ಅಞ್ಞಾಯ ತಚ್ಛತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೬೩) ಏತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ। "ವಕ್ಕಂ ಹದಯ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೭; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೧೦; ಖು॰ ಪಾ॰ ೩.ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರ) ಏತ್ಥ ಹದಯವತ್ಥು। ಇಧ ಪನ ಚಿತ್ತಮೇವ ಅಬ್ಭನ್ತರಟ್ಠೇನ "ಹದಯ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಮೇವ ಪರಿಸುದ್ಧಟ್ಠೇನ **ಪಣ್ಡರಂ,** ಭವಙ್ಗಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ। ಯಥಾಹ "ಪಭಸ್ಸರಮಿದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚಿತ್ತಂ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಆಗನ್ತುಕೇಹಿ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಉಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠ"ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೪೯)। ತತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತತ್ತಾ ಪನ ಅಕುಸಲಮ್ಪಿ ಗಙ್ಗಾಯ ನಿಕ್ಖನ್ತಾ ನದೀ ಗಙ್ಗಾ ವಿಯ ಗೋಧಾವರಿತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಾ ಗೋಧಾವರಿ ವಿಯ ಚ "ಪಣ್ಡರ"ನ್ತ್ವೇವ ವುತ್ತಂ।

ಮನೋ ಮನಾಯತನನ್ತಿ ಇಧ ಪನ ಮನೋಗಹಣಂ ಮನಸ್ಸೇವ ಆಯತನಭಾವದೀಪನತ್ಥಂ। ತೇನೇತಂ ದೀಪೇತಿ "ನಯಿದಂ ದೇವಾಯತನಂ ವಿಯ ಮನಸ್ಸ ಆಯತನತ್ತಾ ಮನಾಯತನಂ, ಅಥ ಖೋ ಮನೋ ಏವ ಆಯತನಂ ಮನಾಯತನ"ನ್ತಿ। ತತ್ಥ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ ಆಕರಟ್ಠೇನ ಸಮೋಸರಣಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ ಸಞ್ಜಾತಿದೇಸಟ್ಠೇನ ಕಾರಣಟ್ಠೇನ ಚ **ಆಯತನಂ** ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ ಲೋಕೇ "ಇಸ್ಸರಾಯತನಂ ವಾಸುದೇವಾಯತನ"ನ್ತಿಆದೀಸು ನಿವಾಸಟ್ಠಾನಂ ಆಯತನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ । "ಸುವಣ್ಣಾಯತನಂ ರಜತಾಯತನ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಆಕರೋ। ಸಾಸನೇ ಪನ "ಮನೋರಮೇ ಆಯತನೇ, ಸೇವನ್ತಿ ನಂ ವಿಹಙ್ಗಮಾ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰

೫.೩೮) ಸಮೋಸರಣಟ್ಠಾನಂ। “ದಕ್ಖಿಣಾಪಥೋ ಗುನ್ನಂ ಆಯತನ”ನ್ತಿಆದೀಸು ಸಞ್ಜಾತಿದೇಸೋ। “ತತ್ರ ತತ್ರೇವ ಸಕ್ಖಿಭಬ್ಬತಂ ಪಾಪುಣಾತಿ ಸತಿ ಸತಿಆಯತನೇ”ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೦೨; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೫೮) ಕಾರಣಂ। ಇಧ ಪನ ಸಞ್ಜಾತಿದೇಸಟ್ಠೇನ ಸಮೋಸರಣಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ ಕಾರಣಟ್ಠೇನಾತಿ ತಿಧಾಪಿ ವಟ್ಟತಿ।

ಫಸ್ಸಾದಯೋ ಹಿ ಧಮ್ಮಾ ಏತ್ಥ ಸಞ್ಜಾಯನ್ತೀತಿ ಸಞ್ಜಾತಿದೇಸಟ್ಠೇನಪಿ ಏತಂ ಆಯತನಂ। ಬಹಿದ್ಧಾ ರೂಪಸದ್ದಗನ್ಧರಸಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾ ಆರಮ್ಮಣಭಾವೇನೇತ್ಥ ಓಸರನ್ತೀತಿ ಸಮೋಸರಣಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನಪಿ ಆಯತನಂ । ಫಸ್ಸಾದೀನಂ ಪನ ಸಹಜಾತಾದಿಪಚ್ಚಯಟ್ಠೇನ ಕಾರಣತ್ತಾ ಕಾರಣಟ್ಠೇನಾಪಿ ಆಯತನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಮನಿನ್ದ್ರಿಯಂ** ವುತ್ತತ್ಥಮೇವ।

ವಿಜಾನಾತೀತಿ **ವಿಞ್ಞಾಣಂ**। ವಿಞ್ಞಾಣಮೇವ ಖನ್ಧೋ **ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ**। ತಸ್ಸ ರಾಸಿಆದಿವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। “ಮಹಾಉದಕಕ್ಖನ್ಧೋತ್ವೇವ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛತೀ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೫೧) ಏತ್ಥ ಹಿ ರಾಸಟ್ಠೇನ ಖನ್ಧೋ ವುತ್ತೋ। “ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧೋ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧೋ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೫೫) ಗುಣಟ್ಠೇನ। “ಅದ್ದಸ ಖೋ ಭಗವಾ ಮಹನ್ತಂ ದಾರುಕ್ಖನ್ಧ”ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪೧) ಏತ್ಥ ಪಣ್ಣತ್ತಿಮತ್ತಟ್ಠೇನ। ಇಧ ಪನ ರೂಳ್ಹಿತೋ ಖನ್ಧೋ ವುತ್ತೋ। ರಾಸಟ್ಠೇನ ಹಿ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಏಕದೇಸೋ ಏಕಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ। ತಸ್ಮಾ ಯಥಾ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಏಕದೇಸಂ ಛಿನ್ದನ್ತೋ ರುಕ್ಖಂ ಛಿನ್ದತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಮೇವ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಏಕದೇಸಭೂತಂ ಏಕಮ್ಪಿ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ರೂಳ್ಹಿತೋ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋತಿ ವುತ್ತಂ।

ತಜ್ಜಾ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತೂತಿ ತೇಸಂ ಫಸ್ಸಾದೀನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅನುಚ್ಛವಿಕಾ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು। ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಪದೇ ಏಕಮೇವ ಚಿತ್ತಂ ಮಿನನಟ್ಠೇನ ಮನೋ, ವಿಜಾನನಟ್ಠೇನ ವಿಞ್ಞಾಣಂ, ಸಭಾವಟ್ಠೇನ ನಿಸ್ಸತ್ತಟ್ಠೇನ ವಾ ಧಾತೂತಿ ತೀಹಿ ನಾಮೇಹಿ ವುತ್ತಂ।

ಸದ್ಧಿಂ ಯುಗಂ ಸಮಾಗಮನ್ತಿ ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನ ಸದ್ಧಿಂ। **ಸಮ್ಮಾಗನ್ತ್ವಾ**ತಿ ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ। **ಯುಗಗ್ಗಾಹಂ ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ**ತಿ ಯುಗಪಟಿಭಾಗಂ ಗಹೇತ್ವಾ। **ಸಾಕಚ್ಛೇತು**ನ್ತಿ ಸದ್ಧಿಂ ಕಥೇತುಂ। **ಸಲ್ಲಪಿತು**ನ್ತಿ ಅಲ್ಲಾಪಸಲ್ಲಾಪಂ ಕಾತುಂ। **ಸಾಕಚ್ಛಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತು**ನ್ತಿ ಸದ್ಧಿಂ ಕಥನಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತುಂ। ನ ಪಟಿಬಲಭಾವೇ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ತಂ ಕಿಸ್ಸಹೇತು, ಪಸೂರೋ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ ಹೀನೋ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಸೋ ಹಿ ಭಗವಾ ಅಗ್ಗೋ ಚಾ**ತಿ ಅಸದಿಸದಾನಅಗ್ಗತ್ತಾ ಅಸಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಾ ಅಗ್ಗೋ ಚ। **ಸೇಟ್ಠೋ ಚಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಗುಣೇಹಿ ಅಪ್ಪಟಿಸಮಟ್ಠೇನ ಸೇಟ್ಠೋ ಚ। **ಮೋಕ್ಖೋ ಚಾ**ತಿ ಸವಾಸನೇಹಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಮುತ್ತತ್ತಾ ಮೋಕ್ಖೋ ಚ। **ಉತ್ತಮೋ ಚಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಉತ್ತರಿತರವಿರಹಿತತ್ತಾ ಉತ್ತಮೋ ಚ। **ಪವರೋ ಚಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಲೋಕೇನ ಅಭಿಪತ್ಥನೀಯತ್ತಾ ಪವರೋ ಚ। **ಮತ್ತೇನ ಮಾತಙ್ಗೇನಾ**ತಿ ಪಭಿನ್ನಮದೇನ ಹತ್ಥಿನಾ।

ಕೋತ್ಥುಕೋತಿ ಜಿರಣಸಿಙ್ಗಾಲೋ। **ಸೀಹೇನ ಮಿಗರಞ್ಞಾ ಸದ್ಧಿ**ನ್ತಿ ಕೇಸರಸೀಹೇನ ಮಿಗರಾಜೇನ ಸಹ। **ತರುಣಕೋ**ತಿ ಛಾಪಕೋ। **ಧೇನುಪಕೋ**ತಿ ಖೀರಪಕೋ। **ಉಸಭೇನಾ**ತಿ ಮಙ್ಗಲಸಮ್ಮತೇನ ಉಸಭೇನ। **ಚಲಕಕುನಾ ಸದ್ಧಿ**ನ್ತಿ ಚಲಮಾನಕಕುನಾ ಸದ್ಧಿಂ। **ಧಙ್ಕೋ**ತಿ ಕಾಕೋ। **ಗರುಳೇನ ವೇನತೇಯ್ಯೇನ ಸದ್ಧಿ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಗರುಳೇನಾ**ತಿ ಜಾತಿವಸೇನ ನಾಮಂ। **ವೇನತೇಯ್ಯೇನಾ**ತಿ ಗೋತ್ತವಸೇನ। **ಚಣ್ಡಾಲೋ**ತಿ ಛವಚಣ್ಡಾಲೋ। **ರಞ್ಞಾ ಚಕ್ಕವತ್ತಿನಾ**ತಿ ಚಾತುದ್ದೀಪಿಕಚಕ್ಕವತ್ತಿನಾ। **ಪಂಸುಪಿಸಾಚಕೋ**ತಿ ಕಚವರಛಡ್ಡನಟ್ಠಾನೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಕೋ ಯಕ್ಖೋ। **ಇನ್ದೇನ ದೇವರಞ್ಞಾ ಸದ್ಧಿ**ನ್ತಿ ಸಕ್ಕೇನ ದೇವರಾಜೇನ ಸಹ। **ಸೋ ಹಿ ಭಗವಾ ಮಹಾಪಞ್ಞೋ**ತಿಆದೀನಿ ಛಪ್ಪದಾನಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವಿತ್ಥಾರಿತಾನಿ। ತತ್ಥ **ಪಞ್ಞಾಪಭೇದಕುಸಲೋ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಅನನ್ತವಿಕಪ್ಪೇ ಪಞ್ಞಾಭೇದೇ ಛೇಕೋ। **ಪಭಿನ್ನಞಾಣೋ**ತಿ ಅನನ್ತಪ್ಪಭೇದಪತ್ತಞಾಣೋ। ಏತೇನ ಪಞ್ಞಾಪಭೇದಕುಸಲತ್ತೇಪಿ ಸತಿ ತಾಸಂ ಪಞ್ಞಾನಂ ಅನನ್ತಭೇದತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಧಿಗತಪಟಿಸಮ್ಭಿದೋ**ತಿ ಪಟಿಲದ್ಧಅಗ್ಗಚತುಪಟಿಸಮ್ಭಿದಞಾಣೋ। **ಚತುವೇಸಾರಜ್ಜಪ್ಪತ್ತೋ**ತಿ ಚತ್ತಾರಿ ವಿಸಾರದಭಾವಸಙ್ಖಾತಾನಿ ಞಾಣಾನಿ ಪತ್ತೋ। ಯಥಾಹ -

“ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ತೇ ಪಟಿಜಾನತೋ ‘ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅನಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಾ’ತಿ, ತತ್ರ ವತ ಮಂ ಸಮಣೋ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವಾ ದೇವೋ ವಾ ಮಾರೋ ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಾ ವಾ ಕೋಚಿ ವಾ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ ಸಹಧಮ್ಮೇನ ಪಟಿಚೋದೇಸ್ಸತೀತಿ ನಿಮಿತ್ತಮೇತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ನ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮಿ, ಏತಮಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ನಿಮಿತ್ತಂ ಅಸಮನುಪಸ್ಸನ್ತೋ ಖೇಮಪ್ಪತ್ತೋ ಅಭಯಪ್ಪತ್ತೋ ವೇಸಾರಜ್ಜಪ್ಪತ್ತೋ ವಿಹರಾಮಿ।

“ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ತೇ ಪಟಿಜಾನತೋ ‘ಇಮೇ ಆಸವಾ ಅಪರಿಕ್ಖೀಣಾ’ತಿ…ಪೇ॰… ‘ಯೇ ಖೋ ಪನ ತೇ ಅನ್ತರಾಯಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ವುತ್ತಾ, ತೇ ಪಟಿಸೇವತೋ ನಾಲಂ ಅನ್ತರಾಯಾಯಾ’’ತಿ…ಪೇ॰… ಯಸ್ಸ ಖೋ ಪನ ತೇ ಅತ್ಥಾಯ ಧಮ್ಮೋ ದೇಸಿತೋ, ಸೋ ನ ನಿಯ್ಯಾತಿ ತಕ್ಕರಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾ ದುಕ್ಖಕ್ಖಯಾಯಾತಿ, ತತ್ರ ವತ ಮಂ ಸಮಣೋ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವಾ ದೇವೋ ವಾ ಮಾರೋ ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಾ ವಾ ಕೋಚಿ ವಾ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ ಸಹಧಮ್ಮೇನ ಪಟಿಚೋದೇಸ್ಸತೀತಿ ನಿಮಿತ್ತಮೇತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ನ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮಿ, ಏತಮಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ನಿಮಿತ್ತಂ ಅಸಮನುಪಸ್ಸನ್ತೋ ಖೇಮಪ್ಪತ್ತೋ ಅಭಯಪ್ಪತ್ತೋ ವೇಸಾರಜ್ಜಪ್ಪತ್ತೋ ವಿಹರಾಮೀ’’ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೮; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೦)।

ದಸಬಲಬಲಧಾರೀತಿ ದಸ ಬಲಾನಿ ಏತೇಸನ್ತಿ ದಸಬಲಾ, ದಸಬಲಾನಂ ಬಲಾನಿ ದಸಬಲಬಲಾನಿ, ತಾನಿ ದಸಬಲಬಲಾನಿ ಧಾರಯತೀತಿ ದಸಬಲಬಲಧಾರೀ, ದಸಬಲಞಾಣಬಲಧಾರೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತೇಹಿ ತೀಹಿ ವಚನೇಹಿ ಅನನ್ತಪ್ಪಭೇದಾನಂ ನೇಯ್ಯಾನಂ ಪಭೇದಮುಖಮತ್ತಂ ದಸ್ಸಿತಂ। ಸೋಯೇವ ಪಞ್ಞಾಪಯೋಗವಸೇನ ಅಭಿಮಙ್ಗಲಸಮ್ಮತಟ್ಠೇನ **ಪುರಿಸಾಸಭೋ**। ಅಸನ್ತಾಸಟ್ಠೇನ **ಪುರಿಸಸೀಹೋ**। ಮಹನ್ತಟ್ಠೇನ **ಪುರಿಸನಾಗೋ**। ಪಜಾನನಟ್ಠೇನ **ಪುರಿಸಾಜಞ್ಞೋ**। ಲೋಕಕಿಚ್ಚಧುರವಹನಟ್ಠೇನ **ಪುರಿಸಧೋರಯ್ಹೋ**।

ಅಥ ತೇಜಾದಿಕಂ ಅನನ್ತಞಾಣತೋ ಲದ್ಧಂ ಗುಣವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತುಕಾಮೋ ತೇಸಂ ತೇಜಾದೀನಂ ಅನನ್ತಞಾಣಮೂಲಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಅನನ್ತಞಾಣೋ”**ತಿ ವತ್ವಾ **“ಅನನ್ತತೇಜೋ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅನನ್ತಞಾಣೋ**ತಿ ಗಣನವಸೇನ ಚ ಪಭಾವವಸೇನ ಚ ಅನ್ತವಿರಹಿತಞಾಣೋ। **ಅನನ್ತತೇಜೋ**ತಿ ವೇನೇಯ್ಯಸನ್ತಾನೇ ಮೋಹತಮವಿಧಮನೇನ ಅನನ್ತಞಾಣತೇಜೋ। **ಅನನ್ತಯಸೋ**ತಿ ಪಞ್ಞಾಗುಣೇಹೇವ ಲೋಕತ್ತಯವಿತ್ಥತಾನನ್ತಕಿತ್ತಿಘೋಸೋ। **ಅಡ್ಢೋ**ತಿ ಪಞ್ಞಾಧನಸಮಿದ್ಧಿಯಾ ಸಮಿದ್ಧೋ। **ಮಹದ್ಧನೋ**ತಿ ಪಞ್ಞಾಧನವಡ್ಢತ್ತೇಪಿ ಪಭಾವಮಹತ್ತೇನ ಮಹನ್ತಂ ಪವತ್ತಪಞ್ಞಾಧನಮಸ್ಸಾತಿ ಮಹದ್ಧನೋ। “ಮಹಾಧನೋ”ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ। **ಧನವಾ**ತಿ ಪಸಂಸಿತಬ್ಬಪಞ್ಞಾಧನವತ್ತಾ ನಿಚ್ಚಯುತ್ತಪಞ್ಞಾಧನವತ್ತಾ ಅತಿಸಯಭಾವೇನ ಪಞ್ಞಾಧನವತ್ತಾ ಧನವಾ। ಏತೇಸುಪಿ ಹಿ ತೀಸು ಅತ್ಥೇಸು ಇದಂ ವಚನಂ ಸದ್ದವಿದೂ ಇಚ್ಛನ್ತಿ।

ಏವಂ ಪಞ್ಞಾಗುಣೇನ ಭಗವತೋ ಅತ್ತಸಮ್ಪತ್ತಿಸಿದ್ಧಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪುನ ಪಞ್ಞಾಗುಣೇನೇವ ಲೋಕಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿಸಿದ್ಧಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ನೇತಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ವೇನೇಯ್ಯೇ ಸಂಸಾರಸಙ್ಖಾತಭಯಟ್ಠಾನತೋ ನಿಬ್ಬಾನಸಙ್ಖಾತಂ ಖೇಮಟ್ಠಾನಂ **ನೇತಾ** । ತತ್ಥ ನಯನಕಾಲೇ ಏವ ಸಂವರವಿನಯಪಹಾನವಿನಯವಸೇನ ವೇನೇಯ್ಯೇ **ವಿನೇತಾ**। ಧಮ್ಮದೇಸನಾಕಾಲೇ ಏವ ಸಂಸಯಚ್ಛೇದನೇನ **ಅನುನೇತಾ**। ಸಂಸಯಂ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಸಞ್ಞಾಪೇತಬ್ಬಂ ಅತ್ಥಂ **ಪಞ್ಞಾಪೇತಾ**। ತಥಾ ಪಞ್ಞಾಪಿತಾನಂ ನಿಚ್ಛಯಕರಣೇನ **ನಿಜ್ಝಾಪೇತಾ**। ತಥಾ ನಿಜ್ಝಾಪಿತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪಟಿಪತ್ತಿಪಯೋಜನವಸೇನ **ಪೇಕ್ಖೇತಾ**। ತಥಾಪಟಿಪನ್ನೇ ಪಟಿಪತ್ತಿಬಲೇನ **ಪಸಾದೇತಾ**। **ಸೋ ಹಿ ಭಗವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಹಿ**-ಕಾರೋ ಅನನ್ತರಂ ವುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಕಾರಣೋಪದೇಸೇ ನಿಪಾತೋ।

ಅನುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದೇತಾತಿ ಸಕಸನ್ತಾನೇ ನಉಪ್ಪನ್ನಪುಬ್ಬಸ್ಸ ಛಅಸಾಧಾರಣಞಾಣಹೇತುಭೂತಸ್ಸ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಬೋಧಿಮೂಲೇ ಲೋಕಹಿತತ್ಥಂ ಸಕಸನ್ತಾನೇ ಉಪ್ಪಾದೇತಾ। **ಅಸಞ್ಜಾತಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಸಞ್ಜನೇತಾ**ತಿ ವೇನೇಯ್ಯಸನ್ತಾನೇ ಅಸಞ್ಜಾತಪುಬ್ಬಸ್ಸ ಸಾವಕಪಾರಮೀಞಾಣಹೇತುಭೂತಸ್ಸ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನತೋ ಪಭುತಿ ಯಾವಜ್ಜಕಾಲಾ ವೇನೇಯ್ಯಸನ್ತಾನೇ ಸಞ್ಜನೇತಾ। ಸಾವಕವೇನೇಯ್ಯಾನಮ್ಪಿ ಹಿ ಸನ್ತಾನೇ ಭಗವತಾ ವುತ್ತವಚನೇನೇವ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ

ಸಞ್ಞಾನನತೋ ಭಗವಾ ಸಞ್ಞಾನೇತಾ ನಾಮ ಹೋತಿ। **ಅನಕ್ಖಾತಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅಕ್ಖಾತಾತಿ** ಅಟ್ಠಧಮ್ಮಸಮನ್ನಾಗತಾನಂ ಬುದ್ಧಭಾವಾಯ ಕತಾಭಿನೀಹಾರಾನಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಬುದ್ಧಭಾವಾಯ ಬ್ಯಾಕರಣಂ ದತ್ವಾ ಅನಕ್ಖಾತಪುಬ್ಬಸ್ಸ ಪಾರಮಿತಾಮಗ್ಗಸ್ಸ "ಬುದ್ಧೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಬ್ಯಾಕರಣಮತ್ತೇನೇವ ಬೋಧಿಮೂಲೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಸ್ಸ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅಕ್ಖಾತಾ। ಅಯಂ ನಯೋ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಸತ್ತಬ್ಯಾಕರಣೇಪಿ ಲಬ್ಭತಿಯೇವ। **ಮಗ್ಗಞ್ಞೂತಿ** ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾವಸೇನ ಅತ್ತನೋ ಉಪ್ಪಾದಿತಸ್ಸ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಞಾತಾ। **ಮಗ್ಗವಿದೂತಿ** ವೇನೇಯ್ಯಸನ್ತಾನೇ ಜನೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಕುಸಲೋ। **ಮಗ್ಗಕೋವಿದೋತಿ** ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಅಕ್ಖಾತಬ್ಬಮಗ್ಗೇ ವಿಚಕ್ಖಣೋ। ಅಥ ವಾ ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಪಟಿಪತ್ತಿ **ಮಗ್ಗಞ್ಞೂ,** ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಪಟಿಪತ್ತಿ **ಮಗ್ಗವಿದೂ,** ಸಾವಕಬೋಧಿಪಟಿಪತ್ತಿ **ಮಗ್ಗಕೋವಿದೋ।** ಅಥ ವಾ -

"ಏತೇನ ಮಗ್ಗೇನ ತರಿಂಸು ಪುಬ್ಬೇ,
ತರಿಸ್ಸನ್ತಿ ಯೇ ಚ ತರನ್ತಿ ಓಘ"ನ್ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೪೦೯) -

ವಚನತೋ ಯಥಾಯೋಗಂ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಬುದ್ಧಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಸಾವಕಾನಂ ಮಗ್ಗವಸೇನ ಚ ಸುಞ್ಞತಾನಿಮಿತ್ತಅಪ್ಪಣಿಹಿತಮಗ್ಗವಸೇನ ಚ ಉಗ್ಘಟಿತಞ್ಞೂವಿಪಞ್ಚಿತಞ್ಞೂನೇಯ್ಯಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಮಗ್ಗವಸೇನ ಚ ಯಥಾಕ್ಕಮೇನೇತ್ಥ ಯೋಜನಂ ಕರೋನ್ತಿ । **ಮಗ್ಗಾನುಗಾ ಚ ಪನಸ್ಸಾತಿ** ಭಗವತೋ ಗತಮಗ್ಗಾನುಗಾಮಿನೋ ಹುತ್ವಾ। ಏತ್ಥ **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಹೇತುಅತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, ಏತೇನ ಚ ಭಗವತಾ ಮಗ್ಗುಪ್ಪಾದನಾದಿಗುಣಾಧಿಗಮಾಯ ಹೇತು ವುತ್ತೋ ಹೋತಿ। **ಪನ**-ಸದ್ದೋ ಕತತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, ತೇನ ಭಗವತಾ ಕತಮಗ್ಗಕರಣಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಪಚ್ಛಾ ಸಮನ್ನಾಗತಾತಿ** ಪಠಮಂ ಗತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಪಚ್ಛಾ ಸೀಲಾದಿಗುಣೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ। ಇತಿ ಥೇರೋ "ಅನುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದೇತಾ"ತಿಆದೀಹಿ ಯಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಭಗವತೋ ಸೀಲಾದಯೋ ಗುಣಾ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಮೇವ ನಿಸ್ಸಾಯ ಆಗತಾ, ತಸ್ಮಾ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಮೇವ ನಿಸ್ಸಾಯ ಗುಣಂ ಕಥೇಸಿ।

ಜಾನಂ ಜಾನಾತೀತಿ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ ಜಾನಾತಿ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಯ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಪಞ್ಞಾಯ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಪಞ್ಞನೇಯ್ಯಪಥಭೂತಂ ಪಞ್ಞಾಯ ಜಾನಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಸ್ಸಂ ಪಸ್ಸತೀತಿ** ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಸಬ್ಬದಸ್ಸಾವಿತಾಯ ತಂಯೇವ ನೇಯ್ಯಪಥಂ ಚಕ್ಖುನಾ ದಿಟ್ಠಂ ವಿಯ ಕರೋನ್ತೋ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಥಾ ವಾ ಏಕಚ್ಚೋ ವಿಪರೀತಂ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಜಾನನ್ತೋಪಿ ನ ಜಾನಾತಿ, ಪಸ್ಸನ್ತೋಪಿ ನ ಪಸ್ಸತಿ, ನ ಏವಂ ಭಗವಾ। ಭಗವಾ ಪನ ಯಥಾಸಭಾವಂ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಜಾನನ್ತೋ ಜಾನಾತಿಯೇವ, ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಪಸ್ಸತಿಯೇವ। ಸ್ವಾಯಂ ನಯನ ಪರಿಣಾಯಕಟ್ಠೇನ **ಚಕ್ಖುಭೂತೋ।** ವಿದಿತತಾದಿಅತ್ಥೇನ **ಞಾಣಭೂತೋ।** ಅವಿಪರೀತಸಭಾವಟ್ಠೇನ ವಾ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಪವತ್ತನತೋ ಹದಯೇನ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ವಾಚಾಯ ನಿಚ್ಛಾರಿತಧಮ್ಮಮಯೋತಿ ವಾ **ಧಮ್ಮಭೂತೋ।** ಸೇಟ್ಠಟ್ಠೇನ **ಬ್ರಹ್ಮಭೂತೋ।** ಅಥ ವಾ ಚಕ್ಖು ವಿಯ ಭೂತೋತಿ **ಚಕ್ಖುಭೂತೋ।** ಞಾಣಂ ವಿಯ ಭೂತೋತಿ **ಞಾಣಭೂತೋ।** ಅವಿಪರೀತಧಮ್ಮೋ ವಿಯ ಭೂತೋತಿ **ಧಮ್ಮಭೂತೋ।** ಬ್ರಹ್ಮಾ ವಿಯ ಭೂತೋತಿ **ಬ್ರಹ್ಮಭೂತೋ।** ಸ್ವಾಯಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಚನತೋ ವತ್ತನತೋ ವಾ **ವತ್ತಾ।** ನಾನಪ್ಪಕಾರೇಹಿ ವಚನತೋ ವತ್ತನತೋ ವಾ **ಪವತ್ತಾ।** ಅತ್ಥಂ ನೀಹರಿತ್ವಾ ದಸ್ಸನತೋ **ಅತ್ಥಸ್ಸ ನಿನ್ನೇತಾ।** ಅಮತಾಧಿಗಮಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿದೇಸನತೋ, ಅಮತಪ್ಪಕಾಸನಾಯ ವಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಅಮತಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಾಪನತೋ **ಅಮತಸ್ಸ ದಾತಾ।** ಲೋಕುತ್ತರಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಿತತ್ತಾ ವೇನೇಯ್ಯಾನುರೂಪೇನ ಯಥಾಸುಖಂ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಸ್ಸ ದಾನೇನ ಚ ಧಮ್ಮೇಸು ಇಸ್ಸರೋತಿ **ಧಮ್ಮಸ್ಸಾಮೀ।** ತಥಾಗತಪದಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತತ್ಥಂ।

ಇದಾನಿ "ಜಾನಂ ಜಾನಾತೀ"ತಿಆದೀಹಿ ವುತ್ತಗುಣಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಯ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಕಾಮೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಸಾಧೇನ್ತೋ **"ನತ್ಥೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಏವಂಭೂತಸ್ಸ ಹಿ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಪಾರಮಿತಾಪುಞ್ಞಫಲಪ್ಪಭಾವನಿಪ್ಫನ್ನೇನ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಞಾಣೇನ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು ಸವಾಸನಸ್ಸ ಸಮ್ಮೋಹಸ್ಸ ವಿಹತತ್ತಾ ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಞಾತತ್ತಾ **ಅಞ್ಞಾತಂ** ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ತಥೇವ ಚ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಚಕ್ಖುನಾ ವಿಯ ಞಾಣಚಕ್ಖುನಾ ದಿಟ್ಠತ್ತಾ **ಅದಿಟ್ಠಂ** ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಞಾಣೇನ ಪತ್ತತ್ತಾ **ಅವಿದಿತಂ** ನಾಮ ನತ್ಥಿ।

ಅಸಮ್ಮೋಹಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಸಚ್ಛಿಕತತ್ತಾ **ಅಸಚ್ಛಿಕತಂ** ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಅಸಮ್ಮೋಹಪಞ್ಞಾಯ ಫುಟ್ಠತ್ತಾ ಪಞ್ಞಾಯ **ಅಫಸ್ಸಿತಂ** ನಾಮ ನತ್ಥಿ।

ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ಕಾಲಂ ವಾ ಧಮ್ಮಂ ವಾ। **ಉಪಾದಾಯಾ**ತಿ ಆದಾಯ, ಅನ್ತೋಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಉಪಾದಾಯವಚನೇನೇವ ಕಾಲವಿನಿಮುತ್ತಂ ನಿಬ್ಬಾನಮ್ಪಿ ಗಹಿತಮೇವ ಹೋತಿ। "ಅತೀತಾ"ದಿವಚನಾನಿ ಚ "ನತ್ಥೀ"ತಿಆದಿವಚನೇನೇವ ಘಟಿಯನ್ತಿ, "ಸಬ್ಬೇ"ತಿಆದಿವಚನೇನ ವಾ। **ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖತಾಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಪರಿಯಾದಾನಂ। **ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು ಏಕೇಕಸ್ಸೇವ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅನಿಚ್ಚಾಕಾರಾದಿಸಬ್ಬಾಕಾರಪರಿಯಾದಾನಂ। **ಞಾಣಮುಖೇ**ತಿ ಞಾಣಾಭಿಮುಖೇ। **ಆಪಾಥಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತೀ**ತಿ ಓಸರಣಂ ಉಪೇನ್ತಿ। **ಜಾನಿತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಪದಂ **ನೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥವಿವರಣತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ।

ಅತ್ತತ್ಥೋ ವಾತಿಆದೀಸು **ವಾ**-ಸದ್ದೋ ಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ। **ಅತ್ತತ್ಥೋ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ಥೋ। **ಪರತ್ಥೋ**ತಿ ಪರೇಸಂ ತಿಣ್ಣಂ ಲೋಕಾನಂ ಅತ್ಥೋ। **ಉಭಯತ್ಥೋ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಚ ಪರೇಸಞ್ಚಾತಿ ಸಕಿಂಯೇವ ಉಭಿನ್ನಂ ಅತ್ಥೋ। **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕೋ**ತಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೇ ನಿಯುತ್ತೋ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಪ್ಪಯೋಜನೋ ವಾ ಅತ್ಥೋ। ಸಮ್ಪರಾಯೇ ನಿಯುತ್ತೋ, ಸಮ್ಪರಾಯಪ್ಪಯೋಜನೋ ವಾ **ಸಮ್ಪರಾಯಿಕೋ**। **ಉತ್ತಾನೋ**ತಿಆದೀಸು ವೋಹಾರವಸೇನ ವತ್ತಬ್ಬೋ ಸುಖಪತಿಟ್ಠತ್ತಾ ಉತ್ತಾನೋ । ವೋಹಾರಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬೋ ಸುಞ್ಞತಾಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ದುಕ್ಖಪತಿಟ್ಠತ್ತಾ **ಗಮ್ಭೀರೋ**। ಲೋಕುತ್ತರೋ ಅಚ್ಚನ್ತತಿರೋಕ್ಖತ್ತಾ **ಗೂಳ್ಹೋ**। ಅನಿಚ್ಚತಾದಿಕೋ ಘನಾದೀಹಿ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನತ್ತಾ **ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೋ**। ಅಪಚುರವೋಹಾರೇನ ವತ್ತಬ್ಬೋ ಯಥಾರುತಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಸ್ಸ ನೇತಬ್ಬತೋ **ನೇಯ್ಯೋ**। ಪಚುರವೋಹಾರೇನ ವತ್ತಬ್ಬೋ ವಚನಮತ್ತೇನೇವ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಸ್ಸ ನೀತತ್ತಾ **ನೀತೋ**। ಸುಪರಿಸುದ್ಧಸೀಲಸಮಾಧಿವಿಪಸ್ಸನತ್ಥೋ ತದಙ್ಗವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ವಜ್ಜವಿರಹಿತತ್ತಾ **ಅನವಜ್ಜೋ**। ಕಿಲೇಸಸಮುಚ್ಛೇದನತೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗತ್ಥೋ **ನಿಕ್ಕಿಲೇಸೋ**। ಕಿಲೇಸಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧತ್ತಾ ಅರಿಯಫಲತ್ಥೋ **ವೋದಾನೋ**। ಸಙ್ಖತಾಸಙ್ಖತೇಸು ಅಗ್ಗಧಮ್ಮತ್ತಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ **ಪರಮತ್ಥೋ**। **ಪರಿವತ್ತತೀ**ತಿ ಬುದ್ಧಞಾಣಸ್ಸ ವಿಸಯಭಾವತೋ ಅಬಹಿಭೂತತ್ತಾ ಅನ್ತೋಬುದ್ಧಞಾಣೇ ಬ್ಯಾಪಿತ್ವಾ ವಾ ಸಮನ್ತಾ ವಾ ಅಲಙ್ಕರಿತ್ವಾ ವಾ ವಿಸೇಸೇನ ವಾ ವತ್ತತಿ।

"**ಸಬ್ಬಂ ಕಾಯಕಮ್ಮ**"ನ್ತಿಆದೀಹಿ ಭಗವತೋ ಞಾಣವಿಸಯತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಞಾಣಾನುಪರಿವತ್ತೀ**ತಿ ಞಾಣಂ ಅನುಪರಿವತ್ತಿ, ಞಾಣವಿರಹಿತಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಪ್ಪಟಿಹತ**ನ್ತಿ ನಿರಾವರಣತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಪುನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಉಪಮಾಯ ಸಾಧೇತುಕಾಮೋ "**ಯಾವತಕ**"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಜಾನಿತಬ್ಬನ್ತಿ **ನೇಯ್ಯಂ**। ನೇಯ್ಯಪರಿಯನ್ತೋ ನೇಯ್ಯಾವಸಾನಮಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ನೇಯ್ಯಪರಿಯನ್ತಿಕಂ**। ಅಸಬ್ಬಞ್ಞೂನಂ ಪನ ನೇಯ್ಯಾವಸಾನಮೇವ ನತ್ಥಿ। **ಞಾಣಪರಿಯನ್ತಿಕೇ**ಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಪುರಿಮಯಮಕೇ ವುತ್ತತ್ಥಮೇವ ಇಮಿನಾ ಯಮಕೇನ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ , ತತಿಯಯಮಕೇನ ಪಟಿಸೇಧವಸೇನ ನಿಯಮೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ನೇಯ್ಯಂ ಞಾಣಸ್ಸ ಪಥತ್ತಾ **ನೇಯ್ಯಪಥೋ**। **ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪರಿಯನ್ತಟ್ಠಾಯಿನೋ**ತಿ ನೇಯ್ಯಞ್ಚ ಞಾಣಞ್ಚ ಖೇಪೇತ್ವಾ ಠಾನತೋ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಪರಿಯನ್ತೇ ಠಾನಸೀಲಾ।

ಆವಜ್ಜನಪಟಿಬದ್ಧಾತಿ ಮನೋದ್ವಾರಾವಜ್ಜನಾಯತ್ತಾ, ಆವಜ್ಜಿತಾನನ್ತರಮೇವ ಜಾನಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆಕಙ್ಖಪಟಿಬದ್ಧಾ**ತಿ ರುಚಿಆಯತ್ತಾ , ಆವಜ್ಜನಾನನ್ತರಂ ಜವನಞಾಣೇನ ಜಾನಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇತರಾನಿ ದ್ವೇ ಪದಾನಿ ಇಮೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪದಾನಂ ಯಥಾಕ್ಕಮೇನ ಅತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಾನಿ। **ಆಸಯಂ ಜಾನಾತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಆಸಯನ್ತಿ ನಿಸ್ಸಯನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಆಸಯೋ, ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಕಾಮಾದೀಹಿ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಾದೀಹಿ ವಾ ಪರಿಭಾವಿತಸ್ಸ ಸನ್ತಾನಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಸತ್ತಸನ್ತಾನಂ ಅನುಸೇನ್ತಿ ಅನುಪವತ್ತೇನ್ತೀತಿ ಅನುಸಯಾ, ಥಾಮಗತಾನಂ ಕಾಮರಾಗಾದೀನಂವ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ। **ಅನುಸಯಂ ಜಾನಾತೀ**ತಿ ಅನುಸಯಕಥಾ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಾಯೇವ।

ಚರಿತನ್ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ಕತಕುಸಲಾಕುಸಲಕಮ್ಮಂ। **ಅಧಿಮುತ್ತಿ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಪತಿ ಕುಸಲೇ ಅಕುಸಲೇ ವಾ ಚಿತ್ತವೋಸಗ್ಗೋ। **ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖೇ**ತಿ ಪಞ್ಞಾಮಯೇ ಅಕ್ಖಿಮ್ಹಿ ಅಪ್ಪಂ ರಾಗಾದಿರಜೋ ಏತೇಸನ್ತಿ ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖಾ। ಅಪ್ಪಂ ರಾಗಾದಿರಜೋ ಏತೇಸನ್ತಿ ವಾ ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖಾ, ತೇ ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖೇ। **ಮಹಾರಜಕ್ಖೇ**ತಿ ಞಾಣಮಯೇ ಅಕ್ಖಿಮ್ಹಿ ಮಹನ್ತಂ ರಾಗಾದಿರಜೋ ಏತೇಸನ್ತಿ ಮಹಾರಜಕ್ಖಾ। ಮಹನ್ತಂ ರಾಗಾದಿರಜೋ ಏತೇಸನ್ತಿ ವಾ ಮಹಾರಜಕ್ಖಾ, ತೇ ಮಹಾರಜಕ್ಖೇ। **ತಿಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯೇ ಮುದಿನ್ದ್ರಿಯೇ**ತಿ ತಿಕ್ಖಾನಿ ಸದ್ಧಾದೀನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಏತೇಸನ್ತಿ ತಿಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಾ। ಮುದೂನಿ ಸದ್ಧಾದೀನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಏತೇಸನ್ತಿ ಮುದಿನ್ದ್ರಿಯಾ। **ಸ್ವಾಕಾರೇ ದ್ವಾಕಾರೇ**ತಿ ಸುನ್ದರಾ ಸದ್ಧಾದಯೋ ಆಕಾರಾ ಕೋಟ್ಠಾಸಾ ಏತೇಸನ್ತಿ ಸ್ವಾಕಾರಾ। ಕುಚ್ಛಿತಾ ಗರಹಿತಾ ಅಸದ್ಧಾದಯೋ ಆಕಾರಾ ಕೋಟ್ಠಾಸಾ ಏತೇಸನ್ತಿ ದ್ವಾಕಾರಾ। **ಸುವಿಞ್ಞಾಪಯೇ ದುವಿಞ್ಞಾಪಯೇ**ತಿ ಯೇ ಕಥಿತಂ ಕಾರಣಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇನ್ತಿ ಸುಖೇನ ಸಕ್ಕಾ ಹೋನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಪೇತುಂ, ತೇ ಸುವಿಞ್ಞಾಪಯಾ। ತಬ್ಬಿಪರೀತಾ ದುವಿಞ್ಞಾಪಯಾ। **ಭಬ್ಬಾಭಬ್ಬೇ**ತಿ ಭಬ್ಬೇ ಚ ಅಭಬ್ಬೇ ಚ। ಅರಿಯಾಯ ಜಾತಿಯಾ ಭವನ್ತಿ ಜಾಯನ್ತೀತಿ **ಭಬ್ಬಾ**। ವತ್ತಮಾನಸಮೀಪೇ ವತ್ತಮಾನವಚನಂ। ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ ಜಾಯಿಸ್ಸನ್ತಿ ವಾತಿ ಭಬ್ಬಾ, ಭಾಜನಭೂತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯೇ ಅರಿಯಮಗ್ಗಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ಅನುಚ್ಛವಿಕಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪನ್ನಾ, ತೇ ಭಬ್ಬಾ। ವುತ್ತಪಟಿಪಕ್ಖಾ **ಅಭಬ್ಬಾ**।

ಸತ್ತೇ ಪಜಾನಾತೀತಿ ರೂಪಾದಿಕೇ ಆರಮ್ಮಣೇ ಲಗ್ಗೇ ಲಗ್ಗಿತೇ ಸತ್ತೇ ಪಜಾನಾತಿ। **ಸದೇವಕೋ ಲೋಕೋ**ತಿ ಸಹ ದೇವೇಹಿ ಸದೇವಕೋ। ಸಹ ಮಾರೇನ **ಸಮಾರಕೋ**। ಸಹ ಬ್ರಹ್ಮುನಾ **ಸಬ್ರಹ್ಮಕೋ**। ಸಹ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಹಿ **ಸಸ್ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೀ**। ಪಜಾತತ್ತಾ **ಪಜಾ**। ಸಹ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಹಿ **ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾ**। "ಪಜಾ"ತಿ ಸತ್ತಲೋಕಸ್ಸ ಪರಿಯಾಯವಚನಮೇತಂ। ತತ್ಥ ಸದೇವಕವಚನೇನ ಪಞ್ಚಕಾಮಾವಚರದೇವಗ್ಗಹಣಂ, ಸಮಾರಕವಚನೇನ ಛಟ್ಠಕಾಮಾವಚರದೇವಗ್ಗಹಣಂ। ಸಬ್ರಹ್ಮಕವಚನೇನ ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಾದಿಬ್ರಹ್ಮಗ್ಗಹಣಂ। ಸಸ್ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೀವಚನೇನ ಸಾಸನಸ್ಸ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಪಚ್ಚಾಮಿತ್ತಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಗ್ಗಹಣಂ ಸಮಿತಪಾಪಬಾಹಿತಪಾಪಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಗ್ಗಹಣಞ್ಚ। ಪಜಾವಚನೇನ ಸತ್ತಲೋಕಗ್ಗಹಣಂ। ಸದೇವಮನುಸ್ಸವಚನೇನ ಸಮ್ಮುತಿದೇವಅವಸೇಸಮನುಸ್ಸಗ್ಗಹಣಂ। ಏವಮೇತ್ಥ ತೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಓಕಾಸಲೋಕೋ। ದ್ವೀಹಿ ಪಜಾವಸೇನ ಸತ್ತಲೋಕೋ ಗಹಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅಪರೋ ನಯೋ - ಸದೇವಕಗ್ಗಹಣೇನ ಅರೂಪಾವಚರಲೋಕೋ ಗಹಿತೋ, ಸಮಾರಕಗ್ಗಹಣೇನ ಛಕಾಮಾವಚರಲೋಕೋ, ಸಬ್ರಹ್ಮಕಗ್ಗಹಣೇನ ರೂಪಾವಚರಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೋ, ಸಸ್ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿಗ್ಗಹಣೇನ ಚತುಪರಿಸವಸೇನ ಸಮ್ಮುತಿದೇವೇಹಿ ವಾ ಸಹ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೋ, ಅವಸೇಸಸಬ್ಬಸತ್ತಲೋಕೋ ವಾ। ಅಪಿ ಚೇತ್ಥ ಸದೇವಕವಚನೇನ ಉಕ್ಕಟ್ಠಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಲೋಕಸ್ಸ ಅನ್ತೋಬುದ್ಧಞಾಣೇ ಪರಿವತ್ತನಭಾವಂ ಸಾಧೇತಿ। ತತೋ ಯೇಸಂ ಸಿಯಾ "ಮಾರೋ ಮಹಾನುಭಾವೋ ಛಕಾಮಾವಚರಿಸ್ಸರೋ ವಸವತ್ತೀ, ಕಿಂ ಸೋಪಿ ಅನ್ತೋಬುದ್ಧಞಾಣೇ ಪರಿವತ್ತತೀ"ತಿ। ತೇಸಂ ವಿಮತಿಂ ವಿಧಮೇನ್ತೋ "ಸಮಾರಕೋ"ತಿ ಆಹ। ಯೇಸಂ ಪನ ಸಿಯಾ "ಬ್ರಹ್ಮಾ ಮಹಾನುಭಾವೋ, ಏಕಙ್ಗುಲಿಯಾ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಚಕ್ಕವಾಳಸಹಸ್ಸೇ ಆಲೋಕಂ ಫರತಿ। ದ್ವೀಹಿ...ಪೇ॰... ದಸಹಿ ಅಙ್ಗುಲೀಹಿ ದಸಸು ಚಕ್ಕವಾಳಸಹಸ್ಸೇಸು ಆಲೋಕಂ ಫರತಿ, ಅನುತ್ತರಞ್ಚ ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿಸುಖಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ, ಕಿಂ ಸೋಪಿ ಅನ್ತೋಬುದ್ಧಞಾಣೇ ಪರಿವತ್ತತೀ"ತಿ। ತೇಸಂ ವಿಮತಿಂ ವಿಧಮೇನ್ತೋ "ಸಬ್ರಹ್ಮಕೋ"ತಿ ಆಹ। ತತೋ ಯೇಸಂ ಸಿಯಾ "ಪುಥೂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಸಾಸನಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ, ಕಿಂ ತೇಪಿ ಅನ್ತೋಬುದ್ಧಞಾಣೇ ಪರಿವತ್ತನ್ತೀ"ತಿ। ತೇಸಂ ವಿಮತಿಂ ವಿಧಮೇನ್ತೋ "ಸಸ್ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೀ ಪಜಾ"ತಿ ಆಹ।

ಏವಂ ಉಕ್ಕಟ್ಠಾನಂ ಅನ್ತೋಬುದ್ಧಞಾಣೇ ಪರಿವತ್ತನಭಾವಂ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ ಅಥ ಸಮ್ಮುತಿದೇವೇ ಅವಸೇಸಮನುಸ್ಸೇ ಚ ಉಪಾದಾಯ ಉಕ್ಕಟ್ಠಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ ಸೇಸಸತ್ತಲೋಕಸ್ಸ ಅನ್ತೋಬುದ್ಧಞಾಣೇ ಪರಿವತ್ತನಭಾವಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ "ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾ"ತಿ ಆಹ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಅನುಸನ್ಧಿಕ್ಕಮೋ। ಪೋರಾಣಾ ಪನಾಹು "**ಸದೇವಕೋ**ತಿ ದೇವತಾಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅವಸೇಸಲೋಕೋ। **ಸಮಾರಕೋ**ತಿ ಮಾರೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಅವಸೇಸಲೋಕೋ। **ಸಬ್ರಹ್ಮಕೋ**ತಿ ಬ್ರಹ್ಮೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅವಸೇಸಲೋಕೋ। ಏವಂ ಸಬ್ಬೇಪಿ ತಿಭವೂಪಗೇ ಸತ್ತೇ ತೀಹಾಕಾರೇಹಿ ತೀಸು ಪದೇಸು ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಪುನ ದ್ವೀಹಾಕಾರೇಹಿ ಪರಿಯಾದಾತುಂ

‘**ಸಸ್ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೀ ಪಜಾ ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾ**’ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏವಂ ಪಞ್ಚಹಿ ಪದೇಹಿ ತೇನ ತೇನ ಆಕಾರೇನ ತೇಧಾತುಕಮೇವ ಪರಿಯಾದಿನ್ನಂ ಹೋತೀ”ತಿ।

ಅನ್ತಮಸೋತಿ ಉಪರಿಮನ್ತೇನ। **ತಿಮಿತಿಮಿಙ್ಗಲ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ತಿಮಿ ನಾಮ ಏಕಾ ಮಚ್ಛಜಾತಿ, ತಿಮಿಂ ಗಿಲಿತುಂ ಸಮತ್ಥಾ ತತೋ ಮಹನ್ತಸರೀರಾ ತಿಮಿಙ್ಗಲಾ ನಾಮ ಏಕಾ ಮಚ್ಛಜಾತಿ, ತಿಮಿಙ್ಗಲಮ್ಪಿ ಗಿಲಿತುಂ ಸಮತ್ಥಾ ಪಞ್ಚಯೋಜನಸತಿಕಸರೀರಾ ತಿಮಿತಿಮಿಙ್ಗಲಾ ನಾಮ ಏಕಾ ಮಚ್ಛಜಾತಿ। ಇಧ ಜಾತಿಗ್ಗಹಣೇನ ಏಕವಚನಂ ಕತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಗರುಳಂ ವೇನತೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಗರುಳೋ**ತಿ ಜಾತಿವಸೇನ ನಾಮಂ। **ವೇನತೇಯ್ಯೋ**ತಿ ಗೋತ್ತವಸೇನ। **ಪದೇಸೇ**ತಿ ಏಕದೇಸೇ। **ಸಾರಿಪುತ್ತಸಮಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಾನಂ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿತ್ಥೇರೇ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸೇಸಸಾವಕಾ ಹಿ ಪಞ್ಞಾಯ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿತ್ಥೇರೇನ ಸಮಾ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಯಥಾಹ - “ಏತದಗ್ಗಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಮ ಸಾವಕಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಮಹಾಪಞ್ಞಾನಂ ಯದಿದಂ ಸಾರಿಪುತ್ತೋ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೮-೧೮೯)। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಚ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೬೧; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩.೫) ವುತ್ತಂ -

> “ಲೋಕನಾಥಂ ಠಪೇತ್ವಾನ, ಯೇ ಚಞ್ಞೇ ಸನ್ತಿ ಪಾಣಿನೋ।
> ಪಞ್ಞಾಯ ಸಾರಿಪುತ್ತಸ್ಸ, ಕಲಂ ನಾಗ್ಘನ್ತಿ ಸೋಳಸಿ”ನ್ತಿ॥

ಫರಿತ್ವಾತಿ ಬುದ್ಧಞಾಣಂ ಸಬ್ಬದೇವಮನುಸ್ಸಾನಮ್ಪಿ ಪಞ್ಞಂ ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ ಠಾನತೋ ತೇಸಂ ಪಞ್ಞಂ ಫರಿತ್ವಾ ಬ್ಯಾಪಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ। **ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ**ತಿ ಸಬ್ಬದೇವಮನುಸ್ಸಾನಮ್ಪಿ ಪಞ್ಞಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ, ತೇಸಂ ಅವಿಸಯಭೂತಮ್ಪಿ ಸಬ್ಬಂ ನೇಯ್ಯಂ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಂ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೫) ಪನ “ಅತಿಘಂಸಿತ್ವಾ”ತಿ ಪಾಠೋ, ಘಂಸಿತ್ವಾ ತುದಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯೇಪಿ ತೇ**ತಿಆದೀಹಿ ಏವಂ ಫರಿತ್ವಾ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಠಾನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ಥ **ಪಣ್ಡಿತಾ**ತಿ ಪಣ್ಡಿಚ್ಚೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ । **ನಿಪುಣಾ**ತಿ ಸಣ್ಹಸುಖುಮಬುದ್ಧಿನೋ ಸುಖುಮೇ ಅತ್ಥನ್ತರೇ ಪಟಿವಿಜ್ಝನಸಮತ್ಥಾ। **ಕತಪರಪ್ಪವಾದಾ**ತಿ ವಿಞ್ಞಾತಪರಪ್ಪವಾದಾ ಚೇವ ಪರೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಕತವಾದಪರಿಚಯಾ ಚ। **ವಾಲವೇಧಿರೂಪಾ**ತಿ ವಾಲವೇಧಿಧನುಗ್ಗಹಸದಿಸಾ। **ವೋ ಭಿನ್ದನ್ತಾ ಮಞ್ಞೇ ಚರನ್ತಿ ಪಞ್ಞಾಗತೇನ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನೀ**ತಿ ವಾಲವೇಧೀ ವಿಯ ವಾಲಂ ಸುಖುಮಾನಿಪಿ ಪರೇಸಂ ದಿಟ್ಠಿಗಮನಾನಿ ಅತ್ತನೋ ಪಞ್ಞಾಗಮನೇನ ಭಿನ್ದನ್ತಾ ವಿಯ ಚರನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ “ಗೂಥಗತಂ ಮುತ್ತಗತ”ನ್ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೯.೧೧) ವಿಯ ಪಞ್ಞಾ ಏವ **ಪಞ್ಞಾಗತಂ**। ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಏವ **ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಿ**। **ಪಞ್ಹೇ ಅಭಿಸಙ್ಖರಿತ್ವಾ ಅಭಿಸಙ್ಖರಿತ್ವಾ**ತಿ ದ್ವಿಪದಮ್ಪಿ ತಿಪದಮ್ಪಿ ಚತುಪದಮ್ಪಿ ಪುಚ್ಛಂ ರಚಯಿತ್ವಾ ತೇಸಂ ಪಞ್ಹಾನಂ ಅತಿಬಹುಕತ್ತಾ ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಹತ್ಥಂ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವುತ್ತಂ। **ಗೂಳ್ಹಾನಿ ಚ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಾನಿ ಚ** ಅತ್ಥಜಾತಾನೀತಿ ಪಾಠಸೇಸೋ। ತೇಸಂ ತಥಾ ವಿನಯಂ ದಿಸ್ವಾ ಅತ್ತನಾ ಅಭಿಸಙ್ಖತಂ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಏವಂ ಭಗವತಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛನ್ತಿ। ಅಞ್ಞೇಸಂ ಪನ ಪುಚ್ಛಾಯ ಓಕಾಸಮೇವ ಅದತ್ವಾ ಭಗವಾ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತಾನಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ। ಯಥಾಹ -

> “ತೇ ಪಞ್ಹಂ ಅಭಿಸಙ್ಖರೋನ್ತಿ ‘ಇಮಂ ಮಯಂ ಪಞ್ಹಂ ಸಮಣಂ ಗೋತಮಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮ, ಸಚೇ ನೋ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ಏವಂ ಪುಟ್ಠೋ ಏವಂ ಬ್ಯಾಕರಿಸ್ಸತಿ, ಏವಮಸ್ಸ ಮಯಂ ವಾದಂ ಆರೋಪೇಸ್ಸಾಮ, ಏವಂ ಚೇಪಿ ನೋ ಪುಟ್ಠೋ ಏವಂ ಬ್ಯಾಕರಿಸ್ಸತಿ, ಏವಮ್ಪಿಸ್ಸ ಮಯಂ ವಾದಂ ಆರೋಪೇಸ್ಸಾಮಾ’ತಿ। ತೇ ಸುಣನ್ತಿ ‘ಸಮಣೋ ಖಲು ಭೋ ಗೋತಮೋ ಅಮುಕಂ ನಾಮ ಗಾಮಂ ವಾ ನಿಗಮಂ ವಾ ಓಸಟೋ’ತಿ। ತೇ ಯೇನ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮನ್ತಿ। ತೇ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ಧಮ್ಮಿಯಾ ಕಥಾಯ ಸನ್ದಸ್ಸೇತಿ ಸಮಾದಪೇತಿ ಸಮುತ್ತೇಜೇತಿ ಸಮ್ಪಹಂಸೇತಿ। ತೇ ಸಮಣೇನ ಗೋತಮೇನ ಧಮ್ಮಿಯಾ ಕಥಾಯ ಸನ್ದಸ್ಸಿತಾ ಸಮಾದಪಿತಾ ಸಮುತ್ತೇಜಿತಾ ಸಮ್ಪಹಂಸಿತಾ ನ ಚೇವ ಸಮಣಂ ಗೋತಮಂ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛನ್ತಿ, ಕುತೋಸ್ಸ ವಾದಂ ಆರೋಪೇಸ್ಸನ್ತಿ, ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಸಮಣಸ್ಸೇವ ಗೋತಮಸ್ಸ ಸಾವಕಾ ಸಮ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೯)।

ಕಸ್ಮಾ ಪಞ್ಹೇ ನ ಪುಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಚೇ? ಭಗವಾ ಕಿರ ಪರಿಸಮಜ್ಝೇ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ ಪರಿಸಾಯ ಅಜ್ಝಾಸಯಂ ಓಲೋಕೇತಿ, ತತೋ ಪಸ್ಸತಿ "ಇಮೇ ಪಣ್ಡಿತಾ ಗೂಳ್ಹಂ ರಹಸ್ಸಂ ಪಞ್ಹಂ ಓವಟ್ಟಿಕಸಾರಂ ಕತ್ವಾ ಆಗತಾ"ತಿ। ಸೋ ತೇಹಿ ಅಪುಟ್ಠೋಯೇವ "ಪಞ್ಹಪುಚ್ಛಾಯ ಏತ್ತಕಾ ದೋಸಾ, ವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇ ಏತ್ತಕಾ, ಅತ್ಥೇ, ಪದೇ, ಅಕ್ಖರೇ ಏತ್ತಕಾತಿ; ಇಮಂ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ಏವಂ ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯ, ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇನ್ತೋ ಏವಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಯ್ಯಾ"ತಿ; ಇತಿ ಓವಟ್ಟಿಕಸಾರಂ ಕತ್ವಾ ಆನೀತೇ ಪಞ್ಹೇ ಧಮ್ಮಕಥಾಯ ಅನ್ತರೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇ ಪಣ್ಡಿತಾ "ಸೇಯ್ಯಾ ವತ ನೋ, ಯೇ ಮಯಂ ಇಮೇ ಪಞ್ಹೇ ನ ಪುಚ್ಛಿಮ್ಹಾ। ಸಚೇಪಿ ಮಯಂ ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯಾಮ, ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತೇ ನೋ ಕತ್ವಾ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ಖಿಪೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಅತ್ತಮನಾ ಭವನ್ತಿ।

ಅಪಿ ಚ ಬುದ್ಧಾ ನಾಮ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತಾ ಪರಿಸಂ ಮೇತ್ತಾಯ ಫರನ್ತಿ। ಮೇತ್ತಾಫರಣೇನ ದಸಬಲೇಸು ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಪಸೀದತಿ। ಬುದ್ಧಾ ನಾಮ ರೂಪಗ್ಗಪ್ಪತ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ ದಸ್ಸನಸಮ್ಪನ್ನಾ ಮಧುರಸ್ಸರಾ ಮುದುಜಿವ್ಹಾ ಸುಫುಸಿತದನ್ತಾವರಣಾ, ಅಮತೇನ ಹದಯಂ ಸಿಞ್ಚನ್ತಾ ವಿಯ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇನ್ತಿ। ತತ್ರ ನೇಸಂ ಮೇತ್ತಾಫರಣೇನ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತಾನಂ ಏವಂ ಹೋತಿ - "ಏವರೂಪಂ ಅದ್ವೇಜ್ಝಕಥಂ ಅಮೋಘಕಥಂ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಕಥಂ ಕಥೇನ್ತೇನ ಭಗವತಾ ಸದ್ಧಿಂ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸಾಮ ಪಚ್ಚನೀಕಗ್ಗಾಹಂ ಗಣ್ಹಿತು"ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಪಸನ್ನಭಾವೇನೇವ ಪಞ್ಹೇ ನ ಪುಚ್ಛನ್ತೀತಿ।

ಕಥಿತಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಾ ವಾತಿ "ಏವಂ ತುಮ್ಹೇ ಪುಚ್ಛಥಾ"ತಿ ಅಪುಚ್ಛಿತಪಞ್ಹಾನಂ ಉಚ್ಚಾರಣೇನ ತೇ ಪಞ್ಹಾ ಭಗವತಾ ಕಥಿತಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ। ಯಥಾ ಚ ತೇ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಬ್ಬಾ, ತಥಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ। **ನಿದ್ದಿಟ್ಠಕಾರಣಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಕಾರಣೇನ ಇಮಿನಾ ಹೇತುನಾ ಏವಂ ಹೋನ್ತೀತಿ ಏವಂ ಸಹೇತುಕಂ ಕತ್ವಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇನ ಭಗವತಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಕಾರಣಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ ತೇ ಪಞ್ಹಾ। **ಉಪಕ್ಖಿತ್ತಕಾ ಚ ತೇ ಭಗವತೋ ಸಮ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ**ತಿ ಖತ್ತಿಯಪಣ್ಡಿತಾದಯೋ ಭಗವತೋ ಪಞ್ಹವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇನೇವ ಭಗವತೋ ಸಮೀಪೇ ಖಿತ್ತಕಾ ಪಕ್ಖಿತ್ತಕಾ ಸಮ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ; ಸಾವಕಾ ವಾ ಸಮ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಉಪಾಸಕಾ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ; ಸಾವಕಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ವಾ ಪಾಪುಣನ್ತಿ, ಉಪಾಸಕಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅಥಾ**ತಿ ಅನನ್ತರತ್ಥೇ, ತೇಸಂ ಉಪಕ್ಖಿತ್ತಕಸಮ್ಪತ್ತಿಸಮನನ್ತರಮೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ, ತಸ್ಮಿಂ ಅಧಿಕಾರೇ ವಾ। **ಅತಿರೋಚತೀ**ತಿ ಅತಿವಿಯ ಜೋತತಿ ಪಕಾಸತಿ। **ಯದಿದಂ ಪಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ಯಾಯಂ ಭಗವತೋ ಪಞ್ಞಾ, ತಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಭಗವಾವ ಅತಿರೋಚತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಕಾರಣತ್ಥೋ, ಇಮಿನಾ ಕಾರಣೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪಾಕಟಮೇವಾತಿ।

ಸದ್ಧಮ್ಮಪ್ಪಜ್ಜೋತಿಕಾಯ ಮಹಾನಿದ್ದೇಸಟ್ಠಕಥಾಯ

ಪಸೂರಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಮಾಗಣ್ಡಿಯಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

೭೦. ನವಮೇ ಮಾಗಣ್ಡಿಯಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸೇ ಪಠಮಗಾಥಾಯ ತಾವ ಅಜಪಾಲನಿಗ್ರೋಧಮೂಲೇ ನಾನಾರೂಪಾನಿ ನಿಮ್ಮಿನಿತ್ವಾ ಅಭಿಕಾಮಂ ಆಗತಂ ಮಾರಧೀತರಂ **ದಿಸ್ವಾನ ತಣ್ಹಂ ಅರತಿಂ ರಗಞ್ಚ** ಛನ್ದಮತ್ತಮ್ಪಿ **ಮೇಥುನಸ್ಮಿಂ ನಾಹೋಸಿ, ಕಿಮೇವಿದಂ** ಇಮಿಸ್ಸಾ ದಾರಿಕಾಯ **ಮುತ್ತಕರೀಸಪುಣ್ಣಂ** ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಸಬ್ಬಥಾ **ಪಾದಾಪಿ ನಂ ಸಮ್ಫುಸಿತುಂ ನ ಇಚ್ಛೇ,** ಕುತೋನೇನ ಸಂವಸಿತುನ್ತಿ।

ಮುತ್ತಪುಣ್ಣನ್ತಿ ಆಹಾರಉತುವಸೇನ ವತ್ಥಿಪುಟನ್ತರಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಠಿತಮುತ್ತೇನ ಪೂರಿತಂ। **ಕರೀಸಪುಣ್ಣ**ನ್ತಿ ಪಕ್ಕಾಸಯಸಙ್ಖಾತೇ ಹೇಟ್ಠಾನಾಭಿಪಿಟ್ಠಿಕಣ್ಟಕಮೂಲಾನಂ ಅನ್ತರೇ ಉಬ್ಬೇಧೇನ ಅಟ್ಠಙ್ಗುಲಮತ್ತೇ ಅನ್ತಾವಸಾನೇ ಠಿತವಚ್ಚೇನ ಪುಣ್ಣಂ। **ಸೇಮ್ಹಪುಣ್ಣ**ನ್ತಿ ಉದರಪಟಲೇ ಠಿತಏಕಪತ್ತಪ್ಪಮಾಣೇನ ಸೇಮ್ಹೇನ ಪೂರಿತಂ। **ರುಹಿರಪುಣ್ಣ**ನ್ತಿ ಯಕನಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಹದಯವಕ್ಕಪಪ್ಫಾಸಾನಂ ಉಪರಿ ಥೋಕಂ ಥೋಕಂ ಪಗ್ಘರನ್ತೇನ ವಕ್ಕಹದಯಯಕನಪಪ್ಫಾಸೇ ತೇಮಯಮಾನೇನ ಠಿತೇನ ಏಕಪತ್ತಸ್ಸ ಪೂರಣಮತ್ತೇನ ಸನ್ನಿಚಿತಲೋಹಿತಸಙ್ಖಾತೇನ ಚ ಕೇಸಲೋಮನಖದನ್ತಾನಂ ಮಂಸವಿನಿಮುತ್ತಟ್ಠಾನಞ್ಚೇವ ಥದ್ಧಸುಕ್ಖಚಮ್ಮಞ್ಚ ಠಪೇತ್ವಾ ಧಮನೀಜಾಲಾನುಸಾರೇನ ಸಬ್ಬಂ ಉಪಾದಿಣ್ಣಕಸರೀರಂ ಫರಿತ್ವಾ ಠಿತಸಂಸರಣಲೋಹಿತಸಙ್ಖಾತೇನ ಚ ದುವಿಧೇನ ರುಹಿರೇನ ಪುಣ್ಣಂ।

ಅಟ್ಠಿಸಙ್ಘಾತನ್ತಿ ಸಕಲಸರೀರೇ ಹೇಟ್ಠಾ ಅಟ್ಠೀನಂ ಉಪರಿಟ್ಠಿತಾನಿ ಸಾಧಿಕಾನಿ ತೀಣಿ ಅಟ್ಠಿಸತಾನಿ, ತೇಹಿ ಅಟ್ಠೀಹಿ ಘಟಿತಂ। **ನ್ಹಾರುಸಮ್ಬನ್ಧ**ನ್ತಿ ಸಕಲಸರೀರೇ ಅಟ್ಠೀನಿ ಆಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಠಿತಾನಿ ನವ ನ್ಹಾರುಸತಾನಿ, ತೇಹಿ ನ್ಹಾರೂಹಿ ಸಮ್ಬನ್ಧಂ ಆಬನ್ಧಂ। **ರುಧಿರಮಂಸಾವಲೇಪನ**ನ್ತಿ ಸಂಸರಣಲೋಹಿತೇನ ಚ ಸಾಧಿಕಾನಿ ತೀಣಿ ಅಟ್ಠಿಸತಾನಿ ಅನುಲಿಮ್ಪೇತ್ವಾ ಠಿತೇನ ನವಮಂಸಪೇಸಿಸತೇನ ಚ ಅನುಲಿತ್ತಂ ಸರೀರಂ। **ಚಮ್ಮವಿನದ್ಧ**ನ್ತಿ ಸಕಲಸರೀರಂ ಪರಿಯೋನನ್ಧಿತ್ವಾ ಪಾಕಟಕಿಲೋಮಕಸ್ಸ ಉಪರಿ ಛವಿಯಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಠಿತಂ ಚಮ್ಮಂ, ತೇನ ಚಮ್ಮೇನ ವಿನದ್ಧಂ ಪರಿಯೋನದ್ಧಂ। "ಚಮ್ಮಾವನದ್ಧ"ನ್ತಿಪಿ ಪಾಳಿ। **ಛವಿಯಾ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನ**ನ್ತಿ ಅತಿಸುಖುಮಛವಿಯಾ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ ಛಾದೇತ್ವಾ ಠಿತಂ। **ಛಿದ್ದಾವಛಿದ್ದ**ನ್ತಿ ಅನೇಕಛಿದ್ದಂ। **ಉಗ್ಘರನ್ತ**ನ್ತಿ ಅಕ್ಖಿಮುಖಾದೀಹಿ ಉಗ್ಘರನ್ತಂ। **ಪಗ್ಘರನ್ತ**ನ್ತಿ ಅಧೋಭಾಗೇನ ಪಗ್ಘರನ್ತಂ। **ಕಿಮಿಸಙ್ಘನಿಸೇವಿತ**ನ್ತಿ ಸೂಚಿಮುಖಾದೀಹಿ ನಾನಾಪಾಣಕುಲಸಮೂಹೇಹಿ ಆಸೇವಿತಂ। **ನಾನಾಕಲಿಮಲಪರಿಪೂರ**ನ್ತಿ ಅನೇಕವಿಧೇಹಿ ಅಸುಚಿಕೋಟ್ಠಾಸೇಹಿ ಪೂರಿತಂ।

೭೧. ತತೋ ಮಾಗಣ್ಡಿಯೋ "ಪಬ್ಬಜಿತಾ ನಾಮ ಮಾನುಸಕೇ ಕಾಮೇ ಪಹಾಯ ದಿಬ್ಬಕಾಮತ್ಥಾಯ ಪಬ್ಬಜನ್ತಿ, ಅಯಞ್ಚ ದಿಬ್ಬೇಪಿ ಕಾಮೇ ನ ಇಚ್ಛತಿ, ಇದಮ್ಪಿ ಇತ್ಥಿರತನಂ, ಕಾ ನು ಅಸ್ಸ ದಿಟ್ಠೀ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿತುಂ ದುತಿಯಂ ಗಾಥಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಏತಾದಿಸಂ ಚೇ ರತನ**ನ್ತಿ ದಿಬ್ಬಿತ್ಥಿರತನಂ ಸನ್ಧಾಯ ಭಣತಿ। **ನಾರಿ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಧೀತರಂ ಸನ್ಧಾಯ। **ದಿಟ್ಠಿಗತಂ ಸೀಲವತಂ ನು ಜೀವಿತ**ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಿಞ್ಚ ಸೀಲಞ್ಚ ವತಞ್ಚ ಜೀವಿತಞ್ಚ। **ಭವೂಪಪತ್ತಿಞ್ಚ ವದೇಸಿ ಕೀದಿಸ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಭವೂಪಪತ್ತಿಂ ವಾ ತುವಂ ಕೀದಿಸಂ ವದೇಸಿ।

೭೨. ಇತೋ ಪರಾ ದ್ವೇ ಗಾಥಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಪುಚ್ಛಾನಯೇನ ಪವತ್ತತ್ತಾ ಪಾಕಟಸಮ್ಬನ್ಧಾಯೇವ। ತಾಸು ಪಠಮಗಾಥಾಯ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - **ತಸ್ಸ** ಮಯ್ಹಂ ಮಾಗಣ್ಡಿಯ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿದಿಟ್ಠಿಗತ**ಧಮ್ಮೇಸು** ನಿಚ್ಛಿನಿತ್ವಾ "ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚಂ, ಮೋಘಮಞ್ಞ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೭, ೩೦೧) ಏವಂ **ಇದಂ ವದಾಮೀತಿ ಸಮುಗ್ಗಹೀತಂ ನ ಹೋತಿ** ನತ್ಥಿ ನ ವಿಜ್ಜತಿ, ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? ಅಹಞ್ಹಿ ಪಸ್ಸನ್ತೋ **ದಿಟ್ಠೀಸು** ಆದೀನವಂ ಕಞ್ಚಿ ದಿಟ್ಠಿಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಸಚ್ಚಾನಿ ಪವಿಚಿನನ್ತೋ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ರಾಗಾದೀನಂ ಸನ್ತಿಭಾವೇನ **ಅಜ್ಝತ್ತಸನ್ತಿ**ಸಙ್ಖಾತಂ ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ ಅದ್ದಸನ್ತಿ।

ಆದೀನವನ್ತಿ ಉಪದ್ದವಂ। **ಸದುಕ್ಖ**ನ್ತಿ ಕಾಯಿಕದುಕ್ಖೇನ ಸದುಕ್ಖಂ। **ಸವಿಘಾತ**ನ್ತಿ ಚೇತಸಿಕದುಕ್ಖೇನ ಸಹಿತಂ। **ಸಉಪಾಯಾಸ**ನ್ತಿ ಉಪಾಯಾಸಸಹಿತಂ। **ಸಪರಿಳಾಹ**ನ್ತಿ ಸದರಥಂ। **ನ ನಿಬ್ಬಿದಾಯಾ**ತಿ ನ ವಟ್ಟೇ ನಿಬ್ಬಿನ್ದನತ್ಥಾಯ। **ನ ವಿರಾಗಾಯಾ**ತಿ ನ ವಟ್ಟೇ

ವಿರಾಗತ್ಥಾಯ। **ನ ನಿರೋಧಾಯಾ**ತಿ ನ ವಟ್ಟಸ್ಸ ನಿರೋಧತ್ಥಾಯ। **ನ ಉಪಸಮಾಯಾ**ತಿ ನ ವಟ್ಟಸ್ಸ ಉಪಸಮತ್ಥಾಯ। **ನ ಅಭಿಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ನ ವಟ್ಟಸ್ಸ ಅಭಿಜಾನನತ್ಥಾಯ। **ನ ಸಮ್ಬೋಧಾಯಾ**ತಿ ನ ಕಿಲೇಸನಿದ್ದಾವಿಗಮೇನ ವಟ್ಟತೋ ಸಮ್ಬುಜ್ಝನತ್ಥಾಯ । **ನ ನಿಬ್ಬಾನಾಯಾ**ತಿ ನ ಅಮತನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಾಯ। ಏತ್ಥ ಪನ "ನಿಬ್ಬಿದಾಯಾ"ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾ। "ವಿರಾಗಾಯಾ"ತಿ ಮಗ್ಗೋ। "ನಿರೋಧಾಯ ಉಪಸಮಾಯಾ"ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ। "ಅಭಿಞ್ಞಾಯ ಸಮ್ಬೋಧಾಯಾ"ತಿ ಮಗ್ಗೋ। "ನಿಬ್ಬಾನಾಯಾ"ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ। ಏವಂ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ವಿಪಸ್ಸನಾ, ತೀಸು ಮಗ್ಗೋ, ತೀಸು ನಿಬ್ಬಾನಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಏವಂ ವವತ್ಥಾನಕಥಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಪರಿಯಾಯೇನ ಪನ ಸಬ್ಬಾನಿಪೇತಾನಿ ಮಗ್ಗವೇವಚನಾನಿಪಿ ನಿಬ್ಬಾನವೇವಚನಾನಿಪಿ ಹೋನ್ತಿಯೇವ।

ಅಜ್ಝತ್ತಂ ರಾಗಸ್ಸ ಸನ್ತಿನ್ತಿ ಅಜ್ಝತ್ತರಾಗಸ್ಸ ಸನ್ತಭಾವೇನ ನಿಬ್ಬುತಭಾವೇನ ಅಜ್ಝತ್ತಸನ್ತಿಸಙ್ಖಾತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಓಲೋಕೇಸಿಂ। **ದೋಸಸ್ಸ ಸನ್ತಿ**ನ್ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಪಚಿನ**ನ್ತಿ ನಿದ್ದೇಸಸ್ಸ ಉದ್ದೇಸಪದಂ। **ವಿಚಿನನ್ತೋ**ತಿ ಸಬ್ಬಾನಿ ವಡ್ಢೇನ್ತೋ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ। **ಪವಿಚಿನನ್ತೋ**ತಿ ತಾನೇವ ಪಚ್ಚೇಕಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ । ಕೇಚಿ "ಗವೇಸನ್ತೋ"ತಿ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ। **ಅದಸ್ಸ**ನ್ತಿ ಓಲೋಕೇಸಿಂ। **ಅದಕ್ಖಿ**ನ್ತಿ ವಿನಿವಿಜ್ಝಿಂ। **ಅಫಸ್ಸಿ**ನ್ತಿ ಪಞ್ಞಾಯ ಫುಸಿಂ। **ಪಟಿವಿಜ್ಝಿ**ನ್ತಿ ಞಾಣೇನ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಅಕಾಸಿಂ।

೭೩. ದುತಿಯಗಾಥಾಯ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - **ಯಾನಿಮಾನಿ** ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಿ ತೇಹಿ ತೇಹಿ ಸತ್ತೇಹಿ ವಿನಿಚ್ಛಿನಿತ್ವಾ ಗಹಿತತ್ತಾ **"ವಿನಿಚ್ಛಯಾ"**ತಿ ಚ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಅಭಿಸಙ್ಖತಭಾವಾದಿನಾ ನಯೇನ **"ಪಕಪ್ಪಿತಾನೀ"**ತಿ ಚ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, **ತೇ ವೇ ಮುನೀ** ದಿಟ್ಠಿಗತಧಮ್ಮೇ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ **ಅಜ್ಝತ್ತಸನ್ತೀತಿ ಯಮೇತಮತ್ಥಂ ಬ್ರೂಸಿ,** ಆಚಿಕ್ಖ ಮೇ, **ಕಥಂ ನು ಧೀರೇಹಿ ಪವೇದಿತಂ ತಂ** ಕಥಂ ಪಕಾಸಿತಂ ಧೀರೇಹೀತಿ ವದತಿ।

ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ನಿದ್ದೇಸೋ ಉತ್ತಾನತ್ಥೋ ಠಪೇತ್ವಾ ಪರಮತ್ಥಪದಂ। ತತ್ಥ **ಯಂ ಪರಮತ್ಥ**ನ್ತಿ ಯಂ ಉತ್ತಮಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ।

೭೪. ಅಥಸ್ಸ ಭಗವಾ ಯಥಾ ಯೇನ ಉಪಾಯೇನ ತಂ ಪದಂ ಧೀರೇಹಿ ಪಕಾಸಿತಂ, ತಂ ಉಪಾಯಂ ಸಪಟಿಪಕ್ಖಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ನ ದಿಟ್ಠಿಯಾ"**ತಿ ಗಾಥಮಾಹ। ತತ್ಥ **ನ ದಿಟ್ಠಿಯಾ**ತಿಆದೀಹಿ ದಿಟ್ಠಿಸುತಿಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಞಾಣಬಾಹಿರಸೀಲಬ್ಬತಾನಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। **"ಸುದ್ಧಿಮಾಹಾ"**ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತಂ **ಆಹ**-ಸದ್ದಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ನಕಾರೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಪುರಿಮಪದತ್ತಯಂ ನೇತ್ವಾ "ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸುದ್ಧಿಂ ನಾಹ ನ ಕಥೇಮೀ"ತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ, ಏವಂ ಉತ್ತರಪದೇಸುಪಿ। ತತ್ಥ ಚ **ಅದಿಟ್ಠಿಯಾ ನಾಹಾ**ತಿ ದಸವತ್ಥುಕಂ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಂ ವಿನಾ ನ ಕಥೇಮಿ। ತಥಾ **ಅಸ್ಸುತಿಯಾ**ತಿ ನವಙ್ಗಂ ಸವನಂ ವಿನಾ। **ಅಞಾಣಾ**ತಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಸಚ್ಚಾನುಲೋಮಿಕಞಾಣಂ ವಿನಾ। **ಅಸೀಲತಾ**ತಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಂ ವಿನಾ। **ಅಬ್ಬತಾ**ತಿ ಧುತಙ್ಗವತಂ ವಿನಾ। **ನೋಪಿ ತೇನಾ**ತಿ ತೇಸು ಏಕಮೇಕೇನ ದಿಟ್ಠಿಆದಿಮತ್ತೇನಾಪಿ ನ ಕಥೇಮೀತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಏತೇ ಚ ನಿಸ್ಸಜ್ಜ ಅನುಗ್ಗಹಾಯಾ**ತಿ ಏತೇ ಚ ಪುರಿಮದಿಟ್ಠಿಆದಿಭೇದೇ ಕಣ್ಹಪಕ್ಖಿಕೇ ಧಮ್ಮೇ ಸಮುಗ್ಘಾತಕರಣೇನ ನಿಸ್ಸಜ್ಜ, ಪಚ್ಛಿಮೇ ಅದಿಟ್ಠಿಆದಿಭೇದೇ ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖಿಕೇಪಿ ಅತಮ್ಮಯತಾಪಜ್ಜನೇನ ಅನುಗ್ಗಹಾಯ। **ಸನ್ತೋ ಅನಿಸ್ಸಾಯ ಭವಂ ನ ಜಪ್ಪೇ**ತಿ ಇಮಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ರಾಗಾದಿವೂಪಸಮೇನ ಸನ್ತೋ ಚಕ್ಖಾದೀಸು ಕಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮಂ ಅನಿಸ್ಸಾಯ ಏಕಮ್ಪಿ ಭವಂ ನ ಜಪ್ಪೇ, ಅಪಿಹೇತುಂ ಅಪತ್ಥೇತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ಸಿಯಾ, ಅಯಮಸ್ಸ ಅಜ್ಝತ್ತಸನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಸವನಮ್ಪಿ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಸುತ್ತಾದಿವಸೇನ ಸುಣನಮ್ಪಿ ಆಕಙ್ಖಿತಬ್ಬಂ। **ಸಮ್ಭಾರಾ ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದಿಕಾ ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಉಪಕಾರಟ್ಠೇನ ಸಮ್ಭಾರಾ ಹೋನ್ತಿ । **ಕಣ್ಹಪಕ್ಖಿಕಾನ**ನ್ತಿ ಅಕುಸಲಪಕ್ಖೇ ಭವಾನಂ। **ಸಮುಗ್ಘಾತತೋ ಪಹಾನಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಮಾ ಹನನತೋ ಸಮುಚ್ಛೇದತೋ ಪಹಾನಂ ಆಕಙ್ಖಿತಬ್ಬಂ। **ತೇಧಾತುಕೇಸು ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸೂ**ತಿ ಕಾಮರೂಪಾರೂಪಸಙ್ಖಾತೇಸು ತೇಭೂಮಕೇಸು ಕೋಸಲ್ಲಸಮ್ಭೂತೇಸು। **ಅತಮ್ಮಯತಾ**ತಿ ನಿತ್ತಣ್ಹಭಾವೋ।

೭೫. ಏವಂ ವುತ್ತೇ ವಚನತ್ಥಂ ಅಸಲ್ಲಕ್ಖೇನ್ತೋ ಮಾಗಣ್ಡಿಯೋ **"ನೋ ಚೇ ಕಿರಾ"**ತಿ ಗಾಥಮಾಹ। ತತ್ಥ ದಿಟ್ಠಾದೀನಿ ವುತ್ತನಯಾನೇವ। ಕಣ್ಹಪಕ್ಖಿಕಾನಿಯೇವ ಪನ ಸನ್ಧಾಯ ಉಭಯತ್ರಾಪಿ ಆಹ। **ಆಹ**-ಸದ್ದಂ ಪನ "ನೋ ಚೇ"ತಿ ಸದ್ದೇನ ಯೋಜೇತ್ವಾ

ನೋ ಚೇ ಕಿರ ಆಹ ನೋ ಚೇ ಕಿರ ಕಥೇಸೀತಿ ಏವಂ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಮೋಮೂಹನ್ತಿ** ಅತಿಮೂಳ್ಹಂ, ಮೋಹನಂ ವಾ। **ಪಚ್ಚೇನ್ತೀತಿ** ಜಾನನ್ತಿ। ಇಮಿಸ್ಸಾಪಿ ಗಾಥಾಯ ನಿದ್ದೇಸೋ ಉತ್ತಾನೋ।

೭೯. ಅಥಸ್ಸ ಭಗವಾ ತಂ ದಿಟ್ಠಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪುಚ್ಛಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪನ್ತೋ **"ದಿಟ್ಠಿಞ್ಚ ನಿಸ್ಸಾಯಾ"**ತಿ ಗಾಥಮಾಹ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ತ್ವಂ ಮಾಗಣ್ಡಿಯ **ದಿಟ್ಠಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ** ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪುಚ್ಛಮಾನೋ ಯಾನಿ ತೇ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಿ ಸಮುಗ್ಗಹಿತಾನಿ, ತೇಸ್ವೇವ **ಸಮುಗ್ಗಹೀತೇಸು ಪಮೋಹಂ** ಆಗತೋ ತ್ವಂ **ಇತೋ** ಚ ಮಯಾ ವುತ್ತಅಜ್ಝತ್ತಸನ್ತಿತೋ ಪಟಿಪತ್ತಿತೋ ಧಮ್ಮದೇಸನತೋ ವಾ **ಅಣುಮ್ಪಿ** ಯುತ್ತಸಞ್ಞಂ ನ ಪಸ್ಸಸಿ, ತೇನ ಕಾರಣೇನ ತ್ವಂ ಇಮಂ ಧಮ್ಮಂ **ಮೋಮೂಹತೋ** ಪಸ್ಸಸೀತಿ।

ಲಗ್ಗನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಲಗ್ಗನನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಿಲಗ್ಗನಂ ಅಲ್ಲೀಯಿತ್ವಾ ದಿಟ್ಠಿಲಗ್ಗನಂ। **ಬನ್ಧನನ್ತಿ** ದಿಟ್ಠಿಬನ್ಧನಂ। **ಪಲಿಬೋಧನ್ತಿ** ದಿಟ್ಠಿಪಲಿಬೋಧಂ।

ಅನ್ಧಕಾರಂ ಪಕ್ಖನ್ದೋಸೀತಿ ಬಹಲನ್ಧಕಾರಂ ಪವಿಟ್ಠೋಸಿ। **ಯುತ್ತಸಞ್ಞನ್ತಿ** ಸಮಣಧಮ್ಮೇ ಯುತ್ತಸಞ್ಞಂ। **ಪತ್ತಸಞ್ಞನ್ತಿ** ಸಮಣಧಮ್ಮೇ ಪಟಿಲದ್ಧಸಞ್ಞಂ। **ಲಗ್ಗನಸಞ್ಞನ್ತಿ** ಸಞ್ಜಾನಿತಸಞ್ಞಂ। **ಕಾರಣಸಞ್ಞನ್ತಿ** ಹೇತುಸಞ್ಞಂ। **ಠಾನಸಞ್ಞನ್ತಿ** ಕಾರಣಸಞ್ಞಂ। **ನ ಪಟಿಲಭಸೀತಿ** ನ ವಿನ್ದಸಿ। **ಕುತೋ ಞಾಣನ್ತಿ** ಮಗ್ಗಞಾಣಂ ಪನ ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ಲಭಿಸ್ಸಸಿ। **ಅನಿಚ್ಚಂ ವಾತಿ** ಹುತ್ವಾ ಅಭಾವಟ್ಠೇನ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ಅನಿಚ್ಚಂ। **ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾನುಲೋಮಂ ವಾತಿ** "ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ಅನಿಚ್ಚಾ"ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಸಞ್ಞಾ ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾ, ತಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ ಅನುಲೋಮಂ ಅಪ್ಪಟಿಕ್ಕೂಲಂ ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾನುಲೋಮಂ। ಕಿಂ ತಂ? ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ। ದ್ವಿನ್ನಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಾನಂ ದುಕ್ಖಾನತ್ತಸಞ್ಞಾನುಲೋಮಾನಮ್ಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

೭೭. ಏವಂ ಸಮುಗ್ಗಹಿತೇಸು ಪಮೋಹೇನ ಮಾಗಣ್ಡಿಯಸ್ಸ ವಿವಾದಾಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತೇಸು ಅಞ್ಞೇಸು ಚ ಧಮ್ಮೇಸು ವಿಗತಪ್ಪಮೋಹಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ನಿಬ್ಬಿವಾದತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸಮೋ ವಿಸೇಸೀ"**ತಿ ಗಾಥಮಾಹ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - **ಯೋ** ಏವಂ ತಿಧಾ ಮಾನೇನ ವಾ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಾ ಪುಗ್ಗಲೇನ ವಾ **ಮಞ್ಞತಿ, ಸೋ ತೇನ** ಮಾನೇನ ತಾಯ ವಾ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ತೇನ ವಾ ಪುಗ್ಗಲೇನ ವಿವದೇಯ್ಯ। ಯೋ ಪನ ಅಮ್ಹಾದಿಸೋ ಇಮಾಸು **ತೀಸು ವಿಧಾಸು ಅವಿಕಮ್ಪಮಾನೋ, ಸಮೋ ವಿಸೇಸೀತಿ** ನ **ತಸ್ಸ ಹೋತಿ,** ನ ಚ ಹೀನೋತಿ ಪಾಠಸೇಸೋ। ಇಮಿಸ್ಸಾಪಿ ಗಾಥಾಯ ನಿದ್ದೇಸೋ ಉತ್ತಾನೋವ।

೭೮. ಕಿಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋ - **"ಸಚ್ಚನ್ತಿ ಸೋ"**ತಿ ಗಾಥಾ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - **ಸೋ** ಏವರೂಪೋ ಪಹೀನಮಾನದಿಟ್ಠಿಕೋ "ಮಾದಿಸೋ 'ಬಾಹಿತಪಾಪತ್ತಾ'ದಿನಾ ನಯೇನ **ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ,** ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚ"ನ್ತಿ **ಕಿಂ ವದೇಯ್ಯ** ಕಿಂ ವತ್ಥುಂ ಭಣೇಯ್ಯ, ಕೇನ ವಾ ಕಾರಣೇನ ಭಣೇಯ್ಯ, "ಮಯ್ಹಂ ಸಚ್ಚಂ, ತುಯ್ಹಂ ಮುಸಾ"ತಿ ವಾ **ಕೇನ** ಮಾನೇನ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪುಗ್ಗಲೇನ ವಾ ವಿವದೇಯ್ಯ। **ಯಸ್ಮಿಂ** ಮಾದಿಸೇ ಖೀಣಾಸವೇ "ಸದಿಸೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ ಪವತ್ತಿಯಾ **ಸಮಂ** ವಾ, ಇತರದ್ವಯಭಾವೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ **ವಿಸಮಂ ವಾ** ಮಞ್ಞಿತಂ **ನತ್ಥಿ,** ಸಮಾನಾದೀಸು **ಕೇನ ವಾದಂ ಪಟಿಸಂಯುಜೇಯ್ಯ** ಪಟಿಪ್ಫರೇಯ್ಯಾತಿ। ಇಮಿಸ್ಸಾಪಿ ಗಾಥಾಯ ನಿದ್ದೇಸೋ ಉತ್ತಾನೋ।

೭೯. ನನು ಏಕಂಸೇನೇವ ಏವರೂಪೋ ಪುಗ್ಗಲೋ? **"ಓಕಂ ಪಹಾಯಾ"**ತಿ ಗಾಥಾ। ತತ್ಥ **ಓಕಂ ಪಹಾಯಾತಿ** ರೂಪಧಾತ್ವಾದಿವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸೋಕಾಸಂ ತತ್ರ ಛನ್ದರಾಗಪ್ಪಹಾನೇನ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ। **ಅನಿಕೇತಸಾರೀತಿ** ರೂಪನಿಮಿತ್ತನಿಕೇತಾದೀನಿ ತಣ್ಹಾವಸೇನ ಅಸರನ್ತೋ। **ಗಾಮೇ ಅಕುಬ್ಬಂ ಮುನಿ ಸನ್ಥವಾನೀತಿ** ಗಾಮೇ ಗಿಹಿಸನ್ಥವಾನಿ ಅಕರೋನ್ತೋ। **ಕಾಮೇಹಿ ರಿತ್ತೋತಿ** ಕಾಮೇಸು ಛನ್ದರಾಗಾಭಾವೇನ ಸಬ್ಬಕಾಮೇಹಿ ಪುಥುಭೂತೋ। **ಅಪುರಕ್ಖರಾನೋತಿ** ಆಯತಿಂ ಅತ್ತಭಾವಂ ಅನಭಿನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತೋ। **ಕಥಂ ನ ವಿಗ್ಗಯ್ಹ ಜನೇನ ಕಯಿರಾತಿ** ಜನೇನ ಸದ್ಧಿಂ ವಿಗ್ಗಾಹಿಕಕಥಂ ನ ಕಥೇಯ್ಯ।

ಹಾಲಿದ್ದಕಾನೀತಿ ಏವಂನಾಮಕೋ ಗಹಪತಿ। **ಯೇನಾಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಚ್ಚಾನೋ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮೀತಿ ಯೇನಾತಿ** ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಕರಣವಚನಂ। ತಸ್ಮಾ ಯತ್ಥ ಮಹಾಕಚ್ಚಾನೋ, ತತ್ಥ ಉಪಸಙ್ಕಮೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಯೇನ ವಾ ಕಾರಣೇನ ಮಹಾಕಚ್ಚಾನೋ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತಬ್ಬೋ, ತೇನ ಕಾರಣೇನ ಉಪಸಙ್ಕಮೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಕೇನ

ಚ ಕಾರಣೇನ ಮಹಾಕಚ್ಚಾನೋ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತಬ್ಬೋ? ನಾನಪ್ಪಕಾರಗುಣವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ, ಸಾದುಫಲೂಪಭೋಗಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ದಿಜಗಣೇಹಿ ನಿಚ್ಚಫಲಿತಮಹಾರುಕ್ಖೋ ವಿಯ। ಉಪಸಙ್ಕಮೀತಿ ಚ ಗತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ**ತಿ ಉಪಸಙ್ಕಮನಪರಿಯೋಸಾನದೀಪನಂ। ಅಥ ವಾ ಏವಂ ಗತೋ ತತೋ ಆಸನ್ನತರಂ ಠಾನಂ ಮಹಾಕಚ್ಚಾನಸ್ಸ ಸಮೀಪಸಙ್ಖಾತಂ ಗನ್ತ್ವಾತಿಪಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾತಿ ಪಞ್ಚಪತಿಟ್ಠಿತೇನ ವನ್ದಿತ್ವಾ। ಇದಾನಿ ಯೇನತ್ಥೇನ ಮಹಾಕಚ್ಚಾನಸ್ಸ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಆಗತೋ, ತಂ ಪುಚ್ಛಿತುಕಾಮೋ ದಸನಖಸಮೋಧಾನಸಮುಜ್ಜಲಂ ಅಞ್ಜಲಿಂ ಸಿರಸಿ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸೀದಿ। **ಏಕಮನ್ತ**ನ್ತಿ ಭಾವನಪುಂಸಕನಿದ್ದೇಸೋ "ವಿಸಮಂ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾ ಪರಿವತ್ತನ್ತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೭) ವಿಯ। ತಸ್ಮಾ ಯಥಾ ನಿಸಿನ್ನೋ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸಿನ್ನೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ನಿಸೀದೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ವಾ ಏತಂ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। **ನಿಸೀದೀ**ತಿ ನಿಸಜ್ಜಂ ಕಪ್ಪೇಸಿ। ಪಣ್ಡಿತಾ ಹಿ ದೇವಮನುಸ್ಸಾ ಗರುಟ್ಠಾನಿಯಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಆಸನಕುಸಲತಾಯ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸೀದನ್ತಿ। ಅಯಞ್ಚ ಗಹಪತಿ ತೇಸಂ ಅಞ್ಞತರೋ, ತಸ್ಮಾ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸೀದಿ।

ಕಥಂ ನಿಸಿನ್ನೋ ಚ ಪನ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸಿನ್ನೋ ಹೋತೀತಿ? ಛ ನಿಸಜ್ಜದೋಸೇ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ? ಅತಿದೂರಂ ಅಚ್ಚಾಸನ್ನಂ ಉಪರಿವಾತಂ ಉನ್ನತಪ್ಪದೇಸಂ ಅತಿಸಮ್ಮುಖಂ ಅತಿಪಚ್ಛಾತಿ। ಅತಿದೂರೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ಹಿ ಸಚೇ ಕಥೇತುಕಾಮೋ ಹೋತಿ, ಉಚ್ಚಾಸದ್ದೇನ ಕಥೇತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ। ಅಚ್ಚಾಸನ್ನೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ಸಙ್ಘಟ್ಟನಂ ಕರೋತಿ। ಉಪರಿವಾತೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ಸರೀರಗನ್ಧೇನ ಬಾಧತಿ। ಉನ್ನತಪ್ಪದೇಸೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ಅಗಾರವಂ ಪಕಾಸೇತಿ। ಅತಿಸಮ್ಮುಖಾ ನಿಸಿನ್ನೋ ಸಚೇ ದಟ್ಠುಕಾಮೋ ಹೋತಿ, ಚಕ್ಖುನಾ ಚಕ್ಖುಂ ಆಹಚ್ಚ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ಹೋತಿ। ಅತಿಪಚ್ಛಾ ನಿಸಿನ್ನೋ ಸಚೇ ದಟ್ಠುಕಾಮೋ ಹೋತಿ, ಗೀವಂ ಪಸಾರೇತ್ವಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಅಯಮ್ಪಿ ಏತೇ ಛ ನಿಸಜ್ಜದೋಸೇ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ನಿಸೀದಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - "ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸೀದೀ"ತಿ।

ಏತದವೋಚಾತಿ ಏತಂ ಅವೋಚ। **ವುತ್ತಮಿದಂ ಭನ್ತೇ ಕಚ್ಚಾನ ಭಗವತಾ ಅಟ್ಠಕವಗ್ಗಿಯೇ ಮಾಗಣ್ಡಿಯಪಞ್ಹೇ**ತಿ ಅಟ್ಠಕವಗ್ಗಿಯಮ್ಹಿ ಮಾಗಣ್ಡಿಯಪಞ್ಹೋ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಪಞ್ಹೇ।

ರೂಪಧಾತೂತಿ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। **ರೂಪಧಾತುರಾಗವಿನಿಬನ್ಧ**ನ್ತಿ ರೂಪಧಾತುಮ್ಹಿ ರಾಗೇನ ವಿನಿಬದ್ಧಂ। **ವಿಞ್ಞಾಣ**ನ್ತಿ ಕಮ್ಮವಿಞ್ಞಾಣಂ। **ಓಕಸಾರೀ**ತಿ ಗೇಹಸಾರೀ ಆಲಯಸಾರೀ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ "ವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ಖೋ ಗಹಪತೀ"ತಿ ನ ವುತ್ತನ್ತಿ? ಸಮ್ಮೋಹವಿಘಾತತ್ಥಂ। "ಓಕೋ"ತಿ ಹಿ ಅತ್ಥತೋ ಪಚ್ಚಯೋ ವುಚ್ಚತಿ, ಪುರೇಜಾತಞ್ಚ ಕಮ್ಮವಿಞ್ಞಾಣಂ ಪಚ್ಛಾಜಾತಸ್ಸ ಕಮ್ಮವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸಪಿ ವಿಪಾಕವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸಪಿ, ವಿಪಾಕವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚ ವಿಪಾಕವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸಪಿ ಕಮ್ಮವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸಪಿ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಕತರಂ ನು ಖೋ ಇಧ ವಿಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿ ಸಮ್ಮೋಹೋ ಭವೇಯ್ಯ। ತಸ್ಸ ವಿಘಾತತ್ಥಂ ತಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಅಸಮ್ಭಿನ್ನಾವ ದೇಸನಾ ಕತಾತಿ। ಅಪಿಚ ವಿಪಾಕಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಚತಸ್ಸೋ ಅಭಿಸಙ್ಖಾರವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿಯೋತಿ ವುತ್ತಾತಿ ತಾ ದಸ್ಸೇತುಮ್ಪಿ ಇಧ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ನ ಗಹಿತಂ।

ಉಪಯುಪಾದಾನಾತಿ ತಣ್ಹೂಪಯದಿಟ್ಠೂಪಯವಸೇನ ದ್ವೇ ಉಪಯಾ, ಕಾಮುಪಾದಾನಾದೀನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಉಪಾದಾನಾನಿ ಚ। **ಚೇತಸೋ ಅಧಿಟ್ಠಾನಾಭಿನಿವೇಸಾನುಸಯಾ**ತಿ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭೂತಾ ಚೇವ ಅಭಿನಿವೇಸಭೂತಾ ಚ ಅನುಸಯಭೂತಾ ಚ। **ತಥಾಗತಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ। ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಹಿ ಖೀಣಾಸವಾನಂ ಏತೇ ಪಹೀನಾವ, ಸತ್ಥು ಪನ ಖೀಣಾಸವಭಾವೋ ಲೋಕೇ ಅತಿಪಾಕಟೋತಿ ಉಪರಿಮಕೋಟಿಯಾ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। **ವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ**ತಿ ಇಧ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಕಸ್ಮಾ ಗಹಿತಂ? ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ಕಿಲೇಸಾ ಹಿ ನ ಕೇವಲಂ ಚತೂಸುಯೇವ ಖನ್ಧೇಸು ಪಹೀನಾ ಪಹೀಯನ್ತಿ, ಪಞ್ಚಸುಪಿ ಪಹೀಯನ್ತಿಯೇವಾತಿ ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಗಹಿತಂ। **ಏವಂ ಖೋ ಗಹಪತಿ ಅನೋಕಸಾರೀ ಹೋತೀ**ತಿ ಏವಂ ಕಮ್ಮವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಓಕಂ ಅಸರನ್ತೇನ ಅನೋಕಸಾರೀ ನಾಮ ಹೋತಿ।

ರೂಪನಿಮಿತ್ತನಿಕೇತವಿಸಾರವಿನಿಬನ್ಧಾತಿ ರೂಪಮೇವ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪಚ್ಚಯಟ್ಠೇನ ನಿಮಿತ್ತಂ, ಆರಮ್ಮಣಕಿರಿಯಸಙ್ಖಾತೇನ ನಿವಾಸಟ್ಠೇನ ನಿಕೇತನ್ತಿ ರೂಪನಿಮಿತ್ತನಿಕೇತಂ। ವಿಸಾರೋ ಚ ವಿನಿಬನ್ಧೋ ಚ ವಿಸಾರವಿನಿಬನ್ಧಾ। ಉಭಯೇನಪಿ ಹಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪತ್ಥಟಭಾವೋ ಚ ವಿನಿಬನ್ಧನಭಾವೋ ಚ ವುತ್ತೋ, ರೂಪನಿಮಿತ್ತನಿಕೇತೇ ವಿಸಾರವಿನಿಬನ್ಧಾತಿ ರೂಪನಿಮಿತ್ತನಿಕೇತವಿಸಾರವಿನಿಬನ್ಧಾ, ತಸ್ಮಾ ರೂಪನಿಮಿತ್ತನಿಕೇತಮ್ಹಿ ಉಪ್ಪನ್ನೇನ ಕಿಲೇಸವಿಸಾರೇನ ಚೇವ ಕಿಲೇಸವಿನಿಬನ್ಧನೇನ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಿಕೇತಸಾರೀತಿ ವುಚ್ಚತೀ**ತಿ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ ನಿಕೇತಸಾರೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಪಹೀನಾ**ತಿ ತೇ ರೂಪನಿಮಿತ್ತನಿಕೇತೇ ಕಿಲೇಸವಿಸಾರವಿನಿಬನ್ಧಾ ಪಹೀನಾ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ಚ "ಓಕಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ, ಛ ಆರಮ್ಮಣಾನಿ "ನಿಕೇತ"ನ್ತಿ? ಛನ್ದರಾಗಸ್ಸ ಬಲವದುಬ್ಬಲತಾಯ। ಸಮಾನೇಪಿ ಹಿ ಏತೇಸಂ ಆಲಯಟ್ಠೇನ ವಿಸಯಭಾವೇ **ಓಕೋ**ತಿ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಸುದ್ಧಂ ಗೇಹಮೇವ ವುಚ್ಚತಿ, **ನಿಕೇತ**ನ್ತಿ "ಅಜ್ಜ ಅಸುಕಟ್ಠಾನೇ ಕೀಳಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಕತಸಙ್ಕೇತಾನಂ ನಿವಾಸನಟ್ಠಾನಂ ಉಯ್ಯಾನಾದಿ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಪುತ್ತದಾರಧನಧಞ್ಞಪುಣ್ಣಗೇಹೇ ಛನ್ದರಾಗೋ ಬಲವಾ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕೇಸು ಖನ್ಧೇಸು। ಯಥಾ ಪನ ಉಯ್ಯಾನಟ್ಠಾನಾದೀಸು ತತೋ ದುಬ್ಬಲತರೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಬಾಹಿರೇಸು ಛಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸೂತಿ ಛನ್ದರಾಗಸ್ಸ ಬಲವದುಬ್ಬಲತಾಯ ಏವಂ ದೇಸನಾ ಕತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಸುಖಿತೇಸು ಸುಖಿತೋತಿ ಉಪಟ್ಠಾಕೇಸು ಧನಧಞ್ಞಲಾಭಾದಿವಸೇನ ಸುಖಿತೇಸು "ಇದಾನಾಹಂ ಮನಾಪಂ ಚೀವರಂ ಮನಾಪಂ ಭೋಜನಂ ಲಭಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಗೇಹಸ್ಸಿತಸುಖೇನ ಸುಖಿತೋ ಹೋತಿ, ತೇಹಿ ಪತ್ತಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅತ್ತನಾ ಅನುಭವಮಾನೋ ವಿಯ ಚರತಿ। **ದುಕ್ಖಿತೇಸು ದುಕ್ಖಿತೋ**ತಿ ತೇಸಂ ಕೇನಚಿದೇವ ಕಾರಣೇನ ದುಕ್ಖೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಸಯಂ ದ್ವಿಗುಣೇನ ದುಕ್ಖೇನ ದುಕ್ಖಿತೋ ಹೋತಿ। **ಕಿಚ್ಚಕರಣೀಯೇಸೂ**ತಿ ಕಿಚ್ಚಸಙ್ಖಾತೇಸು ಕರಣೀಯೇಸು। **ವೋಯೋಗಂ ಆಪಜ್ಜತೀ**ತಿ ಉಪಯೋಗಂ ಸಯಂ ತೇಸಂ ಕಿಚ್ಚಾನಂ ಕತ್ತಬ್ಬತಂ ಆಪಜ್ಜತಿ।

ಕಾಮೇಸೂತಿ ವತ್ಥುಕಾಮೇಸು। **ಏವಂ ಖೋ ಗಹಪತಿ ಕಾಮೇಹಿ ಅರಿತ್ತೋ ಹೋತೀ**ತಿ ಏವಂ ಕಿಲೇಸಕಾಮೇಹಿ ಅರಿತ್ತೋ ಹೋತಿ।

ಅನ್ತೋ ಕಾಮಾನಂ ಭಾವೇನ ಅತುಚ್ಛೋ। ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖೋ ತೇಸಂ ಅಭಾವೇನ ರಿತ್ತೋ ತುಚ್ಛೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಪುರಕ್ಖರಾನೋತಿ ವಟ್ಟಂ ಪುರತೋ ಕುರುಮಾನೋ। **ಏವಂರೂಪೋ ಸಿಯ**ನ್ತಿಆದೀಸು ದೀಘರಸ್ಸಕಾಳೋದಾತಾದೀಸು ರೂಪೇಸು ಏವಂರೂಪೋ ನಾಮ ಭವೇಯ್ಯನ್ತಿ ಪತ್ಥೇತಿ। ಸುಖಾದೀಸು ವೇದನಾಸು **ಏವಂವೇದನೋ** ನಾಮ। ನೀಲಸಞ್ಞಾದೀಸು ಸಞ್ಞಾಸು **ಏವಂಸಞ್ಞೋ** ನಾಮ। ಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರಾದೀಸು ಸಙ್ಖಾರೇಸು **ಏವಂಸಙ್ಖಾರೋ** ನಾಮ। ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದೀಸು ವಿಞ್ಞಾಣೇಸು **ಏವಂವಿಞ್ಞಾಣೋ** ನಾಮ ಭವೇಯ್ಯನ್ತಿ ಪತ್ಥೇತಿ।

ಅಪುರಕ್ಖರಾನೋತಿ ವಟ್ಟಂ ಪುರತೋ ಅಕುರುಮಾನೋ। **ಸಹಿತಂ ಮೇ, ಅಸಹಿತಂ ತೇ**ತಿ ತುಯ್ಹಂ ವಚನಂ ಅಸಹಿತಂ ಅಸಿಲಿಟ್ಠಂ, ಮಯ್ಹಂ ಸಹಿತಂ ಸಿಲಿಟ್ಠಂ ಮಧುರಂ ಮಧುರಪಾನಸದಿಸಂ। **ಅಧಿಚಿಣ್ಣಂ ತೇ ವಿಪರಾವತ್ತ**ನ್ತಿ ಯಂ ತುಯ್ಹಂ ದೀಘೇನ ಕಾಲೇನ ಪರಿಚಿತಂ ಸುಪ್ಪಗುಣಂ, ತಂ ಮಮ ವಾದಂ ಆಗಮ್ಮ ಸಬ್ಬಂ ಖಣೇನ ವಿಪರಾವತ್ತಂ ನಿವತ್ತಂ। **ಆರೋಪಿತೋ ತೇ ವಾದೋ**ತಿ ತುಯ್ಹಂ ದೋಸೋ ಮಯಾ ಆರೋಪಿತೋ। **ಚರ ವಾದಪ್ಪಮೋಕ್ಖಾಯಾ**ತಿ ತಂ ತಂ ಆಚರಿಯಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಉತ್ತರಂ ಪರಿಯೇಸನ್ತೋ ಇಮಸ್ಸ ವಾದಸ್ಸ ಮೋಕ್ಖಾಯ ಚರ ಆಹಿಣ್ಡ। **ನಿಬ್ಬೇಠೇಹಿ ವಾ ಸಚೇ ಪಹೋಸೀ**ತಿ ಅಥ ಸಯಮೇವ ಪಹೋಸಿ, ಇಧೇವ ನಿಬ್ಬೇಠೇಹೀತಿ।

೮೦. ಸೋ ಏವರೂಪೋ "**ಯೇಹಿ ವಿವಿತ್ತೋ**"ತಿ ಗಾಥಾ। ತತ್ಥ **ಯೇಹೀ**ತಿ ಯೇಹಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಾದೀಹಿ। **ವಿವಿತ್ತೋ ವಿಚರೇಯ್ಯಾ**ತಿ ರಿತ್ತೋ ಚರೇಯ್ಯ। **ನ ತಾನಿ ಉಗ್ಗಯ್ಹ ವದೇಯ್ಯ ನಾಗೋ**ತಿ "ಆಗುಂ ನ ಕರೋತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಚೂಳನಿ॰

ಭದ್ರಾವುಧಮಾಣವಪುಚ್ಛಾನಿದ್ದೇಸ ೭೦; ಪಾರಾಯನಾನುಗೀತಿನಿದ್ದೇಸ ೧೦೨) ನಯೇನ ನಾಗೋ ತಾನಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಿ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ನ ಚರೇಯ್ಯ। **ಏಲಮ್ಬುಜನ್ತಿ** ಏಲಸಙ್ಖಾತೇ ಅಮ್ಬುಮ್ಹಿ ಜಾತಂ ಕಣ್ಟಕನಾಳಂ ವಾರಿಜಂ, ಪದುಮನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಯಥಾ ಜಲೇನ ಪಙ್ಕೇನ ಚನೂಪಲಿತ್ತನ್ತಿ** ತಂ ಪದುಮಂ ಯಥಾ ಜಲೇನ ಚ ಪಙ್ಕೇನ ಚ ಅನುಪಲಿತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಏವಂ ಮುನಿ ಸನ್ತಿವಾದೋ ಅಗಿದ್ಧೋತಿ** ಏವಂ ಅಜ್ಝತ್ತಸನ್ತಿವಾದೋ ಮುನಿ ಗೇಧಾಭಾವೇನ ಅಗಿದ್ಧೋ। **ಕಾಮೇ ಚ ಲೋಕೇ ಚ ಅನೂಪಲಿತ್ತೋತಿ** ದುವಿಧೇಪಿ ಕಾಮೇ ಅಪಾಯಾದಿಕೇ ಚ ಲೋಕೇ ದ್ವೀಹಿ ಸಿಲೇಸೇಹಿ ಅನುಪಲಿತ್ತೋ ಹೋತಿ।

ಆಗುಂ ನ ಕರೋತೀತಿ ಅಕುಸಲಾದಿದೋಸಂ ನ ಕರೋತಿ। **ನ ಗಚ್ಛತೀತಿ** ಅಗತಿವಸೇನ ನ ಗಚ್ಛತಿ। **ನಾಗಚ್ಛತೀತಿ** ಪಹೀನಕಿಲೇಸೇ ನ ಉಪೇತಿ। **ಪಾಪಕಾತಿ** ಲಾಮಕಾ। **ಅಕುಸಲಾತಿ** ಅಕೋಸಲ್ಲಸಮ್ಭೂತಾ। **ತೇ ಕಿಲೇಸೇ ನ ಪುನೇತೀತಿ** ಯೇ ಕಿಲೇಸಾ ಪಹೀನಾ, ತೇ ಕಿಲೇಸೇ ಪುನ ನ ಏತಿ। **ನ ಪಚ್ಚೇತೀತಿ** ಪಟಿ ನ ಉಪೇತಿ। **ನ ಪಚ್ಚಾಗಚ್ಛತೀತಿ** ಪುನ ನ ನಿವತ್ತತಿ।

ಖುರದಣ್ಡೋತಿ ಖುರಪತ್ತದಣ್ಡೋ ಫರುಸದಣ್ಡೋ। **ಚತ್ತಗೇಧೋತಿ** ವಿಸ್ಸಟ್ಠಗೇಧೋ। **ವನ್ತಗೇಧೋತಿ** ವಮಿತಗೇಧೋ। **ಮುತ್ತಗೇಧೋತಿ** ಛಿನ್ನಬನ್ಧನಗೇಧೋ। **ಪಹೀನಗೇಧೋತಿ** ಪಜಹಿತಗೇಧೋ। **ಪಟಿನಿಸ್ಸಟ್ಠಗೇಧೋತಿ** ಯಥಾ ನ ಪುನ ಚಿತ್ತಂ ಆರುಹತಿ, ಏವಂ ಪಟಿವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಗೇಧೋ। ಉಪರಿ **ವೀತರಾಗಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಸಬ್ಬಾನೇವ ತಾನಿ ಗಹಿತಗ್ಗಹಣಸ್ಸ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಭಾವವೇವಚನಾನಿ।

೮೧. ಕಿಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋ - "**ನ ವೇದಗೂ**"ತಿ ಗಾಥಾ। ತತ್ಥ ನ **ವೇದಗೂ ದಿಟ್ಠಿಯಾಯಕೋತಿ** ಚತುಮಗ್ಗವೇದಗೂ ಮಾದಿಸೋ ದಿಟ್ಠಿಯಾಯಕೋ ನ ಹೋತಿ, ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ವಾ, ತಂ ಸಾರತೋ ಪಚ್ಚೇನ್ತೋ ವಾ ನ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ವಚನತ್ಥೋ - ಯಾಯತೀತಿ ಯಾಯಕೋ। ಕರಣವಚನೇನ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಯಾಯತೀತಿ ದಿಟ್ಠಿಯಾಯಕೋ। ಉಪಯೋಗತ್ಥೇ ಸಾಮಿವಚನೇನಪಿ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಯಾತೀತಿಪಿ ದಿಟ್ಠಿಯಾಯಕೋ। **ನ ಮುತಿಯಾ ಸ ಮಾನಮೇತೀತಿ** ಮುತರೂಪಾದಿಭೇದಾಯ ಮುತಿಯಾಪಿ ಸೋ ಮಾನಂ ನ ಏತಿ। **ನ ಹಿ ತಮ್ಮಯೋ ಸೋತಿ** ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ತಮ್ಮಯೋ ಹೋತಿ ತಪ್ಪರಾಯಣೋ, ಅಯಂ ಪನ ನ ತಾದಿಸೋ। **ನ ಕಮ್ಮುನಾ ನೋಪಿ ಸುತೇನ ನೇಯ್ಯೋತಿ** ಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರಾದಿನಾ ಕಮ್ಮುನಾ ವಾ, ಸುತಸುದ್ಧಿಆದಿನಾ ಸುತೇನ ವಾ ಸೋ ನೇತಬ್ಬೋ ನ ಹೋತಿ। **ಅನೂಪನೀತೋ ಸ ನಿವೇಸನೇಸೂತಿ** ಸೋ ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ಉಪಯಾನಂ ಪಹೀನತ್ತಾ ಸಬ್ಬೇಸು ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿನಿವೇಸನೇಸು ಅನುಪನೀತೋ।

ಮುತರೂಪೇನ ವಾತಿ ಏತ್ಥ ಮುತರೂಪಂ ನಾಮ ಗನ್ಧರಸಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾನಿ। **ಮಾನಂ ನೇತೀತಿ** ಅಸ್ಮಿಮಾನಂ ನ ಏತಿ। **ನ ಉಪೇತೀತಿ** ಸಮೀಪಂ ನ ಏತಿ। **ನ ಉಪಗಚ್ಛತೀತಿ** ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ನ ತಿಟ್ಠತಿ। **ತಮ್ಮಯೋತಿ** ತಪ್ಪಕತೋ।

೮೨. ತಸ್ಸ ಚ ಏವಂವಿಧಸ್ಸ "**ಸಞ್ಞಾವಿರತ್ತಸ್ಸಾ**"ತಿ ಗಾಥಾ। ತತ್ಥ **ಸಞ್ಞಾವಿರತ್ತಸ್ಸಾತಿ** ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸಞ್ಞಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾಯ ಭಾವನಾಯ ಪಹೀನಕಾಮಾದಿಸಞ್ಞಸ್ಸ। ಇಮಿನಾ ಪದೇನ ಉಭತೋಭಾಗವಿಮುತ್ತೋ ಸಮಥಯಾನಿಕೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। **ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತಸ್ಸಾತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾಯ ಭಾವನಾಯ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇಹಿ ವಿಮುತ್ತಸ್ಸ। ಇಮಿನಾ ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। **ಸಞ್ಞಞ್ಚ ದಿಟ್ಠಿಞ್ಚ ಯೇ ಅಗ್ಗಹೇಸುಂ, ತೇ ಘಟ್ಟಮಾನಾ ವಿಚರನ್ತಿ ಲೋಕೇತಿ** ಯೇ ಪನ ಕಾಮಸಞ್ಞಾದಿಕಂ ಸಞ್ಞಂ ಅಗ್ಗಹೇಸುಂ, ತೇ ವಿಸೇಸತೋ ಗಹಟ್ಠಾ ಕಾಮಾಧಿಕರಣಂ, ಯೇ ಚ ದಿಟ್ಠಿಂ ಅಗ್ಗಹೇಸುಂ, ತೇ ವಿಸೇಸತೋ ಪಬ್ಬಜಿತಾ ಧಮ್ಮಾಧಿಕರಣಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಘಟ್ಟೇನ್ತಾ ವಿಚರನ್ತೀತಿ।

ಯೋ ಸಮಥಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಂ ಭಾವೇತೀತಿ ಯೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಸಮಥಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಪುರೇಚಾರಿಕಂ ಕತ್ವಾ ಸಹವಿಪಸ್ಸನಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಂ ಭಾವೇತಿ, ಪಠಮಂ ಸಮಾಧಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಸಹವಿಪಸ್ಸನಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಂ ಉಪ್ಪಾದೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಸ್ಸ ಆದಿತೋತಿ** ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದಿತೋ। **ಉಪಾದಾಯಾತಿ** ಪಟಿಚ್ಚ ಆಗಮ್ಮ। **ಗನ್ಥಾ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ**

ಗನ್ಥಾ ದೂರೀಕತಾ ಭವನ್ತಿ। **ಅರಹತ್ತೇ ಪತ್ತೇ**ತಿ ಅರಹತ್ತಫಲಂ ಪತ್ತೇ। **ಅರಹತೋ**ತಿ ಅರಹತ್ತಫಲೇ ಠಿತಸ್ಸ। **ಗನ್ಥಾ ಚ ಮೋಹಾ ಚಾ**ತಿಆದಯೋ ಸಬ್ಬೇ ಕಿಲೇಸಾ ಪಹೀನಾ ಹೋನ್ತಿ।

ಯೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಂ ಭಾವೇತೀತಿ ಯೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಪುರೇಚಾರಿಕಂ ಕತ್ವಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗಂ ಭಾವೇತಿ, ಪಠಮಂ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಂ ಭಾವೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಸ್ಸ ಆದಿತೋ ಉಪಾದಾಯಾ**ತಿ ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟಿಚ್ಚ। **ಮೋಹಾ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಾ ಹೋನ್ತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಾ**ತಿ ದೂರಂ ಪಾಪಿತಾ ಸಞ್ಞಾವಸೇನ। **ಘಟ್ಟೇನ್ತೀ**ತಿ ಯೇ ಕಾಮಸಞ್ಞಾದಿಂ ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ತೇ ಸಞ್ಞಾವಸೇನ ಪೀಳೇನ್ತಿ। **ಸಙ್ಘಟ್ಟೇನ್ತೀ**ತಿ ತತೋ ತತೋ ಪೀಳೇನ್ತಿ । ಇದಾನಿ ಘಟ್ಟೇನ್ತೇ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ರಾಜಾನೋಪಿ ರಾಜೂಹಿ ವಿವದನ್ತೀ**"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವಿತ್ಥಾರೋ ವುತ್ತೋ। **ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಪಾಣೀಹಿಪಿ ಉಪಕ್ಕಮನ್ತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಹತ್ಥೇಹಿ ಪಹರನ್ತಿ। **ಲೇಡ್ಡೂಹೀ**ತಿ ಕಪಾಲಖಣ್ಡೇಹಿ। **ದಣ್ಡೇಹೀ**ತಿ ಅಡ್ಢದಣ್ಡಕೇಹಿ। **ಸತ್ಥೇಹೀ**ತಿ ಉಭತೋಧಾರೇಹಿ ಸತ್ಥೇಹಿ।

ಅಭಿಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅಪ್ಪಹೀನತ್ತಾತಿ ಪುಞ್ಞಾದಿಅಭಿಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅಪ್ಪಹೀನಭಾವೇನ। **ಗತಿಯಾ ಘಟ್ಟೇನ್ತೀ**ತಿ ಗನ್ತಬ್ಬಾಯ ಪತಿಟ್ಠಾಭೂತಾಯ ಗತಿಯಾ ಪೀಳೇನ್ತಿ ಘಟ್ಟನಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತಿ। **ನಿರಯಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಸದ್ಧಮ್ಮಪ್ಪಜ್ಜೋತಿಕಾಯ ಮಹಾನಿದ್ದೇಸಟ್ಠಕಥಾಯ

ಮಾಗಣ್ಡಿಯಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಪುರಾಭೇದಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

೮೩. ದಸಮೇ ಪುರಾಭೇದಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸೇ **ಕಥಂದಸ್ಸೀತಿ** ಇಮಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಇತೋ ಪರೇಸಞ್ಚ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಕಲಹವಿವಾದಚೂಳಬ್ಯೂಹಮಹಾಬ್ಯೂಹತುವಟಕಅತ್ತದಣ್ಡಸುತ್ತಾನಂ ಸಮ್ಮಾಪರಿಬ್ಬಾಜನೀಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ (ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೬೨ ಆದಯೋ) ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ವಿಸೇಸತೋ ಪನ ಯಥೇವ ತಸ್ಮಿಂ ಮಹಾಸಮಯೇ ರಾಗಚರಿತದೇವತಾನಂ ಸಪ್ಪಾಯವಸೇನ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತುಂ ನಿಮ್ಮಿತಬುದ್ಧೇನ ಅತ್ತಾನಂ ಪುಚ್ಛಾಪೇತ್ವಾ ಸಮ್ಮಾಪರಿಬ್ಬಾಜನೀಯಸುತ್ತನ್ತ- (ಸು॰ ನಿ॰ ೩೬೧ ಆದಯೋ) ಮಭಾಸಿ, ಏವಂ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಮಹಾಸಮಯೇ “ಕಿಂ ನು ಖೋ ಪುರಾ ಸರೀರಭೇದಾ ಕತ್ತಬ್ಬ”ನ್ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನಚಿತ್ತಾನಂ ದೇವತಾನಂ ಚಿತ್ತಂ ಞತ್ವಾ ತಾಸಂ ಅನುಗ್ಗಹತ್ಥಂ ಅಡ್ಢತೇಳಸಭಿಕ್ಖುಸತಪರಿವಾರಂ ನಿಮ್ಮಿತಬುದ್ಧಂ ಆಕಾಸೇನ ಆನೇತ್ವಾ ತೇನ ಅತ್ತಾನಂ ಪುಚ್ಛಾಪೇತ್ವಾ ಇಮಂ ಸುತ್ತಮಭಾಸಿ।

ಕಥಂ? ಬುದ್ಧಾ ನಾಮ ಮಹನ್ತಾ ಏತೇ ಸತ್ತವಿಸೇಸಾ, ಯಂ ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಂ ಸುತಂ ಮುತಂ ವಿಞ್ಞಾತಂ ಪತ್ತಂ ಪರಿಯೇಸಿತಂ ಅನುವಿಚರಿತಂ ಮನಸಾ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಕತ್ಥಚಿ ನೀಲಾದಿವಸೇನ ವಿಭತ್ತರೂಪಾರಮ್ಮಣೇಸು ವಿಭತ್ತರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ವಾ, ಭೇರಿಸದ್ದಾದಿವಸೇನ ವಿಭತ್ತಸದ್ದಾರಮ್ಮಣಾದೀಸು ಸದ್ದಾದಿಆರಮ್ಮಣಂ ವಾ ಅತ್ಥಿ, ಯಂ ಏತೇಸಂ ಞಾಣಮುಖೇ ಆಪಾಥಂ ನಾಗಚ್ಛತಿ। ಯಥಾಹ - “ಯಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾಯ ದಿಟ್ಠಂ ಸುತಂ ಮುತಂ ವಿಞ್ಞಾತಂ ಪತ್ತಂ ಪರಿಯೇಸಿತಂ ಅನುವಿಚರಿತಂ ಮನಸಾ, ತಮಹಂ ಜಾನಾಮಿ ತಮಹಂ ಅಬ್ಭಞ್ಞಾಸಿ”ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪)। ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣೋ ಭಗವಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ತಾ ದೇವತಾ ಭಬ್ಬಾಭಬ್ಬವಸೇನ ದ್ವೇ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಅಕಾಸಿ। “ಕಮ್ಮಾವರಣೇನ ವಾ ಸಮನ್ನಾಗತಾ”ತಿಆದಿನಾ (ಪು॰ ಪ॰ ೧೨) ಹಿ ನಯೇನ ವುತ್ತಾ ಸತ್ತಾ ಅಭಬ್ಬಾ ನಾಮ। ತೇ ಏಕವಿಹಾರೇ ವಸನ್ತೇಪಿ ಬುದ್ಧಾ ನ ಓಲೋಕೇನ್ತಿ। ವಿಪರೀತಾ ಪನ ಭಬ್ಬಾ ನಾಮ। ತೇ ದೂರೇ ವಸನ್ತೇಪಿ ಗನ್ತ್ವಾ ಸಙ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ। ತಸ್ಮಿಂ ದೇವತಾಸನ್ನಿಪಾತೇ ಯೇ ಅಭಬ್ಬಾ, ತೇ ಪಹಾಯ ಭಬ್ಬೇ ಪರಿಗ್ಗಹೇಸಿ। ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ “ಏತ್ತಕಾ ಏತ್ಥ ರಾಗಚರಿತಾ, ಏತ್ತಕಾ ದೋಸಾದಿಚರಿತಾ”ತಿ ಚರಿಯವಸೇನ ಛ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಅಕಾಸಿ। ಅಥ ನೇಸಂ ಸಪ್ಪಾಯಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಉಪಧಾರೇನ್ತೋ “ರಾಗಚರಿತಾನಂ ದೇವಾನಂ ಸಮ್ಮಾಪರಿಬ್ಬಾಜನೀಯಸುತ್ತಂ (ಸು॰ ನಿ॰ ೩೬೧ ಆದಯೋ) ಕಥೇಸ್ಸಾಮಿ, ದೋಸಚರಿತಾನಂ ಕಲಹವಿವಾದಸುತ್ತಂ (ಸು॰ ನಿ॰ ೮೬೮ ಆದಯೋ), ಮೋಹಚರಿತಾನಂ ಮಹಾಬ್ಯೂಹಸುತ್ತಂ (ಸು॰ ನಿ॰ ೯೦೧ ಆದಯೋ), ವಿತಕ್ಕಚರಿತಾನಂ ಚೂಳಬ್ಯೂಹಸುತ್ತಂ (ಸು॰ ನಿ॰ ೮೮೪ ಆದಯೋ), ಸದ್ಧಾಚರಿತಾನಂ ತುವಟಕಸುತ್ತಂ (ಸು॰ ನಿ॰ ೯೨೧ ಆದಯೋ), ಬುದ್ಧಿಚರಿತಾನಂ ಪುರಾಭೇದಸುತ್ತಂ (ಸು॰ ನಿ॰ ೮೫೪ ಆದಯೋ) ಕಥೇಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ದೇಸನಂ ವವತ್ಥಾಪೇತ್ವಾ ಪುನ ತಂ ಪರಿಸಂ ಮನಸಾಕಾಸಿ “ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯೇನ ನು ಖೋ ಜಾನೇಯ್ಯ, ಪರಜ್ಝಾಸಯೇನ, ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕೇನ, ಪುಚ್ಛಾವಸೇನಾ”ತಿ। ತತೋ “ಪುಚ್ಛಾವಸೇನ ಜಾನೇಯ್ಯಾ”ತಿ ಞತ್ವಾ “ಅತ್ಥಿ ನು ಖೋ ಕೋಚಿ ದೇವತಾನಂ ಅಜ್ಝಾಸಯಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಚರಿಯವಸೇನ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿತುಂ ಸಮತ್ಥೋ”ತಿ “ತೇಸು ಪಞ್ಚಸತೇಸು ಭಿಕ್ಖೂಸು ಏಕೋಪಿ ನ ಸಕ್ಕೋತೀ”ತಿ ಅದ್ದಸ। ತತೋ ಅಸೀತಿಮಹಾಸಾವಕೇ, ದ್ವೇ ಅಗ್ಗಸಾವಕೇ ಚ ಸಮನ್ನಾಹರಿತ್ವಾ “ತೇಪಿ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತೀ”ತಿ ದಿಸ್ವಾ ಚಿನ್ತೇಸಿ - “ಸಚೇ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೋ ಭವೇಯ್ಯ, ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ ನು ಖೋ”ತಿ। “ಸೋಪಿ ನ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯೋ”ತಿ ಞತ್ವಾ “ಸಕ್ಕಸುಯಾಮಾದೀಸು ಕೋಚಿ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಾ”ತಿ ಸಮನ್ನಾಹರಿ। ಸಚೇ ಹಿ ತೇಸು ಕೋಚಿ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ, ತಂ ಪುಚ್ಛಾಪೇತ್ವಾ ಅತ್ತನಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಯ್ಯ। ನ ಪನ ತೇಸುಪಿ ಕೋಚಿ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಅಥಸ್ಸ ಏತದಹೋಸಿ - “ಮಾದಿಸೋ ಬುದ್ಧೋಯೇವ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ, ಅತ್ಥಿ ಪನ ಕತ್ಥಚಿ ಅಞ್ಞೋ ಬುದ್ಧೋ”ತಿ ಅನನ್ತಾಸು ಲೋಕಧಾತೂಸು ಅನನ್ತಞಾಣಂ ಪತ್ಥರಿತ್ವಾ ಲೋಕಂ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ ನ ಅಞ್ಞಂ ಬುದ್ಧಂ ಅದ್ದಸ। ಅನಚ್ಛರಿಯಞ್ಚೇತಂ, ಇದಾನಿ ಅತ್ತನಾ ಸಮಂ ನ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ, ಯೋ ಜಾತದಿವಸೇಪಿ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲವಣ್ಣನಾಯಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೭) ವುತ್ತನಯೇನ ಅತ್ತನಾ ಸಮಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ “ಅಗ್ಗೋಹಮಸ್ಮಿ ಲೋಕಸ್ಸಾ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೧) ಅಪ್ಪಟಿವತ್ತಿಯಂ ಸೀಹನಾದಂ ನದಿ। ಏವಂ ಅಞ್ಞಂ ಅತ್ತನಾ ಸಮಂ ಅಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಚಿನ್ತೇಸಿ “ಸಚೇ ಅಹಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಅಹಮೇವ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಯ್ಯಂ, ಏವಂ ತಾ ದೇವತಾ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸನ್ತಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತುಂ। ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಪನ ಬುದ್ಧೇಯೇವ ಪುಚ್ಛನ್ತೇ ಮಯಿ ಚ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನ್ತೇ ಅಚ್ಛೇರಕಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಸಕ್ಖಿಸ್ಸನ್ತಿ ಚ ದೇವತಾ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತುಂ, ತಸ್ಮಾ ನಿಮ್ಮಿತಬುದ್ಧಂ ಮಾಪೇಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾದಕಂ ಝಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವುಟ್ಠಾಯ

“ಪತ್ತಚೀವರಗ್ಗಹಣಂ ಆಲೋಕಿತಂ ವಿಲೋಕಿತಂ ಸಮಿಞ್ಜಿತಂ ಪಸಾರಿತಞ್ಚ ಮಮ ಸದಿಸಂಯೇವ ಹೋತೂ”ತಿ ಕಾಮಾವಚರಚಿತ್ತೇಹಿ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ “ಪಾಚೀನಯುಗನ್ಧರಪರಿಕ್ಖೇಪತೋ ಉಲ್ಲಙ್ಘಯಮಾನಂ ಚನ್ದಮಣ್ಡಲಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ನಿಕ್ಖಮನ್ತೋ ವಿಯ ಆಗಚ್ಛತೂ”ತಿ ರೂಪಾವಚರಚಿತ್ತೇನ ಅಧಿಟ್ಠಾಸಿ। ದೇವಸಙ್ಘೋ ತಂ ದಿಸ್ವಾ “ಅಞ್ಞೋಪಿ ನು ಖೋ ಭೋ, ಚನ್ದೋ ಉಗ್ಗತೋ”ತಿ ಆಹ। ಅಥ ಚನ್ದಂ ಓಹಾಯ ಆಸನ್ನತರೇ ಜಾತೇ “ನ ಚನ್ದೋ, ಸೂರಿಯೋ ಉಗ್ಗತೋ”ತಿ। ಪುನ ಆಸನ್ನತರೇ ಜಾತೇ “ನ ಸೂರಿಯೋ, ದೇವವಿಮಾನಂ ಏತ”ನ್ತಿ। ಪುನ ಆಸನ್ನತರೇ ಜಾತೇ “ನ ದೇವವಿಮಾನಂ, ದೇವಪುತ್ತೋ ಏಸೋ”ತಿ। ಪುನ ಆಸನ್ನತರೇ ಜಾತೇ “ನ ದೇವಪುತ್ತೋ, ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಾ ಏಸೋ”ತಿ। ಪುನ ಆಸನ್ನತರೇ ಜಾತೇ “ನ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಾ, ಅಪರೋಪಿ ಭೋ ಬುದ್ಧೋ ಆಗತೋ”ತಿ ಆಹ।

ತತ್ಥ ಪುಥುಜ್ಜನದೇವತಾ ಚಿನ್ತಯಿಂಸು - “ಏಕಬುದ್ಧಸ್ಸ ತಾವ ಅಯಂ ದೇವತಾಸನ್ನಿಪಾತೋ। ದ್ವಿನ್ನಂ ಕೀವಮಹನ್ತೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ। ಅರಿಯದೇವತಾ ಚಿನ್ತಯಿಂಸು - “ಏಕಿಸ್ಸಾ ಲೋಕಧಾತುಯಾ ದ್ವೇ ಬುದ್ಧಾ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಅದ್ಧಾ ಭಗವಾ ಅತ್ತನಾ ಸದಿಸಂ ಅಞ್ಞಂ ಏಕಂ ಬುದ್ಧಂ ನಿಮ್ಮಿನೀ”ತಿ। ಅಥಸ್ಸ ದೇವಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸೇವ ನಿಮ್ಮಿತಬುದ್ಧೋ ಆಗನ್ತ್ವಾ ದಸಬಲಂ ಅವನ್ದಿತ್ವಾವ ಸಮ್ಮುಖಟ್ಠಾನೇ ಸಮಸಮಂ ಕತ್ವಾ ಮಾಪಿತೇ ಆಸನೇ ನಿಸೀದಿ। ಭಗವತೋ ಬಾತ್ತಿಂಸಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣಾನಿ, ನಿಮ್ಮಿತಸ್ಸಾಪಿ, ಭಗವತೋ ಸರೀರಾ ಛಬ್ಬಣ್ಣರಸ್ಮಿಯೋ ನಿಕ್ಖಮನ್ತಿ, ನಿಮ್ಮಿತಸ್ಸಾಪಿ, ಭಗವತೋ ಸರೀರರಸ್ಮಿಯೋ ನಿಮ್ಮಿತಸರೀರೇ ಪಟಿಹಞ್ಞನ್ತಿ, ನಿಮ್ಮಿತಸ್ಸ ರಸ್ಮಿಯೋ ಭಗವತೋ ಕಾಯೇ ಪಟಿಹಞ್ಞನ್ತಿ। ತಾ ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಸರೀರತೋ ಉಗ್ಗಮ್ಮ ಭವಗ್ಗಂ ಆಹಚ್ಚ ತತೋ ತತೋ ಪಟಿನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ದೇವತಾನಂ ಮತ್ಥಕಮತ್ಥಕಪರಿಯನ್ತೇನ ಓತರಿತ್ವಾ ಚಕ್ಕವಾಳಮುಖವಟ್ಟಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಹಿಂಸು। ಸಕಲಚಕ್ಕವಾಳಗಬ್ಭಂ ಸುವಣ್ಣಮಯವಙ್ಕಗೋಪಾನಸಿವಿನದ್ಧಮಿವ ಚೇತಿಯಘರಂ ವಿರೋಚಿತ್ಥ। ದಸಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳದೇವತಾ ಏಕಚಕ್ಕವಾಳೇ ರಾಸಿಭೂತಾ ದ್ವಿನ್ನಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ರಸ್ಮಿಅಬ್ಭನ್ತರಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಅಟ್ಠಂಸು। ನಿಮ್ಮಿತೋ ನಿಸೀದನ್ತೋಯೇವ **“ಕಥಂದಸ್ಸೀ ಕಥಂಸೀಲೋ, ಉಪಸನ್ತೋತಿ ವುಚ್ಚತೀ”**ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಅಧಿಪಞ್ಞಾದಿಕಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ಗಾಥಮಾಹ।

ತತ್ಥ ಪುಚ್ಛಾಯ ತಾವ ಸೋ ನಿಮ್ಮಿತೋ **ಕಥಂದಸ್ಸೀ**ತಿ ಅಧಿಪಞ್ಞಂ, **ಕಥಂಸೀಲೋ**ತಿ ಅಧಿಸೀಲಂ, **ಉಪಸನ್ತೋ**ತಿ ಅಧಿಚಿತ್ತಂ ಪುಚ್ಛತಿ। ಸೇಸಂ ಪಾಕಟಮೇವ।

ನಿಮ್ಮಿತಬುದ್ಧಾದಿವಿಭಾವನತ್ಥಂ ಪೇಟಕೇ -

> “ಉಪೇತಿ ಧಮ್ಮಂ ಪರಿಪುಚ್ಛಮಾನೋ, ಕುಸಲಂ ಅತ್ಥುಪಸಞ್ಹಿತಂ।
> ನ ಜೀವತಿ ನ ನಿಬ್ಬುತೋ ನ ಮತೋ, ತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಕತಮಂ ವದನ್ತಿ ಬುದ್ಧಾ॥ (ಪರಿ॰ ೪೭೯)।
>
> “ಸಂಸಾರಖೀಣೋ ನ ಚ ವನ್ತರಾಗೋ, ನ ಚಾಪಿ ಸೇಕ್ಖೋ ನ ಚ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೋ।
> ಅಖೀಣಾಸವೋ ಅನ್ತಿಮದೇಹಧಾರೀ, ತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಕತಮಂ ವದನ್ತಿ ಬುದ್ಧಾ॥
>
> “ನ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚೇನ ಸಮಙ್ಗಿಭೂತೋ, ನ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚೇನ ಕುತೋ ನಿರೋಧೋ।
> ಸಮುದಯಸಚ್ಚತೋ ಸುವಿದೂರವಿದೂರೋ, ತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಕತಮಂ ವದನ್ತಿ ಬುದ್ಧಾ॥
>
> “ಅಹೇತುಕೋ ನೋಪಿ ಚ ರೂಪನಿಸ್ಸಿತೋ, ಅಪಚ್ಚಯೋ ನೋಪಿ ಚ ಸೋ ಅಸಙ್ಖತೋ।
> ಅಸಙ್ಖತಾರಮ್ಮಣೋ ನೋಪಿ ಚ ರೂಪೀ, ತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಕತಮಂ ವದನ್ತಿ ಬುದ್ಧಾ”ತಿ॥ -

ವುತ್ತಂ।

ತತ್ಥ ಪಠಮಗಾಥಾ ನಿಮ್ಮಿತಬುದ್ಧಂ ಸನ್ಧಾಯ, ದುತಿಯಗಾಥಾ ಪಚ್ಛಿಮಭವಿಕಬೋಧಿಸತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ, ತತಿಯಗಾಥಾ ಅರಹತ್ತಫಲಟ್ಠಂ ಸನ್ಧಾಯ, ಚತುತ್ಥಗಾಥಾ ಅರೂಪೇ ನಿಬ್ಬಾನಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಮನೋದ್ವಾರಪುರೇಚಾರಿಕಚಿತ್ತಸಮಙ್ಗಿಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಾತಿ ಞಾತಬ್ಬಾ। **ಕೀದಿಸೇನ ದಸ್ಸನೇನಾತಿ** ಕೀದಿಸವಸೇನ ದಸ್ಸನೇನ। **ಕಿಂಸಣ್ಠಿತೇನಾತಿ** ಕಿಂಸರಿಕ್ಖೇನ। **ಕಿಂಪಕಾರೇನಾತಿ** ಕಿಂವಿಧೇನ। **ಕಿಂಪಟಿಭಾಗೇನಾತಿ** ಕಿಂಆಕಾರೇನ।

ಯಂ ಪುಚ್ಛಾಮೀತಿ ಯಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಪುಚ್ಛಾಮಿ, ತಂ ಮಯ್ಹಂ ವಿಯಾಕರೋಹಿ। **ಯಾಚಾಮೀತಿ** ಆಯಾಚಾಮಿ। **ಅಜ್ಝೇಸಾಮೀತಿ** ಆಣಾಪೇಮಿ। **ಪಸಾದೇಮೀತಿ** ತವ ಸನ್ತಾನೇ ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಉಪ್ಪಾದೇಮಿ। **ಬ್ರೂಹೀತಿ** ನಿದ್ದೇಸಸ್ಸ ಉದ್ದೇಸಪದಂ। **ಆಚಿಕ್ಖಾತಿ** ದೇಸೇತಬ್ಬಾನಂ "ಇಮಾನಿ ನಾಮಾನೀ"ತಿ ನಾಮವಸೇನ ಕಥೇಹಿ। **ದೇಸೇಹೀತಿ** ದಸ್ಸೇಹಿ । **ಪಞ್ಞಪೇಹೀತಿ** ಜಾನಾಪೇಹಿ। ಞಾಣಮುಖವಸೇನ ಹಿ ಅಪ್ಪನಂ ಠಪೇನ್ತೋ "ಪಞ್ಞಪೇಹೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಪಟ್ಠಪೇಹೀತಿ** ಪಞ್ಞಾಪೇಹಿ, ಪವತ್ತಾಪೇಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಞಾಣಮುಖೇ ಠಪೇಹೀತಿ ವಾ। **ವಿವರಾತಿ** ವಿವಟಂ ಕರೋಹಿ, ವಿವರಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಭಜಾತಿ** ವಿಭಾಗಕಿರಿಯಾಯ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ದಸ್ಸೇಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉತ್ತಾನೀಕರೋಹೀತಿ** ಪಾಕಟಭಾವಂ ಕರೋಹಿ।

ಅಥ ವಾ **ಆಚಿಕ್ಖಾತಿ** ದೇಸನಾದೀನಂ ಛನ್ನಂ ಪದಾನಂ ಮೂಲಪದಂ। ದೇಸನಾದೀನಿ ಛ ಪದಾನಿ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿವರಣತ್ಥಂ ವುತ್ತಾನಿ। ತತ್ಥ **ದೇಸೇಹೀತಿ** ಉಗ್ಘಟಿತಞ್ಞೂನಂ ವಸೇನ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಪಠಮಂ ಉದ್ದೇಸವಸೇನ ದೇಸೇಹಿ। ಉಗ್ಘಟಿತಞ್ಞೂ ಹಿ ಸಙ್ಖೇಪೇನ ವುತ್ತಂ ಪಠಮಂ ವುತ್ತಞ್ಚ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತಿ। **ಪಞ್ಞಪೇಹೀತಿ** ವಿಪಞ್ಚಿತಞ್ಞೂನಂ ವಸೇನ ತೇಸಂ ಚಿತ್ತತೋಸನೇನ ಬುದ್ಧಿನಿಸಾನೇನ ಚ ಪಠಮಂ ಸಂಖಿತ್ತಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರತೋ ನಿದ್ದೇಸವಸೇನೇವ ಪಞ್ಞಪೇಹಿ। **ಪಟ್ಠಪೇಹೀತಿ** ತೇಸಂಯೇವ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಸ್ಸ ನಿದ್ದೇಸಸ್ಸ ಪಟಿನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ವಿತ್ಥಾರಿತವಸೇನ ಠಪೇತಿ ಪಟ್ಠಪೇಹಿ। **ವಿವರಾತಿ** ನಿದ್ದಿಟ್ಠಸ್ಸಪಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ವಚನೇನ ವಿವರಾಹಿ। **ವಿಭಜಾತಿ** ಪುನಪ್ಪುನಂ ವುತ್ತಸ್ಸಾಪಿ ವಿಭಾಗಕರಣೇನ ವಿಭಜಾಹಿ। **ಉತ್ತಾನೀಕರೋಹೀತಿ** ವಿವಟಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರತರವಚನೇನ ವಿಭತ್ತಸ್ಸ ಚ ನಿದಸ್ಸನವಚನೇನ ಉತ್ತಾನಿಂ ಕರೋಹಿ। ಅಯಂ ದೇಸನಾ ನೇಯ್ಯಾನಮ್ಪಿ ಪಟಿವೇಧಾಯ ಹೋತೀತಿ।

೮೪. ವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇ ಪನ ಭಗವಾ ಸರೂಪೇನ ಅಧಿಪಞ್ಞಾದೀನಿ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾವ ಅಧಿಪಞ್ಞಾದಿಪ್ಪಭಾವೇನ ಯೇಸಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಉಪಸಮಾ "ಉಪಸನ್ತೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ನಾನಾದೇವತಾನಂ ಆಸಯಾನುಲೋಮೇನ ತೇಸಂ ಉಪಸಮಮೇವ ದೀಪೇನ್ತೋ **"ವೀತತಣ್ಹೋ"**ತಿಆದಿಕಾ ಗಾಥಾಯೋ ಅಭಾಸಿ। ತತ್ಥ ಆದಿತೋ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಗಾಥಾನಂ "ತಂ ಬ್ರೂಮಿ ಉಪಸನ್ತೋ"ತಿ ಇಮಾಯ ಗಾಥಾಯ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ತತೋ ಪರಾಸಂ "ಸ ವೇ ಸನ್ತೋತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಬ್ಬಪಚ್ಛಿಮೇನ ಪದೇನ।

ಅನುಪದವಣ್ಣನಾನಯೋ - **ವೀತತಣ್ಹೋ ಪುರಾಭೇದಾತಿ** ಯೋ ಸರೀರಭೇದಾ ಪುಬ್ಬಮೇವ ಪಹೀನತಣ್ಹೋ। **ಪುಬ್ಬಮನ್ತಮನಿಸ್ಸಿತೋತಿ** ಅತೀತದ್ಧಾದಿಭೇದಂ ಪುಬ್ಬಅನ್ತಂ ಅನಿಸ್ಸಿತೋ। **ವೇಮಜ್ಝೇ ನುಪಸಙ್ಖೇಯ್ಯೋತಿ** ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇಪಿ ಅದ್ಧನಿ "ರತ್ತೋ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ನ ಉಪಸಙ್ಖಾತಬ್ಬೋ । **ತಸ್ಸ ನತ್ಥಿ ಪುರಕ್ಖತನ್ತಿ** ತಸ್ಸ ಅರಹತೋ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪುರೇಕ್ಖಾರಾನಂ ಅಭಾವಾ ಅನಾಗತೇ ಅದ್ಧನಿ ಪುರಕ್ಖತಮಪಿ ನತ್ಥಿ, ತಂ ಬ್ರೂಮಿ ಉಪಸನ್ತೋತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಏಸ ನಯೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ।

ಪುರಾ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾತಿ ಕರಜಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದತೋ ಪುಬ್ಬೇಯೇವ। **ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸಾತಿ** ಸಕಲತ್ತಭಾವಸ್ಸ। **ಕಳೇವರಸ್ಸ ನಿಕ್ಖೇಪಾತಿ** ಕಳೇವರಸ್ಸ ನಿಕ್ಖೇಪತೋ ಸರೀರಸ್ಸ ಠಪನತೋ। **ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಉಪಚ್ಛೇದಾತಿ** ದುವಿಧಸ್ಸ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಉಪಚ್ಛೇದತೋ ಪುಬ್ಬಮೇವ।

ಪುಬ್ಬನ್ತೋ ವುಚ್ಚತಿ ಅತೀತೋ ಅದ್ಧಾತಿ ಪುಬ್ಬಸಙ್ಖಾತೋ ಅನ್ತೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ "ಅತೀತೋ ಅದ್ಧಾತಿ, ಅತಿಕ್ಕನ್ತೋ ಕಾಲೋ"ತಿ ಕಥೀಯತಿ। **ಅತೀತಂ ಅದ್ಧಾನಂ ಆರಬ್ಭಾತಿ** ಅತೀತಕಾಲಂ ಪಟಿಚ್ಚ ತಣ್ಹಾ ಪಹೀನಾ।

ಅಪರಮ್ಪಿ ಭದ್ದೇಕರತ್ತಪರಿಯಾಯಂ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೭೨ ಆದಯೋ) ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಅಥ ವಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಏವಂರೂಪೋ ಅಹೋಸಿ**ನ್ತಿ ಕಾಳೋಪಿ ಸಮಾನೋ ಇನ್ದನೀಲಮಣಿವಣ್ಣೋ ಅಹೋಸಿನ್ತಿ ಏವಂ ಮನುಞ್ಞರೂಪವಸೇನೇವ ಏವಂರೂಪೋ ಅಹೋಸಿಂ। ಕುಸಲಸುಖಸೋಮನಸ್ಸವೇದನಾವಸೇನೇವ **ಏವಂವೇದನೋ**। ತಂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂಯೇವ ಸಞ್ಞಾದೀನಂ ವಸೇನ **ಏವಂಸಞ್ಞೋ। ಏವಂಸಙ್ಖಾರೋ। ಏವಂವಿಞ್ಞಾಣೋ ಅಹೋಸಿಂ ಅತೀತಮದ್ಧಾನನ್ತಿ ತತ್ಥ ನನ್ದಿಂ ನ ಸಮನ್ನಾನೇತೀ**ತಿ ತೇಸು ರೂಪಾದೀಸು ತಣ್ಹಂ ವಾ ತಣ್ಹಾಸಮ್ಪಯುತ್ತದಿಟ್ಠಿಂ ವಾ ನಾನುಪವತ್ತಯತಿ। ಅಪರೇನ ಪರಿಯಾಯೇನ ಮಹಾಕಚ್ಚಾನಭದ್ದೇಕರತ್ತಪರಿಯಾಯಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಅಥ ವಾ ಇತಿ ಮೇ ಚಕ್ಖು ಅಹೋಸೀ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಚಕ್ಖೂ**ತಿ ಚಕ್ಖುಪಸಾದೋ। **ರೂಪಾ**ತಿ ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಿಕರೂಪಾ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸೇಸಾಯತನಾನಿಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। **ವಿಞ್ಞಾಣ**ನ್ತಿ ನಿಸ್ಸಯವಿಞ್ಞಾಣಂ। **ನ ತದಭಿನನ್ದತೀ**ತಿ ತಂ ಚಕ್ಖುಞ್ಚೇವ ರೂಪಞ್ಚ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ನಾಭಿನನ್ದತಿ। **ಇತಿ ಮೇ ಮನೋ ಅಹೋಸಿ ಇತಿ ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ **ಮನೋ**ತಿ ಭವಙ್ಗಚಿತ್ತಂ। **ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಂ। **ಹಸಿತಲಪಿತಕೀಳಿತಾನೀ**ತಿ ದನ್ತವಿದಂಸಕಹಸಿತಞ್ಚ ವಾಚಾಲಪಿತಞ್ಚ ಕಾಯಕೀಳಾದಿಕೀಳಿತಞ್ಚಾತಿ ಹಸಿತಲಪಿತಕೀಳಿತಾನಿ। **ನ ತದಸ್ಸಾದೇತೀ**ತಿ ತಾನಿ ಹಸಿತಾದೀನಿ ನಾಭಿನನ್ದತಿ। **ನ ತಂ ನಿಕಾಮೇತೀ**ತಿ ಕನ್ತಂ ನ ಕರೋತಿ। **ನ ಚ ತೇನ ವಿತ್ತಿಂ ಆಪಜ್ಜತೀ**ತಿ ತೇನ ಚ ತುಟ್ಠಿಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ।

ತಂ ತಂ ಪಚ್ಚಯಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪನ್ನೋತಿ **ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೋ। ರತ್ತೋತಿ ನುಪಸಜ್ಜೇಯ್ಯೋ**ತಿ ರಾಗೇನ ರತ್ತೋತಿ ಗಣನಂ ನ ಉಪನೇತಬ್ಬೋ। ಉಪರಿಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಏವರೂಪೋ ಸಿಯ**ನ್ತಿಆದೀಸು ಪಣೀತಮನುಞ್ಞರೂಪಾದಿವಸೇನೇವ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಪವತ್ತನಸಙ್ಖಾತಾ ನನ್ದೀ ಸಮನ್ನಾನಯನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ನ ಪಣಿದಹತೀ**ತಿ ಪತ್ಥನಾವಸೇನ ನ ಠಪೇತಿ। **ಅಪ್ಪಣಿಧಾನಪಚ್ಚಯಾ**ತಿ ನ ಪತ್ಥನಾಠಪನಕಾರಣೇನ।

೮೫. ಅಸನ್ತಾಸೀತಿ ತೇನ ತೇನ ಅಲಾಭತೋ ಅಸನ್ತಸನ್ತೋ। **ಅವಿಕತ್ಥೀ**ತಿ ಸೀಲಾದೀಹಿ ಅವಿಕತ್ಥನಸೀಲೋ। **ಅಕುಕ್ಕುಚೋ**ತಿ ಹತ್ಥಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾದಿವಿರಹಿತೋ। **ಮನ್ತಭಾಣೀ**ತಿ ಮನ್ತಾಯ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ವಾಚಂ ಭಾಸಿತಾ। **ಅನುದ್ಧತೋ**ತಿ ಉದ್ಧಚ್ಚವಿರಹಿತೋ। **ಸ ವೇ ವಾಚಾಯತೋ**ತಿ ಸೋ ವಾಚಾಯ ಯತೋ ಸಂಯತೋ ಚತುದೋಸವಿರಹಿತಂ ವಾಚಂ ಭಾಸಿತಾ ಹೋತಿ।

ಅಕ್ಕೋಧನೋತಿ ಯಞ್ಹಿ ಖೋ ವುತ್ತನ್ತಿ "ನ ಕೋಧನೋ ಅಕೋಧನೋ ಕೋಧವಿರಹಿತೋ"ತಿ ಯಂ ಕಥಿತಂ, ತಂ ಪಠಮಂ ತಾವ ಕೋಧಂ ಕಥೇತುಕಾಮೋ "**ಅಪಿಚ ಕೋಧೋ ತಾವ ವತ್ತಬ್ಬೋ**"ತಿ ಆಹ। **ಕೋಧೋ ತಾವ ವತ್ತಬ್ಬೋ**ತಿ ಪಠಮಂ ಕೋಧೋ ಕಥೇತಬ್ಬೋ। **ದಸಹಾಕಾರೇಹಿ ಕೋಧೋ ಜಾಯತೀ**ತಿ ದಸಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಕೋಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। **ಅನತ್ಥಂ ಮೇ ಅಚರೀ**ತಿ ಅವಡ್ಢಿಂ ಮೇ ಅಕಾಸಿ, ಇಮಿನಾ ಉಪಾಯೇನ ಸಬ್ಬಪದೇಸು ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಅಟ್ಠಾನೇ ವಾ ಪನ ಕೋಧೋ ಜಾಯತೀ**ತಿ ಅಕಾರಣೇ ಕೋಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಏಕಚ್ಚೋ ಹಿ "ದೇವೋ ಅತಿವಸ್ಸತೀ"ತಿ ಕುಪ್ಪತಿ, "ನ ವಸ್ಸತೀ"ತಿ ಕುಪ್ಪತಿ, "ಸೂರಿಯೋ ತಪ್ಪತೀ"ತಿ ಕುಪ್ಪತಿ, "ನ ತಪ್ಪತೀ"ತಿ ಕುಪ್ಪತಿ, ವಾತೇ ವಾಯನ್ತೇಪಿ ಕುಪ್ಪತಿ, ಅವಾಯನ್ತೇಪಿ ಕುಪ್ಪತಿ, ಸಮ್ಮಜ್ಜಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಬೋಧಿಪಣ್ಣಾನಂ ಕುಪ್ಪತಿ, ಚೀವರಂ ಪಾರುಪಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ವಾತಸ್ಸ ಕುಪ್ಪತಿ, ಉಪಕ್ಖಲಿತ್ವಾ ಖಾಣುಕಸ್ಸ ಕುಪ್ಪತಿ। ಇದಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ - "ಅಟ್ಠಾನೇ ವಾ ಪನ ಕೋಧೋ ಜಾಯತೀ"ತಿ। ತತ್ಥ ಹೇಟ್ಠಾ ನವಸು ಠಾನೇಸು ಸತ್ತೇ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಕಮ್ಮಪಥಭೇದೋ ಹೋತಿ।

ಅಟ್ಠಾನಘಾತೋ ಪನ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಕಮ್ಮಪಥಭೇದಂ ನ ಕರೋತಿ। ಚಿತ್ತಂ ಆಘಾತೇನ್ತೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋತಿ **ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆಘಾತೋ**। ತತೋ ಬಲವತರೋ **ಪಟಿಘಾತೋ**। ಪಟಿಹಞ್ಞನವಸೇನ **ಪಟಿಘಂ**। ಪಟಿವಿರುಜ್ಝತೀತಿ **ಪಟಿವಿರೋಧೋ**। ಕುಪ್ಪನವಸೇನ **ಕೋಪೋ। ಪಕೋಪೋ ಸಮ್ಪಕೋಪೋ**ತಿ ಉಪಸಗ್ಗವಸೇನ ಪದಂ ವಡ್ಢಿತಂ। ದುಸ್ಸನವಸೇನ **ದೋಸೋ। ಪದೋಸೋ ಸಮ್ಪದೋಸೋ**ತಿ ಉಪಸಗ್ಗವಸೇನ ಪದಂ ವಡ್ಢಿತಂ। **ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಬ್ಯಾಪತ್ತೀ**ತಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಪನ್ನತಾ ವಿಪರಿವತ್ತನಾಕಾರೋ। ಮನಂ ಪದೂಸಯಮಾನೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ **ಮನೋಪದೋಸೋ**। ಕುಜ್ಝನವಸೇನ **ಕೋಧೋ**। ಕುಜ್ಝನಾಕಾರೋ **ಕುಜ್ಝನಾ**। ಕುಜ್ಝಿತಸ್ಸ

ಭಾವೋ **ಕುಜ್ಝಿತತ್ತಂ**। ದುಸ್ಸತೀತಿ **ದೋಸೋ**। **ದುಸ್ಸನಾತಿ** ದುಸ್ಸನಾಕಾರೋ। **ದುಸ್ಸಿತತ್ತನ್ತಿ** ದುಸ್ಸಿತಭಾವೋ। ಪಕತಿಭಾವವಿಜಹನಟ್ಠೇನ ಬ್ಯಾಪಜ್ಜನಂ **ಬ್ಯಾಪತ್ತಿ**। **ಬ್ಯಾಪಜ್ಜನಾತಿ** ಬ್ಯಾಪಜ್ಜನಾಕಾರೋ। ವಿರುಜ್ಝತೀತಿ **ವಿರೋಧೋ**। ಪುನಪ್ಪುನಂ ವಿರುಜ್ಝತೀತಿ **ಪಟಿವಿರೋಧೋ**। ವಿರುದ್ಧಾಕಾರಪಟಿವಿರುದ್ಧಾಕಾರವಸೇನ ವಾ ಇದಂ ವುತ್ತಂ। ಚಣ್ಡಿಕೋ ವುಚ್ಚತಿ ಚಣ್ಡೋ, ಥದ್ಧಪುಗ್ಗಲೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಚಣ್ಡಿಕ್ಕಂ**। ನ ಏತೇನ ಸುರೋಪಿತಂ ವಚನಂ ಹೋತಿ, ದುರುತ್ತಂ ಅಪರಿಪುಣ್ಣಮೇವ ಹೋತೀತಿ **ಅಸುರೋಪೋ**। ಕುದ್ಧಕಾಲೇ ಹಿ ಪರಿಪುಣ್ಣವಚನಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಸಚೇಪಿ ಕಸ್ಸಚಿ ಹೋತಿ, ತಂ ಅಪ್ಪಮಾಣಂ। ಅಪರೇ ಪನ "ಅಸ್ಸುಜನನಟ್ಠೇನ ಅಸ್ಸುರೋಪನತೋ ಅಸ್ಸುರೋಪೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ಅಕಾರಣಂ ಸೋಮನಸ್ಸಸ್ಸಾಪಿ ಅಸ್ಸುಜನನತೋ। ಹೇಟ್ಠಾವುತ್ತಅತ್ತಮನತಾಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ನ ಅತ್ತಮನತಾತಿ **ಅನತ್ತಮನತಾ**। ಸಾ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸೇವ, ನ ಸತ್ತಸ್ಸ, ತಸ್ಮಾ "**ಚಿತ್ತಸ್ಸಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಅಧಿಮತ್ತಪರಿತ್ತತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ಅಧಿಮತ್ತಭಾವೋ ಪರಿತ್ತಭಾವೋ ಚ, ಬಲವಭಾವೋ ಮನ್ದಭಾವೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಞ್ಚಿ ಕಾಲೇ**ತಿ ಏಕದಾ। "ಕಞ್ಚಿ ಕಾಲ"ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। **ಚಿತ್ತಾವಿಲಕರಣಮತ್ತೋ ಹೋತೀತಿ** ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆವಿಲಕರಣಪ್ಪಮಾಣೋ, ಚಿತ್ತಕಿಲಿಟ್ಠಕರಣಪ್ಪಮಾಣೋತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಚಿತ್ತಾಲಸಕರಣಮತ್ತೋ"ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ತಂ ನ ಸುನ್ದರಂ। ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಕಿಲಮಥಕರಣಮತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನ ಚ ತಾವ ಮುಖಕುಲಾನವಿಕುಲಾನೋ ಹೋತೀತಿ** ಮುಖಸ್ಸ ಸಙ್ಕೋಚನವಿಸಙ್ಕೋಚನೋ ನ ಚ ತಾವ ಹೋತಿ। **ನ ಚ ತಾವ ಹನುಸಞ್ಚೋಪನೋ ಹೋತೀತಿ** ದ್ವಿನ್ನಂ ಹನೂನಂ ಅಪರಾಪರಂ ಚಲನೋ ನ ಚ ತಾವ ಹೋತಿ। **ನ ಚ ತಾವ ಫರುಸವಾಚಂ ನಿಚ್ಛಾರಣೋ ಹೋತೀತಿ** ಪರೇಸಂ ಮಮ್ಮಚ್ಛೇದಕಂ ಫರುಸವಾಚಂ ಮುಖತೋ ನೀಹರಣೇನ ಬಹಿ ನಿಕ್ಖಮನೋ ನ ಚ ತಾವ ಹೋತಿ। **ನ ಚ ತಾವ ದಿಸಾವಿದಿಸಾನುವಿಲೋಕನೋ ಹೋತೀತಿ** ಪರಸ್ಸ ಅಬ್ಭುಕ್ಕಿರಣತ್ಥಂ ದಣ್ಡಾದಿಅತ್ಥಾಯ ದಿಸಞ್ಚ ಅನುದಿಸಞ್ಚ ಪುನಪ್ಪುನಂ ವಿಲೋಕನೋ ನ ಚ ತಾವ ಹೋತಿ।

ನ ಚ ತಾವ ದಣ್ಡಸತ್ಥಪರಾಮಸನೋ ಹೋತೀತಿ ಆಘಾತನತ್ಥಂ ದಣ್ಡಞ್ಚ ಏಕತೋಧಾರಾದಿಸತ್ಥಞ್ಚ ಆದಿಯನೋ ನ ಚ ತಾವ ಹೋತಿ। **ನ ಚ ತಾವ ದಣ್ಡಸತ್ಥಅಬ್ಭುಕ್ಕಿರಣೋ ಹೋತೀತಿ** ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ದಣ್ಡಸತ್ಥಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಪಹರಣೋ ನ ಚ ತಾವ ಹೋತಿ। **ನ ಚ ತಾವ ದಣ್ಡಸತ್ಥಅಭಿನಿಪಾತನೋ ಹೋತೀತಿ** ಏತಂ ದುವಿಧಂ ಪರಸ್ಸ ಪಹರಣತ್ಥಂ ನ ಚ ತಾವ ಖಿಪನೋ ಹೋತಿ। **ನ ಚ ತಾವ ಛಿನ್ನವಿಚ್ಛಿನ್ನಕರಣೋ ಹೋತೀತಿ** ದಣ್ಡಸತ್ಥಾದಿಖಿಪನೇನ ಪರಸರೀರಂ ದ್ವಿಧಾಕರಣೋ ಚ ವಿವಿಧಾಕಾರೇನ ವಣಕರಣೋ ಚ ನ ತಾವ ಹೋತಿ। "ಛಿದ್ದವಿಚ್ಛಿದ್ದಕರಣೋ"ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। **ನ ಚ ತಾವ ಸಮ್ಭಞ್ಜನಪಲಿಭಞ್ಜನೋ ಹೋತೀತಿ** ಸರೀರಂ ಭಞ್ಜಿತ್ವಾ ಚುಣ್ಣವಿಚುಣ್ಣಕರಣೋ ನ ಚ ತಾವ ಹೋತಿ। **ನ ಚ ತಾವ ಅಙ್ಗಮಙ್ಗಅಪಕಡ್ಢನೋ ಹೋತೀತಿ** ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಂ ಸಮ್ಪಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಅಪನೇತ್ವಾ ಕಡ್ಢನೋ ನ ಚ ತಾವ ಹೋತಿ। **ನ ಚ ತಾವ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪನೋ ಹೋತೀತಿ** ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯತೋ ವೋರೋಪನೋ ನ ಚ ತಾವ ಹೋತಿ। **ನ ಚ ತಾವ ಸಬ್ಬಚಾಗಪರಿಚ್ಚಾಗಾಯ ಸಣ್ಠಿತೋ ಹೋತೀತಿ** ಸಬ್ಬಂ ಪರಸ್ಸ ಜೀವಿತಂ ನಾಸೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಜೀವಿತನಾಸನತ್ಥಾಯ ಸಣ್ಠಿತೋ ನ ಚ ತಾವ ಹೋತಿ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯದಾ ಅಞ್ಞಂ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇತ್ವಾ ಅತ್ತಾನಂ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪನತ್ಥಾಯ ಠಿತೋ, ತದಾ ಸಬ್ಬಚಾಗಪರಿಚ್ಚಾಗಾ ನಾಮ ಹೋತಿ। ವುತ್ತಞ್ಚೇತಂ ಭಗವತಾ -

"ಕೋಧಂ ಛೇತ್ವಾ ಸುಖಂ ಸೇತಿ, ಕೋಧಂ ಛೇತ್ವಾ ನ ಸೋಚತಿ।
ಕೋಧಸ್ಸ ವಿಸಮೂಲಸ್ಸ, ಮಧುರಗ್ಗಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ।
ವಧಂ ಅರಿಯಾ ಪಸಂಸನ್ತಿ, ತಞ್ಹಿ ಛೇತ್ವಾ ನ ಸೋಚತೀ"ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೭, ೧೯೭)।

ಯತೋತಿ ಯದಾ। **ಪರಪುಗ್ಗಲಂ ಘಾತೇತ್ವಾ**ತಿ ಪರಪುಗ್ಗಲಂ ನಾಸೇತ್ವಾ। **ಅತ್ತಾನಂ ಘಾತೇತೀ**ತಿ ಅತ್ತಾನಂ ಮಾರೇತಿ। **ಪರಮುಸ್ಸದಗತೋ**ತಿ ಅತಿಬಲವಭಾವಂ ಗತೋ। **ಪರಮವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತೋ**ತಿ ಅತಿವಿಪುಲಭಾವಂ ಪತ್ತೋ। **ಕೋಧಸ್ಸ ಪಹೀನತ್ತಾ**ತಿ ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಸ್ಸ ಕೋಧಸ್ಸ ಪಹೀನಭಾವೇನ। **ಕೋಧವತ್ಥುಸ್ಸ ಪರಿಞ್ಞಾತತ್ತಾ**ತಿ ಕೋಧಸ್ಸ ಪತಿಟ್ಠಾಭೂತಸ್ಸ

ಕಾರಣಭೂತಸ್ಸ ಪಿಯಾಪಿಯಅಟ್ಠಾನಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ವತ್ಥುಸ್ಸ ಇಸ್ಸಾತತೀರಣಪರಿಙ್ಞಾಹಿ ಬ್ಯಾಪೇತ್ವಾ ಇಸ್ಸಾತಭಾವೇನ। **ಕೋಧಹೇತುಸ್ಸ ಉಪಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ**ತಿ ಕೋಧಸ್ಸ ಜನಕಹೇತುನೋ ದೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಸ್ಸ ಉಚ್ಛಿನ್ನಭಾವೇನ।

ತಾಸೀತಿ ಭಾಯನಸೀಲೋ ಹೋತಿ। **ಉತ್ತಾಸೀ**ತಿ ಅತಿಭಾಯನಸೀಲೋ। **ಪರಿತ್ತಾಸೀ**ತಿ ಸಮನ್ತತೋ ಭಾಯನಸೀಲೋ। **ಭಾಯತೀ**ತಿ ಭಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। **ಸನ್ತಾಸಂ ಆಪಜ್ಜತೀ**ತಿ ವಿರೂಪಭಾವಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। **ಕತ್ಥೀ ಹೋತೀ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ವಣ್ಣಭಣನಸೀಲೋ ಹೋತಿ। **ವಿಕತ್ಥೀ**ತಿ ವಿವಿಧಾ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ವಣ್ಣಭಣನಸೀಲೋ। **ಜಾತಿಯಾ ವಾ**ತಿ ಖತ್ತಿಯಭಾವಾದಿಜಾತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಾ। **ಗೋತ್ತೇನ ವಾ**ತಿ ಗೋತಮಗೋತ್ತಾದಿನಾ ಉಕ್ಕಟ್ಠಗೋತ್ತೇನ ವಾ। **ಕೋಲಪುತ್ತಿಯೇನ ವಾ**ತಿ ಮಹಾಕುಲಭಾವೇನ ವಾ। **ವಣ್ಣಪೋಕ್ಖರತಾಯ ವಾ**ತಿ ವಣ್ಣಸಮ್ಪನ್ನಸರೀರತಾಯ ವಾ। ಸರೀರಞ್ಹಿ "ಪೋಕ್ಖರ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಸ ವಣ್ಣಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಿರೂಪಭಾವೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಧನೇನ ವಾ**ತಿಆದೀನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ।

ಕುಕ್ಕುಚ್ಚನ್ತಿ ನಿದ್ದೇಸಸ್ಸ ಉದ್ದೇಸಪದಂ। ತತ್ಥ **ಕುಕ್ಕುಚ್ಚ**ನ್ತಿ ಕುಚ್ಛಿತಂ ಕತಂ ಕುಕತಂ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ। ತಂ ಪಚ್ಛಾನುತಾಪಲಕ್ಖಣಂ, ಕತಾಕತಾನುಸೋಚನರಸಂ, ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ಕತಾಕತಪದಟ್ಠಾನಂ, ದಾಸಬ್ಯಂ ವಿಯ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಹತ್ಥಕುಕ್ಕುಚ್ಚಮ್ಪೀ**ತಿ ಹತ್ಥೇಹಿ ಕುಚ್ಛಿತಂ ಕತಂ ಕುಕತಂ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ ಹತ್ಥಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ। **ಪಾದಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಅಕಪ್ಪಿಯೇ ಕಪ್ಪಿಯಸಞ್ಞಿತಾತಿ ಅಚ್ಛಮಂಸಂ ಸೂಕರಮಂಸನ್ತಿ ಖಾದತಿ, ದೀಪಿಮಂಸಂ ಮಿಗಮಂಸನ್ತಿ ಖಾದತಿ, ಅಕಪ್ಪಿಯಭೋಜನಂ ಕಪ್ಪಿಯಭೋಜನನ್ತಿ ಭುಞ್ಜತಿ, ವಿಕಾಲೇ ಕಾಲಸಞ್ಞಿತಾಯ ಭುಞ್ಜತಿ, ಅಕಪ್ಪಿಯಪಾನಕಂ ಕಪ್ಪಿಯಪಾನಕನ್ತಿ ಪಿವತಿ। ಅಯಂ ಅಕಪ್ಪಿಯೇ ಕಪ್ಪಿಯಸಞ್ಞಿತಾ। **ಕಪ್ಪಿಯೇ ಅಕಪ್ಪಿಯಸಞ್ಞಿತಾ**ತಿ ಸೂಕರಮಂಸಂ ಅಚ್ಛಮಂಸನ್ತಿ ಖಾದತಿ, ಮಿಗಮಂಸಂ ದೀಪಿಮಂಸನ್ತಿ ಖಾದತಿ, ಕಪ್ಪಿಯಭೋಜನಂ ಅಕಪ್ಪಿಯಭೋಜನನ್ತಿ ಭುಞ್ಜತಿ, ಕಾಲೇ ವಿಕಾಲಸಞ್ಞಿತಾಯ ಭುಞ್ಜತಿ, ಕಪ್ಪಿಯಪಾನಕಂ ಅಕಪ್ಪಿಯಪಾನಕನ್ತಿ ಪಿವತಿ। ಅಯಂ ಕಪ್ಪಿಯೇ ಅಕಪ್ಪಿಯಸಞ್ಞಿತಾ। **ಅವಜ್ಜೇ ವಜ್ಜಸಞ್ಞಿತಾ**ತಿ ನಿದ್ದೋಸೇ ದೋಸಸಞ್ಞಿತಾ। **ವಜ್ಜೇ ಅವಜ್ಜಸಞ್ಞಿತಾ**ತಿ ಸದೋಸೇ ನಿದ್ದೋಸಸಞ್ಞಿತಾ। **ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾಯನಾ**ತಿ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾಯನಾಕಾರೋ। **ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾಯಿತತ್ತ**ನ್ತಿ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾಯಿತಭಾವೋ। **ಚೇತಸೋ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋ**ತಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಿರೂಪೋ ಪಟಿಸರಣಭಾವೋ। **ಮನೋವಿಲೇಖೋ**ತಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಲೇಖೋ।

ಕತತ್ತಾ ಚ ಅಕತತ್ತಾ ಚಾತಿ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದೀನಂ ಕತಭಾವೇನ ಚ ಕಾಯಸುಚರಿತಾದೀನಂ ಅಕತಭಾವೇನ ಚ। **ಕತಂ ಮೇ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತ**ನ್ತಿ ಮಯಾ ಕಾಯೇನ ಕಿಲೇಸಪೂತಿಕತ್ತಾ ದುಟ್ಠು ಚರಿತಂ ಕಾಯೇನ ಕತಂ। **ಅಕತಂ ಮೇ ಕಾಯಸುಚರಿತ**ನ್ತಿ ಮಯಾ ಕಾಯೇನ ಸುಟ್ಠು ಚರಿತಂ ನ ಕತಂ। **ವಚೀದುಚ್ಚರಿತವಚೀಸುಚರಿತಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ **ನಿರೋಧ**ಪರಿಯೋಸಾನೇಸು ।

ಚಿತ್ತಸ್ಸಾತಿ ನ ಸತ್ತಸ್ಸ ನ ಪೋಸಸ್ಸ। **ಉದ್ಧಚ್ಚ**ನ್ತಿ ಉದ್ಧತಾಕಾರೋ। **ಅವೂಪಸಮೋ**ತಿ ನ ವೂಪಸಮೋ। ಚೇತೋ ವಿಕ್ಖಿಪತೀತಿ **ಚೇತಸೋ ವಿಕ್ಖೇಪೋ, ಭನ್ತತ್ತಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಭನ್ತಭಾವೋ ಭನ್ತಯಾನಭನ್ತಗೋಣಾದೀನಂ ವಿಯ। ಇಮಿನಾ ಏಕಾರಮ್ಮಣಸ್ಮಿಂಯೇವ ವಿಪ್ಫನ್ದನಂ ಕಥಿತಂ। ಉದ್ಧಚ್ಚಞ್ಹಿ ಏಕಾರಮ್ಮಣೇ ವಿಪ್ಫನ್ದತಿ, ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ನಾನಾರಮ್ಮಣೇತಿ। **ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ ಉದ್ಧಚ್ಚ**ನ್ತಿ ಅಯಂ ಉದ್ಧತಭಾವೋ ಕಥೀಯತಿ।

ಮುಸಾವಾದಂ ಪಹಾಯಾತಿ ಏತ್ಥ **ಮುಸಾ**ತಿ ವಿಸಂವಾದನಪುರೇಕ್ಖಾರಸ್ಸ ಅತ್ಥಭಞ್ಜಕೋ ವಚೀಪಯೋಗೋ ಕಾಯಪಯೋಗೋ ವಾ। ವಿಸಂವಾದನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಪನಸ್ಸ ಪರವಿಸಂವಾದಕಕಾಯವಚೀಪಯೋಗಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಚೇತನಾ ಮುಸಾವಾದೋ।

ಅಪರೋ ನಯೋ - **ಮುಸಾ**ತಿ ಅಭೂತಂ ಅತಚ್ಛಂ ವತ್ಥು। **ವಾದೋ**ತಿ ತಸ್ಸ ಭೂತತೋ ತಚ್ಛತೋ ವಿಞ್ಞಾಪನಂ। ಲಕ್ಖಣತೋ ಪನ ಅತಥಂ ವತ್ಥುಂ ತಥತೋ ಪರಂ ವಿಞ್ಞಾಪೇತುಕಾಮಸ್ಸ ತಥಾವಿಞ್ಞತ್ತಿಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಚೇತನಾ ಮುಸಾವಾದೋ, ತಂ

ಮುಸಾವಾದಂ। **ಪಹಾಯಾ**ತಿ ಇಮಂ ಮುಸಾವಾದಚೇತನಾಸಙ್ಖಾತಂ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಂ ಪಜಹಿತ್ವಾ । **ಪಟಿವಿರತೋ**ತಿ ಪಹೀನಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ತತೋ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯತೋ ಓರತೋ ವಿರತೋವ। ನತ್ಥಿ ತಸ್ಸ ವೀತಿಕ್ಕಮಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಚಕ್ಖುಸೋತವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ ಧಮ್ಮಾ, ಪಗೇವ ಕಾಯವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾತಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಅಞ್ಞೇಸುಪಿ ಏವರೂಪೇಸು ಪದೇಸು ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಸಚ್ಚಂ ವದತೀತಿ **ಸಚ್ಚವಾದೀ**। ಸಚ್ಚೇನ ಸಚ್ಚಂ ಸನ್ದಹತಿ ಘಟೇತೀತಿ ಸಚ್ಚಸನ್ಧೋ, ನ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಮುಸಾ ವದತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯೋ ಹಿ ಪುರಿಸೋ ಕದಾಚಿ ಮುಸಾ ವದತಿ, ಕದಾಚಿ ಸಚ್ಚಂ, ತಸ್ಸ ಮುಸಾವಾದೇನ ಅನ್ತರಿತತ್ತಾ ಸಚ್ಚಂ ಸಚ್ಚೇನ ನ ಘಟೀಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ನ ಸಚ್ಚಸನ್ಧೋ, ಅಯಂ ಪನ ನ ತಾದಿಸೋ, ಜೀವಿತಹೇತುಪಿ ಮುಸಾ ಅವತ್ವಾ ಸಚ್ಚೇನ ಸಚ್ಚಂ ಸನ್ದಹತಿಯೇವಾತಿ ಸಚ್ಚಸನ್ಧೋ।

ಥೇತೋತಿ ಥಿರೋ, ಥಿರಕಥೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏಕೋ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಹಲಿದ್ದಿರಾಗೋ ವಿಯ, ಥುಸರಾಸಿಮ್ಹಿ ನಿಖಾತಖಾಣು ವಿಯ, ಅಸ್ಸಪಿಟ್ಠೇ ಠಪಿತಕುಮ್ಭಣ್ಡಮಿವ ಚ ನ ಥಿರಕಥೋ ಹೋತಿ, ಏಕೋ ಪಾಸಾಣಲೇಖಾ ವಿಯ, ಇನ್ದಖೀಲಾ ವಿಯ ಚ ಥಿರಕಥೋ ಹೋತಿ, ಅಸಿನಾ ಸೀಸಂ ಛಿನ್ದನ್ತೇಪಿ ದ್ವೇ ಕಥಾ ನ ಕಥೇತಿ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಥೇತೋ।

ಪಚ್ಚಯಿಕೋತಿ ಪತ್ತಿಯಾಯಿತಬ್ಬಕೋ, ಸದ್ಧಾಯಿತಬ್ಬಕೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏಕಚ್ಚೋ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ನ ಪಚ್ಚಯಿಕೋ ಹೋತಿ, "ಇದಂ ಕೇನ ವುತ್ತಂ, ಅಸುಕೇನಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಮಾ ತಸ್ಸ ವಚನಂ ಸದ್ದಹಥಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। ಏಕೋ ಪಚ್ಚಯಿಕೋ ಹೋತಿ, "ಇದಂ ಕೇನ ವುತ್ತಂ, ಅಸುಕೇನಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಯದಿ ತೇನ ವುತ್ತಂ, ಇದಮೇವ ಪಮಾಣಂ, ಇದಾನಿ ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ ನತ್ಥಿ, ಏವಮೇವ ಇದ"ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪಚ್ಚಯಿಕೋ।

ಅವಿಸಂವಾದಕೋ ಲೋಕಸ್ಸಾತಿ ತಾಯ ಸಚ್ಚವಾದಿತಾಯ ಲೋಕಂ ನ ವಿಸಂವಾದೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಪಿಸುಣಂ ವಾಚಂ ಪಹಾಯಾತಿಆದೀಸು ಯಾಯ ವಾಚಾಯ ಯಸ್ಸ ತಂ ವಾಚಂ ಭಾಸತಿ, ತಸ್ಸ ಹದಯೇ ಅತ್ತನೋ ಪಿಯಭಾವಂ ಪರಸ್ಸ ಚ ಸುಞ್ಞಭಾವಂ ಕರೋತಿ, ಸಾ **ಪಿಸುಣಾ ವಾಚಾ**। ಯಾಯ ಪನ ಅತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಪರಮ್ಪಿ ಫರುಸಂ ಕರೋತಿ, ಯಾ ವಾಚಾ ಸಯಮ್ಪಿ ಫರುಸಾ, ನೇವ ಕಣ್ಣಸುಖಾ ನ ಹದಯಙ್ಗಮಾ, ಅಯಂ **ಫರುಸಾ ವಾಚಾ**। ಯೇನ ಸಮ್ಫಂ ಪಲಪತಿ ನಿರತ್ಥಕಂ, ಸೋ **ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪೋ**। ಯಾ ತೇಸಂ ಮೂಲಭೂತಾ ಚೇತನಾಪಿ ಪಿಸುಣವಾಚಾದಿನಾಮಮೇವ ಲಭತಿ, ಸಾ ಏವ ಚ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ।

ಇಮೇಸಂ ಭೇದಾಯಾತಿ ಯೇಸಂ ಇತೋ ವುತ್ತಾನಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಸುತಂ, ತೇಸಂ ಭೇದಾಯ। **ಭಿನ್ನಾನಂ ವಾ ಸನ್ಧಾತಾ**ತಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ಮಿತ್ತಾನಂ ವಾ ಸಮಾನುಪಜ್ಝಾಯಕಾದೀನಂ ವಾ ಕೇನಚಿದೇವ ಕಾರಣೇನ ಭಿನ್ನಾನಂ ಏಕಮೇಕಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ "ತುಮ್ಹಾಕಂ ಈದಿಸೇ ಕುಲೇ ಜಾತಾನಂ ಏವಂ ಬಹುಸ್ಸುತಾನಂ ಇದಂ ನ ಯುತ್ತ"ನ್ತಿಆದೀನಿ ವತ್ವಾ ಸನ್ಧಾನಂ ಕತ್ತಾ ಅನುಕತ್ತಾ।

ಅನುಪ್ಪದಾತಾತಿ ಸನ್ಧಾನಾನುಪ್ಪದಾತಾ। ದ್ವೇ ಜನೇ ಸಮಗ್ಗೇ ದಿಸ್ವಾ "ತುಮ್ಹಾಕಂ ಏವರೂಪೇ ಕುಲೇ ಜಾತಾನಂ ಏವರೂಪೇಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಾನಂ ಅನುಚ್ಛವಿಕಮೇತ"ನ್ತಿಆದೀನಿ ವತ್ವಾ ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮಂ ಕತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಮಗ್ಗೋ ಆರಾಮೋ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಸಮಗ್ಗಾರಾಮೋ,** ಯತ್ಥ ಸಮಗ್ಗಾ ನತ್ಥಿ, ತತ್ಥ ವಸಿತುಮ್ಪಿ ನ ಇಚ್ಛತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಸಮಗ್ಗರಾಮೋ"ತಿಪಿ ಪಾಳಿ, ಅಯಮೇವೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮಗ್ಗರತೋ**ತಿ ಸಮಗ್ಗೇಸು ರತೋ, ತೇ ಪಹಾಯ ಅಞ್ಞತ್ರ ಗನ್ತುಮ್ಪಿ ನ ಇಚ್ಛತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಮಗ್ಗೇ ದಿಸ್ವಾಪಿ ಸುತ್ವಾಪಿ ನನ್ದತೀತಿ **ಸಮಗ್ಗನನ್ದೀ**। **ಸಮಗ್ಗಕರಣಿಂ ವಾಚಂ ಭಾಸಿತಾ**ತಿ ಯಾ ವಾಚಾ ಸತ್ತೇ ಸಮಗ್ಗೇಯೇವ ಕರೋತಿ, ತಂ ಸಾಮಗ್ಗಿಗುಣಪರಿದೀಪಿಕಮೇವ ವಾಚಂ ಭಾಸತಿ, ನ ಇತರನ್ತಿ।

ಪರಸ್ಸ ಮಮ್ಮಚ್ಛೇದಕಕಾಯವಚೀಪಯೋಗಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಏಕನ್ತಫರುಸಚೇತನಾ **ಫರುಸಾ ವಾಚಾ, ನೇಲಾತಿ** ಏಲಂ ವುಚ್ಚತಿ ದೋಸೋ, ನಸ್ಸಾ ಏಲನ್ತಿ ನೇಲಾ, ನಿದ್ದೋಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ "ನೇಲಙ್ಗೋ ಸೇತಪಚ್ಛಾದೋ"ತಿ ಏತ್ಥ (ಉದಾ॰ ೬೫; ಪೇಟಕೋ॰ ೨೫) ವುತ್ತನೇಲಂ ವಿಯ। **ಕಣ್ಣಸುಖಾತಿ** ಬ್ಯಞ್ಜನಮಧುರತಾಯ ಕಣ್ಣಾನಂ ಸುಖಾ, ಸೂಚಿವಿಜ್ಝನಂ ವಿಯ ಕಣ್ಣಸೂಲಂ ನ ಜನೇತಿ॥ ಅತ್ಥಮಧುರತಾಯ ಸಕಲಸರೀರೇ ಕೋಪಂ ಅಜನೇತ್ವಾ ಪೇಮಂ ಜನೇತೀತಿ **ಪೇಮನೀಯಾ**। ಹದಯಂ ಗಚ್ಛತಿ ಅಪಟಿಹಞ್ಞಮಾನಾ ಸುಖೇನ ಚಿತ್ತಂ ಪವಿಸತೀತಿ **ಹದಯಙ್ಗಮಾ**। ಗುಣಪರಿಪುಣ್ಣತಾಯ ಪುರೇ ಭವಾತಿ **ಪೋರೀ,** ಪುರೇ ಸಂವಡ್ಢನಾರೀ ವಿಯ ಸುಕುಮಾರಾತಿಪಿ **ಪೋರೀ,** ಪುರಸ್ಸ ಏಸಾತಿಪಿ **ಪೋರೀ,** ನಗರವಾಸೀನಂ ಕಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ನಗರವಾಸಿನೋ ಹಿ ಯುತ್ತಕಥಾ ಹೋನ್ತಿ, ಪಿತಿಮತ್ತಂ ಪಿತಾತಿ ಭಾತಿಮತ್ತಂ ಭಾತಾತಿ ವದನ್ತಿ। ಏವರೂಪೀ ಕಥಾ ಬಹುನೋ ಜನಸ್ಸ ಕನ್ತಾ ಹೋತೀತಿ **ಬಹುಜನಕನ್ತಾ**। ಕನ್ತಭಾವೇನೇವ ಬಹುನೋ ಜನಸ್ಸ ಮನಾಪಾ ಚಿತ್ತವುಡ್ಢಿಕರಾತಿ **ಬಹುಜನಮನಾಪಾ**।

ಅನತ್ಥವಿಞ್ಞಾಪಿಕಾ ಕಾಯವಚೀಪಯೋಗಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಅಕುಸಲಚೇತನಾ **ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪೋ**। ಕಾಲೇನ ವದತೀತಿ **ಕಾಲವಾದೀ,** ವತ್ತಬ್ಬಯುತ್ತಕಾಲಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ವದತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಭೂತಂ ತಥಂ ತಚ್ಛಂ ಸಭಾವಮೇವ ವದತೀತಿ **ಭೂತವಾದೀ** । ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕತ್ಥಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಮೇವ ಕತ್ವಾ ವದತೀತಿ **ಅತ್ಥವಾದೀ**। ನವಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಂ ಕತ್ವಾ ವದತೀತಿ **ಧಮ್ಮವಾದೀ**। ಸಂವರವಿನಯಪಹಾನವಿನಯಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಂ ಕತ್ವಾ ವದತೀತಿ **ವಿನಯವಾದೀ**।

ನಿಧಾನಂ ವುಚ್ಚತಿ ಠಪನೋಕಾಸೋ, ನಿಧಾನಮಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ನಿಧಾನವತೀ,** ಹದಯೇ ನಿಧಾತಬ್ಬಯುತ್ತಕಂ ವಾಚಂ ಭಾಸಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಾಲೇನಾತಿ** ಏವರೂಪಿಂ ಭಾಸಮಾನೋಪಿ ಚ "ಅಹಂ ನಿಧಾನವತಿಂ ವಾಚಂ ಭಾಸಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ನ ಅಕಾಲೇನ ಭಾಸತಿ, ಯುತ್ತಕಾಲಂ ಪನ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾವ ಭಾಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಾಪದೇಸನ್ತಿ** ಸಉಪಮಂ, ಸಕಾರಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪರಿಯನ್ತವತಿನ್ತಿ** ಪರಿಚ್ಛೇದಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಯಥಾಸ್ಸಾ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಏವಂ ಭಾಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅತ್ಥಸಂಹಿತನ್ತಿ** ಅನೇಕೇಹಿಪಿ ನಯೇಹಿ ವಿಭಜನ್ತೇನ ಪರಿಯಾದಾತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ ಅತ್ಥಸಮ್ಪನ್ನಂ ಭಾಸತಿ। ಯಂ ವಾ ಸೋ ಅತ್ಥವಾದೀ ಅತ್ಥಂ ವದತಿ, ತೇನ ಅತ್ಥೇನ ಸಹಿತತ್ತಾ ಅತ್ಥಸಂಹಿತಂ ವಾಚಂ ಭಾಸತಿ, ನ ಅಞ್ಞಂ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಭಾಸತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಚತುದ್ದೋಸಾಪಗತಂ ವಾಚಂ ಭಾಸತೀತಿ** ಮುಸಾವಾದಾದೀಹಿ ಚತೂಹಿ ದೋಸೇಹಿ ಅಪಗತಂ ವಾಚಂ ಭಾಸತಿ। **ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಯ ತಿರಚ್ಛಾನಕಥಾಯಾತಿ** ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಯ ಸಗ್ಗಮೋಕ್ಖಾನಂ ತಿರಚ್ಛಾನಭೂತಾಯ ಕಥಾಯ।

ದಸ ಕಥಾವತ್ಥೂನೀತಿ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದೀನಿ ದಸ ವಿವಟ್ಟನಿಸ್ಸಿತಾಯ ಕಥಾಯ ವತ್ಥುಭೂತಾನಿ ಕಾರಣಾನಿ। **ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಕಥನ್ತಿ** ಏತ್ಥ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋತಿ ಇಚ್ಛಾವಿರಹಿತೋ ಅನಿಚ್ಛೋ ನಿತ್ತಣ್ಹೋ। ಏತ್ಥ ಹಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಸಾವಸೇಸಂ ವಿಯ, ಅತ್ಥೋ ಪನ ನಿರವಸೇಸೋ। ನ ಹಿ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ಅಣುಮತ್ತಾಪಿ ಇಚ್ಛಾ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ।

ಅಪಿಚೇತ್ಥ ಅತ್ರಿಚ್ಛತಾ ಪಾಪಿಚ್ಛತಾ ಮಹಿಚ್ಛತಾ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾತಿ ಅಯಂ ಭೇದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ - ತತ್ಥ ಸಕಲಾಭೇ ಅತಿತ್ತಸ್ಸ ಪರಲಾಭಪತ್ಥನಾ **ಅತ್ರಿಚ್ಛತಾ** ನಾಮ, ತಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸ ಏಕಭಾಜನೇ ಪಕ್ಕಪೂವೇಪಿ ಅತ್ತನೋ ಪತ್ತೇ ಪತಿತೇ ನ ಸುಪಕ್ಕೋ ವಿಯ ಖುದ್ದಕೋ ವಿಯ ಚ ಖಾಯತಿ, ಸ್ವೇವ ಪನ ಪರಸ್ಸ ಪತ್ತೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತೋ ಸುಪಕ್ಕೋ ವಿಯ ಮಹನ್ತೋ ವಿಯ ಚ ಖಾಯತಿ। ಅಸನ್ತಗುಣಸಮ್ಭಾವನತಾ ಪನ ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ ಚ ಅಮತ್ತಞ್ಞುತಾ **ಪಾಪಿಚ್ಛತಾ** ನಾಮ, ಸಾ "ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಅಸದ್ಧೋ ಸಮಾನೋ ಸದ್ಧೋತಿ ಮಂ ಜನೋ ಜಾನಾತೂ"ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ॰ ೮೫೧) ನಯೇನ ಅತ್ರೇವ ಆಗತಾಯೇವ। ತಾಯ ಚ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಕೋಹಞ್ಞೇ ಪತಿಟ್ಠಾತಿ। ಸನ್ತಗುಣಸಮ್ಭಾವನತಾ ಪನ ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ ಚ ಅಮತ್ತಞ್ಞುತಾ **ಮಹಿಚ್ಛತಾ** ನಾಮ, ಸಾಪಿ "ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಸದ್ಧೋ ಸಮಾನೋ ಸದ್ಧೋತಿ ಮಂ ಜನೋ ಜಾನಾತೂತಿ ಇಚ್ಛತಿ, ಸೀಲವಾ ಸಮಾನೋ ಸೀಲವಾತಿ ಮಂ ಜನೋ ಜಾನಾತೂ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೮೫೧) ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಆಗತಾಯೇವ। ತಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ದುಸ್ಸನ್ತಪ್ಪಯೋ ಹೋತಿ, ವಿಜಾತಮಾತಾಪಿಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಗಹೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। ತೇನೇತಂ ವುಚ್ಚತಿ -

“ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋ ಸಮುದ್ದೋ ಚ, ಮಹಿಚ್ಛೋ ಚಾಪಿ ಪುಗ್ಗಲೋ।
ಸಕಟೇನ ಪಚ್ಚಯೇ ದೇತು, ತಯೋಪೇತೇ ಅತಪ್ಪಯಾ”ತಿ॥ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೫೨; ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೬೩; ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೧)।

ಸನ್ತಗುಣನಿಗೂಹನತಾ ಪನ ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ ಚ ಮತ್ತಞ್ಞುತಾ **ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾ** ನಾಮ, ತಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಅತ್ತನಿ ವಿಜ್ಜಮಾನಮ್ಪಿ ಗುಣಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತುಕಾಮತಾಯ ಸದ್ಧೋ ಸಮಾನೋ “ಸದ್ಧೋತಿ ಮಂ ಜನೋ ಜಾನಾತೂ”ತಿ ನ ಇಚ್ಛತಿ। ಸೀಲವಾ… ಪವಿವಿತ್ತೋ… ಬಹುಸ್ಸುತೋ… ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋ… ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪನ್ನೋ… ಪಞ್ಞವಾ… ಖೀಣಾಸವೋ ಸಮಾನೋ “ಖೀಣಾಸವೋತಿ ಮಂ ಜನೋ ಜಾನಾತೂ”ತಿ ನ ಇಚ್ಛತಿ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ **ಮಜ್ಝನ್ತಿಕತ್ಥೇರೋ**। ಏವಂ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ ಚ ಪನ ಭಿಕ್ಖು ಅನುಪ್ಪನ್ನಂ ಲಾಭಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಥಾವರಂ ಕರೋತಿ, ದಾಯಕಾನಂ ಚಿತ್ತಂ ಆರಾಧೇತಿ, ಯಥಾ ಯಥಾ ಹಿ ಸೋ ಅತ್ತನೋ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಯ ಅಪ್ಪಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ತಥಾ ತಥಾ ತಸ್ಸ ವತ್ತೇ ಪಸನ್ನಾ ಮನುಸ್ಸಾ ಬಹೂ ದೇನ್ತಿ।

ಅಪರೋಪಿ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ ಪಚ್ಚಯಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ ಧುತಙ್ಗಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ ಪರಿಯತ್ತಿಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ ಅಧಿಗಮಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋತಿ । ತತ್ಥ ಚತೂಸು ಪಚ್ಚಯೇಸು ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ **ಪಚ್ಚಯಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ**। ಸೋ ದಾಯಕಸ್ಸ ವಸಂ ಜಾನಾತಿ, ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಸಂ ಜಾನಾತಿ, ಅತ್ತನೋ ಥಾಮಂ ಜಾನಾತಿ। ಯದಿ ಹಿ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೋ ಬಹು ಹೋತಿ, ದಾಯಕೋ ಅಪ್ಪಂ ದಾತುಕಾಮೋ, ದಾಯಕಸ್ಸ ವಸೇನ ಅಪ್ಪಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೋ ಅಪ್ಪೋ, ದಾಯಕೋ ಬಹುಂ ದಾತುಕಾಮೋ, ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಸೇನ ಅಪ್ಪಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೋಪಿ ಬಹು, ದಾಯಕೋಪಿ ಬಹುಂ ದಾತುಕಾಮೋ, ಅತ್ತನೋ ಥಾಮಂ ಞತ್ವಾ ಪಮಾಣೇನೇವ ಗಣ್ಹಾತಿ।

ಧುತಙ್ಗಸಮಾದಾನಸ್ಸ ಅತ್ತನಿ ಅತ್ಥಿಭಾವಂ ನ ಜಾನಾಪೇತುಕಾಮೋ **ಧುತಙ್ಗಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ** ನಾಮ। ಯೋ ಪನ ಬಹುಸ್ಸುತಭಾವಂ ನ ಜಾನಾಪೇತುಕಾಮೋ, ಅಯಂ **ಪರಿಯತ್ತಿಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ** ನಾಮ। ಯೋ ಪನ ಸೋತಾಪನ್ನಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರೋ ಹುತ್ವಾ ಸೋತಾಪನ್ನಾದಿಭಾವಂ ಜಾನಾಪೇತುಂ ನ ಇಚ್ಛತಿ, **ಅಯಂ ಅಧಿಗಮಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ** ನಾಮ। ಖೀಣಾಸವೋ ಪನ ಅತ್ರಿಚ್ಛತಂ ಪಾಪಿಚ್ಛತಂ ಮಹಿಚ್ಛತಂ ಪಹಾಯ ಸಬ್ಬಸೋ ಇಚ್ಛಾಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಾಯ ಅಲೋಭಸಞ್ಞಾತಾಯ ಪರಿಸುದ್ಧಾಯ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ ನಾಮ। “ಆವುಸೋ, ಅತ್ರಿಚ್ಛತಾ ಪಾಪಿಚ್ಛತಾ ಮಹಿಚ್ಛತಾತಿ, ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಪಹಾತಬ್ಬಾತಿ, ತೇಸು ಆದೀನವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಏವರೂಪಂ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಂ ಸಮಾದಾಯ ವತ್ತಿತಬ್ಬ”ನ್ತಿ ವದನ್ತೋ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಕಥಂ ಕಥೇತಿ ನಾಮ।

ಸನ್ತುಟ್ಠಿಕಥನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಸೇಸತ್ಥಮೇವ ದೀಪಯಿಸ್ಸಾಮ, ಯೋಜನಾ ಪನ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಸನ್ತುಟ್ಠಿಕಥ**ನ್ತಿ ಇತರೀತರಪಚ್ಚಯಸನ್ತೋಸಂ ನಿಸ್ಸಿತಂ ಕಥಂ। ಸೋ ಪನೇಸ ಸನ್ತೋಸೋ ದ್ವಾದಸವಿಧೋ ಹೋತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಚೀವರೇ ಯಥಾಲಾಭಸನ್ತೋಸೋ, ಯಥಾಬಲಸನ್ತೋಸೋ, ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪಸನ್ತೋಸೋತಿ ತಿವಿಧೋ। ಏವಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಾದೀಸುಪಿ।

ತಸ್ಸಾಯಂ ಪಭೇದವಣ್ಣನಾ - ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಚೀವರಂ ಲಭತಿ ಸುನ್ದರಂ ವಾ ಅಸುನ್ದರಂ ವಾ। ಸೋ ತೇನೇವ ಯಾಪೇತಿ, ಅಞ್ಞಂ ನ ಪತ್ಥೇತಿ, ಲಭನ್ತೋಪಿ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಅಯಮಸ್ಸ ಚೀವರೇ **ಯಥಾಲಾಭಸನ್ತೋಸೋ**। ಅಥ ಪನ ಯೋ ಪಕತಿದುಬ್ಬಲೋ ವಾ ಹೋತಿ, ಆಬಾಧಜರಾಭಿಭೂತೋ ವಾ, ಗರುಚೀವರಂ ಪಾರುಪನ್ತೋ ಕಿಲಮತಿ। ಸೋ ಸಭಾಗೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಸದ್ಧಿಂ ತಂ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಲಹುಕೇನ ಯಾಪೇನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ। ಅಯಮಸ್ಸ ಚೀವರೇ **ಯಥಾಬಲಸನ್ತೋಸೋ**। ಅಪರೋ ಪಣೀತಪಚ್ಚಯಲಾಭೀ ಹೋತಿ। ಸೋ ಪತ್ತುಣ್ಣಚೀವರಾದೀನಂ ಅಞ್ಞತರಂ ಮಹಗ್ಘಚೀವರಂ, ಬಹೂನಿ ವಾ ಪನ ಚೀವರಾನಿ ಲಭಿತ್ವಾ “ಇದಂ ಥೇರಾನಂ ಚಿರಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ, ಇದಂ ಬಹುಸ್ಸುತಾನಂ ಅನುರೂಪಂ, ಇದಂ ಗಿಲಾನಾನಂ, ಇದಂ ಅಪ್ಪಲಾಭೀನಂ ಹೋತೂ”ತಿ ದತ್ವಾ ತೇಸಂ ಪುರಾಣಚೀವರಂ ವಾ ಸಙ್ಕಾರಕೂಟಾದಿತೋ ವಾ ನನ್ತಕಾನಿ ಉಚ್ಚಿನಿತ್ವಾ ತೇಹಿ ಸಙ್ಘಾಟಿಂ ಕತ್ವಾ ಧಾರೇನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ। ಅಯಮಸ್ಸ ಚೀವರೇ **ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪಸನ್ತೋಸೋ**।

ಇಧ ಪನ ಭಿಕ್ಖು ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಲಭತಿ ಲೂಖಂ ವಾ ಪಣೀತಂ ವಾ, ಸೋ ತೇನೇವ ಯಾಪೇತಿ, ಅಞ್ಞಂ ನ ಪತ್ಥೇತಿ, ಲಭನ್ತೋಪಿ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಅಯಮಸ್ಸ ಪಿಣ್ಡಪಾತೇ **ಯಥಾಲಾಭಸನ್ತೋಸೋ**। ಯೋ ಪನ ಅತ್ತನೋ ಪಕತಿವಿರುದ್ಧಂ ವಾ ಬ್ಯಾಧಿವಿರುದ್ಧಂ ವಾ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಲಭತಿ, ಯೇನಸ್ಸ ಪರಿಭುತ್ತೇನ ಅಫಾಸು ಹೋತಿ, ಸೋ ತಂ ಸಭಾಗಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ದತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಹತ್ಥತೋ ಸಪ್ಪಾಯಭೋಜನಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ। ಅಯಮಸ್ಸ ಪಿಣ್ಡಪಾತೇ **ಯಥಾಬಲಸನ್ತೋಸೋ**। ಅಪರೋ ಬಹುಂ ಪಣೀತಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಲಭತಿ, ಸೋ ತಂ ಚೀವರಂ ವಿಯ ಥೇರಚಿರಪಬ್ಬಜಿತಬಹುಸ್ಸುತಅಪ್ಪಲಾಭೀಗಿಲಾನಾನಂ ದತ್ವಾ ತೇಸಂ ವಾ ಸೇಸಕಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ವಾ ಚರಿತ್ವಾ ಮಿಸ್ಸಕಾಹಾರಂ ಭುಞ್ಜನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ। ಅಯಮಸ್ಸ ಪಿಣ್ಡಪಾತೇ **ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪಸನ್ತೋಸೋ**।

ಇಧ ಪನ ಭಿಕ್ಖು ಸೇನಾಸನಂ ಲಭತಿ ಮನಾಪಂ ವಾ ಅಮನಾಪಂ ವಾ, ಸೋ ತೇನ ನೇವ ಸೋಮನಸ್ಸಂ ನ ದೋಮನಸ್ಸಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ಅನ್ತಮಸೋ ತಿಣಸನ್ಥಾರಕೇನಾಪಿ ಯಥಾಲದ್ಧೇನೇವ ತುಸ್ಸತಿ। ಅಯಮಸ್ಸ ಸೇನಾಸನೇ **ಯಥಾಲಾಭಸನ್ತೋಸೋ**। ಯೋ ಪನ ಅತ್ತನೋ ಪಕತಿವಿರುದ್ಧಂ ವಾ ಬ್ಯಾಧಿವಿರುದ್ಧಂ ವಾ ಸೇನಾಸನಂ ಲಭತಿ, ಯತ್ಥಸ್ಸ ವಸತೋ ಅಫಾಸು ಹೋತಿ, ಸೋ ತಂ ಸಭಾಗಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ದತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಸನ್ತಕೇ ಸಪ್ಪಾಯಸೇನಾಸನೇ ವಸನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ। ಅಯಮಸ್ಸ ಸೇನಾಸನೇ **ಯಥಾಬಲಸನ್ತೋಸೋ**।

ಅಪರೋ ಮಹಾಪುಞ್ಞೋ ಲೇಣಮಣ್ಡಪಕೂಟಾಗಾರಾದೀನಿ ಬಹೂನಿ ಪಣೀತಸೇನಾಸನಾನಿ ಲಭತಿ, ಸೋ ತಂ ಚೀವರಂ ವಿಯ ಥೇರಚಿರಪಬ್ಬಜಿತಬಹುಸ್ಸುತಅಪ್ಪಲಾಭೀಗಿಲಾನಾನಂ ದತ್ವಾ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ವಸನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ। ಅಯಮಸ್ಸ ಸೇನಾಸನೇ **ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪಸನ್ತೋಸೋ**। ಯೋಪಿ "ಉತ್ತಮಸೇನಾಸನಂ ನಾಮ ಪಮಾದಟ್ಠಾನಂ, ತತ್ಥ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಥಿನಮಿದ್ಧಂ ಓಕ್ಕಮತಿ, ನಿದ್ದಾಭಿಭೂತಸ್ಸ ಪುನ ಪಟಿಬುಜ್ಝತೋ ಪಾಪವಿತಕ್ಕಾ ಪಾತುಭವನ್ತೀ"ತಿ ಪಟಿಸಞ್ಚಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ತಾದಿಸಂ ಸೇನಾಸನಂ ಪತ್ತಮ್ಪಿ ನ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛತಿ, ಸೋ ತಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಅಬ್ಭೋಕಾಸರುಕ್ಖಮೂಲಾದೀಸು ವಸನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ। ಅಯಮಸ್ಸ ಸೇನಾಸನೇ **ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪಸನ್ತೋಸೋ**।

ಇಧ ಪನ ಭಿಕ್ಖು ಭೇಸಜ್ಜಂ ಲಭತಿ ಲೂಖಂ ವಾ ಪಣೀತಂ ವಾ, ಸೋ ಯಂ ಲಭತಿ, ತೇನೇವ ತುಸ್ಸತಿ, ಅಞ್ಞಂ ನ ಪತ್ಥೇತಿ, ಲಭನ್ತೋಪಿ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಅಯಮಸ್ಸ ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯೇ **ಯಥಾಲಾಭಸನ್ತೋಸೋ**। ಯೋ ಪನ ತೇಲೇನ ಅತ್ಥಿಕೋ ಫಾಣಿತಂ ಲಭತಿ, ಸೋ ತಂ ಸಭಾಗಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ದತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಹತ್ಥತೋ ತೇಲಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞದೇವ ವಾ ಪರಿಯೇಸಿತ್ವಾ ಭೇಸಜ್ಜಂ ಕರೋನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ। ಅಯಮಸ್ಸ ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯೇ **ಯಥಾಬಲಸನ್ತೋಸೋ**।

ಅಪರೋ ಮಹಾಪುಞ್ಞೋ ಬಹುಂ ತೇಲಮಧುಫಾಣಿತಾದಿಪಣೀತಭೇಸಜ್ಜಂ ಲಭತಿ, ಸೋ ತಂ ಚೀವರಂ ವಿಯ ಥೇರಚಿರಪಬ್ಬಜಿತಬಹುಸ್ಸುತಅಪ್ಪಲಾಭೀಗಿಲಾನಾನಂ ದತ್ವಾ ತೇಸಂ ಆಭತೇನ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಯಾಪೇನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ। ಯೋ ಪನ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಭಾಜನೇ ಚತುಮಧುರಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಮುತ್ತಹರೀತಕಂ "ಗಣ್ಹ, ಭನ್ತೇ, ಯದಿಚ್ಛಸೀ"ತಿ ವುಚ್ಚಮಾನೋ "ಸಚಸ್ಸ ತೇಸು ಅಞ್ಞತರೇನಪಿ ರೋಗೋ ವೂಪಸಮ್ಮತಿ, ಅಥ ಮುತ್ತಹರೀತಕಂ ನಾಮ ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ವಣ್ಣಿತ"ನ್ತಿ ಚತುಮಧುರಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಮುತ್ತಹರೀತಕೇನ ಭೇಸಜ್ಜಂ ಕರೋನ್ತೋ ಪರಮಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ। ಅಯಮಸ್ಸ ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯೇ **ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪಸನ್ತೋಸೋ**। ಇಮೇಸಂ ಪನ ಪಚ್ಚೇಕಪಚ್ಚಯೇಸು ತಿಣ್ಣಂ ತಿಣ್ಣಂ ಸನ್ತೋಸಾನಂ ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪಸನ್ತೋಸೋವ ಅಗ್ಗೋ। ಅರಹಾ ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಪಚ್ಚಯೇ ಇಮೇಹಿ ತೀಹಿಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ।

ಪವಿವೇಕಕಥನ್ತಿ ಪವಿವೇಕನಿಸ್ಸಿತಂ ಕಥಂ। ತಯೋ ಹಿ ವಿವೇಕಾ ಕಾಯವಿವೇಕೋ ಚಿತ್ತವಿವೇಕೋ ಉಪಧಿವಿವೇಕೋತಿ। ತತ್ಥ ಏಕೋ ಗಚ್ಛತಿ, ಏಕೋ ತಿಟ್ಠತಿ, ಏಕೋ ನಿಸೀದತಿ, ಏಕೋ ಸೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪೇತಿ, ಏಕೋ ಗಾಮಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಸತಿ, ಏಕೋ

ಪಟಿಕ್ಕಮತಿ, ಏಕೋ ಅಭಿಕ್ಕಮತಿ, ಏಕೋ ಚಙ್ಕಮಂ ಅಧಿಟ್ಠಾತಿ, ಏಕೋ ಚರತಿ, ಏಕೋ ವಿಹರತೀತಿ ಅಯಂ **ಕಾಯವಿವೇಕೋ** ನಾಮ। ಅಟ್ಠ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಪನ **ಚಿತ್ತವಿವೇಕೋ** ನಾಮ। ನಿಬ್ಬಾನಂ **ಉಪಧಿವಿವೇಕೋ** ನಾಮ।

ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಹೇತಂ - "ಕಾಯವಿವೇಕೋ ಚ ವಿವೇಕಟ್ಠಕಾಯಾನಂ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಾಭಿರತಾನಂ। ಚಿತ್ತವಿವೇಕೋ ಚ ಪರಿಸುದ್ಧಚಿತ್ತಾನಂ ಪರಮವೋದಾನಪ್ಪತ್ತಾನಂ। ಉಪಧಿವಿವೇಕೋ ಚ ನಿರುಪಧೀನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ವಿಸಙ್ಖಾರಗತಾನ"ನ್ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೫೭)।

ಅಸಂಸಗ್ಗಕಥನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಸವನಸಂಸಗ್ಗೋ ದಸ್ಸನಸಂಸಗ್ಗೋ ಸಮುಲ್ಲಪನಸಂಸಗ್ಗೋ ಸಮ್ಭೋಗಸಂಸಗ್ಗೋ ಕಾಯಸಂಸಗ್ಗೋತಿ ಪಞ್ಚವಿಧೋ ಸಂಸಗ್ಗೋ। ತೇಸು ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಸುಣಾತಿ "ಅಮುಕಸ್ಮಿಂ ಗಾಮೇ ವಾ ನಿಗಮೇ ವಾ ಇತ್ಥೀ ವಾ ಕುಮಾರೀ ವಾ ಅಭಿರೂಪಾ ದಸ್ಸನೀಯಾ ಪಾಸಾದಿಕಾ ಪರಮಾಯ ವಣ್ಣಪೋಕ್ಖರತಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತಾ"ತಿ, ಸೋ ತಂ ಸುತ್ವಾ ಸಂಸೀದತಿ ವಿಸೀದತಿ, ನ ಸಕ್ಕೋತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಸನ್ಧಾರೇತುಂ, ಸಿಕ್ಖಾದುಬ್ಬಲ್ಯಂ ಅನಾವಿಕತ್ವಾ ಹೀನಾಯಾವತ್ತತಿ। ಏವಂ ಪರೇಹಿ ಕಥಿಯಮಾನರೂಪಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅತ್ತನಾ ವಾ ಹಸಿತಲಪಿತಗೀತಸದ್ದಂ ಸುಣನ್ತಸ್ಸ ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ರಾಗೋ **ಸವನಸಂಸಗ್ಗೋ** ನಾಮ।

"ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ನ ಹೇವ ಖೋ ಸುಣಾತಿ, ಅಪಿ ಚ ಖೋ ಸಾಮಂ ಪಸ್ಸತಿ ಇತ್ಥಿಂ ವಾ ಕುಮಾರಿಂ ವಾ ಅಭಿರೂಪಂ ದಸ್ಸನೀಯಂ ಪಾಸಾದಿಕಂ ಪರಮಾಯ ವಣ್ಣಪೋಕ್ಖರತಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತಂ, ಸೋ ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಸಂಸೀದತಿ ವಿಸೀದತಿ, ನ ಸಕ್ಕೋತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಸನ್ಧಾರೇತುಂ, ಸಿಕ್ಖಾದುಬ್ಬಲ್ಯಂ ಅನಾವಿಕತ್ವಾ ಹೀನಾಯಾವತ್ತತಿ। ಏವಂ ವಿಸಭಾಗರೂಪಂ ಓಲೋಕೇನ್ತಸ್ಸ ಪನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನರಾಗೋ **ದಸ್ಸನಸಂಸಗ್ಗೋ** ನಾಮ।

ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅಲ್ಲಾಪಸಲ್ಲಾಪವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನರಾಗೋ ಪನ **ಸಮುಲ್ಲಪನಸಂಸಗ್ಗೋ** ನಾಮ। ಭಿಕ್ಖುನೋ ಭಿಕ್ಖುನಿಯಾ ಸನ್ತಕಂ ಭಿಕ್ಖುನಿಯಾ ವಾ ಭಿಕ್ಖುಸ್ಸ ಸನ್ತಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪರಿಭೋಗಕರಣವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನರಾಗೋ **ಸಮ್ಭೋಗಸಂಸಗ್ಗೋ** ನಾಮ। ಹತ್ಥಗ್ಗಾಹಾದಿವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನರಾಗೋ ಪನ **ಕಾಯಸಂಸಗ್ಗೋ** ನಾಮ। ಅರಹಾ ಇಮೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಸಂಸಗ್ಗೇಹಿ ಚತೂಹಿಪಿ ಪರಿಸಾಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅಸಂಸಟ್ಠೋ, ಗಾಹಮುತ್ತಕೋ ಚೇವ ಸಂಸಗ್ಗಮುತ್ತಕೋ ಚ। ಅಸಂಸಗ್ಗಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ಭಣನ್ತೋ ಅಸಂಸಗ್ಗಕಥಂ ಕಥೇತಿ ನಾಮ।

ವೀರಿಯಾರಮ್ಭಕಥನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಯೋ ಪಗ್ಗಹಿತವೀರಿಯೋ ಪರಿಪುಣ್ಣಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕವೀರಿಯೋ ಹೋತಿ, ಗಮನೇ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಕಿಲೇಸಂ ಠಾನಂ ಪಾಪುಣಿತುಂ ನ ದೇತಿ, ಠಾನೇ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಕಿಲೇಸಂ ನಿಸಜ್ಜಂ, ನಿಸಜ್ಜಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಕಿಲೇಸಂ ಸಯನಂ ಪಾಪುಣಿತುಂ ನ ದೇತಿ, ದಣ್ಡೇನ ಕಣ್ಹಸಪ್ಪಂ ಉಪ್ಪೀಳೇತ್ವಾ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ವಿಯ ಅಮಿತ್ತಂ ಗೀವಾಯ ಅಕ್ಕಮನ್ತೋ ವಿಯ ಚ ವಿಚರತಿ, ತಾದಿಸಸ್ಸ ಆರದ್ಧವೀರಿಯಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ಭಣನ್ತೋ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭಕಥಂ ಕಥೇತಿ ನಾಮ।

ಸೀಲಕಥನ್ತಿಆದೀಸು **ಸೀಲ**ನ್ತಿ ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ। **ಸಮಾಧೀ**ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕಾ ಅಟ್ಠ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ। **ಪಞ್ಞಾ**ತಿ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಞಾಣಂ। **ವಿಮುತ್ತೀ**ತಿ ಅರಹತ್ತಫಲವಿಮುತ್ತಿ। **ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನ**ನ್ತಿ ಏಕೂನವೀಸತಿವಿಧಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಂ। ಸೀಲಾದೀನಂ ಗುಣಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ ಸೀಲಾದಿಕಥಂ ಕಥೇತಿ ನಾಮ।

ಸತಿಪಟ್ಠಾನಕಥನ್ತಿಆದೀನಿ **ಸಙ್ಗಜಾಲಮತಿಚ್ಚ ಸೋ ಮುನೀ**ತಿಪರಿಯೋಸಾನಾನಿ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಾನುಸಾರೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ।

೮೬. ನಿರಾಸತ್ತೀತಿ ನಿತ್ತಣ್ಹೋ। **ವಿವೇಕದಸ್ಸೀ ಫಸ್ಸೇಸೂ**ತಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇಸು ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಾದೀಸು ಅತ್ತಾದಿಭಾವವಿವೇಕಂ ಪಸ್ಸತಿ। **ದಿಟ್ಠೀಸು ಚ ನ ನೀಯತೀ**ತಿ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿಯಾ ದಿಟ್ಠೀಸು ಕಾಯಚಿ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ನ ನೀಯತಿ।

ವಿಪರಿಣತಂ ವಾ ವತ್ಥುಂ ನ ಸೋಚತೀತಿ ಪಕತಿಭಾವಂ ಜಹಿತ್ವಾ ನಟ್ಠೇ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ನ ಸೋಕಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। **ವಿಪರಿಣತಸ್ಮಿಂ ವಾ**ತಿ ವಿನಸ್ಸಮಾನೇ ವತ್ಥುಮ್ಹಿ।

ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸೋತಿ ಚಕ್ಖುಂ ವತ್ಥುಂ ಕತ್ವಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಸಹಜಾತೋ ಫಸ್ಸೋ ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸೋ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಪುರಿಮಾ ಚಕ್ಖುಪಸಾದಾದಿವತ್ಥುಕಾವ, ಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸೋ ಹದಯವತ್ಥುಕೋಪಿ ಅವತ್ಥುಕೋಪಿ ಸಬ್ಬೋ ಚತುಭೂಮಕೋ ಫಸ್ಸೋ। **ಅಧಿವಚನಸಮ್ಫಸ್ಸೋತಿ** ಪರಿಯಾಯೇನ ಏತಸ್ಸ ನಾಮಂ ಹೋತಿಯೇವ । ತಯೋ ಹಿ ಅರೂಪಿನೋ ಖನ್ಧಾ ಸಯಂ ಪಿಟ್ಠಿವಟ್ಟಕಾ ಹುತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಸಹಜಾತಸಮ್ಫಸ್ಸಸ್ಸ ಅಧಿವಚನಸಮ್ಫಸ್ಸೋತಿ ನಾಮಂ ಕರೋನ್ತಿ। **ಪಟಿಘಸಮ್ಫಸ್ಸೋತಿ** ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಪನ ಪಟಿಘಸಮ್ಫಸ್ಸೋ ನಾಮ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಿಕಫಸ್ಸೋ। ಅಧಿವಚನಸಮ್ಫಸ್ಸೋ ನಾಮ ಮನೋದ್ವಾರಿಕಫಸ್ಸೋ। **ಸುಖವೇದನೀಯೋ ಫಸ್ಸೋತಿ** ಸುಖವೇದನಾಯ ಹಿತೋ ಉಪ್ಪಾದಕೋ ಫಸ್ಸೋ। ಇತರದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಕುಸಲೋ ಫಸ್ಸೋತಿ** ಏಕವೀಸತಿಕುಸಲಚಿತ್ತಸಹಜಾತೋ ಫಸ್ಸೋ। **ಅಕುಸಲೋತಿ** ದ್ವಾದಸಅಕುಸಲಸಹಜಾತೋ ಫಸ್ಸೋ। **ಅಬ್ಯಾಕತೋತಿ** ಛಪ್ಪಞ್ಞಾಸಅಬ್ಯಾಕತಸಹಜಾತೋ ಫಸ್ಸೋ। **ಕಾಮಾವಚರೋತಿ** ಚತುಪಞ್ಞಾಸಕಾಮಾವಚರಸಹಜಾತೋ ಫಸ್ಸೋ। **ರೂಪಾವಚರೋತಿ** ಕುಸಲಾದಿಪಞ್ಚದಸರೂಪಾವಚರಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ । **ಅರೂಪಾವಚರೋತಿ** ಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತವಸೇನ ದ್ವಾದಸಅರೂಪಾವಚರಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ।

ಸುಞ್ಞತೋತಿ ಅನತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ವಿಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಗ್ಗೋ ಸುಞ್ಞತೋ, ತೇನ ಸಹಜಾತೋ ಫಸ್ಸೋ ಸುಞ್ಞತೋ ಫಸ್ಸೋ। ಇತರದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಅನಿಮಿತ್ತೋತಿ** ಏತ್ಥ ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ವಿಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಗ್ಗೋ ಅನಿಮಿತ್ತೋ। **ಅಪ್ಪಣಿಹಿತೋತಿ** ದುಕ್ಖಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ವಿಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಗ್ಗೋ ಅಪ್ಪಣಿಹಿತೋ। **ಲೋಕಿಯೋತಿ** ಲೋಕೋ ವುಚ್ಚತಿ ಲುಜ್ಜನಪಲುಜ್ಜನಟ್ಠೇನ ವಟ್ಟೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಪರಿಯಾಪನ್ನಭಾವೇನ ಲೋಕೇ ನಿಯುತ್ತೋತಿ ಲೋಕಿಯೋ, ತೇಭೂಮಕೋ ಧಮ್ಮೋ। **ಲೋಕುತ್ತರೋತಿ** ಲೋಕತೋ ಉತ್ತರೋ ಉತ್ತಿಣ್ಣೋತಿ ಲೋಕುತ್ತರೋ, ಲೋಕೇ ಅಪರಿಯಾಪನ್ನಭಾವೇನಪಿ ಲೋಕುತ್ತರೋ। **ಅತ್ತೇನ ವಾತಿ** ಅತ್ತಭಾವೇನ ವಾ। **ಅತ್ತನಿಯೇನ ವಾತಿ** ಅತ್ತಾಯತ್ತೇನ ವಾ।

೮೭. **ಪತಿಲೀನೋತಿ** ರಾಗಾದೀನಂ ಪಹೀನತ್ತಾ ತತೋ ಅಪಗತೋ। **ಅಕುಹಕೋತಿ** ಅವಿಮ್ಹಾಪಕೋ ತೀಹಿ ಕುಹನವತ್ಥೂಹಿ। **ಅಪಿಹಾಲೂತಿ** ಅಪಿಹನಸೀಲೋ, ಪತ್ಥನಾತಣ್ಹಾಯ ರಹಿತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅಮಚ್ಛರೀತಿ** ಪಞ್ಚಮಚ್ಛೇರವಿರಹಿತೋ। **ಅಪ್ಪಗಬ್ಭೋತಿ** ಕಾಯಪಾಗಬ್ಭಿಯಾದಿವಿರಹಿತೋ। **ಅಜೇಗುಚ್ಛೋತಿ** ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಾದಿತಾಯ ಅಜೇಗುಚ್ಛನೀಯೋ ಅಸೇಚನಕೋ ಮನಾಪೋ। **ಪೇಸುಣೇಯ್ಯೇ ಚ ನೋ ಯುತೋತಿ** ದ್ವೀಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಉಪಸಂಹರಿತಬ್ಬೇ ಪಿಸುಣಕಮ್ಮೇ ಅಯುತ್ತೋ।

ರಾಗಸ್ಸ ಪಹೀನತ್ತಾತಿ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ರಾಗಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಪಹೀನಭಾವೇನ। **ಅಸ್ಮಿಮಾನೋ ಪಹೀನೋ ಹೋತೀತಿ** ಅಸ್ಮೀತಿ ಉನ್ನತಿಮಾನೋ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಪಹೀನೋ ಹೋತಿ।

ತೀಣಿ ಕುಹನವತ್ಥೂನೀತಿ ತೀಣಿ ವಿಮ್ಹಾಪನಕಾರಣಾನಿ। **ಪಚ್ಚಯಪಟಿಸೇವನಸಙ್ಖಾತಂ ಕುಹನವತ್ಥೂತಿ**ಆದೀಸು ಚೀವರಾದೀಹಿ ನಿಮನ್ತಿತಸ್ಸ ತದತ್ಥಿಕಸ್ಸೇವ ಸತೋ ಪಾಪಿಚ್ಛತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಟಿಕ್ಖಿಪನೇನ ತೇ ಚ ಗಹಪತಿಕೇ ಅತ್ತನಿ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಪಸಾದೇ ಞತ್ವಾ ಪುನ ತೇಸಂ "ಅಹೋ ಅಯ್ಯೋ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ, ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಿತುಂ ಇಚ್ಛತಿ, ಸುಲದ್ಧಂ ವತ ನೋ ಅಸ್ಸ, ಸಚೇ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಮ್ಪಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹೇಯ್ಯಾ"ತಿ ನಾನಾವಿಧೇಹಿ ಉಪಾಯೇಹಿ ಪಣೀತಾನಿ ಚೀವರಾದೀನಿ ಉಪನೇನ್ತಾನಂ ತದನುಗ್ಗಹಕಾಮತಂಯೇವ ಆವಿಕತ್ವಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇನ ಚ ತತೋ ಪಭುತಿ ಅಪಿ ಸಕಟಭಾರೇಹಿ ಉಪನಾಮನಹೇತುಭೂತಂ ವಿಮ್ಹಾಪನಂ **ಪಚ್ಚಯಪಟಿಸೇವನಸಙ್ಖಾತಂ ಕುಹನವತ್ಥೂತಿ** ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಪಾಪಿಚ್ಛಸ್ಸೇವ ಪನ ಸತೋ ಸಮ್ಭಾವನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಕತೇನ ಇರಿಯಾಪಥೇನ ವಿಮ್ಹಾಪನಂ **ಇರಿಯಾಪಥಸಙ್ಖಾತಂ ಕುಹನವತ್ಥೂತಿ** ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಪಾಪಿಚ್ಛಸ್ಸೇವ ಪನ ಸತೋ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಾಧಿಗಮಪರಿದೀಪನವಾಚಾಯ ತಥಾ ತಥಾ ವಿಮ್ಹಾಪನಂ **ಸಾಮನ್ತಜಪ್ಪನಸಙ್ಖಾತಂ ಕುಹನವತ್ಥೂತಿ** ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಕತಮಂ ಪಚ್ಚಯಪಟಿಸೇವನಸಙ್ಖಾತನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪಚ್ಚಯಪಟಿಸೇವನನ್ತಿ ಏವಂ ಸಙ್ಖಾತಂ ಪಚ್ಚಯಪಟಿಸೇವನಸಙ್ಖಾತಂ। **ನಿಮನ್ತೇನ್ತೀತಿ** ಇಧ ಗಹಪತಿಕಾ "ಭಿಕ್ಖಂ ಗಣ್ಹಥಾ"ತಿ ಭಿಕ್ಖೂ ನಿಮನ್ತೇನ್ತಿ। ಅಯಮೇವ ವಾ ಪಾಠೋ। "ನಿಮನ್ತೇತೀ"ತಿ ವಾ "ವದನ್ತೀ"ತಿ ವಾ ಕೇಚಿ ಪಠನ್ತಿ। ತಾದಿಸೇ ನಿಮನ್ತಾಪೇನ್ತಿ। ನಿಮನ್ತೇನ್ತೀತಿ ಪಾಠಸ್ಸ ಸಮ್ಭವೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಚೀವರಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಾತೀತಿ** ಚೀವರಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। **ಏತಂ ಸಾರುಪ್ಪಂ, ಯಂ ಸಮಣೋತಿ** ಯಂ ಚೀವರಧಾರಣಂ ಸಮಣೋ ಕರೋತಿ, ಏತಂ ಸಾರುಪ್ಪಂ ಅನುಚ್ಛವಿಕಂ। **ಪಾಪಣಿಕಾ ವಾ ನನ್ತಕಾನೀತಿ** ಆಪಣದ್ವಾರೇ ಪತಿಕಾನಿ ಅನ್ತವಿರಹಿತಾನಿ ಪಿಲೋತಿಕಾನಿ। **ಉಚ್ಚಿನಿತ್ವಾತಿ** ಸಂಕಡ್ಢಿತ್ವಾ। **ಉಞ್ಛಾಚರಿಯಾಯಾತಿ** ಭಿಕ್ಖಾಚರಣೇನ। **ಪಿಣ್ಡಿಯಾಲೋಪೇನಾತಿ** ಪಿಣ್ಡಂ ಕತ್ವಾ ಲದ್ಧಆಲೋಪೇನ। **ಪೂತಿಮುತ್ತೇನ ವಾತಿ** ಗೋಮುತ್ತೇನ ವಾ। **ಓಸಧಂ ಕರೇಯ್ಯಾತಿ** ಭೇಸಜ್ಜಕಿಚ್ಚಂ ಕರೇಯ್ಯ। **ತದುಪಾದಾಯಾತಿ** ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ। **ಧುತವಾದೋತಿ** ಧುತಗುಣವಾದೀ। **ಭಿಯ್ಯೋ ಭಿಯ್ಯೋ ನಿಮನ್ತೇನ್ತೀತಿ** ಉಪರೂಪರಿ ನಿಮನ್ತೇನ್ತಿ। **ಸಮ್ಮುಖೀಭಾವಾತಿ** ಸಮ್ಮುಖೀಭಾವೇನ, ವಿಜ್ಜಮಾನತಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಸವತೀತಿ** ಪಟಿಲಭತಿ। ಸದ್ಧಾಯ ಸಮ್ಮುಖೀಭಾವೇನ ಸಕ್ಕಾ ಕಾತುನ್ತಿ **"ಸದ್ಧಾಯ ಸಮ್ಮುಖೀಭಾವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಾ ಸುಲಭಾ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಾ ಚ, ಸದ್ಧಾ ಪನ ದುಲ್ಲಭಾ। ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ಹಿ ಸದ್ಧಾ ಅಥಾವರಾ, ಪದವಾರೇ ಪದವಾರೇ ನಾನಾ ಹೋತಿ। ತೇನೇವಸ್ಸ ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಸದಿಸೋಪಿ ಅಗ್ಗಸಾವಕೋ ಪಾಟಿಭೋಗೋ ಭವಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಆಹ "ದ್ವಿನ್ನಂ ಖೋ ನೇಸಂ ಆವುಸೋ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪಾಟಿಭೋಗೋ ಭೋಗಾನಞ್ಚ ಜೀವಿತಸ್ಸ ಚ, ಸದ್ಧಾಯ ಪನ ತ್ವಂ ಪಾಟಿಭೋಗೋ"ತಿ।

ಏವಂ ತುಮ್ಹೇ ಪುಞ್ಞೇನ ಪರಿಬಾಹಿರಾ ಭವಿಸ್ಸಥಾತಿ ಏತ್ಥ **ಪುಞ್ಞೇನಾತಿ** ನಿಸ್ಸಕ್ಕತ್ಥೇ ಕರಣವಚನಂ। ಪುಞ್ಞತೋ ಪರಿಹೀನಾ ಪರಮ್ಮುಖಾ ಭವಿಸ್ಸಥ। **ಭಾಕುಟಿಕಾತಿ** ಮುಖಾನಂ ಪಧಾನಪುರಿಮಟ್ಠಿತಭಾವದಸ್ಸನೇನ ಭಾಕುಟಿಕರಣಂ, ಮುಖಸಙ್ಕೋಚೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಭಾಕುಟಿಕರಣಂ ಸೀಲಮಸ್ಸಾತಿ **ಭಾಕುಟಿಕೋ,** ಭಾಕುಟಿಕಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಭಾಕುಟಿಯಂ। ಕುಹನಾತಿ** ವಿಮ್ಹಾಪನಾ। ಕುಹಸ್ಸ ಆಯನಾ **ಕುಹಾಯನಾ।** ಕುಹಿತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಕುಹಿತತ್ತಂ।**

ಪಾಪಿಚ್ಛೋತಿ ಅಸನ್ತಗುಣದೀಪನಕಾಮೋ। **ಇಚ್ಛಾಪಕತೋತಿ** ಇಚ್ಛಾಯ ಅಪಕತೋ, ಉಪದ್ದುತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮ್ಭಾವನಾಧಿಪ್ಪಾಯೋತಿ** ಬಹುಮಾನಜ್ಝಾಸಯೋ। **ಗಮನಂ ಸಣ್ಠಪೇತೀತಿ** ಅಭಿಕ್ಕಮಾದಿಗಮನಂ ಅಭಿಸಙ್ಖರೋತಿ, ಪಾಸಾದಿಕಭಾವಂ ಕರೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಇತರೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಪಣಿಧಾಯ ಗಚ್ಛತೀತಿ** ಪತ್ಥನಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಗಚ್ಛತಿ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಸಮಾಹಿತೋ ವಿಯ ಗಚ್ಛತೀತಿ** ಉಪಚಾರಪ್ಪತ್ತೋ ವಿಯ ಗಚ್ಛತಿ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಆಪಾಥಕಜ್ಝಾಯೀವ ಹೋತೀತಿ ಸಮ್ಮುಖಾ ಆಗತಾನಂ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಝಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತೋ ವಿಯ ಸನ್ತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಇರಿಯಾಪಥಸ್ಸಾತಿ** ಚತುಇರಿಯಾಪಥಸ್ಸ। **ಆಠಪನಾತಿ** ಆದಿಟ್ಠಪನಾ, ಆದರೇನ ವಾ ಠಪನಾ। **ಠಪನಾತಿ** ಠಪನಾಕಾರೋ। **ಸಣ್ಠಪನಾತಿ** ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಂ, ಪಾಸಾದಿಕಭಾವಕರಣನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅರಿಯಧಮ್ಮಸನ್ನಿಸ್ಸಿತನ್ತಿ** ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಪಟಿಬದ್ಧಂ। **ಕುಞ್ಚಿಕನ್ತಿ** ಅವಾಪುರಣಂ। **ಮಿತ್ತಾತಿ** ಸಿನೇಹವನ್ತೋ। **ಸನ್ದಿಟ್ಠಾತಿ** ದಿಟ್ಠಮತ್ತಾ। **ಸಮ್ಭತ್ತಾತಿ** ದಳ್ಹಮಿತ್ತಾ। **ಉದ್ದಣ್ಡೇತಿ** ಏಕೋ ಪತಿಸ್ಸಯವಿಸೇಸೋ।

ಕೋರಜಿಕಕೋರಜಿಕೋತಿ ಸಙ್ಕೋಚಸಙ್ಕೋಚಕೋ, ಅತಿಸಙ್ಕೋಚಕೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। "ಕೋರಚಕಕೋರಚಕೋ"ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ। **ಭಾಕುಟಿಕಭಾಕುಟಿಕೋತಿ** ಅತಿವಿಯ ಮುಖಸಙ್ಕೋಚನಸೀಲೋ। **ಕುಹಕಕುಹಕೋತಿ** ಅತಿವಿಯ ವಿಮ್ಹಾಪಕೋ। **ಲಪಕಲಪಕೋತಿ** ಅತಿವಿಯ ಸಲ್ಲಾಪಕೋ। **ಮುಖಸಮ್ಭಾವಿಕೋತಿ** ಅತ್ತನೋ ಮುಖವಸೇನ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಸಹ ಸಮ್ಭಾವಿಕೋ, ಅಪ್ಪಿತಚಿತ್ತೋತಿ ಏಕೇ। **ಸನ್ತಾನನ್ತಿ** ಕಿಲೇಸಸನ್ತತಾಯ ಸನ್ತಾನಂ। **ಸಮಾಪತ್ತೀನನ್ತಿ** ಸಮಾಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಾನಂ। **ಗಮ್ಭೀರನ್ತಿ** ನಿನ್ನಪತಿಟ್ಠಾನಂ। **ಗೂಳ್ಹನ್ತಿ** ದಸ್ಸೇತುಂ ದುಕ್ಖಂ। **ನಿಪುಣನ್ತಿ** ಸುಖುಮಂ। **ಪಟಿಚ್ಛನ್ನನ್ತಿ** ಪದತ್ಥೇನ ದುಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝಾಧಿಪ್ಪಾಯಂ। **ಲೋಕುತ್ತರನ್ತಿ** ಧಮ್ಮದೀಪಕಂ। **ಸುಞ್ಞತಾಪಟಿಸಞ್ಞುತ್ತನ್ತಿ** ನಿಬ್ಬಾನಪಟಿಸಞ್ಞುತ್ತಂ। ಅಥ ವಾ **ಲೋಕುತ್ತರಸುಞ್ಞತಾಪಟಿಸಞ್ಞುತ್ತನ್ತಿ** ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಭೂತನಿಬ್ಬಾನಪಟಿಸಞ್ಞುತ್ತಂ।

ಕಾಯಿಕಂ ಪಾಗಬ್ಭಿಯನ್ತಿ ಕಾಯೇ ಭವಂ ಕಾಯಿಕಂ। ವಾಚಸಿಕಚೇತಸಿಕೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಅಚಿತ್ತೀಕಾರಕತೋ**ತಿ ಬಹುಮಾನಕಿರಿಯರಹಿತೋ। **ಅನುಪಾಹನಾನಂ ಚಙ್ಕಮನ್ತಾನ**ನ್ತಿ ಉಪಾಹನವಿರಹಿತಾನಂ ಚಙ್ಕಮನ್ತಾನಂ ಸಮೀಪೇ, ಅನಾದರೇ ವಾ ಸಾಮಿವಚನಂ। **ಸಉಪಾಹನೋ**ತಿ ಉಪಾಹನಾರೂಳ್ಹೋ ಹುತ್ವಾ ಚಙ್ಕಮತಿ। **ನೀಚೇ ಚಙ್ಕಮೇ ಚಙ್ಕಮನ್ತಾನ**ನ್ತಿ ಅಕತಪರಿಚ್ಛೇದಾಯ ಭೂಮಿಯಾ ಚಙ್ಕಮನ್ತೇ ಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಕತ್ವಾ ವಾಲುಕಂ ಆಕಿರಿತ್ವಾ ಆಲಮ್ಬನಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಕತಚಙ್ಕಮೇ ನೀಚೇಪಿ ಚಙ್ಕಮೇ ಚಙ್ಕಮನ್ತೇ। **ಉಚ್ಚೇ ಚಙ್ಕಮೇ ಚಙ್ಕಮತೀ**ತಿ ಇಟ್ಠಕಚಯನಸಮ್ಪನ್ನೇ ವೇದಿಕಾಪರಿಕ್ಖಿತ್ತೇ ಉಚ್ಚೇ ಚಙ್ಕಮೇ ಚಙ್ಕಮತಿ। ಸಚೇ ಪಾಕಾರಪರಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ಹೋತಿ ದ್ವಾರಕೋಟ್ಠಕಯುತ್ತೋ, ಪಬ್ಬತನ್ತರವನನ್ತರಭೂಮನ್ತರಸ್ಸ ವಾ ಸುಪ್ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೋ, ತಾದಿಸೇ ಚಙ್ಕಮೇ ಚಙ್ಕಮಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ, ಅಪ್ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೇಪಿ ಉಪಚಾರಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ವಟ್ಟತಿ। **ಘಟ್ಟಯನ್ತೋಪಿ ತಿಟ್ಠತೀ**ತಿ ಅತಿಸಮೀಪೇ ತಿಟ್ಠತಿ। **ಪುರತೋಪಿ ತಿಟ್ಠತೀ**ತಿ ಪುರತ್ಥಿಮತೋಪಿ ತಿಟ್ಠತಿ। **ರಿತಕೋಪಿ ಭಣತೀ**ತಿ ಖಾಣುಕೋ ವಿಯ ಅನೋನಮಿತ್ವಾ ಭಣತಿ। **ಬಾಹಾವಿಕ್ಖೇಪಕೋ**ತಿ ಬಾಹುಂ ಖಿಪಿತ್ವಾ ಖಿಪಿತ್ವಾ ಭಣತಿ।

ಅನುಪಖಜ್ಜಾತಿ ಸಬ್ಬೇಸಂ ನಿಸಿನ್ನಟ್ಠಾನಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ। **ನವೇಪಿ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಸನೇನ ಪಟಿಬಾಹತೀ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಪತ್ತಾಸನೇ ಅನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಪುರೇ ವಾ ಪಚ್ಛಾ ವಾ ಪವಿಸನ್ತೋ ಆಸನೇನ ಪಟಿಬಾಹತಿ ನಾಮ।

ಅನಾಪುಚ್ಛಮ್ಪಿ ಕಟ್ಠಂ ಪಕ್ಖಿಪತೀತಿ ಅನಾಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಅನಪಲೋಕೇತ್ವಾ ಅಗ್ಗಿಮ್ಹಿ ದಾರುಂ ಖಿಪತಿ। **ದ್ವಾರಂ ಪಿದಹತೀ**ತಿ ಜನ್ತಾಘರೇ ಪಿದಹತಿ।

ಓತರತೀತಿ ಉದಕತಿತ್ಥಂ ಪವಿಸತಿ। **ನ್ಹಾಯತೀ**ತಿ ಸರೀರಂ ಸಿನೇಹೇತಿ। **ಉತ್ತರತೀ**ತಿ ಉದಕತಿತ್ಥತೋ ತೀರಂ ಉಗ್ಗಚ್ಛತಿ।

ವೋಕ್ಕಮ್ಮಾಪೀತಿ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾಪಿ। **ಓವರಕಾನೀ**ತಿ ಗಬ್ಭೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಸಯನಘರಾನಿ।

ಗೂಳ್ಹಾನೀತಿ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಾನಿ। **ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಾನೀ**ತಿ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಪಟಿಚ್ಛಾದಿತಾನಿ।

ಅನಜ್ಝಿಟ್ಠೋ ವಾತಿ ಥೇರೇಹಿ "ಧಮ್ಮಂ ಭಣಾಹೀ"ತಿ ಅನಾಣತ್ತೋ ಅನಾಯಾಚಿತೋ ಚ।

ಪಾಪಧಮ್ಮೋತಿ ಲಾಮಕಧಮ್ಮೋ। **ಅಸುಚಿಸಙ್ಕಸರಸಮಾಚಾರೋ**ತಿ ಅಞ್ಞೇಹಿ "ಅಯಂ ದುಸ್ಸೀಲೋ"ತಿ ಸಙ್ಕಾಯ ಸರಿತಬ್ಬೋ ಆಚಾರೋ ಸಂಯೋಗೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಅಸುಚಿಸಙ್ಕಸರಸಮಾಚಾರೋ। ಸಙ್ಕಸ್ಸರಸಮಾಚಾರೋತಿ ಸಕಾರಂ ಸಂಯೋಗಂ ಕತ್ವಾಪಿ ಪಠನ್ತಿ। **ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಕಮ್ಮನ್ತೋ**ತಿ ಪಟಿಚ್ಛಾದಿತಕಾಯವಚೀಕಮ್ಮನ್ತೋ। **ಅಸ್ಸಮಣೋ**ತಿ ನ ಸಮಣೋ। **ಸಮಣಪಟಿಞ್ಞೋ**ತಿ "ಅಹಂ ಸಮಣೋ"ತಿ ಪಟಿಜಾನನ್ತೋ। **ಅಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ**ತಿ ಸೇಟ್ಠಚರಿಯಾ ವಿರಹಿತೋ। **ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಪಟಿಞ್ಞೋ**ತಿ ವುತ್ತಪಟಿಪಕ್ಖೋ। **ಅನ್ತೋಪೂತೀ**ತಿ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಕುಸಲಧಮ್ಮವಿರಹಿತತ್ತಾ ಅನ್ತೋಪೂತಿಭಾವಮಾಪನ್ನೋ। **ಅವಸ್ಸುತೋ**ತಿ ರಾಗೇನ ತಿನ್ತೋ। **ಕಸಮ್ಬುಜಾತೋ**ತಿ ಸಙ್ಕಾರಸಭಾವೋ। **ಆಚಾರಗೋಚರಸಮ್ಪನ್ನೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ಭಿಕ್ಖು ಸಗಾರವೋ ಸಪ್ಪತಿಸ್ಸೋ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಸಮ್ಪನ್ನೋ ಸುನಿವತ್ಥೋ ಸುಪಾರುತೋ ಪಾಸಾದಿಕೇನ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇನ ಪಟಿಕ್ಕನ್ತೇನ ಆಲೋಕಿತೇನ ವಿಲೋಕಿತೇನ ಸಮಿಞ್ಜಿತೇನ ಪಸಾರಿತೇನ ಓಕ್ಖಿತ್ತಚಕ್ಖು ಇರಿಯಾಪಥಸಮ್ಪನ್ನೋ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರೋ ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞೂ ಜಾಗರಿಯಮನುಯುತ್ತೋ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋ ಆಭಿಸಮಾಚಾರಿಕೇಸು ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಾರೀ ಗರುಚಿತ್ತೀಕಾರಬಹುಲೋ ವಿಹರತಿ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಆಚಾರೋ। ಏವಂ ತಾವ ಆಚಾರೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಗೋಚರೋ ಪನ ತಿವಿಧೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯಗೋಚರೋ ಆರಕ್ಖಗೋಚರೋ ಉಪನಿಬನ್ಧಗೋಚರೋತಿ। ತತ್ಥ ಕತಮೋ **ಉಪನಿಸ್ಸಯಗೋಚರೋ**? ದಸಕಥಾವತ್ಥುಗುಣಸಮನ್ನಾಗತೋ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತೋ, ಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಅಸ್ಸುತಂ ಸುಣಾತಿ, ಸುತಂ

ಪರಿಯೋದಾಪೇತಿ, ಕಙ್ಖಂ ವಿತರತಿ, ದಿಟ್ಠಿಂ ಉಜುಂ ಕರೋತಿ, ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇತಿ; ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಅನುಸಿಕ್ಖಮಾನೋ ಸದ್ಧಾಯ ವಡ್ಢತಿ, ಸೀಲೇನ, ಸುತೇನ, ಚಾಗೇನ, ಪಞ್ಞಾಯ ವಡ್ಢತಿ। ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಉಪನಿಸ್ಸಯಗೋಚರೋ।

ಕತಮೋ **ಆರಕ್ಖಗೋಚರೋ**? ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಅನ್ತರಘರಂ ಪವಿಟ್ಠೋ ವೀಥಿಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಓಕ್ಖಿತ್ತಚಕ್ಖು ಯುಗಮತ್ತದಸ್ಸಾವೀ ಸುಸಂವುತೋ ಗಚ್ಛತಿ, ನ ಹತ್ಥಿಂ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ, ನ ಅಸ್ಸಂ, ನ ರಥಂ, ನ ಪತ್ತಿಂ, ನ ಇತ್ಥಿಂ, ನ ಪುರಿಸಂ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ, ನ ಉದ್ಧಂ ಉಲ್ಲೋಕೇನ್ತೋ, ನ ಅಧೋ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ, ನ ದಿಸಾವಿದಿಸಂ ಪೇಕ್ಖಮಾನೋ ಗಚ್ಛತಿ। ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಆರಕ್ಖಗೋಚರೋ।

ಕತಮೋ **ಉಪನಿಬನ್ಧಗೋಚರೋ**? ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ ಯತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಉಪನಿಬನ್ಧತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ - "ಕೋ ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಗೋಚರೋ ಸಕೋ ಪೇತ್ತಿಕೋ ವಿಸಯೋ? ಯದಿದಂ ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೭೨), ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಉಪನಿಬನ್ಧಗೋಚರೋತಿ। ಇತಿ ಇಮಿನಾ ಚ ಆಚಾರೇನ ಇಮಿನಾ ಚ ಗೋಚರೇನ ಉಪೇತೋ...ಪೇ॰... ಸಮನ್ನಾಗತೋ। ತೇನಪಿ ವುಚ್ಚತಿ ಆಚಾರಗೋಚರಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ।

ಅಣುಮತ್ತೇಸು ವಜ್ಜೇಸು ಭಯದಸ್ಸಾವೀತಿ ಅಣುಪ್ಪಮಾಣೇಸು ಅಸಞ್ಚಿಚ್ಚ ಆಪನ್ನಸೇಖಿಯಅಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾದಿಭೇದೇಸು ವಜ್ಜೇಸು ಭಯದಸ್ಸನಸೀಲೋ। **ಸಮಾದಾಯ ಸಿಕ್ಖತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸೂ**ತಿ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸು ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಸಮ್ಮಾ ಆದಾಯ ಸಿಕ್ಖತಿ। ಏತ್ಥ ಚ "ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತೋ"ತಿ ಏತ್ತಾವತಾ ಚ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾಯ ದೇಸನಾಯ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸೀಲಂ ದಸ್ಸಿತಂ। "ಆಚಾರಗೋಚರಸಮ್ಪನ್ನೋ"ತಿಆದಿ ಪನ ಸಬ್ಬಂ ಯಥಾಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸ ತಂ ಸೀಲಂ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

೮೮. **ಸಾತಿಯೇಸು ಅನಸ್ಸಾವೀ**ತಿ ಸಾತವತ್ಥೂಸು ಕಾಮಗುಣೇಸು ತಣ್ಹಾಸನ್ಥವವಿರಹಿತೋ। **ಸಣ್ಹೋ**ತಿ ಸಣ್ಹೇಹಿ ಕಾಯಕಮ್ಮಾದೀಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। **ಪಟಿಭಾನವಾ**ತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಪರಿಪುಚ್ಛಾಧಿಗಮಪಟಿಭಾನೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। **ನ ಸದ್ಧೋ**ತಿ ಸಾಮಂ ಅಧಿಗತಧಮ್ಮಂ ನ ಕಸ್ಸಚಿ ಸದ್ದಹತಿ। **ನ ವಿರಜ್ಜತೀ**ತಿ ಖಯಾ ರಾಗಸ್ಸ ವಿರತ್ತತ್ತಾ ಇದಾನಿ ನ ವಿರಜ್ಜತಿ।

ಯೇಸಂ ಏಸಾತಿ ಯೇಸಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಸಾತವತ್ಥೂಸು ಕಾಮಗುಣೇಸು ಇಚ್ಛಾ ತಣ್ಹಾ। **ಅಪ್ಪಹೀನಾ**ತಿ ಸನ್ಥವಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ತಣ್ಹಾ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಅಪ್ಪಹೀನಾ। **ತೇಸಂ ಚಕ್ಖುತೋ ರೂಪತಣ್ಹಾ ಸವತೀ**ತಿ ಏತೇಸಂ ಚಕ್ಖುದ್ವಾರತೋ ಪವತ್ತಜವನವೀಥಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಾ ತಣ್ಹಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। **ಆಸವತೀ**ತಿ ಓಕಾಸತೋ ಯಾವ ಭವಗ್ಗಾ ಧಮ್ಮತೋ ಯಾವ ಗೋತ್ರಭೂ ಸವತಿ। **ಸನ್ದತೀ**ತಿ ನದೀಸೋತಂ ವಿಯ ಅಧೋಮುಖಂ ಸನ್ದತಿ। **ಪವತ್ತತೀ**ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ಪವತ್ತತಿ। ಸೇಸದ್ವಾರೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖೇ ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ತಣ್ಹಾ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಸುಪ್ಪಹೀನಾ। ತೇಸಂ ಚಕ್ಖುತೋ ರೂಪತಣ್ಹಾ ನ ಸವತಿ।

ಸಣ್ಹೇನ ಕಾಯಕಮ್ಮೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋತಿ ಅಫರುಸೇನ ಮುದುನಾ ಕಾಯಕಮ್ಮೇನ ಸಮಙ್ಗೀಭೂತೋ ಏಕೀಭೂತೋ। **ವಚೀಕಮ್ಮಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಸಣ್ಹೇಹಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇಹೀ**ತಿಆದೀಸು ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದಯೋ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಮಿಸ್ಸಕಾ। ಪರಿಯಾಪುಣನಅತ್ಥಾದಿಪರಿಪುಚ್ಛಾಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಾಧಿಗಮವಸೇನ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣವಿಭಾವನವವತ್ಥಾನಕರಣಸಮತ್ಥಾ ತಿಸ್ಸೋ ಪಟಿಭಾನಪ್ಪಭೇದಸಙ್ಖಾತಾ ಪಞ್ಞಾ ಯಸ್ಸ ಅತ್ಥಿ, ಸೋ **ಪಟಿಭಾನವಾ**। **ತಸ್ಸ ಪರಿಯತ್ತಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಟಿಭಾಯತೀ**ತಿ ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಪರಿಯಾಪುಣನಂ ಅಲ್ಲೀಯಿತ್ವಾ ಞಾಣಂ ಜಾಯತಿ ಞಾಣಂ ಅಭಿಮುಖಂ ಹೋತಿ। **ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ**ತಿ ಸತ್ತತಿಂಸ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮಾ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಮಿಸ್ಸಕವಸೇನ ವುತ್ತಾ। ಮಗ್ಗಫಲಾನಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಲೋಕುತ್ತರವಸೇನ। ಚತಸ್ಸೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯೋ ಛ ಚ ಅಭಿಞ್ಞಾಯೋ ವಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿಕವಸೇನ ವುತ್ತಾತಿ ಞಾತಬ್ಬಾ।

ತತ್ಥ **ಚತಸ್ಸೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯೋತಿ** ಚತ್ತಾರೋ ಞಾಣಪ್ಪಭೇದಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದ್ಧಿವಿಧಾದಿಆಸವಕ್ಖಯಪರಿಯೋಸಾನಾನಿ ಅಧಿಕಾನಿ ಛ ಞಾಣಾನಿ। **ತಸ್ಸಾತಿ** ಪರಸ್ಸ, ಅತ್ಥೋ ಪಟಿಭಾಯತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅತ್ಥೋತಿ** ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಹೇತುಫಲಂ। ತಞ್ಹಿ ಯಸ್ಮಾ ಹೇತುಅನುಸಾರೇನ ಅರೀಯತಿ ಅಧಿಗಮೀಯತಿ ಪಾಪುಣೀಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅತ್ಥೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪಭೇದತೋ ಪನ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಭಾಸಿತತ್ಥೋ ವಿಪಾಕೋ ಕಿರಿಯಾತಿ ಇಮೇ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ ಅತ್ಥೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ತಂ ಅತ್ಥಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ಸೋ ಅತ್ಥೋ ಪಭೇದತೋ ಞಾತೋ ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ। **ಧಮ್ಮೋತಿ** ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಪಚ್ಚಯೋ। ಸೋ ಹಿ ಯಸ್ಮಾ ತಂ ತಂ ವಿದಹತಿ ಪವತ್ತೇತಿ ಚೇವ ಪಾಪೇತಿ ಚ, ತಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪಭೇದತೋ ಪನ ಯೋ ಕೋಚಿ ಫಲನಿಬ್ಬತ್ತಕೋ ಹೇತು ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಭಾಸಿತಂ ಕುಸಲಂ ಅಕುಸಲನ್ತಿ ಇಮೇ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ ಧಮ್ಮೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ತಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ಸೋ ಧಮ್ಮೋ ಪಭೇದತೋ ಞಾತೋ ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಚ ಧಮ್ಮೇ ಚ ಯಾ ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿ ಅಬ್ಯಭಿಚಾರೀ ವೋಹಾರೋ, ತಸ್ಸ ಅಭಿಲಾಪೇ ಭಾಸನೇ ಉದೀರಣೇ ತಂ ಲಪಿತಂ ಭಾಸಿತಂ ಉದೀರಿತಂ ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಸದ್ದಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ಸಾ ನಿರುತ್ತಿ ಞಾತಾ ಪಾಕಟಾ ಹೋತಿ।

ಏತ್ಥ **ಅತ್ಥೇ ಞಾತೇ ಅತ್ಥೋ ಪಟಿಭಾಯತೀತಿ** ಇದಾನಿ ತಸ್ಸ ಸದ್ದಂ ಆಹರಿತ್ವಾ ವುತ್ತಪ್ಪಭೇದೇ ಅತ್ಥೇ ಪಾಕಟೀಭೂತೇ ವುತ್ತಪ್ಪಭೇದೋ ಅತ್ಥೋ ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಪಟಿಭಾಯತಿ ಞಾಣಾಭಿಮುಖೋ ಹೋತಿ। **ಧಮ್ಮೇ ಞಾತೇ ಧಮ್ಮೋ ಪಟಿಭಾಯತೀತಿ** ವುತ್ತಪ್ಪಭೇದೇ ಧಮ್ಮೇ ಪಾಕಟೀಭೂತೇ ವುತ್ತಪ್ಪಭೇದೋ ಧಮ್ಮೋ ಪಟಿಭಾಯತಿ। **ನಿರುತ್ತಿಯಾ ಞಾತಾಯ ನಿರುತ್ತಿ ಪಟಿಭಾಯತೀತಿ** ವುತ್ತಪ್ಪಭೇದಾಯ ನಿರುತ್ತಿಯಾ ಪಾಕಟಾಯ ವುತ್ತಪ್ಪಭೇದಾ ನಿರುತ್ತಿ ಪಟಿಭಾಯತಿ। **ಇಮೇಸು ತೀಸು ಞಾಣೇಸು ಞಾಣನ್ತಿ** ಅತ್ಥಧಮ್ಮನಿರುತ್ತೀಸು ಇಮೇಸು ತೀಸು ಸಬ್ಬತ್ಥಕಞಾಣಮಾರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ತೇಸು ತೀಸು ಞಾಣೇಸು ಪಭೇದಗತಂ ಞಾಣಂ, ಯಥಾವುತ್ತೇಸು ವಾ ತೇಸು ತೀಸು ಞಾಣೇಸು ಗೋಚರಕಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ವಿತ್ಥಾರಗತಂ ಞಾಣಂ ಪಟಿಭಾನಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ। **ಇಮಾಯ ಪಟಿಭಾನಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಾತಿ** ಇಮಾಯ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾಯ ಯಥಾವುತ್ತವಿತ್ಥಾರಪಞ್ಞಾಯ ಉಪೇತೋ ಹೋತಿ। **ಸೋ ವುಚ್ಚತಿ ಪಟಿಭಾನವಾತಿ** ನಿಗಮೇನ್ತೋ ಆಹ। **ಯಸ್ಸ ಪರಿಯತ್ತಿ ನತ್ಥೀತಿ** ಪರಿಯತ್ತಿ ನಾಮ ಬುದ್ಧವಚನಂ। ತಞ್ಹಿ ಉಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ವಿಸದಾ ಹೋನ್ತಿ। ಯಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಏವರೂಪಾ ಪರಿಯತ್ತಿ ನತ್ಥಿ। **ಪರಿಪುಚ್ಛಾ ನತ್ಥೀತಿ** ಪರಿಪುಚ್ಛಾ ನಾಮ ಪಾಳಿಅಟ್ಠಕಥಾದೀಸು ಗಣ್ಠಿಪದಅತ್ಥಪದವಿನಿಚ್ಛಯಕಥಾ। ಉಗ್ಗಹಿತಪಾಳಿಆದೀಸು ಹಿ ಅತ್ಥಂ ಕಥೇನ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ವಿಸದಾ ಹೋನ್ತಿ। **ಅಧಿಗಮೋ ನತ್ಥೀತಿ** ಅಧಿಗಮೋ ನಾಮ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿ। ಅರಹತ್ತಞ್ಹಿ ಪತ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ವಿಸದಾ ಹೋನ್ತಿ। ಯಸ್ಸ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾ ತಿವಿಧಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿ ನತ್ಥಿ। **ಕಿಂ ತಸ್ಸ ಪಟಿಭಾಯಿಸ್ಸತೀತಿ** ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಪಭೇದಗತಂ ಞಾಣಂ ಉಪಟ್ಠಹಿಸ್ಸತಿ।

ಸಾಮನ್ತಿ ಸಯಮೇವ। **ಸಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾತನ್ತಿ** ಸಯಮೇವ ತೇನ ಞಾಣೇನ ಅವಗಮಿತಂ। **ಅತ್ತಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಧಮ್ಮನ್ತಿ** ಅತ್ತನಾ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಂ ಧಮ್ಮಂ। **ನ ಕಸ್ಸಚಿ ಸದ್ದಹತೀತಿ** ಅತ್ತಪಚ್ಚಕ್ಖತಾಯ ಪರೇಸಂ ನ ಸದ್ದಹತಿ, ಸದ್ಧಾಯ ನ ಗಚ್ಛತಿ। **ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ ಸಙ್ಖಾರಾತಿ**ಆದಿಕಂ ದ್ವಾದಸಪದಿಕಪಚ್ಚಯಾಕಾರದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಅವಿಜ್ಜಾನಿರೋಧಾತಿ**ಆದಯೋ ಸಂಸಾರನಿವತ್ತಿಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಾ। **ಇದಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ**ಆದಿ ಸಚ್ಚದಸ್ಸನವಸೇನ। **ಇಮೇ ಆಸವಾತಿ**ಆದಯೋ ಅಪರೇನ ಪರಿಯಾಯೇನ ಕಿಲೇಸವಸೇನ ಪಚ್ಚಯದಸ್ಸನವಸೇನ। **ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾತಿ**ಆದಯೋ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಪಹಾತಬ್ಬಭಾವೇತಬ್ಬಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ದಸ್ಸನವಸೇನ। **ಛನ್ನಂ ಫಸ್ಸಾಯತನಾನನ್ತಿ**ಆದಯೋ ಫಸ್ಸಾಯತನಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಞ್ಚ ಅತ್ಥಙ್ಗಮಞ್ಚ ಅಸ್ಸಾದಞ್ಚ ಉಪದ್ದವಞ್ಚ ನಿಸ್ಸರಣಞ್ಚ ದಸ್ಸನವಸೇನ। **ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾನಂ** ಪಞ್ಚವೀಸತಿವಿಧೇನ ಉದಯಞ್ಚ ವಯಞ್ಚ, ತೇಸು ಛನ್ದರಾಗವಸೇನ ಅಸ್ಸಾದಞ್ಚ, ತೇಸಂ ವಿಪರಿಣಾಮಂ ಆದೀನವಞ್ಚ, ನಿಸ್ಸರಣಸಙ್ಖಾತಂ ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ। **ಚತುನ್ನಂ ಮಹಾಭೂತಾನಂ** ಅವಿಜ್ಜಾದಿಸಮುದಯಞ್ಚ, ಅವಿಜ್ಜಾದಿನಿರೋಧೇ ಅತ್ಥಙ್ಗಮಞ್ಚ ಏವಮಾದಿದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತಾ। ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಅಮತೋಗಧನ್ತಿ ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ಮರಣಸಙ್ಖಾತಂ ಮತನ್ತಿ ಅಮತಂ। ಕಿಲೇಸವಿಸಪಟಿಪಕ್ಖತ್ತಾ ಅಗದನ್ತಿಪಿ ಅಮತಂ। ತಸ್ಮಿಂ ನಿನ್ನತಾಯ **ಅಮತೋಗಧಂ। ಅಮತಪರಾಯನನ್ತಿ** ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ಅಮತಂ ಪರಂ ಅಯನಂ ಗತಿ ಪತಿಟ್ಠಾ ಅಸ್ಸಾತಿ

ಅಮತಪರಾಯನಂ। **ಅಮತಪರಿಯೋಸಾನನ್ತಿ** ತಂ ಅಮತಂ ಸಂಸಾರಸ್ಸ ನಿಟ್ಠಾಭೂತತ್ತಾ ಪರಿಯೋಸಾನಮಸ್ಸಾತಿ ಅಮತಪರಿಯೋಸಾನಂ।

೮೯. **ಲಾಭಕಮ್ಯಾ ನ ಸಿಕ್ಖತೀತಿ** ಲಾಭಪತ್ಥನಾಯ ಸುತ್ತನ್ತಾದೀನಿ ನ ಸಿಕ್ಖತಿ। **ಅವಿರುದ್ಧೋ ಚ ತಣ್ಹಾಯ, ರಸೇಸು ನಾನುಗಿಜ್ಝತೀತಿ** ವಿರೋಧಾಭಾವೇನ ಚ ಅವಿರುದ್ಧೋ ಹುತ್ವಾ ತಣ್ಹಾಯ ಮೂಲರಸಾದೀಸು ಗೇಧಂ ನಾಪಜ್ಜತಿ।

ಕೇನ ನು ಖೋತಿ ಲಾಭಪತ್ಥನಾಯ ಕಾರಣಚಿನ್ತೇನ ಪಿಹಸ್ಸ ಪರಿಯೇಸನೇ ನಿಪಾತೋ। **ಲಾಭಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಿಯಾತಿ** ಚತುನ್ನಂ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ವಿಸೇಸೇನ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ। **ಲಾಭಂ ಪರಿಪಾಚೇನ್ತೋತಿ** ಪಚ್ಚಯೇ ಪರಿಪಾಚಯನ್ತೋ।

ಅತ್ತದಮತ್ಥಾಯಾತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಅತ್ತನೋ ದಮನತ್ಥಾಯ। **ಅತ್ತಸಮತ್ಥಾಯಾತಿ** ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಅತ್ತನೋ ಸಮಾಧಾನತ್ಥಾಯ। **ಅತ್ತಪರಿನಿಬ್ಬಾಪನತ್ಥಾಯಾತಿ** ದುವಿಧೇನಾಪಿ ಞಾಣೇನ ಅತ್ತನೋ ಅನುಪಾದಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಾಯ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಅನುಪಾದಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಂ ಖೋ ಆವುಸೋ ಭಗವತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ವುಸ್ಸತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೫೯)। **ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಞ್ಞೇವ ನಿಸ್ಸಾಯಾತಿ** ಏತ್ಥ ಪಚ್ಚಯಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ ಅಧಿಗಮಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ ಪರಿಯತ್ತಿಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ ಧುತಙ್ಗಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಾ, ತೇಸಂ ನಾನತ್ಥಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವಿತ್ಥಾರಿತಂ ಏವ, ತಂ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಂ ಅಲ್ಲೀಯಿತ್ವಾ। **ಸನ್ತುಟ್ಠಿಞ್ಞೇವಾತಿ** ಚತೂಸು ಪಚ್ಚಯೇಸು ಚ ತಿವಿಧಂ ಸನ್ತೋಸಂ ಅಲ್ಲೀಯಿತ್ವಾ, ಏತೇಸಂ ವಿಭಾಗೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವಿತ್ಥಾರಿತೋಯೇವ। **ಸಲ್ಲೇಖಞ್ಞೇವಾತಿ** ಕಿಲೇಸಸಲೇಖನಂ। **ಇದಮತ್ಥಿತಞ್ಞೇವಾತಿ** ಇಮೇಹಿ ಕುಸಲಧಮ್ಮೇಹಿ ಅತ್ಥಿ ಇದಮತ್ಥಿ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ ಇದಮತ್ಥಿತಾ, ತಂ ಇದಮತ್ಥಿತಂಯೇವ ನಿಸ್ಸಾಯ ಅಲ್ಲೀಯಿತ್ವಾ।

ರಸೋತಿ ನಿದ್ದೇಸಸ್ಸ ಉದ್ದೇಸಪದಂ। **ಮೂಲರಸೋತಿ** ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಮೂಲಂ ಪಟಿಚ್ಚ ನಿಬ್ಬತ್ತರಸೋ। **ಖನ್ಧರಸಾದೀಸುಪಿ** ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಅಮ್ಬಿಲನ್ತಿ** ತಕ್ಕಮ್ಬಿಲಾದಿ। **ಮಧುರನ್ತಿ** ಏಕನ್ತತೋ ಗೋಸಪ್ಪಿಆದಿ। ಮಧು ಪನ ಕಸಾವಯುತ್ತಂ ಚಿರನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ಕಸಾವಂ ಹೋತಿ, ಫಾಣಿತಂ ಖಾರಿಯುತ್ತಂ ಚಿರನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ಖಾರಿಯಂ ಹೋತಿ। ಸಪ್ಪಿ ಪನ ಚಿರನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ವಣ್ಣಗನ್ಧೇ ಜಹನ್ತಮ್ಪಿ ರಸಂ ನ ಜಹತೀತಿ ತದೇವ ಏಕನ್ತಮಧುರಂ। **ತಿತ್ತಕನ್ತಿ** ನಿಮ್ಬಪಣ್ಣಾದಿ। **ಕಟುಕನ್ತಿ** ಸಿಙ್ಗಿವೇರಮರಿಚಾದಿ। **ಲೋಣಿಕನ್ತಿ** ಸಾಮುದ್ದಿಕಲೋಣಾದಿ। **ಖಾರಿಕನ್ತಿ** ವಾತಿಙ್ಗಣಕಳೀರಾದಿ। **ಲಮ್ಬಿಕನ್ತಿ** ಬದರಾಮಲಕಕಪಿಟ್ಠಸಾಲವಾದಿ। **ಕಸಾವನ್ತಿ** ಹರೀತಕಾದಿ। ಇಮೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ರಸಾ ವತ್ಥುವಸೇನ ವುತ್ತಾ। ತಂತಂವತ್ಥುಕೋ ಪನೇತ್ಥ ರಸೋ ಚ ಅಮ್ಬಿಲಾದೀನಿ ನಾಮೇಹಿ ವುತ್ತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಸಾದೂತಿ** ಇಟ್ಠರಸೋ। **ಅಸಾದೂತಿ** ಅನಿಟ್ಠರಸೋ। ಇಮಿನಾ ಪದದ್ವಯೇನ ಸಬ್ಬೋಪಿ ರಸೋ ಪರಿಯಾದಿನ್ನೋ। **ಸೀತನ್ತಿ** ಸೀತರಸೋ। **ಉಣ್ಹನ್ತಿ** ಉಣ್ಹರಸೋ। ಏವಮಯಂ ಮೂಲರಸಾದಿನಾ ಭೇದೇನ ಭಿನ್ನೋಪಿ ರಸೋ ಲಕ್ಖಣಾದೀಹಿ ಅಭಿನ್ನೋಯೇವ। ಸಬ್ಬೋಪಿ ಹೇಸ ಜಿವ್ಹಾಪಟಿಹನನಲಕ್ಖಣೋ, ಜಿವ್ಹಾವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ವಿಸಯಭಾವರಸೋ, ತಸ್ಸೇವ ಗೋಚರಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ। **ತೇ ಜಿವ್ಹಗ್ಗೇನ ರಸಗ್ಗಾನೀತಿ** ಏತೇ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಪಸಾದಜಿವ್ಹಗ್ಗೇನ ಉತ್ತಮರಸಾನಿ। **ಪರಿಯೇಸನ್ತಾತಿ** ಗವೇಸಮಾನಾ। **ಆಹಿಣ್ಡನ್ತೀತಿ** ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿಚರನ್ತಿ। **ತೇ ಅಮ್ಬಿಲಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಅನಮ್ಬಿಲಂ ಪರಿಯೇಸನ್ತೀತಿ** ತಕ್ಕಾದಿಅಮ್ಬಿಲಂ ಲದ್ಧಾ ಅನಮ್ಬಿಲಂ ಗವೇಸನ್ತಿ। ಏವಂ ಸಬ್ಬಂ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಯೋಜಿತಂ।

ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಯೋನಿಸೋ ಆಹಾರಂ ಆಹಾರೇತೀತಿ ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಪಞ್ಞಾಯ ಜಾನಿತ್ವಾ ಉಪಾಯೇನ ಆಹಾರಂ ಆಹಾರೇತಿ। ಇದಾನಿ ಉಪಾಯಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ನೇವ ದವಾಯಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ತತ್ಥ **ನೇವ ದವಾಯಾತಿ** ದವತ್ಥಾಯ ನ ಆಹಾರೇತಿ। ತತ್ಥ ನಟಲಙ್ಘಕಾದಯೋ ದವತ್ಥಾಯ ಆಹಾರೇನ್ತಿ ನಾಮ। ಯಞ್ಹಿ ಭೋಜನಂ ಭುತ್ತಸ್ಸ ನಚ್ಚಗೀತಕಬ್ಬಸಿಲೋಕಸಙ್ಖಾತೋ ದವೋ ಅತಿರೇಕತರೇನ ಪಟಿಭಾತಿ, ತಂ ಭೋಜನಂ ಅಧಮ್ಮೇನ ವಿಸಮೇನ ಪರಿಯೇಸಿತ್ವಾ ತೇ ಆಹಾರೇನ್ತಿ। ಅಯಂ ಪನ ಭಿಕ್ಖು ನ ಏವಮಾಹಾರೇತಿ।

ನ ಮದಾಯಾತಿ ಮಾನಮದಪುರಿಸಮದಾನಂ ವಡ್ಢನತ್ಥಾಯ ನ ಆಹಾರೇತಿ। ತತ್ಥ ರಾಜರಾಜಮಹಾಮತ್ತಾ ಮದತ್ಥಾಯ ಆಹಾರೇನ್ತಿ ನಾಮ। ತೇ ಹಿ ಅತ್ತನೋ ಮಾನಮದಪುರಿಸಮದಾನಂ ವಡ್ಢನತ್ಥಾಯ ಪಿಣ್ಡರಸಭೋಜನಾದೀನಿ ಪಣೀತಭೋಜನಾನಿ ಭುಞ್ಜನ್ತಿ। ಅಯಂ ಪನ ಭಿಕ್ಖು ಏವಂ ನಾಹಾರೇತಿ।

ನ ಮಣ್ಡನಾಯಾತಿ ಸರೀರಮಣ್ಡನತ್ಥಾಯ ನ ಆಹಾರೇತಿ। ತತ್ಥ ರೂಪೂಪಜೀವಿನಿಯೋ ಮಾತುಗಾಮಾ ಅನ್ತೇಪುರಿಕಾದಯೋ ಚ ಸಪ್ಪಿಫಾಣಿತಾದೀನಿ ಪಿವನ್ತಿ, ಸಿನಿದ್ಧಮುದುಮದ್ದವಭೋಜನಂ ಆಹಾರೇನ್ತಿ। ಏವಂ ನೋ ಅಙ್ಗಲಟ್ಠಿ ಸುಸಣ್ಠಿತಾ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಸರೀರೇ ಛವಿವಣ್ಣೋ ಪಸನ್ನೋ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ। ಅಯಂ ಪನ ಭಿಕ್ಖು ಏವಂ ನ ಆಹಾರೇತಿ।

ನ ವಿಭೂಸನಾಯಾತಿ ಸರೀರೇ ಮಂಸವಿಭೂಸನತ್ಥಾಯ ನ ಆಹಾರೇತಿ। ತತ್ಥ ನಿಬ್ಬುದ್ಧಮಲ್ಲಮುಟ್ಠಿಕಮಲ್ಲಚೇಟಕಾದಯೋ ಸುಸಿನಿದ್ಧೇಹಿ ಮಚ್ಛಮಂಸಾದೀಹಿ ಸರೀರಂ ಪೀಣೇನ್ತಿ "ಏವಂ ನೋ ಮಂಸಂ ಉಸ್ಸದಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಪಹಾರಸಹನತ್ಥಾಯಾ"ತಿ। ಅಯಂ ಪನ ಭಿಕ್ಖು ಏವಂ ಸರೀರೇ ಮಂಸವಿಭೂಸನತ್ಥಾಯ ನ ಆಹಾರೇತಿ।

ಯಾವದೇವಾತಿ ಆಹಾರಾಹರಣಪಯೋಜನಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಛೇದನಿಯಮದಸ್ಸನಂ। **ಇಮಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಠಿತಿಯಾ**ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಚತುಮಹಾಭೂತಿಕಸ್ಸ ಕರಜಕಾಯಸ್ಸ ಠಪನತ್ಥಾಯ ಆಹಾರೇತಿ, ಇದಮಸ್ಸ ಆಹಾರಾಹರಣೇ ಪಯೋಜನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಾಪನಾಯಾ**ತಿ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಯಾಪನತ್ಥಾಯ ಆಹಾರೇತಿ। **ವಿಹಿಂಸೂಪರತಿಯಾ**ತಿ ವಿಹಿಂಸಾ ನಾಮ ಅಭುತ್ತಪಚ್ಚಯಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಖುದ್ದಾ, ತಸ್ಸಾ ಉಪರತಿಯಾ ವೂಪಸಮನತ್ಥಾಯ ಆಹಾರೇತಿ। **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಾನುಗ್ಗಹಾಯಾ**ತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ನಾಮ ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾ ಸಕಲಸಾಸನಂ, ತಸ್ಸ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹತ್ಥಾಯ ಆಹಾರೇತಿ।

ಇತೀತಿ ಉಪಾಯನಿದಸ್ಸನಂ, ಇಮಿನಾ ಉಪಾಯೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪುರಾಣಞ್ಚ ವೇದನಂ ಪಟಿಹಙ್ಖಾಮೀ**ತಿ ಪುರಾಣವೇದನಂ ನಾಮ ಅಭುತ್ತಪಚ್ಚಯಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕವೇದನಾ, ತಂ ಪಟಿಹನಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಆಹಾರೇತಿ। **ನವಞ್ಚ ವೇದನಂ ನ ಉಪ್ಪಾದೇಸ್ಸಾಮೀ**ತಿ ನವವೇದನಾ ನಾಮ ಅತಿಭುತ್ತಪಚ್ಚಯೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕವೇದನಾ, ನ ತಂ ಉಪ್ಪಾದೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ಆಹಾರೇತಿ। ಅಥ ವಾ ನವವೇದನಾ ನಾಮ ಭುತ್ತಪಚ್ಚಯಾ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕವೇದನಾ, ತಸ್ಸಾ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾಯ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನತ್ಥಮೇವ ಆಹಾರೇತಿ।

ಯಾತ್ರಾ ಚ ಮೇ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಯಾಪನಾ ಚ ಮೇ ಭವಿಸ್ಸತಿ। **ಅನವಜ್ಜತಾ ಚಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥಿ ಸಾವಜ್ಜಂ, ಅತ್ಥಿ ಅನವಜ್ಜಂ। ತತ್ಥ ಅಧಮ್ಮಿಕಪರಿಯೇಸನಾ ಅಧಮ್ಮಿಕಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ ಅಧಮ್ಮೇನ ಪರಿಭೋಗೋತಿ ಇದಂ ಸಾವಜ್ಜಂ ನಾಮ। ಧಮ್ಮೇನ ಪನ ಪರಿಯೇಸಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮೇನ ಪಟಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜನಂ ಅನವಜ್ಜಂ ನಾಮ। ಏಕಚ್ಚೋ ಅನವಜ್ಜೇಯೇವ ಸಾವಜ್ಜಂ ಕರೋತಿ, "ಲದ್ಧಂ ಮೇ"ತಿ ಕತ್ವಾ ಪಮಾಣಾತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಭುಞ್ಜತಿ, ತಂ ಜೀರಾಪೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಉದ್ಧಂವಿರೇಚನಅಧೋವಿರೇಚನಾದೀಹಿ ಕಿಲಮತಿ, ಸಕಲವಿಹಾರೇ ಭಿಕ್ಖೂ ತಸ್ಸ ಸರೀರಪಟಿಜಗ್ಗನಭೇಸಜ್ಜಪರಿಯೇಸನಾದೀಸು ಉಸ್ಸುಕ್ಕಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತಿ, "ಕಿಂ ಇದ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೇ "ಅಸುಕಸ್ಸ ನಾಮ ಉದರಂ ಉದ್ಧುಮಾತ"ನ್ತಿಆದಿಂ ವದನ್ತಿ। "ಏಸ ನಿಚ್ಚಕಾಲಮ್ಪಿ ಏವಂ ಪಕತಿಕೋಯೇವ, ಅತ್ತನೋ ಕುಚ್ಛಿಪ್ಪಮಾಣಂ ನಾಮ ನ ಜಾನಾತೀ"ತಿ ನಿನ್ದನ್ತಿ ಗರಹನ್ತಿ। ಅಯಂ ಅನವಜ್ಜೇಯೇವ ಸಾವಜ್ಜಂ ಕರೋತಿ ನಾಮ। ಏವಂ ಅಕತ್ವಾ "ಅನವಜ್ಜತಾ ಚ ಮೇ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಆಹಾರೇತಿ।

ಫಾಸುವಿಹಾರೋ ಚಾತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಅತ್ಥಿ ಫಾಸುವಿಹಾರೋ, ಅತ್ಥಿ ನ ಫಾಸುವಿಹಾರೋ। ತತ್ಥ ಆಹರಹತ್ಥಕೋ ಅಲಂಸಾಟಕೋ ತತ್ರವಟ್ಟಕೋ ಕಾಕಮಾಸಕೋ ಭುತ್ತವಮಿತಕೋತಿ ಇಮೇಸಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಭೋಜನಂ ನ ಫಾಸುವಿಹಾರೋ ನಾಮ। ಏತೇಸು ಹಿ **ಆಹರಹತ್ಥಕೋ** ನಾಮ ಬಹುಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಧಮ್ಮತಾಯ ಉಟ್ಠಾತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ "ಆಹರ ಹತ್ಥ"ನ್ತಿ ವದತಿ। **ಅಲಂಸಾಟಕೋ** ನಾಮ ಅಚ್ಚುದ್ಧುಮಾತಕುಚ್ಛಿತಾಯ ಉಟ್ಠಿತೋಪಿ ಸಾಟಕಂ ನಿವಾಸೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। **ತತ್ರವಟ್ಟಕೋ** ನಾಮ ಉಟ್ಠಾತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ತತ್ರೇವ ಪರಿವಟ್ಟತಿ। **ಕಾಕಮಾಸಕೋ** ನಾಮ ಯಥಾ ಕಾಕೇಹಿ ಆಮಸಿತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಏವಂ ಯಾವ ಮುಖದ್ವಾರಾ ಆಹಾರೇತಿ। **ಭುತ್ತವಮಿತಕೋ** ನಾಮ ಮುಖೇನ ಸನ್ಧಾರೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ತತ್ಥೇವ ವಮತಿ। ಏವಂ ಅಕತ್ವಾ

“ಫಾಸುವಿಹಾರೋ ಚ ಮೇ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಆಹಾರೇತಿ। ಫಾಸುವಿಹಾರೋ ನಾಮ ಚತೂಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಆಲೋಪೇಹಿ ಊನೂದರತಾ। ಏತ್ತಕಞ್ಹಿ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಪಾನೀಯಂ ಪಿವತೋ ಚತ್ತಾರೋ ಇರಿಯಾಪಥಾ ಸುಖೇನ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿ ಏವಮಾಹ -

> “ಚತ್ತಾರೋ ಪಞ್ಚ ಆಲೋಪೇ, ಅಭುತ್ವಾ ಉದಕಂ ಪಿವೇ।
> ಅಲಂ ಫಾಸುವಿಹಾರಾಯ, ಪಹಿತತ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ”ತಿ॥ (ಥೇರಗಾ॰ ೯೮೩; ಮಿ॰ ಪ॰ ೬.೫.೧೦)।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಠಾನೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಸಮೋಧಾನೇತಬ್ಬಾನಿ। ನೇವ ದವಾಯಾತಿ ಹಿ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ, ನ ಮದಾಯಾತಿ ಏಕಂ, ನ ಮಣ್ಡನಾಯಾತಿ ಏಕಂ, ನ ವಿಭೂಸನಾಯಾತಿ ಏಕಂ, ಯಾವದೇವ ಇಮಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಠಿತಿಯಾ ಯಾಪನಾಯಾತಿ ಏಕಂ, ವಿಹಿಂಸೂಪರತಿಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಾನುಗ್ಗಹಾಯಾತಿ ಏಕಂ, ಇತಿ ಪುರಾಣಞ್ಚ ವೇದನಂ ಪಟಿಹಙ್ಖಾಮಿ ನವಞ್ಚ ವೇದನಂ ನ ಉಪ್ಪಾದೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ಏಕಂ, ಯಾತ್ರಾ ಚ ಮೇ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ, ಅನವಜ್ಜತಾ ಚ ಫಾಸುವಿಹಾರೋ ಚಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಭೋಜನಾನಿಸಂಸೋ।

ಮಹಾಸಿವತ್ಥೇರೋ ಪನಾಹ - “ಹೇಟ್ಠಾ ಚತ್ತಾರಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ ನಾಮ, ಉಪರಿ ಪನ ಅಟ್ಠಙ್ಗಾನಿ ಸಮೋಧಾನೇತಬ್ಬಾನೀ”ತಿ। ತತ್ಥ ಯಾವದೇವ ಇಮಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಠಿತಿಯಾತಿ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ, ಯಾಪನಾಯಾತಿ ಏಕಂ, ವಿಹಿಂಸೂಪರತಿಯಾತಿ ಏಕಂ, ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಾನುಗ್ಗಹಾಯಾತಿ ಏಕಂ, ಇತಿ ಪುರಾಣಞ್ಚ ವೇದನಂ ಪಟಿಹಙ್ಖಾಮೀತಿ ಏಕಂ, ನವಞ್ಚ ವೇದನಂ ನ ಉಪ್ಪಾದೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ಏಕಂ, ಯಾತ್ರಾ ಚ ಮೇ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಏಕಂ, ಅನವಜ್ಜತಾ ಚಾತಿ ಏಕಂ, ಫಾಸುವಿಹಾರೋ ಪನ ಭೋಜನಾನಿಸಂಸೋತಿ। ಏವಂ ಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ಆಹಾರಂ ಆಹಾರೇತಿ।

೯೦. **ಉಪೇಕ್ಖಕೋ**ತಿ ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। **ಸತೋ**ತಿ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾದಿಸತಿಯುತ್ತೋ।

ಉಪೇಕ್ಖಕೋತಿ ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋತಿ ಏತ್ಥ ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾಧಮ್ಮೋ ನಾಮ ಕೋತಿ? ಞಾಣಾದಯೋ। “ಞಾಣ”ನ್ತಿ ವುತ್ತೇ ಕಿರಿಯತೋ ಚತ್ತಾರಿ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಿ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, “ಸತತವಿಹಾರೋ”ತಿ ವುತ್ತೇ ಅಟ್ಠ ಮಹಾಚಿತ್ತಾನಿ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, “ರಜ್ಜನದುಸ್ಸನಂ ನತ್ಥೀ”ತಿ ವುತ್ತೇ ದಸ ಚಿತ್ತಾನಿ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಆಸೇವನವಸೇನ ಲಬ್ಭತಿ। **ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ**ತಿ ಕಾರಣವಸೇನ ಚಕ್ಖೂತಿ ಲದ್ಧವೋಹಾರೇನ ರೂಪದಸ್ಸನಸಮತ್ಥೇನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣೇನ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ। ಪೋರಾಣಾ ಪನಾಹು - ಚಕ್ಖು ರೂಪಂ ನ ಪಸ್ಸತಿ ಅಚಿತ್ತಕತ್ತಾ, ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ನ ಪಸ್ಸತಿ ಅಚಕ್ಖುಕತ್ತಾ। ದ್ವಾರಾರಮ್ಮಣಸಙ್ಘಟ್ಟನೇನ ಪನ ಪಸಾದವತ್ಥುಕೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಪಸ್ಸತಿ। ಈದಿಸೇಸು ಪನ ಠಾನೇಸು “ಧನುನಾ ವಿಜ್ಝತೀ”ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಸಸಮ್ಭಾರಕಥಾ ನಾಮ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣೇನ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾತಿ ಅಯಮೇವೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ।

ನೇವ ಸುಮನೋ ಹೋತೀತಿ ಲೋಭುಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ಛನ್ದರಾಗುಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ಸೋಮನಸ್ಸೀ ನ ಹೋತಿ। **ನ ದುಮ್ಮನೋ**ತಿ ಪಟಿಘುಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ದುಟ್ಠಚಿತ್ತೋ ನ ಹೋತಿ। **ಉಪೇಕ್ಖಕೋ**ತಿ ಉಪಪತ್ತಿತೋ ಇಕ್ಖಕೋ ಹೋತಿ, ಅಪಕ್ಖಪತಿತೋ ಹುತ್ವಾ ಇರಿಯಾಪಥಂ ಪವತ್ತೇತಿ। **ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ**ತಿ ಸತಿಮಾ ಞಾಣಸಮ್ಪನ್ನೋ। **ಮನಾಪಂ ನಾಭಿಗಿಜ್ಝತೀ**ತಿ ಮನವಡ್ಢನಕಂ ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಂ ನಾಭಿಗಿಜ್ಝತಿ ನ ಪತ್ಥೇತಿ। **ನಾಭಿಹಂಸತೀ**ತಿ ನ ತುಸ್ಸತಿ। **ನ ರಾಗಂ ಜನೇತೀ**ತಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ರಞ್ಜನಂ ನ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ। **ತಸ್ಸ ಠಿತೋವ ಕಾಯೋ ಹೋತೀ**ತಿ ತಸ್ಸ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ಚಕ್ಖಾದಿಕಾಯೋ ಕಮ್ಪಾರಹಿತತ್ತಾ ಠಿತೋ ನಿಚ್ಚಲೋ ಹೋತಿ। **ಅಮನಾಪ**ನ್ತಿ ಅನಿಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಂ । **ನ ಮಙ್ಕು ಹೋತೀ**ತಿ ದೋಮನಸ್ಸಿತೋ ನ ಹೋತಿ। **ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಚಿತ್ತೋ**ತಿ ಕೋಧವಸೇನ ಠಿತಮನೋ ನ ಹೋತಿ। **ಅಲೀನಮನಸೋ**ತಿ ಅಲೀನಚಿತ್ತೋ। **ಅಬ್ಯಾಪನ್ನಚೇತಸೋ**ತಿ ಬ್ಯಾಪಾದರಹಿತಚಿತ್ತೋ।

ರಜನೀಯೇ ನ ರಜ್ಜತೀತಿ ರಜನೀಯಸ್ಮಿಂ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ನ ರಾಗಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ। **ದುಸ್ಸನೀಯೇ ನ ದುಸ್ಸತೀ**ತಿ ದೋಸುಪ್ಪಾದೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ನ ದೋಸಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ। **ಮೋಹನೀಯೇ ನ ಮುಯ್ಹತೀ**ತಿ ಮೋಹನೀಯಸ್ಮಿಂ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ನ ಮೋಹಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ।

ಕೋಪನೀಯೇ ನ ಕುಪ್ಪತೀತಿ ಕೋಧನೀಯಸ್ಮಿಂ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ನ ಚಲತಿ। **ಮದನೀಯೇ ನ ಮಜ್ಜತೀತಿ** ಮದನೀಯಸ್ಮಿಂ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ನ ಸಂಸೀದತಿ। **ಕಿಲೇಸನೀಯೇ ನ ಕಿಲಿಸ್ಸತೀತಿ** ಉಪತಪನೀಯಸ್ಮಿಂ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ನ ಉಪತಪ್ಪತಿ। **ದಿಟ್ಠೇ ದಿಟ್ಠಮತ್ತೋತಿ** ರೂಪಾರಮ್ಮಣೇ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣೇನ ದಿಟ್ಠೇ ದಿಟ್ಠಮತ್ತೋ। **ಸುತೇ ಸುತಮತ್ತೋತಿ** ಸದ್ದಾಯತನೇ ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಸುತೇ ಸುತಮತ್ತೋ। **ಮುತೇ ಮುತಮತ್ತೋತಿ** ಘಾನಜಿವ್ಹಾಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ ಗಹಿತೇ ಗಹಿತಮತ್ತೋ। **ವಿಞ್ಞಾತೇ ವಿಞ್ಞಾತಮತ್ತೋತಿ** ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಞಾತೇ ಞಾತಮತ್ತೋ। **ದಿಟ್ಠೇ ನ ಲಿಮ್ಪತೀತಿ** ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣೇನ ದಿಟ್ಠೇ ರೂಪಾರಮ್ಮಣೇ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಲೇಪೇನ ನ ಲಿಮ್ಪತಿ। **ದಿಟ್ಠೇ ಅನೂಪಯೋತಿ** ರೂಪಾರಮ್ಮಣೇ ನಿತ್ತಣ್ಹೋ ಹೋತಿ। **ಅನಪಾಯೋತಿ** ಅಪದುಟ್ಠಚಿತ್ತೋ।

ಸಂವಿಜ್ಜತೀತಿ ಲಬ್ಭತಿ। **ಪಸ್ಸತೀತಿ** ಓಲೋಕೇತಿ। **ಛನ್ದರಾಗೋತಿ** ಸಿನೇಹೋ। **ರೂಪಾರಾಮ**ನ್ತಿ ರೂಪಂ ಆರಾಮಂ ಅಸ್ಸಾತಿ ರೂಪಾರಾಮಂ। ರೂಪೇ ರತನ್ತಿ **ರೂಪರತಂ**। ರೂಪೇ ಸನ್ತುಟ್ಠೋತಿ **ರೂಪಸಮ್ಮುದಿತಂ**।

ದನ್ತಂ ನಯನ್ತಿ ಸಮಿತಿನ್ತಿ ಉಯ್ಯಾನಕೀಳಾಮಣ್ಡಲಾದೀಸು ಮಹಾಜನಮಜ್ಝಂ ಗಚ್ಛನ್ತಾ ದನ್ತಮೇವ ಗೋಣಜಾತಿಂ ವಾ ಅಸ್ಸಜಾತಿಂ ವಾ ಯಾನೇ ಯೋಜೇತ್ವಾ ನಯನ್ತಿ। **ರಾಜಾತಿ** ತಥಾರೂಪಾನೇವ ಠಾನಾನಿ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ರಾಜಾಪಿ ದನ್ತಮೇವ ಅಭಿರುಹತಿ। **ಮನುಸ್ಸೇಸೂತಿ** ಮನುಸ್ಸೇಸುಪಿ ಚತೂಹಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇಹಿ ದನ್ತೋ ನಿಬ್ಬಿಸೇವನೋವ ಸೇಟ್ಠೋ। **ಯೋತಿವಾಕ್ಯ**ನ್ತಿ ಯೋ ಏವರೂಪಂ ಅತಿಕ್ಕಮವಚನಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ವುಚ್ಚಮಾನಮ್ಪಿ ತಿತಿಕ್ಖತಿ ನ ಪಟಿಪ್ಫನ್ದತಿ ನ ವಿಹಞ್ಞತಿ, ಏವರೂಪೋ ದನ್ತೋ ಸೇಟ್ಠೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅಸ್ಸತರಾತಿ ವಳವಾಯ ಗದ್ರಭೇನ ಜಾತಾ। **ಆಜಾನೀಯಾತಿ** ಯಂ ಅಸ್ಸದಮ್ಮಸಾರಥಿ ಕಾರಣಂ ಕಾರೇತಿ, ತಸ್ಸ ಖಿಪ್ಪಂ ಜಾನನಸಮತ್ಥಾ। **ಸಿನ್ಧವಾತಿ** ಸಿನ್ಧವರಟ್ಠೇ ಜಾತಾ ಅಸ್ಸಾ। **ಮಹಾನಾಗಾತಿ** ಕುಞ್ಜರಸಙ್ಖಾತಾ ಮಹಾಹತ್ಥಿನೋ। **ಅತ್ತದನ್ತೋತಿ** ಏತೇ ಅಸ್ಸತರಾ ವಾ ಆಜಾನೀಯಾ ವಾ ಸಿನ್ಧವಾ ವಾ ಕುಞ್ಜರಾ ವಾ ವರಾ ದನ್ತಾ, ನ ಅದನ್ತಾ। ಯೋ ಪನ ಚತುಮಗ್ಗಸಙ್ಖಾತೇನ ಅತ್ತದನ್ತೇನ ದನ್ತತಾಯ ಅತ್ತದನ್ತೋ ನಿಬ್ಬಿಸೇವನೋ, ಅಯಂ ತತೋಪಿ ವರಂ, ಸಬ್ಬೇಹಿಪಿ ಏತೇಹಿ ಉತ್ತರಿತರೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ನ ಹಿ ಏತೇಹಿ ಯಾನೇಹೀತಿ ಯಾನಿ ಏತಾನಿ ಹತ್ಥಿಯಾನಾದಿಯಾನಾನಿ, ನ ಹಿ ಏತೇಹಿ ಯಾನೇಹಿ ಕೋಚಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಸುಪಿನನ್ತೇನಪಿ ಅಗತಪುಬ್ಬತ್ತಾ "**ಅಗತ**"ನ್ತಿ ಸಙ್ಖಾತಂ ನಿಬ್ಬಾನ**ದಿಸಂ,** ತಂ ಠಾನಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ। ಯಥಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಇನ್ದ್ರಿಯದಮೇನ **ದನ್ತೇನ** ಅಪರಭಾಗೇ ಅರಿಯಮಗ್ಗಭಾವನಾಯ **ಸುದನ್ತೇನ ದನ್ತೋ** ನಿಬ್ಬಿಸೇವನೋ ಸಪ್ಪಞ್ಞೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ತಂ ಅಗತಪುಬ್ಬಂ ದಿಸಂ ಗಚ್ಛತಿ, ದನ್ತಭೂಮಿಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ತಸ್ಮಾ ಅತ್ತದಮನಮೇವ ವರನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ವಿಧಾಸು ನ ವಿಕಮ್ಪನ್ತೀತಿ ಸೇಯ್ಯಸ್ಸ ಸೇಯ್ಯೋಹಮಸ್ಮೀತಿಆದೀಸು ಮಾನವಿಧಾಸು ನ ಚಲನ್ತಿ ನಪ್ಪವೇಧನ್ತಿ। **ವಿಪ್ಪಮುತ್ತಾ ಪುನಬ್ಭವಾತಿ** ಪುನಬ್ಭವಪಟಿಸನ್ಧಿಯಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಸುಟ್ಠು ಮುತ್ತಾ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಠಿತಾ। **ದನ್ತಭೂಮಿಮನುಪ್ಪತ್ತಾತಿ** ಏಕನ್ತದಮನಂ ಅರಹತ್ತಫಲಭೂಮಿಂ ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ ಠಿತಾ। **ತೇ ಲೋಕೇ ವಿಜಿತಾವಿನೋತಿ** ತೇ ಅರಹನ್ತೋ ಸತ್ತಲೋಕೇ ವಿಜಿತವಿಜಯಾ ವಿಜಿತವನ್ತೋ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ।

ಯಸ್ಮಾ ಚ ಭಾವಿತಿನ್ದ್ರಿಯೋ ನಿಬ್ಭಯೋ ನಿಬ್ಬಿಕಾರೋ ದನ್ತೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಯಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಾನೀ**"ತಿ ಗಾಥಮಾಹ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - **ಯಸ್ಸ** ಚಕ್ಖಾದೀನಿ **ಛಳಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ** ಗೋಚರಭಾವನಾಯ ಅನಿಚ್ಚಾದಿತಿಲಕ್ಖಣಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ವಾಸನಾಭಾವನಾಯ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಗನ್ಧಂ ಗಾಹಾಪೇತ್ವಾ **ಭಾವಿತಾನಿ,** ತಾನಿ ಚ ಖೋ **ಅಜ್ಝತ್ತ**ಗೋಚರಭಾವನಾಯ, ಏವಂ ಪನ **ಬಹಿದ್ಧಾ ಚ ಸಬ್ಬಲೋಕೇತಿ** ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ವೇಕಲ್ಲತಾ ವೇಕಲ್ಲತೋ ವಾ ಸಮ್ಭವೋ, ತತ್ಥ ನಾಭಿಜ್ಝಾದಿವಸೇನ **ಭಾವಿತಾನೀತಿ** ಏವಂ **ನಿಬ್ಬಿಜ್ಝ** ಞತ್ವಾ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ **ಇಮಂ ಪರಞ್ಚ ಲೋಕಂ** ಸಕಸನ್ತತಿಖನ್ಧಲೋಕಂ ಪರಸನ್ತತಿಖನ್ಧಲೋಕಞ್ಚ ದನ್ತಮರಣಂ ಮರಿತುಕಾಮೋ **ಕಾಲಂ ಕಙ್ಖತಿ,** ಜೀವಿತಕ್ಖಯಕಾಲಂ ಆಗಮೇತಿ ಪತಿಮಾನೇತಿ, ನ ಭಾಯತಿ ಮರಣಸ್ಸ। ಯಥಾಹ -

“ಮರಣೇ ಮೇ ಭಯಂ ನತ್ಥಿ, ನಿಕನ್ತಿ ನತ್ಥೀ ಜೀವಿತೇ”॥ (ಥೇರಗಾ॰ ೨೦)।

“ನಾಭಿಕಙ್ಖಾಮಿ ಮರಣಂ, ನಾಭಿಕಙ್ಖಾಮಿ ಜೀವಿತಂ।
ಕಾಲಞ್ಚ ಪತಿಮಾನೇಮಿ, ನಿಬ್ಬಿಸಂ ಭತಕೋ ಯಥಾ”ತಿ॥ (ಥೇರಗಾ॰ ೬೦೬, ೬೫೪, ೧೦೦೨; ಮಿ॰ ಪ॰ ೨.೨.೪ ಥೋಕಂ ವಿಸದಿಸಂ)।

ಭಾವಿತೋ ಸ ದನ್ತೋತಿ ಏವಂ ಭಾವಿತಿನ್ದ್ರಿಯೋ ಸೋ ದನ್ತೋ।

೯೦. **ನಿಸ್ಸಯತಾ**ತಿ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿನಿಸ್ಸಯಾ। **ಞತ್ವಾ ಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಅನಿಚ್ಚಾದೀಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಧಮ್ಮಂ ಜಾನಿತ್ವಾ। **ಅನಿಸ್ಸಿತೋ**ತಿ ಏವಂ ತೇಹಿ ನಿಸ್ಸಯೇಹಿ ಅನಿಸ್ಸಿತೋ। ತೇನ ಅಞ್ಞತ್ರ ಧಮ್ಮಞಾಣಾ ನತ್ಥಿ ನಿಸ್ಸಯಾನಂ ಅಭಾವೋತಿ ದೀಪೇತಿ। **ಭವಾಯ ವಿಭವಾಯ ವಾ**ತಿ ಸಸ್ಸತಾಯ ಉಚ್ಛೇದಾಯ ವಾ। ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ನಿದ್ದೇಸೋ ಉತ್ತಾನೋ।

೯೨. **ತಂ ಬ್ರೂಮಿ ಉಪಸನ್ತೋ**ತಿ ತಂ ಏವರೂಪಂ ಏಕೇಕಗಾಥಾಯ ವುತ್ತಂ ಉಪಸನ್ತೋತಿ ಕಥೇಮಿ। **ಅತರೀ ಸೋ ವಿಸತ್ತಿಕ**ನ್ತಿ ಸೋ ಇಮಂ ವಿಸತಾದಿಭಾವೇನ ವಿಸತ್ತಿಕಾಸಙ್ಖಾತಂ ಮಹಾತಣ್ಹಂ ಅತರಿ।

ಅತ್ತನೋ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ರಾಗೋ ಅಭಿಜ್ಝಾಕಾಯಗನ್ಥೋತಿ ಸಯಂ ಗಹಿತದಿಟ್ಠಿಯಾ ರಞ್ಜನಸಙ್ಖಾತೋ ರಾಗೋ ಅಭಿಜ್ಝಾಕಾಯಗನ್ಥೋ। **ಪರವಾದೇಸು ಆಘಾತೋ ಅಪ್ಪಚ್ಚಯೋ**ತಿ ಪರೇಸಂ ವಾದಪಟಿವಾದೇಸು ಕೋಪೋ ಚ ಅತುಟ್ಠಾಕಾರೋ ಚ ಬ್ಯಾಪಾದೋ ಕಾಯಗನ್ಥೋ। **ಅತ್ತನೋ ಸೀಲಂ ವಾ ವತಂ ವಾ**ತಿ ಸಯಂ ಗಹಿತಮೇಥುನವಿರತಿಸಙ್ಖಾತಂ ಸೀಲಂ ವಾ ಗೋವತಾದಿವತಂ ವಾ। **ಸೀಲಬ್ಬತಂ ವಾ**ತಿ ತದುಭಯಂ ವಾ। **ಪರಾಮಾಸೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸುದ್ಧೀತಿಆದಿವಸೇನ ಪರತೋ ಆಮಸತಿ। **ಅತ್ತನೋ ದಿಟ್ಠಿ ಇದಂಸಚ್ಚಾಭಿನಿವೇಸೋ ಕಾಯಗನ್ಥೋ**ತಿ ಸಯಂ ಗಹಿತದಿಟ್ಠಿಂ “ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚಂ ಮೋಘಮಞ್ಞ”ನ್ತಿ (ಉದಾ॰ ೫೪; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೭, ೩೦೧) ಅಯೋನಿಸೋ ಅಭಿನಿವೇಸೋ ಇದಂಸಚ್ಚಾಭಿನಿವೇಸೋ ಕಾಯಗನ್ಥೋ। **ಗನ್ಥಾ ತಸ್ಸ ನ ವಿಜ್ಜನ್ತೀ**ತಿ ತಸ್ಸ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ದ್ವೇ ದಿಟ್ಠಿಗನ್ಥಾ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೇನ ನ ಸನ್ತಿ। ಬ್ಯಾಪಾದೋ ಕಾಯಗನ್ಥೋ ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ। ಅಭಿಜ್ಝಾಕಾಯಗನ್ಥೋ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ।

೯೩. ಇದಾನಿ ತಮೇವ ಉಪಸನ್ತಂ ಪಸಂಸನ್ತೋ ಆಹ **“ನ ತಸ್ಸ ಪುತ್ತಾ”**ತಿ ಏವಮಾದಿ। ತತ್ಥ ಪುತ್ತಾ ಅತ್ರಜಾದಯೋ ಚತ್ತಾರೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಪುತ್ತಪರಿಗ್ಗಹಾದಯೋ ಪುತ್ತಾದಿನಾಮೇನ ವುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತೇ ಹಿಸ್ಸ ನ ವಿಜ್ಜನ್ತಿ, ತೇಸಂ ವಾ ಅಭಾವೇನ ಪುತ್ತಾದಯೋ ನ ವಿಜ್ಜನ್ತೀತಿ। **ಅತ್ತಾ**ತಿ “ಅತ್ತಾ ಅತ್ಥೀ”ತಿ ಗಹಿತಾ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿ ನತ್ಥಿ। **ನಿರತ್ತಾ**ತಿ “ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತೀ”ತಿ ಗಹಿತಾ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿ।

ನತ್ಥೀತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ನತ್ಥಿ। **ಮುಞ್ಚಿತಬ್ಬಂ ನತ್ಥೀ**ತಿ ಮೋಚೇತಬ್ಬಂ ನತ್ಥಿ। **ಯಸ್ಸ ನತ್ಥಿ ಗಹಿತ**ನ್ತಿ ಯಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಗಹಿತಂ ನ ವಿಜ್ಜತಿ। **ತಸ್ಸ ನತ್ಥಿ ಮುಞ್ಚಿತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಮುಞ್ಚಿತಬ್ಬಂ ನ ವಿಜ್ಜತಿ। **ಗಾಹಮುಞ್ಚನಸಮತಿಕ್ಕನ್ತೋ**ತಿ ಗಹಣಞ್ಚ ಮೋಚನಞ್ಚ ವೀತಿವತ್ತೋ। **ವುದ್ಧಿಪರಿಹಾನಿವೀತಿವತ್ತೋ**ತಿ ವುಡ್ಢಿಞ್ಚ ಹಾನಿಞ್ಚ ಅತಿಕ್ಕನ್ತೋ।

೯೪. **ಯೇನ ನಂ ವಜ್ಜುಂ ಪುಥುಜ್ಜನಾ, ಅಥೋ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ**ತಿ ಯೇನ ತಂ ರಾಗಾದಿನಾ ವಜ್ಜೇನ ಪುಥುಜ್ಜನಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ದೇವಮನುಸ್ಸಾ ಇತೋವ ಬಹಿದ್ಧಾ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಚ ರತ್ತೋತಿ ವಾ ದುಟ್ಠೋತಿ ವಾ ವದೇಯ್ಯುಂ। **ತಂ ತಸ್ಸ ಅಪುರಕ್ಖತ**ನ್ತಿ ತಂ ರಾಗಾದಿವಜ್ಜಂ ತಸ್ಸ ಅರಹತೋ ಅಪುರಕ್ಖತಂ। **ತಸ್ಮಾ ವಾದೇಸು ನೇಜತೀ**ತಿ ತಂಕಾರಣಾ ನಿನ್ದಾವಚನೇಸು ನ ಕಮ್ಪತಿ।

ನೇಜತೀತಿ ನಿದ್ದೇಸಸ್ಸ ಉದ್ದೇಸಪದಂ। **ನ ಇಞ್ಜತೀ**ತಿ ಚಲನಂ ನ ಕರೋತಿ। **ನ ಚಲತೀ**ತಿ ನ ತತ್ಥ ನಮತಿ। **ನ ವೇಧತೀ**ತಿ ಕಮ್ಪೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ ನ ಫನ್ದತಿ। **ನಪ್ಪವೇಧತೀ**ತಿ ನ ಕಮ್ಪತಿ। **ನ ಸಮ್ಪವೇಧತೀ**ತಿ ನ ಪರಿವತ್ತತಿ।

೯೫. ನ ಉಸ್ಸೇಸು ವದತೇತಿ ವಿಸಿಟ್ಠೇಸು ಅತ್ತಾನಂ ಅನ್ತೋಕತ್ವಾ "ಅಹಂ ವಿಸಿಟ್ಠೋ"ತಿ ಅತಿಮಾನವಸೇನ ನ ವದತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಇತರೇಸು ದ್ವೀಸು। **ಕಪ್ಪಂ ನೇತಿ ಅಕಪ್ಪಿಯೋ**ತಿ ಸೋ ಏವರೂಪೋ ದುವಿಧಮ್ಪಿ ಕಪ್ಪಂ ನ ಏತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಯಸ್ಮಾ ಅಕಪ್ಪಿಯೋ, ಪಹೀನಕಪ್ಪೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಇಮಿಸ್ಸಾಪಿ ಗಾಥಾಯ ನಿದ್ದೇಸೋ ಉತ್ತಾನೋವ।

೯೬. ಸಕನ್ತಿ ಮಯ್ಹನ್ತಿ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ। **ಅಸತಾ ಚ ನ ಸೋಚತೀ**ತಿ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಾದಿನಾ ಅಸತಾ ಚ ನ ಸೋಚತಿ। **ಧಮ್ಮೇಸು ಚ ನ ಗಚ್ಛತೀ**ತಿ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು ಛನ್ದಾದಿವಸೇನ ನ ಗಚ್ಛತಿ। **ಸ ವೇ ಸನ್ತೋತಿ ವುಚ್ಚತೀ**ತಿ ಸೋ ಏವರೂಪೋ ನರುತ್ತಮೋ "ಸನ್ತೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಇಮಿಸ್ಸಾಪಿ ಗಾಥಾಯ ನಿದ್ದೇಸೋ ಉತ್ತಾನೋವ। ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟೇನ ದೇಸನಂ ನಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ। ದೇಸನಾಪರಿಯೋಸಾನೇ ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸದೇವತಾನಂ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿ ಅಹೋಸಿ, ಸೋತಾಪನ್ನಾದೀನಂ ಗಣನಾ ನತ್ಥೀತಿ।

ಸದ್ಧಮ್ಮಪ್ಪಜ್ಜೋತಿಕಾಯ ಮಹಾನಿದ್ದೇಸಟ್ಠಕಥಾಯ

ಪುರಾಭೇದಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೧. ಕಲಹವಿವಾದಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

೯೭. ಏಕಾದಸಮೇ ಕಲಹವಿವಾದಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸೇ **ಕುತೋಪಹೂತಾ ಕಲಹಾ ವಿವಾದಾ**ತಿ ಕಲಹೋ ಚ ತಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗೋ ವಿವಾದೋ ಚಾತಿ ಇಮೇ ಕುತೋ ಜಾತಾ। **ಪರಿದೇವಸೋಕಾ ಸಹಮಚ್ಛರಾ ಚಾ**ತಿ ಪರಿದೇವಸೋಕಾ ಚ ಸಹಮಚ್ಛರಾ ಚ ಕುತೋ ಪಹೂತಾ। **ಮಾನಾತಿಮಾನಾ ಸಹಪೇಸುಣಾ ಚಾ**ತಿ ಮಾನಾ ಚ ಅತಿಮಾನಾ ಚ ಪೇಸುಣಾ ಚ ಕುತೋ ಪಹೂತಾ। **ತೇ**ತಿ ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅಟ್ಠ ಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಾ। **ತದಿಙ್ಘ ಬ್ರೂಹೀ**ತಿ ತಂ ಮಯಾ ಪುಚ್ಛಿತಮತ್ಥಂ ಬ್ರೂಹಿ, ಯಾಚಾಮಿ ತಂ ಅಹನ್ತಿ। ಯಾಚನತ್ಥೋ ಹಿ **ಇಙ್ಘಾ**ತಿ ನಿಪಾತೋ।

ಏಕೇನ ಆಕಾರೇನಾತಿ ಏಕೇನ ಕಾರಣೇನ। **ಅಪರೇನ ಆಕಾರೇನಾ**ತಿ ಅಪರೇನ ಕಾರಣೇನ। **ಆಗಾರಿಕಾ ದಣ್ಡಪಸುತಾ**ತಿ ಗಹಪತಿನೋ ವಿಹೇಸಮಾನಾ। **ಪಬ್ಬಜಿತಾ ಆಪತ್ತಿಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತಾ**ತಿ ಅನಗಾರಿಕಾ ಸತ್ತಸು ಆಪತ್ತಿಕ್ಖನ್ಧೇಸು ಅಞ್ಞತರಂ ಆಪಜ್ಜಮಾನಾ।

ಕುತೋಪಹೂತಾತಿ ಕುತೋಭೂತಾ। **ಕುತೋಜಾತಾ**ತಿ ಕುತೋ ಪಟಿಲದ್ಧಭಾವಾ। **ಕುತೋಸಞ್ಜಾತಾ**ತಿ ಉಪಸಗ್ಗೇನ ಪದಂ ವಡ್ಢಿತಂ। **ಕುತೋನಿಬ್ಬತ್ತಾ**ತಿ ಕುತೋ ನಿಬ್ಬತ್ತಲಕ್ಖಣಂ ಪತ್ತಾ। ಉಪಸಗ್ಗೇನ ಪದಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ "**ಕುತೋಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಕುತೋಪಾತುಭೂತಾ**ತಿ ಕುತೋಪಾಕಟೀಭೂತಾ। **ಕಿಂ ನಿದಾನಾ**ತಿಆದೀಸು ಅತ್ತನೋ ಫಲಂ ನಿದೇತೀತಿ **ನಿದಾನಂ**। ಏತಸ್ಮಾ ಫಲಂ ಸಮುದೇತೀತಿ **ಸಮುದಯೋ**। ಏತಸ್ಮಾ ಫಲಂ ಜಾಯತೀತಿ **ಜಾತಿ**। ಏತಸ್ಮಾ ಫಲಂ ಪಭವತೀತಿ **ಪಭವೋ**। **ಮೂಲಂ ಪುಚ್ಛತೀ**ತಿ ಕಲಹಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ಪುಚ್ಛತಿ। ಕಾರಣಞ್ಹಿ ಪತಿಟ್ಠಟ್ಠೇನ ಮೂಲಂ। ಅತ್ತನೋ ಫಲನಿಪ್ಫಾದನತ್ಥಂ ಹಿನೋತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ **ಹೇತು**। "ಹನ್ದ ನಂ ಗಣ್ಹಥಾ"ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತಂ ವಿಯ ಅತ್ತನೋ ಫಲಂ ನಿದೇತೀತಿ **ನಿದಾನಂ**। ಏತಸ್ಮಾ ಫಲಂ ಸಮ್ಭವತೀತಿ **ಸಮ್ಭವೋ**। ಪಭವತಿ ಫಲಂ ಏತಸ್ಮಾತಿ **ಪಭವೋ**। ಸಮುಟ್ಠಾತಿ ಏತ್ಥ ಫಲಂ, ಏತೇನ ವಾ ಸಮುಟ್ಠಾತೀತಿ **ಸಮುಟ್ಠಾನಂ**। ಅತ್ತನೋ ಫಲಂ ಆಹರತೀತಿ **ಆಹಾರೋ**। ಅಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ಅತ್ತನೋ ಫಲಂ ಆರಮೇತೀತಿ **ಆರಮ್ಮಣಂ**। ಏತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಫಲಂ ಏತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ **ಪಚ್ಚಯೋ**। ಏತಸ್ಮಾ ಫಲಂ ಸಮುದೇತೀತಿ **ಸಮುದಯೋ**ತಿ ಏವಮೇತೇಸಂ ಪದಾನಂ ವಚನತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯ "ಕಲಹಸ್ಸ ಚ ವಿವಾದಸ್ಸ ಚ ಮೂಲಂ ಪುಚ್ಛತೀ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ದೇಸನಾ ವುತ್ತಾ।

೯೮. **ಪಿಯಪ್ಪಹೂತಾ**ತಿ ಪಿಯವತ್ಥುತೋ ಜಾತಾ। **ಮಚ್ಛೇರಯುತ್ತಾ ಕಲಹಾ ವಿವಾದಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಕಲಹವಿವಾದಾದೀನಂ ನ ಕೇವಲಂ ಪಿಯವತ್ಥುಮೇವ, ಮಚ್ಛರಿಯಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚಯಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಕಲಹವಿವಾದಸೀಸೇನ ಚೇತ್ಥ ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ವುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯಥಾ ಚ ಏತೇಸಂ ಮಚ್ಛರಿಯಂ, ತಥಾ ಪೇಸುಣಾನಞ್ಚ ವಿವಾದಂ। ತೇನಾಹ "**ವಿವಾದಜಾತೇಸು ಚ ಪೇಸುಣಾನೀ**"ತಿ। ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ನಿದ್ದೇಸೋ ಉತ್ತಾನತ್ಥೋಯೇವ।

೯೯. **ಪಿಯಾ ಸು ಲೋಕಸ್ಮಿಂ ಕುತೋನಿದಾನಾ, ಯೇ ಚಾಪಿ ಲೋಭಾ ವಿಚರನ್ತಿ ಲೋಕೇ**ತಿ "ಪಿಯಪ್ಪಹೂತಾ ಕಲಹಾ"ತಿ ಯೇ ಏತ್ಥ ವುತ್ತಾ, ತೇ ಪಿಯಾ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ ಕುತೋನಿದಾನಾ, ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ಪಿಯಾ, ಯೇ ಚಾಪಿ ಖತ್ತಿಯಾದಯೋ ಲೋಕೇ ವಿಚರನ್ತಿ ಲೋಭಹೇತು ಲೋಭೇನಾಭಿಭೂತಾ ವಿಚರನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಸೋ ಲೋಭೋ ಚ ಕುತೋನಿದಾನೋತಿ ದ್ವೇ ಅತ್ಥೇ ಏಕಾಯ ಪುಚ್ಛಾಯ ಪುಚ್ಛತಿ। **ಕುತೋನಿದಾನಾ**ತಿ ಚೇತ್ಥ ಕಿಂನಿದಾನಾ ಕಿಂಹೇತುಕಾತಿ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಸ್ಸ ತೋಆದೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ಸಮಾಸೇ ಚಸ್ಸ ಲೋಪಾಭಾವೋ। ಅಥ ವಾ **ನಿದಾನಾ**ತಿ ಜಾತಾ, ಉಪ್ಪನ್ನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಸ್ಮಾ ಕುತೋ ಜಾತಾ ಕುತೋ ಉಪ್ಪನ್ನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಆಸಾ ಚ ನಿಟ್ಠಾ ಚಾ**ತಿ ಆಸಾ ಚ ತಸ್ಸಾ ಆಸಾಯ ಸಮಿದ್ಧಿ ಚ। **ಯೇ ಸಮ್ಪರಾಯಾಯ ನರಸ್ಸ ಹೋನ್ತೀ**ತಿ ಯೇ ನರಸ್ಸ ಸಮ್ಪರಾಯಾಯ ಹೋನ್ತಿ, ಪರಾಯನಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಏಕಾ ಏವಾಯಮ್ಪಿ ಪುಚ್ಛಾ।

ದೀಪಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಪತಿಟ್ಠಾ ಭವನ್ತಿ। **ಸರಣಾ ಹೋನ್ತೀ**ತಿ ದುಕ್ಖನಾಸನಾ ಹೋನ್ತಿ। **ನಿಟ್ಠಾಪರಾಯನಾ ಹೋನ್ತೀ**ತಿ ಸಮಿದ್ಧಿಪರಾಯನಾ ಹೋನ್ತಿ।

೧೦೦. **ಛನ್ದಾನಿದಾನಾನೀ**ತಿ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಿಛನ್ದನಿದಾನಾನಿ। **ಯೇ ಚಾಪಿ ಲೋಭಾ ವಿಚರನ್ತೀ**ತಿ ಯೇ ಚಾಪಿ ಖತ್ತಿಯಾದಯೋ ಲೋಭಾ ವಿಚರನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಲೋಭೋಪಿ ಛನ್ದನಿದಾನೋತಿ ದ್ವೇಪಿ ಅತ್ಥೇ ಏಕತೋ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ। **ಇತೋನಿದಾನಾ**ತಿ ಛನ್ದನಿದಾನಾ ಏವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। "ಇತೋನಿದಾನಾ"ತಿ ಹಿ ಛನ್ದಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। ಛನ್ದನಿದಾನಾ ಹಿ ಲೋಭಾದಯೋ। "ಇತೋನಿದಾನಾ"ತಿ ಸದ್ದಸಿದ್ಧಿ ಚೇತ್ಥ "ಕುತೋನಿದಾನಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಆಸಾಯ ಸಮಿದ್ಧಿ ವುಚ್ಚತಿ **ನಿಟ್ಠಾ**ತಿ ಅಜ್ಝಾಸಯನಿಬ್ಬತ್ತಿಪಟಿಲಾಭೋ ಕಥೀಯತಿ।

೧೦೧. **ವಿನಿಚ್ಛಯಾ**ತಿ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿವಿನಿಚ್ಛಯಾ। **ಯೇ ಚಾಪಿ ಧಮ್ಮಾ ಸಮಣೇನ ವುತ್ತಾ**ತಿ ಯೇ ಚ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಕೋಧಾದೀಹಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ, ತಥಾರೂಪಾ ವಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಬುದ್ಧಸಮಣೇನ ವುತ್ತಾ, ತೇ **ಕುತೋಪಹೂತಾ**ತಿ।

ಅಞ್ಞಜಾತಿಕಾತಿ ಅಞ್ಞಸಭಾವಾ। **ಅಞ್ಞವಿಹಿತಕಾ**ತಿ ಅಞ್ಞೇನಾಕಾರೇನ ಠಿತಾ। **ಸಮಿತಪಾಪೇನಾ**ತಿ ನಿಬ್ಬಾಪಿತಪಾಪೇನ। **ಬಾಹಿತಪಾಪಧಮ್ಮೇನಾ**ತಿ ಪಹೀನಲಾಮಕಧಮ್ಮೇನ। **ಭಿನ್ನಕಿಲೇಸಮೂಲೇನಾ**ತಿ ಕಿಲೇಸಮೂಲಾನಿ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಠಿತೇನ। **ಸಬ್ಬಾಕುಸಲಮೂಲಬನ್ಧನಾ ಪಮುತ್ತೇನಾ**ತಿ ದ್ವಾದಸಅಕುಸಲಬನ್ಧನಂ ಮೋಚೇತ್ವಾ ಠಿತೇನ। **ವುತ್ತಾ**ತಿ ಕಥಿತಾ। **ಪವುತ್ತಾ**ತಿ ಪಕಾರೇನ ಕಥಿತಾ।

೧೦೨. **ತಮೂಪನಿಸ್ಸಾಯ ಪಹೋತಿ ಛನ್ದೋ**ತಿ ತಂ ಸುಖದುಕ್ಖವೇದನಂ ತದುಭಯವತ್ಥುಸಙ್ಖಾತಂ ಸಾತಾಸಾತಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ಸಂಯೋಗವಿಯೋಗಪತ್ಥನಾವಸೇನ ಛನ್ದೋ ಪಹೋತಿ। ಏತ್ತಾವತಾ "ಛನ್ದೋ ನು ಲೋಕಸ್ಮಿಂ ಕುತೋನಿದಾನೋ"ತಿ ಅಯಂ ಪಞ್ಹೋ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತೋ ಹೋತಿ। **ರೂಪೇಸು ದಿಸ್ವಾ ವಿಭವಂ ಭವಞ್ಚಾ**ತಿ ರೂಪೇಸು ವಯಞ್ಚ ಉಪ್ಪಾದಞ್ಚ ದಿಸ್ವಾ। **ವಿನಿಚ್ಛಯಂ ಕುಬ್ಬತಿ ಜನ್ತು ಲೋಕೇ**ತಿ ಅಪಾಯಾದಿಕೇ ಲೋಕೇ ಅಯಂ ಜನ್ತು ಭೋಗಾಧಿಗಮತ್ಥಂ ತಣ್ಹಾವಿನಿಚ್ಛಯಂ "ಅತ್ತಾ ಮೇ ಉಪ್ಪನ್ನೋ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ದಿಟ್ಠಿವಿನಿಚ್ಛಯಞ್ಚ ಕುರುತೇ। ಏತ್ತಾವತಾ "ವಿನಿಚ್ಛಯಾ ಚಾಪಿ ಕುತೋಪಭೂತಾ"ತಿ ಅಯಂ ಪಞ್ಹೋ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತೋ ಹೋತಿ।

ಸಾತಾಸಾತಂ ನಿಸ್ಸಾಯಾತಿ ಮಧುರಞ್ಚ ಅಮಧುರಞ್ಚ ಉಪನಿಸ್ಸಯಂ ಕತ್ವಾ। **ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠ**ನ್ತಿ ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಞ್ಚ ಅನಿಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಞ್ಚ।

ಸುರಾಮೇರಯಮಜ್ಜಪ್ಪಮಾದಟ್ಠಾನಾನುಯೋಗನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಸುರಾ**ತಿ ಪಿಟ್ಠಸುರಾ ಪೂವಸುರಾ ಓದನಸುರಾ ಕಿಣ್ಣಪಕ್ಖಿತ್ತಾ ಸಮ್ಭಾರಸಂಯುತ್ತಾತಿ ಪಞ್ಚ ಸುರಾ। **ಮೇರಯ**ನ್ತಿ ಪುಪ್ಫಾಸವೋ ಫಲಾಸವೋ ಮಧ್ವಾಸವೋ ಗುಳಾಸವೋ ಸಮ್ಭಾರಸಂಯುತ್ತೋತಿ ಪಞ್ಚ ಆಸವಾ। ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಮದಕರಣವಸೇನ ಮಜ್ಜಂ। **ಪಮಾದಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಪಮಾದಕಾರಣಂ, ಯಾಯ ಚೇತನಾಯ ತಂ ಮಜ್ಜಂ ಪಿವತಿ, ತಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। **ಅನುಯೋಗ**ನ್ತಿ ತಂ ಸುರಾಮೇರಯಮಜ್ಜಪ್ಪಮಾದಟ್ಠಾನಾನುಯೋಗಂ ಅನುಆಯೋಗಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಕರಣಂ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಪನ ತಂ ಅನುಯುತ್ತಸ್ಸ ಮೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಚೇವ ಭೋಗಾ ಪರಿಹಾಯನ್ತಿ, ಅನುಪ್ಪನ್ನಾ ಚ ನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಮೇ ಭೋಗಾ ಪರಿಕ್ಖಯಂ ಖೀಣಭಾವಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀ"ತಿ ಜಾನಾತಿ। ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ। **ವಿಕಾಲವಿಸಿಖಾಚರಿಯಾನುಯೋಗ**ನ್ತಿ ಅವೇಲಾಯ ವಿಸಿಖಾಸು ಚರಿಯಾನುಯುತ್ತಂ। **ಸಮಜ್ಜಾಭಿಚರಣ**ನ್ತಿ ನಚ್ಚಾದಿದಸ್ಸನವಸೇನ ಸಮಜ್ಜಾಭಿಗಮನಂ। **ಆಲಸ್ಯಾನುಯೋಗ**ನ್ತಿ ಕಾಯಾಲಸಿಯತಾಯ ಯುತ್ತಪ್ಪಯುತ್ತತಂ। **ಅಪಾಯಮುಖಾನಿ ನ ಸೇವತೀ**ತಿ ಭೋಗಾನಂ ವಿನಾಸದ್ವಾರಾನಿ ನ ಸೇವತಿ।

ಕಸಿಯಾ ವಾತಿ ಕಸಿಕಮ್ಮೇನ ವಾ। **ವಣಿಜ್ಜಾಯ ವಾ**ತಿ ಧಮ್ಮಿಕವಣಿಜ್ಜಕಮ್ಮೇನ ವಾ। **ಗೋರಕ್ಖೇನ ವಾ**ತಿ ಗೋಪಾಲಕಮ್ಮೇನ ವಾ। **ಇಸ್ಸತ್ಥೇನ ವಾ**ತಿ ಧನುಸಿಪ್ಪೇನ ವಾ। **ರಾಜಪೋರಿಸೇನ ವಾ**ತಿ ರಾಜಸೇವಕಕಮ್ಮೇನ ವಾ। **ಸಿಪ್ಪಞ್ಞತರೇನ ವಾ**ತಿ ಕುಮ್ಭಕಾರಾದಿಸಿಪ್ಪಾನಂ ಅಞ್ಞತರೇನ ವಾ। **ಪಟಿಪಜ್ಜತೀ**ತಿ ಪಯೋಗಂ ಕರೋತಿ। **ಚಕ್ಖುಸ್ಮಿಂ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಜಾನಾತೀ**ತಿ ಸಸಮ್ಭಾರಚಕ್ಖುಸ್ಮಿಂ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಜಾನಾತಿ। "**ಅತ್ತಾ ಮೇ ಉಪ್ಪನ್ನೋ**"ತಿ ದಿಟ್ಠಿಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಚಕ್ಖುಸ್ಮಿಂ ಅನ್ತರಹಿತೇ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ವಿನಟ್ಠೇ।

ಅತ್ತಾ ಮೇ ಅನ್ತರಹಿತೋತಿ "ಮಮ ಅತ್ತಾ ವಿನಟ್ಠೋ"ತಿ ದಿಟ್ಠಿಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। **ವಿಗತೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ**ತಿ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತೋ ಮಮ ಅತ್ತಾ। **ಸೋತಸ್ಮಿ**ನ್ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

೧೦೩. **ಏತೇಪಿ ಧಮ್ಮಾ ದ್ವಯಮೇವ ಸನ್ತೇ**ತಿ ಏತೇ ಕೋಧಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಸಾತಾಸಾತದ್ವಯೇ ಸನ್ತೇ ಏವ ಹೋನ್ತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಏತ್ತಾವತಾ ತತಿಯಪಞ್ಹೋಪಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತೋ ಹೋತಿ। ಇದಾನಿ ಯೋ ಏವಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತೇಸು ಏತೇಸು ಪಞ್ಹೇಸು ಕಥಂಕಥೀ ಭವೇಯ್ಯ, ತಸ್ಸ ಕಥಂಕಥಾಪಹಾನೂಪಾಯಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಕಥಂಕಥೀ ಞಾಣಪಥಾಯ ಸಿಕ್ಖೇ"**ತಿ, ಞಾಣದಸ್ಸನಞಾಣಾಧಿಗಮನತ್ಥಂ ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾ ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಕಿಂಕಾರಣಾ? **ಞತ್ವಾ ಪವುತ್ತಾ ಸಮಣೇನ ಧಮ್ಮಾ।** ಬುದ್ಧಸಮಣೇನ ಹಿ ಞತ್ವಾ ಧಮ್ಮಾ ವುತ್ತಾ, ನತ್ಥಿ ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮೇಸು ಅಞ್ಞಾಣಂ, ಅತ್ತನೋ ಪನ ಞಾಣಾನುಭಾವೇನ ತೇ ಅಜಾನನ್ತೋ ನ ಜಾನೇಯ್ಯ, ನ ದೇಸನಾದೋಸೇನ। ತಸ್ಮಾ **ಕಥಂಕಥೀ ಞಾಣಪಥಾಯ ಸಿಕ್ಖೇ, ಞತ್ವಾ ಪವುತ್ತಾ ಸಮಣೇನ ಧಮ್ಮಾ**ತಿ।

ಪಕ್ಖೇಪಬನ್ಧನೇನ ವಾ ಬದ್ಧೋತಿ ನಾಗರಿಕಬನ್ಧೇನ ಬದ್ಧೋ। **ಪರಿಕ್ಖೇಪಬನ್ಧನೇನ ವಾ**ತಿ ವತಿಪರಿಕ್ಖೇಪಬನ್ಧನೇನ ವಾ। **ಗಾಮಬನ್ಧನೇನಾ**ತಿಆದೀಸು ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಮಾ ಠಾನತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತುಂ ಅಲಭನ್ತೋ ಗಾಮಬನ್ಧನಾದೀಹಿ ಬದ್ಧೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। **ತಸ್ಸ ಬನ್ಧನಸ್ಸ ಮೋಕ್ಖತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಏತಸ್ಸ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಸ್ಸ ಬನ್ಧನಸ್ಸ ಮೋಚನತ್ಥಂ।

ಞಾಣಮ್ಪಿ ಞಾಣಪಥೋತಿ ಪುರೇ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಞಾಣಂ ಅಪರಾಪರುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಞಾಣಮ್ಪಿ ಞಾಣಸ್ಸ ಸಞ್ಚರಣಮಗ್ಗೋತಿ ಞಾಣಮ್ಪಿ ಞಾಣಪಥೋ। **ಞಾಣಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಮ್ಪಿ ಞಾಣಪಥೋ**ತಿ ಞಾಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋಪಿ ತಂ ಆಲಮ್ಬಿತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ಞಾಣಪಥೋ। **ಞಾಣಸಹಭುನೋಪಿ ಧಮ್ಮಾ ಞಾಣಪಥೋ**ತಿ ಞಾಣೇನ ಸಹುಪ್ಪನ್ನಾ ಅವಸೇಸಾ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾಪಿ ಞಾಣಪಥೋ। ಇದಾನಿ ಉಪಮಾಯ ಸಾಧೇನ್ತೋ **"ಯಥಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಅರಿಯಪಥೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಕಥಂಕಥೀ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾವನ್ತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ। **ಸಕಙ್ಖೋ**ತಿ ಸದ್ವೇಳ್ಹಕೋ। **ಸವಿಲೇಖೋ**ತಿ ಚಿತ್ತರಾಜಿವನ್ತೋ। **ಸದ್ವೇಳ್ಹಕೋ**ತಿ ಕಙ್ಖಾವನ್ತೋ। **ಸವಿಚಿಕಿಚ್ಛೋ**ತಿ ಸನ್ದೇಹವನ್ತೋ। **ಞಾಣಾಧಿಗಮಾಯಾ**ತಿ ಞಾಣಪಟಿಲಾಭತ್ಥಾಯ। **ಞಾಣಫುಸನಾಯಾ**ತಿ ಞಾಣಪಟಿವಿಜ್ಝನತ್ಥಾಯ। ಅಥ ವಾ ಞಾಣವಿನ್ದನತ್ಥಾಯ। **ಞಾಣಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯಾ**ತಿ ಞಾಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣತ್ಥಾಯ। **ಸನಿದಾನಾಹ**ನ್ತಿ ಅಹಂ ಸನಿದಾನಂ ಸಪಚ್ಚಯಂ ಕತ್ವಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಕರೋಮಿ। **ಸಪ್ಪಾಟಿಹಾರಿಯ**ನ್ತಿ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಂ ಕತ್ವಾ। **ನೋ ಅಪ್ಪಾಟಿಹಾರಿಯ**ನ್ತಿ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಂ ಅಕತ್ವಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಕರೋಮಿ।

೧೦೪. **ಸಾತಂ ಅಸಾತಞ್ಚ ಕುತೋನಿದಾನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಸಾತಾಸಾತನ್ತಿ ಸುಖದುಕ್ಖವೇದನಾ ಏವ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ । **ನ ಭವನ್ತಿ ಹೇತೇ**ತಿ ನ ಭವನ್ತಿ ಏತೇ। **ವಿಭವಂ ಭವಞ್ಚಾಪಿ ಯಮೇತಮತ್ಥಂ, ಏತಂ ಮೇ ಪಬ್ರೂಹಿ ಯತೋನಿದಾನ**ನ್ತಿ ಸಾತಾಸಾತಾನಂ ವಿಭವಂ ಭವಞ್ಚ ಏತಮ್ಪಿ ಯಂ ಅತ್ಥಂ। ಲಿಙ್ಗಬ್ಯತ್ತಯೋ ಏತ್ಥ ಕತೋ। ಇದಂ ಪನ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಸಾತಾಸಾತಾನಂ ವಿಭವೋ ಭವೋ ಚಾತಿ ಯೋ ಏಸ ಅತ್ಥೋ, ಏತಂ ಮೇ ಪಬ್ರೂಹಿ ಯತೋನಿದಾನನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಸಾತಾಸಾತಾನಂ ವಿಭವಭವವತ್ಥುಕಾ ವಿಭವಭವದಿಟ್ಠಿಯೋ ಏವ ವಿಭವಭವಾತಿ ಅತ್ಥತೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಥಾ ಹಿ ಇಮಸ್ಸ ಪಞ್ಹಸ್ಸ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಪಕ್ಖೇ "ಭವದಿಟ್ಠಿಪಿ ಫಸ್ಸನಿದಾನಾ, ವಿಭವದಿಟ್ಠಿಪಿ ಫಸ್ಸನಿದಾನಾ"ತಿ ಉಪರಿ ನಿದ್ದೇಸೇ (ಮಹಾನಿ॰ ೧೦೫) ವಕ್ಖತಿ। ಇಮಾಯ ಗಾಥಾಯ ನಿದ್ದೇಸೇ ವತ್ತಬ್ಬಂ ನತ್ಥಿ।

೧೦೫. **ಇತೋನಿದಾನ**ನ್ತಿ ಫಸ್ಸನಿದಾನಂ। ಇಮಾಯಪಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ನತ್ಥಿ।

೧೦೬. **ಕಿಸ್ಮಿಂ ವಿಭೂತೇ ನ ಫುಸನ್ತಿ ಫಸ್ಸಾ**ತಿ ಕಿಸ್ಮಿಂ ವೀತಿವತ್ತೇ ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಾದಯೋ ಪಞ್ಚ ಫಸ್ಸಾ ನ ಫುಸನ್ತಿ। ಇಮಾಯಪಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ನತ್ಥಿ।

೧೦೭. **ನಾಮಞ್ಚ ರೂಪಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚಾತಿ** ಸಮ್ಪಯುತ್ತಕನಾಮಞ್ಚ ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣರೂಪಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ। **ರೂಪೇ ವಿಭೂತೇ ನ ಫುಸನ್ತಿ ಫಸ್ಸಾತಿ** ರೂಪೇ ವೀತಿವತ್ತೇ ಪಞ್ಚ ಫಸ್ಸಾ ನ ಫುಸನ್ತಿ।

ತಿಣ್ಣಂ ಸಙ್ಗತಿ ಫಸ್ಸೋತಿ ಚಕ್ಖುರೂಪವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ತಿಣ್ಣನ್ನಂ ಸಙ್ಗತಿಯಾ ಫಸ್ಸೋ ಜಾಯತಿ। **ಚಕ್ಖು ಚ ರೂಪಾ ಚ ರೂಪಸ್ಮಿನ್ತಿ** ಪಸಾದಚಕ್ಖುಞ್ಚ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಾನಿ ಚ ರೂಪಭಾಗೇ ರೂಪಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಕತ್ವಾ। **ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಂ ಠಪೇತ್ವಾತಿ** ತಿಣ್ಣಂ ಸಙ್ಗತಿಯಾ ಉಪ್ಪನ್ನಫಸ್ಸಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ। **ಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾ ಧಮ್ಮಾ ನಾಮಸ್ಮಿನ್ತಿ** ಅವಸೇಸಾ ವೇದನಾದಯೋ ಫಸ್ಸೇನ ಸಹಜಾತಾ ಧಮ್ಮಾ ನಾಮಭಾಗೇ। **ಸೋತಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚಾತಿ**ಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಚತೂಹಾಕಾರೇಹಿ ರೂಪಂ ವಿಭೂತಂ ಹೋತೀತಿ ಚತೂಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ರೂಪಂ ವೀತಿವತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಞಾತವಿಭೂತೇನಾತಿ** ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ ವೀತಿವತ್ತೇನ। **ತೀರಣವಿಭೂತೇನಾತಿ** ಅನಿಚ್ಚಾದಿತೋ ತೀರಯಿತ್ವಾ ವೀತಿವತ್ತೇನ। **ಪಹಾನವಿಭೂತೇನಾತಿ** ಛನ್ದರಾಗಪಹಾನತೋ ವೀತಿವತ್ತೇನ। **ಸಮತಿಕ್ಕಮವಿಭೂತೇನಾತಿ** ಚತುನ್ನಂ ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಪಟಿಲಾಭವಸೇನ ವೀತಿವತ್ತೇನ।

೧೦೮. **ಕಥಂ ಸಮೇತಸ್ಸಾತಿ** ಕಥಂ ಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸ। **ವಿಭೋತಿ ರೂಪನ್ತಿ** ರೂಪಂ ವಿಭವತಿ, ನ ಭವೇಯ್ಯ ವಾ। **ಸುಖಂ ದುಖಞ್ಚಾತಿ** ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠರೂಪಮೇವ ಪುಚ್ಛತಿ।

ಜಾನೇಯ್ಯಾಮಾತಿ ಜಾನಿಸ್ಸಾಮ। **ಆಜಾನೇಯ್ಯಾಮಾತಿ** ವಿಸೇಸೇನ ಜಾನಿಸ್ಸಾಮ। **ವಿಜಾನೇಯ್ಯಾಮಾತಿ** ಅನೇಕವಿಧೇನ ಜಾನಿಸ್ಸಾಮ। **ಪಟಿವಿಜಾನೇಯ್ಯಾಮಾತಿ** ಸಮ್ಮಾ ಜಾನಿಸ್ಸಾಮ। **ಪಟಿವಿಜ್ಝೇಯ್ಯಾಮಾತಿ** ಚಿತ್ತೇನ ಬುಜ್ಝಿಸ್ಸಾಮ।

೧೦೯. **ನ ಸಞ್ಞಸಞ್ಞೀತಿ** ಯಥಾ ಸಮೇತಸ್ಸ ವಿಭೋತಿ ರೂಪಂ, ಸೋ ಪಕತಿಸಞ್ಞಾಯ ಸಞ್ಞೀಪಿ ನ ಹೋತಿ। **ನ ವಿಸಞ್ಞಸಞ್ಞೀತಿ** ವಿಸಞ್ಞಾಯಪಿ ವಿರೂಪಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ ವಿಸಞ್ಞೀ ನ ಹೋತಿ ಉಮ್ಮತ್ತಕೋ ವಾ ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ ವಾ। **ನೋಪಿ ಅಸಞ್ಞೀತಿ** ಸಞ್ಞಾವಿರಹಿತೋಪಿ ನ ಹೋತಿ ನಿರೋಧಸಮಾಪನ್ನೋ ವಾ ಅಸಞ್ಞಸತ್ತೋ ವಾ। **ನ ವಿಭೂತಸಞ್ಞೀತಿ** “ಸಬ್ಬಸೋ ರೂಪಸಞ್ಞಾನ”ನ್ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ॰ ೫೦೮) ನಯೇನ ಸಮತಿಕ್ಕನ್ತಸಞ್ಞೀಪಿ ನ ಹೋತಿ ಅರೂಪಜ್ಝಾನಲಾಭೀ। **ಏವಂ ಸಮೇತಸ್ಸ ವಿಭೋತಿ ರೂಪನ್ತಿ** ಏತಸ್ಮಿಂ ಸಞ್ಞಸಞ್ಞಿತಾದಿಭಾವೇ ಅಟ್ಠತ್ವಾ ಯದೇತಂ ವುತ್ತಂ “ಸೋ ಏವಂ ಸಮಾಹಿತೇ ಚಿತ್ತೇ…ಪೇ॰… ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿಪಟಿಲಾಭತ್ಥಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಅಭಿನೀಹರತೀ”ತಿ, ಏವಂ ಸಮೇತಸ್ಸ ಅರೂಪಮಗ್ಗಸಮಙ್ಗಿನೋ ವಿಭೋತಿ ರೂಪಂ। **ಸಞ್ಞಾನಿದಾನಾ ಹಿ ಪಪಞ್ಚಸಙ್ಖಾತಿ** ಏವಂ ಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸಾಪಿ ಚ ಯಾ ಸಞ್ಞಾ, ತಂನಿದಾನಾ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಪಪಞ್ಚಾ ಸ್ಸ ಅಪ್ಪಹೀನಾವ ಹೋನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಅಸಞ್ಞಿನೋ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ನಿರೋಧಸಮಾಪನ್ನಾತಿ ಸಞ್ಞಾವೇದನಾ ನಿರೋಧೇತ್ವಾ ನಿರೋಧಸಮಾಪನ್ನಾ ಸಞ್ಞಾಭಾವೇನ ಅಸಞ್ಞಿನೋತಿ ಕಥೀಯನ್ತಿ। **ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಾತಿ** ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಸಞ್ಞಾಭಾವೇನ ಅಸಞ್ಞಭವೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ।

ಸೋ ಏವಂ ಸಮಾಹಿತೇ ಚಿತ್ತೇತಿ ತತ್ಥ **ಸೋತಿ** ಸೋ ಭಿಕ್ಖು। **ಏವನ್ತಿ** ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಕ್ಕಮನಿದಸ್ಸನಮೇತಂ, ಇಮಿನಾ ಕಮೇನ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ಪಟಿಲಭಿತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಸಮಾಹಿತೇತಿ** ಇಮಿನಾ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿನಾ ಸಮಾಹಿತೇ। **ಪರಿಸುದ್ಧೇತಿ**ಆದೀಸು ಪನ ಉಪೇಕ್ಖಾಸತಿಪಾರಿಸುದ್ಧಿಭಾವೇನ ಪರಿಸುದ್ಧೇ। ಪರಿಸುದ್ಧತ್ತಾಯೇವ **ಪರಿಯೋದಾತೇ,** ಪಭಸ್ಸರೇತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸುಖಾದೀನಂ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಘಾತೇನ ವಿಹತರಾಗಾದಿಅಙ್ಗಣತ್ತಾ **ಅನಙ್ಗಣೇ।** ಅನಙ್ಗಣತ್ತಾ ಏವ ಚ **ವಿಗತೂಪಕ್ಕಿಲೇಸೇ।** ಅಙ್ಗಣೇನ ಹಿ ಚಿತ್ತಂ ಉಪಕ್ಕಿಲಿಸ್ಸತಿ। ಸುಭಾವಿತತ್ತಾ **ಮುದುಭೂತೇ,** ವಸೀಭಾವಪ್ಪತ್ತೇತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ವಸೇ ವತ್ತಮಾನಞ್ಹಿ ಚಿತ್ತಂ ಮುದೂತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಮುದುತ್ತಾಯೇವ ಚ **ಕಮ್ಮನಿಯೇ,** ಕಮ್ಮಕ್ಖಮೇ ಕಮ್ಮಯೋಗ್ಗೇತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಮುದು ಹಿ ಚಿತ್ತಂ

ಕಮ್ಮನಿಯಂ ಹೋತಿ ಸುದ್ಧನ್ತಮಿವ ಸುವಣ್ಣಂ। ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಚ ಸುಭಾವಿತತ್ತಾಯೇವ। ಯಥಾಹ "ನಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಞ್ಞಂ ಏಕಧಮ್ಮಮ್ಪಿ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮಿ, ಯಂ ಏವಂ ಭಾವಿತಂ ಕಮ್ಮನಿಯಂ ಹೋತಿ ಯಥಯಿದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚಿತ್ತ"ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨)।

ಏತೇಸು ಹಿ ಪರಿಸುದ್ಧಭಾವಾದೀಸು ಠಿತತ್ತಾ **ಠಿತೇ**। ಠಿತತ್ತಾಯೇವ **ಆನೇಞ್ಜಪ್ಪತ್ತೇ** ಅಚಲೇ ನಿರಿಞ್ಜನೇತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಮುದುಕಮ್ಮಞ್ಞಭಾವೇನ ವಾ ಅತ್ತನೋ ವಸೇ ಠಿತತ್ತಾ **ಠಿತೇ**। ಸದ್ಧಾದೀಹಿ ಪರಿಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ **ಆನೇಞ್ಜಪ್ಪತ್ತೇ**। ಸದ್ಧಾಪರಿಗ್ಗಹಿತಞ್ಹಿ ಚಿತ್ತಂ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯೇನ ನ ಇಞ್ಜತಿ, ವೀರಿಯಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ಕೋಸಜ್ಜೇನ ನ ಇಞ್ಜತಿ, ಸತಿಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ಪಮಾದೇನ ನ ಇಞ್ಜತಿ, ಸಮಾಧಿಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ಉದ್ಧಚ್ಚೇನ ನ ಇಞ್ಜತಿ, ಪಞ್ಞಾಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ನ ಇಞ್ಜತಿ, ಓಭಾಸಗತಂ ಕಿಲೇಸನ್ಧಕಾರೇನ ನ ಇಞ್ಜತಿ। ಇಮೇಹಿ ಛಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಪರಿಗ್ಗಹಿತುಂ ಆನೇಞ್ಜಪ್ಪತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ಚಿತ್ತಂ ಅಭಿನೀಹಾರಕ್ಖಮಂ ಹೋತಿ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿಪಟಿಲಾಭತ್ಥಾಯ।

ಅಪರೋ ನಯೋ - ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿನಾ **ಸಮಾಹಿತೇ**। ನೀವರಣದೂರೀಭಾವೇನ **ಪರಿಸುದ್ಧೇ**। ವಿತಕ್ಕಾದಿಸಮತಿಕ್ಕಮೇನ **ಪರಿಯೋದಾತೇ**। ಝಾನಪಟಿಲಾಭಪಚ್ಚನಿಕಾನಂ ಪಾಪಕಾನಂ ಇಚ್ಛಾವಚರಾನಞ್ಚ ಅಭಾವೇನ **ಅನಙ್ಗಣೇ**। ಇಚ್ಛಾವಚರಾನನ್ತಿ ಇಚ್ಛಾಯ ಅವಚರಾನಂ, ಇಚ್ಛಾವಸೇನ ಓತಿಣ್ಣಾನಂ ಪವತ್ತಾನಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರಾನಂ ಕೋಪಅಪ್ಪಚ್ಚಯಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಭಿಜ್ಝಾದೀನಂ ಚಿತ್ತೂಪಕ್ಕಿಲೇಸಾನಂ ವಿಗಮೇನ **ವಿಗತೂಪಕ್ಕಿಲೇಸೇ**। ಉಭಯಮ್ಪಿ ಚೇತಂ ಅಙ್ಗಣಸುತ್ತವತ್ಥಸುತ್ತಾನುಸಾರೇನೇವ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೫೭ ಆದಯೋ, ೭೦ ಆದಯೋ) ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ವಸಿಪ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಮುದುಭೂತೇ**। ಇದ್ಧಿಪಾದಭಾವೂಪಗಮನೇನ **ಕಮ್ಮನಿಯೇ**। ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಪಣೀತಭಾವೂಪಗಮೇನ **ಠಿತೇ ಆನೇಞ್ಜಪ್ಪತ್ತೇ,** ಯಥಾ ಆನೇಞ್ಜಭಾವಂ ಆನೇಞ್ಜಪ್ಪತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಠಿತೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಮ್ಪಿ ಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗಮೇನ ಚಿತ್ತಂ ಅಭಿನೀಹಾರಕ್ಖಮಂ ಹೋತಿ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿಪಟಿಲಾಭತ್ಥಾಯ ಪಾದಕಂ ಪದಟ್ಠಾನಭೂತಂ।

ಆರುಪ್ಪಮಗ್ಗಸಮಙ್ಗೀತಿ ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಗಮನಮಗ್ಗೇನ ಅಪರಿಹೀನೋ। **ಪಪಞ್ಚಾಯೇವ ಪಪಞ್ಚಸಞ್ಞಾ**ತಿ ತಣ್ಹಾದಿಪಪಞ್ಚಾಯೇವ ಪಪಞ್ಚಸಞ್ಞಾ।

೧೧೦. **ಏತ್ತಾವತಗ್ಗಂ ನು ವದನ್ತಿ ಹೇಕೇ, ಯಕ್ಖಸ್ಸ ಸುದ್ಧಿಂ ಇಧ ಪಣ್ಡಿತಾಸೇ। ಉದಾಹು ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ವದನ್ತಿ ಏತ್ತೋ**ತಿ ಏತ್ತಾವತಾ ನು ಇಧ ಪಣ್ಡಿತಾ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಅಗ್ಗಂ ಸುದ್ಧಿಂ ಸತ್ತಸ್ಸ ವದನ್ತಿ, ಉದಾಹು ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಏತ್ತೋ ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ಅಧಿಕಞ್ಚ ವದನ್ತೀತಿ ಪುಚ್ಛತಿ।

ಏತ್ತೋ ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿತೋತಿ ಏತಸ್ಮಾ ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿತೋ।

೧೧೧. **ಏತ್ತಾವತಗ್ಗಮ್ಪಿ ವದನ್ತಿ ಹೇಕೇ**ತಿ ಏಕೇ ಸಸ್ಸತವಾದಾ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಪಣ್ಡಿತಮಾನಿನೋ ಏತ್ತಾವತಾಪಿ ಅಗ್ಗಂ ಸುದ್ಧಿಂ ವದನ್ತಿ। **ತೇಸಂ ಪನೇಕೇ ಸಮಯಂ ವದನ್ತೀ**ತಿ ತೇಸಞ್ಞೇವ ಏಕೇ ಉಚ್ಛೇದವಾದಾ ಸಮಯಂ ಉಚ್ಛೇದಂ ವದನ್ತಿ। **ಅನುಪಾದಿಸೇಸೇ ಕುಸಲಾವದಾನಾ**ತಿ ಅನುಪಾದಿಸೇಸೇ ಕುಸಲವಾದಾ ಸಮಾನಾ।

ಭವತಜ್ಜಿತಾತಿ ಭವತೋ ಭೀತಾ। **ವಿಭವಂ ಅಭಿನನ್ದನ್ತೀ**ತಿ ಉಚ್ಛೇದಂ ಪಟಿಚ್ಚ ತುಸ್ಸನ್ತಿ। **ತೇ ಸತ್ತಸ್ಸ ಸಮನ್ತಿ** ತೇ ಉಚ್ಛೇದವಾದಿನೋ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಸಮಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಂ ವದನ್ತಿ। **ಉಪಸಮನ್ತಿ** ಅತೀವ ಸಮಂ। **ವೂಪಸಮನ್ತಿ** ಸನ್ತಂ। **ನಿರೋಧನ್ತಿ** ಅನುಪ್ಪಾದಂ। **ಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧಿನ್ತಿ** ಅಪುನುಪ್ಪತ್ತಿಂ।

೧೧೨. **ಏತೇ ಚ ಞತ್ವಾ ಉಪನಿಸ್ಸಿತಾ**ತಿ ಏತೇ ಚ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೇ ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಯೋ ನಿಸ್ಸಿತಾತಿ ಞತ್ವಾ। **ಞತ್ವಾ ಮುನೀ ನಿಸ್ಸಯೇ ಸೋ ವೀಮಂಸೀ**ತಿ ನಿಸ್ಸಯೇ ಚ ಞತ್ವಾ ಸೋ ವೀಮಂಸೀ ಪಣ್ಡಿತೋ ಬುದ್ಧಮುನಿ। **ಞತ್ವಾ ವಿಮುತ್ತೋ**ತಿ

ದುಕ್ಖಾನಿಚ್ಛಾದಿತೋ ಧಮ್ಮೋ ಞತ್ವಾ ವಿಮುತ್ತೋ। **ಭವಾಭವಾಯ ನ ಸಮೇತೀ**ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪಪತ್ತಿಯಾ ನ ಸಮಾಗಚ್ಛತಿ। **ಅಪರಾಮಸ**ನ್ತಿ ಅಪರಾಮಸನ್ತೋ। ಪರಾಮಾಸಂ ನಾಪಜ್ಜನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸದ್ಧಮ್ಮಪ್ಪಜ್ಜೋತಿಕಾಯ ಮಹಾನಿದ್ದೇಸಟ್ಠಕಥಾಯ

ಕಲಹವಿವಾದಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೨. ಚೂಳಬ್ಯೂಹಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

ದ್ವಾದಸಮೇ ಚೂಳಬ್ಯೂಹಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸೇ **ಸಕಂಸಕಂದಿಟ್ಠಿಪರಿಬ್ಬಸಾನಾ**ತಿ ಇದಮ್ಪಿ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಮಹಾಸಮಯೇ "ಸಬ್ಬೇಪಿಮೇ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾ 'ಸಾಧುರೂಪಾಮ್ಹಾ'ತಿ ಭಣನ್ತಿ, ಕಿಂ ನು ಖೋ ಸಾಧುರೂಪಾವ ಇಮೇ ಅತ್ತನೋ ಏವ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪತಿಟ್ಠಹನ್ತಿ, ಉದಾಹು ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ದಿಟ್ಠಿಂ ಗಣ್ಹನ್ತೀ"ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನಚಿತ್ತಾನಂ ಏಕಚ್ಚಾನಂ ದೇವತಾನಂ ತಮತ್ಥಂ ಪಕಾಸೇತುಂ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ನಿಮ್ಮಿತಬುದ್ಧೇನ ಅತ್ತಾನಂ ಪುಚ್ಛಾಪೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ।

೧೧೩. ತತ್ಥ ಆದಿತೋ ದ್ವೇಪಿ ಗಾಥಾ ಪುಚ್ಛಾಗಾಥಾಯೇವ। ತಾಸು **ಸಕಂ ಸಕಂ ದಿಟ್ಠಿಪರಿಬ್ಬಸಾನಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಸಮಾನಾ। **ವಿಗ್ಗಯ್ಹ ನಾನಾ ಕುಸಲಾ ವದನ್ತೀ**ತಿ ತಂ ದಿಟ್ಠಿಂ ಬಲವಗ್ಗಾಹಂ ಗಹೇತ್ವಾ "ತತ್ಥ ಕುಸಲಾಮ್ಹಾ"ತಿ ಪಟಿಜಾನಮಾನಾ ಪುಥು ಪುಥು ವದನ್ತಿ, ಏಕಂ ನ ವದನ್ತಿ। **ಯೋ ಏವಂ ಜಾನಾತಿ ಸ ವೇದಿ ಧಮ್ಮಂ, ಇದಂ ಪಟಿಕ್ಕೋಸಮಕೇವಲೀ ಸೋ**ತಿ ತಞ್ಚ ದಿಟ್ಠಿಂ ಸನ್ಧಾಯ ಯೋ ಏವಂ ಜಾನಾತಿ, ಸೋ ಧಮ್ಮಂ ವೇದಿಯಿ। ಇದಂ ಪನ ಪಟಿಕ್ಕೋಸನ್ತೋ ಹೀನೋ ಹೋತೀತಿ ಚ ವದನ್ತಿ।

ನಾನಾ ವದನ್ತೀತಿ ನಾನಾಕಾರಣಂ ಭಣನ್ತಿ। **ವಿವಿಧಂ ವದನ್ತೀ**ತಿ ನಾನಾವಿಧಂ ಭಣನ್ತಿ। **ಅಞ್ಞೋಞ್ಞಂ ವದನ್ತೀ**ತಿ ಏಕಂ ಅವತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಅಞ್ಞಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವದನ್ತಿ। **ಅಕೇವಲೀ ಸೋ**ತಿ ಯೋ ಅಕುಸಲೋ ಅಯಂ। **ಅಸಮತ್ತೋ**ತಿ ನ ಪರಿಪೂರೋ। **ಅಪರಿಪುಣ್ಣೋ**ತಿ ನ ಸಮ್ಪುಣ್ಣೋ।

೧೧೪. **ಬಾಲೋ**ತಿ ಹೀನೋ। **ಅಕ್ಕುಸಲೋ**ತಿ ಅವಿದ್ವಾ।

೧೧೫. ಇದಾನಿ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಗಾಥಾ ಹೋನ್ತೀತಿ। ತಾ ಪುರಿಮಡ್ಢೇನ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಪಚ್ಛಿಮಡ್ಢೇನ ಪಟಿಬ್ಯೂಹಿತ್ವಾ ಠಿತಾ। ತೇನ ಬ್ಯೂಹೇನ ಉತ್ತರಸುತ್ತತೋ ಚ ಅಪ್ಪಕತ್ತಾ ಇದಂ ಸುತ್ತಂ "ಚೂಳಬ್ಯೂಹ"ನ್ತಿ ನಾಮಂ ಲಭಿ। ತತ್ಥ ಪಠಮಗಾಥಾಯಂ ತಾವ **ಪರಸ್ಸ ಚೇ ಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಪರಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಿಂ। **ಸಬ್ಬೇವಿಮೇ ಬಾಲಾ**ತಿ ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಸಬ್ಬೇವ ಇಮೇ ಬಾಲಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಕಿಂಕಾರಣಾ? **ಸಬ್ಬೇವಿಮೇ ದಿಟ್ಠಿಪರಿಬ್ಬಸಾನಾ**ತಿ।

೧೧೬. **ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಚೇವ ನ ವೀವದಾತಾ, ಸಂಸುದ್ಧಪಞ್ಞಾ ಕುಸಲಾ ಮುತೀಮಾ**ತಿ ಸಕಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಅನವೀವದಾತಾ ಅವೋದಾತಾ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಾವ ಸಮಾನಾ ಸಂಸುದ್ಧಪಞ್ಞಾ ಚ ಕುಸಲಾ ಚ ಮುತಿಮನ್ತೋ ಚ ತೇ ಹೋನ್ತಿ ಚೇ। ಅಥ ವಾ "ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಚೇ ವದಾತಾ"ತಿ ಪಾಠೋ, ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಸಕಾಯ ಪನ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ವೋದಾತಾ ಸಂಸುದ್ಧಪಞ್ಞಾ ಕುಸಲಾ ಮುತಿಮನ್ತೋ ಹೋನ್ತಿ ಚೇ, **ನ ತೇಸಂ ಕೋಚೀ**ತಿ ಏವಂ ಸನ್ತೇ ತೇಸಂ ಏಕೋಪಿ ನಿಹೀನಪಞ್ಞೋ ನ ಹೋತಿ, ಕಿಂಕಾರಣಾ? **ದಿಟ್ಠೀ ಹಿ ತೇಸಮ್ಪಿ ತಥಾ ಸಮತ್ತಾ,** ಯಥಾ ಇತರೇಸನ್ತಿ।

೧೧೭. ನ **ವಾಹಮೇತ**ನ್ತಿ ಗಾಥಾಯ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - **ಯಂ ತೇ ಮಿಥು** ದ್ವೇ ದ್ವೇ ಜನಾ **ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ** "ಬಾಲೋ"ತಿ ಆಹು, ಅಹಂ **ಏತಂ ತಥಿಯ**ನ್ತಿ ತಚ್ಛನ್ತಿ **ನೇವ ಬ್ರೂಮಿ**। ಕಿಂಕಾರಣಾ? ಯಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬೇವ ತೇ **ಸಕಂ ಸಕಂ ದಿಟ್ಠಿಂ** "ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚಂ ಮೋಘಮಞ್ಞ"ನ್ತಿ **ಅಕಂಸು,** ತೇನ ಚ ಕಾರಣೇನ **ಪರಂ "ಬಾಲೋ"**ತಿ **ದಹನ್ತಿ**। ಏತ್ಥ ಚ ತಥಿಯಂ, ತಥೇವನ್ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೮೮೯) ದ್ವೇಪಿ ಪಾಠಾ।

ತಚ್ಛನ್ತಿ ಅತುಚ್ಛಂ। **ತಥ**ನ್ತಿ ಅವಿಪರೀತಂ, **ಭೂತ**ನ್ತಿ ಸನ್ತಂ। **ಯಾಥಾವ**ನ್ತಿ ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನಂ। **ಅವಿಪರಿತ**ನ್ತಿ ನ ವಿಸಙ್ಕೇತಂ।

೧೧೮. **ಯಮಾಹೂ**ತಿ ಪುಚ್ಛಾಗಾಥಾಯ **"ಯಂ ದಿಟ್ಠಿಸಚ್ಚಂ ತಥಿಯ"**ನ್ತಿ **ಏಕೇ ಆಹು**।

೧೦೯. **ಏಕಞ್ಹಿ ಸಚ್ಚನ್ತಿ** ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಗಾಥಾಯ ಏಕಂ ಸಚ್ಚಂ ನಿರೋಧೋ ಮಗ್ಗೋ ವಾ। **ಯಸ್ಮಿಂ ಪಜಾ ನೋ ವಿವದೇ ಪಜಾನನ್ತಿ** ಯಮ್ಹಿ ಸಚ್ಚೇ ಪಜಾನನ್ತೋ ಪಜಾ ನೋ ವಿವದೇಯ್ಯುಂ। **ಸಯಂ ಥುನನ್ತೀ**ತಿ ಅತ್ತನಾ ವದನ್ತಿ।

೧೧೦. **ಕಸ್ಮಾ ನೂ**ತಿ ಪುಚ್ಛಾಗಾಥಾಯ **ಪವಾದಿಯಾಸೇ**ತಿ ವಾದಿನೋ। **ಉದಾಹು ತೇ ತಕ್ಕಮನುಸ್ಸರನ್ತೀ**ತಿ ತೇ ವಾದಿನೋ ಉದಾಹು ಅತ್ತನೋ ತಕ್ಕಮತ್ತಂ ಅನುಗಚ್ಛನ್ತಿ।

ತಕ್ಕಪರಿಯಾಹತನ್ತಿ ವಿತಕ್ಕೇನ ಸಮನ್ತತೋ ಆಹತಂ। **ವೀಮಂಸಾನುಚರಿತ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಉಪಟ್ಠಿತಪಞ್ಞಾಯ ವಿಚರಿತಂ। **ಸಯಂಪಟಿಭಾನ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಭಾನಂ।

೧೧೧. **ನ ಹೇವಾ**ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಗಾಥಾಯ **ಅಞ್ಞತ್ರ ಸಞ್ಞಾಯ ನಿಚ್ಚಾನೀ**ತಿ ಠಪೇತ್ವಾ ಸಞ್ಞಾಮತ್ತೇನ ನಿಚ್ಚನ್ತಿ ಗಹಿತಗ್ಗಹಣಾನಿ। **ತಕ್ಕಞ್ಚ ದಿಟ್ಠೀಸು ಪಕಪ್ಪಯಿತ್ವಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ನಿಚ್ಚಸಙ್ಕಪ್ಪಮತ್ತಂ ದಿಟ್ಠೀಸು ಜನೇತ್ವಾ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ದಿಟ್ಠೀಸು ವಿತಕ್ಕಂ ಜನೇನ್ತಾ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಸಞ್ಜನೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ "ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಿ ಜನೇನ್ತಿ ಸಞ್ಜನೇನ್ತೀ"ತಿಆದಿ। **ಜನೇನ್ತೀ**ತಿ ಉಪರೂಪರಿ ದಿಟ್ಠಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಾ ಜನೇನ್ತಿ। **ಸಞ್ಜನೇನ್ತೀ**ತಿಆದೀನಿ ಉಪಸಗ್ಗವಸೇನ ಪದಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ವುತ್ತಾನಿ। **ಮಯ್ಹಂ ಸಚ್ಚ**ನ್ತಿ ಮಮ ವಚನಂ ತಚ್ಛಂ।

೧೧೨. ಇದಾನಿ ಏವಂ ನಾನಾಸಚ್ಚೇಸು ಅಸನ್ತೇಸು ತಕ್ಕಮತ್ತಂ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಾನಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾನಂ ವಿಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ದಿಟ್ಠೇ ಸುತೇ"**ತಿಆದಿಕಾ ಗಾಥಾಯೋ ಅಭಾಸಿ। ತತ್ಥ **ದಿಟ್ಠೇ**ತಿ ದಿಟ್ಠಂ, ದಿಟ್ಠಸುದ್ಧಿನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಏಸ ನಯೋ ಸುತಾದೀಸು। **ಏತೇ ಚ ನಿಸ್ಸಾಯ ವಿಮಾನದಸ್ಸೀ**ತಿ ಏತೇ ದಿಟ್ಠಿಧಮ್ಮೇ ನಿಸ್ಸಯಿತ್ವಾ ಸುದ್ಧಿಭಾವಸಙ್ಖಾತಂ ವಿಮಾನಂ ಅಸಮ್ಮಾನಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋಪಿ। **ವಿನಿಚ್ಛಯೇ ಠತ್ವಾ ಪಹಸ್ಸಮಾನೋ, ಬಾಲೋ ಪರೋ ಅಕ್ಕುಸಲೋತಿ ಚಾಹಾ**ತಿ ಏವಂ ವಿಮಾನದಸ್ಸೀಪಿ ತಸ್ಮಿಂ ದಿಟ್ಠಿವಿನಿಚ್ಛಯೇ ಠತ್ವಾ ತುಟ್ಠಿಜಾತೋ ಹಾಸಜಾತೋ ಹುತ್ವಾ ಪರೋ "ಹೀನೋ ಚ ಅವಿದ್ವಾ ಚಾ"ತಿ ಏವಂ ವದತಿಯೇವ।

ನ ಸಮ್ಮಾನೇತೀತಿಪಿ ವಿಮಾನದಸ್ಸೀತಿ ನ ಬಹುಮಾನಂ ಕರೋತೀತಿ ಏವಮ್ಪಿ ವಿಮಾನದಸ್ಸೀ ನ ಬಹುಮಾನದಸ್ಸೀ। **ದೋಮನಸ್ಸಂ ಜನೇತೀ**ತಿ ಪಠಮಂ ದಿಟ್ಠಿನಿಸ್ಸಯಂ ಅಲ್ಲೀಯಿತ್ವಾ ದೋಮನಸ್ಸಂ ಪತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ದಿಟ್ಠಿವಿನಿಚ್ಛಯೇ ಠಿತಕಾಲೇ ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಉಪ್ಪಾದೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ವಿನಿಚ್ಛಯದಿಟ್ಠಿಯಾ ಠತ್ವಾತಿ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ ಕತ್ವಾ ಗಹಿತದಿಟ್ಠಿಯಾ ಠತ್ವಾ।

೧೧೩. ಏವಂ ಸನ್ತೇ **ಯೇನೇವಾ**ತಿ ಗಾಥಾ। ತತ್ಥ **ಸಯಮತ್ತನಾ**ತಿ ಸಯಮೇವ ಅತ್ತಾನಂ। **ವಿಮಾನೇತೀ**ತಿ ಗರಹತಿ। **ತದೇವ ಪಾವಾ**ತಿ ತದೇವ ವಚನಂ ದಿಟ್ಠಿಂ ವದತಿ, ತಂ ವಾ ಪುಗ್ಗಲಂ।

೧೧೪. **ಅತಿಸಾರದಿಟ್ಠಿಯಾ**ತಿ ಗಾಥಾಯತ್ಥೋ - **ಸೋ** ಏವಂ ತಾಯ ಲಕ್ಖಣಾತಿಸಾರಿನಿಯಾ **ಅತಿಸಾರದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಮತ್ತೋ** ಪರಿಪುಣ್ಣೋ ಉದ್ಧುಮಾತೋ, ತೇನ ಚ ದಿಟ್ಠಿ**ಮಾನೇನ ಮತ್ತೋ** "ಪರಿಪುಣ್ಣೋ ಅಹಂ ಕೇವಲೀ"ತಿ ಏವಂ **ಪರಿಪುಣ್ಣಮಾನೀ**। **ಸಯಮೇವ** ಅತ್ತಾನಂ **ಮನಸಾ** "ಅಹಂ ಪಣ್ಡಿತೋ"ತಿ ಅಭಿಸಿಞ್ಚತಿ। ಕಿಂಕಾರಣಾ? **ದಿಟ್ಠೀ ಹಿ ಸಾ ತಸ್ಸ ತಥಾ ಸಮತ್ತಾ**ತಿ।

ಸಬ್ಬಾ ತಾ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಲಕ್ಖಣಾತಿಕ್ಕನ್ತಾತಿ ತಾ ಸಬ್ಬಾ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿದಿಟ್ಠಿಯೋ ಲಕ್ಖಣಂ ಅತೀತಾ ಅತಿಸರನ್ತೀತಿ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಾ। **ಅನೋಮೋ**ತಿ ಅನೂನೋ।

೧೨೫. **ಪರಸ್ಸ ಚೇತಿ** ಗಾಥಾಯ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಅತ್ಥೋ ಚ - ಕಿಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋ? ಯೋ ಸೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೇ ಠತ್ವಾ ಪಹಸ್ಸಮಾನೋ "ಬಾಲೋ ಪರೋ ಅಕ್ಕುಸಲೋ"ತಿ ಚಾಹ, ತಸ್ಸ **ಪರಸ್ಸ ಚೇ ಹಿ ವಚಸಾ** ಸೋ ತೇನ ವುಚ್ಚಮಾನೋ **ನಿಹೀನೋ ಹೋತಿ, ತುಮೋ ಸಹಾ ಹೋತಿ ನಿಹೀನಪಞ್ಞೋ,** ಸೋಪಿ ತೇನೇವ ಸಹ ನಿಹೀನಪಞ್ಞೋ ಹೋತಿ। ಸೋಪಿ ಹಿ ತಂ "ಬಾಲೋ"ತಿ ವದತಿ। ಅಥ ತಸ್ಸ ವಚನಂ ಅಪ್ಪಮಾಣಂ, ಸೋ ಪನ **ಸಯಮೇವ ವೇದಗೂ** ಚ **ಧೀರೋ** ಚ **ಹೋತಿ**। ಏವಂ ಸನ್ತೇ **ನ ಕೋಚಿ ಬಾಲೋ ಸಮಣೇಸು ಅತ್ಥಿ**। ಸಬ್ಬೇಪಿ ಹಿ ತೇ ಅತ್ತನೋ ಇಚ್ಛಾಯ ಪಣ್ಡಿತಾ।

ವಾಚಾಯಾತಿ ಕಥನೇನ। **ವಚನೇನಾತಿ** ಭಾಸಿತೇನ। **ನಿನ್ದಿತಕಾರಣಾತಿ** ಗರಹಹೇತುನಾ। **ಗರಹಿತಕಾರಣಾತಿ** ಅವಞ್ಞಾತಹೇತುನಾ। **ಉಪವದಿತಕಾರಣಾತಿ** ಉಪವಾದಹೇತುನಾ।

೧೨೬. **ಅಞ್ಞಂ ಇತೋತಿ** ಗಾಥಾಯ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಅತ್ಥೋ ಚ - "ಅಥ ಚೇ ಸಯಂ ವೇದಗೂ ಹೋತಿ ಧೀರೋ। ನ ಕೋಚಿ ಬಾಲೋ ಸಮಣೇಸು ಅತ್ಥೀ"ತಿ ಏವಞ್ಹಿ ವುತ್ತೇಪಿ ಸಿಯಾ ಕಸ್ಸಚಿ "ಕಸ್ಮಾ"ತಿ। ತತ್ಥ ವುಚ್ಚತೇ - ಯಸ್ಮಾ **ಅಞ್ಞಂ ಇತೋ ಯಾಭಿವದನ್ತಿ ಧಮ್ಮಂ, ಅಪರದ್ಧಾ ಸುದ್ಧಿಮಕೇವಲೀ ತೇ। ಏವಮ್ಪಿ ತಿತ್ಥ್ಯಾ ಪುಥುಸೋ ವದನ್ತಿ,** ಯೇ ಇತೋ ಅಞ್ಞಂ ದಿಟ್ಠಿಂ ಅಭಿವದನ್ತಿ, ತೇ ಅಪರದ್ಧಾ ವಿರದ್ಧಾ ಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಂ, ಅಕೇವಲಿನೋ ಚ ತೇತಿ ಏವಂ ಪುಥುತಿತ್ಥಿಯಾ ಯಸ್ಮಾ ವದನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇವಂ ವದನ್ತೀತಿ ಚೇ? **ಸನ್ದಿಟ್ಠಿರಾಗೇನ ಹಿ ತೇಭಿರತ್ತಾ,** ಯಸ್ಮಾ ಸಕೇನ ದಿಟ್ಠಿರಾಗೇನ ತೇ ಅಭಿರತ್ತಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ತೇ ಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗನ್ತಿ ತೇ ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಾ ಅಕಿಲಿಟ್ಠಮಗ್ಗಂ। **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗನ್ತಿ** ನಿದ್ದೋಸಮಗ್ಗಂ। **ಪರಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗನ್ತಿ** ಸುಕ್ಕಮಗ್ಗಂ। **ವೋದಾತಮಗ್ಗನ್ತಿ** ಪಣ್ಡರಮಗ್ಗಂ। **ಪರಿಯೋದಾತಮಗ್ಗನ್ತಿ** ಪಭಾವನ್ತಮಗ್ಗಂ। **ವಿರದ್ಧಾತಿ** ವುತ್ತವಿಧಿನಾ ಮಗ್ಗೇನ ವಿರಜ್ಝಿತ್ವಾ ಠಿತಾ। **ಅಪರದ್ಧಾತಿ** ಅಪರಜ್ಝಿತ್ವಾ ಠಿತಾ। **ಖಲಿತಾತಿ** ಪರಿಹೀನಾ। **ಗಲಿತಾತಿ** ತತೋ ಭಟ್ಠಾ। **ಅಞ್ಞಾಯಾತಿ** ಅಞ್ಞಾಣೇನ। **ಅಪರದ್ಧಾತಿ** ಪರಾಜಯಮಾಪನ್ನಾ। ಅಥ ವಾ "ಞಾಯಾಪರದ್ಧಾ"ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। ಞಾಯೇನ ಮಗ್ಗೇನ ವಿರದ್ಧಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೨೭. ಏವಂ ಅಭಿರತ್ತಾ ಚ - **ಇಧೇವ ಸುದ್ಧಿನ್ತಿ** ಗಾಥಾ। ತತ್ಥ **ಸಕಾಯನೇತಿ** ಸಕಮಗ್ಗೇ। **ದಳ್ಹಂ ವದಾನಾತಿ** ದಳ್ಹವಾದಾ।

ಥಿರವಾದಾತಿ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನವಾದಾ। **ಬಲಿಕವಾದಾತಿ** ಬಲವನ್ತವಾದಾ। **ಅವಟ್ಠಿತವಾದಾತಿ** ಪತಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಕಥಿತವಾದಾ।

೧೨೮. ಯೇ ಏವಞ್ಚ ದಳ್ಹವಾದಾ, ತೇಸು ಯೋ ಕೋಚಿ ತಿತ್ಥಿಯೋ ಸಕಾಯನೇ ವಾಪಿ ದಳ್ಹಂ ವದಾನೋ **ಕಮೇತ್ಥ ಬಾಲೋತಿ ಪರಂ ದಹೇಯ್ಯ,** ಸಙ್ಖೇಪತೋ ತತ್ಥ ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದಸಙ್ಖಾತೇ ವಿತ್ಥಾರತೋ ನತ್ಥಿಕಇಸ್ಸರಕಾರಕನಿಯತಿಆದಿಭೇದೇ ಸಕೇ ಅಯನೇ "ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚ"ನ್ತಿ ದಳ್ಹಂ ವದಾನೋ ಕಂ ಪರಂ ಏತ್ಥ ದಿಟ್ಠಿಗತೇ "ಬಾಲೋ"ತಿ ಸಹ ಧಮ್ಮೇನ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ, ನನು ಸಬ್ಬೋಪಿ ತಸ್ಸ ಮತೇನ ಪಣ್ಡಿತೋ ಏವ ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಏವ ಚ। ಏವಂ ಸನ್ತೇ **ಸಯಮೇವ ಸೋ ಮೇಧಗಮಾವಹೇಯ್ಯ, ಪರಂ ವದಂ ಬಾಲಮಸುದ್ಧಿಧಮ್ಮಂ**। ಸೋಪಿ ಪರಂ "ಬಾಲೋ ಚ ಅಸುದ್ಧಿಧಮ್ಮೋ ಚ ಅಯ"ನ್ತಿ ವದನ್ತೋ ಅತ್ತನಾವ ಕಲಹಂ ಆವಹೇಯ್ಯ। ಕಸ್ಮಾ? ಯಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬೋಪಿ ತಸ್ಸ ಮತೇನ ಪಣ್ಡಿತೋಯೇವ ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋಯೇವ ಚ।

೧೨೯. ಏವಂ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ **ವಿನಿಚ್ಛಯೇ ಠತ್ವಾ ಸಯಂ ಪಮಾಯ, ಉದ್ಧಂ ಸ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ ವಿವಾದಮೇತೀತಿ** ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಠತ್ವಾ ಸಯಞ್ಚ ಸತ್ಥಾರಾದಿಂ ಮಿನಿತ್ವಾ ಸೋ ಭಿಯ್ಯೋ ವಿವಾದಮೇತೀತಿ। ಏವಂ ಪನ ವಿನಿಚ್ಛಯೇಸು ಆದೀನವಂ ಞತ್ವಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ **ಹಿತ್ವಾನ ಸಬ್ಬಾನಿ ವಿನಿಚ್ಛಯಾನಿ, ನ ಮೇಧಗಂ ಕುಬ್ಬತಿ ಜನ್ತು ಲೋಕೇತಿ** ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟೇನ ದೇಸನಂ ನಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ।

ಸಯಂ ಪಮಾಯಾತಿ ಅತ್ತನಾ ಮಿನಿತ್ವಾ। **ಪಮಿನಿತ್ವಾತಿ** ಪಮಾಣಂ ಕತ್ವಾ। "ಪವಿನೇತ್ವಾ"ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ತಂ ನ ಸುನ್ದರಂ। **ಉದ್ಧಂ ವಾದೇನ ಸದ್ಧಿನ್ತಿ** ಅತ್ತನೋ ಉಪರಿ ಕಥೇನ್ತೇನ ಸಹ। ದೇಸನಾಪರಿಯೋಸಾನೇ ಪುರಾಭೇದಸುತ್ತೇ (ಮಹಾನಿ॰ ೮೩) ವುತ್ತಸದಿಸೋ ಏವ ಅಭಿಸಮಯೋ ಅಹೋಸೀತಿ।

ಸದ್ಧಮ್ಮಪ್ಪಜ್ಜೋತಿಕಾಯ ಮಹಾನಿದ್ದೇಸಟ್ಠಕಥಾಯ

ಚೂಳಬ್ಯೂಹಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೩. ಮಹಾಬ್ಯೂಹಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

೧೩೦. ತೇರಸಮೇ ಮಹಾಬ್ಯೂಹಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸೇ **ಯೇ ಕೇಚಿಮೇ ದಿಟ್ಠಿಪರಿಬ್ಬಸಾನಾತಿ** ಇದಮ್ಪಿ "ಕಿಂ ನು ಖೋ ಇಮೇ ದಿಟ್ಠಿಪರಿಬ್ಬಸಾನಾ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಸನ್ತಿಕಾ ನಿನ್ದಮೇವ ಲಭನ್ತಿ, ಉದಾಹು ಪಸಂಸಮ್ಪೀ"ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನಚಿತ್ತಾನಂ ಏಕಚ್ಚಾನಂ ದೇವತಾನಂ ತಮತ್ಥಂ ಆವಿಕಾತುಂ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ನಿಮ್ಮಿತಬುದ್ಧೇನ ಅತ್ತಾನಂ ಪುಚ್ಛಾಪೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅನ್ವಾನಯನ್ತೀತಿ** ಅನು ಆನಯನ್ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಆಹರನ್ತಿ।

ನಿನ್ದಮೇವ ಅನ್ವೇನ್ತೀತಿ ಗರಹಮೇವ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತಿ।

೧೩೧. ಇದಾನಿ ಯಸ್ಮಾ ತೇ "ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಾಪಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕವಾದಿನೋ ಕದಾಚಿ ಕತ್ಥಚಿ ಪಸಂಸಮ್ಪಿ ಲಭನ್ತಿ, ಯಂ ಏತಂ ಪಸಂಸಾಸಙ್ಖಾತಂ ವಾದಫಲಂ, ತಂ ಅಪ್ಪಂ, ರಾಗಾದೀನಂ ಸಮಾಯ ಸಮತ್ಥಂ ನ ಹೋತಿ, ಕೋ ಪನ ವಾದೋ ದುತಿಯೇ ನಿನ್ದಾಫಲೇ, ತಸ್ಮಾ ಏತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಇಮಂ ತಾವ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಗಾಥಂ ಆಹ **"ಅಪ್ಪಞ್ಹಿ ಏತಂ ನ ಅಲಂ ಸಮಾಯ, ದುವೇ ವಿವಾದಸ್ಸ ಫಲಾನಿ ಬ್ರೂಮೀ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ದುವೇ ವಿವಾದಸ್ಸ ಫಲಾನೀತಿ** ನಿನ್ದಾ ಚ ಪಸಂಸಾ ಚ ಜಯಪರಾಜಯಾದೀನಿ ವಾ ತಂಸಭಾಗಾನಿ। **ಏತಮ್ಪಿ ದಿಸ್ವಾತಿ** "ನಿನ್ದಾ ಅನಿಟ್ಠಾ ಏವ, ಪಸಂಸಾ ನಾಲಂ ಸಮಾಯಾ"ತಿ ಏತಮ್ಪಿ ವಿವಾದಫಲೇ ಆದೀನವಂ ದಿಸ್ವಾ। **ಖೇಮಾಭಿಪಸ್ಸಂ ಅವಿವಾದಭೂಮಿ**ನ್ತಿ ಅವಿವಾದಭೂಮಿಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಖೇಮನ್ತಿ ಪಸ್ಸಮಾನೋ।

ಅಪ್ಪಕನ್ತಿ ಮನ್ದಂ। **ಪರಿತ್ತಕ**ನ್ತಿ ಥೋಕಂ। **ಓಮಕ**ನ್ತಿ ಹೇಟ್ಠಿಮಕಂ। **ಲಾಮಕ**ನ್ತಿ ಪಾಪಕಂ। **ಸಮಾಯಾತಿ** ರಾಗಾದೀನಂ ಸಮನತ್ಥಾಯ। **ಉಪಸಮಾಯಾತಿ** ಉಪರೂಪರಿ ಸಮನತ್ಥಾಯ। **ವೂಪಸಮಾಯಾತಿ** ಸನ್ನಿಸೀದಾಪನತ್ಥಾಯ। **ನಿಬ್ಬಾನಾಯಾತಿ** ಅಮತಮಹಾನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಾಯ। **ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾಯಾತಿ** ಮಗ್ಗೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ನಿಸ್ಸಜ್ಜನತ್ಥಾಯ। **ಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧಿಯಾತಿ** ಫಲೇನ ಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧಾನಂ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನತ್ಥಾಯ ನಾಲಂ।

೧೩೨. ಏವಞ್ಹಿ ಅವಿವಾದಮಾನೋ - **ಯಾ ಕಾಚಿಮಾತಿ** ಗಾಥಾ। ತತ್ಥ **ಸಮ್ಮುತಿಯೋತಿ** ದಿಟ್ಠಿಯೋ। **ಪುಥುಜ್ಜಾತಿ** ಪುಥುಜ್ಜನಸಮ್ಭವಾ। **ಸೋ ಉಪಯಂ ಕಿಮೇಯ್ಯಾತಿ** ಸೋ ಉಪಗನ್ತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ಉಪಯಂ ರೂಪಾದೀಸು ಏಕಮ್ಪಿ ಧಮ್ಮಂ ಕಿಂ ಉಪೇಯ್ಯ, ಕೇನ ವಾ ಕಾರಣೇನ ಉಪೇಯ್ಯ। **ದಿಟ್ಠೇ ಸುತೇ ಖನ್ತಿಮಕುಬ್ಬಮಾನೋತಿ** ದಿಟ್ಠಸುತಸುದ್ಧೀಸು ಪೇಮಂ ಅಕರೋನ್ತೋ।

ಪುಥುಜ್ಜನೇಹಿ ಜನಿತಾತಿ ಪುಥುಜ್ಜನೇಹಿ ಉಪ್ಪಾದಿತಾ। **ಸಮ್ಮುತಿಯೋತಿ** ದಿಟ್ಠಿಯೋ। **ಪುಥು ನಾನಾಜನೇಹಿ ಜನಿತಾ ವಾತಿ** ಅನೇಕವಿಧೇಹಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೇಹಿ ಉಪ್ಪಾದಿತಾ ವಾ। **ನೇತೀತಿ** ನ ಏತಿ। **ನ ಉಪೇತೀತಿ** ಸಮೀಪಂ ನ ಏತಿ। **ನ ಉಪಗಚ್ಛತೀತಿ** ನಿವತ್ತತಿ। **ನಾಭಿನಿವಿಸತೀತಿ** ಪವಿಸಿತ್ವಾ ನಪ್ಪತಿಟ್ಠತಿ।

೧೩೩. ಇತೋ ಬಾಹಿರಾ ಪನ - **ಸೀಲುತ್ತಮಾತಿ** ಗಾಥಾ ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಸೀಲಂಯೇವ "ಉತ್ತಮ"ನ್ತಿ ಮಞ್ಞಮಾನಾ **ಸೀಲುತ್ತಮಾತಿ** ಏಕೇ ಭೋನ್ತೋ ಸಂಯಮಮತ್ತೇನ **ಸುದ್ಧಿಂ** ವದನ್ತಿ, ಹತ್ಥಿವತಾದಿಞ್ಚ **ವತಂ ಸಮಾದಾಯ ಉಪಟ್ಠಿತಾಸೇ। ಇಧೇವ** ದಿಟ್ಠಿಯಂ **ಅಸ್ಸ** ಸತ್ಥುನೋ **ಸುದ್ಧಿಂ ಭವೂಪನೀತಾ** ಭವಜ್ಝೋಸಿತಾ ಸಮಾನಾ ವದನ್ತಿ, ಅಪಿ ಚ ತೇ **ಕುಸಲಾವದಾನಾ** "ಕುಸಲಾ ಮಯ"ನ್ತಿ ಏವಂವಾದಾ।

೧೩೪. ಏವಂ ಸೀಲುತ್ತಮೇಸು ಚ ತೇಸು ತಥಾ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಯೋ ಕೋಚಿ - **ಸಚೇ ಚುತೋತಿ** ಗಾಥಾ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - **ಸಚೇ** ತತೋ **ಸೀಲವತತೋ** ಪರವಿಚ್ಛಿನ್ದನೇನ ವಾ ಅನಭಿಸಮ್ಭುಣನ್ತೋ ವಾ **ಚುತೋ ಹೋತಿ,** ಸೋ ತಂ ಸೀಲಬ್ಬತಕಮ್ಮಂ ಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರಾದಿಕಮ್ಮಂ ವಾ **ವಿರಾಧಯಿತ್ವಾ ವೇಧತೀ।** ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ವೇಧತಿ , ಅಪಿ ಚ ಖೋ ತಂ ಸೀಲಬ್ಬತಸುದ್ಧಿಂ **ಪಜಪ್ಪತೀ**

ಚ ವಿಪ್ಪಲಪತಿ ಚ **ಪತ್ಥಯತೀ** ಚ। ಕಿಮಿವ? **ಸತ್ಥಾವ ಹೀನೋ ಪವಸಂ ಘರಮ್ಹಾ,** ಘರಮ್ಹಾ ಪವಸನ್ತೋ ಸತ್ಥತೋ ಹೀನೋ ಯಥಾ ತಂ ಘರಂ ವಾ ಸತ್ಥಂ ವಾ ಪತ್ಥಯತೀತಿ।

ಪರವಿಚ್ಛಿನ್ದನಾಯ ವಾತಿ ಪರೇನ ವಾರಿಯಮಾನೋ ವಾ। **ಅನಭಿಸಮ್ಭುಣನ್ತೋ ವಾತಿ** ತಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಅಸಮ್ಪಾದೇನ್ತೋ ವಾ।

ಅಞ್ಞಾಯ ಅಪರದ್ಧೋತಿ ನಿಬ್ಬಾನೇನ ಪರಿಹೀನೋ ಮಗ್ಗತೋ ವಾ। **ತಂ ವಾ ಸತ್ಥಂ ಅನುಬನ್ಧತೀತಿ** ತಂ ವಾ ಸತ್ಥಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪಚ್ಛತೋ ಗಚ್ಛತಿ।

೧೩೫. ಏವಂ ಪನ ಸೀಲುತ್ತಮಾನಂ ಪವೇಧನಕಾರಣಂ ಅರಿಯಸಾವಕೋ **ಸೀಲಬ್ಬತಂ ವಾಪಿ ಪಹಾಯ ಸಬ್ಬನ್ತಿ** ಗಾಥಾ। ತತ್ಥ **ಸಾವಜ್ಜಾನವಜ್ಜನ್ತಿ** ಸಬ್ಬಾಕುಸಲಂ ಲೋಕಿಯಕುಸಲಞ್ಚ। **ಏತಂ ಸುದ್ಧಿಂ ಅಸುದ್ಧಿನ್ತಿ ಅಪತ್ಥಯಾನೋತಿ** ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಾದಿಭೇದಂ ಸುದ್ಧಿಂ ಅಕುಸಲಾದಿಭೇದಂ ಅಸುದ್ಧಿಞ್ಚ ಅಪತ್ಥಯಮಾನೋ। **ವಿರತೋ ಚರೇತಿ** ಸುದ್ಧಿಯಾ ಅಸುದ್ಧಿಯಾ ಚ ವಿರತೋ ಚರೇಯ್ಯ। **ಸನ್ತಿ ಮನುಗ್ಗಹಾಯಾತಿ** ದಿಟ್ಠಿಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ।

ಕಣ್ಹಂ ಕಣ್ಹವಿಪಾಕನ್ತಿ ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಂ ಅಕುಸಲವಿಪಾಕದಾಯಕಂ। **ಸುಕ್ಕಂ ಸುಕ್ಕವಿಪಾಕನ್ತಿ** ಲೋಕಿಯಕುಸಲಂ ಅತ್ತನಾ ಸದಿಸಂ ಸುಕ್ಕವಿಪಾಕದಾಯಕಂ।

ನಿಯಾಮಾವಕ್ಕನ್ತಿನ್ತಿ ಮಗ್ಗಪವಿಸನಂ। **ಸೇಕ್ಖಾತಿ** ಸತ್ತ ಸೇಕ್ಖಾ। **ಅಗ್ಗಧಮ್ಮನ್ತಿ** ಉತ್ತಮಧಮ್ಮಂ, ಅರಹತ್ತಫಲಂ।

೧೩೬. ಏವಂ ಇತೋ ಬಾಹಿರಕೇ ಸೀಲುತ್ತಮೇ ಸಂಯಮೇನ ವಿಸುದ್ಧಿವಾದೇ ತೇಸಞ್ಚ ವಿಪಾಕಂ ಸೀಲಬ್ಬತಪಹಾಯಿನೋ ಅರಹತೋ ಚ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅಞ್ಞಥಾಪಿ ಸುದ್ಧಿವಾದೇ ಬಾಹಿರಕೇ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ತಮೂಪನಿಸ್ಸಾಯಾ**"ತಿ ಗಾಥಮಾಹ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಸನ್ತಞ್ಞೇಪಿ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ, ತೇ **ಜಿಗುಚ್ಛಿತಂ** ಅಮರನ್ತಪಂ ವಾ ದಿಟ್ಠಸುದ್ಧಿಆದೀಸು ವಾ ಅಞ್ಞತರಞ್ಞತರಂ **ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ**ಅಕಿರಿಯದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಾ **ಉದ್ಧಂಸರಾ** ಹುತ್ವಾ **ಭವಾಭವೇಸು ಅವೀತತಣ್ಹಾ ಸುದ್ಧಿ'ಮನುತ್ಥುನನ್ತಿ** ವದನ್ತಿ ಕಥೇನ್ತೀತಿ।

ತಪೋಜಿಗುಚ್ಛವಾದಾತಿ ಕಾಯಪೀಳನಾದಿತಪೇನ ಪಾಪಹಿರೀಯನವಾದಾ। **ತಪೋಜಿಗುಚ್ಛಸಾರಾತಿ** ತೇನೇವ ತಪೇನ ಹಿರೀಯನಸಾರವನ್ತೋ। **ಉದ್ಧಂಸರಾವಾದಾತಿ** ಸಂಸಾರೇನ ಸುದ್ಧಿಂ ಕಥಯನ್ತಾ।

೧೩೭. ಏವಂ ತೇಸಂ ಅವೀತತಣ್ಹಾನಂ ಸುದ್ಧಿಂ ಅನುತ್ಥುನನ್ತಾನಂ ಯೋಪಿ ಸುದ್ಧಿಪ್ಪತ್ತಮೇವ ಅತ್ತಾನಂ ಮಞ್ಞೇಯ್ಯ, ತಸ್ಸಾಪಿ ಅವೀತತಣ್ಹತ್ತಾ ಭವಾಭವೇಸು ತಂ ತಂ ವತ್ಥುಂ **ಪತ್ಥಯಮಾನಸ್ಸ ಹಿ ಜಪ್ಪಿತಾನಿ** ಪುನಪ್ಪುನಂ ಹೋನ್ತಿಯೇವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತಣ್ಹಾ ಹಿ ಆಸೇವಿತಾ ತಣ್ಹಂ ವಡ್ಢಯತೇವ, ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ಜಪ್ಪಿತಾನಿ, **ಪವೇಧಿತಂ ವಾಪಿ ಪಕಪ್ಪಿತೇಸು,** ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠೀಹಿ ಚಸ್ಸ ಪಕಪ್ಪಿತೇಸು ವತ್ಥೂಸು ಪವೇಧಿತಮ್ಪಿ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಭವಾಭವೇಸು ಪನ ವೀತತಣ್ಹತ್ತಾ ಆಯತಿಂ **ಚುತೂಪಪಾತೋ ಇಧ ಯಸ್ಸ ನತ್ಥಿ, ಸ ಕೇನ ವೇಧೇಯ್ಯ ಕುಹಿಂ ವ ಜಪ್ಪೇತಿ** ಅಯಮೇತಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ಆಗಮನನ್ತಿ ಪುನ ಆಗಮನಂ। **ಗಮನನ್ತಿ** ಇತೋ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಗಮನಂ । **ಗಮನಾಗಮನನ್ತಿ** ಇತೋ ಗನ್ತ್ವಾ ಪುನ ನಿವತ್ತನಂ। **ಕಾಲನ್ತಿ** ಮರಣಂ। **ಗತೀತಿ** ಗಮನವಸೇನ ಗತಿಯಾ ಗನ್ತಬ್ಬಂ।

೧೩೮. **ಯಮಾಹು ಧಮ್ಮನ್ತಿ** ಪುಚ್ಛಾಗಾಥಾ।

೧೩೯. ಇದಾನಿ ಯಸ್ಮಾ ಏಕೋಪಿ ಏತ್ಥ ವಾದೋ ಸಚ್ಚೋ ನತ್ಥಿ, ಕೇವಲಂ ದಿಟ್ಠಿಮತ್ತಕೇನ ಹಿ ತೇ ವದನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಸಕಂ ಹೀ**"ತಿ ಇಮಂ ತಾವ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಗಾಥಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಸಮ್ಮುತಿ**ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಿಂ। **ಅನೋಮ**ನ್ತಿ ಅನೂನಂ।

೧೪೦. ಏವಮೇತೇಸು ಸಕಂ ಧಮ್ಮಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಬ್ರೂವನ್ತೇಸು ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಧಮ್ಮಂ ಪನ ಹೀನನ್ತಿ ವದನ್ತೇಸು ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ - **ಪರಸ್ಸ ಚೇ ವಮ್ಭಯಿತೇನ ಹೀನೋ**ತಿ ಗಾಥಾ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಯದಿ **ಪರಸ್ಸ** ನಿನ್ದಿತಕಾರಣಾ **ಹೀನೋ** ಭವೇಯ್ಯ, **ನ ಕೋಚಿ ಧಮ್ಮೇಸು ವಿಸೇಸಿ** ಅಗ್ಗೋ ಭವೇಯ್ಯ। ಕಿಂಕಾರಣಾ? **ಪುಥೂ ಹಿ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ವದನ್ತಿ ಧಮ್ಮಂ ನಿಹೀನತೋ** ಸಬ್ಬೇವ ತೇ **ಸಮ್ಹಿ ದಳ್ಹಂ ವದಾನಾ**ಸಕಧಮ್ಮೇ ದಳ್ಹವಾದಾ ಏವ।

ವಮ್ಭಯಿತಕಾರಣಾತಿ ಧಂಸಿತಕಾರಣಾ। **ಗರಹಿತಕಾರಣಾ**ತಿ ಲಾಮಕಕತಕಾರಣಾ। **ಉಪವದಿತಕಾರಣಾ**ತಿ ಅಕ್ಕೋಸಿತಕಾರಣಾ। **ಸಕಾಯನ**ನ್ತಿ ಸಕಮಗ್ಗಂ।

೧೪೧. ಕಿಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋ - **ಸದ್ಧಮ್ಮಪೂಜಾ**ತಿ ಗಾಥಾ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ತೇ ಚ ತಿತ್ಥಿಯಾ **ಯಥಾ ಪಸಂಸನ್ತಿ ಸಕಾಯನಾನಿ, ಸದ್ಧಮ್ಮಪೂಜಾಪಿ ನೇಸಂ ತಥೇವ** ವತ್ತತಿ। ತೇ ಹಿ ಅತಿವಿಯ ಸತ್ಥಾರಾದೀನಿ ಸಕ್ಕರೋನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಯದಿ ತೇ ಪಮಾಣಾ ಸಿಯುಂ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ **ಸಬ್ಬೇವ ವಾದಾ ತಥಿಯಾ ಭವೇಯ್ಯುಂ**। ಕಿಂಕಾರಣಾ ? **ಸುದ್ಧೀ ಹಿ ನೇಸಂ ಪಚ್ಚತ್ತಮೇವ**। ನ ಸಾ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಸಿಜ್ಝತಿ, ನಾಪಿ ಪರಮತ್ಥತೋ। ಅತ್ತನಿ ದಿಟ್ಠಿಗಾಹಮತ್ತಮೇವ ಹಿ ತಂ ತೇಸಂ ಪರಪಚ್ಚಯನೇಯ್ಯಬುದ್ಧೀನಂ। **ಪಚ್ಚತ್ತಮೇವಾ**ತಿ ಪಾಟೇಕ್ಕಮೇವ।

೧೪೨. ಯೋ ಪನ ವಿಪರೀತತೋ ಬಾಹಿತಪಾಪತ್ತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ, ತಸ್ಸ **ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪರನೇಯ್ಯಮತ್ಥೀ**ತಿ ಗಾಥಾ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - **ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ** ಹಿ "ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ಅನಿಚ್ಚಾ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಸುದಿಟ್ಠತ್ತಾ ಪರೇನ ನೇತಬ್ಬಂ ಞಾಣಂ ನತ್ಥಿ। ದಿಟ್ಠಿ**ಧಮ್ಮೇಸು** "ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚ"ನ್ತಿ ನಿಚ್ಛಿನಿತ್ವಾ **ಸುಮಗ್ಗಹೀತಮ್ಪಿ** ನತ್ಥಿ। ತಂಕಾರಣಾ ಸೋ ದಿಟ್ಠಿಕಲಹಾನಿ ಅತಿಕ್ಕನ್ತೋ, **ನ ಹಿ** ಸೋ **ಸೇಟ್ಠತೋ ಪಸ್ಸತಿ ಧಮ್ಮಮಞ್ಞಂ** ಅಞ್ಞತ್ರ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದೀಹಿ।

ನ ಪರನೇಯ್ಯೋತಿ ಪರೇನ ನೇತಬ್ಬೋ ಜಾನಾಪೇತಬ್ಬೋ ನ ಹೋತಿ। **ನ ಪರಪತ್ತಿಯೋ ನ ಪರಪಚ್ಚಯೋ**ತಿ ಪರೇಸಂ ಪಚ್ಚೇತಬ್ಬೋ ನ ಹೋತಿ। **ನ ಪರಪಟಿಬದ್ಧಗೂ**ತಿ ಪರೇಸಂ ಪಟಿಬದ್ಧಗಮನೋ ನ ಹೋತಿ।

೧೪೩. **ಜಾನಾಮೀ**ತಿ ಗಾಥಾಯ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಅತ್ಥೋ ಚ - ಏವಂ ತಾವ ಪರಮತ್ಥಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ನ ಹಿ ಸೇಟ್ಠತೋ ಪಸ್ಸತಿ ಧಮ್ಮಮಞ್ಞಂ, ಅಞ್ಞೇ ಪನ ತಿತ್ಥಿಯಾ ಪರಚಿತ್ತಞಾಣಾದೀಹಿ ಜಾನನ್ತಾಪಿ ಪಸ್ಸನ್ತಾಪಿ "**ಜಾನಾಮಿ ಪಸ್ಸಾಮಿ ತಥೇವ ಏತ**"ನ್ತಿ ಏವಂ ವದನ್ತಾಪಿ ಚ **ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸುದ್ಧಿಂ ಪಚ್ಚೇನ್ತಿ**। ಕಸ್ಮಾ? ಯಸ್ಮಾ ತೇಸು ಏಕೋಪಿ ಅದಕ್ಖಿ ಚೇ ಅದ್ದಸ ಚೇಪಿ **ತೇನ** ಪರಚಿತ್ತಞಾಣಾದಿನಾ ಯಥಾಭೂತಮತ್ಥಂ, **ಕಿಞ್ಹಿ ತುಮಸ್ಸ ತೇನ** ತಸ್ಸ ತೇನ ದಸ್ಸನೇನ ಕಿಂ ಕತಂ, ಕಿಂ ದುಕ್ಖಪರಿಞ್ಞಾ ಸಾಧಿತಾ, ಉದಾಹು ಸಮುದಯಪ್ಪಹಾನಾದೀನಂ ಅಞ್ಞತರಂ, ಯತೋ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗಂ ತೇ ತಿತ್ಥಿಯಾ ಅಞ್ಞೇನೇವ **ವದನ್ತಿ ಸುದ್ಧಿಂ, ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ** ವಾ ತೇ ತಿತ್ಥಿಯೇ ಬುದ್ಧಾದಯೋ ಅಞ್ಞೇನೇವ ವದನ್ತಿ ಸುದ್ಧಿನ್ತಿ।

೧೪೪. **ಪಸ್ಸಂ ನರೋ**ತಿ ಗಾಥಾಯ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಅತ್ಥೋ ಚ - ಕಿಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋ? ಯ್ವಾಯಂ ಪರಚಿತ್ತಞಾಣಾದೀಹಿ ಅದ್ದಕ್ಖಿ, ಸೋ **ಪಸ್ಸಂ ನರೋ ದಕ್ಖತಿ ನಾಮರೂಪಂ,** ನ ತತೋ ಪರಂ, **ದಿಸ್ವಾನ ವಾ ಞಸ್ಸತಿ ತಾನಿಮೇವ** ನಾಮರೂಪಾನಿ ನಿಚ್ಚತೋ ಸುಖತೋ ವಾ, ನ ಅಞ್ಞಥಾ; ಸೋ ಏವಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋ **ಕಾಮಂ ಬಹುಂ ಪಸ್ಸತು ಅಪ್ಪಕಂ ವಾ** ನಾಮರೂಪಂ ನಿಚ್ಚತೋ ಸುಖತೋ ಚ ಅಥಸ್ಸ ಏವರೂಪೇನ ದಸ್ಸನೇನ **ನ ಹಿ ತೇನ ಸುದ್ಧಿಂ ಕುಸಲಾ ವದನ್ತಿ**।

೧೪೫. **ನಿವಿಸ್ಸವಾದೀ**ತಿ ಗಾಥಾಯ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಅತ್ಥೋ ಚ - ತೇನ ಚ ದಸ್ಸನೇನ ಸುದ್ಧಿಯಾ ಅಸತಿಯಾಪಿ ಯೋ "ಜಾನಾಮಿ ಪಸ್ಸಾಮಿ ತಥೇವ ಏತ"ನ್ತಿ ಏವಂ ನಿವಿಸ್ಸವಾದೀ, ಏತಂ ವಾ ದಸ್ಸನಂ ಪಟಿಚ್ಚ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸುದ್ಧಿಂ ಪಚ್ಚೇನ್ತೋ "ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚ"ನ್ತಿ

ಏವಂ ನಿವಿಸ್ಸವಾದೀ, ಸೋ **ಸುಬ್ಬಿನಯೋ** ನ ಹೋತಿ ತಂ ತಥಾ **ಪಕಪ್ಪಿತಂ** ಅಭಿಸಙ್ಖತಂ **ದಿಟ್ಠಿಂ ಪುರಕ್ಖರಾನೋ**। ಸೋ ಹಿ **ಯಂ** ಸತ್ಥಾರಾದಿಂ **ನಿಸ್ಸಿತೋ, ತತ್ಥೇವ ಸುಭಂ ವದಾನೋ ಸುದ್ಧಿಂ ವದೋ,** "ಪರಿಸುದ್ಧಿವಾದೋ ಪರಿಸುದ್ಧಿದಸ್ಸನೋ ವಾ ಅಹ"ನ್ತಿ ಅತ್ತಾನಂ ಮಞ್ಞಮಾನೋ **ತತ್ಥ ತಥದ್ದಸಾ ಸೋ,** ತತ್ಥ ಸಕಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಅವಿಪರೀತಮೇವ ಸೋ ಅದ್ದಸ। ಯಥಾ ಸಾ ದಿಟ್ಠಿ ಪವತ್ತತಿ, ತಥೇವ ತಂ ಅದ್ದಸ, ನ ಅಞ್ಞಥಾ ಪಸ್ಸಿತುಂ ಇಚ್ಛತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ನಿವಿಸ್ಸವಾದೀತಿ ಪತಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಕಥೇನ್ತೋ। **ದುಬ್ಬಿನಯೋ**ತಿ ವಿನೇತುಂ ದುಕ್ಖೋ। **ದುಪ್ಪಞ್ಞಾಪಯೋ**ತಿ ಞಾಪೇತುಂ ಚಿತ್ತೇನ ಲಬ್ಭಾಪೇತುಂ ದುಕ್ಖೋ। **ದುನ್ನಿಜ್ಝಾಪಯೋ**ತಿ ಚಿತ್ತೇನ ವೀಮಂಸಿತ್ವಾ ಗಹಣತ್ಥಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ನಿಜ್ಝಾಪಯಿತುಂ ದುಕ್ಖೋ। **ದುಪ್ಪೇಕ್ಖಾಪಯೋ**ತಿ ಇಕ್ಖಾಪಯಿತುಂ ದುಕ್ಖೋ। **ದುಪ್ಪಸಾದಯೋ**ತಿ ಚಿತ್ತೇ ಪಸಾದಂ ಉಪ್ಪಾದೇತುಂ ದುಕ್ಖೋ।

ಅಪ್ಪಸ್ಸೀತಿ ಞಾಣೇನ ಪಟಿವೇಧಂ ಪಾಪುಣಿ। **ಪಟಿವಿಜ್ಝೀ**ತಿ ಚಿತ್ತೇನ ಅವಬೋಧಂ ಪಾಪುಣಿ।

೧೪೬. ಏವಂ ಪಕಪ್ಪಿತಂ ದಿಟ್ಠಿಂ ಪುರಕ್ಖರಾನೇಸು ತಿತ್ಥಿಯೇಸು - **ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಕಪ್ಪಮುಪೇತಿ ಸಙ್ಖಾ**ತಿ ಗಾಥಾ। ತತ್ಥ **ಸಙ್ಖಾ**ತಿ ಸಙ್ಖಾಯ, ಜಾನಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಪಿ ಞಾಣಬನ್ಧೂ**ತಿ ಸಮಾಪತ್ತಿಞಾಣಾದಿನಾ ಅಕತತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಬನ್ಧು। ತತ್ಥ ವಿಗ್ಗಹೋ - ನಾಪಿ ಅಸ್ಸ ಞಾಣೇನ ಕತೋ ಬನ್ಧು ಅತ್ಥೀತಿ ನಪಿ ಞಾಣಬನ್ಧು। **ಸಮ್ಮುತಿಯೋ**ತಿ ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಮುತಿಯೋ। **ಪುಥುಜ್ಜಾ**ತಿ ಪುಥುಜ್ಜನಸಮ್ಭವಾ। **ಉಗ್ಗಹಣನ್ತಿ ಮಞ್ಞೇ**ತಿ ಉಗ್ಗಹಣನ್ತಿ ಅಞ್ಞೇ, ಅಞ್ಞೇ ತಾ ಸಮ್ಮುತಿಯೋ ಉಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಉಪೇಕ್ಖತೀತಿ ಉಪಪತ್ತಿತೋ ಅಪಕ್ಖಪತಿತೋ ಹುತ್ವಾ ಪಸ್ಸತಿ।

೧೪೭. ಕಿಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋ - **ವಿಸ್ಸಜ್ಜ ಗನ್ಥಾನೀ**ತಿ ಗಾಥಾ। ತತ್ಥ **ಅನುಗ್ಗಹೋ**ತಿ ಉಗ್ಗಹಣವಿರಹಿತೋ, ಸೋಪಿ ನಾಸ್ಸ ಉಗ್ಗಹೋತಿ ಅನುಗ್ಗಹೋ। ನ ವಾ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾತೀತಿ ಅನುಗ್ಗಹೋ।

ಗನ್ಥೇ ವೋಸ್ಸಜ್ಜಿತ್ವಾತಿ ಅಭಿಜ್ಝಾದಿಕೇ ಗನ್ಥೇ ಚಜಿತ್ವಾ। **ವಿಸ್ಸಜ್ಜಾ**ತಿ ಪುನ ಅನಾದಿಯನವಸೇನ ಜಹಿತ್ವಾ। **ಗಧಿತೇ**ತಿ ಘಟಿತೇ। **ಗನ್ಥಿತೇ**ತಿ ಸುತ್ತೇನ ಸಙ್ಗಹಿತೇ ವಿಯ ಗನ್ಥಿತೇ। **ಬನ್ಧೇ**ತಿ ಸುಟ್ಠು ಬನ್ಧೇ। **ವಿಬನ್ಧೇ**ತಿ ವಿವಿಧಾ ಬನ್ಧೇ। **ಪಲಿಬುದ್ಧೇ**ತಿ ಸಮನ್ತತೋ ಬನ್ಧನೇನ ಬನ್ಧೇ। **ಬನ್ಧನೇ**ತಿ ಕಿಲೇಸಬನ್ಧನೇ। **ಫೋಟಯಿತ್ವಾ**ತಿ ಪಪ್ಫೋಟೇತ್ವಾ। **ಸಚ್ಚಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಂ ಕರೋನ್ತೀ**ತಿ ವಿಸಙ್ಖರಿತ್ವಾ ಅಪರಿಭೋಗಂ ಕರೋನ್ತಿ। **ವಿಕೋಪೇನ್ತೀ**ತಿ ಚುಣ್ಣವಿಚುಣ್ಣಂ ಕರೋನ್ತಿ।

೧೪೮. ಕಿಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋ - ಸೋ ಏವರೂಪೋ - **ಪುಬ್ಬಾಸವೇ**ತಿ ಗಾಥಾ। ತತ್ಥ **ಪುಬ್ಬಾಸವೇ**ತಿ ಅತೀತರೂಪಾದೀನಿ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಧಮ್ಮಕಿಲೇಸೇ । **ನವೇ**ತಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನರೂಪಾದೀನಿ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಧಮ್ಮೇ। **ನ ಛನ್ದಗೂ**ತಿ ಛನ್ದಾದಿವಸೇನ ನ ಗಚ್ಛತಿ। **ಅನತ್ತಗರಹೀ**ತಿ ಕತಾಕತವಸೇನ ಅತ್ತಾನಂ ಅಗರಹನ್ತೋ।

೧೪೯. ಏವಂ ಅನತ್ತಗರಹೀ ಚ - **ಸ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸೂ**ತಿ ಗಾಥಾ। ತತ್ಥ **ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸೂ**ತಿ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿದಿಟ್ಠಿಧಮ್ಮೇಸು "ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ದಿಟ್ಠಂ ವಾ"ತಿ ಏವಂಪಭೇದೇಸು। **ಪನ್ನಭಾರೋ**ತಿ ಪತಿತಭಾರೋ। ನ ಕಪ್ಪೇತೀತಿ **ನ ಕಪ್ಪಿಯೋ,** ದುವಿಧಮ್ಪಿ ಕಪ್ಪಂ ನ ಕರೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನೂಪರತೋ**ತಿ ಪುಥುಜ್ಜನಕಲ್ಯಾಣಕಸೇಕ್ಖಾ ವಿಯ ಉಪರತಿಸಮಙ್ಗೀಪಿ ನೋ ಹೋತಿ। **ನ ಪತ್ಥಿಯೋ**ತಿ ನಿತ್ತಣ್ಹೋ। ತಣ್ಹಾ ಹಿ ಪತ್ಥಯತೀತಿ ಪತ್ಥಿಯಾ, ನಾಸ್ಸ ಪತ್ಥಿಯಾತಿ ನ ಪತ್ಥಿಯೋ। ಇತೋ ಪರಞ್ಚ ಹೇಟ್ಠಾ ಚ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ಉತ್ತಾನತ್ಥಮೇವ। ಏವಂ ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟೇನೇವ ದೇಸನಂ ನಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ, ದೇಸನಾಪರಿಯೋಸಾನೇ ಪುರಾಭೇದಸುತ್ತೇ (ಮಹಾನಿ॰ ೮೩) ವುತ್ತಸದಿಸೋ ಏವ ಅಭಿಸಮಯೋ ಅಹೋಸೀತಿ।

ಸದ್ಧಮ್ಮಪ್ಪಜ್ಜೋತಿಕಾಯ ಮಹಾನಿದ್ದೇಸಟ್ಠಕಥಾಯ

ಮಹಾಬ್ಯೂಹಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೪. ತುವಟಕಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

೧೫೦. ಚುದ್ದಸಮೇ ತುವಟಕಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸೇ **ಪುಚ್ಛಾಮಿ ತ**ನ್ತಿ ಇದಮ್ಪಿ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಮಹಾಸಮಯೇ “ಕಾ ನು ಖೋ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಟಿಪತ್ತೀ”ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನಚಿತ್ತಾನಂ ಏಕಚ್ಚಾನಂ ದೇವತಾನಂ ತಮತ್ಥಂ ಪಕಾಸೇತುಂ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ನಿಮ್ಮಿತಬುದ್ಧೇನ ಅತ್ತಾನಂ ಪುಚ್ಛಾಪೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ।

ತತ್ಥ ಆದಿಪುಚ್ಛಾಗಾಥಾಯ ತಾವ **ಪುಚ್ಛಾಮೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಅದಿಟ್ಠಜೋತನಾದಿವಸೇನ ಪುಚ್ಛಾ ವಿಭಜಿತಾ। **ಆದಿಚ್ಚಬನ್ಧೂ**ತಿ ಆದಿಚ್ಚಸ್ಸ ಗೋತ್ತಬನ್ಧು। **ವಿವೇಕಂ ಸನ್ತಿಪದಞ್ಚಾ**ತಿ ವಿವೇಕಞ್ಚ ಸನ್ತಿಪದಞ್ಚ। **ಕಥಂ ದಿಸ್ವಾ**ತಿ ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ದಿಸ್ವಾ, ಕಥಂ ಪವತ್ತದಸ್ಸನೋ ಹುತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ತಿಸ್ಸೋ ಪುಚ್ಛಾತಿ ಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದೋ। **ಅದಿಟ್ಠಜೋತನಾ**ತಿ ಯಂ ನ ದಿಟ್ಠಂ ನ ಪಟಿವಿದ್ಧಂ, ತಸ್ಸ ಪಾಕಟಕರಣತ್ಥಾಯ ಪುಚ್ಛಾ। **ದಿಟ್ಠಸಂಸನ್ದನಾ**ತಿ ಯಂ ಞಾಣಚಕ್ಖುನಾ ದಿಟ್ಠಂ, ತಸ್ಸ ಘಟನತ್ಥಾಯ। **ವಿಮತಿಚ್ಛೇದನಾ**ತಿ ಯಾ ಕಙ್ಖಾ, ತಸ್ಸಾಚ್ಛೇದನತ್ಥಂ। **ಪಕತಿಯಾ ಲಕ್ಖಣಂ ಅಞ್ಞಾತ**ನ್ತಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ತಥಲಕ್ಖಣಂ ಪಕತಿಯಾ ನ ಞಾತಂ। **ಅದಿಟ್ಠ**ನ್ತಿ ನ ದಿಟ್ಠಂ। “ನ ನಿಟ್ಠ”ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। **ಅತುಲಿತ**ನ್ತಿ ತುಲಾಯ ತುಲಿತಂ ವಿಯ ನ ತುಲಿತಂ। **ಅತೀರಿತ**ನ್ತಿ ತೀರಣಾಯ ನ ತೀರಿತಂ। **ಅವಿಭೂತ**ನ್ತಿ ನ ಪಾಕಟಂ। **ಅವಿಭಾವಿತ**ನ್ತಿ ಪಞ್ಞಾಯ ನ ವಡ್ಢಿತಂ। **ತಸ್ಸ ಞಾಣಾಯಾ**ತಿ ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣಜಾನನತ್ಥಾಯ। **ದಸ್ಸನಾಯಾ**ತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಾಯ। **ತುಲನಾಯಾ**ತಿ ತುಲನತ್ಥಾಯ। **ತೀರಣಾಯಾ**ತಿ ತೀರಣತ್ಥಾಯ। **ವಿಭಾವನಾಯಾ**ತಿ ವಿಭಾಗಕರಣತ್ಥಾಯ। **ಅಞ್ಞೇಹಿ ಪಣ್ಡಿತೇಹೀ**ತಿ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಬುದ್ಧಿಸಮ್ಪನ್ನೇಹಿ। **ಸಂಸಯಪಕ್ಖನ್ದೋ**ತಿ ಸನ್ದೇಹಂ ಪವಿಟ್ಠೋ।

ಮನುಸ್ಸಪುಚ್ಛಾತಿ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪುಚ್ಛಾ। **ಅಮನುಸ್ಸಪುಚ್ಛಾ**ತಿ ನಾಗಸುಪಣ್ಣಾದೀನಂ ಪುಚ್ಛಾ। **ಗಹಟ್ಠಾ**ತಿ ಅವಸೇಸಗಹಟ್ಠಾ। **ಪಬ್ಬಜಿತಾ**ತಿ ಲಿಙ್ಗವಸೇನ ವುತ್ತಾ। **ನಾಗಾ**ತಿ ಸುಫಸ್ಸಾದಯೋ ನಾಗಾ। **ಸುಪಣ್ಣಾ**ತಿ ಸುಪಣ್ಣಸಂಯುತ್ತವಸೇನ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೩೯೨ ಆದಯೋ)। **ಯಕ್ಖಾ**ತಿ ಯಕ್ಖಸಂಯುತ್ತವಸೇನ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧೦.೨೩೫ ಆದಯೋ) ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ । **ಅಸುರಾ**ತಿ ಪಹಾರಾದಾದಯೋ। **ಗನ್ಧಬ್ಬಾ**ತಿ ಪಞ್ಚಸಿಖಗನ್ಧಬ್ಬಪುತ್ತಾದಯೋ । **ಮಹಾರಾಜಾನೋ**ತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾರಾಜಾನೋ। **ಅಹೀನಿನ್ದ್ರಿಯ**ನ್ತಿ ಸಣ್ಠಾನವಸೇನ ಅವಿಕಲಿನ್ದ್ರಿಯಂ। **ಸೋ ನಿಮ್ಮಿತೋ**ತಿ ಸೋ ಭಗವತಾ ನಿಮ್ಮಿತೋ ಬುದ್ಧೋ।

ವೋದಾನತ್ಥಪುಚ್ಛಾತಿ ವಿಸೇಸಧಮ್ಮಪುಚ್ಛಾ। **ಅತೀತಪುಚ್ಛಾ**ತಿ ಅತೀತೇ ಧಮ್ಮೇ ಆರಬ್ಭ ಪುಚ್ಛಾ। **ಅನಾಗತಾದೀಸುಪಿ** ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಕುಸಲಪುಚ್ಛಾ**ತಿ ಅನವಜ್ಜಧಮ್ಮಪುಚ್ಛಾ। **ಅಕುಸಲಪುಚ್ಛಾ**ತಿ ಸಾವಜ್ಜಧಮ್ಮಪುಚ್ಛಾ। **ಅಬ್ಯಾಕತಪುಚ್ಛಾ**ತಿ ತದುಭಯವಿಪರೀತಧಮ್ಮಪುಚ್ಛಾ।

ಅಜ್ಝೇಸಾಮಿ ತನ್ತಿ ತಂ ಆಣಾಪೇಮಿ। **ಕಥಯಸ್ಸು ಮೇ**ತಿ ಮಯ್ಹಂ ಕಥೇಹಿ। **ಗೋತ್ತಞಾತಕೋ**ತಿ ಗೋತ್ತೇನ ಞಾತಕೋ। **ಗೋತ್ತಬನ್ಧೂ**ತಿ ಗೋತ್ತಞ್ಞತ್ತಿಕೋ। **ಏಕೇನಾಕಾರೇನಾ**ತಿ ಏಕೇನ ಕೋಟ್ಠಾಸೇನ।

ಸನ್ತಿಪದನ್ತಿ ಸನ್ತಿಸಙ್ಖಾತಂ ನಿಬ್ಬಾನಪದಂ। **ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಸನ್ತಾಧಿಗಮಾಯಾ**ತಿ ಯೇ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾ ನಿಬ್ಬಾನಪಟಿಲಾಭತ್ಥಾಯ। **ಸನ್ತಿಫುಸನಾಯಾ**ತಿ ಞಾಣಫಸ್ಸೇನ ನಿಬ್ಬಾನಫುಸನತ್ಥಾಯ। **ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯಾ**ತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣತ್ಥಾಯ। **ಮಹನ್ತಂ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧ**ನ್ತಿ ಮಹನ್ತಂ ಸೀಲರಾಸಿಂ। **ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧಾದೀಸುಪಿ** ಏಸೇವ ನಯೋ। ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದಯೋ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಾ, ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನಂ ಲೋಕಿಯಮೇವ।

ತಮೋಕಾಯಸ್ಸ ಪದಾಲನನ್ತಿ ಅವಿಜ್ಜಾರಾಸಿಸ್ಸ ವಿದ್ಧಂಸನಂ। **ವಿಪಲ್ಲಾಸಸ್ಸ ಭೇದನ**ನ್ತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧವಿಪಲ್ಲಾಸಸ್ಸ ಭೇದನಂ। **ತಣ್ಹಾಸಲ್ಲಸ್ಸ ಅಬ್ಬುಹನ**ನ್ತಿ ತಣ್ಹಾಕಣ್ಟಕಸ್ಸ ಲುಞ್ಚನಂ। **ಅಭಿಸಙ್ಖಾರಸ್ಸ ವೂಪಸಮ**ನ್ತಿ ಪುಞ್ಞಾದಿಅಭಿಸಙ್ಖಾರಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾಪನಂ। **ಭಾರಸ್ಸ**

ನಿಕ್ಖೇಪನನ್ತಿ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಭಾರಸ್ಸ ಠಪನಂ। **ಸಂಸಾರವಟ್ಟಸ್ಸ ಉಪಚ್ಛೇದನ**ನ್ತಿ ಸಂಸಾರಪವತ್ತಸ್ಸ ಛೇದನಂ। **ಸನ್ತಾಪಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾಪನ**ನ್ತಿ ಕಿಲೇಸಸನ್ತಾಪಸ್ಸ ನಿಬ್ಬುತಿ। **ಪರಿಳಾಹಸ್ಸ ಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧಿ**ನ್ತಿ ಕಿಲೇಸದರಥಸ್ಸ ಸನ್ನಿಸೀದನಂ। **ದೇವದೇವೋ**ತಿ ದೇವಾನಂ ಅತಿದೇವೋ।

೧೫೧. ಅಥ ಭಗವಾ ಯಸ್ಮಾ ಯಥಾ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಕಿಲೇಸೇ ಉಪರುನ್ಧತಿ, ತಥಾ ದಿಸ್ವಾ ತಥಾ ಪವತ್ತದಸ್ಸನೋ ಹುತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಮತ್ಥಂ ಆವಿಕರೋನ್ತೋ ನಾನಪ್ಪಕಾರೇನ ತಂ ದೇವಪರಿಸಂ ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನೇ ನಿಯೋಜೇನ್ತೋ “**ಮೂಲಂ ಪಪಞ್ಚಸಙ್ಖಾಯಾ**”ತಿ ಆರಭಿತ್ವಾ ಪಞ್ಚ ಗಾಥಾ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ ಆದಿಗಾಥಾಯ ತಾವ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - **ಪಪಞ್ಚಸಙ್ಖಾ**ತಿ ಪಪಞ್ಚಾತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಾತತ್ತಾ ಪಪಞ್ಚಾ ಏವ ಪಪಞ್ಚಸಙ್ಖಾ। ತಸ್ಸಾ ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ ಕಿಲೇಸಾ ಮೂಲಂ, ತಂ ಪಪಞ್ಚಸಙ್ಖಾಯ ಮೂಲಂ **ಅಸ್ಮೀ**ತಿ ಪವತ್ತಮಾನಞ್ಚ ಸಬ್ಬಂ ಮನ್ತಾಯ **ಉಪರುನ್ಧೇ। ಯಾ ಕಾಚಿ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ತಣ್ಹಾ** ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ। **ತಾಸಂ ವಿನಯಾಯ** ಪಹಾನಾಯ **ಸದಾ ಸತೋ ಸಿಕ್ಖೇ** ಉಪಟ್ಠಿತಸ್ಸತಿ ಹುತ್ವಾ ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯಾತಿ।

ಅಜ್ಝತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾ ವಾತಿ ಚಿತ್ತೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ವಾ। **ಪುರೇಭತ್ತ**ನ್ತಿ ದಿವಾಭತ್ತತೋ ಪುರೇಕಾಲಂ। ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗತ್ಥೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ, ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಭುಮ್ಮಮೇವ ಪುರೇಭತ್ತೇತಿ, ಏಸ ನಯೋ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಾದೀಸು। **ಪಚ್ಛಾಭತ್ತ**ನ್ತಿ ದಿವಾಭತ್ತತೋ ಪಚ್ಛಾಕಾಲಂ। **ಪುರಿಮಂ ಯಾಮ**ನ್ತಿ ರತ್ತಿಯಾ ಪಠಮಕೋಟ್ಠಾಸಂ। **ಮಜ್ಝಿಮಂ ಯಾಮ**ನ್ತಿ ರತ್ತಿಯಾ ದುತಿಯಕೋಟ್ಠಾಸಂ। **ಪಚ್ಛಿಮಂ ಯಾಮ**ನ್ತಿ ರತ್ತಿಯಾ ತತಿಯಕೋಟ್ಠಾಸಂ। **ಕಾಳೇ**ತಿ ಕಾಳಪಕ್ಖೇ। **ಜುಣ್ಹೇ**ತಿ ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖೇ। **ವಸ್ಸೇ**ತಿ ಚತ್ತಾರೋ ವಸ್ಸಾನಮಾಸೇ। **ಹೇಮನ್ತೇ**ತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಹೇಮನ್ತಮಾಸೇ। **ಗಿಮ್ಹೇ**ತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಗಿಮ್ಹಾನಮಾಸೇ। **ಪುರಿಮೇ ವಯೋಖನ್ಧೇ**ತಿ ಪಠಮೇ ವಯೋಕೋಟ್ಠಾಸೇ, ಪಠಮವಯೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೀಸು ಚ ವಯೇಸು ವಸ್ಸಸತಾಯುಕಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ವಯೇ ಚತುಮಾಸಾಧಿಕಾನಿ ತೇತ್ತಿಂಸ ವಸ್ಸಾನಿ ಹೋನ್ತಿ।

೧೫೨. ಏವಂ ಪಠಮಗಾಥಾಯ ತಾವ ತೀಹಿ ಸಿಕ್ಖಾಹಿ ಯುತ್ತಂ ದೇಸನಂ ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟೇನ ದೇಸೇತ್ವಾ ಪುನ ಮಾನಪ್ಪಹಾನವಸೇನ ದೇಸೇತುಂ “**ಯಂ ಕಿಞ್ಚೀ**”ತಿ ಗಾಥಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮಮಭಿಜಞ್ಞಾ ಅಜ್ಝತ್ತ**ನ್ತಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಉಚ್ಚಾಕುಲೀನತಾದಿಕಂ ಅತ್ತನೋ ಗುಣಂ ಜಾನೇಯ್ಯ। **ಅಥ ವಾಪಿ ಬಹಿದ್ಧಾ**ತಿ ಅಥ ವಾ ಬಹಿದ್ಧಾಪಿ ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯಾನಂ ವಾ ಗುಣಂ ಜಾನೇಯ್ಯ। **ನ ತೇನ ಥಾಮಂ ಕುಬ್ಬೇಥಾ**ತಿ ತೇನ ಗುಣೇನ ಮಾನಂ ನ ಕರೇಯ್ಯ।

ಸತಾನನ್ತಿ ಸನ್ತಗುಣವನ್ತಾನಂ। **ಸನ್ತಾನ**ನ್ತಿ ನಿಬ್ಬುತಸನ್ತಾನಂ। **ನ ವುತ್ತಾ**ತಿ ನ ಕಥಿತಾ। **ನಪ್ಪವುತ್ತಾ**ತಿ ನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಾ।

೧೫೩. ಇದಾನಿಸ್ಸ ಅಕರಣವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಸೇಯ್ಯೋ ನ ತೇನಾ**”ತಿ ಗಾಥಮಾಹ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - **ತೇನ** ಚ ಮಾನೇನ “ಸೇಯ್ಯೋಹ”ನ್ತಿ ವಾ “ನೀಚೋಹ”ನ್ತಿ ವಾ “ಸರಿಕ್ಖೋಹ”ನ್ತಿ ವಾಪಿ **ನ ಮಞ್ಞೇಯ್ಯ**। ತೇಹಿ ಚ ಉಚ್ಚಾಕುಲೀನತಾದೀಹಿ ಗುಣೇಹಿ **ಫುಟ್ಠೋ ಅನೇಕರೂಪೇಹಿ** “ಅಹಂ ಉಚ್ಚಾ ಕುಲಾ ಪಬ್ಬಜಿತೋ”ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಅತ್ತಾನಂ ವಿಕಪ್ಪೇನ್ತೋ ನ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯಾತಿ।

೧೫೪. ಏವಂ ಮಾನಪ್ಪಹಾನವಸೇನಪಿ ದೇಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೂಪಸಮವಸೇನ ದೇಸೇತುಂ “**ಅಜ್ಝತ್ತಮೇವಾ**”ತಿ ಗಾಥಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅಜ್ಝತ್ತಮೇವುಪಸಮೇ**ತಿ ಅತ್ತನಿ ಏವ ರಾಗಾದಿಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇ ಉಪಸಮೇಯ್ಯ। **ನ ಅಞ್ಞತೋ ಭಿಕ್ಖು ಸನ್ತಿಮೇಸೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಠಪೇತ್ವಾ ಚ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದೀನಿ ಅಞ್ಞೇನ ಉಪಾಯೇನ ಸನ್ತಿಂ ನ ಪರಿಯೇಸೇಯ್ಯ। **ಕುತೋ ನಿರತ್ತಾ ವಾ**ತಿ ನಿರತ್ತಾ ಕುತೋಯೇವ।

ನ ಏಸೇಯ್ಯಾತಿ ಸೀಲಬ್ಬತಾದೀಹಿ ನ ಮಗ್ಗೇಯ್ಯ। **ನ ಗವೇಸೇಯ್ಯಾ**ತಿ ನ ಓಲೋಕೇಯ್ಯ। **ನ ಪರಿಯೇಸೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ನ ಇಚ್ಛೇಯ್ಯ।

೧೫೫. ಇದಾನಿ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಉಪಸನ್ತಸ್ಸ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ತಾದಿಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಮಜ್ಝೇ ಯಥಾ**"ತಿ ಗಾಥಮಾಹ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - **ಯಥಾ** ಮಹಾಸಮುದ್ದಸ್ಸ ಉಪರಿಹೇಟ್ಠಿಮಭಾಗಾನಂ ವೇಮಜ್ಝಸಙ್ಖಾತೇ ಚತುಯೋಜನಸಹಸ್ಸಪ್ಪಮಾಣೇ **ಮಜ್ಝೇ** ಪಬ್ಬತನ್ತರೇ ಠಿತಸ್ಸ ವಾ ಮಜ್ಝೇ ಸಮುದ್ದಸ್ಸ **ಊಮಿ ನೋ ಜಾಯತಿ, ಠಿತೋ**ವ ಸೋ **ಹೋತಿ** ಅವಿಕಮ್ಪಮಾನೋ, **ಏವಂ** ಅನೇಜೋ ಖೀಣಾಸವೋ ಲಾಭಾದೀಸು **ಠಿತೋ** ಅಸ್ಸ ಅವಿಕಮ್ಪಮಾನೋ, ಸೋ ತಾದಿಸೋ ರಾಗಾದಿ**ಉಸ್ಸದಂ ಭಿಕ್ಖು ನ ಕರೇಯ್ಯ ಕುಹಿಞ್ಚೀ**ತಿ।

ಉಬ್ಬೇಧೇನಾತಿ ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗೇನ। **ಗಮ್ಭೀರೋ**ತಿ ಉದಕಪಿಟ್ಠಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ **ಚತುರಾಸೀತಿಯೋಜನಸಹಸ್ಸಾನಿ** ಗಮ್ಭೀರೋ। "ಉಬ್ಬೇಧೋ"ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ತಂ ನ ಸುನ್ದರಂ। **ಹೇಟ್ಠಾ**ತಿ ಅನ್ತೋಉದಕಂ। **ಉಪರೀ**ತಿ ಉದ್ಧಂಉದಕಂ। **ಮಜ್ಝೇ**ತಿ ವೇಮಜ್ಝೇ। ನ **ಕಮ್ಪತೀ**ತಿ ಠಿತಟ್ಠಾನತೋ ನ ಚಲತಿ। ನ **ವಿಕಮ್ಪತೀ**ತಿ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ನ ಚಲತಿ। **ನ ಚಲತೀ**ತಿ ನಿಚ್ಚಲಂ ಹೋತಿ। ನ **ವೇಧತೀ**ತಿ ನ ಫನ್ದತಿ। **ನಪ್ಪವೇಧತೀ**ತಿ ನ ಪರಿವತ್ತತಿ। **ನ ಸಮ್ಪವೇಧತೀ**ತಿ ನ ಪರಿಬ್ಭಮತಿ। **ಅನೇರಿತೋ**ತಿ ನ ಏರಿತೋ। **ಅಘಟ್ಟಿತೋ**ತಿ ಅಕ್ಖೋಭೋ। **ಅಚಲಿತೋ**ತಿ ನ ಕಮ್ಪಿತೋ। **ಅಲುಳಿತೋ**ತಿ ನ ಕಲಲೀಭೂತೋ। **ತತ್ರ ಊಮಿ ನೋ ಜಾಯತೀ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ವೀಚಿ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಸತ್ತನ್ನಂ ಪಬ್ಬತಾನಂ ಅನ್ತರಿಕಾಸೂತಿ ಯುಗನ್ಧರಾದೀನಂ ಸತ್ತನ್ನಂ ಪಬ್ಬತಾನಂ ಅನ್ತರನ್ತರಾ। **ಸೀದನ್ತರಾ**ತಿ ಅನ್ತಮಸೋ ಸಿಮ್ಬಲೀತೂಲಮ್ಪಿ ತೇಸು ಪತಿತಪತಿತಂ ಸೀದತೀತಿ ಸೀದಾ, ಪಬ್ಬತನ್ತರೇ ಜಾತತ್ತಾ ಅನ್ತರಾ। "ಅನ್ತರಸೀದಾ"ತಿಪಿ ಪಾಠೋ।

೧೫೬. ಇದಾನಿ ಏವಂ ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟೇನ ದೇಸಿತಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಅಬ್ಭಾನುಮೋದೇನ್ತೋ ತಸ್ಸ ಚ ಅರಹತ್ತಸ್ಸ ಆದಿಪಟಿಪದಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ನಿಮ್ಮಿತಬುದ್ಧೋ "**ಅಕಿತ್ತಯೀ**"ತಿ ಗಾಥಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅಕಿತ್ತಯೀ**ತಿ ಆಚಿಕ್ಖಿ। **ವಿವಟಚಕ್ಖೂ**ತಿ ವಿವಟೇಹಿ ಅನಾವರಣೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಚಕ್ಖೂಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। **ಸಕ್ಖಿಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಸಕಾಯತ್ತಂ ಸಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾತಂ ಅತ್ತಪಚ್ಚಕ್ಖಧಮ್ಮಂ। **ಪರಿಸ್ಸಯವಿನಯ**ನ್ತಿ ಪರಿಸ್ಸಯವಿನಯನಂ। **ಪಟಿಪದಂ ವದೇಹೀ**ತಿ ಇದಾನಿ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ವದೇಹಿ। **ಭದ್ದನ್ತೇ**ತಿ ಭದ್ದಂ ತವ ಅತ್ಥೂತಿ ಭಗವನ್ತಂ ಆಲಪನ್ತೋ ಆಹ। ಅಥ ವಾ ಭದ್ದಂ ಸುನ್ದರಂ ತವ ಪಟಿಪದಂ ವದೇಹೀತಿಪಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ ಅಥ ವಾಪಿ ಸಮಾಧಿ**ನ್ತಿ ತಮೇವ ಪಟಿಪದಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪುಚ್ಛತಿ। ಪಟಿಪದನ್ತಿ ಏತೇನ ವಾ ಮಗ್ಗಂ ಪುಚ್ಛತಿ। ಇತರೇಹಿ ಸೀಲಂ ಸಮಾಧಿಞ್ಚ ಪುಚ್ಛತಿ।

ಮಂಸಚಕ್ಖುನಾಪೀತಿ ಸಸಮ್ಭಾರಿಕಮಂಸಚಕ್ಖುನಾಪಿ। **ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾಪೀ**ತಿ ದಿಬ್ಬಸದಿಸತ್ತಾ ದಿಬ್ಬಂ। ದೇವಾನಞ್ಹಿ ಸುಚರಿತಕಮ್ಮನಿಬ್ಬತ್ತಂ ಪಿತ್ತಸೇಮ್ಹರುಹಿರಾದೀಹಿ ಅಪಲಿಬುದ್ಧಂ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸವಿನಿಮುತ್ತತಾಯ ದೂರೇಪಿ ಆರಮ್ಮಣಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಸಮತ್ಥಂ ದಿಬ್ಬಂ ಪಸಾದಚಕ್ಖು ಹೋತಿ। ಇದಞ್ಚಾಪಿ ವೀರಿಯಭಾವನಾಬಲನಿಬ್ಬತ್ತಂ ಞಾಣಚಕ್ಖು ತಾದಿಸಮೇವಾತಿ ದಿಬ್ಬಸದಿಸತ್ತಾ ದಿಬ್ಬಂ। ದಿಬ್ಬವಿಹಾರವಸೇನ ಪಟಿಲದ್ಧತ್ತಾ, ಅತ್ತನಾ ಚ ದಿಬ್ಬವಿಹಾರಸನ್ನಿಸ್ಸಿತತ್ತಾಪಿ ದಿಬ್ಬಂ। ಆಲೋಕಪರಿಗ್ಗಹೇನ ಮಹಾಜುತಿಕತ್ತಾಪಿ ದಿಬ್ಬಂ। ತಿರೋಕುಟ್ಟಾದಿಗತರೂಪದಸ್ಸನೇನ ಮಹಾಗತಿಕತ್ತಾಪಿ ದಿಬ್ಬಂ। ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಸದ್ದಸತ್ಥಾನುಸಾರೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ದಸ್ಸನಟ್ಠೇನ ಚಕ್ಖು, ಚಕ್ಖುಕಿಚ್ಚಕರಣೇನ ಚಕ್ಖುಮಿವಾತಿಪಿ ಚಕ್ಖು, ದಿಬ್ಬಞ್ಚ ತಂ ಚಕ್ಖು ಚಾತಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖು। ತೇನ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾಪಿ ವಿವಟಚಕ್ಖು। ಇದಾನಿ ಪಞ್ಚವಿಧಂ ಚಕ್ಖುಂ ವಿತ್ಥಾರೇನ ಕಥೇತುಂ "**ಕಥಂ ಭಗವಾ ಮಂಸಚಕ್ಖುನಾಪಿ ವಿವಟಚಕ್ಖೂ**"ತಿಆದಿಮಾಹ । **ಮಂಸಚಕ್ಖುಮ್ಹಿ ಭಗವತೋ ಪಞ್ಚ ವಣ್ಣಾ ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಸಸಮ್ಭಾರಾದಿಕಚಕ್ಖುಮ್ಹಿ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಪಞ್ಚ ಕೋಟ್ಠಾಸಾ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಉಪಲಬ್ಭನ್ತಿ।

ನೀಲೋ ಚ ವಣ್ಣೋತಿ ಉಮಾಪುಪ್ಫವಣ್ಣೋ। **ಪೀತಕೋ ಚ ವಣ್ಣೋ**ತಿ ಕಣಿಕಾರಪುಪ್ಫವಣ್ಣೋ। **ಲೋಹಿತಕೋ ಚ ವಣ್ಣೋ**ತಿ ಇನ್ದಗೋಪಕವಣ್ಣೋ। **ಕಣ್ಹೋ ಚ ವಣ್ಣೋ**ತಿ ಅಞ್ಜನವಣ್ಣೋ। **ಓದಾತೋ ಚ ವಣ್ಣೋ**ತಿ ಓಸಧಿತಾರಕವಣ್ಣೋ। **ಯತ್ಥ ಚ ಅಕ್ಖಿಲೋಮಾನಿ ಪತಿಟ್ಠಿತಾನೀ**ತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಅಕ್ಖಿಲೋಮಾನಿ ಪತಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಉಟ್ಠಿತಾನಿ। **ತಂ ನೀಲಂ ಹೋತಿ ಸುನೀಲ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ನೀಲ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಕವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಸುನೀಲ**ನ್ತಿ ಅನ್ತರವಿರಹಿತಂ ಸುಟ್ಠು ನೀಲಂ। **ಪಾಸಾದಿಕ**ನ್ತಿ ಪಸಾದಜನಕಂ। **ದಸ್ಸನೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ದಸ್ಸನೀಯಂ। **ಉಮಾಪುಪ್ಫಸಮಾನ**ನ್ತಿ ದಕಸೀತಲಪುಪ್ಫಸದಿಸಂ। **ತಸ್ಸ ಪರತೋ**ತಿ ತಸ್ಸ ಸಮನ್ತಾ ಬಾಹಿರಪಸ್ಸೇ। **ಪೀತಕ**ನ್ತಿ

ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಕಂ। **ಸುಪೀತಕನ್ತಿ** ಅನ್ತರವಿರಹಿತಂ ಸುಟ್ಠು ಪೀತಕಂ। **ಉಭಯತೋ ಚ ಅಕ್ಖಿಕೂಟಾನೀತಿ** ದ್ವೇ ಚ ಅಕ್ಖಿಕೋಟಿಯೋ। **ಲೋಹಿತಕಾನೀತಿ** ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಕವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಸುಲೋಹಿತಕಾನೀತಿ** ಅಪಞ್ಞಾಯಮಾನವಿವರಾನಿ ಸುಟ್ಠು ಲೋಹಿತಕಾನಿ। **ಮಜ್ಝೇ ಕಣ್ಹನ್ತಿ** ಅಕ್ಖೀನಂ ಮಜ್ಝಿಮಟ್ಠಾನಂ ಅಞ್ಜನಸದಿಸಂ ಕಣ್ಹಂ। **ಸುಕಣ್ಹನ್ತಿ** ಅನ್ತರವಿರಹಿತಂ ಸುಟ್ಠು ಕಣ್ಹಂ। **ಅಲೂಖನ್ತಿ** ಪಾಸಾದಿಕಂ। **ಸಿನಿದ್ಧನ್ತಿ** ಪಣೀತಂ। **ಭದ್ದಾರಿಟ್ಠಕಸಮಾನನ್ತಿ** ಅಪನೀತತಚಭದ್ದಾರಿಟ್ಠಕಫಲಸದಿಸಂ। "ಅದ್ದಾರಿಟ್ಠಕಸಮಾನ"ನ್ತಿಪಿ ಪಾಳಿ, ತಸ್ಸಾ ತಿನ್ತಕಾಕಸದಿಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಓದಾತನ್ತಿ** ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಕವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಸುಓದಾತನ್ತಿ** ಅನ್ತರವಿರಹಿತಂ ರಜತಮಣ್ಡಲಸದಿಸಂ ಸುಟ್ಠು ಓದಾತಂ। **ಸೇತಂ ಪಣ್ಡರನ್ತಿ** ದ್ವೀಹಿಪಿ ಅತಿಓದಾತತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಪಾಕತಿಕೇನ ಮಂಸಚಕ್ಖುನಾತಿ** ಪಕತಿಮಂಸಚಕ್ಖುನಾ। **ಅತ್ತಭಾವಪರಿಯಾಪನ್ನೇನಾತಿ** ಅತ್ತಭಾವಸನ್ನಿಸ್ಸಿತೇನ। **ಪುರಿಮಸುಚರಿತಕಮ್ಮಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತೇನಾತಿ** ಪುರಿಮೇಸು ತತ್ಥ ತತ್ಥುಪ್ಪನ್ನೇಸು ಅತ್ತಭಾವೇಸು ಕಾಯಸುಚರಿತಾದಿಕಮ್ಮುನಾ ಉಪ್ಪಾದಿತೇನ। **ಸಮನ್ತಾ ಯೋಜನಂ ಪಸ್ಸತೀತಿ** ಸಮನ್ತತೋ ಚತುಗಾವುತಪ್ಪಮಾಣೇ ಯೋಜನೇ ತಿರೋಕುಟ್ಟಾದಿಗತಂ ರೂಪಂ ಆವರಣವಿರಹಿತಂ ಪಕತಿಮಂಸಚಕ್ಖುನಾ ದಕ್ಖತಿ।

ದಿವಾ ಚೇವ ರತ್ತಿಞ್ಚಾತಿ ದಿವಸಭಾಗೇ ಚ ರತ್ತಿಭಾಗೇ ಚ। **ಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತೋತಿ** ಚತೂಹಿ ಅಙ್ಗೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪರಿಪುಣ್ಣಅನ್ಧಕಾರೋ ಆಲೋಕವಿರಹಿತೋ। **ಸೂರಿಯೋ ವಾ ಅತ್ಥಙ್ಗತೋತಿ** ಸೂರಭಾವಂ ಜನಯನ್ತೋ ಉಟ್ಠಿತೋ ಸೂರಿಯೋ ವಿಗತೋ। **ಕಾಳಪಕ್ಖೋ ಚ ಉಪೋಸಥೋತಿ** ಕಾಳಪಕ್ಖೇ ಚಾತುದ್ದಸೀಉಪೋಸಥದಿವಸೋ ಚ। **ತಿಬ್ಬೋ ಚ ವನಸಣ್ಡೋತಿ** ಗಹನೋ ಚ ರುಕ್ಖರಾಸಿ। **ಮಹಾ ಚ ಕಾಳಮೇಘೋ ಅಬ್ಭುಟ್ಠಿತೋತಿ** ಮಹನ್ತೋ ಕಾಳಮೇಘೋ ಅಬ್ಭಪಟಲೋ ಚ ಉಟ್ಠಿತೋ ಹೋತಿ। **ಕುಟ್ಟೋ ವಾತಿ** ಇಟ್ಠಕಾಚಯೋ ವಾ। **ಕವಾಟಂ ವಾತಿ** ದ್ವಾರವಾತಪಾನಾದಿಕವಾಟಂ ವಾ। **ಪಾಕಾರೋ ವಾತಿ** ಮತ್ತಿಕಾದಿಪಾಕಾರೋ ವಾ। **ಪಬ್ಬತೋ ವಾತಿ** ಪಂಸುಪಬ್ಬತಾದಿಪಬ್ಬತೋ ವಾ। **ಗಚ್ಛಂ ವಾತಿ** ತರುಣಗಚ್ಛಾದಿಗಚ್ಛಂ ವಾ । **ಲತಾ ವಾತಿ** ಕರವಿನ್ದಾದಿ ಲತಾ ವಾ। **ಆವರಣಂ ರೂಪಾನಂ ದಸ್ಸನಾಯಾತಿ** ರೂಪಾರಮ್ಮಣಾನಂ ದಸ್ಸನತ್ಥಾಯ ಪಟಿಸೇಧಂ ನತ್ಥಿ। **ಏಕಞ್ಚೇ ತಿಲಫಲಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಕತ್ವಾತಿ** ಸಚೇ ಏಕಂ ತಿಲಬೀಜಂ ಸಞ್ಞಾಣಂ ಕತ್ವಾ। **ತಿಲವಾಹೇ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯಾತಿ** ದ್ವೇ ಸಕಟೇ ತಿಲರಾಸಿಮ್ಹಿ ಖಿಪೇಯ್ಯ। ಕೇಚಿ ಪನ "ವಾಹೋ ನಾಮ ಕುಮ್ಭಾತಿರೇಕದ್ವೇಸಕಟ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। **ತಞ್ಞೇವ ತಿಲಫಲಂ ಉದ್ಧರೇಯ್ಯಾತಿ** ತಂನಿಮಿತ್ತಕತಂ ತಿಲಬೀಜಂಯೇವ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ।

ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾತಿ ಇದಂ ವುತ್ತತ್ಥಮೇವ। **ವಿಸುದ್ಧೇನಾತಿ** ಚುತೂಪಪಾತದಸ್ಸನೇನ ದಿಟ್ಠಿವಿಸುದ್ಧಿಹೇತುತ್ತಾ ವಿಸುದ್ಧೇನ। ಯೋ ಹಿ ಚುತಿಮತ್ತಮೇವ ಪಸ್ಸತಿ ನ ಉಪಪಾತಂ, ಸೋ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಯೋ ಉಪಪಾತಮೇವ ಪಸ್ಸತಿ ನ ಚುತಿಂ, ಸೋ ನವಸತ್ತಪಾತುಭಾವಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಯೋ ಪನ ತದುಭಯಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಸೋ ಯಸ್ಮಾ ದುವಿಧಮ್ಪಿ ತಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಂ ಅತಿವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾಸ್ಸ ತಂ ದಸ್ಸನಂ ದಿಟ್ಠಿವಿಸುದ್ಧಿಹೇತು ಹೋತಿ, ಉಭಯಞ್ಚೇತಂ ಬುದ್ಧಪುತ್ತಾ ಪಸ್ಸನ್ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - "ಚುತೂಪಪಾತದಸ್ಸನೇನ ದಿಟ್ಠಿವಿಸುದ್ಧಿಹೇತುತ್ತಾ ವಿಸುದ್ಧ"ನ್ತಿ। ಮನುಸ್ಸೂಪಚಾರಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ರೂಪದಸ್ಸನೇನ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಮಾನುಸಕಂ, ಮಾನುಸಕಂ ವಾ ಮಂಸಚಕ್ಖುಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತತ್ತಾ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಮಾನುಸಕನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ತೇನ ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ ವಿಸುದ್ಧೇನ **ಅತಿಕ್ಕನ್ತಮಾನುಸಕೇನ ಸತ್ತೇ ಪಸ್ಸತೀತಿ** ಮನುಸ್ಸಮಂಸಚಕ್ಖುನಾ ವಿಯ ಸತ್ತೇ ಓಲೋಕೇತಿ। **ಚವಮಾನೇ ಉಪಪಜ್ಜಮಾನೇತಿ** ಏತ್ಥ ಚುತಿಕ್ಖಣೇ ಉಪಪತ್ತಿಕ್ಖಣೇ ವಾ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾ ದಟ್ಠುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ। ಯೇ ಪನ ಆಸನ್ನಚುತಿಕಾ ಇದಾನಿ ಚವಿಸ್ಸನ್ತಿ, ತೇ ಚವಮಾನಾ। ಯೇ ಚ ಗಹಿತಪಟಿಸನ್ಧಿಕಾ ಸಮ್ಪತಿನಿಬ್ಬತ್ತಾವ, ತೇ ಉಪಪಜ್ಜಮಾನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ತೇ ಏವರೂಪೇ ಚವಮಾನೇ ಉಪಪಜ್ಜಮಾನೇ ಚ ಪಸ್ಸತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಹೀನೇತಿ** ಮೋಹನಿಸ್ಸನ್ದಯುತ್ತತ್ತಾ ಹೀನೇ। ತಬ್ಬಿಪರೀತೇ **ಪಣೀತೇ। ಸುವಣ್ಣೇತಿ** ಅದೋಸನಿಸ್ಸನ್ದಯುತ್ತತ್ತಾ ಇಟ್ಠಕನ್ತಮನಾಪವಣ್ಣಯುತ್ತೇ। ತಬ್ಬಿಪರೀತೇ **ದುಬ್ಬಣ್ಣೇ,** ಅಭಿರೂಪೇ ವಿರೂಪೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸುಗತೇತಿ** ಸುಗತಿಗತೇ, ಅಲೋಭನಿಸ್ಸನ್ದಯುತ್ತತ್ತಾ ವಾ ಅಡ್ಢೇ ಮಹದ್ಧನೇ। **ದುಗ್ಗತೇತಿ** ದುಗ್ಗತಿಗತೇ, ಲೋಭನಿಸ್ಸನ್ದಯುತ್ತತ್ತಾ ವಾ ದಲಿದ್ದೇ ಅಪ್ಪನ್ನಪಾನೇ। **ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗೇತಿ** ಯಂ ಯಂ ಕಮ್ಮಂ ಉಪಚಿತಂ, ತೇನ ತೇನ ಉಪಗತೇ । ತತ್ಥ ಪುರಿಮೇಹಿ "ಚವಮಾನೇ"ತಿಆದೀಹಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಕಿಚ್ಚಂ ವುತ್ತಂ । ಇಮಿನಾ ಪನ ಪದೇನ ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗಞಾಣಕಿಚ್ಚಂ।

ತಸ್ಸ ಚ ಞಾಣಸ್ಸ ಅಯಮುಪ್ಪತ್ತಿಕ್ಕಮೋ - ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಹೇಟ್ಠಾನಿರಯಾಭಿಮುಖಂ ಆಲೋಕಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ನೇರಯಿಕೇ ಸತ್ತೇ ಪಸ್ಸತಿ ಮಹಾದುಕ್ಖಂ ಅನುಭವಮಾನೇ, ತಂ ದಸ್ಸನಂ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಕಿಚ್ಚಮೇವ। ಸೋ ಏವಂ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ "ಕಿಂ ನು ಖೋ ಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಇಮೇ ಸತ್ತಾ ಏತಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನುಭವನ್ತೀ"ತಿ, ಅಥಸ್ಸ "ಇದಂ ನಾಮ ಕತ್ವಾ"ತಿ ತಂ ಕಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಂ ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತಥಾ ಉಪರಿದೇವಲೋಕಾಭಿಮುಖಂ ಆಲೋಕಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ನನ್ದನವನ ಮಿಸ್ಸಕವನ ಫಾರುಸಕವನಾದೀಸು ಸತ್ತೇ ಪಸ್ಸತಿ ಮಹಾಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅನುಭವಮಾನೇ। ತಮ್ಪಿ ದಸ್ಸನಂ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಕಿಚ್ಚಮೇವ। ಸೋ ಏವಂ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ "ಕಿಂ ನು ಖೋ ಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಇಮೇ ಸತ್ತಾ ಏತಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅನುಭವನ್ತೀ"ತಿ। ಅಥಸ್ಸ "ಇದಂ ನಾಮ ಕತ್ವಾ"ತಿ ತಂ ಕಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಂ ಞಾಣಮುಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಇದಂ ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗಞಾಣಂ ನಾಮ। ಇಮಸ್ಸ ವಿಸುಂ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಯಥಾ ಚ ಇಮಸ್ಸ, ಏವಂ ಅನಾಗತಂಸಞಾಣಸ್ಸಾಪಿ। ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಪಾದಕಾನೇವ ಹಿ ಇಮಾನಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾ ಸಹೇವ ಇಜ್ಝನ್ತಿ।

ಇಮೇ ವತ ಭೋನ್ತೋತಿಆದೀಸು **ಇಮೇ**ತಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾ ದಿಟ್ಠಾನಂ ನಿದಸ್ಸನವಚನಂ। **ವತಾ**ತಿ ಅನುಸೋಚನತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। **ಭೋನ್ತೋ**ತಿ ಭವನ್ತೋ। ದುಟ್ಠು ಚರಿತಂ, ದುಟ್ಠಂ ವಾ ಚರಿತಂ ಕಿಲೇಸಪೂತಿಕತ್ತಾತಿ ದುಚ್ಚರಿತಂ; ಕಾಯೇನ ದುಚ್ಚರಿತಂ, ಕಾಯತೋ ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ದುಚ್ಚರಿತನ್ತಿ **ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಂ**। ಇತರೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಸಮನ್ನಾಗತಾ**ತಿ ಸಮಙ್ಗೀಭೂತಾ।

ಅರಿಯಾನಂ ಉಪವಾದಕಾತಿ ಬುದ್ಧಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಬುದ್ಧಸಾವಕಾನಂ ಅರಿಯಾನಂ ಅನ್ತಮಸೋ ಗಿಹಿಸೋತಾಪನ್ನಾನಮ್ಪಿ ಅನತ್ಥಕಾಮಾ ಹುತ್ವಾ ಅನ್ತಿಮವತ್ಥುನಾ ವಾ ಗುಣಪರಿಧಂಸನೇನ ವಾ ಉಪವಾದಕಾ, ಅಕ್ಕೋಸಕಾ ಗರಹಕಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ "ನತ್ಥಿ ಇಮೇಸಂ ಸಮಣಧಮ್ಮೋ, ಅಸ್ಸಮಣಾ ಏತೇ"ತಿ ವದನ್ತೋ ಅನ್ತಿಮವತ್ಥುನಾ ಉಪವದತಿ। "ನತ್ಥಿ ಇಮೇಸಂ ಝಾನಂ ವಾ ವಿಮೋಕ್ಖೋ ವಾ ಮಗ್ಗೋ ವಾ ಫಲಂ ವಾ"ತಿಆದೀನಿ ವದನ್ತೋ ಗುಣಪರಿಧಂಸನೇನ ಉಪವದತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸೋ ಚ ಝಾನಂ ವಾ ಉಪವದೇಯ್ಯ ಅಝಾನಂ ವಾ, ಉಭಯಥಾಪಿ ಅರಿಯೂಪವಾದೋವ ಹೋತಿ; ಅತಿಭಾರಿಯಂ ಕಮ್ಮಂ, ಅನನ್ತರಿಯಕಮ್ಮಸದಿಸಂ, ಸಗ್ಗಾವರಣಂ ಮಗ್ಗಾವರಣಞ್ಚ, ಸತೇಕಿಚ್ಛಂ ಪನ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಯೋ ಅರಿಯಂ ಉಪವದತಿ, ತೇನ ಗನ್ತ್ವಾ ಸಚೇ ಅತ್ತನಾ ವುಡ್ಢತರೋ ಹೋತಿ , ಉಕ್ಕುಟಿಕಂ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ "ಅಹಂ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಇದಞ್ಚಿದಞ್ಚ ಅವಚಂ, ತಂ ಮೇ ಖಮಾಹೀ"ತಿ ಖಮಾಪೇತಬ್ಬೋ। ಸಚೇ ಪನ ನವಕತರೋ ಹೋತಿ, ವನ್ದಿತ್ವಾ ಉಕ್ಕುಟಿಕಂ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಅಞ್ಜಲಿಂ ಪಗ್ಗಹೇತ್ವಾ "ಅಹಂ, ಭನ್ತೇ, ತುಮ್ಹೇ ಇದಞ್ಚಿದಞ್ಚ ಅವಚಂ, ತಂ ಮೇ ಖಮಥಾ"ತಿ ಖಮಾಪೇತಬ್ಬೋ। ಸಚೇ ಸೋ ನಕ್ಖಮತಿ, ದಿಸಾಪಕ್ಕನ್ತೋ ವಾ ಹೋತಿ, ಸಯಂ ವಾ ಗನ್ತ್ವಾ ಸದ್ಧಿವಿಹಾರಿಕೇ ವಾ ಪೇಸೇತ್ವಾ ಖಮಾಪೇತಬ್ಬೋ। ಸಚೇ ನಾಪಿ ಗನ್ತುಂ ನ ಪೇಸೇತುಂ ಸಕ್ಕಾ ಹೋತಿ, ಯೇ ತಸ್ಮಿಂ ವಿಹಾರೇ ಭಿಕ್ಖೂ ವಸನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಸಚೇ ನವಕತರಾ ಹೋನ್ತಿ, ಉಕ್ಕುಟಿಕಂ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಸಚೇ ವುಡ್ಢತರಾ, ವುಡ್ಢೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ "ಅಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಅಸುಕಂ ನಾಮ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಇದಞ್ಚಿದಞ್ಚ ಅವಚಂ, ತಂ ಖಮತು ಮೇ ಸೋ ಆಯಸ್ಮಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ಖಮಾಪೇತಬ್ಬೋ। ಸಮ್ಮುಖಾ ಅಖಮನ್ತೇಪಿ ಏತದೇವ ಕಾತಬ್ಬಂ। ಸಚೇ ಏಕಚಾರಿಕಭಿಕ್ಖು ಹೋತಿ, ನೇವ ತಸ್ಸ ವಸನಟ್ಠಾನಂ ನ ಗತಟ್ಠಾನಂ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಏಕಸ್ಸ ಪಣ್ಡಿತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ "ಅಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಅಸುಕಂ ನಾಮ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಇದಞ್ಚಿದಞ್ಚ ಅವಚಂ, ತಂ ಮೇ ಅನುಸ್ಸರತೋ ಅನುಸ್ಸರತೋ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋ ಹೋತಿ, ಕಿಂ ಕರೋಮೀ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಸೋ ವಕ್ಖತಿ "ತುಮ್ಹೇ ಮಾ ಚಿನ್ತಯಿತ್ಥ, ಥೇರೋ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಖಮತಿ, ಚಿತ್ತಂ ವೂಪಸಮೇಥಾ"ತಿ। ತೇನಪಿ ಅರಿಯಸ್ಸ ಗತದಿಸಾಭಿಮುಖೇನ ಅಞ್ಜಲಿಂ ಪಗ್ಗಹೇತ್ವಾ "ಖಮಥಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಯದಿ ಸೋ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ ಹೋತಿ, ಪರಿನಿಬ್ಬುತಮಞ್ಚಟ್ಠಾನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಯಾವ ಸಿವಥಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾಪಿ ಖಮಾಪೇತಬ್ಬೋ। ಏವಂ ಕತೇ ನೇವ ಸಗ್ಗಾವರಣಂ ನ ಮಗ್ಗಾವರಣಂ ಹೋತಿ, ಪಾಕತಿಕಮೇವ ಹೋತೀತಿ।

ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕಾತಿ ವಿಪರೀತದಸ್ಸನಾ। **ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕಮ್ಮಸಮಾದಾನಾ**ತಿ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಸಮಾದಿನ್ನನಾನಾವಿಧಕಮ್ಮಾ, ಯೇ ಚ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಮೂಲಕೇಸು ಕಾಯಕಮ್ಮಾದೀಸು ಅಞ್ಞೇಪಿ ಸಮಾದಪೇನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ವಚೀದುಚ್ಚರಿತಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಅರಿಯೂಪವಾದೇ, ಮನೋದುಚ್ಚರಿತಗ್ಗಹಣೇನ ಚ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾಯಪಿ ಇಮೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪುನವಚನಂ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ ಹಿ ಅರಿಯೂಪವಾದೋ ಆನನ್ತರಿಯಸದಿಸೋ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ -

“ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಸಾರಿಪುತ್ತ, ಭಿಕ್ಖು ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪನ್ನೋ ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪನ್ನೋ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಅಞ್ಞಂ ಆರಾಧೇಯ್ಯ, ಏವಂಸಮ್ಪದಮಿದಂ, ಸಾರಿಪುತ್ತ, ವದಾಮಿ। ತಂ ವಾಚಂ ಅಪ್ಪಹಾಯ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಅಪ್ಪಹಾಯ ತಂ ದಿಟ್ಠಿಂ ಅಪ್ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜಿತ್ವಾ ಯಥಾಭತಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ಏವಂ ನಿರಯೇ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೪೯)।

ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿತೋ ಚ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜತರಂ ನಾಮ ಅಞ್ಞಂ ನತ್ಥಿ। ಯಥಾಹ -

“ನಾಹಂ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಞ್ಞಂ ಏಕಧಮ್ಮಮ್ಪಿ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮಿ, ಯಂ ಏವಂಮಹಾಸಾವಜ್ಜಂ ಯಥಯಿದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ। ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಪರಮಾನಿ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಾನೀ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೩೧೦)।

ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾತಿ ಉಪಾದಿನ್ನಕ್ಖನ್ಧಪರಿಚ್ಚಾಗಾ। **ಪರಂ ಮರಣಾ**ತಿ ತದನನ್ತರಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಕ್ಖನ್ಧಗ್ಗಹಣೇ । ಅಥ ವಾ **ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ**ತಿ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸುಪಚ್ಛೇದಾ। **ಪರಂ ಮರಣಾ**ತಿ ಚುತಿಚಿತ್ತತೋ ಉದ್ಧಂ। **ಅಪಾಯ**ನ್ತಿ ಏವಮಾದಿ ಸಬ್ಬಂ ನಿರಯವೇವಚನಮೇವ। ನಿರಯೋ ಹಿ ಸಗ್ಗಮೋಕ್ಖಹೇತುಭೂತಾ ಪುಞ್ಞಸಮ್ಮತಾ ಅಯಾ ಅಪೇತತ್ತಾ, ಸುಖಾನಂ ವಾ ಆಯಸ್ಸ ಅಭಾವಾ ಅಪಾಯೋ। ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಗತಿ ಪಟಿಸರಣನ್ತಿ **ದುಗ್ಗತಿ,** ದೋಸಬಹುಲತಾಯ ವಾ ದುಟ್ಠೇನ ಕಮ್ಮುನಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ ಗತೀತಿ **ದುಗ್ಗತಿ।** ವಿವಸಾ ನಿಪತನ್ತಿ ತತ್ಥ ದುಕ್ಕಟಕಾರಿನೋತಿ **ವಿನಿಪಾತೋ,** ವಿನಸ್ಸನ್ತಾ ವಾ ಏತ್ಥ ನಿಪತನ್ತಿ ಸಮ್ಭಿಜ್ಜಮಾನಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾತಿಪಿ **ವಿನಿಪಾತೋ**। ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥ ಅಸ್ಸಾದಸಞ್ಞಿತೋ ಅಯೋತಿ **ನಿರಯೋ**।

ಅಥ ವಾ ಅಪಾಯಗ್ಗಹಣೇನ ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಂ ದೀಪೇತಿ, ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿ ಹಿ ಅಪಾಯೋ ಸುಗತಿತೋ ಅಪೇತತ್ತಾ। ನ ದುಗ್ಗತಿ, ಮಹೇಸಕ್ಖಾನಂ ನಾಗರಾಜಾದೀನಂ ಸಮ್ಭವತೋ। ದುಗ್ಗತಿಗ್ಗಹಣೇನ ಪೇತ್ತಿವಿಸಯಂ ದೀಪೇತಿ, ಸೋ ಹಿ ಅಪಾಯೋ ಚೇವ ದುಗ್ಗತಿ ಚ ಸುಖತೋ ಅಪೇತತ್ತಾ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಗತಿಭೂತತ್ತಾ, ನ ತು ವಿನಿಪಾತೋ, ಅಸುರಕಾಯಸದಿಸಂ ಅವಿನಿಪತಿತತ್ತಾ। ವಿನಿಪಾತಗ್ಗಹಣೇನ ಅಸುರಕಾಯಂ ದೀಪೇತಿ। ಸೋ ಹಿ ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಅತ್ಥೇನ ಅಪಾಯೋ ಚೇವ ದುಗ್ಗತಿ ಚ ಸಬ್ಬಸಮುಸ್ಸಯೇಹಿ ಚ ವಿನಿಪತಿತತ್ತಾ ವಿನಿಪಾತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ನಿರಯಗ್ಗಹಣೇನ ಅವೀಚಿಆದಿಅನೇಕಪ್ಪಕಾರಂ ನಿರಯಮೇವ ದೀಪೇತೀತಿ। **ಉಪಪನ್ನಾ**ತಿ ಉಪಗತಾ, ತತ್ಥ ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ - ತತ್ಥ ಸುಗತಿಗ್ಗಹಣೇನ ಮನುಸ್ಸಗತಿಪಿ ಸಙ್ಗಯ್ಹತಿ। ಸಗ್ಗಗ್ಗಹಣೇನ ದೇವಗತಿಯೇವ। ತತ್ಥ ಸುನ್ದರಾ ಗತೀತಿ **ಸುಗತಿ**। ರೂಪಾದೀಹಿ ವಿಸಯೇಹಿ ಸುಟ್ಠು ಅಗ್ಗೋತಿ **ಸಗ್ಗೋ**। ಸೋ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಲುಜ್ಜನಪಲುಜ್ಜನಟ್ಠೇನ **ಲೋಕೋ**ತಿ ಅಯಂ ವಚನತ್ಥೋ। **ಇತಿ ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ**ತಿಆದಿ ಸಬ್ಬಂ ನಿಗಮನವಚನಂ।

ಏವಂ ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಂ ಪರಿತ್ತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾರಮ್ಮಣವಸೇನ ಚತೂಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಪವತ್ತತಿ । ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗಞಾಣಂ ಪರಿತ್ತಮಹಗ್ಗತಾತೀತಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾರಮ್ಮಣವಸೇನ ಪಞ್ಚಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಪವತ್ತತಿ। ಅನಾಗತಂಸಞಾಣಂ ಪರಿತ್ತಮಹಗ್ಗತಅಪ್ಪಮಾಣಮಗ್ಗಅನಾಗತಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾನವತ್ತಬ್ಬಾರಮ್ಮಣವಸೇನ ಅಟ್ಠಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಪವತ್ತತೀತಿ।

ಆಕಙ್ಖಮಾನೋ ಚ ಭಗವಾತಿ ಭಗವಾ ಇಚ್ಛಮಾನೋ। **ಏಕಮ್ಪಿ ಲೋಕಧಾತುಂ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಏಕಂ ಚಕ್ಕವಾಳಂ ಓಲೋಕೇಯ್ಯ। **ಸಹಸ್ಸಿಮ್ಪಿ ಚೂಳನಿಕ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಯಾವತಾ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾ ಪರಿಹರನ್ತಿ, ದಿಸಾ ಭಾನ್ತಿ ವಿರೋಚಮಾನಾ, ತಾವ ಸಹಸ್ಸಧಾ ಲೋಕೋ, ಏಸಾ ಸಹಸ್ಸಿಚೂಳನಿಕಾ ನಾಮ। **ಚೂಳನಿಕ**ನ್ತಿ ಖುದ್ದಕಂ। **ದ್ವಿಸಹಸ್ಸಿಮ್ಪಿ ಮಜ್ಝಿಮಿಕಂ ಲೋಕಧಾತು**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳಾನಂ ಸಹಸ್ಸಭಾಗೇನ ಗಣೇತ್ವಾ ದಸಸತಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳಪರಿಮಾಣಾ ದ್ವಿಸಹಸ್ಸೀ ಮಜ್ಝಿಮಿಕಾ ಲೋಕಧಾತು ನಾಮ। ಏತ್ತಕೇನ ಬುದ್ಧಾನಂ ಜಾತಿಕ್ಖೇತ್ತಂ ನಾಮ ದಸ್ಸಿತಂ। ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಞ್ಹಿ ಪಚ್ಛಿಮಭವೇ ದೇವಲೋಕತೋ ಚವಿತ್ವಾ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಯಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣದಿವಸೇ ಚ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿತೋ ನಿಕ್ಖಮನದಿವಸೇ ಚ ಮಹಾಭಿನಿಕ್ಖಮನದಿವಸೇ ಚ ಸಮ್ಬೋಧಿಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪವತ್ತನಆಯುಸಙ್ಖಾರೋಸ್ಸಜ್ಜನಪರಿನಿಬ್ಬಾನದಿವಸೇಸು ಚ ಏತ್ತಕಂ ಠಾನಂ ಕಮ್ಪತಿ।

ತಿಸಹಸ್ಸಿಮ್ಹಿ। ಮಹಾಸಹಸ್ಸಿಮ್ಹಿ ಲೋಕಧಾತುಸ್ಮಿ ಸಹಸ್ಸಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ತತಿಯಾತಿ ತಿಸಹಸ್ಸೀ, ಪಠಮಸಹಸ್ಸಂ ಸಹಸ್ಸಧಾ ಕತ್ವಾ ಗಣಿತಂ ಮಜ್ಝಿಮಿಕಂ ಸಹಸ್ಸಧಾ ಕತ್ವಾ ಗಣಿತತ್ತಾ ಮಹನ್ತೇಹಿ ಸಹಸ್ಸೇಹಿ ಗಣಿತಾತಿ ಮಹಾಸಹಸ್ಸೀ। ಏತ್ತಾವತಾ ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳಪರಿಮಾಣೋ ಲೋಕೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಹೋತಿ। ಗಣಕಪುತ್ತತಿಸ್ಸತ್ಥೇರೋ ಪನ ಏವಮಾಹ - "ನ ಹಿ ತಿಸಹಸ್ಸಿಮಹಾಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುಯಾ ಏತಂ ಪರಿಮಾಣಂ । ಇದಞ್ಹಿ ಆಚರಿಯಾನಂ ಸಜ್ಝಾಯಮೂಲಕಂ ವಾಚಾಯ ಪರಿಹೀನಟ್ಠಾನಂ, ದಸಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳಪರಿಮಾಣಂ ಪನ ಠಾನಂ ತಿಸಹಸ್ಸಿಮಹಾಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತು ನಾಮಾ"ತಿ। ಏತ್ತಾವತಾ ಹಿ ಭಗವತೋ ಆಣಾಕ್ಖೇತ್ತಂ ನಾಮ ದಸ್ಸಿತಂ। ಏತಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಅನ್ತರೇ ಆಟಾನಾಟಿಯಪರಿತ್ತ- (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೨೭೫ ಆದಯೋ) ಇಸಿಗಿಲಿಪರಿತ್ತ- (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೩೩ ಆದಯೋ) ಧಜಗ್ಗಪರಿತ್ತ- (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೯) ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಪರಿತ್ತಖನ್ಧಪರಿತ್ತ- (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೬೭) ಮೋರಪರಿತ್ತ- (ಜಾ॰ ೧.೨.೧೭-೧೮) ಮೇತ್ತಪರಿತ್ತ- (ಖು॰ ಪಾ॰ ೯.೧ ಆದಯೋ; ಸು॰ ನಿ॰ ೧೪೩ ಆದಯೋ) ರತನಪರಿತ್ತಾನಂ (ಖು॰ ಪಾ॰ ೬.೧ ಆದಯೋ; ಸು॰ ನಿ॰ ೨೨೪ ಆದಯೋ) ಆಣಾ ಫರತಿ।

ಯಾವತಕಂ ವಾ ಪನ ಆಕಙ್ಖೇಯ್ಯಾತಿ ಯತ್ತಕಂ ವಾ ಇಚ್ಛೇಯ್ಯ। ಇಮಿನಾ ವಿಸಯಕ್ಖೇತ್ತಂ ದಸ್ಸಿತಂ। ಬುದ್ಧಾನಞ್ಹಿ ವಿಸಯಕ್ಖೇತ್ತಸ್ಸ ಪಮಾಣಪರಿಚ್ಛೇದೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ , ನತ್ಥಿಕಭಾವೇ ಚಸ್ಸ ಇಮಂ ಉಪಮಂ ಆಹರನ್ತಿ - ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳಮ್ಹಿ ಯಾವ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾ ಸಾಸಪೇಹಿ ಪೂರೇತ್ವಾ, ಸಚೇ ಕೋಚಿ ಪುರತ್ಥಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಏಕಚಕ್ಕವಾಳೇ ಏಕಂ ಸಾಸಪಂ ಪಕ್ಖಿಪನ್ತೋ ಆಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇ ಸಾಸಪಾ ಪರಿಕ್ಖಯಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯುಂ। ನ ತ್ವೇವ ಪುರತ್ಥಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಚಕ್ಕವಾಳಾನಿ। ದಕ್ಖಿಣಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತತ್ಥ ಬುದ್ಧಾನಂ ಅವಿಸಯೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। **ತಾವತಕಂ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯಾ**ತಿ ತತ್ತಕಂ ಓಲೋಕೇಯ್ಯ। ಏವಂ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ಭಗವತೋ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖೂತಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಕಥಂ ನಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ।

ಕಥಂ ಭಗವಾ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾಪಿ ವಿವಟಚಕ್ಖೂತಿ ಕೇನಪ್ಪಕಾರೇನ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ ಅಪಿಹಿತಚಕ್ಖು? **ಮಹಾಪಞ್ಞೋ ಪುಥುಪಞ್ಞೋ**ತಿಆದಿಕಂ **ತತ್ಥ ಅತಿರೋಚತಿ ಯದಿದಂ ಪಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತತ್ಥಮೇವ।

ಬುದ್ಧಚಕ್ಖುನಾತಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಪರೋಪರಿಯತ್ತಞಾಣೇನ ಚ ಆಸಯಾನುಸಯಞಾಣೇನ ಚ। ಇಮೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಞಾಣಾನಂ ಬುದ್ಧಚಕ್ಖೂತಿ ನಾಮಂ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಸಮನ್ತಚಕ್ಖೂತಿ, ತಿಣ್ಣಂ ಮಗ್ಗಞಾಣಾನಂ ಧಮ್ಮಚಕ್ಖೂತಿ । **ಲೋಕಂ ವೋಲೋಕೇನ್ತೋ ಅದ್ದಸ ಸತ್ತೇ**ತಿ ಸತ್ತೇ ಅದ್ದಕ್ಖಿ। **ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖೇ**ತಿಆದೀಸು ಯೇಸಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುಮ್ಹಿ ರಾಗಾದಿರಜಂ ಅಪ್ಪಂ, ತೇ **ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖಾ**। ಯೇಸಂ ತಂ ಮಹನ್ತಂ, ತೇ **ಮಹಾರಜಕ್ಖಾ**। ಯೇಸಂ ಸದ್ಧಾದೀನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ತಿಕ್ಖಾನಿ, ತೇ **ತಿಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಾ**। ಯೇಸಂ ತಾನಿ ಮುದೂನಿ, ತೇ **ಮುದಿನ್ದ್ರಿಯಾ**। ಯೇಸಂ ತೇಯೇವ ಸದ್ಧಾದಯೋ ಆಕಾರಾ ಸುನ್ದರಾ, ತೇ **ಸ್ವಾಕಾರಾ**। ಯೇ ಕಥಿತಕಾರಣಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇನ್ತಿ, ಸುಖೇನ ಸಕ್ಕಾ ಹೋನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಪೇತುಂ ತೇ **ಸುವಿಞ್ಞಾಪಯಾ**। ಯೇ ಪರಲೋಕಞ್ಚೇವ ವಜ್ಜಞ್ಚ ಭಯತೋ ಪಸ್ಸನ್ತಿ, ತೇ **ಪರಲೋಕವಜ್ಜಭಯದಸ್ಸಾವಿನೋ** ನಾಮ।

ಉಪ್ಪಲಿನಿಯನ್ತಿ ಉಪ್ಪಲವನೇ। ಇತರೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಅನ್ತೋನಿಮುಗ್ಗಪೋಸೀನೀ**ತಿ ಯಾನಿ ಅನ್ತೋನಿಮುಗ್ಗಾನೇವ ಪೋಸಿಯನ್ತಿ। **ಉದಕಂ ಅಚ್ಚುಗ್ಗಮ್ಮ ತಿಟ್ಠನ್ತೀ**ತಿ ಉದಕಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಯಾನಿ ಯಾನಿ ಅಚ್ಚುಗ್ಗಮ್ಮ ಠಿತಾನಿ, ತಾನಿ ತಾನಿ ಸೂರಿಯರಸ್ಮಿಸಮ್ಫಸ್ಸಂ ಆಗಮಯಮಾನಾನಿ ಠಿತಾನಿ ಅಜ್ಜ ಪುಪ್ಫನಕಾನಿ। ಯಾನಿ ಸಮೋದಕಂ ಠಿತಾನಿ, ತಾನಿ ಸ್ವೇ ಪುಪ್ಫನಕಾನಿ। ಯಾನಿ ಉದಕಾ ಅನುಗ್ಗತಾನಿ ಅನ್ತೋನಿಮುಗ್ಗಪೋಸೀನಿ, ತಾನಿ ತತಿಯದಿವಸೇವ ಪುಪ್ಫನಕಾನಿ। ಉದಕಾ ಪನ ಅನುಗ್ಗತಾನಿ ಅಞ್ಞಾನಿಪಿ ಸರೋಗಉಪ್ಪಲಾನಿ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ, ಯಾನಿ ನೇವ ಪುಪ್ಫಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಮಚ್ಛಕಚ್ಛಪಭಕ್ಖಾನೇವ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ, ತಾನಿ ಪಾಳಿಂ ನಾರೂಳ್ಹಾನಿ, ಆಹರಿತ್ವಾ ಪನ ದೀಪೇತಬ್ಬಾನೀತಿ ದೀಪಿತಾನಿ।

ಯಥೇವ ಹಿ ತಾನಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಪುಪ್ಫಾನಿ, ಏವಮೇವ ಉಗ್ಘಟಿತಞ್ಞೂ ವಿಪಞ್ಚಿತಞ್ಞೂ ನೇಯ್ಯೋ ಪದಪರಮೋತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಪುಗ್ಗಲಾ। ಯಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಉದಾಹಟವೇಲಾಯ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಹೋತಿ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪುಗ್ಗಲೋ **ಉಗ್ಘಟಿತಞ್ಞೂ**। ಯಸ್ಸ

ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಸಂಖಿತ್ತೇನ ಭಾಸಿತಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರೇನ ಅತ್ಥೇ ವಿಭಜೀಯಮಾನೇ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಹೋತಿ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪುಗ್ಗಲೋ **ವಿಪಞ್ಚಿತಞ್ಞೂ**। ಯಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಉದ್ದೇಸತೋ ಪರಿಪುಚ್ಛತೋ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತೇ ಸೇವತೋ ಭಜತೋ ಪಯಿರುಪಾಸತೋ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಹೋತಿ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪುಗ್ಗಲೋ **ನೇಯ್ಯೋ**। ಯಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಬಹುಮ್ಪಿ ಸುಣತೋ ಬಹುಮ್ಪಿ ಭಣತೋ ಬಹುಮ್ಪಿ ಧಾರಯತೋ ಬಹುಮ್ಪಿ ವಾಚತೋ ನ ತಾಯ ಜಾತಿಯಾ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಹೋತಿ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪುಗ್ಗಲೋ **ಪದಪರಮೋ**। ತತ್ಥ ಭಗವಾ ಉಪ್ಪಲವನಾದಿಸದಿಸಂ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುಂ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ ಅಜ್ಜ ಪುಪ್ಫನಕಾನಿ ಉಗ್ಘಟಿತಞ್ಞೂ, ಸ್ವೇ ಪುಪ್ಫನಕಾನಿ ವಿಪಞ್ಚಿತಞ್ಞೂತಿ ಏವಂ ಸಬ್ಬಾಕಾರತೋ ಚ ಅದ್ದಸ। ತತ್ಥ ತಿಣ್ಣಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ ಅತ್ಥಂ ಸಾಧೇತಿ, ಪದಪರಮಾನಂ ಅನಾಗತತ್ಥಾಯ ವಾಸನಾ ಹೋತಿ।

ರಾಗಚರಿತೋತಿಆದೀಸು ರಜ್ಜನವಸೇನ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚರಣಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ರಾಗಚರಿತೋ। ದುಸ್ಸನವಸೇನ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚರಣಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ದೋಸಚರಿತೋ**। ಮುಯ್ಹನವಸೇನ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚರಣಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಮೋಹಚರಿತೋ**। ವಿತಕ್ಕನವಸೇನ ಊಹನವಸೇನ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚರಣಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ವಿತಕ್ಕಚರಿತೋ** । ಓಕಪ್ಪನಸದ್ಧಾವಸೇನ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚರಣಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಸದ್ಧಾಚರಿತೋ**। ಞಾಣಮೇವ ಚರಣಂ, ಞಾಣೇನ ವಾ ಚರಣಂ, ಞಾಣಸ್ಸ ವಾ ಚರಣಂ, ಞಾಣತೋ ವಾ ಚರಣಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಞಾಣಚರಿತೋ**। **ರಾಗಚರಿತಸ್ಸಾ**ತಿ ರಾಗುಸ್ಸದಸ್ಸ ರಾಗಬಹುಲಸ್ಸ। ಪರತೋಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಅಸುಭಕಥಂ ಕಥೇತೀತಿ ಉದ್ಧುಮಾತಕಾದಿದಸವಿಧಂ ಅಸುಭಪಟಿಸಂಯುತ್ತಕಥಂ ಆಚಿಕ್ಖತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ - "ಅಸುಭಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ ರಾಗಸ್ಸ ಪಹಾನಾಯಾ"ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೯.೧)। **ಮೇತ್ತಾಭಾವನಂ ಆಚಿಕ್ಖತೀ**ತಿ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಂ ಚಿತ್ತಸಿನೇಹನಂ ಕಥೇತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ - "ಮೇತ್ತಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ ಬ್ಯಾಪಾದಸ್ಸ ಪಹಾನಾಯಾ"ತಿ। **ಉದ್ದೇಸೇ**ತಿ ಸಜ್ಝಾಯನೇ। **ಪರಿಪುಚ್ಛಾಯಾ**ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ। **ಕಾಲೇನ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನೇ**ತಿ ಯುತ್ತಪ್ಪತ್ತಕಾಲೇ ಉತ್ತರಿ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಸ್ಸವನೇ। **ಧಮ್ಮಸಾಕಚ್ಛಾಯಾ**ತಿ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಾಕಚ್ಛಾಯ। **ಗರುಸಂವಾಸೇ**ತಿ ಗರೂನಂ ಪಯಿರುಪಾಸನೇ। **ನಿವೇಸೇತೀ**ತಿ ಆಚರಿಯಾನಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತಿ। **ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಂ ಆಚಿಕ್ಖತೀ**ತಿ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಕಥೇತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ - "ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ ವಿತಕ್ಕುಪಚ್ಛೇದಾಯಾ"ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೯.೧)। **ಪಸಾದನೀಯಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಆಚಿಕ್ಖತೀ**ತಿ ಚೂಳವೇದಲ್ಲ- (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೦ ಆದಯೋ) ಮಹಾವೇದಲ್ಲಾ- (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೪೯ ಆದಯೋ) ದಿಪಸಾದಜನಕಂ ಸುತ್ತಂ ಕಥೇತಿ। **ಬುದ್ಧಸುಬೋಧಿ**ನ್ತಿ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಬುದ್ಧತ್ತಪಟಿವೇಧಂ। **ಧಮ್ಮಸುಧಮ್ಮತ**ನ್ತಿ ನವವಿಧಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತತಂ। **ಸಙ್ಘಸುಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ**ನ್ತಿ ಅಟ್ಠವಿಧಅರಿಯಸಙ್ಘಸ್ಸ ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನತಾದಿಸುಟ್ಠುಪಟಿಪತ್ತಿಂ। **ಸೀಲಾನಿ ಚ ಅತ್ತನೋ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕಸೀಲಾನಿ ಚ। **ಆಚಿಕ್ಖತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಉದಯಬ್ಬಯಾದಿಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ ಕಥೇತಿ। **ಅನಿಚ್ಚಾಕಾರ**ನ್ತಿ ಹುತ್ವಾ ಅಭಾವಾಕಾರಂ। **ದುಕ್ಖಾಕಾರ**ನ್ತಿ ಉದಯಬ್ಬಯಪಟಿಪೀಳನಾಕಾರಂ। **ಅನತ್ತಾಕಾರ**ನ್ತಿ ಅವಸವತ್ತನಾಕಾರಂ।

ಸೇಲೇ ಯಥಾ ಪಬ್ಬತಮುದ್ಧನಿಟ್ಠಿತೋತಿ ಸೇಲಮಯೇ ಏಕಗ್ಘನೇ ಪಬ್ಬತಮುದ್ಧನಿ ಠಿತೋವ, ನ ಹಿ ತತ್ಥ ಠಿತಸ್ಸ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಅಭಿಮುಖೇ ಗೀವುಕ್ಖಿಪನಪಸಾರಣಾದಿಕಿಚ್ಚಂ ಅತ್ಥಿ। **ತಥೂಪಮ**ನ್ತಿ ತಪ್ಪಟಿಭಾಗಂ ಸೇಲಪಬ್ಬತೂಪಮಂ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - ಯಥಾ ಸೇಲಪಬ್ಬತಮುದ್ಧನ್ತಿ ಠಿತೋವ ಚಕ್ಖುನಾ ಪುರಿಸೋ **ಸಮನ್ತತೋ ಜನತಂ** ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ। **ಸುಮೇಧ** ಸುನ್ದರಪಞ್ಞ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ **ಸಮನ್ತಚಕ್ಖು** ಭಗವಾ **ಧಮ್ಮಮಯಂ** ಪಞ್ಞಾಮಯಂ **ಪಾಸಾದಮಾರುಯ್ಹ** ಸಯಂ **ಅಪೇತಸೋಕೋ ಸೋಕಾವತಿಣ್ಣಂ ಜಾತಿಜರಾಭಿಭೂತಞ್ಚ ಜನತಂ ಅವೇಕ್ಖಸ್ಸು** ಉಪಧಾರಯತು ಉಪಪರಿಕ್ಖತು।

ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ಯಥಾ ಹಿ ಪಬ್ಬತಪಾದಸಾಮನ್ತಾ ಮಹನ್ತಂ ಖೇತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ತತ್ಥ ಕೇದಾರಪಾಳೀಸು ಕುಟಿಯೋ ಕತ್ವಾ ರತ್ತಿಂ ಅಗ್ಗಿಂ ಜಾಲೇಯ್ಯ, ಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಞ್ಚ ಅನ್ಧಕಾರಂ ಅಸ್ಸ, ಅಥ ತಸ್ಸ ಪಬ್ಬತಸ್ಸ ಮತ್ಥಕೇ ಠತ್ವಾ ಚಕ್ಖುಮತೋ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಭೂಮಿಂ ಓಲೋಕಯತೋ ನೇವ ಖೇತ್ತಂ ನ ಕೇದಾರಪಾಳಿಯೋ ನ ಕುಟಿಯೋ ನ ತತ್ಥ ಸಯಿತಮನುಸ್ಸಾ ಪಞ್ಞಾಯೇಯ್ಯುಂ, ಕುಟಿಕಾಸು ಪನ ಅಗ್ಗಿಜಾಲಮತ್ತಮೇವ ಪಞ್ಞಾಯೇಯ್ಯ। ಏವಂ ಧಮ್ಮಪಾಸಾದಂ ಆರುಯ್ಹ ಸತ್ತಕಾಯಂ

ಓಲೋಕಯತೋ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಯೇ ತೇ ಅಕತಕಲ್ಯಾಣಾ ಸತ್ತಾ, ತೇ ಏಕವಿಹಾರೇ ದಕ್ಖಿಣಜಾಣುಪಸ್ಸೇ ನಿಸಿನ್ನಾಪಿ ಬುದ್ಧಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಆಪಾಥಂ ನಾಗಚ್ಛನ್ತಿ, ರತ್ತಿಂ ಖಿತ್ತಸರಾ ವಿಯ ಹೋನ್ತಿ। ಯೇ ಪನ ಕತಕಲ್ಯಾಣಾ ವೇನೇಯ್ಯಪುಗ್ಗಲಾ, ತೇ ಏವಸ್ಸ ದೂರೇಪಿ ಠಿತಾ ಆಪಾಥಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತೇ ಏವ ಅಗ್ಗಿ ವಿಯ ಹಿಮವನ್ತಪಬ್ಬತೋ ವಿಯ ಚ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ –

> “ದೂರೇ ಸನ್ತೋ ಪಕಾಸೇನ್ತಿ, ಹಿಮವನ್ತೋವ ಪಬ್ಬತೋ।
> ಅಸನ್ತೇತ್ಥ ನ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ರತ್ತಿಂ ಖಿತ್ತಾ ಯಥಾ ಸರಾ”ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೦೪; ನೇತ್ತಿ॰ ೧೧)।

ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪಞ್ಚನೇಯ್ಯಪಥಪ್ಪಭೇದಂ ಸಬ್ಬಂ ಅಞ್ಞಾಸೀತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ। ಸಙ್ಖತಾಸಙ್ಖತಾದಿಭೇದಾ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾ ಹಿ ಸಙ್ಖಾರೋ ವಿಕಾರೋ ಲಕ್ಖಣಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪಞ್ಞತ್ತೀತಿ ಪಞ್ಚೇವ ನೇಯ್ಯಪಥಾ ಹೋನ್ತಿ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುಸ್ಸ ಭಾವೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾ ಏವ ಞಾಣಂ “ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಞಾಣ”ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಬ್ಬಞ್ಞೂತಿ ಚ ಕಮಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಸಕಿಂಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಸತತಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಸತ್ತಿಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಞಾತಸಬ್ಬಞ್ಞೂತಿ ಪಞ್ಚವಿಧಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುನೋ ಸಿಯುಂ। ತೇಸು ಕಮೇನ ಸಬ್ಬಜಾನನಕಾಲಾಸಮ್ಭವತೋ ಕಮಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾ ನ ಹೋತಿ, ಸಕಿಂ ಸಬ್ಬಾರಮ್ಮಣಗ್ಗಹಣಾಭಾವತೋ ಸಕಿಂಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾ ನ ಹೋತಿ, ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಂ ಯಥಾರಮ್ಮಣಚಿತ್ತಸಮ್ಭವತೋ ಭವಙ್ಗಚಿತ್ತವಿರೋಧತೋ ಯುತ್ತಿಅಭಾವತೋ ಚ ಸತತಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾ ನ ಹೋತಿ, ಪರಿಸೇಸತೋ ಸಬ್ಬಜಾನನಸಮತ್ಥತಾಯ ಸತ್ತಿಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾ ವಾ ಸಿಯಾ, ವಿದಿತಸಬ್ಬಧಮ್ಮತ್ತಾ ಞಾತಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾ ವಾ, ಸತ್ತಿಸಬ್ಬಞ್ಞುನೋ ಸಬ್ಬಜಾನನತ್ತಂ ನತ್ಥೀತಿ ತಮ್ಪಿ ನ ಯುಜ್ಜತಿ, “ನ ತಸ್ಸ ಅದಿಟ್ಠಮಿಧತ್ಥಿ ಕಿಞ್ಚಿ…ಪೇ॰… ಸಮನ್ತಚಕ್ಖೂ”ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಞಾತಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾ ಏವ ಯುಜ್ಜತಿ। ಏವಞ್ಹಿ ಸತಿ ಕಿಚ್ಚತೋ ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಕಾರಣಸಿದ್ಧಿತೋ ಆವಜ್ಜನಪಟಿಬದ್ಧತೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಮೇವ ಹೋತೀತಿ। **ತೇನ ಞಾಣೇನಾತಿ** ತೇನ ಸಬ್ಬಜಾನನಞಾಣೇನ।

ಪುನ ಅಪರೇನ ಪರಿಯಾಯೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಭಾವಸಾಧನತ್ಥಂ **“ನ ತಸ್ಸಾ”**ತಿ ಗಾಥಮಾಹ। ತತ್ಥ **ನ ತಸ್ಸ ಅದ್ದಿಟ್ಠಮಿಧತ್ಥಿ ಕಿಞ್ಚೀತಿ** ತಸ್ಸ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಇಧ ಇಮಸ್ಮಿಂ ತೇಧಾತುಕೇ ಲೋಕೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಕಾಲೇ ವಾ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ ಅದಿಟ್ಠಂ ನಾಮ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಮ್ಪಿ ನ ಅತ್ಥಿ ನ ಸಂವಿಜ್ಜತಿ। **ಅತ್ಥೀತಿ** ಇದಂ ವತ್ತಮಾನಕಾಲಿಕಂ ಆಖ್ಯಾತಪದಂ, ಇಮಿನಾ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಕಾಲಿಕಸ್ಸ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಸ್ಸ ಞಾತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಗಾಥಾಬನ್ಧಸುಖತ್ಥಂ ಪನೇತ್ಥ **ದ**-ಕಾರೋ ಪಯುತ್ತೋ। **ಅಥೋ ಅವಿಞ್ಞಾತನ್ತಿ** ಏತ್ಥ **ಅಥೋತಿ** ವಚನೋಪಾದಾನೇ ನಿಪಾತೋ। **ಅವಿಞ್ಞಾತನ್ತಿ** ಅತೀತಕಾಲಿಕಂ ಅವಿಞ್ಞಾತಂ ನಾಮ ಕಿಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮಜಾತಂ ನಾಹೋಸೀತಿ ಪಾಠಸೇಸೋ। ಅಬ್ಯಯಭೂತಸ್ಸ **ಅತ್ಥಿ**-ಸದ್ದಸ್ಸ ಗಹಣೇ ಪಾಠಸೇಸಂ ವಿನಾಪಿ ಯುಜ್ಜತಿಯೇವ। ಇಮಿನಾ ಅತೀತಕಾಲಿಕಸ್ಸ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಸ್ಸ ಞಾತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಜಾನಿತಬ್ಬನ್ತಿ** ಅನಾಗತಕಾಲಿಕಂ ಅಜಾನಿತಬ್ಬಂ ನಾಮ ಧಮ್ಮಜಾತಂ ನ ಭವಿಸ್ಸತಿ ನತ್ಥೀತಿ। ಇಮಿನಾ ಅನಾಗತಕಾಲಿಕಸ್ಸ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಸ್ಸ ಞಾತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಜಾನನಕಿರಿಯಾವಿಸೇಸಮತ್ತಮೇವ ವಾ ಏತ್ಥ **ಅ**-ಕಾರೋ। **ಸಬ್ಬಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಸಿ ಯದತ್ಥಿ ನೇಯ್ಯನ್ತಿ** ಏತ್ಥ ಯಂ ತೇಕಾಲಿಕಂ ವಾ ಕಾಲವಿನಿಮುತ್ತಂ ವಾ ನೇಯ್ಯಂ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮಜಾತಂ ಅತ್ಥಿ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ತಥಾಗತೋ ಅಭಿಞ್ಞಾಸಿ ಅಧಿಕೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ ಜಾನಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿ, ಏತ್ಥ **ಅತ್ಥಿ**-ಸದ್ದೇನ ತೇಕಾಲಿಕಸ್ಸ ಕಾಲವಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಚ ಗಹಣಾ **ಅತ್ಥಿ**-ಸದ್ದೋ ಅಬ್ಯಯಭೂತೋಯೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ತಥಾಗತೋ ತೇನ ಸಮನ್ತಚಕ್ಖೂತಿ** ಕಾಲವಸೇನ ಓಕಾಸವಸೇನ ಚ ನಿಪ್ಪದೇಸತ್ತಾ ಸಮನ್ತಾ ಸಬ್ಬತೋ ಪವತ್ತಂ ಞಾಣಚಕ್ಖು ಅಸ್ಸಾತಿ ಸಮನ್ತಚಕ್ಖು, ತೇನ ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಕಾರಣೇನ ತಥಾಗತೋ ಸಮನ್ತಚಕ್ಖು ಸಬ್ಬಞ್ಞೂತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ । ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾಯ ದೇಸನಾಯ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಸಾಧಿತಂ।

ನ ಇತಿಹಿತಿಹನ್ತಿ “ಏವಂ ಕಿರ ಆಸಿ, ಏವಂ ಕಿರ ಆಸೀ”ತಿ ನ ಹೋತಿ। **ನ ಇತಿಕಿರಾಯಾತಿ** “ಏವಂ ಕಿರ ಏತ”ನ್ತಿ ನ ಹೋತಿ। **ನ ಪರಮ್ಪರಾಯಾತಿ** ಪರಮ್ಪರಕಥಾಯಾಪಿ ನ ಹೋತಿ। **ನ ಪಿಟಕಸಮ್ಪದಾಯಾತಿ** ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪಿಟಕತನ್ತಿಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮೇತೀತಿ ನ ಹೋತಿ। **ನ ತಕ್ಕಹೇತೂತಿ** ತಕ್ಕಗ್ಗಾಹೇನಪಿ ನ ಹೋತಿ। **ನ ಆಕಾರಪರಿವಿತಕ್ಕೇನಾತಿ** “ಸುನ್ದರಮಿದಂ ಕಾರಣ”ನ್ತಿ ಏವಂ

ಕಾರಣಪರಿವಿತಕ್ಕೇನಪಿ ನ ಹೋತಿ। ನ **ದಿಟ್ಠಿನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತಿಯಾ**ತಿ ಅಮ್ಹಾಕಂ ನಿಜ್ಝಾಯಿತ್ವಾ ಖಮಿತ್ವಾ ಗಹಿತದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮೇತೀತಿಪಿ ನ ಹೋತಿ।

ಅಥ ವಾಪಿ ಸಮಾಧಿನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಸಮಾಧಿ**ನ್ತಿ ಕುಸಲಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ ಸಮಾಧಿ। ಕೇನಟ್ಠೇನ ಸಮಾಧೀತಿ? ಸಮಾಧಾನಟ್ಠೇನ। ಕಿಮಿದಂ ಸಮಾಧಾನಂ ನಾಮ? ಏಕಾರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ಸಮಂ ಸಮ್ಮಾ ಚ ಆಧಾನಂ, ಠಪನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಯಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಆನುಭಾವೇನ ಏಕಾರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಸಮಂ ಸಮ್ಮಾ ಚ ಅವಿಕ್ಖಿಪ್ಪಮಾನಾ ಅವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣಾ ಚ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಇದಂ ಸಮಾಧಾನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತಸ್ಸ ಖೋ ಪನ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ -

> “ಲಕ್ಖಣಂ ತು ಅವಿಕ್ಖೇಪೋ, ವಿಕ್ಖೇಪದ್ಧಂಸನಂ ರಸೋ।
> ಅಕಮ್ಪನಮುಪಟ್ಠಾನಂ, ಪದಟ್ಠಾನಂ ಸುಖಂ ಪನ”॥ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೩)।

ಸಮಾಧಿ ಅನಾವಿಲಅಚಲಭಾವೇನ ಆರಮ್ಮಣೇ ತಿಟ್ಠತೀತಿ **ಠಿತಿ**। ಪರತೋ ಪದದ್ವಯಂ ಉಪಸಗ್ಗವಸೇನ ವಡ್ಢಿತಂ। ಅಪಿ ಚ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಆರಮ್ಮಣಮ್ಹಿ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತೀತಿ **ಸಣ್ಠಿತಿ**। ಆರಮ್ಮಣಂ ಓಗಾಹೇತ್ವಾ ಅನುಪವಿಸಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತೀತಿ **ಅವಟ್ಠಿತಿ**। ಕುಸಲಪಕ್ಖಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಚತ್ತಾರೋವ ಧಮ್ಮಾ ಆರಮ್ಮಣಂ ಓಗಾಹನ್ತಿ ಸದ್ಧಾ ಸತಿ ಸಮಾಧಿ ಪಞ್ಞಾತಿ। ತೇನೇವ ಸದ್ಧಾ “ಓಕಪ್ಪನಾ”ತಿ ವುತ್ತಾ, ಸತಿ “ಅಪಿಲಾಪನತಾ”ತಿ, ಸಮಾಧಿ “ಅವಟ್ಠಿತೀ”ತಿ, ಪಞ್ಞಾ “ಪರಿಯೋಗಾಹನಾ”ತಿ। ಅಕುಸಲಪಕ್ಖೇ ಪನ ತಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಆರಮ್ಮಣಂ ಓಗಾಹನ್ತಿ ತಣ್ಹಾ ದಿಟ್ಠಿ ಅವಿಜ್ಜಾತಿ। ತೇನೇವೇತೇ “ಓಘಾ”ತಿ ವುತ್ತಾ। ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ ಪನೇತ್ಥ ನ ಬಲವತೀ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ರಜುಟ್ಠಾನಟ್ಠಾನೇ ಉದಕೇನ ಸಿಞ್ಚಿತ್ವಾ ಸಮ್ಮಟ್ಠೇ ಥೋಕಮೇವ ಕಾಲಂ ರಜೋ ಸನ್ನಿಸೀದತಿ, ಸುಕ್ಖನ್ತೇ ಸುಕ್ಖನ್ತೇ ಪುನ ಪಕತಿಭಾವೇನೇವ ವುಟ್ಠಾತಿ, ಏವಮೇವ ಅಕುಸಲಪಕ್ಖೇ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ ನ ಬಲವತೀ ಹೋತಿ।

ಉದ್ಧಚ್ಚವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾವಸೇನ ಪವತ್ತಸ್ಸ ವಿಸಾಹಾರಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ **ಅವಿಸಾಹಾರೋ**। ಉದ್ಧಚ್ಚವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾವಸೇನೇವ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ ವಿಕ್ಖಿಪತಿ ನಾಮ। ಅಯಂ ಪನ ತಥಾವಿಧೋ ವಿಕ್ಖೇಪೋ ನ ಹೋತೀತಿ **ಅವಿಕ್ಖೇಪೋ**। ಉದ್ಧಚ್ಚವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾವಸೇನೇವ ಚಿತ್ತಂ ವಿಸಾಹಟಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಹರೀಯತಿ, ಅಯಂ ಪನ ಏವಂ ಅವಿಸಾಹಟಮಾನಸಸ್ಸ ಭಾವೋತಿ **ಅವಿಸಾಹಟಮಾನಸತಾ**। **ಸಮಥೋ**ತಿ ತಿವಿಧೋ ಸಮಥೋ ಚಿತ್ತಸಮಥೋ ಅಧಿಕರಣಸಮಥೋ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಸಮಥೋತಿ। ತತ್ಥ ಅಟ್ಠಸು ಸಮಾಪತ್ತೀಸು ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ **ಚಿತ್ತಸಮಥೋ** ನಾಮ। ತಞ್ಹಿ ಆಗಮ್ಮ ಚಿತ್ತಚಲನಂ ಚಿತ್ತವಿಪ್ಫನ್ದಿತಂ ಸಮ್ಮತಿ ವೂಪಸಮ್ಮತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ “ಚಿತ್ತಸಮಥೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸಮ್ಮುಖಾವಿನಯಾದಿಸತ್ತವಿಧೋ ಸಮಥೋ **ಅಧಿಕರಣಸಮಥೋ** ನಾಮ। ತಞ್ಹಿ ಆಗಮ್ಮ ತಾನಿ ತಾನಿ ಅಧಿಕರಣಾನಿ ಸಮ್ಮನ್ತಿ ವೂಪಸಮ್ಮನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ “ಅಧಿಕರಣಸಮಥೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಆಗಮ್ಮ ಸಮ್ಮನ್ತಿ ವೂಪಸಮ್ಮನ್ತಿ ವೂಪಸಮ್ಮನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂ “ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಸಮಥೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಚಿತ್ತಸಮಥೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಸಮಾಧಿಲಕ್ಖಣೇ ಇನ್ದಟ್ಠಂ ಕಾರೇತೀತಿ **ಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ**। ಉದ್ಧಚ್ಚೇ ನ ಕಮ್ಪತೀತಿ **ಸಮಾಧಿಬಲಂ**। **ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧೀ**ತಿ ಯಾಥಾವಸಮಾಧಿ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಸಮಾಧಿ।

೧೫೭. ಅಥಸ್ಸ ಭಗವಾ ಯಸ್ಮಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರೋ ಸೀಲಸ್ಸ ರಕ್ಖಾ, ಯಸ್ಮಾ ವಾ ಇಮಿನಾನುಕ್ಕಮೇನ ದೇಸಿಯಮಾನಾ ಅಯಂ ದೇಸನಾ ತಾಸಂ ದೇವತಾನಂ ಸಪ್ಪಾಯಾ, ತಸ್ಮಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರತೋ ಪಭುತಿ ಪಟಿಪದಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಚಕ್ಖೂಹೀ”**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧೋ। ತತ್ಥ **ಚಕ್ಖೂಹಿ ನೇವ ಲೋಲಸ್ಸಾ**ತಿ ಅದಿಟ್ಠದಕ್ಖಿತಬ್ಬಾದಿವಸೇನ ಚಕ್ಖೂಹಿ ಲೋಲೋ ನೇವ ಅಸ್ಸ। **ಗಾಮಕಥಾಯ ಆವರಯೇ ಸೋತ**ನ್ತಿ ತಿರಚ್ಛಾನಕಥಾಯ ಸೋತಂ ಆವರೇಯ್ಯ।

ಚಕ್ಖುಲೋಲಿಯೇನಾತಿ ಚಕ್ಖುದ್ವಾರೇ ಉಪ್ಪನ್ನಲೋಲವಸೇನ ಚಕ್ಖುಲೋಲಿಯೇನ। **ಅದಿಟ್ಠಂ ದಕ್ಖಿತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಅದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಂ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ಪಸ್ಸಿತುಂ ಯುತ್ತಂ। **ದಿಟ್ಠಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತುಂ ಯುತ್ತಂ। **ಆರಾಮೇನ ಆರಾಮ**ನ್ತಿ ಪುಪ್ಫಾರಾಮಾದಿಆರಾಮೇನ ಫಲಾರಾಮಾದಿಂ ವಾ ಪುಪ್ಫಾರಾಮಾದಿಂ ವಾ। **ದೀಘಚಾರಿಕ**ನ್ತಿ ದೀಘಚರಣಂ।

ಅನವಟ್ಠಿತಚಾರಿಕನ್ತಿ ಅಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಚರಣಂ। **ಅನುಯುತ್ತೋ ಹೋತಿ ರೂಪದಸ್ಸನಾಯಾ**ತಿ ರೂಪಾರಮ್ಮಣದಸ್ಸನತ್ಥಾಯ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಯುತ್ತೋ ಹೋತಿ।

ಅನ್ತರಘರಂ ಪವಿಟ್ಠೋತಿ ಉಮ್ಮಾರಬ್ಭನ್ತರಂ ಪವಿಟ್ಠೋ। **ವೀಥಿಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ**ತಿ ಅನ್ತರವೀಥಿಂ ಓತಿಣ್ಣೋ। **ಘರಮುಖಾನಿ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ**ತಿ ಘರದ್ವಾರಾನಿ ಅವಲೋಕೇನ್ತೋ। **ಉದ್ಧಂ ಉಲ್ಲೋಕೇನ್ತೋ**ತಿ ಉಪರಿದಿಸಂ ಉದ್ಧಂಮುಖೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಲೋಕೇನ್ತೋ।

ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾತಿ ಕಾರಣವಸೇನ ಚಕ್ಖೂತಿ ಲದ್ಧವೋಹಾರೇನ ರೂಪದಸ್ಸನಸಮತ್ಥೇನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣೇನ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ। ಪೋರಾಣಾ ಪನಾಹು – "ಚಕ್ಖು ರೂಪಂ ನ ಪಸ್ಸತಿ ಅಚಿತ್ತಕತ್ತಾ, ಚಿತ್ತಂ ನ ಪಸ್ಸತಿ ಅಚಕ್ಖುಕತ್ತಾ। ದ್ವಾರಾರಮ್ಮಣಸಙ್ಘಟ್ಟೇ ಪನ ಪಸಾದವತ್ಥುಕೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಪಸ್ಸತಿ। ಈದಿಸೀ ಪನೇಸಾ 'ಧನುನಾ ವಿಜ್ಝತೀ'ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಸಸಮ್ಭಾರಕಥಾ ನಾಮ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣೇನ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ"ತಿ। **ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹೀ**ತಿ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸನಿಮಿತ್ತಂ ವಾ ಸುಭನಿಮಿತ್ತಾದಿಕಂ ವಾ ಕಿಲೇಸವತ್ಥುಭೂತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಛನ್ದರಾಗವಸೇನ ಗಣ್ಹಾತಿ, ದಿಟ್ಠಮತ್ತೇಯೇವ ನ ಸಣ್ಠಾತಿ। **ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನಗ್ಗಾಹೀ**ತಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅನುಅನುಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ಪಾಕಟಭಾವಕರಣತೋ ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನನ್ತಿ ಲದ್ಧವೋಹಾರಂ ಹತ್ಥಪಾದಸಿತಹಸಿತಕಥಿತಆಲೋಕಿತವಿಲೋಕಿತಾದಿಭೇದಂ ಆಕಾರಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಯತ್ವಾಧಿಕರಣಮೇನ**ನ್ತಿಆದಿಮ್ಹಿ ಯಂಕಾರಣಾ ಯಸ್ಸ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಾಸಂವರಸ್ಸ ಹೇತು ಏತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಸತಿಕವಾಟೇನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ **ಅಸಂವುತಂ** ಅಪಿಹಿತಚಕ್ಖುದ್ವಾರಂ ಹುತ್ವಾ ವಿಹರನ್ತಂ ಏತೇ ಅಭಿಜ್ಝಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾ **ಅನ್ವಾಸ್ಸವೇಯ್ಯುಂ** ಅನುಪ್ಪಬನ್ಧೇಯ್ಯುಂ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರೇಯ್ಯುಂ। **ತಸ್ಸ ಸಂವರಾಯ ನ ಪಟಿಪಜ್ಜತೀ**ತಿ ತಸ್ಸ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಸತಿಕವಾಟೇನ ಪಿದಹನತ್ಥಾಯ ನ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ। ಏವಂಭೂತೋಯೇವ ಚ **ನ ರಕ್ಖತಿ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ। ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯೇ ಸಂವರಂ ಆಪಜ್ಜತೀ**ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯೇ ಸಂವರೋ ವಾ ಅಸಂವರೋ ವಾ ನತ್ಥಿ। ನ ಹಿ ಚಕ್ಖುಪಸಾದಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸತಿ ವಾ ಮುಟ್ಠಸ್ಸಚ್ಚಂ ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಅಪಿಚ ಯದಾ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಆಪಾಥಂ ಆಗಚ್ಛತಿ, ತದಾ ಭವಙ್ಗೇ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿರುದ್ಧೇ ಕಿರಿಯಾಮನೋಧಾತು ಆವಜ್ಜನಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತತೋ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ದಸ್ಸನಕಿಚ್ಚಂ, ತತೋ ಮನೋಧಾತು ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಕಿಚ್ಚಂ, ತತೋ ವಿಪಾಕಾಹೇತುಕಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ಸನ್ತೀರಣಕಿಚ್ಚಂ, ತತೋ ಕಿರಿಯಾಹೇತುಕಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ವೋಟ್ಠಬ್ಬನಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತದನನ್ತರಂ ಜವನಂ ಜವತಿ।

ತತ್ರಾಪಿ ನೇವ ಭವಙ್ಗಸಮಯೇ ನ ಆವಜ್ಜನಾದೀನಂ ಅಞ್ಞತರಸಮಯೇ ಸಂವರೋ ವಾ ಅಸಂವರೋ ವಾ ಅತ್ಥಿ। ಜವನಕ್ಖಣೇ ಪನ ಸಚೇ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಂ ವಾ ಮುಟ್ಠಸ್ಸಚ್ಚಂ ವಾ ಅಞ್ಞಾಣಂ ವಾ ಅಕ್ಖನ್ತಿ ವಾ ಕೋಸಜ್ಜಂ ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅಸಂವರೋ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಹೋನ್ತೋ ಪನ ಸೋ "ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯೇ ಅಸಂವರೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಯಸ್ಮಾ ತಸ್ಮಿಂ ಅಸಂವರೇ ಸತಿ ದ್ವಾರಮ್ಪಿ ಅಗುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಭವಙ್ಗಮ್ಪಿ ಆವಜ್ಜನಾದೀನಿಪಿ ವೀಥಿಚಿತ್ತಾನಿ। ಯಥಾ ಕಿಂ? ಯಥಾ ನಗರೇ ಚತೂಸು ದ್ವಾರೇಸು ಅಸಂವುತೇಸು ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅನ್ತೋಘರದ್ವಾರಕೋಟ್ಠಕಗಬ್ಭಾದಯೋ ಸಂವುತಾ, ತಥಾಪಿ ಅನ್ತೋನಗರೇ ಸಬ್ಬಂ ಭಣ್ಡಂ ಅರಕ್ಖಿತಂ ಅಗೋಪಿತಮೇವ ಹೋತಿ। ನಗರದ್ವಾರೇನ ಹಿ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಚೋರಾ ಯದಿಚ್ಛನ್ತಿ ತಂ ಕರೇಯ್ಯುಂ, ಏವಮೇವ ಜವನೇ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಾದೀಸು ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ತಸ್ಮಿಂ ಅಸಂವರೇ ಸತಿ ದ್ವಾರಮ್ಪಿ ಅಗುತ್ತಂ ಹೋತಿ ಭವಙ್ಗಮ್ಪಿ ಆವಜ್ಜನಾದೀನಿಪಿ ವೀಥಿಚಿತ್ತಾನಿ।

ಸದ್ಧಾದೇಯ್ಯಾನೀತಿ ಕಮ್ಮಞ್ಚ ಫಲಞ್ಚ ಇಧಲೋಕಞ್ಚ ಪರಲೋಕಞ್ಚ ಸದ್ದಹಿತ್ವಾ ದಿನ್ನಾನಿ। "ಅಯಂ ಮೇ ಞಾತೀತಿ ವಾ, ಮಿತ್ತೋತಿ ವಾ, ಇದಂ ವಾ ಪಟಿಕರಿಸ್ಸತಿ, ಇದಂ ವಾನೇನ ಕತಪುಬ್ಬ"ನ್ತಿ ವಾ ಏವಂ ನ ದಿನ್ನಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ದಿನ್ನಾನಿ ಹಿ ನ ಸದ್ಧಾದೇಯ್ಯಾನಿ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ। **ಭೋಜನಾನೀ**ತಿ ಚ ದೇಸನಾಸೀಸಮತ್ತಮೇತಂ, ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಸದ್ಧಾದೇಯ್ಯಾನಿ ಭೋಜನಾನಿ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಚೀವರಾನಿ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ ಸೇನಾಸನಾನಿ ಸೇವಮಾನಾ ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಂ ಪರಿಭುಞ್ಜಮಾನಾತಿ ಸಬ್ಬಮೇತಂ ವುತ್ತಮೇವ ಹೋತಿ।

ಸೇಯ್ಯಥಿದನ್ತಿ ನಿಪಾತೋ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ, ಕತಮೋ ಹೋತಿ। **ನಚ್ಚಂ** ನಾಮ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ನಚ್ಚಂ, ತಂ ಮಗ್ಗಂ ಗಚ್ಛನ್ತೇನಾಪಿ ಗೀವಂ ಪಸಾರೇತ್ವಾ ದಟ್ಠುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ। **ಗೀತ**ನ್ತಿ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಗೀತಂ। **ವಾದಿತ**ನ್ತಿ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ವಾದಿತಂ। **ಪೇಕ್ಖ**ನ್ತಿ ನಟಸಮಜ್ಜಂ। **ಅಕ್ಖಾನ**ನ್ತಿ ಭಾರತರಾಮಾಯನಾದಿಕಂ। ಯಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಕಥೀಯತಿ, ತತ್ಥ ಗನ್ತುಮ್ಪಿ ನ ವಟ್ಟತಿ। **ಪಾಣಿಸ್ಸರ**ನ್ತಿ ಕಂಸತಾಳಂ, "ಪಾಣಿತಾಳ"ನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ವೇತಾಳ**ನ್ತಿ ಘನತಾಳಂ, "ಮನ್ತೇನ ಮತಸರೀರುಟ್ಠಾಪನ"ನ್ತಿಪಿ ಏಕೇ। **ಕುಮ್ಭಥೂಣ**ನ್ತಿ ಚತುರಸ್ಸಅಮ್ಬಣಕತಾಳಂ , "ಕುಮ್ಭಸದ್ದ"ನ್ತಿಪಿ ಏಕೇ। **ಸೋಭನಕ**ನ್ತಿ ನಟಾನಂ ಅಬ್ಭೋಕ್ಕಿರಣಂ; ಸೋಭನಕರಂ ವಾ, ಪಟಿಭಾನಚಿತ್ತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಚಣ್ಡಾಲ**ನ್ತಿ ಅಯೋಗುಳಕೀಳಾ, "ಚಣ್ಡಾಲಾನಂ ಸಾಣಧೋವನಕೀಳಾ"ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ವಂಸ**ನ್ತಿ ವೇಣುಂ ಉಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾ ಕೀಳನಂ।

ಧೋವನನ್ತಿ ಅಟ್ಠಿಧೋವನಂ, ಏಕಚ್ಚೇಸು ಕಿರ ಜನಪದೇಸು ಕಾಲಙ್ಕತೇ ಞಾತಕೇ ನ ಝಾಪೇನ್ತಿ, ನಿಖಣಿತ್ವಾ ಠಪೇನ್ತಿ। ಅಥ ತೇಸಂ ಪೂತಿಭೂತಂ ಕಾಯಂ ಞತ್ವಾ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಅಟ್ಠೀನಿ ಧೋವಿತ್ವಾ ಗನ್ಧೇಹಿ ಮಕ್ಖೇತ್ವಾ ಠಪೇನ್ತಿ। ತೇ ನಕ್ಖತ್ತಕಾಲೇ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಅಟ್ಠೀನಿ ಠಪೇತ್ವಾ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಸುರಾದೀನಿ ಠಪೇತ್ವಾ ರೋದನ್ತಾ ಪರಿದೇವನ್ತಾ ಸುರಂ ಪಿವನ್ತಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ "ಅತ್ಥಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ದಕ್ಖಿಣೇಸು ಜನಪದೇಸು ಧೋವನಂ ನಾಮ, ತತ್ಥ ಹೋತಿ ಅನ್ನಮ್ಪಿ ಪಾನಮ್ಪಿ ಖಜ್ಜಮ್ಪಿ ಭೋಜ್ಜಮ್ಪಿ ಲೇಯ್ಯಮ್ಪಿ ಪೇಯ್ಯಮ್ಪಿ ನಚ್ಚಮ್ಪಿ ಗೀತಮ್ಪಿ ವಾದಿತಮ್ಪಿ। ಅತ್ಥೇಕಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ಧೋವನಂ, ನೇತಂ ನತ್ಥೀತಿ ವದಾಮೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೧೦೭)। ಏಕಚ್ಚೇ ಪನ "ಇನ್ದಜಾಲೇನ ಅಟ್ಠಿಧೋವನಂ ಧೋವನ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಹತ್ಥಿಯುದ್ಧಾ**ದೀಸು ಭಿಕ್ಖುನೋ ನೇವ ಹತ್ಥಿಆದೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಯುಜ್ಝಿತುಂ, ನ ತೇ ಯುಜ್ಝಾಪೇತುಂ, ನ ಯುಜ್ಝನ್ತೇ ದಟ್ಠುಂ ವಟ್ಟತಿ। **ನಿಬ್ಬುದ್ಧ**ನ್ತಿ ಮಲ್ಲಯುದ್ಧಂ। **ಉಯ್ಯೋಧಿಕ**ನ್ತಿ ಯತ್ಥ ಸಮ್ಪಹಾರೋ ದಿಯ್ಯತಿ। **ಬಲಗ್ಗ**ನ್ತಿ ಬಲಗಣನಟ್ಠಾನಂ। **ಸೇನಾಬ್ಯೂಹ**ನ್ತಿ ಸೇನಾನಿವೇಸೋ, ಸಕಟಬ್ಯೂಹಾದಿವಸೇನ ಸೇನಾಯ ನಿವೇಸನಂ। **ಅನೀಕದಸ್ಸನ**ನ್ತಿ "ತಯೋ ಹತ್ಥೀ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಹತ್ಥಾನೀಕ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಪಾಚಿ॰ ೩೨೪) ನಯೇನ ವುತ್ತಸ್ಸ ಅನೀಕಸ್ಸ ದಸ್ಸನಂ।

ನ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹೀ ಹೋತೀತಿ ಛನ್ದರಾಗವಸೇನ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಏವಂ ಸೇಸಪದಾನಿಪಿ ವುತ್ತಪಟಿಪಕ್ಖನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಯಥಾ ಚ ಹೇಟ್ಠಾ ಜವನೇ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಾದೀಸು ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ತಸ್ಮಿಂ ಅಸಂವರೇ ಸತಿ ದ್ವಾರಮ್ಪಿ ಅಗುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಭವಙ್ಗಮ್ಪಿ ಆವಜ್ಜನಾದೀನಿಪಿ ವೀಥಿಚಿತ್ತಾನೀತಿ ವುತ್ತಂ, ಏವಮಿಧ ತಸ್ಮಿಂ ಸೀಲಾದೀಸು ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ದ್ವಾರಮ್ಪಿ ಗುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಭವಙ್ಗಮ್ಪಿ ಆವಜ್ಜನಾದೀನಿಪಿ ವೀಥಿಚಿತ್ತಾನಿ। ಯಥಾ ಕಿಂ? ಯಥಾ ನಗರದ್ವಾರೇಸು ಸಂವುತೇಸು ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅನ್ತೋಘರಾದಯೋ ಅಸಂವುತಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾಪಿ ಅನ್ತೋನಗರೇ ಸಬ್ಬಂ ಭಣ್ಡಂ ಸುರಕ್ಖಿತಂ ಸುಗೋಪಿತಮೇವ ಹೋತಿ, ನಗರದ್ವಾರೇಸು ಪಿಹಿತೇಸು ಚೋರಾನಂ ಪವೇಸೋ ನತ್ಥಿ। ಏವಮೇವ ಜವನೇ ಸೀಲಾದೀಸು ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ದ್ವಾರಮ್ಪಿ ಗುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಭವಙ್ಗಮ್ಪಿ ಆವಜ್ಜನಾದೀನಿಪಿ ವೀಥಿಚಿತ್ತಾನಿ। ತಸ್ಮಾ ಜವನಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋಪಿ "ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯೇ ಸಂವರೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ। ಇತೋ ಪರಂ ಹೇಟ್ಠಾ ಚ ಉಪರಿ ಚ ವುತ್ತಪರಿಯಾಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ವಿಸೂಕದಸ್ಸನಾತಿ ಪಟಾಣೀದಸ್ಸನತೋ। **ಗಾಮಕಥಾ**ತಿ ಗಾಮವಾಸೀನಂ ಕಥಾ। **ಬಾತ್ತಿಂಸಾ**ತಿ ದ್ವತ್ತಿಂಸ। ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕತ್ತಾ ಸಗ್ಗಮೋಕ್ಖಮಗ್ಗಾನಂ ತಿರಚ್ಛಾನಭೂತಾ ಕಥಾತಿ **ತಿರಚ್ಛಾನಕಥಾ**। ತತ್ಥ ರಾಜಾನಂ ಆರಬ್ಭ "ಮಹಾಸಮ್ಮತೋ ಮನ್ಧಾತಾ ಧಮ್ಮಾಸೋಕೋ ಏವಂ ಮಹಾನುಭಾವೋ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಪವತ್ತಾ ಕಥಾ **ರಾಜಕಥಾ**। ಏಸ ನಯೋ **ಚೋರಕಥಾ**ದೀಸು। ತೇಸು "ಅಸುಕೋ ರಾಜಾ ಅಭಿರೂಪೋ ದಸ್ಸನೀಯೋ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಗೇಹಸ್ಸಿತಕಥಾವ ತಿರಚ್ಛಾನಕಥಾ ಹೋತಿ। "ಸೋಪಿ ನಾಮ ಏವಂ ಮಹಾನುಭಾವೋ ಖಯಂ ಗತೋ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಾ ಪನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭಾವೇ ತಿಟ್ಠತಿ। ಚೋರೇಸುಪಿ "ಮೂಲದೇವೋ ಏವಂ ಮಹಾನುಭಾವೋ, ಮೇಘಮಾಲೋ ಏವಂ ಮಹಾನುಭಾವೋ"ತಿ ತೇಸಂ ಕಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ "ಅಹೋ ಸೂರಾ"ತಿ ಗೇಹಸ್ಸಿತಕಥಾವ ತಿರಚ್ಛಾನಕಥಾ। ಯುದ್ಧೇಪಿ ಭಾರತಯುದ್ಧಾದೀಸು "ಅಸುಕೇನ ಅಸುಕೋ ಏವಂ ಮಾರಿತೋ ಏವಂ ವಿದ್ಧೋ"ತಿ ಕಾಮಸ್ಸಾದವಸೇನೇವ ಕಥಾ ತಿರಚ್ಛಾನಕಥಾ। "ತೇಪಿ ನಾಮ ಖಯಂ ಗತಾ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಾ ಪನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮೇವ ಹೋತಿ।

ಅಪಿ ಚ ಅನ್ನಾದೀಸು "ಏವಂ ವಣ್ಣವನ್ತಂ ಗನ್ಧವನ್ತಂ ರಸವನ್ತಂ ಫಸ್ಸಸಮ್ಪನ್ನಂ ಖಾದಿಮ್ಹ ಭುಞ್ಜಿಮ್ಹ ಪಿವಿಮ್ಹ ಪರಿಭುಞ್ಜಿಮ್ಹಾ"ತಿ ಕಾಮಸ್ಸಾದವಸೇನ ಕಥೇತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ, ಸಾತ್ಥಕಂ ಪನ ಕತ್ವಾ "ಪುಬ್ಬೇ ಏವಂ ವಣ್ಣಾದಿಸಮ್ಪನ್ನಂ ಅನ್ನಂ ಪಾನಂ ವತ್ಥಂ ಸಯನಂ ಮಾಲಂ ಗನ್ಧಂ ಸೀಲವನ್ತಾನಂ ಅದಮ್ಹ, ಚೇತಿಯಪೂಜಂ ಅಕರಿಮ್ಹಾ"ತಿ ಕಥೇತುಂ ವಟ್ಟತಿ। **ಞಾತಿಕಥಾ**ದೀಸು ಪನ "ಅಮ್ಹಾಕಂ ಞಾತಕಾ ಸೂರಾ ಸಮತ್ಥಾ"ತಿ ವಾ, "ಪುಬ್ಬೇ ಮಯಂ ಏವಂ ವಿಚಿತ್ರೇಹಿ ಯಾನೇಹಿ ವಿಚರಿಮ್ಹಾ"ತಿ ವಾ ಅಸ್ಸಾದವಸೇನ ವತ್ತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ, ಸಾತ್ಥಕಂ ಪನ ಕತ್ವಾ "ತೇಪಿ ನೋ ಞಾತಕಾ ಖಯಂ ಗತಾ"ತಿ ವಾ, "ಪುಬ್ಬೇ ಮಯಂ ಏವರೂಪಾ ಉಪಾಹನಾ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಅದಮ್ಹಾ"ತಿ ವಾ ಕಥೇತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಗಾಮಕಥಾಪಿ ಸುನಿವಿಟ್ಠದುನ್ನಿವಿಟ್ಠಸುಭಿಕ್ಖದುಬ್ಭಿಕ್ಖಾದಿವಸೇನ "ಅಸುಕಗಾಮವಾಸಿನೋ ಸೂರಾ ಸಮತ್ಥಾ"ತಿ ವಾ ಏವಂ ಅಸ್ಸಾದವಸೇನ ವತ್ತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ, ಸಾತ್ಥಕಂ ಪನ ಕತ್ವಾ "ಸದ್ಧಾ ಪಸನ್ನಾ"ತಿ ವಾ, "ಖಯವಯಂ ಗತಾ"ತಿ ವಾ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ।

ನಿಗಮನಗರಜನಪದಕಥಾಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಇತ್ಥಿಕಥಾಪಿ ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನಾದೀನಿ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಸ್ಸಾದವಸೇನ ನ ವಟ್ಟತಿ, "ಸದ್ಧಾ ಪಸನ್ನಾ, ಖಯವಯಂ ಗತಾ"ತಿ ಏವಮೇವ ವಟ್ಟತಿ। **ಸೂರಕಥಾ**ಪಿ "ನನ್ದಿಮಿತ್ತೋ ನಾಮ ಯೋಧೋ ಸೂರೋ ಅಹೋಸೀ"ತಿ ಅಸ್ಸಾದವಸೇನ ನ ವಟ್ಟತಿ। "ಸದ್ಧೋ ಅಹೋಸಿ, ಖಯವಯಂ ಗತೋ"ತಿ ಏವಮೇವ ವಟ್ಟತಿ। **ವಿಸಿಖಾಕಥಾ**ಪಿ "ಅಸುಕಾ ವಿಸಿಖಾ ಸುನಿವಿಟ್ಠಾ ದುನ್ನಿವಿಟ್ಠಾ ಸೂರಾ ಸಮತ್ಥಾ"ತಿ ಅಸ್ಸಾದವಸೇನ ನ ವಟ್ಟತಿ। "ಸದ್ಧಾ ಪಸನ್ನಾ, ಖಯವಯಂ ಗತಾ"ಇಚ್ಚೇವ ವಟ್ಟತಿ।

ಕುಮ್ಭಟ್ಠಾನಕಥಾತಿ ಉದಕಟ್ಠಾನಕಥಾ, "ಉದಕತಿತ್ಥಕಥಾ"ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಕುಮ್ಭದಾಸಿಕಥಾ ವಾ। ಸಾಪಿ "ಪಾಸಾದಿಕಾ, ನಚ್ಚಿತುಂ ಗಾಯಿತುಂ ಛೇಕಾ"ತಿ ಅಸ್ಸಾದವಸೇನ ನ ವಟ್ಟತಿ, "ಸದ್ಧಾ ಪಸನ್ನಾ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವಟ್ಟತಿ। **ಪುಬ್ಬಪೇತಕಥಾ**ತಿ ಅತೀತಞಾತಿಕಥಾ। ತತ್ಥ ವತ್ತಮಾನಞಾತಿಕಥಾಸದಿಸೋವ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ನಾನತ್ತಕಥಾತಿ ಪುರಿಮಪಚ್ಛಿಮಕಥಾಹಿ ವಿಮುತ್ತಾ ಅವಸೇಸಾ ನಾನಾಸಭಾವಾ ನಿರತ್ಥಕಕಥಾ। **ಲೋಕಕ್ಖಾಯಿಕಾ**ತಿ "ಅಯಂ ಲೋಕೋ ಕೇನ ನಿಮ್ಮಿತೋ? ಅಸುಕೇನ ನಾಮ ನಿಮ್ಮಿತೋ। ಕಾಕೋ ಸೇತೋ ಅಟ್ಠೀನಂ ಸೇತತ್ತಾ, ಬಲಾಕಾ ರತ್ತಾ ಲೋಹಿತಸ್ಸ ರತ್ತತ್ತಾ"ತಿ ಏವಮಾದಿಕಾ ಲೋಕಾಯತವಿತಣ್ಡಸಲ್ಲಾಪಕಥಾ।

ಸಮುದ್ದಕ್ಖಾಯಿಕಾ ನಾಮ ಕಸ್ಮಾ ಸಮುದ್ದೋ ಸಾಗರೋ? ಸಾಗರದೇವೇನ ಖತತ್ತಾ ಸಾಗರೋ, "ಖತೋ ಮೇ"ತಿ ಹತ್ಥಮುದ್ದಾಯ ಸಯಂ ನಿವೇದಿತತ್ತಾ ಸಮುದ್ದೋತಿ ಏವಮಾದಿಕಾ ನಿರತ್ಥಕಾ ಸಮುದ್ದಕ್ಖಾನಕಥಾ। **ಭವೋ**ತಿ ವುದ್ಧಿ। **ಅಭವೋ**ತಿ ಹಾನಿ। ಇತಿ ಭವೋ ಇತಿ ಅಭವೋತಿ ಯಂ ವಾ ತಂ ವಾ ನಿರತ್ಥಕಕಾರಣಂ ವತ್ವಾ ಪವತ್ತಿತಕಥಾ **ಇತಿಭವಾಭವಕಥಾ**।

ಆವರೇಯ್ಯಾತಿ ಆವರಣಂ ಕರೇಯ್ಯ। **ನಿವಾರೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಆರಮ್ಮಣತೋ ವಾರೇಯ್ಯ। **ಸಂವರೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಸಮ್ಮಾ ನಿಸ್ಸೇಸಂ ಕತ್ವಾ ವಾರೇಯ್ಯ। **ರಕ್ಖೇಯ್ಯಾ**ತಿ ರಕ್ಖಂ ಕರೇಯ್ಯ। **ಗೋಪೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಸಂಗೋಪೇಯ್ಯ। **ಪಿದಹೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಪಿದಹನಂ ಕರೇಯ್ಯ। **ಪಚ್ಛಿನ್ದೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಸೋತಂ ಛಿನ್ದೇಯ್ಯ।

ತೇನ ತೇನ ನ ತುಸ್ಸನ್ತೀತಿ ತೇನ ತೇನ ಅಮ್ಬಿಲಾದಿನಾ ರಸೇನ ನ ಸನ್ತೋಸಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತಿ। **ಅಪರಾಪರಂ ಪರಿಯೇಸನ್ತೀ**ತಿ ಉಪರೂಪರಿ ಗವೇಸನ್ತಿ।

೧೫೮. **ಫಸ್ಸೇನಾ**ತಿ ರೋಗಫಸ್ಸೇನ। **ಭವಞ್ಚ ನಾಭಿಜಪ್ಪೇಯ್ಯಾ**ತಿ ತಸ್ಸ ಫಸ್ಸಸ್ಸ ವಿನೋದನತ್ಥಾಯ ಕಾಮಭವಾದಿಭವಞ್ಚ ನ ಪತ್ಥೇಯ್ಯ। **ಭೇರವೇಸು ಚ ನ ಸಮ್ಪವೇಧೇಯ್ಯಾ**ತಿ ತಸ್ಸ ಫಸ್ಸಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭೂತೇಸು ಸೀಹಬ್ಯಗ್ಘಾದೀಸು ಭೇರವೇಸು ಚ ನ ಸಮ್ಪವೇಧೇಯ್ಯ, ಅವಸೇಸೇಸು ವಾ ಘಾನಿನ್ದ್ರಿಯಮನಿನ್ದ್ರಿಯವಿಸಯೇಸು ನ ಸಮ್ಪವೇಧೇಯ್ಯ। ಏವಂ ಪರಿಪೂರೋ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರೋ ಚ ವುತ್ತೋ ಹೋತಿ। ಪುರಿಮೇಹಿ ವಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇಮಿನಾ "ಅರಞ್ಞೇ ವಸತಾ ಭೇರವಂ ದಿಸ್ವಾ ವಾ ಸುತ್ವಾ ವಾ ನಪ್ಪವೇಧಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಏಕೇನಾಕಾರೇನಾತಿ ಏಕೇನ ಕಾರಣೇನ। **ಭಯಮ್ಪಿ ಭೇರವಮ್ಪಿ ತಞ್ಞೇವಾ**ತಿ ಭಯನ್ತಿ ಚ ಭೇರವನ್ತಿ ಚ ಖುದ್ದಕಮ್ಪಿ ಮಹನ್ತಮ್ಪಿ ಉತ್ತಾಸನಿಮಿತ್ತಮೇವ। ತಮೇವತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ವುತ್ತಂ ಹೇತ**"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಭಯ**ನ್ತಿ ತಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಉಪ್ಪನ್ನಭಯಂ। **ಭಯಾನಕ**ನ್ತಿ ಆಕಾರನಿದ್ದೇಸೋ। **ಛಮ್ಭಿತತ್ತ**ನ್ತಿ ಭಯವಸೇನ ಗತ್ತಚಲನಂ। **ಲೋಮಹಂಸೋ**ತಿ ಲೋಮಾನಂ ಹಂಸನಂ ಉದ್ಧಗ್ಗಭಾವೋ। ಇಮಿನಾ ಪದದ್ವಯೇನ ಕಿಚ್ಚತೋ ಭಯಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪುನ "**ಚೇತಸೋ ಉಬ್ಬೇಗೋ ಉತ್ರಾಸೋ**"ತಿ ಸಭಾವತೋ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಉಬ್ಬೇಗೋ**ತಿ ಭೀರುಕೋ, **ಉತ್ರಾಸೋ**ತಿ ಚಿತ್ತಕ್ಖೋಭೋ। **ಜಾತಿಭಯ**ನ್ತಿ ಜಾತಿಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪನ್ನಭಯಂ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ರಾಜತೋ ಉಪ್ಪನ್ನಭಯಂ **ರಾಜಭಯಂ**। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಅತ್ತಾನುವಾದಭಯ**ನ್ತಿ ಪಾಪಕಮ್ಮಿನೋ ಅತ್ತಾನಂ ಅನುವದನ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಭಯಂ। **ಪರಾನುವಾದಭಯ**ನ್ತಿ ಪರಸ್ಸ ಅನುವಾದತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಭಯಂ।

ದಣ್ಡಭಯನ್ತಿ ಆಗಾರಿಕಸ್ಸ ರಞ್ಞಾ ಪವತ್ತಿತದಣ್ಡಂ, ಅನಾಗಾರಿಕಸ್ಸ ವಿನಯದಣ್ಡಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಭಯಂ। **ದುಗ್ಗತಿಭಯ**ನ್ತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಅಪಾಯೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಭಯಂ। **ಊಮಿಭಯ**ನ್ತಿ ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಉದಕಂ ಓರೋಹನ್ತಸ್ಸ ಪವತ್ತಭಯಂ। ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಕಿರ ಮಹಿನ್ದವೀಚಿ ನಾಮ ಸಟ್ಠಿ ಯೋಜನಾನಿ ಉಗ್ಗಚ್ಛತಿ, ತರಙ್ಗವೀಚಿ ನಾಮ ಪಣ್ಣಾಸ ಯೋಜನಾನಿ, ರೋಹಣವೀಚಿ ನಾಮ ಚತ್ತಾಲೀಸ ಯೋಜನಾನಿ ಉಗ್ಗಚ್ಛತಿ। ಏವರೂಪಾ ಊಮಿಯೋ ಪಟಿಚ್ಚ ಪವತ್ತಂ ಊಮಿಭಯಂ । ಕುಮ್ಭೀಲತೋ ಪವತ್ತಂ ಭಯಂ **ಕುಮ್ಭೀಲಭಯಂ**। ಉದಕಾವಟ್ಟತೋ ಭಯಂ **ಆವಟ್ಟಭಯಂ**। ಸುಸುಕಾ ವುಚ್ಚತಿ ಚಣ್ಡಮಚ್ಛೋ, ತತೋ ಭಯಂ **ಸುಸುಕಾಭಯಂ**। **ಆಜೀವಿಕಭಯ**ನ್ತಿ ಜೀವಿತವುತ್ತಿತೋ ಭಯಂ ಆಜೀವಿಕಭಯಂ। **ಅಸಿಲೋಕಭಯ**ನ್ತಿ ಗರಹತೋ ಭಯಂ।

೧೫೯. **ಲದ್ಧಾ ನ ಸನ್ನಿಧಿಂ ಕಯಿರಾ**ತಿ ಏತೇಸಂ ಅನ್ನಾದೀನಂ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮೇನ ಲಭಿತ್ವಾ "ಅರಞ್ಞೇ ಚ ಸೇನಾಸನೇ ವಸತಾ ದುಲ್ಲಭ"ನ್ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಸನ್ನಿಧಿಂ ನ ಕರೇಯ್ಯ।

ಓದನೋತಿ ಸಾಲಿ ವೀಹಿ ಯವೋ ಗೋಧುಮೋ ಕಙ್ಗು ವರಕೋ ಕುದ್ರೂಸಕೋತಿ ಸತ್ತನ್ನಂ ಧಞ್ಞಾನಂ ಧಞ್ಞಾನುಲೋಮಾನಞ್ಚ ತಣ್ಡುಲೇಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ। **ಕುಮ್ಮಾಸೋ**ತಿ ಯವೇಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ। **ಸತ್ತೂ**ತಿ ಸಾಲಿಆದೀಹಿ ಕತಸತ್ತು। **ಮಚ್ಛೋ** ದಕಸಮ್ಭವೋ। **ಮಂಸಂ** ಪಾಕಟಮೇವ। **ಅಮ್ಬಪಾನ**ನ್ತಿ ಆಮೇಹಿ ವಾ ಪಕ್ಕೇಹಿ ವಾ ಅಮ್ಬೇಹಿ ಕತಪಾನಂ। ತತ್ಥ ಆಮೇಹಿ ಕರೋನ್ತೇನ ಅಮ್ಬತರುಣಾನಿ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಉದಕೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಆತಪೇ ಆದಿಚ್ಚಪಾಕೇನ ಪಚಿತ್ವಾ ಪರಿಸ್ಸಾವೇತ್ವಾ ತದಹು ಪಟಿಗ್ಗಹಿತೇಹಿ ಮಧುಸಕ್ಕರಕಪ್ಪೂರಾದೀಹಿ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಕಾತಬ್ಬಂ। **ಜಮ್ಬುಪಾನ**ನ್ತಿ ಜಮ್ಬುಫಲೇಹಿ ಕತಪಾನಂ। **ಚೋಚಪಾನ**ನ್ತಿ ಅಟ್ಠಿಕೇಹಿ ಕದಲಿಫಲೇಹಿ ಕತಪಾನಂ। **ಮೋಚಪಾನ**ನ್ತಿ ಅನಟ್ಠಿಕೇಹಿ ಕದಲಿಫಲೇಹಿ ಕತಪಾನಂ। **ಮಧುಕಪಾನ**ನ್ತಿ ಮಧುಕಾನಂ ಜಾತಿರಸೇನ ಕತಪಾನಂ। ತಂ ಪನ ಉದಕಸಮ್ಭಿನ್ನಂ ವಟ್ಟತಿ, ಸುದ್ಧಂ ನ ವಟ್ಟತಿ। **ಮುದ್ದಿಕಪಾನ**ನ್ತಿ ಮುದ್ದಿಕಾ ಉದಕೇ ಮದ್ದಿತ್ವಾ ಅಮ್ಬಪಾನಂ ವಿಯ ಕತಪಾನಂ। **ಸಾಲೂಕಪಾನ**ನ್ತಿ ರತ್ತುಪ್ಪಲನೀಲುಪ್ಪಲಾದೀನಂ ಸಾಲೂಕೇ ಮದ್ದಿತ್ವಾ ಕತಪಾನಂ। **ಫಾರುಸಕಪಾನ**ನ್ತಿ ಫಾರುಸಕೇಹಿ ಅಮ್ಬಪಾನಂ ವಿಯ ಕತಪಾನಂ। **ಕೋಸಮ್ಬಪಾನ**ನ್ತಿ ಕೋಸಮ್ಬಫಲೇಹಿ ಕತಪಾನಂ। **ಕೋಲಪಾನ**ನ್ತಿ ಕೋಲಫಲೇಹಿ ಕತಪಾನಂ। **ಬದರಪಾನ**ನ್ತಿ ಮಹಾಕೋಲಫಲೇಹಿ ಅಮ್ಬಪಾನಂ ವಿಯ ಕತಪಾನಂ। ಇಮಾನಿ ಏಕಾದಸ ಪಾನಾನಿ, ತಾನಿಪಿ ಆದಿಚ್ಚಪಾಕಾನಿ ವಟ್ಟನ್ತಿ।

ಘತಪಾನನ್ತಿ ಸಪ್ಪಿಪಾನಂ। **ತೇಲಪಾನ**ನ್ತಿ ತಿಲತೇಲಾದೀನಂ ಪಾನಂ। **ಪಯೋಪಾನ**ನ್ತಿ ಖೀರಪಾನಂ। **ಯಾಗುಪಾನ**ನ್ತಿ ಸೀತಲಾದಿಯಾಗುಪಾನಂ। **ರಸಪಾನ**ನ್ತಿ ಸಾಕಾದಿರಸಪಾನಂ। **ಪಿಟ್ಠಖಜ್ಜಕ**ನ್ತಿ ಸತ್ತನ್ನಂ ತಾವ ಧಞ್ಞಾನಂ ಧಞ್ಞಾನುಲೋಮಾನಂ ಅಪರಣ್ಣಾನಞ್ಚ ಪಿಟ್ಠಂ ಪನಸಪಿಟ್ಠಂ ಲಬುಜಪಿಟ್ಠಂ ಅಮ್ಬಾಟಕಪಿಟ್ಠಂ ಸಾಲಪಿಟ್ಠಂ ಖೀರವಲ್ಲಿಪಿಟ್ಠಞ್ಚಾತಿ ಏವಮಾದೀನಂ ಪಿಟ್ಠೇಹಿ ಕತಂ ಪಿಟ್ಠಖಜ್ಜಕಂ। **ಪೂವಖಜ್ಜಕ**ಮ್ಪಿ ಏತೇಹಿಯೇವ ಕತಂ। **ಮೂಲಖಜ್ಜಕ**ನ್ತಿ ಮೂಲಕಮೂಲಂ ಖಾರಕಮೂಲಂ ಚುಚ್ಚುಮೂಲನ್ತಿ ಏವಮಾದಿ। **ತಚಖಜ್ಜಕ**ನ್ತಿ ಉಚ್ಛುತಚಾದಯೋ। **ಪತ್ತಖಜ್ಜಕ**ನ್ತಿ ನಿಮ್ಬಪಣ್ಣಕುಟಜಪಣ್ಣಪಟೋಲಪಣ್ಣಸುಲಸಪಣ್ಣಾದಯೋ। **ಪುಪ್ಫಖಜ್ಜಕ**ನ್ತಿ ಮೂಲಕಪುಪ್ಫಖಾರಕಪುಪ್ಫಸೇತವರಣಸಿಗ್ಗುಉಪ್ಪಲಪದುಮಕಾದಯೋ। **ಫಲಖಜ್ಜಕ**ನ್ತಿ ಪನಸಲಬುಜತಾಲನಾಳಿಕೇರಅಮ್ಬಾಟಕತಿನ್ತಿಣಿಕಮಾತುಲುಙ್ಗಕಪಿಟ್ಠಫಲಅಲಾಬುಕುಮ್ಭಣ್ಡಫುಸ್ಸ-ಫಲತಿಮ್ಬರೂಸಕತಿಲವಾತಿಙ್ಗಣಚೋಚಮೋಚಮಧುಕಾದೀನಂ ಫಲಾನಂ ಖಜ್ಜಕಂ।

ನ ಕುಹನಾಯಾತಿ ನ ವಿಮ್ಹಾಪನಾಯ। **ನ ಲಪನಾಯಾತಿ** ಪಚ್ಚಯತ್ಥಂ ನ ಲಪನಾಯ। ವಿಹಾರಂ ಆಗತೇ ಮನುಸ್ಸೇ ದಿಸ್ವಾ "ಕಿಮತ್ಥಾಯ ಭೋನ್ತೋ ಆಗತಾ"ತಿ ಭಿಕ್ಖೂ ನಿಮನ್ತೇತುನ್ತಿ। "ಯದಿ ಏವಂ ಗಚ್ಛಥ, ಅಹಂ ಪಚ್ಛತೋ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಗಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ ಏವಂ ನ ಲಪನಾಯ। ಅಥ ವಾ ಅತ್ತಾನಂ ಉಪನೇತ್ವಾ "ಅಹಂ ತಿಸ್ಸೋ, ಮಯಿ ರಾಜಾ ಪಸನ್ನೋ, ಮಯಿ ಅಸುಕೋ ರಾಜಾ ಅಸುಕೋ ಚ ರಾಜಮಹಾಮತ್ತೋ ಪಸನ್ನೋ"ತಿ ಏವಂ ನ ಲಪನಾಯ। **ನ ನೇಮಿತ್ತಿಕತಾಯಾತಿ** ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಪರೇಸಂ ಪಚ್ಚಯದಾನಸಞ್ಞಾಜನಕೇನ ಕಾಯವಚೀಕಮ್ಮೇನ ನ ನೇಮಿತ್ತಿಕತಾಯ। **ನ ನಿಪ್ಪೇಸಿಕತಾಯಾತಿ** ಯಾ ಪರೇಸಂ ಅಕ್ಕೋಸನಾದಿಕಿರಿಯಾ ಯಸ್ಮಾ ವೇಳುಪೇಸಿಕಾ ವಿಯ ಅಬ್ಭಙ್ಗಂ ಪರಸ್ಸ ಗುಣಂ ನಿಪ್ಪೇಸೇತಿ ನಿಪುಞ್ಛತಿ, ಯಸ್ಮಾ ವಾ ಗನ್ಧಜಾತಂ ನಿಪಿಸಿತ್ವಾ ಗನ್ಧಮಗ್ಗನಾ ವಿಯ ಪರಗುಣೇ ನಿಪಿಸಿತ್ವಾ ವಿಚುಣ್ಣೇತ್ವಾ ಏಸಾ ಲಾಭಮಗ್ಗನಾ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ "ನಿಪ್ಪೇಸಿಕತಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ನ ಏವರೂಪಾಯ ನಿಪ್ಪೇಸಿಕತಾಯ। **ನ ಲಾಭೇನ ಲಾಭಂ ನಿಜಿಗೀಸನತಾಯಾತಿ** ಏತ್ಥ **ನಿಜಿಗೀಸನತಾತಿ** ಮಗ್ಗನಾ, ಅಞ್ಞತೋ ಲದ್ಧಞ್ಹಿ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಹರಣವಸೇನ ಲಾಭೇನ ಲಾಭಮಗ್ಗನಾ ನಾಮ ಹೋತಿ। ನ ಏವರೂಪಾಯ ಲಾಭೇನ ಲಾಭಮಗ್ಗನಾಯ।

ನ ದಾರುದಾನೇನಾತಿ ನ ಪಚ್ಚಯಹೇತುಕೇನ ದಾರುದಾನೇನ ವಿಹಾರೇ ಉಟ್ಠಿತಞ್ಹಿ ಅರಞ್ಞತೋ ವಾ ಆಹರಿತ್ವಾ ರಕ್ಖಿತಗೋಪಿತದಾರುಂ "ಏವಂ ಮೇ ಪಚ್ಚಯಂ ದಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ಉಪಟ್ಠಾಕಾನಂ ದಾತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ। ಏವಞ್ಹಿ ಜೀವಿಕಂ ಕಪ್ಪೇನ್ತೋ ಅನೇಸನಾಯ ಮಿಚ್ಛಾಜೀವೇನ ಜೀವತಿ, ಸೋ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಗರಹಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಸಮ್ಪರಾಯೇ ಚ ಅಪಾಯಪರಿಪೂರಕೋ ಹೋತಿ। ಅತ್ತನೋ ಪುಗ್ಗಲಿಕಂ ದಾರುಂ ಕುಸಲಜ್ಝಹತ್ಥಾಯ ದದನ್ತೋ ಕುಲದೂಸಕದುಕ್ಕಟಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ಪರಪುಗ್ಗಲಿಕಂ ಥೇಯ್ಯಚಿತ್ತೇನ ದದನ್ತೋ ಭಣ್ಡಗ್ಘೇನ ಕಾರೇತಬ್ಬೋ। ಸಙ್ಘಿಕೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಸಚೇ ಪನ ತಂ ಇಸ್ಸರತಾಯ ದೇತಿ, ಗರುಭಣ್ಡವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। ಕತರಂ ಪನ ದಾರು ಗರುಭಣ್ಡಂ ಹೋತಿ, ಕತರಂ ನ ಹೋತೀತಿ? ಯಂ ತಾವ ಅರೋಪಿಮಂ ಸಯಂಜಾತಂ, ತಂ ಸಙ್ಘೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಟ್ಠಾನೇಯೇವ ಗರುಭಣ್ಡಂ, ತತೋ ಪರಂ ನ ಗರುಭಣ್ಡಂ। ರೋಪಿಮಟ್ಠಾನೇ ಚ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಗರುಭಣ್ಡಂ, ಪಮಾಣತೋ ಸೂಚಿದಣ್ಡಕಪ್ಪಮಾಣಂ ಗರುಭಣ್ಡಂ।

ನ ವೇಳುದಾನೇನಾತಿಆದೀಸುಪಿ **ನ ವೇಳುದಾನೇನಾತಿ** ನ ಪಚ್ಚಯಹೇತುಕೇನ ವೇಳುದಾನೇನಾತಿಆದಿ ಸಬ್ಬಂ ನ ದಾರುದಾನೇನಾತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ವೇಳು ಪನ ಪಮಾಣತೋ ತೇಲನಾಳಿಪ್ಪಮಾಣೋ ಗರುಭಣ್ಡಂ, ನ ತತೋ ಹೇಟ್ಠಾ। ಮನುಸ್ಸಾ ವಿಹಾರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ವೇಳುಂ ಯಾಚನ್ತಿ, ಭಿಕ್ಖೂ "ಸಙ್ಘಿಕೋ"ತಿ ದಾತುಂ ನ ವಿಸಹನ್ತಿ, ಮನುಸ್ಸಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಯಾಚನ್ತಿ ವಾ ತಜ್ಜೇನ್ತಿ ವಾ, ತದಾ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ "ದಣ್ಡಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಗಣ್ಹಥಾ"ತಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ, ವೇಳುದಾನಂ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ। ಸಚೇ ತೇ ದಣ್ಡಕಮ್ಮತ್ಥಾಯ ವಾಸಿಫರಸುಆದೀನಿ ವಾ ಖಾದನೀಯಂ ವಾ ಭೋಜನೀಯಂ ವಾ ದೇನ್ತಿ, ಗಹೇತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ।

ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ "ದಡ್ಢಗೇಹಾ ಮನುಸ್ಸಾ ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತಾ ನ ವಾರೇತಬ್ಬಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಚೇ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ವೇಳುಗುಮ್ಬೇ ವೇಳುದೂಸಿಕಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಅಕೋಟ್ಟಾಪೇನ್ತಾನಂ ವೇಳು ನಸ್ಸತಿ। "ಕಿಂ ಕಾತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರೇ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಆಚಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ। ಸಚೇ ಕೋಟ್ಟೇತುಂ ನ ಇಚ್ಛನ್ತಿ, "ಸಮಂ ಭಾಗಂ ಲಭಿಸ್ಸಥಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ನ ಇಚ್ಛನ್ತಿಯೇವ, "ದ್ವೇ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಲಭಿಸ್ಸಥಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ಏವಮ್ಪಿ ಅನಿಚ್ಛನ್ತೇಸು ನಟ್ಠೇನ ಅತ್ಥೋ ನತ್ಥಿ, "ತುಮ್ಹಾಕಂ ಖಣೇ ಸತಿ ದಣ್ಡಕಮ್ಮಂ ಕರಿಸ್ಸಥ, ಕೋಟ್ಟೇತ್ವಾ ಗಣ್ಹಥಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ವೇಳುದಾನಂ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ। ವೇಳುಗುಮ್ಬೇ ಅಗ್ಗಿಮ್ಹಿ ಉಟ್ಠಿತೇಪಿ ಉದಕೇನ ವುಯ್ಹಮಾನವೇಳೂಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಪತ್ತದಾನೇ ಗರುಭಣ್ಡತಾಯ ಅಯಂ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ - ಪತ್ತಮ್ಪಿ ಹಿ ಯತ್ಥ ವಿಕ್ಕಾಯತಿ, ಗನ್ಧಕಾರಾದಯೋ ಗನ್ಧಪಲಿವೇಠನಾದೀನಂ ಅತ್ಥಾಯ ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ತಾದಿಸೇ ದುಲ್ಲಭಟ್ಠಾನೇಯೇವ ಗರುಭಣ್ಡಂ ಹೋತಿ। ಏಸ ತಾವ ಕಿಂಸುಕಪತ್ತಕಣ್ಣಪಿಳನ್ಧನತಾಲಪತ್ತಾದೀಸು ವಿನಿಚ್ಛಯೋ। ತಾಲಪಣ್ಣಮ್ಪಿ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಠಾನೇ ಕಥೇತಬ್ಬಂ - ತಾಲಪಣ್ಣಮ್ಪಿ ಹಿ ಸಯಂಜಾತೇ ತಾಲವನೇ ಸಙ್ಘೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಟ್ಠಾನೇಯೇವ ಗರುಭಣ್ಡಂ, ನ ತತೋ ಪರಂ, ರೋಪಿಮತಾಲೇಸು ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಗರುಭಣ್ಡಂ, ತಸ್ಸ ಪಮಾಣಂ ಹೇಟ್ಠಿಮಕೋಟಿಯಾ ಅಟ್ಠಙ್ಗುಲಪ್ಪಮಾಣೋಪಿ ರಿತ್ತಪೋತ್ಥಕೋ। ತಿಣಮ್ಪಿ ಏತ್ಥೇವ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಕಥೇತಬ್ಬಂ। ಯತ್ಥ ಪನ ತಿಣಂ ನತ್ಥಿ,

ತತ್ಥ ತಾಲನಾಳಿಕೇರಪಣ್ಣಾದೀಹಿಪಿ ಛಾದೇನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ತಾನಿಪಿ ತಿಣೇನೇವ ಸಙ್ಗಹಿತಾನಿ। ಇತಿ ಮುಞ್ಜಪಲಾಲಾದೀಸು ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಮುಟ್ಠಿಪ್ಪಮಾಣಂ ತಿಣಂ। ನಾಳಿಕೇರಪಣ್ಣಾದೀಸು ಚ ಏಕಪಣ್ಣಮ್ಪಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ದಿನ್ನಂ ವಾ ತತ್ಥ ಜಾತಂ ವಾ ಬಹಿಆರಾಮೇ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ತಿಣವತ್ಥುಮ್ಹಿ ಜಾತತಿಣಂ ವಾ ರಕ್ಖಿತಗೋಪಿತಂ ವಾ ಗರುಭಣ್ಡಂ ಹೋತಿ। ತಂ ಪನ ಸಙ್ಘಕಮ್ಮೇ ಚ ಚೇತಿಯಕಮ್ಮೇ ಚ ಕತೇ ಅತಿರೇಕಂ ಪುಗ್ಗಲಿಕಕಮ್ಮೇ ದಾತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತದಾರುವೇಳೂಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಪುಪ್ಫದಾನೇ “ಏತ್ತಕೇಸು ರುಕ್ಖೇಸು ಪುಪ್ಫಾನಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಯಾಗುಭತ್ತತ್ಥಾಯ ಉಪನೇನ್ತು, ಏತ್ತಕೇಸು ಸೇನಾಸನಪಟಿಸಙ್ಖರಣೇ ಉಪನೇನ್ತೂ”ತಿ ಏವಂ ನಿಯಮಿತಟ್ಠಾನೇಯೇವ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಗರುಭಣ್ಡಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಯದಿ ಸಾಮಣೇರಾ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಓಚಿನಿತ್ವಾ ರಾಸಿಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಪಞ್ಚಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪುಪ್ಫಭಾಜಕೋ ಭಿಕ್ಖು ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಗಣೇತ್ವಾ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಕರೋತಿ। ಸೋ ಸಮ್ಪತ್ತಪರಿಸಾಯ ಸಙ್ಘಂ ಅನಾಪುಚ್ಛಿತ್ವಾವ ದಾತುಂ ಲಭತಿ। ಅಸಮ್ಮತೇನ ಪನ ಆಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ದಾತಬ್ಬಂ। ಭಿಕ್ಖುನೋ ಪನ ಕಸ್ಸ ಪುಪ್ಫಾನಿ ದಾತುಂ ಲಬ್ಭತಿ, ಕಸ್ಸ ನ ಲಬ್ಭತೀತಿ? ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ಗೇಹಂ ಹರಿತ್ವಾಪಿ ಗೇಹತೋ ಪಕ್ಕೋಸಾಪೇತ್ವಾಪಿ “ವತ್ಥುಪೂಜಂ ಕರೋಥಾ”ತಿ ದಾತುಂ ಲಬ್ಭತಿ, ಪಿಳನ್ಧನತ್ಥಾಯ ನ ಲಬ್ಭತಿ। ಸೇಸಞಾತೀನಂ ಪನ ಹರಿತ್ವಾ ನ ದಾತಬ್ಬಂ, ಪಕ್ಕೋಸಾಪೇತ್ವಾ ಪೂಜನತ್ಥಾಯ ದಾತಬ್ಬಂ। ಸೇಸಜನಸ್ಸ ಪೂಜನಟ್ಠಾನಂ ಸಮ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಅಪಚ್ಚಾಸೀಸನ್ತೇನ ದಾತಬ್ಬಂ, ಪುಪ್ಫದಾನಂ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ।

ವಿಹಾರೇ ಬಹೂನಿ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಪುಪ್ಫನ್ತಿ, ಭಿಕ್ಖುನಾ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರನ್ತೇನ ಮನುಸ್ಸೇ ದಿಸ್ವಾ “ವಿಹಾರೇ ಬಹೂನಿ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಪೂಜೇಥಾ”ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ವಚನಮತ್ತೇ ದೋಸೋ ನತ್ಥಿ, “ಮನುಸ್ಸಾ ಖಾದನೀಯಭೋಜನೀಯಂ ಆದಾಯ ಆಗಮಿಸ್ಸನ್ತೀ”ತಿ ಚಿತ್ತೇನ ಪನ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಸಚೇ ವದತಿ, ಖಾದನೀಯಭೋಜನೀಯಂ ನ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಂ। ಮನುಸ್ಸಾ ಅತ್ತನೋ ಧಮ್ಮತಾಯ “ವಿಹಾರೇ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಅತ್ಥೀ”ತಿ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ “ಅಸುಕದಿವಸೇ ವಿಹಾರಂ ಆಗಮಿಸ್ಸಾಮ, ಸಾಮಣೇರಾನಂ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಓಚಿನಿತುಂ ಮಾ ದೇಥಾ”ತಿ ವದನ್ತಿ। ಭಿಕ್ಖು ಸಾಮಣೇರಾನಂ ಕಥೇತುಂ ಪಮುಟ್ಠೋ, ಸಾಮಣೇರೇಹಿ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಓಚಿತಾನಿ, ಮನುಸ್ಸಾ ಭಿಕ್ಖುಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಮಯಂ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಅಸುಕದಿವಸೇ ಏವಂ ಆರೋಚಯಿಮ್ಹ “ಸಾಮಣೇರಾನಂ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಓಚಿನಿತುಂ ಮಾ ದೇಥಾ”ತಿ, ಕಸ್ಮಾ ನ ವಾರಯಿತ್ಥಾತಿ? “ಸತಿ ಮೇ ಪಮುಟ್ಠಾ, ಪುಪ್ಫಾನಿ ಓಚಿನಿತಮತ್ತಾನೇವ, ನ ತಾವ ಪೂಜಾ ಕತಾ”ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ, “ಗಣ್ಹಥ ಪೂಜೇಥಾ”ತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಸಚೇ ವದತಿ, ಆಮಿಸಂ ನ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಂ। ಅಪರೋ ಭಿಕ್ಖು ಸಾಮಣೇರಾನಂ ಆಚಿಕ್ಖತಿ “ಅಸುಕಗಾಮವಾಸಿನೋ ‘ಪುಪ್ಫಾನಿ ಮಾ ಓಚಿನಿತ್ಥಾ’ತಿ ಆಹಂಸೂ”ತಿ ಮನುಸ್ಸಾಪಿ ಆಮಿಸಂ ಆಹರಿತ್ವಾ ದಾನಂ ದತ್ವಾ ವದನ್ತಿ “ಅಮ್ಹಾಕಂ ಮನುಸ್ಸಾ ನ ಬಹುಕಾ, ಸಾಮಣೇರೇ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಸಹ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಓಚಿನಿತುಂ ಆಣಾಪೇಥಾ”ತಿ। “ಸಾಮಣೇರೇಹಿ ಭಿಕ್ಖಾ ಲದ್ಧಾ। ಯೇ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರಂ ನ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತೇ ಸಯಮೇವ ಜಾನಿಸ್ಸನ್ತಿ ಉಪಾಸಕಾ”ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಏತ್ತಕಂ ನಯಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಸಾಮಣೇರೇ ಪುತ್ತೇ ವಾ ಭಾತಿಕೇ ವಾ ಕತ್ವಾ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಓಚಿನಾಪೇತುಂ ದೋಸೋ ನತ್ಥಿ, ಪುಪ್ಫದಾನಂ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ।

ಫಲದಾನೇ ಫಲಮ್ಪಿ ಪುಪ್ಫಂ ವಿಯ ನಿಯಮಿತಮೇವ ಗರುಭಣ್ಡಂ ಹೋತಿ। ವಿಹಾರೇ ಬಹುಕಸ್ಮಿಂ ಫಲಾಫಲೇ ಸತಿ ಅಫಾಸುಕಮನುಸ್ಸಾ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಯಾಚನ್ತಿ, ಭಿಕ್ಖೂ “ಸಙ್ಘಿಕ”ನ್ತಿ ದಾತುಂ ನ ಉಸ್ಸಹನ್ತಿ, ಮನುಸ್ಸಾ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಿನೋ ಅಕ್ಕೋಸನ್ತಿ ಪರಿಭಾಸನ್ತಿ, ತತ್ಥ ಕಿಂ ಕಾತಬ್ಬನ್ತಿ? ಫಲೇಹಿ ವಾ ರುಕ್ಖೇಹಿ ವಾ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಕಥಿಕಾ ಕಾತಬ್ಬಾ “ಅಸುಕೇ ಚ ರುಕ್ಖೇ ಅಸುಕೇ ಚ ರುಕ್ಖೇ ಏತ್ತಕಾನಿ ಫಲಾನಿ ಗಣ್ಹನ್ತಾ, ಏತ್ತಕೇಸು ವಾ ರುಕ್ಖೇಸು ಫಲಾನಿ ಗಣ್ಹನ್ತಾ ನ ವಾರೇತಬ್ಬಾ”ತಿ। ಚೋರಾ ವಾ ಇಸ್ಸರಾ ವಾ ಬಲಕ್ಕಾರೇನ ಗಣ್ಹನ್ತಾ ನ ವಾರೇತಬ್ಬಾ। ಕುದ್ಧಾ ಹಿ ತೇ ಸಕಲವಿಹಾರಮ್ಪಿ ನಾಸೇಯ್ಯುಂ, ಆದೀನವೋ ಪನ ಕಥೇತಬ್ಬೋತಿ।

ಸಿನಾನದಾನೇ ಸಿನಾನಚುಣ್ಣಾನಿ ಕೋಟ್ಟಿತಾನಿ ನ ಗರುಭಣ್ಡಾನಿ, ಅಕೋಟ್ಟಿತೋ ರುಕ್ಖೋ ಠಿತೋವ ರುಕ್ಖತಚೋ ಗರುಭಣ್ಡಂ, ಚುಣ್ಣಂ ಪನ ಅಗಿಲಾನಸ್ಸ ರಜನನಿಪಕ್ಕಂ ವಟ್ಟತಿ। ಗಿಲಾನಸ್ಸ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಚುಣ್ಣಂ ದಾತುಂ ವಟ್ಟತಿಯೇವ।

ನ ಚುಣ್ಣದಾನೇನಾತಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಸಿರೀಸಚುಣ್ಣಾದೀನಂ ದಾನೇನ। **ಮತ್ತಿಕಾದಾನೇ**ಮತ್ತಿಕಾ ಹಿ ಯತ್ಥ ದುಲ್ಲಭಾ ಹೋತಿ, ತತ್ಥೇವ ಗರುಭಣ್ಡಂ। ಸಾಪಿ ಹೇಟ್ಠಿಮಕೋಟಿಯಾ ತಿಂಸಪಲಗುಳಪಿಣ್ಡಪ್ಪಮಾಣಾವ, ತತೋ ಹೇಟ್ಠಾ ನ ಗರುಭಣ್ಡನ್ತಿ।

ದನ್ತಕಟ್ಠದಾನೇ ದನ್ತಕಟ್ಠಂ ಅಚ್ಛಿನ್ನಕಮೇವ ಗರುಭಣ್ಡಂ। ಯೇಸಂ ಸಾಮಣೇರಾನಂ ಸಙ್ಘತೋ ದನ್ತಕಟ್ಠವಾರೋ ಪಾಪುಣಾತಿ, ತೇ ಅತ್ತನೋ ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯಾನಂ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕಂ ದಾತುಂ ನ ಲಭನ್ತಿ। ಯೇಹಿ ಪನ "ಏತ್ತಕಾನಿ ದನ್ತಕಟ್ಠಾನಿ ಆಹರಿತಬ್ಬಾನೀ"ತಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ವಾರಾ ಗಹಿತಾ, ತೇ ಅತಿರೇಕಾನಿ ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯಾನಂ ದಾತುಂ ಲಭನ್ತಿ। ಏಕೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ದನ್ತಕಟ್ಠಮಾಳಕತೋ ಬಹೂನಿ ದನ್ತಕಟ್ಠಾನಿ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ, ದೇವಸಿಕಂ ಏಕೇಕಮೇವ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕಂ ವಸನ್ತೇನಾಪಿ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಗಣಯಿತ್ವಾ ಯತ್ತಕಾನಿ ಅತ್ತನೋ ಪಾಪುಣನ್ತಿ, ತತ್ತಕಾನೇವ ಗಹೇತ್ವಾ ಗನ್ತಬ್ಬಂ। ಅನ್ತರಾ ಆಗನ್ತುಕೇಸು ವಾ ಆಗತೇಸು ದಿಸಂ ವಾ ಪಕ್ಕಮನ್ತೇಸು ಆಹರಿತ್ವಾ ಗಹಿತಟ್ಠಾನೇಯೇವ ಠಪೇತಬ್ಬಾನಿ। **ನ ಮುಖೋದಕದಾನೇನಾತಿ** ನ ಮುಖಧೋವನಉದಕದಾನೇನ।

ನ ಚಾಟುಕಮ್ಯತಾಯಾತಿಆದೀಸು ಚಾಟುಕಮ್ಯತಾ ವುಚ್ಚತಿ ಅತ್ತಾನಂ ದಾಸಂ ವಿಯ ನೀಚಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಪರಸ್ಸ ಖಲಿತವಚನಮ್ಪಿ ಸಣ್ಠಪೇತ್ವಾ ಪಿಯಕಾಮತಾಯ ಪಗ್ಗಯ್ಹವಚನಂ। **ನ ಮುಗ್ಗಸೂಪ್ಯತಾಯಾತಿ** ನ ಮುಗ್ಗಸೂಪಸಮಾನತಾಯ। ಮುಗ್ಗಸೂಪಸಮಾನತಾತಿ ಸಚ್ಚಾಲಿಕೇನ ಜೀವಿಕಂ ಕಪ್ಪನತಾಯ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಯಥಾ ಹಿ ಮುಗ್ಗಸೂಪೇ ಪಚ್ಚನ್ತೇ ಬಹೂ ಮುಗ್ಗಾ ಪಾಕಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ಥೋಕಾ ನ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ಸಚ್ಚಾಲಿಕೇನ ಜೀವಿಕಕಪ್ಪಕೇ ಪುಗ್ಗಲೇ ಬಹು ಅಲಿಕಂ ಹೋತಿ, ಅಪ್ಪಕಂ ಸಚ್ಚಂ। ಯಥಾ ವಾ ಮುಗ್ಗಸೂಪಸ್ಸ ಅಪವಿಸನಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಏವಮೇವ ಸಚ್ಚಾಲಿಕವುತ್ತಿನೋ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಸಿಙ್ಘಾಟಕಂ ವಿಯ ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಪತಿಟ್ಠಾತಿ। ತೇನಸ್ಸ ಸಾ ಮುಸಾವಾದಿತಾ "ಮುಗ್ಗಸೂಪ್ಯತಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ। **ನ ಪಾರಿಭಟ್ಯತಾಯಾತಿ** ನ ಪರಿಭಟಕಮ್ಮಭಾವೇನ। ಪರಿಭಟಸ್ಸ ಹಿ ಕಮ್ಮಂ ಪಾರಿಭಟ್ಯಂ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ ಪಾರಿಭಟ್ಯತಾ, ಅಲಙ್ಕಾರಕರಣಾದೀಹಿ ದಾರಕಕೀಳಾಪನಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। **ನ ಪೀಠಮದ್ದಿಕತಾಯಾತಿ** ನ ಸಹಸಾ ಘರಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಪೀಠಕೇ ನಿಸೀದನಕತಾಯ।

ನ ವತ್ಥುವಿಜ್ಜಾಯಾತಿಆದೀಸು **ವತ್ಥುವಿಜ್ಜಾ** ನಾಮ ಗಾಮನಿಗಮನಗರಾದೀನಂ ಸುನಿವಿಟ್ಠದುನ್ನಿವಿಟ್ಠಜಾನನಸತ್ಥಂ। **ತಿರಚ್ಛಾನವಿಜ್ಜಾ** ನಾಮ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕತ್ತಾ ಸಗ್ಗಮೋಕ್ಖಮಗ್ಗಾನಂ ತಿರಚ್ಛಾನಭೂತಾ ಅಙ್ಗಸತ್ಥನಿಮಿತ್ತಾದಿಕಾ ಅವಸೇಸವಿಜ್ಜಾ। **ಅಙ್ಗವಿಜ್ಜಾ** ನಾಮ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಾನಂ ಸುಭಗದುಬ್ಭಗಲಕ್ಖಣಜಾನನಂ। **ನಕ್ಖತ್ತವಿಜ್ಜಾ** ನಾಮ ನಕ್ಖತ್ತಾನಂ ಯೋಗಜಾನನಸತ್ಥಂ।

ನ ದೂತಗಮನೇನಾತಿ ನ ದೂತೇಯ್ಯಂ ಕತ್ವಾ ಗಮನೇನ। **ನ ಪಹಿಣಗಮನೇನಾತಿ** ನ ಗಿಹೀನಂ ಸಾಸನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಘರಾ ಘರಂ ಪಹಿತಸ್ಸ ಗಮನೇನ। **ನ ಜಙ್ಘಪೇಸನಿಯೇನಾತಿ** ಗಾಮನ್ತರದೇಸನ್ತರಾದೀಸು ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಗಿಹೀನಂ ಸಾಸನಪಟಿಸಾಸನಂ ಹರಣೇನ। ಇದಞ್ಹಿ ಜಙ್ಘಪೇಸನಿಯಂ ನಾಮ ಅತ್ತನೋ ಮಾತಾಪಿತೂನಂ, ಯೇ ಚಾಸ್ಸ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಸಾಸನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಕತ್ಥಚಿ ಗಮನವಸೇನ ವಟ್ಟತಿ। ಚೇತಿಯಸ್ಸ ವಾ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ವಾ ಅತ್ತನೋ ವಾ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತಾನಂ ವಡ್ಢಕೀನಮ್ಪಿ ಸಾಸನಂ ಹರಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಮನುಸ್ಸಾ "ದಾನಂ ದಸ್ಸಾಮ, ಪೂಜಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಆಚಿಕ್ಖಥಾ"ತಿ ಚ ವದನ್ತಿ; "ಅಸುಕತ್ಥೇರಸ್ಸ ನಾಮ ದೇಥಾ"ತಿ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ವಾ ಭೇಸಜ್ಜಂ ವಾ ಚೀವರಂ ವಾ ದೇನ್ತಿ, "ವಿಹಾರೇ ಪೂಜಂ ಕರೋಥಾ"ತಿ ಮಾಲಾಗನ್ಧವಿಲೇಪನಾದೀನಿ ವಾ ಧಜಪಟಾಕಾದೀನಿ ವಾ ನಿಯ್ಯಾತೇನ್ತಿ। ಸಬ್ಬಂ ಹರಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ, ಜಙ್ಘಪೇಸನಿಯಂ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ। ಸೇಸಸಾಸನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ಪದವಾರೇ ಪದವಾರೇ ದೋಸೋ।

ನ ವೇಜ್ಜಕಮ್ಮೇನಾತಿ ನ ವೇಜ್ಜೇನ ಹುತ್ವಾ ಕಾಯತಿಕಿಚ್ಛನಾದಿಭೇಸಜ್ಜಕರಣೇನ। ಭೇಸಜ್ಜಂ ಪನ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಸಹಧಮ್ಮಿಕಾನಂ ಕಾತಬ್ಬಂ ಭಿಕ್ಖುಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನಿಯಾ ಸಿಕ್ಖಮಾನಾಯ ಸಾಮಣೇರಸ್ಸ ಸಾಮಣೇರಿಯಾ। ಸಮಸೀಲಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾನಞ್ಹಿ ಏತೇಸಂ ತೀಸು ಸಿಕ್ಖಾಸು ಯುತ್ತಾನಂ ಭೇಸಜ್ಜಂ ಅಕಾತುಂ ನ ಲಬ್ಭತಿ। ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ತದುಪಟ್ಠಾಕಾನಂ ಅತ್ತನೋ ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಕರಸ್ಸ ಪಣ್ಡುಪಲಾಸಸ್ಸಾತಿ ಏತೇಸಂ ಪಞ್ಚನ್ನಮ್ಪಿ ಕಾತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಜೇಟ್ಠಭಾತು, ಕನಿಟ್ಠಭಾತು, ಜೇಟ್ಠಭಗಿನಿಯಾ, ಕನಿಟ್ಠಭಗಿನಿಯಾ,

ಚೂಳಮಾತುಯಾ, ಮಹಾಮಾತುಯಾ, ಚೂಳಪಿತುನೋ, ಮಹಾಪಿತುನೋ, ಪಿತುಚ್ಛಾಯ, ಮಾತುಚ್ಛಾಯಾತಿ ಏತೇಸಂ ಪನ ದಸನ್ನಮ್ಪಿ ಕರೋನ್ತೇನ ತೇಸಂಯೇವ ಸನ್ತಕಂ ಭೇಸಜ್ಜಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಕೇವಲಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ದಾತಬ್ಬಂ। ಸಚೇ ನಪ್ಪಹೋತಿ, ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕಂ ತಾವಕಾಲಿಕಂ ದಾತಬ್ಬಂ। ಏತೇಸಂ ಪುತ್ತಪರಮ್ಪರಾ ಯಾವ ಸತ್ತಮಾ ಕುಲಪರಿವಟ್ಟಾ, ತಾವ ಚತ್ತಾರೋ ಪಚ್ಚಯೇ ಆಹರಾಪೇನ್ತಸ್ಸ ಅಕತವಿಞ್ಞತ್ತಿ ವಾ, ಭೇಸಜ್ಜಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ವೇಜ್ಜಕಮ್ಮಂ ವಾ, ಕುಲದೂಸಕಾಪತ್ತಿ ವಾ ನ ಹೋತಿ।

ನ ಪಿಣ್ಡಪಟಿಪಿಣ್ಡಕೇನಾತಿ ಏತ್ಥ ಪಿಣ್ಡಪಾತೋ ಕಸ್ಸ ದಾತಬ್ಬೋ, ಕಸ್ಸ ನ ದಾತಬ್ಬೋ? ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ತದುಪಟ್ಠಾಕಾನಂ ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಕರಸ್ಸ ಪಣ್ಡುಪಲಾಸಸ್ಸ ಸಮ್ಪತ್ತಸ್ಸ ದಾಮರಿಕಚೋರಸ್ಸ ಇಸ್ಸರಸ್ಸಾಪಿ ದಾತಬ್ಬೋ। ಏತೇಸಂ ದತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಲದ್ಧಮ್ಪಿ ಪಿಣ್ಡಪಟಿಪಿಣ್ಡಂ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ। **ನ ದಾನಾನುಪ್ಪದಾನೇನಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ದಿನ್ನಕಾನಂ ನ ಪುನ ದಾನೇನ। **ಧಮ್ಮೇನಾ**ತಿ ಧಮ್ಮೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ। **ಸಮೇನಾ**ತಿ ಕಾಯಸುಚರಿತಾದಿನಾ। **ಲದ್ಧಾ**ತಿ ಕಾಯೇನ ಲದ್ಧಾ। **ಲಭಿತ್ವಾ**ತಿ ಚಿತ್ತೇನ ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ। **ಅಧಿಗನ್ತ್ವಾ**ತಿ ಸಮ್ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ। **ವಿನ್ದಿತ್ವಾ**ತಿ ಞಾಣೇನ ವಿನ್ದಿತ್ವಾ। **ಪಟಿಲಭಿತ್ವಾ**ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಲಭಿತ್ವಾ।

ಅನ್ನಸನ್ನಿಧಿನ್ತಿ ಏತ್ಥ ದುವಿಧಾ ಅನ್ನಕಥಾ ವಿನಯವಸೇನ ಚ ಸಲ್ಲೇಖವಸೇನ ಚ। ವಿನಯವಸೇನ ತಾವ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಅನ್ನಂ ಅಜ್ಜ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಂ ಅಪರಜ್ಜು ಸನ್ನಿಧಿಕಾರಕಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ಪರಿಭೋಗೇ ಪಾಚಿತ್ತಿಯಂ। ಅತ್ತನಾ ಲದ್ಧಂ ಪನ ಸಾಮಣೇರಾನಂ ದತ್ವಾ ತೇಹಿ ಲದ್ಧಂ ಠಪಾಪೇತ್ವಾ ದುತಿಯದಿವಸೇ ಭುಞ್ಜಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ, ಸಲ್ಲೇಖೋ ಪನ ನ ಹೋತಿ।

ಪಾನಸನ್ನಿಧಿಮ್ಹಿಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಏತ್ಥ ಪಾನಂ ನಾಮ ಅಮ್ಬಪಾನಾದೀನಿ ಅಟ್ಠ ಪಾನಾನಿ, ಯಾನಿ ಚೇ ತೇಸಂ ಅನುಲೋಮಾನಿ।

ವತ್ಥಸನ್ನಿಧಿನ್ತಿಆದಿಮ್ಹಿ ಅನಧಿಟ್ಠಿತಾವಿಕಪ್ಪಿತಂ ಸನ್ನಿಧಿ ಚ ಹೋತಿ ಸಲ್ಲೇಖಞ್ಚ ಕೋಪೇತಿ। ಅಯಂ ಪರಿಯಾಯ ಕಥಾವ, ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಪನ ತಿಚೀವರಸನ್ತುಟ್ಠೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಚತುತ್ಥಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ದಾತಬ್ಬಂ। ಸಚೇ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ದಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಯಸ್ಸ ಪನ ದಾತುಕಾಮೋ ಹೋತಿ, ಸೋ ಉದ್ದೇಸತ್ಥಾಯ ವಾ ಪರಿಪುಚ್ಛತ್ಥಾಯ ವಾ ಗತೋ, ಆಗತಮತ್ತೇ ದಾತಬ್ಬಂ, ಅದಾತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ। ಚೀವರೇ ಪನ ಅಪ್ಪಹೋನ್ತೇ ಸತಿಯಾ ಪಚ್ಚಾಸಾಯ ಅನುಞ್ಞಾತಕಾಲಂ ಠಪೇತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಸೂಚಿಸುತ್ತಚೀವರಕಾರಕಾನಂ ಅಲಾಭೇನ ತತೋ ಪರಮ್ಪಿ ವಿನಯಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಠಪೇತುಂ ವಟ್ಟತಿ। "ಇಮಸ್ಮಿಂ ಜಿಣ್ಣೇ ಪುನ ಈದಿಸಂ ಕುತೋ ಲಭಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಪನ ಠಪೇತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ, ಸನ್ನಿಧಿ ಚ ಹೋತಿ, ಸಲ್ಲೇಖಞ್ಚ ವಿಕೋಪೇತಿ।

ಯಾನಸನ್ನಿಧಿಮ್ಹಿ ಯಾನಂ ನಾಮ ವಯ್ಹಂ ರಥೋ ಸಕಟಂ ಸನ್ದಮಾನಿಕಾ ಸಿವಿಕಾ ಪಾಟಙ್ಕೀತಿ ನೇತಂ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ಯಾನಂ। ಉಪಾಹನಾ ಪನ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ಯಾನಂಯೇವ। ಏಕಭಿಕ್ಖುಸ್ಸ ಹಿ ಏಕೋ ಅರಞ್ಞತ್ಥಾಯ, ಏಕಾ ಧೋತಪಾದಕತ್ಥಾಯಾತಿ ಉಕ್ಕಂಸತೋ ದ್ವೇ ಉಪಾಹನಸಙ್ಘಾಟಾ ವಟ್ಟನ್ತಿ, ತತಿಯಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ದಾತಬ್ಬೋ, "ಇಮಸ್ಮಿಂ ಜಿಣ್ಣೇ ಅಞ್ಞಂ ಕುತೋ ಲಭಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಹಿ ಠಪೇತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ, ಸನ್ನಿಧಿ ಚ ಹೋತಿ, ಸಲ್ಲೇಖಞ್ಚ ವಿಕೋಪೇತಿ।

ಸಯನಸನ್ನಿಧಿಮ್ಹಿ ಸಯನನ್ತಿ ಮಞ್ಚೋ। ಏಕಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಏಕೋ ಗಬ್ಭೇ ಏಕೋ ದಿವಾಟ್ಠಾನೇತಿ ಉಕ್ಕಂಸತೋ ದ್ವೇ ಮಞ್ಚಾ ವಟ್ಟನ್ತಿ, ತತೋ ಉತ್ತರಿ ಲಭಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ವಾ ಗಣಸ್ಸ ವಾ ದಾತಬ್ಬೋ, ಅದಾತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ, ಸನ್ನಿಧಿ ಚೇವ ಹೋತಿ, ಸಲ್ಲೇಖಞ್ಚ ಕೋಪೇತಿ।

ಗನ್ಧಸನ್ನಿಧಿಮ್ಹಿ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಕಣ್ಡುಕಚ್ಛುಛವಿದೋಸಾದಿಆಬಾಧೇ ಸತಿ ಗನ್ಧೋ ವಟ್ಟತಿ। ತೇನ ಗನ್ಧೇನ ತಸ್ಮಿಂ ರೋಗೇ ವೂಪಸನ್ತೇ ಅಞ್ಞೇಸಂ ವಾ ಆಬಾಧಿಕಾನಂ ದಾತಬ್ಬೋ। ದ್ವಾರೇ ಪಞ್ಚಙ್ಗುಲಘರಧೂಪನಾದೀಸು ವಾ ಉಪನೇತಬ್ಬೋ। "ಪುನ ರೋಗೇ ಸತಿ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಠಪೇತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ, ಗನ್ಧಸನ್ನಿಧಿ ಚ ಹೋತಿ, ಸಲ್ಲೇಖಞ್ಚ ಕೋಪೇತಿ।

ಆಮಿಸನ್ತಿ ಅನ್ನಾದಿವುತ್ತಾವಸೇಸಂವ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಭಿಕ್ಖು "ತಥಾರೂಪೇ ಕಾಲೇ ಉಪಕಾರಾಯ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ತಿಲತಣ್ಡುಲಮುಗ್ಗಮಾಸನಾಳಿಕೇರಲೋಣಮಚ್ಛಮಂಸವಲ್ಲೂರಸಪ್ಪಿತೇಲಗುಳ- ಭಾಜನಾದೀನಿ ಆಹರಾಪೇತ್ವಾ ಠಪೇತಿ। ಸೋ ವಸ್ಸಕಾಲೇ ಕಾಲಸ್ಸೇವ ಸಾಮಣೇರೇಹಿ ಯಾಗುಂ ಪಚಾಪೇತ್ವಾ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ "ಸಾಮಣೇರ ಉದಕಕದ್ದಮೇ ದುಕ್ಖಂ ಗಾಮಂ ಪವಿಸಿತುಂ, ಗಚ್ಛ ಅಸುಕಕುಲಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಮಯ್ಹಂ ವಿಹಾರೇ ನಿಸಿನ್ನಭಾವಂ ಆರೋಚೇಹಿ, ಅಸುಕಕುಲತೋ ದಧಿಆದೀನಿ ಆಹರಾ"ತಿ ಪೇಸೇತಿ। ಭಿಕ್ಖೂಹಿ "ಕಿಂ, ಭನ್ತೇ, ಗಾಮಂ ಪವಿಸಥಾ"ತಿ ವುತ್ತೇಪಿ "ದುಪ್ಪವೇಸೋ ಆವುಸೋ ಇದಾನಿ ಗಾಮೋ"ತಿ ವದತಿ। ತೇ "ಹೋತು, ಭನ್ತೇ, ಅಚ್ಛಥ ತುಮ್ಹೇ, ಮಯಂ ಭಿಕ್ಖಂ ಪರಿಯೇಸಿತ್ವಾ ಆಹರಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಅಥ ಸಾಮಣೇರೋಪಿ ದಧಿಆದೀನಿ ಆಹರಿತ್ವಾ ಭತ್ತಞ್ಚ ಬ್ಯಞ್ಜನಞ್ಚ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಉಪನೇತಿ, ತಂ ಭುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸೇವ ಉಪಟ್ಠಾಕಾ ಭತ್ತಂ ಪಹಿಣನ್ತಿ, ತತೋಪಿ ಮನಾಪಂ ಮನಾಪಂ ಭುಞ್ಜತಿ। ಅಥ ಭಿಕ್ಖೂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತತೋಪಿ ಮನಾಪಂ ಮನಾಪಂ ಗೀವಾಯಾಮಕಂ ಭುಞ್ಜತಿಯೇವ। ಏವಂ ಚತುಮಾಸಮ್ಪಿ ವೀತಿನಾಮೇತಿ। ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಭಿಕ್ಖು "ಮುಣ್ಡಕುಟುಮ್ಬಿಕಜೀವಿಕಂ ಜೀವತಿ, ನ ಸಮಣಜೀವಿಕ"ನ್ತಿ। ಏವರೂಪೋ ಆಮಿಸಸನ್ನಿಧಿ ನಾಮ ಹೋತಿ।

ಭಿಕ್ಖುನೋ ಪನ ವಸನಟ್ಠಾನೇ ಏಕಾ ತಣ್ಡುಲನಾಳಿ ಏಕೋ ಗುಳಪಿಣ್ಡೋ ಚತುಭಾಗಮತ್ತಂ ಸಪ್ಪೀತಿ ಏತ್ತಕಂ ನಿಧೇತುಂ ವಟ್ಟತಿ ಅಕಾಲೇ ಸಮ್ಪತ್ತಚೋರಾನಂ ಅತ್ಥಾಯ। ತೇ ಹಿ ಏತ್ತಕಮ್ಪಿ ಆಮಿಸಪಟಿಸನ್ಥಾರಂ ಅಲಭನ್ತಾ ಜೀವಿತಾಪಿ ವೋರೋಪೇಯ್ಯುಂ, ತಸ್ಮಾ ಸಚೇಪಿ ಏತ್ತಕಂ ನತ್ಥಿ, ಆಹರಾಪೇತ್ವಾಪಿ ಠಪೇತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಅಫಾಸುಕಕಾಲೇ ಚ ಯದೇತ್ಥ ಕಪ್ಪಿಯಂ, ತಂ ಅತ್ತನಾಪಿ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಕಪ್ಪಿಯಕುಟಿಯಂ ಪನ ಬಹುಂ ಠಪೇನ್ತಸ್ಸಾಪಿ ಸನ್ನಿಧಿ ನಾಮ ನತ್ಥಿ।

೧೯೦. **ಝಾಯೀ ನ ಪಾದಲೋಲಸ್ಸಾತಿ** ಝಾನಾಭಿರತೋ ಚ ನ ಚ ಪಾದಲೋಲೋ ಅಸ್ಸ। **ವಿರಮೇ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾ ನಪ್ಪಮಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ** ಹತ್ಥಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾದಿಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ವಿನೋದೇಯ್ಯ, ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಾರಿತಾಯ ಚೇತ್ಥ ನಪ್ಪಮಜ್ಜೇಯ್ಯ।

ಏಕತ್ತಮನುಯುತ್ತೋತಿ ಏಕೀಭಾವಂ ಅನುಯುತ್ತೋ। **ಪರಮತ್ಥಗರುಕೋತಿ** ಉತ್ತಮತ್ಥಗರುಕೋ। "ಸಕತ್ಥಗರುಕೋ"ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ।

ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಾರಾಮೋತಿ ಆರಮಣಂ ಆರಾಮೋ, ತತೋ ತತೋ ಆರಮ್ಮಣತೋ ಪಟಿಸಂಹರಿತ್ವಾ ಏಕೀಭಾವೇ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನೇ ಆರಾಮೋ ಯಸ್ಸ ಸೋ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಾರಾಮೋ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಭವೇಯ್ಯ। ತಸ್ಮಿಂ ರತೋತಿ **ಪಟಿಸಲ್ಲಾನರತೋ**। ಏತೇಹಿ ಸೀಲೇಸು ಪರಿಪೂರಕಾರಿತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ಸೀಲವಿಪನ್ನಸ್ಸ ಏಕಗ್ಗತಾಪಿ ನ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ। **ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಚೇತೋಸಮಥಮನುಯುತ್ತೋತಿ** ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಸಮಥೇ ಯುತ್ತೋ। ಏತ್ಥ ಹಿ ಅಜ್ಝತ್ತನ್ತಿ ವಾ ಅತ್ತನೋತಿ ವಾ ಏತಂ ಏಕತ್ಥಂ, ಬ್ಯಞ್ಜನಮೇವ ನಾನಂ। ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಪನೇತಂ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। **ಅನೂತಿ** ಇಮಿನಾ ಉಪಸಗ್ಗೇನ ಯೋಗೇ ಸಿದ್ಧಂ।

ಅನಿರಾಕತಜ್ಝಾನೋತಿ ಬಹಿ ಅನಿಹತಜ್ಝಾನೋ ಅವಿನಾಸಿತಜ್ಝಾನೋ ವಾ। ನೀಹರಣವಿನಾಸತ್ಥಞ್ಹಿ ಇದಂ ನಿರಾಕರಣಂ ನಾಮ। "ಥಮ್ಭಂ ನಿರಂಕತ್ವಾ ನಿವಾತವುತ್ತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಸು॰ ನಿ॰ ೩೨೮) ಚಸ್ಸ ಪಯೋಗೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋತಿ** ಸತ್ತವಿಧಾಯ ಅನುಪಸ್ಸನಾಯ ಯುತ್ತೋ। ಸತ್ತವಿಧಾ ಅನುಪಸ್ಸನಾ ನಾಮ ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾ ದುಕ್ಖಾನುಪಸ್ಸನಾ ಅನತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾ ನಿಬ್ಬಿದಾನುಪಸ್ಸನಾ ವಿರಾಗಾನುಪಸ್ಸನಾ ನಿರೋಧಾನುಪಸ್ಸನಾ ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾನುಪಸ್ಸನಾತಿ। ತಾ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೭೪೧ ಆದಯೋ, ೮೪೯ ಆದಯೋ) ವಿತ್ಥಾರಿತಾ । **ಬ್ರೂಹೇತಾ ಸುಞ್ಞಾಗಾರಾನನ್ತಿ** ವಡ್ಢೇತಾ ಸುಞ್ಞಾಗಾರಾನಂ। ಏತ್ಥ ಚ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ರತ್ತಿನ್ದಿವಂ ಸುಞ್ಞಾಗಾರಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ನಿಸೀದಮಾನೋ ಭಿಕ್ಖು "ಬ್ರೂಹೇತಾ ಸುಞ್ಞಾಗಾರಾನ"ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏಕಭೂಮಕಾದಿಭೇದೇ ಪಾಸಾದೇ ಕುರುಮಾನೋಪಿ ಸುಞ್ಞಾಗಾರಾನಂ ಬ್ರೂಹೇತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಾರೀತಿಆದೀಸು ದಾನಾದೀನಂ ಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಂ ಭಾವನಾಯ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ವಾ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಾ ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಾರಿತಾವಸೇನ ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಾರೀ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಭವೇಯ್ಯ। ಸತತಭಾವೋ ಸಾತಚ್ಚಂ, ಸಾತಚ್ಚಕಾರಿತಾವಸೇನ **ಸಾತಚ್ಚಕಾರೀ**। ನಿರನ್ತರಕಾರಿತಾಯ **ಅಟ್ಠಿತಕಾರೀ**। ಯಥಾ ನಾಮ ಕಕಣ್ಟಕೋ ಥೋಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಥೋಕಂ ತಿಟ್ಠತಿ, ನ ನಿರನ್ತರಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಏವಮೇವ ಯೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಏಕದಿವಸಂ ದಾನಂ ದತ್ವಾ ಪೂಜಂ ವಾ ಕತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ವಾ ಸುತ್ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ವಾ ಕತ್ವಾ ಪುನ ಚಿರಸ್ಸಂ ಕರೋತಿ, ತಂ ನ ನಿರನ್ತರಂ ಪವತ್ತೇತಿ। ಸೋ "ಅಸಾತಚ್ಚಕಾರೀ, ಠಿತಕಾರೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯೋ ಪನ ಏವಂ ನ ಹೋತಿ, ಸೋ ಅಟ್ಠಿತಕಾರೀ। **ಅನೋಲೀನವುತ್ತಿಕೋ**ತಿ ನಿರನ್ತರಕರಣಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ವಿಪ್ಫಾರಸ್ಸ ಅತ್ಥಿತಾಯ ನ ಓಲೀನವುತ್ತಿಕೋ। **ಅನಿಕ್ಖಿತ್ತಚ್ಛನ್ದೋ**ತಿ ಕುಸಲಕಿರಿಯಾಯ ವೀರಿಯಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ ಅನಿಕ್ಖಿತ್ತಭಾವೇನ ಅನಿಕ್ಖಿತ್ತಚ್ಛನ್ದೋ। **ಅನಿಕ್ಖಿತ್ತಧುರೋ**ತಿ ವೀರಿಯಧುರಸ್ಸ ಅನೋರೋಪಕೋ, ಅನೋಸಕ್ಕಿತಮಾನಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅಪ್ಪಟಿವಾನೀತಿ ಅನಿವತ್ತನಂ। **ಅಧಿಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಕುಸಲಕರಣೇ ಪತಿಟ್ಠಾಭಾವೋ। **ಅನುಯೋಗೋ**ತಿ ಅನುಯುಞ್ಜನಂ। **ಅಪ್ಪಮಾದೋ**ತಿ ಸತಿಯಾ ಅವಿಪ್ಪವಾಸೋ।

೧೬೧. **ತನ್ದಿಂ ಮಾಯಂ ಹಸ್ಸಂ ಖಿಡ್ಡ**ನ್ತಿ ಆಲಸಿಯಞ್ಚ ಮಾಯಞ್ಚ ಹಸ್ಸಞ್ಚ ಕಾಯಿಕಂ ವಾಚಸಿಕಂ ಖಿಡ್ಡಞ್ಚ। **ಸವಿಭೂಸ**ನ್ತಿ ಸದ್ಧಿಂ ವಿಭೂಸಾಯ।

ರತ್ತಿನ್ದಿವಂ ಛಕೋಟ್ಠಾಸಂ ಕರಿತ್ವಾತಿ ಪುರಿಮಯಾಮಮಜ್ಝಿಮಯಾಮಪಚ್ಛಿಮಯಾಮವಸೇನ ರತ್ತಿಂ ತಯೋ ತಥಾ ದಿವಾತಿ ಛಬ್ಬಿಧಂ ಕೋಟ್ಠಾಸಂ ಕತ್ವಾ। **ಪಞ್ಚಕೋಟ್ಠಾಸಂ ಪಟಿಜಗ್ಗೇಯ್ಯಾ**ತಿ ರತ್ತಿಂ ಮಜ್ಝಿಮಯಾಮಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಅವಸೇಸಪಞ್ಚಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ನ ನಿದ್ದಂ ಓಕ್ಕಮೇಯ್ಯ। **ಏಕಕೋಟ್ಠಾಸಂ ನಿಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಏಕಂ ಮಜ್ಝಿಮಯಾಮಕೋಟ್ಠಾಸಂ ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ನಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿದ್ದಂ ಓಕ್ಕಮೇಯ್ಯ।

ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ದಿವಸಮ್ಪಿ ಪುಬ್ಬಣ್ಹೇ ಮಜ್ಝನ್ಹೇ ಸಾಯನ್ಹೇತಿ ತಯೋಪಿ ದಿವಸಕೋಟ್ಠಾಸಾ ಗಹಿತಾ। **ಚಙ್ಕಮೇನ ನಿಸಜ್ಜಾಯಾ**ತಿ ಸಕಲಂ ದಿವಸಂ ಇಮಿನಾ ಇರಿಯಾಪಥದ್ವಯೇನೇವ ವಿಹರನ್ತೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆವರಣತೋ **ಆವರಣೀಯೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ** ಪಞ್ಚಹಿ ನೀವರಣೇಹಿ ಸಬ್ಬಾಕುಸಲಧಮ್ಮೇಹಿ ವಾ। **ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಸೋಧೇಯ್ಯಾ**ತಿ ತೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಸೋಧೇಯ್ಯ। ಠಾನಂ ಪನೇತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ನ ಗಹಿತಂ, ಚಙ್ಕಮನಿಸಜ್ಜಾಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಂ ಪನ ಕತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಮೇವ। **ಪಠಮಂ ಯಾಮ**ನ್ತಿ ಸಕಲಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಪಠಮಯಾಮೇ।

ಸೇಯ್ಯನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಕಾಮಭೋಗೀಸೇಯ್ಯಾ ಪೇತಸೇಯ್ಯಾ ಸೀಹಸೇಯ್ಯಾ ತಥಾಗತಸೇಯ್ಯಾತಿ ಚತಸ್ಸೋ ಸೇಯ್ಯಾ। ತತ್ಥ "ಯೇಭುಯ್ಯೇನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕಾಮಭೋಗೀ ವಾಮೇನ ಪಸ್ಸೇನ ಸೇನ್ತೀ"ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೧.೪೨೪೬) ಅಯಂ **ಕಾಮಭೋಗೀಸೇಯ್ಯಾ**। ತೇಸು ಹಿ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ದಕ್ಖಿಣಪಸ್ಸೇನ ಸಯಾನೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। "ಯೇಭುಯ್ಯೇನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪೇತಾ ಉತ್ತಾನಾ ಸೇನ್ತೀ"ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪೬) ಅಯಂ **ಪೇತಸೇಯ್ಯಾ**। ಅಪ್ಪಮಂಸಲೋಹಿತತ್ತಾ ಹಿ ಅಟ್ಠಿಸಙ್ಘಾಟಘಟಿತಾ ಏಕೇನ ಪಸ್ಸೇನ ಸಯಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ಉತ್ತಾನಾವ ಸೇನ್ತಿ। "ಸೀಹೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಿಗರಾಜಾ ದಕ್ಖಿಣೇನ ಪಸ್ಸೇನ ಸೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪೇತಿ...ಪೇ॰... ಅತ್ತಮನೋ ಹೋತೀ"ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪೬) ಅಯಂ **ಸೀಹಸೇಯ್ಯಾ**। ತೇಜುಸ್ಸದತ್ತಾ ಹಿ ಸೀಹೋ ಮಿಗರಾಜಾ ದ್ವೇ ಪುರಿಮಪಾದೇ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪಚ್ಛಿಮಪಾದೇ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಠಪೇತ್ವಾ ನಙ್ಗುಟ್ಠಂ ಅನ್ತರಸತ್ಥಿಮ್ಹಿ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಪುರಿಮಪಾದಪಚ್ಛಿಮಪಾದನಙ್ಗುಟ್ಠಾನಂ ಠಿತೋಕಾಸಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪುರಿಮಪಾದಾನಂ ಮತ್ಥಕೇ ಸೀಸಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಸಯತಿ। ದಿವಸಮ್ಪಿ ಸಯಿತ್ವಾ ಪಬುಜ್ಝಮಾನೋ ನ ಉತ್ರಸ್ತೋ ಪಬುಜ್ಝತಿ, ಸೀಸಂ ಪನ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಪುರಿಮಪಾದಾದೀನಂ ಠಿತೋಕಾಸಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಿ। ಸಚೇ ಕಿಞ್ಚಿ ಠಾನಂ ವಿಜಹಿತ್ವಾ ಠಿತಂ ಹೋತಿ, "ನಯಿದಂ ತುಯ್ಹಂ ಜಾತಿಯಾ, ನ ಸೂರಭಾವಸ್ಸ ಅನುರೂಪ"ನ್ತಿ ಅನತ್ತಮನೋ ಹುತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ಸಯತಿ, ನ ಗೋಚರಾಯ ಪಕ್ಕಮತಿ। ಅವಿಜಹಿತ್ವಾ ಠಿತೇ ಪನ "ತುಯ್ಹಂ ಜಾತಿಯಾ ಚ ಸೂರಭಾವಸ್ಸ ಚ ಅನುರೂಪಮಿದ"ನ್ತಿ ಹಟ್ಠತುಟ್ಠೋ ಉಟ್ಠಾಯ ಸೀಹವಿಜಮ್ಭಿತಂ ವಿಜಮ್ಭಿತ್ವಾ ಕೇಸರಭಾರಂ ವಿಧುನಿತ್ವಾ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಸೀಹನಾದಂ ನದಿತ್ವಾ ಗೋಚರಾಯ ಪಕ್ಕಮತಿ।

ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸೇಯ್ಯಾ ಪನ **ತಥಾಗತಸೇಯ್ಯಾ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಾಸು ಇಧ ಸೀಹಸೇಯ್ಯಾ ಆಗತಾ। ಅಯಞ್ಹಿ ತೇಜುಸ್ಸದಇರಿಯಾಪಥತ್ತಾ ಉತ್ತಮಸೇಯ್ಯಾ ನಾಮ।

ಪಾದೇ ಪಾದನ್ತಿ ದಕ್ಖಿಣಪಾದೇ ವಾಮಪಾದಂ। **ಅಚ್ಚಾಧಾಯಾ**ತಿ ಅತಿಆಧಾಯ ಈಸಕಂ ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಠಪೇತ್ವಾ। ಗೋಪ್ಫಕೇನ ಹಿ ಗೋಪ್ಫಕೇ, ಜಾಣುನಾ ವಾ ಜಾಣುಮ್ಹಿ ಸಙ್ಘಟ್ಟಿಯಮಾನೇ ಅಭಿಣ್ಹಂ ವೇದನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗಂ ನ ಹೋತಿ, ಸೇಯ್ಯಾ ಅಫಾಸು ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಪನ ನ ಸಙ್ಘಟ್ಟೇತಿ, ಏವಂ ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಠಪಿತೇ ವೇದನಾ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗಂ ಹೋತಿ, ಸೇಯ್ಯಾ ಫಾಸು ಹೋತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - "ಪಾದೇ ಪಾದಂ ಅಚ್ಚಾಧಾಯಾ"ತಿ। **ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ**ತಿ ಸತಿಯಾ ಚೇವ ಸಮ್ಪಜಾನಪಞ್ಞಾಯ ಚ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಹುತ್ವಾ। ಇಮಿನಾ ಸುಪರಿಗ್ಗಾಹಕಂ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ಕಥಿತಂ। **ಉಟ್ಠಾನಸಞ್ಞಂ ಮನಸಿಕರಿತ್ವಾ**ತಿ "ಅಸುಕವೇಲಾಯ ನಾಮ ಉಟ್ಠಹಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಏವಂ ಉಟ್ಠಾನವೇಲಾಪರಿಚ್ಛೇದಕಂ ಉಟ್ಠಾನಸಞ್ಞಂ ಚಿತ್ತೇ ಠಪೇತ್ವಾ। ಏವಂ ಕತ್ವಾ ನಿಪನ್ನೋ ಹಿ ಯಥಾಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಕಾಲೇಯೇವ ಉಟ್ಠಾತಿ।

ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯನಿದ್ದೇಸೇ **ಚೇತಸಿಕೋ**ತಿ ಇದಂ ವೀರಿಯಸ್ಸ ನಿಯಮತೋ ಚೇತಸಿಕಭಾವದೀಪನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ, ಇದಞ್ಹಿ ವೀರಿಯಂ "ಯದಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕಾಯಿಕಂ ವೀರಿಯಂ, ತದಪಿ ವೀರಿಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ, ಯದಪಿ ಚೇತಸಿಕಂ ವೀರಿಯಂ, ತದಪಿ ವೀರಿಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋತಿ। ಇತಿಹಿದಂ ಉದ್ದೇಸಂ ಗಚ್ಛತೀ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು ಸುತ್ತೇಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೩೩) ಚಙ್ಕಮಾದೀನಿ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತಾಯ ಕಾಯಿಕನ್ತಿ ವುಚ್ಚಮಾನಮ್ಪಿ ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿಯ ಕಾಯಿಕಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಚೇತಸಿಕಮೇವ ಪನೇತನ್ತಿ ದೀಪೇತುಂ "ಚೇತಸಿಕೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ವೀರಿಯಾರಮ್ಭೋ**ತಿ ವೀರಿಯಸಙ್ಖಾತೋ ಆರಮ್ಭೋ। ಅಯಞ್ಹಿ ಆರಮ್ಭಸದ್ದೋ ಕಮ್ಮೇ ಆಪತ್ತಿಯಂ ಕಿರಿಯಾಯಂ ವೀರಿಯೇ ಹಿಂಸಾಯಂ ವಿಕೋಪನೇತಿ ಅನೇಕೇಸು ಅತ್ಥೇಸು ಆಗತೋ।

> "ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ದುಕ್ಖಂ ಸಮ್ಭೋತಿ, ಸಬ್ಬಂ ಆರಮ್ಭಪಚ್ಚಯಾ।
> ಆರಮ್ಭಾನಂ ನಿರೋಧೇನ, ನತ್ಥಿ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಸಮ್ಭವೋ"ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೭೪೯) -

ಏತ್ಥ ಹಿ ಕಮ್ಮಂ ಆರಮ್ಭೋತಿ ಆಗತಂ। "ಆರಮ್ಭತಿ ಚ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೀ ಚ ಹೋತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೧೪೨; ಪು॰ ಪ॰ ೧೯೧) ಏತ್ಥ ಆಪತ್ತಿ। "ಮಹಾಯಞ್ಞಾ ಮಹಾರಮ್ಭಾ, ನ ತೇ ಹೋನ್ತಿ ಮಹಪ್ಫಲಾ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೯; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೨೦) ಏತ್ಥ ಯೂಪುಸ್ಸಾಪನಾದಿಕಿರಿಯಾ। "ಆರಮ್ಭಥ ನಿಕ್ಕಮಥ, ಯುಞ್ಜಥ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೫; ಕಥಾ॰ ೩೩೩; ನೇತ್ತಿ॰ ೨೯; ಪೇಟಕೋ॰ ೩೮; ಮಿ॰ ಪ॰ ೫.೧.೪) ಏತ್ಥ ವೀರಿಯಂ। "ಸಮಣಂ ಗೋತಮಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಪಾಣಂ ಆರಮ್ಭನ್ತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೫೧) ಏತ್ಥ ಹಿಂಸಾ। "ಬೀಜಗಾಮಭೂತಗಾಮಸಮಾರಮ್ಭಾ ಪಟಿವಿರತೋ ಹೋತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೦; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೯೩) ಏತ್ಥ ಛೇದನಭಞ್ಜನಾದಿಕಂ ವಿಕೋಪನಂ। ಇಧ ಪನ ವೀರಿಯಮೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। ತೇನಾಹ "ವೀರಿಯಾರಮ್ಭೋತಿ ವೀರಿಯಸಙ್ಖಾತೋ ಆರಮ್ಭೋ"ತಿ। ವೀರಿಯಞ್ಹಿ ಆರಮ್ಭನವಸೇನ ಆರಮ್ಭೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಇದಮಸ್ಸ ಸಭಾವಪದಂ। ಕೋಸಜ್ಜತೋ ನಿಕ್ಖಮನವಸೇನ **ನಿಕ್ಕಮೋ**। ಪರಂ ಪರಂ ಠಾನಂ ಅಕ್ಕಮನವಸೇನ **ಪರಕ್ಕಮೋ**। ಉಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಯಮನವಸೇನ **ಉಯ್ಯಾಮೋ**। ವಾಯಮನವಸೇನ **ವಾಯಾಮೋ**। ಉಸ್ಸಹನವಸೇನ **ಉಸ್ಸಾಹೋ**। ಅಧಿಮತ್ತುಸ್ಸಹನವಸೇನ **ಉಸ್ಸೋಳ್ಹೀ**। ಥಿರಭಾವಟ್ಠೇನ **ಥಾಮೋ**। ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ಧಾರಣವಸೇನ ಅವಿಚ್ಛೇದತೋ ವಾ ಪವತ್ತನವಸೇನ ಕುಸಲಸನ್ತಾನಂ ಧಾರೇತೀತಿ **ಧಿತಿ**।

ಅಪರೋ ನಯೋ - **ನಿಕ್ಕಮೋ** ಚೇಸೋ ಕಾಮಾನಂ ಪನುದನಾಯ। **ಪರಕ್ಕಮೋ** ಚೇಸೋ ಬನ್ಧನಚ್ಛೇದಾಯ। **ಉಯ್ಯಾಮೋ** ಚೇಸೋ ಓಘಸ್ಸ ನಿತ್ಥರಣಾಯ। **ವಾಯಾಮೋ** ಚೇಸೋ ಪಾರಂ ಗಮನಟ್ಠೇನ। **ಉಸ್ಸಾಹೋ** ಚೇಸೋ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಟ್ಠೇನ। **ಉಸ್ಸೋಳ್ಹೀ** ಚೇಸೋ ಅಧಿಮತ್ತಟ್ಠೇನ। **ಥಾಮೋ** ಚೇಸೋ ಪಲಿಘುಗ್ಘಾಟನತಾಯ। **ಧಿತಿ** ಚೇಸೋ ಅಟ್ಠಿತಕಾರಿತಾಯಾತಿ।

"ಕಾಮಂ ತಚೋ ಚ ನ್ಹಾರು ಚ, ಅಟ್ಠಿ ಚ ಅವಸಿಸ್ಸತೂ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೨.೫) ಏವಂ ಪವತ್ತಿಕಾಲೇ ಅಸಿಥಿಲಪರಕ್ಕಮವಸೇನ **ಅಸಿಥಿಲಪರಕ್ಕಮತಾ,** ಥಿರಪರಕ್ಕಮೋ ದಳ್ಹಪರಕ್ಕಮೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನೇತಂ ವೀರಿಯಂ ಕುಸಲಕಮ್ಮಕರಣಟ್ಠಾನೇ ಛನ್ದಂ

ನ ನಿಕ್ಖಿಪತಿ, ಧುರಂ ನ ನಿಕ್ಖಿಪತಿ, ನ ಓತಾರೇತಿ ನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ, ಅನೋಸಕ್ಕಿತಮಾನಸತಂ ಆವಹತಿ, ತಸ್ಮಾ **"ಅನಿಕ್ಖಿತ್ತಛನ್ದತಾ ಅನಿಕ್ಖಿತ್ತಧುರತಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಥಾ ಪನ ತಜ್ಜಾತಿಕೇ ಉದಕಸಮ್ಭಿನ್ನಟ್ಠಾನೇ ಧುರವಾಹಗೋಣಂ "ಗಣ್ಡಥಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ಸೋ ಜಾಣುನಾ ಭೂಮಿಂ ಉಪ್ಪೀಳೇತ್ವಾಪಿ ಧುರಂ ವಹತಿ, ಭೂಮಿಯಂ ಪತಿತುಂ ನ ದೇತಿ, ಏವಮೇವ ವೀರಿಯಂ ಕುಸಲಕಮ್ಮಕರಣಟ್ಠಾನೇ ಧುರಂ ನ ನಿಕ್ಖಿಪತಿ ಪಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ತಸ್ಮಾ **"ಧುರಸಮ್ಪಗ್ಗಾಹೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪಗ್ಗಹಲಕ್ಖಣೇ ಇನ್ದಟ್ಠಂ ಕಾರೇತೀತಿ **ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ।** ಕೋಸಜ್ಜೇ ನ ಕಮ್ಪತೀತಿ **ವೀರಿಯಬಲಂ।** ಯಾಥಾವನಿಯ್ಯಾನಿಕಕುಸಲವಾಯಾಮತಾಯ **ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮೋ।**

ತನ್ದೀತಿ ಜಾತಿಆಲಸಿಯಂ। **ತನ್ದಿಯನಾ**ತಿ ತನ್ದಿಯನಾಕಾರೋ। **ತನ್ದಿಮನಕತಾ**ತಿ ತನ್ದಿಯಾ ಅಭಿಭೂತಚಿತ್ತತಾ। ಅಲಸಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಆಲಸ್ಯಂ,** ಆಲಸ್ಯಾಯನಾಕಾರೋ **ಆಲಸ್ಯಾಯನಾ।** ಆಲಸ್ಯಾಯಿತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಆಲಸ್ಯಾಯಿತತ್ತಂ।** ಇತಿ ಸಬ್ಬೇಹಿ ಇಮೇಹಿ ಪದೇಹಿ ಕಿಲೇಸವಸೇನ ಕಾಯಾಲಸಿಯಂ ಕಥಿತಂ।

ವಞ್ಚನಿಕಾ ಚರಿಯಾತಿ ವಞ್ಚನಿಕಾ ಕಿರಿಯಾ। **ಮಾ ಮಂ ಜಞ್ಞಾತಿ ವಾಚಂ ಭಾಸತೀ**ತಿ ಜಾನಂಯೇವ ಪಣ್ಣತ್ತಿಂ ವೀತಿಕ್ಕಮನ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು ಭಾರಿಯಂ ಕರೋತಿ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪನ ವೀತಿಕ್ಕಮಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ ಉಪಸನ್ತೋ ವಿಯ ಭಾಸತಿ। **ಕಾಯೇನ ಪರಕ್ಕಮತೀ**ತಿ "ಮಯಾ ಕತಂ ಇದಂ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ಮಾ ಕೇಚಿ ಜಾನಿಂಸೂ"ತಿ ಕಾಯೇನ ವತ್ತಂ ಕರೋತಿ। ವಿಜ್ಜಮಾನದೋಸಪಟಿಚ್ಛಾದನತೋ ಚಕ್ಖುಮೋಹನಮಾಯಾ ವಿಯಾತಿ ಮಾಯಾ, ಮಾಯಾವಿನೋ ಭಾವೋ **ಮಾಯಾವಿತಾ।** ಕತ್ವಾ ಪಾಪಂ ಪುನ ಪಟಿಚ್ಛಾದನತೋ ಅತಿ ಅಸ್ಸರತಿ ಏತಾಯ ಸತ್ತೋತಿ **ಅಚ್ಚಸರಾ।** ಕಾಯವಾಚಾಕಿರಿಯಾಹಿ ಅಞ್ಞಥಾ ದಸ್ಸನತೋ ವಞ್ಚೇತೀತಿ **ವಞ್ಚನಾ।** ಏತಾಯ ಸತ್ತಾ ನಿಕರೋನ್ತೀತಿ **ನಿಕತಿ,** ಮಿಚ್ಛಾ ಕರೋನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। "ನಾಹಂ ಏವಂ ಕರೋಮೀ"ತಿ ಪಾಪಾನಂ ನಿಕ್ಖಿಪನತೋ **ನಿಕಿರಣಾ।** "ನಾಹಂ ಏವಂ ಕರೋಮೀ"ತಿ ಪರಿವಜ್ಜನತೋ **ಪರಿಹರಣಾ।** ಕಾಯಾದೀಹಿ ಸಂವರಣತೋ **ಗೂಹನಾ।** ಸಬ್ಬತೋ ಭಾಗೇನ ಗೂಹನಾ **ಪರಿಗೂಹನಾ।** ತಿಣಪಣ್ಣೇಹಿ ವಿಯ ಗೂಥಂ ಕಾಯವಚೀಕಮ್ಮೇಹಿ ಪಾಪಂ ಛಾದಿಯತೀತಿ **ಛಾದನಾ।** ಸಬ್ಬತೋ ಭಾಗೇನ ಛಾದನಾ **ಪರಿಚ್ಛಾದನಾ।** ನ ಉತ್ತಾನಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತೀತಿ **ಅನುತ್ತಾನೀಕಮ್ಮಂ।** ನ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತೀತಿ **ಅನಾವಿಕಮ್ಮಂ।** ಸುಟ್ಠು ಛಾದನಾ **ವೋಚ್ಛಾದನಾ।** ಕತಪಾಪಪಟಿಚ್ಛಾದನವಸೇನ ಪುನಪಿ ಪಾಪಸ್ಸ ಕರಣತೋ **ಪಾಪಕಿರಿಯಾ। ಅಯಂ ವುಚ್ಚತೀ**ತಿ ಅಯಂ ಕತಪಟಿಚ್ಛಾದನಲಕ್ಖಣಾ ಮಾಯಾ ನಾಮ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಭಸ್ಮಾಪಟಿಚ್ಛನ್ನೋ ವಿಯ ಅಙ್ಗಾರೋ, ಉದಕಪಟಿಚ್ಛನ್ನೋ ವಿಯ ಖಾಣು, ಪಿಲೋತಿಕಾಯ ಪಲಿವೇಠಿತಂ ವಿಯ ಚ ಸತ್ಥಂ ಹೋತಿ। **ಅತಿವೇಲಂ ದನ್ತವಿದಂಸಕಂ ಹಸತೀ**ತಿ ಪಮಾಣಾತಿಕ್ಕನ್ತಂ ದನ್ತಂ ವಿವರಿತ್ವಾ ಪರೇಸಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಹಾಸಂ ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಹಸತಿ।

ಕಾಯಿಕಾ ಚ ಖಿಡ್ಡಾತಿ ಕಾಯೇನ ಪವತ್ತಾ ಕೀಳಾ। ಏಸೇವ ನಯೋ **ವಾಚಸಿಕಾಯ**ಪಿ। **ಹತ್ಥೀಹಿಪಿ ಕೀಳನ್ತೀ**ತಿ ಹತ್ಥೀಹಿ ಕೀಳಿತತ್ಥಾಯ ಪುರತೋ ಧಾವನಆಧಾವನಪಿಟ್ಠನಿಸೀದನಾದಿಕೀಟ್ಠಾಯ ಕೀಳನ್ತಿ। ಏಸೇವ ನಯೋ **ಅಸ್ಸರಥೇಸು**ಪಿ। **ಅಟ್ಠಪದೇಪಿ ಕೀಳನ್ತೀ**ತಿ ಏಕೇಕಾಯ ಪನ್ತಿಯಾ ಅಟ್ಠ ಅಟ್ಠ ಪದಾನಿ ಅಸ್ಸಾತಿ ಅಟ್ಠಪದಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಅಟ್ಠಪದೇ। **ದಸಪದೇ**ಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಆಕಾಸೇಪೀ**ತಿ ಅಟ್ಠಪದದಸಪದೇಸು ವಿಯ ಆಕಾಸೇಯೇವ ಕೀಳನ್ತಿ। **ಪರಿಹಾರಪಥೇಪೀ**ತಿ ಭೂಮಿಯಂ ನಾನಾಪಥಮಣ್ಡಲಂ ಕತ್ವಾ ತತ್ಥ ಪರಿಹರಿತಬ್ಬಪಥಂ ಪರಿಹರನ್ತಾ ಕೀಳನ್ತಿ। **ಸನ್ತಿಕಾಯಪಿ ಕೀಳನ್ತೀ**ತಿ ಸನ್ತಿಕಕೀಳಾಯ ಕೀಳನ್ತಿ, ಏಕಜ್ಝಂ ಠಪಿತಾ ಸಾರಿಯೋ ವಾ ಪಾಸಾಣಸಕ್ಖರಾಯೋ ವಾ ಅಚಾಲೇನ್ತಾ ನಖೇನೇವ ಅಪನೇನ್ತಿ ಚ ಉಪನೇನ್ತಿ ಚ। ಸಚೇ ತತ್ಥ ಕಾಚಿ ಚಲತಿ, ಪರಾಜಯೋ ಹೋತೀತಿ।

ಖಲಿಕಾಯಾತಿ ಜೂತಫಲಕೇ ಪಾಸಕಕೀಳಾಯ ಕೀಳನ್ತಿ। **ಘಟಿಕಾಯಾ**ತಿ ಘಟಿಕಾ ವುಚ್ಚತಿ ದೀಘದಣ್ಡಕೇನ ರಸ್ಸದಣ್ಡಕಂ ಪಹರಣಕೀಳಾ, ತಾಯ ಕೀಳನ್ತಿ। **ಸಲಾಕಹತ್ಥೇನಾ**ತಿ ಲಾಖಾಯ ವಾ ಮಞ್ಜಟ್ಠಿಯಾ ವಾ ಪಿಟ್ಠೋದಕೇನ ವಾ ಸಲಾಕಹತ್ಥಂ ತೇಮೇತ್ವಾ "ಕಿಂ ಹೋತೂ"ತಿ ಭೂಮಿಯಂ ವಾ ಭಿತ್ತಿಯಂ ವಾ ತಂ ಪಹರಿತ್ವಾ ಹತ್ಥಿಅಸ್ಸಾದಿರೂಪಾನಿ ದಸ್ಸೇನ್ತಾ ಕೀಳನ್ತಿ। **ಅಕ್ಖೇನಾ**ತಿ ಗುಳೇನ।

ಪಙ್ಕಚೀರೇನಾತಿ ಪಙ್ಕಚೀರಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪಣ್ಣನಾಳಿಕಾ, ತಂ ಧಮನ್ತಾ ಕೀಳನ್ತಿ। **ವಙ್ಕಕೇನಾ**ತಿ ಗಾಮದಾರಕಾನಂ ಕೀಳನಕೇನ ಖುದ್ದಕನಙ್ಗಲೇನ। **ಮೋಕ್ಖಚಿಕಾಯಾ**ತಿ ಸಮ್ಪರಿವತ್ತಕಕೀಳಾಯ, ಆಕಾಸೇ ವಾ ದಣ್ಡಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಭೂಮಿಯಂ ವಾ ಸೀಸಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಹೇಟ್ಠುಪರಿಯಭಾವೇನ ಪರಿವತ್ತನ್ತಾ ಕೀಳನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಚಿಙ್ಗುಲಕೇನಾ**ತಿ ಚಿಙ್ಗುಲಕಂ ವುಚ್ಚತಿ ತಾಲಪಣ್ಣಾದೀಹಿ ಕತಂ ವಾತಪ್ಪಹಾರೇನ ಪರಿಬ್ಭಮನಚಕ್ಕಂ, ತೇನ ಕೀಳನ್ತಿ। **ಪತ್ತಾಳ್ಹಕೇನಾ**ತಿ ಪತ್ತಾಳ್ಹಕಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪಣ್ಣನಾಳಿ, ತಾಯ ವಾಲಿಕಾದೀನಿ ಮಿನನ್ತಾ ಕೀಳನ್ತಿ। **ರಥಕೇನಾ**ತಿ ಖುದ್ದಕರಥೇನ। **ಧನುಕೇನಾ**ತಿ ಖುದ್ದಕಧನುನಾ। **ಅಕ್ಖರಿಕಾಯಾ**ತಿ ಅಕ್ಖರಿಕಾ ವುಚ್ಚತಿ ಆಕಾಸೇ ವಾ ಪಿಟ್ಠಿಯಂ ವಾ ಅಕ್ಖರಜಾನನಕೀಳಾ, ತಾಯ ಕೀಳನ್ತಿ। **ಮನೇಸಿಕಾಯಾ**ತಿ ಮನೇಸಿಕಾ ವುಚ್ಚತಿ ಮನಸಾ ಚಿನ್ತಿತಜಾನನಕೀಳಾ, ತಾಯ ಕೀಳನ್ತಿ। **ಯಥಾವಜ್ಜೇನಾ**ತಿ ಯಥಾವಜ್ಜಂ ವುಚ್ಚತಿ ಕಾಣಕುಣಿಖುಜ್ಜಾದೀನಂ ಯಂ ಯಂ ವಜ್ಜಂ, ತಂ ತಂ ಪಯೋಜೇತ್ವಾ ದಸ್ಸನಕೀಳಾ, ತಾಯ ಕೀಳನ್ತಿ। **ಮುಖಭೇರಿಕ**ನ್ತಿ ಮುಖಸದ್ದೇನ ಭೇರೀ ವಿಯ ವಾದನಂ। **ಮುಖಾಲಮ್ಬರ**ನ್ತಿ ಮುಖಾನುಲಿತ್ತಭೇರಿಸದ್ದಕರಣಂ। **ಮುಖಡಿಣ್ಡಿಮಕ**ನ್ತಿ ಮುಖೇನ ಪಹತಭೇರಿಸದ್ದಕರಣಂ। **ಮುಖವಲಿಮಕ**ನ್ತಿ ಓಟ್ಠಮಂಸಂ ಜಿಮ್ಹಂ ಕತ್ವಾ ಸದ್ದಕರಣಂ। “ಮುಖತಲಿಕ”ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ಮುಖಂ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಧಮನಂ । **ಮುಖಭೇರುಳಕ**ನ್ತಿ ಮುಖೇನ ಭೇರಿವಾದನಂ। **ನಾಟಕ**ನ್ತಿ ಅಭಿನಯಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾಪನಂ। “ನಟ್ಟಕ”ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। **ಲಾಪ**ನ್ತಿ ಉಕ್ಕುಟ್ಠಿತಕರಣಂ। **ಗೀತ**ನ್ತಿ ಗಾಯನಂ। **ದವಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಹಸ್ಸಕೀಳಾಕರಣಂ। **ಅಯಂ ವಾಚಸಿಕಾ ಖಿಡ್ಡಾ**ತಿ ಅಯಂ ಕೀಳಾ ವಾಚಾಯ ಜಾತಾ ವಚೀದ್ವಾರೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾ।

ಕೇಸಾ ಚ ಮಸ್ಸು ಚಾತಿಆದೀಸು ಕೇಸಾನಂ ಕತ್ತರಿಕಾಯ ಠಾನಾತಿರಿತ್ತಾನಿ ಅಕತ್ವಾ ಕತ್ತರಿಕಾಯ ಛೇದನಂ ಮಸ್ಸೂನಂ ದಾಠಿಕಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಕಪ್ಪಾಸನಞ್ಚ ಏಕತೋವಣ್ಟಿಕಾದಿ**ಮಾಲಾ** ಚ ಮೂಲಗನ್ಧಾದಿ**ಗನ್ಧಾ** ಚ ಛವಿಕರಣ**ವಿಲೇಪನಾ** ಚ। ಗೀವಾದೀಸು ಪಿಳನ್ಧನ**ಆಭರಣಾ** ಚ ಸೀಸೇ ಪಟಿಮುಞ್ಚನಪಸಾಧನ**ಪಿಳನ್ಧನಾ** ಚ ಸರೀರನಿವಾಸನವಿಚಿತ್ರ**ವತ್ಥಾ** ಚ ಸಂವೇಲ್ಲಿಯಬನ್ಧನಪಸಾಧನಞ್ಚ। “ಪರಾಸನ”ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। ಸೀಸವೇಠನಪಟಸಙ್ಖಾತ**ವೇಠನಞ್ಚ**।

ಉಚ್ಛಾದನಾದೀಸು ಮಾತುಕುಚ್ಛಿತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತದಾರಕಾನಂ ಸರೀರಗನ್ಧೋ ದ್ವಾದಸಮತ್ತವಸ್ಸಕಾಲೇ ನಸ್ಸತಿ, ತೇಸಂ ಸರೀರಗನ್ಧಹರಣತ್ಥಾಯ ಗನ್ಧಚುಣ್ಣಾದೀಹಿ ಉಚ್ಛಾದೇನ್ತಿ, ಏವರೂಪಂ **ಉಚ್ಛಾದನಂ** ನ ವಟ್ಟತಿ। ಪುಞ್ಞವನ್ತೇ ಪನ ದಾರಕೇ ಊರೂಸು ನಿಪಜ್ಜಾಪೇತ್ವಾ ತೇಲೇನ ಮಕ್ಖೇತ್ವಾ ಹತ್ಥಪಾದಊರುನಾಭಿಆದೀನಂ ಸಣ್ಠಾನಸಮ್ಪಾದನತ್ಥಂ ಪರಿಮದ್ದನ್ತಿ, ಏವರೂಪಂ **ಪರಿಮದ್ದನಂ** ನ ವಟ್ಟತಿ।

ನ್ಹಾಪನನ್ತಿ ತೇಸಂಯೇವ ದಾರಕಾನಂ ಗನ್ಧಾದೀಹಿ ನ್ಹಾಪನಂ। **ಸಮ್ಬಾಹನ**ನ್ತಿ ಮಹಾಮಲ್ಲಾನಂ ವಿಯ ಹತ್ಥಪಾದೇ ಮುಗ್ಗರಾದೀಹಿ ಪಹರಿತ್ವಾ ಬಾಹುವಡ್ಢನಂ। **ಆದಾಸ**ನ್ತಿ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಆದಾಸಂ ಪರಿಹರಿತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ। **ಅಞ್ಜನಂ** ಅಲಙ್ಕಾರಞ್ಜನಮೇವ। **ಮಾಲಾ**ತಿ ಬದ್ಧಮಾಲಾ ವಾ ಅಬದ್ಧಮಾಲಾ ವಾ। **ವಿಲೇಪನ**ನ್ತಿ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಛವಿರಾಗಕರಣಂ। **ಮುಖಚುಣ್ಣಕಂ ಮುಖಲೇಪನ**ನ್ತಿ ಮುಖೇ ಕಾಳಪೀಳಕಾದೀನಂ ಹರಣತ್ಥಾಯ ಮತ್ತಿಕಾಕಕ್ಕಂ ದೇನ್ತಿ। ತೇನ ಲೋಹಿತೇ ಚಲಿತೇ ಸಾಸಪಕಕ್ಕಂ ದೇನ್ತಿ, ತೇನ ದೋಸೇ ಖಾದಿತೇ ತಿಲಕಕ್ಕಂ ದೇನ್ತಿ, ತೇನ ಲೋಹಿತೇ ಸನ್ನಿಸಿನ್ನೇ ಹಲಿದ್ದಿಕಕ್ಕಂ ದೇನ್ತಿ, ತೇನ ಛವಿವಣ್ಣೇ ಆರೂಳ್ಹೇ ಮುಖಚುಣ್ಣಕೇನ ಮುಖಂ ಚುಣ್ಣೇನ್ತಿ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ನ ವಟ್ಟತಿ।

ಹತ್ಥಬನ್ಧಾದೀಸು ಹತ್ಥೇ ವಿಚಿತ್ರಸಙ್ಖಕಪಾಲಾದೀನಿ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ವಿಚರನ್ತಿ, ತಂ ವಾ ಅಞ್ಞಂ ವಾ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಹತ್ಥಾಭರಣಂ ನ ವಟ್ಟತಿ। ಅಪರೇ ಸಿಖಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ವಿಚರನ್ತಿ, ಸುವಣ್ಣಚೀರಕಮುತ್ತಾವಳಿಆದೀಹಿ ಚ ತಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪನ್ತಿ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ನ ವಟ್ಟತಿ। ಅಪರೇ ಚತುಹತ್ಥದಣ್ಡಂ ವಾ ಅಞ್ಞಂ ವಾ ಪನ ಅಲಙ್ಕತದಣ್ಡಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಚರನ್ತಿ , ತಥಾ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸರೂಪಾದಿವಿಚಿತ್ತಂ ಭೇಸಜ್ಜನಾಳಿಕಂ ಸುಪರಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ವಾಮಪಸ್ಸೇ ಓಲಗ್ಗೇನ್ತಿ, ಅಪರೇ ಅನೇಕಚಿತ್ರಕೋಸಂ ಅತಿತಿಖಿಣಂ ಅಸಿಂ, ಪಞ್ಚವಣ್ಣಸುತ್ತಸಿಬ್ಬಿತಂ ಮಕರದನ್ತಕಾದಿವಿಚಿತ್ತಂ ಛತ್ತಂ, ಸುವಣ್ಣರಜತಾದಿವಿಚಿತ್ರಾ ಮೋರಪಿಞ್ಛಾದಿಪರಿಕ್ಖಿತ್ತಾ ಉಪಾಹನಾ, ಕೇಚಿ ರತನಮತ್ತಾಯಾಮಂ ಚತುರಙ್ಗುಲವಿತ್ಥತಂ ಕೇಸನ್ತಪರಿಚ್ಛೇದಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಮೇಘಮುಖೇ ವಿಜ್ಜುಲತಂ ವಿಯ ನಲಾಟೇ ಉಣ್ಹೀಸಪಟ್ಟಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಚೂಳಾಮಣಿಂ ಧಾರೇನ್ತಿ, ಚಾಮರವಾಲಬೀಜನಿಂ ಧಾರೇನ್ತಿ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ನ ವಟ್ಟತಿ।

ಇಮಸ್ಸ ವಾ ಪೂತಿಕಾಯಸ್ಸಾತಿ ಇಮಸ್ಸ ಚಾತುಮಹಾಭೂತಮಯಸ್ಸ ಕುಣಪಸರೀರಸ್ಸ। **ಕೇಳನಾತಿ** ಕೀಳಾಪನಾ । **ಪರಿಕೇಳನಾತಿ** ಸಬ್ಬತೋ ಭಾಗೇನ ಕೀಳಾಪನಾ। **ಗೇಧಿತತಾತಿ** ಅಭಿಕಙ್ಖಿತತಾ। **ಗೇಧಿತತ್ತನ್ತಿ** ಗಿದ್ಧಭಾವೋ ಅಭಿಕಙ್ಖಿತಭಾವೋ। **ಚಪಲತಾತಿ** ಅಲಙ್ಕಾರಕರಣಂ। **ಚಾಪಲ್ಯನ್ತಿ** ಚಪಲಭಾವಂ।

ಸವಿಭೂಸನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಭೂಸಾಯ ಸಹ ಸವಿಭೂಸಂ। ಛವಿರಾಗಕರಣಸಙ್ಖಾತೇನ ಪರಿವಾರೇನ ಸಹ **ಸಪರಿವಾರಂ**। ಪರಿಭಣ್ಡೇನ ಸಹ **ಸಪರಿಭಣ್ಡಂ**। ಪರಿಕ್ಖಾರೇನ ಸಹ **ಸಪರಿಕ್ಖಾರಂ**।

೧೬೨. **ಆಥಬ್ಬಣನ್ತಿ** ಆಥಬ್ಬಣಿಕಮನ್ತಪ್ಪಯೋಗಂ। **ಸುಪಿನನ್ತಿ** ಸುಪಿನಸತ್ಥಂ। **ಲಕ್ಖಣನ್ತಿ** ಮಣಿಲಕ್ಖಣಾದಿಂ। **ನೋ ವಿದಹೇತಿ** ನಪ್ಪಯೋಜೇಯ್ಯ। **ವಿರುತಞ್ಚಾತಿ** ಮಿಗಾದೀನಂ ವಟ್ಟೇತ್ವಾ ವಸ್ಸಿತಂ।

ಆಥಬ್ಬಣಿಕಾತಿ ಪರೂಪಘಾತಮನ್ತಜಾನನಕಾ। **ಆಥಬ್ಬಣಂ ಪಯೋಜೇನ್ತೀತಿ** ಆಥಬ್ಬಣಿಕಾ ಕಿರ ಸತ್ತಾಹಂ ಅಲೋಣಕಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ದಬ್ಬೇ ಅತ್ಥರಿತ್ವಾ ಪಥವಿಯಂ ಸಯಮಾನಾ ತಪಂ ಚರಿತ್ವಾ ಸತ್ತಮೇ ದಿವಸೇ ಸುಸಾನಭೂಮಿಂ ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಸತ್ತಮೇ ಪದೇ ಠತ್ವಾ ಹತ್ಥಂ ವಟ್ಟೇತ್ವಾ ವಟ್ಟೇತ್ವಾ ಮುಖೇನ ವಿಜ್ಜಂ ಪರಿಜಪ್ಪನ್ತಿ, ಅಥ ತೇಸಂ ಕಮ್ಮಂ ಸಮಿಜ್ಝತಿ। ಏವರೂಪಂ ಸನ್ಧಾಯ "**ಆಥಬ್ಬಣಂ ಪಯೋಜೇನ್ತೀ**"ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ **ಪಯೋಜೇನ್ತೀತಿ** ಯುತ್ತಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ। **ನಗರೇ ವಾ ರುದ್ಧೇತಿ** ನಗರೇ ಸಮನ್ತತೋ ರುನ್ಧಿತ್ವಾ ಆವರಿತ್ವಾ ಗಹಿತೇ। **ಸಙ್ಗಾಮೇ ವಾ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತೇತಿ** ರಣೇ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಠಿತೇ। **ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೇಸು ಪಚ್ಚಾಮಿತ್ತೇಸೂತಿ** ಪಟಾಣೀಭೂತೇಸು ವೇರೀಸು। **ಈತಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತೀತಿ** ಸರೀರಚಲನಂ ಕಮ್ಪನಂ, ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದನಂ ಕರೋನ್ತಿ। **ಉಪದ್ದವನ್ತಿ** ಕಾಯಪೀಳನಂ ಕರೋನ್ತಿ। **ರೋಗನ್ತಿ** ಬ್ಯಾಧಿಂ। **ಪಜ್ಜರಕನ್ತಿ** ಜರಂ। **ಸೂಲನ್ತಿ** ಉದ್ಧುಮಾತಕಂ। **ವಿಸೂಚಿಕನ್ತಿ** ವಿಜ್ಝನಂ। **ಪಕ್ಖನ್ದಿಕನ್ತಿ** ಲೋಹಿತಪಕ್ಖನ್ದಿಕಂ। **ಕರೋನ್ತೀತಿ** ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಿ।

ಸುಪಿನಪಾಠಕಾತಿ ಸುಪಿನಬ್ಯಾಕರಣಕಾ। **ಆದಿಸನ್ತೀತಿ** ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತಿ। **ಯೋ ಪುಬ್ಬಣ್ಹಸಮಯಂ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತೀತಿ**ಆದೀಸು ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ, ಪುಬ್ಬಣ್ಹಸಮಯೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏವಂ ವಿಪಾಕೋ ಹೋತೀತಿ** ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠವಸೇನ ಏವರೂಪೋ ವಿಪಾಕೋ ಹೋತಿ। **ಅವಕುಜ್ಜ ನಿಪನ್ನೋತಿ** ಅಧೋಮುಖೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಪನ್ನೋ ಪಸ್ಸತಿ। ಏವಂ ಸುಪಿನಪಾಠಕಾ ಸುಪಿನಂ ಆದಿಸನ್ತಿ।

ತಞ್ಚ ಪನ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಚತೂಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಪಸ್ಸತಿ ಧಾತುಕ್ಖೋಭತೋ ವಾ ಅನುಭೂತಪುಬ್ಬತೋ ವಾ ದೇವತೋಪಸಂಹಾರತೋ ವಾ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತತೋ ವಾತಿ। ತತ್ಥ ಪಿತ್ತಾದೀನಂ ಖೋಭಕರಣಪಚ್ಚಯಯೋಗೇನ ಖುಭಿತಧಾತುಕೋ **ಧಾತುಕ್ಖೋಭತೋ** ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಚ ನಾನಾವಿಧಂ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತಿ। **ಅನುಭೂತಪುಬ್ಬತೋ** ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಅನುಭೂತಪುಬ್ಬಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಪಸ್ಸತಿ। **ದೇವತೋಪಸಂಹಾರತೋ** ಪಸ್ಸನ್ತೋ ದೇವತಾನಂ ಆನುಭಾವೇನ ಆರಮ್ಮಣಾನಿ ಪಸ್ಸತಿ। **ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತತೋ** ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಪುಞ್ಞಾಪುಞ್ಞವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತುಕಾಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಾ ಅನತ್ಥಸ್ಸ ವಾ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಭೂತಂ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತಿ । ತತ್ಥ ಯಂ ಧಾತುಕ್ಖೋಭತೋ ಅನುಭೂತಪುಬ್ಬತೋ ಚ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತಿ, ನ ತಂ ಸಚ್ಚಂ ಹೋತಿ। ಯಂ ದೇವತೋಪಸಂಹಾರತೋ ಪಸ್ಸತಿ, ತಂ ಸಚ್ಚಂ ವಾ ಹೋತಿ ಅಲಿಕಂ ವಾ। ಕುದ್ಧಾ ಹಿ ದೇವತಾ ಉಪಾಯೇನ ವಿನಾಸೇತುಕಾಮಾ ವಿಪರೀತಮ್ಪಿ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ। ಯಂ ಪನ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತತೋ ಪಸ್ಸತಿ, ತಂ ಏಕನ್ತಸಚ್ಚಮೇವ ಹೋತಿ। ಏತೇಸಂ ಚತುನ್ನಂ ಮೂಲಕಾರಣಾನಂ ಸಂಸಗ್ಗಭೇದತೋಪಿ ಸುಪಿನಭೇದೋ ಹೋತಿಯೇವ। ತಞ್ಚ ಪನೇತಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಸುಪಿನಂ ಸೇಕ್ಖಪುಥುಜ್ಜನಾವ ಪಸ್ಸನ್ತಿ ಅಪ್ಪಹೀನವಿಪಲ್ಲಾಸತ್ತಾ। ಅಸೇಕ್ಖಾ ನ ಪಸ್ಸನ್ತಿ ಪಹೀನವಿಪಲ್ಲಾಸತ್ತಾ।

ಕಿಂ ಪನೇತಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಸುತ್ತೋ ಪಸ್ಸತಿ, ಉದಾಹು ಪಟಿಬುದ್ಧೋ, ಉದಾಹು ನೇವ ಸುತ್ತೋ ನ ಪಟಿಬುದ್ಧೋತಿ? ಕಿಞ್ಚೇತ್ಥ - ಯದಿ ತಾವ ಸುತ್ತೋ ಪಸ್ಸತಿ, ಅಭಿಧಮ್ಮವಿರೋಧೋ ಆಪಜ್ಜತಿ। ಭವಙ್ಗಚಿತ್ತೇನ ಹಿ ಸುಪತಿ, ತಂ ರೂಪನಿಮಿತ್ತಾದಿಆರಮ್ಮಣಂ ರಾಗಾದಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ವಾ ನ ಹೋತಿ, ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸ ಚ ಈದಿಸಾನಿ ಚಿತ್ತಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಅಥ ಪಟಿಬುದ್ಧೋ ಪಸ್ಸತಿ,

ವಿನಯವಿರೋಧೋ ಆಪಜ್ಜತಿ। ಯಞ್ಚಿ ಪಟಿಬುದ್ಧೋ ಪಸ್ಸತಿ, ತಂ ಸಬ್ಬೋಹಾರಿಕಚಿತ್ತೇನ ಪಸ್ಸತಿ, ಸಬ್ಬೋಹಾರಿಕಚಿತ್ತೇನ ಚ ಕತೇ ವೀತಿಕ್ಕಮೇ ಅನಾಪತ್ತಿ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸನ್ತೇನ ಪನ ಕತೇ ವೀತಿಕ್ಕಮೇ ಏಕನ್ತಂ ಅನಾಪತ್ತಿ ಏವ। ಅಥ ನೇವ ಸುತ್ತೋ ನ ಪಟಿಬುದ್ಧೋ ಪಸ್ಸತಿ, ಕೋ ನಾಮ ಪಸ್ಸತಿ। ಏವಞ್ಚ ಸತಿ ಸುಪಿನಸ್ಸ ಅಭಾವೋವ ಆಪಜ್ಜತಿ, ನ ಅಭಾವೋ। ಕಸ್ಮಾ? ಯಸ್ಮಾ ಕಪಿನಿದ್ದಾಪರೇತೋ ಪಸ್ಸತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ – "ಮಜ್ಝೂಪಗತೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಪಿನಿದ್ದಾಪರೇತೋ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿ (ಮಿ॰ ಪ॰ ೫.೩.೫)।

ಕಪಿನಿದ್ದಾಪರೇತೋತಿ ಮಕ್ಕಟನಿದ್ದಾಯ ಯುತ್ತೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಮಕ್ಕಟಸ್ಸ ನಿದ್ದಾ ಲಹುಪರಿವತ್ತಾ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಯಾ ನಿದ್ದಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಕುಸಲಾದಿಚಿತ್ತವೋಕಿಣ್ಣತ್ತಾ ಲಹುವಿಪರಿವತ್ತಾ। ಯಸ್ಸಾ ಪವತ್ತಿಯಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಭವಙ್ಗತೋ ಉತ್ತರಣಂ ಹೋತಿ, ತಾಯ ಯುತ್ತೋ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತಿ। ತೇನಾಯಂ ಸುಪಿನೋ ಕುಸಲೋಪಿ ಹೋತಿ ಅಕುಸಲೋಪಿ ಅಬ್ಯಾಕತೋಪಿ। ತತ್ಥ ಸುಪಿನನ್ತೇ ಚೇತಿಯವನ್ದನಧಮ್ಮಸ್ಸವನಧಮ್ಮದೇಸನಾದೀನಿ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಕುಸಲೋ, ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಿ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಅಕುಸಲೋ, ದ್ವೀಹಿ ಅನ್ತೇಹಿ ಮುತ್ತೋ ಆವಜ್ಜನತದಾರಮ್ಮಣಕ್ಖಣೇ ಅಬ್ಯಾಕತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸ್ವಾಯಂ ದುಬ್ಬಲವತ್ಥುಕತ್ತಾ ಚೇತನಾಯ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಆಕಡ್ಢಿತುಂ ಅಸಮತ್ಥೋ, ಪವತ್ತೇ ಪನ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಕುಸಲಾಕುಸಲೇಹಿ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಿತೋ ವಿಪಾಕಂ ದೇತಿ।

ಮಣಿಲಕ್ಖಣಾದೀಸು ಏವರೂಪೋ ಮಣಿ ಪಸತ್ಥೋ, ಏವರೂಪೋ ಅಪಸತ್ಥೋ, ಸಾಮಿನೋ ಆರೋಗ್ಯಇಸ್ಸರಿಯಾದೀನಂ ಹೇತು ಹೋತಿ, ನ ಹೋತೀತಿ ಏವಂ ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನಾದಿವಸೇನ ಮಣಿಆದೀನಂ ಲಕ್ಖಣಂ ಆದಿಸನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ **ಆವುಧಲಕ್ಖಣ**ನ್ತಿ ಠಪೇತ್ವಾ ಅಸಿಆದೀನಿ ಅವಸೇಸಂ ಆವುಧಂ । **ಇತ್ಥಿಲಕ್ಖಣಾ**ದೀನಿಪಿ ಯಮ್ಹಿ ಕುಲೇ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಾದಯೋ ವಸನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ವುದ್ಧಿಹಾನಿವಸೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। **ಅಜಲಕ್ಖಣಾ**ದೀಸು ಪನ "ಏವರೂಪಾನಂ ಅಜಾದೀನಂ ಮಂಸಂ ಖಾದಿತಬ್ಬಂ, ಏವರೂಪಾನಂ ನ ಖಾದಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ವಿಸೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅಪಿ ಚೇತ್ಥ ಗೋಧಾಯ ಲಕ್ಖಣೇ ಚಿತ್ತಕಮ್ಮಪಿಳನ್ಧನಾದೀಸುಪಿ "ಏವರೂಪಾಯ ಗೋಧಾಯ ಸತಿ ಇದಂ ನಾಮ ಹೋತೀ"ತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ವಿಸೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಕಣ್ಣಿಕಾಲಕ್ಖಣಂ** ಪಿಳನ್ಧನಕಣ್ಣಿಕಾಯಪಿ ಗೇಹಕಣ್ಣಿಕಾಯಪಿ ವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಕಚ್ಛಪಲಕ್ಖಣ**ಮ್ಪಿ ಗೋಧಲಕ್ಖಣಸದಿಸಮೇವ। **ಮಿಗಲಕ್ಖಣಂ** ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಿಕಂ ಸಬ್ಬಚತುಪ್ಪದಾನಂ ಲಕ್ಖಣವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಏವಂ ಲಕ್ಖಣಪಾಠಕಾ ಲಕ್ಖಣಂ ಆದಿಸನ್ತೀ**ತಿ ಏವಂ ಲಕ್ಖಣಸತ್ಥವಾಚಕಾ ಲಕ್ಖಣಂ ಆದಿಸನ್ತಿ ಕಥೇನ್ತಿ।

ನಕ್ಖತ್ತಾನೀತಿ ಕತ್ತಿಕಾದೀನಿ ಅಟ್ಠವೀಸತಿ ನಕ್ಖತ್ತಾನಿ। **ಇಮಿನಾ ನಕ್ಖತ್ತೇನ ಘರಪ್ಪವೇಸೋ ಕಾತಬ್ಬೋ**ತಿ ಗೇಹಪ್ಪವೇಸಮಙ್ಗಲಂ ಕಾತಬ್ಬಂ। **ಮಕುಟಂ ಬನ್ಧಿತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಪಸಾಧನಮಙ್ಗಲಂ ಕಾತಬ್ಬಂ। **ವಾರೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ "ಇಮಸ್ಸ ದಾರಕಸ್ಸ ಅಸುಕಕುಲತೋ ಅಸುಕನಕ್ಖತ್ತೇನ ದಾರಿಕಂ ಆನೇಥಾ"ತಿ ಆವಾಹಕರಣಞ್ಚ "ಇಮಂ ದಾರಿಕಂ ಅಸುಕಸ್ಸ ನಾಮ ದಾರಕಸ್ಸ ಅಸುಕನಕ್ಖತ್ತೇನ ದೇಥ, ಏವಂ ಏತೇಸಂ ವುಡ್ಢಿ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ವಿವಾಹಕರಣಞ್ಚ ವತ್ವಾ ವಾರೇಯ್ಯಸಙ್ಖಾತಂ ಆವಾಹವಿವಾಹಮಙ್ಗಲಂ ಕಾತಬ್ಬನ್ತಿ ಆದಿಸನ್ತಿ। **ಬೀಜನೀಹಾರೋ**ತಿ ಬೀಜಾನಂ ವಪ್ಪತ್ಥಾಯ ಬಹಿ ನೀಹರಣಂ। "ನಿಹರೋ"ತಿಪಿ ಪಾಳಿ। **ಮಿಗವಾಕ್ಕ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಿಕನಾಮಂ, ಸಬ್ಬಸಕುಣಚತುಪ್ಪದಾನಂ ರುತಞಾಣವಸೇನೇವ ವುತ್ತಂ। **ಮಿಗವಾಕ್ಕಪಾಠಕಾ**ತಿ ಸಕುನ್ತಚತುಪ್ಪದಾನಂ ಸದ್ದಬ್ಯಾಕರಣಕಾ। **ಮಿಗವಾಕ್ಕಂ ಆದಿಸನ್ತೀ**ತಿ ತೇಸಂ ಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತಿ। **ರುತ**ನ್ತಿ ಸದ್ದಂ। "ರುದ"ನ್ತಿ ವಾ ಪಾಳಿ। **ವಸ್ಸಿತ**ನ್ತಿ ವಾಚಂ। **ಗಬ್ಭಕರಣೀಯಾ**ತಿ ವಿನಸ್ಸಮಾನಸ್ಸ ಗಬ್ಭಸ್ಸ ಪುನ ಅವಿನಾಸಾಯ ಓಸಧದಾನೇನ ಗಬ್ಭಸಣ್ಠಾನಕಾರಕಾ। ಗಬ್ಭೋ ಹಿ ವಾತೇನ ಪಾಣಕೇಹಿ ಕಮ್ಮುನಾ ಚಾತಿ ತೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ವಿನಸ್ಸತಿ। ತತ್ಥ ವಾತೇನ ವಿನಸ್ಸನ್ತೇ ವಾತವಿನಾಸನಂ ಸೀತಲಂ ಭೇಸಜ್ಜಂ ದೇತಿ। ಪಾಣಕೇಹಿ ವಿನಸ್ಸನ್ತೇ ಪಾಣಕಾನಂ ಪಟಿಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ। ಕಮ್ಮುನಾ ವಿನಸ್ಸನ್ತೇ ಪನ ಬುದ್ಧಾಪಿ ಪಟಿಬಾಹಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ನ ತಂ ಇಧ ಗಹಿತಂ। **ಸಾಲಾಕಿಯ**ನ್ತಿ ಸಲಾಕವೇಜ್ಜಕಮ್ಮಂ। **ಸಲ್ಲಕತ್ತಿಯ**ನ್ತಿ ಸಲ್ಲಕತ್ತವೇಜ್ಜಕಮ್ಮಂ। **ಕಾಯತಿಕಿಚ್ಛ**ನ್ತಿ ಮೂಲಭೇಸಜ್ಜಾದೀನಿ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಕಾಯತಿಕಿಚ್ಛವೇಜ್ಜಕಮ್ಮಂ। **ಭೂತಿಯ**ನ್ತಿ ಭೂತವೇಜ್ಜಕಮ್ಮಂ। **ಕೋಮಾರಭಚ್ಚ**ನ್ತಿ

ಕೋಮಾರಕವೇಜ್ಜಕಮ್ಮಂ। **ಕುಹಾ**ತಿ ವಿಮ್ಹಾಪಕಾ। **ಥದ್ಧಾ**ತಿ ದಾರುಕ್ಖನ್ಧಂ ವಿಯ ಥದ್ಧಸರೀರಾ। **ಲಪಾ**ತಿ ಪಚ್ಚಯಪಟಿಬದ್ಧವಚನಕಾ। **ಸಿಙ್ಗೀ**ತಿ ಮಣ್ಡನಪಕತಿಕಾ। **ಉನ್ನಳಾ**ತಿ ಉಗ್ಗತಮಾನನಳಾ। **ಅಸಮಾಹಿತಾ**ತಿ ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿವಿರಹಿತಾ।

ನ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯಾತಿಆದೀಸು ಉದ್ದೇಸಗ್ಗಹಣವಸೇನ **ನ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ**। ಸಜ್ಝಾಯವಸೇನ **ನ ಉಗ್ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ**। ಚಿತ್ತೇ ಠಪನವಸೇನ **ನ ಧಾರೇಯ್ಯ**। ಸಮೀಪಂ ಕತ್ವಾ ಠಪನವಸೇನ **ನ ಉಪಧಾರೇಯ್ಯ**। ಉಪಪರಿಕ್ಖಾವಸೇನ **ನ ಉಪಲಕ್ಖೇಯ್ಯ**। ಅಞ್ಞೇಸಂ ವಾಚನವಸೇನ **ನಪ್ಪಯೋಜೇಯ್ಯ**।

೧೯೩. **ಪೇಸುಣಿಯ**ನ್ತಿ ಪೇಸುಞ್ಞಂ। ಸೇಸನಿದ್ದೇಸೋ ಚ ವುತ್ತತ್ಥೋಯೇವ।

೧೯೪. **ಕಯವಿಕ್ಕಯೇ**ತಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಸಹಧಮ್ಮಿಕೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ವಞ್ಚನವಸೇನ ವಾ ಉದಯಪತ್ಥನಾವಸೇನ ವಾ ನ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ। **ಉಪವಾದಂ ಭಿಕ್ಖು ನ ಕರೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಉಪವಾದಕರೇ ಕಿಲೇಸೇ ಅನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತೋ ಅತ್ತನಿ ಪರೇಹಿ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಹಿ ಉಪವಾದಂ ನ ಜನೇಯ್ಯ। **ಗಾಮೇ ಚ ನಾಭಿಸಜ್ಜೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಗಾಮೇ ಚ ಗಿಹಿಸಂಸಗ್ಗಾದೀಹಿ ನಾಭಿಸಜ್ಜೇಯ್ಯ। **ಲಾಭಕಮ್ಯಾ ಜನಂ ನ ಲಪಯೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಲಾಭಕಾಮತಾಯ ಜನಂ ನ ಲಪಯೇಯ್ಯ।

ಯೇ ಕಯವಿಕ್ಕಯಾ ವಿನಯೇ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಾತಿ ಯೇ ದಾನಪಟಿಗ್ಗಹಣವಸೇನ ಕಯವಿಕ್ಕಯಸಿಕ್ಖಾಪದೇ (ಪಾರಾ॰ ೫೯೩ ಆದಯೋ) ನ ವಟ್ಟತೀತಿ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಾ, ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ ಕಯವಿಕ್ಕಯಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಸದ್ಧಿಂ ಪತ್ತಂ ವಾ ಚೀವರಂ ವಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಸದ್ಧಿ**ನ್ತಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಸಹಧಮ್ಮಿಕೇಹಿ ಸಹ। ಪಞ್ಚ ಸಹಧಮ್ಮಿಕಾ ನಾಮ ಭಿಕ್ಖುಭಿಕ್ಖುನೀಸಿಕ್ಖಮಾನಸಾಮಣೇರಸಾಮಣೇರಿಯೋ। **ವಞ್ಚನಿಯಂ ವಾ**ತಿ ಪಟಿರೂಪಕಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ವಞ್ಚನಿಯಂ ವಾ। **ಉದಯಂ ವಾ ಪತ್ಥಯನ್ತೋ**ತಿ ವುಡ್ಢಿಂ ಪತ್ಥೇನ್ತೋ ವಾ। **ಪರಿವತ್ತೇತೀ**ತಿ ಪರಿವತ್ತನಂ ಕರೋತಿ।

ಇದ್ಧಿಮನ್ತೋತಿ ಇಜ್ಝನಪಭಾವವನ್ತೋ। **ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಕಾ**ತಿ ದಿಬ್ಬಸದಿಸಞಾಣಚಕ್ಖುಕಾ। ಅಥ ವಾ ದಿಬ್ಬವಿಹಾರಸನ್ನಿಸ್ಸಯೇನ ಲದ್ಧಞಾಣಚಕ್ಖುಕಾ। **ಪರಚಿತ್ತವಿದುನೋ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತೇನ ಪರೇಸಂ ಚಿತ್ತಜಾನನಕಾ। **ತೇ ದೂರತೋಪಿ ಪಸ್ಸನ್ತೀ**ತಿ ಏಕಯೋಜನತೋಪಿ ಯೋಜನಸತತೋಪಿ ಯೋಜನಸಹಸ್ಸತೋಪಿ ಯೋಜನಸತಸಹಸ್ಸತೋಪಿ ಚಕ್ಕವಾಳತೋಪಿ ದ್ವೇತೀಣಿಚತ್ತಾರಿಪಞ್ಚದಸವೀಸತಿಚತ್ತಾಲೀಸಸಹಸ್ಸತೋಪಿ ತತೋ ಅತಿರೇಕತೋಪಿ ಚಕ್ಕವಾಳತೋ ಪಸ್ಸನ್ತಿ ದಕ್ಖನ್ತಿ। **ಆಸನ್ನಾಪಿ ನ ದಿಸ್ಸನ್ತೀ**ತಿ ಸಮೀಪೇ ಠಿತಾಪಿ ನಿಸಿನ್ನಾಪಿ ನ ಪಞ್ಞಾಯನ್ತಿ। **ಚೇತಸಾಪಿ ಚಿತ್ತಂ ಪಜಾನನ್ತೀ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತೇನಾಪಿ ಪರೇಸಂ ಚಿತ್ತಂ ಪಜಾನನ್ತಿ। **ದೇವತಾಪಿ ಖೋ ಸನ್ತಿ ಇದ್ಧಿಮನ್ತಿನಿಯೋ**ತಿ ದೇವತಾಪಿ ಏವಂ ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತಿ ಇಜ್ಝನಪಭಾವವನ್ತಿನಿಯೋ। **ಪರಚಿತ್ತವಿದುನಿಯೋ**ತಿ ಪರೇಸಂ ಚಿತ್ತಂ ಜಾನನ್ತಿಯೋ। **ಓಳಾರಿಕೇಹಿ ವಾ ಕಿಲೇಸೇಹೀ**ತಿ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದಿಕೇಹಿ ವಾ ಉಪತಾಪೇಹಿ। **ಮಜ್ಝಿಮೇಹಿ ವಾ**ತಿ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದಿಕೇಹಿ ವಾ। **ಸುಖುಮೇಹಿ ವಾ**ತಿ ಞಾತಿವಿತಕ್ಕಾದಿಕೇಹಿ ವಾ। ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದಯೋ ಕಮ್ಮಪಥವಸೇನ , ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದಯೋ ವಟ್ಟಮೂಲಕಕಿಲೇಸವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಞಾತಿವಿತಕ್ಕಾದೀಸು "ಮಯ್ಹಂ ಞಾತಯೋ ಸುಖಜೀವಿನೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯುತ್ತಾ"ತಿ ಏವಂ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಸನ್ನಿಸ್ಸಿತೇನ ಗೇಹಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಪೇಮೇನ ಞಾತಕೇ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪನ್ನವಿತಕ್ಕೋ **ಞಾತಿವಿತಕ್ಕೋ**। "ಮಯ್ಹಂ ಞಾತಯೋ ಖಯಂ ಗತಾ ವಯಂ ಗತಾ ಸದ್ಧಾ ಪಸನ್ನಾ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತೋ ಪನ ಞಾತಿವಿತಕ್ಕೋ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ।

"ಅಮ್ಹಾಕಂ ಜನಪದೋ ಸುಭಿಕ್ಖೋ ಸಮ್ಪನ್ನಸಸ್ಸೋ"ತಿ ತುಟ್ಠಮಾನಸಸ್ಸ ಗೇಹಸ್ಸಿತಪೇಮವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನವಿತಕ್ಕೋ **ಜನಪದವಿತಕ್ಕೋ**। "ಅಮ್ಹಾಕಂ ಜನಪದೇ ಮನುಸ್ಸಾ ಸದ್ಧಾ ಪಸನ್ನಾ ಖಯಂ ಗತಾ ವಯಂ ಗತಾ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತೋ ಪನ ಜನಪದವಿತಕ್ಕೋ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ।

ಅಮರತ್ತಾಯ ವಿತಕ್ಕೋ, ಅಮರೋ ವಾ ವಿತಕ್ಕೋತಿ **ಅಮರವಿತಕ್ಕೋ**। ತತ್ಥ ಉಕ್ಕುಟಿಕಪ್ಪಧಾನಾದೀಹಿ ದುಕ್ಖಂ ನಿಜಿಣ್ಣಂ ಸಮ್ಪರಾಯೇ ಅತ್ತಾ ಸುಖೀ ಹೋತಿ। **ಅಮರೋತಿ** ದುಕ್ಕರಕಾರಿಕಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ತಾಯ ದುಕ್ಕರಕಾರಿಕಾಯ ಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ ಅಮರತ್ತಾಯ ವಿತಕ್ಕೋ ನಾಮ। ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ ಪನ "ಸಸ್ಸತಂ ವದೇಸೀ"ತಿಆದೀನಿ ಪುಟ್ಠೋ "ಏವನ್ತಿಪಿ ಮೇ ನೋ, ತಥಾತಿಪಿ ಮೇ ನೋ, ಅಞ್ಞಥಾತಿಪಿ ಮೇ ನೋ, ನೋತಿಪಿ ಮೇ ನೋ, ನೋ ನೋತಿಪಿ ಮೇ ನೋ"ತಿ ವಿಕ್ಖೇಪಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಸೋ ದಿಟ್ಠಿಗತಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ, ಯಥಾ ಅಮರೋ ನಾಮ ಮಚ್ಛೋ ಉದಕೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಮಾರೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ, ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಧಾವತಿ ಗಾಹಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ, ಏವಮೇವ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪಕ್ಖೇ ಅಸಣ್ಠಹನತೋ ನ ಮರತೀತಿ ಅಮರೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಂ ದುವಿಧಮ್ಪಿ ಏಕತೋ ಕತ್ವಾ "ಅಮರವಿತಕ್ಕೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಪರಾನುದ್ದಯತಾಪಟಿಸಞ್ಞುತ್ತೋತಿ ಅನುದ್ದಯತಾಪಟಿರೂಪಕೇನ ಗೇಹಸ್ಸಿತಪೇಮೇನ ಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ। ಉಪಟ್ಠಾಕೇಸು ನನ್ದಕೇಸು ಸೋಚನ್ತೇಸು ಚ ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ದಿಗುಣಂ ನನ್ದತಿ ದಿಗುಣಂ ಸೋಚತಿ, ತೇಸು ಸುಖಿತೇಸು ದಿಗುಣಂ ಸುಖಿತೋ ಹೋತಿ, ದುಕ್ಖಿತೇಸು ದಿಗುಣಂ ದುಕ್ಖಿತೋ ಹೋತಿ। ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ಕಿಚ್ಚಕರಣೀಯೇಸು ಅತ್ತನಾ ವೋಯೋಗಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। ತಾನಿ ತಾನಿ ಕಿಚ್ಚಾನಿ ಸಾಧೇನ್ತೋ ಪಞ್ಞತ್ತಿಂ ವೀತಿಕ್ಕಮತಿ, ಸಲ್ಲೇಖಂ ಕೋಪೇತಿ। ಯೋ ತಸ್ಮಿಂ ಸಂಸಟ್ಠವಿಹಾರೇ ತಸ್ಮಿಂ ವಾ ವೋಯೋಗಾಪಜ್ಜನೇ ಗೇಹಸ್ಸಿತೋ ವಿತಕ್ಕೋ, ಅಯಂ ಪರಾನುದ್ದಯತಾಪಟಿಸಞ್ಞುತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ ನಾಮ।

ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಸಿಲೋಕಪಟಿಸಞ್ಞುತ್ತೋತಿ ಚೀವರಾದಿಲಾಭೇನ ಚೇವ ಸಕ್ಕಾರೇನ ಚ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೇನ ಚ ಸದ್ಧಿಂ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಪಟಿಸಞ್ಞುತ್ತೋ। **ಅನವಞ್ಞತ್ತಿಪಟಿಸಞ್ಞುತ್ತೋತಿ** "ಅಹೋ ವತ ಮಂ ಪರೇ ನ ಅವಜಾನೇಯ್ಯುಂ, ನ ಸೋಧೇತ್ವಾ ವಿಸೋಧೇತ್ವಾ ಕಥೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ ಏವಂ ಅನವಞ್ಞಾತಭಾವಪತ್ಥನಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕವಿತಕ್ಕೋ । ಸೋ ತಸ್ಮಿಂ "ಮಾ ಮಂ ಪರೇ ಅವಜಾನಿಂಸೂ"ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ವಿತಕ್ಕೇ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಸಙ್ಖಾತಗೇಹನಿಸ್ಸಿತೋ ಹುತ್ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನವಿತಕ್ಕೋ ಅನವಞ್ಞತ್ತಿಪಟಿಸಞ್ಞುತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ।

ತತ್ರ ತತ್ರ ಸಜ್ಜತೀತಿ ತೇಸು ತೇಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಲಗ್ಗತಿ। **ತತ್ರ ತತ್ರ ಗಣ್ಹಾತೀತಿ** ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಪವಿಸತಿ। **ಬಜ್ಝತೀತಿ** ತೇಹಿ ತೇಹಿ ಆರಮ್ಮಣೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಬಜ್ಝತಿ ಏಕೀಭವತಿ। **ಅನಯಬ್ಯಸನನ್ತಿ** ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಅವಡ್ಢಿಂ ವಿನಾಸಂ। **ಆಪಜ್ಜತೀತಿ** ಪಾಪುಣಾತಿ।

ಆಮಿಸಚಕ್ಖುಕಸ್ಸಾತಿ ಚೀವರಾದಿಆಮಿಸಲೋಲಸ್ಸ। **ಲೋಕಧಮ್ಮಗರುಕಸ್ಸಾತಿ** ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ರೂಪಾದಿಲೋಕಧಮ್ಮಮೇವ ಗರುಂ ಕತ್ವಾ ಚರನ್ತಸ್ಸ। **ಆಲಪನಾತಿ** ವಿಹಾರಂ ಆಗತಮನುಸ್ಸೇ ದಿಸ್ವಾ "ಕಿಮತ್ಥಾಯ ಭೋನ್ತೋ ಆಗತಾ, ಕಿಂ ಭಿಕ್ಖೂ ನಿಮನ್ತೇತುಂ, ಯದಿ ಏವಂ ಗಚ್ಛಥ, ಅಹಂ ಪಚ್ಛತೋ ಭಿಕ್ಖೂ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಗಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ ಏವಂ ಆದಿತೋವ ಲಪನಾ। ಅಥ ವಾ ಅತ್ತಾನಂ ಉಪನೇತ್ವಾ "ಅಹಂ ತಿಸ್ಸೋ, ಮಯಿ ರಾಜಾ ಪಸನ್ನೋ, ಮಯಿ ಅಸುಕೋ ಚ ಅಸುಕೋ ಚ ರಾಜಮಹಾಮತ್ತೋ ಪಸನ್ನೋ"ತಿ ಏವಂ ಅತ್ತುಪನಾಯಿಕಾ ಲಪನಾತಿ **ಆಲಪನಾ। ಲಪನಾತಿ** ಪುಟ್ಠಸ್ಸ ಸತೋ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಮೇವ ಲಪನಂ।

ಸಲ್ಲಪನಾತಿ ಗಹಪತಿಕಾನಂ ಉಕ್ಕಣ್ಠನೇ ಭೀತಸ್ಸ ಓಕಾಸಂ ದತ್ವಾ ಸುಟ್ಠು ಲಪನಾ। **ಉಲ್ಲಪನಾತಿ** "ಮಹಾಕುಟುಮ್ಬಿಕೋ ಮಹಾನಾವಿಕೋ ಮಹಾದಾನಪತೀ"ತಿ ಏವಂ ಉದ್ಧಂ ಕತ್ವಾ ಲಪನಾ। **ಸಮುಲ್ಲಪನಾತಿ** ಸಬ್ಬತೋ ಭಾಗೇನ ಉದ್ಧಂ ಕತ್ವಾ ಲಪನಾ। **ಉನ್ನಹನಾತಿ** "ಉಪಾಸಕಾ ಪುಬ್ಬೇ ಈದಿಸೇ ಕಾಲೇ ನವದಾನಂ ದೇಥ, ಇದಾನಿ ಕಿಂ ನ ದೇಥಾ"ತಿ ಏವಂ ಯಾವ "ದಸ್ಸಾಮ ಭನ್ತೇ, ಓಕಾಸಂ ನ ಲಭಾಮಾ"ತಿಆದೀನಿ ವದನ್ತಿ, ತಾವ ಉದ್ಧಂ ಉದ್ಧಂ ನಹನಾ, ವೇಠನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅಥ ವಾ ಉಚ್ಛುಹತ್ಥಂ ದಿಸ್ವಾ "ಕುತೋ ಆಭತಂ ಉಪಾಸಕಾ"ತಿ ಪುಚ್ಛತಿ। ಉಚ್ಛುಖೇತ್ತತೋ ಭನ್ತೇತಿ। ಕಿಂ ತತ್ಥ ಉಚ್ಛು ಮಧುರನ್ತಿ। ಖಾದಿತ್ವಾ ಭನ್ತೇ ಜಾನಿತಬ್ಬನ್ತಿ। ನ ಉಪಾಸಕಾ "ಭಿಕ್ಖುಸ್ಸ ಉಚ್ಛುಂ ದೇಥಾ"ತಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತೀತಿ ಯಾ ಏವರೂಪಾ ನಿಬ್ಬೇಠೇನ್ತಸ್ಸಪಿ ನಿವೇಠನಕಕಥಾ, ಸಾ

ಉನ್ನಹನಾ। ಸಬ್ಬತೋ ಭಾಗೇನ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉನ್ನಹನಾ **ಸಮುನ್ನಹನಾ**। **ಉಕ್ಕಾಚನಾತಿ** "ಏತಂ ಕುಲಂ ಮಂಯೇವ ಜಾನಾತಿ, ಸಚೇ ಏತ್ಥ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಮಯ್ಹಂಯೇವ ದೇತೀ"ತಿ ಏವಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಕಾಚನಾ ಉಕ್ಕಾಚನಾ, ಉದ್ದೀಪನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸಬ್ಬತೋ ಭಾಗೇನ ಪನ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಕ್ಕಾಚನಾ **ಸಮುಕ್ಕಾಚನಾ**। **ಅನುಪ್ಪಿಯಭಾಣಿತಾತಿ** ಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪಿಯವಚನಭಣನಾ। **ಸಣ್ಹವಾಚತಾತಿ** ಮುದುವಚನತಾ। **ಸಖಿಲವಾಚತಾತಿ** ಮನ್ದಪಮಾಣಯುತ್ತವಚನತಾ ಸಿಥಿಲವಚನತಾ ವಾ। **ಸಿಥಿಲವಾಚತಾತಿ** ಅಲ್ಲೀಯವಚನತಾ। **ಅಫರುಸವಾಚತಾತಿ** ಮಧುರವಚನತಾ।

ಪುರಾಣಂ ಮಾತಾಪೇತ್ತಿಕನ್ತಿ ಪುರೇ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ಸನ್ತಕಂ। **ಅನ್ತರಹಿತನ್ತಿ** ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ ತಿರೋಭೂತಂ । **ಞಾಯಾಮೀತಿ** ಪಾಕಟೋ ಹೋಮಿ। **ಅಸುಕಸ್ಸ ಕುಲೂಪಕೋತಿ** ಅಸುಕಸ್ಸ ಅಮಚ್ಚಸ್ಸ ಕುಲಪಯಿರುಪಾಸಕೋ। **ಅಸುಕಾಯಾತಿ** ಅಸುಕಾಯ ಉಪಾಸಿಕಾಯ। **ಮಂ ಉಜ್ಝಿತ್ವಾತಿ** ಮಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತ್ವಾ।

೧೬೫. **ಪಯುತ್ತನ್ತಿ** ಚೀವರಾದೀಹಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ, ತದತ್ಥಂ ವಾ ಪಯೋಜಿತಂ। **ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ನಿದ್ದೇಸೋ ಸಬ್ಬೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೋವ**।

೧೬೬. ಮೋಸವಜ್ಜೇ ನ ನಿಯ್ಯೇಥಾತಿ **ಮುಸಾವಾದೇ ನ ನಿಯ್ಯೇಥ**।ಜೀವಿತೇನಾತಿ **ಜೀವಿಕಾಯ**।

ಸಠೋತಿ ಅಸನ್ತಗುಣದೀಪನತೋ ನ ಸಮ್ಮಾ ಭಾಸಿತಾ। ಸಬ್ಬತೋ ಭಾಗೇನ ಸಠೋ **ಪರಿಸಠೋ**। **ಯಂ ತತ್ಥಾತಿ** ಯಂ ತಸ್ಮಿಂ ಪುಗ್ಗಲೇ। **ಸಠನ್ತಿ** ಅಸನ್ತಗುಣದೀಪನಂ ಕೇರಾಟಿಯಂ। **ಸಠತಾತಿ** ಸಠಾಕಾರೋ। **ಸಾಠೇಯ್ಯನ್ತಿ** ಸಠಭಾವೋ। **ಕಕ್ಕರತಾತಿ** ಪದುಮನಾಳಸ್ಸ ವಿಯ ಅಪರಾಮಸನಕ್ಖಮೋ ಫರುಸಭಾವೋ। **ಕಕ್ಕರಿಯನ್ತಿಪಿ** ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। **ಪರಿಕ್ಖತ್ತತಾ ಪಾರಿಕ್ಖತ್ತಿಯನ್ತಿ** ಪದದ್ವಯೇನ ನಿಖಣಿತ್ವಾ ಠಪಿತಂ ವಿಯ ದಳ್ಹಕೇರಾಟಿಯಂ ವುತ್ತಂ। ಕೇಚಿ ಪನ "**ಕಕ್ಕರತಾತಿ** ಸಮ್ಭಾವಯಿತ್ವಾ ವಚನಂ। **ಕಕ್ಕರಿಯನ್ತಿ** ಸಮ್ಭಾವಯಿತ್ವಾ ವಚನಭಾವೋ। **ಪರಿಕ್ಖತ್ತತಾತಿ** ಅಲಙ್ಕರಣಾಕಾರೋ। **ಪಾರಿಕ್ಖತ್ತಿಯನ್ತಿ** ಅಲಙ್ಕರಣಭಾವೋ"ತಿ ಅತ್ಥಂ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ। **ಇದಂ ವುಚ್ಚತೀತಿ** ಇದಂ ಅತ್ತನೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಗುಣಪ್ಪಕಾಸನಲಕ್ಖಣಂ ಸಾಠೇಯ್ಯಂ ನಾಮ ವುಚ್ಚತಿ। ಯೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಕುಚ್ಛಿಂ ವಾ ಪಿಟ್ಠಿಂ ವಾ ಜಾನಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ।

> "ವಾಮೇನ ಸೂಕರೋ ಹೋತಿ, ದಕ್ಖಿಣೇನ ಅಜಾಮಿಗೋ।
> ಸರೇನ ನೇಲಕೋ ಹೋತಿ, ವಿಸಾಣೇನ ಜರಗ್ಗವೋ"ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨೯೬; ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೮೯೪) -

ಏವಂ ವುತ್ತಯಕ್ಖಸೂಕರಸದಿಸೋ ಹೋತಿ। **ಅತಿಮಞ್ಞತೀತಿ** ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಮಞ್ಞತಿ।

ಕಿಂ ಪನಾಯಂ ಬಹುಲಾಜೀವೋತಿ ಅಯಂ ಪನ ಪುಗ್ಗಲೋ ಕೋ ನಾಮ ಬಹುಲಾಜೀವಕೋ। **ಸಬ್ಬಂ ಸಂಭಕ್ಖೇತೀತಿ** ಲದ್ಧಂ ಸಬ್ಬಂ ಖಾದತಿ। **ಅಪ್ಪಪುಞ್ಞೋತಿ** ಮನ್ದಪುಞ್ಞೋ। **ಅಪ್ಪೇಸಕ್ಖೋತಿ** ಪರಿವಾರವಿರಹಿತೋ। **ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ** ಸಮ್ಪನ್ನಪಞ್ಞೋ ಪರಿಪುಣ್ಣಪಞ್ಞೋ। **ಪಞ್ಹಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತೀತಿ** ಪಞ್ಹಂ ಕಥೇತಿ ಬ್ಯಾಕರೋತಿ।

೧೬೭. **ಸುತ್ವಾ ರುಸಿತೋ ಬಹುಂ ವಾಚಂ, ಸಮಣಾನಂ ವಾ ಪುಥುಜನಾನನ್ತಿ** ರುಸಿತೋ ಘಟ್ಟಿತೋ ಪರೇಹಿ ತೇಸಂ ಸಮಣಾನಂ ವಾ ಖತ್ತಿಯಾದಿಭೇದಾನಂ ವಾ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಪುಥುಜನಾನಂ ಬಹುಮ್ಪಿ ಅನಿಟ್ಠಂ ವಾಚಂ ಸುತ್ವಾ। **ನ ಪಟಿವಜ್ಜಾತಿ** ನ ಪಟಿವದೇಯ್ಯ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? **ನ ಹಿ ಸನ್ತೋ ಪಟಿಸೇನಿಂ ಕರೋನ್ತಿ**।

ಕಕ್ಖಳೇನಾತಿ ದಾರುಣೇನ। **ಸನ್ತೋತಿ** ನಿಬ್ಬುತಕಿಲೇಸಾ। **ಪಟಿಸೇನಿನ್ತಿ** ಪಟಿಸತ್ತುಂ। **ಪಟಿಮಲ್ಲನ್ತಿ** ಪಟಿಯೋಧಂ। **ಪಟಿಕಣ್ಟಕನ್ತಿ** ಪಟಿವೇರಿಂ। **ಪಟಿಪಕ್ಖನ್ತಿ** ಕಿಲೇಸಪಟಿಪಕ್ಖಂ, ಕಿಲೇಸವಸೇನ ಸಙ್ಗಂ ನ ಕರೋನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೬೮. **ಏತಞ್ಚ ಧಮ್ಮಮಞ್ಞಾಯಾತಿ** ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಧಮ್ಮಂ ಞತ್ವಾ। **ವಿಚಿನನ್ತಿ** ವಿಚಿನನ್ತೋ। **ಸನ್ತೀತಿ ನಿಬ್ಬುತಿಂ ಞತ್ವಾತಿ** ನಿಬ್ಬುತಿಂ ರಾಗಾದೀನಂ ಸನ್ತೀತಿ ಞತ್ವಾ।

ಸಮಞ್ಚಾತಿ ಕಾಯಸುಚರಿತಾದಿಂ। **ವಿಸಮಞ್ಚಾತಿ** ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದಿಂ। **ಪಥಞ್ಚಾತಿ** ದಸಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಂ। **ವಿಪಥಞ್ಚಾತಿ** ದಸಅಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಂ। **ಸಾವಜ್ಜಞ್ಚಾತಿ** ಅಕುಸಲಞ್ಚ। **ಅನವಜ್ಜಞ್ಚಾತಿ** ಕುಸಲಞ್ಚ। **ಹೀನಪಣೀತಕಣ್ಹಸುಕ್ಕವಿಞ್ಞೂಗರಹಿತವಿಞ್ಞೂಪಸತ್ಥನ್ತಿ** ಇದಮ್ಪಿ ಕುಸಲಾಕುಸಲಮೇವ। ತತ್ಥ ಕಾಯಸುಚರಿತಾದಿ ಸಮಕರಣತೋ **ಸಮಂ**। ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದಿ ವಿಸಮಕರಣತೋ **ವಿಸಮಂ**। ದಸಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಾ ಸುಗತಿಗಮನಪಥತ್ತಾ **ಪಥಂ**। ದಸಅಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಾ ಸುಗತಿಗಮನಪಟಿಪಕ್ಖತ್ತಾ ಅಪಾಯಗಮನಪಥತ್ತಾ **ವಿಪಥಂ**। ಅಕುಸಲಂ ಸದೋಸತ್ತಾ **ಸಾವಜ್ಜಂ**। ಕುಸಲಂ ನಿದ್ದೋಸತ್ತಾ **ಅನವಜ್ಜಂ**। ತಥಾ ಮೋಹೇನ ವಾ ದೋಸಮೋಹೇನ ವಾ ಲೋಭಮೋಹೇನ ವಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತತ್ತಾ **ಹೀನಂ** । ಅಲೋಭಅದೋಸಅಮೋಹಸಮ್ಪಯುತ್ತತ್ತಾ **ಪಣೀತಂ**। ಕಣ್ಹವಿಪಾಕತ್ತಾ **ಕಣ್ಹಂ**। ಸುಕ್ಕವಿಪಾಕತ್ತಾ **ಸುಕ್ಕಂ**। ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ವಿಞ್ಞೂಹಿ ಗರಹಿತತ್ತಾ **ವಿಞ್ಞೂಗರಹಿತಂ**। ತೇಹಿ ಏವ ಥೋಮಿತತ್ತಾ **ವಿಞ್ಞೂಪಸತ್ಥನ್ತಿ** ಞಾತಬ್ಬಂ।

೧೬೯. ಕಿಂ ಕಾರಣಾ ನಪ್ಪಮಜ್ಜೇಯ್ಯ ಇತಿ ಚೇ - **ಅಭಿಭೂ ಹಿ ಸೋತಿ** ಗಾಥಾ। ತತ್ಥ **ಅಭಿಭೂತಿ** ರೂಪಾದೀನಂ ಅಭಿಭವಿತಾ। **ಅನಭಿಭೂತೋತಿ** ತೇಹಿ ಅನಭಿಭೂತೋ। **ಸಕ್ಖಿಧಮ್ಮಮನೀತಿಹಮದ್ದಸೀತಿ** ಪಚ್ಚಕ್ಖಮೇವ ಅನೀತಿಹಂ ಧಮ್ಮಂ ಅದ್ದಕ್ಖಿ। **ಸದಾ ನಮಸ್ಸ'ಮನುಸಿಕ್ಖೇತಿ** ಸದಾ ನಮಸ್ಸನ್ತೋ ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾಯೋ ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯ।

ಕೇಹಿಚಿ ಕಿಲೇಸೇಹೀತಿ ಕೇಹಿಚಿ ರಾಗಾದಿಉಪತಾಪಕರೇಹಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ। **ಅಭಿಭೋಸಿ ನೇತಿ** ತೇ ಕಿಲೇಸೇ ಅಭಿಭವಿ। ಸೇಸಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪಾಕಟಮೇವ।

ಕೇವಲಂ ಪನ ಏತ್ಥ "ಚಕ್ಖೂಹಿ ನೇವ ಲೋಲೋ"ತಿಆದೀಹಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರೋ, "ಅನ್ನಾನಮಥೋ ಪಾನಾನ"ನ್ತಿಆದೀಹಿ ಸನ್ನಿಧಿಪಟಿಕ್ಖೇಪಮುಖೇನ ಪಚ್ಚಯಪಟಿಸೇವನಸೀಲಂ, ಮೇಥುನಮೋಸವಜ್ಜಪೇಸುಣಿಯಾದೀಹಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸೀಲಂ , "ಆಥಬ್ಬಣಂ ಸುಪಿನಂ ಲಕ್ಖಣ"ನ್ತಿಆದೀಹಿ ಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ, "ಝಾಯೀ ನ ಪಾದಲೋಲಸ್ಸಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮಾಧಿ, "ವಿಚಿನಂ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಞ್ಞಾ, "ಸದಾ ಸತೋ ಸಿಕ್ಖೇ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಪುನ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ತಿಸ್ಸೋಪಿ ಸಿಕ್ಖಾ, "ಅಥ ಆಸನೇಸು ಸಯನೇಸು, ಅಪ್ಪಸದ್ದೇಸು ಭಿಕ್ಖು ವಿಹರೇಯ್ಯ, ನಿದ್ದಂ ನ ಬಹುಲೀಕರೇಯ್ಯಾ"ತಿಆದೀಹಿ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾನಂ ಉಪಕಾರಾನುಪಕಾರಸಙ್ಗಣ್ಹನವಿನೋದನಾನಿ ವುತ್ತಾನೀತಿ। ಏವಂ ಭಗವಾ ನಿಮ್ಮಿತಸ್ಸ ಪರಿಪುಣ್ಣಪಟಿಪದಂ ವತ್ವಾ ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟೇನ ದೇಸನಂ ನಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ, ದೇಸನಾಪರಿಯೋಸಾನೇ ಪುರಾಭೇದಸುತ್ತೇ (ಮಹಾನಿ॰ ೮೩ ಆದಯೋ) ವುತ್ತಸದಿಸೋಯೇವಾಭಿಸಮಯೋ ಅಹೋಸೀತಿ।

ಸದ್ಧಮ್ಮಪ್ಪಜ್ಜೋತಿಕಾಯ ಮಹಾನಿದ್ದೇಸಟ್ಠಕಥಾಯ

ತುವಟಕಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೫. ಅತ್ತದಣ್ಡಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

೧೭೦. ಪನ್ನರಸಮೇ ಅತ್ತದಣ್ಡಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸೇ **ಅತ್ತದಣ್ಡಾ ಭಯಂ ಜಾತ**ನ್ತಿ ಪಠಮಗಾಥಾಯ ಅತ್ಥೋ - ಯಂ ಲೋಕಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಂ ವಾ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಂ ವಾ ಭಯಂ ಜಾತಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ **ಅತ್ತದಣ್ಡಾ ಭಯಂ ಜಾತಂ** ಅತ್ತನೋ ದುಚ್ಚರಿತಕಾರಣಾ ಜಾತಂ, ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ **ಜನಂ ಪಸ್ಸಥ ಮೇಧಗಂ,** ಇಮಂ ಸಾಕಿಯಾದಿಜನಂ ಪಸ್ಸಥ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಮೇಧಗಂ ಹಿಂಸಕಂ ಬಾಧಕನ್ತಿ। ಏವಂ ತಂ ಪಟಿವಿರುದ್ಧಂ ವಿಪ್ಪಟಿಪನ್ನಂ ಜನಂ ಪರಿಭಾಸಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಮಾ ಪಟಿಪತ್ತಿದಸ್ಸನೇನ ತಸ್ಸ ಸಂವೇಗಂ ಜನೇತುಂ ಆಹ **"ಸಂವೇಗಂ ಕಿತ್ತಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಯಥಾ ಸಂವಿಜಿತಂ ಮಯಾ"**ತಿ। ಪುಬ್ಬೇ ಬೋಧಿಸತ್ತೇನೇವ ಸತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ತಯೋತಿ ಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದೋ। **ದಣ್ಡಾ**ತಿ ದುಚ್ಚರಿತಾ। **ಕಾಯದಣ್ಡೋ**ತಿ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಂ। **ವಚೀದಣ್ಡಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ತಿವಿಧಂ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತ**ನ್ತಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಕಾಯತೋ ಪವತ್ತಂ ದುಟ್ಠಂ ಚರಿತಂ, ಕಿಲೇಸಪೂತಿಕತ್ತಾ ವಾ ದುಟ್ಠು ಚರಿತನ್ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಂ ತಿವಿಧಂ ದುಚ್ಚರಿತಂ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಂ। **ಚತುಬ್ಬಿಧ**ನ್ತಿ ಮುಸಾವಾದಾದಿಚತುಬ್ಬಿಧಂ। **ತಿವಿಧ**ನ್ತಿ ಅಭಿಜ್ಝಾದಿತಿವಿಧಂ। **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕ**ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ ಪಟಿಸಂವೇದನೀಯಂ। **ಸಮ್ಪರಾಯಿಕ**ನ್ತಿ ಅನಾಗತೇ ಅತ್ತಭಾವೇ ಪಟಿಸಂವೇದನೀಯಂ। **ಆಗುಚಾರೀ**ತಿ ಪಾಪಕಾರೀ ಅಪರಾಧಕಾರೀ। **ತಮೇನಂ ರಾಜಾ ಪರಿಭಾಸತೀ**ತಿ ಪಾಪಕಾರಿಂ ರಾಜಾ ಪರಿಭಾಸತಿ, ಭಯಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ। **ದುಕ್ಖಂ ದೋಮನಸ್ಸಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇತೀ**ತಿ ಕಾಯಿಕಂ ದುಕ್ಖಂ ಚೇತಸಿಕಂ ದೋಮನಸ್ಸಂ ವಿನ್ದತಿ। **ಏತಂ ಭಯಂ ದುಕ್ಖಂ ದೋಮನಸ್ಸ**ನ್ತಿ ಏವರೂಪಂ ಭಯಞ್ಚ ದುಕ್ಖಞ್ಚ ದೋಮನಸ್ಸಞ್ಚ। **ಕುತೋ ತಸ್ಸಾ**ತಿ ತಸ್ಸ ಚೋರಸ್ಸ ಕುತೋ ಉಪ್ಪನ್ನಂ। **ಅತ್ತದಣ್ಡತೋ ಜಾತ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನಾ ಕತದುಚ್ಚರಿತತೋ ಉಪ್ಪನ್ನಂ।

ಅನ್ತಮಸೋತಿ ಹೇಟ್ಠಿಮತೋ। **ಸವಚನೀಯಮ್ಪಿ ಕರೋತಿ "ನ ತೇ ಲಬ್ಭಾ ಇತೋ ಪಕ್ಕಮಿತು"**ನ್ತಿ ಇತೋ ಇಮಮ್ಹಾ ಗಾಮಾದಿನಾ ಗನ್ತುಂ ನ ಲಬ್ಭಾ। ನ ಸಕ್ಕಾ ಬಹಿ ನಿಕ್ಖಮಿತುನ್ತಿ ಪಲಿಬೋಧಂ ಸಜ್ಜಂ ಕರೋತಿ। **ಧನಜಾನಿಪಚ್ಚಯಾಪೀ**ತಿ ಧನಪರಿಹಾನಿಕಾರಣಾಪಿ। ರಾಜಾ ತಸ್ಸ ವಿವಿಧಾ ಕಮ್ಮಕಾರಣಾ ಕಾರಾಪೇತಿ। **ಕಸಾಹಿಪಿ ತಾಳೇತೀ**ತಿ ಕಸಾದಣ್ಡಕೇಹಿ ಪೋಥೇತಿ। **ವೇತ್ತೇಹಿಪಿ ತಾಳೇತೀ**ತಿ ಸಕಣ್ಟಕವೇತ್ತಲತಾಹಿ ಪೋಥೇತಿ। **ಅಡ್ಢದಣ್ಡಕೇಹೀ**ತಿಆದಯೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಾಯೇವ। **ಸುನಖೇಹಿಪಿ ಖಾದಾಪೇತೀ**ತಿ ಕತಿಪಯಾನಿ ದಿವಸಾನಿ ಆಹಾರೇ ಅದತ್ವಾ ಛಾತಸುನಖೇಹಿ ಖಾದಾಪೇತಿ। ತೇ ಮುಹುತ್ತೇನ ಅಟ್ಠಿಕಸಙ್ಖಲಿಕಮೇವ ಕರೋತಿ। **ಸೂಲೇ ಉತ್ತಾಸೇತೀ**ತಿ ಸೂಲಂ ಆರೋಪೇತಿ। **ರಾಜಾ ಇಮೇಸಂ ಚತುನ್ನಂ ದಣ್ಡಾನಂ ಇಸ್ಸರೋ**ತಿ ಇಮಾಸಂ ಚತುನ್ನಂ ಆಣಾನಂ ಕಾತುಂ ರಾಜಾ ಸಮತ್ಥೋ।

ಸಕೇನ ಕಮ್ಮೇನಾತಿ ಸಯಂಕತೇನ ಕಮ್ಮೇನ। **ತಮೇನಂ ನಿರಯಪಾಲಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಏಕಚ್ಚೇ ಥೇರಾ "ನಿರಯಪಾಲಾ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಯನ್ತರೂಪಂ ವಿಯ ಕಮ್ಮಮೇವ ಕಾರಣಂ ಕಾರೇತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ತೇಸಂ ತಂ "ಅತ್ಥಿ ನಿರಯೇಸು ನಿರಯಪಾಲಾತಿ, ಆಮನ್ತಾ। ಅತ್ಥಿ ಚ ಕಾರಣಿಕಾ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ (ಕಥಾ॰ ೮೬೬ ಆದಯೋ) ಪಟಿಸೇಧಿತಮೇವ। ಯಥಾ ಹಿ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ಕಮ್ಮಕಾರಣಕಾರಕಾ ಅತ್ಥಿ, ಏವಮೇವ ನಿರಯೇಸು ನಿರಯಪಾಲಾ ಅತ್ಥೀತಿ। **ತತ್ತಂ ಅಯೋಖಿಲ**ನ್ತಿ ತಿಗಾವುತಂ ಅತ್ತಭಾವಂ ಸಮ್ಪಜ್ಜಲಿತಾಯ ಲೋಹಪಥವಿಯಾ ಉತ್ತಾನಕಂ ನಿಪಜ್ಜಾಪೇತ್ವಾ ದಕ್ಖಿಣಹತ್ಥೇ ತಾಲಪ್ಪಮಾಣಂ ಅಯಸೂಲಂ ಪವೇಸೇನ್ತಿ, ತಥಾ ವಾಮಹತ್ಥಾದೀಸು। ಯಥಾ ಚ ಉತ್ತಾನಕಂ ನಿಪಜ್ಜಾಪೇತ್ವಾ ಏವಂ ಉರೇನಪಿ ವಾಮಪಸ್ಸೇನಪಿ ದಕ್ಖಿಣಪಸ್ಸೇನಪಿ ನಿಪಜ್ಜಾಪೇತ್ವಾ ತಂ ಕಮ್ಮಕಾರಣಂ ಕರೋನ್ತಿಯೇವ।

ಸಂವೇಸೇತ್ವಾತಿ ಜಲಿತಾಯ ಲೋಹಪಥವಿಯಾ ತಿಗಾವುತಂ ಅತ್ತಭಾವಂ ನಿಪಜ್ಜಾಪೇತ್ವಾ। **ಕುಠಾರೀಹೀ**ತಿ ಮಹತೀಹಿ ಗೇಹಚ್ಛಾದನಸ್ಸ ಏಕಪಕ್ಖಮತ್ತಾಹಿ ಕುಠಾರೀಹಿ ತಚ್ಛೇನ್ತಿ, ಲೋಹಿತಂ ನದೀ ಹುತ್ವಾ ಸನ್ದತಿ, ಲೋಹಪಥವಿತೋ ಜಾಲಾ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ತಚ್ಛಿತಟ್ಠಾನಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಮಹಾದುಕ್ಖಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಚ್ಛನ್ತಾ ಪನ ಸುತ್ತಾಹತಂ ಕರಿತ್ವಾ ದಾರು ವಿಯ ಅಟ್ಠಂಸಮ್ಪಿ ಛಳಂಸಮ್ಪಿ ಕರೋನ್ತಿ। **ವಾಸೀಹೀ**ತಿ ಮಹಾಸುಪ್ಪಪಮಾಣಾಹಿ ವಾಸೀಹಿ। **ರಥೇ ಯೋಜೇತ್ವಾ**ತಿ ಸದ್ಧಿಂ

ಯುಗಯೋತ್ತಉಪಕ್ಖರಚಕ್ಕಕುಬ್ಬರಪಾಜನೇಹಿ ಸಬ್ಬತೋ ಪಜ್ಜಲಿತೇ ರಥೇ ಯೋಜೇತ್ವಾ। **ಮಹನ್ತನ್ತಿ** ಮಹಾಕೂಟಾಗಾರಪ್ಪಮಾಣಂ। **ಆರೋಪೇನ್ತೀತಿ** ಸಮ್ಪಜ್ಜಲಿತೇಹಿ ಅಯಮುಗ್ಗರೇಹಿ ಪೋಥೇನ್ತಾ ಆರೋಪೇನ್ತಿ। **ಸಕಿಮ್ಪಿ ಉದ್ಧನ್ತಿ** ಸುಪಕ್ಕುತ್ಥಿತಾಯ ಉಕ್ಖಲಿಯಾ ಪಕ್ಖಿತ್ತತಣ್ಡುಲಂ ವಿಯ ಉದ್ಧಂ ಅಧೋ ತಿರಿಯಞ್ಚ ಗಚ್ಛತಿ। **ಮಹಾನಿರಯೇತಿ** ಅವೀಚಿಮಹಾನಿರಯಮ್ಹಿ।

ಚತುಕ್ಕಣ್ಣೋತಿ ಚತುರಸ್ಸಮಞ್ಜೂಸಾಸದಿಸೋ। **ವಿಭತ್ತೋತಿ** ಚತುದ್ವಾರವಸೇನ ವಿಭತ್ತೋ। **ಭಾಗಸೋ ಮಿತೋತಿ** ದ್ವಾರವೀಥೀನಂ ವಸೇನ ಭಾಗೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಠಪೇತ್ವಾ ವಿಭತ್ತೋ। **ಪರಿಯನ್ತೋತಿ** ಪರಿಕ್ಖಿತ್ತೋ। **ಅಯಸಾತಿ** ಉಪರಿ ನವಯೋಜನಿಕೇನ ಅಯಪತ್ತೇನ ಛಾದಿತೋ। **ಸಮನ್ತಾ ಯೋಜನಸತಂ ಫರಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತೀತಿ** ಏವಂ ಫರಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ಯಥಾ ಸಮನ್ತಾ ಯೋಜನಸತೇ ಠತ್ವಾ ಓಲೋಕೇನ್ತಸ್ಸ ಅಕ್ಖೀನಿ ಯಮಕಗೋಳಕಾ ವಿಯ ನಿಕ್ಖಮನ್ತಿ। **ಕದರಿಯಾತಪನಾತಿ** ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇ ಉಸ್ಸದೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅಟ್ಠ ಮಹಾನಿರಯಾ ಕದರಿಯಾ ನಿಚ್ಚಂ ತಪನ್ತೀತಿ ಕದರಿಯಾತಪನಾ। ಬಲವದುಕ್ಖತಾಯ **ಘೋರಾ**। ಕಪ್ಪಟ್ಠಿಕಾನಂ ಅಚ್ಚೀನಂ ಅತ್ಥಿತಾಯ **ಅಚ್ಚಿಮನ್ತೋ**। ಆಸಾದೇತುಂ ಘಟ್ಟೇತುಂ ದುಕ್ಕರತಾಯ **ದುರಾಸದಾ**। ದಿಟ್ಠಮತ್ತಾ ವಾ ಸುತಮತ್ತಾ ವಾ ಲೋಮಾನಿ ಹಂಸೇನ್ತೀತಿ **ಲೋಮಹಂಸನರೂಪಾ**। ಭೀಸನತಾಯ **ಭಿಸ್ಮಾ**। ಭಯಜನನತಾಯ **ಪಟಿಭಯಾ**। ಸುಖಾಭಾವೇನ **ದುಖಾ**।

ಪುರತ್ಥಿಮಾಯ ಭಿತ್ತಿಯಾತಿಆದಿಗಾಥಾನಂ ಏವಂ ಅವೀಚಿನಿರಯೋತಿ ಪರಿಯನ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಅಯಂ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - ಅಗ್ಗಿಜಾಲಾನಂ ವಾ ಪನ ಸತ್ತಾನಂ ವಾ ತೇಸಂ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ವಾ ವೀಚಿ ಅನ್ತರಂ ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಅವೀಚಿ। ತತ್ರ ಹಿ ಪುರತ್ಥಿಮಾದೀಹಿ ಭಿತ್ತೀಹಿ ಜಾಲಾರಾಸಿ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಪಾಪಕಮ್ಮಿನೋ ಪುಗ್ಗಲೇ ಝಾಪೇನ್ತೋ ಪಚ್ಛಿಮಾದೀಸು ಭಿತ್ತೀಸು ಪಟಿಹಞ್ಞತಿ ಪಹರತಿ, ತಾ ಚ ಭಿತ್ತಿಯೋ ವಿನಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಪರತೋ ಯೋಜನಸತಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಹೇಟ್ಠಾ ಉಟ್ಠಿತಾ ಉಪರಿ ಪಟಿಹಞ್ಞತಿ, ಉಪರಿ ಉಟ್ಠಿತಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಪಟಿಹಞ್ಞತಿ। ಏವಂ ತಾವೇತ್ಥ ಜಾಲಾನಂ ವೀಚಿ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ತಸ್ಸ ಪನ ಅನ್ತೋ ಯೋಜನಸತಟ್ಠಾನಂ ಖೀರವಲ್ಲಿಪಿಟ್ಠಸ್ಸ ಪೂರಿತನಾಳಿ ವಿಯ ಸತ್ತೇಹಿ ನಿರನ್ತರಂ ಪೂರಿತಂ ಚತೂಹಿ ಇರಿಯಾಪಥೇಹಿ ಪಚ್ಚನ್ತಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಪಮಾಣಂ ನತ್ಥಿ, ನ ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಬಾಧೇನ್ತಿ, ಸಕಸಕಟ್ಠಾನೇಯೇವ ಪಚ್ಚನ್ತಿ। ಏವಮೇತ್ಥ ಸತ್ತಾನಂ ವೀಚಿ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಯಥಾ ಪನ ಜಿವ್ಹಗ್ಗೇ ಛ ಮಧುಬಿನ್ದೂನಿ ಸತ್ತಮಸ್ಸ ತಮ್ಬಲೋಹಬಿನ್ದುನೋ ಅನುದಹನಬಲವತಾಯ ಅಬ್ಬೋಹಾರಿಕಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾ ತತ್ಥ ಅನುದಹನಬಲವತಾಯ ಸೇಸಾ ಛ ಅಕುಸಲವಿಪಾಕುಪೇಕ್ಖಾ ಅಬ್ಬೋಹಾರಿಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ದುಕ್ಖಮೇವ ನಿರನ್ತರಂ ಪಞ್ಞಾಯತಿ। ಏವಮೇತ್ಥ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ವೀಚಿ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ನಿರಸ್ಸಾದಟ್ಠೇನ **ನಿರಯೋ**।

ತತ್ಥ ಸತ್ತಾ ಮಹಾಲುದ್ದಾತಿ ತಸ್ಮಿಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ ಸತ್ತಾ ಮಹನ್ತಾ ಲುದ್ದಾ। **ಮಹಾಕಿಬ್ಬಿಸಕಾರಿನೋತಿ** ಮಹನ್ತದಾರುಣಕಮ್ಮಕಾರಿನೋ। **ಅಚ್ಚನ್ತಪಾಪಕಮ್ಮನ್ತಾತಿ** ಏಕಂಸೇನ ಪಾಪಕಮ್ಮಿನೋ। **ಪಚ್ಚನ್ತಿ ನ ಚ ಮಿಯ್ಯರೇತಿ** ಛನ್ನಂ ಜಾಲಾನಮನ್ತರೇ ಪಚ್ಚನ್ತಿ, ನ ಚ ಮಿಯ್ಯನ್ತಿ। **ಜಾತವೇದಸಮೋ ಕಾಯೋತಿ** ತೇಸಂ ಸರೀರಂ ಅಗ್ಗಿಸದಿಸಂ। **ತೇಸಂ ನಿರಯವಾಸಿನನ್ತಿ** ತೇಸಂ ಪಾಪಕಮ್ಮಾನಂ ನಿರಯವಾಸೀನಂ। **ಪಸ್ಸ ಕಮ್ಮಾನಂ ದಳ್ಹತ್ತನ್ತಿ** ಪಾಪಕಮ್ಮಾನಂ ಥಿರಭಾವಂ ಓಲೋಕೇಹಿ। **ನ ಭಸ್ಮಾ ಹೋತಿ ನಪೀ ಮಸೀತಿ** ಛಾರಿಕಾಪಿ ನ ಹೋತಿ ಅಙ್ಗಾರೋಪಿ। **ಪುರತ್ಥಿಮೇನಾತಿ** ಯದಾ ತಂ ದ್ವಾರಂ ಅಪಾರುತಂ ಹೋತಿ, ಅಥ ತದಭಿಮುಖಾ ಧಾವನ್ತಿ, ತೇಸಂ ತತ್ಥ ಛವಿಆದೀನಿ ಝಾಯನ್ತಿ। ದ್ವಾರಸಮೀಪಂ ಪತ್ತಾನಞ್ಚ ತೇಸಂ ತಂ ಪಿಧೀಯತಿ, ಪಚ್ಛಿಮಂ ಅಪಾರುತಂ ವಿಯ ಖಾಯತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ। **ಅಭಿನಿಕ್ಖಮಿತಾಸಾ ತೇತಿ** ನಿರಯಾ ನಿಕ್ಖಮಿತುಂ ಆಸಾ ಏತೇಸನ್ತಿ ನಿಕ್ಖಮಿತಾಸಾ। **ಮೋಕ್ಖಗವೇಸಿನೋತಿ** ಮುಞ್ಚನುಪಾಯಂ ಏಸನ್ತಾ ಗವೇಸನ್ತಾಪಿ। **ನ ತೇ ತತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತುಂ, ಲಭನ್ತಿ ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯಾತಿ** ತೇ ಸತ್ತಾ ನಿರಯತೋ ನಿಕ್ಖಮನದ್ವಾರಂ ಪಾಪಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯಾ ನಾಧಿಗಚ್ಛನ್ತಿ। **ತೇಸಞ್ಚ ಪಾಪಕಮ್ಮನ್ತಂ, ಅವಿಪಕ್ಕಂ ಕತಂ ಬಹುನ್ತಿ** ತೇಸಞ್ಚ ಸತ್ತಾನಂ ಲಾಮಕಂ ದಾರುಣಕಮ್ಮಂ ಅವಿಪಾಕಂ ಬಹುವಿಧಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರಂ ಅದಿನ್ನವಿಪಾಕಂ ಕತಂ ಉಪಚಿತಂ ಅತ್ಥಿ।

ಸಂವೇಗನ್ತಿ ವಿನಿಲನಂ। **ಉಬ್ಬೇಗನ್ತಿ** ಠಿತಟ್ಠಾನತೋ ಗಮನಂ। **ಉತ್ರಾಸನ್ತಿ** ಉಬ್ಬೇಜನಂ ಅಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ। **ಭಯನ್ತಿ** ಚಿತ್ತುತ್ರಾಸನಂ। **ಪೀಳನನ್ತಿ** ಘಟ್ಟನಂ। **ಘಟ್ಟನನ್ತಿ** ಪೀಳಾಕರಣಂ। **ಉಪದ್ದವನ್ತಿ** ಈತಿಂ। **ಉಪಸಗ್ಗನ್ತಿ** ರುನ್ಧನಂ।

೧೭೧. ಇದಾನಿ ಯಥಾನೇನ ಸಂವಿಜಿತಂ, ತಂ ಪಕಾರಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "ಫನ್ದಮಾನ"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಫನ್ದಮಾನ**ನ್ತಿ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠೀಹಿ ಕಮ್ಪಮಾನಂ। **ಅಪ್ಪೋದಕೇ**ತಿ ಅಪ್ಪೇ ಉದಕೇ। **ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೇಹಿ ಬ್ಯಾರುದ್ಧೇ ದಿಸ್ವಾ**ತಿ ನಾನಾಸತ್ತೇ ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ವಿರುದ್ಧೇ ದಿಸ್ವಾ। **ಮಂ ಭಯಮಾವಿಸೀ**ತಿ ಮಂ ಭಯಂ ಪವಿಟ್ಠಂ।

ಕಿಲೇಸಫನ್ದನಾಯ ಫನ್ದಮಾನನ್ತಿ ರಾಗಾದಿಕಿಲೇಸಚಲನಾಯ ಚಲಮಾನಂ। **ಪಯೋಗೋ**ತಿ ಕಾಯವಚೀಮನೋಪಯೋಗೋ।

ವಿರುದ್ಧಾತಿ ವಿರೋಧಮಾಪನ್ನಾ। **ಪಟಿವಿರುದ್ಧಾ**ತಿ ಪಟಿಮುಖಂ ಹುತ್ವಾ ವಿರೋಧಮಾಪನ್ನಾ, ಸುಟ್ಠು ವಿರುದ್ಧಾ ವಾ। **ಆಹತಾ**ತಿ ಕೋಧೇನ ಆಹತಾ ಪಹತಾ। **ಪಚ್ಚಾಹತಾ**ತಿ ಪಟಿಮಲ್ಲಾ ಹುತ್ವಾ ಆಹತಾ। **ಆಘಾತಿತಾ**ತಿ ಘಟ್ಟಿತಾ। **ಪಚ್ಚಾಘಾತಿತಾ**ತಿ ವಿಸೇಸೇನ ಘಟ್ಟಿತಾ। **ಪಾಣೀಹಿಪಿ ಉಪಕ್ಕಮನ್ತೀ**ತಿ ಹತ್ಥೇಹಿಪಿ ಪಹರನ್ತಿ।

೧೭೨. **ಸಮನ್ತಮಸಾರೋ ಲೋಕೋ**ತಿ ನಿರಯಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ಸಮನ್ತತೋ ಲೋಕೋ ಅಸಾರೋ ನಿಚ್ಚಸಾರಾದಿರಹಿತೋ। **ದಿಸಾ ಸಬ್ಬಾ ಸಮೇರಿತಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಾ ದಿಸಾ ಅನಿಚ್ಚತಾಯ ಕಮ್ಪಿತಾ। **ಇಚ್ಛಂ ಭವನಮತ್ತನೋ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ತಾಣಂ ಇಚ್ಛನ್ತೋ। **ನಾದ್ದಸಾಸಿಂ ಅನೋಸಿತ**ನ್ತಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಠಾನಂ ಜರಾದೀಹಿ ಅನಜ್ಝಾವುಟ್ಠಂ ನಾದ್ದಕ್ಖಿನ್ತಿ।

ಅಸಾರೋತಿ ನ ಸಾರೋ, ಸಾರವಿರಹಿತೋ ವಾ। **ನಿಸ್ಸಾರೋ**ತಿ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಸಾರವಿರಹಿತೋ। **ಸಾರಾಪಗತೋ**ತಿ ಸಾರತೋ ಅಪಗತೋ। **ನಿಚ್ಚಸಾರಸಾರೇನ ವಾ**ತಿ ಸತತಸಾರಸಙ್ಖಾತೇನ ಸಾರೇನ ವಾ। ಉಪರಿಪದದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಯೇ ಪುರತ್ಥಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಸಙ್ಖಾರಾ**ತಿ ಯೇ ಪುರತ್ಥಿಮಾಯ ದಿಸಾಯ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಸಙ್ಗಮ್ಮ ಸಮಾಗಮ್ಮ ಕತಾ ಸಙ್ಖಾರಾ। **ತೇಪಿ ಏರಿತಾ**ತಿ ತೇಪಿ ಸಙ್ಖಾರಾ ಕಮ್ಪಿತಾ। **ಸಮೇರಿತಾ**ತಿ ಸಮ್ಮಾ ಕಮ್ಪಿತಾ। **ಚಲಿತಾ**ತಿ ಚಲನಂ ಗತಾ। **ಘಟ್ಟಿತಾ**ತಿ ಉದಯಬ್ಬಯೇನ ಪೀಳಿತಾ। **ಅನಿಚ್ಚತಾಯಾ**ತಿ ಹುತ್ವಾ ಅಭಾವತಾಯ। **ಜಾತಿಯಾ ಅನುಗತಾ**ತಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಯಾ ಅನುಪವಿಟ್ಠಾ। **ಜರಾಯ ಅನುಸಟಾ**ತಿ ಪರಿಪಕ್ಕತಾಯ ಅನುಪತ್ಥಟಾ। **ಬ್ಯಾಧಿನಾ ಅಭಿಭೂತಾ**ತಿ ಚಾತುವಿಸಮೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಬ್ಯಾಧಿನಾ ಅಜ್ಝೋತ್ಥಟಾ। **ಮರಣೇನ ಅಬ್ಭಾಹತಾ**ತಿ ಮಚ್ಚುನಾ ಅಭಿಆಹತಾ ಪಹತಾ। **ಅತಾಣಾ**ತಿ ರಕ್ಖವಿರಹಿತಾ। **ಅಲೇಣಾ**ತಿ ಲೇಣವಿರಹಿತಾ। **ಅಸರಣಾ**ತಿ ನತ್ಥಿ ಏತೇಸಂ ಸರಣನ್ತಿ ಅಸರಣಾ। **ಅಸರಣೀಭೂತಾ**ತಿ ಸಯಂ ಸರಣಕಿಚ್ಚಂ ನ ಕರೋನ್ತೀತಿ ಅಸರಣೀಭೂತಾ।

ಅತ್ತನೋ ಭವನನ್ತಿ ನಿದ್ದೇಸಪದಸ್ಸ ಉದ್ದೇಸಪದಂ। **ತಾಣ**ನ್ತಿ ಪಾಲನಂ। **ಲೇಣ**ನ್ತಿ ಲೇಣಟ್ಠಾನಂ। **ಸರಣ**ನ್ತಿ ದುಕ್ಖನಾಸನಂ। **ಗತಿ**ನ್ತಿ ಪತಿಟ್ಠಂ। **ಪರಾಯನ**ನ್ತಿ ಪರಂ ಅಯನಂ। **ಅಜ್ಝೋಸಿತಂಯೇವ ಅದ್ದಸ**ನ್ತಿ ಜರಾದೀಹಿ ಮದ್ದಿತಂಯೇವ ಅದ್ದಕ್ಖಿಂ। **ಸಬ್ಬಂ ಯೋಬ್ಬಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಯೋಬ್ಬನಭಾವೋ ಯೋಬ್ಬಞ್ಞಂ, ಸಚೇತನಾನಂ ಸಬ್ಬಂ ಯೋಬ್ಬಞ್ಞಂ। **ಜರಾಯ ಓಸಿತ**ನ್ತಿ ಪರಿಪಾಕಾಯ ಜರಾಯ ಅವಸಿತಂ ಮದ್ದಿತಂ। ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ।

೧೭೩. **ಓಸಾನೇ ತ್ವೇವ ಬ್ಯಾರುದ್ಧೇ, ದಿಸ್ವಾ ಮೇ ಅರತೀ ಅಹೂ**ತಿ ಯೋಬ್ಬಞ್ಞಾದೀನಂ ಓಸಾನೇಯೇವ ಅನ್ತಗಮಕೇ ಏವ ವಿನಾಸಕೇ ಏವ ಜರಾದೀಹಿ ಬ್ಯಾರುದ್ಧೇ ಆಹತಚಿತ್ತೇ ಸತ್ತೇ ದಿಸ್ವಾ ಅರತಿ ಮೇ ಅಹೋಸಿ। **ಅಥೇತ್ಥ ಸಲ್ಲ**ನ್ತಿ ಅಥ ಏತೇಸು ಸತ್ತೇಸು ರಾಗಾದಿಸಲ್ಲಂ। **ಹದಯಸ್ಸಿತ**ನ್ತಿ ಚಿತ್ತನಿಸ್ಸಿತಂ।

ಯೋಬ್ಬಞ್ಞಂ ಜರಾ ಓಸಾಪೇತೀತಿ ಜರಾ ಅತ್ಥಙ್ಗಮೇತಿ ವಿನಾಸೇತಿ। ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ।

೧೭೪. "ಕಥಂ ಆನುಭಾವಂ ಸಲ್ಲ"ನ್ತಿ ಚೇ? **ಯೇನ ಸಲ್ಲೇನ ಓತಿಣ್ಣೋ**ತಿ ಗಾಥಾ। ತತ್ಥ **ದಿಸಾ ಸಬ್ಬಾ ವಿಧಾವತೀ**ತಿ ಸಬ್ಬಾ ದುಚ್ಚರಿತದಿಸಾಪಿ ಪುರತ್ಥಿಮಾದಿದಿಸಾಪಿ ವಿದಿಸಾಪಿ ಧಾವತಿ। **ತಮೇವ ಸಲ್ಲಮಬ್ಬುಯ್ಹ, ನ ಧಾವತಿ ನ ಸೀದತೀ**ತಿ ತಮೇವ ಸಲ್ಲಂ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ತಾ ಚ ದಿಸಾ ನ ಧಾವತಿ, ಚತುರೋಘೇ ಚ ನ ಸೀದತಿ।

ಅಞ್ಞಾಣನ್ತಿಆದೀಸು ಞಾಣದಸ್ಸನಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಅಞ್ಞಾಣಂ ಅದಸ್ಸನಂ। ಅಭಿಮುಖೋ ಹುತ್ವಾ ಧಮ್ಮೇನ ನ ಸಮೇತಿ ನ ಸಮಾಗಚ್ಛತೀತಿ **ಅನಭಿಸಮಯೋ**। ಅನುರೂಪತೋ ಧಮ್ಮೇ ಬುಜ್ಝತೀತಿ **ಅನುಬೋಧೋ**। ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತಾಯ **ಅನನುಬೋಧೋ**। ಅನಿಚ್ಚಾದೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ನ ಬುಜ್ಝತೀತಿ **ಅಸಮ್ಬೋಧೋ**। ಅಸನ್ತಂ ಅಸಮಞ್ಚ ಬುಜ್ಝತೀತಿಪಿ **ಅಸಮ್ಬೋಧೋ**। ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಂ ನ ಪಟಿವಿಜ್ಝತೀತಿ **ಅಪ್ಪಟಿವೇಧೋ**। ರೂಪಾದೀಸು ಏಕಧಮ್ಮಮ್ಪಿ ಅನಿಚ್ಚಾದಿಸಾಮಞ್ಞತೋ ನ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತೀತಿ **ಅಸಙ್ಗಾಹಣಾ**। ತಮೇವ ಧಮ್ಮಂ ನ ಪರಿಯೋಗಾಹತೀತಿ **ಅಪರಿಯೋಗಾಹಣಾ**। ನ ಸಮಂ ಪೇಕ್ಖತೀತಿ **ಅಸಮಪೇಕ್ಖನಾ**। ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಭಾವಂ ಪತಿ ನ ಅಪೇಕ್ಖತೀತಿ **ಅಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ**।

ಕುಸಲಾಕುಸಲಕಮ್ಮೇಸು ವಿಪರೀತವುತ್ತಿಯಾ ಸಭಾವಗಹಣಾಭಾವೇನ ವಾ ಏಕಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಂ ಏತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ನತ್ಥಿ, ಸಯಂ ವಾ ಕಸ್ಸಚಿ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣಂ ನಾಮ ನ ಹೋತೀತಿ **ಅಪಚ್ಚಕ್ಖಕಮ್ಮಂ**। ಯಂ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೇ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಂ ಮೇಜ್ಝಂ ಭವೇಯ್ಯ ಸುಚಿ ವೋದಾನಂ, ತಂ ದುಟ್ಠುಂ ಮೇಜ್ಝಂ ಇಮಿನಾತಿ **ದುಮ್ಮೇಜ್ಝಂ**। ಬಾಲಾನಂ ಭಾವೋ **ಬಾಲ್ಯಂ**। ಮುಯ್ಹತೀತಿ **ಮೋಹೋ**। ಬಲವತರೋ ಮೋಹೋ **ಪಮೋಹೋ**। ಸಮನ್ತತೋ ಮುಯ್ಹತೀತಿ **ಸಮ್ಮೋಹೋ**। ವಿಜ್ಜಾಯ ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವತೋ ನ ವಿಜ್ಜಾತಿ **ಅವಿಜ್ಜಾ**। **ಓಘಯೋಗ**ತ್ಥೋ ವುತ್ತೋಯೇವ। ಥಾಮಗತಟ್ಠೇನ ಅನುಸೇತೀತಿ **ಅನುಸಯೋ**। ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಯುಟ್ಠಾತಿ ಅಭಿಭವತೀತಿ **ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಂ**। ಹಿತಗ್ಗಹಣಾಭಾವೇನ ಹಿತಾಭಿಮುಖಂ ಗನ್ತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಲಙ್ಗತಿಯೇವಾತಿ **ಲಙ್ಗೀ,** ಖಞ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ದುರುಗ್ಘಾಟನಟ್ಠೇನ ವಾ **ಲಙ್ಗೀ**। ಯಥಾ ಹಿ ಮಹಾಪಲಿಘಸಙ್ಖಾತಾ ಲಙ್ಗೀ ದುರುಗ್ಘಾಟಾ ಹೋತಿ, ಏವಮಯಮ್ಪಿ ಲಙ್ಗೀ ವಿಯಾತಿ **ಲಙ್ಗೀ**। ಸೇಸಂ ಉತ್ತಾನತ್ಥಮೇವ।

ಯಾ ಏವರೂಪಾ ಕಙ್ಖಾತಿ ಏತ್ಥ ಕಙ್ಖನವಸೇನ **ಕಙ್ಖಾ**। ಕಙ್ಖಂ ಆನಯತೀತಿ **ಕಙ್ಖಾಯನಾ**। ಪುರಿಮಕಙ್ಖಾ ಹಿ ಉತ್ತರಕಙ್ಖಂ ಆನಯತಿ ನಾಮ। ಆಕಾರವಸೇನ ವಾ ಏತಂ ವುತ್ತಂ। ಕಙ್ಖಾಸಮಙ್ಗಿಚಿತ್ತಂ ಕಙ್ಖಾಯ ಆಯಿತತ್ತಾ ಕಙ್ಖಾಯಿತಂ ನಾಮ। ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಕಙ್ಖಾಯಿತತ್ತಂ**। **ವಿಮತೀ**ತಿ ವಿಗತಾ ಮತಿ ವಿಮತಿ। **ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ**ತಿ ವಿಗತಾ ಚಿಕಿಚ್ಛಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ, ಸಭಾವಂ ವಾ ವಿಚಿನನ್ತೋ ಕಿಚ್ಛತಿ ಕಿಲಮತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ**। ಸಾ ಸಂಸಯಲಕ್ಖಣಾ, ಕಮ್ಪನರಸಾ, ಅನಿಚ್ಛಯಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಅನೇಕಂಸಗ್ಗಾಹಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ ವಾ, ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಪದಟ್ಠಾನಾ, ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅನ್ತರಾಯಕರಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಕಮ್ಪನಟ್ಠೇನ ದ್ವಿಧಾ ಏಳಯತೀತಿ **ದ್ವೇಳ್ಹಕಂ**। ಪಟಿಪತ್ತಿನಿವಾರಣೇನ ದ್ವಿಧಾಪಥೋ ವಿಯಾತಿ **ದ್ವೇಧಾಪಥೋ**। "ನಿಚ್ಚಂ ವಾ ಇದಂ ಅನಿಚ್ಚಂ ವಾ"ತಿಆದಿಪವತ್ತಿಯಾ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಆಕಾರೇ ಸಣ್ಠಾತುಂ ಅಸಮತ್ಥತಾಯ ಸಮನ್ತತೋ ಸೇತೀತಿ **ಸಂಸಯೋ**। ಏಕಂಸಂ ಗಹೇತುಂ ಅಸಮತ್ಥತಾಯ ನ ಏಕಂಸಗ್ಗಾಹೋತಿ **ಅನೇಕಂಸಗ್ಗಾಹೋ**। ನಿಚ್ಛೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೀ ಆರಮ್ಮಣತೋ ಓಸಕ್ಕತೀತಿ **ಆಸಪ್ಪನಾ**। ಓಗಾಹಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೀ ಪರಿಸಮನ್ತತೋ ಸಪ್ಪತೀತಿ **ಪರಿಸಪ್ಪನಾ**। ಪರಿಯೋಗಾಹಿತುಂ ಅಸಮತ್ಥತಾಯ **ಅಪರಿಯೋಗಾಹಣಾ**। ನಿಚ್ಛಯವಸೇನ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪವತ್ತಿತುಂ ಅಸಮತ್ಥತಾಯ **ಥಮ್ಭಿತತ್ತಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ,** ಥದ್ಧಭಾವೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಹಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಚಿತ್ತಂ ಥದ್ಧಂ ಕರೋತಿ, ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಸಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಆರಮ್ಮಣಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಮನಂ ವಿಲಿಖನ್ತೀ ವಿಯ, ತಸ್ಮಾ **ಮನೋವಿಲೇಖೋ**ತಿ ವುತ್ತಾ।

ವಿದ್ಧೋತಿ ಸಲ್ಲೇನ ಲದ್ಧಪ್ಪಹಾರೋ। **ಫುಟ್ಠೋ**ತಿ ಘಟ್ಟಿತೋ। **ಪರೇತೋ**ತಿ ಪೀಳಿತೋ। **ಧಾವತೀ**ತಿ ಪುರತೋ ಗಚ್ಛತಿ। **ವಿಧಾವತೀ**ತಿ ಅನೇಕವಿಧೇನ ಗಚ್ಛತಿ। **ಸನ್ಧಾವತೀ**ತಿ ವೇಗೇನ ಧಾವತಿ। **ಸಂಸರತೀ**ತಿ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಚರತಿ।

ಅಚೇಲಕೋತಿ ನಿಚ್ಚೋಲೋ, ನಗ್ಗೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮುತ್ತಾಚಾರೋ**ತಿ ವಿಸಟ್ಠಾಚಾರೋ, ಉಚ್ಚಾರಕಮ್ಮಾದೀಸು ಲೋಕಿಯಕುಲಪುತ್ತಾಚಾರೇನ ವಿರಹಿತೋ ಠಿತಕೋವ ಉಚ್ಚಾರಂ ಕರೋತಿ, ಪಸ್ಸಾವಂ ಕರೋತಿ, ಖಾದತಿ ಭುಞ್ಜತಿ। **ಹತ್ಥಾಪಲೇಖನೋ**ತಿ ಹತ್ಥೇ ಪಿಣ್ಡಮ್ಹಿ ಠಿತೇ ಜಿವ್ಹಾಯ ಹತ್ಥಂ ಅಪಲಿಖತಿ, ಉಚ್ಚಾರಂ ವಾ ಕತ್ವಾ ಹತ್ಥಮ್ಹಿಯೇವ ದಣ್ಡಕಸಞ್ಞೀ ಹುತ್ವಾ ಹತ್ಥೇನ ಅಪಲಿಖತಿ। ತೇ ಕಿರ ದಣ್ಡಕಂ "ಸತ್ತೋ"ತಿ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ। ಭಿಕ್ಖಾಗಹಣತ್ಥಂ "ಏಹಿ ಭದನ್ತೇ"ತಿ ವುತ್ತೋ ನ ಏತೀತಿ ನ

ಏಹಿಭದನ್ತಿಕೋ। ತೇನ ಹಿ "ತಿಟ್ಠ ಭದನ್ತೇ"ತಿ ವುತ್ತೋಪಿ ನ ತಿಟ್ಠತೀತಿ **ನ ತಿಟ್ಠಭದನ್ತಿಕೋ**। ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಕಿರ ಸೋ "ಏತಸ್ಸ ವಚನಂ ಕತಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ನ ಕರೋತಿ।

ಅಭಿಹಟನ್ತಿ ಪುರೇತರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಹಟಂ ಭಿಕ್ಖಂ। **ಉದ್ದಿಸ್ಸಕತ**ನ್ತಿ "ಇದಂ ತುಮ್ಹೇ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಕತ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಆರೋಚಿತಂ ಭಿಕ್ಖಂ। **ನ ನಿಮನ್ತನ**ನ್ತಿ "ಅಸುಕಂ ನಾಮ ಕುಲಂ ವಾ ವೀಥಿಂ ವಾ ಗಾಮಂ ವಾ ಪವಿಸೇಯ್ಯಾಥಾ"ತಿ ಏವಂ ನಿಮನ್ತಿತಭಿಕ್ಖಮ್ಪಿ ನ ಸಾದಿಯತಿ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ। **ನ ಕುಮ್ಭಿಮುಖಾ**ತಿ ಕುಮ್ಭಿತೋ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ದಿಯ್ಯಮಾನಂ ಭಿಕ್ಖಂ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ। **ನ ಕಳೋಪಿಮುಖಾ**ತಿ ಕಳೋಪೀತಿ ಉಕ್ಖಲಿ ವಾ ಪಚ್ಛಿ ವಾ, ತತೋಪಿ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಕುಮ್ಭಿಕಳೋಪಿಯೋ ಮಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಕಟಚ್ಛುನಾ ಪಹಾರಂ ಲಭನ್ತೀತಿ। **ನ ಏಳಕಮನ್ತರ**ನ್ತಿ ಉಮ್ಮಾರಂ ಅನ್ತರಂ ಕರಿತ್ವಾ ದಿಯ್ಯಮಾನಂ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಅಯಂ ಮಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಅನ್ತರಕರಣಂ ಲಭತೀತಿ। **ದಣ್ಡಮುಸಲೇಸು**ಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ನ ದ್ವಿನ್ನನ್ತಿ ದ್ವೀಸು ಭುಞ್ಜಮಾನೇಸು ಏಕಸ್ಮಿಂ ಉಟ್ಠಾಯ ದೇನ್ತೇ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಕಬಳನ್ತರಾಯೋ ಹೋತೀತಿ। **ನ ಗಬ್ಭಿನಿಯಾ**ತಿಆದೀಸು ಪನ "ಗಬ್ಭಿನಿಯಾ ಕುಚ್ಛಿಯಂ ದಾರಕೋ ಕಿಲಮತೀ"ತಿ, ಪಾಯನ್ತಿಯಾ ದಾರಕಸ್ಸ ಖೀರನ್ತರಾಯೋ ಹೋತೀ"ತಿ, "ಪುರಿಸನ್ತರಗತಾಯ ರತಿಅನ್ತರಾಯೋ ಹೋತೀ"ತಿ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ। **ನ ಸಂಕಿತ್ತೀಸೂ**ತಿ ಸಂಕಿತ್ತೇತ್ವಾ ಕತಭತ್ತೇಸು। ದುಬ್ಭಿಕ್ಖಸಮಯೇ ಕಿರ ಅಚೇಲಕಸಾವಕಾ ಅಚೇಲಕಾನಮತ್ಥಾಯ ತತೋ ತತೋ ತಣ್ಡುಲಾದೀನಿ ಸಮಾದಪೇತ್ವಾ ಭತ್ತಂ ಪಚನ್ತಿ, ಉಕ್ಕಟ್ಠೋ ಅಚೇಲಕೋ ತತೋಪಿ ನ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ನ ಯತ್ಥ ಸಾ**ತಿ ಯತ್ಥ ಸುನಖೋ "ಪಿಣ್ಡಂ ಲಭಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಉಪಟ್ಠಿತೋ ಹೋತಿ, ತತ್ಥ ತಸ್ಸ ಅದತ್ವಾ ಆಹಟಂ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಏತಸ್ಸ ಪಿಣ್ಡನ್ತರಾಯೋ ಹೋತೀತಿ। **ಸಣ್ಡಸಣ್ಡಚಾರಿನೀ**ತಿ ಸಮೂಹಸಮೂಹಚಾರಿನೀ । ಸಚೇ ಹಿ ಅಚೇಲಕಂ ದಿಸ್ವಾ "ಇಮಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖಂ ದಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಮನುಸ್ಸಾ ಭತ್ತಗೇಹಂ ಪವಿಸನ್ತಿ, ತೇಸು ಚ ಪವಿಸನ್ತೇಸು ಕಳೋಪಿಮುಖಾದೀಸು ನಿಲೀನಾ ಮಕ್ಖಿಕಾ ಉಪ್ಪತಿತ್ವಾ ಸಣ್ಡಸಣ್ಡಾ ಚರನ್ತಿ। ತತೋ ಆಹಟಂ ಭಿಕ್ಖಂ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಮಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮಕ್ಖಿಕಾನಂ ಗೋಚರನ್ತರಾಯೋ ಜಾತೋತಿ। **ಥುಸೋದಕ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಸಸ್ಸಸಮ್ಭಾರೇಹಿ ಕತಂ ಸೋವೀರಕಂ। ಏತ್ಥ ಚ ಸುರಾಪಾನಮೇವ ಸಾವಜ್ಜಂ, ಅಯಂ ಪನ ಸಬ್ಬೇಸುಪಿ ಸಾವಜ್ಜಸಞ್ಞೀ।

ಏಕಾಗಾರಿಕೋತಿ ಯೋ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಗೇಹೇ ಭಿಕ್ಖಂ ಲಭಿತ್ವಾ ನಿವತ್ತತಿ। **ಏಕಾಲೋಪಿಕೋ**ತಿ ಯೋ ಏಕೇನೇವ ಆಲೋಪೇನ ಯಾಪೇತಿ। **ದ್ವಾಗಾರಿಕಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಏಕಿಸ್ಸಾಪಿ ದತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಏಕಾಯ ದತ್ತಿಯಾ। ದತ್ತಿ ನಾಮ ಏಕಾ ಖುದ್ದಕಪಾತಿ ಹೋತಿ, ಯತ್ಥ ಅಗ್ಗಭಿಕ್ಖಂ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಪೇನ್ತಿ। **ಏಕಾಹಿಕ**ನ್ತಿ ಏಕದಿವಸನ್ತರಿಕಂ। **ಅಡ್ಢಮಾಸಿಕ**ನ್ತಿ ಅಡ್ಢಮಾಸನ್ತರಿಕಂ। **ಪರಿಯಾಯಭತ್ತಭೋಜನ**ನ್ತಿ ವಾರಭತ್ತಭೋಜನಂ , ಏಕಾಹವಾರೇನ ದ್ವೀಹವಾರೇನ ಸತ್ತಾಹವಾರೇನ ಅಡ್ಢಮಾಸವಾರೇನಾತಿ ಏವಂ ದಿವಸವಾರೇನ ಆಭತಂ ಭತ್ತಭೋಜನಂ।

ಸಾಕಭಕ್ಖೋತಿಆದೀನಿ ವುತ್ತತ್ಥಾನೇವ। **ಉಬ್ಭಟ್ಠಕೋ**ತಿ ಉದ್ಧಂ ಠಿತಕೋ। **ಉಕ್ಕುಟಿಕಪ್ಪಧಾನಮನುಯುತ್ತೋ**ತಿ ಉಕ್ಕುಟಿಕಂ ವೀರಿಯಂ ಅನುಯುತ್ತೋ। ಗಚ್ಛನ್ತೋಪಿ ಉಕ್ಕುಟಿಕೋವ ಹುತ್ವಾ ಉಪ್ಪತಿತ್ವಾ ಉಪ್ಪತಿತ್ವಾ ಗಚ್ಛತಿ। **ಕಣ್ಟಕಾಪಸ್ಸಯಿಕೋ**ತಿ ಅಯಕಣ್ಟಕೇ ವಾ ಪಕತಿಕಣ್ಟಕೇ ವಾ ಭೂಮಿಯಂ ಕೋಟ್ಟೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಚಮ್ಮಂ ಅತ್ಥರಿತ್ವಾ ಠಾನಚಙ್ಕಮಾದೀನಿ ಕರೋತಿ। **ಸೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ಸಯನ್ತೋಪಿ ತತ್ಥೇವ ಸೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪೇತಿ। **ಫಲಕಸೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ರುಕ್ಖಫಲಕೇ ಸೇಯ್ಯಂ। **ಥಣ್ಡಿಲಸೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ಥಣ್ಡಿಲೇ ಉಚ್ಚೇ ಭೂಮಿಟ್ಠಾನೇ ಸೇಯ್ಯಂ। **ಏಕಪಸ್ಸಯಿಕೋ**ತಿ ಏಕಪಸ್ಸೇನೇವ ಸಯತಿ। **ರಜೋಜಲ್ಲಧರೋ**ತಿ ಸರೀರಂ ತೇಲೇನ ಮಕ್ಖೇತ್ವಾ ರಜುಟ್ಠಾನಟ್ಠಾನೇ ತಿಟ್ಠತಿ, ಅಥಸ್ಸ ಸರೀರೇ ರಜೋಜಲ್ಲಂ ಲಗ್ಗತಿ, ತಂ ಧಾರೇತಿ। **ಯಥಾಸನ್ಥತಿಕೋ**ತಿ ಲದ್ಧಂ ಆಸನಂ ಅಕೋಪೇತ್ವಾ ಯದೇವ ಲಭತಿ, ತತ್ಥೇವ ನಿಸೀದನಸೀಲೋ। **ವೇಕಟಿಕೋ**ತಿ ವಿಕಟಖಾದನಸೀಲೋ, ವಿಕಟನ್ತಿ ಗೂಥಂ ವುಚ್ಚತಿ। **ಅಪಾನಕೋ**ತಿ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಸೀತುದಕಪಾನೋ। ಸಾಯಂ ತತಿಯಂ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಸಾಯತತಿಯಕಂ**। ಪಾತೋ ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕೇ ಸಾಯನ್ತಿ ದಿವಸಸ್ಸ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ "ಪಾಪಂ ಪವಾಹೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ **ಉದಕೋರೋಹನಾನುಯೋಗಂ ಅನುಯುತ್ತೋ ವಿಹರತಿ**।

ತೇ ಸಲ್ಲೇ ಅಭಿಸಙ್ಖರೋತೀತಿ ತೇ ರಾಗಾದಿಸತ್ತಸಲ್ಲೇ ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತೇತಿ। **ಅಭಿಸಙ್ಖರೋನ್ತೋತಿ** ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತೋ। **ಸಲ್ಲಾಭಿಸಙ್ಖಾರವಸೇನಾತಿ** ಸಲ್ಲಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಾಪನಕಾರಣಾ। **ಪುರತ್ಥಿಮಂ ದಿಸಂ ಧಾವತೀತಿ** ಪುರಿಮಂ ದಿಸಂ ಗಚ್ಛತಿ। **ತೇ ಸಲ್ಲಾಭಿಸಙ್ಖಾರಾ ಅಪ್ಪಹೀನಾತಿ** ಏತೇ ರಾಗಾದಿಸಲ್ಲಾ ಪಯೋಗಾ ನಪ್ಪಹೀನಾ। **ಸಲ್ಲಾಭಿಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅಪ್ಪಹೀನತ್ತಾತಿ** ಸಲ್ಲಪಯೋಗಾನಂ ಅಪ್ಪಹೀನಭಾವೇನ। **ಗತಿಯಾ ಧಾವತೀತಿ** ಗತಿಯಂ ಧಾವತಿ। **ಗತಿಯಾ ಗತಿನ್ತಿ** ಗತಿತೋ ಗತಿಂ।

ನ ಸೀದತೀತಿ ನ ನಿಮುಜ್ಜತಿ। **ನ ಸಂಸೀದತೀತಿ** ನ ಸಮನ್ತತೋ ಮುಜ್ಜತಿ। **ನ ಓಸೀದತೀತಿ** ನ ಓಸಕ್ಕತಿ। **ನ ಅವಸೀದತೀತಿ** ನ ಪಚ್ಚೋಸಕ್ಕತಿ। **ನ ಅವಗಚ್ಛತೀತಿ** ನ ಹೇಟ್ಠಾ ಗಚ್ಛತಿ।

೧೭೫. ಏವಂ ಮಹಾನುಭಾವೇನ ಸಲ್ಲೇನ ಓತಿಣ್ಣೇಸು ಚ ಸತ್ತೇಸು - **ತತ್ಥ ಸಿಕ್ಖಾನುಗೀಯನ್ತಿ, ಯಾನಿ ಲೋಕೇ ಗಧಿತಾನೀತಿ** ಗಾಥಾ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಯೇ **ಲೋಕೇ** ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣಾ ಪಟಿಲಾಭಾಯ ಗಿಜ್ಝನ್ತೀತಿ ಕತ್ವಾ "ಗಧಿತಾನೀ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಚಿರಕಾಲಸೇವಿತತ್ತಾ ವಾ "ಗಧಿತಾನೀ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ತತ್ಥ** ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಹತ್ಥಿಸಿಕ್ಖಾದಿಕಾ ಅನೇಕಾ **ಸಿಕ್ಖಾ** ಕಥೀಯನ್ತಿ, ಉಗ್ಗಯ್ಹನ್ತಿ ವಾ। ಪಸ್ಸಥ ಯಾವ ಸಮತ್ಥೋ ವಾಯಂ ಲೋಕೋ, ಯತೋ ಪಣ್ಡಿತೋ ಕುಲಪುತ್ತೋ **ತೇಸು** ವಾ ಗಧಿತೇಸು ತಾಸು ವಾ ಸಿಕ್ಖಾಸು ಅಧಿಮುತ್ತೋ **ನ ಸಿಯಾ,** ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಅನಿಚ್ಚಾದಿದಸ್ಸನೇನ **ನಿಬ್ಬಿಜ್ಝ ಸಬ್ಬಸೋ ಕಾಮೇ। ಅತ್ತನೋ ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ ಸಿಕ್ಖೇತಿ।**

ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾತಿ ಞಾಣೇನ ನಿಕ್ಖಮೇತ್ವಾ ವಾ ನಿಬ್ಬಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ವಾ।

೧೭೬. ಇದಾನಿ ಯಥಾ ನಿಬ್ಬಾನಾಯ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ, ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸಚ್ಚೋ ಸಿಯಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಸಚ್ಚೋತಿ** ವಾಚಾಸಚ್ಚೇನ ಞಾಣಸಚ್ಚೇನ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚೇನ ಚ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। **ರಿತ್ತಪೇಸುಣೋತಿ** ಪಹೀನಪೇಸುಣೋ। **ವೇವಿಚ್ಛನ್ತಿ** ಮಚ್ಛರಿಯಂ।

೧೭೭. **ನಿದ್ದಂ ತನ್ದಿಂ ಸಹೇ ಥೀನನ್ತಿ** ಪಚಲಾಯಿಕಞ್ಚ ಕಾಯಾಲಸಿಯಞ್ಚ ಚಿತ್ತಾಲಸಿಯಞ್ಚಾತಿ ಇಮೇ ತಯೋ ಧಮ್ಮೇ ಅಭಿಭವೇಯ್ಯ। **ನಿಬ್ಬಾನಮಾನಸೋತಿ** ನಿಬ್ಬಾನನಿನ್ನಚಿತ್ತೋ।

ಕಾಯಸ್ಸ ಅಕಲ್ಯತಾತಿ ಖನ್ಧತ್ತಯಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ನಾಮಕಾಯಸ್ಸ ಗಿಲಾನಭಾವೋ। ಗಿಲಾನೋ ಹಿ ಅಕಲ್ಲಕೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ವಿನಯೇಪಿ (ಪಾರಾ॰ ೧೫೧) ವುತ್ತಂ - "ನಾಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಅಕಲ್ಲಕೋ"ತಿ। **ಅಕಮ್ಮಞ್ಞತಾತಿ** ಕಾಯಗೇಲಞ್ಞಸಙ್ಖಾತೋ ಅಕಮ್ಮಞ್ಞತಾಕಾರೋ। ಮೇಘೋ ವಿಯ ಆಕಾಸಂ ಕಾಯಂ ಓನಯ್ಹತೀತಿ **ಓನಾಹೋ।** ಸಬ್ಬತೋ ಭಾಗೇನ ಓನಾಹೋ **ಪರಿಯೋನಾಹೋ।** ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಸಮೋರುನ್ಧತೀತಿ **ಅನ್ತೋಸಮೋರೋಧೋ।** ಮೇಧತೀತಿ **ಮಿದ್ಧಂ,** ಅಕಮ್ಮಞ್ಞಭಾವೇನ ವಿಹಿಂಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸುಪನ್ತಿ ತೇನಾತಿ **ಸುಪ್ಪಂ।** ಅಕ್ಖಿದಲಾದೀನಂ ಪಚಲಭಾವಂ ಕರೋತೀತಿ **ಪಚಲಾಯಿಕಾ। ಸುಪ್ಪನಾ ಸುಪ್ಪಿತತ್ತನ್ತಿ** ಆಕಾರಭಾವನಿದ್ದೇಸಾ। **ಓಲೀಯನಾತಿ** ಓಲೀಯನಾಕಾರೋ। ದುತಿಯಂ ಉಪಸಗ್ಗವಸೇನ ವಡ್ಢಿತಂ। **ಲೀನನ್ತಿ** ಅವಿಪ್ಫಾರಿಕತಾಯ ಪಟಿಕುಟಿಕಂ। ಇತರೇ ದ್ವೇ ಆಕಾರಭಾವನಿದ್ದೇಸಾ। **ಥಿನನ್ತಿ** ಸಪ್ಪಿಪಿಣ್ಡೋ ವಿಯ ಅವಿಪ್ಫಾರಿಕತಾಯ ಘನಭಾವೇನ ಠಿತಂ। **ಥಿಯನಾತಿ** ಆಕಾರನಿದ್ದೇಸೋ। ಥಿಯಿತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಥಿಯಿತತ್ತಂ,** ಅವಿಪ್ಫಾರವಸೇನ ಥದ್ಧತಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಧಾತುಯಾತಿ ನಿಬ್ಬಾನನಿನ್ನಮಾನಸೋ ಸಬ್ಬತೇಭೂಮಿಕಸಙ್ಖಾತಧಾತುಯಾ। **ಚಿತ್ತಂ ಪಟಿವಾಪೇತ್ವಾತಿ** ಚಿತ್ತಂ ನಿವತ್ತಾಪೇತ್ವಾ। **ಏತಂ ಸನ್ತನ್ತಿ** ಏತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ। ಕಿಲೇಸಸನ್ತತಾಯ **ಸನ್ತಂ।** ಅತಪ್ಪಕಟ್ಠೇನ **ಪಣೀತಂ।**

ನ ಪಣ್ಡಿತಾ ಉಪಧಿಸುಖಸ್ಸ ಹೇತೂತಿ ದಬ್ಬಜಾತಿಕಾ ಕಾಮಸುಖಸ್ಸ ಕಾರಣಾ ದಾನಾನಿ ನ ದೇನ್ತಿ। **ಕಾಮಞ್ಚ ತೇ ಉಪಧಿಪರಿಕ್ಖಯಾಯಾತಿ** ಏಕಂಸೇನ ತೇ ಪಣ್ಡಿತಾ ಕಾಮಕ್ಖಯಾಯ ಕಾಮಕ್ಖೇಪನತ್ಥಂ ದಾನಾನಿ ದೇನ್ತಿ । **ಅಪುನಬ್ಭವಾಯಾತಿ** ನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಾಯ। **ಝಾನಾನಿ ಭಾವೇನ್ತೀತಿ** ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀನಿ ವಡ್ಢೇನ್ತಿ। **ಪುನಬ್ಭವಾಯಾತಿ** ಪುನಬ್ಭವಕಾರಣಾ। **ತೇ** ಪಣ್ಡಿತಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಭಿಮುಖಂ ಹುತ್ವಾ ದಾನಂ ದದನ್ತಿ।

೧೭೮. **ಸಾಹಸಾತಿ** ರತ್ತಸ್ಸ ರಾಗಚರಿತಾದಿಭೇದಾ ಸಾಹಸಾಕಾರಣಾ। ನಿದ್ದೇಸೋ ಉತ್ತಾನತ್ಥೋಯೇವ।

೧೭೯. **ಪುರಾಣಂ ನಾಭಿನನ್ದೇಯ್ಯಾತಿ** ಅತೀತಂ ರೂಪಾದಿಂ ನಾಭಿನನ್ದೇಯ್ಯ। **ನವೇತಿ** ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇ। **ಹೀಯಮಾನೇತಿ** ವಿನಸ್ಸಮಾನೇ। **ಆಕಾಸಂ ನ ಸಿತೋ ಸಿಯಾತಿ** ತಣ್ಹಾನಿಸ್ಸಿತೋ ನ ಭವೇಯ್ಯ। ತಣ್ಹಾ ಹಿ ರೂಪಾದೀನಂ ಆಕಾಸನತೋ "ಆಕಾಸೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ವೇಮಾನೇತಿ ಅಭವಮಾನೇ। **ವಿಗಚ್ಛಮಾನೇತಿ** ಅಪಗಚ್ಛಮಾನೇ।

"ಆಕಾಸತೀ"ತಿ "ಆಕಸ್ಸತೀ"ತಿ ಚ ದುವಿಧೋ ಪಾಠೋ।

೧೮೦. ಕಿಂ ಕಾರಣಾ ಆಕಾಸಂ ನ ಸಿತೋ ಸಿಯಾತಿ ಚೇ? **ಗೇಧಂ ಬ್ರೂಮೀತಿ** ಗಾಥಾ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಅಹಞ್ಹಿ ಇಮಂ ಆಕಾಸಸಙ್ಖಾತಂ ತಣ್ಹಂ ರೂಪಾದೀಸು ಗಿಜ್ಝನತೋ **ಗೇಧಂ ಬ್ರೂಮಿ** "ಗೇಧೋ"ತಿ ವದಾಮಿ। ಕಿಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋ - ಅವಹನನಟ್ಠೇನ **"ಓಘೋ"**ತಿ ಚ ಆಜವನಟ್ಠೇನ **"ಆಜವ"**ನ್ತಿ ಚ "ಇದಂ ಮಯ್ಹಂ, ಇದಂ ಮಯ್ಹ"ನ್ತಿ ಜಪ್ಪಕಾರಣತೋ **"ಜಪ್ಪನ"**ನ್ತಿ ಚ ದುಮ್ಮುಞ್ಚನಟ್ಠೇನ **"ಆರಮ್ಮಣ"**ನ್ತಿ ಚ ಕಮ್ಪಕರಣಟ್ಠೇನ **"ಕಮ್ಪನ"**ನ್ತಿ ಚ ಬ್ರೂಮಿ, ಏಸಾವ ಲೋಕಸ್ಸ ಪಲಿಬೋಧಟ್ಠೇನ ದುರತಿಕ್ಕಮನೀಯಟ್ಠೇನ ಚ **"ಕಾಮಪಙ್ಕೋ ದುರಚ್ಚಯೋ"**ತಿ।

ಆಜವನ್ತಿ ಆಪಟಿಸನ್ಧಿತೋ ಜವತಿ ಧಾವತೀತಿ ಆಜವಂ, ವಟ್ಟಮೂಲತಾಯ ಪುನಬ್ಭವೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿದಾನತಣ್ಹಾಯೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। **ಜಪ್ಪನ**ನ್ತಿ ಪತ್ಥನಾ, ತಣ್ಹಾಯೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। **ಆರಮ್ಮಣಮ್ಪಿ ವುಚ್ಚತಿ ತಣ್ಹಾತಿ** ರೂಪಾದೀಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನತಣ್ಹಾ ಮುಚ್ಚಿತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಟ್ಠೇನ ಆರಮ್ಮಣಾತಿ ಕಥೀಯತಿ। **ಕಾಮಪಙ್ಕೋತಿ** ಓಸೀದನಟ್ಠೇನ ಕಲಲಂ। **ಕದ್ದಮೋತಿ** ಸಙ್ಗಟ್ಠೇನ ಕದ್ದಮೋ। ತಾಪನಟ್ಠೇನ **ಕಿಲೇಸೋ** । ನಿಯ್ಯಾಸಂ ವಿಯ ಲಗ್ಗಾಪನಟ್ಠೇನ **ಪಲಿಪೋ**। ರುನ್ಧಿತ್ವಾ ಧಾರಣಟ್ಠೇನ **ಪಲಿರೋಧೋ**। ಏವಮೇತಂ ಗೇಧಾದಿಪರಿಯಾಯಂ ಆಕಾಸಂ ಅನಿಸ್ಸಿತೋ।

೧೮೧. **ಸಚ್ಚಾ ಅವೋಕ್ಕಮ**ನ್ತಿ ಗಾಥಾ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಾ ತಿವಿಧಾಪಿ ಸಚ್ಚಾ ಅವೋಕ್ಕಮಂ ಮೋನೇಯ್ಯಪತ್ತಿಯಾ **ಮುನೀತಿ** ಸಙ್ಖಂ ಗತೋ ನಿಬ್ಬಾನಥಲೇ **ತಿಟ್ಠತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ, ಸ ವೇ**ಏವರೂಪೋ ಸಬ್ಬಾನಿ ಆಯತನಾನಿ ನಿಸ್ಸಜ್ಜಿತ್ವಾ **"ಸನ್ತೋ"**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ನಿದ್ದೇಸೇ ವತ್ತಬ್ಬಂ ನತ್ಥಿ।

೧೮೨. ಕಿಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋ - **ಸ ವೇ ವಿದ್ವಾತಿ** ಗಾಥಾ। ತತ್ಥ **ಞತ್ವಾ ಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಅನಿಚ್ಚಾದಿನಯೇನ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಂ ಅಞ್ಞಾಯ। **ಸಮ್ಮಾ ಸೋ ಲೋಕೇ ಇರಿಯಾನೋತಿ** ಅಸಮ್ಮಾಇರಿಯನಕರಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪಹಾನಾ ಸಮ್ಮಾ ಸೋ ಲೋಕೇ ಇರಿಯಮಾನೋ।

೧೮೩. ಏವಂ ಅಪಿಹೇನ್ತೋ ಚ - **ಯೋಧ ಕಾಮೇತಿ** ಗಾಥಾ। ತತ್ಥ **ಸಙ್ಗ**ನ್ತಿ ಸತ್ತವಿಧಂ ಸಙ್ಗಂ ಯೋ ಅಚ್ಚತರಿ। **ನಾಜ್ಝೇತೀತಿ** ನ ಅಭಿಜ್ಝಾಯತಿ।

೧೮೪. ತಸ್ಮಾ ತುಮ್ಹೇಸುಪಿ ಯೋ ಏವರೂಪೋ ಹೋತುಂ ಇಚ್ಛತಿ, ತಂ ವದಾಮಿ - **ಯಂ ಪುಬ್ಬೇತಿ** ಗಾಥಾ। ತತ್ಥ **ಯಂ ಪುಬ್ಬೇತಿ** ಅತೀತೇ ಸಙ್ಖಾರೇ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಧಮ್ಮಂ ಕಿಲೇಸಜಾತಂ ಅತೀತಂ ಕಮ್ಮಞ್ಚ। **ಪಚ್ಛಾ ತೇ ಮಾಹು ಕಿಞ್ಚನ**ನ್ತಿ ಅನಾಗತೇಪಿ ಸಙ್ಖಾರೇ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಧಮ್ಮಂ ರಾಗಾದಿಕಿಞ್ಚನಂ ಮಾ ಅಹು। **ಮಜ್ಝೇ ಚೇ ನೋ ಗಹೇಸ್ಸಸೀತಿ** ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನರೂಪಾದಿಧಮ್ಮೇಪಿ ನ ಗಹೇಸ್ಸಸಿ ಚೇ। ಏವಂ ಉಪಸನ್ತೋ ಚರಿಸ್ಸಸಿ।

ಅಬೀಜಂ ಕರೋಹೀತಿ ಮಗ್ಗಞಾಣೇನ ನ ಬೀಜಂ ಕರೋಹಿ। **ರಾಗಕಿಞ್ಚನ**ನ್ತಿ ರಾಗಫನ್ದನಂ। **ದೋಸಕಿಞ್ಚನಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

೧೮೫. ಏವಂ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅರಹತೋ ಥುತಿವಸೇನ ಇತೋ ಪರಾ ಗಾಥಾಯೋ ಅಭಾಸಿ। ತತ್ಥ **ಸಬ್ಬಸೋ**ತಿ ಗಾಥಾಯ **ಮಮಾಯಿತ**ನ್ತಿ ಮಮತ್ತಕರಣಂ। "ಮಮ ಇದ"ನ್ತಿ ಗಹಿತಂ ವಾ ವತ್ಥು। **ಅಸತಾ ಚ ನ ಸೋಚತೀ**ತಿ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಕಾರಣಾ ಅಸನ್ತಕಾರಣಾ ನ ಸೋಚತಿ। **ನ ಜೀಯತೀ**ತಿ ಜಾನಿಂ ನಾಧಿಗಚ್ಛತಿ।

ಅಹು ವತ ಮೇತಿ ಮಯ್ಹಂ ಅಹೋಸಿ ವತ। **ತಂ ವತ ಮೇ ನತ್ಥೀ**ತಿ ಯಂ ಅತೀತೇ ಅಹೋಸಿ, ತಂ ಮಯ್ಹಂ ಇದಾನಿ ನ ಸನ್ತಿ। **ಸಿಯಾ ವತ ಮೇ**ತಿ ಯಂ ಮಯ್ಹಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ, **ತಂ ವತಾಹಂ ನ ಲಭಾಮೀ**ತಿ ಇದಾನಿ ಅಹಂ ಏಕಂಸೇನ ನ ಪಾಪುಣಾಮಿ।

೧೮೬. ಕಿಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋ - **ಯಸ್ಸ ನತ್ಥೀ**ತಿ ಗಾಥಾ। ತತ್ಥ **ಕಿಞ್ಚನ**ನ್ತಿ ಕಿಞ್ಚಿ ರೂಪಾದಿಧಮ್ಮಜಾತಂ।

ಅಭಿಸಙ್ಖತನ್ತಿ ಕಮ್ಮೇನ ಸಙ್ಖರಿತಂ। **ಅಭಿಸಙ್ಖೇತಯಿತ**ನ್ತಿ ಚಿತ್ತೇನ ರಾಸಿಕತಂ। **ಅವಿಜ್ಜಾಯ ತ್ವೇವಾ**ತಿ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ತು ಏವ। **ಅಸೇಸವಿರಾಗನಿರೋಧಾ**ತಿ ವಿರಾಗಸಙ್ಖಾತೇನ ಮಗ್ಗೇನ ನಿರವಸೇಸನಿರೋಧಾ।

ಸುಞ್ಞತೋ ಲೋಕಂ ಅವೇಕ್ಖಸ್ಸೂತಿ ಅವಸವತ್ತಿಸಲ್ಲಕ್ಖಣವಸೇನ ವಾ ತುಚ್ಛಸಙ್ಖಾರಸಮನುಪಸ್ಸನವಸೇನ ವಾತಿ ದ್ವೀಹಾಕಾರೇಹಿ ಸುಞ್ಞತೋ ಲೋಕಂ ಪಸ್ಸ। **ಅತ್ತಾನುದಿಟ್ಠಿಂ ಊಹಚ್ಚಾ**ತಿ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಂ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ। **ಏವಂ ಮಚ್ಚುತರೋ ಸಿಯಾ**ತಿ ಏವಂ ಮರಣಸ್ಸ ತರಣೋ ಭವೇಯ್ಯ। **ಏವಂ ಲೋಕಂ ಅವೇಕ್ಖನ್ತ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಖನ್ಧಲೋಕಂ ಪಸ್ಸನ್ತಂ। **ಮಚ್ಚುರಾಜಾ ನ ಪಸ್ಸತೀ**ತಿ ಮರಣರಾಜಾ ನ ಓಲೋಕೇತಿ ನ ದಕ್ಖತಿ।

ನಾಞ್ಞಂ ಪತ್ಥಯತೇ ಕಿಞ್ಚೀತಿ ಅಞ್ಞಂ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಮ್ಪಿ ನ ಪತ್ಥಯತಿ ನ ಪಿಹಯತಿ। **ಅಞ್ಞತ್ರ ಅಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಾ**ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಠಪೇತ್ವಾ। "ಅಞ್ಞತ್ರಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಾ"ತಿ ಏಕಪದಂ ಕತ್ವಾಪಿ ಪಠನ್ತಿ।

೧೮೭. ಕಿಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋ - **ಅನಿಟ್ಠುರೀ**ತಿ ಗಾಥಾ। ತತ್ಥ **ಅನಿಟ್ಠುರೀ**ತಿ ಅನಿಸ್ಸುಕೀ। "ಅನಿಟ್ಠರೀ"ತಿಪಿ ಕೇಚಿ ಪಠನ್ತಿ। **ಸಬ್ಬಧೀ ಸಮೋ**ತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಮೋ, ಉಪೇಕ್ಖಕೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಕಿಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ? ಯೋ ಸೋ "ನತ್ಥಿ ಮೇ"ತಿ ನ ಸೋಚತಿ, ತಮಹಂ ಅವಿಕಮ್ಪಿನಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಪುಟ್ಠೋ ಸಮಾನೋ ಅನಿಟ್ಠುರೀ ಅನನುಗಿದ್ಧೋ, ಅನೇಜೋ **ಸಬ್ಬಧೀ ಸಮೋ**ತಿ ಇಮಂ ತಸ್ಮಿಂ ಪುಗ್ಗಲೇ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಆನಿಸಂಸಂ ಬ್ರೂಮೀತಿ।

ನಿಟ್ಠುರಿಯೋತಿ ಇಸ್ಸುಕೀ। ನಿಟ್ಠುರಭಾವೋ **ನಿಟ್ಠುರಿಯಂ,** ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಏತ್ತಕಮ್ಪಿ ನತ್ಥೀತಿ ಖೇಳಪಾತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಿಟ್ಠುರಿಯಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ನಿಟ್ಠುರಿಯಕರಣಂ। ಗಹಟ್ಠೋ ವಾ ಹಿ ಗಹಟ್ಠಂ ಭಿಕ್ಖು ವಾ ಭಿಕ್ಖುಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ವಸನ್ತೋ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕೇನೇವ ಕುಜ್ಝಿತ್ವಾ ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಏತ್ತಕಮ್ಪಿ ನತ್ಥೀತಿ ಖೇಳಂ ಪಾತೇತ್ವಾ ಪಾದೇನ ಮದ್ದನ್ತೋ ವಿಯ ನಿಟ್ಠುರಿಯಂ ನಾಮ ಕರೋತಿ। ತಸ್ಸ ತಂ ಕಮ್ಮಂ "ನಿಟ್ಠುರಿಯಕಮ್ಮ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಇಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಭಾವನಿದ್ದೇಸೋ । ತತೋ ಪರಾ ದ್ವೇ ಆಕಾರಭಾವನಿದ್ದೇಸಾ। ಇತರತ್ತಯಂ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। ಲಕ್ಖಣಾದಿತೋ ಪನೇಸಾ ಪರಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ ಉಸೂಯನಲಕ್ಖಣಾ ಇಸ್ಸಾ; ತತ್ಥ ಚ ಅನಭಿರತಿರಸಾ; ತತೋ ವಿಮುಖಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ; ಪರಸಮ್ಪತ್ತಿಪದಟ್ಠಾನಾ।

ಲಾಭೇಪಿ ನ ಇಞ್ಜತೀತಿ ಪಚ್ಚಯಲಾಭೇ ನ ಚಲತಿ। **ಅಲಾಭೇಪೀ**ತಿ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಅಲಾಭೇಪಿ।

೧೮೮. ಕಿಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋ - **ಅನೇಜಸ್ಸಾ**ತಿ ಗಾಥಾ। ತತ್ಥ **ನಿಸಙ್ಖತೀ**ತಿ ಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರಾದೀಸು ಯೋ ಕೋಚಿ ಸಙ್ಖಾರೋ। ಸೋ ಹಿ ಯಸ್ಮಾ ನಿಸಙ್ಖರಿಯತಿ, ನಿಸಙ್ಖರೋತಿ ವಾ, ತಸ್ಮಾ "ನಿಸಙ್ಖತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ವಿಯಾರಮ್ಭಾ**ತಿ ವಿವಿಧಾ ಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರಾದಿಕಾ

ಆರಮ್ಭಾ। **ಖೇಮಂ ಪಸ್ಸತಿ ಸಬ್ಬಧೀ**ತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಭಯಮೇವ ಪಸ್ಸತಿ।

ಆರಮ್ಭಾತಿ ಕಮ್ಮಾನಂ ಪಠಮಾರಮ್ಭಾ। **ವಿಯಾರಮ್ಭಾ**ತಿ ಉಪರೂಪರಿ ವಿವಿಧಆರಮ್ಭನವಸೇನ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭಾ। ತೀಸು ಭವೇಸು ಪಟಿಸನ್ಧಿಜನಕಕಮ್ಮಾನಂ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ತಸ್ಮಾ ವಿಯಾರಮ್ಭಾ ಆರತೋ।

೧೮೯. ಏವಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋ **ನ ಸಮೇಸೂ**ತಿ ಗಾಥಾ। ತತ್ಥ **ನ ವದತೇ**ತಿ "ಸದಿಸೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿಆದಿನಾ ಮಾನವಸೇನ ಸಮೇಸುಪಿ ಅತ್ತಾನಂ ನ ವದತಿ ಓಮೇಸುಪಿ ಉಸ್ಸೇಸುಪಿ। **ನಾದೇತಿ ನ ನಿರಸ್ಸತೀ**ತಿ ರೂಪಾದೀಸು ಕಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮಂ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ ನ ನಿಸ್ಸಜ್ಜತಿ। ಸೇಸಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ಪಾಕಟಮೇವ। ಏವಂ ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟೇನೇವ ದೇಸನಂ ನಿಟ್ಠಾಪೇಸೀತಿ।

ಸದ್ಧಮ್ಮಪ್ಪಜ್ಜೋತಿಕಾಯ ಮಹಾನಿದ್ದೇಸಟ್ಠಕಥಾಯ

ಅತ್ತದಣ್ಡಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೬. ಸಾರಿಪುತ್ತಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

೧೯೦. ಸೋಳಸಮೇ **ನ ಮೇ ದಿಟ್ಠೋ**ತಿ ಸಾರಿಪುತ್ತಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸೋ। ತತ್ಥ **ಇತೋ ಪುಬ್ಬೇ**ತಿ ಇತೋ ಸಙ್ಕಸ್ಸನಗರೇ ಓತರಣತೋ ಪುಬ್ಬೇ। **ವಗ್ಗುವದೋ**ತಿ ಸುನ್ದರವದೋ। **ತುಸಿತಾ ಗಣಿಮಾಗತೋ**ತಿ ತುಸಿತಕಾಯಾ ಚವಿತ್ವಾ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಂ ಆಗತತ್ತಾ ತುಸಿತಾ ಆಗತೋ। ಗಣಾಚರಿಯತ್ತಾ **ಗಣೀ** । ಸನ್ತುಟ್ಠಟ್ಠೇನ ವಾ ತುಸಿತಸಙ್ಖಾತಾ ದೇವಲೋಕಾ ಗಣಿಂ ಆಗತೋ, ತುಸಿತಾನಂ ವಾ ಅರಹನ್ತಾನಂ ಗಣಿಂ ಆಗತೋತಿ।

ಇಮಿನಾ ಚಕ್ಖುನಾತಿ ಇಮಿನಾ ಅತ್ತಭಾವಪರಿಯಾಪನ್ನೇನ ಪಕತಿಮಂಸಚಕ್ಖುನಾ। **ಇಮಿನಾ ಅತ್ತಭಾವೇನಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಚ್ಛಿಮೇನ ಅತ್ತಭಾವೇನ। **ತಾವತಿಂಸಭವನೇ**ತಿ ತಾವತಿಂಸದೇವಲೋಕೇ। **ಪಾರಿಚ್ಛತ್ತಕಮೂಲೇ**ತಿ ಕೋವಿಳಾರರುಕ್ಖಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾ। **ಪಣ್ಡುಕಮ್ಬಲಸಿಲಾಯ**ನ್ತಿ ರತ್ತಕಮ್ಬಲಸದಿಸಪಾಸಾಣಪಿಟ್ಠೇ। **ವಸ್ಸಂ ವುಟ್ಠೋ**ತಿ ವುಟ್ಠವಸ್ಸೋ। **ದೇವಗಣಪರಿವುತೋ**ತಿ ದೇವಸಙ್ಘೇನ ಪರಿವಾರಿತೋ। **ಓತಿಣ್ಣೋ**ತಿ ಅವತಿಣ್ಣೋ। **ಇಮಂ ದಸ್ಸನಂ ಪುಬ್ಬೇ**ತಿ ಅಞ್ಞತ್ರ ಇಮಮ್ಹಾ ದಸ್ಸನಾ ಪುಬ್ಬೇ। **ನ ದಿಟ್ಠೋ**ತಿ ಅಞ್ಞದಾ ನ ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬೋ।

ಖತ್ತಿಯಸ್ಸ ವಾತಿ ಖತ್ತಿಯಸ್ಸ ವದನ್ತಸ್ಸ ನ ಸುತೋ। **ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಮಧುರವದೋತಿಆದೀಸು ಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪನ್ನಂ ಮಧುರಂ ವದತೀತಿ **ಮಧುರವದೋ**। ಪೇಮಜನಕಂ ಪೇಮಾರಹಂ ವದತೀತಿ **ಪೇಮನೀಯವದೋ**। ಹದಯಙ್ಗಮಚಿತ್ತೇ ಠಪನಯೋಗ್ಯಂ ವದತೀತಿ **ಹದಯಙ್ಗಮವದೋ**। ಕರವೀಕಸಕುಣಸದ್ದೋ ವಿಯ ಮಧುರಘೋಸೋ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಕರವೀಕರುತಮಞ್ಜುಘೋಸೋ**। **ವಿಸ್ಸಟ್ಠೋ ಚಾ**ತಿ ಅಪಲಿಬುದ್ಧೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಅಪಕ್ಖಲನೋ। **ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋ ಚಾ**ತಿ ಸುವಿಜಾನೇಯ್ಯೋ ಚ। **ಮಞ್ಜು ಚಾ**ತಿ ಮಧುರೋ ಚ। **ಸವನೀಯೋ ಚಾ**ತಿ ಕಣ್ಣಸುಖೋ ಚ। **ಬಿನ್ದು ಚಾ**ತಿ ಘನೋ ಚ। **ಅವಿಸಾರೀ ಚಾ**ತಿ ನ ಪತ್ಥಟೋ ಚ। **ಗಮ್ಭೀರೋ ಚಾ**ತಿ ನ ಉತ್ತಾನೋ ಚ। **ನಿನ್ನಾದಿ ಚಾ**ತಿ ಘೋಸವನ್ತೋ ಚ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಸ್ಸ ಸತ್ಥುನೋ। **ಬಹಿದ್ಧಾ ಪರಿಸಾಯಾ**ತಿ ಪರಿಸತೋ ಬಹಿ। **ನ ನಿಚ್ಛರತೀ**ತಿ ನ ನಿಕ್ಖಮತಿ। ಕಿಂಕಾರಣಾ? ಏವರೂಪೋ ಮಧುರಸದ್ದೋ ನಿಕ್ಕಾರಣಾ ಮಾ ವಿನಸ್ಸತೂತಿ। **ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಸರೋ**ತಿ ಅಞ್ಞೇ ಛಿನ್ನಸ್ಸರಾಪಿ ಭಿನ್ನಸ್ಸರಾಪಿ ಕಾಕಸ್ಸರಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ, ಅಯಂ ಪನ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಸರಸದಿಸೇನ ಸರೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಹಿ ಪಿತ್ತಸೇಮ್ಹೇಹಿ ಅಪಲಿಬುದ್ಧತ್ತಾ ಸರೋ ವಿಸುದ್ಧೋ ಹೋತಿ, ಭಗವತಾಪಿ ಕತಕಮ್ಮಂ ವತ್ಥುಂ ಸೋಧೇತಿ, ವತ್ಥುನೋ ಸುದ್ಧತ್ತಾ ನಾಭಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಮುಟ್ಠಹನ್ತೋ ಸರೋ ವಿಸುದ್ಧೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಾವ ಸಮುಟ್ಠಾತಿ। ಕರವೀಕೋ ವಿಯ ಭಣತೀತಿ **ಕರವೀಕಭಾಣೀ,** ಮತ್ತಕರವೀಕರುತಮಞ್ಜುಘೋಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ತಾರೇತೀತಿ ಅಖೇಮನ್ತಟ್ಠಾನಂ ಅತಿಕ್ಕಾಮೇತಿ। **ಉತ್ತಾರೇತೀ**ತಿ ಖೇಮನ್ತಭೂಮಿಂ ಉಪನೇನ್ತೋ ತಾರೇತಿ। **ನಿತ್ತಾರೇತೀ**ತಿ ಅಖೇಮನ್ತಟ್ಠಾನತೋ ನಿಕ್ಖಾಮೇನ್ತೋ ತಾರೇತಿ । **ಪತಾರೇತೀ**ತಿ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ತಾರೇತಿ, ಹತ್ಥೇನ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಯ ತಾರೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಬ್ಬಮ್ಪೇತಂ ತಾರಣುತ್ತಾರಣಾದಿಖೇಮನ್ತಟ್ಠಾನೇ ಠಪನಮೇವಾತಿ ಆಹ – ''**ಖೇಮನ್ತಭೂಮಿಂ ಸಮ್ಪಾಪೇತೀ**''ತಿ। **ಸತ್ತೇ**ತಿ ವೇನೇಯ್ಯಸತ್ತೇ। ಮಹಾಗಹನತಾಯ ಮಹಾನತ್ಥತಾಯ ದುನ್ನಿತ್ತರಿಯತಾಯ ಚ ಜಾತಿಯೇವ ಕನ್ತಾರೋ ಜಾತಿಕನ್ತಾರೋ, ತಂ **ಜಾತಿಕನ್ತಾರಂ**।

ಗಣಸ್ಸ ಸುಸ್ಸೂಸತೀತಿ ಗಣೋ ಅಸ್ಸ ವಚನಂ ಸುಸ್ಸೂಸತಿ ಸುಣಾತಿ ಉಪಲಕ್ಖೇತಿ। **ಸೋತಂ ಓದಹತೀ**ತಿ ಸೋತುಕಾಮತಾಯ ಸೋತಂ ಅವದಹತಿ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತಿ। **ಅಞ್ಞಾ ಚಿತ್ತಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತೀ**ತಿ ಞಾತುಕಾಮಂ ಚಿತ್ತಂ ಪಣಿದಹತಿ। **ಗಣಂ ಅಕುಸಲಾ ವುಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಜನಸಮೂಹಂ ಅಕೋಸಲ್ಲಸಮ್ಭೂತಾ ಅಕುಸಲಾ ಉಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ। **ಕುಸಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತೀ**ತಿ ಕೋಸಲ್ಲಸಮ್ಭೂತೇ ಕುಸಲೇ ಠಪೇತಿ। **ಸಙ್ಘೀ**ತಿ ರಾಸಿವಸೇನ ಸಙ್ಘೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಸಙ್ಘೀ। ಪರಿಸವಸೇನ ಗಣೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಗಣೀ**। ಗಣಸ್ಸ ಆಚರಿಯೋತಿ **ಗಣಾಚರಿಯೋ**।

೧೯೧. ದುತಿಯಗಾಥಾಯ **ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ, ಯಥಾ ದಿಸ್ಸತೀ**ತಿ ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ವಿಯ ಮನುಸ್ಸಾನಮ್ಪಿ ದಿಸ್ಸತಿ। ಯಥಾ ವಾ ದಿಸ್ಸತೀತಿ ತಚ್ಛತೋ ಅವಿಪರೀತತೋ ದಿಸ್ಸತಿ। **ಚಕ್ಖುಮಾ**ತಿ ಉತ್ತಮಚಕ್ಖುಮಾ। **ಏಕೋ**ತಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾತಾದೀಹಿ ಏಕೋ। **ರತಿ**ನ್ತಿ ನೇಕ್ಖಮ್ಮರತಿಆದಿಂ।

ಪತಿರೂಪಕೋತಿ ಸುವಣ್ಣಪತಿರೂಪಕೋ ಕುಣ್ಡಲೋ। **ಮತ್ತಿಕಾಕುಣ್ಡಲೋವಾ**ತಿ ಮತ್ತಿಕಾಯ ಕತಕುಣ್ಡಲೋ ವಿಯ। **ಲೋಹಡ್ಢಮಾಸೋವ ಸುವಣ್ಣಛನ್ನೋ**ತಿ ಸುವಣ್ಣೇನ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೋ ಲೋಹಮಾಸಕೋ ವಿಯ। **ಪರಿವಾರಛನ್ನಾ**ತಿ ಪರಿವಾರೇನ ಛಾದಿತಾ। **ಅನ್ತೋ ಅಸುದ್ಧಾ**ತಿ ಅಬ್ಭನ್ತರತೋ ರಾಗಾದೀಹಿ ಅಪರಿಸುದ್ಧಾ। **ಬಹಿ ಸೋಭಮಾನಾ**ತಿ ಚೀವರಾದೀಹಿ ಬಾಹಿರತೋ ಸುನ್ದರಾ।

ಅಕಪ್ಪಿತಇರಿಯಾಪಥಾ ಚಾತಿ ಅಸಜ್ಜಿತಇರಿಯಾಪಥಾ। **ಪಣಿಧಿಸಮ್ಪನ್ನಾ**ತಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಪತ್ಥನಾ।

ವಿಸುದ್ಧಸದ್ದೋತಿ ಪರಿಸುದ್ಧಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ, ಯಥಾಭೂತಥುತಿಘೋಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಗತಕಿತ್ತಿಸದ್ದಸಿಲೋಕೋ**ತಿ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದಞ್ಚ ಸಿಲೋಕಞ್ಚ ಗಹೇತ್ವಾ ಚರಣಸೀಲೋ। ಕತ್ಥ ವಿಸುದ್ಧಸದ್ದೋತಿ ಚೇ? “**ನಾಗಭವನೇ ಚ ಸುಪಣ್ಣಭವನೇ ಚಾ**”ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ವುತ್ತಟ್ಠಾನೇ। **ತತೋ ಚ ಭಿಯ್ಯೋ**ತಿ ತತೋ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರತೋ ಚ ವೇನೇಯ್ಯವಸೇನ ಅತಿರೇಕತರೋಪಿ ದಿಸ್ಸತಿ।

ಸಬ್ಬಂ ರಾಗತಮನ್ತಿ ಸಕಲಂ ರಾಗನ್ಧಕಾರಂ। **ದೋಸತಮಾದೀಸುಪಿ** ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಅನ್ಧಕರಣ**ನ್ತಿ ಪಞ್ಞಾಲೋಕನಿವಾರಣಕರಣಂ। **ಅಚಕ್ಖುಕರಣ**ನ್ತಿ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನೋ ಅಕರಣಂ। **ಅಞ್ಞಾಣಕರಣ**ನ್ತಿ ಞಾಣೇನ ಅಜಾನನಕರಣಂ। **ಪಞ್ಞಾನಿರೋಧಿಕ**ನ್ತಿ ಪಞ್ಞಾನಯನನಾಸಕಂ। **ವಿಘಾತಪಕ್ಖಿಕ**ನ್ತಿ ಪೀಳಾಕೋಟ್ಠಾಸಿಕಂ। **ಅನಿಬ್ಬಾನಸಂವತ್ತನಿಕ**ನ್ತಿ ಅಪಚ್ಚಯಅಮತನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಾಯ ನ ಸಂವತ್ತನಿಕಂ।

ಸಬ್ಬಂ ತಂ ತೇನ ಬೋಧಿಞಾಣೇನ ಬುಜ್ಝೀತಿ ತಂ ಸಕಲಂ ತೇನ ಚತುಮಗ್ಗಞಾಣವಸೇನ ಬುಜ್ಝಿ। ಪಠಮಮಗ್ಗವಸೇನ ಜಾನಿ **ಅನುಬುಜ್ಝಿ**। ದುತಿಯಮಗ್ಗವಸೇನ ಪುನ ಅಞ್ಞಾಸಿ **ಪಟಿವಿಜ್ಝಿ**। ತತಿಯಮಗ್ಗವಸೇನ ಪಟಿವೇಧಂ ಪಾಪುಣಿ **ಸಮ್ಬುಜ್ಝಿ**। ಚತುತ್ಥಮಗ್ಗವಸೇನ ನಿಸ್ಸೇಸಪಟಿವೇಧೇನ **ಸಮ್ಮಾ ಬುಜ್ಝಿ। ಅಧಿಗಚ್ಛಿ ಫಸ್ಸೇಸಿ ಸಚ್ಛಾಕಾಸೀ**ತಿ ಏತಂ ತಯಂ ಫಲವಸೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಪಠಮದುತಿಯವಸೇನ ಪಟಿಲಭಿ। ತತಿಯವಸೇನ ಞಾಣಫಸ್ಸೇನ ಫುಸಿ। ಚತುತ್ಥವಸೇನ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಅಕಾಸಿ। ಅಥ ವಾ ಏಕೇಕಫಲಸ್ಸ ತಯೋಪಿ ಲಬ್ಭನ್ತಿ ಏವ।

ನೇಕ್ಖಮ್ಮರತಿನ್ತಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾದೀನಿ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನರತಿಂ। **ವಿವೇಕರತಿ**ನ್ತಿ ಕಾಯವಿವೇಕಾದಿಮ್ಹಿ ಉಪ್ಪನ್ನರತಿಂ। **ಉಪಸಮರತಿ**ನ್ತಿ ಕಿಲೇಸವೂಪಸಮೇ ರತಿಂ। **ಸಮ್ಬೋಧಿರತಿ**ನ್ತಿ ಮಗ್ಗಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನರತಿಂ।

೧೯೨. ತತಿಯಗಾಥಾಯ **ಬಹೂನಮಿಧ ಬದ್ಧಾನ**ನ್ತಿ ಇಧ ಬಹೂನಂ ಖತ್ತಿಯಾದೀನಂ ಸಿಸ್ಸಾನಂ। ಸಿಸ್ಸಾ ಹಿ ಆಚರಿಯಪಟಿಬದ್ಧವುತ್ತಿತ್ತಾ “ಬದ್ಧಾ”ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಅತ್ಥಿ ಪಞ್ಹೇನ ಆಗಮ**ನ್ತಿ ಅತ್ಥಿಕೋ ಪಞ್ಹೇನ ಆಗತೋಮ್ಹಿ , ಅತ್ಥಿಕಾನಂ ವಾ ಪಞ್ಹೇನ ಆಗಮನಂ, ಪಞ್ಹೇನ ಅತ್ಥಿ ಆಗಮನಂ ವಾತಿ।

ಬುದ್ಧೋತಿ ಪದಸ್ಸ ಅಭಾವೇಪಿ **ತಂ ಬುದ್ಧ**ನ್ತಿ ಪದೇ ಯೋ ಸೋ ಬುದ್ಧೋ, ತಂ ನಿದ್ದಿಸಿತುಕಾಮೇನ “**ಬುದ್ಧೋ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಯಮ್ಭೂ**ತಿ ಉಪದೇಸಂ ವಿನಾ ಸಯಮೇವ ಭೂತೋ। **ಅನಾಚರಿಯಕೋ**ತಿ ಸಯಮ್ಭೂಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥವಿವರಣಂ। ಯೋ ಹಿ ಆಚರಿಯಂ ವಿನಾ ಸಚ್ಚಾನಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝತಿ, ಸೋ ಸಯಮ್ಭೂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ। **ಪುಬ್ಬೇ ಅನನುಸ್ಸುತೇಸೂ**ತಿಆದಿ ಅನಾಚರಿಯಕಭಾವಸ್ಸ ಅತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಂ। **ಅನನುಸ್ಸುತೇಸೂ**ತಿ ಆಚರಿಯತೋ ಅನನುಸ್ಸುತೇಸು। **ಸಾಮ**ನ್ತಿ ಸಯಮೇವ। **ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝೀ**ತಿ ಭುಸಂ ಸಮ್ಮಾ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿ। **ತತ್ಥ ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪಾಪುಣೀ**ತಿ ತೇಸು ಚ ಸಚ್ಚೇಸು ಸಬ್ಬಞ್ಞುಭಾವಂ ಪಾಪುಣಿ। ಯಥಾ

ಸಚ್ಚಾನಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುನೋ ಹೋನ್ತಿ , ತಥಾ ಸಚ್ಚಾನಂ ಪಟಿವಿದ್ಧತ್ತಾ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। "ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ"ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। **ಬಲೇಸು ಚ ವಸೀಭಾವ**ನ್ತಿ ದಸಸು ಚ ತಥಾಗತಬಲೇಸು ಇಸ್ಸರಭಾವಂ ಪಾಪುಣಿ। ಯೋ ಸೋ ಏವಂ ಭೂತೋ, ಸೋ ಬುದ್ಧೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣನಿಮಿತ್ತಾನುತ್ತರವಿಮೋಕ್ಖಾಧಿಗಮಪರಿಭಾವಿತಖನ್ಧಸನ್ತಾನಂ ಉಪಾದಾಯ ಪಣ್ಣತ್ತಿಕೋ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಪದಟ್ಠಾನಂ ವಾ ಸಚ್ಚಾಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಮುಪಾದಾಯ ಪಣ್ಣತ್ತಿಕೋ ಸತ್ತವಿಸೇಸೋ ಬುದ್ಧೋ। ಏತ್ತಾವತಾ ಅತ್ಥತೋ ಬುದ್ಧವಿಭಾವನಾ ಕತಾ ಹೋತಿ।

ಇದಾನಿ ಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ "**ಬುದ್ಧೋತಿ ಕೇನಟ್ಠೇನ ಬುದ್ಧೋ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಲೋಕೇ ಅವಗನ್ತಾ "ಅವಗತೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ **ಬುಜ್ಝಿತಾ ಸಚ್ಚಾನೀತಿ ಬುದ್ಧೋ**। ಯಥಾ ಪಣ್ಣಸೋಸಾ ವಾತಾ "ಪಣ್ಣಸುಸಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಏವಂ **ಬೋಧೇತಾ ಪಜಾಯಾತಿ ಬುದ್ಧೋ**। **ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಯ ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಬುಜ್ಝನಸಮತ್ಥಾಯ ಬುದ್ಧಿಯಾ ಬುದ್ಧೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಸಬ್ಬದಸ್ಸಾವಿತಾಯ ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಞಾಣಚಕ್ಖುನಾ ದಿಟ್ಠತ್ತಾ ಬುದ್ಧೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅನಞ್ಞನೇಯ್ಯತಾಯ ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಅಞ್ಞೇನ ಅಬೋಧನೀಯತೋ ಸಯಮೇವ ಬುದ್ಧತ್ತಾ ಬುದ್ಧೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ವಿಸವಿತಾಯ ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ನಾನಾಗುಣವಿಕಸನತೋ ಪದುಮಮಿವ ವಿಕಸನಟ್ಠೇನ ಬುದ್ಧೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಖೀಣಾಸವಸಙ್ಖಾತೇನ ಬುದ್ಧೋ**ತಿಆದೀಹಿ ಛಹಿ ಪರಿಯಾಯೇಹಿ ಚಿತ್ತಸಙ್ಕೋಚಕರಧಮ್ಮಪ್ಪಹಾನೇನ ನಿದ್ದಾಯ ವಿಬುದ್ಧೋ ಪುರಿಸೋ ವಿಯ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸನಿದ್ದಾಯ ವಿಬುದ್ಧತ್ತಾ ಬುದ್ಧೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸಙ್ಖಾ ಸಙ್ಖಾತನ್ತಿ ಅತ್ಥತೋ ಏಕತ್ತಾ **ಸಙ್ಖಾತೇನಾ**ತಿ ವಚನಸ್ಸ ಕೋಟ್ಠಾಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಣ್ಹಾಲೇಪದಿಟ್ಠಿಲೇಪಾಭಾವೇನ ನಿರುಪಲೇಪಸಙ್ಖಾತೇನ ಸವಾಸನಾನಂ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಾನಂ ಪಹೀನತ್ತಾ ಏಕನ್ತವಚನೇನ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಏಕನ್ತನಿಕ್ಕಿಲೇಸೋ**ತಿ ರಾಗದೋಸಮೋಹಾವಸೇಸೇಹಿ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇಹಿ ನಿಕ್ಕಿಲೇಸೋ।

ಏಕಾಯನಮಗ್ಗಂ ಗತೋತಿ ಬುದ್ಧೋತಿ ಗಮನತ್ಥಾನಂ ಧಾತೂನಂ ಬುಜ್ಝನತ್ಥತ್ತಾ ಬುಜ್ಝನತ್ಥಾಪಿ ಧಾತುಯೋ ಗಮನತ್ಥಾ ಹೋನ್ತೇವ, ತಸ್ಮಾ ಏಕಾಯನಮಗ್ಗಂ ಗತತ್ತಾ ಬುದ್ಧೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಏಕಾಯನಮಗ್ಗೋ ಚೇತ್ಥ -

> "ಮಗ್ಗೋ ಪನ್ಥೋ ಪಥೋ ಪಜ್ಜೋ, ಅಞ್ಜಸಂ ವಟುಮಾಯನಂ।
> ನಾವಾ ಉತ್ತರಸೇತೂ ಚ, ಕುಲ್ಲೋ ಚ ಭಿಸಿ ಸಙ್ಕಮೋ"ತಿ॥ (ಚೂಳನಿ॰ ಪಾರಾಯನತ್ಥುತಿಗಾಥಾನಿದ್ದೇಸ ೧೦೧) -

ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಬಹೂಸು ನಾಮೇಸು ಅಯನನಾಮೇನ ವುತ್ತಮಗ್ಗನಾಮೇನ ವುತ್ತೋ। ತಸ್ಮಾ ಏಕಮಗ್ಗಭೂತೋ ಮಗ್ಗೋ, ನ ದ್ವೇಧಾಪಥಭೂತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ಏಕೇನ ಅಯಿತಬ್ಬೋ ಮಗ್ಗೋತಿ ಏಕಾಯನಮಗ್ಗೋ। ಏಕೇನಾತಿ ಗಣಸಙ್ಗಣಿಕಂ ಪಹಾಯ ಪವಿವಿತ್ತೇನ। ಅಯಿತಬ್ಬೋತಿ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬೋ, ಅಯನ್ತಿ ವಾ ಏತೇನಾತಿ ಅಯನೋ, ಸಂಸಾರತೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏಕೇಸಂ ಅಯನೋತಿ ಏಕಾಯನೋ। **ಏಕೇಸ**ನ್ತಿ ಸೇಟ್ಠಾನಂ। ಸಬ್ಬಸತ್ತಸೇಟ್ಠಾ ಚ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ, ತಸ್ಮಾ ಏಕೇಸಂ ಮಗ್ಗಭೂತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಂ ಅಯನಭೂತೋ ಮಗ್ಗೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅಯತೀತಿ ವಾ ಅಯನೋ, ಗಚ್ಛತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏಕಸ್ಮಿಂ ಅಯನೋ ಮಗ್ಗೋತಿ ಏಕಾಯನಮಗ್ಗೋ। ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ ಪವತ್ತಮಾನೋ ಮಗ್ಗೋ, ನ ಅಞ್ಞತ್ಥಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅಪಿ ಚ ಏಕಂ ಅಯತೀತಿ ಏಕಾಯನೋ। ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ನಾನಾಮುಖಭಾವನಾನಯಪ್ಪವತ್ತೋಪಿ ಅಪರಭಾಗೇ ಏಕಂ ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ ಗಚ್ಛತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ **ಏಕಾಯನಮಗ್ಗೋ**ತಿ ಏಕನಿಬ್ಬಾನಗಮನಮಗ್ಗೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಏಕೋ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋತಿ ನ ಪರೇಹಿ ಬುದ್ಧತ್ತಾ ಬುದ್ಧೋ, ಕಿನ್ತು ಸಯಮೇವ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧತ್ತಾ ಬುದ್ಧೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅಬುದ್ಧಿವಿಹತತ್ತಾ ಬುದ್ಧಿಪಟಿಲಾಭತ್ತಾ ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಬುದ್ಧಿ ಬುದ್ಧಂ ಬೋಧೋತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಮೇತಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ "ನೀಲರತ್ತಗುಣಯೋಗಾ ನೀಲೋ ಪಟೋ, ರತ್ತೋ ಪಟೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ಬುದ್ಧಗುಣಯೋಗಾ "ಬುದ್ಧೋ"ತಿ ಞಾಪೇತುಂ ವುತ್ತಂ।

ತತೋ ಪರಂ **ಬುದ್ಧೋತಿ ನೇತಂ ನಾಮ**ನ್ತಿಆದಿ "ಅತ್ಥಮನುಗತಾ ಅಯಂ ಪಞ್ಞತ್ತೀ"ತಿ ಞಾಪನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಮಿತ್ತಾ** ಸಹಾಯಾ। **ಅಮಚ್ಚಾ** ಭಚ್ಚಾ। **ಞಾತೀ** ಪಿತುಪಕ್ಖಿಕಾ। **ಸಾಲೋಹಿತಾ** ಮಾತುಪಕ್ಖಿಕಾ। **ಸಮಣಾ** ಪಬ್ಬಜ್ಜುಪಗತಾ। **ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ** ಭೋವಾದಿನೋ, ಸಮಿತಪಾಪಬಾಹಿತಪಾಪಾ ವಾ। **ದೇವತಾ** ಸಕ್ಕಾದಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ಚ। **ವಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿಕ**ನ್ತಿ ವಿಮೋಕ್ಖೋ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೋ, ವಿಮೋಕ್ಖಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಅರಹತ್ತಫಲಂ, ತಸ್ಮಿಂ ವಿಮೋಕ್ಖನ್ತೇ ಭವಂ ವಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿಕಂ ನಾಮಂ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುಭಾವೋ ಹಿ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಸಿಜ್ಝತಿ, ಅರಹತ್ತಫಲೋದಯೇ ಸಿದ್ಧಂ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಭಾವೋ ವಿಮೋಕ್ಖನ್ತೇ ಭವೋ ಹೋತಿ। ತಂ ನೇಮಿತ್ತಿಕಮ್ಪಿ ನಾಮಂ ವಿಮೋಕ್ಖನ್ತೇ ಭವಂ ನಾಮ ಹೋತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - "ವಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿಕಮೇತಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಭಗವನ್ತಾನ"ನ್ತಿ। **ಬೋಧಿಯಾ ಮೂಲೇ ಸಹ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಪಟಿಲಾಭಾ**ತಿ ಮಹಾಬೋಧಿರುಕ್ಖಮೂಲೇ ಯಥಾವುತ್ತಕ್ಖಣೇ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಪಟಿಲಾಭೇನ ಸಹ। **ಸಚ್ಛಿಕಾ ಪಞ್ಞತ್ತೀ**ತಿ ಅರಹತ್ತಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ವಾ ಜಾತಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿ। **ಯದಿದಂ ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಪಞ್ಞತ್ತಿ। ಅಯಂ ಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ಬುದ್ಧವಿಭಾವನಾ। ಇತೋ ಪರಂ **ವಹಸ್ಸೇತಂ ಭಾರ**ನ್ತಿ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ಯಥಾಪಾಳಿಮೇವ ನಿಯ್ಯಾತಿ।

೧೯೩. ಚತುತ್ಥಗಾಥಾಯ **ವಿಜಿಗುಚ್ಛತೋ**ತಿ ಜಾತಿಆದೀಹಿ ಅಟ್ಟೀಯತೋ। **ರಿತ್ತಮಾಸನ**ನ್ತಿ ವಿವಿತ್ತಂ ಮಞ್ಚಪೀಠಂ। **ಪಬ್ಬತಾನಂ ಗುಹಾಸು ವಾ**ತಿ ಪಬ್ಬತಗುಹಾಸು ವಾ ರಿತ್ತಮಾಸನಂ ಭಜತೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ।

ಜಾತಿಯಾ ವಿಜಿಗುಚ್ಛತೋತಿ ಜಾತಿಂ ವಿಜಿಗುಚ್ಛತೋ। **ಜರಾಯ। ಬ್ಯಾಧಿನಾ**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಭಜತೋ**ತಿ ಏವಮಾದೀಸು **ಭಜತೋ**ತಿ ಭಜನ್ತಸ್ಸ। **ಸೇವತೋ**ತಿ ಸೇವನ್ತಸ್ಸ। **ನಿಸೇವತೋ**ತಿ ಸಮ್ಮಾ ಸೇವನ್ತಸ್ಸ । **ಸಂಸೇವತೋ**ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಸೇವನ್ತಸ್ಸ। **ಪಟಿಸೇವತೋ**ತಿ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಸೇವನ್ತಸ್ಸ। **ಪಬ್ಬತಪಬ್ಭಾರಾ**ತಿ ಪಬ್ಬತಕುಚ್ಛಿಯೋ।

೧೯೪. ಪಞ್ಚಮಗಾಥಾಯ **ಉಚ್ಚಾವಚೇಸೂ**ತಿ ಹೀನಪಣೀತೇಸು। **ಸಯನೇಸೂ**ತಿ ವಿಹಾರಾದೀಸು ಸೇನಾಸನೇಸು। **ಕೀವನ್ತೋ ತತ್ಥ ಭೇರವಾ**ತಿ ಕಿತ್ತಕಾ ತತ್ಥ ಭಯಕಾರಣಾ। "ಕುವನ್ತೋ"ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ಕೂಜನ್ತೋತಿ ಚಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ।

ಕುವನ್ತೋತಿ ಸದ್ದಾಯನ್ತೋ। **ಕೂಜನ್ತೋ**ತಿ ಅಬ್ಯತ್ತಸದ್ದಂ ಕರೋನ್ತೋ। **ನದನ್ತೋ**ತಿ ಉಕ್ಕುಟ್ಠಿಂ ಕರೋನ್ತೋ। **ಸದ್ದಂ ಕರೋನ್ತೋ**ತಿ ವಾಚಂ ಭಾಸನ್ತೋ। **ಕತೀ**ತಿ ಪುಚ್ಛಾ। **ಕಿತ್ತಕಾ**ತಿ ಪಮಾಣಪುಚ್ಛಾ। **ಕೀವತಕಾ**ತಿ ಪರಿಚ್ಛೇದಪುಚ್ಛಾ। **ಕೀವಬಹುಕಾ**ತಿ ಪಮಾಣಪರಿಚ್ಛೇದಪುಚ್ಛಾ। **ತೇ ಭೇರವಾ**ತಿ ಏತೇ ಭಯಜನನುಪದ್ದವಾ ಭಯಾರಮ್ಮಣಾ। **ಕೀವಬಹುಕಾ**ತಿ ಪುಚ್ಛಿತೇ ಆರಮ್ಮಣೇ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸೀಹಾ ಬ್ಯಗ್ಘಾ ದೀಪೀ"**ತಿಆದೀಹಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ।

೧೯೫. ಛಟ್ಠಗಾಥಾಯ **ಕತಿ ಪರಿಸ್ಸಯಾ**ತಿ ಕಿತ್ತಕಾ ಉಪದ್ದವಾ। **ಅಗತಂ ದಿಸ**ನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ। ತಞ್ಹಿ ಅಗತಪುಬ್ಬತ್ತಾ ಅಗತಂ, ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬತೋ ದಿಸಾ ಚಾತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - "ಅಗತಂ ದಿಸ"ನ್ತಿ। ಅಮತಂ ದಿಸ"ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। **ಅಭಿಸಮ್ಭವೇ**ತಿ ಅಭಿಸಮ್ಭವೇಯ್ಯ। **ಪನ್ತಮ್ಹೀ**ತಿ ಪರಿಯನ್ತೇ।

ಅಗತಪುಬ್ಬಾ ಸಾ ದಿಸಾತಿ ಯಾ ದಿಸಾ ಸುಪಿನನ್ತೇನಪಿ ನ ಗತಪುಬ್ಬಾ। **ನ ಸಾ ದಿಸಾ ಗತಪುಬ್ಬಾ**ತಿ ಏಸಾ ದಿಸಾ ವುತ್ತನಯೇನ ನ ಗತಪುಬ್ಬಾ। **ಇಮಿನಾ ದೀಘೇನ ಅದ್ಧುನಾ**ತಿ ಅನೇನ ದೀಘಕಾಲೇನ।

ಸಮತಿತ್ತಿಕನ್ತಿ ಅನ್ತೋಮುಖವಟ್ಟಿಲೇಖಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ಸಮಭರಿತಂ। **ಅನವಸೇಕ**ನ್ತಿ ಅನವಸಿಞ್ಚನಕಂ ಅಪರಿಸಿಞ್ಚನಕಂ ಕತ್ವಾ। **ತೇಲಪತ್ತ**ನ್ತಿ ಪಕ್ಖಿತ್ತತೇಲಂ ತೇಲಪತ್ತಂ। **ಪರಿಹರೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಹರೇಯ್ಯ ಆದಾಯ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ। **ಏವಂ ಸಚಿತ್ತಮನುರಕ್ಖೇ**ತಿ ತಂ ತೇಲಭರಿತಂ ಪತ್ತಂ ವಿಯ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಂ ಕಾಯಗತಾಯ ಸತಿಯಾ ಗೋಚರೇ ಚೇವ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಸತಿಯಾ ಚಾತಿ ಉಭಿನ್ನಂ ಅನ್ತರೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಯಥಾ ಮುಹುತ್ತಮ್ಪಿ ಬಹಿದ್ಧಾ ಗೋಚರೇ ನ ವಿಕ್ಖಿಪತಿ, ತಥಾ ಪಣ್ಡಿತೋ ಯೋಗಾವಚರೋ ರಕ್ಖೇಯ್ಯ ಗೋಪಯೇಯ್ಯ। ಕಿಂಕಾರಣಾ? ಏತಸ್ಸ ಹಿ -

“ದುನ್ನಿಗ್ಗಹಸ್ಸ ಲಹುನೋ, ಯತ್ಥಕಾಮನಿಪಾತಿನೋ।
ಚಿತ್ತಸ್ಸ ದಮಥೋ ಸಾಧು, ಚಿತ್ತಂ ದನ್ತಂ ಸುಖಾವಹಂ”॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೫)।

ತಸ್ಮಾ -

“ಸುದುದ್ದಸಂ ಸುನಿಪುಣಂ, ಯತ್ಥಕಾಮನಿಪಾತಿನಂ।
ಚಿತ್ತಂ ರಕ್ಖೇಥ ಮೇಧಾವೀ, ಚಿತ್ತಂ ಗುತ್ತಂ ಸುಖಾವಹಂ”॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೬)।

ಇದಞ್ಚ -

“ದೂರಙ್ಗಮಂ ಏಕಚರಂ, ಅಸರೀರಂ ಗುಹಾಸಯಂ।
ಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಸಂಯಮೇಸ್ಸನ್ತಿ, ಮೋಕ್ಖನ್ತಿ ಮಾರಬನ್ಧನಾ”॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೭)।

ಇತರಸ್ಸ ಪನ -

“ಅನವಟ್ಠಿತಚಿತ್ತಸ್ಸ , ಸದ್ಧಮ್ಮಂ ಅವಿಜಾನತೋ।
ಪರಿಪ್ಲವಪಸಾದಸ್ಸ, ಪಞ್ಞಾ ನ ಪರಿಪೂರತಿ”॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೮)।

ಥಿರಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸಹಾಯಸ್ಸ ಪನ -

“ಅನವಸ್ಸುತಚಿತ್ತಸ್ಸ, ಅನನ್ವಾಹತಚೇತಸೋ।
ಪುಞ್ಞಪಾಪಪಹೀನಸ್ಸ, ನತ್ಥಿ ಜಾಗರತೋ ಭಯಂ”॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೯)।

ತಸ್ಮಾ ಏತಂ -

“ಫನ್ದನಂ ಚಪಲಂ ಚಿತ್ತಂ, ದೂರಕ್ಖಂ ದುನ್ನಿವಾರಯಂ।
ಉಜುಂ ಕರೋತಿ ಮೇಧಾವೀ, ಉಸುಕಾರೋವ ತೇಜನಂ”॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೩)।

ಏವಂ ಉಜುಂ ಕರೋನ್ತೋ ಸಚಿತ್ತಮನುರಕ್ಖೇ।

ಪತ್ಥಯಾನೋ ದಿಸಂ ಅಗತಪುಬ್ಬನ್ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯಗತಾಸತಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ಕಮ್ಮಂ ಆರಭಿತ್ವಾ ಅನಮತಗ್ಗೇ ಸಂಸಾರೇ ಅಗತಪುಬ್ಬಂ ದಿಸಂ ಪತ್ಥೇನ್ತೋ ವುತ್ತನಯೇನ ಸಕಂ ಚಿತ್ತಂ ರಕ್ಖೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಾ ಪನೇಸಾ ದಿಸಾ ನಾಮ -

“ಮಾತಾಪಿತಾ ದಿಸಾ ಪುಬ್ಬಾ, ಆಚರಿಯಾ ದಕ್ಖಿಣಾ ದಿಸಾ।
ಪುತ್ತದಾರಾ ದಿಸಾ ಪಚ್ಛಾ, ಮಿತ್ತಾಮಚ್ಚಾ ಚ ಉತ್ತರಾ॥

“ದಾಸಕಮ್ಮಕರಾ ಹೇಟ್ಠಾ, ಉದ್ಧಂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ।
ಏತಾ ದಿಸಾ ನಮಸ್ಸೇಯ್ಯ, ಅಲಮತ್ತೋ ಕುಲೇ ಗಿಹೀ”ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೨೭೩) -

ಏತ್ಥ ತಾವ ಮಾತಾಪಿತಾದಯೋ “ದಿಸಾ”ತಿ ವುತ್ತಾ।

“ದಿಸಾ ಚತಸ್ಸೋ ವಿದಿಸಾ ಚತಸ್ಸೋ, ಉದ್ಧಂ ಅಧೋ ದಸ ದಿಸಾ ಇಮಾಯೋ।
ಕತಮಂ ದಿಸಂ ತಿಟ್ಠತಿ ನಾಗರಾಜಾ, ಯಮದ್ದಸಾ ಸುಪಿನೇ ಛಬ್ಬಿಸಾಣ”ನ್ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೧.೧೬.೧೦೪) -

ಏತ್ಥ ಪುರತ್ಥಿಮಾದಿಭೇದಾ ದಿಸಾವ “ದಿಸಾ”ತಿ ವುತ್ತಾ।

“ಅಗಾರಿನೋ ಅನ್ನದಪಾನವತ್ಥದಾ, ಅವ್ಹಾಯಿಕಾ ತಮ್ಪಿ ದಿಸಂ ವದನ್ತಿ।
ಏಸಾ ದಿಸಾ ಪರಮಾ ಸೇತಕೇತು, ಯಂ ಪತ್ವಾ ದುಕ್ಖೀ ಸುಖಿನೋ ಭವನ್ತೀ”ತಿ ॥ (ಜಾ॰ ೧.೬.೯) -

ಏತ್ಥ ನಿಬ್ಬಾನಂ “ದಿಸ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇಧಾಪಿ ತದೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। ತಣ್ಹಕ್ಖಯಂ ವಿರಾಗನ್ತಿಆದೀಹಿ ದಿಸ್ಸತಿ ಅಪದಿಸ್ಸತಿ ತಸ್ಮಾ “ದಿಸಾ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಅನಮತಗ್ಗೇ ಪನ ಸಂಸಾರೇ ಕೇನಚಿ ಬಾಲಪುಥುಜ್ಜನೇನ ಸುಪಿನೇನಪಿ ಅಗತಪುಬ್ಬತಾಯ “ಅಗತಪುಬ್ಬಾ ದಿಸಾ ನಾಮಾ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಂ ಪತ್ಥಯನ್ತೇನ ಕಾಯಗತಾಸತಿಯಾ ಯೋಗೋ ಕರಣೀಯೋತಿ। **ವಜತೋ**ತಿಆದೀಸು ಏತ್ಥ ಮಗ್ಗುಪ್ಪಾದತೋ ಸಮೀಪಂ ವಜತೋ। ಠಿತಿಕ್ಖಣೇ **ಗಚ್ಛತೋ**। ಫಲೋದಯತೋ **ಅತಿಕ್ಕಮತೋ**।

ಅನ್ತೇತಿ ಅನ್ತಮ್ಹಿ ಠಿತೇ। **ಪನ್ತೇ**ತಿ ವನಗಹನಗಮ್ಭೀರೇ ಠಿತೇ। **ಪರಿಯನ್ತೇ**ತಿ ದೂರಭಾವೇನ ಪರಿಯನ್ತೇ ಠಿತೇ। **ಸೇಲನ್ತೇ**ತಿ ಪಬ್ಬತಾನಂ ಅನ್ತೇ। **ವನನ್ತೇ**ತಿ ವನಘಟಾನಂ ಅನ್ತೇ। **ನದನ್ತೇ**ತಿ ನದೀನಂ ಅನ್ತೇ। **ಉದಕನ್ತೇ**ತಿ ಉದಕಾನಂ ಪರಿಯನ್ತೇ। **ಯತ್ಥ ನ ಕಸೀಯತಿ ನ ವಪೀಯತೀ**ತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಕಸನಞ್ಚ ವಪನಞ್ಚ ನ ಕರೀಯತಿ। **ಜನನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ** ಠಿತೇ। **ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಅನುಪಚಾರೇ**ತಿ ಕಸನವಪನವಸೇನ ಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಅನುಪಚರಿತಬ್ಬೇ ಸೇನಾಸನೇ।

೧೯೭. ಸತ್ತಮಗಾಥಾಯ **ಕ್ಯಾಸ್ಸ ಬ್ಯಪ್ಪಥಯೋ ಅಸ್ಸೂ**ತಿ ಕಿದಿಸಾನಿ ತಸ್ಸ ವಚನಾನಿ ಅಸ್ಸು।

ಮುಸಾವಾದಂ ಪಹಾಯಾತಿ ಏತ್ಥ ಮುಸಾತಿ ವಿಸಂವಾದನಪುರೇಕ್ಖಾರಸ್ಸ ಅತ್ಥಭಞ್ಜನಕೋ ವಚೀಪಯೋಗೋ ಕಾಯಪಯೋಗೋ ವಾ। ವಿಸಂವಾದನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಪನಸ್ಸ ಪರವಿಸಂವಾದಕಕಾಯವಚೀಪಯೋಗಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಚೇತನಾ **ಮುಸಾವಾದೋ**। ಅಪರೋ ನಯೋ - **ಮುಸಾ**ತಿ ಅಭೂತಂ ಅತಚ್ಛಂ ವತ್ಥು, **ವಾದೋ**ತಿ ತಸ್ಸ ಭೂತತೋ ತಚ್ಛತೋ ವಿಞ್ಞಾಪನಂ। ಲಕ್ಖಣತೋ ಪನ ಅತಥಂ ವತ್ಥುಂ ತಥತೋ ಪರಂ ವಿಞ್ಞಾಪೇತುಕಾಮಸ್ಸ ತಥಾವಿಞ್ಞತ್ತಿಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಚೇತನಾ **ಮುಸಾವಾದೋ**। ಸೋ ಯಮತ್ಥಂ ಭಞ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಅಪ್ಪತಾಯ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ, ಮಹನ್ತತಾಯ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ। ಅಪಿ ಚ ಗಹಟ್ಠಾನಂ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕಂ ಅದಾತುಕಾಮತಾಯ “ನತ್ಥೀ”ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತೋ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ, ಸಕ್ಖಿನಾ ಹುತ್ವಾ ಅತ್ಥಭಞ್ಜನತ್ಥಂ ವುತ್ತೋ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ। ಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ಅಪ್ಪಕಮ್ಪಿ ತೇಲಂ ವಾ ಸಪ್ಪಿಂ ವಾ ಲಭಿತ್ವಾ ಹಸಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ “ಅಜ್ಜ ಗಾಮೇ ತೇಲಂ ನದೀ ಮಞ್ಞೇ ಸನ್ದತೀ”ತಿ ಪೂರಣಕಥಾನಯೇನ ಪವತ್ತೋ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ, ಅದಿಟ್ಠಂಯೇವ ಪನ ದಿಟ್ಠನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವದನ್ತಾನಂ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ।

ತಸ್ಸ ಚತ್ತಾರೋ ಸಮ್ಭಾರಾ ಹೋನ್ತಿ - ಅತಥಂ ವತ್ಥು ವಿಸಂವಾದನಚಿತ್ತಂ ತಜ್ಜೋ ವಾಯಾಮೋ ಪರಸ್ಸ ತದತ್ಥವಿಜಾನನನ್ತಿ। ಏಕೋ ಪಯೋಗೋ ಸಾಹತ್ಥಿಕೋವ। ಸೋ ಚ ಕಾಯೇನ ವಾ ಕಾಯಪಟಿಬದ್ಧೇನ ವಾ ವಾಚಾಯ ವಾ ಪರವಿಸಂವಾದಕಕಿರಿಯಾಕರಣೇ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತಾಯ ಚೇ ಕಿರಿಯಾಯ ಪರೋ ತಮತ್ಥಂ ಜಾನಾತಿ, ಅಯಂ ಕಿರಿಯಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಚೇತನಾಕ್ಖಣೇಯೇವ ಮುಸಾವಾದಕಮ್ಮುನಾ ಬಜ್ಝತಿ।

ಸಚ್ಚಂ ವದತೀತಿ **ಸಚ್ಚವಾದೀ**। ಸಚ್ಚೇನ ಸಚ್ಚಂ ಸನ್ದಹತಿ ಘಟೇತೀತಿ **ಸಚ್ಚಸನ್ಧೋ,** ನ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಮುಸಾ ವದತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯೋ ಹಿ ಪುರಿಸೋ ಕದಾಚಿ ಮುಸಾ ವದತಿ, ಕದಾಚಿ ಸಚ್ಚಂ, ತಸ್ಸ ಮುಸಾವಾದೇನ ಅನ್ತರಿಕತಾಯ ಸಚ್ಚಂ ಸಚ್ಚೇನ ನ ಘಟೀಯತಿ,

ತಸ್ಮಾ ನ ಸೋ ಸಚ್ಚಸನ್ಧೋ। ಅಯಂ ಪನ ನ ತಾದಿಸೋ, ಜೀವಿತಹೇತುಪಿ ಮುಸಾ ಅವತ್ವಾ ಸಚ್ಚೇನ ಸಚ್ಚಂ ಸನ್ದಹತಿಯೇವಾತಿ ಸಚ್ಚಸನ್ಧೋ।

ಥೇತೋತಿ ಥಿರೋ, ಥಿರಕಥೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏಕೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಹಲಿದ್ದಿರಾಗೋ ವಿಯ ಥುಸರಾಸಿಮ್ಹಿ ನಿಖಾತಖಾಣು ವಿಯ ಅಸ್ಸಪಿಟ್ಠೇ ಠಪಿತಕುಮ್ಭಣ್ಡಮಿವ ಚ ನ ಥಿರಕಥೋ ಹೋತಿ। ಏಕೋ ಪಾಸಾಣಲೇಖಾ ವಿಯ ಇನ್ದಖೀಲೋ ವಿಯ ಚ ಥಿರಕಥೋ ಹೋತಿ, ಅಸಿನಾ ಸೀಸಂ ಛಿನ್ದನ್ತೇಪಿ ದ್ವೇಕಥಾ ನ ಕಥೇತಿ। ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಥೇತೋ।

ಪಚ್ಚಯಿಕೋತಿ ಪತ್ತಿಯಾಯಿತಬ್ಬೋ, ಸದ್ಧಾಯಿತಬ್ಬಕೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏಕಚ್ಚೋ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ನ ಪಚ್ಚಯಿಕೋ ಹೋತಿ, "ಇದಂ ಕೇನ ವುತ್ತಂ, ಅಸುಕೇನಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಮಾ ತಸ್ಸ ವಚನಂ ಸದ್ದಹಥಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। ಏಕೋ ಪಚ್ಚಯಿಕೋ ಹೋತಿ, "ಇದಂ ಕೇನ ವುತ್ತಂ, ಅಸುಕೇನಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಯದಿ ತೇನ ವುತ್ತಂ, ಇದಮೇವ ಪಮಾಣಂ, ಇದಾನಿ ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ ನತ್ಥಿ, ಏವಮೇವ ಇದ"ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪಚ್ಚಯಿಕೋ। **ಅವಿಸಂವಾದಕೋ ಲೋಕಸ್ಸಾ**ತಿ ತಾಯ ಸಚ್ಚವಾದಿತಾಯ ಲೋಕಂ ನ ವಿಸಂವಾದೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಪಿಸುಣಂ ವಾಚಂ ಪಹಾಯಾತಿಆದೀಸು ಯಾಯ ವಾಚಾಯ ಯಸ್ಸ ತಂ ವಾಚಂ ಭಾಸತಿ, ತಸ್ಸ ಹದಯೇ ಅತ್ತನೋ ಪಿಯಭಾವಂ ಪರಸ್ಸ ಚ ಸುಞ್ಞಭಾವಂ ಕರೋತಿ, ಸಾ ಪಿಸುಣವಾಚಾ। ಯಾಯ ಪನ ಅತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಪರಮ್ಪಿ ಫರುಸಂ ಕರೋತಿ, ಯಾ ವಾಚಾ ಸಯಮ್ಪಿ ಫರುಸಾ, ನೇವ ಕಣ್ಣಸುಖಾ ನ ಹದಯಙ್ಗಮಾ, ಅಯಂ **ಫರುಸವಾಚಾ**। ಯೇನ ಸಮ್ಫಂ ಪಲಪತಿ ನಿರತ್ಥಕಂ, ಸೋ **ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪೋ**। ತೇಸಂ ಮೂಲಭೂತಾಪಿ ಚೇತನಾ ಪಿಸುಣವಾಚಾದಿನಾಮಮೇವ ಲಭತಿ, ಸಾ ಏವ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ।

ತತ್ಥ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪರೇಸಂ ವಾ ಭೇದಾಯ ಅತ್ತನೋ ಪಿಯಕಮ್ಯತಾಯ ವಾ ಕಾಯವಚೀಪಯೋಗಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಚೇತನಾ **ಪಿಸುಣವಾಚಾ**। ಸಾ ಯಸ್ಸ ಭೇದಂ ಕರೋತಿ, ತಸ್ಸ ಅಪ್ಪಗುಣತಾಯ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಾ, ಮಹಾಗುಣತಾಯ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಾ।

ತಸ್ಸಾ ಚತ್ತಾರೋ ಸಮ್ಭಾರಾ ಹೋನ್ತಿ - ಭಿನ್ದಿತಬ್ಬೋ ಪರೋ, "ಇತಿ ಇಮೇ ನಾನಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ ವಿನಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ಭೇದಪುರೇಕ್ಖಾರತಾ ವಾ, "ಇತಿ ಅಹಂ ಪಿಯೋ ಭವಿಸ್ಸಾಮಿ ವಿಸ್ಸಾಸಿಕೋ"ತಿ ಪಿಯಕಮ್ಯತಾ ವಾ, ತಜ್ಜೋ ವಾಯಾಮೋ, ತಸ್ಸ ತದತ್ಥವಿಜಾನನನ್ತಿ।

ಇಮೇಸಂ ಭೇದಾಯಾತಿ ಯೇಸಂ ಇತೋತಿ ವುತ್ತಾನಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಸುತಂ, ತೇಸಂ ಭೇದಾಯ। **ಭಿನ್ನಾನಂ ವಾ ಸನ್ಧಾತಾ**ತಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ಮಿತ್ತಾನಂ ವಾ ಸಮಾನುಪಜ್ಝಾಯಕಾದೀನಂ ವಾ ಕೇನಚಿದೇವ ಕಾರಣೇನ ಭಿನ್ನಾನಂ ಏಕಮೇಕಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ "ತುಮ್ಹಾಕಂ ಈದಿಸೇ ಕುಲೇ ಜಾತಾನಂ ಏವಂ ಬಹುಸ್ಸುತಾನಂ ಇದಂ ನ ಯುತ್ತ"ನ್ತಿಆದೀನಿ ವತ್ವಾ ಸನ್ಧಾನಂ ಕತ್ತಾ। **ಅನುಪ್ಪದಾತಾ**ತಿ ಸನ್ಧಾನಾನುಪ್ಪದಾತಾ, ದ್ವೇ ಜನೇ ಸಮಗ್ಗೇ ದಿಸ್ವಾ "ತುಮ್ಹಾಕಂ ಏವರೂಪೇ ಕುಲೇ ಜಾತಾನಂ ಏವರೂಪೇಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಾನಂ ಅನುಚ್ಛವಿಕಮೇತ"ನ್ತಿಆದೀನಿ ವತ್ವಾ ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮಂ ಕತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸಮಗ್ಗೋ ಆರಾಮೋ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಸಮಗ್ಗಾರಾಮೋ,** ಯತ್ಥ ಸಮಗ್ಗಾ ನತ್ಥಿ, ತತ್ಥ ವಸಿತುಮ್ಪಿ ನ ಇಚ್ಛತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಸಮಗ್ಗರಾಮೋ"ತಿಪಿ ಪಾಳಿ, ಅಯಮೇವತ್ಥೋ। **ಸಮಗ್ಗರತೋ**ತಿ ಸಮಗ್ಗೇಸು ರತೋ, ತೇ ಪಹಾಯ ಅಞ್ಞತ್ರ ಗನ್ತುಮ್ಪಿ ನ ಇಚ್ಛತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಮಗ್ಗೇ ದಿಸ್ವಾಪಿ ಸುತ್ವಾಪಿ ನನ್ದತೀತಿ **ಸಮಗ್ಗನನ್ದೀ । ಸಮಗ್ಗಕರಣಿಂ ವಾಚಂ ಭಾಸಿತಾ**ತಿ ಯಾ ವಾಚಾ ಸತ್ತೇ ಸಮಗ್ಗೇಯೇವ ಕರೋತಿ, ತಂ ಸಾಮಗ್ಗಿಗುಣಪರಿದೀಪಕಮೇವ ವಾಚಂ ಭಾಸತಿ, ನ ಇತರನ್ತಿ।

ಪರಸ್ಸ ಮಮ್ಮಚ್ಛೇದಕಕಾಯವಚೀಪಯೋಗಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಏಕನ್ತಫರುಸಚೇತನಾ **ಫರುಸವಾಚಾ**। ಮಮ್ಮಚ್ಛೇದಕೋಪಿ ಪಯೋಗೋ ಚಿತ್ತಸಣ್ಹತಾಯ ಫರುಸವಾಚಾ ನ ಹೋತಿ। ಮಾತಾಪಿತರೋ ಹಿ ಕದಾಚಿ ಪುತ್ತಕೇ ಏವಮ್ಪಿ ವದನ್ತಿ "ಚೋರಾ ವೋ

ಖಣ್ಡಾಖಣ್ಡಿಕಂ ಕರೋನ್ತೂ"ತಿ, ಉಪ್ಪಲಪತ್ತಮ್ಪಿ ಚ ನೇಸಂ ಉಪರಿ ಪತನ್ತಂ ನ ಇಚ್ಛನ್ತಿ। ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯಾ ಚ ಕದಾಚಿ ನಿಸ್ಸಿತಕೇ ಏವಂ ವದನ್ತಿ "ಕಿಂ ಇಮೇ ಅಹಿರಿಕಾ ಅನೋತ್ತಪ್ಪಿನೋ ಚರನ್ತಿ, ನಿದ್ಧಮಥ ನೇ"ತಿ। ಅಥ ಚ ನೇಸಂ ಆಗಮಾಧಿಗಮಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಇಚ್ಛನ್ತಿ। ಯಥಾ ಚ ಚಿತ್ತಸಣ್ಹತಾಯ ಫರುಸವಾಚಾ ನ ಹೋತಿ, ಏವಂ ವಚನಸಣ್ಹತಾಯ ಅಫರುಸವಾಚಾಪಿ ನ ಹೋತಿ। ನ ಹಿ ಮಾರಾಪೇತುಕಾಮಸ್ಸ "ಇಮಂ ಸುಖಂ ಸಯಾಪೇಥಾ"ತಿ ವಚನಂ ಅಫರುಸವಾಚಾ ಹೋತಿ, ಚಿತ್ತಫರುಸತಾಯ ಪನೇಸಾ ಫರುಸವಾಚಾವ, ಸಾ ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ಪವತ್ತಿತಾ। ತಸ್ಸ ಅಪ್ಪಗುಣತಾಯ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಾ, ಮಹಾಗುಣತಾಯ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಾ। ತಸ್ಸಾ ತಯೋ ಸಮ್ಭಾರಾ - ಅಕ್ಕೋಸಿತಬ್ಬೋ ಪರೋ ಕುಪಿತಚಿತ್ತಂ ಅಕ್ಕೋಸನಾತಿ।

ನೇಲಾತಿ ಏಲಂ ವುಚ್ಚತಿ ದೋಸೋ, ನಾಸ್ಸಾ ಏಲನ್ತಿ ನೇಲಾ, ನಿದ್ದೋಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। "ನೇಲಙ್ಗೋ ಸೇತಪಚ್ಛಾದೋ"ತಿ (ಉದಾ॰ ೬೫; ಪೇಟಕೋ॰ ೨೫) ಏತ್ಥ ವುತ್ತನೇಲಂ ವಿಯ। **ಕಣ್ಣಸುಖಾ**ತಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಮಧುರತಾಯ ಕಣ್ಣಾನಂ ಸುಖಾ, ಸೂಚಿವಿಜ್ಝನಂ ವಿಯ ಕಣ್ಣಸೂಲಂ ನ ಜನೇತಿ। ಅತ್ಥಮಧುರತಾಯ ಸಕಲಸರೀರೇ ಕೋಪಂ ಅಜನೇತ್ವಾ ಪೇಮಂ ಜನೇತೀತಿ **ಪೇಮನಿಯಾ**। ಹದಯಂ ಗಚ್ಛತಿ ಅಪಟಿಹಞ್ಞಮಾನಾ ಸುಖೇನ ಚಿತ್ತಂ ಪವಿಸತೀತಿ **ಹದಯಙ್ಗಮಾ**। ಗುಣಪರಿಪುಣ್ಣತಾಯ ಪುರೇ ಭವಾತಿ **ಪೋರೀ**। ಪುರೇ ಸಂವದ್ಧನಾರೀ ವಿಯ ಸುಕುಮಾರಾತಿಪಿ **ಪೋರೀ**। ಪುರಸ್ಸ ಏಸಾತಿಪಿ **ಪೋರೀ,** ನಗರವಾಸೀನಂ ಕಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ನಗರವಾಸಿನೋ ಹಿ ಯುತ್ತಕಥಾ ಹೋನ್ತಿ, ಪಿತಿಮತ್ತಂ ಪಿತಾತಿ ಭಾತಿಮತ್ತಂ ಭಾತಾತಿ ವದನ್ತಿ। ಏವರೂಪೀ ಕಥಾ ಬಹುನೋ ಜನಸ್ಸ ಕನ್ತಾ ಹೋತೀತಿ **ಬಹುಜನಕನ್ತಾ**। ಕನ್ತಭಾವೇನೇವ ಬಹುನೋ ಜನಸ್ಸ ಮನಾಪಾ ಚಿತ್ತವುದ್ಧಿಕರಾತಿ **ಬಹುಜನಮನಾಪಾ**।

ಅನತ್ಥವಿಞ್ಞಾಪಿಕಾ ಕಾಯವಚೀಪಯೋಗಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಅಕುಸಲಚೇತನಾ **ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪೋ**। ಸೋ ಆಸೇವನಮನ್ದತಾಯ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ, ಆಸೇವನಮಹನ್ತತಾಯ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ। ತಸ್ಸ ದ್ವೇ ಸಮ್ಭಾರಾ - ಭಾರತಯುದ್ಧಸೀತಾಹರಣಾದಿನಿರತ್ಥಕಕಥಾ ಪುರೇಕ್ಖಾರತಾ, ತಥಾರೂಪೀಕಥಾಕಥನಞ್ಚ।

ಕಾಲೇನ ವದತೀತಿ **ಕಾಲವಾದೀ,** ವತ್ತಬ್ಬಯುತ್ತಕಾಲಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ವದತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಭೂತಂ ತಚ್ಛಂ ಸಭಾವಮೇವ ವದತೀತಿ **ಭೂತವಾದೀ**। ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕತ್ಥಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಮೇವ ಕತ್ವಾ ವದತೀತಿ **ಅತ್ಥವಾದೀ** । ನವಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಂ ಕತ್ವಾ ವದತೀತಿ **ಧಮ್ಮವಾದೀ**। ಸಂವರವಿನಯಪಹಾನವಿನಯಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಂ ಕತ್ವಾ ವದತೀತಿ **ವಿನಯವಾದೀ**। ನಿಧಾನಂ ವುಚ್ಚತಿ ಠಪನೋಕಾಸೋ, ನಿಧಾನಮಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೀತಿ **ನಿಧಾನವತೀ,** ಹದಯೇ ನಿಧಾತಬ್ಬಯುತ್ತಂ ವಾಚಂ ಭಾಸಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಾಲೇನಾ**ತಿ ಏವರೂಪಿಂ ಭಾಸಮಾನೋಪಿ ಚ "ಅಹಂ ನಿಧಾನವತಿಂ ವಾಚಂ ಭಾಸಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ನ ಅಕಾಲೇನ ಭಾಸತಿ, ಯುತ್ತಕಾಲಂ ಪನ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾವ ಭಾಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಾಪದೇಸ**ನ್ತಿ ಸಉಪಮಂ, ಸಕಾರಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪರಿಯನ್ತವತಿ**ನ್ತಿ ಪರಿಚ್ಛೇದಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಯಥಾಸ್ಸಾ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಏವಂ ಭಾಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅತ್ಥಸಂಹಿತ**ನ್ತಿ ಅನೇಕೇಹಿ ನಯೇಹಿ ವಿಭಜನ್ತೇನ ಪರಿಯಾದಾತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ ಅತ್ಥಸಮ್ಪನ್ನಂ। ಯಂ ವಾ ಸೋ ಅತ್ಥವಾದೀ ಅತ್ಥಂ ವದತಿ, ತೇನ ಅತ್ಥೇನ ಸಹಿತತ್ತಾ ಅತ್ಥಸಂಹಿತಂ ವಾಚಂ ಭಾಸತಿ, ನ ಅಞ್ಞಂ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಭಾಸತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಚತೂಹಿ ವಚೀಸುಚರಿತೇಹೀತಿ "ಮುಸಾವಾದಂ ಪಹಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವುತ್ತೇಹಿ ಚತೂಹಿ ವಾಚಾಹಿ ಯುತ್ತೇಹಿ ಸುಟ್ಠು ಚರಿತೇಹಿ। **ಸಮನ್ನಾಗತೋ**ತಿ ಅಪರಿಹೀನೋ। **ಚತುದೋಸಾಪಗತಂ ವಾಚಂ ಭಾಸತೀ**ತಿ ಅಪ್ಪಿಯಾದೀಹಿ ಚತೂಹಿ ದೋಸೇಹಿ ಅಪಗತಂ ಪರಿಹೀನಂ ವಾಚಂ ಭಾಸತಿ।

ಅತ್ಥಿ ಅಗೋಚರೋತಿ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಥೇರೋ ಸಮಣಾಚಾರಂ ಸಮಣಗೋಚರಂ ಕಥೇತುಕಾಮೋ "ಅತ್ಥಿ ಅಗೋಚರೋ, ಅತ್ಥಿ ಗೋಚರೋ"ತಿ ಪದಂ ಉದ್ಧರಿ, ಯಥಾ ಪನ ಮಗ್ಗಕುಸಲೋ ಪುರಿಸೋ ಮಗ್ಗಂ ಆಚಿಕ್ಖನ್ತೋ "ವಾಮಂ ಮುಞ್ಚ, ದಕ್ಖಿಣಂ ಗಣ್ಹಾ"ತಿ ಪಠಮಂ ಮುಞ್ಚಿತಬ್ಬಂ ಸಭಯಮಗ್ಗಂ ಉಪ್ಪಥಮಗ್ಗಂ ಆಚಿಕ್ಖತಿ, ಪಚ್ಛಾ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ಖೇಮಮಗ್ಗಂ ಉಜುಮಗ್ಗಂ, ಏವಮೇವ ಮಗ್ಗಕುಸಲಪುರಿಸಸದಿಸೋ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿ ಪಠಮಂ ಪಹಾತಬ್ಬಂ ಬುದ್ಧಪಟಿಕುಟ್ಠಂ ಅಗೋಚರಂ ಆಚಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಗೋಚರಂ

ಆಚಿಕ್ಖಿತುಕಾಮೋ **“ಕತಮೋ ಅಗೋಚರೋ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಪುರಿಸೇನ ಹಿ ಆಚಿಕ್ಖಿತಮಗ್ಗೋ ಸಮ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ ವಾ ನ ವಾ, ತಥಾಗತೇನ ಆಚಿಕ್ಖಿತಮಗ್ಗೋ ಅಪಣ್ಣಕೋ ಇನ್ದವಿಸ್ಸಟ್ಠಂ ವಜಿರಂ ವಿಯ ಅವಿರಜ್ಝನಕೋ ನಿಬ್ಬಾನನಗರಂಯೇವ ಸಮೋಸರತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - “ಪುರಿಸೋ ಮಗ್ಗಕುಸಲೋತಿ ಖೋ ತಿಸ್ಸ ತಥಾಗತಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸಾ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೮೪)।

ಯಸ್ಮಾ ವಾ ಸಸೀಸಂ ನ್ಹಾನೇನ ಪಹೀನಸೇದಮಲಜಲ್ಲಿಕಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಮಾಲಾಗನ್ಧವಿಲೇಪನಾದಿವಿಭೂಸನವಿಧಾನಂ ವಿಯ ಪಹೀನಪಾಪಧಮ್ಮಸ್ಸ ಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮಸಮಾಯೋಗೋ ಸಮ್ಪನ್ನರೂಪೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸೇದಮಲಜಲ್ಲಿಕಂ ವಿಯ ಪಹಾತಬ್ಬಂ ಪಠಮಂ ಅಗೋಚರಂ ಆಚಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪಹೀನಸೇದಮಲಜಲ್ಲಿಕಸ್ಸ ಮಾಲಾಗನ್ಧವಿಲೇಪನಾದಿವಿಭೂಸನವಿಧಾನಂ ವಿಯ ಪಚ್ಛಾ ಗೋಚರಂ ಆಚಿಕ್ಖಿತುಕಾಮೋಪಿ **“ಕತಮೋ ಅಗೋಚರೋ”**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ಗೋಚರೋ**ತಿ ಪಿಣ್ಡಪಾತಾದೀನಂ ಅತ್ಥಾಯ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತುಂ ಯುತ್ತಟ್ಠಾನಂ। ಅಯುತ್ತಟ್ಠಾನಂ **ಅಗೋಚರೋ**। ವೇಸಿಯಾ ಗೋಚರೋ ಅಸ್ಸಾತಿ **ವೇಸಿಯಾಗೋಚರೋ,** ಮಿತ್ತಸನ್ಥವವಸೇನ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ ವೇಸಿಯಾ ನಾಮ ರೂಪೂಪಜೀವಿನಿಯೋ ಯೇನ ಕೇನಚಿದೇವ ಸುಲಭಜ್ಝಾಚಾರತಾ ಮಿತ್ತಸನ್ಥವಸಿನೇಹವಸೇನ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತೋ ವೇಸಿಯಾಗೋಚರೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಏವಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ। ಕಿಂಕಾರಣಾ? ಆರಕ್ಖವಿಪತ್ತಿತೋ। ಏವಂ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತಸ್ಸ ಹಿ ಚಿರರಕ್ಖಿತಗೋಪಿತೋಪಿ ಸಮಣಧಮ್ಮೋ ಕತಿಪಾಹೇನೇವ ನಸ್ಸತಿ। ಸಚೇಪಿ ನ ನಸ್ಸತಿ, ಗರಹಂ ಲಭತಿ। ದಕ್ಖಿಣಾವಸೇನ ಪನ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತೇನ ಸತಿಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತಬ್ಬಂ।

ವಿಧವಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಮತಪತಿಕಾ ವಾ ಪವುಟ್ಠಪತಿಕಾ ವಾ। **ಥುಲ್ಲಕುಮಾರಿಯೋ**ತಿ ಮಹಲ್ಲಿಕಾ ಅನಿಬ್ಬಿದ್ಧಕುಮಾರಿಯೋ। **ಪಣ್ಡಕಾ**ತಿ ಲೋಕಾಮಿಸನಿಸ್ಸಿತಕಥಾಬಹುಲಾ ಉಸ್ಸನ್ನಕಿಲೇಸಾ ಅವೂಪಸನ್ತಪರಿಳಾಹಾ ನಪುಂಸಕಾ। ತೇಸಂ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಉಪಸಙ್ಕಮನೇ ಆದೀನವೋ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಭಿಕ್ಖುನೀಸು**ಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅಪಿ ಚ ಭಿಕ್ಖೂ ನಾಮ ಉಸ್ಸನ್ನಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾ ಭಿಕ್ಖುನಿಯೋ। ತೇ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸನ್ಥವವಸೇನ ಕತಿಪಾಹೇನೇವ ರಕ್ಖಿತಗೋಪಿತಸಮಣಧಮ್ಮಂ ನಾಸೇನ್ತಿ। ಗಿಲಾನಪುಚ್ಛಕೇನ ಪನ ಗನ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಭಿಕ್ಖುನಾ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಲಭಿತ್ವಾ ಪೂಜನತ್ಥಾಯಪಿ ಓವಾದದಾನತ್ಥಾಯಪಿ ಗನ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿಯೇವ।

ಪಾನಾಗಾರನ್ತಿ ಸುರಾಪಾನಘರಂ, ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತರಾಯಕರೇಹಿ ಸುರಾಸೋಣ್ಡೇಹಿ ಅವಿವಿತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಹಸೋಣ್ಡವಸೇನ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ, ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತರಾಯೋ ಹೋತಿ। **ಸಂಸಟ್ಠೋ ವಿಹರತಿ ರಾಜೂಹೀ**ತಿಆದೀಸು **ರಾಜಾನೋ**ತಿ ಅಭಿಸಿತ್ತಾ ವಾ ಹೋನ್ತು ಅನಭಿಸಿತ್ತಾ ವಾ, ಯೇ ರಜ್ಜಮನುಸಾಸನ್ತಿ। **ರಾಜಮಹಾಮತ್ತಾ**ತಿ ರಾಜೂನಂ ಇಸ್ಸರಿಯಸದಿಸಾಯ ಮಹತಿಯಾ ಇಸ್ಸರಿಯಮತ್ತಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತಾ। **ತಿತ್ಥಿಯಾ**ತಿ ವಿಪರೀತದಸ್ಸನಾ ಬಾಹಿರಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾ। **ತಿತ್ಥಿಯಸಾವಕಾ**ತಿ ಭತ್ತಿವಸೇನ ತೇಸಂ ಪಚ್ಚಯದಾಯಕಾ, ಏತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂಸಗ್ಗಜಾತೋ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅನನುಲೋಮಿಕೇನ ಸಂಸಗ್ಗೇನಾತಿ ಅನನುಲೋಮಿಕಸಂಸಗ್ಗೋ ನಾಮ ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ಸಿಕ್ಖಾನಂ ಅನನುಲೋಮೋ ಪಚ್ಚನೀಕಸಂಸಗ್ಗೋ। ಯೇನ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತರಾಯಂ ಪಞ್ಞತ್ತಿವೀತಿಕ್ಕಮಂ ಸಲ್ಲೇಖಪರಿಹಾನಿಞ್ಚ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ? ರಾಜರಾಜಮಹಾಮತ್ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಹಸೋಕಿತಾ ಸಹನನ್ದಿತಾ ಸಮಸುಖದುಕ್ಖತಾ ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ಕಿಚ್ಚಕರಣೀಯೇಸು ಅತ್ತನಾ ಯೋಗಂ ಆಪಜ್ಜನತಾ ತಿತ್ಥಿಯತಿತ್ಥಿಯಸಾವಕೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕಚ್ಛನ್ದರುಚಿಸಮಾಚಾರತಾ ಏಕಚ್ಛನ್ದರುಚಿಸಮಾಚಾರಭಾವಾವಹೋ ವಾ ಸಿನೇಹಬಹುಮಾನಸನ್ಥವೋ। ತತ್ಥ ರಾಜರಾಜಮಹಾಮತ್ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂಸಗ್ಗೋ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತರಾಯಕರೋ, ಇತರೇಹಿ ತಿತ್ಥಿಯಸಾವಕೇಹಿ ತೇಸಂ ಲದ್ಧಿಗ್ಗಹಣಂ । ತೇಸಂ ಪನ ವಾದಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಲದ್ಧಿಂ ಗಣ್ಹಾಪೇತುಂ ಸಮತ್ಥೇನ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ।

ಇದಾನಿ ಅಪರೇನಪಿ ಪರಿಯಾಯೇನ ಅಗೋಚರಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಯಾನಿ ವಾ ಪನ ತಾನಿ ಕುಲಾನೀ”**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ **ಅಸ್ಸದ್ಧಾನೀ**ತಿ ಬುದ್ಧಾದೀಸು ಸದ್ಧಾವಿರಹಿತಾನಿ। ತಾನಿ “ಬುದ್ಧೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ, ಧಮ್ಮೋ ನಿಯ್ಯಾನಿಕೋ, ಸಙ್ಘೋ ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ”ತಿ ನ

ಸದ್ದಹನ್ತಿ। **ಅಪ್ಪಸನ್ನಾನೀ**ತಿ ಚಿತ್ತಂ ಪಸನ್ನಂ ಅನಾವಿಲಂ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। **ಅಕ್ಕೋಸಕಪರಿಭಾಸಕಾನೀ**ತಿ ಅಕ್ಕೋಸಕಾನಿ ಚೇವ ಪರಿಭಾಸಕಾನಿ ಚ। "ಚೋರೋಸಿ, ಬಾಲೋಸಿ, ಮೂಳ್ಹೋಸಿ, ಓಟ್ಠೋಸಿ, ಗೋಣೋಸಿ, ಗದ್ರಭೋಸಿ, ಆಪಾಯಿಕೋಸಿ, ನೇರಯಿಕೋಸಿ, ತಿರಚ್ಛಾನಗತೋಸಿ, ನತ್ಥಿ ತುಯ್ಹಂ ಸುಗತಿ, ದುಗ್ಗತಿಯೇವ ತುಯ್ಹಂ ಪಾಟಿಕಙ್ಖಾ"ತಿ ಏವಂ ದಸಹಿ ಅಕ್ಕೋಸವತ್ಥೂಹಿ ಅಕ್ಕೋಸನ್ತಿ। "ಹೋತು, ಇದಾನಿ ತಂ ಪಹರಿಸ್ಸಾಮ, ಬನ್ಧಿಸ್ಸಾಮ, ವಧಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಏವಂ ಭಯದಸ್ಸನೇನ ಪರಿಭಾಸನ್ತಿ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅನತ್ಥಕಾಮಾನೀತಿ ಅತ್ಥಂ ನ ಇಚ್ಛನ್ತಿ, ಅನತ್ಥಮೇವ ಇಚ್ಛನ್ತಿ। **ಅಹಿತಕಾಮಾನೀ**ತಿ ಅಹಿತಮೇವ ಇಚ್ಛನ್ತಿ, ಹಿತಂ ನ ಇಚ್ಛನ್ತಿ। **ಅಫಾಸುಕಾಮಾನೀ**ತಿ ಫಾಸುಕಂ ನ ಇಚ್ಛನ್ತಿ, ಅಫಾಸುಕಮೇವ ಇಚ್ಛನ್ತಿ। **ಅಯೋಗಕ್ಖೇಮಕಾಮಾನೀ**ತಿ ಚತೂಹಿ ಯೋಗೇಹಿ ಖೇಮಂ ನಿಬ್ಭಯಂ ನ ಇಚ್ಛನ್ತಿ, ಸಭಯಮೇವ ಇಚ್ಛನ್ತಿ। **ಭಿಕ್ಖೂನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸಾಮಣೇರಾಪಿ ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। **ಭಿಕ್ಖುನೀನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸಿಕ್ಖಮಾನಾಸಾಮಣೇರಿಯೋಪಿ। ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಹಿ ಭಗವನ್ತಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಪಬ್ಬಜಿತಾನಞ್ಚೇವ ಸರಣಗತಾನಞ್ಚ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಪರಿಸಾನಂ ತಾನಿ ಅನತ್ಥಕಾಮಾನಿಯೇವ। **ತಥಾರೂಪಾನಿ ಕುಲಾನೀ**ತಿ ಏವರೂಪಾನಿ ಖತ್ತಿಯಕುಲಾದೀನಿ ಕುಲಾನಿ। **ಸೇವತೀ**ತಿ ನಿಸ್ಸಾಯ ಜೀವತಿ। **ಭಜತೀ**ತಿ ಉಪಸಙ್ಕಮತಿ। **ಪಯಿರುಪಾಸತೀ**ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪಸಙ್ಕಮತಿ। **ಅಯಂ ವುಚ್ಚತೀ**ತಿ ಅಯಂ ವೇಸಿಯಾದಿಗೋಚರಸ್ಸ ವೇಸಿಯಾದಿಕೋ ರಾಜಾದಿಸಂಸಟ್ಠಸ್ಸ ರಾಜಾದಿಕೋ ಅಸ್ಸದ್ಧಕುಲಾದಿಸೇವಕಸ್ಸ ಅಸ್ಸದ್ಧಕುಲಾದಿಕೋ ಚಾತಿ ತಿಪ್ಪಕಾರೋಪಿ ಅಯುತ್ತಗೋಚರೋ "ಅಗೋಚರೋ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತಸ್ಸ ಇಮಿನಾಪಿ ಪರಿಯಾಯೇನ ಅಗೋಚರತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ - ವೇಸಿಯಾದಿಕೋ ತಾವ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣನಿಸ್ಸಯತೋ ಅಗೋಚರೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಥಾಹ - "ಕೋ ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅಗೋಚರೋ ಪರವಿಸಯೋ, ಯದಿದಂ ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣಾ"ತಿ । ರಾಜಾದಿಕೋ ಝಾನಾನುಯೋಗಸ್ಸ ಅನುಪನಿಸ್ಸಯತೋ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಾಸನಿಚಕ್ಕನಿಪ್ಫಾದನತೋ ದಿಟ್ಠಿವಿಪತ್ತಿಹೇತುತೋ ಚ, ಅಸ್ಸದ್ಧಕುಲಾದಿಕೋ ಸದ್ಧಾಹಾನಿಚಿತ್ತಪದೋಸಾವಹನತೋ ಅಗೋಚರೋ।

ಅನ್ತರಘರಪ್ಪವೇಸಾದಿಕೋ ಚ ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹಾದಿಕೋ ಚ ಸದ್ಧಾದೇಯ್ಯಾನಿ ಭೋಜನಾನಿ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ವಿಸೂಕದಸ್ಸನಾನುಯೋಗೋ ಚ ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣಾ ಚಾತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧೋಪಿ ಪನ ಕಿಲೇಸುಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ಅಗೋಚರೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಮಾ ಭಿಕ್ಖವೇ ಅಗೋಚರೇ ಚರಥಾತಿ ಚರಿತುಂ ಅಯುತ್ತಟ್ಠಾನೇ ಮಾ ಚರಥ। **ಪರವಿಸಯೇ**ತಿ ಸತ್ತುವಿಸಯೇ। **ಅಗೋಚರೇ ಭಿಕ್ಖವೇ ಚರತ**ನ್ತಿ ಅಯುತ್ತಟ್ಠಾನೇ ಚರನ್ತಾನಂ। "ಚರ"ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। **ಲಚ್ಛತೀ**ತಿ ಲಭಿಸ್ಸತಿ ಪಸ್ಸಿಸ್ಸತಿ। **ಮಾರೋ**ತಿ ದೇವಪುತ್ತಮಾರೋಪಿ ಮಚ್ಚುಮಾರೋಪಿ। **ಓತಾರ**ನ್ತಿ ರನ್ಧಂ ಛಿದ್ದಂ ವಿವರಂ।

ಗೋಚರನಿದ್ದೇಸೇ ನ **ವೇಸಿಯಾಗೋಚರೋ ಹೋತೀ**ತಿಆದೀನಿ ವುತ್ತಪಟಿಪಕ್ಖವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ - **ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ ಗೋಚರೋ**ತಿ ಚರಿತುಂ ಯುತ್ತಟ್ಠಾನವಸೇನ ಚತುಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ ಗೋಚರೋ। **ಸಕೇ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕೇ। **ಪೇತ್ತಿಕೇ ವಿಸಯೇ**ತಿ ಪಿತಿತೋ ಆಗತವಿಸಯೇ।

ಆರದ್ಧವೀರಿಯಸ್ಸಾತಿ ಸಮ್ಮಾಉಪಟ್ಠಿತಚತುಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನವೀರಿಯವನ್ತಸ್ಸ। **ಥಾಮಗತಸ್ಸಾ**ತಿ ಬಲಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ। **ದಳ್ಹಪರಕ್ಕಮಸ್ಸಾ**ತಿ ಥಿರವೀರಿಯಸ್ಸ। **ಯಸ್ಸತ್ಥಾಯ ಪೇಸಿತೋ**ತಿ ಯೇನ ಅರಹತ್ತತ್ಥಾಯ ಅತ್ತಭಾವೋ ಪರಿಚ್ಚತ್ತೋ। **ಅತ್ತತ್ಥೇ ಚಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ಥೇ ಅರಹತ್ತಫಲೇ ಚ। **ಞಾಯೇ ಚಾ**ತಿ ಅರಿಯೇ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೇ ಮಗ್ಗೇ ಚ। **ಲಕ್ಖಣೇ ಚಾ**ತಿ ಅನಿಚ್ಚಾದಿಲಕ್ಖಣಪಟಿವೇಧೇ ಚ। **ಕಾರಣೇ ಚಾ**ತಿ ಹೇತುಮ್ಹಿ ಚ। **ಠಾನಾಠಾನೇ ಚಾ**ತಿ ಠಾನೇ ಚ ಅಟ್ಠಾನೇ ಚ, ಕಾರಣಾಕಾರಣೇ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಾನಿ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ಅನಿಚ್ಚಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

೧೯೭. ಅಟ್ಠಮಗಾಥಾಯ **ಏಕೋದಿ ನಿಪಕೋ**ತಿ ಏಕಗ್ಗಚಿತ್ತೋ ಪಣ್ಡಿತೋ।

ಜಾತರೂಪಸ್ಸ ಓಳಾರಿಕಮ್ಪಿ ಮಲಂ ಧಮತೀತಿ ಸುವಣ್ಣಸ್ಸ ಥೂಲಂ ಜಲ್ಲಂ ಅಗ್ಗಿಸಂಯೋಗೇನ ನೀಹರತಿ। **ಸನ್ಧಮತೀ**ತಿ ಸಮ್ಮಾ ನೀಹರತಿ। **ನಿದ್ಧಮತೀ**ತಿ ಅಪುನಭವಪ್ಪತ್ತಿಕಂ ಕತ್ವಾ ನೀಹರತಿ। "ಝಾಪೇತೀ"ತಿ ಕೇಚಿ ವದನ್ತಿ। **ಮಜ್ಝಿಮಕಮ್ಪೀ**ತಿ ತತೋ ಸುಖುಮತರಮ್ಪಿ। **ಸುಖುಮಕಮ್ಪೀ**ತಿ ಅತಿಸುಖುಮತರಮ್ಪಿ। **ಏವಮೇವಾ**ತಿ ಓಪಮ್ಮಸಮ್ಪಟಿಪಾದನಂ। **ಅತ್ತನೋ ಓಳಾರಿಕೇಪಿ ಕಿಲೇಸೇ ಧಮತೀ**ತಿ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದಿಕೇ ಥೂಲಕಿಲೇಸೇ ವೀರಿಯಾತಪೇನ ನೀಹರತಿ। **ಮಜ್ಝಿಮಕೇಪಿ ಕಿಲೇಸೇ**ತಿ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದಿಕೇ ಓಳಾರಿಕಸುಖುಮಾನಂ ಮಜ್ಝಿಮಕೇಪಿ। **ಸುಖುಮಕೇಪೀ**ತಿ ಞಾತಿವಿತಕ್ಕಾದಿಕೇ ಅತಿಸಣ್ಹಕೇಪಿ ಕಿಲೇಸೇ। **ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಂ ಧಮತೀ**ತಿ ಸಹ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಾಯ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಿಪರೀತಸಞ್ಞಾತಂ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಂ ನೀಹರತಿ। **ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

೧೯೮. ಏವಂ ಆಯಸ್ಮತಾ ಸಾರಿಪುತ್ತೇನ ತೀಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ಭಗವನ್ತಂ ಥೋಮೇತ್ವಾ ಪಞ್ಚಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ಪಞ್ಚಸತಾನಂ ಸಿಸ್ಸಾನಮತ್ಥಾಯ ಚ ಸೇನಾಸನಗೋಚರಸೀಲವತಾದೀನಿ ಪುಚ್ಛಿತೋ ತಮತ್ಥಂ ಪಕಾಸೇತುಂ **"ವಿಜಿಗುಚ್ಛಮಾನಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಮಾರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ ಪಠಮಗಾಥಾಯ ತಾವತ್ಥೋ - ಜಾತಿಆದೀಹಿ **ಜಿಗುಚ್ಛಮಾನಸ್ಸ ರಿತ್ತಾಸನಂ ಸಯನಂ ಸೇವತೋ ವೇ ಸಮ್ಬೋಧಿಕಾಮಸ್ಸ** ಸಾರಿಪುತ್ತ ಭಿಕ್ಖುನೋ **ಯದಿದಂ ಫಾಸು** ಯೋ ಫಾಸುವಿಹಾರೋ **ಯಥಾನುಧಮ್ಮಂ** ಯೋ ಚ ಅನುಧಮ್ಮೋ, **ತಂ ತೇ ಪವಕ್ಖಾಮಿ ಯಥಾ ಪಜಾನಂ** ಯಥಾ ಪಜಾನನ್ತೋ ವದೇಯ್ಯ, ಏವಂ ವದಾಮೀತಿ। **ಯಂ ಫಾಸುವಿಹಾರ**ನ್ತಿ ಯಂ ಸುಖವಿಹಾರಂ। **ಅಸಪ್ಪಾಯರೂಪದಸ್ಸನೇನಾ**ತಿ ಇತ್ಥಿರೂಪಾದಿಸಮಣಾಸಪ್ಪಾಯರೂಪದಸ್ಸನೇನ। **ತಂ ಬೋಧಿಂ ಬುಜ್ಝಿತುಕಾಮಸ್ಸಾ**ತಿ ತಂ ಚತುಮಗ್ಗಞಾಣಸಞ್ಞಾತಂ ಬೋಧಿಂ ಬುಜ್ಝಿತುಂ ಇಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ। **ಅನುಬುಜ್ಝಿತುಕಾಮಸ್ಸಾ**ತಿ ಅನುರೂಪಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಬುಜ್ಝಿತುಕಾಮಸ್ಸ। **ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತುಕಾಮಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಭಿಮುಖೇ ಕತ್ವಾ ನಿಬ್ಬಿಜ್ಝಿತುಕಾಮಸ್ಸ। **ಸಮ್ಬುಜ್ಝಿತುಕಾಮಸ್ಸಾ**ತಿ ಪಹೀನಕಿಲೇಸೇ ಅಪಚ್ಚಾಗಮನವಸೇನ ಸಮ್ಮಾ ಬುಜ್ಝಿತುಂ ಇಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ। **ಅಧಿಗನ್ತುಕಾಮಸ್ಸಾ**ತಿ ಪಾಪುಣಿತುಕಾಮಸ್ಸ। **ಸಚ್ಛಿಕಾತುಕಾಮಸ್ಸಾ**ತಿ ಪಟಿಲಾಭಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಪತ್ತುಕಾಮಸ್ಸ। ಅಥ ವಾ **ಬುಜ್ಝಿತುಕಾಮಸ್ಸಾ**ತಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಞಾಣಂ ಞಾತುಕಾಮಸ್ಸ। **ಅನುಬುಜ್ಝಿತುಕಾಮಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಕದಾಗಾಮಿಮಗ್ಗಞಾಣಂ ಪುನ ಞಾತುಕಾಮಸ್ಸ। **ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತುಕಾಮಸ್ಸಾ**ತಿ ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗಞಾಣಂ ಪಟಿವೇಧವಸೇನ ಞಾತುಕಾಮಸ್ಸ। **ಸಮ್ಬುಜ್ಝಿತುಕಾಮಸ್ಸಾ**ತಿ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಞಾಣಂ ಸಮ್ಮಾ ಞಾತುಕಾಮಸ್ಸ। **ಅಧಿಗನ್ತುಕಾಮಸ್ಸಾ**ತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ಅಧಿಗನ್ತುಕಾಮಸ್ಸ। **ಫಸ್ಸಿತುಕಾಮಸ್ಸಾ**ತಿ ಞಾಣಫುಸನಾಯ ಫುಸಿತುಕಾಮಸ್ಸ। **ಸಚ್ಛಿಕಾತುಕಾಮಸ್ಸಾ**ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಯ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕತ್ತುಕಾಮಸ್ಸ।

ಚತುನ್ನಂ ಮಗ್ಗಾನಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ವಿಪಸ್ಸನಾತಿ ಚತುನ್ನಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾನಂ ಪುರಿಮಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಉಪ್ಪನ್ನಉದಯಬ್ಬಯಾದಿವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಾನಿ।

೧೯೯. ದುತಿಯಗಾಥಾಯ **ಸಪರಿಯನ್ತಚಾರೀ**ತಿ ಸೀಲಾದೀಸು ಚತೂಸು ಪರಿಯನ್ತೇಸು ಚರಮಾನೋ। **ಡಂಸಾಧಿಪಾತಾನ**ನ್ತಿ ಪಿಙ್ಗಲಮಕ್ಖಿಕಾನಞ್ಚ ಸೇಸಮಕ್ಖಿಕಾನಞ್ಚ। ತೇ ಹಿ ತತೋ ತತೋ ಅಧಿಪತಿತ್ವಾ ಖಾದನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಅಧಿಪಾತಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಮನುಸ್ಸಫಸ್ಸಾನ**ನ್ತಿ ಚೋರಾದಿಫಸ್ಸಾನಂ।

ಚತ್ತಾರೋ ಪರಿಯನ್ತಾತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಮರಿಯಾದಾ ಪರಿಚ್ಛೇದಾ। **ಅನ್ತೋಪೂತಿಭಾವಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಮಾನೋ**ತಿ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಕುಚ್ಛಿತಭಾವಂ ಸೀಲವಿರಹಿತಭಾವಂ ಓಲೋಕಯಮಾನೋ। **ಅನ್ತೋ ಸೀಲಸಂವರಪರಿಯನ್ತೇ ಚರತೀ**ತಿ ಸೀಲಸಂವರಪರಿಚ್ಛೇದಬ್ಭನ್ತರೇ ಚರತಿ ವಿಚರತಿ। **ಮರಿಯಾದಂ ನ ಭಿನ್ದತೀ**ತಿ ಸೀಲಮರಿಯಾದಂ ಸೀಲಪರಿಚ್ಛೇದಂ ನ ಕೋಪೇತಿ।

ಆದಿತ್ತಪರಿಯಾಯಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಮಾನೋತಿ ಆದಿತ್ತದೇಸನಂ (ಮಹಾವ॰ ೫೪; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೭೧; ೪.೨೮) ಓಲೋಕೇನ್ತೋ। **ಅಕ್ಖಬ್ಭಞ್ಜನವಣಪಟಿಚ್ಛಾದನಪುತ್ತಮಂಸೂಪಮಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಮಾನೋ**ತಿ ಸಾಕಟಿಕಸ್ಸ ಅಕ್ಖಬ್ಭಞ್ಜನಉಪಮಞ್ಚ, ಕುಟ್ಠಬ್ಯಾಧಿನೋ

ವಣಾನಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದನತೇಲಪಿಲೋತಿಕಉಪಮಞ್ಚ, ಕನ್ತಾರಪಟಿಪನ್ನಾನಂ ಜಾಯಮ್ಪತಿಕಾನಂ ಪುತ್ತಮಂಸಖಾದನಉಪಮಞ್ಚ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೬೩; ಮಿ॰ ಪ॰ ೬.೧.೨) ಓಲೋಕೇನ್ತೋ। **ಭದ್ದೇಕರತ್ತವಿಹಾರಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಮಾನೋತಿ** -

> "ಅತೀತಂ ನಾನ್ವಾಗಮೇಯ್ಯ, ನಪ್ಪಟಿಕಙ್ಖೇ ಅನಾಗತಂ।
> ತಂ ವೇ 'ಭದ್ದೇಕರತ್ತೋ'ತಿ, ಸನ್ತೋ ಆಚಿಕ್ಖತೇ ಮುನೀ"ತಿ॥ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೮೦; ನೇತ್ತಿ॰ ೧೦೩) -

ಏವಂ ವುತ್ತಂ ಭದ್ದೇಕರತ್ತವಿಹಾರಂ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ। **ತಾ ಉಪ್ಪತಿತ್ವಾ ಉಪ್ಪತಿತ್ವಾ ಖಾದನ್ತೀತಿ** ನಿಪ್ಪತಿತ್ವಾ ನಿಪ್ಪತಿತ್ವಾ ಖಾದನ್ತಿ।

೨೦೦. ತತಿಯಗಾಥಾಯ **ಪರಧಮ್ಮಿಕಾ** ನಾಮ ಸತ್ತಸಹಧಮ್ಮಿಕವಜ್ಜಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇ ಬಾಹಿರಕಾ। **ಕುಸಲಾನುಏಸೀತಿ** ಕುಸಲಧಮ್ಮೇ ಅನ್ವೇಸಮಾನೋ।

ಸತ್ತ ಸಹಧಮ್ಮಿಕೇ ಠಪೇತ್ವಾತಿ ಭಿಕ್ಖುಭಿಕ್ಖುನೀಸಿಕ್ಖಮಾನಾಸಾಮಣೇರಸಾಮಣೇರೀಉಪಾಸಕಉಪಾಸಿಕಾಯೋ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ। **ಅಥಾಪರಾನಿಪಿ ಅತ್ಥಿ ಅಭಿಸಮ್ಭೋತಬ್ಬಾನೀತಿ** ಅಪರಾನಿಪಿ ಮದ್ದಿತಬ್ಬಾನಿ ಅತ್ಥಿ ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತಿ।

೨೦೧. ಚತುತ್ಥಗಾಥಾಯ **ಆತಙ್ಕಫಸ್ಸೇನಾತಿ** ರೋಗಫಸ್ಸೇನ। **ಸೀತಂ ಅಥುಣ್ಹನ್ತಿ** ಸೀತಞ್ಚ ಉಣ್ಹಞ್ಚ। **ಸೋ ತೇಹಿ ಫುಟ್ಠೋ ಬಹುಧಾತಿ** ಸೋ ತೇಹಿ ಆತಙ್ಕಾದೀಹಿ ಅನೇಕೇಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಫುಟ್ಠೋ ಸಮಾನೋ। **ಅನೋಕೋತಿ** ಅಭಿಸಙ್ಖಾರವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಂ ಅನೋಕಾಸಭೂತೋ। **ಅಬ್ಭನ್ತರಧಾತುಪಕೋಪವಸೇನ ವಾತಿ** ಸರೀರಬ್ಭನ್ತರೇ ಆಪೋಧಾತುಕ್ಖೋಭವಸೇನ ವಾ ಅಞ್ಞಧಾತುಕ್ಖೋಭವಸೇನ ವಾ। **ಉಣ್ಹನ್ತಿ** ಸರೀರಬ್ಭನ್ತರೇ ತೇಜೋಧಾತುಕ್ಖೋಭವಸೇನ ಉಣ್ಹಂ ಭವತಿ। **ಅಭಿಸಙ್ಖಾರಸಹಗತವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸಾತಿ** ಕುಸಲಾಕುಸಲಚೇತನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸ। **ಓಕಾಸಂ ನ ಕರೋತೀತಿ** ಅವಕಾಸಂ ಪತಿಟ್ಠಂ ನ ಕರೋತಿ। **ಅವತ್ಥಿತಸಮಾದಾನೋತಿ** ಓತರಿತ್ವಾ ಗಾಹಕೋ।

೨೦೨. ಏವಂ "ಭಿಕ್ಖುನೋ ವಿಜಿಗುಚ್ಛತೋ"ತಿಆದೀಹಿ ತೀಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ಪುಟ್ಠಮತ್ಥಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ "ಕ್ಯಾಸ್ಸ ಬ್ಯಪ್ಪಥಯೋ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಪುಟ್ಠಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇನ್ತೋ **"ಥೇಯ್ಯಂ ನ ಕಾರೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಫಸ್ಸೇತಿ** ಫುಸೇಯ್ಯ। **ಯದಾವಿಲತ್ತಂ ಮನಸೋ ವಿಜಞ್ಞಾತಿ** ಯಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆವಿಲತ್ತಂ ವಿಜಾನೇಯ್ಯ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ **"ಕಣ್ಹಸ್ಸ ಪಕ್ಖೋ"**ತಿ ವಿನೋದಯೇಯ್ಯ।

ಅದಿನ್ನಾದಾನಂ ಪಹಾಯಾತಿ ಏತ್ಥ ಅದಿನ್ನಸ್ಸ ಆದಾನಂ ಅದಿನ್ನಾದಾನಂ, ಪರಸಂಹರಣಂ, ಥೇಯ್ಯಂ ಚೋರಿಕಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ **ಅದಿನ್ನನ್ತಿ** ಪರಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ, ಯತ್ಥ ಪರೋ ಯಥಾಕಾಮಕಾರಿತಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತೋ ಅದಣ್ಡಾರಹೋ ಅನುಪವಜ್ಜೋ ಚ ಹೋತಿ; ತಸ್ಮಿಂ ಪರಪರಿಗ್ಗಹಿತೇ ಪರಪರಿಗ್ಗಹಿತಸಞ್ಞಿನೋ ತದಾದಾಯಕಉಪಕ್ಕಮಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಥೇಯ್ಯಚೇತನಾ ಅದಿನ್ನಾದಾನಂ। ತಂ ಹೀನೇ ಪರಸ್ಸ ಸನ್ತಕೇ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಂ, ಪಣೀತೇ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಂ। ಕಸ್ಮಾ? ವತ್ಥುಪಣೀತತಾಯ। ವತ್ಥುಸಮತ್ತೇ ಸತಿ ಗುಣಾಧಿಕಾನಂ ಸನ್ತಕೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಂ, ತಂ ತಂ ಗುಣಾಧಿಕಂ ಉಪಾದಾಯ ತತೋ ತತೋ ಹೀನಗುಣಸ್ಸ ಸನ್ತಕೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಂ।

ತಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಸಮ್ಭಾರಾ ಹೋನ್ತಿ - ಪರಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ, ಪರಪರಿಗ್ಗಹಿತಸಞ್ಞಿತಾ, ಥೇಯ್ಯಚಿತ್ತಂ, ಉಪಕ್ಕಮೋ, ತೇನ ಹರಣನ್ತಿ। **ಪಹಾಯಾತಿ** ಇಮಂ ಅದಿನ್ನಾದಾನಚೇತನಾಸಙ್ಖಾತಂ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಂ ಪಜಹಿತ್ವಾ। **ಪಟಿವಿರತೋತಿ** ಪಹೀನಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ತತೋ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯತೋ ಓರತೋ ವಿರತೋವ। ದಿನ್ನಮೇವ ಆದಿಯತೀತಿ **ದಿನ್ನಾದಾಯೀ**। ಚಿತ್ತೇನಪಿ ದಿನ್ನಮೇವ ಪಟಿಕಙ್ಖತೀತಿ **ದಿನ್ನಪಾಟಿಕಙ್ಖೀ**। ಥೇನೇತೀತಿ ಥೇನೋ, ನ ಥೇನೇನ **ಅಥೇನೇನ**। ಅಥೇನತ್ತಾಯೇವ **ಸುಚಿಭೂತೇನ**। **ಅತ್ತನಾತಿ** ಅತ್ತಭಾವೇನ, ಅಥೇನಂ ಸುಚಿಭೂತಂ ಅತ್ತಭಾವಂ ಕತ್ವಾ ವಿಹರತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಇತೋ ಪರಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ಮೇತ್ತಾಯನವಸೇನ **ಮೇತ್ತಿ**। ಮೇತ್ತಾಕಾರೋ **ಮೇತ್ತಾಯನಾ**। ಮೇತ್ತಾಯ ಅಯಿತಸ್ಸ ಮೇತ್ತಾಸಮಙ್ಗಿನೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಮೇತ್ತಾಯಿತತ್ತಂ**। ಅನುದಯತೀತಿ **ಅನುದಯಾ,** ರಕ್ಖತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅನುದಯಾಕಾರೋ **ಅನುದಯನಾ**। ಅನುದಯಿತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಅನುದಯಿತತ್ತಂ**। ಹಿತಸ್ಸ ಏಸನವಸೇನ **ಹಿತೇಸಿತಾ**। ಅನುಕಮ್ಪನವಸೇನ **ಅನುಕಮ್ಪಾ**। ಸಬ್ಬೇಹಿಪಿ ಇಮೇಹಿ ಪದೇಹಿ ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾಪ್ಪತ್ತಾವ ಮೇತ್ತಾ ವುತ್ತಾ। **ವಿಪುಲೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಫರಣವಸೇನ ವಿಪುಲತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಭೂಮಿವಸೇನ ಪನ ತಂ **ಮಹಗ್ಗತಂ**। ಪಗುಣವಸೇನ **ಅಪ್ಪಮಾಣಂ**। ಸತ್ತಾರಮ್ಮಣವಸೇನ ಚ **ಅಪ್ಪಮಾಣಂ**। ಬ್ಯಾಪಾದಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಪ್ಪಹಾನೇನ **ಅವೇರಂ**। ದೋಮನಸ್ಸಪ್ಪಹಾನತೋ **ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಜಂ,** ನಿದ್ದುಕ್ಖನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಆವಿಲನ್ತಿ ಅಪ್ಪಸನ್ನಂ। **ಉಳಿತ**ನ್ತಿ ಕಲಲಂ। **ಏರಿತ**ನ್ತಿ ಅಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ। **ಘಟ್ಟಿತ**ನ್ತಿ ಆರಮ್ಮಣೇನ ಘಟ್ಟನಮಾಪಾದಿತಂ। **ಚಲಿತ**ನ್ತಿ ಕಮ್ಪಮಾನಂ। **ಭನ್ತ**ನ್ತಿ ವಿಬ್ಭನ್ತಂ। **ಅವೂಪಸನ್ತ**ನ್ತಿ ಅನಿಬ್ಬುತಂ।

ಯೋ ಸೋ ಮಾರೋತಿ ಏವಮಾದೀಸು ಮಹಾಜನಂ ಅನತ್ಥೇ ನಿಯೋಜೇತ್ವಾ ಮಾರೇತೀತಿ **ಮಾರೋ**। ಕಣ್ಹಕಮ್ಮತ್ತಾ **ಕಣ್ಹೋ**। ಕಾಮಾವಚರಿಸ್ಸರತ್ತಾ **ಅಧಿಪತಿ**। ಮರಣಂ ಪಾಪನತೋ **ಅನ್ತಗೂ**। ಮುಞ್ಚಿತುಂ ಅಪ್ಪದಾನಟ್ಠೇನ **ನಮುಚಿ**। ಮಾರಸ್ಸ ಬಳಿಸನ್ತಿ **ಮಾರಬಳಿಸಂ**। ವಟ್ಟಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಟ್ಠೇನ ಮಾರಸ್ಸ ಆಮಿಸನ್ತಿ **ಮಾರಾಮಿಸಂ**। ವಸವತ್ತನಟ್ಠೇನ ಮಾರಸ್ಸ ವಿಸಯೋತಿ **ಮಾರವಿಸಯೋ**। ಗೋಚರಟ್ಠೇನ ಮಾರಸ್ಸ ನಿವಾಸೋತಿ **ಮಾರನಿವಾಸೋ** । ಕಾಮಚಾರಂ ಚರಟ್ಠೇನ ಮಾರಸ್ಸ ಗೋಚರೋತಿ **ಮಾರಗೋಚರೋ**। ದುಪ್ಪಮುಞ್ಚನಟ್ಠೇನ ಮಾರಸ್ಸ ಬನ್ಧನನ್ತಿ **ಮಾರಬನ್ಧನಂ**। **ದುಕ್ಖುದ್ದಯೋ**ತಿ ದುಕ್ಖಬನ್ಧನೋ।

೧೦೩. **ಮೂಲಮ್ಪಿ ತೇಸಂ ಪಲಿಖಞ್ಞ ತಿಟ್ಠೇ**ತಿ ತೇಸಂ ಕೋಧಾತಿಮಾನಾನಂ ಯಂ ಅವಿಜ್ಜಾದಿಕಂ ಮೂಲಂ, ತಮ್ಪಿ ಪಲಿಖಣಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ। **ಅದ್ಧಾ ಭವನ್ತೋ ಅಭಿಸಮ್ಭವೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಏತಂ ಪಿಯಾಪಿಯಂ ಅಭಿಭವನ್ತೋ ಏಕಂಸೇನೇವ ಅಭಿಭವೇಯ್ಯ, ನ ತತ್ಥ ಸಿಥಿಲಂ ಪರಕ್ಕಮೇಯ್ಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಅವಿಜ್ಜಾ ಮೂಲನ್ತಿಆದಯೋ ಅವಿಜ್ಜಾ ಕೋಧಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಹಜಾತಾದಿವಸೇನ ಮೂಲಂ ಹೋತಿ। ಅನುಪಾಯಮನಸಿಕಾರೋ ಚ ಅಸ್ಮಿಮಾನೋ ಚ ಇಮೇ ದ್ವೇ ಉಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನೇವ। ಅಹಿರಿಕಅನೋತ್ತಪ್ಪಉದ್ಧಚ್ಚಾ ಇಮೇ ತಯೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಹಜಾತಾದಿವಸೇನ ಮೂಲಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾ ಅತಿಮಾನಸ್ಸಾಪಿ।

೧೦೪. **ಪಞ್ಞಂ ಪುರಕ್ಖತ್ವಾ**ತಿ ಪಞ್ಞಂ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಕತ್ವಾ। **ಕಲ್ಯಾಣಪೀತೀ**ತಿ ಕಲ್ಯಾಣಪೀತಿಯಾ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। **ಚತುರೋ ಸಹೇಥ ಪರಿದೇವಧಮ್ಮೇ**ತಿ ಅನನ್ತರಗಾಥಾಯ ವುಚ್ಚಮಾನೇ ಪರಿದೇವನೀಯಧಮ್ಮೇ ಸಹೇಯ್ಯ।

ವಿಚಯಬಹುಲೋತಿ ಪರಿವೀಮಂಸನಬಹುಲೋ। **ಪವಿಚಯಬಹುಲೋ**ತಿ ವಿಸೇಸೇನ ವೀಮಂಸನಬಹುಲೋ। **ಪೇಕ್ಖಾಯನಬಹುಲೋ**ತಿ ಇಕ್ಖಣಬಹುಲೋ। **ಸಮೇಕ್ಖಾಯನಬಹುಲೋ**ತಿ ಏಸನಬಹುಲೋ। **ವಿಭೂತವಿಹಾರೀ**ತಿ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ ಞಾತವಿಹಾರೀ।

ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇ ಪಟಿಕ್ಕನ್ತೇತಿ ಏತ್ಥ ತಾವ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಂ ವುಚ್ಚತಿ ಗಮನಂ। ಪಟಿಕ್ಕನ್ತಂ ನಿವತ್ತನಂ। ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಚತೂಸು ಇರಿಯಾಪಥೇಸು ಲಬ್ಭತಿ। ಗಮನೇ ತಾವ ಪುರತೋ ಕಾಯಂ ಅಭಿಹರನ್ತೋ ಅಭಿಕ್ಕಮತಿ ನಾಮ। ಪಟಿನಿವತ್ತೇನ್ತೋ ಪಟಿಕ್ಕಮತಿ ನಾಮ। ಠಾನೇಪಿ ಠಿತಕೋವ ಕಾಯಂ ಪುರತೋ ಓನಮೇನ್ತೋ ಅಭಿಕ್ಕಮತಿ ನಾಮ। ಪಚ್ಛತೋ ಅಪನಾಮೇನ್ತೋ ಪಟಿಕ್ಕಮತಿ ನಾಮ। ನಿಸಜ್ಜಾಯಪಿ ನಿಸಿನ್ನಕೋವ ಆಸನಸ್ಸ ಪುರಿಮಅಙ್ಗಾಭಿಮುಖೋ ಸಂಸರನ್ತೋ ಅಭಿಕ್ಕಮತಿ ನಾಮ। ಪಚ್ಛಿಮಅಙ್ಗಪ್ಪದೇಸಂ ಪಚ್ಚಾ ಸಂಸರನ್ತೋ ಪಟಿಕ್ಕಮತಿ ನಾಮ। ನಿಪಜ್ಜಾಯಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ಹೋತೀತಿ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞೇನ ಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚಕಾರೀ, ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಮೇವ ವಾ ಕಾರೀ ಹೋತಿ। ಸೋ ಹಿ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಾದೀಸು ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ಕರೋತೇವ, ನ ಕತ್ಥಚಿ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞವಿರಹಿತೋ ಹೋತಿ। **ಆಲೋಕಿತೇ ವಿಲೋಕಿತೇತಿ** ಏತ್ಥ ಪನ ಆಲೋಕಿತಂ ನಾಮ ಪುರತೋ ಪೇಕ್ಖನಂ। ವಿಲೋಕಿತಂ ನಾಮ ಅನುದಿಸಾಪೇಕ್ಖನಂ। ಅಞ್ಞಾನಿಪಿ ಹೇಟ್ಠಾ ಉಪರಿ ಪಚ್ಛತೋ ಪೇಕ್ಖನವಸೇನ ಓಲೋಕಿತಉಲ್ಲೋಕಿತಅಪಲೋಕಿತಾನಿ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ। ತಾನಿ ಇಧ ನ ಗಹಿತಾನಿ। ಸಾರುಪ್ಪವಸೇನ ಪನ ಇಮಾನೇವ ದ್ವೇ ಗಹಿತಾನಿ, ಇಮಿನಾ ವಾ ಮುಖೇನ ಸಬ್ಬಾನಿ ಗಹಿತಾನೇವಾತಿ।

ಸಮಿಞ್ಜಿತೇ ಪಸಾರಿತೇತಿ ಪಬ್ಬಾನಂ ಸಮಿಞ್ಜನಪಸಾರಣೇ। **ಸಙ್ಘಾಟಿಪತ್ತಚೀವರಧಾರಣೇತಿ** ಏತ್ಥ ಸಙ್ಘಾಟಿಚೀವರಾನಂ ನಿವಾಸನಪಾರುಪನವಸೇನ , ಪತ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖಾಪಟಿಗ್ಗಹಣಾದಿವಸೇನ ಪರಿಭೋಗೋ ಧಾರಣಂ ನಾಮ। **ಅಸಿತಾದೀಸು ಅಸಿತೇತಿ** ಪಿಣ್ಡಪಾತಭೋಜನೇ। **ಪೀತೇತಿ** ಯಾಗುಆದಿಪಾನೇ। **ಖಾಯಿತೇತಿ** ಪಿಟ್ಠಖಜ್ಜಕಾದಿಖಾದನೇ। **ಸಾಯಿತೇತಿ** ಮಧುಫಾಣಿತಾದಿಸಾಯನೇ। **ಉಚ್ಚಾರಪಸ್ಸಾವಕಮ್ಮೇತಿ** ಉಚ್ಚಾರಸ್ಸ ಚ ಪಸ್ಸಾವಸ್ಸ ಚ ಕರಣೇ। **ಗತಾದೀಸು ಗತೇತಿ** ಗಮನೇ। **ಠಿತೇತಿ** ಠಾನೇ। **ನಿಸಿನ್ನೇತಿ** ನಿಸಜ್ಜಾಯ।

ಸುತ್ತೇತಿ ಸಯನೇ। **ಜಾಗರಿತೇತಿ** ಜಾಗರಣೇ। **ಭಾಸಿತೇತಿ** ಕಥನೇ। ತತ್ಥ ಉಪಾದಾರೂಪಸ್ಸ ಸದ್ದಾಯತನಸ್ಸ ಅಪ್ಪವತ್ತೇ ಸತಿ ಭಾಸಿತಾ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಪವತ್ತನ್ತೇ ಹೋತೀತಿ ಪರಿಗ್ಗಾಹಕೋ ಭಿಕ್ಖು ಭಾಸಿತೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ನಾಮ ಹೋತಿ। ವಿಮುತ್ತಾಯತನಸೀಸೇನ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋಪಿ ಬಾತ್ತಿಂಸತಿರಚ್ಛಾನಕಥಂ ಪಹಾಯ ದಸಕಥಾವತ್ಥುನಿಸ್ಸಿತಂ ಕಥಂ ಕಥೇನ್ತೋಪಿ ಭಾಸಿತೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ನಾಮ। **ತುಣ್ಹೀಭಾವೇತಿ** ಅಕಥನೇ। ತತ್ಥ ಉಪಾದಾರೂಪಸ್ಸ ಸದ್ದಾಯತನಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಯಂ ತುಣ್ಹೀಭಾವೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಅಪ್ಪವತ್ತಿಯಂ ಹೋತೀತಿ ಪರಿಗ್ಗಾಹಕೋ ಭಿಕ್ಖು ತುಣ್ಹೀಭಾವೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಅಟ್ಠತಿಂಸಆರಮ್ಮಣೇಸು ಚಿತ್ತರುಚಿಯಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನೋಪಿ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಂ ಸಮಾಪನ್ನೋಪಿ ತುಣ್ಹೀಭಾವೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ನಾಮ। ಏತ್ಥ ಚ ಏಕೋ ಇರಿಯಾಪಥೋ ದ್ವೀಸು ಠಾನೇಸು ಆಗತೋ। ಸೋ ಹೇಟ್ಠಾ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇ ಪಟಿಕ್ಕನ್ತೇತಿ ಏತ್ಥ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರಗಾಮಂ ಗಚ್ಛತೋ ಆಗಚ್ಛತೋ ಚ ಅದ್ಧಾನಗಮನವಸೇನ ಕಥಿತೋ। ಗತೇ ಠಿತೇತಿ ಏತ್ಥ ವಿಹಾರೇ ಚುಣ್ಣಿಕಪಾದುದ್ಧಾರವಸೇನ ಕಥಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿವಸೇನಾತಿ**ಆದಯೋ ಹೇಟ್ಠಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಕಾಸಿತಾ ಏವ।

ಅರತೀತಿ ರತಿಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ। **ಅರತಿತಾತಿ** ಅರಮನಾಕಾರೋ। **ಅನಭಿರತೀತಿ** ಅನಭಿರತಭಾವೋ। **ಅನಭಿರಮನಾತಿ** ಅನಭಿರಮನಾಕಾರೋ। **ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತಾತಿ** ಉಕ್ಕಣ್ಠನಾಕಾರೋ। **ಪರಿತಸ್ಸಿತಾತಿ** ಉಕ್ಕಣ್ಠನವಸೇನೇವ ಪರಿತಸ್ಸನಾ।

೧೦೫. **ಕಿಂ ಸೂ ಅಸಿಸ್ಸನ್ತಿ** ಕಿಂ ಭುಞ್ಜಿಸ್ಸಾಮಿ। **ಕುವ ವಾ ಅಸಿಸ್ಸನ್ತಿ** ಕುಹಿಂ ವಾ ಅಸಿಸ್ಸಾಮಿ। **ದುಕ್ಖಂ ವತ ಸೇತ್ಥ ಕುವಜ್ಜ ಸೇಸ್ಸನ್ತಿ** ಇಮಂ ರತ್ತಿಂ ದುಕ್ಖಂ ಸಯಿಂ, ಅಜ್ಜ ಆಗಮನರತ್ತಿಂ ಕತ್ಥ ಸಯಿಸ್ಸಂ। **ಏತೇ ವಿತಕ್ಕೇತಿ** ಏತೇ ಪಿಣ್ಡಪಾತನಿಸ್ಸಿತೇ ದ್ವೇ, ಸೇನಾಸನನಿಸ್ಸಿತೇ ದ್ವೇತಿ ಚತ್ತಾರೋ ವಿತಕ್ಕೇ। **ಅನಿಕೇತಚಾರೀತಿ** ಅಪಲಿಬೋಧಚಾರೀ ನಿತ್ತಣ್ಹಚಾರೀ।

ಫಲಕೇ ವಾತಿ ವಙ್ಕಾದಿಫಲಕಪೀಠೇ ಚ। **ಆಗಾಮಿರತ್ತಿನ್ತಿ** ಆಗಮನಿರತ್ತಿಯಂ। **ಆದೇವನೇಯ್ಯೇತಿ** ವಿಸೇಸೇನ ದೇವನಿಯ್ಯೇ। **ಪರಿದೇವನೇಯ್ಯೇತಿ** ಸಮನ್ತತೋ ದೇವನಿಯ್ಯೇ।

೧೦೬. **ಕಾಲೇತಿ** ಪಿಣ್ಡಪಾತಕಾಲೇ ಪಿಣ್ಡಪಾತಸಙ್ಖಾತಂ ಅನ್ನಂ ವಾ, ಚೀವರಕಾಲೇ ಚೀವರಸಙ್ಖಾತಂ ವಸನಂ ವಾ ಲದ್ಧಾ ಧಮ್ಮೇನ ಸಮೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಮತ್ತಂ ಸ ಜಞ್ಞಾತಿ** ಪರಿಗ್ಗಹೇ ಚ ಪರಿಭೋಗೇ ಚ ಸೋ ಪಮಾಣಂ ಜಾನೇಯ್ಯ। **ಇಧಾತಿ** ಸಾಸನೇ, ನಿಪಾತಮತ್ತಮೇವ ವಾ ಏತಂ। **ತೋಸನತ್ಥನ್ತಿ** ಸನ್ತೋಸತ್ಥಂ, ಏತದತ್ಥಂ ಮತ್ತಂ ಜಾನೇಯ್ಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಸೋ ತೇಸು ಗುತ್ತೋತಿ** ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ತೇಸು ಪಚ್ಚಯೇಸು ಗುತ್ತೋ। **ಯತಚಾರೀತಿ** ಸಞ್ಞತವಿಹಾರೋ, ರಕ್ಖಿತಇರಿಯಾಪಥೋ ರಕ್ಖಿತಕಾಯವಚೀಮನೋದ್ವಾರೋ ಚಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। “ಯತಿಚಾರೀ”ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ಏಸೋಯೇವತ್ಥೋ। **ರುಸಿತೋತಿ** ರೋಸಿತೋ। ಘಟ್ಟಿತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ದ್ವೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಮತ್ತಂ ಜಾನೇಯ್ಯಾತಿ ದ್ವೀಹಿ ಭಾಗೇಹಿ ಪಮಾಣಂ ಜಾನೇಯ್ಯ। **ಪಟಿಗ್ಗಹಣತೋ ವಾತಿ** ಪರೇಹಿ ದಿಯ್ಯಮಾನಗ್ಗಹಣಕಾಲತೋ ವಾ। **ಪರಿಭೋಗತೋ ವಾತಿ** ಪರಿಭುಞ್ಜನಕಾಲತೋ ವಾ। **ಥೋಕೇಪಿ ದಿಯ್ಯಮಾನೇತಿ** ಅಪ್ಪಕೇಪಿ ದಿಯ್ಯಮಾನೇ। **ಕುಲಾನುದಯಾಯಾತಿ** ಕುಲಾನಂ ಅನುದಯತಾಯ। **ಕುಲಾನುರಕ್ಖಾಯಾತಿ** ಕುಲಾನಂ ಅನುರಕ್ಖಣತ್ಥಾಯ। **ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಾತೀತಿ** ಥೋಕಮ್ಪಿ ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಬಹುಕೇಪಿ ದಿಯ್ಯಮಾನೇತಿ** ಅನಪ್ಪಕೇಪಿ ದಿಯ್ಯಮಾನೇ। **ಕಾಯಪರಿಹಾರಿಕಂ ಚೀವರಂ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಾತೀತಿ** ಏತ್ಥ ಕಾಯಂ ಪರಿಹರತಿ ಪೋಸೇತೀತಿ ಕಾಯಪರಿಹಾರಿಕಂ। **ಕುಚ್ಛಿಪರಿಹಾರಿಕನ್ತಿ** ಕುಚ್ಛಿಂ ಪರಿಹರತಿ ಪೋಸೇತೀತಿ ಕುಚ್ಛಿಪರಿಹಾರಿಕಂ। ಇತರೀತರಪಚ್ಚಯಸನ್ತೋಸೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅಟ್ಠ ಪರಿಕ್ಖಾರಾ ವಟ್ಟನ್ತಿ ತೀಣಿ ಚೀವರಾನಿ ಪತ್ತೋ ದನ್ತಕಟ್ಠಚ್ಛೇದನವಾಸಿ ಏಕಾ ಸೂಚಿ ಕಾಯಬನ್ಧನಂ ಪರಿಸ್ಸಾವನನ್ತಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ -

> "ತಿಚೀವರಞ್ಚ ಪತ್ತೋ ಚ, ವಾಸಿ ಸೂಚಿ ಚ ಬನ್ಧನಂ।
> ಪರಿಸ್ಸಾವನೇನ ಅಟ್ಠೇತೇ, ಯುತ್ತಯೋಗಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ"ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೧೫; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೯೪; ೨.೩೪೯; ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೪.೧೯೮)।

ತೇ ಸಬ್ಬೇ ಕಾಯಪರಿಹಾರಿಕಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ ಕುಚ್ಛಿಪರಿಹಾರಿಕಾಪಿ। ಕಥಂ? ತಿಚೀವರಂ ತಾವ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ ಚ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ ಚ ವಿಚರಣಕಾಲೇ ಕಾಯಂ ಪರಿಹರತಿ ಪೋಸೇತೀತಿ ಕಾಯಪರಿಹಾರಿಕಂ ಹೋತಿ। ಚೀವರಕಣ್ಣೇನ ಉದಕಂ ಪರಿಸ್ಸಾವೇತ್ವಾ ಪಿವನಕಾಲೇ ಖಾದಿತಬ್ಬಫಲಾಫಲಗ್ಗಹಣಕಾಲೇ ಚ ಕುಚ್ಛಿಂ ಪರಿಹರತಿ ಪೋಸೇತೀತಿ ಕುಚ್ಛಿಪರಿಹಾರಿಕಂ ಹೋತಿ।

ಪತ್ತೋಪಿ ತೇನ ಉದಕಂ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ನ್ಹಾನಕಾಲೇ ಕುಟಿಪರಿಭಣ್ಡಕರಣಕಾಲೇ ಚ ಕಾಯಪರಿಹಾರಿಕೋ ಹೋತಿ । ಆಹಾರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಭುಞ್ಜನಕಾಲೇ ಕುಚ್ಛಿಪರಿಹಾರಿಕೋ। ವಾಸಿಪಿ ತಾಯ ದನ್ತಕಟ್ಠಚ್ಛೇದನಕಾಲೇ ಮಞ್ಚಪೀಠಾನಂ ಅಙ್ಗಪಾದಚೀವರಕುಟಿದಣ್ಡಕಸಜ್ಜನಕಾಲೇ ಚ ಕಾಯಪರಿಹಾರಿಕಾ ಹೋತಿ। ಉಚ್ಛುಚ್ಛೇದನನಾಳಿಕೇರಾದಿತಚ್ಛನಕಾಲೇ ಕುಚ್ಛಿಪರಿಹಾರಿಕಾ। ಸೂಚಿ ಚೀವರಸಿಬ್ಬನಕಾಲೇ ಕಾಯಪರಿಹಾರಿಕಾ ಹೋತಿ। ಪೂವಂ ವಾ ಫಲಂ ವಾ ವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಖಾದನಕಾಲೇ ಕುಚ್ಛಿಪರಿಹಾರಿಕಾ। ಕಾಯಬನ್ಧನಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ವಿಚರಣಕಾಲೇ ಕಾಯಪರಿಹಾರಿಕಂ। ಉಚ್ಛುಆದೀನಿ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಗಹಣಕಾಲೇ ಕುಚ್ಛಿಪರಿಹಾರಿಕಂ। ಪರಿಸ್ಸಾವನಂ ತೇನ ಉದಕಂ ಪರಿಸ್ಸಾವೇತ್ವಾ ನ್ಹಾನಕಾಲೇ ಸೇನಾಸನಪರಿಭಣ್ಡಕರಣಕಾಲೇ ಚ ಕಾಯಪರಿಹಾರಿಕಂ, ಪಾನೀಯಪಾಣಕಪರಿಸ್ಸಾವನಕಾಲೇ ತೇನೇವ ತಿಲತಣ್ಡುಲಪುಥುಕಾದೀನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಖಾದನಕಾಲೇ ಚ ಕುಚ್ಛಿಪರಿಹಾರಿಕಂ।

ಪಟಿಸಙ್ಖಾಯೋನಿಸೋತಿ ಉಪಾಯೇನ ಪಥೇನ ಪಟಿಸಙ್ಖಾಯ ಞತ್ವಾ, ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಚ "ಸೀತಸ್ಸ ಪಟಿಘಾತಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವುತ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಮೇವ ಯೋನಿಸೋ ಪಟಿಸಙ್ಖಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ **ಚೀವರನ್ತಿ** ಅನ್ತರವಾಸಕಾದೀಸು ಯಂಕಿಞ್ಚಿ। **ಪಟಿಸೇವತೀತಿ** ಪರಿಭುಞ್ಜತಿ ನಿವಾಸೇತಿ ವಾ ಪಾರುಪತಿ ವಾ। **ಯಾವದೇವಾತಿ** ಪಯೋಜನಾವಧಿಪರಿಚ್ಛೇದನಿಯಮವಚನಂ। ಏತ್ತಕಮೇವ ಹಿ ಯೋಗಿನೋ ಚೀವರಪಟಿಸೇವನೇ ಪಯೋಜನಂ, ಯದಿದಂ ಸೀತಸ್ಸ ಪಟಿಘಾತಾಯಾತಿಆದಿ, ನ ಇತೋ ಭಿಯ್ಯೋ। **ಸೀತಸ್ಸಾತಿ** ಅಜ್ಝತ್ತಧಾತುಕ್ಖೋಭವಸೇನ ವಾ ಬಹಿದ್ಧಾ ಉತುಪರಿಣಾಮನವಸೇನ ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಸೀತಸ್ಸ।

ಪಟಿಘಾತಾಯಾತಿ ಪಟಿಹನನತ್ಥಂ। ಯಥಾ ಸರೀರೇ ಆಬಾಧಂ ನ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ಏವಂ ತಸ್ಸ ವಿನೋದನತ್ಥಂ। ಸೀತಬ್ಭಾಹತೇ ಹಿ ಸರೀರೇ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ ಯೋನಿಸೋ ಪದಹಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಸೀತಸ್ಸ ಪಟಿಘಾತಾಯ ಚೀವರಂ ಸೇವಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಭಗವಾ ಅನುಞ್ಞಾಸಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ। ಕೇವಲಞ್ಹೇತ್ಥ **ಉಣ್ಹಸ್ಸಾತಿ** ಅಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪಸ್ಸ, ತಸ್ಸ ವನದಾಹಾದೀಸು ಸಮ್ಭವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಡಂಸಮಕಸವಾತಾತಪಸರೀಸಪಸಮ್ಫಸ್ಸಾನನ್ತಿ** ಏತ್ಥ ಪನ **ಡಂಸಾತಿ** ಡಂಸನಮಕ್ಖಿಕಾ। "ಅನ್ಧಮಕ್ಖಿಕಾ"ತಿಪಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಮಕಸಾತಿ** ಮಕಸಾ ಏವ। **ವಾತಾತಿ** ಸರಜಅರಜಾದಿಭೇದಾ । **ಆತಪೋತಿ** ಸೂರಿಯಾತಪೋ। **ಸರೀಸಪಾತಿ** ಯೇ ಕೇಚಿ ಸರನ್ತಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ

ದೀಘಜಾತಿಕಾ ಸಪ್ಪಾದಯೋ, ತೇಸಂ ದಟ್ಠಸಮ್ಫಸ್ಸೋ ಚ ಫುಟ್ಠಸಮ್ಫಸ್ಸೋ ಚಾತಿ ದುವಿಧೋ ಸಮ್ಫಸ್ಸೋ; ಸೋಪಿ ಚೀವರಂ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನಂ ನ ಬಾಧತಿ। ತಸ್ಮಾ ತಾದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ತೇಸಂ ಪಟಿಘಾತತ್ಥಾಯ ಪಟಿಸೇವತಿ। **ಯಾವದೇವಾ**ತಿ ಪುನ ಏತಸ್ಸ ವಚನಂ ನಿಯತಪಯೋಜನಾವಧಿಪರಿಚ್ಛೇದದಸ್ಸನತ್ಥಂ। **ಹಿರಿಕೋಪೀನಪಟಿಚ್ಛಾದನತ್ಥ**ನ್ತಿ ನಿಯತಪಯೋಜನಂ, ಇತರಾನಿ ಕದಾಚಿ ಹೋನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ಹಿರಿಕೋಪೀನ**ನ್ತಿ ತಂ ತಂ ಸಮ್ಬಾಧಟ್ಠಾನಂ। ಯಸ್ಮಿಂ ಯಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಅಙ್ಗೇ ವಿವರಿಯಮಾನೇ ಹಿರೀ ಕುಪ್ಪತಿ ವಿನಸ್ಸತಿ, ತಂ ತಂ ಹಿರಿಂ ಕೋಪನತೋ ಹಿರಿಕೋಪೀನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಸ್ಸ ಚ ಹಿರಿಕೋಪೀನಸ್ಸ ಪಟಿಚ್ಛಾದನತ್ಥನ್ತಿ ಹಿರಿಕೋಪೀನಪಟಿಚ್ಛಾದನತ್ಥಂ। "ಹಿರಿಕೋಪೀನಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದನತ್ಥ"ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ।

ಪಿಣ್ಡಪಾತನ್ತಿ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಆಹಾರಂ। ಯೋ ಹಿ ಕೋಚಿ ಆಹಾರೋ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಪಿಣ್ಡೋಲ್ಯೇನ ಪತ್ತೇ ಪತಿತತ್ತಾ "ಪಿಣ್ಡಪಾತೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪಿಣ್ಡಾನಂ ವಾ ಪಾತೋ ಪಿಣ್ಡಪಾತೋ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಲದ್ಧಾನಂ ಭಿಕ್ಖಾನಂ ಸನ್ನಿಪಾತೋ, ಸಮೂಹೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸೇಸಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ಸೇನಾಸನನ್ತಿ ಸಯನಞ್ಚ ಆಸನಞ್ಚ। ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಹಿ ಸೇತಿ ವಿಹಾರೇ ವಾ ಅಡ್ಢಯೋಗಾದಿಮ್ಹಿ ವಾ, ತಂ ಸೇನಂ। ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಆಸತಿ ನಿಸೀದತಿ, ತಂ ಆಸನಂ, ತಂ ಏಕತೋ ಕತ್ವಾ "ಸೇನಾಸನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಉತುಪರಿಸ್ಸಯವಿನೋದನಪಟಿಸಲ್ಲಾನಾರಾಮತ್ಥ**ನ್ತಿ ಪರಿಸಹನಟ್ಠೇನ ಉತುಯೇವ ಉತುಪರಿಸ್ಸಯೋ। ಉತುಪರಿಸ್ಸಯಸ್ಸ ವಿನೋದನತ್ಥಞ್ಚ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಾರಾಮತ್ಥಞ್ಚ। ಯೋ ಸರೀರಾಬಾಧಚಿತ್ತವಿಕ್ಖೇಪಕರೋ ಅಸಪ್ಪಾಯೋ ಉತು ಸೇನಾಸನಪಟಿಸೇವನೇನ ವಿನೋದೇತಬ್ಬೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ವಿನೋದನತ್ಥಂ ಏಕೀಭಾವಸುಖತ್ಥಞ್ಚಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಕಾಮಞ್ಚ ಸೀತಪಟಿಘಾತಾದಿನಾವ ಉತುಪರಿಸ್ಸಯವಿನೋದನಂ ವುತ್ತಮೇವ। ಯಥಾ ಪನ ಚೀವರಪಟಿಸೇವನೇ "ಹಿರಿಕೋಪೀನಪಟಿಚ್ಛಾದನಂ ನಿಯತಪಯೋಜನಂ, ಇತರಾನಿ ಕದಾಚಿ ಕದಾಚಿ ಭವನ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ಏವಮಿಧಾಪಿ ನಿಯತಉತುಪರಿಸ್ಸಯವಿನೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯ ಇದಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ ಅಯಂ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೋ ಉತು ಉತುಯೇವ। ಪರಿಸ್ಸಯೋ ಪನ ದುವಿಧೋ ಪಾಕಟಪರಿಸ್ಸಯೋ ಚ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಪರಿಸ್ಸಯೋ ಚ। ತತ್ಥ **ಪಾಕಟಪರಿಸ್ಸಯೋ** ಸೀಹಬ್ಯಗ್ಘಾದಯೋ, **ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಪರಿಸ್ಸಯೋ** ರಾಗದೋಸಾದಯೋ। ತೇ ಯತ್ಥ ಅಪರಿಗುತ್ತಿಯಾ ಚ ಅಸಪ್ಪಾಯರೂಪದಸ್ಸನಾದಿನಾ ಚ ಆಬಾಧಂ ನ ಕರೋನ್ತಿ, ತಂ ಸೇನಾಸನಂ ಏವಂ ಜಾನಿತ್ವಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪಟಿಸೇವನ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಯೋನಿಸೋ ಸೇನಾಸನಂ ಉತುಪರಿಸ್ಸಯವಿನೋದನತ್ಥಂ ಪಟಿಸೇವತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಪರಿಕ್ಖಾರನ್ತಿ ಏತ್ಥ ರೋಗಸ್ಸ ಪಟಿಅಯನಟ್ಠೇನ ಪಚ್ಚಯೋ, ಪಚ್ಚನೀಕಗಮನಟ್ಠೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಸಪ್ಪಾಯಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಭಿಸಕ್ಕಸ್ಸ ಕಮ್ಮಂ ತೇನ ಅನುಞ್ಞಾತತ್ತಾತಿ ಭೇಸಜ್ಜಂ। ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯೋವ ಭೇಸಜ್ಜಂ ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಂ, ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಗಿಲಾನಸ್ಸ ಸಪ್ಪಾಯಂ ಭಿಸಕ್ಕಕಮ್ಮಂ ತೇಲಮಧುಫಾಣಿತಾದೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಪರಿಕ್ಖಾರೋತಿ ಪನ "ಸತ್ತಹಿ ನಗರಪರಿಕ್ಖಾರೇಹಿ ಸುಪರಿಕ್ಖತ್ತಂ ಹೋತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೬೭) ಪರಿವಾರೋ ವುಚ್ಚತಿ। "ರಥೋ ಸೀಲಪರಿಕ್ಖಾರೋ, ಝಾನಕ್ಖೋ ಚಕ್ಕವೀರಿಯೋ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೪) ಅಲಙ್ಕಾರೋ। "ಯೇ ಚ ಖೋ ಇಮೇ ಪಬ್ಬಜಿತೇನ ಜೀವಿತಪರಿಕ್ಖಾರಾ ಸಮುದಾನೇತಬ್ಬಾ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯೧-೧೯೨) ಸಮ್ಭಾರೋ। ಇಧ ಪನ ಸಮ್ಭಾರೋಪಿ ಪರಿವಾರೋಪಿ ವಟ್ಟತಿ। ತಞ್ಹಿ ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಂ ಜೀವಿತಸ್ಸ ಪರಿವಾರೋಪಿ ಹೋತಿ, ಜೀವಿತನಾಸಕಾಬಾಧುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅನ್ತರಂ ಅದತ್ವಾ ರಕ್ಖಣತೋ ಸಮ್ಭಾರೋಪಿ। ಯಥಾಚಿರಂ ಪವತ್ತತಿ, ಏವಮಸ್ಸ ಕಾರಣಭಾವತೋ; ತಸ್ಮಾ "ಪರಿಕ್ಖಾರೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಏವಂ ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಞ್ಚ ತಂ ಪರಿಕ್ಖಾರೋ ಚಾತಿ ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಪರಿಕ್ಖಾರೋ, ತಂ ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಪರಿಕ್ಖಾರಂ। ಗಿಲಾನಸ್ಸ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಪ್ಪಾಯಂ ಭಿಸಕ್ಕಾನುಞ್ಞಾತಂ ತೇಲಮಧುಫಾಣಿತಾದಿಜೀವಿತಪರಿಕ್ಖಾರನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಉಪ್ಪನ್ನಾನನ್ತಿ ಜಾತಾನಂ ಭೂತಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಾನಂ। **ವೇಯ್ಯಾಬಾಧಿಕಾನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಬ್ಯಾಬಾಧೋತಿ ಧಾತುಕ್ಖೋಭೋ ತಂಸಮುಟ್ಠಾನಾ ಚ ಕುಟ್ಠಗಣ್ಡಪೀಳಕಾದಯೋ, ಬ್ಯಾಬಾಧತೋ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ವೇಯ್ಯಾಬಾಧಿಕಾ। **ವೇದನಾನ**ನ್ತಿ ದುಕ್ಖವೇದನಾ,

ಅಕುಸಲವಿಪಾಕವೇದನಾ, ತಾಸಂ ವೇಯ್ಯಾಬಾಧಿಕಾನಂ ವೇದನಾನಂ। **ಅಬ್ಯಾಬಜ್ಝಪರಮತಾಯಾ**ತಿ ನಿದ್ದುಕ್ಖಪರಮತಾಯ। ಯಾವ ತಂ ದುಕ್ಖಂ ಸಬ್ಬಂ ಪಹೀನಂ ಹೋತಿ, ತಾವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಹೋತೀತಿ ಪಚ್ಚಯಸನ್ತೋಸೇನ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಹೋತಿ। **ಇತರೀತರೇನ ಚೀವರೇನಾ**ತಿ ಥೂಲಸುಖುಮಲೂಖಪಣೀತಥಿರಜಿಣ್ಣಾನಂ ಯೇನ ಕೇನಚಿ। ಅಥ ಖೋ ಯಥಾಲದ್ಧಾದೀನಂ ಇತರೀತರೇನ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಚೀವರಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ತಯೋ ಸನ್ತೋಸಾ ಯಥಾಲಾಭಸನ್ತೋಸೋ ಯಥಾಬಲಸನ್ತೋಸೋ ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪಸನ್ತೋಸೋತಿ। ಪಿಣ್ಡಪಾತಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ವಣ್ಣವಾದೀತಿ ಏಕೋ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಹೋತಿ, ಸನ್ತೋಸಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ನ ಕಥೇತಿ, ಏಕೋ ನ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಹೋತಿ, ಸನ್ತೋಸಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ಕಥೇತಿ, ಏಕೋ ನೇವ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಹೋತಿ, ನ ಸನ್ತೋಸಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ಕಥೇತಿ, ಏಕೋ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಚ ಹೋತಿ, ಸನ್ತೋಸಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ಕಥೇತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಇತರೀತರಚೀವರಸನ್ತುಟ್ಠಿಯಾ ಚ ವಣ್ಣವಾದೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅನೇಸನ**ನ್ತಿ ದೂತೇಯ್ಯಪಹೀನಗಮನಾನುಯೋಗಪ್ಪಭೇದಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರಂ ಅನೇಸನಂ। **ಅಪ್ಪತಿರೂಪ**ನ್ತಿ ಅಯುತ್ತಂ। **ಅಲದ್ಧಾ ಚಾ**ತಿ ಅಲಭಿತ್ವಾ। ಯಥಾ ಏಕಚ್ಚೋ "ಕಥಂ ನು ಖೋ ಚೀವರಂ ಲಭಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಪುಞ್ಞವನ್ತೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕತೋ ಹುತ್ವಾ ಕೋಹಞ್ಞಂ ಕರೋನ್ತೋ ಉತ್ತಸ್ಸತಿ ಪರಿತಸ್ಸತಿ, ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಭಿಕ್ಖು ಏವಂ **ಅಲದ್ಧಾ ಚ ಚೀವರಂ ನ ಪರಿತಸ್ಸತಿ। ಲದ್ಧಾ ಚಾ**ತಿ ಧಮ್ಮೇನ ಸಮೇನ ಲಭಿತ್ವಾ। **ಅಗಧಿತೋ**ತಿ ವಿಗತಲೋಭವನ್ತೋ। **ಅಮುಚ್ಛಿತೋ**ತಿ ಅಧಿಮತ್ತತಣ್ಹಾಯ ಮುಚ್ಛಂ ಅನಾಪನ್ನೋ। **ಅನಜ್ಝಾಪನ್ನೋ**ತಿ ತಣ್ಹಾಯ ಅನೋತ್ಥಟೋ ಅಪರಿಯೋನದ್ಧೋ। **ಆದೀನವದಸ್ಸಾವೀ**ತಿ ಅನೇಸನಾಪತ್ತಿಯಞ್ಚ ಗಧಿತಪರಿಭೋಗೇ ಚ ಆದೀನವಂ ಪಸ್ಸಮಾನೋ। **ನಿಸ್ಸರಣಪಞ್ಞೋ**ತಿ "ಯಾವದೇವ ಸೀತಸ್ಸ ಪಟಿಘಾತಾಯಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩) ವುತ್ತಂ ನಿಸ್ಸರಣಂ ಏವ ಪಜಾನನ್ತೋ। **ಇತರೀತರಚೀವರಸನ್ತುಟ್ಠಿಯಾ**ತಿ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಚೀವರೇನ ಸನ್ತುಟ್ಠಿಯಾ। **ನೇವತ್ತಾನುಕ್ಕಂಸೇತೀ**ತಿ "ಅಹಂ ಪಂಸುಕೂಲಿಕೋ, ಮಯಾ ಉಪಸಮ್ಪದಮಾಳೇಯೇವ ಪಂಸುಕೂಲಿಕಙ್ಗಂ ಗಹಿತಂ, ಕೋ ಮಯಾ ಸದಿಸೋ ಅತ್ಥೀ"ತಿ ಅತ್ತುಕ್ಕಂಸನಂ ನ ಕರೋತಿ। **ನ ಪರಂ ವಮ್ಭೇತೀ**ತಿ "ಇಮೇ ಪನಞ್ಞೇ ಭಿಕ್ಖೂ ನ ಪಂಸುಕೂಲಿಕಾ"ತಿ ವಾ "ಪಂಸುಕೂಲಿಕಮತ್ತಮ್ಪಿ ಏತೇಸಂ ನತ್ಥೀ"ತಿ ವಾ ಏವಂ ಪರಂ ನ ವಮ್ಭೇತಿ।

ಯೋ ಹಿ ತತ್ಥ ದಕ್ಖೋತಿ ಯೋ ತಸ್ಮಿಂ ಚೀವರಸನ್ತೋಸೇ ವಣ್ಣವಾದೀ, ತಾಸು ವಾ ದಕ್ಖೋ ಛೇಕೋ ಬ್ಯತ್ತೋ। **ಅನಲಸೋ**ತಿ ಸಾತಚ್ಚಕಿರಿಯಾಯ ಆಲಸಿಯವಿರಹಿತೋ। **ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಪಟಿಸ್ಸತೋ**ತಿ ಸಮ್ಪಜಾನಪಞ್ಞಾಯ ಚೇವ ಸತಿಯಾ ಚ ಯುತ್ತೋ। **ಪೋರಾಣೇ**ತಿ ನ ಅಧುನುಪ್ಪತ್ತಿಕೇ। **ಅಗ್ಗಞ್ಞೇ**ತಿ "ಅಗ್ಗೋ"ತಿ ಜಾನಿತಬ್ಬೇ। **ಅರಿಯವಂಸೇ ಠಿತೋ**ತಿ ಅರಿಯಾನಂ ವಂಸೇ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ। ಅರಿಯವಂಸೋತಿ ಚ ಯಥಾ ಹಿ ಖತ್ತಿಯವಂಸೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಂಸೋ ವೇಸ್ಸವಂಸೋ ಸುದ್ದವಂಸೋ ಸಮಣವಂಸೋ ಕುಲವಂಸೋ ರಾಜವಂಸೋ, ಏವಂ ಅಯಮ್ಪಿ ಅಟ್ಠಮೋ ಅರಿಯವಂಸೋ ಅರಿಯತನ್ತಿ ಅರಿಯಪವೇಣೀ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಸೋ ಖೋ ಪನಾಯಂ ಅರಿಯವಂಸೋ ಇಮೇಸಂ ವಂಸಾನಂ ಮೂಲಗನ್ಧಾದೀನಂ ಕಾಳಾನುಸಾರಿಗನ್ಧಾದಯೋ ವಿಯ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತಿ। ಕೇ ಪನ ತೇ ಅರಿಯಾ ಯೇಸಂ ಏಸೋ ವಂಸೋತಿ? ಅರಿಯಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಬುದ್ಧಾ ಚ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾ ಚ ತಥಾಗತಸಾವಕಾ ಚ, ಏತೇಸಂ ಅರಿಯಾನಂ ವಂಸೋತಿ ಅರಿಯವಂಸೋ। ಇತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಹಿ ಸತಸಹಸ್ಸಕಪ್ಪಾದಿಕಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಂ ಮತ್ಥಕೇ ತಣ್ಹಙ್ಕರೋ ಮೇಧಙ್ಕರೋ ಸರಣಙ್ಕರೋ ದೀಪಙ್ಕರೋತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಬುದ್ಧಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ತೇ ಅರಿಯಾ, ತೇಸಂ ಅರಿಯಾನಂ ವಂಸೋತಿ ಅರಿಯವಂಸೋ। ತೇಸಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನತೋ ಅಪರಭಾಗೇ ಏಕಂ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಕೋಣ್ಡಞ್ಞೋ ನಾಮ ಬುದ್ಧೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ…ಪೇ॰… ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಪ್ಪೇ ಕಕುಸನ್ಧೋ ಕೋಣಾಗಮನೋ ಕಸ್ಸಪೋ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಗವಾ ಗೋತಮೋತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಬುದ್ಧಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ತೇಸಂ ಅರಿಯಾನಂ ವಂಸೋತಿ ಅರಿಯವಂಸೋ। ಅಪಿ ಚ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಸಾವಕಾನಂ ಅರಿಯಾನಂ ವಂಸೋತಿ ಅರಿಯವಂಸೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಅರಿಯವಂಸೇ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ।

ಇತರೀತರೇನ ಪಿಣ್ಡಪಾತೇನಾತಿ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಪಿಣ್ಡಪಾತೇನ। **ಸೇನಾಸನಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಆಯತನೇಸೂ**ತಿ ಚಕ್ಖಾದೀಸು ಆಯತನೇಸು।

ಯತೋತಿ ಸಞ್ಞತೋ। **ಯತ್ತೋ**ತಿ ಯತ್ತವಾ। **ಪಟಿಯತ್ತೋ**ತಿ ಅತಿವಿಯ ಯತ್ತವಾ। **ಗುತ್ತೋ**ತಿ ರಕ್ಖಿತೋ। **ಗೋಪಿತೋ**ತಿ ಮಞ್ಜೂಸಾಯ ವಿಯ ಪಟ್ಠಪಿತೋ। **ರಕ್ಖಿತೋ**ತಿ ಪಟಿಸಾಮಿತೋ। **ಸಂವುತೋ**ತಿ ದ್ವಾರಸಂವರಣೇನ ಪಿಹಿತೋ। **ಖುಂಸಿತೋ**ತಿ ಗರಹಿತೋ। **ವಮ್ಭಿತೋ**ತಿ ಅಪಸಾದಿತೋ। **ಘಟ್ಟಿತೋ**ತಿ ಘಟ್ಟನಮಾಪಾದಿತೋ। **ಗರಹಿತೋ**ತಿ ಅವಮಞ್ಞಿತೋ। **ಉಪವದಿತೋ**ತಿ ಅಕ್ಕೋಸಿತೋ।

ಫರುಸೇನಾತಿ ಮಮ್ಮಚ್ಛೇದನವಚನೇನ। **ಕಕ್ಖಳೇನಾ**ತಿ ದಾರುಣೇನ। **ನಪ್ಪಟಿವಜ್ಜಾ**ತಿ ಪಟಿಪ್ಫರಿತ್ವಾ ನ ಕಥೇಯ್ಯ।

೧೦೭. **ಝಾನಾನುಯುತ್ತೋ**ತಿ ಅನುಪ್ಪನ್ನುಪ್ಪಾದನೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಸೇವನೇನ ಚ ಝಾನೇನ ಅನುಯುತ್ತೋ। **ಉಪೇಕ್ಖಮಾರಬ್ಭ ಸಮಾಹಿತತ್ತೋ**ತಿ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನುಪೇಕ್ಖಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತೋ। **ತಕ್ಕಾಸಯಂ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಞ್ಚುಪಚ್ಛಿನ್ದೇ**ತಿ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದಿವಿತಕ್ಕಞ್ಚ ಕಾಮಸಞ್ಞಾದಿಕಂ ವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ಆಸಯಞ್ಚ ಹತ್ಥಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾದಿಕುಕ್ಕುಚ್ಚಞ್ಚ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದೇಯ್ಯ।

ಅನುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ವಾ ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯಾತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ ಅನುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪರಿಹೀನಸ್ಸ ವಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದನತ್ಥಂ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ಪಟಿಲಾಭತ್ಥಂ। **ಉಪ್ಪನ್ನಂ ವಾ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಆಸೇವತೀ**ತಿಆದೀಸು ಏತ್ಥ ಆದರೇನ ಸೇವತಿ ಪಗುಣಂ ಕರೋತಿ **ಭಾವೇತಿ** ವಡ್ಢೇತಿ **ಬಹುಲೀಕರೋತಿ** ಪುನಪ್ಪುನಂ ಕರೋತಿ।

ಉಪೇಕ್ಖಾತಿ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತುಪೇಕ್ಖಾ। **ಉಪೇಕ್ಖಾ**ತಿ ಸಭಾವಪದಂ। **ಉಪೇಕ್ಖನಾ**ತಿ ಉಪಪತ್ತಿತೋ ಇಕ್ಖನಾಕಾರೋ। **ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಾ**ತಿ ಅಧಿಕಾ ಹುತ್ವಾ ಇಕ್ಖನಾ। **ಚಿತ್ತಸಮತಾ**ತಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಮತಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಊನಾತಿರಿತ್ತತಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಸಮಭಾವೋ। **ಚಿತ್ತಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧತಾ**ತಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಪ್ಪಗಬ್ಭತಾ, ಅಥದ್ಧಭಾವೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮಜ್ಝತ್ತತಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ನ ಸತ್ತಸ್ಸ ನ ಪೋಸಸ್ಸ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಮಜ್ಝತ್ತಭಾವೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಚತುತ್ಥೇ ಝಾನೇ ಉಪೇಕ್ಖಂ ಆರಬ್ಭಾ**ತಿ ಚತುತ್ಥಸ್ಮಿಂ ಝಾನಸ್ಮಿಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತುಪೇಕ್ಖಂ ಪಟಿಚ್ಚ। **ಏಕಗ್ಗಚಿತ್ತೋ**ತಿ ಏಕಾರಮ್ಮಣೇ ಪವತ್ತಚಿತ್ತೋ। **ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ**ತಿ ಉದ್ಧಚ್ಚವಿರಹಿತೋ ನ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ।

ನವ ವಿತಕ್ಕಾ ವುತ್ತನಯಾ ಏವ। **ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾನಂ ಕಾಮಸಞ್ಞಾಸಯೋ**ತಿ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಂ ವಿತಕ್ಕೇನ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಕಾಮಸಞ್ಞಾ ತೇಸಂ ವಿತಕ್ಕಾನಂ ಆಸಯೋ ವಸನೋಕಾಸೋತಿ ಕಾಮಸಞ್ಞಾಸಯೋ। **ಬ್ಯಾಪಾದವಿತಕ್ಕಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

೧೦೮. **ಚುದಿತೋ ವಚೀಭಿ ಸತಿಮಾಭಿನನ್ದೇ**ತಿ ಉಪಜ್ಝಾಯಾದೀಹಿ ವಾಚಾಹಿ ಚೋದಿತೋ ಸಮಾನೋ ಸತಿಮಾ ಹುತ್ವಾ ತಂ ಚೋದನಂ ಅಭಿನನ್ದೇಯ್ಯ। **ವಾಚಂ ಪಮುಞ್ಚೇ ಕುಸಲ**ನ್ತಿ ಞಾಣಸಮುಟ್ಠಿತಂ ವಾಚಂ ಪಮುಞ್ಚೇಯ್ಯ। **ನಾತಿವೇಲ**ನ್ತಿ ಅತಿವೇಲಂ ಪನ ವಾಚಂ ಕಾಲವೇಲಞ್ಚ ಸೀಲವೇಲಞ್ಚ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಂ ನಪ್ಪಮುಞ್ಚೇಯ್ಯ। **ಜನವಾದಧಮ್ಮಾಯಾ**ತಿ ಜನಪರಿವಾದಕಥಾಯ। ನ **ಚೇತಯೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಚೇತನಂ ನ ಉಪ್ಪಾದೇಯ್ಯ।

ಇದಂ ತೇ ಅಪ್ಪತ್ತನ್ತಿ ಇದಂ ತವ ನ ಪತ್ತಂ। **ಅಸಾರುಪ್ಪ**ನ್ತಿ ತವ ಪಯೋಗಂ ಅಸಾರುಪ್ಪಂ। **ಅಸೀಲಟ್ಠ**ನ್ತಿ ತವ ಪಯೋಗಂ ನ ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠನ್ತಿ ಅಸೀಲಟ್ಠಂ, ಸೀಲೇ ಠಿತಸ್ಸ ಪಯೋಗಂ ನ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಕೇಚಿ "ಅಸಿಲಿಟ್ಠ"ನ್ತಿ ಪಠನ್ತಿ, ಅಮಟ್ಠವಚನನ್ತಿ ಅತ್ಥಂ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ।

ನಿಧೀನನ್ತಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ನಿದಹಿತ್ವಾ ಠಪಿತಾನಂ ಹಿರಞ್ಞಸುವಣ್ಣಾದಿಪೂರಾನಂ ನಿಧಿಕುಮ್ಭೀನಂ। **ಪವತ್ತಾರ**ನ್ತಿ ಕಿಚ್ಛಜೀವಿಕೇ ದುಗ್ಗತಮನುಸ್ಸೇ ಅನುಕಮ್ಪಂ ಕತ್ವಾ "ಏಹಿ ಸುಖೇನ ತೇ ಜೀವನುಪಾಯಂ ದಸ್ಸೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ನಿಧಿಟ್ಠಾನಂ ನೇತ್ವಾ ಹತ್ಥಂ

ಪಸಾರೇತ್ವಾ “ಇಮಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸುಖಂ ಜೀವಾ”ತಿ ಆಚಿಕ್ಖಿತಾರಂ ವಿಯ। **ವಜ್ಜದಸ್ಸಿನ**ನ್ತಿ ದ್ವೇ ವಜ್ಜದಸ್ಸಿನೋ “ಇಮಿನಾ ನಂ ಅಸಾರುಪ್ಪೇನ ವಾ ಖಲಿತೇನ ವಾ ಸಙ್ಘಮಜ್ಝೇ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ರನ್ಧಗವೇಸಕೋ ಚ ಅಞ್ಞಾತಂ ಞಾಪನತ್ಥಾಯ ಞಾತಂ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹತ್ಥಾಯ ಸೀಲಾದಿನಾ ಚಸ್ಸ ವುದ್ಧಿಕಾಮತಾಯ ತಂ ತಂ ವಜ್ಜಂ ಓಲೋಕನೇನ ಉಲ್ಲಪನಸಭಾವಸಣ್ಠಿತೋ ಚ। ಅಯಂ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಯಥಾ ಹಿ ದುಗ್ಗತಮನುಸ್ಸೋ “ಇಮಂ ಗಣ್ಹಾಹೀ”ತಿ ತಜ್ಜೇತ್ವಾ ಪೋಥೇತ್ವಾಪಿ ನಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇ ಕೋಪಂ ನ ಕರೋತಿ, ಪಮುದಿತೋವ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಏವರೂಪೇ ಪುಗ್ಗಲೇ ಅಸಾರುಪ್ಪಂ ವಾ ಖಲಿತಂ ವಾ ದಿಸ್ವಾ ಆಚಿಕ್ಖನ್ತೇ ಕೋಪೋ ನ ಕಾತಬ್ಬೋ, ತುಟ್ಠೇನೇವ ಭವಿತಬ್ಬಂ। “ಭನ್ತೇ ಮಹನ್ತಂ ವೋ ಕತಂ ಕಮ್ಮಂ, ಮಯ್ಹಂ ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯಟ್ಠಾನೇ ಠತ್ವಾ ಓವದನ್ತೇಹಿ ಪುನಪಿ ಮಂ ವದೇಯ್ಯಾಥಾ”ತಿ ಪವಾರೇತಬ್ಬಮೇವ। **ನಿಗ್ಗಯ್ಹವಾದಿ**ನ್ತಿ ಏಕಚ್ಚೋ ಹಿ ಸದ್ಧಿವಿಹಾರಿಕಾದೀನಂ ಅಸಾರುಪ್ಪಂ ವಾ ಖಲಿತಂ ವಾ ದಿಸ್ವಾ “ಅಯಂ ಮೇ ಮುಖೋದಕದಾನಾದೀಹಿ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಉಪಟ್ಠಹತಿ, ಸಚೇ ನಂ ವಕ್ಖಾಮಿ, ನ ಮಂ ಉಪಟ್ಠಹಿಸ್ಸತಿ, ಏವಂ ಮಮ ಪರಿಹಾನಿ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ವತ್ತುಂ ಅವಿಸಹನ್ತೋ ನ ನಿಗ್ಗಯ್ಹವಾದೀ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಸೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ ಕಚವರಂ ಆಕಿರತಿ। ಯೋ ಪನ ತಥಾರೂಪಂ ವಜ್ಜಂ ದಿಸ್ವಾ ವಜ್ಜಾನುರೂಪಂ ತಜ್ಜೇತ್ವಾ ಪಣಾಮೇನ್ತೋ ದಣ್ಡಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ವಿಹಾರಾ ನೀಹರನ್ತೋ ಸಿಕ್ಖಾಪೇತಿ, ಅಯಂ ನಿಗ್ಗಯ್ಹವಾದೀ ನಾಮ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ - “ನಿಗ್ಗಯ್ಹ ನಿಗ್ಗಯ್ಹಾಹಂ, ಆನನ್ದ, ವಕ್ಖಾಮಿ, ಪವಯ್ಹ ಪವಯ್ಹಾಹಂ, ಆನನ್ದ, ವಕ್ಖಾಮಿ, ಯೋ ಸಾರೋ ಸೋ ಠಸ್ಸತೀ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೯೬)। **ಮೇಧಾವಿ**ನ್ತಿ ಧಮ್ಮೋಜಪಞ್ಞಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತಂ। **ತಾದಿಸ**ನ್ತಿ ಏವರೂಪಂ ಪಣ್ಡಿತಂ ಭಜೇಯ್ಯ ಪಯಿರುಪಾಸೇಯ್ಯ। ತಾದಿಸಞ್ಹಿ ಆಚರಿಯಂ ಭಜಮಾನಸ್ಸ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಸ್ಸ ಸೇಯ್ಯೋವ ಹೋತಿ, ನ ಪಾಪಿಯೋ, ವುಡ್ಢಿಯೇವ ಹೋತಿ, ನೋ ಪರಿಹಾನೀತಿ।

ಓವದೇಯ್ಯಾತಿ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ವದನ್ತೋ ಓವದತಿ ನಾಮ, ಅನುಪ್ಪನ್ನೇ “ಅಯಸೋಪಿ ತೇ ಸಿಯಾ”ತಿಆದಿವಸೇನ ಅನಾಗತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಅನುಸಾಸತಿ ನಾಮ। ಸಮ್ಮುಖಾ ವದನ್ತೋಪಿ ಓವದತಿ ನಾಮ, ಪರಮ್ಮುಖಾ ದೂತಂ ವಾ ಸಾಸನಂ ವಾ ಪೇಸೇನ್ತೋ ಅನುಸಾಸತಿ ನಾಮ। ಸಕಿಂ ವದನ್ತೋಪಿ ಓವದತಿ ನಾಮ, ಪುನಪ್ಪುನಂ ವದನ್ತೋ ಅನುಸಾಸತಿ ನಾಮ। ಓವದನ್ತೋ ಏವ ವಾ ಅನುಸಾಸತಿ ನಾಮಾತಿ ಏವಂ ಓವದೇಯ್ಯ ಅನುಸಾಸೇಯ್ಯ। **ಅಸಬ್ಭಾ**ತಿ ಅಕುಸಲಧಮ್ಮಾ ನಿವಾರೇಯ್ಯ, ಕುಸಲಧಮ್ಮೇ ಪತಿಟ್ಠಪೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸತಞ್ಹಿ ಸೋ ಪಿಯೋ ಹೋತೀ**ತಿ ಸೋ ಏವರೂಪೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ಸಪ್ಪುರಿಸಾನಂ ಪಿಯೋ ಹೋತಿ। ಯೇ ಪನ ಅದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಾ ಅವಿತಿಣ್ಣಪರಲೋಕಾ ಆಮಿಸಚಕ್ಖುಕಾ ಜೀವಿಕತ್ಥಾಯ ಪಬ್ಬಜಿತಾ, ತೇಸಂ ಅಸತಂ ಸೋ ಓವಾದಕೋ ಅನುಸಾಸಕೋ “ನ ತ್ವಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಉಪಜ್ಝಾಯೋ, ನ ಆಚರಿಯೋ, ಕಸ್ಮಾ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಓವದಸೀ”ತಿ ಏವಂ ಮುಖಸತ್ತೀಹಿ ವಿಜ್ಝನ್ತಾನಂ ಅಪ್ಪಿಯೋ ಹೋತೀತಿ।

ಏಕಕಮ್ಮನ್ತಿ ಅಪಲೋಕನಕಮ್ಮಾದಿಕಂ ಏಕಕಮ್ಮಂ। **ಏಕುದ್ದೇಸೋ**ತಿ ನಿದಾನುದ್ದೇಸಾದಿಕೋ ಏಕುದ್ದೇಸೋ। **ಸಮಸಿಕ್ಖತಾ**ತಿ ಸಮಾನಸಿಕ್ಖತಾ। **ಆಹತಚಿತ್ತತ**ನ್ತಿ ಕೋಧೇನ ಪಹತಚಿತ್ತಭಾವಂ। **ಖಿಲಜಾತತ**ನ್ತಿ ಥದ್ಧಭಾವಂ। **ಪಞ್ಚಪಿ ಚೇತೋಖಿಲೇ**ತಿ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಸಙ್ಘಸಿಕ್ಖಾಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀಸು ಪಞ್ಚಸುಪಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಥದ್ಧಭಾವೇ।

ಞಾಣಸಮುಟ್ಠಿತಂ ವಾಚನ್ತಿ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತೇನ ಉಪ್ಪಾದಿತಂ ವಾಕ್ಯಂ। **ಮುಞ್ಚೇಯ್ಯಾ**ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಯ್ಯ। **ಅತ್ಥೂಪಸಂಹಿತ**ನ್ತಿ ಅತ್ಥಸಹಿತಂ ಕಾರಣಸಹಿತಂ। **ಧಮ್ಮೂಪಸಂಹಿತ**ನ್ತಿ ಧಮ್ಮೇನ ಯುತ್ತಂ। **ಕಾಲಾತಿಕ್ಕನ್ತಂ ವಾಚಂ ನ ಭಾಸೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಕಾಲಾತೀತಂ ವಾಚಂ ನ ಕಥೇಯ್ಯ ತಸ್ಸ ಕಾಲಸ್ಸ ಅತಿಕ್ಕನ್ತತ್ತಾ। **ವೇಲಾತಿಕ್ಕನ್ತ**ನ್ತಿ ಮರಿಯಾದಾತೀತಂ ವಚನಂ ನ ಭಣೇಯ್ಯ ವಚನಮರಿಯಾದಸ್ಸ ಅತಿಕ್ಕನ್ತತ್ತಾ। ಉಭಯವಸೇನ ಕಾಲವೇಲಾ।

ಯೋ ವೇ ಕಾಲೇ ಅಸಮ್ಪತ್ತೇತಿ ಅತ್ತನೋ ವಚನಕಾಲೇ ಅಸಮ್ಪತ್ತೇ। **ಅತಿವೇಲ**ನ್ತಿ ವೇಲಾತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಅತಿರೇಕಪ್ಪಮಾಣಂ ಭಾಸತಿ। **ನಿಹತೋ ಸೇತೀ**ತಿ ನಿಗ್ಘಾತಿತೋ ಸಯತಿ। **ಕೋಕಿಲಾಯೇವ ಅತ್ರಜೋ**ತಿ ಕಾಕಿಯಾ ಪಟಿಜಗ್ಗಿತೋ ಕೋಕಿಲಾಯ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಜಾತೋ ಕೋಕಿಲಪೋತಕೋ ವಿಯ।

೧೦೯. **ಅಥಾಪರನ್ತಿ** ಅಥ ಇದಾನಿ ಇತೋ ಪರಮ್ಪಿ। **ಪಞ್ಚ ರಜಾನೀತಿ** ರೂಪರಾಗಾದೀನಿ ಪಞ್ಚ ರಜಾನಿ। **ಯೇಸಂ ಸತೀಮಾ ವಿನಯಾಯ ಸಿಕ್ಖೇತಿ** ಯೇಸಂ ಉಪಟ್ಠಿತಸ್ಸತಿ ಹುತ್ವಾವ ವಿನಯನತ್ಥಂ ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾ ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯ। ಏವಂ ಸಿಕ್ಖನ್ತೋ ಹಿ **ರೂಪೇಸು... ಪೇ॰... ಫಸ್ಸೇಸು ಸಹೇಥ ರಾಗಂ,** ನ ಅಞ್ಞೇತಿ।

ರೂಪರಜೋತಿ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ರಾಗಾದಿರಜೋ। **ಸದ್ದರಜಾದೀಸುಪಿ** ಏಸೇವ ನಯೋ।

೧೧೦. ತತೋ ಸೋ ತೇಸಂ ವಿನಯಾಯ ಸಿಕ್ಖನ್ತೋ ಅನುಕ್ಕಮೇನ - **ಏತೇಸು ಧಮ್ಮೇಸೂತಿ** ಗಾಥಾ। ತತ್ಥ **ಏತೇಸೂತಿ** ರೂಪಾದೀಸು। **ಕಾಲೇನ ಸೋ ಸಮ್ಮಾ ಧಮ್ಮಂ ಪರಿವೀಮಂಸಮಾನೋತಿ** ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ಯ್ವಾಯಂ "ಉದ್ಧತೇ ಚಿತ್ತೇ ಸಮಥಸ್ಸ ಕಾಲೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೩೪) ನಯೇನ ಕಾಲೋ ವುತ್ತೋ, ತೇನ ಕಾಲೇನ ಸಬ್ಬಂ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಂ ಅನಿಚ್ಚಾದಿನಯೇನ ಪರಿವೀಮಂಸಮಾನೋ। **ಏಕೋದಿಭೂತೋ ವಿಹನೇ ತಮಂ ಸೋತಿ** ಸೋ ಏಕಗ್ಗಚಿತ್ತೋ ಸಬ್ಬಂ ಮೋಹಾದಿತಮಂ ವಿಹನೇಯ್ಯ, ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥ ಸಂಸಯೋ।

ಉದ್ಧತೇ ಚಿತ್ತೇತಿ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯವಸೇನ ಚಿತ್ತೇ ಅವೂಪಸನ್ತೇ। ಬಲವವೀರಿಯಞ್ಹಿ ಮನ್ದಸಮಾಧಿಂ ವೀರಿಯಸ್ಸ ಉದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖತ್ತಾ ಉದ್ಧಚ್ಚಂ ಅಭಿಭವತಿ। ಏವಂ ಉದ್ಧತೇ ಚಿತ್ತೇ। **ಸಮಥಸ್ಸ ಕಾಲೋತಿ** ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ ಕಾಲೋ। **ಸಮಾಹಿತೇ ಚಿತ್ತೇತಿ** ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾಹಿ ಚಿತ್ತೇ ಸಮಾಹಿತೇ। ಬಲವಸಮಾಧಿ ಹಿ ಮನ್ದವೀರಿಯಂ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖತ್ತಾ ಕೋಸಜ್ಜಂ ಅಭಿಭವತಿ। ಸಮಾಧಿ ವೀರಿಯೇನ ಸಞ್ಞೋಜಿತೋ ಕೋಸಜ್ಜೇ ಪತಿತುಂ ನ ಲಭತಿ। ವೀರಿಯಂ ಸಮಾಧಿನಾ ಸಞ್ಞೋಜಿತಂ ಉದ್ಧಚ್ಚೇ ಪತಿತುಂ ನ ಲಭತಿ । ತಸ್ಮಾ ತದುಭಯಂ ಸಮಂ ಕಾತಬ್ಬಂ। ಉಭಯಸಮತಾಯ ಹಿ ಅಪ್ಪನಾ ಹೋತಿ। **ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಾಲೋತಿ** ಏವಂ ಸಮಾಹಿತೇ ಅನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ವಿವಿಧಾಯ ಪಸ್ಸನಾಯ ಕಾಲೋ, ಸಮಾಧಿಕಮ್ಮಿಕಸ್ಸ ಬಲವತೀಪಿ ಸದ್ಧಾ ವಟ್ಟತಿ। ಏವಂ ಸದ್ದಹನ್ತೋ ಓಕಪ್ಪೇನ್ತೋ ಅಪ್ಪನಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಸು ಪನ ಸಮಾಧಿಕಮ್ಮಿಕಸ್ಸ ಬಲವತೀ ಏಕಗ್ಗತಾ ವಟ್ಟತಿ। ಏವಞ್ಹಿ ಸೋ ಅಪ್ಪನಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ವಿಪಸ್ಸನಾಕಮ್ಮಿಕಸ್ಸ ಪನ ಪಞ್ಞಾ ಬಲವತೀ ವಟ್ಟತಿ। ಏವಞ್ಹಿ ಸೋ ಲಕ್ಖಣಪ್ಪಟಿವೇಧಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಉಭಿನ್ನಂ ಪನ ಸಮತ್ತೇಪಿ ಅಪ್ಪನಾ ಹೋತಿ ಏವ।

ಕಾಲೇ ಪಗ್ಗಣ್ಹತಿ ಚಿತ್ತನ್ತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಅತಿಸಿಥಿಲವೀರಿಯತಾದೀಹಿ ಲೀನಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಧಮ್ಮವಿಚಯವೀರಿಯಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸಮುಟ್ಠಾಪನೇನ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ನಿಗ್ಗಣ್ಹತೀತಿ** ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಅಚ್ಚಾರದ್ಧವೀರಿಯತಾದೀಹಿ ಉದ್ಧತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮಾಧಿಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸಮುಟ್ಠಾಪನೇನ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಸಮ್ಪಹಂಸತಿ ಕಾಲೇನಾತಿ** ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಪಞ್ಞಾಪಯೋಗಮನ್ದತಾಯ ವಾ ಉಪಸಮಸುಖಾನಂ ವಿಗಮೇನ ವಾ ನಿರಸ್ಸಾದಂ ಹೋತಿ , ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಅಟ್ಠಸಂವೇಗವತ್ಥುಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣೇನ ಸಂವೇಜೇತಿ। ಅಟ್ಠ ಸಂವೇಗವತ್ಥೂನಿ ನಾಮ - ಜಾತಿಜರಾಬ್ಯಾಧಿಮರಣಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ, ಅಪಾಯದುಕ್ಖಂ ಪಞ್ಚಮಂ, ಅತೀತೇ ವಟ್ಟಮೂಲಕಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನಾಗತೇ ವಟ್ಟಮೂಲಕಂ ದುಕ್ಖಂ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇ ಆಹಾರಪರಿಯೇಟ್ಠಿಮೂಲಕಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ। ರತನತ್ತಯಗುಣಾನುಸ್ಸರಣೇನಾಸ್ಸ ಪಸಾದಂ ಜನೇತಿ। ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ "ಸಮ್ಪಹಂಸತಿ ಕಾಲೇನಾ"ತಿ। **ಕಾಲೇ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾದಹೇತಿ** ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾನಂ ಸಮಾಧಿವೀರಿಯಾನಞ್ಚ ಸಮಭಾವೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾದಹೇಯ್ಯ।

ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತಿ ಕಾಲೇನಾತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಸಮ್ಮಾ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಆಗಮ್ಮ ಅಲೀನಂ ಅನುದ್ಧತಂ ಅನಿರಸ್ಸಾದಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಸಮಪ್ಪವತ್ತಂ ಸಮಥವೀಥಿಪಟಿಪನ್ನಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ತದಾಸ್ಸ ಪಗ್ಗಹನಿಗ್ಗಹಸಮ್ಪಹಂಸನೇಸು ನ ಬ್ಯಾಪಾರಂ ಆಪಜ್ಜತಿ ಸಾರಥಿ ವಿಯ ಸಮಪ್ಪವತ್ತೇಸು ಅಸ್ಸೇಸು। ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ "ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತಿ ಕಾಲೇನಾ"ತಿ। **ಸೋ ಯೋಗೀ ಕಾಲಕೋವಿದೋತಿ** ಏಸೋ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಯೋಗೀ ನಿಯುತ್ತೋ ಪಗ್ಗಹನಿಗ್ಗಹಸಮ್ಪಹಂಸನಸಮಾದಹನಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಕಾಲೇಸು ಛೇಕೋ ಬ್ಯತ್ತೋ। **ಕಿಮ್ಹಿ ಕಾಲಮ್ಹೀತಿ**ಆದಿನಾ ಪಗ್ಗಹಾದಿಕಾಲಂ ಪುಚ್ಛತಿ।

ಇದಾನಿ ಪಗ್ಗಹಾದಿಕಾಲಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇನ್ತೋ **“ಲೀನೇ ಚಿತ್ತಮ್ಹಿ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಅತಿಸಿಥಿಲವೀರಿಯತಾದೀಹಿ ಚಿತ್ತೇ ಲೀನಭಾವಂ ಗತೇ ಧಮ್ಮವಿಚಯವೀರಿಯಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸಮುಟ್ಠಾಪನೇನ ಪಗ್ಗಹೋ। **ಉದ್ಧತಸ್ಮಿಂ ವಿನಿಗ್ಗಹೋ**ತಿ ಅಚ್ಚಾರದ್ಧವೀರಿಯತಾದೀಹಿ ಉದ್ಧತೇ ಚಿತ್ತೇ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮಾಧಿಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸಮುಟ್ಠಾಪನೇನ ನಿಗ್ಗಹೋ। **ನಿರಸ್ಸಾದಗತಂ ಚಿತ್ತಂ, ಸಮ್ಪಹಂಸೇಯ್ಯ ತಾವದೇ**ತಿ ಪಞ್ಞಾಪಯೋಗಮನ್ದತಾಯ ವಾ ಉಪಸಮಸುಖಾನಂ ವಿಗಮೇನ ವಾ ಅಸ್ಸಾದವಿರಹಿತಂ ಗತಂ ಅಟ್ಠಸಂವೇಗವತ್ಥುಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣೇನ ವಾ ರತನತ್ತಯಗುಣಾನುಸ್ಸರಣೇನ ವಾ ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಚಿತ್ತಂ ಸಮ್ಪಹಂಸೇಯ್ಯ।

ಸಮ್ಪಹಟ್ಠಂ ಯದಾ ಚಿತ್ತನ್ತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಸಮ್ಪಹಂಸಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅಲೀನಂ ಭವತಿ ನುದ್ಧತ**ನ್ತಿ ವೀರಿಯಸಮಾಧೀಹಿ ಸಞ್ಞೋಜಿತತ್ತಾ ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚವಿರಹಿತಞ್ಚ ಹೋತಿ। **ಸಮಥನಿಮಿತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಮಥೋ ಚ ನಿಮಿತ್ತಞ್ಚ ಸಮಥನಿಮಿತ್ತಂ, ತಸ್ಸ ಸಮಥನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ। **ಸೋ ಕಾಲೋ**ತಿ ಯೋ ಸೋ ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚವಿರಹಿತಕಾಲೋ ವುತ್ತೋ, ಸೋ ಕಾಲೋ। **ಅಜ್ಝತ್ತಂ ರಮಯೇ ಮನೋ**ತಿ ಝಾನಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಕಸಿಣಾದಿಗೋಚರಜ್ಝತ್ತೇ ತೋಸೇಯ್ಯ ಅಭಿರಮಾಪೇಯ್ಯ।

ಏತೇನ ಮೇವುಪಾಯೇನಾತಿ ಏತೇನ ವುತ್ತಉಪಾಯೇನ ಏವ। **ಮ**-ಕಾರೋ ಪದಸನ್ಧಿವಸೇನ ವುತ್ತೋ। **ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖೇಯ್ಯ ತಾವದೇ**ತಿ ಯದಾ ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾಹಿ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಹಿತಂ, ತದಾ “ಸಮಾಹಿತಂ ಚಿತ್ತ”ನ್ತಿ ಜಾನಿತ್ವಾ ಪಗ್ಗಹನಿಗ್ಗಹಸಮ್ಪಹಂಸನೇಸು ಬ್ಯಾಪಾರಂ ಅಕತ್ವಾ ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಮೇವ ಕರೇಯ್ಯ।

ಇದಾನಿ “ಕಿಮ್ಹಿ ಕಾಲಮ್ಹಿ ಪಗ್ಗಾಹೋ”ತಿ ಪುಟ್ಠಗಾಥಂ ನಿಗಮೇನ್ತೋ **“ಏವಂ ಕಾಲವಿದೂ ಧೀರೋ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ, ನಿಮಿತ್ತಮುಪಲಕ್ಖಯೇ**ತಿ ಕಾಲಾನುಕಾಲಂ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇಯ್ಯ, ಉಪಪರಿಕ್ಖೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪಾಕಟಮೇವ। ಏವಂ ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟೇನ ದೇಸನಂ ನಿಟ್ಠಾಪೇಸೀತಿ।

ಸದ್ಧಮ್ಮಪ್ಪಜ್ಜೋತಿಕಾಯ ಮಹಾನಿದ್ದೇಸಟ್ಠಕಥಾಯ

ಸಾರಿಪುತ್ತಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಅಟ್ಠಕವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸದ್ಧಮ್ಮಪ್ಪಜ್ಜೋತಿಕಾ ನಾಮ ಮಹಾನಿದ್ದೇಸ-ಅಟ್ಠಕಥಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।